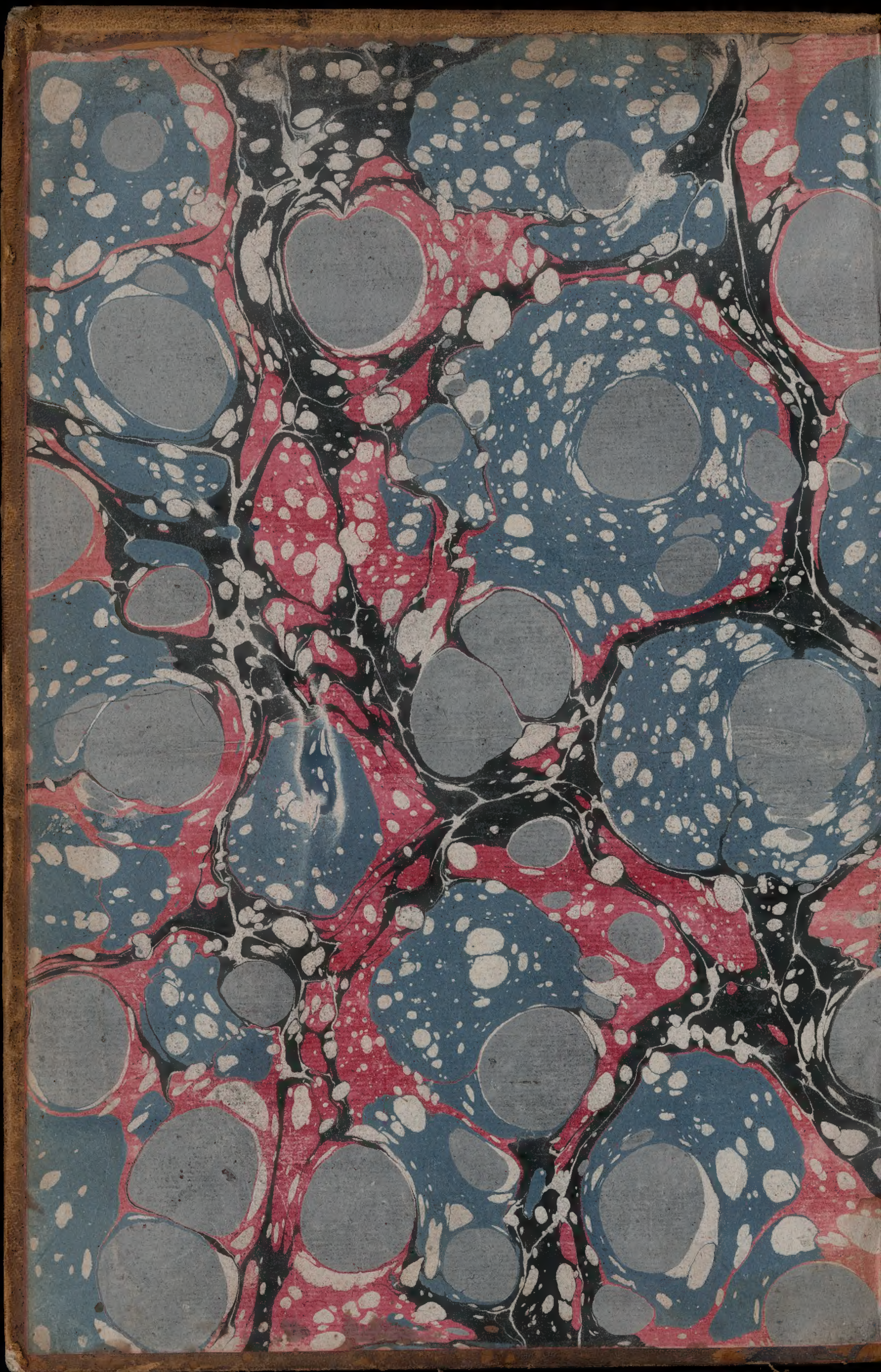
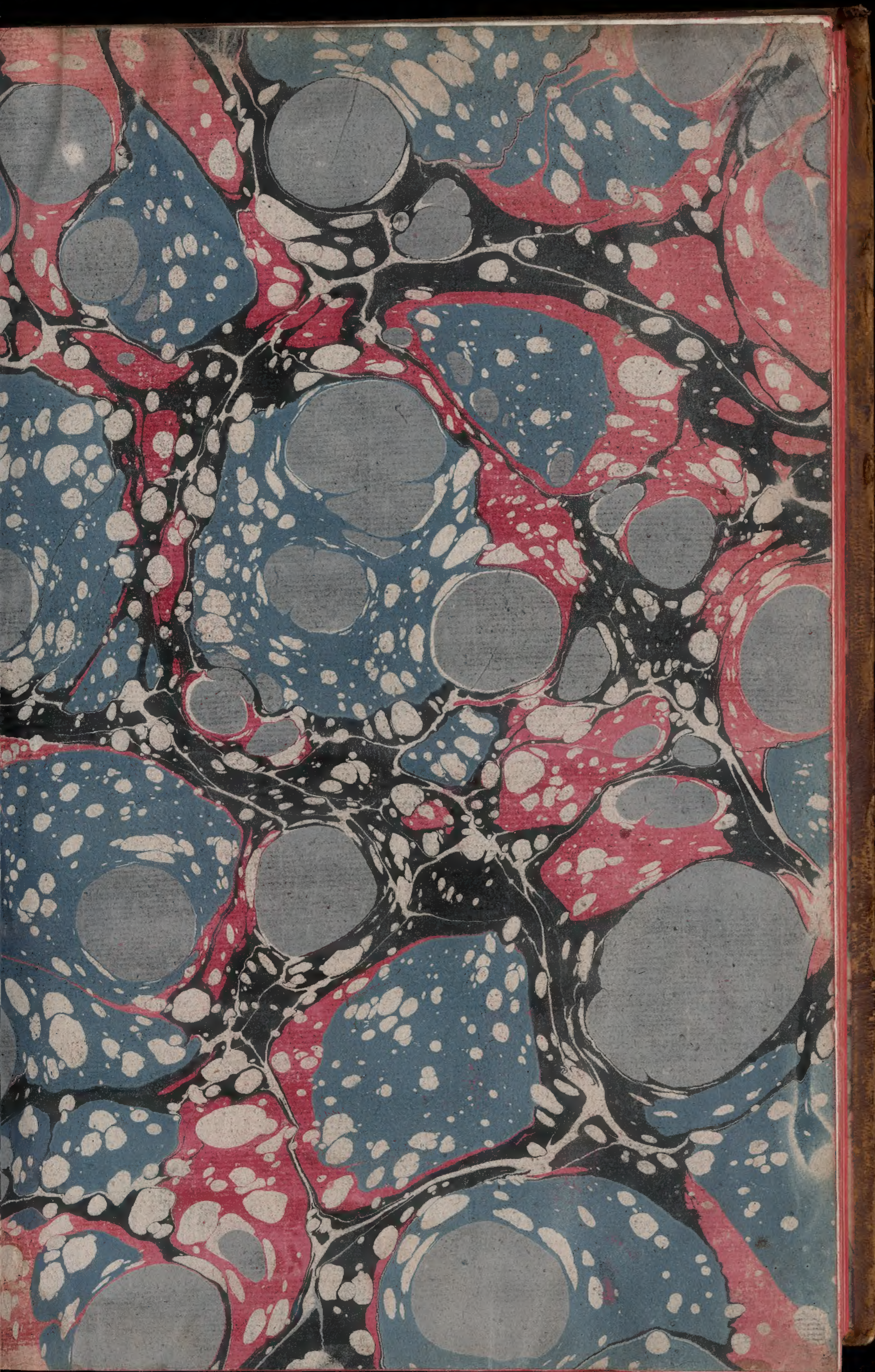

LIBRARY OF THE SOCIETY OF WRITERS TO H.M. SIGNET

~~A: o~~:
E : bb : 6.

COLLECTIONIS BULLARUM SS. BASILICÆ VATICANÆ

TOMUS PRIMUS.

COLLECTIONIS
BULLARUM
SACROSANCTÆ
BASILICÆ VATICANÆ

TOMUS PRIMUS

A SANCTO LEONE MAGNO
AD INNOCENTIUM VI.

PRODUCTUS

Notis auctus, & illustratus.

Accedit Dissertatio de Abbatia Sancti Salvatoris
ad Montem Magellæ.

Sta Cruz de Coimbra

ROMAE

Excudit Jo: Maria Salvioni Typographus Pontificius Vaticanus
In Archigymnasio Sapientiæ.

M. DCC XLVII.

SUPERIORUM FACULTATE.

BENEDICTO XIV. P. O. M.

HANNIBAL S. CLEMENTIS CARD. ALBANUS
Vaticanæ Basilicæ Archipresbyter.

N Tibi, BEATISSIME PATER, Opus Tuum: Opus Tuum inquam, hanc ipsam, quam Tibi sisto, Bullarum Collectionem. Nihil hic, nisi quod Romanis Pontificibus; nihil, nisi quod Vaticana S. Petri Basilica dignum, occurrit. Quo Te vertas, Tua res agitur, Tibique peculiari quodam jure Opus adjudicandum. Tua est Vaticana Basilica, quæ Tibi Summo Ecclesiæ Pontifici famulatur; Tua item, & præcipuo quodam necessitudinis vinculo, Tua est; quum ea, quæ hodie Patrem Te colit, olim amantissimum Filium

ſuo exceperit ſinu. Ea nimirum tempora in mentem revoco, quibus Tu inter Baſilicæ Canonicos cooptatus, eumdem, quem ego Sacra ornatus Purpura, locum dimiſeram, dignius impleſti. Provido Divinæ Sapientiæ conſilio mutatis vicibus, Teque in Principem Eccleſiæ Paſtorem evecto, quæ primum Tibi inſederat in Baſilicam Tuam pietas, ac ſolicitudo, numquam excidit; quandoquidem Tu viciſſim, quam olim veneratus es Matrem, modo tamquam Filiam Tibi conjunctiſſimam ſingulari amoris ſignificatione complecteris. Tot rei hujus habemus teſtes, quot in Baſilicæ decus ac ornamentum hactenus edidiſti Conſtitutiones. Neque Tua hic ſiſtit ſingularis beneficentia: majora adhuc, & meliora moliris; jamque Operi manum admoviſti. Quid tacitus intelligam, bene noſti; juvat enim hic meminiſſe Apoſtolicam illam Sanctionem, cui perficiendæ totus incumbis, ut vetera Baſilicæ Vaticanæ Privilegia confirmes, novaque ſuperaddas. Quum primum inſigne hoc munificentiæ Tuæ monumentum ad noſtras perveniet manus, noſtrum occupabit ornabitque Volumen; cui & pretium addet quammaximum. Quum enim quæ in quampluribus ſparſa ſunt Diplomatibus, in unum colligat; & prolixioris ſermonis materiem breviori ſtylo contractam exhauriat, uni-
ver-

verſam pene dixerim Bullarum ſeriem exhibet, confirmat, illuſtrat; atque Operi ſupremam imponit manum. En igitur, non uno duntaxat nomine, hanc Bullarum Collectionem Opus reipſa Tuum, Tibique ſummo jure vindicandum.

Sed & alia, eaque non levis urget me cauſſa, cur primum hunc Bullarum Codicem Auguſto Tuo Nomini inſcribam. Novi, reſque ipſa loquitur, illud Tibi curæ olim fuiſſe, ut egregii Operis, quod de Servorum Dei Beatificatione, ac Beatorum Canonizatione ſcripſiſti, Tomum alterum CLEMENTI XI., etſi vita functo, nuncupares. Splendidum quidem obſequentis animi argumentum eſt, in eos, qui deceſſerunt, beneficia conferre: Nec levem de aliena falute ſpem concipit, qui Defunctorum Animas officiis, atque muneribus ſibi demereatur. Quæ in exteros beneficia cumulantur, admirationem excitant; quæ vero in ſuos congeruntur, ad mutuam benevolentiam impellunt. Par igitur, ut quam Tu BEATISSIME PATER, in Optimum Patruum exercuiſti beneficentiam, ego Tibi viventi rependam. Diſpar quidem muneris menſura: Tu namque, quod Tuum erat, & doctiſſimas ingenii Tui lucubrationes obtuliſti; quum ego nonniſi ex alieno labore proficiam. Non ideo tamen muneris nobilitati quid-

quidquam decedit. In hac Bullarum ſerie, aliquam ſibi partem Tua vindicant Diplomata; aliquam etiam CLEMENTIS XI. Conſtitutionibus acceptam referre juvat. Sive igitur Tuum Tibi Opus; ſive quæ a Prædeceſſore Tuo conſcripta ſunt, Tibi objiciam, munus fore acceptiſſimum certo confido. Nec jucunda minus CLEMENTIS Animo, jam ut mihi bene ſperare licet, in tuto poſito, futura eſt mea hæc erga Te grati animi ſignificatio, quam, in Baſilicam mihi Archipresbytero concreditam, ſolicitudo; in Patruum Pietas; in meum ex Fratre Nepotem, qui nuper a Te in ampliſſimum Cardinalium Senatum relatus eſt, Amor, a me juremerito exigunt. Reliquum eſt, ut quam in Baſilicam Tibi conjunctiſſimam, geris benevolentiam, Præſidio foveas, juves Patrocinio. Huc tandem mea vota ac preces contendunt; atque, ut votis annuas, preceſque impleas, etiam atque etiam rogo. Jam vero, demiſſo ad SANCTITATIS TUÆ Pedes vultu, Apoſtolicam Benedictionem ſupplex imploro.

OPERIS RATIO.

Uemadmodum univerſis ſacris Ædibus toto Chriſtiano Orbe conſtitutis Vaticana Beati Petri Baſilica ob venerandos ejuſdem Apoſtolorum Principis Cineres in ea reconditos, Sanctitate ac Religione præſtat; ita ob multiplices, quas Romani Pontifices de ipſa ſubierunt curas atque ſolicitudines procul dubio ceteris antecellit. Id vero ipſimet Summi Antiſtites & ſapienter viderunt, & non ſemel declararunt. Quæ collegimus & ordinavimus eorumdem Diplomata, indices profecto ſunt harumce curarum luculentiſſimi. Utinam nobis præſto eſſent univerſa id genus Monumenta. Sed aliquot ex iis, & uti quidem opinamur ſplendidiora, noſter Maphæus Vegius, decimoquinto Eccleſiæ ſeculo Scriptor clariſſimus, deperdita jam olim lugebat *; eorumque jactura eo nos inpræſentiarum vehementius angit, quod pretioſiores hujuſmodi gemmas nullibi datum ſit reperire, tametſi ſtudioſiſſime perquiſitas. Sanctum Paſchalem I., Sergium II., Joannem X., ac Joannem XIX., ut ceteros taceam, pro Canonicis Vaticanæ Baſilicæ inſervientibus Diplomata procudiſſe, non obſcure innuunt ſuperſtites Sancti Leonis IX., & Hadriani IV. Bullæ, quas in hoc Opere publica luce primum donamus: Ea tamen vel penitus interciderunt, vel alicubi ſic latent, ut nullum rei noſtræ ſubſidium conferant. In ipſa vero, quam concepimus triſtitia, quicquam eſt quo magnopere gratulemur: Paucarum namque Conſtitutionum jacturam tutiſſima reliquarum ſuperſtitum conſervatione quodammodo reparaſſe viſus eſt præſtantiſſimus Hannibal Sancti Clementis Cardinalis Albanus, memoratæ Baſilicæ Archipresbyter. Is ſcilicet eximia in Principem Apoſtolorum pietate ac religione affectus, compluribus ac pretioſis auguſtiſſimo ejus Templo collatis muneribus illud nuper adjecit, ut Romanorum Pontificum Diplomata, Cæſarum, Regumque Privilegia ad eamdem Sancti Petri Baſilicam ſpectantia, ære proprio, ſingulari prorſus liberalitate ac munificentia colligi, typiſque Vaticanis conſignari curaverit. Grande quidem & inſigne hoc beneficium eſt, quo cum ipſam inprimis Baſilicam, tum etiam Literariam Rempublicam Eminentiſſimus Princeps ſibi perpetuo devinxit, ac de utraque optime meritus æternùm vivet. Etenim qui in emortuis ſepultiſque membranis Vaticanus ſplendor deliteſcebat, atque, ſi ita dicere fas eſt, pæne occubuerat, ſecurus in publicum prodit, & ad lucem revocatur: Ad oſtendendam Canonicorum ſeu Monachorum-Canonicorum remo-

* *Lib. 4. de reb. antiq. memorab. Baſil. S. Petri tom. 7. Jun. Bollandiani.*

tiſſimam vetuſtatem, aliorumque Vaticano Templo miniſtrantium originem invictiſſima argumenta proferuntur, varius pro diverſis temporum conditionibus ſtatus ob oculos ponitur, Majorum noſtrorum inſtituta panduntur, Jura ac Bona recenſentur, Prærogativæ, Immunitates, Exemtiones, Privilegia quampluri-ma congeruntur. Hæc ſane ad privatum Baſilicæ, ejuſque Cleri commodum pertinent. At multa paſſim occurrunt in hac Bullarum Collectione, quæ ad Topographiam, Rem Liturgicam, & Eccleſiæ Romanæ Hiſtoriam illuſtrandam valde conferunt; unde iſtarum facultatum ſtudioſi magnum eruditionis fructum capere poſſe, minime dubitamus. En itaque Operis inſtitutum, en Sapientiſſimi Cardinalis conſilium in paranda hujuſmodi Diplomatum editione.

Pauca nunc dicere oportet, ut Lectorem præmoneamus; quænam in hoc negotio ſervata methodus, quantaque fides & integritas ſit adhibita. Vaticanæ Baſilicæ Tabularium, non ultimum quidem inter Archiva Urbana, primum luſtravimus, ubi non ſolum autographa Privilegia bullis plumbeis munita, Motus Proprios, & Brevia originalia, verum etiam Copias authenticas, ceteraſque uti vocant, Simplices, queis tamen Clemens VII. & Sixtus V. omnimodam in Judiciis auctoritatem conciliavit; ſemel iterumque contulimus cum Apographis, quæ providus Cardinalis jam pridem confici curaverat. Quamquam vero multam Diplomatum vim idem Capitulare Scrinium ſuppeditarit; non ideo tamen quæ typis edita ſunt, negligenda putavimus: Ex iis etenim non pauca, quantum ſivit anguſtia temporis, ſedulo evolvimus, præſertim D. Gregorii Magni Epiſtolarum Regiſtra, aliorumque Pontificum Romanorum Literas inter Labbeana Concilia prælo commiſſas; quarum nonnullas ad præſentem Collectionem revocavimus. At quæcunque diligentia in editis Libris fuiſſet a nobis poſita, eam nihili vel minimi habitum iri præſenſimus, ſi Archivum Apoſtolicum Vaticanum, copioſa Pontificiorum Diplomatum ſupellectile ditiſſimum præteriiſſemus. Ut hujuſce Tabularii nobis pateret aditus, & Bullas, aliaque documenta ad Vaticanam S. Petri Baſilicam ſpectantia exſcribere liceret, Sanctiſſimus Pater Benedictus XIV. bonis artibus, ſtudiiſque literariis fovendis natus, & ejuſdem Baſilicæ commodis atque utilitatibus promovendis aſſidua & ſpeciali cura intentus, ſumma benignitate conceſſit. Inſignem porro Monumentorum theſaurum tractare, ex eoque ad rem noſtram dumtaxat conducentia excerpere, & excerpta cum archetypis conferre, laborioſum quidem, at nobis perjucundum extitiſſet; quocirca ad ea jam parati eramus. Sed Vir Cl. Philippus Antonius Ronconius memorati Apoſtolici Tabularii Præfectus, eo nos, licet invitos, labore exemit ac liberavit; tanta videlicet
ejus

ejus erga nos humanitas fuit, tantaque in Sanctum Petrum & ipsius Basilicam veneratio, ut ultroneam conquirendi Bullas, exempla seu copias conficiendi, easque postmodum ad archetyporum fidem exigendi ipse sibi curam & onus assumserit. Prælaudato igitur Eminentissimo S. Clementis Cardinale Albano sumtus erogante, quæ in Archivo Apostolico extant Diplomata ad Principis Apostolorum Basilicam attinentia, paucorum mensium spatio descripta sunt.

Fontibus ita indicatis, unde in publicam lucem prodeunt Romanorum Antistitum Bullæ, quas Collectio ista complectitur; ad alia progrediamur. Ex membranis apud S. Petri Basilicæ Tabularium asservatis, nonnullas nacti fuimus aliqua ex parte corrosas & exesas, pulvere carieque consumtas, truncatas aliquot ac mutilas, vel temporis injuria sic male affectas, ut alicubi ne lynceis quidem oculis legi possint: Quamobrem de restituendis hujusmodi locis cogitatum est, idque hac ratione præstitum: Loca ipsa alioquin inpervia, ex authenticis documentis, vel ab Apostolico Scrinio, vel a Capitulari Archivo petitis ita caute ac circumspecte supplevimus, ut supplementa hæc *cursivo*, uti vocant, charactere, quum id scilicet interesse visum est, exprimenda curaverimus. Ubi vero nullum præsto fuit satis exploratæ fidei monumentum ad restitutionem textus confirmandam idoneum; punctis tantum appositis, lacunas impleri maluimus. Conjecturis aliquando usi sumus; at probe conscii, quam facile sit, nos in hac parte hallucinari, sensum conjecturalem, extra Bullarum textum, seorsim adnotavimus. Hanc sane methodum, si parum gratam quisquam putet, aut non laudandam, ad doctorum Virorum tribunal graviter vapulabit. Quid enim veterum Monumentorum editoribus antiquius esse debet, quam eadem fideliter proferre, prout in ipsis Archetypis jacent? Omnimodam ac veluti superstitiosam hac in re diligentiam nos adhibuisse non piget. Proinde nemini mirum videatur, si antiquam scribendi rationem in Autographis (de iis tantum loquimur, quæ apud Basilicæ Tabularium prostant; Archetypa enim in Scrinio Apostolico asservata minime inspeximus, & horum apographa eodem ferme pacto, quo Amanuensis formavit, prælo tradita sunt) usitatam, typis etiam servaverimus. Lecturi ergo in procusis Diplomatibus, E. G., *cottidie* pro *quotidie*, *set* pro *sed*, *attemptare* pro *attentare*, cetera his similia; ne, quæso, nobis succenseant: alioquin eruditissimis quibusque viris succenseant oportet. Cassiodorum audiamus Lib. de Orthograph. cap 1. sic docentem „ *Quotidie* sunt qui pro *co*, *cotidie* scribant„ & cap.4. „ *cotidie* pro *c* & *o* dicitur ut scribatur, non per *q*, quia non a quoto die, sed a continenti die dictum est „. Quod *T* & *D* promiscue usurparint Bullarum scribæ, nec ideo arguendi sunt, nec ipsorum ortho-

orthographia nobis reformanda erat vel rejicienda : in plerisque enim Inscriptionibus vel Augusti ætate id ipsum videre licet, uti etiam in Grutero pag. 378. & apud Angelum Politianum lib.4. epist.9. . Non ii sumus, ut quamcumque scribendi rationem ab infimæ & mediæ ætatis amanuensibus usitatam propugnare velimus. Illam sane, veluti splendidum veterum Monumentorum argumentum, in excudendis hisce Bullis sequi placuit, ut ne latum quidem unguem ab eisdem priscis membranis discederemus. Sed de his satis.

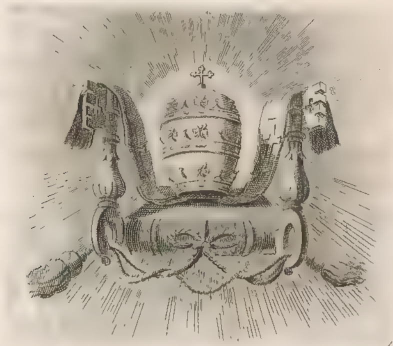
Jam vero ea vel cursim attingere opus est, quæ aliena videri possunt, revera tamen nostra sunt. Quandoquidem complura Monasteria, plurimasque Sacras Ædes cum Bonis, Juribusque suis universis in Vaticanæ Basilicæ jus ac proprietatem Summi Pontifices transtulerint; operæ utique pretium fuit, ut quæ ad ipsa Cœnobia, præsertim Sancti Salvatoris de Majella, Sancti Martini de Valle, Sancti Ruffilli, & Sancti Martini in Montibus Viterbii, necnon & ad alias Ecclesias cum in Urbe tum extra Romanum Territorium sitas pertinent Diplomata, præsenti Bullarum Collectioni assuerentur. Harumce Constitutionum exhibitio, ubi perspecta habentur Sacrarum Ædium Bona, Privilegia, & Jura, multum profecto commodi supremis Judicibus ac Forensibus adfert, his evolvendorum Codicum ac Digestorum laborem minuens, illis veritatem & justitiæ tramitem luculenter atque inconcusse demonstrans; at plurimum quidem Vaticano S. Petri Capitulo, & Rei Monasticæ prodest: cujus quidem utilitatis ut specimen aliquod præberetur, Dissertatio de Abbatia S. Salvatoris de Majella consulto elucubrata fuit, & ad calcem hujus tomi rejecta.

Quod ad Bullarum dispositionem attinet, eas ordine Chronologico distribuimus; sub ipso quasi vestibulo cujusque Diplomatis (pauca si demas) æræ communis annum quo illud procusum fuerit, numeris arabicis ad paginæ oram adnotantes: annum inquam a Kalendis Januarii, ut vulgaris fert consuetudo, inchoandum. Quocirca maxime animadvertendum lectoribus est, Diplomatum scribas; veteres quidem, plerumque; recentiores autem, perpetuo id servare, ut annum Bullis inscribendum, a die 25. mensis Martii, annum verò quo Brevia notantur, a die 25. mensis Decembris auspicentur. Dum ergo ipsiusmet Constitutionis annum aliter sub ipso limine a nobis, aliter ad extremam Bullæ partem ab amanuensi aliquando enumerari, quis inspiciet; ea in re caveat, ne præcipiti judicio, nos deceptos pronunciet: sed potius ex diversa annum inchoandi ratione, quæ inter se opposita videntur, prudens conciliet. Ut facili negotio id confici possit, imo ut unaquæque Bulla ad æræ communis annum, quo reapse edita est, revocetur; diem & annum electio-

nis,

nis, diem etiam coronationis, & annos cujuſque Summi Pontificis ad ipſum Pontificatus initium prænotari curavimus, eo potiſſimum nomine, quod in pleriſque Romanorum Antiſtitum Bullis ante Eugenii IV. ætatem excuſis, annus dumtaxat Pontificatus inſcribatur, nulla de Incarnationis anno facta mentione.

De notis vero adjectis nonnihil præfari cogimur, quo moroſorum, ſi qui ſint, offenſionibus occurramus. Hanc Diplomatum ſeriem legentibus, plurima ſeſe offerunt abſtruſiora vocabula, minus obvia, phraſes non uſitatæ, locorum nomina antiquata ſive corrupta, multa item priſci moris ac ritus, nonnullæ etiam circa Chronologiam & Bullarum textum difficultates. Eapropter operam non inutilem lectoribus fore judicavimus, ſi hæc omnia pro viribus enucleare ſtuderemus. Stimulos adjecerunt docti plerique viri, exemplum præſertim eruditiſſimi P. Bremond, qui Bullarium Ord. Prædicatorum egregiis notis illuſtravit. Atque utinam ſat otii nobis ſuppetiiſſet, ut rem pro libito perficeremus. At nimis feſtinanter has noſtras animadverſiones elucubrare compulſi ſumus: vix ac ne vix quidem formatas importunus Typographus, nobis propemodum invitis, rapiebat ad prælum. Eas proinde, qualeſcumque tandem ſint, lector benevolus, ut nobis bene ſperare licet, ſin minus gratia, indulgentia ſaltem dignas exiſtimabit; & ſicubi conatum noſtrum vires deſtituant, promptam quam habuimus ſtudioſorum comodis conſulendi, voluntatem inſpiciet.

APPRO-

IMPRIMATUR

Si videbitur Reverendiss. P. Mag. Sac. Pal. Apost.

F. M. de Rubeis Archiep. Tarsi Vicesgerens.

APPROBATIONES.

AUgustissimam Principis Apostolorum Basilicam, Summi Pontifices, Imperatores, Reges, Principes Viri, alii aliter, pia quadam æmulatione illustrandam exornandamque susceperunt. Sunt qui eam a fundamentis erexerunt, aut collapsam instaurarunt, inque eam, quam modo suspicimus, amplitudinem perductam, marmoreo pavimento, admirabilis magnitudinis tholo, statuis, pictis imaginibus, musivo opere ornarunt. Alii sacris vasis aureis & argenteis, pretiosa omnis generis vestium supellectile, ditarunt. Alii denique fundos amplissimos, & prædia attribuerunt, non modo ut sartum tectum integrumque ab omni detrimento tam augustum opus conservaretur; sed etiam ut decore ac majestate in dies, si fieri posset, augeretur. Atque hæc quidem omnia partim oculis ipsi nostris conspicimus; partim in historia Ecclesiastica, ac præsertim in eo, qui sub Anastasii nomine prodiit de rebus gestis Romanorum Pontificum libro legimus; partim demum ex iis quæ supersunt Archivi nostri Vaticani monumentis deprehendimus: Ex quibus illorum quidem studium operamque meritis laudibus extollimus, qui collatis opibus id effecere, ut, quemadmodum in Republica Hebraica Hierosolymitanum illud Templum, sic etiam in toto Christiano Orbe esset Ecclesia inter cunctas Urbis & Orbis Ecclesias, dignitatis conspicuæ fulgens honore, quæ velut singulare jubar & speculum in Orbis capite caput cæterarum constitueretur. Verum quot & quanta perhibentur eidem Basilicæ collata dona, quæ sunt sacrilega Barbarorum manu direpta! Quoties collapsa, & reparata ejusdem ædificia! Quot prædia ei attributa, quorum vix nudum nomen superest! Quam multa interiere monumenta, quæ olim in Archivo religiosissime servabantur! Itaque, meo quidem judicio, omnium optime de eadem Sacrosancta Basilica mereri mihi videtur Eminentiss. ac Reverendiss. Princeps, ejusdem Basilicæ Archipresbyter, Annibal S. R. E. Cardinalis, Portuensis Episcopus, Albanus, qui, ut perpetuis futuris temporibus quæcumque ad ipsam spectant Instrumenta, Diplomata, Documenta, a Summis Pontificibus, Imperatoribus, Regibus edita, ad posteros integra transmitterentur, nec unquam interitura; ea nitidissimis typis evulganda suo sumtu curavit: Sic enim fiet, ut neque temporum injuria, neque Barbarorum incursionibus, quidquam de ipsius juribus, fundis, redditibus, prærogativis, honoribus deperire possit. Quamobrem hanc Brevium Apostolicorum, Bullarum, ac

Diplo-

Diplomatum Collectionem, æque dignissimum tanto Principe opus censeo, ac eidem Sacrosanctæ Basilicæ utilissimum. Quæ vero in publicum prodeunt, vel ex Archivo ejusdem Basilicæ, vel e Bibliothecæ Vaticanæ scriniis desumpta monumenta, autographis adamussim consentire testor.

Die XXVI. Junii M. DCC XLVII.

Joseph Simonius Assemanus, ejusdem Sacrosanctæ Basilicæ Canonicus, Archivo, & Bibliothecæ Vaticanæ Præfectus.

E*Go infrascriptus Vaticanae Basilicae Beneficiatus, & Bibliothecae Scholiastes Graecus perlegi jussu R̃mi P. Nicolai Mariae Ridolfi Sac. Palatii Magistri librum, cui titulus:* Collectio Bullarum SS. Basilicæ Vaticanæ, *cum notis, ac dissertatione: quumque in eis praeclara multa, quae tum ad Sacros Ritus, atque Ecclesiasticam Disciplinam, tum ad Historiam, & Geographiam Medii Aevi, tum praesertim ad decus, dignitatemque nostrae Basilicae plurimum conferunt, observaverim; nihilque non religiosum maxime deprehenderim, publica luce dignissimum censeo.*

Francifcus Marianus.

IMPRIMATUR.

Fr. Nicolaus Aloysius Ridolfi Ordinis Prædicat. Sacr. Palatii Apostolici Magister.

S. LEO PRIMUS.

S. Leo I. cognomento Magnus Sixto III. Succeſſor datus eſt anno Æræ Chriſtianæ 440., obiit anno 461. (*a*)

Epiſtolæ iv. alias xvi. S. Leonis Magni ad univerſos Epiſcopos per Siciliam conſtitutos, Caput VII.

De Conciliis coram Beatiſſimo Apoſtolo Petro celebrandis.

LLUD primitus pro cuſtodia concordiſſimæ unitatis exigimus, ut quia ſaluberrime a ſanctis Patribus conſtitutum eſt, binos in annis ſingulis Epiſcoporum debere eſſe conventus, terni ſemper ex vobis ad diem tertium * Kalendas Octobris Romam fraterno Concilio ſociandi indiſſimulanter occurrant: quoniam adjuvante gratia Dei facilius poterit provideri, ut in Eccleſia Chriſti nulla ſcandala, nulli naſcantur errores, cum coram Beatiſſimo Apoſtolo Petro (*b*) id ſemper in commune tractandum * fuerit, ut omnia ipſius conſtituta *, canonumque decreta apud omnes Domini Sacerdotes inviolata permaneant. Hæc autem, quæ vobis, inſpirante Domino, inſinuanda credidimus, per Fratres & Coepiſcopos noſtros Baccillum, atque Paſchaſinum ad veſtram volumus notitiam pervenire. Quibus referentibus cognoſcamus, quam reverenter a vobis Apoſtolicæ Sedis inſtituta ſerventur. Data xii. Kal. Novembr. Alipio & Ardabure Viris Clariſſimis Conſulibus.

* *Al.* in communione tractatum.
* *Al.* omnia inſtituta.

S. GRE-

(*a*) In pervetuſto Codice Virdunenſis Cœnobii S. Vitoni, teſte Mabillonio Tom. 3. vet. Analect. pag. 430. & ſeq. edition. Pariſienſ. an. 1682. epitaphia quædam referuntur ſub hoc titulo: *Iſta epitaphia inventa ſunt in Eccleſia S. Petri.* Hæc inter S. Leonis I. epitaphium ſic habet: *Sedit in Epiſcopatu annos xxi. menſem i. dies xiii. Depoſitus eſt iii. Idus . . . & iterum translatus huc a beato Papa Sergio IV. Kal. Jul. Indict.* 1. Hoc idem in alio Codice ſe legiſſe idem Mabillonius obſervat, nimirum S. Leonis Depoſitionem ad iii. Idus Aprilis, Tranſlationem vero ad iv. Kal. Julii referri.

(*b*) Id moris in Eccleſia jamdiu obtinuiſſe, ut quæ Romæ habebantur Concilia, in Baſilica Principis Apoſtolorum plerumque cogerentur, cum vetuſta monumenta, tum Conciliorum acta quæ in lucem prodierunt, palam teſtantur. Horum ſeriem attexere noſtri non eſt inſtituti; ſat nobis aliquot indicare, ut prænarratum S. Leonis Decretum, qua noſtra intereſt, illuſtremus.

Agmen ducit Romana Synodus Epiſcoporum LXXX. ad reſtaurandam in Africana Eccleſia diſciplinam habita viii. Id. Januarias poſt Conſulatum Arcadii Auguſti & Bautonis V. C. Conſ. anno nimirum 386. Hanc Synodum *ad S. Apoſtoli Petri Reliquias* fuiſſe celebratam teſtatur B. Siricius Papa in Epiſtola ad Africæ Epiſcopos data. Non defuere qui hanc Epiſtolam Siricio abjudicaverint, quos inter Queſnellus Diſſertat. 15. in S. Leonis opera: at alii accuratiores Critici, potiſſimum vero Stephanus Balutius & Petrus Couſtantius in collectione Epiſtolarum Romanorum Pontificum column. 61. & ſequent. juxta Pariſienſem editionem, eamdem Epiſtolam tamquam germanum fetum B. Siricio jure ac merito vindicant.

Quo tempore Epiſcopi complures ad celebrandum Sixti III. natalem diem, hoc eſt ejus in Romanum Antiſtitem Conſecrationis diem anniverſarium, Romam acceſſerant, idem Sixtus Patribus in conciliari conventu congregatis nunciavit Joannem Antiochenum Epiſcopum, alioſque cum eo, damnata Neſtorii ſententia, ad Eccleſiæ communionem rediiſſe. Non alius profecto Concilii locus, niſi Eccleſia ſacris Apoſtolorum Principis Exuviis nobilitata. *Ad Beatum Petrum Apoſtolum* (verba ſunt Sixti Pontificis III. in epiſt. ad Cyrill. Alexandrin. ſcripta, & a P. Couſtantio relata, column. 1254.) *fraternitas univerſa convenit: Ecce auditorium congruens auditoribus, conveniens audiendis.*

Eodem in loco convenisse Patres Romani Concilii sub Felice PP. Tertio duo aperte demonstrant, cum libellus citationis ad Acacium Constantinopolitanum Episcopum, apud Labbeum tom. 5. Concilior. columm. 218. Venet. Edition., tum ipsius Felicis Epistola, cujus fragmentum a Nicolao I. in suis literis ad Clerum CP. insertum exhibet idem Labbeus tom. 9. Concilior. columm. 1376. lit. b. c.

Altera sub eodem Felice III. habita Synodo in urbe Roma, anno nimirum 485. juxta Pagium, in qua Petrus Fullonius Antiochenus, & Acacius CP. damnati sunt, excipiendis Patribus in Concilium collectis S. Petri Basilicam selectam fuisse testatur ejusdem Synodi Epistola ad Clericos & Monachos Orientis data, quæ prostat apud memoratum Labbeum tom. 5. Conciliorum columm. 247.

Nec aliam in Conciliis Romæ habitis, etiam si ad posteriora secula progrediamur, legimus obtinuisse, quoad statam Conciliorum Sedem, disciplinam. Enimvero quæ post Consulatum Paulini V. C. collecta est Synodus ad ambitum in Comitiis Pontificiis tollendum: Quæ electionem Symmachi Papæ ratam habuit, Regisque Odoacris legem Ecclesiasticæ libertati noxiam evertit: Quæ anno 503. sequuta est, ac superioris Concilii acta confirmavit: Quæ sub eodem Symmacho contra invasores bonorum Ecclesiæ congregata est; omnes sane S. Petri Confessionem, tamquam præcipuum ac solemnem habendis Sacris cœtibus locum indigitant. Consulatur toties laudatus Labbeus tom. 5. col. 441. 471. 501. & 509., resque patet legenti.

Geminam Bonifacius II. eodem anno 531. collegit Synodum; in quarum una Vigilium Diaconum successorem sibi designavit; in altera vero ejusdem Vigilii electionem improbavit atque rescidit. Primam Synodum in Vaticano Templo fuisse coactam author est ejus Biographus apud Anastasium Bibliothecarium; quod idem de Synodo posteriori licet conjicere. Necdum Bonifacio vita functo, aliud Concilium Romæ, post consulatum tamen Lampadii & Orestis habitum legimus, in quo Stephani Thessalonicensis Episcopi caussa discussa. Hæc vero hujusce Concilii ædes: *Consistorium B. Andreæ Apostoli*, ex actis Concilii editis a Clarissimo Luca nostro Holstenio in Collect: Rom. Vet. Monument. part. 1., atque ex Holstenio a Labbeo. Quis vero inficiabitur *Consistorium B. Andreæ* celebre quondam fuisse Oratorium ad Basilicam S. Petri?

Nova sequentibus Seculis succurrunt monumenta. S. Greg. Magnus, ut patet ex epist. 44. lib. 4. ac 57. al. 55. lib. 5. coram Sanctissimo B. Petri Corpore nonnulla statuit disciplinæ capita, quæ ad Romanam Ecclesiam potissimum pertinerent. Idem, ut videre est to. 6. Concil. Labb. col. 1312., *ante Corpus Beatissimi Petri* ad instaurandam catholicæ Ecclesiæ disciplinam Concilium indixit. Bonifacius III. in Ecclesia B. Petri, in qua federunt Episcopi LXXII. constituit, ut nullus vivente Pontifice, aut superstite Episcopo Civitatis suæ agere de Successore præsumeret, teste Bonifacii Biographo apud Anastasium Bibliothecar.

Synodi duæ, altera adversus illicita conjugia anno 721.; altera vero pro Sacrarum Imaginum cultu sub Greg. III. collecta, Ecclesiam S. Petri ostentant. Primum constat ex actis Synodi apud Labbeum tom. 8. col. 185.; Posterius liquet ex libro Pontificali; atque ex monumento marmoreæ Tabulæ, cujus fragmentum in cryptis Vaticanis visitur, confirmatur.

Pari in numero habenda Concilia, alterum sub Zacharia Pontifice an. 743. ad sancienda complura Ecclesiasticæ disciplinæ capita; alterum sub Hadriano I., in quo Felix Urgellitanus Episcopus damnatus est, congregatum. Utrumque Romæ; Utrumque apud S. Petri Basilicam coactum est. Consulendi Labbeus tom. 8. col. 288., ac prisci Annalium Scriptores Eginhardus, Loiselinus, Fuldensis, aliique ab Antonio Pagio relati ad annum Christi 792. num. 1.

Omittimus geminum Concilium sub S. Leone III. Romæ celebratum; in quorum altero libellus Felicis Urgellitani adversus Alcuinum confutatus est; in altero vero idem S. Pontifex ab objectis criminibus sese purgavit. Omittimus Sacra Concilia, alterum sub Eugenio II. ad mores fidelium componendos; alterum sub S. Leone IV. ad servandam Ecclesiæ disciplinam Romæ coactum. Unum idemque cœtibus hisce congregandis delectum fuisse locum, Ecclesiam scilicet Principis Apostolorum, cum Conciliorum acta, tum inconcussa monumenta a Labbeo tom. 9. col. 217. & col. 230., ac a Luca Holstenio in Coll. Rom. Vet. Monument. part. 2. pag. 11. & pag. 48. & seqq. in lucem edita, satis probant.

In causa Anastasii Presbyteri tit. S. Marcelli duo saltem apud Vaticanam S. Petri Basilicam celebrata fuisse Concilia perspicue evincimus ex Annalibus Bertinianis a Chesnæo tom. 3. Scriptorum Francicorum editis ad an. Christi 868.: alterum nempe, in quo S. Leo IV. ipsum Anastasium fidelium communione privavit; alterum, in quo memoratus Pontifex eumdem Presbyterum rite deposuit; decretumque *super valvas argenteas Vaticanæ Basilicæ* exarari mandavit.

Romanum Concilium sub Nicolao I. in quo Ignatius Patriarcha Constantinopolitanus Sedi fuit restitutus, Photius vero invasor depositus, in Ecclesia B. Petri coactum fuisse aperte colligimus ex verbis Epistolæ Nicolai I. ad Michaelem Imperatorem, apud Labbeum tom. 9. col. 1307. *Convocato*, verba sunt Nicolai, *multarum Provinciarum Occidentalium regionum Sanctissimorum Episcoporum cœtu, & collecta Sancta Synodo in Ecclesia Dei, ubi Beatus Petrus Apostolorum Princeps corpore floret, & virtutibus emicat; deinde propter frigidiorem locum, in Ecclesia Salvatoris, quæ ab auctore vocatur Constantiniana &c.* Consonat alia ejusdem Nicolai Epistola ad Ignatium Patriarcham CP. apud Labb. ordine 13. tom. 9. col. 1401.

Synodus sub Hadriano II. quæ Photii librum examini subjectum igni tradidit: Synodi tres sub Joanne VIII., altera habita Kal. Maji, quæ Anspertum Mediolanensem Antistitem communione privavit; altera Idibus Octobris, quæ eumdem Anspertum ab Episcopali dignitate dejecit; tertia quæ Anastasio Episcopo Neapolitano, quod fœdus cum Saracenis initum solvere renuisset, Ecclesiastica communione sub Anathematis pœna interdixit, apud Beatum Petrum collectis Patribus celebratæ sunt, uti ex Labbeo tom. 10. Concilior. col. 476. tom. 11. col. 114. & 154., nec non ex epist. 221. 225. 228. & 270. Joannis VIII. aperte docemur.

Ut multa tandem uno veluti fasce colligamus, quæ hic subjicimus Romana Concilia definente Seculo X. atque XI. inchoante celebrata, unam præ ceteris S. Petri Basilicam, tamquam opportuniorem excipiendis Patribus locum, indigitant. Illud cum primis quod sub Agapito II. damnationem Hugonis Episcopi confirmavit, ac Hugonem Principem, donec Ludovico Regi satisfaceret, anathemate perculit, ex Flodoard. in Chron. ad an. Christi 949. Illud etiam quod an. 964. 5. Kal. Martii Leonem Schismaticum Pseudopapam declaravit, actaque Conciliabuli, quod in eadem Basilica pridem habitum fuerat, reprobavit, ex Labbeo tom. 11. Conc. col. 885. Synodus, in qua Beneventana Sedes Archiepiscopatus dignitate nobilitata est, ex epist. Jo. Papæ XII. ad Landulphum inserta a Labb. col. 938. tom. 11. Alia sub Benedicto VII. an. 983. adversus Simoniacos, ex Balut. in lib. 6. Concord. Sacerd. & Imp., ac Labb. l. cit. col. 973. Quæ item sub Gregorio V. de dissolvendo conjugio Roberti Regis, qui consanguineam duxerat, egit, juxta Labb. col. 1029. post Lucam Acherium tom. 9. Spicileg. Anno tandem 1007. Joannes XVII. in Conc. ad S. Petri Corpus convocato, ut Concil. Francford. acta ap. Labb. to. 11. col. 1054. satis produnt, Ecclesiæ Bambergensis erectionem ab Henrico II. Imperatore factam confirmavit.

Is ergo in seligenda Conciliorum Sede mos usitatior ad initia undecimi Seculi obtinuit; dein paulatim cœpit immutari. Meminit quidem Pandulphus Pisanus in Urbani II. Vita tom. 3. Scriptorum Rer. Italic. pag. 352., hunc Pontificem in S. Petri Basilica Synodum coegisse. At id genus exempla haud passim occurrunt historiam Ecclesiæ Romanæ versantibus. Quænam vero desuetudinis caussæ? Quum certæ non suppetant, liceat conjecturis indulgere. Haud levis conjectura est, rigidiorem aerem, ne frequentiora in Vaticana Basilica haberentur Concilia, impedimento fuisse. Hanc sane producit caussam Nicolaus I. in verbis epistolæ ad Michaelem Imperatorem supra relatis: Potuit etiam Romanorum Pontificum in Lateranensi Patriarchio inhabitatio occasionem præbuisse: Quo ferme pacto Stationis locum ad tertiam Missam die Nativitatis Domini novimus immutatum. Ratum est ex vetustissimis ritualibus libris, Stationem illam ad XI. usque Seculum in Vaticana Basilica peragi consuevisse. Posteriori ævo mos immutatus. Caussam producit Canonicus noster Benedictus in suo Romano Ordine ante an. 1143. exarato. Fatetur enim, anniversaria Dominici Natalis die suscipiendum iter a Romano Pontifice ab Ecclesia S. Anastasiæ ad Basilicam S. Petri, ibique divina mysteria tertio celebranda; at num. 17. subjicit: *Sed propter parvitatem diei & difficultatem viæ, facit Stationem ad S. Mariam Majorem.* Quæ igitur ratio Stationis vices intulit, potuit Conciliorum Sedem immutasse.

S. GRE-

S. GREGORIUS I.

S. Gregorius ordine Primus, cognomine Magnus, anno 590. die vero Septembris tertia in Romanum Pontificem consecratus, post exactos in Pontificatu annos xiii. cum dimidio ad Superos transiit anno Christi 604. (*a*)

In Epist. xxix., nov. edit. xxx. Lib. 1. Ind. ix. De Sua ad Episcopatum assumtione dolet: Clavem a Corpore S. Petri transmittit. (*b*)

Gregorius Andreæ Illustri.

OMnipotens Deus dulcissimo cordi vestro indicet, quia & absens corpore, a caritate vestra animo non recessi. Bona enim vestra, etiam si volo, oblivisci non valeo. Hoc autem, quod me ad Episcopatus Ordinem cognoscitis pervenisse, si me diligitis, plangite: quia tantæ hic hujus Mundi occupationes sunt, ut per Episcopatus Ordinem pene ab amore Dei me videam esse separatum. Quod incessanter defleo, atque ut pro me Dominum exoretis, rogo. Præterea Sacratissimam Clavem (*c*) a S. Petri Apostoli corpore vobis transmisi, quæ super ægros multis solet miraculis coruscare; nam etiam de ejus catenis interius habet. Eædem igitur catenæ, quæ illa Sancta colla tenuerint, suspensæ colla vestra sanctificent.

Idem in Fragmento Epistolæ xxvi. al. xxiii. Lib. 7. Indict. xv.

De Clavi Sepulcri Beati Petri prodigium enarrat.

Gregorius Teoctistæ Patriciæ.

PRæterea benedictionem S. Petri Apostoli, Clavem a Sacratissimo ejus Corpore transmisi, de qua videlicet Clavi hoc est gestum, quod narro miraculum. Dum eam quidam Langobardus civitatem ingressus in Transpadanas partes invenisset, quia S. Petri Clavis esset, despiciens: Sed pro eo quod eam auream vidit, facere sibi ex illa aliquid aliud volens, eduxit cultellum, ut illam incideret. Qui mox cultellum, cum quo eam per partes mittere voluit, arreptus per spiritum, sibi in gutture defixit, eademque hora extinctus cecidit. Et dum illic Rex Langobardorum Autarith, atque alii multi ejus homines adessent, & is, qui se percusserat, seorsum mortuus; Clavis vero hæc seorsum jaceret in terra, factus est omnibus vehementissimus timor, ut eamdem Clavem de terra levare nullus præsumeret. Tunc quidam Langobardus Catholicus, qui sciebatur orationi & eleemosynis deditus, Minulfus nomine, vocatus est, atque ipse hanc levavit de terra. Autarith vero pro eodem miraculo aliam Clavem auream fecit, atque cum ea pariter ad sanctæ memoriæ decessorem meum transmisit, indicans, quale per eam miraculum contigisset. Ipsam ergo vestræ Excellentiæ transmittere studui, per quam Omnipotens Deus superbientem & perfidum hominem peremit: ut per eam vos, qui eum timetis & diligitis, & præsentem salutem, & æternam habere valeatis.

Fragmen-

(*a*) Quot annos in Pontificatu egerit Magnus Gregorius, ex veteri Inscriptione S. Pontificis epitaphio subjecta, quam refert Petrus Mallius, aperte colligitur. Ita vero habet Inscriptio: *Hic requiescit Gregorius Primus Papa, qui sedit annos xiii., Menses sex, dies decem. Depositus iv. Idus Martii.* Quisquis epitaphium amat legere, adeat Joannem Diaconum lib. 4. Vit. S. Gregorii cap. 68.

(*b*) Quas hic atteximus Epistolas, & Literarum lacinias S. Gregorii Magni, ex Parisina Monachorum Congregationis S. Mauri editione, collata tamen cum vetustissimo Codice, qui ejusdem S. Pontificis Epistolas complectitur, & in Basilicæ Vaticanæ tabulario servatur, Typis mandari curavimus, variantibus hujusce Codicis lectionibus ad paginæ oram adnotatis.

(*c*) Celeberrimus fuit quondam usus Clavium quæ e S. Petri Corpore vel Sepulcro egregiis atque illustribus viris transmittebantur. Mira in hisce Clavibus fulgebat virtus, sive aliquid e segmentis Catenæ ejusdem Beatissimi Apostoli esset in illis admixtum, sive eæ, quod ex Turonensi Gregorio colligimus lib. 1. de Glor. Martyrum cap. 28., ad reserandos cancellos beati Sepulcri fuissent adhibitæ. *Multi*, inquit S. Pater, *& Claves aureas ad reserandos Cancellos Beati Sepulcri faciunt, qui ferentes pro benedictione priores accipiunt, quibus infirmitati tribulatorum medeantur.* Consulantur Magni Gregorii Epistolæ, in quibus ejusmodi Clavium frequentissima occurrit mentio, potissimum vero ex lib. 1. epist. xxxi., ex lib. 3. epist. xxxxviii, ex lib. 7. epist. xxii. & xxviii., ex lib. 8. epist. xxxv., ex lib. 9. epist. lii. & cxxii., ex lib. xi. epist. xiv., ut alia omittamus loca fere sexcenta.

Fragmentum Epiſt. xxxvi. Lib. 1. Ind. ix.

Ut Epiſcopi Romam accedant ad celebrandum Beati Petri natalem diem.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei Petro Subdiacono.

PRæterea ſicut moris fuit (*a*), ut ad natalem Pontificis Epiſcopi convenirent, ad Ordinationis meæ diem venire eos prohibe; quia ſtulta & vana ſuperfluitas non delectat. Sed ſi eos convenire neceſſe eſt, in Beati Petri Apoſtolorum Principis (*b*) natalem conveniant, ut ei, ex cujus largitate Paſtores ſunt, gratiarum actiones ſolvant. Bene valeas. Datum ſub die xvii. Kalendarum Aprilium Imperatoris Mauritii anno ix.

Fragmentum Epiſtolæ lxxii. al. lxx. Lib. 1. Ind. ix.

De eodem agit argumento, ac de rebus Romanæ Eccleſiæ utiliter adminiſtrandis.

Gregorius Petro Subdiacono.

QUia Fratres & Coepiſcopos noſtros in Sicilia Inſula commorantes, ad Beati Petri Apoſtoli natalitium diem conveniſſe voluimus, ſcriptis præcedentibus agnoviſti. Sed quia ea cauſa, (*c*) quæ cum viro magnifico Juſtino (*d*) Exprætore dicitur*, eorum iter iterum præpedivit; & quia jam tempus veniendi, & redeundi non ſinit, eos nolumus ante hyemem fatigari ..... Multi vero huc veniunt, qui terras aliquas vel inſulas in jure Eccleſiæ noſtræ in emphyteoſim ſibi poſtulant dari: & aliquibus quidem negamus; aliquibus vero jam conceſſimus. Sed tua experientia Sanctæ Eccleſiæ utilitatem conſpiciat, memor, quod ante Sacratiſſimum Beati Petri Apoſtoli Corpus poteſtatem patrimonii ejus acceperit (*e*). Et licet hinc ſcripta decurrant; quod utilitatem patrimonii impedit, fieri nullo modo permittat: quia nec nos ſine ratione aliquid dediſſe reminiſcimur, vel dare diſponimus.

* *In Codice noſtro primis curis,* dicitur, *ſecundis autem,* ducitur.

Fragmentum Epiſtolæ xxx. Lib. 4. Ind. xii.

Ut Conſtantinam Mauritii Imper. uxorem, Caput S. Pauli poſtulantem deterreat, varia recenſet prodigia. Addit hanc eſſe Romanis conſuetudinem, ut Reliquias petentibus Brandea ſolum concedant.

Gregorius Conſtantinæ Auguſtæ.

SErenitas veſtræ pietatis, religionis ſtudio, & Sanctitatis amore conſpicua, propter eam, quæ in honorem S. Pauli Apoſtoli in palatio ædificatur, Eccleſiam, caput ejuſdem S. Pauli, aut aliud quid de Corpore ipſius, ſuis ad ſe juſſionibus a me præcepit debere tranſmitti. Et dum illa mihi deſiderarem imperari, de quibus facillimam obedientiam exhibens, veſtram erga me gratiam potuiſſem amplius provocare; major me mœſtitia * tenuit, quod illa præcipitis, quæ facere nec poſſum, nec audeo. Nam Corpora Sanctorum Petri & Pauli Apoſtolorum tantis in Eccleſiis ſuis coruſcant miraculis, atque terroribus, ut neque ad orandum ſine magno illuc timore poſſit accedi. Denique dum beatæ recordationis deceſſor meus, quia argentum, quod ſupra Sacratiſſimum Corpus

* *Al.* triſtiti

(*a*) Conſuetudinem hanc exploratam faciunt Epiſtola Sixti III. ad Cyrill. Alexandr., ut ſupra vidimus pag. 1. not. b., Lib. Diurnus a Garnerio editus, aliaque vetuſtiſſima documenta.

(*b*) Ad augendam Beati Petri ſolemnitatem die natalis ejus, Epiſcopi Romam confluere longe ante Magni Gregorii ætatem conſueverunt. Nihil ea de re nos dubitare ſinit S. Paulinus, qui epiſt. 13. ad Severum, & 16. ad Delphinum, ſolemnem hanc vocat conſuetudinem. Conſonat alia S. Gregorii epiſtola ordine xxii. lib. 7. ad Cyprianum Diaconum. Conſulatur liber Diurnus, cujus verba dabimus ad S. Zachariæ Papæ Decretum.

(*c*) Cauſſa hæc innuit Juſtini diſſidium cum Siciliæ Epiſcopis, de quo legeſis epiſt. ii. lib. 1.

(*d*) *Prætore* legendum putant accuratiſſimi Patres Maurini.

(*e*) Rectores Patrimoniorum S. R. E. noviter inſtitutos ad Aram Maximam Vaticanæ Baſilicæ juramentum præſtare conſueviſſe tradunt qui de ipſa Baſilica commentarios edidere. Epiſtolæ locus, quem tractamus, hujuſce uſus teſtimonium eſt cum ſatis evidens, tum valde antiquum.

Corpus Beati Petri Apostoli erat, longe tamen ab eodem Corpore fere quindecim pedibus mutare voluit, signum ei non parvi terroris apparuit. *Et post aliqua*. Cognoscat autem tranquillissima Domina, quia Romanis consuetudo non est, quando Sanctorum Reliquias dant, ut quidquam tangere præsumant de Corpore, sed tantummodo in pyxide * Brandeum mittitur (*a*), atque ad Sacratissima Sanctorum Corpora ponitur, quod levatum, in Ecclesia, quæ est dedicanda, debita cum veneratione reconditur: & tantæ per hoc ibidem virtutes fiunt, ac si illuc specialiter eorum corpora deferantur. Unde contigit, ut beatæ recordationis Leonis Papæ temporibus, sicut a Majoribus traditur, dum quidam Græci de talibus reliquiis dubitarent, prædictus Pontifex hoc ipsum Brandeum allatis forficibus inciderit; & ex ipsa incisione sanguis effluxerit &c.

* nostro uxide.

Epistola xviii. Lib. 7. Indict. xv.

Martinum Diaconum ad Sacratissimum Beati Petri Corpus canonice purgatum, loco suo & ordini restituit.

Gregorius Martino Diacono & Abbati.

SIcut veraciter adversus religiosos dicta crimina, digna sunt ultione plectenda; ita ab illatis sunt nihilominus absolvendi, quando nullus eos culpæ reatus adstringit. Quia igitur aliqua nobis de te fuerant nuntiata, quæ officii tui propositum non leviter macularent, curæ nobis fuit ea diu, ac subtili investigatione perquirere. Et quoniam nil, quod tibi noceret, invenimus, ne qua de his, quæ dicta fuerant, suspicio remaneret, ad plenissimam te satisfactionem, quod * ab eis insons extiteris, ad Sacratissimum Corpus Beati Petri Apostolorum Principis (*b*) districta fecimus Sacramenta præbere. Et ideo postquam nobis, ut oportuit, satisfactum est, dilectionem tuam prævidimus modis omnibus absolvendam, atque ad tuam te Ecclesiam, in eo videlicet, quo fuisti loco, & ordine, per omnia statuimus remeare, & nullam te a quoquam contradictionem vel inquietudinem de his, quæ ad nos perlata fuerant, sustinere: admonentes, ut ita te de cetero cautum sollicitumque debeas exhibere, quatenus & officio tuo moribus & actione respondeas, ut omnis contra te penitus adversæ opinionis dicendi subtrahatur occasio. Mense Majo, indictione xv.

* noster uod.

Fragmentum Epistolæ xliv. al. xxxviii. Lib. 11. Ind. iv.

Vela, quæ Beato Petro transmissa fuerant, suscepta esse enuntiat: cur ea ad S. Apostoli Basilicam cum litania delata non sint, rationem declarat.

Gregorius Rusticianæ Patriciæ.

EA autem, quæ ex purissimo sincerissimoque corde Beato Petro Apostolorum Principi munera transmisistis, præsente omni Clero suscepta, atque (*c*) illic suspensa sunt. Filius autem meus Vir magnificus Domnus Symmachus, quia ægrotum me

(*a*) Audire præstat S. Gregorium Turonensem, qui de Sepulcro S. Petri Apostoli in Vat. Basilica agens, hæc habet: *Quod si* (quis) *beata auferre desiderat pignora, palliolum aliquod momentana* (al. statera) *pensatum jacit intrinsecus, deinde vigilans ac jejunans devotissime deprecatur, ut devotioni suæ virtus Apostolica suffragetur. Mirum dictu, si fides hominis prævaluerit, a tumulo palliolum elevatum ita imbuitur divina virtute, ut multo amplius quam prius pensaverat, ponderet: & tunc scit, qui levaverit, cum ejus gratia sumsisse quod petiit.* Huc etiam attinent, quæ in *Suggestione* altera Legatorum Germani & Joannis Episcoporum, nomine Justiniani Comitis ad Ormisdam verba prostant, nimirum: *Unde si & beatitudini vestræ videtur, Sanctuaria* (sunt brandea) *beatorum Apostolorum Petri & Pauli secundum morem ei largiri præcipite; &, si fieri potest, ad secundam cataractam* (alteram intelligimus fenestellam Sepulcri, seu Confessionis Beati Petri in Vaticano) *ipsa Sanctuaria deponere vestrum est deliberare.* Sic apud Labb. Tom. 5. Concilior. ubi pag. 651. S. Ormisda in epist. ad Justinianum hæc habet: *Beatissimorum vero Apostolorum Petri & Pauli Sanctuaria, sicut religiosissimo quæsistis affectu per harum portitorem sub omni veneratione transmisimus; optantes orationibus eorum ut mentis vestræ oblatio & desideria gratiæ sint Divinitatis accepta.*

(*b*) Qui de aliquo patrato crimine suspecti erant, jusjurandum de sua conscientiæ puritate apud S. Petri Confessionem dare compellebantur. Mos, de quo agimus, neminem latet, qui Ecclesiæ Romanæ historiam sit edoctus. Honorii I. epistola ea de re paulo inferius legitur: nec prætereundum S. Leonis III. exemplum, qui, (præter Pelagium I.) uti narrant veteres Francorum Annales, ac ejus Biographus apud Anastasium, in Vaticana Basilica cum ambonem ascendisset, coram Synodi Patribus, jusjurandum super Euangelia dedit, sicque a falsis, quibus impetebatur criminibus, sese purgavit ea formula, quam apud Baron. anno Christi 800. licet excurrere.

(*c*) Vela in Ecclesiis suspendi consuevisse, antiqua monumenta testantur. Hujusce consuetudinis præsertim in Vaticana Basilica non raro occurrunt exempla apud Anastas. in Leone III. & Paschali I.

(*a*) Eodem

me ex podagræ dolore, & pene desperatum reperit, scripta vestra mihi dare distulit; & post multum temporis quam vela suscepta sunt, dedit. Postmodum vero in scriptis Excellentiæ vestræ invenimus, ut cum litania ad Beati Petri Ecclesiam portari debuissent. Quod ideo minime factum est, quia, sicut prædixi, ante vela, quam scripta suscepimus. Tamen prædictus vir cum omni familia domus vestræ hoc fecit, quod facere nos cum Clero voluistis. Sed etsi voces defuerunt hominum, habet ipsa vestra oblatio apud omnipotentem Dominum vocem suam. In ejus enim pietate confido, quia cujus vos corpus cooperuistis in Terra, ejus vos intercessio a peccatis omnibus proteget in Cælo: omnemque domum vestram sua provisione reget, & sua vigilantia custodiet &c.

Epistola xx. al. xxiv. Lib. 12. Indict. v.

Ad Arogem mittit epistolam de juvando Sabino Subdiacono in vehendis ad mare trabibus, queis Basilicæ SS. Petri & Pauli opus habebant.

Gregorius Maurentio Magistro Militum.

PRopterea quod in Ecclesiis beatorum Petri & Pauli trabes sunt necessariæ: omnino Savino Subdiacono injunximus, ut aliquantas de partibus Brutiorum incidere, & ad locum, unde huc per mare duci possint, trahere debeat. (a) Sed quoniam solus hoc facere non assurgit, Arogi scripsimus, ut homines, qui sub eo sunt, cum bobus suis, in ejus deputet ire solatiis: promittentes, quia dum res perfecta fuerit, dignum ei xenium transmittemus. Gloria ergo vestra epistolam nostram ad eum sub urbana persona studeat sub celeritate transmittere, quæ ei hoc quod scripsimus deferat, ut antedictus Subdiaconus voluntatem ipsius possit agnoscere. Si vero navigii prosperitate inventa discesserit, cuncta ei gloria vestra per suas epistolas innotescat, ut sciat quid agere debeat: sed & nobis similiter quæ acta fuerint, indicate.

Epistola xxi. al. xxv. Lib. 12. Indict. v.

Arogi Duci xenium spondet, ut Sabinum incisas pro Ecclesiis SS. Petri & Pauli trabes ad mare trahentem juvari præcipiat.

Gregorius Arogi Duci.

QUia sic de Gloria vestra sicut revera de filio nostro confidimus, petere aliqua a vobis fiducialiter provocamur, arbitrantes, quod minime nos patiamini contristari, maxime in tali re, unde anima vestra multum poterit adjuvari. Indicamus autem, propter Ecclesias Beatorum Apostolorum Petri & Pauli aliquantas nobis trabes necessarias esse: & ideo Savino Subdiacono nostro injunximus de partibus Brutiorum aliquantas incidere, & usque ad mare in locum aptum trahere debeat. Et quia in hac re solatiis indiget, salutantes Gloriam vestram paterna caritate, petimus, ut actionariis vestris, qui in illo loco sunt, deputetis, ut homines, qui sub eis sunt, cum bobus suis in ejus transmittere debeant solatium; quatenus vobis concurrentibus, melius quod ei injunximus, possit perficere. Nos enim promittimus, quia dum res perfecta fuerit, dignum vobis xenium, quod non sit injuriosum, transmittemus. Nam scimus nos considerare; & filiis nostris, qui bonam voluntatem exhibent, respondere. Unde iterum petimus, Gloriosissime fili, ut ita facere debeatis, ut & nos vobis possimus esse, præstito beneficio, debitores; & vos mercedem pro Sanctorum Ecclesiis habeatis.

HONO-

(a) Eodem pertinet epistola xxii., alias xxvi. ad Gregorium Expræfectum data; nec non alia ordine xxiii., alias xxvii. ad Stephanum Episcopum scripta. Utraque consulenda.

(a) Sc-

HONORIUS I.

Anno 625. die 27. Octobr. ordinatus eſt Summus Eccleſiæ Pontifex: ſedit annos 12. menſ. 11. dies 17. ac in Baſilica noſtra ſepultus anno 638. die 12. Octobris. (*a*)

Ut Hypatius Romam veniat, & apud S. Petri Confeſsionem ſacramento deleat criminis ſuſpicionem.

Honorius Joanni, Andreæ, Stephano, & Donato Epiſcopis per Epirum conſtitutis.

PRæſentium latores juxta Eccleſiaſticam Diſciplinam Pallium nos Hypatio Nicopolitanæ Eccleſiæ Diacono, quem in ſacris Ordinibus Epiſcopum ordinaſtis, petierunt votis ſupplicibus dirigendum. Et quia ejus perſona pendula nos dubietate ſollicitat, ne fortaſſis in nece Soterici præfatæ Civitatis Antiſtitis videatur eſſe commixta; præſentium portitoribus, quantum opinamur viſi ſumus reddidiſſe reſponſum; ut aſſumpto fatigio, cum præſertim tempora pacis patiantur, in has Romanas partes venire deproperet; ut jusjurandum in Confeſſione beati Petri Apoſtoli præbeat (*b*), quod nullo dolo vel machinatione a ſe conſtructa, aut aliis hæc machinantibus præbuit in his quoquo modo conſenſum: ut ab omni vitio dubietatis exempto poſſimus ſecundùm Eccleſiaſticum ordinem tribuere, quod rogamur. Nam dum prædictus Sotericus de quibuſdam capitulis fuiſſet ſuſpectus, in hanc Urbem deveniens ad beatum Petrum Apoſtolorum Principem de conſcientiæ ſuæ puritate præbuit nihilominus jusjurandum. Data Idus Decembres, Indictione XIV.

Apud Holſten. Collect. Vet. Monum. part. 1. pag. 248.

S. GREGORIUS II.

Anno 715. in Romanum Pontificem conſecratur; Sedet Annos 15. Menſes 8. Dies 21.; obit Anno 731.

Prædia ac Oliveta nonnulla enumerat eaque SS. Apoſtolis Petro & Paulo, ad eorum concinnanda ac paranda lumina (c), perpetuo addicit.

✠ DOminis ſanctis ac beatiſs Petro et Paulo Apoſtolorum Principibus, Gregorius indignus ſervus. Quotiens laudi veſtrae uſibus ſervitura quedam licet parba conquirimus veſtra vobis reddimus non noſtra largimur, ut haec agentes non ſimus elati de munere ſet de ſolutione ſecuri: Nam quid unquam ſine vobis noſtrum eſt, qui non poſſumus accepta reddere, niſi quia per vos iterum et ipſum hoc ut redderemus accepimus. Unde ego veſter ſervus reducens ad animum multum me vobis beati Apoſtoli Petre et Paule eſſe devitorem propter quod ab vveribus matris meae divinae Potentiae gratia protegente intro gremium Eccleſiae veſtrae aluiſtis, et ad incrementum per ſingulos gradus uſque ad ſummum apicem Sacerdotii licet inmeritum producere eſtis dignati; ideoque hoc privilegii munuſculum humili interim offerre devotione praevidi. Statuo enim, et a meis ſucceſſoribus ſervandum ſine aliqua refragatione conſtituo, ut loca vel praedia cum olibetis qui inferius deſcribuntur, quos pro concinnatione luminariorum veſtrorum a diverſis quibus detenebantur recolligens veſtra vobis dicavi inmutilata permanere ideſt in Patrimonio Appiae Maſs Victoriolas Olibetu in fund Rumelliano

(*a*) Sequuti ſumus hac in parte Franciſci Pagii ſupputationem, cui tamen Papebrochiana non conſonat, quæ ad diem 28. Decembris an. 626. Honorii Ordinationem rejicit.

(*b*) Conſulenda in hanc rem Epiſtola xviii. lib. 7., quam ex S. Gregorio I. ſuperius exſcripſimus.

(*c*) Duodecimo Eccleſiæ Seculo, quo Scriptores duo Petrus Mallius, & Canonicus Romanus claruerunt, plurimæ in Baſilica Vaticana lampades quotidie lucebant. *Quoniam hæc beati Petri Baſilica omnium Eccleſiarum caput eſt & ſpeculum... de inſtitutione Sanctæ Romanæ Eccleſiæ in decorem & pulchritudinem hujus Sacroſanctæ Baſilicæ accenduntur quotidie centum quinquaginta lampades, &c.* Ita laudatus Romanus Canonicus in deſcript. vet. Baſ. Vatic. tit. 39. Conſule & Petrum Mallium apud Janning. tom. 7. Jun. Bolland. pag. 48. col. 2.

(*a*) Huc

melliano in integro Olibetu. in fund. Octabiano in integro Mass Trabatiana Olibet. in fund. Burrejano ut sp Olibet. in fund. Oppiano ut sp Olibetu in fund. Iuliano in integro Olibet. in fund. Viviano ut sup. Olibet. in fund. Cattia... v... Olibet. in fund. Solificiano ut sp. Olibet. in fund. Palmis ut sup. Olibet. in fund. Sagaris ut ... Olibet. in fund. Marano ut sup. Olibet. in fund. Iuliano ut sp. Olibet. in fund. Sarturiano ut sp. Olibet. in fund. Caniano et Carbonaria ut sup. Mass Cesariana Olibet. in fund. Florano ut sup. Olibet. in fund. Prisciano et Graffiano ut sup. Olibet. in fund. Pascurano ut sp. Olibet. in fundo Variniano ut sup. Olibet. in fund. Cesariano ut sp. Mass Pontiana Olibet. in fund. Pontiano ut sp. Olibet. in fund. Casaromaniana ut sp. Olibet. in fund. Tattiano ut sp. Olibet. in fund. Casaflorana ut sp. Mass Stejana Olibet. in fund. Berrano ut sp. Olibet. in fund. Cacclano ut sp. Olibet. in fund. Pontiano ut sp. Olibet. in fund. Aquiliano ut sp. Olibet. in fund. Stejano ut sp. Olibet. in fund. Cassis ut sp. Mass Tertiana Olibet. in fund. Camelliano et fund. Tortilliano ut sp. Olibet. in fund. Casacuculi ut sp. Mass Neviana Olibet. in fund. Arcipiano ut sp. Olibet. in fund Corelliano ut sp. Olibet. in fund. Ursano ut super. In Patrimonio Labicanens. Mass Algisia Olibet. qui est ad Tufu juxta Anagnias in integro Olibet. qui est in Silbula, et modicas talias Catagemmulu Mag. milit. Olibet. inaplineas in integro Olibet. qui est in Claviano Olibet. quem tenet Franculus colonus in fundo Ordiniano in integro (a) Massa Pelagiana. Olivetum in fundo Casamutis juxta Anagnias. Massa Pontiana. Olivetum in fundo Paciano. Olivetum in fundo Ricianis. Massa Ruscellens. Olivetum juxta Signias in fundo Perpiniano, in integro. Massa Hecteriana. Olivetum in fundo Rasiniano. Olivetum in fundo Cornatiano. Massa Fistis. Olivetum ibidem. Olivetum in Massa Silanis, in fundo Siliano, cum factorio suo in integro, cata Petrum Vestararium. In Patrimonio Tyburtino. Massa Alliana. Olivetum in fundo Casa Simiana, in Vico Bassiano, quod tenuere heredes Sergii Scriniarii. Olivetum in fundo Junianello, quod Symeon Abbas.... Massa Pollonis. Olivetum in fundo Jana, & Prandearia. Massa Cornutis. Olivetum in fundo Plautiano &c. Olivetum in fundo Statiano, quod tenuit Claudius nepos Demetrii. Olivetum in fundo Sutrio. Olivetum in fundo Sancto, quod tenet Sergius gener Petri. Olivetum in fundo Sacrosancto, quod tenet familia &c. Olivetum in fundo paterno, quod tenet familia &c. Si quis autem temerario ausu infringere præsumserit &c. Datum Idibus Novembris. Imperante Piissimo Leone (b).

Laciniæ ex Epistola ad Leonem Isaurum data. (c)

Imperatorum Literas in limine Confessionis beati Petri servatas admonet, Sacrarum imaginum cultum, ejus præsertim, quæ ipsum Apostolorum Principem referebat, strenue tuetur.

Literas vestræ a Deo custoditæ Majestatis ac Fraternitatis per Augustalem Spatharocandidatum (d) missas accepimus, imperante te indictione quartadecima; ipsius etiam 14. & 15. & 1. & 2. & 3. & 4. & 5. & 6. & 7. & 8. & 9. indictionum acceptas episto-

(a) Huc usque protenditur marmorea Tabula, ad lævam Porticus Vaticanæ Basilicæ partem parieti adfixa, ex qua splendidum hocce, ac vetustissimum monumentum exscripsimus. Illud typis mandarunt Angelus Rocca, Franciscus Blanchinus, aliique complures; placuit tamen omnimoda ac veluti superstitiosa quadam adhibita diligentia, illud cum sua Tabula iteratò conferre, atque huic Bullarum Collectioni attexendum curare.

(a) Quæ sequuntur verba ad finem usque, ex Bibliothecæ Vaticanæ Ms. num. 6757., quod Basilicæ S. Petri complectitur descriptionem Can. Romano tributam, supplevimus. Floruit author Seculo Ecclesiæ XII.; Codex XIV. Ecclesiæ Seculo exaratus videtur. Fateri ergo oportet Tabulam marmoream, quæ ex veteri Basilica in novam translata, hodie visitur, integram non esse; ejus scilicet non modica parte aut deperdita, aut in frusta discissa.

(b) Postrema hæc Gregorianæ Constitutionis verba ipsum Constitutionis authorem satis aperte demonstrant. Sub Leone Imperatore prodiit Pontificium Diploma: aut ergo S. Gregorio II., aut S. Gregorio III. illud adscribendum omnino: quandoquidem Leo Isaurus Imperator nedum sub Gregorio II., sed & sub Gregorio hujus nominis III. ejus Successore aliquot egit annos; quod indubium est ex literis ejusdem Gregorij III. apud Labbeum tom. 8. Concilior. col. 208., ad Bonifacium Archiepiscopum datis 4. Kal. Novembris *Domno piissimo Augusto Leone Imperij ejus Anno XXIII.* Falluntur ergo quotquot S. Gregorium I. hujusce Privilegij authorem nobis obtrudunt; non enim ullo pacto componi possunt Leonis Imperium, ac Magni Gregorij Pontificatus. Cur vero nos Gregorij II. potius quam III. nomine Constitutionem inscripserimus, illud in caussa fuit, quod illius author se a matris *vveribus*, hoc est uberibus, v pro b promiscue usurpatis, in Romana Ecclesia enutritum, atque educatum affirmet; id enim Gregorio III. natione Syro neutiquam aptari licet; maxime vero quadrat S. Gregorio II., qui, ut in libro Pontificali apud Anastas. legimus, *a parva ætate in Patriarchio nutritus fuit*, et *dimisit .... ad luminaria beati Petri Apostoli solidos mille*.

(c) Hanc in Græcum translatam Fronto Ducæus latinitati restituit, ac Baron. to. 9. ad an. 726. Ecclesiæ Annalibus inseruit.

(d) Nempe Spatharii simul & Candidati munere obeuntem. Spatharius ensem Domini deferebat; Candidatus vero dignitas fuit Palatina æque ac militaris. Ita Cangius V. Spatharius, & Spatharocandidatus.

(a) Ne

epiſtolas tuas, in Sancta Eccleſia repoſitas in limine Confeſſionis (*a*) ſancti & glorioſi, ac Principis Apoſtolorum Petri diligenter ſervamus, ubi & Chriſti amantium Prædeceſſorum tuorum, qui pie imperarunt, ſunt literæ ... Novit caritas Chriſti, quando Templum Sancti Principis Apoſtolorum Petri ingredimur, & Sancti pictam Imaginem contemplamur, compunctione percellimur, & inſtar imbris pluente Cælo lacrimæ noſtræ funduntur. Chriſtus viſum cæcis reſtituit; tu eos, qui recte videbant, excæcaſti, & obſtaculo illis fuiſti; tametſi pro nihilo iſtud habes, & imperitos reddidiſti, rectumque hominum curſum interrupiſti, ac precibus ipſos privaſti, & vigiliarum loco atque aſſiduitatis & ſtudii erga Deum in ſomnum & dormitationem, & incuriam humiles populos devolviſti &c. .... Nos ipſi cum Eccleſiam ingredimur, & miraculorum Domini Jeſu Chriſti picturas contemplamur, & Sanctæ Matris ejus Dominum Deumque noſtrum lactantem in ulnis habentis, Angeloſque circumſtantes, ac ter ſanctum hymnum canentes; non ſine compunctione regredimur. Ecquis enim non compungitur, & luget ſimiliter (intuens) & vaſa lavacri & Sacerdotes in orbem circumſtantes, & myſticam cœnam & cæcorum illuminationem, & Lazari exſuſcitationem & leproſi ac paralytici curationem, recubitus in herba, cophinos, ſportas & reliquias, montis Tabor Transfigurationem, Crucifixionem Chriſti, ſepulturam ejus & Reſurrectionem, ſanctam Aſcenſionem, & Spiritus Sancti deſcenſum? Quis picturam Abrahæ cernens, & gladium pueri cervicibus imminentem, non compungitur & collacrimatur? & in univerſum omnes Domini paſſiones? (*b*) ... At enim nos perterrefacis, aiſque; Romam mittam, & Imaginem S. Petri confringam (*c*) .... Atque utinam Dei munere nobis contingat, ut per Martini viam incedamus, tametſi ob plebis utilitatem vivere volumus & ſupervivere, quandoquidem Occidens univerſus ad humilitatem noſtram convertit oculos; ac licet tales non ſimus nos, illi tamen magnopere nobis confidunt, & in eum, cujus denuntias te Imaginem everſurum atque deleturum, ſancti ſcilicet Petri, quem omnia Occidentis Regna velut Deum terreſtrem habent. Quod ſi hoc velis experiri, plane parati ſunt Occidentales ulciſci etiam Orientales, quos injuriis affeciſti. Verumtamen per Deum te obſecramus, a juvenilibus ac puerilibus factis avertere. Scis Romam ulciſci imperium tuum non poſſe, niſi forte ſolam Urbem propter adjacens illi mare ac navigia. Ut enim ante diximus, ſi ad quatuor & viginti ſtadia Roma fuerit egreſſus Papa, nihil tuas minas extimeſcit. Unum eſt, quod nos male habet; quod agreſtes & barbari manſueti fiant, & tu manſuetus contra agreſtis & ferus. Totus Occidens S. Principi Apoſtolorum fidei fructus offert. Quod ſi quoſpiam ad evertendam Imaginem miſeris S. Petri, vide, proteſtamur tibi, innocentes ſumus a ſanguine, quem fuſuri ſunt; verum in cervices tuas, & in caput tuum iſta recident &c.

S. GRE-

(*a*) Nedum Imperatorum epiſtolas, ſed & eas, quas Romani Pontifices, aliique Epiſcopi emittebant Fidei profeſſiones, ad Piſcatoris Tumulum locatas fuiſſe, vetera monumenta declarant. Secundam Fidei profeſſionem, in Libro Diurno Roman. Pontificum tit. 9. excurrendam, mox electus & conſecratus in Summum Antiſtitem ſic abſolvebat: *Vt ſinceritas perfectæ noſtræ Fidei, veſtræ caritati manifeſtius clareat, præſentem noſtræ profeſſionis paginam per Ill. Notarium ſcriptam cum noſtræ manus ſubſcriptione coram omnibus relectam in Confeſſione Beati Petri Apoſtolorum Principis depoſuimus &c.*

Ill. gratia Dei Epiſcopus Sanctæ Catholicæ atque Apoſtolicæ Eccleſiæ Vrbis Romæ huic Profeſſioni rectæ & orthodoxæ Fidei, ſicut ſuperius legitur, ſubſcripſi, eamque ad Corpus tuum, beate Petre Apoſtole obtuli conſolidandam. S. Leo II. ſubſcribenda mittens ad Hiſpaniæ Epiſcopos Decreta Synodi VI., *Dum veſtrarum*, inquit, *ſubſcriptionum paginas .... ſuſcepimus, has apud B. Petri Apoſtolorum Principis Confeſſionem deponemus &c.* Hæc nimirum habebatur veluti Romanæ Fidei Arca, quidquid eidem Fidei minus conſonum eſſet, reſpuens omnino: Quam etenim Felix Archiep. Ravenn. miſerat non legitimam Fidei profeſſionem, *per Pontificem in Sacratiſſima Confeſſione poſitam poſt non multos dies* (in) *terra quaſi igne combuſtam, repertam fuiſſe*; teſtatur Conſtantini Papæ Biographus apud Anaſtaſ. Quid igitur memorem, Epiſcopos ordinationi Romani Pontificis ſubjectos, peculiarem Indiculum ſive Inſtrumentum, ubi ſuam Apoſtolicæ Sedi fidem obligabant, ad Piſcatoris Tumbam deponere conſueviſſe, uti docent duo Indiculi, alter S. Bonifacii Epiſc. Mogunt., alter Epiſcopi de Langobardia in laud. Diurno Rom. Pont. tit. 8. relat.?

(*b*) Quas hic Gregorius recenſet, ſacræ Imagines teſſellato opere olim depictæ viſebantur in eo veteris Baſilicæ Vaticanæ Sacello, quod in Deiparæ honorem Joannes VII. extrui curavit. Cui minus explorata res eſt, adeat, præter alios, Severan. Lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 70. & ſeq. Conrad. Janning. tom. 7. Jun. Bolland. præcipue vero Joann. Ciampin. qui memoratas picturas tabulis inciſas exhibet Lib. de Sacr. Ædific. cap. 4. ſect. 9. n. 114.

(*c*) Complures doctiſſimi Viri hoc in loco innui putant æneum beati Petri in Vaticana Baſilica Simulacrum Fidelium veneratione, & paralytici hominis, qui anno æræ Chriſtianæ 1725. incolumitati reſtitutus eſt, prodigio conſpicuum. Sacræ vetuſtatis monumentum Franc. Maria Turrigius in Libro, cui titulus; Li Sacri Trofei Romani pag. 149. aliquantum illuſtravit.

(*a*) Integer

S. GREGORIUS III.

S. Gregorius III. anno Christi 731. mense Martio in Romanum Antistitem consecratus, sedet in Pontificatu annos 10. menses 8. ac dies aliquot, apud S. Petrum tumulatur die 28. Novembris anno 741.

Fragmenta ex Epistola ad Carolum Martellum, Majorem-domus Regiæ Franciæ (*a*).

Langobardorum in Ecclesiam vexationes Carolo enuntiat, eique mittit Claves Confessionis Beati Petri, per quas obtestatur, ut suppetias ferat.

Domino Excellentissimo filio Carolo Subregulo Gregorius Papa.

NImia fluctuamus tribulatione, & lacrimæ die noctuque ab oculis nostris non deficiunt, quando conspicimus quotidie & undique Ecclesiam Sanctam Dei a suis, in quibus spes erat vindicandi, destitui filiis. Propterea coartati dolore in gemitu & luctu consistimus, dum cernimus id quod modicum remanserat præterito anno pro subsidio & alimento pauperum Christi, seu luminarium concinnatione, in partibus Ravennatum, nunc gladio & igne cuncta consumi a Luitprando & Hilprando Regibus Longobardorum. Sed in istis partibus Romanis mittentes plures exercitus similia nobis fecerunt, & faciunt, & omnes scalas S. Petri destruxerunt; & peculia, quæ remanserant, abstulerunt .... Conjuro te per Deum vivum & verum, & per ipsas Sacratissimas Claves Confessionis (*b*) Beati Petri, quas Vobis ad Regnum direximus, ut non præponas amicitias Longobardorum amori Principis Apostolorum; sed velocius sub nimia festinatione sentiamus post Deum tuam consolationem ad nostram defensionem .... Petimus bonitatem tuam, coram Deo teste & judice, ut nimis festinanter lenias dolores, & lætabunda nobis celeriter mittas nuncia, ut læto affecti animo die noctuque pro te tuisque fidelibus coram Sacris Sanctorum Principum Apostolorum Petri & Pauli Confessionibus Domino fundamus preces.

Ad Carolum Martellum, Majorem-Domus Regiæ Francorum. (*c*)

Quæ præsertim in S. Petri Basilicam Langobardi patrarunt facinora exponit, iterumque auxilium poscit.

Domino Excellentissimo filio Carolo Subregulo Gregorius Papa.

OB nimium dolorem cordis & lacrimas, iterata vice tuæ Excellentiæ necessarium duximus scribendum, confidentes te esse amatorem filium Beati Petri Principis Apostolorum & nostrum; & quod pro ejus reverentia nostris obedias mandatis ad defendendam Dei Ecclesiam, & peculiarem populum, qui jam persecutionem & oppressionem gentis Longobardorum sufferre non possumus. Omnia enim luminaria (*d*) ad honorem ipsius Principis Apostolorum, & quæ a vestris parentibus vel a vobis oblata sunt, ipsi abstulerunt. Et quoniam ad te post Deum confugium facimus, propterea ipsi Longobardi in opprobrium habent & opprimunt. Unde & Ecclesia S. Petri denudata

(*a*) Integer epistolæ contextus exscribitur a Gretsero in Cod. Epistolar. Romanor. Pontific. & a Labbeo tom. 8. Concil. col. 205. & seq.

(*b*) Maxima sane cunctorum plane Fidelium ac Principum in Sacratiorem Locum religio. Si quid grave, ad Romanam Ecclesiam & Fidem Catholicam spectans, Summi Antistites molirentur, id certe sub D. Petri auspiciis, & plerumque ad ejus Confessionem factitabant. Mentem subit, quod S. Gelasius Pontifex epist. 2. ad Dardanos his verbis enarrat: *Papa Hilarus Anthemium Imperatorem, cum Philotheus Macedonianus ejus familiaritate suffultus, diversarum conciliabula nova sectarum in Urbem vellet inducere, apud beatum Petrum Apostolum palam ne id fieret clara voce constrinxit in tantum, ut non ea facienda cum interpositione juramenti idem promitteret Imperator.* Ap. Labb. to. 5. Concil. col. 334.

(*c*) Prostat hæc epistola apud Gretserum & Labbeum paulo superius laudatos.

(*d*) De his legendum Gregorii II. Privilegium pag. 7. & seq. relatum.

data est (*a*), & in nimiam desolationem redacta. Tamen omnes nostros dolores subtilius in ore posuimus præsenti portatori tuo fideli, quos in auribus tuæ Excellentiæ suggerere debeat. Tu autem, fili, habeas cum ipso Principe Apostolorum, hic & in futura vita coram omnipotente Deo nostro, sicut pro ejus Ecclesia, & nostra defensione dispusueris & decertaveris sub omni velocitate, ut cognoscant omnes gentes tuam fidem & puritatem, atque amorem, quem habes erga Principem Apostolorum Beatum Petrum, & nos, ejusque peculiarem populum, zelando & defendendo. Ex hoc enim tibi poteris immortalem & æternam vitam acquirere.

S. ZACHARIAS.

S. Zacharias consecratur Summus Pontifex mense Novembris anno 741. Postquam Ecclesiam gubernavit annos 10. menses 3. dies 14. obiit in Domino anno 752. mense Martio.

Constituit (b), ut Episcopi ad SS. Petri & Pauli Apostolorum Limina statis temporibus accedant.

JUxta Sanctorum Patrum, & Canonum statuta, omnes Episcopi, qui hujus Apostolicæ Sedis ordinationi subjacebunt, qui propinqui sunt annue Idibus mensis Maji * Sanctorum Principum Apostolorum Petri & Pauli Liminibus (*c*) præsententur (*d*), omni occasione seposita: qui vero de longinquo, juxta Chirographum (*e*) suum impleant. Nam qui hujus Constitutionis contemtor extiterit, præterquam si ægritudine valida fuerit detentus, sciat se Canonibus subjacere.

* Decret. 93. cir- Maji.

STEPHA-

(*a*) Rem enarrat Baronius ad an. Chr. 739.

Prolatis Gregorii III. Literis, non ab re fore censemus, si ejusdem Pontificis Constitutum subjiciamus, quod prorsus ad Vaticanam S. Petri Basilicam attinet, ejusque narrationem apud Anastasium Biblioth. legimus in hunc modum: *Hic* (S. Gregorius III.) *fecit Oratorium intra eamdem Basilicam* (S. Petri) *juxta arcum principalem, parte virorum, in quo recondidit in honorem Salvatoris, Sanctæque ejus Genitricis Reliquias, Sanctorumque Apostolorum, vel omnium Sanctorum Martyrum, atque Confessorum, perfectorumque Justorum toto in Orbe terrarum requiescentium. Quorum festa Vigiliarum a Monachis trium Monasteriorum* (hi alibi vocantur Monachi Canonici) *illic servientium quotidie per ordinem existentium; atque Natalitiorum Missas in eodem loco celebrare instituens, in canone Missæ hoc adjecit ita a Sacerdote dicendum:* Quorum solemnitas hodie in conspectu tuæ Majestatis celebratur Domine Deus noster in toto orbe terrarum. *Quam institutionem in eodem Oratorio tabulis lapideis conscribere fecit*. Mox recensentur dona a Summo Antistite eidem Sacello oblata: demum narratio ita absolvitur: *Et hoc constituit, ut secundum Constitutum, quod a Collegio Sacerdotum coram Sacro Corpore B. Petri factum est pro celebrandis Solemniis Vigiliarum atque Missarum Domini Jesu Christi, Sanctæque ejus Genitricis, Sanctorumque Apostolorum, vel omnium Sanctorum Martyrum, ac Confessorum, perfectorumque Justorum toto Orbe terrarum requiescentium, ut in Oratorio nomini eorum dedicato intra Ecclesiam B. Petri Apostoli sub arcu principali a Monachis Vigiliæ celebrarentur, & a Presbyteris Hebdomadariis Missarum Solemnia*. De prædicto Oratorio agunt Canonicus Romanus tit. 6. Tiber. Alpharanus, Panvinius, & alii plures, qui Vaticanam S. Petri Basilicam commentariis suis illustrarunt.

(*b*) Constitutionem hanc a S. Pontifice in Concilio Romano editam an. 743. can. 4. ut videre est tom. 8. Concil. Labbei, assuit Gratianus in Decreto dist. 93. In eo tamen Criticis peritioribus displicet, quod illam & Anacleto Pontifici adscribat.

(*c*) Sacras ædes a Majoribus nostris sæpe sæpius *Limina* appellatas fuisse, satis evincunt vetera documenta a Baron. relata in Martyrol. Rom. die 18. Novembr. not. a: quibus addere fas est Alcuini epistolam 14. ap. Mabill. to. 4. Analect. excurrendam. Peculiari tamen reverentia, ac religiosa quadam observantia erga S. Petri, Sociique ejus Pauli Basilicas factum est, ut eæ *Limina Apostolorum* dicerentur. Id etenim apud veteres, quemadmodum loco mox laudato Baron. demonstrat, in more positum fuit, ut Sacra Templa adeuntes, ante ingressum, ad limina procumberent, postes deoscularentur, precesque funderent. De Vaticana Basilica loquitur Sidonius Apollinaris dum lib. 1. ep. 5. ad Heronium hæc habet: *Ubi priusquam vel pomæria* (quo tempore hæc scribebat Sidonius, S. Petri Basilica sita erat extra Urbis mœnia) *contingerem, Triumphalibus Apostolorum Liminibus affusus, omnem protinus sensi membris male fortibus explosum esse languorem*.

(*d*) Vel tum a vetustissimis temporibus illud in moribus fuisse, ut Episcopi Sacra Apostolorum Limina inviserent, trita res est. Consulendus Lib. 2. Epistolar. Decretal. tit. 24. de Jurejurando cap. 4., ac Pontifical. Roman. de Consecrat. Episcop. nec non S. Gregorii VII. Literæ inferius adducendæ.

(*e*) Chyrographus iste in Diurno Romanorum Pontificum tit. 7. *Cautio* nominatur, nempe instrumentum, quo Episcopus fidem suam obligabat ad ea, quæ pollicebatur, explenda. Horum alterum erat hujusmodi: *Promitto, me etiam ad Natalem Apostolorum, si nulla necessitas impedierit, annis singulis occursurum*. Conferantur, si libet, binæ Gregorij M. epistolæ, nimirum 36. & 72. Lib. 1. quarum fragmenta dedimus pag. 4.

Nostra interest aliud meminisse S. Zachariæ Constitutum, de quo ejus Biographus apud Anastasium sic habet: *Hic viginti auri libras pro emendo oleo annue, ut de lucro eorum in luminaribus Apostolicis proficiat, instituit: Et Constitutum sub anathematis vinculo obligavit*.

STEPHANUS II.

Stephanus II. Consecratur Pontifex anno 752. mense Martio, sedet annos 5. & dies 29. moritur anno 757. mense Aprili.

Hospitale ad S. Petri Basilicam spectans, & domum juris Monasterii S. Stephani certis quibusdam legibus Fulrado concedit.

Stephanus Episcopus Servus Servorum Dei Fulrado (a) amabili Presbytero & Abbati.

PEtentium desideriis ita nos convenit impertire assensum, ut tamen sequentibus temporibus nullis Ecclesiastica utilitas valeat submitti dispendiis. Nam tunc petitorum postulatio congruum videtur suscipere effectum, quando Ecclesiastica prædia congrue ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur quia petistis a nobis, quatenus Hospitale positum infra Basilicam Beati Petri, juxta (b) sepulcrum Beati Leonis Papæ, quod tenuit Ratchis Monachus, juris ipsius Basilicæ Beati Petri; nec non & domum positam juxta (c) Monasterium Beati Martini cum inferioribus & superioribus suis, cum metatu suo (d), & horticello, quam tenuit Nazarius Monachus, juris venerabilis (e) Monasterii S. Stephani cata Galla patricia, vobis ad tempus emissa præceptione concedere deberemus; inclinati precibus vestris, per hujus præcepti seriem suprascriptum Hospitale & domum positam cum inferioribus & superioribus suis, vel omnibus in integro pertinentibus, a præsenti decima indictione, diebus vitæ vestræ vobis concedimus detinendum. Post vero obitum vestrum, utrumque, Hospitale & domus, ut superius legitur, ad jus suprascriptorum piorum locorum, cujus & est proprietas, in integro nihilominus revertantur. Bene valete.

Tom. 8. Conc. Labb. col. 394.

S. PAULUS I.

Sanctus Paulus hujus nominis Primus anno æræ Christianæ 757. mense Maji consecratus est Romanus Pontifex. Sedit annos decem, & mensem unum, defunctus anno 767. mens. Jun.

Fragmentum Epistolæ ad Pippinum Regem.

De Sacra Mensa Stephano Papæ ab eodem Rege dono missa, ad Beati Petri Confessionem oblata, & ab ipso Paulo consecrata, addito anathemate in eum, qui prædictam Mensam a S. Petri Ecclesia alienare ausus esset.

Domino Excellentissimo Filio, & nostro Spiritali Compatri Pippino Regi Francorum, & Patricio Romanorum, Paulus Papa.

CUM maximo honorificentiæ conatu, & dilectionis affectu, quas præclara Excellentia vestra misit literas, ferentibus Andrea, & Gunderico solertissimis viris, Christianitatis vestræ missis, acceptantes suscepimus: (*Et post alia*) Interea præcellentissime, ac benignissime Rex, Christianissime Fili, & Spiritalis Compater, suscepimus

Tom. 8. Conc. Labb. col. 438.

(a) Fulradus, cui Stephanus Papa relatum scripsit Diploma, fuit Abbas Monasterii S. Dionysii in Galliis, uti constat ex aliis ejusdem Pontificis literis apud Labbeum tom. 8. Conciliorum pag. 394.

(b) Stephani II. ætate, ad occidentalem veteris Basilicæ plagam prostabat S. Leonis Sepulcrum, in Alpharani tab. designatum num. 14.

(c) De ipso dicemus infra, ad Bullam S. Leonis IV.

(d) *Metatus*, Cangio teste in Glossario, universum domus, ejusque adjacentium ambitum designat; nec alia profecto esse potest hujusce quam tractamus vocis, significatio.

(e) De hoc Monasterio opportunior infra redibit sermo in adnotationibus ad Bullam S. Leonis IX. Dat. 9. Kal. April. Pontif. An. V.

(a) Locus

ſcepimus & Menſam illam, quam olim Sanctæ recordationis domno & germano noſtro beatiſſimo Stephano Papæ, & per eum Beato Petro Apoſtolo obtuliſtis. Quam & cum hymnis & canticis ſpiritalibus, litaniæ laudes ſolemniter Deo referentes, infra aulam ipſius Principis Apoſtolorum introduximus; quamque veſtri miſſi in Sacram Confeſſionem (a) ſuper corpus ſcilicet ejuſdem Cælorum Janitoris ex veſtri perſona obtulerunt. Quam & chriſmate unctionis ſanctificantes, & ſacram oblationem ſuper eam imponentes, ſacrificium laudis Deo omnipotenti pro æterna animæ veſtræ remuneratione, & regni ſtabilitate obtulimus: decernentes Apoſtolica cenſura ſub anathematis interpoſitione, nulli unquam licere eam ab Eccleſia beati Petri alienare. Et ecce memoriale veſtrum in eadem Apoſtolica Aula fulgens permanet in æternum; cujus remunerationem vos credite a juſto retributore Domino Deo, & beato Apoſtolorum Principe Petro in cæleſtibus regnis adepturum, &c.

HADRIANUS I.

Hadrianus Primus anno 772. v. Idus Februarii ad Beati Petri Cathedram evectus, ſedit annos 23. menſes 10. dies 17. deceſſit viii. Idus Januarii anno 795.

Ut inſtauretur Eccleſia, trabes petit una cum lignis ad innovandam Vaticanæ Baſilicæ concamerationem idoneis.

Domno (b) Excellentiſſimo filio Carolo Regi Francorum & Langobardorum, atque Patricio Romanorum, Adrianus Papa.

Directus a veſtigio regalis Excellentiæ veſtræ * Ado, Deo amabilis Diaconus, noſter veſterque fidelis, multa nobis conſueta, quæ erga nos & Beatum Petrum Apoſtolorum Principem geritis, retulit, quatenus omnipotenti Deo, & ejuſdem Apoſtolo gratias egimus, indeſinenter orantes pro veſtra ſoſpitate atque ampla victoria. Porro, dilectiſſime atque Excellentiſſime Fili, ſicut direxiſtis nobis noſtram petitionem adimpleri pro trabibus ad reſtaurationem Sanctæ Eccleſiæ, poſcimus veſtram a Deo promotam Excellentiam, ut Kalendis Auguſti hic ad Limina Beati Petri fautoris veſtri, ſi fieri poteſt, paratæ inveniantur, ut exinde ſempiterna memoria veſtra, & hic & in futuro permaneat. De Camarado (c) autem, quod eſt hypochartoſa, ad renovandum in Baſilica Beati Petri Apoſtoli, nutritoris veſtri, prius nobis unum dirigite Magiſtrum, qui conſiderare debeat ipſum lignamen, quod ibidem neceſſe fuerit, ut ſicut antiquitus fuit, ita valeat renovari. Et tunc per veſtræ Regalis Præcellentiæ juſſionem dirigatur ipſe Magiſter in partibus Spoleti, & demandationem ibidem de ipſo faciat lignamine, quod in prædicto hypochartoſin, hoc eſt camarado, neceſſe fuerit; quia in noſtris finibus tale lignamen minime reperitur. Et pro hoc Sanctiſſimus frater noſter Vvulcharius Archiepiſcopus, nunc minime fatigetur venire, dum ipſum lignamen per ſemetipſum ſiccetur, quia dum viride eſt, non audemus exinde opera qualiacumque facere, &c.

Preces

(a) Locus in quo Martyris cujuſpiam corpus, aut Reliquiæ aſſervantur, apud Eccleſiaſticos Scriptores Latinos uſu obtinuit, ut *Confeſſio*, ſive, ut ajunt Græci, *Martyrion* diceretur. Hinc ratio in promptu eſt, cur & Confeſſionis vocabulo, & Martyrii nomine, quod apud S. Athanaſium legimus in Arianor. Hiſt. ad Monachos num. 35. & 36., inprimis deſignatum fuerit Beati Petri Sepulcrum. Aliam hujuſce appellationis cauſſam ex Octavæ Synodi CP. actione 4. affert Panvinius, nimirum, quod nullus peregrinus in S. Petri Baſilicam admitteretur, niſi prius fidei ſuæ libellum edidiſſet. Veterem hanc Romanæ Eccleſiæ diſciplinam non obſcure deducimus ex Optati Milevit. lib. 2. ubi Macrobium Donatiſtam in Urbe degentem, quaſi Schiſmaticum eo nomine indigitat, quod ad Apoſtolorum Principis Memoriam non accederet: ac paucis interjectis; *Ecce*, inquit, *præſentes ſunt ibi* (Romæ) *duorum Memoriæ Apoſtolorum*, (nempe S. Petri, Sociique ejus Pauli Sacræ Ædes) *Dicite ſi ad has ingredi potuit* (Macrobius) *ita ut obtulerit* (rem divinam fecerit) *illic ubi Sanctorum Memorias eſſe conſtat*. Prænarrata Onufr. Panvinii conjectura minus arridet Jo. Mabillonio cap. 20. Comment. in Ord. Rom. Ea tamen prorſus rejicienda non eſt, modo ſcrupuloſa quadam interpretatione ingreſſum peregrinorum in Vaticanam Baſilicam non intelligamus. Silentio præterimus aliorum ſententiam, qui D. Petri *Confeſſionem* ſic denominatam volunt, quod ibi Apoſtolorum Princeps Euangelicam Veritatem Chriſtianamque Fidem, publica Confeſſione ac martyrio aſſeruerit, & confirmaverit.

(b) Epiſtolam hanc ordine 61. exhibet Codex Carolinus, quem Gretſerus, & Ducheſnius Annal. Franc. tom. 3. publica luce donarunt.

(c) Camaradum, ſive Camaratum, & apud Græcos *Hypochartoſis* deſignant operimentum ſeu tectorium aut cruſtam, qua parietes & cameræ liniuntur, teguntur que. Ita Cangius V. *Camaradum*; ubi allatis hujuſce epiſtolæ verbis, ait, *Camaradum* & *Hypochartoſin* hoc loco accipi pro ipſo ligneo fornice & ipſa concameratione. Plura ſcire cupiens, eumdem auctorem adeat.

(a) In

Preces ad Beati Petri Confeſſionem Deo effuſas, enuntiat; promiſſa ibidem facta memorat.

Domno excellentiſſimo filio Carolo Regi Francorum, & Langobardorum atque Patricio Romanorum, Adrianus Papa (*a*).

MElliſluæ & a Deo protectæ tuæ Excellentiæ, benigniſſime Fili, honorabiles ſuſcepimus Syllabas, quibus & cum nimio amore liquidò informati ſumus. Sed omnipotens, clemens, & miſericors Deus, in cujus manu cor Excellentiæ tuæ, bone & Deo imitabilis fili, regitur; corroboret cor & mentem tuam, & brachium ſuæ potentiæ tibi extendat. Nos quidem die noctuque nunquam deſiſtimus, cum Sacerdotibus, cunctoque Chriſtiano Populo, in Confeſſione Beati Petri Principis Apoſtolorum ſuppliciter (*b*) exorare, ut una cum excellentiſſima filia noſtra Regina, & præcellentiſſima veſtra nobiliſſima Prole, victorem te ſuper omnes barbaras nationes faciat; quatenus omnes ſub tuo brachio humiliati, veſtigia pedum tuorum prorſus oſculentur, & Eccleſia Dei a veſtra a Deo inſtituta regali potentia * nimirum exaltetur. Nunquam enim credimus, quod ſemel (*c*) pollicitus es ſuper venerabile Corpus Beati Petri Clavigeri Regni Cælorum, ut quælibet falſa poteſtas, ſeu principatus poterit tuam firmiſſimam Excellentiam ſegregare a caritate & amore, quem a cunabulis tuis Beato Petro Principi Apoſtolorum habuiſti; ſed in ea fide & dilectione, ſimulque & promiſſione te confidimus permanere, in qua & nos firmi & ſtabiles, quod facie ad faciem polliciti ſumus, Domino præſidiante, & Beato Petro Principe Apoſtolorum mediante uſque in finem manemus. Unde omnipotens, pius & miſericors Deus longo ac proſpero ſenio, una cum præcellentiſſima filia noſtra Regina, & nobiliſſima Sobole regni gubernacula faciat perfrui, & vitam æternam vobis tribuat poſſidendam. Incolumem Excellentiam veſtram Gratia ſuperna cuſtodiat.

* *f.* nimium.

Ad inſtaurandum Baſilicæ Vaticanæ tectum, quod promiſſum fuerat ſtannum poſtulat.

Domno excellentiſſimo filio, noſtroque Spiritali compatri Carolo Regi Francorum & Langobardorum atque Patricio Romanorum, Adrianus Papa (*d*).

SÆpe veſtræ a Deo protectæ regali potentiæ poſcentes direximus, ut pro mercede animæ veſtræ trabes majores ad Eccleſias Dei reſtaurandas per veſtrum regale præſidium emittere juberetis, & nullum ab illis, quibus præceptum eſt, ſuſcepimus effectum &c. ...... Simili modo & hoc recordari credimus veſtram a Deo promotam Præcellentiam, qualiter pro amore Beati Petri Clavigeri regni Cælorum & ejuſdem Eccleſiæ reſtaurationis, pro ipſius aulæ tecto veſtra Excellentia nobis eſt pollicita dirigere ſtanni libras mille. Simili modo & Itherius veſter fideliſſimus, per veſtrum eximium diſpoſitum, ſimiliter alias mille libras dirigere promiſit: Pro quo poſcentes petimus veſtram regalem Præcellentiam, ut ipſum ſtannum nobis per veſtrum bonum diſpoſitum dirigere jubeatis, quia ipſa Eccleſia fautoris veſtri Beati Petri tempore verno ab aquis nimis invaluit, & unde ejus aulæ tectum reſtauremus, minime habemus. Sed obnixe petimus, ut per Comites veſtros, qui in Italia ſunt actores, ipſum jam dictum ſtannum dirigere jubeatis, per unumquemque Comitem libras centum, ut dignam pro hoc ab ipſo Dei Apoſtolo retributionem ſuſcipere mereamini. Incolumem &c.

S. LEO IV.

(*a*) In prælaudato Carolino Codice epiſtola lxii.

(*b*) Eadem habet in epiſtola 49. 63. & 70. memorati Codicis Carolini.

(*c*) Hujuſce promiſſi meminit in epiſt. 63. & 75. laud. Carolini Codicis. Nimirum Rex Carolus nedum quæ a Pippino Patre Sedi Apoſtolicæ oblata fuerunt, rata eſſe voluit, verum etiam iis adjecit alia quamplura, Sabinenſe videlicet Territorium, Spoletinum Ducatum, & Beneventanum; Donationis monumentum in Beati Petri Confeſſione poſuit, & ad ipſum Principis Apoſtolorum ſepulcrum Sacramento ſpopondit, ſeſe omnia ſervaturum, quæ eadem donatio complectebatur. Excurre Hadriani I. Biographum apud Anaſtaſ. ſect. 318. & ſeq.

(*d*) Epiſtola lxvi. ſuperius memorati Codicis Carolini.

(*a*) Muti-

S. LEO IV.

S. Leo Quartus consecratus est in Romanum Pontificem an. 847. Ind. 10. die 11. Aprilis, sedit annos 8. mens. 3. dies 6. ad superos emigravit an. 855. die 17. Julii.

S. Martini Monasterium privilegiis donat, ejusque bona enumerat. (*a*)

.... SCI MARTINI (*b*) QUI SITU ....
...... In perpetuum.

CH. 4.

Convenit *Apostolico moderamini pia Religione pollentibus benivola compassione succurrere*, ac poscentium animu alacri devo*tione impartiri assensum; ex hoc enim lucri potissimum præmium apud Conditorem omnium Deum promeremur, si* venerabilia loca oportune ad meliorem *fuerint statum sine dubio perducta* ....
....
Pontificalem Sacratissimam, & finetenus ...
.... *Ecclesia* Sancti Salvatoris Domini Nostri ad Sepeliendos omnes *Peregrinos* . Ecclesia Sancte Dei Genitricis *Virginis Mariæ, quæ vocatur Scola Saxonum*. Ecclesia S. Michaelis ...... Scola Frisonorum .... 3i. ....
una cum Ecclesia Sancti Zenonis, cum Casis, Criptis, Vineis, Puteis, Arboribus Fruct....
... Infra hanc nostram nova Civ. Leoniana, & inter affines: a primo latere incipiente ...
.... er edificavimus ....
..........d...e........ um mur ....
.... m..... & a secundo latere terra de Ven. Monasterio Sanctorum Johannis & *Pauli, & hortum Sanctæ Mariæ in Orat*orio, qui est in capo de portico: Et a tertio latere ipso portico usque in silice qui est ad arco majore, & per ipsa silice & via usque in fluvio .... dicto loco, qui dicitur Spellari, & a quarto latere jam dicto fluvio Tiberis. Pariter *Concedimus, & confirmamus Fundora in Integro, qui vocatur Taliano majore, & aliud quod vocatur* Taliano minore, fundum Fasciola, fundum Casanillo, & fundum Casa pindula; *Fundum Rotula,* Fundum Cucumelli, fundum *Procellaris omnes invicem* quoerentes cum diversis fundis, & vocabulis eorum, Campis, Pratis, pascuis, Silvis, cum casis, & vineis, & cum omnibus ad eosdem fundos gener*aliter, & in integro per*tinentibus, posit. foris porta Sancti Petri Apostoli via Claudia miliario ab Urbe Roma plus minus quarto vel *quin*to, & inter affines a primo latere inci*piente a cava majore recte* per silice que dividit inter ipsa fundora, & Casale, *quod vocatur Pratanella juris Monasterii Sancti Stephani Majoris & ducente usque in rivo*, ... o est ponte Sofflari. A secundo latere ipsius rivo qui dividit inter jam dicta fu*ndora, & Casale quod vocatur Menori* juris supradicto Monasterio Sancti *Stephani majoris. A tertio* Casale..... et Casale Subereta juris Monasterii S. Laur*entii*, qui appellatur Pallat*in. a S. Petro*; & a quarto latere forma *quæ vocatur* Sapatina que mittit usque in via *Cornelia, quæ ducit in B*asilica Sancte

(*a*) Mutilum hoc & lacunis refertum Diploma ex pervetusto Apographo mendis quamplurimis scatente, quod a Joanne Scriniario S. R. E. an. 11. Pontificatus Innocentii II. exaratum est, & in Vaticanæ Basilicæ tabulario asservatur, nunc primum prodit. S. Leoni IV. illud adscripsimus, quandoquidem datum fuit Lotharii Imperio exeunte, nimirum anno ejus Imperii *tricesimo & septimo* Indictione secunda, quæ concurrit cum an. Christi 854. Insignis Privilegii lacunas multis in locis, alio tamen charactere uti vocant *cursivo*, supplevimus ex D. Leonis IX. Constitutione 12. Kal. April. Pontific. an. V. edita: hæc enim præsenti Leonis IV. Diplomati plurimum consonat; & idcirco quæ in illam adnotationes elucubratæ sunt, huc facile referri possunt.

(*b*) De S. Martini Monasterio, quod Vaticani Templi Choro inservientium vetus fuit domicilium, loquitur Sanctus Pontifex. Insigne Cœnobium periit in extruenda nova S. Petri Basilica: olim, teste Libro Pontific. in S. Leone IV. aliisque locis, eidem Vaticanæ Basilicæ cohærebat; vel, ut ajunt Mallius & Romanus, situm erat *post S. Petrum*; sive *post absidam in introitu Ecclesiæ* S. Petri, uti habet mox laudata S. Leonis IX. Constitutio. Consulenda Alphar. Tabula Ichnograph. cujus lit. a. enucleate docet, hoc Monasterium antiquitus extitisse, ubi nunc aram Veronicæ vocabulo insignitam cernimus. Illud *nimia vetustate quassatum pene omne a fundamentis restauravit* D. Leo III. ac quinquaginta circiter post annos iterum fatiscens reparavit alter Leo hujus nominis IV. Missa facimus bona quamplurima vetustissimo huic Cœnobio, cujus meminit Stephanus II., ut supra vidimus in epist. ad Fulradum; a Romanis Pontificibus collata, atque in libro Pontific. aliisque auctoribus recensita. Id autem silentio prætereundum non est, quod scripto tradidit Ven. Beda Hist. Angl. lib. 4. cap. 18. Loquitur enim de Venerabili Joanne Archicantore Ecclesiæ S. Petri, & Abbate Monasterii beati Martini, qui, Biscopo Abbate cognomine Benedicto S. Agathonem Pontificem rogante, ut *in Monasterio suo cursum canendi annuum, sicut ad S. Petrum Romæ agebatur, edoceret*; ipsoque jubente Agathone Angliam profectus, ejusdem Biscopi satisfecit votis, atque Synodo Hedtfeldensi interfuit, *pariterque catholicæ Fidei decreta firmavit*. At illud notatu dignius, quod S. Leo IV. antequam inter S. R. E. presbyteros Cardinales cooptaretur, in eo, de quo tractamus Cœnobio, Monachi vitam egit, quemadmodum ejus Biographus apud Anast. Biblioth., Petr. Mallius, aliique testantur.

Sancte Rufine, & Secunde, & Casale quod vocatur Casagurdi *juris ejusdem* Ven. Monasterii S. Stephani majoris, & deinde ducente per valle usque in*fra Balnearia*, & *recte* ascendente per alia valle qui dividit inter prenominata fundora, & colle *Sancti* Stephani, & inde pergente *in valle* Caunara, & *veniente usque in* predicta silice seu caba, qui est primus finis. Immo etiam & fundum unum in integro, *quod vocatur* Cleandris cum Ecclesia Sancte Martiris Christi Agathe. Insuper Casam qui dicitur Lardaria. Necnon & fundum Adtalianum cum casis, vineis, seu terris, campis, pascuis, cultum, vel incultum, sicuti de*signato* esse videtur, cum thermis, criptis, & monumentis. Posit. foris *porta veati Petri* Apostoli via *Aurelia* .... rio & fundum unum l........... *quod* .... ocabulo nuncupatur cum Ecclesia Sancti Cosme & Damiani: Immo etiam, & fundora in integro .... ano, & colle & Pauli vel si quis ali .... antur. Verum etiam & fundum unum in integro, qui vocatur Buccege cum Ecclesia Sanctorum Martirum Marii, & Marthe filiorumque ejus cum .... pratis, pascuis, silvis, salectis, arboribus pomiferis, vel incultum diversis generis rivis aque perhennis, & cum omnibus finibus, limitibus ..... dorum. Sive etiam concedo vobis Monasterium S. Sebastiani cum massis, fundis, seu Casalibus atque appendicibus, aquimolis, & olibi .... & vineis vel omnia, & in omnibus ad eundem Veñ Monasterium generaliter, & in integro pertin. constitutum infra Civi. Centucellensi ..... massa, que appellatur Liciniana qui & Genufluvio nuncupatur, in quo est Oratorium S. Laurentii cum fundum qui vocatur Casaria cum omnibus ad eum generaliter .... nentibus. Pos. territorio Centucellensis. Immo & fundos duos ꝫã * Arap um, & Scurianum .... ampi ibi ipso constitu .... S.... a silviniano & priscis constitutos via Appia territorio Billeternens. Porro, & fundos ꝫ.. .... Uliariolum, Nobulã, Palmis, & vivariu ..... vineis cum omnibus ad eos generaliter & in integr. pertinentibus. Posit. via Clodia miliar. ab Urbe Roma plus minus quinto ex corpore sub urb. Pari .... Una cum etiam fundum unum in integro ꝫã .... cum Ecclesia Sancte Dei Genitricis Marie ibi ipso .... silvis, salectis, arboribus pomiferis, vel infructiferis, & cum omnibus ad eum pertinentibus. Posit. territorio Collinens. mil. ab urbe Roma plus minus .... Denique fundum qui vocatur Barianum, in quo est Ecclesia Sanctor. Martini, & Laurentii, seu & alio fund. ꝫũ Varianum minore. Atque fundum Terrella .... gellum tibulianum Casabri mediana sivi invicem coherentes. Pariter & fundum Olianur .... est Oratorio S. Valentini in integro p ..... vetere mil. ab Urbe Roma plus minus vicesimo quinto ex corpore masse Vuriane. Simulque & con .... Ospitales duos sivi invicem coher .... Vẽn Monasterium, qui conjuncto esse videtur cum Ecclesia Sancti Petri Apostoli cum Oraterio Sancti Sisti (*a*), qui est juxta ferrata, atque Leoni PP. (*b*), & Sancti Adriani (*c*) una cum .... nõ qui exit in Ecclesia S. Petri inter Oratorio Sancti Leonis, & Sancti Adriani, qui sunt juxta Oratorio dõpnia. Item & concedo vobis Ecclesiam .... cum terris, & vineis, & piscaria juxta se, & cum omnibus ad eam pertinentibus. A presenti secunda Indictione tibi, & per te hec omnia .... que superius as .... guntur, & ea que usque nunc per quovis modis in prelato Vẽn Monasterio fuerunt, vel cuncta, que tu ipse ...... etiam postea ibidem acquirere .... per hanc nostram Apostolicam preceptionem seriem confirmamus pro mercede anime .... in jam dicto Vẽn Monasterio Sancti Martini ...... atque presentis & futura perhemnis temporibus. Idque usque in finem seculi secura integritate .... sancimus detinendum, ac possidendum .... a te, tuisque Successoribus singulis quibusque Indictionibus pensionis nomine rationibus supra .... rum locorum Ecclesiasticis ✠ TRES ✠ auri .... difficultate in perpetuum persolvantur.. Si quis autem, quod non credimus, temerario ausus contra hujus nostre Apostolice auctoritati privilegi .... tionis seriem pie a nobis promulgatum agere vel temptaverit, sciad se Dñi nostri Apostolorum Principis P .... anathematis vinculo innoda .... Dei alienus, & cum Diabolo, & ejus atrocissimis pompis, atque cum Juda traditore Dñi Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi in eternum igne concrematum, si.......... ... ragine tartareosque chaos demersus cum impiis deficiant. Qui vero pio intuitum custodes, & observatores hujus nostri Apostolici Privilegiis exstiterit benedictionis gratia, & Cele-

* *Fort. legen.* qui vocantur, & *sic alibi.*

(*a*) Vide adnotat. ad S. Leonis IX. Bullam 12. Kal. April. Pontif. an. V. edit.

(*b*) De Oratorio S. Leonis consulantur Canonicus Romanus tit. 11. Alphar. Tab. Ichnograph. num. 14., & alii de Vaticana Basilica tractantes.

(*c*) Fuit in Vaticano Templo Oratorium S. Hadriani Martyris, de quo, præter alios, agunt idem Romanus tit. 12. & Alphar. loc. cit. num. 15.

(*a*) In

& Celestis retributionis in eterna gaudia . . . . consequi mereatur. Scriptum p. . Theodori Notarii Regionarii, & Scriniarii Sancte Romane Ecclesie in ms * . . . . ista secunda.

ieusc.

† BENE VALETE

Dat. IIII Idus Augustus per manum Theophilact. Secundicerii (*a*) Sancte Sedis Apostolice Inp. Dnn. piissimo perpetuo Augusto Lothario a Deo coronatus magno Imperatore anno tricesimo & septimo (*b*), & post Con . . . . us (*c*) anno tricesimo & septimo. Indict. secunda.

Ego H S Scriniarius Sancte Romane Ecclesie sicut inveni in thomo carticineo jam ex magna parte vetustate consunto, scripto a predicto Theodoro Scriniario Sancte Romane Ecclesie; Ita non tenore deviato diligenter exemplavi, & scripsi, atque a tenebris ad lucem perduxi anno undecimo Pontificatus Dmi Innocentii secundi PP. Indictione quarta.

JOANNES XIX.

Joannes XIX. anno Christi 1024. Indict. vii. post diem sextum Junii & ante mensem Octobr. ad Beati Petri Sedem evectus, Ecclesiæ præfuit annos 9. Exiit e vita anno 1033.

Ob Vaticanæ Basilicæ dignitatem statuit, ut Silvæ Candidæ Antistites Officia divina, & quæ Episcoporum sunt, in eadem S. Petri Ecclesia peragant, ac de Vaticanis Oblationibus participent. (*d*)

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Petro Dei gratia Episcopo Silvæ Candidæ Ecclesiæ (e), & per te eidem Venerabili Episcopio, Successoribusque tuis Episcopis in perpetuum.

CH. 6.

Convenit Apostolico moderamini pia religione pollentibus benevola compassione succurrere, & poscentium animis alacri devotione impartiri assensum &c. *Post multa*. Itemque concedimus, & confirfirmamus vobis in perpetuum Ecclesiam Sanctarum Rufinæ, & Secundæ sitam Romæ juxta Palatium nostrum cum omnibus ad eum * pertinentibus; Item concedimus, & confirmamus vobis in perpetuum Ecclesiam Sanctæ Mariæ (*f*) cum omnibus suis pertinentiis infra hanc Civitatem Romanam non longe a Monte, qui Augustus (*g*) dicitur; Pariterque concedimus, & confirmamus vobis, vestrisque Successoribus in perpetuum sicut a memorato Sanctissimo Papa * sive a ceteris Prædecessoribus nostris Pontificibus concessa & confirmata fuerunt; videlicet Monasteria quinque, Sancti Stephani Majoris, & Minoris (*h*), Sanctorumque Joannis & Pauli, & Beati Martini, atque Hierusalem constituta juxta magnam Ecclesiam Sancti Petri

eam.

*f. Sergio III.

(*a*) Erat hic in Rom. Ecclesia Judex Palatinus ordine secundus, de quo consulatur Joannes Diac. ap. Mabill. to. 2. Mus. Ital. pag. 570.

(*b*) Ære Christianæ 854., deducta Imperii epocha ab anno Christi 817. post diem 10. Augusti, quo anno ipse Lotharius a patre suo Ludovico factus est Imperatoriæ dignitatis consors. Eadem epocha notatur Synodus Romana, menses octo antequam daretur præsens Diploma, sub ipso Leone IV. celebrata.

(*c*) Legendum & *post Consulatum ejus anno &c.* Imperatores enim Occidentis, Orientalium Imperatorum exemplo, tot Consulatus quot Imperii annos numerabant. Concilii Romani sub Eugenio II. Acta apud Baron. ad an. 826., sub ipso vestibulo rem satis produnt.

(*d*) In Ughell. Ital. Sacr. to. 1. & in Bullar. Rom. nov. edit. integrum obtinet hoc Joannis XIX. Diploma. Non exiguam ejus portionem to. 2. Mus. Ital. a Mabill. editam, nos hic recudimus ex authentico Tabularii Secretioris Apostolici Vaticani exemplo, quod insertum est in Regesto anni XI. Epistolarum Gregorii IX. pag. 2419.

(*e*) Eam Callixtus II. univit Portuensi Episcopatui, ac unionem confirmarunt Hadrianus IV. & Gregorius IX., uti constat ex illorum Diplomatibus apud Ughell. to. 1. Ital. Sacræ percurrendis.

(*f*) *Hæc Ecclesia S. Mariæ*, inquit Jac. Grimaldus in Ms. de Vaticanæ Basilic. Archipresbyteris, *vocatur S. Jacobus in Augusta Incurabilium, parum distans a Mausoleo Augusti*.

(*g*) Ita exempl. Arch. Ap. Vat. Sed alibi *Augusta* legitur. An hic designatur Mons Cœlius, *Augustus* quondam appellatus? Haud facile crediderim. Si ratum sit quod mox produximus Grimaldi placitum, Montem Augustum statuamus oportet ad Ecclesiam S. Rocci, ubi Augusti Mausoleum jampridem extitit, idemque locus ab aliis *Mons Augustus*, sive *Augusta* dictus est. Consulatur Pii IV. Bulla pro Confraternitate S. Rocci, Martinellus in Rom. Sacr. pag. 358., Minutolus Rom. Antiq. diss. 6. Sect. 2. pag. 369. &c.

(*h*) Pro *Majoris & Minoris* Mabill. habet & *S. Mariæ*. De Monasterio S. Stephani Majoris vide adnot. ad S. Leonis IX. Bullam edit. 9. Kal. Apr. Pontif. an. V. De Monasterio S. Stephani Minoris agemus infra ad alteram D. Leonis IX. Constitut. dat. Kalendis Aprilis Pontificatus anno quinto: ubi & de SS. Joannis & Pauli Monasterio sermo est. Quoad S. Martini Monasterium jam diximus ad S. Leonis IV. Diploma, pag. 15.

* *L.* eorum. Petri (*a*) cum omnibus earum * pertinentiis, omnemque consecrationem; quæ ibidem; aut in præfata alma Ecclesia Sancti Petri, aut in ceteris Ecclesiis, quæ sunt constitutæ in tota Civitate Leoniana: & si necessarium fuerit eas consecrare, nullus alius Episcopus ad tale ministerium, vel consecrationem accedere præsumat, nisi vos, vestrique Successores Episcopi Sanctæ Silvæ Candidæ Ecclesiæ in perpetuum. Concedimus autem, & confirmamus vobis, vestrisque Successoribus in perpetuum Sanctum diem Sabbati ad Baptismi Sacramentum celebrandum, & totum Officium faciendum in Ecclesia Sancti Petri Apostoli, & supra magnum Altare, in quo toto venerabili Altari, seu in Confessione, quicquid auri, vel argenti, pallii, vel ceræ, sive aliarum rerum positum vel oblatum, & jactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora videlicet diei tertia, qua ingredi Ecclesiam ad ordinandum, & peragendum divinum Officium vos volumus, & usquequo expletam Sanctæ Dominicæ diei Missam habueritis, per vestros Curatores in vestram vestrorumque Successorum [remota omni contradictione] deveniat potestatem. Et quia usque ad nostrum tempus in prædicta Ecclesia Sancti Petri, a qua pene omnes Ecclesiæ doctrinam acceperunt, sicuti a Magistra, & Domina, dies Dominica Palmarum, & dies Cœnæ Domini, & Parasceve tam irriverenter colebantur, ut nec Processio cum Palmis in ipsa die Dominica ibi fieret, nec in die Cœnæ Domini Gloria in Excelsis Deo diceretur (*b*), & in Parasceve non tam reverenter, ut decebat, Officium ibi fiebat; condoluimus, & meliorare hoc cupientes per vos, vestrosque Successores, statuimus, ut omni annua die Dominica Palmarum cum Processione ab Ecclesia Sanctæ Mariæ in Turri (*c*) exeatis; Et venientes ad magnum Altare Sancti Petri, Missam celebretis. Similiter & omni anno, die Cœnæ Domini vos, vestrosque Successores Missam supra eodem Altare Sancti Petri celebrare, Gloria in Excelsis Deo dicere, Sanctum Chrisma conficere, & quod ad Episcopum pertinet, agere volumus; Et omni anno die Parasceve super ipsum Altare majus Sancti Petri totum Officium reverenter, ut decet, vos, vestrosque Successores facere volumus; In quibus tribus Missis, scilicet in Missa Palmarum, seu in Missa Cœnæ Domini, & in Officio Parasceve quicquid auri, vel argenti, pallii, seu ceræ, vel aliarum rerum supra jam dicto Sacro Altari Sancti Petri, sive in Confessione positum, aut jactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora qua ipsa Missa, & Officium inchoata fuerint & expleta, per vestros Custodes in vestram vestrorumque Successorum, similiter remota omni contradictione, deveniat potestatem: in quibus quinque diebus si vobis, vestrisque Successoribus utile visum fuerit aliquem Diaconorum nostrorum ministrare, ob honorem Sancti Petri (*d*) vestram reverentiam volumus. Paterentatum (*e*) autem ejusdem Ecclesiæ Sancti Petri, & supradictorum Monasteriorum suorum, & cuncta Ecclesiastica judicia ipsorum, seu totius Civitatis Leonianæ, vobis, vestrisque Successoribus concedimus, & confirmamus. Similique modo ad ungen-

(*a*) Liber Pontific. in Leone III. sect. 407. & in Leone IV. sect. 553. memorat *Monasterium venerabile Hierusalem juxta Ecclesiam S. Petri*, quondam, teste Grimaldo, Canonicorum domicilium, & insequutis temporibus S. Vincentii nomine appellatum. Ecclesia vero S. Vincentii, ut colligimus ex Canon. Romano tit. 28., ad borealem veteris Basilicæ partem sita erat, & in Tiber. Alphar. Tab. Ichnograph. litt. aa. Vaticanum Templum inter & Palatium Apostolicum collocatur. Collegium Canonicorum, eidem S. Vincentii Ecclesiæ inservientium, extinctum fuit Nicolao V. Pontifice, qui ipsorum reditus Vaticano S. Petri Capitulo addixit. Vide Severan. Lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 67.

(*b*) Rerum Liturgicarum peritos minime latet vetus Ecclesiæ disciplina, quam in D. Gregorii Sacramentario sancitam legimus, nempe, ut solum Episcopi Dominicis & festis diebus, Presbyteri vero in Paschæ tantummodo solemnitate hymnum Angelicum in Sacris Mysteriis recitarent.

(*c*) Ita plane legendum cum viris Clarissimis Jo. Mabillon. & Petro Moretto in Op. de Presbyt. Part. 1. sect. 7. num. 1. Ac proinde rejiciendæ sunt, quæ apud Ughell. prior. edit. & Bullar. Rom. habentur lectiones istæ, *ab Ecclesia S. Mariæ in Transtiberim*, vel, ut præfert Benedicti IX. Bulla, *S. Mariæ in Termis*. Erroris causa fuit nota compendiaria *intres*, vel quæpiam similis a priscis amanuensibus adhibita, ut vocabula *inter turres* designarent. Ceterum Ecclesiam S. Mariæ in Turri, variis nominibus apud veteres appellatam reperimus. Dicebatur enim S. Mariæ in Laborario, vel in Atrio; quandoquidem S. R. E. Cæremoniale lib. 1. cap. 3. ipsam locat *extra Ecclesiam* S. Petri *in primo porticu sub turri campanaria*. Dicebatur etiam *S. Mariæ* inter turres, sive in turribus, nam in Vaticanæ Basilicæ atrio sita erat inter turrim Campanariam, aliamque fortassis B. Justini, a proximo, ut quidam ajunt, ejusdem Sancti Templo ita nuncupatam. Adi Alpharani Tab. num. 149. Hujusce Oratorii, magnum sane incendium perpessi, cum impius Imperator Fridericus I. anno 1155. Vaticano S. Petri Templo ignem admovit, quandoque meminerunt prisci R. E. rituales Libri. Cæremoniale Pontificium Christophori Marcelli nomine vulgatum, sed August. Patritio Pientis Episcopo adscribendum, modo inspeximus. In vetusto Canonicorum Vaticanæ Basilicæ Antiphonario, Ven. Card. Thomasii cura edito, pag. 130. hæc habentur: *In Litan. Major. statio in Basilica S. Petri. Ant. ad Collectam in Ecclesia S. Mariæ intres*, idest *inter turres*. Ad manus est caput 105. Ordinis Romani auctore, ut putat Mabillon. tom. 2. Mus. Ital. Jacobo Card. Gajetano, ex quo discimus, quod Rex corona Imperii donandus, ad Ecclesiam S. Mariæ in Turribus deducebatur, ibique de Romana Ecclesia defendenda, dato, ut moris est, Sacramento, inter S. Petri Canonicos cooptabatur. Sed quem versamus Diplomatis locum, egregie illustrat Index solemnium Collectarum & Stationum S. R. E. quem ex duobus membraneis Codd. Vaticanis edidit Mabillon. loc. cit. Ibi hæc legesis: *Dominica in Palmis dicimus Tertiam in S. Mariæ in Turre, ubi palmæ benedicendæ sunt*.

(*d*) De S. Gregorii I. gestis cum verba faceret Canonicus Romanus, sic tradidit pag. 80. edit. P. de Angelis. *Et constituit quatuor Diaconos Cardinales ad S. Petrum, qui legerent Euangelium & prædicaret unusquisque in hebdomada sua*.

(*e*) Ita in exempl. Arch. Ap. Vaticani. Mabillonius vero in hunc modum legit: *ob honorem S. Petri, & vestram reverentiam volumus petere. Potestatem autem &c.* Ex Ughello habet Cangius in Glossar. *Parentatum*, pro quo legendum opinatur *Patronatum*.

(*a*) *Diaco-*

ad ungendum, consecrandumque Imperatorem primùm vestram, & vestrorum Successorum Episcoporum fraternitatem convocamus, ut quibus regimen totius Ecclesiæ Sancti Petri, & Civitatis Leonianæ commissum est, ab his primùm sit benedictus. Necnon cuncta Sacra Officia, seu mysteria, quæ nos, & Successores nostri facere debemus, si ægritudine, vel aliqua cura impediti facere non possumus, tam in supradicta Ecclesia S. Petri, & Monasteriis suis, quam & per totam Civitatem Leonianam per vos, vestrosque Successores fieri Apostolica auctoritate decernimus. Consecrationem vero Altarium Ecclesiæ Sancti Petri, & aliorum Monasteriorum, necnon consecrationem Ecclesiarum, Altarium, Sacerdotum, Clericorum, seu & Diaconissarum (*a*) totius Civitatis Leonianæ vobis, vestrisque Successoribus in perpetuum, sicut prælibatum est, concedimus & confirmamus: Super quæ etiam & Ecclesiæ Sanctarum Rufinæ & Secundæ, cui Deo auctore præsidetis, vobis, vestrisque successoribus in perpetuum concedimus, & confirmamus &c. *Et paulo post*. Prædictis vero omnibus locis, & familiis cum omnibus eorum pertinentiis, sicut superius missa sunt a præsenti decima inditione tibi tuisque Successoribus in eodem venerabili Episcopio in perpetuum donamus, largimur, concedimus, & confirmamus, atque stabilimus perenniter in usum, & utilitatem ipsius Venerabilis Episcopii, & Episcoporum, qui per tempora tenuerint ipsam Ecclesiam. Statuentes quippe Apostolica censura sub Divini judicii obtestatione, & anathematis interdicto, ut nulli nunquam * nostrorum successorum Pontificum, vel qui publica functi fuerint actione, vel alia quælibet magna, parvaque persona audeat, vel præsumat aliquid de omnibus, quæ supra continentur, contra hoc nostrum Pontificale Privilegium agere, vel alienare, aut auferre: Sed potius firma atque stabilia perpetuis temporibus, sicuti a nobis statuta & confirmata sunt, decernimus permanenda. Si quis autem [quod non optamus] temerario ausu contra hoc nostrum Apostolicum Privilegium in quoquam ire, transgressor esse præsumpserit, vel frangere ausus fuerit, & in omnibus obediens & observator esse noluerit, sciat se auctoritate Dei omnipotentis & Domini nostri, Apostolorum Principis Petri, cujus licet immeriti, Dei tamen aliqua dignatione gerimus vices, anathematis vinculo innodatum, & a Regno Dei alienum, atque cum Juda traditore Domini nostri Jesu Christi, & omnibus impiis socius sit in Inferno. Qui vero pio intuitu custos & observator hujus nostri Apostolici Privilegii extiterit, meritis atque precibus Beati Petri Apostolorum Principis, & Sanctarum Martyrum Rufinæ, & Secundæ in æthereis arcibus præmia, & benedictionis gratiam, atque misericordiam a justo Judice Domino Deo nostro, vitamque æternam percipere, & invenire mereatur in Sæcula Sæculorum. Amen.

[margin: *...uam.]

Scriptum per manum Georgii Notarii Regionarii atque Scriniarii S. R. E. in Mense Decembris & Indict. supradicta decima (*b*).

Theobaldus Velitrensis Ecclesiæ Episcopus.
Theobaldus Episcopus S. Albin. * Ecclesiæ. [margin: * *L.* Alban.]
Dominicus Sanctæ Savican. Ecclesiæ Episcopus (*c*).
Petrus Penestrinæ Ecclesiæ Episcopus.
Petrus Sanctæ Ostiensis Ecclesiæ Episcopus.
Stephanus Presbyter Card. tt. S. Cæciliæ.
Benedictus Archidiaconus.
Ugo Diaconus.
Petrus Card. tt. S. Damasi.
Crescentius Diaconus.
Joannes Subdiaconus.
Joannes Card. tt. S. Marci Papæ.
Joannes Domini gratia Diaconus.
Joannes Subdiaconus de Mira.
Joannes Presbyter tt. S. Calisti in Transtiberim.
Crescentius Diaconus.
Rodulphus indignus Presbyter, & Abbas ex Monasterio S. Laurentii qui ponitur in Clusura (*d*).
Joannes Presbyter Card. tt. S. Chrysogoni.
Franco Diaconus.
Rainerius Diaconus.

Datum XVI. Kalendas Januarii per manum Bosonis Episcopi Sanctæ Tiburtinæ Ecclesiæ,

---

(*a*) *Diaconissarum*. Hæ nimirum provectæ ætatis erant fœminæ, quæ, ut S. Epiphanii lib. advers. hæres. cap. ult. verbis utar, ad hunc unum, sive potius præcipuum usum adhibebantur, ut mulierum, decoris & honestatis causa forent administræ, dum baptismo eas tingi oporteret. Alia Diaconissarum officia persecuti sunt I. B. Cotelerius, Jac. Goar in Euchologio Græc. aliique. De illarum benedictione, quam veteres ordinationem appellarunt, Morinus in Op. de Sacr. Ordinat. eruditissime tractavit.

(*b*) Incœpta, ut inquit Mabill. a mense Septembr.

(*c*) Legendum Lavicanensis Ecclesiæ, quæ Tusculanæ Sedi unita est post Paschalis II) ætatem. Fuit Lavicum urbs Latii vetustissima, de cujus situ Eruditi digladiantur. Vide Ughellum Ital. Sacr. tom. 1. col. 228. & tom. 10. col. 119. edit. an. 1717.

(*d*) Sacra hæc ædes, si Jac. Grimaldum audiamus, olim fuit, ubi nunc visitur Monasterium S. Catharinæ vulgo *dei Funari*. Primum in Palatinis vocabatur, deinde in Clausura *propter circum Flaminium, qui extabat tempore Cælestini III. & diceba-tur Castellum aureum, ut habet Bulla ejusdem*. Verba sunt prælaudati Grimaldi.

clesiæ, & Bibliothecarii Sanctæ Apostolicæ Sedis.

Datum secundo Kalendas Januarii per manum Benedicti Episcopi Portuensis, & vice Peregrini Coloniensis Archiepiscopi Bibliothecarii Sanctæ Apostolicæ Sedis anno Pontificatus Domini nostri Joannis Summi Pontificis, & universalis decimi noni Papæ in Sacratissima Sede Beati Petri Apostoli sedentis tertio, mense Decembris, Indictione decima. Decernimus &c.

BENEDICTUS IX.

Benedictum IX. ferme, ut ajunt, adolescentem in B. Petri Sedem tyrannice intrusum 6. Idus Novembris anno 1033., Ecclesia, ne Schisma sustinere cogeretur, verum Pontificem agnovit & coluit. Annos 10. & amplius in Pontificatu is egerat, cum ex D. Petri Solio a Romanis deturbatus est. Joannes igitur Episcopus Sabinensis supremum Ecclesiæ regimen malis artibus invadit, Silvester III. appellatus. Hunc Tusculani Comites ex Cathedra Apostolica dejiciunt, & Benedictus IX. Summum Sacerdotium iterum capit: Mox vero illi renunciat (*a*), postquam annos XI. Romanam Ecclesiam gubernasset.

Quæ in superiori Diplomate Ioannes XIX. Episcopis Silvæ Candidæ mandavit & concessit, confirmantur atque in nonnullis amplificantur.

Ex Archiv. Secr. Apost. Vat. in Regesto anni XI. Gregorii IX. pag. 248.

Benedictus Servus Servorum Dei Petro Venerabili Episcopo Sanctæ Silvæ Candidæ Ecclesiæ tuisque Successoribus in perpetuum. (*b*)

AN. CH. 1037.

Convenit Apostolico moderamini pia Religione pollentibus benivola compassione succurrere &c. *Et post multa.* Pariterque concedimus & confirmamus vobis vestrisque Successoribus in perpetuum sicuti a Sanctissimo Sergio Papa (*c*), sive a ceteris prædecessoribus nostris Pontificibus concessa & confirmata fuerunt videlicet, Monasteria quinque, S. Stephani Majoris, & Minoris, Sanctorumque Joannis & Pauli, & Beati Martini, atque Jerusalem (*d*) constituta juxta magnam Ecclesiam S. Petri, cum omnibus eorum pertinentiis, omniumque Consecrationum quæ ibidem aut in præfata alma Ecclesia S. Petri, aut in ceteris Ecclesiis, quæ sunt constitutæ in tota Civitate Leoniana, necessarium fuerit consecrare: nullus alius Episcopus ad tale ministerium vel consecrationem accedere præsumat, nisi vos vestrique successores Episcopi Silvæ Candidæ Ecclesiæ in perpetuum. Concedimus autem & confirmamus vobis, vestrisque successoribus in perpetuum, sanctum diem Sabbati ad Baptismi Sacramentum celebrandum, & totum Officium faciendum in Ecclesia Beati Petri Apostoli, & supra magnum altare, in quo toto venerabili altare, seu in Confessione quidquid auri, vel argenti, pallii, vel ceræ sive aliarum rerum positum vel oblatum vel jactatum fuerit, vel vobis oblatum, ab hora videlicet diei tertia, qua ingredi Ecclesiam ad ordinandum, & peragendum dictum Officium vos volumus, & usquequo Sancta dominica die Missam expleveritis, per vestros custodes in vestram, vestrorumque Successorum, remota omni contradictione, veniat potestatem: Et quia usque ad tempus Prædecessoris nostri Domini Joannis in præfata

(*a*) Nimirum, ut non pauci autumant, suadente Bartholomæo Sanctissimo Cryptæ Ferratæ Abbate, Pontificatui cessit.

(*b*) Nonnulla hujusce Constitutionis loca in præcedenti Diplomate jam illustravimus.

(*c*) Apud Ughell. Ital. Sacr. tom. 1. uti & in Bullar. Rom. prostat Sergii III. Constitutio ad Hildebrandum Silvæ Candidæ Episcopum, qua hujus Ecclesiæ Antistites privilegiis donantur.

(*d*) In Bullar. Rom. & Ughell. Ital. Sacr. tom. 1. ubi integrum refertur hoc Benedicti IX. Diploma, pro *Hierusalem* legitur *Teclæ*. Consule adnot. ad præced. Jo. XIX. Bullam.

(*a*) Pro

fata Ecclesia S. Petri, a qua pene omnes Ecclesiæ doctrinam acceperunt, sicut a Magistra & Domina, dies Dominica Palmarum, & dies Cœnæ Domini & Parasceve inreverenter celebrabantur, ut nec processio cum Palmis in ipsa die Dominica ibi fieret, nec in die Cœnæ Domini Gloria in excelsis Deo diceretur, & in Parasceve non tam reverenter, ut decebat, Officium ibi fiebat; condoluimus, & meliorare hoc cupientes per vos, vestrosque Successores statuimus, sicut statutum & concessum, & confirmatum vobis est ab eodem Prædecessore nostro, ut omni anno die Dominica Palmarum cum Processione ab Ecclesia S. Mariæ in Turri (*a*) exeatis, & venientes ad magnum altare S. Petri Missam celebretis. Similiter & omni anno die Cœnæ Domini per vos vestrosque Successores Missam super Altare S. Petri celebrare, Gloria in excelsis Deo dicere, S. Chrisma conficere, & quid ad Episcopum pertinet agere volumus. Seu omni anno die Parasceve supra ipsum Altare Majus S. Petri totum Officium reverenter, ut decet, vos vestrique successores faciatis; in quibus tribus Missis, prima in Missa Palmarum, seu in Missa Cœnæ Domini & in Officio Parasceve, quidquid auri vel argenti, pallii, seu ceræ, vel aliarum rerum supra jam dicto Altare S. Petri, sive in Confessione positum aut jactatum fuerit, vel vobis oblatum ab hora, qua ipsæ Missæ, & Officia inchoata fuerint, & expleta per vestros Custodes in vestram, vestrorumque Successorum similiter, remota omni contradictione deveniat potestatem; in quibus quinque diebus, si vobis vestrisque successoribus utile visum fuerit, aliquem Diaconorum nostrorum ministrare ob honorem S. Petri, & vestram reverentiam volumus. Paterentatum (*b*) autem ejusdem Ecclesiæ S. Petri, & supradictorum suorum Monasteriorum quam & Mansionariorum (*c*) omnium Mansionum S. Petri, seu totius Civitatis Leonianæ vobis vestrisque Successoribus concedimus & confirmamus: inthronizare * & incathedrare Pontificem Romanum in Apostolica Sede vobis qui quotidiani estis in servitio S. Petri, committimus; necnon ad benedicendum cum aliis vos specialiter convocamus; similique modo ad ungendum & consecrandum Imperatorem, primum vestram, vestrorumque Successorum Episcoporum fraternitatem convocamus, ut quibus regimen totius Ecclesiæ S. Petri & Civitatis Leonianæ commissum est, ab his primum sit benedictus: nec non cuncta Sacra officia seu ministeria quæ nos & successores nostri facere debemus, si ægritudine vel aliqua cura impediti facere non possumus, tam in supradicta venerabili Ecclesia S. Petri & Monasteriis suis, quam & per totam Civitatem Leonianam per vos vestrosque Successores fieri Apostolica authoritate decernimus: Consecrationem vero Altarium Ecclesiæ S. Petri & suorum Monasteriorum, nec non consecrationem Ecclesiarum, Altarium, Sacerdotum, Clericorum, seu Diaconissarum totius Civitatis Leonianæ vobis vestrisque Successoribus in perpetuum, sicut prælibatum est, concedimus & confirmamus. Quæque autem usualiter vobis a Ministerialibus Altaris majoris (*d*) competunt, hoc Scripto vobis vestrisque Successoribus confirmamus. Idem in Sabbato Sancto pro Cœna solidos duodecim denar., quales per Tempora cucurrerint, percipiendos, & quinque in unoquoque Sabbato quatuor temporum, (*e*) & duos cum Candela Olei (*f*), & cereis per unamquamque festivitatem, in quibus ibidem pernoctare debetis. Idem in festivitate S. Petri, & in Octavis, in Gaudete (*g*), in Festis S. Andreæ, in Epiphania, in Ascensione, in Pentecostes, in Festis S. Rufinæ triginta libras ceræ, & duo congia de oleo, & duas libras

* *Exempl. Archiv. Apostol.* introlonizare.

(*a*) Pro *Turri* perperam legitur *Termis* apud Ughell. & Bullar. Rom.

(*b*) In Bullar. Rom. *Parentatum*, ap. Ughell. *Potestatem*.

(*c*) Mansionariorum, qui Vaticano Templo addicti erant, duo genera secernit Petr. Mallius in Ms. infer. cit. Alios *Canonicorum*, alios *de Oleo* nuncupat. Hi res Ecclesiæ custodiebant, aliaque obibant munera, de quibus alias differemus.

(*d*) Ministeriales hic eos intelligimus, qui ad oblationes excipiendas destinati erant. Inferius exhibetur Eugenii III. Diploma 4. Idus Aprilis nono Pontificatus anno editum, ubi de *Ministeriis* agitur.

(*e*) Ut hisce Sabbatis statio ad S. Petrum habeatur, vetustissimus Romanæ Ecclesiæ mos est, quem antiqui Rituales Libri testantur, & S. Leo Magnus in Sermon. de Jejun. dec. mens. atque alibi commendat his verbis: *Quarta igitur & sexta feria jejunemus. Sabbato autem apud beatum Petrum Apostolum vigilemus &c.* Nimirum in Vaticana S. Petri Basilica Romani Pontifices olim celebrarunt Sacrorum Ministrorum ordinationes. Audire præstat, D. Gregorii M. Sacramentarium, cujus verba apud Hug. Menardum pag. 235. hæc sunt. *Ordo qualiter in Romana Ecclesia Diaconi & Presbyteri ordinandi sunt, mensis primi, quarti, septimi, & decimi Sabbatorum die in duodecim lect. ad Sanctum Petrum ubi Missæ celebrantur. Postquam antiphonam ad Introitum dixerint, data oratione venit Archidiaconus, & offert eum qui ordinandus est Pontifici &c.* Eadem habet pag. 29. Vetus Rom. Eccl. Sacramentarium a Ven. Card. Thomasi editum.

(*f*) Lychnum intellige; Vasis enim genus hic designari putamus *candelæ* vocabulo, uti mox adducenda perspicue demonstrant. *Candela una vitrea vacua & nova ... impleri debet Chrismate & portari in processione ad Fontes.* Sic Petrus Mallius in Fragm. apud Basilicæ nostræ tabularium capsula 2. fasc. 255.

(*g*) Id est Dominica tertia Adventus, cujus Missa sic auspicatur, *Gaudete in Domino &c. Dominica de Gaudete*, inquit noster Benedictus in Ord. Rom. num. 7. *Statio ad S. Petrum: cum Dominus Papa cum multis Scholis ad vesperum venit &c.* Legesis num 8. & 9. ubi divina officia, quæ ad S. Petrum ipsa Dominica & nocte præcedente a Summo Antistite peragebantur idem Benedictus accurate describit.

(*a*) Lychnia,

libras de olibano. Candelas vero pendentes cum clamaſtariis (*a*), & Cicindellos (*b*) ad ſufficientiam, ſicuti ſemper fuit. In ſecunda feria Paſchæ, quoniam ſecundum antiquum morem ad ſtaffilem, ubi de equo deſcendimus, nos noſtroſque ſucceſſores recipitis, cirothecas quibus etiam ad Miſſam uti ſoliti ſimus: ad memoriam ſervitii noſtri, qui ſuper * pure S. Romanæ Eccleſiæ feciſtis, nobiſque & Anteceſſoribus noſtris, non ſolum te, ſed omnes tuos Succeſſores Epiſcopos Bibliothecarios Sedis noſtræ eſſe perpetuo Apoſtolica authoritate cenſemus &c.

* *L.* ſemper.

Si quis autem &c.

Scriptum per manus Sergii Scriniarii & Notarii Sacri noſtri Palatii menſe Novembris Indictione ſupraſcripta vi. Bene valete.

Benedictus S. Fallaritanæ & Caſtellanæ Epiſcopus. (*c*)
Ego Gregorius S. Romanæ Eccleſiæ deſignatus in Regimine S. Tudertinæ Eccleſiæ.
Ego Leo Diaconus S. Rom. Eccleſiæ.
Benedictus Oblationarius. (*d*)
Benedictus Cardinalis tituli Equitii.
Bonizo Presbyter, & Vicedominus (*e*) S. Rufinæ, & deſignatus gratia Dei Epiſcopus Tuſcanen.
Ego Creſcentius Subdiaconus de Joanne de Romano.

Decernimus &c. Si quæ igitur &c. Cunctis &c. Amen.

S. LEO IX.

S. Leo IX. die 12. Februarii anno 1049. Ind. ii. inthronizatus, ſedit annos 5. menſ. 2. & dies 7. Ad Superos emigravit 13. Kal. Maji anno 1054. Indict. vii.

Eccleſias Monaſterio S. Martini ſubditas, una cum prædiis ac juribus enumerat, & S. Petri Canonicis confirmat.

Ex Baſilicæ noſtræ Tabulario Capſula 4. Faſciculo 9.

In Nomine Domini Amen. Hoc eſt exemplum, ſive Transſumptum cujuſdam literæ Apoſtolicæ Sanctæ Recordationis Leonis Papæ Noni, ejus vera Bulla plumbea cum filo Canapis pendente more Romanæ Curiæ, bullatæ, non vitiatæ, non abraſæ, non cancellatæ, neque in aliqua ſui parte ſuſpectæ, ſed omni prorſus vitio & ſuſpicione carentis, cujus tenor per omnia talis eſt;

Leo Epiſcopus Servus Servorum Dei. Johanni Archipresbytero Venerabilis Eccleſiæ Beati Petri Apoſtoli, & ejuſdem Eccleſiæ Canonicis in Monaſterio Sancti Martini (f) nunc ordinatis, & ordinandis; ut in Choro Beati Petri die, noctuque Divina Officia decantent in perpetuum.

AN. CH. 1053.

Conuenit Apoſtolico moderamini pia Religione pollentibus benivola compaſſione ſuccurrere, ac poſcentium animis alacri devotione impartiri aſſenſum; ex hoc enim lucri potiſſimum præmium apud conditorem omnium Deum promeremur, ſi venerabilia Loca ordinata, ad meliorem fuerint ſtatum ſine dubio perducta. Igitur quia poſtulaſtis a nobis, quatenus confirmaremus quæ a SSmo Leone Quarto Papa, & a quibuſdam Pontificibus Romanis, vobis ſunt conceſſa, & per Privilegia confirmata, ob amorem Dei omnipotentis, & Beati Petri Apoſtolorum Principis, & aureæ Romæ defenſoris,

(*a*) Lychnia, quibus accedunt clamaſtarii, id eſt bullæ aut alii ornatus, hoc in loco accipienda ſunt. Vide Cangium V. *Clamacterius*, pro quo legendum exiſtimat *Cremaſterium*.

(*b*) Nempe vitreas Lampades: quod plane conſtat ex vit. S. Cæſarii Arelatenſis, ubi hæc habentur: *Unus de Cubiculariis, dum cicindelem concinnaret, de manibus ſuper lapidem lapſa eſt; quæ nec verſa eſt, nec fracta, nec extincta.* Conſulatur Cangii Gloſſ. & Indiculus exoticar. vocum ſuppoſitus Codici Regular. Lucæ Holſtenii.

(*c*) De Eccleſia Fallaritana, quæ olim Caſtellanæ unita fuit, vide Ughellum tom. 1. col. 596. & ſeq. edit. an. 1717., & Labb. tom. 11. Concil. pag. 1112. & 1284.

(*d*) Subdiaconum, a quo Oblata ad Sacrificium neceſſaria, ſcilicet panem & vinum Archidiaconus accipiebat; *Oblationarium* appellant Romani Ordines, Primus n. 14. & 15. ac Secundus n. 9. Conſulendus Gregorii III. Biographus, & Diploma pro S. Udalrici Canonizatione tom. 11. Concil. Labb. col. 998., ubi *Joannes Diaconus & Oblationarius* ſubſcribit. Rem illuſtravit V. Cl. Domin. Georgi tom. 2. Liturg. Rom. Pont. Diſſ. 1. cap. 3. n. 10.

(*e*) Vicedominus, ut ex D. Gregorii M. literis apud Joannem Diaconum Vit. ejuſdem S. Pontificis l. 2. c. 54. non obſcure colligitur, hoſpites excipiendi munus obibat. Eumdem vero adminiſtraſſe Epiſcopii ſubſtantiam, putat Laudtmeter lib. 2. de vet. Cleric. & Monach. Diſcipl. cap. 54.

(*f*) Recolenda, quæ diximus ad S. Leonis IV. Diploma:

(*a*) Vati-

fenforis, & Beati Martini Confefforis, cujus Ecclefia eft fita poft Abfidam in introitu ipfius (*a*) Ecclefiæ, juxta (*b*) ferrata, veftris precibus inclinati, quæ jufte poftulaftis, ad exemplar Prædecefforis noftri Leonis Quarti, & Caroli Imperatoris, & aliorum Pontificum Romanorum (*c*) Johannis Decimi, & Johannis Nonidecimi, præfentis Scripti Privilegio confirmamus: Statuentes quafcumque Poffeffiones, quæcumque Bona eidem Venerabili Monafterio jufte pertinent, & in futurum conceffione Pontificum, oblatione Fidelium, feu aliis juftis modis annuente Domino poterit acquirere, firma vobis veftrifque Succefforibus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, videlicet, (*d*) Ecclefiam Domini Noftri Salvatoris, quæ vocatur (*e*) Schola Francorum, una cum fuis Poffeffionibus, & ufibus, & utilitatibus, quas Carolus Imperator Ecclefiæ Sancti Salvatoris donavit, & per Privilegium confirmavit, & Leo Quartus Privilegio conceffit; & (*f*) Cenfus quos de Ultramontanis Partibus, annuatim ftatuerunt mitti & recipi per manus Miniftrorum, concedimus eidem Monafterio permanendos ad utilitatem eorum, qui in Choro Beati Petri Deo alacri animo ferviunt; pofitam juxta Murum Civitatis nobiæ, quæ vocatur Leoniana, fuper Terrionem, conftitutam ad Sepulturam omnium hominum, de qualibet parte Mundi Romam venientium, qualicumque ex caufa, ficuti a Leone Quarto conceffum eft dictæ Ecclefiæ Sancti Salvatoris. Sed fi de Ultramontanis partibus fuerint Peregrini & Advenæ, divites & pauperes, nobiles vel ignobiles, quofcumque mori contigerit in hac Alma Urbe Roma, vel in circuitu ejus, ficuti ab Alba (*g*) ufque Sutrium, omnes in jam dicta Ecclefia Salvatoris fepelliantur, nobiles & ignobiles, divites & pauperes, advenæ & peregrini, aut ubi vos jufferitis, fi neceffitas compulerit; nullus præfumat aliquem illorum, aut bona ejus occultare, aut contra voluntatem veftram retinere: præter Anglos venientes de Anglia, qui fi in Scola Saxiæ (*h*) infirmantur & ibi moriuntur, ibi fepelliantur fecundum cartulas locationum, quas Presbyteri & Hofpites, qui vocantur Scolenfes ipfius Scolæ Saxiæ, fufceperunt ab Ecclefia Sancti Salvatoris,

rivilegia a edecessori- s collata, ge- atim confir- t.

cclesiam sub lo Salvato- quæ in Pe- inorum se- uram desti- ta erat, de- bit, ejus- jura vin- it.

A stato sepulturæ loco Anglos eximit, qui in Schola Saxiæ; ac Frises, qui in Frisonum Schola decedunt.

(*a*) Vaticanam Bafilicam intelligo, cujus porta occidentem fpectans, penes Alphar. tabulam fignata num. 13. uti in ipfam veterem S. Petri Bafilicam aditum præbebat, ita in S. Martini Monafterium ejufque Ecclefiam recta ducebat.

(*b*) Quid fibi velit vocabulum *Ferrata* colligere poffumus ex Petro Mallio, qui cap. 3. Hift. Sacr. apud Bollandian. to. 7. Junii pag. 41. refert, Corpus S. Sixti P. & M. conditum fuiffe *juxta ferratam prope Corpus Beati Petri, ubi adhuc eft arcus de mofibo &c.* Id ipfum prodit Liber Pontificalis, in quo legimus, Pafchalem I. in S. Petri Bafilica *ante aditum, qui ducit ad Corpus* S. Petri *in loco ferrato* aram Beato Sixto P. conftruxiffe.

(*c*) Iftorum Pontificum Diplomata fedulo quæfivimus, at nullibi invenimus.

(*d*) Noftra ætate adhuc proftant vetuftiffimæ hujus Ecclefiæ parietes: ii namque definiunt Sacræ Inquifitionis Palatium qua refpicit portam equitum levis armaturæ, vulgo *dei Cavallegieri*. Variis nominibus, nempe S. Salvatoris de Terrione, de Offibus, de Magello veteres Templum hoc appellarunt, quod a Carolo M. extructum fuiffe ad peregrinorum fepulturam, multa quidem non fpernendæ antiquitatis monumenta teftantur. Hæc inter non ultimum tenet locum celebre, a Franc. M. Turrigio ex Vaticanæ Bafilicæ Tabulario publica luce donatum in Lib. de Crypt. Vaticanis, ejufdem Caroli Privilegium, de cujus fide a nobis differendum erit, cum de Imperatorum & Regum diplomatibus fermonem inftituemus. Inventarium Ecclefiarum & Hofpitalium nec non Monafteriorum Vaticanæ Bafilicæ fubjectorum, anno circiter 1300. a Joanne Card. Cajetano elucubratum, multa habet de Ecclefia S. Salvatoris, de qua nunc agimus. *Item*, inquit, *fubjicitur dictæ Sacrofanctæ Bafilicæ Princ. Apoftol. de Vrbe Ecclefia S. Salvatoris de Terione, quæ a Carolo M. Imper. ad fepulturam omnium Vltramontanorum &c.* Quæ fequuntur videre licet apud Turrig. mox laudatum pag. 525. & 526. fec. edit. ubi longiufculum dicti Inventarii fragmentum refertur.

(*e*) Collegium duodecim Clericorum, qui *Scholaftici* appellabantur, ædi Sacræ potiffimum indidit Scholæ Francorum nomen. Illos nimirum partim ex Francia, partim ex Aquitania & Gallia felectos cum tribus presbyteris, Carolus Magnus, quemadmodum in ejus Privilegio habetur, eidem S. Salvatoris Ecclefiæ addixit, ut Fratres peregrinos Romam accedentes curarent, &, fi in eadem Urbe mori contigiffet, in memorata Ecclefia Chriftiano ritu fepelirent.

(*f*) De hujufmodi cenfibus, qui ex Franciæ, Aquitaniæ, & Galliæ Regnis mittebantur, in laudato Diplomate Carolino fermo eft.

(*g*) Alba nimirum, *Albano*, inter prifci Latii oppida Urbs vetuftiffima, de qua Cluver. Ital. antiq. lib. 3. cap. 4. to. 2. pag. 900.

(*h*) Qui non longe a S. Petri Bafilica ad Tiberim ufque locus protenditur, vicus Saxonum & Schola Saxonum in pervetuftis monumentis nominatur. Baronio ad annum 804., & in Martyrol. Rom. 10. Novemb. not. a. ea fententia eft, quod expugnati Saxones a Carolo M. cum identidem rebellaffent, tandem folum vertere coacti funt, multique illorum Chriftiana Fide atque Ecclefiaftica difciplina initiandi Romam miffi, locum, de quo agimus, apud Vaticanam Bafilicam incolendum acceperunt, idcirco Saxia nuncupatum. Hæc Baronii opinio, fi cum iis quæ fequuntur conciliari nequeat, haud prorfus nobis arridet. Saxones etenim, quos memorat præfens Diploma, non utique Germaniæ & Saxoniæ veteris incolæ, fed Infulares feu Anglicobritanni, Tranfmarini & Anglofaxones profecto funt, ita fane appellati poftquam, tefte Ven. Beda in Anglor. Hiftoria, quinto decurrente Ecclefiæ feculo magnam Angliæ partem occuparunt, eaque per complures annorum centurias dominati fuerunt. Profecto non pauci Rerum Angl. Scriptores tradunt, Inam Regem Occidentalium Saxonum in Britannia, abdicato Regno, Romam profectum; domum, Gregorio II. Pontifice annuente, fundaffe, in qua gentis fuæ principes & nobiles, ac præfertim Clerici Romanis ritibus imbuerentur, & populares peregrini ad Apoftolica Limina devotionis caufa accedentes exciperentur; in eorumdem ufum Templum erexiffe, ac utrique dotem affignaffe, portionem fcilicet ex denario, qui S. Petri dicebatur. En igitur, juxta Petrum Saulnier Differt. de cap. Sacr. Ord. S. Spiritus cap. 11. argum. 10. §. 11. num. 2., Scholæ Saxonum origo. At duodecimo Ecclefiæ feculo alia vigebat traditio: Scilicet Anglorum-Saxonum Schola ab Offa Merciorum, five Anglorum Mediterraneorum Rege, qui Hadriano I. Pontifice Romam venerat, primitus inftituta ferebatur, quemadmodum teftatur lib. 2. de geft. Reg. Angl. cap. 2. Vvillelmus Malmesburienfis, eodem duodecimo Seculo clarus. Alexander II. PP. in epift. ad Vvillielmum Regem Angl. apud Labb. tom. 12. Concil. col. 80. de annua penfione loquitur Sedi Apoftolicæ ab Anglis præftita, cujus quidem pars altera Romano Pontifici, altera vero *Ecclefiæ S. Mariæ, quæ vocatur Schola Anglorum, in ufum fratrum deferebatur.*

(*a*) *Cam-*

vatoris, de Ecclesia cum (*a*) camminatis, & Scola Saxiæ, & omnibus ejus pertinentiis; nec non de Sepultura Anglorum, qui in ipsa infirmantur atque moriuntur Scola; sed si præter ipsam infirmantur, ubicumque moriuntur, in Ecclesia Sancti Salvatoris sepelliantur secundum proprium jus. Imperator autem & Leo Papa, quod Ecclesia Salvatoris habuerat, non abstulerunt, sed illi de gratia, multa dederunt, & Privilegiis concesserunt: Ideo Nos concedimus pensiones in Monasterio Sancti Martini bis in anno dari a Presbyteris Sanctæ Mariæ, & locationes ab utraque parte teneri: Frises etiam, qui infirmantur extra Scolam Frisonum, (*b*) quæ vocatur Ecclesia Sancti Michaelis, in Ecclesia Sancti Salvatoris sepelliantur, secundum tenorem locationis, quam Presbyteri Sancti Michaelis susceperunt a Presbyteris Salvatoris. Exceptamus etiam omnes Peregrinos, & Advenas Latinos, quotquot moriuntur in Civitate Leoniana, & extra ad tria milliaria, quos sepelliri concedimus in Ecclesia Sancti Justini, quæ vocatur Scola Longobardorum (*c*), & secundum tenorem locationis, eisdem munitur rationibus in Latinis, quibus Ecclesia Salvatoris in aliis Gentibus: omnes alii Peregrini, & Advenæ, qui in Civitate Leoniana, & in circuitu ejus per tria milliaria obierint, Ultramontani quoque, ab Alba usque Sutrium, sicut superius dictum est, in prædicta Ecclesia Sancti Salvatoris cum obsequio Sacerdotum sepelliantur. Nullus occultet infirmum, ut intestatus decedat, sed Presbyteris ipsius Ecclesiæ, aut Procuratori vestro, antequam mente alienetur nunctiare festinet. Si defunctus fuerit, ipsum & bona ejus non celet, sed cito Presbyteris propalare pergat. Similiter nullus audeat infirmum de alterius domo malitiose, aut furtim abstraere, vel suadere de domo, seu de Civitate exire, ne forte deceptus suis bonis expolietur, & in via derelictus male moriatur, & a canibus, seu a lupis devoretur; sed cum vestra voluntate, & judicio mutentur, ubi conpetentius eis serviatur, atque pro substentatione, & sanitate corporis, ex suis rebus fideliter ministretur; ne per incuriam ipsi pereant, & bona eorum dilapidentur. Sed si tantæ valitudinis fuerit infirmus, ut ad Patriam suam reddire possit, suis omnibus receptis, cum vestra providentia ire permictatur; nulla res exinde pro licentia retineatur, etiamsi promissa fuerit, nichil accipiatur. Et secundum locationem, quam omni Populo Civitatis Leonianæ fecit Ecclesia Sancti Salvatoris, de hospitandis Oratoribus (*d*), & vendendis necessariis, sicut ipsi ad recompensationem utilitatis locationis in præsentia Leonis Quarti concesserunt Monasterio Sancti Martini, & Ecclesiæ Salvatoris, quod nos concedimus, & confirmamus; ut quicumque de habitatoribus Civitatis Leonianæ & extra ad unum milliarium, sine filio vel filia de legitimo conjugio decesserit, omnes res mobiles & immobiles quas tunc habuerit, in dicto Monasterio ad utilitatem Fratrum (*e*) vadant, & nulli audeat aliquid de Bonis suis relinquere, nisi expensas pro sepultura, & si quid alicui debuerit. Simili modo quicumque de servientibus, aut de tabernariis, cujuscumque conditionis, si absque hærede obierit, omnia ejus bona juri vestro cedant; & si hæredem habuerit, in prædictis Cimiteriis Sancti Salvatoris,

Advenas e Latio venientes, in Eccl. S. Justini tumulari aliquando posse, concedit.

Ad fraudes tollendas, nonnulla in Peregrinorum infirmitate ac obitu servanda præscribit.

Eorum, q[ui] Leonianam ci[vitatem] inha[bitant], si abs[que] heredibu[s] necessariis decesser[i]nt, bona hereditaria, ecclesiæ S. Sal[vatoris] addi[cit].

(*a*) *Camminata* ædificii genus, in quo caminus extat, designare videtur. Sic præter Cangium in Gloss. arridet Jo. Mar. Crescimb. Hist. Basil. S. Mariæ in Cosmedin. lib. 4. cap. 1. quamvis alii aliter censeant. Porro ea notione etiam obtinet in Etrusco idiomate, ut videre est apud Boccacium, cujus verba a prælaudato Crescimb. referuntur.

(*b*) Ubi Ecclesiam SS. Michaelis & Magni sitam cernimus, Crypta quædam extitisse fertur juxta Palatium, quod Neronis vocitabatur. Milites, qui in prælio adversus Saracenos, Leone IV. Pontifice, Romæ occubuerunt, in ea tumulati dicuntur. Quare ipse Leo Sancti Michaelis nomine Ecclesiam ibi condidisse traditur. Nec ita multo post cum tres e Frisia milites, S. Magni corpus in Campania reperissent, in patriam deportare frustra contendunt: Idcirco divinitus admoniti Romam deferunt, in laudato S. Michaelis Templo deponunt, simulque statuunt trecentas argenti marcas eidem Ecclesiæ quotannis tribuere, ut quiescentium ibi fidelium animæ piis ad Deum precibus juvarentur, ac Peregrini e Frisionibus Germaniæ populis ad Apostolorum Principis Limina confluentes, hospitio foverentur. Historiam enarrant Franc. M. Turrig. peculiari opusculo ea de re typis excuso, & marmorea Tabula, quæ in ipsa S. Michaelis Ecclesia visitur, charactere utique non recenti exarata; quidquid tandem de ejus auctoritate censendum sit, quod hic expendere non vacat. Profecto si Leonem IV. Pontificem sacræ ædis conditorem affirmemus; oppido erravit lapicida, dum in ipsa marmorea tabula scripsit, S. Magni exuvias, Carolo M. Imperatore ad Urbem translatas, & *in crypta, super quam Ecclesia S. Michaelis jam facta fuerat*, collocatas fuisse. Quapropter Baron. Ann. tom. 10. an. 851. & in Martyrol. Rom. die 8. Maji not. a. pro *Carolo*, Ludovicum Lotharii filium ac Italiæ Regem, legendum esse opinatur.

(*c*) Hanc Turrig. Lib. de Crypt. Vat. p. 112. constitutam fuisse putat eo in loco, qui nunc dicitur, *Campo Santo*, juxta S. Petri Basilicam; imo Severanus pag. 98. & 394. confundit cum Ecclesia S. Mariæ de Conceptione, alias *in Campo Santo*, nationis Theuthonicæ: Martinell. pag. 363. locat in rupe Sancti Spiritus, dejectamque ait in constructione vinearum Cæsiorum & Vercellorum. Ut ut sit, Leo IV. *Ecclesiam S. Justini positam in monte Saccorum, quam fecerat ad sepulturam omnium peregrinorum Latinorum, S. Petri Canonicis donavit*: Verba sunt Canonici Romani tit. 11. Quo in textu, pro *Saccorum* legendum *Saxonum*, Martinell. prælaudatus existimat. Vetus instrumentum, de quo Turrig. loco citato, memorat Rectorem *Ecclesiæ S. Justini in Portica S. Petri*.

(*d*) Id est Peregrinis Apostolica Limina, orationis ac pietatis caussa invisentibus: qua notione vocabulum, *Orator*, accipitur a Nicolao II. in Decreto an. 1059., & in Concilio Romano an. 1078. ut videre est apud Cangium in Glossar. Sed unus Canonici Petri Mallii locus a Severano Lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 172. productus satis est ad rem comprobandam. *Multi*, inquit, *ex diversis Mundi partibus ob reverentiam ejusdem Apostoli hu[c] conveniunt* Oratores, *in tantum siquidem, quod multaties vix ad Altare possumus accedere*.

(*e*) Id est Canonicorum. Vid. Molan. Tract. de Canonic.

(*a*) Hujus

...n nonnul- ...pe Basili- S. Petri ... enume- eorumque designat.

vatoris, & Sancti Justini, ut Advena sepelliatur. Habitatores sunt viri, & mulieres, quicumque habitant in domibus propriis, aut in domibus, quas tenent, non per unum diem, nec per unum annum, sed longo usu per cartulas locationum. Item concedimus, & confirmamus unum Fundum quod vocatur Palatiolum (a), & duo Burgura, unum qui vocatur Frisonorum, & Saxonorum, cum terminis, limitibusque eorum, & omnibus eorum pertinentiis, una cum Ecclesia Sancti Zenonis (b), & Ecclesia Sancti Nicolai (c), & Ecclesia Sancti Michaelis, quæ vocatur Scola Frisonorum, atque Ecclesia Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ (d), & Ecclesia Sancti Salvatoris de Bordonia (e), necnon Ecclesia Sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ, quæ vocatur Scola Saxonum (f): In hac tamen Ecclesia ordinatio Archipresbyteri consilio nostro fiat; aliorum vero Presbyterorum, atque Scolensium per vos fiat, absque omni venalitate: & quanta inter subscriptos affines continere videntur. Inter affines a primo latere incipiente a Flumine, a loco qui vocatur Spellari, & eunte per murum civitatis Leonianæ, usque in Porta, quæ vocatur Saffonum (g), deinde per viam in Formale manu dextra, & ascendente per ipsum Formale, usque dum recte aspicit tertiam Turrem, quæ est proprietas jam dicti Monasterii, & eunte per murum in cilium Montis, & inde per semitam descendentem in viam, juxta lacum, juris Monasterii Sancti Stephani majoris (h), & inde in fossato ortui Salvatoris, deinde usque in fossato, qui emittit aquam per murum civitatis Leonianæ. A secundo terra Sanctorum Joannis & Pauli (i), & ortum Sanctæ Mariæ in Oratorio (k), & via quæ vadit ad Aguliam (l). A tertio alia via, * venit ab Agulia, quæ vocatur Sepulcrum Julii Cæsaris (m), & vadit per porticum (n) Sancti Petri, usque in Arcum majorem, qui stat in caput portici (o), & deinde usque in Flumen Tyberis; excepto tres domos Scolæ Cantorum (p), duas in portico & altera juxta domum vestram majorem, quæ habet ortum post se, usque in viam quæ descendit a Sancto Georgio (q), & usque in fossatum Terrionis, & est juxta viam quæ venit a terra Sancto-

* L. quæ.

(a) Hujus meminit Bertoldus Presbyter Constantiensis undecimo æræ Christianæ Seculo clarus: nam de Henrico IV. Leonianam Civitatem ingresso verba facit in hunc modum apud Baron. an. 1083. num. 2. *Juxta S. Petrum quemdam monticulum nomine* Palatiolum *in castellum erexit, eique milites multos, ut impugnarent Romanos, imposuit*. Collis sive monticulus a Bertoldo *Palatiolum* nuncupatus, is est, ni fallimur, quem Ecclesia SS. Michaelis & Magni, necnon urbanus Familiæ Barberinorum hortus nunc obtinent. Non longe hinc aberat Sacra ædes beatæ Mariæ in *Palazola*, sive in *Palatiolo* dicta, de qua infra. Fundum vero Palatiolum ita denominatum opinor a Neronis Palatio, quod cum Liber Pontificalis in S. Petri gestis, tum Romanus Canonicus tit. 16. apud Vaticanum ponunt, & ad memoratam S. Michaelis Ecclesiam locat vetus marmorea Inscriptio in ipso Templo, ut supradictum est, asservata. Quamvis autem Nero *domum* suam, ut Suetonius loquitur, *a Palatio Esquilias usque fecerit*; incongruum tamen non est, quod eidem Imperatori alia in Vaticano juxta Circum & hortos suos fuerit ædes, ab imperito vulgo postea Neronis Palatium appellata.

(b) Quæ, teste Jac. Grimaldo, in constructione Palatii Sacræ Inquisitionis solo æquata fuit.

(c) Non longe aberat a Templo SS. Michaelis & Magni, ut ex ipso Diplomatis contextu fas est colligere.

(d) Quæ in Monte S. Michaelis olim sita erat ad Cæsiorum vineam, uti ex Grimaldo referunt Martinellus, aliique. Vocabatur S. Mariæ in *Palazola*, vel in *Palatiolo*, de quo mox dixi. Roman. Pont. Innocentii III. Gregorii IX. Clementis VI. aliorumque Diplomata inferius producenda illam sæpesæpius memorarunt, & a S. Leone IV. Canonicis donatam fuisse, Romanus tit. 11. literis consignavit. Templum, de quo agimus, crediderim ipse a Biographo ejusdem S. Leonis designatum his verbis apud Anastas. *in Ecclesia S. Dei Genitricis Mariæ, quam ipse beatissimus Pontifex* (Leo IV.) *a fundamentis supra Saxonum vicum noviter construxit, obtulit vestes &c.* De Vico Saxonum vide not. *b.* pag. 23.

(e) Hæc titulo S. Jacobi *de Coxacaballo* in Burgo prostat, dicta etiam aliquando S. Jacobi *in via Sacra*, aut S. Jacobi *Coxacaballi de Portica S. Petri*. Turrigius historica narratione anno 1649. typis edita sacram ædem, de qua tractamus, illustravit. Flor. Martinell. in Rom. ex ethn. Sacr. pag. 116. Bordoniæ nomen ex peregrinorum baculis, quos vocant *Bordones*, ædi Sacræ inditum opinatur. Alii aliter sentiunt.

(f) Modo *S. Spiritus in Saxia*.

(g) Una ex Civitatis Leonianæ portis. Posterulam Saxonum appellat Leonis IV. Biographus, dedicationem ejusdem Leonianæ Civitatis a S. Pontifice habitam accurate describens. *Tertiam*, inquit, *orationem cecinit super posterulam aliam, quæ respicit ad Scholam Saxonum, quæ ex eorum vocabulo Saxonum Posterula appellatur*.

(h) De hoc Monasterio dicemus infra ad alterum S. Leonis IX. Diploma edit. 9. Kal. April. Pont. an. V.

(i) De SS. Joannis & Pauli Monasterio inferius sermo est, ad alteram S. Leonis IX. Bullam edit. Kalendis April. Pont. an. V.

(k) Quamquam Liber Pontificalis in Leone III. Sacram ædem S. Mariæ Oratorii in Monasterio Michaelis meminerit; in Vaticana tamen Basilica fuit illustre sacellum titulo S. Mariæ in Oratorio decoratum, quod Paulus I. teste ejus vitæ Scriptore apud Anastasium erigi, ac musivo opere, variisque metallis ornari curavit. Plura habet Canonicus Romanus tit. 13. & Alpharan. tab. Ichn. num 17. situm illius accurate delineat.

(l) Nempe Obeliscum in Vaticano Caji & Neronis Circo, ex loco, ubi jacebat pone Sacrarium Basilicæ S. Petri, in Aream Vaticanam a Sixto V. translatum, ibique erectum.

(m) *Sepulcrum Julii Cæsaris &c.* Quod globus æreus in memorati Obelisci summitate positus hujus Imperatoris cineres contineret, vulgus credidit; at perperam. Quandoquidem Ant. Cicarelli in vit. Sixti V. testatur, quod Dominic. Fontana globum illum penitus conflatum novit, nullamque in eo commissuram deprehendit: quapropter nullo pacto quicquam illuc immitti potuit. Consulatur Liber de Mirabilibus Urbis, a Bern. Montefauc. in suo Diar. Ital. editus.

(n) Alia erat Vaticanæ Basilicæ porticus, alia vero, quæ ex mole Hadriana, nempe Castro S. Angeli ad ipsam Basilicam perducebat. Hæc dicebatur *Major*, Gothosque licet Hadrianæ Moli jam proximos, Procopio narrante lib. 1. de Bell. Goth. cap. 22. Romanorum aspectui celavit, & ab horum armis protexit. Hadrianus Papa I., ut ejus acta produnt apud Anastas. *plusquam duodecim millia tufos in litore alvei fluminis in fundamentis ponens, a solo usque ad summum tectum miræ magnitudinis Porticum reparavit, & usque ad gradus beati Petri restauravit*.

(o) Caput porticus juxta Hadriani Molem extitisse, evincitur cum ex iis, quæ Turrigius habet Lib. Cr. Vat. pag. 514. & 515. tum ex aliis, quæ mox adferemus.

(p) Joann. Diaconus lib. 2. cap. 6. Vitæ D. Gregorii M. scripto tradidit, Sanctum Pontificem constituisse Cantorum Scholam, eique cum nonnullis prædiis duo habitacula, alterum scilicet sub gradibus Basilicæ S. Petri, alterum vero sub Lateranensis Patriarchii domibus construi curasse. Videsis Petrum Mallium cap. 4. Hist. Sacr. apud Bolland. to. 7. Junii.

(q) Ecclesiæ S. Georgii, *quæ post S. Petrum posita erat*, meminit noster Maph. Vegius lib. 2. de Reb. antiq. Basil. S. Petri penes Bolland. tom. 7. Jun. pag. 71. Nimirum ad radices Clivi Portæ

Fundos alios extra Urbem in via Claudia existentes recenset, certisque finibus circumscribit.

Sanctorum Joannis & Pauli, in viam, quæ vadit in Porticum. A quarto dictum Flumen Tyberis, locum qui vocatur Spellari. Pariter concedimus & confirmamus Fundora in integro, quæ vocantur Taliano Majore, & aliud quod vocatur Talianum Minore. Fundum Fasciola, Fundum Casanillo, & Fundum Casapindola, Fundum Rotula, Fundum Cucumelli, Fundum Protellaris, omnes invicem coherentes, cum diversis Fundis, & vocabulis eorum, campis, pratis, pascuis, silvis cum casis, & vineis, & cum omnibus ad eosdem Fundos generaliter, & in integro pertinentibus, positos via Claudia (*a*) foris Portam Sancti Petri (*b*) milliario ab Urbe Roma plus minus quarto, vel quinto, inter affines. A primo latere incipiente a Cavamajore, recte pro silice, quæ vadit inter prænominata Fundora, & Casale, quod vocatur Pratanella, juris Monasterii Sancti Stephani Majoris, & ducente usque in rivo, qui pergit a ponte Sofflari. A secundo ipsius rivo, qui dividit ipsa Fundora, & Casale quod vocatur Menori juris Monasterii Sancti Stephani Majoris. A tertio Casale Suberete, juris Sancti Laurentii Pallatini (*c*) a Sancto Petro. A quarto Forma quæ vocatur Sabbatina (*d*), quæ mictit in via Cornelia (*e*) quæ ducit in Basilica Sanctarum Rufinæ & Secundæ (*f*), & Casale quod vocatur Casagurdi, juris ejusdem Monasterii Sancti Stephani; & deinde ducente per valle usque infra Balnearia, & recte ascendente per aliam vallem, quæ dividit inter jam dicta Fundora (*g*), & Colle Sancti Stephani, & recte pergente in valle Caunara, & veniente usque in prædicta Silice, seu caba, qui est primus finis. Concedimus etiam Fundum unum in integro, quod vocatur Cletandris* cum Ecclesia Sanctæ Martyris Agathæ (*h*) posita in colle Pino. Insuper Casam Lardariam (*i*), milliario ab Urbe Roma secundo, & Fundum Attalianum, cum casis, vineis, terris, sicuti designatum esse videtur, cum thermis, criptis, monumentis posit. foris Porta Beati Petri Apostoli via Aurelia. Item concedimus Ecclesiam Sanctæ Anatholiæ (*k*), cum casis, vineis, terris, in Insula, & juxta se criptis, parietinis, piscaria, cum manicis (*l*), & viginti passus infra Trajanum (*m*), ut cum navicula

Alios via A relia positos d stinguit Fu dos.

* *Al.* Cleandris.

Quæ Centum cellis existun Bona describi

Portæ Pertusii extitit Sacra hæc ædes, cujus vestigia, ut ait Grimaldus in Ms. opusculo de Veronica pag. 33., ejus ætate visebantur *in domibus vicinis palatio Armellinorum in platea lapicidarum Fabricæ sancti Petri*.

(*a*) Quæ videlicet ex via Cassia Galeriam, & Braccianum pergit, quemadmodum videre est num. 98. Exposit. Tab. Topograph. Cing. agri Romani a Franç. Eschinardo elucubratæ. Viæ Claudiæ, præter alios, meminere Ovidius, & Frontinus, quorum hic lib. 1. de Aquæductib. scribit, aquam Alsietinam via Claudia concipi.

(*b*) *Foris portam S. Petri &c.* Vuillelmus Malmesburiensis dictus de Sommerset duodecimo Ecclesiæ seculo clarus lib. 4. c. 2. de gest. Reg. Angl. inter scriptores Rer. Anglic. pag. 135. edit. Francofurti an. 1601., portas Urbis enumerans, *Prima*, inquit, *porta Cornelia, quæ modo dicitur porta S. Petri, & via Cornelia. Juxta eam Ecclesia beati Petri sita est, in qua corpus ejus jacet, auro & argento & lapidibus parata*. Splendidum quidem est mox productum Vuillelmi testimonium, uti etiam aliud, quod ex præallato D. Leonis IV. Diplomate repeti licet: Situm vero portæ S. Petri haud satis indicant. Porro quæ octavo & nono Ecclesiæ seculis dicebatur porta S. Petri, hæc ad *Caput Porticus* extabat, quod liquido patet ex Lib. Pontificali, ubi legitur Hadrianus Papa I. tres Diaconias constituisse, quarum altera, in Deiparæ honorem dicata, sita erat *foris Portam beati Petri Apostoli in Caput Porticus*; scilicet prope Molem Hadrianam, ut diximus not. *o.* & invicte probat Libellus Descriptionis Regionum Urbis octavo seculo, ut creditur, exaratus, primumque editus a Mabill. to. 4. Analect. Ibi namque anonymus prædicti Libelli auctor Portam, de qua agimus, vocat *Portam S. Petri in Hadrianio*, nimirum juxta Hadriani Molem, vulgo *Castel S. Angelo*.

(*c*) S. Leo IV. in superiori Diplomate appellat *Monasterium S. Laurentii Pallatini*. Istud fortassis nonnulli censeant idem plane cum eo, quod apud Anastas. in Leone III. Gregor. IV. & Bened. III. dicitur *Monasterium S. Laurentii in Palatinis* aut *Pallacini*, quodve olim extitisse ad S. Catharinam vulgo *de i Funari* noster Grimaldus asserit. At, ni fallor, Monasterium S. Laurentii Pallatini a S. Petro, cujus meminere cum Leo IV. tum Leo IX., non longe a Vaticana S. Petri Basilica situm fuisse, haud obscure innuit additamentum illud, *a S. Petro*. Quam quidem conjecturam confirmari licet ex diplomate Sergii III. ad Hildebrandum Silvæ Candidæ Episcopum dato, ubi Summus Pontifex, ut Monasterium S. Stephani prope Vaticanam Basilicam existens indicaret, & ab aliis ejusdem nominis secerneret, apposite dixit, *Monasterium S. Stephani, quod appellatur Major a S. Petro*, ut legitur apud Ughell. Ital. Sacr. to. 1. col. 107. Par loquendi ratio parem inducit illationem. Num vero Monasterii S. Laurentii Pallatini a S. Petro aliquod inpræsentiarum existat in Vaticano vestigium, equidem definire non audeo. Ecclesiæ S. Laurentii olim *in Piscibus* nunc *S. Lorenzino in Borgo*, *Pallatini* nomenclaturam fortassis tribuit locus non longe distans, *Palatiolum* dictus, de quo supra egimus.

(*d*) Ita Veteres appellabant ductum aquæ Trajanæ Sabbatinæ seu Braccianensis.

(*e*) Via Cornelia inter Aureliam ac Triumphalem constituenda. Id non obscure colligimus ex duabus vetustis inscriptionibus a Grutero fol. cccclvii., & cccclxv. relatis, quarum altera memorat C. Sallium Aristænetum *Curatorem viarum Aureliæ, Corneliæ, & Triumphalis*: Altera vero monumentum est C. Popilionis Curatoris *viarum Aureliæ veteris & novæ, Corneliæ, & Triumphalis*. Inspiciantur Agri Romani tabulæ, tum ea quam Fabrett. Lib. de Aquæduct. attexuit in fin. Dissert. 2., tum ea, quam Dominic. de Rubeis forma longe ampliore edidit. Ex iis enim perspicue constat, viam Corneliam ex Aureliæ novæ bivio, qui ad tabernam dictam *del Pidocchio* ad vineam Carpineam altero ab Urbe lapide juxta ductus aquæ Trajanæ Sabatinæ seu Braccianensis assurgit; dextrorsum flectere versus Triumphalem ac dirigi ad agrum Cæretanum. Ita Cl. Præsul Franc. Blanchinus to. 2. Anast. Biblioth. nov. Rom. edit. pag. cxliii.

(*f*) Ex Fundo *Porcareccina* dicto progredientibus, ad viæ lævam occurrit, teste prælaud. Eschinardo n. 186. Diruta S. Rufinæ Ecclesia, cujus meminit Vuill. Malmesburiens. dum lib. 4. c. 2. de gest. Reg. Angl. ait: *In eadem via* (Cornelia) *est Ecclesia altera, in qua requiescunt Sanctæ Virgines Rufina & Secunda*.

(*g*) Id est fundos. Legesis Glossar. Du Cang.

(*h*) De qua in Lib. Pontificali hæc habentur: *Hic Papa Symmachus fecit Basilicam S. Martyris Agathæ via Aurelia in fundo Lardario*. Consule Biographum S. Leonis IV. penes Anastas. & Caroli M. Diploma apud Turrig. pag. 506.

(*i*) Vide præcedens adnotatum. Hanc non longe a S. Pii V. prædio, quod vulgo dicimus *Casaletto*, sitam esse intelligimus ex Jo. Severano lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 90.

(*k*) Innocentii III. Diploma Canonicis S. Petri datum Romæ Idibus Octobr. an. 1205. docet, Ecclesiam S. Anatholiæ locatam esse *in Portuensi Civitate vetere*, quo nomine post S. Leonis IV. ætatem appellatæ fuerunt antiquæ Centumcellæ, sive Portus Centumcellensis. Hujus Pontificis acta apud Anastasium excurre, & quæ ex eisdem noster Holsten. in Cluver. Ital. antiq. pag. 482. lin. 2. arguit, expende.

(*l*) Manica notat alicubi ædificii genus, quod, si Cangium in Glossar. audiamus, alterius veluti latus efficit.

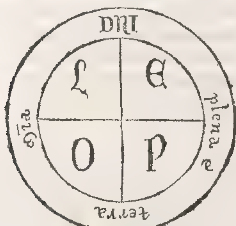
(*m*) Trajanus Portus, quidquid Niger atque Ortelius sentiant, fuit ad Centumcellas, ubi nunc *Civita Vecchia* & Portus

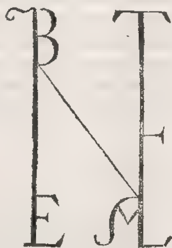
navicula large possit ire ad mastices, & reddire, & cum omnibus ad eam generaliter, & in integro pertinentibus. Necnon confirmamus Ecclesiam Sancti Benedicti (*a*) positam ad murum Civitatis nostræ Leonianæ, cum camminatis, & ortuo post se, & post camminatas, & terra, cum casis, & cum omnibus eorum pertinentiis, sicuti viæ extenduntur, una juxta murum, & altera juxta porticum, usque in Meta (*b*), quæ vocatur memoria Romuli (*c*). Similiter concedimus Ecclesiam Sanctæ Mariæ Virgariorum (*d*), cum camminatis, & casis, & argasteriis (*e*), & omnibus ejus pertinentiis, inter affines. A primo latere viculum a Cortina in Porticum. A secundo via per Porticum. A tertio via quæ exit per Arcum. A quarto Silice usque in Cortina. Et quia pium gaudere Martinum scribitur, gaudeant commanentes in ejus Monasterio, ut in Dei Omnipotentis servitio, & Beati Petri Apostolorum Principis, devoti studiosius semper existant; nulla hora tardet eos. Et quia pium flere Martinum, fleant & illi qui se ostendunt tanto munere indignos, qui mundana quærunt, non quæ Dei sunt, sed pie viventes in Christo remuneramus. Propterea Apostolica Censura statuimus, ut nullus nostrorum Successorum Pontificum, nullus Imperator, nullus Episcopus, nulla alia Potestas, nulla Persona hominum contra hoc nostræ confirmationis, & concessionis Privilegium in parte agere præsumat; & si suprascripta omnia, quæ in eorum alimonia & substentatione confirmata sunt, ut Deo sine murmure serviant, & in jam dicto Monasterio sunt concessa contempnere voluerit, & in eorum potestate, & ordinatione conservare noluerit, sciat se nostro Sacro Lateranensi Palatio compositurum duodecim auri purissimi libras, & insuper anathematis vinculo innodetur, & cum impiis, & sceleratis æterno igne crementur, & cum Juda Domini nostri Jesu Christi Traditore in Inferno crucietur. Qui vero pio intuitu curator, & observator hujus nostri Privilegii extiterit, Benedictionis gratiam a Domino nostro Jesu Christo, & gaudia sempiterna consequi mereatur.

Leonia- urbem re- itur, ibi- Ecclesias Benedicti, S. Mariæ gariorum, s definitas tibus, e- erat.

Constitutioni robur adjicit, pœnis ac præmiis propositis.

Scriptum per man. Albini Scriniarii Sacri Palatii, Anno quinto Dñi Leonis Noni Papæ, Inditione sexta, Martio mense, xx. die.

Datum xii. Kalendas Aprilis per man. Frederici Diaconi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliotecarii, & Cancellarii vice Domini Herimanni Archicancellarii, & Coloniensis Archiepiscopi, Anno Dompni Leonis Noni Papæ V. Inditione sexta. *Acta*,

Portus insignis a Paulo V. & Urbano VIII. in Portus Trajani vestigiis egregie restitutus. Ita Holsten. laud. in adnotat.

(*a*) Hæc, Jacobo Grimaldo judice in Lib. Ms. Instrumentorum pag. 156. a tergo, extabat *ubi nunc est custodia equitum levis armaturæ*. Auctor, sedente Paulo V. floruit. Aliud S. Benedicti Templum in Vaticano recenset Flor. Martinellus, idemque esse vult cum S. Catharinæ Ecclesia, quæ tempore Alexandri VII. solo æquata fuit. Sane apud S. Petri Basilicam vetus extitisse Cœnobium Sanctimonialium Ordinis S. Benedict. ex nonnullis Pontificum Diplomatibus constat. Id vero inferius declarabitur.

(*b*) Ipsam ita describit Canonicus Romanus tit. 48. *In Naumachia*, inquit, *juxta Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Traspadina*, Castro S. Angeli olim proximam, *est sepulchrum Romuli, quod vocatur Meta, quæ fuit miro lapide tabulata, ex quibus opus gradatum Sancti Petri peractum fuit. Hæc habuit circa se plateam Tiburtinam viginti pedum cum cloaca, & florali suo. Habuit quoque circa se Terebinthum Neronis tantæ altitudinis, quantum & Castellum Adriani Imperatoris, miro lapide tabulatum. Quod ædificium rotundum fuit cum duobus geronibus, sicut Castrum, quorum labia erant cooperta tabulis lapideis pro stillicidiis. Et juxta hoc ædificium crucifixus fuit B. Petrus Apostolus*. Marmoreum igitur ædificium ab Hadriana mole non longe dissitum, *Meta* vocabatur; quam Alexander VI. demolitus est, ut viam aperiret, Alexandrinam ab ejus nomine, nunc *Borgo nuovo* appellatam, quemadmodum Franc. Albertinus, qui Julio II. Pontifice floruit, in opusc. de Mirabil. nov. & vet. Urb. Rom. cap. de Obeliscis & Metis, aliique complures literis consignarunt. Ceterum ipsius Metæ formam eruditi inspiciunt in Vaticanæ Basilicæ valvis æneis ab Eugenio IV. magnifice constructis.

(*c*) Appellabatur etiam Sepulcrum Scipionis. Confer Nardin. Rom. ant. lib. 7. cap. 13.

(*d*) Sic appellatam vel a virgis itinerariis, quæ prope hanc Sacram ædem venibant, quod Turrigio L. de Cryp. Vat. pag. 548. arridet; vel, uti Martinellus putat, a virgis, quas gestabant Cantores, divinis laudibus juxta Beati Petri altare, ut loquitur Mallius, celebrandis addicti. Canonicus noster Benedictus num. 57. Ord. Rom. agens de solemni supplicatione die S. Marci haberi solita: *Venientes*, inquit, *ad S. Laurentium in porticu Majore ubi incipit simplicem litaniam usque ad lectum cantari ante S. Mariam Virgariorum in fine Cortinæ &c.* idest areæ seu plateæ Vaticanæ.

(*e*) *Argasteriis &c.* Argasterium in hoc loco idem esse puto atque ergasterium, nempe officinam, ubi aliquod opus fit. Consule Du-Cangium V. Argasterium & Ergasterium.

Acta, data, scripta, transumptata, publicata, & asscultata sunt prædicta omnia coram Reverendo in Christo Patre Dño Jacobo Dei gratia Episcopo Capritano pro Tribunali sedente Romæ apud Ecclesiam Sancti Triphonis, huic præsenti Transumpto, scripto, lecto, publicato, exemplato, & abscultato, ac cum ipso originali Privilegio publico concordare reperto, suam auctoritatem Episcopalem interposuit, & decretum; Et eidem voluit, & decrevit in omnibus & per omnia, tam in judicio, quam extra, tamquam originali Privilegio publico prædicto fidem plenariam adhiberi. Quodque idem Transumptum de cætero ubilibet faciat plenam fidem in agendis, mandans suum Sigillum eidem appendi ad fidem, & majoris roboris firmitatem, præsentibus discretis viris Dñis Fratribus Paulo de Columpna, & Angelo de Roma Fratribus Heremitarum Ordinis Sancti Augustini, Dño Petro Lelli Mangialıcerda Benefitiato dictæ Basilicæ, necnon Magistro Petro Berti Calzectario de Regione Parionis, & viris literatis; præsentibus etiam discretis viris Joanne Andreæ, Joanne Thomæ, & Antonio Francisci Notariis publicis infrascriptis ad hanc publicationem Decreti, & auctoritatis interpositionem specialiter vocatis, & rogatis sub Anno Nat. Domini Millesimo CCCLXII., Apostolica Sede Pastore vacante, post mortem Dñi Innocentii Papæ VI. Inditione prima, Mensis Novembris die viii.

Ego Joannes Andreæ de Cangniano Dei gratia Imperiali auctoritate Notarius, prædictum publicum Privilegium coram supradicto Dño Episcopo pro Tribunali sedente ut supra, vidi, & legi, ipsumque cum præsenti Transumpto, una cum Joanne Thomæ, & Antonio Francisci, ac Paulo Sabæ Notariis publicis infrascriptis abscultavi; & quia ipsum originale Privilegium publicum cum præsenti Transumpto concordare inveni, nil addito, minuto, vel mutato, quod facti substantiam mutet, vel variet intellectum; ideo de mandato supradicti Dñi Episcopi me subscripsi, & rogatus signum meum apposui consuetum.

Et Ego Joannes Thomæ I....de Urbe Dei gratia Imperiali auctoritate Notarius prædictum publicum Privilegium coram supradicto Dño Episcopo pro Tribunali sedente ut supra, vidi, & legi ipsumque cum præsenti Transumpto, una cum Joanne Andrea de Cangniano supradicto, & Antonio Francisci, ac Paulo Sabæ Notariis publicis infrascriptis abscultavi. Et quia ipsum originale Privilegium publicum cum prædicto præsenti Transumpto concordare inveni, nil addito, minuto, vel mutato, quod facti substantiam mutet, vel variet intellectum; ideo de mandato supradicti Dñi Episcopi me subscripsi, & rogatus signum meum apposui consuetum.

Et Ego Antonius Francisci Piccardi Imperiali auctoritate Notarius prædictum Privilegium publicum coram supradicto Dño Episcopo pro Tribunali sedente ut supra, vidi, & legi, ipsumque cum præsenti Transumpto, una cum Joanne Andreæ, & Joanne Thomæ suprascriptis, ac Paulo Sabæ subscripto Notariis publicis, ascultavi. Et quia ipsum originale Privilegium publicum cum prædicto præsenti Transumpto concordare inveni, nil addito, minuto, vel mutato, quod facti substantiam mutet, vel variet intellectum; ideo de mandato supradicti Dñi Episcopi me subscripsi, & rogatus Signum meum apposui consuetum.

Et Ego Paulus Sabæ Romani Scriniar. Civis Romanus Dei gratia Sacræ Præfecturæ auctoritate Notarius publicus, prædictum Privilegium publicum transcripsi, transumptavi, exemplavi per omnia, prout in dicto originali Privilegio de verbo ad verbum vidi & repperi contineri, nil addito, vel minuto, vel mutato, quod substantiam mutet, vel variet intellectum, nisi forte literam, vel sillabam positam per errorem, & ipsum Transumptum coram prædicto Reverendo in Christo Patre Dño Jacobo Episcopo præfato, pro Tribunali sedente ut supra, ac præsentibus prædictis literatis viris, & pluribus aliis Testibus ad præmissa vocatis specialiter, & rogatis, necnon Joanne Andreæ de Cangiano, Joanne Thomæ I...., & Antonio Francisci Piccardi Notariis publicis suprascriptis, ad hanc publicationem, & decreti, & auctoritatis interpositionem, ut supra dicitur, vocatis specialiter, & rogatis, videntibus, legentibus, & abscultantibus cum prædicto originali Privilegio legi, & fideliter abscultavi. Ideo de mandato supradicti Dñi Episcopi ipsum Transumptum, & exemplum in hanc publicam formam redegi mea propria manu, meoque solito signavi rogatus.

Bona, jura, & Ecclesias Monasterii S. Stephani Majoris recenset, & Beati Petri Canonicis confirmat.

Ex Arch. Vatic. Basil. Caps. 4. Fasc. 9.

In Nomine Dñi. Amen. Hoc est exemplum, sive Transumptum cujusdam Papalis Privilegii Sanctæ recordationis Dñi Leonis Noni Papæ ejus vera Bulla Plumbea, cum filis sericis bullati, non vitiati, non abrasi, non cancellati, nec in aliqua sui parte suspecti, sed omni vitio, & suspicione carentis. Cujus tenor de verbo ad verbum per omnia talis est:

Leo Episcopus Servus Servorum Dei. Johanni Archipresbytero Venerabilis Ecclesiæ Beati Petri Apostoli, & ipsius Ecclesiæ Canonicis, in Monasterio Sancti Stephani Majore nunc ordinatis & ordinandis; In perpetuum.

CH. 53. Convenit Apostolico moderamini pia Religione pollentibus benivola compassione succurrere, ac poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud Conditorem omnium Dominum promeremur, si venerabilia Loca ordinata, ad meliorem fuerint statum sine dubio perducta. Igitur quia postulastis a nobis, quatenus confirmaremus, quæ a Sanctissimo Paschale Primo Papa (*a*), Leone Quarto, & a quibusdam Pontificibus Romanis, vobis sunt concessa, & per Privilegia confirmata, ob amorem Dei Omnipotentis, & Beati Petri Apostolorum Principis, & Sancti Stephani Protomartyris vestris precibus inclinati, quæ juste postulastis, ad exemplar Prædecessorum nostrorum Paschalis, Johannis Decimi, & Johannis Nonidecimi Romanorum Pontificum, præsenti Privilegio confirmamus. Statuentes, quascunque Possessiones, quæcunque Bona eidem venerabili Monasterio Sancti Stephani Majori (*b*) juste pertinent, & in futurum concessione Pontificum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis annuente Domino poterunt acquirere, firma vobis, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus explicanda vocabulis: Ecclesiam Sancti Peregrini (*c*) una cum Hospitale, et cura vacante juxta se, & Dalmachia (*d*) usque in Centumcellis, & Rivum, qui descendit per vallem Arnecto per tempora, & vadit

(*a*) Hujus Pontificis Diploma, si penitus non exciderit, sic latet, ut diu licet conquisitum, nullibi datum sit invenire.

(*b*) Monasterium S. Stephani catà Galla Patritia prope Vaticanam S. Petri Basilicam a remotissimis temporibus extitisse, compertum est; Biographo S. Leonis III. aliisque veteribus monumentis rem perspicue declarantibus. Quinam illud primus ædificaverit, incertum: aliis S. Leoni I., aliis Gallæ Placidiæ, Theodosii Senioris filiæ, aliis piissimæ ejusdem nominis feminæ, nimirum Gallæ, Symmachi Consulis filiæ, id opus adjudicantibus. Nomen vero accepisse a Galla Patricia, quæ vel ære, aut in fundis propriis ipsum erexerit, vel suis bonis ditarit, vel tandem ipsius ædibus proximum habuerit; res est, quam nulla impetit controversia: græca namque vox *catà* designat *in*, *apud*, *ad*, *contra &c.* Splendidum sane Cœnobium ex parte corruerat, Leone III Pontifice; qui, ut apud Anastas. legitur, *certamen ponens a fundamentis simul cum Oratorio firmum jaciens fundamentum, in meliorem erexit statum*: ac Viro, omni virtutum genere prædito, qui postea Romanus Pontifex sub Paschalis I. nomine fuit renunciatus, regendum tradidit. Inde autem certo deducimus, Monasterium S. Stephani catà Galla Patritia idem plane censendum cum Monasterio *S. Stephani Majoris*, cujus regimen penes memoratum Paschalem I. fuisse disertis verbis Leo IX. in hoc Diplomate affirmat. Adeas Alpharani Tabulam Ichnogr. lit. b., Ciampinum de Sacr. Ædif. cap. 4. pag. 93. & seq. ac Vegium nostrum apud Janning. pag. 80. tom. 7. Jun. Bollandiani: ex his plura intelliges ad Monasterium S. Stephani Majoris spectantia; imprimis vero ejus situm, nempe ad Ecclesiam, quæ ex Abassinis locum incolentibus dicitur S. Stephani *in Ægypto*, vulgo *de' Mori*, & post Vaticanum S. Petri Templum hodieque adest, nuper quidem restituta, sed maxima præstans vetustate; hanc quippe vel ipsius Ecclesiæ postes & superius limen satis superque demonstrant. Vide Turrig. Lib. de Crypt. Vat. pag. 328. sec. edit.

(*c*) S. Peregrini Ecclesia extat post Palatium Pontificio-Vaticanum prope Urbis portam, quæ *Angelica* nominatur. Triplex monumentum nobis suppeditat Liber Pontificalis, ut Sacram ædem, & Hospitium in hoc diplomate memorata, paucis illustremus. Geminum petitur ex Leonis III. gestis. Alterum sic habet sect. 408. noviss. Rom. editionis Jo. M. Salvioni: *In Oratorio S. Peregrini, quod ponitur in Hospitali Dominico ad Naumachiam fecit canistra ex argento &c.* Alterum est hujusmodi: *Hic autem præclarus Antistes* (Leo III.) *divinitus inspiratus Hospitale Beato Petro Apostolo, in loco, qui Naumachia* (alii cod. legunt, Nummentia) *dicitur, a fundamentis noviter construens, diversa illic domorum ædificia decoravit, atque Ecclesiam in honorem Beati Petri Principis Apostolorum a novo construxit*. Id, ni fallor, sic accipiendum, scilicet, Leonem Pontificem Ecclesiam & Hospitium hujusmodi erexisse, ut Peregrinorum, qui ad S. Petri Limina proficiscebantur, commodo atque utilitati prospiceret. Tertium, quod spopondimus, Libri Pontificalis testimonium, in vita Paschalis I. ita legitur: *Ob dilectionem, quam habuit* (Paschalis I.) *erga Prædecessorem suum D. Leonem III. Hospitale S. Peregrini positum ad S. Petrum Apostolum in loco, qui vocatur Naumachia, quod idem Leo construxerat, locupletavit*. Ecclesiam S. Peregrini *cum tenimentis suis* a S. Leone IV. Canonicis S. Petri donatam fuisse, tradunt Romanus tit. 11. & Vegius lib. 2. cap. 3. num. 61. Ea propter septimo Kal. Junii *Dedicatio S. Peregrini* notatur in Kalendario, quod præmittitur Responsoriali & Antiphonario Rom. Ecclesiæ juxta veterem usum Canonicorum Vaticanæ Basilicæ: antiqui hi rituales libelli, Ven. Card. Thomasio curante, publicam in lucem prodierunt. Quæ sacræ huic ædi munera offerebantur, non modica fuisse, ex Innocentii III. Constitutione 4. Id. Jan. Pontificatus an. 8. data, & inferius exhibenda, quivis facile intelliget.

(*d*) Ex Benedicti IX. pro Silvæ Candidæ Episcopis Diplomate, quod Ughell. Ital. Sacr. to. 1. edidit, luculenter ediscimus, Dalmachiam castellum esse in territorio Nepesino. At vocabulum *Naumachia*, ut in *Nummentiam*, quemadmodum ex vulgato Anastasio mox vidimus; & in *Almachiam*, teste Fer. Carolo apud

Severan.

vadit in Dalmachia, five Gajano (*a*), & terra fgirante in via juxta murum, & cum omnibus Poffeffionibus, & pertinentiis ejus. Concedimus etiam, & corroboramus fundum quum Terrione, cum Lacu, & cum omnibus ad eum in integro pertinentibus, & fundum Cafagurdi pofit. via Cornelia (*b*), quæ mittit in Bafilicam Sanctarum Rufinæ & Secundæ (*c*), & juxta formam Sabbatinam (*d*). Concedimus etiam Cafale, quæ vocatur Sueretu (*e*) juris Sancti Laurentii Palatina a Sancto Petro (*f*), & fundum, qui vocatur Zaga . . . , & fundum Bialum, & cafale, qui vocatur Brecti cum omnibus ad eofdem in integro pertinentibus. Concedimus, & confirmamus fundum, qui vocatur Sancti Caffiani, & fundum qui vocatur Menore, & fundum, qui vocatur Scuppla Ancilla Dei (*g*), & fundum, qui vocatur Palombarolum, omnes invicem cohærentes ufque in Silice, qui dicitur Strata, cum terminis, & appendicibus ejus, & cum omnibus ad eos generaliter, & integre pertinentibus; omnia juris prædicti Monafterii Sancti Stephani Majoris, pofita via Clodia (*h*) milliario plus minus quarto, vel quinto. Necnon concedimus fundum qui vocatur Cafa mala, ficuti infra fuos continetur fines: Ifti funt antiqui confines; a primo latere eft P . . . a, & a fecundo fundum Menori, & Palombarolum; a duobus lateribus Sylva veftri Monafterii. Similiter confirmamus fundum, qui vocatur Pritanella, pofitum via Cornelia ad Pontem Sofflari juxta Talianum, & Menori, & Terra tituli Sancti Angeli. Item concedimus, & corroboramus fundum Camelianum, & Olibula (*i*), Agellum (*k*), Pinum Camaranum, Lauretum (*l*), & quotquot infra fubfcriptos fines continentur; a primo latere Territorium de Buccege juris Monafterii Sancti Martini; a fecundo, Cafale Celifanum juris Monafterii Sancti Sabæ, & Terra juris Monafterii Sancti Stephani Majoris; a tertio, Rivum, qui vocatur Galero; a quarto Rivum, qui vocatur Arrone, pofitum in Territorio Galeriæ. Similiter concedimus in dicto Monafterio alios Cafales, qui vocantur Gualdo, Manfæ Palumbæ, Valle de Paulo, Ortianum, Spinableta, Barbulanum, pofitos juxta Cafale Celfanum. Necnon concedimus fundum Actitianum, & fundum Villaruftica ex corpore vallis Preytæ. Sic concedimus, & confirmamus alios fundos in ipfo Territorio Galeriæ, fundum, qui vocatur . . . . infra fubfcriptos fines, una cum Ecclefiis, & pertinentiis ejus; a primo latere Silex, qui vocatur Strata, & fundum Octavianum ufque in Forma, quæ vocatur Artiones; deinde in maffa Torani; a fecundo tenet Monafterium Sancti Sabæ, & Terra prædicti Monafterii Sancti Stephani; a tertio fundum, qui vocatur Decimum, & Forotianum; a quarto fundum Actitianum, & Villaruftica ex corpore vallis Preytæ ufque ad rivum, qui vocatur Galera; fimulque concedimus fundum, qui vocatur Cofarianum, & fundum Agolli, in quo eft Infula Agolli, Sulianum, Calcitani, & Margaritarum, pofitos ex alia parte ftratæ. Similiter concedimus, & confirmamus fundum Octavianum, & fundum Cefanum cum toto Territorio fuo abfque maffa Trani cum criptis, manfionibus, & familiis, & fundum Pifinianum cum Monte Sancti Angeli. Et concedimus maffam Clodianam cum Lacu Paparano, & ficut ipfa Maffa extenditur ufque in Soratam cum Lacu Baccanis, & omnibus fuis pertinentiis. Et confirmamus Ecclefiam Sancti Alexandri quæ eft in Baccanis, & fundum Vifanum, & Perpinianum. Et confirmamus fundum Germanellum pofitum via Flaminea, Territorio Nepefino, milliario plus minus vicefimofecundo. Pariterque concedimus, & confirmamus

Fundos enumerat bene multos ad invicem diffitos, quorum pleraque nomina penitus ignorantur.

Severan. lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 286., latini idiomatis corruptione aut Librariorum ofcitantia converfum fuit; fic in *Dalmachiam* degeneraffe; ac proinde in ea, quam tractamus S. Leonis IX. Conftitutione nomen Dalmachia perinde effe ac Naumachia, conjectari licet. Confer prolata ex Libro Pontificali teftimonia, in quibus agitur de S. Peregrini Ecclefia & Hofpitio ad Naumachiam pofitis.

(*a*) Publ. Victor, five alius auctor poft recenfitos Regionis Tranftiberinæ vicos, ftatim fubdit *Gajianium*. Idem Libellus, quem Panvinius auctiorem certe, fed interpolatum edidit, pro *Gajanio* habet *Vicum Gajanarum*. Gajani vocabulo Pancirolus intelligit Caji obelifcum, qui ejus Circum in Vaticano quondam nobilitavit, & nunc in S. Petri area eminet.

(*b*) Confer antecedentem S. Leonis IX. Conftitutionem pag. 26. not. *e*.

(*c*) De qua egimus in fuperiori S. Leonis IX. Diplomate pag. 26. not. *f*.

(*d*) Hanc fupra memoravimus in proxima Leonis IX. Bulla pag. 26. not. *d*.

(*e*) Joannes Gajetanus Sancti Theodori Diaconus Card. *terras vinearum Suvereti totumque ipfius tenimentum* Bafilicæ Vaticanæ donavit; quemadmodum habet Ms. cujufdam lacinia, apud Turrigium Lib. de Crypt. Vatic. pag. 161. edit. 1639.

(*f*) Confule fuperius Leonis IX. Diploma pag. 26. not. *c*.

(*g*) Benedictus IX. in privilegio pro Epifcopis Silvæ Candidæ meminit Silvæ, *quæ appellatur Magna cum omnibus fibi pertinentibus; ab uno latere rivus de Galera, ab alio latere mons, qui appellatur Stupha ancilla Dei*. Sic apud Bullar. Rom. noviff. edit. tom. 1. At Joannis XIX. Bulla ad Petrum Silvæ Candidæ Epifcopum data, in eodem Bullario, habet, *Huppla Ancilla Dei*.

(*h*) De qua in Superiori Leon. IX. Diplomate pag. 26. n. *a*.

(*i*) *Olibula* memoratur in Benedicti IX. Diplomate fuperius laudato.

(*k*) Fundum *Agellum* recenfet eadem Benedicti IX. Conftitutio.

(*l*) *Domumcultam Lauretum* a S. Zacharia noviter ordinatam legimus apud Bibliothecarium in hoc Pontifice, Lauretium & Lauretam, uti & plerofque alios fundos in hoc Leonis IX. Diplomate recenfitos, memorat fæpe laudata Benedicti IX. Conftitutio pro Epifcopis Silvæ Candidæ.

firmamus fundos, qui vocantur Tracquata, Cornelianum, Vivariolum positos in Macorano juxta Capracorum (*a*), & juxta rivum Gralli, & prope Curtem de Macorano. Item concedimus fundum, qui vocatur Balneolas Faticlas alias monte Lupis supra Sanctum Alexandrum in Baccanis, & fundum, qui vocatur Fisa cum Burgo Sancti Alexandri. Insuper etiam concedimus, & corroboramus Insulam Martanam (*b*), una cum Ecclesiis Sancti Stephani, & Sancti Valentini, domibus, Familiis, Piscariis & cum omnibus ad eam pertinentibus, ad usum & sustentationem in Monasterio Sancti Stephani existentium, sicut Prædecessor noster Paschalis, qui fuerat Rector ipsius Monasterii (*c*) dedit hoc patrimonium suum ad sustentationem Monachorum Sancti Stephani Majoris, in Choro Beati Petri servientium, & sub anathemate interdixit, ut nullus posset Ecclesiastica, aut privata * inquietare eos; sed semper ordinassent Abbatem in ipso Monasterio Sancti Stephani de Insula, & ipse Paschalis Pontifex nominavit Monasterium de Insula Sanctum Stephanum a Monasterio Sancti Stephani Majoris, cujus juris est. Concedimus, & confirmamus Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ vocatur in Turre (*d*), quam prædictus Paschalis in jam dicto Monasterio per privilegium concessit cum Libris, & Paramentis, Crucibus, & Thuribulis de argento, cum Domibus & Cellis juxta se, cum Paradiso (*e*) & Porticalibus usque ad portam Argenteam; ita quod fores, quæ sunt ante portam Argenteam (*f*), vos claudatis & aperiatis, & cum omnibus, quæ continent infra se, cum cloaca, & gradibus majoribus & minoribus usque in Platea, quæ vocatur Cortina: quæ omnia concedimus in jam dicto Monasterio & cum omnibus Possessionibus & pertinentiis ejus: & duo Presbyteri inibi ordinentur de Collegio prædicti Monasterii, qui die noctuque officium laudis Domino reddant, & Populo necessaria ministrent. Insuper concedimus Ecclesiam Sancti Justini constructam ad sepulturam omnium Latinorum; itaut omnes Peregrini & advenæ, divites & pauperes, nobiles & innobiles, quotquot moriuntur in hac Civitate Leoniana, & extra ad tria milliaria, sepelliantur in Ecclesia Sancti Justini (*g*). Nullus celet infirmum, nec mortuum occultet, sed cito Presbytero, aut Procuratori vestro nunciare festinet, & nullus bona illius celet, sed cito ea vobis reddat; nullus suadeat Infirmum de domo, vel Civitate exire. Sed nos concedimus omnia hæc perempnis temporibus inconcussa permanere vobis, vestrisque Successoribus, qui animosi & voluntarii honeste Deo, & Beato Petro die noctuque serviunt; a fructibus eorum cognoscetis. Propterea Apostolica censura statuimus, ut nullus nostrorum Successorum Pontificum, nullus Imperator, nullus Episcopus, nulla alia Potestas, nulla Persona Hominum contra hoc nostræ confirmationis & concessionis privilegium agere præsumat: & si suprascripta omnia, quæ inter alimonia & sustentatione confirmata sunt, ut Deo sine murmure serviant, & in jam dicto Monasterio sunt concessa, minuere voluerit, & in eorum potestate, & ordinatione conservare noluerit, sciat, se nostro Sacro Palatio Lateranensi compositurum duodecim auri purissimi libras; & insuper anathematis vinculo innodetur, & cum impiis & sceleratis æterno igne crémetur, & cum Juda Domini nostri Jesu Christi traditore in Inferno crucietur. Qui vero pio intuitu curator, & observator hujusmodi nostri Privilegii extiterit, benedictionis

...edit Mar...m Insu... cum Mo...erio & Ec...s in ea e...ntibus.

...tell. au...cate.

...n Eccle... S. Mariæ ...rre, cum stabili... & mobi... quibus...se.

Addit Ecclesiam S. Justini ad Latinorum sepulturam.

Pœnis propositis, perpetuam Constitutioni conciliat firmitatem.

(*a*) De quo mox dicemus in proximo Diplomate. Interim, quæ a nostro Suaresio in Diatriba *de Foraminibus Lapidum &c.* relata est, Inscriptionem accipe:

HANC TURREM ET PAGINEUMA
FACTA A MILITIA CAPRACORUM
TEMPORE DOM. LEONIS QUARTI
PP. EGO AGATHO C...

(*b*) Vide Cluverium Ital. antiq. lib. 2. pag. 559.

(*c*) Sic habet Anastas. Bibl. in Leone III. ut supra diximus pag. 29. not. *b*.

(*d*) De qua in superiori Joannis XIX. Diplomate locuti sumus pag. 18. not. *c*.

(*e*) Hoc nomine majores nostri appellare consueverunt Ecclesiarum atria, præcipue vero splendidissimam veteris Basilicæ Vaticanæ porticum indigitarunt, de qua Paulus Diaconus lib. 5. cap. 31. sic ait: *Domnio Pontifex Romanæ Ecclesiæ locum, qui Paradisus dicitur, ante Basilicam beati Petri candidis lapidibus marmoreis mirifice stravit.* Concinit Biographus ipsius Doni I., de quo apud Anastas. Biblioth. hæc habet: *Atrium beati Petri Apostoli superius, quod Paradisus dicitur, estque ante Ecclesiam in quadriporticum, magnis marmoribus stravit.* Videsis D. Paulini Nolani epistolam 13. nov. edit, olim 37, quæ Atrium Vaticanæ Basilicæ, ejusdemque Atrii januas memorat.

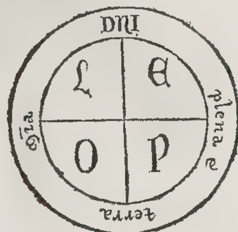
(*f*) Fuit hæc princeps Vaticanæ Basilicæ porta ad Orientem vergens, quam S. Paulinus in epistola ad Pammach. *Regiam* appellat. Honorius I., uti refert Liber Pontificalis, *investivit regias januas ingressu Ecclesiæ* (S. Petri) *majores, quæ appellantur medianæ, ex argento, quæ pens. lib. noningentas septuaginta quinque*. Id ipsum præstitit S. Leo IV. postquam Saraceni illas argento denudarunt, ut habet hujus Pontificis Biographus apud Anastasium his verbis: *Ipse insignis, Præsulque præcipuus, cum innumera summi decoris opera in Basilica Beati Petri Cæli Clavigeri perfecisset, Portas, quas destruxerat Saracena progenies, argentoque nudarat, erexit; multisque argenteis tabulis lucifluis, salutiferisque historiis sculptis decoravit, & in meliorem speciem, quam pridem fuerant, reparavit &c.* Consulatur Canonicus Romanus tit. 44.

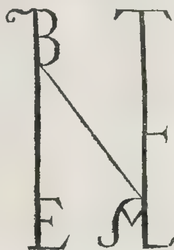
(*g*) De qua egimus in præcedente S. Leonis IX. Constitutione pag. 24. not. *c*. Aliud Sacræ ædis monumentum nobis lubet hoc in loco attexere; nimirum, anno Domini 1279. *Presbyter Apolenarius, Rector Ecclesiæ S. Justini de Civitate Leoniana pro ipsa Ecclesia & ejus nomine vineam positam extra Portam Pertusii in loco qui dicitur Breccetum*, jure permutationis acquisivit; quemadmodum constat ex veteri Instrumento apud Tabular. Secret. Apost. Vat. in Lib. qui Cencio Camerario attribuitur, pag. 416. a terg. col. 3. & 4. Accedit Ordo Romanus prælaudati Cencii; cap. enim 18., ubi de ratione dandi Presbyterii pro thuribulo agitur, sex denariis Ecclesia Sancti Justini donatur: apud Mabill. tom. 12. Mus. Ital.

(*a*) Sacra

nedictionis gratiam a Domino nostro Jesu Christo, & gaudia sempiterna consequi mereatur.

Scriptum per manum Albini Scriniarii Sacri Palatii anno quinto Dñi Leonis Noni Papæ Indictione vi. mense Martio die xxiv.

Datum viiii. Kalendas Aprilis per manum Frederici Diaconi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarii, & Cancellarii vice Domini Herimanni Archicancellarii, & Colonien. Archiepiscopi anno Dmni Leonis Noni Papæ V. Indictione vi.

Acta, scripta, transumpta, publicata, & ascultata sunt prædicta omnia coram Rmo in Christo Patre, & Dño, Dño Anibaldo, miseratione Divina Episcopo Tusculan. S. R. E. Card. Apostolicæ Sedis Legato, pro Tribunali sedente Romæ in Palatio Papali apud S. Petrum, qui præsenti Transumpto, scripto, lecto, publicato, exemplato, & ascultato suam & sui officii auctoritatem interposuit, & decretum; & eidem voluit & decrevit ubilibet in judicio & extra, sicut originali Privilegio fidem plenariam adhiberi, mandans suum sigillum ibidem apponi ad majoris roboris firmitatem, in præsentia Ven. Vir. Dñor. Stephani Palosii Canonici B. M. Majoris, & Poni de Perusio, ac Francisci de Baroncellis Scribæ Sacri Senatus Urbis, & Magistri Petri Bartholomæi Joannis Gentilis Notarii de Urbe, ac plurium aliorum Notariorum, & literatorum Testium ad præmissa vocatorum & specialiter rogatorum, necnon in præsentia mei Gualterii, & Pauli de Sanctavictoria, & Mathei de Spoleto Notariorum infrascriptorum ad prædicta omnia specialiter vocatorum & rogatorum, sub anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo, Jubileo die v. mensis Junii Indict. tertia, Pontificatus SSmi Patris & Dñi nostri Dñi Clementis Divina providentia Papæ VI. Anno Nono.

Et ego Matheus Salvi Clericus Spoletanus publicus Apostolica, & Imperiali auctoritate Notarius prædictas Literas Apostolicas coram supradicto Domino Legato pro Tribunali sedente, vidi, & legi, easque cum præsenti Transumpto una cum Paulo Francisci suprascripto, & Gualterio D. Frederici de Claromonte infrascripto Notariis publicis asculatavi: & quia dictas Literas Apostolicas cum dicto præsenti Transumpto concordare inveni nil addito, vel minuto, quod facti substantiam immutet, vel variet intellectum; ideo de mandato supradicti Dñi Legati me subscripsi, & rogatus signum meum apposui consuetum.

Et Ego Gualterius Dñi Frederici de Clarmonte Clericus Firman. Dioc. publicus Apostolica auctoritate Notarius prædictas literas Apostolicas scripsi, transumptavi, & exemplavi per omnia, prout in literis ipsis de verbo ad verbum vidi, & repperi contineri, nil addito, minuto, vel mutato, quod substantiam mutet, vel variet intellectum, nisi forte litteram, vel silabam per errorem; & ipsum Transumptum coram prædicto Dño Legato pro Tribunali sedente ut supra, ac præsentibus prædictis testibus, & quampluribus aliis Notariis, necnon Paulo Francisci, & Matheo de Spoleto Notariis publicis supradictis ad hanc publicationem, ac decreti, & auctoritatis interpositionem, ut prædicitur vocatis specialiter, & rogatis legentibus, videntibus, & asculantibus cum prædictis Apostolicis literis legi, & fideliter asculatavi, ipsumque de mandato dicti Dñi Legati, & ad instantiam Ven. Virorum Dominorum Prioris Canonicorum, & Capituli Sacrosanctæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ibidem præsentium ipsum Transumptum & exemplum in hanc publicam formam redegi manu propria; meoque signo consueto signavi rogatus.

Vaticano S. Petri Templo Inservientium Bona, Ecclesias ac jura enumerat & confirmat.

Ex Basil. Archiv. Caps. 4. Fasc. 9.

In Nomine Dñi. Amen. Hoc est exemplum, sive Transumptum cujusdam Papalis Privilegii Sanctæ recordationis Dñi Leonis Papæ Noni, ejus vera Bulla Plumbea, cum filis sericis bullati, non vitiati, non abrasi, non cancellati, neque in aliqua sui parte suspecti, sed omni vitio, & suspicione carentis. Cujus tenor de verbo ad verbum per omnia talis est:

Leo Episcopus Servus Servorum Dei. Johanni Archipresbytero Ecclesiæ Beati Petri, ejusdem Ecclesiæ Servitoribus perpetuam in Domino Salutem.

N. CH. 1053.

CONvenit Apostolico moderamini pia Religione pollentibus benivola compassione succurrere, ac poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum præmium apud Conditorem omnium Dominum promeremur, si venerabilia Sanctorum loca ordinata ad meliorem fuerint statum sine dubio perducta. Ea propter vestris petitionibus inclinati Sacrosanctas Ecclesias Sanctorum Joannis & Pauli (*a*), Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris (*b*), & Sancti Stephani Minoris (*c*), vestris usibus destinatas, ad exemplar Prædecessorum nostrorum Sergii Secundi (*d*), Leonis Quarti Romanorum Pontificum, præsentis scripti Privilegio confirmamus; statuentes quascumque Possessiones, quæcumque Bona eisdem venerabilibus Locis juste pertinent, & in futurum concessione Pontificum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis annuente Domino poterit acquirere, firma vobis, vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Massam Luterni, cum Ecclesia Sanctorum Joannis & Pauli, cum fundis, & Casalibus suis positam Territorio Cerense, juxta massam * Præcoriolam, milliario ab Urbe Roma plus minus tricesimo. Ecclesiam Sancti Andreæ cum omnibus suis pertinentiis positam in eadem Massa Luterni. Fundum Sessani majoris, & Sessani minoris (*e*), cum Ecclesia Sancti Stephani, cum terris, vineis, silvis, & cum omnibus suis pertinentiis. Castrum Capracorum (*f*), cum terris, vineis, fundis, casalibus, montibus, collibus, plagis, planitiis, molendinis, & molaria sua, cum Ecclesia Sancti Joannis, quæ dicitur dela-Tregia (*g*), cum cellis, terris, vineis, & cum omnibus ad eandem Ecclesiam pertinentibus, positam Territorio Vegetano (*h*), milliario ab Urbe Roma plus minus vigesimo septimo. Immo

Primævam ... tuor Monasteriorum unionem favore ... ticanæ Ba... cæ ratam ... et.

Ecclesias & Bona extra territorium Romanum posita enumerat.

* *Al.* Prætoriolam.

Alia in territorio Cærensi.

Alia in Vegentano.

(*a*) Sacra hæc ædes in Joannis XIX., & Benedicti IX. Constitutionibus dicitur Monasterium SS. Joannis & Pauli: quod apud B. Petri Basilicam a S. Leone Magno ædificatum fuisse, Lib. Pontifical. in ejusdem S. Leonis vita perspicue testatur. Nulla inpræsentiarum extant ipsius Monasterii vestigia, unde investigari possit, quinam fuerint olim ejus termini, quinam confines. Creditur tamen stetisse eo in loco, quem læva Basil. Vaticanæ pars, S. Michaelis Archang. & S. Erasmi altaribus instructa, modo occupat, ut videre est in ea, quam Alpharan. edidit tab. Ichnogr. lit. h.

(*b*) Consule superius allatum D. Leonis IX. Diploma.

(*c*) Geminum Diploma, alterum Innocentii III. Id. Octob. Pont. an. 8., alterum Gregorii IX. die 22. Jun. Pont. an. 2. editum, ubi S. Petri Canonicis subjicitur: *Hospitium Hungarorum in Ecclesia S. Stephani Minoris*; facem præfert, ut situm hujusce Templi sive Monasterii S. Stephani Minoris haud obscure intelligamus. Cum etenim Hospitium Hungarorum juxta S. Petri Basilicam ad meridiem extructum fuerit, & S. Stephani Ecclesia ibidem adhuc prostet, in cujus fronte non heri aut nudiustertius exarata est inscriptio hujusmodi, *Ecclesia Hospitalis S. Stephani Regis Hungarorum*; hoc in loco Templum S. Stephani Minoris locemus oportet, cui D. Stephanum Hungar. Regem plurimum sua munificentia contulisse, ostendimus in adnotat. ad prælaud. Innoc. III. Diploma. Quinam illud primus erexerit, incertum: ejus tamen antiquitas valde remota. Profecto Janning. to. 7. Jun. Bolland. in comment. de vet. S. Petri Basil. num. 408. Monasterium S. Stephani Minoris idem esse opinatur cum Monasterio S. Stephani catà Barbara patricia, de quo Hadriani I. Biographus apud Anastas. hæc habet: *Hic beatissimus Præsul divina inspiratione incitus constituit in Monasterio S. Stephani cata Barbara patricia situm ad beatum Petrum Apostolum, Congregationem Monachorum, ibi & Abbatem idoneam personam ordinans. Statuit ut sedulas laudes in Ecclesia B. Petri persolvant, sicut & cetera tria Monasteria* (nempe SS. Joannis & Pauli, S. Martini, & S. Stephani Majoris:) *ut duo Monachi pro latere ipsius Ecclesiæ Deo nostro canant laudes. Quoniam ipsum Monasterium in magna desidia, & neglectu, injuriaque positum erat, & nullum divinum officium cultu ibidem exhibebatur.*

(*d*) Sergii II. ea de re Constitutio vel omnino periit, vel alicubi latet.

(*e*) Prædia hæc in territorio Cærense juxta Castrum Luterni tricesimo milliario ab Urbe Roma existere colligimus ex Hadriani IV. Bulla 4. Id. Febr. an. æræ Christ. 1158. edita.

(*f*) Hadrianus I., ut habet Canon. Romanus tit. 12. Canonicis S. Petri, sive, ut ait Vegius lib. 4. num. 114. apud Jun. Bolland. tom. 7., S. Stephani Monasterio castrum Capracorum, quod in territorio Vejentano positum ipsi Hadriano ex paterna hereditate obtigerat, liberaliter donavit. Confer Anastas. Biblioth. in hoc Pontifice, ac Turrigium Lib. de Crypt. Vat. pag. 401. & seq. ed. 1639.

(*g*) Liber Ms. qui Ecclesias Vaticanæ Basilicæ subditas recenset, apud Turrig. loc. mox cit. sic habet fol. 402. *Nepesina Diœcesis. Ecclesia S. Joannis diruta prope castrum Capracorum sive Caprarolæ cum omnibus pertinentiis suis, posita in territorio Vegentano, ubi dicitur Treja (sive Trequati) debet annuatim dictæ Basil. Vatic. libr. 3. ceræ albæ laboratæ, prout ex Censuale longo anni* 1535. Quod Capracorum & Caprarola unus idemque locus hic censeantur, penes auctorem esto fides; alii etenim secernunt.

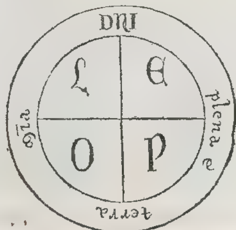
(*h*) In eo urbs Vejorum vetustissima, quæ ut Holstenius noster pag. 55. in Cluver. Ital. antiq. scite ostendit, *in Colle undique prærupto prope Insulam, vicum Farnesiorum*, statui omnino debet, tametsi alii aliter sentiant. Profecto Anastasius Biblioth. in Hadriano I, ac Cencius Camerar. cum de Hadriano IV. loquitur, Castrum Capracorum in Territorio Vegentano ponunt, & 15. milliario ab Roma dissitum, tradunt.

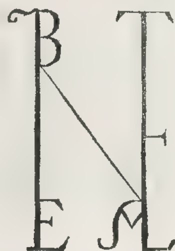
Immo etiam fundum, qui vocatur Agellum, positum in suprascripto territorio Vegetano. Sive etiam concedimus, & confirmamus vobis fundum, & vallem, quæ appellatur Frictilli, cum ortuis, molendinis, & cum omnibus suis pertinentiis positum territorio Sutrino, juxta ipsam Sutrinam Civitatem. Denique, & molam de Cava in eodem territorio Sutrino positam. Verum etiam concedimus, & confirmamus vobis Ecclesiam Sancti Silvestri in jam dicta Sutrina Civitate positam, cum domibus, cellis, terris, vineis, & cum omnibus ad eamdem Ecclesiam pertinentibus. Pariter confirmamus vobis tres domos positas in foro Sutrino. Simulque concedimus, & confirmamus vobis, ut liceat in vestris fundis Ecclesias construere. Ita etiam, ut in vicinia (*a*) illa Abbatia, vel Religiosorum virorum Collegi..*. non existat, quæ ob hoc multum valeant perturbari. Chrisma autem, Oleum Sanctum, Consecrationes Ecclesiarum, Ordinationes Clericorum in vestris Ecclesiis existentium, a Diocesanis suscipietis Episcopis, siquidem Catholici fuerint, & gratis voluerint exhibere. Alioquin Catholicum, quem malueritis, adeatis Antistitem, qui nimirum in gratia Sedis Apostolicæ permanens, quod postulatur, indulgeat. Præterea Apostolica censura statuimus, ut nullus Successorum nostrorum Pontificum, nullus Imperator, nulla alia Potestas, nullus Episcopus, nulla Persona hominum contra hanc nostræ confirmationis, & concessionis Cartulam agere præsumat: Sed supradicta omnia in eorum substentatione, pro quibus in suprascripta Ecclesia concessa sunt, in dispositione & ordinatione conservare studeat. Quod si fecerit, componat nostro Sacro Lateranensi Palatio sex auri purissimi libras, & insuper anathematis vinculo innodetur. Qui vero pio intuitu curator & observator hujus nostræ confirmationis, & concessionis extiterit, Benedictionis gratiam a Domino nostro Jesu Christo, vitamque æternam consequi mereatur in secula seculorum. Amen.

Alia in Sutrino.

Alia enumerat Privilegia.
** f. Collegium.*

Pœnali clausula apposita, Bullam confirmat.

Datum Kalendis Aprilis per manus Friderici Diaconi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Bibliothecarii, & Cancellarii vice Domni Hermanni Archicancellarii, & Coloniensis Archiepiscopi anno Domni Leonis Noni Papæ V. Indictione vi.

Acta, scripta, transumpta, publicata, & ascultata sunt prædicta omnia coram Rmo in Christo Patre, & Dño, Dño Anibaldo, miseratione Divina Episcopo Tusculan. S. R. E. Card. Apostolicæ Sedis Legato, pro Tribunali sedente Romæ in Palatio Papali apud S. Petrum, qui præsenti Transumpto, scripto, lecto, publicato, exemplato, & ascultato suam & sui officii auctoritatem interposuit, & decretum; & eidem voluit & decrevit ubilibet in judicio & extra, sicut originali Privilegio fidem plenariam adhiberi, mandans suum sigillum ibidem appendi ad majoris roboris firmitatem, in præsentia Ven. Vir. Dñor. Stephani Palosii Canonici B. M. Majoris, & Poni de Perusio Cappellani dicti Dñi Legati, ac Francisci de Baroncellis Scribæ Sacri Senatus Urbis, & Magistri Petri Bartholomæi Joannis Gentilis Notarii de Urbe, ac plurium aliorum Notariorum, & literatorum Testium ad præmissa vocatorum & specialiter rogatorum, necnon in præsentia mei Gualterii, ac Pauli de Sancta Victoria, & Mathei de Spoleto Notariorum infrascriptorum ad prædicta omnia specialiter vocatorum & rogatorum, sub anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo, Jubileo die v. mensis Junii Indict. tertia, Pontificatus SSmi Patris & Dñi nostri Dñi Clementis Divina providentia Papæ VI. Anno Nono.

Et ego Matheus Salvi Clericus Spoletanus publicus Apostolica, & Imperiali auctoritate Notarius

(*a*) Verbum *vicinia*, ex alio apographo apud nostræ Basilicæ Tabular. in Lib. Transumpt. lit. B. fol. 66. supplere curavimus: exemplar enim, ex quo præsens Leonis IX. Constitutio prodit, hoc in loco corrosum est.

(*a*) Quod

Notarius prædictas Literas Apostolicas coram supradicto Domino Legato pro Tribunali sedente, vidi, & legi, easque cum præsenti Transumpto una cum Paulo Francisci suprascripto, & Gualterio D. Frederici de Claromonte infrascripto Notariis publicis asscultavi: & quia dictas Literas Apostolicas cum prædicto præsenti Transumpto concordare inveni nil addito, vel minuto, quod facti substantiam immutet, vel variet intellectum; ideo de mandato supradicti Dñi Legati me subscripsi, & rogatus signum meum apposui consuetum.

Et Ego Gualterius Dñi Frederici de Clarmonte Clericus Firman. Dioc. publicus Apostolica auctoritate Notarius prædictas literas Apostolicas scripsi, transumptavi, & exemplavi per omnia, prout in literis ipsis Apostolicis de verbo ad verbum vidi, & repperi contineri, nil addito, minuto, vel mutato, quod substantiam mutet, vel variet intellectum, nisi forte litteram, vel silabam per errorem; & ipsum Transumptum coram prædicto Dño Legato pro Tribunali sedente ut supra, ac præsentibus prædictis testibus; & quampluribus aliis Notariis, necnon Paulo Francisci, & Matheo de Spoleto Notariis publicis supradictis ad hanc publicationem, ac Decreti, & auctoritatis interpositionem, ut prædicitur vocatis specialiter, & rogatis, legentibus, videntibus, & ascultantibus cum prædictis Apostolicis literis legi, & fideliter ascultavi, ipsumque de mandato dicti Dñi Legati, & ad instantiam Ven. Virorum Dominorum Prioris Canonicorum, & Capituli Sacrosanctæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ibidem præsentium ipsum Transumptum & exemplum in hanc publicam formam manu propria redegi; meoque signo consueto signavi rogatus.

Vaticano S. Petri Templo decimam Oblationum partem elargitur.

Ex Archiv. Basil. Caps. 2. Fasc. 5.

In Nomine Dñi. Amen. Hoc est exemplum, sive Transumptum cujusdam Papalis Privilegii (a) felicis recordationis Dñi Leonis Papæ Noni ejus vera Bulla plumbea in filis sericis bullati non vitiati, non abrasi, non cancellati, nec in aliqua sui parte suspecti, sed omni vitio, & suspicione carentis, cujus tenor de verbo ad verbum per omnia talis est:

S. Leo, ex ...so Bullæ ex...dio ac con...xtu, in S. Pe...um obsequen...ssimus.

BEate Petre Apostole; Ego Leo Episcopus Servus tuus & omnium Servorum Dei de tuis donis aliquam Tibi offero particulam, quam michi dignum fuit visum, dignum & justum curis, quibus circumdor, auferre & Tibi offerre, quasi meam, cum sit tua. Quidquid enim est, quod in nostris juribus sit (b), licet sit parum ad conferentiam præteritorum quæ nostri Antecessores habuerunt, id tamen quantulumcumque sit, digne tecum judicavi sortiendum. Ecce enim de Oblationibus Fidelium, quæ tibi offeruntur in altari tuo, sub quo sacrum & venerabile Corpus tuum requiescit, & etiam in Confessione ipsius altaris, decimam partem Tibi, quamvis tuum totum sit, humili devotione, & tota cordis prosternatione offerimus, donamus, concedimus, & etiam corroboramus, atque confirmamus ad constructionem, & resartionem ipsius tui Sacri Templi in ædificiis, parietibus, picturis, tignis, tectis, imbricibus, & præterea luminarium concinnationibus assiduis, olei, ac ceræ, nec non lampadibus vitreis, & cicindelis (c), atque thimiamati, ceterisque omnibus utensilibus, quæ ad usum & necessitatem atque decorem totius ipsius Ecclesiæ pertinent. Decimam vero ipsam semper volumus esse decimam diem, ut Oblatio, quæ Tibi debetur, separata sit a ceteris Oblationibus, & nullum aliqua confusione patiatur errorem. Super hoc etiam si qua vasa, si qua ornamenta, vel indumenta Ecclesiastica super ipsum sacrum & venerabile Altare tuum oblata fuerint ad cultum Dei, divinis Officiis & misteriis necessaria conferimus ea omnia ipsi tuæ Ecclesiæ, ibi perpetim permansura in usum & salarium, Deo, & Tibi illic servientium & serviturorum. Addendum quoque credimus illud oblationis

...Decimam Oblationum par...m in varios ...empli usus, ...instauratio...m, concedit.

Vasa atque ecclesiasticas vestes oblatas largitur universas.

(a) Quod, cum nulla temporis nota distinctum sit, postremo hoc loco ponimus; licet Baronius ad annum 1049. ex Archivio nostræ Basilicæ illud publica luce donaverit.

(b) Quæ Magni Principes ceteraque Fidelium turba in Vaticano S. Petri Templo offerebant munera, hæc ad Romanos Antistites potissimum spectasse, & inter Apostolicæ Sedis jura enumerata esse; nedum hoc Leonis IX. Diploma, sed & Eugenii III, Innocentii III, aliorumque Summorum Pontificum Bullæ inferius producendæ luculenter ostendunt. Hujusce consuetudinis ea, ni fallimur, ratio est, quod Gloriosa beati Petri Confessio, uti Majoribus nostris persuasum esse intelligimus, Romanam Ecclesiam referret. Lectorem ita præmonendum duximus, ne miretur, Pontificiis Diplomatibus opus fuisse, ut Vaticana Basilica & eidem inservientes, Oblationum quæ in ipso Templo fierent, portione aliqua rite potirentur.

(c) De cicindelis jam diximus ad Benedicti IX. Bullam pag. 22. not. b.

Ea item donat quæ certis anni diebus offeruntur.

lationis munus, ut quidquid ſcilicet per Fideles ad ipſum tuum Altare, & ad ipſam Confeſſionem offertur in vigiliis Natalis tui, & in ipſa tui Natalis die, Beate Petre Apoſtole, totum ſit ſpeciale tuum pro luminaribus, & ceteris diverſis neceſſitatibus ad ipſa tua ſolemnia agenda pertinentibus. Nec illud prætermittendum cenſuimus, ut quotieſcumque de quibuſcumque Regnis & terris tributa, ſive ad Altare tuum offeruntur (*a*), ſive ad Apoſtolici pedes ponuntur, ſive quovis modo tuæ Apoſtolicæ Sedi cui Deo auctore præſidemus, perſolvuntur, decima pars eorum ſemper Tibi Beate Petre Apoſtole debeatur, ad reformationem Eccleſiæ tuæ & cetera quæ ſuperius diximus. Ut vero hæc omnia obſerventur illibata tam a Succeſſoribus noſtris in Sede tua, o Beate Petre Apoſtole, uſque in finem Seculi ſeſſuris, quam etiam cunctis hominibus, tam magnis quam parvis, tam divitibus quam pauperibus, mediocribus diverſi ſexus & ætatis; ſtatuimus Apoſtolica cenſura, qua licet indigni fungimur vice tua, ſub divini judicii conteſtatione, & terribilis anathematis interpoſitione, ut ſcilicet quicumque contra hoc noſtræ humilitatis donum tibi de tuo, Beate Petre Apoſtole, fideliter ac pure collatum, venire temptaverit & intemeratum non cuſtodierit, non ſolum ſegregatus ſit a communione Fidelium in hac temporali vita, ſed in illa quoque æterna dampnatus ſit perpetuis pœnis, & gehennalibus tormentis. A contrario etiam quicunque devotus cuſtos & cautus obſervator noſtræ oblationis extiterit, divinis benedictionibus augeatur, & hic per te Beate Petre Apoſtole a peccatorum vinculis abſolvatur, & illic quoque per te intra januam Regni cæleſtis admittatur. Hoc itaque noſtræ devotionis privilegium, ut verius credatur, & certius habeatur, ſubſcriptione noſtra roboravimus, & roboratum noſtro ſignificari ſigillo (*b*) juſſimus ad laudem & gloriam Domini noſtri Jeſu Chriſti apud quem Beate Petre Apoſtole ſemper eſto memor noſtri, & omnium ovium, quas ſuas ipſe paſcendas tibi commiſit, & per nos miſeratus paſcit, & paſcet adhuc per alios in ſecula ſeculorum.

Nec non quæ a diſſitis regionibus transmittuntur tributa.

Bullam excudit perpetuo permanſuram.

✠ Ego Leo Epūs Servus tuus, Beate Petre Apoſtole, Donum, quod tibi de tuo feci, manu propria roboravi.

Acta, ſcripta, tranſumptata, publicata, & aſcultata ſunt prædicta omnia coram Rm̃o in Chriſto Patre & Dño, Dño Anibaldo miſeratione Divina Epiſcopo Tuſculan. Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Card. Apoſtolicæ Sedis Legato de Latere pro tribunali ſedente Romæ in Palatio Papali apud Sanctum Petrum, qui huic Tranſumpto præſenti ſcripto, lecto, publicato, exemplato, & aſcultato ſuam, & ſui officii auctoritatem interpoſuit, & decretum, & eidem voluit & decrevit ubilibet in judicio, & extra, ſicut principali Privilegio fidem plenariam adhiberi, mandans ſuum ſigillum eidem appendi ad majoris roboris firmitatem. In præſentia Reverendorum Virorum Dominorum Fratris Franciſci Abbat. Monaſterii S. Bartholomæi de Camporegio Eugubinen. Dioc. Decretor. Doctoris Cancellarii, & Roberti de Placentia Juriſper. Auditoris, ac Joannis Thomæ de Ceccano Canonici Pariſien. Nepotis, & Capellanorum ſupradicti Dñi Legati, ac plurium aliorum Notariorum, & teſtium literatorum ad præmiſſa vocatorum & ſpecialiter rogatorum, ac in præſentia mei Gualterii, & Pauli de Sanctavictoria, & Matthei de Spoleto Notarior. infraſcriptor. ad hanc publicationem, auſcultationem, decreti & auctoritatis interpoſitionem ſpecialiter vocatorum, & rogatorum ſub anno Dñi Milleſimo trecenteſimo quinquageſimo Jubilæo; Pontificatus SSm̃i Patris & Dñi Noſtri Dñi Clementis Papæ VI. anno octavo Indictione tertia menſe Maji die decimo.

Et Ego Matheus Salvi Clericus Spoletanus, publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritate Notarius, prædictas Literas Apoſtolicas coram ſupradicto Dño Legato pro Tribunali ſedente, vidi & legi, eaſque cum præſenti Tranſumpto, una cum Paulo Franciſci ſubſcripto, & Gualterio Dñi Frederici de Clarmonte infraſcriptis Notariis publicis, aſcultavi; & quia ipſas cum prædicto præſenti Tranſumpto concordare inveni nil addito vel minuto, quod facti ſubſtantiam immutet, vel variet intellectum, ideo de mandato ſupradicti Dñi Legati me ſubſcripſi, & rogatus ſignum meum appoſui conſuetum.

Et Ego Gualterius Dñi Frederici de Clarmonte Clericus Firman. Dioc. publicus Apoſtolica auctori-

(*a*) Plurimas quidem & maxime opulentas fuiſſe, quæ in Vaticana Baſilica olim fiebant Oblationes, nemo inficias ibit, qui priſca Romanæ Eccleſiæ monumenta vel tantiſper verſaverit. Rem hoc in loco proſequi, ſupervacaneum: exempla enim apud Anaſtaſ. Bibliothecarium ubique occurrunt; ac Viri Doctiſſimi, Juſtus Fontaninus, & Petr. Morettus, ille in Opuſc. de Diſco Argenteo Votivo, hic in Opere de Presbyt. part. I. ſect. 4. plura ad hoc inſtitutum ſpectantia obſervarunt.

(*b*) Ectypon bullæ plumbeæ pendentis e Diplomate, quod Leo IX. edidit pro Monaſterio Fuldenſi; ex Frider. Schannat accurate exhibet Bullar. Romanum nov. edit. pag. 388.

(*a*) Vel

auctoritate Notarius prædictas literas Apostolicas scripsi, transumptavi, & exemplavi per omnia prout in literis ipsis Apostolicis de verbo ad verbum vidi & reperi contineri, nil addito, minuto, vel mutato, quod substantiam mutet, vel variet intellectum; nisi forte literam vel silabam per errorem. Et ipsum Transumptum coram prædicto Rño Patre, & Dño Nostro Dño Anibaldo Cardinali Apostolicæ Sedis Legato de Latere pro tribunali sedente ut supra, ac præsentibus prædictis Testibus literatis Dñis Cancellario, Auditore, Nepote, & Capellanis dicti Dñi Legati, ac quampluribus aliis Notariis, & testibus literatis; necnon Paulo Francisci, & Mathæo de Spoleto Notariis publicis supradictis ad hanc publicationem, ac decreti, & auctoritatis interpositionem ut supra dicitur vocatis specialiter & rogatis, legentibus, videntibus, & auscultantibus cum prædictis Apostolicis literis legi, & fideliter auscultavi ipsumque de mandato supradicti Dñi Cardinalis Legati & ad instantiam Venerabilium Virorum Dominorum Prioris Canonicorum Capituli Sacrosanctæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ibidem præsentium ipsum Transumptum, & exemplum in hanc publicam formam propria manu redegi, meoque signo consueto signavi rogatus.

VICTOR II.

Victor Secundus inauguratus est Romanus Pontifex Idibus Aprilis anno 1055. Sedit annos 2. menses 3. dies 15. (*a*) Vita functus 5. Kalendas Augusti anno 1057.

Privilegium, quo Silvæ Candidæ Episcopi Vaticanas Oblationes certis quibusdam diebus percipiebant, Humberto ejusdem Ecclesiæ Antistiti corroborat & amplificat.

Apud Ughell. Ital. Sacr. Tom. I. (*b*)

Victor Episcopus Servus Servorum Dei, dilecto fratri & Coepiscopo Humberto, & per eum Ecclesiæ Sanctarum Virginum & Martyrum Rufinæ & Secundæ, quæ nominatur Sylva Candida; in perpetuum.

N. CH. 1057.

ajora iis, proximio- unt, bene- conferen- sse, docet ditum Bul-

Officii nostri esse dignoscitur, ut ex apice summæ Apostolicæ Sedis, cui Deo auctore, præsidemus, universitati Ecclesiarum tanquam nostris reliquis membris consulamus, in qua utique si pia, & necessaria solicitudine debemus operam nostram etiam longinquis, & non quærentibus ultro porrigere, multo magis propinquis, sequelæ merito eam debemus exigentibus prorogare; quia dum tempus habemus, ad omnes debemus bonum operari; maxime autem ad domesticos fidei juxta magistratum Divi Apostoli Pauli, ut enim ipse attestatur: Qui suorum, & maxime domesticorum, curam si non habet, fidem negavit, & est infideli deterior; ad instar siquidem visibilis ignis invisibilis charitas paucis viciniora sibi corripit, & inde gradatim ad longinquiora se extendit. Quapropter secundum suggestionem tuam, noster Reverendissime Confrater & Coepiscope Humberte (*c*), ad aliquam temporalem (*d*) memoriæ decessori nostro Domino Leoni, & jugiter in S. Romana & Apostolica Sede, etiam supra vires tuas & facultates hactenus exhibuisti, per hujus nostri Privilegii sanctionem decernentes, concedimus & confirmamus tibi, & per te atque propter te, in perpetuum reverendæ Ecclesiæ Sanctarum Virginum & Martyrum Rufinæ, & Secundæ, quæ nominatur Sylva Candida in fundo, qui vocatur Boscus, quicquid auri, argenti, pallii, seu ceræ, vel quarumcumque rerum omnino jactatum, vel positum fuerit vel oblatum in toto Altari majori S. Petri, sive in ejus venerabili Confessione (*e*), aut certe sibi suisque Successoribus

Episcopis Silvæ Candidæ Oblationes omnes in Altari & Confessione S. Petri quotañis deponendas, nimirum fer. 5. in Cœna Domini, & Sabbato Sancto, perpetuo elargitur.

(*a*) Vel dies 13., uti docent nonnulla vetera monumenta.

(*b*) Recusum fuit hoc Diploma tom. 12. Concil. Labbei, ac tom. 1. Bullarii Rom. nov. edit. cum quo illud contulimus.

(*c*) Fuit Humbertus inter Scriptores undecimi seculi longe clarissimus, quem Lanfrancus auctor coævus in libro de Corpore & Sanguine Domini cap. 2. Virum religiosum, Fide Christiana & *Sanctissimis operibus perseverantissime decoratum*, divinis humanisque literis apprime eruditum commendat.

(*d*) Deest aliquid, ita fortasse supplendum, *remunerationem servitii, quod Sanctæ &c.*

(*e*) Huc revocentur allatæ superius Bullæ Joannis XIX. & Benedicti IX. Eodem spectat Petri Mallii testimonium, quod etsi Canonicus Romanus tit. 42., ac tom. 7. Jun. Bolland. exhibeat, illud tamen ex veteri membrana in Archivio nostro caps. 2. fasc. 255. asservata producimus: ita vero se habet: *Ex consuetudine in Majori Hebdomada Dominus Episcopus Sanctæ Rufinæ*

jus,

cessoribus oblatum ab inchoatione Matutinorum quintæ feriæ in Cœna Domini, usque dum Completorium peractum fuerit, veluti in Sabbato Sancto ab hora tertia per totam ipsam diem deinceps usque post expletam in crastinum Missam, qualescumque vel quantascumque Oblationes (a) præfati Altaris & Confessionis ejus per privilegia venerabilis Sergii & multorum Antecessorum nostrorum, jam dicta Ecclesia Sanctarum Rufinæ ac Secundæ præmeruit, retinuit, retinet, etiam retineat ad perpetuam animæ nostræ mercedem, nominisque nostri & servitii tui in Sancta Romana Ecclesia memoriam illarum Oblationum, quas eidem Sacrosanctæ Ecclesiæ per hoc nostrum Privilegium adjiciendo concedimus & confirmamus, sicut superius dictum est; scilicet ab inchoatione matutinorum quintæ feriæ in Cœna Domini, usque post Completorium: Salva sibi per omnia, & hoc nostro privilegio eidem in perpetuum reservata & confirmata concessione * & confirmatione omnium Oblationum, quas per Privilegia Antecessorum nostrorum hactenus accipere; & si habere, conservare, videlicet in die Palmarum, in Cœna Domini, & in Parasceve, in Sabbato Sancto, & in die Dominica; neque enim istud nostrum ita adjicimus, ut illud Antecessorum nostrorum donum in aliquo minuamus: in qua utique concessione & confirmatione nil novitatis arbitramur egisse; scilicet exemplo reverendissimorum prædecessorum nostrorum, & copia Sanctæ Romanæ Ecclesiæ inopiam lateralis & maxime domesticæ filiæ, laudabili liberalitate secundum Apostolicam institutionem, supplere; sub Apostolicæ Sedis censura, &

Vetera jura ac privilegia quo ad alias oblationes, confirmat.

* *Al.* Confessione.

sub divini contestatione judicii, & anathematis interpositione statuentes interdicimus, ut nullus unquam Successorum nostrorum Pontificum, vel quilibet publicarum actionum administrator, seu alia quælibet & quantumlibet magna parvaque persona audeat, vel præsumat contra hujus nostræ donationis Privilegium cogere, aut quicquam alienare, auferre, aut minuere, scilicet potius firmum & stabile in perpetuum, sicut concessum & confirmatum est, permaneat. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu hoc nostrum Apostolicæ Sedis statutum in quoquam infringere præsumpserit, & coadjutor illius in aliquo extiterit, auctoritate Sanctæ & individuæ Trinitatis, & Apostolorum Principis Petri, cujus licet indigni, dignatione divina, vice fungimur, vinculo anathematis sit mancipatus, & a Regno Dei segregatus, & diabolo & Angelis ejus nisi forte resipiscens satisfaciat, indissolubiliter aggregetur. Qui vero pio respectu observator, & defensor hujus concessionis & confirmationis extiterit, potestate Beati Petri Apostolorum Principis, & precibus Sanctarum Virginum, ac Christi Martyrum Rufinæ & Secundæ, cælestis Regni introitum & gratiam atque gloriam a justo Judice Domino Deo nostro, vitamque æternam percipere mereatur in Secula Seculorum. Amen.

In eos, qui constitutionem violaverint, pœnas indicit multiplices.

Scriptum per manum Gregorii Notarii, & Scrinarii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in Mense Maji, Indictione decima. Bene valete.

Datum octavo Idus Maji per manus Aribonis Diaconi anno III. Domini Papæ Victoris Secundi, Indictione decima.

ALEXAN-

jus, quod consuevit habere, videlicet Arcam & Altare, ex quo pulsatur ad Matutinum & usque dum finitur Officium, & ex quo pulsatur ad Missam & usque ad finem; salva medietate Canonicorum & Cantorum, quam habent in Altari, cum Domino Episcopo: Tota namque medietas Oblationis, quæ venit in Altare, est Altaris, idest Domini Episcopi. Altera medietas est inter prædictum Dominum Episcopum, & Canonicos Ecclesiæ, & Cantores æqualiter. Nam una pars est Domini Episcopi, alia Canonicorum, alia Cantorum, si interfuerint Constitutis Officiis; si vero non interfuerint est Canonicorum, servata prius consuetudine ad Altare servientium, quæ nimirum consuetudo debet esse de communi omnium partium, & Domini Episcopi, & aliorum. Die Jovis Sancti, ex quo pulsatur ad Officium Matutinale & ad Missam usque ad finem, similiter. Et in die Veneris Sancti, similiter. In Sabbato Sancto, ex quo pulsatur ad Officium Matutinale, & ex quo pulsatur ad Baptismale Officium, nocte & die tota habent jus suum, & usque ad finem Missæ Majoris in Pascha.

(a) Plura quidem hoc in loco possent ex veterum libris testimonia proferri, queis dilucide evincitur, quam ingens fuerit Munerum vis ex unaquaque Catholici Orbis plaga ad B. Petri Cineres allatorum. Ea de re nonnihil generatim diximus pag. 36. not. *a*. Singula enim percurrere, nostri non est instituti. Attamen id unum silentio præterire religio fuit, harumce Oblationum copiam nonnisi ex Fidelium largitate coaluisse: nam si quæ ab hominibus hæretica labe pollutis ad S. Petrum Dona mittebantur, ista profecto e Vaticano Templo ejecta fuisse constat. Testem appello S. Athanasium, qui in Hist. Arianorum ad Monachos num. 35. & 36. edit. Maurinæ, postquam narravit a Constantio Imperatore Romam missum fuisse cum Muneribus Eusebium spadonem, ut Liberium Summum Pontificem seduceret, nihilque ea in re impietatis ministrum profecisse, ita subdit: *At Eunuchus indignatus non tam, quod subscribere* (condemnationi Athanasii) *renueret* (Liberius), *quam quod illum hæresi adversarium compe*-*risset; oblitusque se coram Episcopo stare, acriter interminatus cum Donis abit, nefariamque rem aggreditur, quæ a Christianis quidem abhorreat, majorisque sit audaciæ, quam quæ Spadonem deceat. Saulis quippe prævaricationem imitatus, profectusque ad Martyrium Petri Apostoli ibi Dona illa apposuit. Re comperta, Liberius adversus Loci Custodem graviter succensuit, quod non prohibuisset hominem; ipsaque Dona ut illicitum Sacrificium abjecit*. Aliorum quoque indignorum rejecta Oblata, fas est colligere ex iis quæ Baronius refert ad Annum 869., ubi legitur Hadrianus Pontifex plura transmissa Dona a Carolo Calvo Ecclesiæ contumace pari constantia ac opportuna severitate repulisse.

(a) Hanc

ALEXANDER II.

Alexander Secundus Pontificatum adit die 1. Octobris anno 1061. Vita cedit die 21. Aprilis 1073. Sedet in Petri Cathedra, annos undecim, menses sex, diem unum supra vicesimum; ducta nimirum supputatione ab electionis tempore, quum stata Inthronizationis, ut ajunt, dies lateat omnino (a).

Al. *Majella.*

*Monasterio S. Salvatoris de Magella * (b), ejusque Ecclesiis ac Bonis exemptionem ac libertatem asserit perpetuam.*

Ex Veteri Ms. in nostro S. Petri Tabulario Caps. 21. Fasc. 39.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto in Christo Filio Rainerio Abbati Heremi S. Salvatoris ad Montem Magellæ, suisque Successoribus; in perpetuum.

[In]certus Bul[læ] annus.

QUamvis ex universalitate Sedis Apostolicæ, cui licet indigni præsidemus, omnibus Ecclesiis, & venerabilibus locis piam sollicitudinem .... tuitionis opere exhibere debeamus, propensiore tamen cura, & studio iis invigilare, & contra adversitatum hujus mundi turbines, per Deum, quæ possumus præsidia debemus impendere, qui..... tutela sanctæ Romanæ Ecclesiæ positis, tam generalis, quam singularis providentiæ debito consulere, & Apostolici muniminis scutum præfigere cogimur. Itaque, dilecte Fili, postulante te, ut venerabilem locum tuum, prædictam videlicet Heremum, quam cum omnibus pertinentiis suis in prò......... jus Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, voluntate, & consensu Fratrum quibus præesse dignosceris, tradidisti, Apostolicis privilegiis muniremus, benivola concessione votis tuis annuendum esse decrevimus, per qua.. inhabitatio tantæ Religionis ab omni humano jure, & potestate libera, & absoluta, sub alis hujus Summæ, & Apostolicæ Sedis tutior in omni tranquillitate consistat, & fruc...... in divina servitute proficiat. Igitur * præsentis privilegii constituimus, & confirmamus præfatæ Heremo, & ibi Deo famulantibus, Monasteria, Cellas, & Ecclesias ...... Ecclesiam Sancti Salvatoris de Angre (c), & S. Martini

[M]agellanam [He]remum Apo[sto]licæ prote[ctio]ni subje[ctu]m declarat.

* *Sup.* in vim, *aut* virtute, *aut quid simile.*

Ejus bona enumerat, ac libertate donat.

(a) Hanc Bullam Alexandri II. nomine inscriptam, ipsimet Alexandro Pontifici reipsa tribuendam esse, cum res ipsa docet, tum Cencii Camerarii suadet authoritas. Hæc præcipua Constitutionis materies, bona nimirum atque Ecclesias Abbatiæ Majellanæ subjectas enumerare simul, ac vindicare. Porro quot recensentur Ecclesiæ, quot describuntur Bona, ad Abbatiam eamdem pervenerant, aut ipso met Alexandro Pontifice adhuc superstite, aut non multis ante Alexandri II. Pontificatum annis, ut ex accurata temporum ratione, quam infra dabimus in unaquaque Ecclesia singillatim definienda, compertum erit. Frustra igitur quis nobis objiciat Alexandrum III. hujusce Constitutionis authorem. Suam & hic favore Abbatiæ Majellanæ Bullam edidit, quam suo attexemus loco; sed longe plures Ecclesias commemorat, novaque superaddit Bona; quod nimirum successu temporis, ex fidelium pietate ac largitionibus, nova rerum ac bonorum accessio Abbatiæ Majellanæ fines ampliaverit. Hinc Alexandri III. Constitutio sicut ætate posterior est, ita bonorum copia, atque Ecclesiarum numero uberior.

. Monumentum ex Cencio Camerario deprømptum, summa nobis humanitate suppeditavit Vir Clarissimus, ac Secretioris Tabularii Apostolici Vaticani Præfectus Philippus Antonius Ronconus. Ex quodam Cencii Camerarii volumine, cui Alexandri II. nomen præfixum est, hæc ad rem nostram ex fol. 101. column. 2. & 3. collegit: *Invenitur juris B. Petri* (hoc est Apostolicæ Sedis; nondum enim in potestatem ac jus Vaticanæ Basilicæ devenerat Abbatia Majellana) *Monasterium montis Majellæ cum omnibus sibi pertinentibus; & Monasterium S. Pancratii, & S. Clementis, & Ecclesia S. Barbati, & Heremo S. Angeli, & S. Nicolai cum quarta portione de uno Portu integro, quod appellatur de Sancto Vito, & Heremo in Comitatu Pinnensi, & Castra Kepaliæ, & Ecclesia S. Martini, & Ecclesia S. Justæ cum omnibus suis sita in pertinentia Castri Castilionis, & Ecclesia S. Cancianæ, & medietate Ecclesiæ S. Nicolai sitæ in Territorio Castri Faræ cum X massis intra dictum Castrum, seu Molendinis, & Ecclesia S. Crucis cum omnibus suis. Item Ecclesiam S. Blasii, & medietatem Ecclesiæ S. Agathæ, & Rocca quæ dicitur Penna, & Castro Famedano, & tunc Ecclesiam S. Angeli, & S. Petri cum omnibus earum pertinentiis, & omnia præfata Monasteria Majellæ concessa, & concedenda.* An bona isthæc, quæ Cencius enumerat, cum Alexandri II. Bulla rite componantur, res patet ad oculum.

(b) Mirari forte subit, cur Alexandrinam hanc Bullam, quæ cum Basilica S. Petri nihil commune habet, hic assuamus? Sed mirari desinet quisquis norit, Abbatiam Majellanam, de qua Bulla loquitur, sub Julio III. an. 1552. in Vaticanæ Basilicæ jus, ac proprietatem aliquando fuisse translatam. Quæ igitur prima facie aliena videntur, reipsa nostra sunt; ideoque digna ut a nobis, qua licebit via ac ratione (provinciam namque aggredimur salebrosam, multaque obductam caligine) illustrentur. Quæ de Majellana hac Abbatia, ejusque juribus ac possessionibus statuerunt Romani Pontifices, multas implent paginas, nec possunt brevioribus hisce notis comprehendi. Peculiaris ac prolixior hac de re ad præsentis Tomi calcem sermo instituetur. Hoc unum nobis hic propositum, Abbatiales Ecclesias, quas Bullæ recensent, elucidare; earumque primordia, situm, atque erga Vaticanam Basilicam obsequium, extento veluti digito duntaxat innuere.

(c) Ecclesiam S. Salvatoris in Majellano Monasterio ordinis S. Benedicti fuisse præcipuam, ideoque Abbatiam S. Salvatoris cognomen ab ea sumpsisse, trita res est. Status Ecclesiæ ac Monasterii locus, vallis Majellana (hoc est vallis postrema pars,

quæ

* *Al.* Cetphalia.

tini desuper Cephalia * (*a*), & S. Pancratii (*b*) Ecclesiam, quæ est ad radicem montis ipsius Magellæ, & Sancti Andreæ (*c*), & Sancti Clementis, quæ sunt prope ad montem præfatum (*d*). Ecclesiam S. Mariæ de la Vella (*e*), & Castrum quod vocatur la Penna (*f*) cum omnibus suis pertinentiis, & Villa, quæ vocatur Grele (*g*) cum Ecclesiis, & omnibus pertinentiis suis, S. Crucis dec . . . (*h*), & S. Blasii de Sancto Angelo in Trifino (*i*), & S. Angeli ad Gruttam (*k*), & S. Barbati desuper Polotri (*l*), & S. Ni-

quæ ad Montis Majellæ radices protenditur) designatur in actis Visitationis, quam anno 1598. Aloysius Rainaldutius Basilicæ Vaticanæ Canonicus ac Commissarius perfecit. Ita namque fol. 15. legimus: *Procedens idem D. Visitator, & ingressus vallem Majellanam, pervenit ad locum ipsius Abbatiæ Majellæ, quam dolenti animo invenit olim quidem, ut apparet, egregiis structuris marmoreis constructam, & ornatam, sed modo fere totam ruinosam, collapsam, & ferarum receptaculum. Sub Ecclesia superiori adest altera inferior, parvis columnis marmoreis sustentata, in qua invenit altare lapideum marmoreum integrum, alias consecratum, ut apparet, modo profanatum, cum antiqua imagine Crucifixi.* Cui vero, an hominum vel temporum injuriæ, an Cæli inclementiæ ejusmodi excidium tribuendum sit, penitus ignoramus. Illud ratum ex fol. 39. alterius Visitationis, quam Alexander Canzires mandante Capitulo S. Petri obivit an. 1604., Ecclesiam simul ac Monasterium solo æquata tunc temporis jacuisse; ideoque & in area Ecclesiæ dirutæ ligneam crucem fuisse erectam, & S. Salvatoris Titulum in Parochialem Ecclesiam S. Silvestri, quæ in Terra Guardiæ Grelis Præpositurae nomine donatur, fuisse translatum.

Quæ de Ecclesia S. Salvatoris, in extremo vallis Majellanæ posita, huc usque protulimus, ad Ecclesiam *S. Salvatoris de Angre*, cujus Alexandrina Bulla primo meminit loco, transferri non possunt. Dissimilis variusque Ecclesiæ situs; ætas dissimilis. Differt Magellanum territorium a Feudo Angre, quod in Pinnensi Provincia vetera monumenta nobis exhibent; nec ætas Ecclesiæ S. Salvatoris de Angre ea est, quæ alterius Ecclesiæ S. Salvatoris de Magella vetustatem assequatur. Primordia Abbatiæ Magellanæ ignoramus hactenus: novimus tamen remotissima, quandoquidem jam tum ab anno Christi millesimo Ecclesia S. Procopii ad Ecclesiam S. Salvatoris de Magella, ex donatione Gerolfi Sacerdotis translata est: contra vero Feudum Angre nonnisi ab anno 1010. ad Abbatiam Magellanam pervenit, ea lege, ut in eo Monachorum Cœnobium construeretur. Igitur quo tempore Heremus Magellana vigebat, Feudum Angre Ecclesiis ac Monasterio erat vacuum. Unde vero, quæ jactamus monumenta, decerpsimus? Ex Tabularii nostri libello, qui, ut ex indicio temporis quod sub initium præfigitur, patet, anno 1220. conscriptus est, atque in Caps. 72. fasc. 53. asservatur. Hujusce libelli, quandoquidem illustrium virorum donationes favore Abbatiæ Majellanæ exhibet quamplurimas, frequentior nobis erit usus, in Ecclesiis, quæ ad Abbatiam eamdem pertinent, illustrandis. Ubi vero peculiaris de Majellana Abbatia instituenda erit Dissertatio, ipsum met libellum fere integrum exscribemus. Illud addimus ex vetusto Bonorum Abbatiæ memoratæ Inventario, in Tabularii nostri Caps. & fascic. supra relat., nimirum Monasterium S. Salvatoris de Angre inter Bona Abbatiæ subjecta, in quibus jurisdictionem quasi Episcopalem Abbas exercebat, enumerari: quod argumento est omnimodæ dissimilitudinis inter ambas Sancti Salvatoris Ecclesias. Inventarium hocce an. 1365. confectum est.

(*a*) *Cephalia* Castrum fuisse, ex Cencii Camerarii testimonio a nobis supra relato compertum est; etsi mutato paulisper nomine, Cencius Kepalia appellarit. Certam Castri sedem solis innixi conjecturis, quum indubia deficiant argumenta, describimus. Bullarum contextum componamus. *Ecclesiam S. Salvatoris de Angre, & S. Martini desuper Cephalia* nominat Alexander II.; at Eugenius III., cui succinit Alexander item III., quum Ecclesias easdem recenset, ita loquitur: *Ecclesiam S. Salvatoris de Angre Castellar cum subjacenti podio Cephaliæ; Ecclesiam S. Martini cum cellis suis.* Igitur Feudo Angre proximum erat Castrum Cephalia, ex quo podium Cephaliæ denominatum. Feudum Angre in Pinnensi provincia fuisse positum, ex ipsa Feudi donatione suo loco demonstrabimus: Ibidem ergo Castrum Cephalia, cujus nulla supersunt hodie vestigia, & S. Martini Ecclesiam Castro conterminam statuamus necesse est.

(*b*) Suspicamur hanc *S. Pancratii* Ecclesiam eam ipsam esse, quam anno 1057. Monasterio Majellano largiti sunt Monardus & Adam, quorum donationis integram seriem ex libello supra memorato deprompptam alibi producemus. Suspicio hæc ex aliarum Ecclesiarum, quas Bulla subjicit, vicinia petitur. Fatemur, Ecclesiam S. Pancratii, quam donatio exhibet, in territorio Guardiæ Grelis collocari; in Bulla vero Alexandri II. ad radices Magellæ rejici. Verum, si animadvertamus Magellæ montem mole sua maximum, usque adeo protensum esse, ut ad ipsas Terræ Guardiæ Grelis partes pertingat; universus fortasse cessabit scrupulus.

(*c*) Hanc S. Andreæ Ecclesiam in Territorio Castri Rapini collocat Aloysius Rinaldutius Visitation. pag. 24, ubi rurale Sacellum uno instructum altari, ac campana destitutum describit; ideoque apposito contra Beneficii rectorem sequestro, Ecclesiam præcipit instaurandam.

(*d*) Superiori proxima, ac fere contermina designatur in præcitata Visitatione hæc quam attingimus S. Clementis Ecclesia; vix enim milliaris dimidium inter utramque intercurrit, esto una ad Rapini, & altera ad Feudi Cominarum, sive Commone, quod in territorio Guardiæ Grelis existit, ditionem pertineat. Verum jam tum ab anno 1598. S. Clementis Ecclesia ruinis erat obruta; Titulo tamen ac Beneficio adhuc reliquo, cujus possessionem ex Capituli collatione Maccagnano de Maccagnanis Valentani (non Montisfalisci, ut Visitationis Acta perperam enunciant fol. 24.) Archipresbytero fuisse delatam, ex eodem Visitationis Codice palam colligimus.

Ecclesiam utramque, alteram S. Andreæ, S. Clementis alteram a nobis modo propositam, non simplicem, sed adjecto Monasterii ædificio fuisse nobilitatam, ex Donationum, quas toties laudatus libellus recenset, Catalogo, indubia res est. Monasterium S. Andreæ in territorio Rapini positum, donavit anno 1066. Giso Coni filius; idemque Monasterium injuste ablatum, restituit Roamundus Monopelli Comes anno 1144. Cœnobium S. Clementis anno 1056. ex munificentia Raynerii & Coni, Abbatiæ Majellanæ adjectum est. Hæc, quæ ex memorato libello innuimus dumtaxat, fusiore calamo suo loco tractabimus.

(*e*) Ecclesiam *S. Mariæ della Vella* in Territorio Castri Pinnæ Pedemontis collocant cum vetera, tum recentia monumenta quæcumque. In Visitatione habita anno 1594. ejus a Castro distantia solo milliaris dimidio definitur fol. 15. Ex donationis, quam anno 1070. perfecit Mascarellus Mascarelli filius, tenore docemur, nedum Ecclesiam S. Mariæ della Vella, sed & Monasterium illi adpositum dono fuisse traditum Abbati Majellano. Quæcumque vero fuerit cum Monasterii, tum Ecclesiæ moles, ea tandem corruit universa. Quo tempore, anno nimirum 1598, Commissarius Rainaldutius hanc ipsam describit Ecclesiam, ejus macerias spinis ac fruticibus subortis coopertas indigitat. Ut Ecclesiam collapsam instauraret, nullum ille non movit lapidem; verum conatus omnes irritos cecidisse, quæ anno 1604. iterata est Visitatio satis probat; quandoquidem fol. 188. hæc eadem Ecclesia eisdem sepulta ruinis repræsentatur.

(*f*) De Castro *Pinnæ* aliquid peculiare in Bulla Eugenii III. occurrit dicendum. Hinc ad notas Eugenianæ Bullæ subjiciendas, lectores amandamus.

(*g*) Villa *Grele* Abbatiæ Majellanæ subjecta, Oppidum Guardiæ Grelis in Frentanis situm designat. Inter Ortium, sive Ortinium ac Filetum jacet, atque Majellæ radicibus ab occidentali parte proximum est. Putatur a Langobardis extructum, aut saltem a collocato ibi militum præsidio nomen adeptum.

(*h*) *Ecclesiam S. Crucis dec. . . . .* legimus in Bullæ copia, eamdemque lectionem in Bulla typis subjecta servavimus. Verum, quo tandem pertineat mutilæ vocis initium, ignoramus. Si initialis syllaba *dec. . . .*, in aliam fere geminam *buc. . . .* immutetur, obvia res est; Ita namque docemur, Ecclesiam S. Crucis in Bucclani territorio fuisse positam, ubi revera extitit aliquando; etsi anno 1598. in actis Visitationis fol. 34. excisa dicatur, ne reliquis quidem veteris ruinæ vestigiis. Hanc eamdem S. Crucis Ecclesiam apud Bucclanum constitutam, Conus Coni filius anno 1064. gratuita donatione in Abbatiam transtulit Majellanam.

(*i*) Non una *S. Blasii* Ecclesia Abbati Majellano subjecta erat. Trifini locus, qui hance definit Ecclesiam, est nobis plane inaccessus. Hoc unum, quod certo novimus, adnotamus, Ecclesiam S. Angeli in Trifino ex donatione Joannis, ac Gisonis Sacerdotum jam tum ab anno 1059. ad Abbatiam S. Salvatoris pervenisse.

(*k*) Unde *Gruttæ* cognomen repetendum sit, latet adhuc. Hinc, quum multæ sub uno S. Angeli titulo numerentur Ecclesiæ in Abbatia Majellana, certam hic definire non ausim.

(*l*) De S. Barbati Ecclesia, quæ in peculiarem Abbatiam tandem evasit, sola attingimus initia; cetera omittimus, ne materiem,

& S. Nicolai de la Ilice (*a*), & Sanctæ Luciæ de Cala... (*b*). Has itaque Ecclesias cum Cellis, & omnibus rebus suis, vel quascumque possessiones in terris, sylvis, vineis, & olivetis, aut in aliquibus locis cultis, aut incultis, res etiam mobiles, seu immobiles, & omnia bona, quæ nunc habet, aut in futurum Deo donante habere contigerit, ut ea omni tempore sine omni inquietudine secure possideat. Quod ad corroborandum, & memorabili stabilitate fulciendum, sanximus, & Apostolica auctoritate statuimus in perpetuum libertate consistimus*, ut nullus Rex, Imperator, Dux, Comes, Episcopus, seu aliqua persona secularis, aut Ecclesiastica, venerabilem Locum illum a statu Religionis suæ divellere, aut turbare præsumat, nec quicquam de locis, aut rebus sibi pertinentibus invadere, rapere, imminuere, aut aliquo modo sibi usurpare, aut ab usu fratrum alienare audeat. Si quis igitur contra hujus nostræ Constitutionis paginam temerario ausu venire præsumpserit, usque ad dignam satisfactionem Anathematis nexibus se innodatum, & a liminibus totius expellendum noverit; qui vero hæc eadem pio intuitu, & veneratione observare curaverit, & venerabilem Locum illum fideli devotione consolari, & adjuvare studuerit, divinæ remunerationis gratiam, & Apostolicæ Benedictionis consequatur abundantiam (*c*).

[...]Mutilus ac [...]dosus Bul[...] [...]ocus: hinc [...]urus.

Clausula pœnalis in refractarios.

S. GREGORIUS VII.

S. Gregorius VII. electus fuit Romanus Pontifex 10. Kalendas Maji anno 1073. Infra octavam Pentecostes in Presbyterum ordinatus, & in Natali Apostolorum in Summum Antistitem consecratus; Vixit in Pontificatu annos 12. mensem 1. dies 3. emortuali excluso; Ad Superos evolavit octavo Kalendas Junii Anni 1085.

Hungariæ Regnum juris Beati Petri esse affirmat cum ex Oblatione S. Stephani Regis, tum ex eo, quod Henricus Imperator Lanceam & Coronam ad Corpus ejusdem Apostoli transmiserit: idcirco queritur quod Salomon a Teutonicorum Rege idem Regnum in beneficium acceperit; ac monet, ut illud ab Apostolica Sede recognoscat.

Ex Archiv. Apost. Vatic. in Regesto unico Gregor. VII. sub An. 2. epist. 13. fol. 79.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei, Salomoni Regi Hungarorum salutem & Apostolicam Benedictionem.

[...]. CH. [1]074.

Litteræ tuæ ad nos tarde propter moram Nuntii tui allatæ sunt, quas quidem multo benignius manus nostra suscepisset, si tua incauta conditio non adeo Beatum Petrum offendisset. Nam sicut a majoribus Patriæ tuæ cognoscere potes, Regnum Hungariæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium est, a Rege Stephano olim Beato Petro

Regnum Hungariæ B. Petro subjectum esse, exemplis probat.

materiem, quam Dissertationi reservamus, hic præoccupemus. An. 1015. Raynerius & Engeltruda Conjuges, Cœnobium cum Ecclesia S. Barbato Pontifici dicata, in territorio Pollutri ædificandum curant, atque nonnullis ditatum bonis, Monachis Benedictini Ordinis offerunt inhabitandum. Successu temporis, ann. nimirum 1043. Rainaldus Raynerii, ac Engeltrudæ filius, idem Cœnobium, Ecclesiam, ejusque bona Abbatiæ Majellanæ, a qua numquam divulsa sunt, possidenda concedit. Devoluta ad Basilicam S. Petri Majellæ Abbatia, & ipsum S. Barbati Monasterium accessit; quod tandem Sacristiæ nostræ Vaticanæ Basilicæ Gregorius XIII. nexu copulavit perpetuo.

(*a*) Ilicis Castrum, alioqui nobis ignotum, in Pinnensi Diœcesi collocat Catalogus Bonorum Abbatiæ Majellanæ, anno 1599. coordinatus. Consulatur pag. 317. ubi duæ rurales Ecclesiæ S. Angeli, & S. Martini nominantur. Si quid ex locorum vicinia liceret conjicere, posset fortasse Ecclesia S. Angeli ad Gruttam, de qua supra, ad Castri Ilicis territorium revocari.

(*b*) *Ecclesia S. Luciæ de Cala*... Quas in mutila hac voce deprehendimus literas, describendas curavimus; reliquas, quæ nostrum fugiunt aspectum, omisimus, punctis appositis. Quidnam vero mutilæ vocis initium designet, nescire fatemur. Ecclesiæ S. Mariæ de la Vella quæ extra Pinnæ Castrum erat olim extructa, supra meminimus: Hic S. Luciæ Ecclesia in Bulla proponitur. Fieri ergo potest, ut Ecclesia S. Luciæ, quæ ipsi Ecclesiæ S. Mariæ de la Vella erat proxima, ut ex actis Visitationis anno 1598. fol. 23. compertum est, in Bulla hac designetur. Hoc tamen conjiciendo potius ac divinando, quam affirmando proponimus.

(*c*) Quæ deficit postrema Bullæ pars, Bullæ ætatem, ut præmonuimus, reddit obscuram, quum nec Alexandri Pontificis anni, neque Indictionis nota ullam præferant facem. Nihilominus, sin minus statum Bullæ annum possimus assequi, possumus tamen ex Bonorum quæ ad Majellanam Abbatiam accessêrunt, ætate, tempus, alioqui vagum nimis, certis limitibus circumscribere. Enumerat Bulla, inter cetera Abbatiæ bona, Ecclesiam S. Mariæ della Vella, quam an. 1070. dono oblatam animadvertimus. Aut hoc igitur anno, aut sequentibus, qui ad mortem usque Alexandri II. effluxerunt, Bullam ab Alexandro procusam fateamur oportet.

Petro cum omni jure & poteftate fua oblatum & devote traditum (*a*). Præterea Henricus piæ memoriæ Imperator, ad honorem Sancti Petri Regnum illud expugnans, victo Rege, & facta Victoria, ad Corpus Beati Petri Lanceam Coronamque tranfmifit (*b*); & pro gloria triumphi fui illuc Regni direxit Infignia, quo Principatum dignitatis ejus attinere cognovit. Quæ cum ita fint, tu tamen in ceteris quoque a Regia virtute & moribus longe difcedens, jus & honorem Sancti Petri, quantum ad te, imminuifti & alienafti, dum ejus Regnum a Rege Theutonicorum in beneficium, ficut audivimus, fufcepifti. Quod fi verum eft, qualiter gratiam Beati Petri aut noftram benevolentiam fperare debeas, tu ipfe fi juftitiam vis attendere non ignoras; videlicet te non aliter eam habiturum, nec fine Apoftolica animadverfione diu regnaturum, nifi Sceptrum Regni quod tenes, correcto errore tuo Apoftolicæ non Regiæ majeftatis beneficium recognofcas: neque enim nos timore vel amore aut aliqua perfonali acceptione, quantum Deo adjuvante poterimus, debitum honorem ejus, cujus fervi fumus, irrequifitum relinquemus. Verum fi hæc emendare, & vitam tuam ut Regem decet inftituere, & Deo miferante adornare volueris, proculdubio dilectionem Sanctæ Romanæ Ecclefiæ ficut Matris dilectus Filius, & noftram in Chrifto amicitiam plene habere poteris.

Vt regnum idem B. Petro acceptum referat, monet; pœna alioqui propofita.

Data Romæ quinto Kalendas Novembris, Indictione tertiadecima (*c*), Anno fecundo (*d*).

Archiepifcopum Rothomagenfem arguit, quod nec ipfe nec ejus Suffraganei ad S. Petri Limina venerint, nec Pallium a Sede Apoftolica poftularit. Prohibet ne deinceps Epifcopum, vel Sacerdotem ordinet, vel Ecclefias confecret, donec Pallium impetrarit.

Ex Regeft. Epiftolar. S. Gregor. VII. Lib. 9. Epift. 1. ap. Labb. tom. 12. Concil.

Gregorius Epifcopus Servus Servorum Dei. Vvillelmo Rothomagenfi Archiepifcopo Salutem & Apoftolicam Benedictionem.

Epifcoporum intereft limina Apoftolorum invifere.

Literæ, quas nobis mififti, fatis devotionis prætendunt; fed ad earum fidem rei penitus teftimonium deeft. Si enim ita fe res haberet, non, quemadmodum Suffraganei tui, etiam tu ipfe Apoftolorum Limina vifere tanto tempore parvipendiffes (*e*). Ex quo enim nos, licet indignos, ad hujus Sedis curam dignatio divina provexit, neminem veftrum nos vidiffe recordamur. Quod tamen in eo minus mirandum videtur, quia Legatos noftros, qui propius vos funt, adire non multum curatis. Qui vero labor, aut quæ difficultas præ aliis diffuafit vobis per tantum fpatii Beatum Petrum negligere, cum ab ipfis Mundi finibus etiam gentes noviter ad fidem converfæ ftudeant annue tam mulieres, quam viri ad eum venire (*f*)? Illud quoque, nifi nos Apoftolica manfuetudo detineret, profecto feverius in te jam animadverfum fenfiffes, quod huc ufque præclarius tuæ dignitatis Infigne, videlicet Pallium, ab Apoftolica Sede pro more acquirere poftpofuifti (*g*). Te ipfum namque non ignorare putamus,

Pallium a[b] Apoftolica S[e]de obtinere.

(*a*) Principum religione ac pietate id olim factitatum, ut ii non Caftra folum, fed & integra Regna Apoftolicæ Sedi offerrent, eademque rurfus ab illa acciperent in feudum.

(*b*) Cum Romanæ Ecclefiæ antehac fierent Caftrorum, Civitatum & Regnorum donationes, has plerumque in Vaticano S. Petri Templo ad ejufdem Apoftolorum Coryphæi Tumulum, five ad Aram principem peractas fuiffe, vetera monumenta non obfcure teftantur. Præter poftremum S. Leonis IX. Diploma fuperius allatum, confer quæ diximus pag. 14. not. *c*. Expende infuper Oblationis monumentum, quod Gregorii VII. epiftolæ 5. lib. 6. fubjicitur apud Labb. tom. 12. Concil. Nempe anno 6. Pontificat. ipfius Gregorii VII. Marro Gifleri filius obtulit Beato Petro Apoftolorum Principi, *& fuper Altare ejus* omnia quæ fibi pertinebant de Caftro, quod vocatur Moricicla, pofitum inter Muricem & Clarignanum.

(*c*) A menfe Septembri incepta.

(*d*) Ita in Exemplari Archiv. Apoft. Vaticani; at in editis tom. 12. Concil. Labb. defideratur nota Anni Pontificatus.

(*e*) Adeas pag. 11. not. *d* & *e*.

(*f*) Feminarum & Virorum apprime illuftrium, qui ad Apoftolica Limina peregrinati funt, Catalogus exhibetur apud Ciaccon. tom. I. Vit. Pontif. Rom. &c. in S. Petro: illum texuit etiam Severanus lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 172. & feqq. Rem paucis complexus eft D. Chryfoftomus tum homil. 26. in epift. 2. ad Corinth., tum homil. *Quod Chriftus fit Deus*, ubi hæc habet: *Relictis omnibus, ad Sepulcra Pifcatoris & Pellionis currunt & Reges & Præfides & Milites*. Auguftinus vero epift. 42. ad Madaurenfes infcripta: *Videtis*, inquit, *Imperii nobiliffimi eminentiffimum culmen ad Sepulcrum Pifcatoris Petri fubmiffo diademate fupplicare*. Quod fpectat ceteram Fidelium turbam, relege quæ adnotavimus pag. 24. not. *d*.

(*g*) Hac de caufa meritò increpatur Archiepifcopus Rothomagenfis. *Prifca* enim, ut ait S. Gregorius Magnus epift. 5. lib. 7. *confuetudo retinuit, ut honor Pallii nifi exigentibus meritis*

caufarum

putamus, quam diſtricte Sanctorum Patrum cenſura in eos judicandum ſtatuerit, qui poſt conſecrationem ſuam per tres continuos menſes Pallium, quod ſui ſit officii, obtinere tepuerint. Proinde Apoſtolica tibi præcipimus auctoritate, ut quia Sanctorum Patrum ſtatuta parvipendiſti, nullum deinceps Epiſcopum vel Sacerdotem ordinare, ſeu Eccleſias præſumas conſecrare, donec honoris tui ſupplementum, Pallii videlicet uſum, ab hac Sede impetraveris. De cetero tam te, quam & Suffraganeos tuos monemus, ut præfatam culpam ſummopere emendare procuretis, ne, ſi negligentes, ut hactenus, in hoc extiteritis, poteſtatem Beati Petri per nos quanto dilatiorem, tanto ſeveriorem pro contemtu experiamini.

Suſpenſio- pœnam ir- ...

Ut Clerus, & Populus Carnotenſis Gotfredum, qui dato ſacramento ſuper Beati Petri Corpus ab objectis criminibus ſeſe purgavit, proprium Epiſcopum ſuſcipiant, eique obtemperent.

Ex Regeſt. Epiſtolar. S. Gregorii VII. Lib. 9. Epiſt. 16. ap. Labb. tom. 12. Concil.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei Clero & Populo Carnotenſis Eccleſiæ Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

... ſeriem ...at.

QUod Epiſcopum veſtrum (*a*) tamdiu apud nos detinuimus, ſciatis nos idcirco egiſſe, ut cauſam ipſius pleniter diſcutientes irretractabili fine concluderemus. Inde etiam literis noſtris ad Legatum noſtrum Epiſcopum Dienſem (*b*) directis mandavimus, ut aut ipſe ad nos veniret, aut Nuncium ſuum cum literis hujus negocii ſeriem continentibus nobis tranſmitteret. Verum apicibus illius ſuſceptis, reperimus eum aliquantulum a verbis avunculi hujus, ſcilicet Pariſienſis Epiſcopi diſſentire. Sed diverſitatem ipſam diligentiſſime perſpicientes, cognovimus prælibatum negocium inviolata juſtitia, non incongrue cum miſericordia poſſe tractari. Quapropter divino freti auxilio, cenſuimus ne ulterius hunc falſi criminis tanta dilaniaret infamia, ut præſentialiter per ſe, & avunculum ſuum, dato ſupra Sacratiſſimum Corpus Beati Petri Apoſtolorum Principis juramento (*c*) ſe purgaret. Non enim aut cujuſlibet

Purgationem juramento firmatam probat.

cauſarum, & fortiter (id eſt ſummis precibus) *poſtulanti dari non debeat*: idcirco apud vetuſtum auctorem, ſacras Rom. Eccleſiæ cæremonias deſcribentem, lib. 1. §. 10. cap. 5. formulam legimus, qua electus Epiſcopus *inſtanter, inſtantius & inſtantiſſime* petit ſibi tradi *Pallium de Corpore Beati Petri ſumptum, in quo eſt plenitudo Pontificalis officii*. Quod vero hæc Pallia in Vaticana dumtaxat Baſilica vigilentur vel benedicantur, ejuſdem Templi prærogativa eſt plane ſingularis. Audire præſtat Petrum Mallium, & Romanum tit. 3. in hunc modum ſcribentes: *Et quoniam hæc Sacroſancta Dei & Beati Petri Baſilica eſt fundamentum, & caput omnium aliarum Eccleſiarum .... quadam prærogativa in ea tantum vigilantur Pallia, quæ Dominus Pontifex Romanus mittit Patriarchis & Archiepiſcopis per univerſum Orbem conſtitutis. Et inde eſt quod Legatus S. R. E. dicit: Accipe Pallium de Corpore B. Petri ſumptum, in plenitudinem officii tui. Itaque cum vigilamus Pallia, facimus ſolemnes vigilias in Confeſſione B. Petri, cantantes vigilias, quas conſuevimus cantare in feſto ejuſdem Apoſtoli. Et de antiqua conſuetudine habemus, ad bibendum, de Confeſſione abundanter optimum claretum*: nempe, ut Vegius in Op. de Mirab. Baſil. Vat. lib. 3. num. 85. explicat, optimum vinum optimis aromatibus conditum, quod, perfectis divinis conſolationibus, ad corporum conſolationem omnibus exhibebatur. Nicol. Bralion, ac prælaud. Canonic. Romanus tit. 3. veterem benedicendi Pallia exhibent ritum, ab eo qui modo uſurpatur, in aliquibus diverſum: At ſive recentem ſpectemus ſive antiquiorem, uterque ſolemnis; & (quod memoratu dignum eſt) Sanct. record. Benedictus XIII. Sacram actionem ita ſuſpexit, ut recurrente feſto Cathedræ 8. Kal. Martias An. 1725., illam celebriori pompa ipſemet perfecerit.

(*a*) Nempe Gaufridum, ſive Gotfredum, ut liquet ex ejuſdem S. Gregorii VII. Regeſt. lib. 5. epiſt. 17.

(*b*) Ejus nomen Hugo, teſte ipſo Gregorio VII., & Ivone Carnot. epiſt. 274. apud Franc. Juretum, quem conſule in notis ad epiſt. 1. ejuſdem Ivonis.

(*c*) Conſuetudinem hanc ſatis oſtendunt ſuperius adductæ pag. 5., & 7. Gregorii M. & Honorii I. Literæ, quibus accedunt aliæ ejuſdem S. Gregorii epiſtolæ nimirum 8. Lib. 11. ad Brunichildem Francor. Reg. de Menna Toloſ. Epiſcopo; & 23. Lib. 2. ad Juſtinum Preſb. de Leone Antiſtite. Sed & Electus in Epiſcopum, antequam in Vaticana Baſilica (ut vetus Romanæ Eccleſiæ ferebat diſciplina) manuum impoſitionem acciperet, ſe nefanda quædam ſcelera neutiquam perpetraſſe, ſacramento ad Beati Petri Confeſſionem dato, confirmabat; quemadmodum conſtat ex Ord. Rom. VIII. num. 5. apud Mabillon. tom. 2. Muſ. Ital. Nec impunes abiiſſe pejerantes, Elfredi Regis Angl. geſta ap. Vvill. Hiſt. Angl. lib. 2. cap. 6. perſpicue declarant.

Equidem operæ pretium facturum arbitror, ſi ex Archivio Apoſt. Vat. in Regeſto unico S. Gregorii VII. an. 3. fol. 146., hic ſubjiciam Sacramenti formulam, qua Robertus dictus Carnotenſis Epiſcopus ad Beati Petri Apoſtoli exuvias ſeſe obſtrinxit. Eſt autem hujuſmodi:

Ego Robertus promitto omnipotenti Deo, & Beato Petro Apoſtolorum Principi, cujus Corpus hic requieſcit, quod in quocumque tempore Legatus Apoſtolicæ Sedis directus a Domino noſtro Gregorio, qui nunc eſt Romanus Pontifex; vel ab aliquo Succeſſorum ſuorum item Romanorum Pontificum ad me venerit infra terminum, quem idem Legatus mihi conſtituerit, Carnotenſem Epiſcopatum omni occaſione ſublata vel fraude dimittam, & cum bona fide ſtudebo, quatenus Eccleſia illa ſecundum Deum ordinetur nihil acturus, me ſciente per me, vel per aliquam a me ſummiſſam Perſonam, unde eadem Eccleſia vel Clerici ejus meo ſtudio vel malitia læſionem, aut detrimentum accipiant. Hoc Sacramentum, jubente Domino noſtro Gregorio VII. Papa, ego Cono humilis Presbiter tituli Chriſti Martyris, & Virginis Sanctæ Anaſtaſiæ ſcripſi, & in Eccleſia Beati Petri in Confeſſione ad Corpus ejus ubi factum eſt interfui. Interfuerunt etiam Joannes Portuenſis Epiſcopus, Theodinus Archidiaconus, Gregorius, Bernardus Diaconi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ, & alii duo, videlicet Ingelrammus Decanus Carnotenſis Eccleſiæ, & Ivo tunc magiſter ſcolarum in eadem Eccleſia. Actum Romæ menſe Aprili Indictione quartadecima Anno tertio.

juslibet personæ gratiam, aut lucri temporalis ardorem tantum valere credidimus, ut aliquis sanæ mentis vir, præsertim Episcopus, spreto divini horrore judicii, ultro perjurium tam grave velit patrare. Quocirca dilectionem vestram monentes, ex parte Beati Petri vobis præcipimus, ut præfatum Episcopum vestrum paterna cum veneratione suscipiatis, eique debitum honorem deferentes, sicut Pastori obediatis. Præterea Apostolica interdictione inhibemus, ne eum super illo Simoniacæ infamationis, quo se purgavit, aliisve falsis criminibus deinceps agitari, neve ipsum (sicut mos est quorumdam, Prælatos criminosis suspicionibus commaculare) ulterius injuste sollicitari permittatis; sed eum, ut præsignavimus, sicut patrem spiritualem venerantes, ostendatis vos & Apostolicis jussis obedientiam gerere, &, ut Christianos oportet, animarum vestrarum curam habere.

Obedientiam Episcopo præstandam præcipit.

PASCHALIS II.

Paschalis Secundus anno 1099., die vero quartadecima Augusti Summus Ecclesiæ Pontifex ordinatur: Diem obit supremum xii. Kalendas Januarii anno 1118. Præfuit igitur Ecclesiæ annos octodecim, menses quinque, dies octo; emortuali nimirum die supputato.

Monasterii S. Martini de Valle, cui Apostolicæ tuitionis præsidium elargitur, Ecclesias designat, enumerat Privilegia (a).

Ex vetusta Bullæ Copia existen. in Archiv. S. Petri Caps. 69. Fasc. 21.

Paschalis Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Uberto Abbati Ecclesiæ Sancti Martini de Valle, & ejus Fratribus tam præsentibus, quam futuris; in perpetuum.

AN. CH. 1112.

Monachos eorumque Monasterium a vi, atque injuriis eximit.

Ustri terram inhabitantibus per Prophetam Dominus præcipit, cum panibus occurrere fugienti. Cum ergo vos filii carissimi, de seculo fugientes, ad montanam Domini receperitis vos, fraternitatem vestram gratam excipimus & per Sancti Spiritus gratiam, Sedis Apostolicæ munimine confovemus. Statuimus enim ut vestræ habitationis Monasterium, ab omnium hominum jure ac potestate liberum perseveret; ut vos ad Domini famulatum omni tranquillitate perfruamini. Omnia igitur, quæ ad sumptus vitæ vestræ a Fidelibus donantur, * Ecclesiæ vestræ, quæ S. Martini dicitur (b), oblata sunt, vel aliis justis acquisita modis; aut in futurum offerri, acquirive contingeret, quieta vobis, & integra permanere sancimus; in quibus hæc propriis visa sunt vocabulis exprimenda, videlicet: Ecclesiam S. Mauri de B..ja (c), Ecclesiam Sancti Comitii de Sancto Comitio, Ecclesiam Sanctæ Luciæ de C..io, Ecclesiam Sanctæ Luciæ de monte Morisco (d): Apud Sanctum Vitum, Monasterium Sancti Angeli (e), Ecclesiam S. Mariæ

** Sup. aut*

** Item Ecclesias Monasterio subjectas, quas hic enumerat.*

(a) Quæ olim Benedictino Ordini subjecta erat Abbatia isthæc S. Martini de Valle, jam tum ab anno 1453. jussu Nicolai Papæ V., cujus Diploma suo dabimus loco, ad mensam Vaticanæ nostræ Basilicæ translata est. Præstat igitur, ut, quæ ad Abbatiam illam pertinent, Pontificias Constitutiones proferamus, ducto initio a Paschali II., quandoquidem antiquiora monumenta aut nulla sunt, aut si quæ sunt, ea nobis incognita. Plura hic de Abbatiæ origine, Juribus, Privilegiis, & tamdiu vexata jurisdictione occurrunt dicenda, quæ multas Dissertationis paginas aliquando conficient. Nec ipsa quidem Abbatiæ primordia attingimus, siquidem opportunior infra in notis ad Honorii III. Bullam recurret sermo. Hoc unum nobis hic propositum, Ecclesias, quas præsens Constitutio designat, elucidare; quamvis, nec dissimulamus, duo sunt præ ceteris, quæ nobis non levem ingerunt curam; ipsa cum primis rerum in quibus versamur caligo quammaxima; deinde, ejus, qua utimur, Bullæ copia non satis accurata, quam certo indicio aliunde petito, emendare non licuit.

(b) Ecclesia S. Martini, ex qua Monasterium & Abbatia nomen sumpsit, in Majellana Valle inter duas Alpes, hoc est inter duos montes, Majellanum, & Appenninos, quum in Aprutina Provincia Alpes nullæ sint, collocatur. Duplex Ecclesiæ cognomen, alterum S. Martini de Fara, a Castri vicinia: Alterum, S. Martini de valle, a loci planitie. Hujusce Templi pars potior, una cum universa Monasterii mole jamdiu concidit. Superest tamen veteris Ecclesiæ pars quædam breviori ambitu definita, in qua Sacrum peragitur, atque, ut ex actis Visitationis an. 1598. fol. 7. colligimus, candelæ ac olivarum rami quotannis distribuuntur.

(c) Tres istæ, quas primo loco Bulla commemorat, Ecclesiæ, altera S. Mauri, S. Comitii altera, tertia S. Luciæ, nobis adhuc imperviæ; quodque miramur magis, vel ipse qui designatur Ecclesiarum locus nos latet. Nihil ex Inventariis, nihil ex Visitationibus, quarum plurimas percurrimus, hactenus sumus assequuti.

(d) Mons Moriscus Feudum describitur territorio Gipsi proximum; at nulla in ejusmodi Feudo occurrit Ecclesia S. Luciæ nomine insignita. Consulatur Codex Visitationis anno 1594. fol. 16.

(e) Dirutum enunciatur in Visitation. an. 1583. fol. 97. ubi

S. Mariæ de Penna (*a*), Ecclesiam Sancti Nicolai de P . . . o (*b*): Apud Civitellam, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Sancti Justini (*c*), cum terris & vineis, & ibidem villani, & possessio terrarum & vinearum: Apud collem Macinarum, Ecclesiam S. Petri, Ecclesiam Sancti Angeli, Ecclesiam Sancti Silvestri, Ecclesiam Sancti Quirici*, Ecclesiam Sancti Pauli (*d*), & ibidem possessio terrarum: Apud Pr. . a (*e*), Ecclesiam Sanctæ Mariæ de lo Casale, Ecclesiam S. Petri: Apud Laromam (*f*) Ecclesiam S. Mariæ, Ecclesiam S. Petri (*g*), Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Plano (*h*), Ecclesiam Sanctæ Luciæ, Ecclesiam Sancti Silvestri (*i*), & ibidem villani, & possessio terrarum: Apud Pallunianum, Ecclesiam S. Fabiani*, Ecclesiam S. Angeli (*k*) in Ca. . i, cum villanis, terris, & vineis. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, a Diocesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis, quem malueritis, adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatis indulgeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia, proponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum pars sanioris consilii, per eundem Dei timorem, & beati Benedicti regulam providerit eligendum, qui ad Sedem Apostolicam benedicendus accedat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum substentatione, & gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Porro ad memoriam & indicium hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, per annos singulos duos solidos Lateranensi Palatio persolvetis. Si quis igitur in futurum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator, aut Rex, Princeps, aut Dux, Comes, Vicecomes, Judex, aut Ecclesiastica quælibet secularisve persona, hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo tertiove commonita, si non satisfactione condigna * emendaverit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei, & Dñi Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat,

L. S. Cle-
…i.

L. S. Fla-
…ni.

Quid juris
…petat loco-
…Ordinari-

Abbate eli-
…lo plenam
…nachis con-
…t liberta-

Pœnas decernit in refractarios.

* *Sup.* reatum suum.

ubi status Monasterii locus apud S. Vitum definitur, nemus scilicet quoddam, cui ex Monasterii titulo hoc inditum nomen, *Valle di S. Angelo*.

(*a*) Nullibi occurrit, nisi in Ecclesiarum Inventario quod anno 1583. legitur coordinatum, ubi fol. 72. *Ecclesia S. Mariæ de Penna* apud Montem S. Martini in Spoletano territorio statuitur. An vero una eademque sit Ecclesia quam Bulla nominat, atque Inventarium describit, alieno judicio relinquimus.

(*b*) Obscura loci indicatio impedimento est quominus S. Nicolai Ecclesiam certo assequamur. Incerta vocis lectio ob characteris difficultatem: Incerta loci significatio. Si literarum texturam inspiciamus, locus ille, ex quo S. Nicolai Ecclesia denominatur, ita videtur interpretandus, *de Picho*, aut *de Righo*. Verum, quid inde ad rem nostram colligimus? Nihil omnino. Maluimus idcirco loci vocabulum missum facere, atque pro literis puncta supponere. Huic Abbatiæ S. Martini subjecta, atque extra Castrum Faræ posita juxta Flumen Viride occurrit quidem Ecclesia S. Nicolai de Myra, cujus nedum vetera, sed & recentiora monumenta, ipsa nimirum Visitationum acta quæ anno 1716., & 1733. literis consignata sunt, meminere. Favet vicinia: consonat Ecclesiæ nomen: congruit ædificii vetustas; sed repugnat loci, quem Bullæ copia exhibet, designatio: nisi forte in ipsamet Bullæ copia mendum excidisse dicamus.

(*c*) Utraque hæc Ecclesia extra Civitellæ Castrum extructa, par subiit excidium; dispari tamen eventu. Quæ enim S. Mariæ titulo effertur, novis ac solidis instaurata parietibus, e ruinis surrexit; quæ vero D. Justino dicata erat, jacet ruinis obruta, æternumque jacebit; Hinc anno 1598. providus Visitator, diruti Sacelli titulum in proximam Ecclesiam S. Mariæ de Laude transferri curavit. Consulantur ejusdem Visitationis acta fol. 16. Ex utriusque Ecclesiæ reditibus unum coaluit Ecclesiasticum Beneficium, cujus ad Capitulum Vaticanum spectat collatio.

(*d*) Quæ sub uno contextu nominantur Ecclesiæ numero quinque in colle Macinarum positæ, existunt omnes, ac certum quotannis mensæ Vaticanæ Basilicæ persolvunt canonem. Consulatur Inventarium an. 1593. fol. 116.

(*e*) Perplexa vocis lectio, loci notitiam eripit. Ignotus locus in caussa est, ut quæ illi proximæ numerantur Ecclesiæ, nobis adhuc sint inaccessæ. In tanta Ecclesiarum multitudine, quæ sub iisdem vocabulis sese nobis offert, certam statamque definire, ni locorum vicinia facem præferat, res est plena periculi. Cognomen *dello Casale*, quod Ecclesiæ S. Mariæ adjicitur, nondum occurrit. Si meliora succurrent indicia, dabimus aliquando.

(*f*) Castrum *La rome*, aut *Laroma* bellorum impetu jamdiu fuisse eversum, colligimus ex actis Visitationis anno 1598. Ejusmodi vero Castrum in Casularum Agro ubique collocatur: hinc Feudum Laroma, & Casularum territorium perinde usurpatur. Feudo illi adjacebant, ex Bullæ testimonio, Ecclesiæ quinque, jurisdictioni Abbatiæ S. Martini subjectæ. Quod in Castrum, idem & in Ecclesias omnes sæviit excidium.

(*g*) Utramque, *S. Mariæ* & *S. Petri* Ecclesiam sub una comprehendimus nota, quod utraque ne dum parem subjerit ruinam, sed insuper in unum Ecclesiasticum Beneficium, collationi Capituli nostri reservatum, tandem convenerit. Hanc unionem anno 1604. antiquiorem fuisse produnt Visitationis acta anno eodem compilata fol. 211.

(*h*) Ne nominis similitudo cuiquam imponat, animadvertimus, geminam sub eodem titulo S. Mariæ de Plana secernendam Ecclesiam toto Cælo diversam, alteram in Feudo Laroma, alteram in territorio Cominarum figendam. Illa Abbatiæ S. Martini, hæc Majellano Abbati serviebat. Consulatur Index a Jo: Baptista Corrado Capituli Commissario confectus an. 1583, resque patebit ad oculum.

(*i*) Ne in Ecclesiæ utriusque ruinis, earum memoria tandem excideret, utriusque Sacelli titulus in Parochialem Ecclesiam S. Remigii terræ Faræ translatus est. Ne bona dissiparentur, cautum, ut ex iisdem una collectis, Ecclesiasticum Beneficium erigeretur, a Capitulo S. Petri dispensandum. Hæc hausimus ex fol. 182. Visitationis ann. 1604.

(*k*) Ecclesiæ utriusque in Palumbani territorio positæ, meminere Inventaria anno 1583., & 1593. folio 16., necnon Visitatio an. 1594. fol. 8. In hisce tamen monumentis *S. Flaviani* nomen perpetuo legitur, *Fabiani* numquam: Hinc Bullæ copiam hac in parte mendosam, haud immerito suspicamur.

fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Monasterio sua jura servantibus, sit pax Dñi nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen.

Scriptum per manum Joannis Scriniarii Regionarii & Notarii Sacri Palatii.

Datum Laterani per manum Joannis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cancellarii Card. Bibliothecarii xviii. Kal. Maji Indict. v. Incarnationis Dominicæ Anno MCXII. Pontificatus autem Dñi Paschalis Secundi Papæ Anno XIII.

INNOCENTIUS II.

Innocentius Secundus eligitur Pontifex anno 1130. die 5. Februarii, Presbyter ordinatur die 22. ejusdem mensis, ac postridie in Summum Antistitem consecratur: Sedit annos 13. menses 7. dies 9., emortuali excluso, & deducto ab ejus electione Pontificatus exordio: E vivis excessit tertio Kalendas Octobris Anno 1143.

Ecclesias Beatorum Martyrum Joannis & Pauli, S. Martini, S. Stephani Majoris, & S. Stephani Minoris, necnon medietatem Oblationum, & Bonorum ad certa quædam Altaria, & Sacras Ædes pertinentium, B. Petri Canonicis perpetuo addicit.

Ex Vaticanæ Basil. Tabular. Caps. 2. Fasc. 5. (*a*)

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Canonicis Sanctorum Johannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris, ad servitium Ecclesiæ Beati Petri Apostolorum Principis deputatis (*b*), *tam præsentibus, quam futuris; in perpetuum.*

AN. CH. 1138.

A Pontificiæ authoritatis juribus repetit Bullæ exordium.

Liquet omnibus Fidei Christianæ cultoribus, Beatum Petrum ab ipso Salvatore nostro Domino Jesu Christo fore Apostolorum Principem constitutum, eique potestatem ligandi, atque solvendi animas cælesti privilegio traditam; unde etiam ei dicitur: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & Tibi dabo Claves Regni Cælorum; & quodcunque ligaveris super Terram, erit ligatum & in Cælis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in Cælis; & iterum; Si diligis me, Simon Petre, pasce oves meas. Nos igitur, qui, licet indigni, ejusdem Cælorum Clavigeri, Vicarii sumus (*c*), & ejus loco in Sancta Dei Ecclesia residemus, speciales ipsius Ministros, sive patrimonia, Sedis Apostolicæ debemus patrocinio confovere, & a pravorum hominum incursibus defensare. Quamobrem, dilecti in Domino filii, vestris petitionibus benignitate debita impertimur assensum, & Sacrosanctas Ecclesias Beatorum Martyrum Johannis & Pauli (*d*), Sancti Martini (*e*), Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris (*f*), vestris usibus, ac sustentationibus destinatas, præsentis scripti pagina communimus. Statuentes, ut quascunque Possessiones, quæcunque Bona eisdem

Cum Ecclesias ipsas, tum earum bona, generatim confirmat.

(*a*) In quo autographum extat.

(*b*) Quos Hadrianus IV. in Bulla anno 1158. iv. Id. Febr. edita & inferius producenda appellat Basilicæ Principis Apostolorum Canonicos & Rectores quatuor Monasteriorum SS. Joannis & Pauli, S. Martini, S. Stephani Majoris, & S. Stephani Minoris; iidem in præsenti Diplomate ab Innocentio II. nuncupantur horumce Monasteriorum Canonici ad servitium Vaticanæ Basilicæ destinati. Istius appellationis ratio plane constat præallatas D. Leonis IX. Constitutiones evolventibus, præsertim vero si ea legantur quæ diximus pag. 15. not. *b*, pag. 29. not. *b*, pag. 33. not. *a*, & *c*.

(*c*) Quod Romani Antistites sese olim S. Petri Vicarios appellarint, vetera monumenta satis ostendunt, & in hac Diplomatum collectione aliquot succurrunt exempla. Quamvis etenim Summi Pontifices, se revera D. Petri esse in suprema dignitate heredes ac Successores, probe intelligerent; cum tamen ipsum Apostolorum Principem in Romana Ecclesia cui totam pene doctrinam cum sanguine profudit, perpetuo vivere, eadem in Cathedra sedere, Ecclesiæ totius clavum tractare, ejusque gubernacula nunquam reliquisse, plane crederent; haberi se voluerunt quasi *Vicarios*, qui suam illi operam commodarent. Videsis Petr. Coustant num. 12. & seqq. Præfat. in Epist. Rom. Pontificum.

(*d*) Confer pag. 33. not. *a*.

(*e*) Ecclesia S. Martini fuit in ejusdem nominis Monasterio, de quo egimus pag. 15. not. *b*.

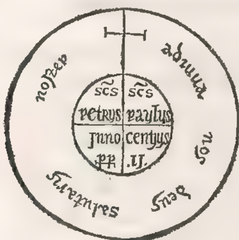
(*f*) De Ecclesiis S. Stephani Majoris & S. Stephani Minoris vide pag. 29. not. *b*, & pag. 33. not. *c*.

(*a*) Va-

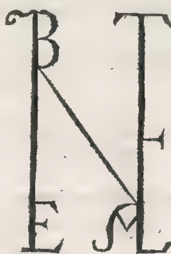
dem venerabilibus locis canonice pertinent, aut in futurum concessione Pontificum, liberalitate Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, vel aliis justis modis, Deo propitio, poteritis adipisci, firma vobis in perpetuum, & illibata permaneant; in quibus hæc nominatim duximus exprimenda. Medietatem videlicet Oblationum (*a*) Altaris Sanctæ Mariæ, & omnium Possessionum, & Bonorum, necnon etiam pensionum, & Domorum ejusdem Ecclesiæ Sanctæ Mariæ in Turri (*b*) pertinentium; medietatem quoque Oblationum Altaris Sancti Gregorii (*c*), & omnium eorum, quæ ad ipsum pertinent; medietatem insuper Oblationum Ecclesiæ Sancti Johannis (*d*), & eorum omnium, quæ ad ipsam pertinent; Medietatem Oblationum Ecclesiæ Sanctæ Petronillæ (*e*), & eorum omnium, quæ ad ipsam pertinent. Decernimus ergo, ut nulli omnino liceat præfatas Ecclesias super his, aut aliis temere perturbare, aut earum Possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur perpetuis futuris temporibus, vestris usibus omnimodis profutura. Si quis sane huic nostræ Constitutioni ausu temerario contraire præsumpserit, secundo, tertiove commonitus, si non præsumptionem suam congrua emendatione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Oblationum ...minit, quas ...o concedit ...vilegio.

...t Sanctio... ...statuat ...iolabilem, ...as commi... ...r.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Conradus Sab. Episcopus ss.
✠ Ego Guido Tyburtin. Episcopus ss.
✠ Ego Gerardus Presb. Card. tt. Sanctæ Crucis in Hierusalem ss.
✠ Ego Anselmus Presb. Card. tt. Sancti Laurentii in Lucina ss.
✠ Ego Lictifredus Presb. Card. tt. Vestinæ (*f*) ss.
✠ Ego Lucas Presb. Card. tt. Sanctorum Johannis, & Pauli ss.
✠ Ego Martin. Presb. Card. tt. Sancti Stephani ss.

✠ Ego

(*a*) Vaticanæ Basilicæ ministros, per Anacleti Pseudopontificis sævitiem ac rapacitatem (hic opulentissimum Vaticani Templi thesaurum expilavit, ut videre est apud Baronium ad ann. 1120.) quamplura passos, Innocentium II. hoc privilegio solatum fuisse; conjicit V. Cl. Petr. Morett. part. 1. Lucubr. de Presbyt. sect. 5. §. 1. Porro eumdem Innocentium de S. Petri Basilica optime meritum commendavit post Petr. Mallium Romanus Canon., dum ipsius Basilicæ descriptioni tit. 54. grati erga Summum Pontificem animi monumentum his verbis intexuit: *Condidit quoque* (Innocentius II.) *Privilegium, in quo concessit Canonicis Basilicæ Beati Petri medietatem omnium ministeriorum omnium Altarium, quæ sunt in Ecclesia Beati Petri, & S. Mariæ in Turri præter Altare S. Leonis IX. Papæ.*

(*b*) Consule pag. 18. not. *c.* & pag. 31.

(*c*) Gregorius IV. in honorem prædecessoris sui S. Gregorii Magni Oratorium & altare construxit, ac in ipsum Sanctissimi præsulis exuvias transtulit, uti referunt Liber Pontificalis in Gregorio IV. & Joannes Diaconus lib. 4. vit. S. Gregorii I. cap. 80. Oratorium illud ad australem veteris Basilicæ partem videre est in Alpharani tab. Ichn. num. 85. Quo ad oblationes ad S. Gregorii aram fieri solitas, notatu dignum est quod Anastas. in Benedicto III. enarrat, nimirum, quosdam Anglos Romam profectos, in Oratorio Beati Gregorii Papæ apud S. Petri Basilicam extructo *unam tabulam argenteam posuisse*. Antiquius erat aliud S. Gregorii I. altare, quod Leo III., teste ejus Biographo, *argento purissimo deaurato investivit*.

(*d*) Oratorium S. Joannis ad borealem veteris Basilicæ partem collocatum exhibet Alpharani tab. num. 30. Illius meminit Canonicus Romanus tit. 41. qui & titulum 34. inscribit: *De Ecclesia S. Johannis ad Fontes*. Symmachus Papa in S. Petri Basilicam munificentissimus *fecit oratoria duo S. Johannis Baptistæ & S. Johannis Euangelistæ, in quorum confessione arcus argenteos & cubicula posuit pens. lib. triginta*. Verba sunt Libri Pontificalis in Symmacho.

(*e*) Splendidum sane Templum a Paulo I. Pont. ejusdem Sanctæ Virginis nomine & exuviis D. O. M. dicatum; quod nonnulli Principes, & Galliarum Reges aliquot, ac præsertim Romani Antistites, ut apud Anast. Biblioth. videre est, quamplurimis donis cumularunt. Sacram ædem, quam Adrianus I., Vegio teste lib. 4. num. 114., S. Stephani Majoris Monasterio annexuit; Alpharanus Tab. Ichn. lit. d. accurate delineavit; quotquot vero de Vaticana S. Petri Basilica pluribus egerunt, commentariis suis illustrarunt.

(*f*) Id est, S. Vitalis.

(*a*) Ec.

✠ Ego Stancius Presb. Card. tt. Sanctæ Sabinæ ss.
✠ Ego Gregorius Diac. Card. Sanctorum Sergii & Bachi (*a*) ss.
✠ Ego Oddo Diac. Card. Sancti Georgii ss.
✠ Ego Guido Diac. Card. Sanctorum Cosmæ & Damiani ss.
✠ Ego Guido Diac. Card. Sancti Adriani ss.
✠ Ego Boetius Diac. Card. Sanctorum Viti & Modesti ss.
✠ Ego Hubaldus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in via lata ss.
✠ Ego Grisogonus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.
✠ Ego GG. (*b*) Diac. Card. Sancti Angeli ss.

Datum Laterani per manum Aimerici Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Diac. Card., & Cancellar. x. Kalendas Junii Indictione I., Incarnationis Dominicæ Anno MCXXXVIII, Pontificatus vero Domni Innocentii PP. II. Anno VIIII.

EUGENIUS III.

Hæc Pontificatus Eugenii III. primordia, finis, duratio. Die 27. Februarii 1145. eligitur Pontifex: Die 4. sequentis Martii, ordinatur: Obiit an. 1153. nocte diei 7. ad octavum vergentis diem. Sedit ergo ann. octo, menses quatuor, dies decem, vel undecim, si noctis emortualis initia numerentur.

Abbatiæ S. Salvatoris de Majella Ecclesias ac bona, quæ late recenset, confirmat, jura tuetur, vindicat libertatem.

Ex Copia inserta in Volumine Visitationis Jo: Baptistæ Corradi notat. litera D fol. 26. Asservatur in Archiv. Basilicæ inter Abbatiarum monumenta.

Eugenius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Alexandro Priori Heremi Magellanæ, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris, Heremiticam vitam professis; In perpetuum.

AN. CH. 1151.

JUstis Religiosorum desideriis dignum est facilem præbere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecte in Domino fili Alexander Prior, tuis justis postulationibus benignum impartimur assensum, & Prædecessoris nostri felicis memoriæ Paschalis PP. (*c*) vestigiis inhærentes, Ecclesiam Sancti Salvatoris, in qua * mancipati estis obsequio, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut vestræ habitationis heremus, ab omnium hominum jure, ac potestate libera perseveret, & vos ad Domini famulatum omni tranquillitate fruamini. Præterea, quascumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sancti Salvatoris de Angre Castellar (*d*) cum subjacenti Podio Cefaliæ: Ecclesiam S. Martini cum cellis suis: Ecclesiam S. Pancratii: Aram Pinni * (*e*) cum subjacenti Podio Famecchiani, & Cellis

* Sup. Divino.

Heremum Majellanam, ejusque bona, in libertatem asserit.

* *Bona singillatim enumerat.*

* *L.* Pinnæ.

(*a*) Ecclesia sive Diaconia SS. Sergii & Bacchi, de qua Innocentius III. epist. 102. lib. 2. apud Balutium loquitur, ad Septimii Severi arcum juxta Capitolium quondam extitit.

(*b*) Nimirum Gregorius de Papa seu de Paparefchis, Innocentii II. ex fratre filius anno 1134. seu 1135. Diaconus Card. S. Angeli creatus. Consule Ciaccon. Vit. Rom. Pontif. & Card. tom. 1. col. 992.

(*c*) Paschalis II. Bullam indigitat, quæ ad nostras manus nondum pervenit. Aut ergo intercidit, aut latet adhuc impervia.

(*d*) Feudum utrumque, *Castellar* nimirum, ac *Cephaliæ*, in citeriori Aprutii Provincia, ultra flumen Piscariæ collocant nova quæ evolvimus Tabularii nostri monumenta. Nostra hac ætate Prædia illa duo in emphytheosim a Capitulo S. Petri concessa, possidet nobilis familia Valignana.

(*e*) *Aram Pinnæ* hic enumerat Eugeniana Bulla: *Castrum quod vocatur la Penna* supra nominavit Alexandri II. Constitutio. Patet igitur, Castrum Pinnæ Pedimontis Abbatiæ Magellanæ subordinatum, esse intelligendum. Cur vero non Castrum, sed Aram Pinnæ dicat Eugenius, & qui Eugenium sequuti sunt Romani Pontifices Adrianus IV. & Alexander III., nondum satis notum. Si quis *Aram* pro Ecclesia S. Silvestri, quæ in Castro Pinnæ

& Cellis suis: Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Lavella cum cellis suis: Ecclesiam Sancti Angeli, & Sancti Petri (*a*) de Castro Laroma: Ecclesiam Sancti Clementis cum cellis suis: Monasterium Sancti Andreæ cum cellis suis, Ecclesiam Sancti Blasii, Ecclesiam Sanctæ Agathæ, Ecclesiam Sancti Procopii, Ecclesiam Sancti Nicolai, Ecclesiam S. Helenæ de Castro Sancti Angeli in Trifinio (*b*), & ibidem villanos, ac possessiones terrarum, & vinearum. Item apud Faram villanos, molendina, & possessiones terrarum, & vinearum; & Ecclesiam Sanctæ Cantianæ (*c*): Apud Vacrum, Monasterium S. Agathæ, & Ecclesiam S. Nicolai (*d*) cum terris, vineis, & possessionibus suis: Apud Preturium, Ecclesiam S. Candidæ (*e*), Ecclesiam S. Nicolai (*f*), villanos, molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum: Apud Castellionem, Ecclesiam *S. Justæ, & S. Agnetis* (*g*) cum villanis, terris, & vineis: Apud Buclanicum Ecclesiam S. Mariæ de Mirabello, Ecclesiam S. Mariæ de Bassano, & Ecclesiam Sancti Jacobi, & *S. Blasii* (*h*), villanos, molendina, & possessiones terrarum, & vinearum: Apud Sanctum Vitum, Monasterium Sancti Angeli (*i*) cum cellis suis, villanis, molendinis, terris, & vineis: Apud Pollutrum, Monasterium Sancti Barbati cum cellis, villanis, terris, & vineis: Apud Gipsum de domo, Ecclesiam Sanctæ Mariæ cum villanis, terris, & vineis; & Ecclesiam S. Mariæ de Calderar. (*k*) cum cellis suis: Apud Montem Moriscum, Ecclesiam Sanctæ Helenæ (*l*): Apud Gipsum, Ecclesiam S. Juliani (*m*): Apud Casulem, Villam quæ vocatur Colle Milonis

---

Pinnæ præcipua & Parochialis est, interpretabitur, culpandus fortasse, quod nulli innixus fundamento id affirmet. Ejus potius haud plane contemnenda videtur conjectura, qui *Aram* nomen Castri proprium intelligat; itaut Castri vocabulum, quo Eugenius utitur, commune sit; at vero *Ara Pinnæ* ipsum Pinnensis Provinciæ Castri nomen exprimat individuum. Quo ferme pacto, cum Castrum Guardiæ Grelis nominamus, vox *Guardiæ* proprium loci nomen indigitat.

(*a*) De Ecclesia *S. Petri* in Castro Larome egimus in notis ad Bullam Paschalis II. Unum superest inquirendum, cur S. Petri Ecclesia, quam Paschalis vindicat Monasterio S. Martini de Valle, hic Eugenius Abbatiæ Majellanæ subjiciat? Putamus, unam eamdemque Ecclesiam gemino obnoxiam oneri, utrique Abbatiæ inservire potuisse: Ni forte dicamus, Ecclesias duas in Feudo eodem extitisse cognomines.

Ecclesiam *S. Angeli* in eodem Feudo Laroma positam indigitat codex Visitationis an. 1604. fol. 184., sed vetustate ac ruinis attritam enunciat. Hinc hujusce Sacelli, non secus ac alterius sub S. Nicolai nomine, cui ex loci vicinia par excidium illatum fuerat, Titulus in Ecclesia S. Remigii, quæ in Terra Faræ præcipua est, collocatur.

(*b*) Quæ sub uno contextu recensentur Ecclesiæ numero quinque, ad unum eumdemque locum videntur revocandæ. Harum postrema *S. Helenæ* dicata, in *Castro S. Angeli in Trifinio* statuitur; ut in Castro eodem, aut Castri ejusdem territorio ceteras fuisse extructas credamus. Favet conjectura ex earum numeratione petita. Ecclesiam *S. Procopii*, unam ex quinque, apud *S. Angelum in Trifinio* esse collocandam, probat donatio Gerolfi Sacerdotis, qui Sacellum Monasterio Sancti Salvatoris de Magella anno 1000. dono dedit. Ecclesiam *S. Blasii de S. Angelo in Trifinio* nominat Alexandri II. Bulla jam typis impressa. Cur non item reliquæ Ecclesiæ ibidem statuendæ? Etsi vero hæc, sin minus vera, saltem verosimilia sint, certam Castri in Trifinio sedem figere, nondum nobis concessum. Haud improbanda conjectura, quæ Castrum istud in Theatina Diœcesi, atque in ipsa Guardiæ Grelis ditione constituit. Ibi namque ex accurata descriptione quam Corradus Visitator exhibet, Ecclesiæ S. Procopii, S. Blasii, ac S. Helenæ una componuntur. Consulatur in Archivo nostro Codex lit. C. designatus, fol. 129. 203. & 215.

(*c*) *Faram* hic excipe *Filiorum Petri*, in Theatina Diœcesi sitam. In Castri hujusce ditione *Ecclesiam S. Cantiani* collocant monumenta omnia, illud præ ceteris, quod Corradi Visitatio suppeditat in Codice sub lit. D. fol. 139., & 150. Variant paulisper in Ecclesiæ titulo designando; non enim *S. Cantianæ*, sed *S. Cantiani* Ecclesiam ubique nominant. Hanc ipsam Ecclesiam an. 1066. Petrus Amiconis filius Majellanæ Abbatiæ obtulit possidendam.

(*d*) Utraque Ecclesia in Theatina Provincia apud Vacrum, oppidum haud ignobile, quodque Ducatus prærogativa insignitur, sita est. Prior quidem sub vocabulo *S. Agathæ*, sedem habet in Colle, quem nominant *la Sterpara*, ex Cod. Visitat. an. 1640. fol. 312. Posterior, cui titulus *S. Nicolai*, extra Vacri mœnia collocatur, in Cod. & fol. mox relat. Ecclesiam S. Agathæ anno 1077. Priori Majellano tradidere Agzarellus, & Villelmus de Vacro. De posterioris Ecclesiæ accessione, nihil hactenus e nostris monumentis eruimus.

(*e*) An. 1100. Gentilis Monopelli Comes Ecclesiam *S. Candidæ* dono dedisse fertur. Apud Præturum sita erat, atque, ut vel ex ipsis Ecclesiæ ruinis patebat, *egregio opere extructa*, verbis utimur depromptis ex Cod. Visitat. an. 1598. fol. 30.

(*f*) Hæc *S. Nicolai* Ecclesia, ipsam Parochialem in terra Præturii, S. Nicolao dicatam, designat. Consulantur acta Visitat. an. 1598. fol. 26. & an. 1604. fol. 101.

(*g*) Ex Bullis Hadriani IV., & Alexandri III., quas infra evulgabimus, utramque Ecclesiam hic addimus, quæ ex Amanuensis incuria, in præsentis Bullæ copia fuerunt omissæ. Ex memorato Corradi Codice lit. B. fol. 151., utraque Ecclesia, altera *S. Agnetis*, *S. Justæ* altera, in Castillionis Territorio, quod sub Theatina Diœcesi clauditur, existit; sed fatiscentem ac ruinæ proximam vtramque describit. Ab anno 1074. ex donatione Petri de Arpa, Ecclesia *S. Justæ* ad Abbatiam Majellanam translata est.

(*h*) Hisce Ecclesiis, apud Buclanum nobile ac luculentum Theatinæ Diœcesis Oppidum, positis, quartam quæ *S. Blasii* nomen præsefert, addimus ex citatis Hadriani, ac Alexandri Constitutionibus. Quatuor igitur in Buclani ditione supputamus, & totidem reipsa numerandæ. Eam, quæ *S. Mariæ de Bassano* titulo decoratur, Siginolfo Siginolfi filio, jam tum ab an. 1142. acceptam refert Abbatia Majellana. En Ecclesiarum statum, ex actis Visitation. anno 1640. pag. 317. *S. Jacomo senza Chiesa*, *S. Croce senza Chiesa*, *S. Maria di Bassano*, *S. Blasio ci è la Chiesa*, *e se ci celebra*.

(*i*) Hoc idem *S. Angeli* Monasterium, Paschalis II. Bulla commemorat, atque inter Abbatiæ S. Martini de Fara Ecclesias recenset. Nunc vero juri subjicitur Abbatiæ Majellanæ, potiori quidem ratione; quum ex donatione Gerardi Transberti filii an. 1064., posteriori huic Abbatiæ tribuendum sit. Ut dissidia componamus, reponimus, unum idemque Monasterium, gemino onere, duplici Abbatiæ seorsim debito, gravari potuisse.

(*k*) Ex duabus, quæ ab Eugenio III. apud Gypsum collocantur Ecclesiis, prior Parochialis est, ac Præpositura in Gypsi Castro posita, quæ *S. Mariæ Majoris*, aut *Magnæ* nomine donatur.

Posterior Ecclesia *S. Mariæ de Calderariis*, in Castri ejusdem territorio existit. Consulatur Codex Visitationis sub lit. D. fol. 144. & 195. necnon acta alterius Visitationis anno 1598. fol. 14.

(*l*) Haud procul a Gypsi Castro, quod in Provincia citerioris Aprutii statuendum, extabat olim ex Corradi descriptione in relato toties volumine fol. 149. Ecclesia *S. Helenæ*, quam apud montem Moriscum Eugenius collocat. Extabat inquam olim; quandoquidem vel tum a Corradi Visitatoris ætate ruinis jacebat sepulta. Ita Ecclesia, quam ab anno 1144. ex donatione Marsilii Roberti filii Abbatia Majellana suam noverat, tandem misere periit.

(*m*) Dissonant hic ab Eugenii Bulla reliquæ Summor. Pontificum Adriani IV, Alexandri III, atque Eugenii III. Constitutiones; ubi enim Eugenius Ecclesiam *S. Juliani apud Gipsum* nominat, alii Ecclesiam *S. Julianæ apud Atessam* recensent. Facile dissidium componitur, si loca atque Ecclesias distinguamus. Ecclesiæ

Milonis (*a*), cum pertinentiis suis. Unum Hospitale in Palazzano (*b*): Apud Septem aliud Hospitale, & Ecclesiam S. Pastoris (*c*): Apud Lanzanum unum Hospitale (*d*): Apud Roccam Morice Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & Ecclesiam S. Nicolai (*e*): Apud Ursoniam Ecclesiam S. Martini (*f*): Apud Ilicem Ecclesiam S. Angeli (*g*) cum cellis suis, villanis, terris, & vineis: Apud Ripam Corvariam, Ecclesiam S. Victorini (*h*) cum terris, & vineis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum locum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, seu ablatas retinere, minuere, vel aliquibus * fatigare, sed omnia integre conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diœcesanorum Episcoporum Canonica justitia. Ad indicium autem hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, aurum * unum Nobis, nostrisque Successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Secularisve persona hanc Nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi presuncionem suam satisfactione congrua emendaverit, potestatis honorisve sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei, & Domini Redemtoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Heremo jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

* *Sup.* Vexationibus.

* *L.* Aureum.

Pœnæ contra inobedientes statuuntur.

Ego Eugenius Catholicæ Sedis Episcopus ss.

Ego Conradus Sabinensis Episcopus ss.

Ego Gregorius Presbyter Cardinalis tt. S. Callisti ss.

Ego Ubaldus Presbyter Cardinalis tt. S. Praxedis ss.

Ego Nicolaus Presbyter Cardinalis tt. S. Ciriaci (*i*) ss.

Ego Manfredus Presbyter Cardinalis tt. S. Sabinæ ss.

Ego Aribertus Presbyter Cardinalis tt. S. Anastasiæ ss.

Ego Julius Presbyter Cardinalis tt. Sancti Marcelli ss.

Ego * ...... Presbyter Cardinalis tt. S. Pastoris ss.

* *Sup.* Guido.

Ego Bernardus Presbyter Cardinalis tt. S. Clementis ss.

Ego Jordanus Presbyter Cardinalis Sancti Adriani ss.

Ego * ..... Diaconus Cardinalis Sancti Angeli ss.

* *Sup.* Gregorius.

Ego Astaldus Diaconus Cardinalis Sancti Eustasii ss.

Ego Guido

clesiæ S. Juliani extra Gypsi Castrum, in loco qui vocatur *lo Colle di S. Juliano*, meminit Corradus citat. Cod. fol. 149., qui Ecclesiam S. Juliani dirutam affirmat. Consonat alius Ecclesiarum Index an. 1587. elucubratus. Sed & *S. Julianæ Ecclesiam apud Atissæ* oppidum statuendam, in notis Hadriani IV. Bullæ infra subjiciendis, demonstrabimus. Nodus ergo solvitur, si dissimilem Bullarum materiem secernamus.

(*a*) Quæ de Feudo *Collis Milonis* hausimus ex Inventario alligato Codici Visitation. an. 1604. fol. 139. & seqq., ad accuratam loci notitiam assequendam, juvat exscribere: *Item detta Abbazia tiene, e possiede nel Territorio di Casoli, nel luogo dove si chiama Colle Milone, un Feudo, dove anticamente era un Castello abitato da' Cittadini, chiamato Colle Milone, nel quale detta Abbazia di Majella teneva la Jurisdizione civile e criminale. Detto Feudo è stato distrutto, e ruinato dalli homini di Casoli.*

(*b*) Ecclesias atque Hospitales domos in Civitatis Lanciani territorio erectas, videtur nobis hic Bulla indicare. Cujus quidem territorii partem quamdam esse Plazanum ab Eugenio nominatum, affirmat in memorato Codice Jo: Baptista Corradus fol. 19. ubi ad oram paginæ, in qua ex Innocenti III. Bulla Ecclesiæ recensentur Abbatiæ Magellanæ subjectæ, hæc habet: *Plazanum apud Septe in territorio Lanzani.*

(*c*) Ex relatis Corradi verbis patet, Septe planitiem in Lanciani agro collocandam. Adjacet Sangri fluminis territorio, atque Ecclesiam S. Pastoris cum Hospitali, cujus in Bulla mentio, servabat olim extructam. Olim inquam; jam enim Sacellum concidisse, atque ejus Titulum in Cathedralem Lanciani fuisse translatum, legimus in actis Visitat. an. 1598. fol. 38.

(*d*) Propius ad Lancianum domus hæc Hospitalis accedit; quandoquidem extra Lanciani mœnia, in Arundinis sive in Urbis vinetis statuitur, in quodam Tabularii nostri Inventario, cui titulus: *Index Collationum Ecclesiarum Basilicæ subjectarum extra Urbem*, fol. 94. Huic domui, Ecclesia S. Jacobi conjuncta dicitur in gemino Visitationis Codice, altero Corradi fol. 152., altero Rinalducii fol. 37.

Notandum, Ecclesias ac domos Hospitales mox enumeratas in Lanciani ditione positas, jamdiu Ecclesiæ Cathedrali Lancianensi concessas fuisse: solumt tamen quotannis Capitulo Vaticanæ Basilicæ certum Canonem.

(*e*) Ecclesiarum *S. Mariæ del Cerreto, & S. Nicolai* in Rocchæ Moricis territorio Theatin. Diœces. meminit laudatus Corradi Codex fol. 135. Sed nullam recenset Hospitalem domum; cujus nulla item mentio in sequentium Pontificum Sanctionibus. Suspicati ergo licet, aut domum illam eversam fuisse, aut alio translatam. Ex largitione Roberti Comitis Monopelli, jam tum ab an. 1122. utraque Ecclesia inter Abbatiæ Majellanæ membra recensetur.

(*f*) Ecclesiam *S. Martini* in Territorio Ursoniæ, vulgo *Orsogna* Theatin. Diœces., donavit an. 1074. Adeodatus Petri filius, &:Adamus filius Asonis. Obvia Ecclesiæ notio, cujus tum in actis Visitation., tum in Ecclesiarum Inventariis mentio satis frequens. Ex Corradi testimonio fol. 148. Ecclesia isthæc in simplex Beneficium Capitulo Vaticano subjectum, evasit.

(*g*) Hæc de Castro Ilicis, in Diœcesi Pinnensi posito, atque de S. Angeli Ecclesia, ex Corradi Codice fol. 125. adnotamus: *Ecclesia S. Angeli della Jelice, quæ est curata ... distat a Castro la Jelice, & distat a Civitate Pinnensi circa duo milliaria.* Castrum Ilicis, Abbatiæ S. Joannis in Venere subjicitur.

(*h*) *Ripa Corvaria*, hodie *Corvajo*, Castrum est Comitatus Albæ, & Talliacotii in regione Marsorum. Quam hic illustramus *S. Victorini* Ecclesiam, ita describit Corrad. fol. 241. *Ecclesia S. Victorini in terris & vineis est immediate* (subjecta) *Abbatiæ S. Salvatoris de Majella, prout in Privilegio Eugenii Papæ; quæ Ecclesia est in Feudo, quod* (dicitur) *di Ripa Coruara apud territorium dello Casale Theatin. Diœces.*

(*i*) Quæ ad Thermas Diocletianeas olim extabat Ecclesia *S. Cyriaci in Thermis* nuncupata, jampridem excidit. Ad Templum SS. Quirici & Julittæ Sixtus Papa IV., teste Panvinio, veterem Titulum transtulit.

(*a*) Etsi

Ego Guido Diaconus Cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu ss.
Ego Hiacynthus Diaconus Cardinalis tt. S. Cosmi * ss.

L. S. Mariæ Cosmedin.

Datum Ferentini per manum Bosonis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriptoris, viiii. Kal. Februarii, Indict. xiiii., Incarnationis Anno MCL. (*a*), Pontificatus vero Domini Eugenii PP. III. Anno sexto.

Vaticanæ Basilicæ Canonicis quartam partem omnium Oblationum, quæ tam de Altari Beati Petri, & Arca, quam de omnibus ministeriis ejusdem Ecclesiæ proveniunt, præter de ministerio S. Leonis, accedente Cardinalium consensu elargitur.

Ex Basil. Vaticanæ Archiv. Caps. 2. Fasc. 5. (*b*).

Eugenius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Bernardo Presbytero Cardinali Sancti Clementis, & Ecclesiæ Beati Petri Archipresbytero, atque ceteris ejusdem Ecclesiæ Canonicis, tam præsentibus, quam futuris, canonice substituendis; in perpetuum.

N. CH. 1153.

b instituta er BB. Pem ac Paua comparate, ducitur lle exordi-, & conionis motim.

Beatorum Petri & Pauli tam eminens est, & tam gloriosa societas, ut & ambo sint doctores Gentium, auctores Martyrum, principes Sacerdotum. Et cum inter universos Apostolos peculiari quadam prærogativa præcellant, æqualitatis in Cælo meritis disparitatem non sentiunt. Petro ab ipso Salvatore nostro Domino Jesu Christo Claves Regni Cælorum sunt commissæ; Paulus a Deo electus est, ut de multitudine Gentium Regnum Cælorum impleat sua prædicatione; Petrus petra est, & fundamentum Fidei, & ne ruamus, in soliditate nos firma sustentat. Paulus, ne pravo Hæreticorum dogmate vulneremur, moralitatis honestate, & invincibili ratione Fidei nos armat. Petrus principatum tenens, ex potestate ligat, & solvit; Paulus diligens Prædicator, ne quid reprehensibile, vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunit. Petrus firmamentum nostrum est, ac domus fortitudinis, & in Fide ejus plantati, & radicati sumus; Paulus vas electionis prædestinatos a Deo, & electos cælestis tubæ sonoritate vocavit, & pro nobis sine intermissione orans, ne a fide, & veritate deviemus, apud Deum interveniendo nos protegit. Cum igitur hii duo maxima luminaria Dei Ecclesiam illustrantia, pari & amicabili splendore, & fraterno amore præfulgeant, æquitatis & justitiæ persuadet ratio, ut Nos, qui licet indigni, Christi vices in terris agimus, & in ejusdem Apostolorum Principis Cathedra residere conspicimur, domesticam Beati Petri familiam paterno diligamus affectu, & pia eam provisione in suis necessitatibus adjuvemus. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filii, quartam partem omnium Oblationum (*c*), quæ de Altari ejusdem Beati Petri Apostoli, & tam de Arca (*d*), quam de omnibus ministeriis (*e*) ipsius Ecclesiæ, præter de ministerio Beati Leonis, proveniunt, vobis ex consensu

Oblationum quarumcumque, uno duntaxat excepto casu, quartam partem largitur pleno jure.

(*a*) Etsi annum MCL. Bulla enumeret, nos annum 1151. supputamus; eumdemque annum Bullæ initio præfiximus. Dissidium facile componitur, si, unde anni petantur initia, observemus. Alii a die 25. Martii; alii a Kalendis Januarii, anni primordia ducunt. Utraque temporis ratio in Bullis servatur. Nos a Januario annum ordimur; Hinc Eugenianam Bullam, quæ die 24. Januarii conscripta est, anno 1151. consignamus; annis Pontificatus Eugenii, atque Indictionis ita exigentibus; quod & in Bullarum sequentium ratione temporum statuenda, perpetuo observabimus. Hæc in antecessum semel præmonuisse sat erit, ne in posterum, pari occurrente chronologiæ conflictu, eadem inutiliter repetamus.

(*b*) Ubi servatur authographum; quod Baronius in Annalib. ac deinde Paul. de Angelis in adnotat. ad Roman. Canon. num. 8. publica luce donarunt.

(*c*) Quota fuerit hæc Oblationum quarta pars Vaticanæ Basilicæ Canonicis dono tradita, innuunt literæ Innocentii IV. ad Ecclesiæ S. Mariæ Majoris Archipresbyterum, ejusque Fratres, Pontificat. anno I. datæ: In iis enim prælaud. Innocentius affirmat, quod *Eugenius Papa III. de XII. unciis Oblationum B. Petri, & ministerium* (fort. Ministeriorum) *tres uncias Ecclesiæ B. Petri concesserit.*

(*d*) Arcæ nomen usurpat Romanus Canon. cujus verba dedimus pag. 37. not. *e*. Illud accipi pro *capsa*, in quam plures offerentes ad Vaticanum pecuniam injicerent; non pauca Pontificum Diplomata inferius producenda, satis demonstrant: idemque, ni fallor, innuit S. Petrus Damianus lib. 3. epist. 4. ubi de Cadaloo, qui adversus Alexandrum II. Schisma conflavit, hæc habet: *Ad marsupiorum patrocinia funesta concurrit, pecunia per regiones, andronas, vel angiportus in populos erogatur, B. Petri venerabilis arca pervaditur*. Legesis V. Cl. Petr. Morett. Part. 1. Lucubrat. de Presbyt. sect. 6. §. 10. Quo in loco sita fuerit *arca* ista, indigitat promendum infra Innocentii III. Diploma an. 15. Pontif. die 24. Aprilis editum, quo idem Innocentius peregrinos Apostolica Limina visitantes alloquitur in hunc modum: *Meliores Oblationes vestras, & alias quas portatis de vestris partibus Beato Petro transmissas, in Altari majori deponatis, & Arca quæ sub Altare consistit &c.*

(*e*) Huic vocabulo duplex notio est in medii ævi monumentis ad Vaticanam S. Petri Basilicam spectantibus: vel enim Obla.

ſenſu Fratrum noſtrum Epiſcoporum, & Cardinalium, Sedis Apoſtolicæ auctoritate concedimus (*a*), & præſentis ſcripti pagina confirmamus; ita videlicet, ut ſemper, cum volueritis, facultatem liberam habeatis, eandem Oblationem in veſtris manibus retinendi, atque cuſtodiendi, ſeu aliis, quibus volueritis, cum noſtro, atque noſtrorum Succeſſorum conſenſu vendendi: Salva in omnibus aliis, & retenta in noſtris, & Succeſſorum noſtrorum manibus ipſius Eccleſiæ libera diſpoſitione, atque cuſtodia. Hoc autem ideo facere dignum duximus, ut vos die ac nocte ſtudioſe in Dei laudibus deſudantes, tam in Miſſarum celebratione, quam in Matutinis, & aliis horis pro vivorum, ac defunctorum ſalute, attenta diligentia, & honeſte decantandis, prædictam Beati Petri Eccleſiam obſequio debito veneremini, & Dei fideles, Apoſtolorum limina devotione debita viſitantes, locum ipſum in majori devotione, ac veneratione, ſemper habeant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas ſit hujus noſtræ conceſſionis paginam temerario auſu infringere, ſeu quibuslibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, Sæculariſve Perſona id attemptare præſumpſerit, ſecundo, tertiove commonita, niſi præſumptionem ſuam congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe Divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem hanc noſtram Conſtitutionem eidem loco ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & in futurum præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Alterum conceſſionis motivum, Miniſtrorum labores, atque vigiliæ.

Pœnis propoſitis, Bullæ violatores deterret.

Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ss.

✠ Ego Conradus Sabinenſis Epiſcopus ss.
✠ Ego Ymarus Tuſculanus Epiſcopus ss.
✠ Ego Hugo Hoſtienſis Epiſcopus ss.
✠ Ego GG. (*b*) Presb. Card. tt. Sancti Caliſti ss.
✠ Ego Guido Presb. Card. tt. Sancti Griſogoni ss.
✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Praxedis ss.
✠ Ego Manfredus Presb. Card. tt. Sanctæ Savinæ ss.
✠ Ego Aribertus Presb. Card. tt. Sanctæ Anaſtaſiæ ss.
✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Crucis in Hieruſalem ss.
✠ Ego Guido Presb. Card. tt. Paſtoris (*c*) ss.
✠ Ego Jordanus Presb. Card. tt. Sanctæ Suſannæ ss.
✠ Ego Octavianus Presb. Card. tt. Sanctæ Ceciliæ ss.
✠ Ego Aſtaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Priſcæ ss.
✠ Ego Rolandus Presb. Card. tt. Sancti Marci ss.
✠ Ego Gerardus Presb. Card. tt. Sancti Stephani in Cœlio Monte ss.
✠ Ego Jo-

Oblationes deſignat, deducto vocis etymo (uti laudat. Morett. loc. cit. ſect. 4. §. 4. perdocte conjicit) a miniſtris per minora altaria conſtitutis, ut illas exciperent; vel pro altaribus & ſacellis accipitur, quibus eadem fiebant Oblata, quo ſenſu Petr. Mallius in vetere membrana apud noſtrum Tabular. capſ. 2. faſc. 255. aſſervata, *Quotiens*, inquit, *ad aliquod Miniſteriorum vigiliæ celebrantur, Cuſtos Altaris duodecim candelas ad minus ibi ponere debet, & Canonicis de bono vino ad ſufficientiam cum ſuis vaſis & cereis propinare*.

(*a*) Eugenii III. eximiam in S. Petri Canonicos liberalitatem Petr. Mallius, & Romanus Canon. tit. 8. his verbis teſtatam fecerunt: *Condidit quoque* (Eugenius III.) *privilegium, in quo conceſſit Canonicis hujus venerabilis Baſilicæ quartam partem totius Oblationis, quæ venit in Eccleſia Beati Petri, præter Oblationem S. Leonis IX. Papæ*; nempe, ut putamus, præter decimam Oblationum partem, quam S. Leo IX. ſuo Diplomate ſuperius allato pag. 35. fuit elargitus.

(*b*) Nempe Gregorius; uti conſtat tum ex duplici conſtitutione, Lucii II. & Anaſtaſii IV. apud Joann. Mar. Creſcimbeni Hiſtor. Eccleſiæ S. Joannis ante Port. Latin. pag. 246. & ſeqq. tum ex altero Eugenii III. Diplomate, quod Cornelius Margarin. refert tom. 2. Bullar. Caſin. pag. 164. & ſeq.

(*c*) Vulgò Eccleſiæ S. Pudentianæ, de qua conſulendus noſter Pomp. Ugonius Statione 21.

(*a*) Felix

✠ Ego Joannes Paparo Sancti Laurentii in Damaso Presb. Card. ss.
✠ Ego Johannes Presb. Card. Sanctorum Johannis & Pauli tt. Pamachii ss.
✠ Ego Gencius Presb. Card. tt. Sancti Laurentii in Lucina ss.
✠ Ego Henricus Presb. Card. tt. Sanctorum Nerei, & Achillei ss.
✠ Ego Oddo Diac. Card. Sancti Georgii ad velum aureum ss.
✠ Ego Guido Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.
✠ Ego Jacintus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Cosmydin. ss.
✠ Ego Johannes Diac. Card. Sanctorum Sergii, & Bachi ss.
✠ Ego Gerardus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Via lata ss.
✠ Ego Odo Diac. Card. Sancti Nicholai in Carcere Tulliano ss.
✠ Ego Bernardus Diac. Card. Sanctorum Cosme, & Damiani juxta templum Romuli (*a*) ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Bosonis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriptoris IV. Idus Aprilis, Indictione prima, Incarnationis Dominicæ Anno MCLIII. Pontificatus vero Dñi Eugenii III. PP. Anno nono.

HADRIANUS IV.

Hadrianus Quartus die 3. Decembris anno 1154. electus atque inthronizatus Summus Ecclesiæ Pontifex; Sedit annos 4. menses 8. dies 29. E vivis abiit die 1. Septembris 1159.

Eugenii III. Privilegio, quo S. Petri Canonicis quarta Oblationum pars conceditur; majorem conciliat firmitatem (*b*).

Ex autographo in Basil. Vaticanæ Tabular. Caps. 2. Fasc. 5.

Hadrianus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Bernardo Presbytero Sancti Clementis Cardinali, & Ecclesiæ Beati Petri Archipresbytero, atque ceteris ejusdem Ecclesiæ Canonicis, tam præsentibus, quam futuris, canonice substituendis; In perpetuum.

BEatorum Petri & Pauli, tam eminens est, & tam gloriosa societas, ut & ambo sint doctores Gentium, auctores Martyrum, principes Sacerdotum. Et cum inter universos Apostolos peculiari quadam prærogativa præcellant, æqualitatis, in Cælo meritis disparitatem non sentiunt. Petro ab ipso Salvatore nostro Domino Jesu Christo Claves Regni Cælorum sunt commissæ, Paulus a Deo electus est, ut de multitudine Gentium Regnum Cælorum impleat sua Prædicatione; Petrus Petra est, & fundamentum Fidei, & ne ruamus, in soliditate nos firma sustentat; Paulus ne pravo hæreticorum dogmate vulneremur, moralitatis honestate, & invincibili ratione Fidei nos armat; Petrus Principatum tenens, ex potestate ligat, & solvit; Paulus diligens Prædicator, ne quid reprehensibile, vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunit; Petrus firmamentum nostrum est, ac Domus fortitudinis, & in Fide ejus plantati, & radicati sumus; Paulus vas electionis prædestinatos a Deo, & electos Cælestis tubæ sonoritate vocavit, & pro nobis sine intermissione orans, ne a fide & veritate deviemus, apud Deum interveniendo nos protegit. Cum igitur hii duo maxima luminaria, Dei Ecclesiam illustrantia pari & amicabili splendore & fraterno amore præfulgeant, æquitatis & justitiæ ratio persuadet, ut nos, qui licet indigni, Christi vices in terris agimus, & in ejusdem Apostolorum Principis Cathedra residere conspicimur, domesticam Beati Petri Familiam paterno diligamus affectu, & pia eam

(*a*) Felix IV. Rom. Pont. Ecclesiam SS. Cosmæ & Damiani, quam Deo Opt. Max. dedicavit, Templo Romuli ita adnexuit, ut hæc veluti illius portio esse videretur. Confer laudatum Ugon. Stat. 23.

(*b*) Hujusmodi Bullam spectasse mihi videntur Petrus Mallius & Romanus Canonicus tit. 8. dum literis mandarunt, Hadrianum IV. *condidisse Privilegium Canonicis de Confirmatione Confessionis.*

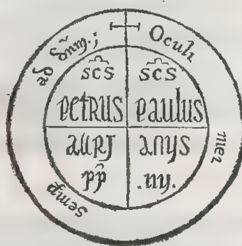
(*a*) Eccle;

eam provisione in suis necessitatibus adjuvemus. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filii, ad exemplar Prædecessoris nostri Sanctæ memoriæ Papæ Eugenii, quartam partem omnium Oblationum, quæ de Altari ejusdem Beati Petri Apostoli & tam de Arca, quam de omnibus ministeriis ipsius Ecclesiæ, præter de ministerio Beati Leonis proveniunt, vobis ex consensu Fratrum nostrorum Episcoporum, & Cardinalium, Sedis Apostolicæ auctoritate concedimus; & præsentis Scripti pagina confirmamus. Ita videlicet, ut semper cum volueritis, facultatem liberam habeatis eamdem Oblationem in vestris manibus retinendi, atque custodiendi, seu aliis quibus volueritis cum nostro atque Successorum nostrorum consensu vendendi. Salva in omnibus aliis, & retenta in nostris, & Successorum nostrorum manibus ipsius Ecclesiæ libera dispositione, atque custodia. Hoc autem ideo facere dignum duximus, ut vos die ac nocte studiose in Dei laudibus desudantes, tam in Missarum celebratione, quam in Matutinis, & aliis horis pro vivorum, ac Defunctorum salute, attenta diligentia, & honeste decantandis, prædictam Beati Petri Ecclesiam obsequio debito veneremini, & Dei fideles Apostolorum limina devotione debita visitantes, locum ipsum in majori devotione, ac veneratione semper habeant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit hujus nostræ concessionis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Secularisve Persona id attemptare præsumpserit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat; reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei ac Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem hanc nostram Constitutionem eidem loco servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & in futurum præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Eugenii III. Constitutionem, quam integram exscribit, confirmat.

Quæ Pontificem inpulerit ratio.

Pœnis propositis, Bullæ violatores deterret.

Ego Hadrianus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

BENE VALETE

✠ Ego Imarus Tusculanus Episcopus ss.
✠ Ego Hugo Hostiensis Episcopus ss.
✠ Ego Gregorius Sabinensis Episcopus ss.
✠ Ego Guido Presb. Card. tt. Sancti Grisogoni ss.
✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Praxedis ss.
✠ Ego Manfredus Presb. Card. tt. Sanctæ Savinæ ss.
✠ Ego Aribertus Presb. Card. tt. Sanctæ Anastasiæ ss.
✠ Ego Julius Presb. Card. tt. Sancti Marcelli ss.
✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Crucis in Jerusalem ss.
✠ Ego Guido Presb. Card. Tituli Pastoris ss.
✠ Ego Astaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Priscæ ss.
✠ Ego Gerardus Presb. Card. tt. Sancti Stephani in Cœlio Monte ss.
✠ Ego Henricus Presb. Card. tt. Sanctorum Nerei, & Achillei ss.
✠ Ego Joannes Presb. Card. tt. Sanctorum Silvestri, & Martini ss.
✠ Ego Guido Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.
✠ Ego Joannes Diac. Card. Sanctorum Sergii, & Bachi ss.
✠ Ego Ildebrandus Diac. Card. Sancti Eustachii juxta Templum Agrippæ ss.
✠ Ego Odo Diac. Card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis, & Cancellarii decimotertio Kalendas Februarii, Inditione tertia, Incarnationis Dominicæ, Anno Millesimo centesimo quinquagesimo quarto; Pontificatus vero Domini Adriani Papæ Quarti Anno Primo.

Constitu-

Conſtitutiones Paſchalis II. atque Eugenii III. ſuper juribus, libertate, ac bonis Abbatiæ Majellanæ ſubjectis, repetit, atque confirmat.

Ex Bulla original. in Tabular. Baſil. Vatic. Capſ. 21. Faſc. 39.

Hadrianus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Alexandro Abbati Heremi Magellanæ, ejuſque Fratribus tam præſentibus, quam futuris, Heremiticam vitam profeſſis; In perpetuum.

JUſtis Religioſorum deſideriis conſentire, ac rationabilibus eorum poſtulationibus clementer annuere, Apoſtolicæ Sedis, cui largiente Domino, deſervimus, auctoritas, & fraternæ charitatis unitas nos hortatur. Quocirca, dilecte in Domino fili Alexander Prior, tuis juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Prædeceſſorum noſtrorum ſanctæ recordationis Paſchalis, & Eugenii Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, Eccleſiam Sancti Salvatoris, in qua divino mancipati eſtis obſequio, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Statuentes, ut veſtræ habitationis Heremus, ab omnium hominum jure, ac poteſtate libera perſeveret, & vos ad Domini famulatum omni tranquillitate perfruamini. Præterea, quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona idem Monaſterium in præſentiarum juſte, & canonice poſſidet, aut in futurum, conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci, firma vobis, veſtriſque Succeſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam Sancti Salvatoris de Angre Caſtellare cum ſubjacenti Podio Ceſaliæ: Eccleſiam Sancti Martini a Ranchano * (*a*) cum cellis ſuis: Eccleſiam S. Panchratii cum cellis (*b*) ſuis: Aram Pinnæ cum ſubjacenti Podio Famecclani: Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Lavella cum cellis ſuis: Eccleſiam Sancti Angeli, & Sancti Petri de Caſtro Larome: Eccleſiam Sancti Clementis cum cellis ſuis: Monaſterium Sancti Andreæ cum cellis ſuis: Eccleſiam Sancti Blaſii, Eccleſiam Sanctæ Agathæ, Eccleſiam Sancti Procopii, Eccleſiam Sancti Nicholai, Eccleſiam Sanctæ Helenæ de Caſtro Sancti Angeli in Trifinio, & ibidem Villanos (*c*), ac poſſeſſiones terrarum, & vinearum. Item apud Faram, villanos, Molendina, & poſſeſſiones terrarum, ac vinearum, & Eccleſiam Sanctæ Cantianæ. Apud Vacrum, Eccleſiam Sanctæ Agathæ, & Eccleſiam Sancti Nicholai cum terris, vineis, ac poſſeſſionibus ſuis. Apud Prætorum * Eccleſiam Sanctæ Candidæ, Eccleſiam Sancti Nicholai, Villanos, Molendina, & poſſeſſiones terrarum, ac vinearum. Apud Caſtellionem, Eccleſiam Sanctæ Juſtæ, & Sanctæ Agnetis, Villanis, terris, & vineis. Apud Bocclanicum, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Mirabello, Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Baſſano, Eccleſiam Sancti Jacobi, Villanos, Molendinum, & poſſeſſiones terrarum, ac vinearum. Apud Sanctum Vitum, Monaſterium Sancti Angeli cum cellis, Villanis, terris, Molendinis, & vineis. Apud Pollotri, Monaſterium Sancti Barbati, cum cellis, Villanis, terris, & vineis. Apud Gipſum de domo, Eccleſiam Sanctæ Mariæ, cum Villanis, terris, & vineis, & Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Calderari cum cellis ſuis. Apud Montem Moriſcum, Eccleſiam Sanctæ Helenæ. Apud Ateſſam (*d*) Eccleſiam

* *Al.* Prætu-rum.

(*a*) Eccleſiæ *S. Martini*, de qua in notis ad Alexandri II. Bullam egimus ſupra, cognomen ſuperaddit Eugenius, qui Eccleſiam nominat *S. Martini a Ranclano*. Individuam hanc loci ſedem ignoramus: etſi ea in Citeriorem Aprutium videatur rejicienda. Hanc ipſam Eccleſiam eodem peculiari cognomine circumſcriptam, dono fuiſſe traditam Monaſterio Magellano jam tum ab anno 1054. e noſtris colligimus monumentis, quorum ſeriem in ea, quam ſumus polliciti, Diſſertatione proferemus.

(*b*) *Cellarum* nomine privatas quaſdam domos in ruſticis Prædiis ſitas, quibus Sacella quædam ſive Oratoria aliquando conjuncta erant, eſſe intelligendas, Author eſt Ducangius in verbo *Cella*. In domos haſce ſeſe recipiebant Monachi, ſive a Monaſterio abeſſent fructuum colligendorum cauſa; ſive eo ſe conferrent, ut, ab aliorum frequentia atque conſortio ſemoti, ſolitudini atque orationi impenſius vacarent.

(*c*) *Villanus* ruſticum denotat hominem, non quemcumque, ſed eum qui agri colendi ſervitio erat addictus. Non erat ergo ultroneus, ſed neceſſarius omnino Villanorum famulatus: quippe qui a terrarum cultura illis concredita, nunquam divelli poterant. Hinc, prædio aut fundo in alienum dominatum translato, & ipſi fundum ſequebantur. Conſulatur Ducangii Gloſſarium.

(*d*) *Ateſſa* Oppidum eſt haud longe ab Anxani Urbe poſitum. Varia illi indita nomina a medii Ævi Scriptoribus, apud quos *Tazze*, *Tieze*, *Atiſſa*, atque *Ateſſa* perinde ſonat. Inter loca Abbatiæ Majellanæ ſubjecta, Lotharius Imperator in ſuo Diplomate edito an. 1137., quod in Corradi Codice ſub litera C fol. 9. inſertum legitur, enumerat *Taize*, ipſam ſcilicet, ut putamus, Ateſſam, e nominis ſimilitudine. In Oppidi hujuſce vicinia Eccleſiam *S. Julianæ* collocat Hadrianus, cui ſuccinit

clesiam Sanctæ Julianæ. Apud Casulem, villam, quæ vocatur Colle Milonis, cum pertinentiis suis. Unum Hospitale in Plazano: Apud Septem, Ecclesiam S. Pastoris, & unum Hospitale: Apud Lanzanum, unum Hospitale: Apud Roccam Morici, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & S. Nicholai: Apud Ursoniam, Ecclesiam Sancti Martini: Apud Ylicem, Ecclesiam Sancti Angeli cum cellis suis, Villanis, terris, & vineis: Apud Ripa Corvaria, Ecclesiam Sancti Victorini cum terris, & vineis. Chrisma, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, a Diocesano suscipietis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis quem malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Heremum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu modis quibuslibet fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diocesanorum Episcoporum canonica justitia. Ad indicium autem hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis; aureum unum tu, & successores tui Nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Dñi Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Heremo justa servantibus, sit pax Dñi nostri Jesu Christi, quatinus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Quænam Episcoporum in Monachos munia.

Ut Monachis tranquillitatem conciliet perpetuam, alienam audaciam pœnis coercet.

Ego Adrianus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Ymarus Tusculanus Episcopus ss.
✠ Ego Gregorius Sabinensis Episcopus ss.
✠ Ego Guido Presb. Card. tt. Sancti Grisogoni ss.
✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Praxedis ss.
✠ Ego Johannes Presb. Card. Sanctorum Johannis & Pauli tt. Pamachii ss.
✠ Ego Oddo Diac. Card. Sancti Georgii ad Velum aureum ss.
✠ Ego Guido Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.
✠ Ego Johannes Diac. Card. Sanctorum Sergi & Bachi ss.
✠ Ego Gerardus Diac. Card. S. Mariæ in Via lata ss.
✠ Ego Odo Diac. Card. Sancti Nicholai in Carcere Tulliano ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis, & Cancellarii, Nonis Maji, Indictione tertia, Incarnationis Dominicæ Anno MCLV. Pontificatus vero Dñi Adriani PP. IIII. Anno primo.

Ecclesias

succinit Corradus Visitator in Cod. supra citato, fol. 11. Quam vero Ecclesia illa subierit fortunam, indicat descriptio, eruta ex fol. 178. Voluminis, cui Titulus, *Index collationum &c.* quæ sic habet: *Dicta Ecclesia* (S. Julianæ) *est prope dictam Terram extra Mœnia S. Antonii, & de ea tantum apparent vestigia.*

(a) Sacras

Ecclesias cum in Urbe, tum extra Romanum Territorium positas (*a*), Bona complura, Privilegia etiam ac jura enumerat; eaque omnia Archipresbytero & Canonicis peculiari Diplomate communit.

Ex Autographo in Archiv. nostro Capitulari Capſ. 4. Faſc. 259.

Hadrianus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Bernardo tt. Sancti Clementis Presbytero Cardinali, & Archipresbytero Canonicæ Basilicæ Principis Apostolorum, & ejusdem Canonicis, & Rectoribus quatuor Monasteriorum Sanctorum Joannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris (b), tam præsentibus, quam futuris, canonice substituendis; In perpetuum.

. CH. 158.

...mi Pon- ..., quia Succeſ- intereſt ...ſarum ...ſtros, ac ...tueri.

...uor Mo- ...iorumu- ...n gene- ...appro-

LIquet omnibus Fidei Christianæ cultoribus, Beatum Petrum ab ipſo Salvatore noſtro Domino Jeſu Chriſto Apoſtolorum fore Principem conſtitutum, atque poteſtatem ligandi atque ſolvendi animas cæleſti privilegio traditam, unde & etiam dicitur: Tu es Petrus, & ſuper hanc petram hedificabo Eccleſiam meam, & Tibi dabo Claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcunque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in Cælis. Et iterum: ſi diligis me, Symon Petre, paſce oves meas. Nos igitur, qui, licet indigni, ejuſdem Cælorum Clavigeri Vicarii ſumus, & ejus loco in ſancta Dei Eccleſia reſidemus, ſpeciales ipſius Miniſtros, ſive Patrimonia Sedis Apoſtolicæ debemus patrocinio confovere, & a pravorum hominum incurſibus defenſare. Eapropter, dilecti in Domino Filii, veſtris petitionibus benignitate debita impertimur aſſenſum, & Sacroſanctas Eccleſias Beatorum Martyrum Joannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris, veſtris uſibus ac ſuſtentationibus deſtinatas, ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Sergii II, Leonis IV, Leonis IX, & Innocentii II, Romanorum Pontificum, præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes, ut quaſcunque Poſſeſſiones, quæcunque Bona eiſdem venerabilibus Locis canonice pertinent, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino poterit adipiſci, firma vobis veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Eccleſiam Sanctæ Mariæ in Caterina (*c*) cum omnibus ad eam pertinentibus: Eccleſiam Sancti Salvatoris juxta Terriones, quæ conſtructa eſt a Prædeceſſore noſtro Sanctæ recordationis Leone IV. Papa (*d*) ad ſepulturam omnium Ultramontanorum, cum omnibus

Eccleſias ſingillatim enumerat, & primo Romæ poſitas.

(*a*) Sacras Ædes, quas cum Hadrianus IV. in hac Bulla, tum Urbanus III, Innocentius III, Gregorius IX, aliique Romani Pontifices, datis ea de re peculiaribus Privilegiis infra adducendis, Vaticano Capitulo conceſſerunt, aut firmius corroborarunt; Baſilicæ noſtræ Cenſualia, ſeu Inventaria Eccleſiarum, Hoſpitalium, Monaſteriorum eidem Baſilicæ ſubditorum, jampridem recenſuerunt. Perſpicua inde petuntur argumenta, quæ harumce Eccleſiarum Vaticano Capitulo ſervitutem, obedientiam, & ſubjectionem omnimodam oſtendunt. Quotas etenim ſingulæ aut croci, aut piperis, aut ceræ &c. libras, ſive quotam pecuniarum ſummam debeant Vaticanæ Baſilicæ perſolvere; complures etiam earumdem Eccleſiarum proviſiones, ac beneficiorum ipſis adnexorum collationes a prædicto Sancti Petri Capitulo factas, memorata Inventaria, aliique Codices adnotarunt. Quoad Sacras Ædes in Urbe, aut ab ejus mœnibus non longe ſitas, illud inſuper animadverſione dignum putamus, quod in prælaudatis Inventariis reperimus ſcriptum. Ad illas nimirum Canonici, aut quipiam ex Capitulo, feſto Titularis aut Patroni recurrente, accedebant, ut vel modo aſſolet, ſolemni pompa Rem Divinam acturi: In earum nonnullis concionem haberi conſuevit; imo etiam nobile convivium, quod Rector Eccleſiæ, ubi Feſtum celebrabatur, parare debebat. Conſulatur vetus membraneus Codex, inſcriptus *Sermones pro Matutino*, in Archiv. noſtro Capitulari ſign. lit. C. num. 107. ubi a pag. 247. uſq. ad 249 Index legitur Eccleſiarum ſub jure Baſilicæ S. Petri. Conferatur etiam Codex Chartaceus a Demetrio Lucenſe ejuſdem Baſilicæ Beneficiato an. 1489. coordinatus, & in prædicto Tabular. ſign. lit. A.

(*b*) Conſulantur præallata D. Leonis IX. Diplomata; & ea quæ diximus pag. 15. not. *b* pag. 29. not. *b* pag. 33. not. *a*, &c.

(*c*) De Eccleſia S. Mariæ in Catharina, quæ modo appellatur *S. Catarina della Rota* inferius ſermo eſt ad Urbani III. Bullam an. 1186. procuſam.

(*d*) Hanc S. Salvatoris Eccleſiam a Carolo Magno erectam multiſque reditibus ac prædiis ditatam fuiſſe, haud ſpernendæ, ut diximus pag. 23. not. *d*, antiquitatis monumenta teſtantur. Quo igitur pacto Leo IV. Sacræ Ædis conditor hic aſſeritur? An Sanctus Pontifex illam ſic reparavit, tot, tantiſque beneficiis ſibi devinxit, ut ipſa ab eodem conſtructa non immerito dici poſſet? Jac. Grimaldus apud Turrig. Lib. de Crypt. Vat. pag. 487., ut Carolini pro eadem Eccleſia Diplomatis, prælaudatum Pontificem Leonem IV. & Carolum ipſum Imperatorem coævos exhibentis fidem vindicet, hanc viam init: Leo III., inquit, dictus eſt etiam quartus; idque tum ex Chronico Ms. a Riccardo Monacho Cluniacenſe in Bibl. Vatic. num. 3765. tum ex Martino Polono in Pontif. Rom. Chronolog. Leonem quemdam mox ſubjicientibus poſt Sergium I., demonſtrare contendit; quo tamen felici exitu, expendemus infra, dum de ipſo Carolino Privilegio opportunius diſſeremus.

nibus usibus, & pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Justini (*a*), quæ constructa est ad sepulturam omnium Longobardorum, & Italiorum, cum omnibus usibus & pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Peregrini (*b*): Ecclesiam Sanctæ Mariæ Virgariorum (*c*): Ecclesiam Sancti Salvatoris de Cossa Caballi (*d*). Ad Castrum Bucceje, Ecclesiam Sanctorum Marii, & Marthæ (*e*), & cum Ecclesia Sancti Laurentii de Castro Bucceje: Castrum Bucceje (*f*) cum fundis, & Casalibus suis, scilicet Atticiano (*g*), Colle, & Pauli fundum: Olivetum cum suis aliis vocabulis, cum Ecclesia diruta Sanctorum Cosmæ & Damiani (*h*), qui scilicet fundi positi sunt in Territorio Silvæ Candidæ. Castrum Luterni (*i*) cum fundis, casalibus, & cum omnibus suis pertinentiis: Ecclesiam Sanctorum Joannis & Pauli (*k*) intra ipsum Castrum: Oratorium Sancti Nicholai, quod est in Mesagna (*l*) ipsius Castri: Ecclesiam Sancti Andreæ (*m*) cum omnibus suis pertinentiis: fundum Sessani Majoris: fundum Sessani Minoris: Massam Pretoriolam (*n*) cum casis, terris, & cum omnibus suis pertinentiis; qui fundi positi sunt in Territorio Cerense juxta Castrum Luterni tricesimo miliario ab Urbe Roma.

Alias addit, quæ in territorio Silvæ Candidæ existunt.

Alias Ecclesias ac Bona in Cærense Territorio designat.

Ecclesiam Sanctæ Anatoliæ (*o*) in Portuensi Civitate vetere cum Piscaria juxta eam, cum Terris & manicis suis in Trajano. Ecclesiam Sancti Silvestri de Sutrio (*p*) cum Valle, quæ vocatur Frictilli (*q*), cum molendinis suis. Hospitale de Ferento (*r*) cum Oratorio Sancti Laurentii, & cum omnibus suis pertinentiis. Hospitale de Narnia cum omnibus suis pertinentiis. Monasterium Sancti Benedicti (*s*) cum omnibus ad ipsum pertinentibus. Ecclesiam Sancti Martini de Spello (*t*). Ecclesiam Sancti Stephani de Runceja positam in Episcopatu Assisiensi. Hospitale de Traversa cum Oratorio Sancti Nicolai (*u*). Castrum Cassi (*x*) cum Ecclesia Sancti Petri, & Ecclesia Sanctæ Mariæ, cum fundis, villis, & casalibus suis. Castrum Capracorum (*y*) cum terris, fundis, & casalibus suis, cum Ecclesia Sancti Johannis diruta, cum aquimolis, & molaria sua. Fundum Sancti Cassiani (*z*), Fundum Vicoli, Fundum Memoriensem, Fundum Taliani majoris, & Taliani minoris, Fundum Casanilli, Fundum Casapindulæ, Fundum Cucumelli, Fundum Rotulæ, Fundum Protelaris, Fundum Pritanellæ (*aa*), Fundum qui dicitur Casa Lardaria (*bb*), Fundum Clean-

Alia item Bona, atque Ecclesiæ, quæ variis in locis sitæ sunt, subjiciuntur.

(*a*) Confer pag. 24. not. *c*, & pag. 31. not. *g*.

(*b*) Consulatur pag. 29. not. *c*.

(*c*) Sacram Ædem illustrant hæc quæ subjicimus Romani Canon. verba tit. 47. *In eadem platea ante Ecclesiam Beati Petri, videlicet juxta Ecclesiam Sanctæ Mariæ Virgariorum est quoddam aliud cantarum, quo de consuetudine Schola Virgariorum præparat lectum Domino Papæ in Letania Majori venienti ad S. Petrum.* Idcirco ipsi Virgarii, ut Cencius Camerar. Ord. Rom. num. 68. diligenter adnotavit, presbyterium 10. solid. percipiebant. vide pag. 27. not. *d*

(*d*) Nunc *S. Giacomo Scosciacavallo* nuncupatam. Cencius Camerarius Rom. Ord. cap. 18. num. 40. ap. Mabill. *S. Salvatori coxæ Caballi* Presbyterium 6. denar. pro Thuribulo datum affirmat. Vide pag. 25. not. *e*

(*e*) Hanc Vvillelm. Malmesbur. lib. 4. cap. 2. de gest. Reg. Angl. inter Ecclesias via Cornelia (de qua vide pag. 26. not. *e*) positas enumerat, & hisce verbis memorat: *In tertia Ecclesia sunt Marius & Martha & Audifax & Abacuc filii eorum.* Confer prælaudat. S. Leonis IV. Diploma pag. 16.

(*f*) Opulentum Buccejæ prædium, quod in Vaticani Capituli jure ac proprietate adhuc perstat, *Canonicis* D. Petri a S. Leone IV. *ex proprio patrimonio* donatum esse; Petr. Mall. & Roman. Canon. tit. 11. literis consignarunt, & ex ejusdem Leonis Diplomate pag. 16. aperte colligitur.

(*g*) Hoc prædium S. Leo IX. memorat, ut supra vidimus pag. 30.

(*h*) De qua confer S. Leonis IV. Bullam pag. 16.

(*i*) Ne alibi quam in Territorio Cærense Castrum Luterni perquiramus; monet cum Bullæ hujusce contextus paulo infra excurrendus, tum præallatum pag. 33. S. Leonis IX. Privilegium.

(*k*) De qua consulatur dictum D. Leonis IX. Diploma.

(*l*) An *Mesagna* idem est quod *Mesagium*, nempe modus agri mansionibus & ædificiis rusticis instructus, ut inquit Cangius V. *Mesagium*?

(*m*) Ecclesiam S. Andreæ memorat laudatum S. Leonis Diploma pag. 33. uti & alia Privilegia inferius producenda.

(*n*) Conferatur pag. 33.

(*o*) De Ecclesia S. Anatholiæ, de Manicis, ac Portu Trajano diximus pag. 26. not. *k*, *l*, & *m*.

(*p*) De Ecclesia S. Silvestri de Sutrio loquitur cum S. Leo IX. pag. 34., tum peculiari Diplomate Hadrianus IV.

(*q*) Sutrio adjacet Vallis Frictilli, cujus termini in prælaudato Chartaceo Codice a Demetrio Lucense ordinato, pag. 67. definiuntur.

(*r*) Me non latet, Ferentum juxta accuratiores Geographos esse Castrum Provinciæ Basilicatæ. At Hospitale de Ferento hic recensitum, in Ferentina Diœcesi ponunt Basilicæ nostræ Censualia.

(*s*) Monasterium hoc S. Benedicti de Scalocla sive Scalocia aut Scalocchia nuncupatum, in Diœcesi Civitatis Castelli collocant memorata Inventaria seu Censualia.

(*t*) In Spoletina Diœcesi.

(*u*) Innocentii III. Bulla Idibus Octobr. Pontificat. an. 8. edita, aliaque Diplomata inferius adducenda ipsum Hospitale cum Oratorio S. Nicolai ponunt *in Campania in Episcopatu Assisiensi*.

(*x*) Id est *Cascia*, nunc Oppidum in Spoletana Diœcesi. Ita sane censeat oportet, quisquis cum hac Bulla conferat Librum chartaceum a Demetrio Basilicæ Vaticanæ Beneficiato & Camerario an. 1489. ordinatum, & in Archiv. nostro Capitulari signatum litt. A. Quas etenim S. Petri & S. Mariæ Ecclesias cum Castro *Cassi* præsens Bulla copulat, easdem prædictus Liber apud *Casciam* sive *Cassiam* in Spoletana Diœc. sæpe collocat. Unum vel alterum ejus rei testimonium proferre juvat. Epiphanium S. Eutitii Abbatem anno 1472. *pro Ecclesia S. Petri de Cascia ducat 1. bol. 30.*, & *pro Ecclesia S. Mariæ Annunciatæ de Cascia bol. 10.* Vaticano Capitulo persolvisse, pag. 98. a terg. laudatus Codex commemorat: Ad hæc, pag. 101. a terg. sic habet: *In Cassia ejusdem Diœcesis* (Spoletanæ) *Ecclesia S. Petri in platea, quam tenet Conventus S. Augustini, solvit pro censu unam libram croci optimi annuatim. Ecclesia S. Mariæ Annuntiatæ, quam tenet Fr. Joannes Ord. S. Petri Cælestini solvit pro annuo censu duas libras ceræ.*

(*y*) De castro Capracoro legesis pag. 31. not. *a*, & pag. 33. not. *f*.

(*z*) Fundum S. Cassiani, & plerosque alios in hoc Diplomate mox subjectos, in via Claudia, al. Clodia esse ponendos, ratum est ex Leonis IV. & Leonis IX. Constitutionibus pag. 15. 26. & 30.

(*aa*) In via Cornelia, de qua egimus pag. 26. not. *e*, Fundum Pritanellæ dictum collocat S. Leonis IX. Diploma pag. 30.

(*bb*) De Fundo *Casa Lardaria* nuncupata relege pag. 26. not. *h*, & *i*.

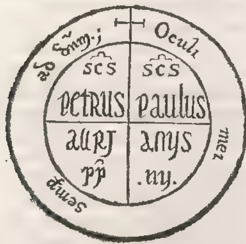
(*a*) De

Cleandris, cum Ecclesia Sanctæ Agathæ diruta (*a*), Fundum Canutuli, Fundum Aquæ frigdulæ (*b*) omnes invicem coherentes; Fundum Bravi (*c*); Fundum Pallini cum suis omnibus vocabulis. Monasterium S. Cornelii, quod est positum in Territorio Vegentano (*d*), cum omnibus suis pertinentiis. Sex pedicas Terrarum in fundo, qui dicitur Valles de Pertica. Terram de Macerano positam ad Petram Pertusiam (*e*). Omnes Possessiones Terrarum, quas a Canonica vestra Monasterium Sancti Sabæ tenet in Territorio Galeriæ. Medietatem quoque pensionis domorum & Possessionum Sanctæ Mariæ in Turri (*f*); Tertiam partem Oblationis (*g*), quæ venit ad manus Portuensis Episcopi (*h*) super Altare, ex quo Calix super Altare ponitur in Cœna Domini, in sexta Feria, in Sabbato Sancto, in die Paschæ, & in die Natalis Domini. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum in vestris Ecclesiis existentium a Diocesanis suscipietis Episcopis, siquidem Catholici fuerint, & gratiam Apostolicæ Sedis habuerint, & sine ulla pravitate voluerint exhibere; alioquin liceat vobis quemcunque malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Statuimus præterea, ne quilibet Episcoporum absque conscientia Romani Pontificis in Ecclesiis vestris, nisi quando generale fuerit interdictum, Divina Officia interdicere, & aliquid in eis exigere, nulla ratione præsumat; sed libere ipsæ Ecclesiæ sub nostra protectione consistant (*i*). Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura: Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Secularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

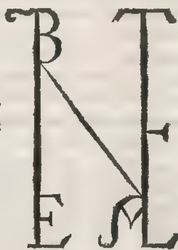
...ysones, ac ...tiones Ro... percipien... attexit.

Quæ nam ...opis jura ...tant, ex...

In Bullæ violatores, pœnas comminatur.

Ego Adrianus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Hymarus Tuscul. Episcopus ss.
✠ Ego Gregorius Sabinens. Episcopus ss.

✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Praxedis ss.

✠ Ego Ju-

(*a*) De qua videsis pag. 26. not. *b*.

(*b*) Idem quod antea nomen, idemque Dominus inpræsentiarum huic Fundo est: Is etenim vel hodie nuncupatus *Acqua Fredda*, sub antiqua Capituli Vaticani ditione perstat extra Portam *De Cavallegieri* nuncupatam, miliario ab Urbe circiter secundo.

(*c*) Hadrianus I. Pontifex, teste Maph. Vegio lib. 4. num. 140. apud Jannig. tom. 7. Jun. Bollandiani, fundum quemdam optimum vocatum *Bravi*, dono dedit Monasterio S. Stephani Majoris, de quo alias egimus.

(*d*) Huc revocanda, quæ diximus pag. 33. not. *h*.

(*e*) Prædium scilicet, quod eamdem adhuc nomenclationem servat; extra Portam Flaminiam octavo circiter ab Urbe lapide situm est, sub Vaticani Capituli proprietate.

(*f*) De qua confer pag. 18. not. *c*, & pag. 31.

(*g*) Huc referantur, quæ ex Petro Mallio animadvertimus pag. 37. not. *e*.

(*h*) Silvæ Candidæ aut S. Rufinæ Ecclesia anno 1120 Sedi Portuensi per Callixti II. privilegium adnexa, Portuensis Episcopus eisdem juribus, quibus olim S. Rufinæ Antistes, sic potitus est, ut etiam Oblationes in Altari B. Petri depositas participaret. Consulantur Diplomata Joannis XIX., Benedicti IX. & Victoris II.

(*i*) Hujusmodi privilegium Libertatis, omnium Basilicæ Ecclesiarum, etiam earum quæ extra Urbem positæ sunt, innuunt Petr. Mall. & Maph. Vegius lib. 2. cap. 3. num. 69.

✠ Ego Julius Presb. Card. tt. Sancti Marcelli ss.
✠ Ego Hubaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Crucis in Jerusalem ss.
✠ Ego Octavianus Presb. Card. tt. Sanctæ Cæciliæ ss.
✠ Ego Astaldus Presb. Card. tt. Sanctæ Priscæ ss.
✠ Ego Gerardus Presb. Card. tt. Sancti Stephani in Cœlio Monte ss.
✠ Ego Johannes Presb. Card. Sanctorum Johannis & Pauli tt. Pamachii ss.
✠ Ego Johannes Presb. Card. tt. Sanctorum Silvestri & Martini ss.
✠ Ildibrandus Presb. Card. Basil. XII. Apostolorum ss.
✠ Ego Oddo Diac. Card. Sancti Georgii ad Velum aureum ss.
✠ Ego Guido Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.
✠ Ego Bonadius Diac. Card. Sancti Angeli ss.
✠ Ego Boso Diac. Card. Sanctorum Cosmæ & Damiani ss.
✠ Ego Albertus Diac. Card. Sancti Adriani ss.

Datum Laterani per manum Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Card., & Cancellarii iiii. Idus Febr., Indictione vi., Incarnationis Dominicæ Anno MCLVII., (*a*) Pontificatus verò Domni Adriani PP. IIII. Anno quarto.

Composita Canonicos inter & Sutrinum Episcopum de Ecclesia S. Silvestri controversia, dato Diplomate concordiam efficit perpetuam.

Ex Autographo in Archiv. Basil. Vaticanæ Capf. 29. Fasc. 118.

Hadrianus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Ecclesiæ Sancti Petri Canonicis; salutem & Apostolicam Benedictionem.

EA, quæ a Fratribus nostris Cardinalibus de mandato Sedis Apostolicæ rationabiliter, aut concorditer statuuntur, firma debent stabilitate consistere, & quæ diffinita sunt, ne temeritate aliqua valeant in posterum immutari, eadem necesse est auctoritatis nostræ præsidio communiri. *Controversiæ status Congregationi Cardinalium inspiciendus committitur.* Cum autem inter vos, & venerabilem Fratrem nostrum G. (*b*) Sutrinum Episcopum super Ecclesia Sancti Silvestri (*c*) olim controversia verteretur, & in nostra præsentia super hoc fuisset querela deposita, Nos volentes omnem litigandi materiam cum voluntate Partium de medio concorditer amovere, dilectis Filiis nostris Rol. tituli Sancti Marci Presbytero Cardinali & Cancellario nostro, Alberto tituli Sancti Laurentii in Lucina, Willelmo tituli Sancti Petri ad vincula Presbyteris, & Raimundo Sanctæ Mariæ in Via lata Diacono Card. commisimus amicabiliter componendam, qui de communi voluntate, & consensu Partium in hunc modum, sicut in eorum scripto noscitur contineri, ipsam controversiam terminarunt, ut videlicet præstationes, vel exenia (*d*) quædam Carnium, quæ Sutrinus Episcopus in quibusdam solemnitatibus ab Ecclesia ipsa recipere consuevit, de cetero per eadem tempora, sicut ab Ecclesiis Sanctæ Christinæ, Sancti Pauli, Sancti Joannis, aut Sancti Juliani recipiat, & consuetum exhibeat eis honorem. *Controversiæ capita composita. I. Super Oblationibus nonnullis Episcop[o] dandis.* Porro quando pro receptione, & procuratione nostra ab Episcopo Collecta fuerit per Ecclesias facienda, Ecclesia ipsa sicut una prædictarum Ecclesiarum auxilium Episcopo ministrabit. *II. Auxilium Episcopo præstandum.* Clerici illius Ecclesiæ ad Synodum, & Capitulum Episcopi, & Sutrinæ Ecclesiæ, ad Chrisma, & Baptismum juxta consuetudinem illarum Ecclesiarum sine contradictione conveniant. *III. Canonici ad Baptismum & Chrisma conveniant.* Commune interdictum Episcopi & sententiam quam Episcopus super aliquem Parochianorum suorum pro suo reatu posuerit usque ad condignam satisfactionem firmiter teneant, & observent. *IV. Interdictum ab Episcopo promulgatum, s[er]vent.* Si aliquis Clericorum illius Ecclesiæ in tam evidens, manifestumque delictum corruerit, ut suspendi de Statutis Canonum mereatur; Episcopus *V. Liceat Episcopo criminosos suspendere non etiam Beneficio privare.*

(*a*) Stilo Bullarum; sed stilo communi 1158. Vide quæ adnotavimus pag. 51. not. *a*.

(*b*) *G. Sutrinum Episcopum &c.* De hoc Sutrino Episcopo altum silentium est in Ughelli Ital. Sacra, tum in Episcoporum Synodis subscribentium Indice apud Labbeum.

(*c*) Ecclesiam S. Silvestri in Civitate Sutrina Canonicis S. Petri a Leone IX. concessam & confirmatam fuisse probat allata superius ejusdem Leonis Constitutio data Kal. Apr. Pontif. an. V.

(*d*) Dona, sive Oblationes intellige.

(*a*) Ve-

ſcopus ſine conſcientia veſtra uſque ad condignam ſatisfactionem eum ab Officio ſuſpendet, Eccleſiaſtico vero Beneficio non privabit. Si vero aliquis ſuper aliquo crimine fuerit impetitus & in talem culpam viſus fuerit corruiſſe, quæ Ordinem Judiciorum requirere videatur, una vobiſcum Sutrii cognoſcere, & judicare debebit. Cum autem Archipresbyter in Eccleſia fuerit ordinandus, vos Perſonam eligetis & Epiſcopo præſentabitis, Epiſcopus autem electionem ipſam, niſi evidens, & manifeſta cauſa, quæ impedire debeat apparuerit, confirmabit, & ei curam animarum committet; Qui confirmatus in manu ſua promittet, ſe ſoluturum, & ſervaturum, quæ ſuperius deſignata ſunt, vobis autem fidelitatem faciet, obedientiamque promittet, & tam ipſe, quam reliqui Clerici vobis obedient, & de diſpoſitione, & ordinatione Eccleſiæ reſpondebunt. Ut igitur hæc perpetuam optineant firmitatem, & quod inter vos concorditer ſtatutum eſt, nullius unquam refragatione turbetur, Nos compoſitionem ipſam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Statuentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei aliquatenus contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Graviores ... ab Epiſ- ... & Canoni- ... cognoſcen-

... Archi- ...yteri præ- ...tio ad Ca- ...os; Con- ...tio ad E- ...um ſpe-

Concordiam Apoſtolica auctoritate confirmat.

Datum Vetrallæ quarto Idus Julii (*a*).

ALEXANDER III.

Alexander Tertius die 7. Septembris anno 1159. ad ſummum Eccleſiæ regimen evectus, ac die 20. ejuſdem menſis & anni conſecratus; Pontificatum tenuit annos 21. menſes 11. dies 23. a die electionis ejus deductos, ac die emortuali excluſo; a die vero conſecrationis ſuæ an. 21. menſ. 11. dies 10. E vivis abiit 3. Kal. Septembris anno 1181.

Monaſterii S. Ruphilli Eccleſias, Bona, ac jura enumerat: Donationes eidem Monaſterio factas, confirmat.

Ex Ughell. Ital. Sacr. Tom. 2. columu. 600.

Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto filio Abbati Monaſterii Sancti Rufilli (b) de Foro Pompilii; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

... CH. 164.

CUM a nobis petitur quod juſtum eſt, & honeſtum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id, per ſollicitudinem officii noſtri, ad debitum perducatur effectum. Quapropter, dilecte in Domino fili, tuis juſtis petitionibus annuentes, perſonas veſtras, & locum, in quo præſcriptum Monaſterium conſtructum eſt, cum omnibus pertinentiis ſuis, ſub B. Petri, qua ſpecialiter juris exiſtit, nullo alio mediante, ſub ipſius, & noſtra poteſtate ſuſcipimus; & maxime S. Petri in Cereto de Meldola

Monaſterium S. Ruphilli Apoſtolico fovet præſidio.

Eccleſias aliquot enumerat.

(*a*) *Vetrallæ 4. Id. Julii*. Quonam ſui Pontificatus anno hanc Hadrianus Bullam procuderit, ſatis non liquet, cum ejus Scriptor id minime adnotaverit. Veriſimile tamen videtur, Diploma datum eſſe Pontificatus anno I. æræ communis 1155; hoc enim anno, uti apud Baronium legitur, Viterbii degebat Antiſtes Summus, qua ex Urbe Vetrallam non longe diſſitam neſcio qua occaſione profectus, haſce Literas exararit.

(*b*) Inſignis hæc Abbatia, quam Benedictini Monachi diu inhabitarunt, tandem ad menſam Capitularem Vaticanæ Baſilicæ tranſlata eſt a Pio IV. an. 1564. Nonnulla igitur quæ ad Bullarum, in quibus ejuſmodi Abbatiæ mentio fit, intelligentiam conducunt, ſaltem indigitaſſe, nec affectatam ſapit eruditionem, neque a noſtro abhorret inſtituto. Foropompilium, aliis Foropopilium, Urbs notiſſima in Romandiola, hujuſce Monaſterii ſedes eſt. Abbatialis Eccleſia, S. Ruphilli, qui inter Foropompilienſes Epiſcopos primus emicuit, nomine decoratur. Ejus primordia ad ſtatum revocare tempus nec licet, nec vacat; vetuſtiſſima tamen fateamur oportet, quum ampliſſimum favore ipſiuſmet Abbatiæ a Benedicto VII. procuſum Diploma producat Ughellus in Ital. Sacr. Tom. 2. column. 599.

De S. Ruphilli Eccleſia, ſive juriſdictionem, ſive ædificium ſpectemus, nihil deceſſit. Animarum curam ſervat adhuc, quam duo Cappellani a Vaticano Capitulo deſignati, exercent; tantaque eſt Populi frequentia huic Parochiæ ſubjecta, ut e tribus Urbis partibus, duæ ad Abbatialem Eccleſiam revocentur. Templi molem nimia vetuſtate fatiſcentem, provida Capituli noſtri ſolicitudo inſtaurandam ornandamque curavit; Ædes Abbatiales a fundamentis erexit. Rata hæc ſunt ex actis Viſitationis an. 1684. fol. 1.

(*a*) Erat

Meldola (*a*), & Sancti Apollinaris in Collina (*b*), Plebes, cum omnibus Capellis, & Ecclesiis illarum, tam ædificatis, quam ædificandis, terris, vineis, seu ædificiis, & cum omnibus eorum bonis tam præsentibus, quam futuris, & in spiritualibus, quam etiam in temporalibus, cum fidelitatibus, institutionibus, correctionibus, visitationibus, decimis, primitiis, testamentis, sepulturis, unctionibus infirmorum, commendationibus animarum, atque oblationibus vivorum ac mortuorum: Decimas de Maliano, & de Salsa, & de Carpena, & de S. Martina in Strata, sine diminutione aliqua, & sine aliqua participatione, per præfati Monasterii Nuncium colligendas in perpetuum: Parochiam, & Parochianos, ac etiam sepulturas in Civitate & Burgis Popilien. & ejus pertinentiis, commorantes, ac antea commoraturos, cum primitiis, testamentis, sepulturis, offersionibus, & cum omnibus aliis beneficiis vivorum & mortuorum, quæ, & quas bonæ m.... Giunigitius (*c*), Honestus (*d*), & Sergius (*e*) quondam Populien. Ecclesiæ Episcopi, tibi, & Monasterio antedicto, pia & provida liberalitate concesserunt, sicut in suprascriptis instrumentis publicis exinde confectis continebatur; quæ quidem instrumenta suprascripta vidimus, auscultavimus, & approbavimus, de jure plenius continetur. Et nulli privatæ personæ Ecclesiasticæ vel seculari liceat ædificare Oratorium, Ecclesiam, vel Hospitale in Parochiis suprascriptis, præter licentiam & voluntatem Abbatis, & Fratrum Monasterii memorati. Sepulturam quoque eidem Monasterio omnino liberam esse concedimus, & eorum corpora, quæ illic sepeliri deliberarunt, vel eorum, quæ per consuetam parentelæ, aut cognationis sepulturam, ad cœmeterium præfati Monasterii pertinere noscuntur, sine licentia ipsorum Abbatis, & Fratrum prælibati Monasterii nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc vivens quilibet propositum Religionis assumpserit. Quod si quis ausu temerario recipere, vel sepulturam tradere præsumpserit, sive Clericus, sive Laicus, usque ad condignam satisfactionem, Ecclesiasticæ vindictæ subjaceat. Insuper res præfatas, & omnes alias Ecclesias, possessiones, & decimas dicto Monasterio concessas, antiquas, & de novo concessas, & quas prædecessores tui a quadraginta annis citra huc usque possederunt, & nunc in præsenti possides, aut in futurum possidebis, tibi & Monasterio tuo antedicto auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Decernimus autem, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contravenire; si quis vero hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Jura persequitur. *Donationes confirmat.* *Vindicat libertatem.* *Possessionem roborat.* *Contradictores coercet.*

Datum Lateran. iii. Kal. Martii Pontificat. nostri Anno V.

Quæ Prædecessores Pontifices favore Abbatiæ Majellanæ decreverant, approbat. Ecclesiarum Catalogo unam superaddit.

Extat Authographum in Capf. 21. Fasc. 39. Tabularii Basil. Vatic.

*Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Transmundo Abbati Heremi Macellanæ *, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris, Heremiticam vitam professis; In perpetuum.*

* *Al.* Majellanæ, & Magellanæ.

AN. CH. 1175.

JUstis Religiosorum desideriis consentire, ac rationabilibus eorum postulationibus clementer annuere, Apostolicæ Sedis, cui largiente Domino, deservimus, auctoritas, & fraternæ charitatis unitas nos hortatur. Quocirca, dilecte in Domino fili Transmunde Abbas,

(*a*) Erat olim Parochialis Ecclesia in proximo Meldulæ territorio; quam tamen disjectam atque excisam ait Canonicus Rinalducius Visitator, in ea quam ad Capitulum dedit Epistola an. 1592., quæ in Tabularii nostri Capf. 22. fasc. 306. asservatur. Nec ab heri aut nudius tertius eversam affirmat, sed a remotissimis temporibus, quorum nulla superesset memoria. Dirutæ Ecclesiæ loco, Sacellum exstructum est; Cura animarum in Templum S. Ruphilli de Vergnano; Fonte Baptismatis in Parochialem Ecclesiam S. Nicolai in terra Meldulæ, translatis.

(*b*) Sita est in exiguo Foroliviensis agri Colle, ex quo illi nomen *S. Apollinaris in Collina*. Animarum curam habet adnexam, servatque Baptisterium. Act. Visit. an. 1684. fol. 6.

(*c*) Hic, qui primo loco nominatur, Popiliensis Ecclesiæ Antistes, claruit tempore Benedicti VII., atque in S. Ruphilli Abbatiam, cui erat addictissimus, nonnulla contulit donationis titulo. Huc revocanda ejusdem Benedicti VII. Constitutio, quam ex Ughello supra indicavimus. Consulatur idem Ughellus in serie Popiliensium Episcoporum col. 599.

(*d*) Ad Nicolai I. ætatem revocandus; quandoquidem, Ughello teste l. cit. columnn. 600., Romano interfuit Concilio, quod, eodem Nicolao Papa jubente, coactum est.

(*e*) Hujusce Antistitis Popiliensis regimen, sin minus Alexandri III.

Abbas, tuis justis postulationibus clementer annuimus, & Prædecessorum nostrorum sanctæ recordationis Paschalis, Eugenii, Adriani Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, Ecclesiam Sancti Salvatoris, in qua divino mancipati estis obsequio, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut vestræ habitationis Heremus ab omnium hominum jure, ac potestate libera perseveret, & vos ad Domini famulatum omni tranquillitate fruamini. Præterea, quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sancti Salvatoris de Angre Castellare cum subjacenti Podio Cefaliæ: Ecclesiam Sancti Martini a Ranclano cum cellis suis: Ecclesiam Sancti Panchratii cum cellis suis: Aram Pinnæ cum subjacenti Podio Fameclani: Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Lavella cum cellis suis: Ecclesiam Sancti Angeli, & Sancti Petri de Castro Larome: Ecclesiam Sancti Clementis cum cellis suis: Monasterium Sancti Andreæ cum cellis suis, Ecclesiam Sancti Blasii, Ecclesiam Sanctæ Agathæ, Ecclesiam Sancti Procopii, Ecclesiam Sancti Nicolai, Ecclesiam Sanctæ Helenæ de Castro Sancti Angeli in Trifinio, & ibidem Villanos, ac possessiones terrarum, ac vinearum. Item apud Faram, villanos, molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum, & Ecclesiam Sanctæ Cantianæ. Apud Vacrum, Ecclesiam Sanctæ Agathæ, & Ecclesiam Sancti Nicolai cum terris, & vineis, ac possessionibus suis. Apud Prætorum, Ecclesiam Sanctæ Candidæ, Ecclesiam Sancti Nicolai, Villanos, Molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum. Apud Castellionem, Ecclesiam Sanctæ Justæ, & Sanctæ Agnetis, Villanis, terris, & vineis. Apud Buccanicum, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Mirabello, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bassano, Ecclesiam Sancti Jacobi, Ecclesiam Sancti Blasii (*a*), Villanos, Molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum. Apud Manopellum, Ecclesiam Sancti Egidii (*b*). Apud Sanctum Vitum, Monasterium Sancti Angeli cum cellis, Villanis, Molendinis, terris, & vineis. Apud Pollotri, Monasterium Sancti Barbati, cum cellis, Villanis, terris, & vineis. Apud Gipsum de domo, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, cum Villanis, terris, ac vineis, & Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Caldarari cum cellis suis. Apud Montem Moriscum, Ecclesiam Sanctæ Helenæ. Apud Atessam, Ecclesiam Sanctæ Julianæ. Apud Casulem, villam, quæ vocatur Colle Milonis, cum pertinentiis suis. Unum Hospitale in Plazzano: Apud Septem, Ecclesiam S. Pastoris, & unum Hospitale: Apud Lanzanum, unum Hospitale: Apud Roccam Morici, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & S. Nicolai: Apud Ursoniam, Ecclesiam Sancti Martini: Apud Ilicem, Ecclesiam Sancti Angeli cum cellis suis, Villanis, terris, & vineis: Apud Ripam Corvariam, Ecclesiam S. Victorini cum terris, & vineis. Chrisma, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, a Diocesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis, quem malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obeunte te vero nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quorumlibet Successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, & Beati Benedicti regulam providerint eligendum, qui ad Sedem Apostolicam benedicendus accedat. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Heremum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu modis quibuslibet fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diocesanorum Episco-

...vilegia ...decesso- ...concessa ...at.

...asteri- ...ejusque ... Liber- ...sserit.

...sias, ac ...ngilla- ...censet.

Quænam Episcopis jura competant, aperit.

Abbatis electio ad solos pertinet Monachos.

---

xandri III. tempora attingit, ad ea saltem propius accedit; ut enim memoratus Ughellus observat dict. col. 600., floruit Ecclesiæ seculo duodecimo. Potuit ergo Alexander, munificentiæ Antistitis, qui aut coævus vixerat, aut paulo ante præcesserat, meminisse, eamque jure merito commendasse.

(*a*) De hac *S. Blasii* Ecclesia consulantur nostræ in Bullam Eugenii III. adnotationes fol. 49. not. *b*. Unum hic addimus, Sacellum hocce, quod extra Buclari mœnia a Corrado collocatur in toties memorato Codice sub lit. D. fol. 38, an. 1144. ex donatione Marsilii Roberti filii, in Abbatiæ Majellanæ ditionem pervenisse.

(*b*) Ecclesiam *S. Ægidii* in Monopelli Territorio, quod sub Diœcesi Theatina clauditur, positam, nominat Alexander, omittunt Prædecessores Pontifices Hadrianus & Eugenius. Nova Ecclesiarum numeratio, ex nova ac recenti earum accessione repetenda. Hanc Ecclesiam Abbatiæ Majellanæ concessit Roamundus Monopelli Comes an. 1164. Hæc temporis designatio, quæ Eugenii, & Hadriani ætate posterior est, in Alexandri III. Pontificatum incidit. Hinc nil mirum, si Alexandrina Bulla, quæ ætate recentior est, Ecclesiarum numero sit uberior.

(*a*) Con-

Epiſcoporum canonica juſtitia. Ad indicium autem hujus perceptæ a Romana Eccleſia libertatis, aureum unum tu, & ſucceſſores tui Nobis, noſtriſque ſucceſſoribus annis ſingulis perſolvetis. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſeculariſve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam venire temptaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi præſumptionem ſuam digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Dñi Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem Heremo juſta ſervantibus, ſit pax Dñi noſtri Jeſu Chriſti, quatinus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Pœnas irrogat in transgreſſores.

Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ss.

✠ Ego Hubaldus Hoſtienſis Epiſcopus ss.
✠ Ego Bernardus Portuenſis & Sanctæ Rufinæ Epiſcopus ss.
✠ Ego Joannes Sanctorum Johannis & Pauli Presb. Card. tt. Pamachii ss.
✠ Ego Guillelmus tt. Sancti Petri ad Vincula Presb. Card. ss.
✠ Ego Boſo Presb. Card. Sanctæ Pudentianæ tt. Paſtoris ss.
✠ Ego Petrus Presb. Card. tt. Sanctæ Suſannæ ss.
✠ Ego Arditio Diac. Card. Sancti Theodori ss.
✠ Cinthyus Diac. Card. Sancti Adriani ss.
✠ Ego Vitellus Diac. Card. Sanctorum Sergii, & Bachi ss.

Datum Ferent. per manum Gratiani Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi & Notarii v. Kal. Aprilis Indict. viii. Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXV. Pontificatus vero Dñi Alexandri PP. III. Anno XVI.

Jus percipiendi quartam omnium Oblationum partem, Archipreſbytero & Canonicis ab Eugenio III. & Hadriano IV. conceſſum, novo Diplomate confirmat (*a*).

Ex Autographo in Archiv. Baſilicæ Vaticanæ Capſ. 2. Faſc. 255.

Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Joanni Presbytero Cardinali Sanctorum Joannis & Pauli, & Eccleſiæ Beati Petri Archipresbytero, atque ceteris ejuſdem Eccleſiæ Canonicis, tam præſentibus, quam futuris canonice ſubſtituendis; In perpetuum.

Ab ea, quam inter BB. Petrum & Paulum Apoſtolos instituit comparatione, Bullam orditur.

Beatorum Petri, & Pauli, tam eminens eſt, & tam glorioſa ſocietas, ut ambo ſint doctores Gentium, auctores Martyrum, principes Sacerdotum. Et cum inter univerſos Apoſtolos peculiari quadam prærogativa præcellant, æqualitatis * in Cælo meritis diſparitatem non ſentiunt. Petro ab ipſo Salvatore noſtro Domino Jeſu Chriſto Claves Regni Cælorum ſunt commiſſæ; Paulus a Deo electus eſt, ut de multitudine Gentium Regnum Cælorum impleat ſua Prædicatione; Petrus Petra eſt, & funda-

* *Al.* æquatis.

(*a*) Conſulantur ea quæ ad Eugenii III. Bullam adnotavimus.

(*a*) Pro

fundamentum Fidei, & ne ruamus, in soliditate nos firma sustentat; Paulus ne pravo hæreticorum dogmate vulneremur, moralitatis honestate, & invincibili ratione Fidei nos armat; Petrus Principatum tenens, ex potestate ligat, & solvit; Paulus diligens Prædicator, ne quid reprehensibile, vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunit; Petrus firmamentum nostrum est, ac Domus fortitudinis, & in Fide ejus plantati, & radicati sumus; Paulus vas electionis prædestinatos a Deo, & electos Cælestis tubæ sonoritate vocavit, & pro nobis sine intermissione orans, ne a fide & veritate deviemus, apud Deum interveniendo nos protegit. Cum igitur hi duo maxima luminaria, Dei Ecclesiam illustrantia pari & amicabili splendore & fraterno amore præfulgeant, æquitatis & justitiæ ratio persuadet, ut nos, qui licet indigni, Christi vices in terris agimus, & in ejusdem Apostolorum Principis Cathedra residere conspicimur, domesticam Beati Petri Familiam paterno diligamus affectu, & pia eam provisione in suis necessitatibus adjuvemus. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filii, ad exemplar Patrum, & Prædecessorum nostrorum Sanctæ memoriæ Eugenii, & Adriani Romanorum Pontificum, quartam partem omnium Oblationum, quæ de Altari ejusdem Beati Petri Apostoli & tam de Arca, quam de omnibus Ministeriis ipsius Ecclesiæ, præter de Ministerio Beati Leonis proveniunt, vobis ex consensu Fratrum nostrorum Episcoporum, & Cardinalium, Sedis Apostolicæ auctoritate concedimus, & præsentis Scripti pagina confirmamus.

...rtam Ob-...um qua-...umque, ...excepta, ...m elargi-

Ita videlicet, ut semper cum volueritis, facultatem liberam habeatis eamdem Oblationem in vestris manibus retinendi, atque custodiendi, seu aliis quibus volueritis cum nostro atque nostrorum Successorum consensu vendendi. Salva in omnibus aliis, & retenta in nostris, & Successorum nostrorum manibus ipsius Ecclesiæ libera dispositione; atque custodia. Hoc autem ideo facere dignum duximus, ut vos die ac nocte studiose in Dei laudibus desudantes, tam in Missarum celebratione, quam in Matutinis, & aliis horis pro Vivorum, ac Defunctorum salute, diligentia, & honestate decantandis, prædictam Beati Petri Ecclesiam obsequio debito veneremini, & Dei fideles Apostolorum limina devotione debita visitantes, locum ipsum in majori devotione, & veneratione semper habeant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit hujus nostræ concessionis paginam temerario ausu infringere, seu quibuslibet modis perturbare. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Secularisve Persona id attemptare præsumpserit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat; reamque se divino judicio de perpetrata iniquitate cognoscat existere, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem hanc nostram Constitutionem eidem loco servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & in futurum præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Sedulum Basilicæ Ministrorum servitium commendat.

Pœnæ in contumaces.

Ego Alexander Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

BENE VALETE

✠ Ego Hubaldus Ostiensis Episcopus ss.
✠ Ego Boso Presb. Card. Sanctæ Pudentianæ tt. Pastoris ss.
✠ Ego Joannes Presb. Card. tt. Sancti Marci ss.
✠ Ego Petrus Presb. Card. tt. Sanctæ Susannæ ss.
✠ Ego Vivianus Presb. Card. tt. Sancti Stephani in Cœlio Monte ss.

✠ Ego Jacobus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.
✠ Ego Arditio Diac. Card. Sancti Theodori ss.
✠ Ego Cinthius Diac. Card. Sancti Adriani ss.
✠ Ego Ugo Diac. Card. Sancti Angeli ss.
✠ Ego Laborans Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

✠ Ego Rainerius Diac. Card. Sancti Georgii ad Velum Aureum ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Alberti Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyteri Cardinalis, & Cancellarii, ii. Kalendas Maji, Inditione xi., Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXVII. (*a*) Pontificatus vero Domini Alexandri Papæ Tertii Anno XVIIII.

Bonorum, quæ Monasterio S. Ruffilli adjacent, fines designat; Ecclesias aliquot enumerat; jura tuetur.

Ex Autographo in Archiv. Basil. Vatic. Caps. 22. Fasc. 100.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Benedicto Abbati Monasterii Sancti Rupbylli Foropompilien., ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris, regularem vitam professis; In perpetuum.

AN. CH. 1181.

Monachos, eorumque Institutum Apostolico tuetur præsidio.

Effectum justa postulantibus indulgere, & vigor æquitatis, & ordo exigit rationis; præsertim quando petentium voluntatem, & pietas adjuvat, & veritas non relinquit. Quapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & præfatum Monasterium, in quo divino estis obsequio mancipati, sub beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo Monasticus, qui secundùm Deum, & beati Benedicti regulam in eodem Monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium inpræsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Bona generatim confirmat.

Locum ipsum, in quo præscriptum Monasterium constructum est, cum omnibus pertinentiis suis, terris scilicet, & vineis, silvis, quæ sunt positæ circa ipsum Monasterium: A primo latere flumen, in quo Molendini vestri ædificati fuerunt: A secundo latere strata publica, quæ pergit ad Livien: A tertio Campus Donicatus (*b*) Episcopii, ubi condam fuit Silva Donicata Episcopatus: A quarto Palliata cum omnibus aliis fundis, & locis, quæcumque habetis, & tenetis.

Bonorum, quæ Monasterio adjacent, fines designat.

Capellas Sancti Laurentii de Cumignano (*c*), Sancti Paterniani (*d*) de Donicalia, Sancti Joannis de Runco (*e*) cum omnibus pertinentiis earum, & quod a præsens habetis in territorio Pesaurien., & in Moredano (*f*). Plebes Sancti Petri in Ceretu Meldulæ, & Sancti Appollenaris in Collina cum omnibus Capellis suis.

Ecclesias enumerat.

Chrisma vero, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum vestrarum, & ordinationes Monachorum & Clericorum vestrorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, per Diocesianum Episcopum, si Catholicus fuerit, & gratiam atque

Episcoporum jura describit.

(*a*) Pro MCLXXVII. legendum opinor MCLXXVIII. tum quia anno 1177. Romà aberat Alexander III, ut videre est apud Ant. Pagium; tum etiam quia annus 19. Pontificatus ejusdem Alexandri auspicatur die 7. seu 20. Septembris anni 1177, ac desinit die 6. seu 19. Septembris anno 1178. Igitur dies ultima Aprilis anni deciminoni Pontificatus Alexandri optime alligatur anno 1178, & cum anno 1177. difficile componitur. Accedit, quod indictio XI. huic Diplomati adscripta, concurrit cum anno 1178.

(*b*) *Donicatus*, Ducangio interprete, Dominium significat; Hinc *Sylva Donicata, Campus Donicatus*, qui nimirum alieno juri, ac proprietati subjicitur. Nec alia, in hac quam tractamus Bulla, vocis acceptio.

(*c*) Hujusce Sacelli nulla in actis Visitationum, quas hactenus evolvimus, occurrit mentio. Oportet igitur aut excisum credere, aut a S. Ruffilli Abbatia posteriori ævo divulsum. Ejus tamen meminit Bulla Gerardi Archiepiscopi Ravennatensis, qui Alexandro III. vixit coævus. Prodiit hæc Bulla an. 1180., totaque est in Abbatiæ nostræ bonis, Ecclesiis, ac juribus recensendis, quæ late confirmat. Prolixior Bullæ series; eam idcirco ad calcem præsentis Tomi, una cum aliis monumentis, quæ e nostro Tabulario selegimus, nos edituros pollicemur.

(*d*) Geminam sub eodem *S. Paterniani* nomine Ecclesiam commemorat, in ea quam anno 1592. ad Capitulum S. Petri dedit Epistola, Visitator Rinaldutius. Una *S. Paterniani de Parmiano*; Altera *S. Paterniani de Farazzano* nomine donatur. Utraque in Meldulæ territorio existit, sed tenuis illa, ac fructibus pene vacua; Dives ista, multisque aucta reditibus. Utram Bulla exprimat, ignoramus. Suspicamur, posteriorem Ecclesiam potius indicare; quandoquidem de priori ita Visitator loquitur fol. 5. in fin.: *Non si trova annotata ne' libri dell' Abbazia, nè li paga censo, nè ha forma di Chiesa. Li frutti sono scudi otto.*

(*e*) In Forolivii Territorio sita est, atque ab Urbe nonnisi gemino distat milliario. Multæ Ecclesiæ opes: Hinc evasit in Commendam Equitibus Religionis Hierosolymitanæ jamdiu concreditam. *Runcus*, qui Ecclesiæ cognomen dedit, fluvius est notissimus, alio nomine *Vitis* appellatus, qui multam Popiliensis ac Liviensis agri partem alluit.

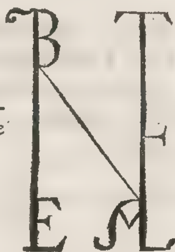
(*f*) In *Pesauriensi* Territorio geminam Ecclesiam, alteram *S. Savini*, *S. Cassiani* alteram; In *Moredano* vero Sacellum *Sancti Anastasii* collocat memorata Bulla Gerardi Ravennatis Archiepiscopi. Statam utriusque Territorii Sedem definire adhuc nobis non licuit.

(*a*) Si

que communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, ſine pravitate, & exactione aliqua præcipimus exiberi; alioquin a quocumque Catholico Epiſcopo ſuſcipere licentiam habeatis. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monaſterium temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare. Set omnia integra, & illibata ſerventur; eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens, contra eam temere temptaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore ac Sanguine Dei, & Domini Noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Domini Noſtri Jeſu Chriſti; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Alexander Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ss.

✠ Ego Hubaldus Hoſtienſis, & Vellitren. Epiſcopus ss.
✠ Ego Theodinus Portuen., & Sanctæ Rufinæ Sedis Epiſcopus ss.
✠ Ego Paulus Peneſtrinæ Eccleſiæ Epiſcopus ss.
✠ Ego Joannes tt. Sancti Marci Presb. Card. ss.
✠ Ego Petrus Presb. tt. Suſannæ ss.
✠ Ego Vivianus tt. Sancti Stephani Celio monte Presb. Card. ss.
✠ Ego Cynthius Presb. Card. tt. Sanctæ Ceciliæ ss.
✠ Ego Hugo Presb. Card. tt. Sancti Clementis ss.
✠ Ego Arduinus Presb. Card. tt. Sanctæ Crucis in Hieruſ. ss.
✠ Ego Matthæus Presb. Card. tt. Sancti Marcelli ss.
✠ Ego Laborans Presb. Card. S. Mariæ Tranſtiberim tt. Callixti ss.
✠ Ego Jacobus Diac. Card. S. Mariæ in Coſmedin ss.
✠ Ego Raynerius Diac. Sancti Georgii ad Velum aureum Diac. Card. ss.
✠ Ego Gracianus Sanctorum Coſmæ & Damiani Diac. Card. ss.
✠ Ego Joannes Diac. Card. Sancti Angeli ss.
✠ Ego Matthæus Sanctæ Mariæ novæ Diac. Card. ss.

Datum Tuſculani per manum Alberti Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Presbyteri Cardinalis, & Cancellarii iii. Idus Maji, Indictione xiiii. Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXI. Pontificatus vero Domini Alexandri PP. III. Anno XXI. (a).

Eccleſiam

(a) Si cum Æræ Chriſtianæ, ac Indictionis annis, Pontificatus Alexandri annos conferamus, mendum in iis deſignandis irrepſiſſe fateri cogimur. Indictio XIV. cum anno 1181. bene conſonat; ſed cum Pontificatus anno XXI., quem Bulla deſignat, male cohæret. Alexandrum III. menſe Septembris 1159. Summum Eccleſiæ Pontificem fuiſſe renunciatum, jam ſupra ſtatuimus. Ducatur annorum numerus ad diem uſque decimam tertiam menſis Maji 1181., jamque ex obvia ſupputatione patebit, Pontificem Alexandrum, quo tempore hanc edidit Conſtitutionem, annos XXI. Menſes octo, ac dies aliquot in Pontificatu egiſſe. Pontificiis ergo annis addenda unitas, quam Scriptoris oſcitantia prætermiſit.

Ecclefiam Cantuarienfem eifdem Cæremoniis reconciliari jubet, quibus Ecclefia B. Petri utebatur.

Ex Lib. 5. Epiftolar. S. Thomæ Cantuarienfis Epift. 95.

Alexander Papa Alberto, & Theodeberto Cardinalibus (*a*).

MAndamus vobis, quatenus Ecclefiam Cantuariæ faciatis reconciliari, ita tamen ut Sacramentum priftinæ Dedicationis non debeat iterari; fed, ficut folet fieri in Ecclefia Beati Petri (*b*), tantum aqua benedicta afpergatur. Bene valete.

URBANUS III.

Eadem die 25. Novembris, qua Lucius III. tumulatus eft, anno 1185. Lambertum Cribellum Mediolanenfem Archiepifcopum Cardinales fuffecerunt, & Urbanum III. appellarunt. Sedet hic annum 1. menfes 10. dies 25. Obit die 19. Octobris anno 1187.

Ecclefias Vaticano Capitulo fubditas, ejufque Bona (*c*) *enumerat & vindicat; Jura tuetur; Privilegia confirmat.*

Ex pervetufto Apographo (*d*) in Archiv. noftro Capitulari Capf. 4. Fafc. 259.

Urbanus Epifcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Canonicis Bafilicæ Principis Apoftolorum, & Rectoribus, quatuor Monafteriorum Sanctorum Johannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris, tam præfentibus, quam futuris, canonice inftituendis; In perpetuum.

AN. CH. 1186.

Eadem, quæ in B. Petro, ad Romanos Pontifices defcendit authoritas.

LIquet omnibus fidei Chriftianæ cultoribus Beatum Petrum ab ipfo Salvatore Domino noftro Jefu Chrifto Apoftolorum fore Principem conftitutum, eique poteftatem ligandi, atque folvendi animas cælefti privilegio traditam. Unde ei etiam dicitur; Tu es Petrus, & fuper hanc Petram ædificabo Ecclefiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris fuper terram, erit ligatum & in Cælis;

(*a*) Qui Sedis Apoftolicæ Legatos in Anglia agebant.

(*b*) Quæ in Vaticano Templo viget Sacrorum rituum & cæremoniatum obfervatio, hanc ceteris Ecclefiis, veluti normam & exemplum, omni tempore propofitam plane conftat. Antiqua & recentiora monumenta evolvantur; confecta res eft. Joannem Archicantorem Ecclefiæ S. Petri, & Abbatem Monafterii S. Martini, Bifcopo Abbate S. Agathonem rogante, ipfoque jubente Pontifice, Angliam profectum, ibi *curfum canendi annuum, ficut ad S. Petrum Romæ agebatur*, inftituiffe; pag. 15. ex Beda jam prænotavimus. Ad hæc, Monachorum Congregationem ad perfolvendas die noctuque Domino laudes in Ecclefia S. Chryfogoni a D. Gregorio III. conftitutam, atque *ordinatam fecundum inftar officiorum Ecclefiæ B. Petri Apoftoli*, vulgatus Anaftafius commemorat. Quod plus eft, Monachis Lateranenfi Ecclefiæ infervientibus Vaticana Bafilica fuo præivit exemplo. Idem namque S. Pontifex Gregorius III. Monafterium SS. Joannis Euangeliftæ, Joannis Baptiftæ & S. Pancratii juxta Ecclefiam Lateranenfem antiquitus inftitutum, provide reparavit; in eoque *Congregationem Monachorum, & Abbatem conftituit ad perfolvenda quotidie Sacra Officia laudis divinæ in Bafilica Salvatoris quæ Conftantiniana nuncupatur juxta Lateranis divinis nocturnifque temporibus ordinata juxta inftar Ecclefiæ B. Petri Apoftoli*. Præterea Vaticanæ Bafilicæ miniftros nono Ecclefiæ feculo Amalarius (ut ipfemet fcribit in præfatione altera ad Libros de Ecclefiafticis Officiis), interrogavit, *quot orationes foliti effent celebrare ante Epiftolam Miffæ per dies feftos*. Hinc fane colligitur, quænam fuerit de Sacris cæremoniis in Vaticano Templo ufurpatis antiquorum fententia. At recentiorum quoque judicium concinit. Plurimis hac de re prætermiffis, Romanæ Rotæ Synedrion appellamus, quod in Decifione coram Merlino 647. num. 10. Ecclefiam S. Petri *in Sacris cæremoniis & Chori difciplina omnium exemplar, & Magiftram Ecclefiarum* apertè declaravit.

(*c*) Quod plurimis fcatens erroribus, ad fidem Bullarum Hadriani IV. & Innocentii III. (hæ quippe ejufdem fere tenoris funt cum præfenti Urbani III. Diplomate, & in Archiv. noftro Capitulari authenticæ affervantur) caftigare curavimus, & fic emendatum prælo fubjecimus.

(*d*) De Sacris Ædibus ac prædiis quampluribus in hoc Diplomate enumeratis alibi diximus. Confulatur Hadriani IV. Bulla die 10. Febr. an. 1158. edita, ac fuperius producta.

(*e*) Vide

Cælis; Et quodcumque ſolveris ſuper Terram, erit ſolutum & in Cælis. Nos igitur qui licet indigni, ejuſdem Cælorum Clavigeri Vicarii ſumus (*a*), & ejus loco in Sancta Dei Eccleſia reſidemus, ſpeciales ipſius miniſtros, ſive Patrimonia, Sedis Apoſtolicæ debemus patrocinio confovere, & a pravorum hominum incurſibus defenſare. Ea propter dilecti in Domino filii, veſtris petitionibus benignitate debita impertimur aſſenſum; & Sacroſanctas Eccleſias Beatorum Martyrum Johannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris, veſtris uſibus ac ſuſtentationibus deſtinatas, ad exemplar prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Sergii Secundi; Leonis Quarti, Leonis Noni, Innocentii Secundi, & Adriani Quarti, Romanorum Pontificum præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eiſdem venerabilibus locis canonice pertinent, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis, præſtante Domino, poterit adipiſci firma vobis, veſtriſque ſucceſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam Sanctæ Mariæ in Caterina cum Parochia & omnibus ad eam pertinentibus a bonæ memoriæ Alexandro Papa Prædeceſſore noſtro vobis confirmata (*b*). Eccleſiam Sanctæ Mariæ de Palazolo cum omnibus ad eam pertinentibus. Eccleſiam Sancti Salvatoris juxta Terriones, quæ conſtructa eſt a prædicto Leone Papa quarto ad ſepulturam omnium Ultramontanorum cum omnibus uſibus, & pertinentiis ſuis. Eccleſiam S. Juſtini, quæ conſtructa eſt ad ſepulturam omnium Longobardorum, & Italorum cum omnibus uſibus, & pertinentiis ſuis. Eccleſiam Sancti Peregrini. Eccleſiam Sanctæ Mariæ Virgariorum. Eccleſiam Sancti Salvatoris de Coſſa Caballi. Ad Caſtrum Buccejæ, Eccleſiam Sanctorum Marii, & Marthæ, & Eccleſiam Sancti Laurentii ejuſdem Caſtri. Caſtrum Buccejæ cum fundis, & caſalibus, & omnibus ſuis pertinentiis; ſcilicet Atticiano, Colle, & Pauli fundum. Olivetum cum ſuis, & aliis vocabulis, cum Eccleſia diruta Sanctorum Coſmæ, & Damiani; qui ſcilicet fundi poſiti ſunt in Territorio Silvæ Candidæ. Caſtrum Luterni cum Fundis, Caſalibus, & omnibus ſuis pertinentiis. Eccleſiam Sanctorum Johannis, & Pauli infra ipſum Caſtrum. Eccleſiam Sancti Nicolai, quæ eſt in Meſangia * ipſius Caſtri, Eccleſiam Sancti Andreæ extra ipſum Caſtrum cum omnibus ſuis pertinentiis. Fundum Seſſani majoris, & fundum Seſſani minoris. Maſſam Pretoriolam cum caſis, & terris, & cum omnibus ſuis pertinentiis, qui fundi poſiti ſunt in Territorio Cerenſe juxta Caſtrum Luterni, triceſimo miliario ab Urbe Roma. Eccleſiam Sanctæ Anatoliæ in Portuenſe Civitate vetere cum piſcaria juxta eam, cum terris, & manicis ſuis in Trajano. Eccleſiam Sancti Silveſtri de Sutrio, cum valle quæ vocatur Frictilli, cum molendinis ſuis. Hoſpitale de Ferento cum Oratorio Sancti Laurentii, & omnibus pertinentiis ſuis. Hoſpitale de Narnia cum Capella Sancti Thomæ, & omnibus ſuis pertinentiis. Monaſterium Sancti Benedicti de Scalocia cum omnibus ſuis pertinentiis. Eccleſiam S. Martini de Spello (*c*). Eccleſiam Sancti Stephani de Runceja (*d*) poſit. in Epiſco-

...tuor Monaſteriorum, Vaticanæ ...icæ unita, Bonæ ...icat.

...ſias re..., alias poſitas.

Alias in Caſtro Buccejæ cum fundis aliquot.

Longam hic Bonorum, Eccleſiarum, ac domorum Hoſpitalium ſeriem attexit.

**Al.* Meſagna.

(*a*) Vide quæ adnotavimus ad Innocentii II. Privilegium pag. 46. not. *c*.

(*b*) Eccleſia iſthæc, quæ modo appellatur *S. Caterina della Rota*, poſita in Regione Arenulæ, ab Hadriano IV. in ſuperiori Diplomate an. æræ comm. 1158. inter Sacras Ædes Vaticanæ Baſilicæ ſubditas recenſetur. Alexander hic laudatus, eſt Pontifex hujus nominis III. cujus ſententiam ad rem, de qua agimus, ſpectantem, Anibaldus Almæ Urbis Senator in Autographo Diplomate pro Vaticana S. Petri Baſilica an. 1224. edito, & apud noſtrum Tabular. aſſervato, in hunc modum enunciat: *Sancimus quoque decreto & auctoritate Sacri Senatus, Sententiam a Domino Alexandro Papa III. inter ipſos Canonicos* (Vaticanæ Baſilicæ) *& Clericos S. Laurentii in Damaſo latam ſuper Eccleſiam S. Mariæ & S. Catherinæ, & quæcumque ab ipſo, vel ab aliis Catholicis Pontificibus Romanis, ſeu aliis pro eiſdem Canonicis facta vel ſcripta ſunt; rata & inconvulſa perpetuis temporibus permanere, & inviolabiliter obſervari*. Lata ab Alexandro III. ſententia, obortum quoddam inter duo memorata Capitula diſſidium ſuper Eccleſia S. Mariæ & Catharinæ, procul dubio ſubindicat. Quænam vero peculiaris controverſia? Eadem, ni fallimur, quæ proxime elapſo ſeculo in Sac. Rom. Rot. Synedrio agitata eſt: utrum ſcilicet Eccleſia iſthæc D. Catharinæ ſit filialis S. Laurentii in Damaſo; an potius Vaticanæ Baſilicæ. At quodcumque fuerit vetus diſſidium, illud certe compoſuit Alexander, & S. Petri Canonicis cauſam adjudicavit. Pontificis Maximi ſententiam executioni mandatam, non dubitamus; quandoquidem in vetuſto Eccleſiarum Catalogo quem exhibet Chartaceus Codex A. Demetrii Lucenſis opera coordinatus, pag. 65. terg. ita legitur: *Item Eccleſia S. Mariæ & Catherinæ ſpectat ad ipſam Baſilicam* (S. Petri) *pleno jure cum tota Parrochia ſua; facit obedientiam, reverentiam, ſubjectionem; debet venire ad ſcrutinium, Baptiſma, Chriſmatis confectionem, & proceſſiones: habet ibi jus ordinandi, inſtituendi, deſtituendi Capitulum ipſius Baſilicæ corrigendi & ad tempus privandi, & Archipresbyterum confirmandi electum a Clericis. In feſto S. Catherinæ debent ire ſeptem ex Canonicis cum ſeptem ſcutiferis ſeu ſeptem famulis, qui Canonici, ſeu alii quibus placet committere, debent vigilias cantare. Qui omnes cum ſcutiferis poſt vigilias debent cœnare, quibus in ipſa cœna debent Clerici bona fercula cum bonis vinis miniſtrare; & quibus placet remanere, debent bonos lectos præparare. In mane cantata ibi Miſſa & prædicato, prandent ibi omnes; quibus præparent bona cibaria, & diverſa vina bona. Debet poſtmodum Archipresbyter rogare, quod ſi defectus fuit in cibis debeant parcere; alioquin parati ſunt ſatisfacere in octavum: Et Prior Canonicorum, qui eſt ibi, ſi bene fuit eis in prandio & cœna; regratientur: Alioquin eos ad tempus ab officio & beneficio ſuſpendet*.

(*c*) In Spoletana Diœceſi pone Iſpelli Caſtrum ſita eſt hæc D. Martini Eccleſia; olim Parochialis, nunc Beneficium ſimplex a Capitulo conferendum; uti monet Corradus, qui anno 1599. ipſam viſitavit.

(*d*) Eccleſia S. Stephani de Runceja juxta Civitatem Aſſiſienſem in loco, qui dicitur *Mollicola*, ſtatuitur; & Baſilicæ noſtræ a nobili Perjurio dono data enunciatur in antiquis Cenſualibus.

(*a*) Ca-

Episcopatu Assisiensi cum omnibus pertinentiis suis. Hospitale de Traversa cum Oratorio Sancti Nicolai posit. in Campania in Episcopatu Assisiensi cum omnibus pertinentiis suis. Castrum Cassi cum Ecclesia Sancti Petri, & Ecclesia Sanctæ Mariæ, cum fundis, villis, & casalibus suis. Cappellam novam Sancti Johannis sitam intra Castrum Coccorano (*a*); aream ad Ecclesiam ædificandam, quam habetis in Colle de Mansi (*b*) cum omnibus pertinentiis suis. Aream quam habetis in Castro Coccorano, ubi est Ecclesia Sancti Petri, quam ignis commbussit. Hospitale cum Ecclesia juxta Castrum Dirutæ in Episcopatu Perusino. Hospitale cum Crypta Sancti Michaelis posit. in loco, qui dicitur Sasso de Rapina, quod ædificavit Dopna Bethelleem Malvangiata filia Malvagi in Territorio Summati juxta fluvium, qui dicitur Trunto (*c*). Hospitale Turricelle cum Ecclesia Sancti Gualterii, posit. in Territorio Castelli Fortiliani, quod ædificavit Maradianus, & Hugo filii Comitis Conradi, & Henricus, & Oderisius filii Comitis Thebaldi, juxta flumen quod dicitur Tenna (*d*), & in manus Presbyteri Theodini pro vestra Canonica tradiderunt. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pacignano positam in Marsia prope Castrum Celan.: Hospitale de Anatella cum Ecclesia Sancti Bartholomæi ibidem positum Ecclesiam Sancti Johannis in Orsocle positam in Episcopatu Valvensi (*e*). Hospitale de Pretonico cum Ecclesia Sancti Laurentii positum in Episcopatu Pennense (*f*). Ecclesiam Sancti Michaelis de Revere Scriniolis (*g*) cum Hospitali, Capellis, & omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Cataldi cum Ponte Saraballis positam in Episcopatu Terdonensi. Castrum Capracorum cum terris, fundis, & casalibus suis cum Ecclesia Sancti Johannis diruta, cum aquimolis, & molaria sua. Fundum Sancti Cassiani, Fundum Vicoli, Fundum Memorien., Fundum Taliani majoris, & Taliani minoris, Fundum Casanilli, Fundum Casapindole, Fundum Cucumelli, Fundum Rotule, Fundum Procelaris, Fundum Pritanelle, Fundum qui dicitur Casa Lardaria, Fundum Cleandris cum Ecclesia Sanctæ Agathæ diruta, Fundum Canutoli, Fundum Aquæ frigidæ, omnes invicem cohærentes; Fundum Bravi; Fundum Pallini cum suis omnibus vocabulis. Monasterium Sancti Cornelii, quod est positum in Territorio Vegentano cum omnibus suis pertinentiis. Sex pedicas Terrarum in Fundo qui dicitur Vallis de Pertica; Terram de Macerano positam ad Petram Pertusiam. Omnes possessiones Terrarum, quas a Canonica vestra Monasterium Sancti Sabæ tenet in Territorio Galeriæ; possessiones, & pensiones domorum Sanctæ Mariæ in Turri. Tertiam partem Oblationum (*h*), quæ venit ad manus Portuensis Episcopi (*i*), in Dominica Palmarum, in Cœna Domini, in Parasceve in Sabato Sancto, in Resurrectione Domini, & in die Natalis Domini: Sextam partem Oblationum, quæ offeruntur in Altare S. Petri in Dominica Palmarum ex quo pulsantur Campanæ in nocte ad Matutinas usque ad Matutinas finitas, & ex quo pulsantur ad Missam usque ad finem Missæ: Similiter in Cœna Domini, & in Parasceve, & in Sabbato Sancto, & ex quo pulsantur Campanæ ad scrutinium faciendum per totum diem, & noctem quo usque sequenti die Dominicæ Resurrectionis Missa completa fuerit (*k*). Montem Sancti Petri cum Castello & cum Ecclesia Sancti Petri juxta Civitatem Osmi (*l*). Hospitale de Montotto cum Ecclesia Sancti Petri positum in Territorio Castelli, quod vocatur Cecilia juxta flumen Asu (*m*) in Episcopatu Firmano; quod ædificavit Transmundus Uberti *; & in manus fratris vestri Theodini pro vestra Canonica tradidit. Ecclesiam Sanctæ Scuderæ (*n*) positam inter duo flumina Farma, & Farmolla prope Castrum Torgnallis. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes

Varias oblationum quotas pridem concessas, confirmat.

Ad alias Ecclesias in [illegible]versis Diœce[illegible]bus sitas, [illegible]vertit.

* *Al.* Iberti.

(*a*) Castrum Cocoranum sive Coccoranum inter Perusium, Assisium & Augubium statui debet. Legesis Ludov. Jacobill. Chronic. Monasterii de Sassovivo cap. 27.

(*b*) Collem de Mansi nuncupatum, ipsi Coccorano castro adjacentem intelligimus ex ipso Diplomatis contextu.

(*c*) Alias Truentus, qui ex Apennino Monte oritur in ipso Umbriæ limine: deinde Picenum alluens, ad Asculum Castellano amne recipitur.

(*d*) Nunc Tinia; ex Appennino Monte apud Nuceriam ducit primordia, & Fulginii mœnia alluit.

(*e*) Nunc Sulmonensi, cui Valvensis Ecclesia, quæ a Sulmona non longe distat, jam pridem adnexa fuit.

(*f*) In Vestinis: Ecclesia Pennensis & Atriensis modo sunt unitæ.

(*g*) Ecclesiam hanc juxta Padum in Episcopatu Ferrariæ collocat vetustissimus Ecclesiarum Catalogus In Lib. serm. pro Matut. quem supra memoravimus; aliud Censuale ponit in Adriensi Diœcesi; & Innocentii III. Bulla, quam suo dabimus loco, satis illustrat.

(*h*) Vide pag. 37. not. *e*.

(*i*) Consulatur pag. 59. not. *h*.

(*k*) Quæ hoc in loco decernit Pontifex de sexta Oblationum parte statis hisce diebus a Canonicis percipienda; totidem verbis habet Petrus Mallius in veteri membrana toties laudata apud nostræ Basil. Tabular. Caps. 2. fasc. 255.

(*l*) Hæc prope Auximum Italice *Osimo* posita D. Petri Ecclesia insignis perhibetur. In Arch. Capitul. extat instrumentum, quo Sacram hanc Ædem uti & Castrum S. Petri an. 1261. Silvestro Priori & Fratribus Heremi Montis Fani sub certo pensionis onere Vaticanum Capitulum concessit. Adeas Lib. Demetrii lit. A. fol. 108.

(*m*) Seu Clasius vulgo *Chiascio* ex Monte Apennino manans.

(*n*) Sacram hanc Ædem in Diœcesi Volaterranensi collocat toties citatus Demetrii Liber, ubi pag. 165. eamdem Ecclesiam anno 1504. ex Capituli collatione Demetrius Guasellus Lucensis obtinuisse legitur. Confer etiam pag. 171. prædicti Codicis.

(*a*) Ita

ibus sub- … nt Ordi- … s.

nes Clericorum in vestris Ecclesiis existentium a Diocesanis suscipietis Episcopis; siquidem Catholici fuerint, & gratiam Sedis Apostolicæ habuerint, & sine ulla pravitate voluerint exibere. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis adire Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Statuimus præterea, ne quilibet Episcoporum absque conscientia Romani Pontificis, in Ecclesiis vestris, nisi quando generale fuerit Interdictum, divina officia interdicat, & aliquid in eis exigere nulla ratione præsumat, sed liberæ ipsæ Ecclesiæ sub nostra protectione consistant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat prædictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, & substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco jura servantibus sua, sit pax Domini nostri Jesu Christi; Quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia eternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

… eos qui … tutio- … violave- … pœnas … t.

Ego Urbanus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.
Ego Henricus Albanensis Episcopus ss.
Ego Paulus Prænestin. Episcopus ss.
Ego Theobaldus Ostiensis, & Velletrens. Episcopus ss.
Ego Joannes Presb. Card. Ecclesiæ Sancti Marci ss.
Ego Petrus de Bono Presb. Card. Ecclesiæ Sanctæ Susannæ ss.
Ego Laborans Presb. Card. S. Mariæ Transtiberim Ecclesiæ Calixti ss.
Ego Albertus Presb. Card. Ecclesiæ S. Crucis in Jerusalem ss.
Ego Melior Presb. Card. Sanctorum Johannis & Pauli Ecclesiæ Pammachii ss.
Ego Adelardus Ecclesiæ Sancti Marcelli Presb. Card. ss.
Ego Jacinthus Diac. Card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.
Ego Gratianus Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diac. Card. ss.
Ego Bobo S. Angeli Diac. Card. ss.
Ego Octavianus Sanctorum Sergii, & Bachi Diac. Card. ss.
Ego Goffredus S. Mariæ in Via Lata Diac. Card. ss.
Ego Rolandus Sanctæ Mariæ in Porticu Diac. Card. ss.
Ego Petrus Sancti Nicolai in Carcere Tullian. Diac. Card. ss.
Ego Rodulfus Sancti Georgii ad Velum Aureum Diac. Card. ss.

Dat. Veronæ per manum Alberti Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Presbyt. Cardinalis & Cancellarii, Idus Junii, Indictione quarta Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXVI. Pontificatus vero Dopni Urbani Papæ Tertii Anno Primo.

CLEMENS III.

C L E M E N S I I I.

Clemens III. die 19. Decembris anno 1187. electus est Summus Pontifex, ac postridie consecratus (*a*): Catholicæ Ecclesiæ præfuit annos & menses 3. & dies 10. E vivis excessit 4. Kalendas Aprilis anno 1191.

Præcessorum suorum exempla sequutus, quartam Oblationum partem Canonicis elargitur (*b*).

Ex Autographo in Archiv. nostræ Basil. Caps. 2. Fasc. 255.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum, & Rectoribus quatuor Monasteriorum Sanctorum Joannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris, tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis; In perpetuum.

Inter BB. Apostolorum Petri & Pauli merita, ac gloriam, comparatio.

Beatorum Petri, & Pauli tam eminens est, & tam gloriosa societas, ut & ambo sint Doctores gentium, Auctores Martyrum, Principes Sacerdotum. Et cum inter universos Apostolos peculiari quadam prærogativa præcellant, æquatis in Cælo meritis, disparitatem non sentiunt. Petro ab ipso Salvatore nostro Domino Jesu Christo claves Regni Cælorum sunt commissæ, Paulus a Deo electus est, ut de multitudine Gentium Regnum Cælorum impleat sua Prædicatione. Petrus Petra est, & fundamentum fidei, & ne ruamus, in soliditate nos firma sustentat. Paulus ne pravo hæreticorum dogmate vulneremur, moralitatis honestate, & invincibili ratione fidei nos armat. Petrus Principatum tenens, ex potestate ligat, & solvit. Paulus diligens Prædicator, ne quid repræhensibile, vel ligatione dignum in nobis appareat, mirabili nos exhortatione præmunit. Petrus firmamentum nostrum est, ac Domus fortitudinis, & in fide ejus plantati, & radicati sumus. Paulus vas electionis, prædestinatos a Deo & electos Cælestis Tubæ sonoritate vocavit, & pro nobis sine intermissione orans, ne a fide, & veritate deviemus, apud Deum interveniendo nos protegit. Cum igitur hii duo maxima luminaria, Dei Ecclesiam illustrantia pari, & amicabili splendore, & fraterno amore præfulgeant, æquitatis & justitiæ ratio persuadet, ut nos, qui licet indigni, Christi vices in terris agimus, & in ejusdem Apostolorum Principis Cathedra residere conspicimur, domesticam Beati Petri Familiam paterno diligamus affectu, & pia eam provisione in suis necessitatibus adjuvemus. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino Filii, ad exemplar felicis memoriæ Eugenii Papæ Prædecessoris nostri, quartam partem omnium Oblationum, quæ de Altari ejusdem Beati Petri Apostoli, & tam de Arca, quam de omnibus Ministeriis ipsius Ecclesiæ, præter de Ministerio Beati Leonis, proveniunt, vobis ex consensu fratrum nostrorum Episcoporum, & Cardinalium, Sedis Apostolicæ auctoritate concedimus, & præsentis scripti pagina confirmamus (*c*). Ita videlicet, ut semper cum volueritis, facultatem liberam habeatis eamdem Oblationem in vestris manibus retinendi, atque custodiendi, seu aliis quibus volueritis, cum nostro atque nostrorum Successorum consensu vendendi: salva in omnibus aliis, & retenta in nostris, & Successorum nostrorum manibus, ipsius Ecclesiæ libera dispositione, atque custodia. Hoc autem ideo facere dignum duximus, ut vos die, ac nocte studiose in Dei laudibus desudantes, tam in Missarum celebratione, quam in Matutinis, & aliis horis, pro Vivorum ac Defunctorum salute, attenta diligentia, & honeste decantandis, prædi-

Quartam Ob- lationum par- tem, uno Bea- ti Leonis ex- cepto ministe- rio, Canonici elargitur

Ministrorum Vaticanæ Ba- silicæ vigilem curam com- mendat.

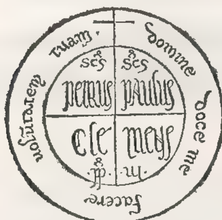
(*a*) Ita cum Pagio in Crit. Baron. ad an. 1188. supputamus; adeoque 20. dierum interpontificium ante Clementis III. electionem, censemus plane commentitium.

(*b*) Huc ea revocentur, quæ ad Eugenii III. Bullam, idem omnino argumentum tractantem, superius adnotavimus.

(*c*) Vaticanas Oblationes ad Romanum Antistitem præcipue spectasse, & inter Apostolicæ Sedis jura enumeratas fuisse, ad postremum S. Leonis IX. Diploma pag. 35. not. *b* præmonuimus. Legesis fragmentum Cencii Camerarii ex Lib. de Censibus, apud Bullar. Rom. nov. edit. to. 1. ad Joannis XIX. Bullam, Petro Silvæ Candidæ Episcopo inscriptam. Quid etenim ex Oblatis ad B. Petri Confessionem Summus Pontifex singillatim perciperet, in ipso Cencii fragmento recensitum conspicimus.

prædictam Beati Petri Eccleſiam obſequio debito veneremini, & Dei fideles Apoſtolorum limina devotione debita viſitantes, locum ipſum in majori devotione ac veneratione ſemper habeant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum fas ſit hujus noſtræ conceſſionis paginam temerario auſu infringere, ſeu modis quibuslibet perturbare. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſecularisve perſona id attemptare præſumpſerit, ſecundo, tertiove commonita, niſi præſumptionem ſuam congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui Dignitate careat, reamque ſe Divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, ac Sanguine Dei, ac Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem hanc noſtram Conſtitutionem eidem loco ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatinus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & in futurum præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

ſula pœ- in Bullæ ores.

Ego Clemens Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ss.

✠ Ego Theobaldus Hoſtienſis, & Veletren. Epiſcopus ss.
✠ Ego Joannes Presb. Card. tt. Sancti Marci ss.
✠ Ego Laborans Presb. Card. Sanctæ Mariæ Tranſtiber. tt. Calixti ss.
✠ Ego Pandulphus Presb. Card. Baſilicæ XII. Apoſtolorum ss.
✠ Ego Melior Presb. Card. Sanctorum Joannis, & Pauli tt. Pamachii ss.
✠ Ego Petrus Presb. tt. Sanctæ Cæciliæ ss.
✠ Ego Petrus tt. Sancti Clementis Presb. Card. ss.
✠ Ego Bŏb. tt. Sancti Anaſtaſiæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Alexius tt. Sanctæ Suſannæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Petrus Presb. Card. tt. Sancti Petri ad Vincula ss.
✠ Ego Jordanus Presb. Card. Sanctæ Pudentianæ tt. Paſtoris ss.
✠ Ego Jacob. Diac. Sanctæ Mariæ in Coſmidyn ss.
✠ Ego Gratian. Sanctorum Coſmæ, & Damiani Diac. Card. ss.
✠ Ego Ottavian. Sanctorum Sergii, & Bachi Diac. Card. ss.
✠ Ego Goffredus Sanctæ Mariæ in Via Lata Diac. Card. ss.
✠ Ego Bobo Diac. Card. Sancti Georgii ad Velum aureum ſubſcripſi.
✠ Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Porticu Diac. Card. ss.
✠ Ego Joannes Felix Sancti Euſtathii Diac. Card. juxta Templum Agrippæ ss.
✠ Ego Joannes Sancti Theodori Diac. Card. ss.
✠ Ego Bernardus Sanctæ Mariæ Novæ Diac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. ss.

Dat. Lateran. per manum Moyſi Sanctæ Romanæ Eccleſiæ Subdiaconi Vicemagentis Cancellarii, iiii. Nonas Junii, Indictione ſexta Incarnationis Dominicæ Anno MCLXXXVIII. Pontificatus vero Domni Clementis Papæ Tertii, Anno Primo.

CÆLESTINUS III.

Clementi III. die 30. Martii an. 1191. Successor datus est Cælestinus hujus nominis tertius, qui die 14. Aprilis consecratur. Pontificatum tenuit annos 6. menses 9. dies 9. emortuali excluso. Obiit die 8. Januarii anno 1198.

Ecclesiarum S. Mariæ Dominæ Rosæ, & S. Laurentii in Castello Aureo, Bona enumerat & confirmat (a).

Ex Authographo in Archivo nostræ Basil. Capf. 73. Fasc. 140.

Cælestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Joanni Primicerio nostro, Rectori Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Dominæ Rosæ (b), & Beati Laurentii (c), quæ positæ sunt in Castello aureo (d), & universis Clericis ipsarum Ecclesiarum tam præsentibus, quam futuris; In perpetuum.

AN. CH. 1192.

Præcipua ac peculiaris in Ecclesias Romæ positas, Pontificis cura.

MOnet nos Apostolicæ Sedis, cui licet immeriti, disponente Domino, præsidemus, auctoritas, pro statu omnium Ecclesiarum provida circumspectione satagere, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, Apostolico eas patrocinio communire. Si autem longe positis pastoralem curam tenemur impendere, multo fortius erga eas, quæ in Urbe Roma constructæ sunt, velut erga peculiares filios hoc debemus implere. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus annuentes, ad exemplar felicis memoriæ Alexandri, Lucii, & Clementis Prædecessorum nostrorum excepta communi defensione, speciali quoque privilegio vos munimus; & quascumque possessiones, quæcumque bona prædictæ Ecclesiæ in præsentiarum juste, & canonice possident, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poteritis adipisci, vobis, vestrisque Successoribus, auctoritate Apostolica in perpetuum confirmamus. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Idem Castellum aureum cum utilitatibus suis, videlicet parietibus altis, & antiquis in circuitu positis, cum domibus, & caminatis (e), eisdem parietibus deforis undique copulatis; Ortum, qui est juxta idem Castellum cum utilitatibus suis, & superioribus Criptarum; Populum foras Portam jamdicti Castelli a parte Campitelli, & Regionis Sancti Angeli, usque in Burgum, ab utraque parte viæ, & piscinam cum Turre Salitule usque in Arcum Sellariorum, & a parte Pineæ juxta præfatos muros ab utraque parte viæ; Ecclesiam Sanctæ Luciæ (f) cum pertinentiis suis; Ecclesiam Sancti Felicis, & fundum qui vocatur Ordeolus cum pertinentiis suis; fundum qui vocatur Porcaritia, Capud Caballum, Galeriam, Rosanione, Servilian., Arcionem, vel quibuscumque aliis vocabulis vocantur, cum Vineis, Silvis, Pratis, pascuis, terris cultis, & incultis, pantanis, montibus, vallibus, & cete-

Prædecessorum Privilegia confirmat.

Circum Flaminium, & quæ illi adjacent, concedi[t] bona.

Alios enumerat Fundos.

(a) Non ab re est, quod publica luce donamus, hoc Cælestini III. Privilegium. Ecclesia etenim aliquando Parochialis & Collegiata *S. Mariæ Dominæ Rosæ* de qua idem Diploma loquitur; Monasterio S. Catharinæ prope Porticum S. Petri (Innocentio VII. Joanne XXIII. & Martino V. ita mandantibus) jam tum ab anno 1405. primum una cum bonis, juribus prædiisque suis universis, dein cum domo tantum & Claustro adnexa fuit. Ipsum vero S. Catharinæ Monasterium (Alexandro VII. Pontifice excisum) ejusque bona omnia immobilia, ex Constitutione Pauli II. 3. Non. Januar. Pontific. anno 6. edita, in jus & proprietatem Vaticanæ Basilicæ transierunt.

(b) Quod titulo *S. Catharinæ de Funari* modo nuncupatum, & a Federico Card. Cæsio penitus instauratum colitur hodie Templum; *S. Mariæ Dominæ Rosæ* olim fuisse appellatum, Martinell. Rom. Sacr. pag. 87. aliique Scriptores affirmant. *Monasterium Dominæ Rosæ* vocant cum Petrus Mallius in Excerpt. a Mabillon. editis tum Cencius Camerar. Ord. Rom. num. 40. & 67. to. 2. Mus. Ital. ejusdem Mabill.

(c) Ecclesia isthæc S. Laurentii, quam *Pallacini, & in Clausura*, si Grimaldum nostrum audiamus, Veteres dixerunt; teste eodem auctore, periit in Constructione Monasterii *S. Catharinæ de Funari*. Vide pag. 19. not. *d*, & pag. 26. not. *c*.

(d) Nimirum Circo Flaminio; quem imperitus Vulgus *Castellum aureum & Palatium* appellavit. Utramque Ecclesiam, *S. Mariæ Dominæ Rosæ, & S. Laurentii* intra ipsum Circum Flaminium extructam, ex hujusce Diplomatis contextu perspicue docemur.

(e) Quid sibi velit *Caminata*, supra diximus pag. 24. not. *a*.

(f) Quæ hodie vulgo dicitur *Delle Botteghe scure*, a Card. Gymnasio funditus instaurata. Vide Martinell. Rom. Sacr. pag. 163. An Sacræ huic Ædi non longe dissitum fuerit, quod mox Bulla subjicit S. Felicis Templum? Consulatur prælaudatus Martinell. pag. 358.

(a) De

& ceteris ad eosdem fundos pertinentibus. Tenimentum insuper, de quo transegistis cum Ecclesia Sancti Celsi, positum in supradicto loco, qui vocatur Galeria, & furnum Sarracenum cum terminis, & omnibus pertinentiis suis positis extra Portam Beati Petri (*a*) longe ab Urbe Roma miliario plus minus octavo via Cornelia (*b*) inter hos fines: a primo latere casales juris Diaconiæ Sancti Angeli, sicuti flojales, & aquarum cursus dividunt; a secundo latere casales juris Monasterii Sancti Andreæ Apostoli, Ancillarum Dei (*c*), sicut floiales, & aquarum cursus, & limites dividunt; a tertio latere Fundus Vivaroli; a quarto latere terra Episcopii Sanctæ Rufinæ, & Fundus Memoli, & Priscelli sicut in scriptis autenticis a bonæ memoriæ Gratiano, Gregorio, & Domina Rosa, & Imilla ipsarum Ecclesiarum fundatoribus continetur. Fila quoque Salinarum, quæ in Campo majori habetis in pedica quæ vocatur Serpentaria, & in pedica veteri, & in pedica quæ vocatur Fossatum majus, & in pedica Cerasii, affines ad fila, quæ habetis in pedica Serpentaria: a primo latere est Silva, & Mons Calvarellus (*d*); a secundo latere tenet heres Benedicti de Judice, & Ecclesia Sancti Silvestri; a tertio latere est fossatum vestrum, & Carrara (*e*); a quarto latere Carrara major: affines ad ea, quæ habetis in pedica veteri: a primo latere Stagnum; a secundo Fossatum; a tertio aliud fossatum; a quarto Carrara. Affines ad ea quæ habetis in pedica quæ vocatur Fossatum majus; a primo latere est Carrara, quæ venit a pedica Tiodi; a secundo est vestrum fossatum; a tertio est filum Sancti Sabæ; a quarto Carrara. Affines ad aliud vestrum filum quod in eadem pedica habetis: a primo latere Ecclesia Sancti Laurentii; a secundo vestrum fossatum; a tertio filum Sancti Silvestri; a quarto Carrara: Affines ad ea quæ habetis in pedica Cerasii: a primo latere Stagnum; a secundo heres Lotterengi; a tertio Octavianus; a quarto Carrara. Pratum unum infra Campum de Meruli (*f*) situm, sicut bonæ memoriæ Joannes Nonodecimus PP. supradictis Ecclesiis vestris pia devotione donavit: duas domos in balneo Miccino positas, quarum unam tenent filii Girardi de Conecclo, & alteram heres Joannis Judei. Tres domos alias in eodem loco, quarum unam heres Joannis de Statio, & Theodini, aliam heres Pauli Guidonis de Rajano, & aliam filii Pauli Pipi tenent; & criptam, quam etiam Romanus Pauli Pipi filius tenet. In Regione Parrionis duas domos in unum conjunctas. Domum unam positam in Scortecclari (*g*) non longe ab Ecclesia Sancti Simeonis. Medietatem aquæ duorum Molendinorum in fluvio Tiberis positorum. Ortum cum Casalino in Regione Caballi marmorei (*h*) fere ante Ecclesiam Sanctæ Agathæ in Diaconia positum. Octo petias vinearum, quatuor ex una parte viæ, & quatuor ex alia intra portam Pincianam juxta murum Urbis sitas; sex petias duarum vinearum jacentes in unum in Ortis Perfectis (*i*); quatuor petias, & dimidiam vinealium in Albanen. Territorio sitas; duas in fundo qui vocatur Casa intronata, duas & dimidiam in fundo, qui vocatur Torignanum, sitam. Clausuram unam vinearum in Territorio Aricien. constitutam in loco qui vocatur Mandre; sub Monte Sancti Electerii. Tres domos quas intra Civitatem Hostien. habetis intrante portam ipsius Civitatis manu dextra junctas muro ejusdem Civitatis. Terras, & vineales in eodem Territorio positas non longe a Stagno, & Bucina. Quatuor Casalinos, & duas Criptas cum curte ante se & Ortis post se cum introitibus, & exitibus eorum extra portam ejusdem Civitatis non longe ab eadem Hostien. Civitate sita in loco, qui vocatur Calcaria. Terras omnes, quas habetis in fundo, qui vocatur Calabri-

...s desi-...es.

Domos recenset.

Vineas nominat.

Quæ in Civitate ac Territorio Hostiensi existunt, Bona describit.

(*a*) De qua egimus pag. 26. not. *b*.

(*b*) Consulatur pag. 26. not. *e*, ubi Viam Corneliam indigitamus.

(*c*) *Ecclesiam S. Andreæ a Domo Joannis Ancillæ Dei* meminit Urbani III. Bulla apud Ciampin. Lib. de Vicecancellar. Sacra Ædes extitit prope Templum S. Mariæ, quæ *Monserrato* vulgo dicitur.

(*d*) Quo in loco statuendus *Mons Calvarellus*, Inventarium bonorum Ecclesiæ Lateranensis a Nicolao Frangipano, ejusdem Basilicæ Canonico, tempore Bonifacii VIII. confectum indigitat his verbis: *Item habet infra Portam Metronii* (eam scilicet, prope quam aqua Crabra vulgo *la Marrana* Romam ingreditur, ut putat Minutol. Rom. Antiq. Differt. 3. sect. 3.) *& Latinam decem petias Vin. cujus dimidia plures aut pauciores in Monte Calvarello inter hos fines, ab uno latere sunt mœnia* Urbis*, ab alio tenet Johannes Buccabella jur. dictæ Ecclesiæ* (S. Joannis ante Portam Latinam) *pariete Enclaustri ipsius Ecclesiæ mediante, ab omnibus autem aliis lateribus sunt viæ publicæ &c.* Ita apud Crescimb. Hist. Eccl. S. Joann. ant. Port. Lat. lib. 3. cap. 6. p. 213. At *Mons Calvarellus*, quem Bulla meminit; in Diœcesi Portuensi, ubi & *Campus Major* extat, collocari debet.

(*e*) Carrara perinde est ac via publica, ea præsertim, per quam *Carrus* transire potest. Vide Cangium V. *Carreria*.

(*f*) Extra Portam Portuensem.

(*g*) Ill. Præsul. Fonseca in Hist. perinsignis Ecclesiæ Sancti Laurentii in Damaso Instrumentum anno 1172. confectum protulit, ubi Presbytero Gentili donantur *duo Casalini non longe a dicta Ecclesia* (*nimirum S. Andreæ Cerelarorum*, nunc S. Mariæ vulgo *della Pace*) *& pertinentiis positis in Regione Scorteclariorum*.

(*h*) Ad Suburam; ubi Diaconalis Ecclesia S. Agathæ antiquitate præstans, & a Cardd. Franc. & Anton. Barberinis instaurata adhuc prostat. In Callixti II. Bulla, teste Turrig. Crypt. Vat. pag. 316. sic legitur: *N. Diac. Card. S. Agathæ ad Equos marmoreos*.

(*i*) Ut loci hujus, quem Bulla nominat *Orti Perfecti*, sedem figamus; facem suppeditat promendum infra Honorii III. Diploma die 25. Febr. Pontificatus an. 1. editum: ibi namque recenset *Turrim in Ortis Perfectis . . . Positam inter Rivum qui fluit per Ponticellum de Tufo ad Pratum S. Pauli, & viam publicam & Cavonem cum via quæ pergit ad Portam Appiam*, alias S. Sebastiani.

Calabriceto, & alias, quæ ſunt in fundo Ciliani, & medietatem duorum fundorum, qui vocabantur Mauri, & Caſale; quæ omnia ſupradictus Donnus Gratianus nobiliſſimus Conſul, & Dux Romanorum, ſicut invenitur in inſtrumentis antiquis, veſtris ſæpe dictis Eccleſiis donavit. Duas quoque pedicas Salinariorum, quarum una pedica Petrellæ, altera pedica Cannuzeti vocantur cum foſſatis, gurgis, anditis, & locis ad antippla facienda cum introitibus, & exitibus, omnibuſque ſuis pertinentiis; poſitas in Campo Salinarum Hoſtien. inter affines a primo latere pontes, & ſtaffines Tiburtini; a ſecundo latere Silva; a tertio latere Maſelum; a quarto latere Carrara, quas Paulus nobiliſſimus Vir, Romanorum Conſul, Viuniſi Comitis filius, temporibus Dñi Adriani Junioris PP. pro anima ſua donavit, ſicut a felicis recordationis Alexandro, Lucio, & Clemente Prædeceſſoribus noſtris vobis eſt confirmatum, & in ſcripto eorum autentico continetur, auctoritate vobis Apoſtolica in perpetuum confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Sancimus ad hæc, ut prædictæ Eccleſiæ veſtræ, videlicet Sanctæ Mariæ, & Sancti Laurentii, nulli niſi Romano Pontifici ſint ſubjectæ, & tam Eccleſiæ ipſæ, quam omnia alia quæ habetis, in ea libertate permaneant, in qua ex antiquo hactenus fuiſſe noſcuntur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas ſit præfatas Eccleſias temere perturbare, aut earum poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare; ſed omnia integra conſerventur, eorum pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura; Salva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſeculariſve perſona, hanc noſtræ conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire temptaverit, ſecundo, tertioque commonita, niſi reatum ſuum digna ſatisfactione correxerit, poteſtatis, honoriſque ſui dignitate careat, reamque ſe divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat, & a Sacratiſſimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine divinæ ultioni ſubjaceat. Cunctis autem eidem loco ſua jura ſervantibus ſit pax Dñi noſtri Jeſu Chriſti, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Primævam Eccleſiarum libertatem confirmat.

Graviores in contumaces, i[...] rogantur po[...]næ.

Ego Cæleſtinus Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ss.

BENE VALETE

✠ Ego Albinus Albanenſis Epiſcopus ss.
✠ Ego Johannes Præneſtinus Epiſcopus ss.
✠ Ego Petrus Portuen., & Sanctæ Rufinæ Epiſcopus ss.
✠ Ego Pandulfus Baſil. XII. Apoſtolor. Presb. Card. ss.
✠ Ego Melior Sanctorum Joannis & Pauli Presb. Card. tt. Pamachii ss.
✠ Ego Joannes tt. S. Clementis Card. Biterbien., & Tuſcanen. Epiſcopus ss.
✠ Ego Johannes Felix Presb. Card. tt. S. Suſannæ ss.
✠ Ego Romanus tt. Sanctæ Anaſtaſiæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Hugo Presb. Card. S. Martini tt. Equitii ss.
✠ Ego Johannes tt. S. Stephani in Celio Monte Presb. Card. ss.
✠ Ego Goffredus S. Mariæ in Via Lata Diac. Card. ss.
✠ Ego Johannes Sancti Theodori Diac. Card. ss.
✠ Ego Bernardus Sanctæ Mariæ Novæ Diac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius S. Mariæ in Aquiro Diac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius S. Georgii ad Velum Aureum Diac. Card. ss.
✠ Ego Lotarius Sanctorum Sergii, & Bachi Diac. Card. ss.
✠ Ego Nicolaus S. Mariæ in Coſmydin Diac. Card. ss.

Dat. Lateran. per manum Egidii S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis iiii. nonas Octobris, Indictione decima, Incarnationis Dominicæ Anno MCXCII. Pontificatus verò Donni Cæleſtini PP. III. Anno Secundo.

INNO-

INNOCENTIUS III.

Cæleſtino Tertio vita functo, Innocentius itidem Tertius die 8. Januarii anno 1198. ſufficitur, ac die 22. Februarii Conſecratur; Mortem obit an. 1216. die 16. Julii, poſtquam in Pontificatu egiſſet annos duodeviginti, menſes ſex & dies novem, ab ejus electione deductos: Si vero ab ejus conſecratione eoſdem repetamus, enumerari oportet annos 18, menſes 4, dies 25.

Medietatem omnium Oblationum elargitur; Sacras Ædes D. Jacobi, & D. Leonardi in Septiniano, una cum aliis Eccleſiis in Civitate Leoniana ad Montem uſque Marium poſitas, Vaticano Capitulo ſubdit, & confirmat, ejuſque Poſſeſſiones ac Bona tuetur.

Ex Autographo in Archiv. noſtræ Baſilicæ Capſ. 4. Faſc. 259.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Canonicis Baſilicæ Principis Apoſtolorum, tam præſentibus, quam futuris, canonice ſubſtituendis; In perpetuum.

. CH. 98.

liaris in am San- ri amor a.

CUM in Lege Veteri non ſolum laborum primitiæ, verum etiam hominum primogenita Domino mandentur offerri, Nos, quos ipſe, licet immeritos, gratuito cæleſtis gratiæ rore perfuſos, ad Summi Pontificatus apicem ſublimavit, ut Primogeniti ſimus in multis fratribus, cum omne opus noſtrum teneamur Domino conſecrare, promotionis noſtræ primitias ipſi fideliter offerre decrevimus, ut in honorem Apoſtolorum Principis, cui, licet immeriti, non ſine magno quodam, & ammirabili ſacramento ſucceſſimus in officio Paſtorali, cum ea die ſimus in Sede Apoſtolica conſecrati, qua Beatus Petrus Apoſtolus in Epiſcopali fuit Cathedra collocatus, Sacroſanctam ejus Baſilicam, licet tenuis, alicujus tamen muneris privilegio decorare, ſperantes, quod is, qui munus Abel, & minuta Viduæ miſſa in gazofilacium acceptavit, noſtræ quoque reſpiciat humilitatis affectum; non quantum, ſed ex quanto proferamus, attendens; qui cum ſit Dominus omnium, & bonorum noſtrorum non egeat, quid digne poſſimus tribuenti retribuere, non habemus, quia de ſuo reddimus, non de noſtro largimur. Eapropter, dilecti in Domino filii, vobis, tanquam ſpecialibus Principis Apoſtolorum Miniſtris, ob ipſius Apoſtoli reverentiam cupientes utiliter providere, attendentes etiam, quod inter ceteras Eccleſias per univerſum Orbem diffuſas, Baſilicam Principis Apoſtolorum, utpote Sedem noſtram, ſpecialius diligere, ac honorare tenemur, ſicut qui olim in ipſa vobiſcum pariter Canonici beneficium aſſecuti, nunc de filio in Patrem ejus, divina ſumus miſeratione promoti; alteram quartam Miniſteriorum (*a*) ad honorem Dei, & Apoſtolorum Principis, ac ut ſollicitius, & devotius Divinis Officiis intendatis, de communi Fratrum noſtrorum conſilio, vobis, & ſucceſſoribus veſtris perpetua donatione concedimus, & Apoſtolicæ Sedis privilegio communimus, itaut deinceps medietatem omnium Miniſteriorum ſine diminutione qualibet habeatis. Ad hæc, Eccleſias Sancti Jacobi (*b*), & Sancti Leonardi (*c*) ſitas in Septiniano, quantum ad ſpiritualia, pleno vobis

In B. Petri familiam, cui olim tamquam unus ex Canonicis fuit cooptatus, munificus, Oblationum omnium medietatem concedit.

SS. Jacobi, & Leonardi Eccleſias pleno jure, quo ad ſpiritualia, ſubjicit.

(*a*) Quod ex Oblatis ad Vaticanam S. Petri Baſilicam participes facti ſint ejuſdem Canonici, id ſane Romanorum Pontificum largitionibus acceptum referamus oportet. Earum ſumma hæc eſt. S. Leo IX. decimam Oblationum partem conceſſit, uti conſtat pag. 35. Quartam elargitus Eugenius III., aliique Pontifices Hadrianus IV. Alexander III. & Clemens III., ut in præadductis ipſorum Bullis videre licet, confirmarunt: Medietatem vero Miniſteriorum, nempe Oblationum, ab Innocentio III. dono datam, præſens Diploma teſtatur.

(*b*) In via, quam vulgus nuncupat *la Iungara*, hactenus proſtat Sacra hæc Ædes, *S. Jacobi de pede Montis* ſive *ſub Jano*, aut *Subjacenſis* pro *Subjaniculenſis*, quod Janiculo Monti ſubſit, ſive *de Mica aurea*, ſive *in Septimiano* ob Imperatoris Septimii Severi Thermas non longe diſſitas, in veteribus monumentis appellata. Anno 1231. B. Silveſtro Congregationis Silveſtrinorum Fundatori a Vaticano Capitulo conceſſa legitur in ejuſdem B. Silveſtri Vit. l. 1. c. 21. & 22. Quo, ni fallor, ſpectat prælaudatus Eccleſiarum Catalogus; poſtquam enim Eccleſiam *S. Jacobi in Septingnan.* octo libras piperis ipſi Capitulo S. Petri quotannis reddere, enunciaverit, mox ſubdit; *debent etiam duo ex fratribus illis venire ad Proceſſionem, Scrutinium, Baptiſma.* Quæ tamen olim in commendam tradebatur, & Vaticanæ Baſilicæ in ſpiritualibus tantummodo ſubjecta erat Eccleſia iſthæc D. Jacobi; jam tum ab anno 1512. etiam quoad temporalia ejus bona, mandante Julio II., Capellæ Juliæ ab ipſo Pontifice in S. Petri Baſilica erectæ adnexa eſt: eamque Canonici anno 1620. Fratribus Reformatis Tertii Ordin. S. Franciſci, exinde vero poſtquam ii abiere, Monialibus, quæ Convertitæ dicuntur, conceſſerunt. Tum Card. Franciſco Barberino Monaſterium funditus extrui, & Eccleſiam inſtaurari curante, perfectum anno 1643. opus utrumque Roma conſpexit: Conſulatur Franc. Turrig. in Hiſtor. Narrat. de Eccleſia S. Jacobi in Burgo pag. 156. & ſeqq.

(*c*) In eadem via ſub Capituli ditione adhuc perſtat Sancti Leonardi Eccleſia, apud quam, ex conceſſione Canonicorum,

Camaldu-

Nova in Ecclesias aliquot concedit jura.

vobis jure subjicimus, super Jurepatronatus nemini præjudicium facientes. Ab Ecclesiis autem Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in Saxia, & Sanctæ Mariæ in Transpadina concedimus, & statuimus, in Scrutinio (*a*), Baptismo, Processionibus, & Chrismatis confectione (*b*) vobis subjectionem, & reverentiam perpetuis in posterum temporibus exhiberi. Nullis obstantibus privilegiis, cum hoc beneficium vobis de certa conscientia conferamus, reservantes Nobis, & Successoribus nostris in tribus prædictis Ecclesiis institutionem, destitutionem, & correctionem omnium Clericorum.

In alias vetera confirmat.

In cœteris autem Ecclesiis, quæ sunt in Civitate Leoniana, & per stratam usque ad Montem Malum (*c*), jus, quod hactenus habuistis, vobis, & Successoribus vestris auctoritate Apostolica in perpetuum confirmamus.

Vaticanæ Ecclesiæ pacem, ac libertatem asserit perpetuam.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam Beati Petri temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare. Sed omnia integra, & illibata serventur; eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate.

Pœnas in contradictores decernit.

Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, Sæcularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

BENE VALETE

✠ Ego Octavianus Hostien. & Velletren. Episcopus ss.

✠ Ego Petrus Portuen., & Sanctæ Rufinæ Episcopus ss.

✠ Ego Petrus tt. Sanctæ Cæciliæ Presb. Card. ss.

✠ Ego Jordanus Sanctæ Puden. tt. Pastoris Presb. Card. ss.

✠ Ego Joannes tt. Sancti Clementis Card. Viterbien., & Tuscanen. Episcopus ss.

✠ Ego Guido Sanctæ Mariæ Transtyberim tt. Calixti Presb. Card. ss.

✠ Ego Hugo Presb. Card. Sancti Martini tt. Equitii ss.

✠ Ego Joannes tt. Sancti Stephani in Cælio Monte Presb. Card. ss.

✠ Ego Goffredus tt. Sanctæ Praxedis Presb. Card. ss.

✠ Ego Gratianus Sanctorum Cosmæ & Damiani

Camaldulenses Monachi nostra ætate divertunt. Supradicti Codicis a Demetrio Senense coordinati fragmentum juvat ad hunc locum assuere. *In Ecclesia S. Leonardi de Septingnan. in festo ejus septem de Capitulo, sive quibus placet committere, euntibus ad vesperas & vigilias debet Sacerdos bona musta sana & dulcia ministrare vel propinare. In mane ipsis septem cum septem scutiferis* (nempe famulis) *cantata Missa prædicare* (nimirum, & concione habita) *ibi Sacerdos de bonis cibis ministrare pabulum caritatis, debet etiam reverentiam & totum sicut aliæ Capellæ. Pabulum caritatis* hic enunciatum, perinde est ac Hospitium & convivium, quod qui aliorum imperio erant obnoxii, Dominis suis apud se divertentibus parare tenebantur. Consule Statuta Ord. Cisterc. an. 1402. apud Marten. to. 4. Anecd. col. 1540., ubi Episcopus Antissiodorensis *Pabulum caritativum* sibi tanquam debitum a Rigniacensi suæ Diœcesis Monasterio quotannis exhiberi postulat.

(*a*) Quod est Catechumenorum instructio & examen. Statis Quadragesimæ diebus solemni quidem apparatu Scrutinium fieri consuevit. Evolvantur Romani Ordines, ac præcipue is qui apud Mabillonium septimus enumeratur.

(*b*) Eximia Vaticanæ Basilicæ dignitate excitus Joannes XIX.; eo potissimum nomine, quod ab ipsa Ecclesia ceteræ *pene omnes* (Summi Pontificis verba sunt) *doctrinam acceperunt sicuti a Magistra & Domina*, Silvæ Candidæ Episcopis, ut in eadem Basilica die Cœnæ Domini Sanctum Chrisma conficerent, aliaque munera ad Episcopum spectantia quotannis obirent, dato Diplomate mandavit, ac perpetua constitutione sancivit. Consulantur superius allatæ Joannis XIX. & Benedicti IX. Bullæ.

(*c*) Qui nunc dicitur *Monte Mario*, olim *Malus* appellabatur, ut videre est in Cæremoniali Gregorii X. num. 11., idemque est qui *Mons Gaudii* nominatur in Chronico Cassin. lib. 4. cap. 37. edit. Ang. de Nuce.

(*a*) Nimi-

Damiani Diac. Card. ss.
✠ Ego Gerardus Sancti Adriani Diac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius Sanctæ Mariæ in Aquiro Diac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius Sancti Georgii ad Velum aureum Diac. Card. ss.
✠ Ego Nycolaus Sanctæ Mariæ in Cosmidyn Diac. Card. ss.
✠ Ego Gregorius Sancti Angeli Diac. Card. ss.
✠ Ego P. (*a*) Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Card. ss.
✠ Ego Cencius Sanctæ Luciæ in Horthea * Diac. Card. ss.

* *Modo* S. Luciæ in Silice.

Datum Laterani per manum Rainaldi Domini Papæ Notarii, vicem agentis Cancellarii iii. Idus Martii Indictione prima, Incarnationis Dominicæ Anno MCXCVII. (*b*), Pontificatus Domini Innocentii Papæ III. Anno Primo.

Visum exponit, quod pius Sacerdos ter sibi, non sine prodigio, objectum affirmabat; quædam Vaticani Templi Altaria consecrari mandat (*c*).

Ex Regest. primo Bullar. Innocentii III. sub Anno I. & II. Epist. 354. fol. 99. in Archiv. Apost. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Oct... (d) Hostiensi Episcopo Vicario nostro (e); Salutem & Apostolicam benedictionem.

CH. 98.

Sacer- somni- tum e-

PAucis diebus ante nostrum ab Urbe recessum Sacerdos quidam ætate longævus, timoratus, ut creditur, ad præsentiam nostram accessit, secreto proponens, quod in visione nocturna per somnium ei apparuit Beatus Petrus Apostolus dicens: Accede ad Pontificem Innocentium, & ex mea sibi parte significa, quod a nativitate sua quasi filium illum dilexi, & per diversos gradus promotum in mea tandem Sede constitui. Quapropter & ipse decorem & honorem Domus meæ debet diligere; studioque vigili promovere. Sciat ergo, quod in Ecclesia mea pauca sunt Altaria consecrata: unde contingit, quod in Altaribus dissecratis Divina Mysteria celebrantur: faciat igitur ea saltem cum debita reverentia consecrari, super quæ novit frequentius Officium celebrari Divinum. Verum cum semel & iterum eadem sibi fuisset visio revelata, nec ipse, quod mandabatur, impleret; tertio tandem idem Apostolus, velut offensus intulit dicens: Quia meum obaudisti mandatum, ego tuum tibi tollam auditum. Ex tunc ita surdus effectus est, ut penitus non audiret. Gemens ergo vehementer & plorans, ad Confessionem Beati Petri devotus accessit, cum lacrimis postulans, ut misertus sibi restitueret auditum; quia mandatum ipsius ilico adimpleret; quo per Dei misericordiam exaudito, quod acciderat ei, nobis per ordinem indicavit. Licet autem secundùm Apostolum non sit credendum omni spiritui; quia tamen in tali negotio Angelus Sathanæ non transfiguraret se in Angelum Lucis, & melius est pie credere, quam temere dubitare, cum honestum sit quod proponitur faciendum, etsi verum non esset, quod asseritur revelatum; Fraternitati tuæ, de qua plenam fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta manda-

Minus obsequens Sacerdos surditatis pœna plectitur, a qua liberatur.

Nonnulla Vaticanæ Basilicæ Altaria, ex Pontificis præscripto consecranda.

(*a*) Nimirum, Petrus, qui apud Bullar. Cassin. subscribit Innocentii III. Diplomati sub Dat. 5. Kal. Maii anno 1198. Pontificat. ejusdem Innocentii anno primo.

(*b*) Stylo Bullarum; sed communi Stylo, 1198. Confer quæ diximus pag. 51. not. *a*.

(*c*) Etsi præsens Epistola, quod temporis nota careat, postremo loco ad incertæ ætatis Diplomata & Literas amandanda videatur; nos tamen eam anno Domini 1198. procusam gemino fulti argumento existimamus. Alterum ex eo petitur, quod eadem Epistola in Regesto Literarum Innocentii III. inter eas obtinet, quæ ante mensem Octobris primo sui Pontificatus anno ab ipso Innocentio III. datæ sunt; uti apud Balutium videre licet. Alterum argumentum ipsamet Epistola suppeditat, a Summo Pontifice, dum Roma is aberat, exarata. Porro Innocentius sub initium Pontificatus sui, nempe anno 1198., *celebrato Apostolorum festo* (quemadmodum ejus Biographus testatur apud Oderic. Raynald. an. 1198. num. 18.) *Urbe exivit, & in Ducatum Spoletanum accessit, quem ad fidelitatem Ecclesiæ nuperrime revocaverat, ut illum personaliter visitaret; venit Reate, ubi receptus cum ingenti gaudio & honore; consecravit Ecclesiam S. Eleutherii Martyris, & Ecclesiam S. Joannis Evangelistæ. Inde profectus Spoletum &c.... circa festum Omnium Sanctorum remeavit ad Urbem*. Dum igitur summus Antistes consecrandis iis Sacris Ædibus vacaret, ad Octavianum Ostiensem Episcopum has dedit literas, ut Raynaldus loco cit. opinatur.

(*d*) Nempe *Octaviano*, prout legitur cum apud Raynald. ad an. Chr. 1198. num. 19. ubi hæc habetur Epistola; tum apud Balutium Lib. 1. Epistol. Innoc. III. Epist. 359.

(*e*) Cardinalis Episcopus Ostiensis, quem Innocentius Vicarium suum nominat, alius certe ab eo est, qui Summi Pontificis Vicarius Generalis &c. appellatur, & Clero Romano secundi Ordinis præsidet. Tempore siquidem Innocentii III. ac multo post, id muneris obibat Episcopus, in Cardinalium Collegium minime cooptatus. Octavianus igitur Innocentii III. Vicarius inter eos recenseri oportet, quibus in Urbe constitutis Summi Antistites Roma alio abeuntes, rerum Urbanarum summam demandare consueverunt. Plura id genus exempla prodit Historia Ecclesiastica.

(*a*) In

mandamus, quatenus Altaria Sanctorum Philippi, & Jacobi (*a*), Simonis, & Judæ (*b*), Beati Gregorii (*c*), & Sancti Andreæ (*d*), quæ dissecrata dicuntur, tu ipse consecres, vel per alios auctoritate nostra facias consecrari. Credimus enim, quod ex hoc nobis fructus æternæ retributionis accrescet.

Prædecessorum Sanctiones favore Abbatiæ Majellanæ editas, commemorat, atque confirmat; In Ecclesiarum serie attexenda, duas superaddit.

Ex Codice Corradi lit. D. fol. 18. & seq. (*e*).

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Matthæo Abbati Heremi Majellanæ, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris Heremiticam vitam professis; In perpetuum.

AN. CH. 1199.

JUstis Religiosorum desideriis consentire, ac rationabilibus eorum postulationibus clementer annuere, Apostolicæ Sedis, cui largiente Domino, deservimus, auctoritas, & fraternæ charitatis unitas nos hortatur. Quocirca, dilecte in Domino fili Matthæe Abbas, tuis postulationibus clementer annuimus, & Prædecessorum nostrorum sanctæ recordationis Paschalis, Eugenii, Adriani, & Alexandri Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, Ecclesiam S. Salvatoris, in qua divino mancipati estis obsequio, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes, ut vestræ habitationis Heremus ab omnium hominum jure, ac potestate libera perseveret, & vos ad Domini famulatum omni tranquillitate fruamini. Præterea, quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum, concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque Successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sancti Salvatoris de Angre Castellare cum subjacenti Podio Cefaliæ: Ecclesiam Sancti Martini a Ranclano cum cellis suis: Ecclesiam Sancti Panchratii cum cellis suis: Aram Pinnæ cum subjacenti Podio Fameclani: Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Lavella cum cellis suis: Ecclesiam Sancti Angeli, & Sancti Petri de Castro Laroma: Ecclesiam Sancti Clementis cum cellis suis: Monasterium Sancti Andreæ cum cellis suis, Ecclesiam Sancti Blasii, Ecclesiam Sanctæ Agathæ, Ecclesiam Sancti Procopii, Ecclesiam Sancti Bartholomæi (*f*), Ecclesiam Sancti Nicolai, Ecclesiam *Sanctæ Helenæ de Castro* Sancti Angeli in Trifinio, & ibidem Villanos, ac possessiones terra-

Abbatialis Ecclesiæ, ejusque Bonorum libertatem confirmat.

Ecclesiaru subjectarum seriem attex

(*a*) *In atrio Ecclesiæ* (veterem S. Petri Basilicam intellige) *ad Crucem est venerabile Altare Apostolorum Philippi & Jacobi; ad cujus ornatum fuit ibi posita magna Crux aurea.* Ita Romanus Canon. tit. 27. Extabat inter Portam Romanam & Argenteam hoc SS. Philippi & Jacobi Altare, postea Sancti Spiritus, demum vero S. Annæ titulis decoratum; ac Societati Parafrenariorum S. R. E. Cardinalium aliquando concessum. Videsis Panvinium lib. de 7. Urb. Eccl., & Alpharani Tab. Ichnograph. num. 45.

(*b*) Prælaudato SS. Philippi & Jacobi Altari, ut iidem Scriptores Panvinus & Alpharanus num. 44. docent, ara Sanctorum Apostolorum Simonis & Judæ exuviis ditata, ad Aquilonem vergens, e regione correspondebat. Adeas Roman. Canon. tit. 22.

(*c*) De Altari D. Gregorii M. egimus supra fol. 47. not. *c*. Unum superest admonendum; scilicet, Romanum Pontificem nocturnas in S. Petri Ecclesia stationes celebrantem, teste Benedicto Canonico num. 8. sui Rom. Ordinis, tribus hisce Altaribus, quæ mox recensuimus, thus adolere consuevisse.

(*d*) D. Andreæ Apostoli Oratorium, quod Majores nostri Ecclesiam sæpius appellarunt, ad australem veteris Basilicæ Vaticanæ partem Papa Symmachus erexit. Plura Sanctorum Corpora, quæ, constructis ibidem Altaribus Sanctus ipse Pontifex supposuit, Romana Synodus *in Consistorio Beati Andreæ Apostoli* sub Bonifacio II. coacta, egregia tandem Summorum Antistitum dona, Sacellum de quo agimus, maxime cohonestarunt. Adeas Anastas. Biblioth., Romanum Canon. tit. 18. pag. 68., & Alpharan. lit. c. & num. 153. Ad principem prælaudati Sacelli aram Divi Andreæ nomine dicatam, Sacrorum Ministrorum Ordinationem Romanus Pontifex pro more habebat, quemadmodum antiqui Rituales Libri, & Canonic. noster Benedictus in Ord. cit. num. 12. perspicue testantur.

(*e*) Ea, quam Corradus exhibet, Bullæ copia, mendis scatet, multaque omittit, quæ diverso charactere distincta indicamus. Noluimus mutilam Bullam edere; noluimus mendosam relinquere. Ex aliorum Pontificum Constitutionibus, quum Originale deficiat, errores expunximus; addidimus quæ deficiunt. Neque idcirco integritati ac fidei, quam accuratissime servandam nobis proposuimus, quidquam decedit. Quum Originalia, vel authenticas exscribimus Copias, religioni ducimus a Textu vel tantillum recedere: Ubi vero de Copia agitur informi, cujus maculæ ad oculum patent, incuriosus profecto dicendus esset quisquis, cum possit sordes eluere, atque editionem castigatam excudere, malit in gratiam Scriptoris, palmares errores immutatos relinquere.

(*f*) Extra terram Guardiæ Grelis hanc collocat Ecclesiam Corradus in Cod. D. fol. 60. Pressius loquitur Visitator Rinalducius, qui Sacellum in via quæ a Civitate Lanciani ad Castrum Guardiæ Grelis ducit, extructum affirmat. Sola tamen anno 1598. supererant excisi ædificii vestigia: Hinc Titulum in Ecclesiam S. Silvestri, quæ in Castro eodem Parochialis est, translatum novimus ex actis Visitation. fol. 39.

(*a*) Hæc

terrarum, ac vinearum. *Item apud Faram, villanos, molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum*, & Ecclesiam S. Cantiani *. Apud Vacrum, Ecclesiam S. Agathæ, & Ecclesiam Sancti Nicolai cum terris, *& vineis*, ac possessionibus suis. Ecclesiam Sanctæ Candidæ apud Præturium, Ecclesiam Sancti Nicolai, Villanos, Molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum. Apud Castillionem, Ecclesiam Sanctæ Justæ, & Sanctæ Agnetis, Villanis, terris, & vineis. Apud Bucchianicum, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Mirabello, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Bassano, Ecclesiam Sancti Jacobi, Ecclesiam Sancti Blasii, Villanos, Molendina, & possessiones terrarum, ac vinearum. Ecclesiam Sancti Egidii apud Manuplellum. Ecclesiam Sancti Angeli, seu Monasterium apud Sanctum Vitum, cum cellis, Villanis, Molendinis, terris, & vineis. Apud Gipsum de domo, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, cum Villanis, terris, ac vineis. *Apud Montem Moriscum*, Ecclesiam Sanctæ Helenæ. Apud Atissam, Ecclesiam Sanctæ Julianæ. Apud Casulem, Villam, quæ vocatur Colle Milonis, cum pertinentiis suis, & Ecclesiam Sancti Petri in Casulo (*a*). Unum Hospitale in Plazzano: Apud Septem, Ecclesiam Sancti Pastoris, & unum Hospitale: Apud Lanzanum, *unum Hospitale. Apud Roccam Morici*, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, & S. Nicolai: Apud Ursoniam, Ecclesiam S. Martini: Apud Illicem, Ecclesiam Sancti Angeli cum cellis suis, Villanis, terris, & vineis: Apud Ripam Corvariam, Ecclesiam S. Victorini cum terris, & vineis &c. Chrisma, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, ordinationes *Clericorum, qui ad Sacros Ordines* fuerint promovendi, a Diocesano suscipietis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apostolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & absque ulla pravitate vobis voluerit exhibere; alioquin liceat vobis, quem malueritis adhibere Antistitem, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, indulgeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quorumlibet Successorum, *nullus* ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia proponatur, nisi *quem* fratres communi consensu, vel fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, & Beati Benedicti regulam providerint eligendum, qui ad Sedem Apostolicam benedicendus accedat.

Abbatis electio Monachorum arbitrio relinquitur.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prædictam Heremum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu modis quibuslibet fatigare, sed illibata, unita, integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, & sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & Diocesanorum Episcoporum canonica justitia. Ad indicium autem hujus perceptæ a Romana Ecclesia libertatis, Aureum unum tu, & successores tui Nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis.

Omnimoda loci, ejusque bonorum libertas asseritur.

Si qua in futurum igitur Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate *careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate* cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Dñi Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Heremo sua jura servantibus, sit pax Dñi nostri Jesu Christi, quatenus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Pœnæ in Bullæ violatores irrogantur.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

Omissis subscriptionibus Cardinalium Episcoporum, & aliis signis &c.

Datum Laterani per manum Raynaldi D. PP. Notarii Camerarii Vicemagentis... Kalendas Maji Indictione ii., Incarnationis Dominicæ 1199. Pontificatus vero Dñi Innocentii PP. III. Anno Secundo.

Proventus

(*a*) Hæc est ipsissima Ecclesia *S. Petri de Galbaro*, quam Tabularii nostri monumenta omnia in Castro Casularum positam affirmant. Quo tempore Sacellum hoc invisit Commissarius Rinaldutius, sordibus refertum invenit; ideoque purgandum curavit, pro ut ex act. Visitat. fol. 44. Sequenti ævo, anno nimirum 1604., providus Visitator Missam quolibet mense ibidem celebrari decrevit; noverat enim Ecclesiæ fructus huic oneri ferendo pares esse. Consulatur Codex Visitation. fol. 186.

Proventus e Signis plumbeis, Apoſtolorum Petri & Pauli imagines referentibus, jus quoque ipſa conflandi, Vaticanæ Baſilicæ Canonicis elargitur, indicto anathemate in eos qui ſine Capituli aſſenſu prædicta Signa excuderint.

Ex Regeſto Bullarum Anni I. & II. Innocentii III. Tom. I. Epiſt. 530. fol. 136. Apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis H... (a) Archipresbytero & Canonicis Principis Apoſtolorum; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1200.

Potior cura Pontificis, in Baſilicam Sancti Petri.

DErivata in nos ab Apoſtolorum Principe per ipſius merita poteſtatis Eccleſiaſticæ plenitudo, & Apoſtolatus ſucceſſio non ratione carnis per hominem legitime procreata, ſed per Deum ipſius gratia canonice facta, inter ceteras ſolicitudines cordis noſtri, & occupationes quibus cotidie premimur, utpote quibus ſolicitudo univerſarum Eccleſiarum incumbit, ad honorandam ejuſdem Principis Apoſtolorum Baſilicam ſpecialiter nos inducunt, ut cum Propheta pſallamus: Domine dilexi decorem domus tuæ & lo... t... (b) gloriæ tuæ. Sane cum Dominus noſter in Beato Petro, cui nos licet immeritos conſtituit Succeſſores, in Spiritualibus prætulerit univerſis, & Eccleſiam in temporalibus etiam dilatarit; conveniens eſſe dinoſcitur, ut eidem Beato Petro in vobis, immo Chriſto in eo qui nobis exhibuit univerſa, & ſi modicum, tamen aliquid tribuere ſtudeamus, affectum noſtrum in effectum humiliter producentes (c). Dignum eſt etenim ut quia variis preſſi negotiis, dum circa lapſum Religionis nobis propoſitum in melius reformandum intendimus, dum juſtitiæ conſulimus oppreſſorum, dum ſingulorum conſultationibus reſpondemus, dum ad reformandam inter diſcordantes pacis concordiam, & pro diverſis Eccleſiarum & Provinciarum neceſſitatibus Legatos a Latere noſtro dirigimus, dum de Terræ Orientalis ſubventione penſamus, Principis Apoſtolorum Baſilicam dignis obſequiis frequentare non poſſumus, aliquibus munuſculis honoremus, nihil in hoc Apoſtolorum Principi largientes de proprio, ſed de ſuo potius rependentes. Verum cum decor Eccleſiarum, & earum Theſaurus præſertim pendeat ex perſonis quæ ipſis deſerviunt, & Domini laudes horis intonant conſtitutis, pſallentes ei tam ore, quam corde; vos qui ad honorem Apoſtolorum Principis in ejus Eccleſia Domino jugiter deſervitis, invocantes nomen ipſius & voce conſona modulantes laudes ejus; immo Beatum Petrum in vobis tenui devotionis noſtræ munuſculo decrevimus honorare; ſperantes, quod qui minuta viduæ pauperis acceptavit, noſtræ quoque humilitatis acceptabit affectum; non quid ſed ex quo potius tribuamus attendens: Ea propter, dilecti in Domino Filii, tam redditum, quem de Signis plumbeis ſive ſtagneis Apoſtolorum Petri & Pauli imaginem præferentibus, quibus eorum Limina viſitantes in augumentum propriæ devotionis, & teſtimonium itineris conſummati ſe ipſos inſigniunt, Prædeceſſores noſtri, & nos ipſi percipere conſuevimus; quam auctoritatem fundendi ea, vel quibus volueritis fuſoribus concedendi, qui vobis tantum de ipſis reſpondeant, vobis & per vos Canonicæ veſtræ præfatæ (d) auctoritate concedimus & præſentis ſcripti patrocinio communimus (e). Ad hæc, ſub pœna excommunicationis diſtrictius inhibemus, ne quis ea præter aſſenſum & conceſſionem veſtram aliquatenus formare præſumat. Decernimus ergo, quod nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, confirmationis, & inhibitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Etſi negociis quamplurimis occupatus, ſuam erga Baſilicæ miniſtros exerit munificentiam.

Provent... qui e ſi... Plumbeis... cipiuntur... jus eadem... gna confl... tribuit C... nicis Baſi... Vaticanæ

Indict... Contumac... nathemate

Aliiſque... nis.

Datum Laterani xi. Kalendas Februarii Anno Secundo (f).

Eccleſias

(a) Nempe Hugolino, qui poſt Honorium III. renunciatus fuit Romanus Pontifex; & Gregorius IX. appellatus.

(b) Hoc Innocentii III. Diploma integrum obtinet in alia Honorii III. Bulla ſub dat. 6. Kal. Februar. Pontific. anno 6. inferius promenda; unde lacunam ita ſupplemus: *Locum Tabernaculi &c.*; uti habet Pſalm. 25. v. 8. in vetuſtiſſima Pſalterii verſione, quam Clerus Vaticanus hodieque uſurpat.

(c) Apud Balut. Epiſt. 536. *perducentes*.

(d) Loco, *præfatæ*, Balutiana editio habet, *præſentium*, ideſt literarum: atque ita legitur apud prælaud. Honorii III. Bullam.

(e) Haud tenuem fuiſſe Cenſum, quem ex hujuſmodi Signis Canonici percipiebant; ſatis evincit fere immenſa Peregrinorum ad Sacra Limina accedentium Turba, de qua teſtimonium omni exceptione majus pag. 24. not. *d*, retulimus.

(f) Annum procuſi Diplomatis omnino ſilet editio Balutiana: Authenticum vero Archivi Apoſtolici Exemplar die 18. Januarii & annum ſecundum adſcribit, qui cum Incarnat. Anno 1200. rite componitur, ſi Innocentii III. Pontificatum a die conſecrationis, 22. Februarii auſpicemur; Qui vero ab electionis die 8. Januarii repetendum contenderit, Bullam hanc anno Chriſti 1199. editam adfirmabit.

(a) Inſpicia-

Ecclesias Vaticano Capitulo subditas designat; Bona eidem addicta, tum jura, privilegia, & libertates enumerat; ac speciali Diplomate hæc omnia confirmat (*a*).

Ex vetusto atque authentico Apographo in Archiv. nostro Capitulari Caps. 4. Fasc. 259.

Universis præsentes litteras inspecturis Matthæus miseratione divina tt. S. *Laurentii in Damaso Presbyter Cardinalis salutem in Domino. Noveritis nos vidisse, legisse, ac diligenter inspexisse privilegium bonæ memoriæ Domni Innocentii Papæ Tertii; Cujus tenor talis est;*

N. CH. 1205.

ontifex Innentius erga Petrum obsentissimus, accepta beicia.

Domino Sancto meritoque beato, Cælestis Regni Clavigero, & Apostolorum Principi Petro, Innocentius indignus Episcopus Servus Servorum Dei; Reverentiæ votum cum devotione perenni. Cum diligenter attendo, quid ego tibi Beatissime Petre valeam retribuere pro omnibus, quæ tu mihi tribuere voluisti, nihil prorsus invenio præter solum devotionis affectum, quia tua sunt universa quæcumque videor obtinere, sive plenitudo spiritualium, sive temporalium amplitudo: Per te namque mihi divinitus est concessa non tam terreni, quam cælestis Regni potestas, summi Pontificatus auctoritas, & dignitas Apostolici Principatus: Per te mihi gerendi claves, confirmandi Fratres, & pascendi oves est sollicitudo commissa. Domino tibi ante passionem dicente: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis, & quodcumque solveris super Terram, erit solutum & in Cælis. Circa passionem vero: Simon, Sathanas expetivit vos, ut cribraret sicut triticum, sed ego pro te rogavi, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos. Post passionem autem: Simon Joannis, diligis me plus his? Cui cum tertio requirenti, tertio respondisses: Domine tu scis, quia amo te, tertio quoque tibi præcepit, pasce oves meas; ut & ego tui Successor effectus pascam verbo,

adem quæ ro, etiam cessoribus venit solido.

exemplo, & sacramento, prælatos, continentes, & conjugatos. Ne igitur tantæ gratiæ videar esse prorsus ingratus, quod tibi conferre non possum, in ipsa tibi Basilica ministrantibus censui conferendum, ut sic aliquatenus patrem in filiis, vel dominum potius in servis, cum ad hoc non solum ex pastorali debito, verum etiam ex familiari consortio tenear obligatus. Quoniam præter id quod in Apostolatus officio tibi licet indignus ex divina tamen dignatione successi; primum in hac Sacrosancta Basilica Ecclesiasticum beneficium sum adeptus (*b*), & de ipsius Gremio ad Romanam Ecclesiam in Diaconatus ordinem evocatus. In primis igitur ipsam Sacrosanctam Basilicam, in qua tuum venerabile Corpus celebri memoria requiescit (*c*), uni Deo, vivo, & vero in honore tui nominis dedicatam, quasi propriam Apostolici Præsulis Sedem cum Archipresbytero, & Canonicis suis, & omnibus ad eorum Canonicam pertinentibus sub tua simul, ac nostra speciali tutela suscipimus, & præsenti privilegio communimus. Statuentes ut in eadem Basilica, quæ ceterarum Ecclesiarum speculum est, & specimen, decor, & decus, nullus omnino præter auctoritatem Romani Pontificis aliquam sibi vendicet potestatem. Ecclesias quoque Beatorum Martyrum Joannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani Majoris, & Sancti Stephani Minoris prædictorum Canonicorum usibus,

Cur in Basilicam Vaticanam munificum se præbeat, multiplex ratio.

Basilicam Vaticanam, Beati Petri exuviis consecratam,

Ceterarum Ecclesiarum speculum, ac decus Apostolico munit præsidio.

Quatuor Monasteriorum unionem, a Prædecessoribus statutam, confirmat.

(*a*) Inspiciantur S. Leonis IX., Hadriani IV., & Urbani III. Constitutiones, idem ferme argumentum tractantes. Quæ ad eas prænotavimus, supervacaneum est hic recinere. Verum cum Innocentius III. in præsenti Diplomate nonnulla superaddat, ista dumtaxat paucis illustrare curavimus.

(*b*) *Sicut qui olim in ipsa* (Vaticana Basilica) *vobiscum pariter Canonici beneficium assecuti sumus*. Hæc de se ipso Innocentius Pontifex, dum in præallato Diplomate sub Dat. 3. Id. Mart. Pontificat. anno 1., D. Petri Canonicos alloquitur.

(*c*) Maximum sane Vaticani Templi decus, in eo quiescere Principis Apostolorum exuvias. *Cajus quidam, Vir catholicus, qui Zephyrini Romanæ Urbis Episcopi temporibus floruit, in eo libro quem scripsit adversus Proculum Patronum Sectæ Cataphrygarum; de loco, in quo prædictorum Apostolorum* (Petri, & Pauli) *Sacra Corpora deposita sunt, ita loquitur: Ego vero, inquit, Apostolorum Trophæa possum ostendere; Nam sive in Vaticanum, sive ad Ostiensem Viam pergere libet, occurrent tibi Trophæa illorum, qui Ecclesiam illam* (Romanam) *fundaverunt*. Rem narrat Euseb. lib. 2. Hist. Eccl. cap. 15. Fatemur quidem, D. Petri Corpus ex Vaticano ad Catacumbas aliquando translatum; pristinum vero locum repetiisse, antequam Constantinus Magnus ipsi Apostolorum Principi Templum construeret; ex plurimis Veterum Scriptorum testimoniis luculenter deducimus. Unum vel alterum proferam. Hieronym. in lib. de Script. Eccl., *Petrus* (inquit) *Romæ sepultus in Vaticano juxta viam Triumphalem, totius Orbis veneratione celebratur*. De Fidelium turba ad S. Petri Sepulcrum accedente Prudentius in lib. 1. adverf. Symmach. vers. 583. sic loquitur: *Vaticano Tumulum sub Monte frequentat, Quo cinis ille latet Genitoris amabilis obses.*

usibus, & sustentationibus deputatas; ad exemplar prædecessorum nostrorum felicis memoriæ Sergii Secundi, Leonis Quarti, Leonis Noni, Innocentii Secundi, Adriani Quarti, Urbani, & Clementis Tertii Romanorum Pontificum præsentis scripti pagina communimus. Statuentes ut quæcumque possessiones, quæcumque bona eisdem venerabilibus locis canonice pertinent, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterunt adipisci, Canonicis ejusdem Basilicæ firma semper, & illibata consistant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Catharina, cum Parochia, & omnibus ad eam pertinentibus, a bonæ memoriæ Alexandro Papa Prædecessore nostro prædictis Canonicis confirmatam: Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Palazolo cum omnibus ad eam pertinentibus: Ecclesiam Sancti Salvatoris juxta Terriones, quæ constructa est a prædicto Leone Papa Quarto ad Sepulturam omnium Ultramontanorum cum omnibus usibus, & pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Justini, quæ constructa est ad Sepulturam omnium Longobardorum, & Italorum cum omnibus usibus, & pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Peregrini: Ecclesiam Sanctæ Mariæ Virgariorum: Ecclesiam Sancti Salvatoris de Coxacavalli: Ecclesiam Sancti Georgii: Ecclesiam Sancti Zenonis: Ecclesiam Sancti Gregorii de Palatio (*a*): Jus Parochiale quod iidem Canonici habent in Ecclesiis Sancti Gregorii de Cortina (*b*), Sancti Martini juxta Porticum (*c*), & Sancti Laurentii de Piscibus (*d*): Ecclesias præterea Sancti Jacobi, & Sancti Leonardi in Septiniano (*e*): Et ab Ecclesiis Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in Saxia, & Sanctæ Mariæ in Transpadina (*f*) subjectionem, & reverentiam in Scrutinio (*g*), Baptismo, Processionibus, & Chrismatis confectione (*h*), sicut nos eis per aliud privilegium duximus concedendum. Hospitale juxta Paradisum (*i*), & jus quod habent in gradibus: Hospitium Ungarorum in Ecclesia Sancti Stephani Minoris (*k*): Castrum Nursiæ (*l*), Castrum Valera-

Nonnullas, quæ Romæ existunt, Ecclesias recenset.

Quæ in alias Ecclesias ac Domos jura competunt, numerat.

(*a*) Sacram hanc Ædem in Civitate Leoniana non longe a Vaticano D. Petri Templo sitam fuisse colligimus ex Basilicæ nostræ Censualibus; ubi Ecclesia *S. Gregorii de Palatio*, nedum in Scrutinio, Baptismate, & Processionibus, sed & in ceteris pleno jure subdita enunciatur.

(*b*) Id est de area sive platea, quæ ut vidimus in S. Leonis IX. Diplomate pag. 31. *Cortina* dicebatur. Hæc etenim D. Gregorii Ecclesia extabat in ipsa area Vaticana ante Basilicæ gradus; quemadmodum prodit Alpharan. Tab. Ichnograph. lit. mm., ac teste Cencio Camerario cap. 18. num. 40. Rom. Ordinis, Presbyterium sex denariorum pro thuribulo percipiebat: eamdemque ruinosam solo æquavit Pius IV., ut Jo. Severan. lib. de sept. Urb. Eccl. pag. 49. literis consignavit. Vide Turrig. Lib. de Crypt. Vat. pag. 187. & seqq.

(*c*) Sive *de Cortina* appellatam: Sub Alexandri VII. Pontificatu Templum hoc D. Martini videtur excidisse; sic enim de ipso testatur Flor. Martinellus, qui sedente Innocentio X. floruit: *Nunc* (ait) *est in Palatio Prioratus Romani Militum Hierosolymitanorum in Platea Vaticana absque ullo cultu, & semper clausum*. Turrig. Lib. de Crypt. Vat. pag. 188. 559. & seqq. plura habet ad hanc S. Martini Ecclesiam spectantia.

(*d*) Sacra Ædes, quam hodie *S. Lorenzino in Borgo*, passim appellamus; ut a veteri & oblonga cui adjacebat Porticu superius memorata fol. 25. not. *n*, *S. Laurentii juxta Porticum* nomen accepit; sic ab illustri Familia *de Piscibus*, sive a loci vicinia ubi Pisces venum ibant, *S. Laurentii de Piscibus* olim est nuncupata. Quod in eadem Ecclesia jam tum a remotissimis temporibus jus Parochiale tenuerint Basilicæ S. Petri Canonici, Summorum Pontificum clamant Diplomata, & vetera Basilicæ nostræ Censualia demonstrant. Num vero ipsius Ecclesiæ dominium, & Rectoris electio ad Lateranense an potius ad Vaticanum D. Petri Capitulum spectaret, disceptatum aliquando. Anno 1427., Martino V. jubente, Canonicis Lateranensibus causa adjudicatur; quemadmodum constat ex Instrumento, quod Jo: M. Crescimb. Hist. Eccl. S. Joann. ant. Port. Latin. Lib. 3. cap. 5. fere integrum retulit. Verum anno 1435. inter utrumque Capitulum, Lateranense ac Vaticanum concordia hujusmodi constituitur, nempe ut Rectorem Ecclesiæ S. Laurentii de Piscibus Capitulum Lateranense præsentaret, & Canonici B. Petri confirmarent ac instituerent, cumque opus esset, corrigerent: Tum idem Rector Processionibus seu Letaniis, Scrutinio, Chrismatis confectioni, & Sacri Fontis Benedictionibus, pro ut alii Capellani, in Vaticana S. Petri Ecclesia adesse teneretur: Denique, ad evitanda in posterum dissidia, prælaudato S. Laurentii Templo neutra Patriarchalium earumdem Ecclesiarum propria apponeret insignia. Authenticum hujusce concordiæ instrumentum extat in Archiv. nostro Caps. 17. Fasc. 114. Ceterum hanc S. Laurentii Ecclesiam imprimis a Card. Thoma Armellino, deinde a nobili Familia de Cæsis instauratam, inpræsentiarum obtinent Clerici Regul. Paup. Matris Dei Scholar. Piar. nuncupati.

(*e*) De Ecclesiis Sanctorum Jacobi & Leonardi in Septiniano, supra egimus ad alteram ipsius Innocentii III. Bullam die 13. Martii Pontificat. anno primo editam.

(*f*) Erat prope Molem Hadrianam Ecclesia isthæc; solo æquata sub Sixto V.

(*g*) Videsis prælaudatum Innocentii III. Diploma sub dat. 13. Mart. Pontificat. anno 1.

(*h*) Adeas eamdem Innocent. Bullam die 13. Mart. Pontificat. anno 1. editam.

(*i*) Nempe juxta Porticum Vaticano D. Petri Templo adhærentem; quæ a Majoribus nostris, ut supra adnotavimus pag. 31. not. *e*, *Paradisus* est appellata. Hoc quod Bulla memorat Hospitale, Catalogus Ecclesiarum, Hospitalium &c. a Demetrio nostro relatus pag. 63. & seqq. in hunc modum recenset: *Item Hospitale juxta Paradisum cum Ecclesia S. Nicolai, qui pertinet pleno jure in omnibus ad ipsam Basilicam* (Vaticanam). *Consuetum, quod quando quis Canonicorum obit, dimittit aliquid de bonis suis, & præter hoc habet ipsum Hospitale lecteriam, paleas, & Sacconem defunctorum Canonicorum; datur ei similiter de septimis Defunctorum, quantum octo Canonicorum Hospitali prædicto. Debet semper servari Hospitalitas; & Hospitalaria quæ ibi per Capitulum deputatur, & habet pro suo servitio annuatim certum pensum pro sua vita; debet continue recipere pauperes Clericos infirmantes de corpore Ecclesiæ, & familiares Canonicorum; & sumptibus infirmantium debet eis in oleo & potu & aliis oportunis personaliter servitium, & obsequium pauperum solicitum.*

(*k*) Quæ nunc dicitur *S. Stephani Hungarorum*, ad australem Vaticani Templi partem sita, uti fol. 33. not. *c*. præmonuimus. Ibidem ergo statuamus oportet Hungarorum Hospitium. Inferius promenda Martini V. Bulla die 17. Maji an. sexto edita, Hospitium hoc a D. Stephano Hungarorum Rege funditus erectum, ac dotatum enunciat: cujus quidem rei testis omni exceptione major esse videtur Chartuitius in Hungaria Episcopus, XI. Ecclesiæ seculo clarus, cum in ejusdem S. Stephani gestis quæ literis mandavit, hæc habeat: *Romæ quoq. quæ est Mundi caput sub Protomartyris Stephani titulo duodecim Canonicorum Collegium condidit* (D. Stephanus Hungar. Rex) *rebus necessariis & ad ejusmodi Collegium attinentibus abundans: Domos quoque & Hospitia Hungarorum, qui orationis causa Romam ad Beati Petri Apostolorum Principis Limina venirent, exædificavit, muro ea lapideo circumdans.*

(*l*) Parvum nunc Umbriæ Oppidum, fere medium inter Aquilam & Spoletum. Chartaceus Demetrii Codex pag. 101. complures apud Nursiam existentes sub Capituli ditione Sacras Ædes

[...]lias extra [...]rem Eccle-[...] ac fundos [...] memorat.

Valerani (*a*), & quod habent in Castro Anguillariæ, & in Castro Cesani (*b*). Ad Castrum Buccejæ Ecclesiam Sanctorum Marii, & Marthæ cum Ecclesia Sancti Laurentii ejusdem Castri. Castrum Buccejæ cum fundis, & casalibus suis, scilicet Latticiano, Colle, & Pauli Fundum, Olivetum cum suis aliis vocabulis cum Ecclesia diruta Sanctorum Cosmæ, & Damiani, qui scilicet Fundi positi sunt in territorio Silvæ Candidæ. Castrum Luterni cum Fundis, casalibus, & omnibus suis pertinentiis: Ecclesiam Sanctorum Joannis, & Pauli infra ipsum Castrum: Ecclesiam Sancti Nicolai, quæ est in Mesagna ipsius Castri: Ecclesiam Sancti Andreæ extra ipsum Castrum cum omnibus suis pertinentiis: Fundum Sessani Majoris, & Fundum Sessani Minoris: Massam Pretorialem * cum casis, terris, & cum omnibus suis pertinentiis, qui Fundi positi sunt in territorio Cerense juxta Castrum Luterni, tricesimo miliario ab Urbe Roma: Ecclesiam Sanctæ Anatoliæ in Portuen. Civitate vetere cum piscaria juxta eam, cum terris, & manicis suis in Trajano: Ecclesiam Sancti Silvestri de Sutrio cum valle, quæ vocatur Frictilli cum Molendinis suis: Hospitale de Ferento cum Oratorio S. Laurentii & omnibus suis pertinentiis: Hospitale de Narnia cum Capella S. Thomæ & omnibus suis pertinentiis: Monasterium S. Benedicti de Scalocla cum omnibus ad ipsum pertinentibus: Ecclesiam S. Martini de Spello: Ecclesiam S. Stephani de Runceja positam in Episcopatu Assisien., cum omnibus pertinentiis suis: Hospitale de Traversa cum Oratorio S. Nicolai posito in Campania in Episcopatu Assisien. cum omnibus pertinentiis suis: Castrum Cassi cum Ecclesia S. Petri, & Ecclesia S. Mariæ cum fundis, villis, & casalibus suis: Capellam novam S. Joannis sitam intra Castrum Cocoranum; Aream ad Ecclesiam ædificandam, quam prædicti Canonici habent in Colle de Mansi cum omnibus pertinentiis suis; Aream, quam habent in Castro Cocorano, ubi fuit Ecclesia S. Petri, quam ignis combussit: Hospitale cum Ecclesia juxta Castrum Dirute, in Episcopatu Perusino. Hospitale cum Crypta S. Michaelis posit. in loco, qui dicitur Sasso de Rapina, quod ædificavit Domna Betheleem & Malvagnata filia Malvagni in Territorio Summati juxta fluvium, qui dicitur Trunto. Hospitale Turricelle cum Ecclesia Sancti Gualterii, positum in Territorio Castelli Fortiliani, quod ædificavit Maradianus, & Hugo filii Comitis Conradi, & Henricus, & Oderisius filii Comitis Theobaldi juxta flumen, quod dicitur Tenna, & in manus Presbyteri Theodini pro vestra Canonica tradiderunt. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pacignan. positam in Marsia (*c*) prope Castrum Celanum. Hospitale de Anatella cum Ecclesia Sancti Bartholomæi ibidem posita: Ecclesiam Sancti Johannis in Orfocle positam in Episcopatu Valven.: Hospitale de Pretonico (*d*) cum Ecclesia Sancti Laurentii, positum in Episcopatu Pennense: Ecclesiam Sancti Michaelis de Revere Scriniolis cum Hospitali, Capellis, & omnibus pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Cataldi cum Ponte Saraballis positam in Episcopatu Terdonensi. Castrum Capracorum cum terris, fundis, & casalibus suis cum Ecclesia Sancti Joannis diruta, cum aquimolis, & molaria sua. Fundum Sancti Cassiani, Fundum Vicoli, Fundum Memorien., Fundum Talliani Majoris, & Talliani Minoris, Fundum Casanilli, Fundum Cassapindulæ, Fundum Cucumelli, Fundum Rotulæ, Fundum Protelaris, Fundum Pritanellæ, Fundum qui dicitur Casa Lardaria, Fundum Clanidris * cum Ecclesia Sanctæ Agathæ diruta, Fundum Canutuli, Fundum Aquæ frigidæ, omnes invicem cohærentes; Fundum Bravi; Fundum Pallini cum suis omnibus vocabulis. Monasterium Sancti Cornelii, quod est situm in Territorio Vegentano cum suis pertinentiis; Sex pedicas Terrarum in Fundo qui dicitur Vallis de Pertica; Terram de Macerano positam ad Petram Pertusiam. Omnes possessines Terrarum, quas ab ipsa Canonica tua, Monasterium Sancti Sabæ tenet in Territorio Galeriæ; possessiones, & pensiones domorum Sanctæ Mariæ in Turri. Tertiam partem Oblationis, quæ venit ad manus Portuensis Episcopi, in Dominica Palmarum, in Cœna Domini, in Parasceve, in Sabato Sancto, in Resurrectione Domini, & in die Natalis Domini: Sextam partem Oblationum, quæ offeruntur in Altare Sancti Petri in Dominica Palmarum, ex quo pulsantur Campanæ in nocte ad Matutinas, usque ad Matutinas finitas, & ex quo pulsantur ad Missam usque ad finem Missæ: Similiter in Cœna Domini, in Para-

[...] *Al.* Pretoriam.

* *Al.* Cleandris.

Jura Basilicæ super Oblationibus, quas Episcopus Portuensis lucratur.

Ædes enumerat. *Quod* vero *Castrum Nursiæ ipsi Capitulo subjectum sit*, pag. 48. ex pervetusto anni 1163. documento comprobat. Vide Turrig. lib. de Crypt. Vat. pag. 326.

(*a*) Castrum Valeranum in Episcopatu Civitatis Castellanæ positum, ab Hadriano IV. Canonicis D. Petri fuisse donatum, tradunt Canon. Roman. tit. 8, & Maphæus Vegius lib. 2. cap. 3. apud Bolland. to. 7. Jun.

(*b*) Prope Campagnanum & Anguillariam extat Cesanum.

(*c*) Alias Valeria, Latii Urbs prope Fucinum Lacum, jam pridem excisa; ac circiter 3. mill. pass. a Celani Oppido dissita. Rursus, prope Celanum a Demetrio nostro pag. 167. ponitur mox subjiciendum Hospitale de Anatella.

(*d*) Quod insequutis temporibus, *de Fabrica* nuncupatum est, ut videre licet in Demetrii Codice pag. 188. & 190. terg.

(*a*) Quam

in Parasceve, in Sabbato Sancto, & ex quo pulsantur Campanæ ad scrutinium faciendum per totum diem, & noctem quousque sequenti die Dominicæ Resurrectionis, fuerit Missa completa. Montem Sancti Petri cum Castello, & cum Ecclesia Sancti Petri juxta Civitatem Osmi. Hospitale de Montotto cum Ecclesia Sancti Petri positum in Territorio Castelli, quod vocatur Cecilia, juxta fluvium Asu in Episcopatu Firmano; quod ædificavit Transmundus Iberti *, & in manus Todini pro ipsa Canonica tua tradidit. Ecclesiam Sanctæ Scuderæ positam inter duo flumina Farma, & Farmolla prope Castrum Torgnallis. Reditus, & proventus de Signis plumbeis, sive stagneis tuam, & Coapostoli tui Pauli imagines præferentibus: auctoritatem quoque fundendi ea, vel quibus voluerint, fusoribus concedendi, sicut ex nostra concessione (*a*) noscuntur habere. Ad exemplar quoque prædecessorum nostrorum felicis recordationis Eugenii, Adriani, Alexandri, atque Clementis, quartam partem omnium Oblationum, quæ proveniunt de Sacro Altari tuo, & tam de Arca, quam de omnibus Ministeriis; Et insuper alteram quartam omnium Ministeriorum, quam nos eis duximus conferendam (*b*). Præterea libertates, & immunitates antiquas, & rationabiles consuetudines præfatæ Canonicæ tuæ concessas, & hactenus observatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Ceterum cum eadem Basilica speciale membrum Apostolicæ Sedis, & propria Romani Pontificis Sedes existat, statuimus, & sancimus, ut sicut contra Romanam Ecclesiam nonnisi centenaria currit præscriptio secundum Constitutiones Canonicas, & legitimas sanctiones, ita quoque præfatæ Canonicæ minoris temporis præscriptio non obsistat. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum in suis Ecclesiis existentium, ab Episcopis Diocesanis suscipient; siquidem Catholici fuerint, & gratiam Apostolicæ Sedis habuerint, et si sine ulla pravitate voluerint exhibere: alioquin liceat eis quemcumque maluerint Antistitem, Catholicum dumtaxat, adire, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur impendat. Statuimus præterea, ne quisquam Episcoporum absque conscientia Romani Pontificis, in eorum Ecclesiis, nisi quando generale fuerit Interdictum, divina Officia interdicat, nec quidquam ab illis exigere ulla ratione præsumat, sed liberæ ipsæ Ecclesiæ sub nostra protectione consistant. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia, & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat; & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum judicem præmia eternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Aliarum extra Vrbem Ecclesiarum seriem prosequitur.

* *Al.* Uberti.

Reditus, qui e signis plumbeis percipiuntur, concedit.

Prædecessorum Sanctiones super Oblationibus, quæ Basilicæ obveniunt, confirmat.

Præscriptio Centenaria favet Basilicæ.

Quousque Episcoporum jura protendantur.

In eos, qui aut Basilicam turbant, aut Bullam violant, pœnas decernit.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Joannis Sanctæ Mariæ in Via Lata Diaconi Cardinalis Idibus Octobris, Indictione viii., Incarnationis Dominicæ Anno MCCV. Pontificatus vero Dñi Innocentii PP. III. Anno Octavo.

In cujus rei testimonium sigillum nostrum præsentibus duximus apponendum. Datum Romæ apud S. Basilium, Pontificatus Dñi Nicolai PP. Quarti Anno Secundo, mense Martii, die vicesima octava.

Iis,

(*a*) Quam præfefert proxime allatum Diploma, editum 15. Kal. Febr. Pontificat. anno 2.

(*b*) Uti constat ex præadducto Diplomate sub Dat. 3. Id. Mart. Pontificat. Anno 1.

(*a*) Hujus

Iis, quæ ad Officia Divina rite persolvenda, & ad consovendam Canonicam disciplinam, ipsi B. Petri Canonici instituerant; Apostolicæ auctoritatis robur, atque inconcussæ observantiæ præceptum adnectit.

Ex Autographo in Archiv. Vat. Basilicæ Caps. 7. Fasc. 13.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Canonicis Sancti Petri; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

.I. CH. 206.

uæ Cano- f Basilicæ canæ de- rrant, e- rat, & mat.

EA, quæ de mandato Sedis Apostolicæ statuuntur, firma debent, & illibata servari, ne cujusquam audacia violentur. Ut igitur institutio, quam suggerentibus nobis ad ampliandum Divini Nominis cultum in præsentia nostra fecistis, inviolabiliter observetur, eam auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; districte jubentes, ut ipsam, tam vos, quam successores vestri firmiter observetis. Statutum est siquidem, ut de Oblationibus, quæ proveniunt ex quarta parte Ministeriorum Beati Petri, quam nos pietatis intuitu vobis duximus concedendam (*a*); singuli Canonici, qui ad Matutinas surrexerint, accipiant per manus obedientialium (*b*), qui ad hoc fuerint instituti, duos denarios singulis noctibus; unum autem ad Missam, & ad Vesperum unum (*c*). Qui vero ad Sextam non venerint, si fuerint præsentes, subtrahatur eis panis in prandio. Et qui ad Nonam non iverint, negetur eis panis in cœna (*d*). Tertia quippe post Matutinalem Missam (*e*) continue decantetur. Si tamen quispiam jacens in Dormitorio, semel in hebdomada propter necessitatem aliquam ad Matutinale Offitium non surrexerit, prædicta pœna minime teneatur; sciat tamen se redditurum Deo de negligentia rationem. Medicinati etiam per tres dies, & minuti (*f*) per duos, & balneati per unum ab hujusmodi pœna censeantur immunes. Illi autem, qui non intraverint Chorum in Matutinis, & Vesperis, Sexta quoque, ac Nona usque ad Gloriam primi Psalmi, & usque dum Kirie eleison cantatur ad Missam, denarios non percipiant prætaxatos. Intrantes igitur in Offitio perseverent, ut non exeant ante finem, nisi forsan interim ex necessaria causa cogantur exire, sed quamtotius poterunt, revertantur; nec sedeant ociosi, sed singuli prout possunt, & sciunt se diligenter exerceant in cantilena, & psalmodia. Quicumque vero quolibet modo, præterquam in obedientiis (*g*) de mandato Capituli existentes, Divinis non interfuerint Offitiis, sicut superius est expressum, denariis careant prælibatis, ne præsens statutum variis occasionibus eludatur. Quod si prædictæ Oblationes sufficientes non fuerint, de Oblationibus Sancti

imus Ca- ; de quoti- 's distri- nibus dendis, denegan-

Excipiuntur qui a Choro absunt ex causa legitima.

Qui Choro intersunt, nec sedeant otiosi, nec exeant sine caussa.

(*a*) Hujus concessionis Bullam supra dedimus.

(*b*) Obedientiales hic Officiales excipe, qui Basilicæ facultates ac bona procurabant; & proventus, fructusque percipiebant, singulis Canonicis pro sua quibusque rata portione distribuendos. Legesis, præter Cangii Glossarium, Innocentii III. Epistolam 29. lib. 2. Regest. 14. apud Bosquet. pag. 195. ejusque notas in ipsam Epist. Qui nunc vel *Punctatores* passim, vel *Camerarii* vocantur, olim *Obedientiales* dictos fuisse, quasi ex obedientia ad Officium distributorum quotidianarum erogationum destinatos, opinatur doctis. Petr. Moretti part. 1. de Presb. sect. 5. pag. 51. not. *c*.

(*c*) Quilibet ex his denariis, si nostrum Grimaldum in Oper. de Veronica pag. 38. audiamus, tanti valet, quanti unus obolus, italice *bajocco*, existimatur: emolumentum sane perquam tenue; quamvis, ut ex dicendis patet, ea ætate vitam in communi agerent Canonici, & quæ ad victum necessaria forent, eisdem Capitularis mensa suppeditaret. Adeas ejusdem Innocentii III. Bullam mox adducendam. Ceterum cum de denariis Romanis sermo est, horum singuli, ut habet communis opinio, tribus assibus & semis exæquantur. Alii fuerunt denarii Senatus, de quibus Benedictus Floravantes in lib. de Denar. Summ. Pontif. pag. 15. cum seqq. & 92.

(*d*) Quis hæc perlegens, Canonicos in eodem refectorio cibum in commune sumsisse; atque, ut inferius habetur, in eodem Dormitorio cubasse non intelligit? Eadem profecto apud alios insignium totius fere Orbis Ecclesiarum Cathedralium Canonicos diu viguit disciplina. Silentio præterimus Catholicæ Ecclesiæ primordia. Unius Divi Augustini (ut Eusebium Vercellensem Episcopum taceamus) exemplum indigitasse sat est; quo suadente, quemadmodum in ejus Vita scribit Possidius, *semper Clerici una etiam domo ac Mensa sumtibusque communibus alebantur, & vestiebantur.* Hujus disciplinæ Sanctimoniam spectavit Romana Synodus anno 1059. celebrata; dum can. 4. ita sancivit. *Et præcipientes statuimus, ut ii prædictorum Ordinum* (Presbyterorum, Diaconorum, Subdiaconorum) *qui eidem Prædecessori nostro* (Leoni IX.) *obedientes, castitatem servaverunt, juxta Ecclesias, quibus ordinati sunt, sicut oportet Religiosos Clericos, simul manducent, & dormiant, & quidquid eis ab Ecclesiis venit, communiter habeant. Et rogantes monemus, ut ad Apostolicam, communem scilicet vitam summopere pervenire studeant.* Eumdem canonem instauravit Roman. Concilium an. 1063.

(*e*) Sic appellatam quod mane celebretur vel pro benefactoribus, personisque publicis, vel pro ingruente necessitate. Consulatur Martene to. 1. de Monachor. Ritib. lib. 2. cap. 5. & Card. Bona lib. 1. cap. 22.

(*f*) Ii nempe, quibus, incisa vena, sanguis minuitur valetudinis gratia.

(*g*) Obedientiarum vocabulo, uti quidem opinamur, Prædia, Grangias &c. Capitulo Vaticano subditas intelligimus. Ad easdem procurandas nonnullos e Capitulo, imo de Capituli mandato, missos fuisse non dubitamus. De hujusmodi obedientiis multa habet Cangius in Glossario.

(*a*) De

Canon alter, de Canonicorum vita communi.

Sancti Peregrini (*a*), vel aliis, quod defuerit suppleatur. Ad Mensam autem omnes, vel major pars, simul accedant, simul cum modestia discumbentes, simulque surgentes a mensa, intenti lectioni, quæ semper in prandio sine intermissione legatur (*b*). Procurentur autem omnes pariter in communi (*c*) de proventibus Signorum (*d*), & Valerani (*e*), & decem libris (*f*), quæ de pensionibus (*g*) assignentur. Ceterum si pro negotiis propriis aliquos oportuerit exire, sine Archipresbyteri, vel Prioris (*h*) licentia non recedant; & si extra Ecclesiam disposuerit aliquis ire pedes, absque Socio solus non eat. Extra septa vero Canonicæ (*i*) sine Capa (*k*), vel Toga (*l*) nullus appareat, nisi forsan equitaverit extra Urbem, & tunc nihilominus in habitu procedat honesto. In Dormitorio vero postquam candela fuerit accensa (*m*), nullus cum clamore loquatur, ne si clamaverit, dormientes offendat. Si quis autem contra præsumpserit, per subtractionem Benefitii puniatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Pœnæ contra refractarios statuuntur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum quarto Idus Januarii Pontificatus nostri Anno Octavo (*n*).

E duabus Sententiis in causa quadam Monasterii Sancti Martini de Monte prolatis, unam tamquam iniquam revocat; alteram minus providam corrigit, litemque dirimit.

Ex Registr. Epistolar. Innoc. III. Lib. 10. Epist. 145. ap. Balut. Tom. 2. pag. 84.

Abbati & Conventui Sancti Martini de Monte (*o*).

AN. CH. 1207.

NE causa sententiali calculo diffinita in recidivæ contentionis scrupulum relabatur, judicialis diffinitio atramentali debet calamo exarari. Præsentibus ergo literis innotescat, quod nos auditis & intellectis attestationibus, instrumentis & allegationibus universis propositis coram nobis in causa quæ vertebatur inter yconomum vestrum

(*a*) De Ecclesia S. Peregrini vide pag. 29. not. *c*.

(*b*) Dum ista percurrimus, mentem subit Institutum Canonicorum Ecclesiæ Rhemensis, quod Stephanus Tornacensis an. 1200. in Epist. ad eorumdem Canonicorum Decanum laudibus hisce prosequitur: *Reficiebant convivæ Domini minus ventrem quam mentem; sonante eis per ministerium Lectoris Divino eloquio nunc admonendo præceptis, nunc prohibitionibus coercendo. O fortiores epulæ, quæ non crapulam provocant, sed sobrietati deserviunt.*

(*c*) Quæ omnibus par cura impenditur, eadem indigentiis prospicit singulorum. *Ergo omnes pariter in communi procurantur*; nempe ad victum necessaria suppeditantur omnibus: qua notione verbum *procurare*, obtinet in veteri monumento an. 1110. apud Martene to. 1. Anecd. col. 321. ubi hæc habentur: *Quod si forte ad tantam paupertatem redacta fuerit Ecclesia illa* (S. Medardi de Dolon) *ut ex reditibus ejus non possint Canonici* procurari, *mittet Domnus Abbas de eis quantos sibi videbitur in quascumque voluerit domorum nostrarum, & ibi* procurabuntur *honeste sicut Monachi nostri*.

(*d*) Proventus hujusmodi, ut vidimus in superiori Diplomate, Summus Pontifex Canonicis addixit.

(*e*) De quo diximus ad ejusdem Innocentii III. Bullam sub Dat. Idib. Octobr. Pontificatus anno 8.

(*f*) Decem libræ usualis monetæ, juxta prælaudati Jac: Grimaldi calculum pag. 38., scutis vigintiquinque monetæ papalis exæquantur. Consulatur promendum infra Innocentii III. Diploma die 3. Januar. Pontificat. an. 10. editum.

(*g*) Quas inter procul dubio recensendæ sunt pensiones domorum S. Mariæ in Turri, ab Urbano III., Innocentio III. aliisque Pontificibus Bona Vatic. Basil. enumerantibus confirmatæ.

(*h*) Nimirum antiquioris Canonici, qui ex constitutione Sixti IV. hodie Decanus appellatur.

(*i*) Juxta Ecclesiam *S. Stephani Minoris* modo *Hungarorum* nuncupatam extabat olim nostræ Basilicæ Canonica, a Nicolao III. instaurata. Inspice Alpharani Tabul. Icnograph. lit. g.

(*k*) Quæ, ut ex antiquis monumentis Turrig. evincit pag. 310. Lib. de Crypt. Vaticanis, adinstar fuit cappæ apud Regulares Canonicos Lateranenses usitatæ. *Capas rotundas & largas* more Clericorum & Sacerdotum, Innocentius IV. memorat apud Balutium to. 7. Miscell. pag. 407. Ex quo, uti etiam ex Honor. Augustodun. lib. 1. de Gemm. Anim. cap. 227. Capam, de qua sermo est, pallium amplum intelligimus.

(*l*) Nempe, uti opinamur, linea tunica, camisia, sive alba, quæ tandem contracta, Roquetum est appellata. S. Leo IV. vel alius Auctor *Admonitionis Pastoralis*, geminam secernit Albam; alteram scilicet usui quotidiano, alteram vero Divinis Mysteriis celebrandis addicta: *Nullus*, inquit, *in alba, qua in usu utitur, Missam cantare præsumat*. Albam igitur usualem, seu lineam tunicam, quam Jo: Andreas sup. Clement. I. de Elect. *togam* denominavit, eamque Canonicorum Regularium proprium esse indumentum affirmat; extra Claustrum gestabant Basilicæ Vaticanæ Canonici, eodem ferme pacto, quo Albam seu tunicam lineam decurtatam, *Roquetum* vulgo dictam, Regulares Canonici Lateranenses gerunt hactenus.

(*m*) Ex Oblationibus Altari B. Petri impositis, *Canonici recipiunt lampadem plenam oleo, quæ omni nocte ardet in Dormitorio eorum*; inquit Petr. Mallius in charta sæpius laudata ap. nostrum Tabular. Caps. 2. Fasc. 255.

(*n*) Scilicet anno Incarnat. Domin. 1206., Pontificatus exordio a die consecrationis deducto; quod si ab electionis die repetamus, annus procusi Diplomatis est 1205.

(*o*) Quod Abbatiam S. Martini de Monte Pius Papa IV. an. 1564. mensæ Capitulari Basilicæ Vaticanæ perpetuo sociaverit, nostra interesse putamus & Bullas quasdam præcipuas, quæ ad Abbatiam eamdem pertinent, attexere; & quæ ad pleniorem Diplomatum intelligentiam conducunt, paucis identidem explicare.

Abbatiæ *S. Martini* nomen, ab Ecclesia Abbatiali S. Martino Episcopo dicata, defluxit; cognomen vero *S. Martini de Monte*, a loco, hoc est a Cimino Monte, ubi Monasterium illud insedit, repetitur. Quum Mons Ciminus longe lateque sese protendat, eam Montis partem hic intelligimus, cui Viterbium adjacet, quod idcirco a Monasterio ac Castro S. Martini nonnisi trium circiter milliarium intervallo dividitur. Aliud tamen Abbatiæ cognomen occurrit, si quæ Alexandri III. ætatem

præce-

...ufæ sta- ... aperit.

vestrum ex parte una, & Fortiguerram ac Raynucium filium Poli Guidotti cives Vitterbienses ex altera, super accasamentis quondam Tornampart., & terris de Risiare ac Salicis (*a*) cum molendino ubi facta est gualkeria, sententiam Jacobi & Matthæi Judicum Vitterbien. contra Monasterium inique prolatam omnino cassamus, & sententiam a Ven. F. n. R. Civitatis Castellanensis Episcopo, & P. Ysmaelis tunc Abbate S. Andreæ contra præfatos cives minus provide promulgatam corrigimus in hunc modum; videlicet quod cum constet, Monasterium vestrum in venditione prædictarum rerum, ultra dimidiam justi pretii fuisse deceptum, præfati Cives, aut, recepto pretio, possessiones restituant memoratas, aut suppleant quantum legitime ostendetur tempore venditionis justo pretio defuisse. Nulli ergo, &c. Nostræ diffinitionis, &c. Si quis autem, &c.

Aut Bona monasterio restitui, aut justum pretium integre persolvi, decernit.

Datum Corneti iii. Kal. Novembris Anno Decimo (*b*).

Stationem ad Hospitale Sancti Spiritus in Saxia quotannis celebrandam instituit; Effigiem Jesu Christi illuc e Vaticana Basilica per ipsius Canonicos solemni supplicatione deferri mandat; idcirco eisdem Divi Petri Canonicis præmium elargitur.

Ex Regesto Epistolar. Innocentii III. Lib. 10. Epist. 179. apud Balutium.

Dilectis Filiis Rectori & Fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia.

... CH. 208.

AD commemorandas nuptias salutares, quæ in conversione peccatoris moraliter celebrantur inter Spiritum hominis & Gratiam Conditoris, ex quibus affectus & actiones tanquam filii ac filiæ generantur, Dominica prima post Octavas Epiphaniæ, quando illud legitur Euangelium, quod Jesus cum Discipulis suis in Cana Galilææ, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad nuptias aquam convertit in vinum, solemnem apud Hospitale vestrum instituimus Stationem (*c*), in quo vos ex institutione nostra divino estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis nuptiis sex hidriæ secundum purificationem Judæorum fuisse narrantur; & quidem in hoc Hospitali, tamquam in Cana Galilææ, loco videlicet, ubi zelus est transmigrandi de vitiis ad virtutes, positæ sunt sex hidriæ, idest sex opera misericordiæ instituta, quæ sunt, pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarceratum adire; ad purificationem utique Judæorum, ut per illa videlicet confitentes, a vitiis expientur. Istæ vero sex hidriæ, usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiæ ad perfectum usque geruntur; & ex aqua fit vinum, cum ex merito eleemosynæ vis accenditur caritatis: quia vero Jesus cum Discipulis suis ad has nuptias in Cana Galilææ, ubi Mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter instituimus, ut Effigies Jesu Christi (*d*) a Beati Petri Basilica per ejusdem Canonicos ad dictum Hospitale (*e*), ubi memo-

...r certam ... Stationi ... assigna- ... pluribus ... cat, ab ... rico scri- ... rum sen- ... itis.

Veronicam a Canonicis Basilicæ deferri mandat.

---

præcedunt, monumenta consulamus. In Tabularii nostri Caps. 49. fasc. 71. servatur Autographum Instrumenti, quod Vineæ cujusdam in Viterbii territorio positæ permutationem a Monasterii Abbate factam complectitur. Ibi vero *S. Martini in Novellitu* cognomen legimus, non etiam *in Monte*: *Convenerunt*, verba sunt Instrumenti, *D. Johannes, & D. Guido Abbas de Monasterio S. Martino, quod est ædificatum vel consecratum in loco qui appellatur Novellitu*. Instrumentum hocce tempore Benedicti IX. confectum est: ex quo & illud colligimus, Monasterii initia Seculo Ecclesiæ XI. esse antiquiora; quum ipsa initi contractus natura, & Monachorum qui ad contractum celebrandum convenit numerus, Monasterium jam adultum præsupponant.

(*a*) Utraque hæc peculiaris terrarum denominatio *Risierii* nimirum ac *Salicis*, in Viterbiensi territorio collocanda. Multa in vico Riserii, hodie *Risieri*, incolis notissimo, extitisse Abbatiæ S. Martini Bona, ex alio Innocentii III. Diplomate infra excribendo, patebit. Castrum *Salicis*, ex quo in proximam agri partem cognomen defluxit, aliquando extitisse in Viterbiensi agro, indubia res est; quandoquidem Historicus P. Bussius fol. 50. & Castrum nominat, & an. 1200. Viterbiensium ditioni subjectum affirmat. Excidit tamen universum, solaque nominis, quo certa terræ portio donatur, supersunt monumenta.

(*b*) Cur Pontificium hocce decretum, quod decimo Pontificatus Innocentii anno promulgatum est, huc reiiciamus, in notis ad Bullam Innocentii III. editam Kal. Februarii an. 1206. infra explicabimus. Arduum sane negocium, Pontificis hujusce annos cum Æra communi componere; quo enim te vertas, occurrunt incommoda. Hac in re, cum ii non simus, ut litem valeamus componere, quam Balutius in literis Innocentii III. coordinandis, sequutus est temporum rationem, eamdem & nos observandam decrevimus.

(*c*) De qua, uti & de solemni supplicatione, & Sanctissimi Sudarii delatione vetus Innocentii III. Biographus apud Balutium num. ult. loquitur.

(*d*) Quæ sub *Veronicæ*, *Sudarii*, & *Vultus Sancti* nominibus, totius Catholici Orbis veneratione celebratur. Joannes VII. anno Christi 705. electus Romanus Pontifex, qui ut supradictum est pag. 9. not. *b*., in Vaticano Templo Sacellum Deiparæ nomine sacrum extrui curavit; Ciborium quoque, ubi Christi Sudarium asservaretur, ac re ipsa per plures annorum centurias asservatum fuit, in memorato Sacello erexisse colligitur ex ejusdem Ciborii fragmento in Cryptis Vaticanis adhuc superstite, & Joannis VII. nomen ita præferente: *Joannis Servi Sanctæ Mariæ*: quo titulo ob peculiarem erga Deiparam dilectionem hunc Pontificem sese appellasse, opinamur. Vide Severan. lib. de 7. Urb. Eccl. pag. 71. & Canonicos cum Benedictum in Ord. Rom. num. 7. tum Romanum tit. 19. & 25. necnon Responsor. & Antiphonar. ad usum Canonic. S. Petri apud Ven. Card. Thomas. pag. 40.

(*e*) Refert Matthæus Parisius ad annum 1216. *Innocentium* (III.)

memoria Gloriosissimæ Matris ejus recolitur, infra capsam & auro & argento & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabrefactam venerabiliter deportetur; fidelibus populis, qui ad has nuptias celebrandas devote convenerint, desiderabiliter ostendenda. Ut autem Nos, qui, Domino revelante, venerandum aliis aperuimus sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præbeamus exemplum; concedimus, statuimus, & jubemus, ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, & trecentis personis intus degentibus decem & septem libræ usualis monetæ (*a*), ut singuli accipiant tres denarios (*b*), unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne ab Eleemosynario Summi Pontificis annuatim vobis in perpetuum tribuantur; & Canonicis supradictis, qui præscriptam Effigiem Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi (*c*), & cereus unius libræ, qui deferatur accensus, de Oblationibus Confessionis Divi Petri præstentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei, debet huic Stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & Missarum solemnia ibi celebret, & exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem. Neve fidelis populus famelicus ab iis nuptiis revertatur, præter materialem & doctrinalem, spiritualem quoque sibi cibum impendat, remissionem unius anni de injunctis sibi pœnitentiis indulgendo: monemus igitur & obsecramus Successores nostros per Christum Jesum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut hanc institutionem, quæ (ipso teste) de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari sub obtestatione divini judicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, constitutionis & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem, &c.

Pauperibus certa eleemosinæ summa,

Canonicis S. Petri honorarium ac Cereus dispensetur.

Indulgentiarum Thesaurum elargitur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum tertio Nonas Januarii, Pontificatus nostri Anno decimo.

Ecclesias ac Bona, quæ Monasterio Sancti Martini de Monte subjiciuntur, enumerat, atque confirmat: Privilegia addit quamplurima.

Ex Bull. Original. existen. in Archiv. Basil. Vatic. Caps. 13. Fasc. 289.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Petro Abbati Monasterii S. Martini de Monte, ejusque Fratribus tam præsentibus, quam futuris Regularem vitam professis; In perpetuum.

AN. CH. 1208.

Licet Monasterium vestrum pauperculum fuerit ab initio, in tantam tamen processu temporis paupertatem devenit, ut vix in eo tres Monachi remansissent, possessionibus ejus vel omnino distractis, vel graviter obligatis. Unde in generali Cistercien. Capitulo extitit diffinitum, ut a Cistercien. Ordine separari deberet; cum in eo non posset Cisterciensis Ordo servari. Nos autem, qui Religionem intendimus fovere plantatam, nolentes ab ipso Monasterio Religionem penitus extirpari, mille libras tribuimus ad possessiones ejusdem Monasterii redimendas, mandantes dilectis Filiis Abbati, & Fratribus Pontiniacen. Cœnobii, quod per Dei gratiam, & in spiritualibus, & in temporalibus valde floret, ut Ecclesiam vestram de nostra concessione in specialem filiam adoptantes, Abbatem, & Conventum ad illam dirigerent reformandam; quod ipsi grato prosequentes affectu, vos cum quibusdam Conversis ad ipsum Monasterium transmiserunt (*d*). Verum quia nec sic Monasterium ipsum sufficere poterat ad Conventum sustentan-

Ne Monasterium, ob pauperiem, a Cisterciensi Ordine divellatur, curat.

---

tium (III.) *quem vacillantis Ecclesiæ cura sollicitabat, Effigiem Vultus Domini, quæ Veronica dicitur, ut moris est, de Ecclesia S. Petri versus Hospitale S. Spiritus reverenter cum processione bajulasse; cum Effigies in locum suum reportaretur, ipsa se sponte vertit*: ob idque Pontifex quamdam composuit orationem, cui & Psalmum adjecit cum nonnullis versiculis, eamque recitantibus decem dierum Indulgentiam impertivit.

(*a*) Decem & septem Libræ usualis monetæ, quemadmodum Jac. noster Grimaldus ex antiquis monumentis edoctus in MS. Opere de Veronica fol. 38. affirmat, *sunt auri in auro scuta XXXIV. ad Julios XII. semis pro scuto, constituuntque summam* (scutorum) *XXXXII.*, *bolenorum* (vulgo bajocchi) 50. *monetæ papalis. Sic satis superque erat* (idem Grimaldus subdit) *hujusmodi eleemosyna; sicut etiam sufficiebant illis temporibus dicti tres denarii seu oboli ad panem vinum & carnem* (quorum mox Bulla meminit) *emendas*.

(*b*) Nimirum, *bajocchi* 3., teste prælaudato Grimaldo.

(*c*) Quorum singuli, ut inquit prædictus Grimaldus, tres pendent obolos seu denarios, hoc est, *bajocchi* 3.

(*d*) Variam hocce Monasterium subiit fortunam. In prima sui origine a Monachis Benedictinis fuisse inhabitatum, affirmat Mantiquez Annal. Cisterciens. tom. 2. cap. 2. ad an. 1150. num. 8. Sub Eugenio III. Cisterciensibus fuisse traditum, legimus apud Ughell. tom. 1. Ital. Sac. column. 1404. Tandem ne a Cister-

superiem ...andam, ... pecuni... latos in... concedit ...

stentandum honestum, Ecclesiam Sancti Salvatoris positam juxta Orclem cum omnibus possessionibus, & pertinentiis suis (*a*); vobis, & per vos Monasterio vestro in perpetuum duximus concedendam, impensuri vobis, auctore Deo, in aliis necessitatibus vestris auxilium opportunum; cum laudabiliter vos proficere cognoverimus; prout cupimus, & speramus. Ipsum itaque Monasterium, Prædecessorum nostrorum felicis recordationis Eugenii, Alexandri, & Lucii (*b*) Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti Privilegio communimus. In primis siquidem statuentes ut Ordo Monasticus, qui secundùm Deum, & Beati Benedicti Regulam, atque Institutionem Cisterciensium Fratrum in eodem Monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis (*c*): Ecclesiam Sancti Erasmi ad Portam Salciccle (*d*); Ecclesiam Sancti Joannis de Petra (*e*): Ecclesiam Sancti Petri (*f*): Ecclesiam Sancti Viti (*g*): Ecclesiam Sancti Peregrini (*h*): Ecclesiam Sancti Thomæ (*i*): Ecclesiam S. Luciæ de Castro Viterbii (*k*): Ecclesiam Sancti Clementis (*l*): Ecclesiam Sancti Johannis de Valle (*m*): Ecclesiam Sancti Leonardi, cum Hospitali de Resejelis (*n*). In Petrognano (*o*) Ecclesiam Sancti Andreæ, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, Ecclesiam Sancti Zenonis cum earum pertinentiis, Ecclesiam Sancti Clementis cum pertinentiis suis. In Vetralla, Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Cajano (*p*). Domos, quas habetis infra

... a confir-

Ecclesias Viterbii positas, designat.

Alias in Castro Petrognani, ac Vetrallæ.

---

a Cisterciensi Ordine divelleretur, curavit Innocent. III., qui Religionis servandæ studiosissimus, nedum pecuniam ad æs alienum dissolvendum contulit, sed & prædia nonnulla donavit, de quibus infra.

(*a*) Castrum *Orcle* alias *Orchia*, modo corrupto nomine *Norchia* juris olim Civitatis Viterbii, teste P. Feliciano Bussio in sua nupera historia tom. 1. fol. 53., tandem excisum est, nostraque ætate prostant adhuc in Territorio Vetrallæ ruinarum vestigia. Huic Castro proximam Ecclesiam S. Salvatoris, Fundosque latos ac pingues, ut Monasterii inopiæ suppetias ferret, elargitus est Innocentius. Supersunt adhuc, etsi Ecclesia interciderit, ejusmodi possessiones ac bona, quæ servato veteri nomine, vulgo appellantur *la Tenuta di S. Salvatore*. Uberes ex iis fructus obveniunt mensæ Capitulari Vaticanæ Basilicæ, quum ex locatione recens facta, plusquam scuta sexcenta quotannis percipiat.

(*b*) Harum Constitutionum nulla adhuc nobis occurrit. Eas tamen in Monasterii S. Martini Archivo aliquando extitisse, colligimus ex Inventario librorum ac Diplomatum, quod an. 1304. concinnatum est, ubi fol. 23. longa Privilegiorum series attexitur. Quonam malo fato interciderint, ignoramus.

(*c*) Locus hic ipsum S. Martini Castrum indigitat, ubi Monasterium S. Martini, ex quo Castri nomen, erat positum. Castri hujusce dominium olim penes Monachos, dein translata in Basilicam nostram Abbatia, penes Capitulum, postremo post Abbatiæ alienationem sub Innocentio X. factam, de qua suo agemus loco, ad nobilem Panfiliorum Familiam una cum bonis ac juribus, mero ac mixto Imperio, translatum est.

(*d*) Extat adhuc Viterbii Porta, quæ veteri nomine paulisper immutato, vulgo appellatur *Porta Salciccia*. Putat tamen P. Bussius in sua hist. fol. 76. genuinum Portæ nomen hoc esse, *Salcicchia*, aut *Salicicchia*. Extat item in Portæ ejusdem vicinia, Ecclesia *S. Erasmi*, de qua hic Innocentius.

(*e*) Ecclesiæ *S. Joannis* in Petra meminit Inventarium an. 1575. jussu Capituli nostri concinnatum, fol. 1. Nostra vero ætate, inter Ecclesias Viterbii positas, nulla, quæ idem cognomen præseferat, occurrit. An vero Ecclesia S. Joannis, quæ communi vocabulo vocatur *S. Giovanni in zoccoli*, & multam sane redolet vetustatem, sit hic intelligenda, affirmare non ausim, ni meliora succurrant argumenta.

(*f*) Ecclesiæ *S. Erasmi*, de qua supra, proxima visitur. Usus tamen obtinuit, ut, cognomine superaddito, appelletur *S. Pietro del Castagno*.

(*g*) Habemus Viterbii Ecclesiam cognominem; an vero eadem sit, de qua Innocentius loquitur, aliis definiendum relinquimus.

(*h*) In Parochiam evasit; atque inter Parochiales Viterbii Ecclesias ordine tertiadecima a memorato Bussio collocatur fol. 65. Templum hocce peculiari quodam jure Abbatiæ S. Martini subjectum erat; quandoquidem Oblationum quæ Ecclesiæ S. Peregrini obveniebant, medietas Monasterio S. Martini erat quotannis persolvenda, ex laudo Raynerii S. Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis, promulgato an. 1191. Extat ejusmodi monumentum in Tabularii nostri Caps. 49. Fasc. 71.

(*i*) Si ab iis, qui Viterbii degunt, petas, an Ecclesia *S. Thomæ* sacra alicubi existat? Ajunt omnes, & locum indigitant. Si quæras, an hanc ipsam Ecclesiam designet Innocentiana Constitutio? Nemo facile affirmat.

(*k*) Gemina sub eodem *S. Luciæ* nomine Viterbii colitur Ecclesia: altera, sub ipsum Urbis ingressum, ex qua S. Luciæ Porta nomen accepit; altera proxima Cathedrali. Alterutram eligat quisquis Innocentianæ Bullæ intimos sensus se fuisse assequutum certo confidit.

(*l*) Juxta Portam *Faul* Viterbii celeberrimam, extat Ecclesia in honorem *S. Clementis* extructa. Num vero Templi hujus vetustas tanta sit, ut ad Innocentii III. ætatem revocari possit: num, etsi vetustatem probemus, hanc ipsam Ecclesiam Abbatia S. Martini habuerit subjectam, nulla, quæ noverimus, evincunt argumenta.

(*m*) Ecclesia ruralis est in Viterbii territorio, atque in ea regione posita, quam vocant *la Valle*. Nostra ætate jacet inculta, atque ad Sacra obeunda nulli est usui.

(*n*) Si Ecclesiam *D. Leonardo* dicatam Viterbii inquiramus, illico occurrit; est namque inter Parochiales ordine quartadecima. Ita P. Bussius fol. 65. Aliam vero, ut putamus, Ecclesiam extra Viterbium positam designat hic Innocentius. Describit ille Ecclesiam cum domo Hospitali *de Resejelis*. Locus hic territorii pars quædam est, quam communi vocabulo appellant *Risieri*. Frustra igitur Ecclesia *S. Leonardi*, quæ intra Viterbii mœnia sita est, objicitur consideranda. Præterea, in veteri quodam Instrumento, quod an. 1269. confectum est, atque in Caps. 15. Fasc. 57. Tabularii nostri servatur, quædam terræ portio describitur *in contrada Risieri post Tribunal* (Tribunam) *Ecclesiæ S. Leonardi*. Aliam ergo in Viterbiensi agro Ecclesiam cognominem, quam temporis vel hominum injuria disjecit, statuamus necesse est.

(*o*) Quæ in Castro *Petrognani* collocantur domus, atque Ecclesiæ, parem cum ipsomet Castro subjere ruinam. Castri hujusce meminit memoratus Bussius historicus, qui fol. 57. addit, a Viterbii Magistratu, cujus ditioni subjectum erat, Familiæ Cordellæ in feudum fuisse concessum an. 1253. Superest tamen Castri denominatio in satis ampla agri parte, quam vocant *Petrignano*, atque in Castri S. Martini ac Vetrallæ vicinia posita est.

(*p*) *Cajanum* vulgo *Cajano* pars quædam est Territorii Vetrallæ. Sive igitur a loci denominatione Ecclesia isthæc *S. Mariæ* dicata nomen traxerit; sive ab ipsa Ecclesia in proximum territorium nomen fluxerit, Ecclesiam ruralem fateamur oportet; nostra tamen ætate funditus eversam.

Fundos in Caſtris Viterbienſis territorii enumerat.

infra Caſtrum ſupradict. Petrognan., Terras, Vineas, Ortos, Oliveta quæ habetis in Territorio ejuſdem Caſtri (*a*). Terras quas habetis apud Sanctum Alexandrum, & ipſam Eccleſiam Sancti Alexandri (*b*). Campum de Larteſo cum valle de Viniola (*c*). Vineas, Terras, Silvas, & Caſtaneta quæ circa Monaſterium veſtrum habetis. Vineas de Lugnano (*d*) cum Oliveto. Terras quas habetis apud Montem Monaſterulum (*e*). In Caſtro Sancti Victoris (*f*) Eccleſiam Sanctæ Luciæ cum omnibus pertinentiis ſuis. Prædictam quoque Eccleſiam Sancti Salvatoris poſitam juxta Orclem cum omnibus poſſeſſionibus, & pertinentiis ſuis. Terras cum arboribus, & domos, quas habetis apud Caſam Malam (*g*). Terras quas habetis apud Caſtrum Canapin. (*h*). Silvam, quam habetis in Valle alta, & quartam partem Caſtri de Salice cum pertinentiis ſuis. Sane laborum veſtrorum, quos propriis manibus, aut ſumptibus colitis, tam de terris cultis, quam incultis, ſive de ortis, & virgultis, & piſcationibus veſtris, vel de nutrimentis animalium veſtrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos liberos, & abſolutos e ſeculo fugientes ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Prohibemus inſuper ut nulli Fratrum veſtrorum poſt factam in Monaſterio veſtro profeſſionem fas ſit ſine Abbatis ſui licentia de eodem loco diſcedere; Diſcedentem vero abſque communium litterarum veſtrarum cautione nullus audeat retinere. Quod ſi quis retinere forte præſumpſerit, licitum vobis ſit in ipſos Monachos, vel Converſos regularem ſententiam promulgare. Ad exemplar etiam Privilegii prædicti Lucii Prædeceſſoris noſtri, quod ipſi nobis præſentatum inſpeximus, inhibemus, ut infra parochias Eccleſiarum veſtrarum nullus novam Eccleſiam, vel Capellam ad dampnum veterum Eccleſiarum conſtruere, vel ædificare præſumat; Salvis tamen Privilegiis Pontificum Romanorum. Illud diſtrictius inhibentes, ne terras, ſeu quodlibet beneficium Eccleſiæ veſtræ collatum liceat alicui perſonaliter dari, ſive alio modo alienari, abſque conſenſu totius Capituli, vel majoris aut ſanioris partis ipſius. Si quæ vero donationes, vel alienationes, aliter quam dictum eſt, factæ fuerint, eas irritas eſſe cenſemus. Ad hoc etiam prohibemus ne aliquis Monachus ſive Converſus, ſub profeſſione veſtræ domus aſtrictus, ſine conſenſu, & licentia Abbatis, & majoris partis veſtri Capituli, pro aliquo fidejubeat, vel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat, ultra pretium Capituli veſtri providentia conſtitutum, niſi propter manifeſtam domus veſtræ utilitatem. Quod ſi facere præſumpſerit, non teneatur Conventus pro hiis aliquatenus reſpondere. Licitum præterea ſit vobis in cauſis propriis, ſive civilem, ſive criminalem contineant quæſtionem, Fratrum veſtrorum teſtimoniis uti, ne pro defectu teſtium jus veſtrum in aliquo valeat deperire. Inſuper auctoritate Apoſtolica inhibemus ne ullus Epiſcopus, vel alia quælibet perſona ad Sinodos, vel Conventus forenſes vos ire, vel judicio ſeculari de propria ſubſtantia vel poſſeſſionibus veſtris ſubjacere compellat. Nec ad domos veſtras cauſa Ordines celebrandi, cauſas tractandi, vel conventus aliquos publicos convocandi, venire præſumat; nec regularem Abbatis veſtri Electionem impediat, aut de inſtituendo, vel removendo eo, qui pro tempore fuerit, contra Statuta Ciſtercien. Ordinis ſe aliquatenus intromittat. Pro conſecrationibus vero Altarium, vel Eccleſiarum, ſive pro Oleo Sancto, vel quolibet alio Eccleſiaſtico Sacramento nullus a vobis ſub obtentu conſuetudinis, vel alio quolibet modo, quicquam audeat

Terras addit in agro Canepinæ.

Eximit a decimis Monaſterium.

Alia recenſet jura ac privilegia.

Bonorum M[...] naſterii con[...] lit indemnit[...] ti.

Quæ n[...] Epiſcopis ju[...] competant, d[...] clarat.

(*a*) Campos ac Vineas quamplures apud Caſtrum *Petrognanum* enumerat ac deſignat accuratiſſimum Inventarium anno 1575., Capitulo S. Petri mandante, confectum, quod in Capſ. 53. Faſc. 88. Tabularii noſtri ſervatur.

(*b*) Extat in Viterbienſi territorio, qua parte Vetrallam vergit, lata quædam terræ portio, quæ *S. Alexandri* cognomen præſefert, vulgo *S. Liſandro*; Nulla vero ibidem occurrit Eccleſia. Extitit tamen aliquando, Innocentio teſte; ex qua, ut putamus, in proximam agri partem cognomen deſcendit. Vel tum ab anno 1172. Petrus Brocardus Abbas Monaſterii S. Martini, ut patet ex Inſtrumento, quod in noſtro clauditur Tabulario Capſ. 14. Faſc. 65., certum terræ ſpatium in eadem regione poſitum emiſſe dicitur in Cœnobii ſui utilitatem. Quo potuit reſpexiſſe Innocentiana Conſtitutio, cum terras apud *S. Alexandrum* generatim commemorat.

(*c*) Stata fundi utriuſque ſedes adhuc nos latet.

(*d*) *Vallem Lugnanam* in Viterbienſi territorio collocat memoratum Inventarium fol. 4., ubi & Vineas in *Valle Lugnana* conſitas indigitat.

(*e*) Caſtrum olim fuit Viterbii ditioni ſubjectum ex donatione Comitis Farulphi an. 1131., quam Fridericus I. Imperator an. 1169. iterato donationis titulo confirmavit. Ita Buſſius Hiſtoricus pag. 49. Exciſo jamdiu Caſtro, viget nomen in lato terrarum tractu, qui hodie vulgo audit *Monte Miniſtero*, atque Viterbienſis agri limitibus circumſcribitur.

(*f*) Unum idemque Caſtrum, quod gemino SS. Joannis & *Victoris* donatur nomine, Buſſius enumerat, ac fol. 55. ceteris, quæ Viterbio famulabantur, locis accenſet. Extat vel noſtra ætate, anguſtum tamen ac populo minus frequens idem Caſtrum, Viterbii territorio ad occidentalem plagam conterminum; atque in Commendam Equitibus Hieroſolymitanis concreditam, tandem evaſit.

(*g*) Caſtrum olim fuiſſe Viterbio ſubditum, ac tributarium, affirmat nominatus Buſſius, probatque ex monumento, quod indicat fol. 54. Nulla hodie ſuperſunt Caſtri veſtigia; nullus item, quem noverimus, terrarum tractus, Caſtri nomine deſignatur.

(*h*) Breviorem terrarum menſuram in territorio Canepinæ (Oppidum eſt Viterbio proximum) poſſedit S. Martini Monaſterium. Eam ita deſcribit Inventarium, quod lib. 4. Inſtrumentor. Franciſci Abinantis inſeritur fol. 153. *in Canepina o ſuo Territorio cinque pezzi di terra lavorativa di rubbia due e mezzo.*

(*a*) Haud

audeat extorquere. Sed hæc omnia gratis vobis Episcopus Diocesanus impendat. Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam, & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate, vobis, quod postulatur, impendat. Quod si Sedes Diocesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta a vicinis Episcopis accipere libere & absque contradictione possitis; sic tamen, ut ex hoc in posterum propriis Episcopis nullum prejudicium generetur. Quia vero interdum propriorum Episcoporum copiam non habetis, si quem Episcopum, Romanæ Sedis, ut diximus, communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum, & vestium, Consecrationes Altarium, Ordinationes Monachorum auctoritate Apostolicæ Sedis recipere valeatis. Porro si Episcopi vel alii Ecclesiarum Rectores in Monasterium vestrum, vel personas inibi constitutas, suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint; sive etiam in Mercennarios vestros, pro eo quod decimas non solvitis, sive aliqua occasione eorum quæ ab Apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros, pro eo quod aliqua vobis beneficia, vel obsequia ex caritate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus, in quibus vos laboratis, & alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tamquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam, duximus irritandam. Nec litteræ ullæ firmitatem habeant, quas tacito nomine Cistercien. Ordinis, & contra tenorem Apostolicorum Privilegiorum constiterit impetrari. Præterea, cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nihilominus in vestro Monasterio, exclusis excommunicatis, & interdictis, divina officia celebrare. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet Successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, & Beati Benedicti regulam providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna in posterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum, nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates, & immunitates a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ordini vestro concessas; necnon & libertates, & exemptiones secularium exactionum, a Regibus, & Principibus, vel aliis Fidelibus, rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti Privilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur; eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & in prædictis Ecclesiis Diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi; quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

...ratis electum Monachorum libere relin...

Prædecessorum Privilegia confirmat.

Ad perpetuum Bullæ robur, pœnas irrogat in refractarios.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Petrus Portuen., & Sanctæ Rufinæ Episcopus ss.

✠ Ego Johannes Sabinen. Episcopus ss.
✠ Ego Nichola. Tusculan. Episcopus ss.
✠ Ego Gui-

✠ Ego Guido Preneſtinus Epiſcopus ss.

✠ Ego Johannes tt. Sancti Stephani in Celio Monte Presb. Card. ss.

✠ Ego Cinth. tt. Sancti Laurentii in Lucina Presb. Card. ss.

✠ Ego Cenci. SS. Johannis, & Pauli Presb. Card. tt. Pamachii ss.

✠ Ego Rog. tt. Sanctæ Anaſtaſiæ Presb. Card. ss.

✠ Ego Greg. Sancti Georgii ad Velum Aureum Diac. Card. ss.

✠ Ego Guido Sancti Nicholai in Carcere Tulliano Diac. Card. ss.

✠ Ego Guala Sanctæ Mariæ in Porticu Diac. Card. ss.

✠ Ego Oct. SS. Sergii & Bachi Diac. Card. ss.

✠ Ego Johannes SS. Coſmæ & Damiani Diac. Card. ss.

✠ Ego Pelagi. Sanctæ Luciæ ad Septa Solis Diac. Card. ss.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Coſmedin Diac. Card. S. R. E. Cancellarii, Kal. Februarii, Indictione xi., Incarnationis Dominicæ Anno M. CC. VI. (a) Pontificatus vero Domni Innocentii PP. III. Anno Decimo.

Sancti Michaelis de Revere Scriniolo Eccleſiam, cujus Privilegia, Sacras Ædes, ac Bona enumerat, & confirmat; ſub D. Petri tutela ſuſcipit, ac duos Aureos Vaticano Capitulo quotannis perſolvere indicit (b).

Ex Authographo in Vatic. Baſil. Tabular. Capſ. 3. Faſc. 8.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Alberio Priori Eccleſiæ Sancti Michaelis de Revere (c) Scriniol. ejuſque Fratribus, tam præſentibus, quam futuris canonice ſubſtituendis; In perpetuum.

AN. CH. 1209.

QUotiens a nobis petitur, quod rationi, & honeſtati convenire dinoſcitur; animo nos decet libenti concedere, & petentium deſideriis congruum ſuffragium impertiri. Ea propter dilecti in Domino Filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & felicis recordationis Lucii, & Cæleſtini Romanorum Pontificum Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes, præfatam Eccleſiam Sancti Michaelis de Revere Scriniolo, quæ ad jus Beati Petri ſpecialiter pertinere dinoſcitur, in qua divino eſtis obſequio mancipati, ſub Beati Petri, & noſtra protectione ſuſcipimus, & præſentis ſcripti privilegio communimus. Statuentes, ut quaſcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eadem Eccleſia impræſentiarum juſte, & canonice poſſidet, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino poterit adipiſci; firma vobis veſtriſque Succeſſoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Locum ipſum in quo præfata Eccleſia ſita eſt cum Hoſpitali, & omnibus pertinentiis ſuis. Eccleſiam Sanctæ Brigidæ in Epiſcopatu Bononien. cum Hoſpitali, & omnibus pertinentiis ſuis,

Hanc Eccleſiam, ſpeciali jure Baſilicæ S. Petri ſubjectam, affirmat.

Ejus bon. atque Eccleſ. illi adnex. late enumer.

(a) Haud leve faceſſit negotium quæ huic Bullæ adſcribitur temporis nota, ſive ab Electionis, ſive a Conſecrationis die repetamus Innocentii III. Pontificatus Exordium. Iſtud ab electione deducentibus, facile eſt cum anno Chriſti 1207. (ſeu 1206. juxta veterem ſtilum, de quo pag. 51. not. a.) decimum Pontificatus annum componere; at plurima difficultas in colliganda cum eodem anno 1207., Indictione XI. huic Diplomati adſcripta, quæ cum anno 1208. procul dubio concurrit. Qui vero Innocentii Pontificatum a conſecrationis die auſpicantur, Bullam hanc anno Chriſti 1208. procuſam, fateri coguntur: Iis certe indictio XI. ſuffragatur; verum obſtat annus 1206, quem Conſtitutio enumerat. An in hoc deſignando Incarnationis anno mendum irrepſit, ac pro 1206. legendum potius 1208., ſeu 1207. juxta veterem ſtilum? Utut ſit, quæ huc retulimus Innocentii III. Diplomata, anno Pontificatus ejus decimo edita; hæc eodem plane ordine diſpoſuimus, quo apud Balutium in Regeſto Epiſtolarum anni decimi exhibentur. Profecto præſens Bulla in ipſo Regeſto Epiſtola 205. enumeratur; & ex duobus anni decimi Diplomatibus proximo adductis, alterum eſt Epiſtola 145., alterum vero Epiſtola 179. In Regeſtis quippe Literarum Innocentii III. is fere ordo ſervatur, ut ſeries Epiſtolarum cujuſque anni Pontificatus, die 22. Februarii, aut paulo poſt incipiat; & ejuſdem menſis die 21. aut paulo ante deſinat. Literarum anni primi Regeſtum menſe Januario exordiri, neutiquam inficiamur: ſed quæ ibi referuntur Diplomata, ab Innocentio ante VIII. Kal. Martii nimirum ante ejus conſecrationem edita, ea ſane menſem ac diem enunciant, annum vero Pontificatus omnino reticent. Quod plurimum iis favet, qui non ab electione, ſed a conſecratione deducunt ejuſdem Pontificatus initium.

(b) Cur iſtud Innocentii III. Diploma proferamus, nemo non videt. Agit ſiquidem de Eccleſia S. Michaelis de Revere Scriniolo, quam ad Vaticanum D. Petri Capitulum ſpectare, niſi ipſamet Bulla proderet, alia certe Diplomata cum Urbani III., tum ejuſdem Innocentii ſub Dat. Idibus Octobr. Pontificat. anno 8. ſatis evincerent.

(c) Oppidum ſcilicet ad Padi ripam, quod, teſte Blondo Flavio in ſua Ital. Illuſtrata, Ludovicus Gonzaga Mutinæ Marchio mœnibus cinxit. Vide quæ adnotavimus pag. 70. not. g.

(a) Poliſi-

tiis ſuis, Eccleſiam Sancti Michaelis de Luſciana cum omnibus pertinentiis ſuis. In Ferrarien. Civitate in loco, qui dicitur Cauda longa, Eccleſiam Sancti Johannis cum omnibus pertinentiis ſuis, Poliſinum (*a*) poſitum ante Hoſpitale de Revere Scriniolo. Poſſeſſiones quas habetis in Rivo majori, & in tota maſſa Fuſcaniæ. Domum Corni Cervini (*b*) cum omnibus pertinentiis ſuis. Omnes poſſeſſiones Marſilii Abbatis jocularis. Omnes poſſeſſiones quas habetis in fundo Oculi belli, & Rotunduli, & in Gurgone; & poſſeſſiones de domo Seniorelli. Poſſeſſiones quæ fuerunt Pauli de Pagano, & filiorum ejus. Poſſeſſiones, quas habuit, & tenuit Azo de Poliſino. Totum tenimentum, quod fuit Martini de Maria, & quicquid habetis a Tidene uſque ad Hoſpitale veſtrum, & quicquid habetis in Finale (*c*), & Rere (*d*), & Ronco Gaudi. Sane novalium veſtrorum, quæ propriis manibus, aut ſumptibus colitis, ſive de nutrimentis animalium veſtrorum nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præſumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel Laicos a ſeculo fugientes, liberos & abſolutos ad converſionem recipere, & eos abſque contradictione aliqua retinere. Chriſma vero, & Oleum Sanctum, Conſecrationes Altarium, ſeu Baſilicarum, Ordinationes Clericorum, qui ad Sacros Ordines fuerint promovendi, & cetera Eccleſiaſtica Sacramenta a Diœceſano ſuſcipietis Epiſcopo, ſi quidem Catholicus fuerit, & gratiam, atque communionem Apoſtolicæ Sedis habuerit, & ea gratis, & abſque pravitate aliqua vobis voluerit exhibere; Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis, Catholicum adire Antiſtitem, qui noſtra fultus auctoritate vobis quod poſtulatur impendat. Statuimus inſuper ne quilibet Epiſcoporum abſque conſcientia Romani Pontificis vobis, vel Eccleſiis veſtris, niſi quando generale interdictum fuerit, divina Officia interdicat, nec aliquid in eis exigere aliqua ratione præſumat; ſed liberæ ſub noſtra protectione conſiſtant. Sepulturam præterea Eccleſiæ veſtræ liberam eſſe decernimus, ut eorum devotioni, & extremæ voluntati qui ſe illic ſepeliri deliberaverint, niſi forte excommunicati, vel interdicti ſint, nullus obſiſtat. Salva tamen juſtitia illarum Eccleſiarum, a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Libertates quoque, & immunitates ab illuſtris memoriæ F. (*e*) Roman. Imperatore rationabiliter vobis conceſſas, ſicut in ejus ſcripto autentico continetur, auctoritate Apoſtolica confirmamus; videlicet ut perſonæ in prædictis locis poſitæ, aut familiares eorum locorum habeant poteſtatem eundi, & navigandi, & res ſuas, & fructus ſuos ducendi per publica flumina, & in diverticulis publicorum fluviorum facultatem piſcandi, & fructus obvenientes de poſſeſſionibus ſuis vel donatos pietatis intuitu ſine aliqua datione pecuniæ, & abſque alicujus prohibitione perſonæ, vel Civitatis, aut loci poſſint de loco ad locum, aut de Civitate ad Civitatem, vel de Comitatu ad Comitatum pro utilitate Hoſpitalis, & perſonarum in memoratis locis conſtitutarum deferre. Paci quoque, ac tranquillitati veſtræ paterna in poſterum Sollicitudine providere volentes, auctoritate Apoſtolica prohibemus, ut nullus infra fines domorum veſtrarum, ſeu Grangiarum furtum, aut rapinam committere, ignem apponere, hominem capere, aut interficere audeat, ſeu aliquam violentiam exercere. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatam Eccleſiam, & Hoſpitale temere perturbare, aut ejus poſſeſſiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, ſeu quibuslibet vexationibus fatigare, ſed omnia integra conſerventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac ſuſtentatione conceſſa ſunt, uſibus omnimodis profutura: Salva Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Ad indicium autem quod eadem Eccleſia ſpecialiter ad Canonicam Beati Petri pertineat, eidem Canonicæ duos Aureos annis ſingulis perſolvetis. Si qua igitur in futurum Eccleſiaſtica, ſecularisve perſona hanc noſtræ Conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere venire temptaverit, ſecundo, tertiove commonita, niſi reatum ſuum congrua ſatisfactione correxerit, poteſtatis honoriſque ſui careat dignitate, reamque ſe Divino judicio exiſtere de perpetrata iniquitate cognoſcat; & a Sacratiſſimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris noſtri Jeſu Chriſti aliena fiat, atque in extremo examine diſtrictæ ſubjaceat ultioni. Cunctis

...emptiones Privilegia addit.

...nam Epi- ...r compe- ...iura, de- ...t.

...ulturæ li- ...tem tri-

Vetera Privilegia confirmat.

Annuum cenſum Canonicis S. Petri præſtandum decernit.

(*a*) Vicos complures Pado adjacentes, aut non longe ab eo flumine poſitos, *Polecine* appellarunt qui ipſos incolebant. Nominis etymon aperire conatur Gaſpar Sardius in Opuſculo Italice inſcripto *Hiſtorie Ferrareſi*. Nam lib. 2. pag. 57. ita diſſerit: *Queſto nome di Polecine fu dato da quelle Genti a queſte contrade, come ſe voleſſe dire Polineſo* (Græcum omnino vocabulum) *cioè molte Iſole, o pure Poliſino per lo grave danno, che prima diedero queſt'acque* (ſcilicet Padi) *dove correvano, overo Policeno, che per queſte inondazioni era il Paeſe molto ſolitario e deſerto*. Vetuſtum nomen hactenus retinet locus in Venetorum ditione poſitus, qui *Poleſine*, alias *Polyneſum* vel *Poliſinum* vocatur.

(*b*) Fundum *Cornacervinæ* recenſetur in veteri Eccleſiæ Ferrarienſis monumento apud Ughell. Ital. Sac. to. 2. col. 521.

(*c*) *Finale di Modena* appellatum a Geographis deſcribitur, Oppidum Italiæ ad Panarum fluvium in limite Ferrarienſi, a Ferraria in Occaſum decimo octavo circiter milliario diſſitum.

(*d*) Fundum *Reri* al. *Rene* meminit prælaudatum Eccleſiæ Ferrarien. monumentum.

(*e*) Intellige Fridericum I. *Barbaroſſa* nuncupatum.

(*a*) Nem-

Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi; quatinus, & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Johannes Albanen. Episcopus ss.
✠ Ego Johannes Sabinen. Episcopus ss.
✠ Ego Nicholaus Tusculan. Episcopus ss.
✠ Ego Petrus tt. S. Marcelli Presb. Card. ss.
✠ Ego Benedictus tt. S. Susannæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Rogerius tt. S. Anastasiæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Gregorius Sancti Georgii ad Velum aureum Diac. Card. ss.
✠ Ego Guido S. Nycholai in Carcere Tulliano Diac. Card. ss.
✠ Ego Johannes Sanctæ Mariæ in Via lata Diac. Card. ss.
✠ Ego Oct. (a) Sanctorum Sergii, & Bachi Diac. Card. ss.
✠ Ego Johannes Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diac. Card. ss.
✠ Ego Pelagius Sanctæ Luciæ ad Septa Solis (b) Diac. Card. ss.

Dat. Viterb. per manum Johannis Sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diac. Card. S. Romanæ Ecclesiæ Cancellarii iiii. Idus Junii Indict. xii., Anno Incarnationis Dominicæ M. CC. VIIII. Pontificatus vero Dopñi Innocentii P P. III. Anno duodecimo.

Vaticanas Oblationes, præter quartam Canonicorum partem, Fabricæ, ac luminibus Basilicæ S. Petri concinnandis addictas declarat: idipsum ut ceteris enuncient, Peregrinis Apostolica Limina visitantibus demandat.

Ex Autographo (c) in Archiv. Basil. Vatic. Caps. 2. Fasc. 255.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Beatorum Apostolorum Petri & Pauli limina visitantibus; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1212.

Singularis fidei meritum ac præmium in B. Petro commendat.

Gradiente Domino super aquas, Petrus humanæ conditionis oblitus sibi dari viam in fluctibus & poposcit, & meruit, tantaque fuit confidentia mentis ejus, ut crederet se posse per fidem, quod impossibile sciebat homini per naturam. Undepropter constantiam suæ fidei, qui pisces capiebat in undis, piscator est hominum constitutus in terris, hamumque doctrinæ misit in Seculo, ut appositi cibi dulcedine protrahat vagantes ex eo, quos suam offerat Salvatori capturam, in cujus verbo rete laxavit. Hic autem Pastor Gregis Dominici, piscator hominum, clavigerque Regni Cælestis, quos

(a) Nempe Octavianus, qui apud Balutium to. 2. Epistol. Innocentii III. pag. 850., ejusdem Pontificis Diplomati anno 1207., uti etiam Honorii III. Bullæ anno 1216. subscribit apud Margarin. to. 2. Bullar. Casin. pag. 247.; etsi pag. 239. in altera prælaudati Innocentii Constitutione, *Otto*, non *Octavianus* legatur.

(b) Pervetus hæc S. Luciæ Diaconia sub Palatino Monte quondam extitit juxta Septizonium, alias Septodium, splendidum scilicet ædificium, quod trino columnarum ordine distinctum Severus Imperator extruxit, quodve e conspectu Ecclesiæ S. Gregorii in Clivo Scauri situm diu Romam nobilitavit.

(c) Quod aliqua ex parte mutilum est; perpauca idcirco ejus verba ex altero ejusdem ferme generis Diplomate Alexandri IV. inferius producendo, supplere curavimus.

(a) Ni-

quos tabes peccati commaculat, in veræ fidei confessione detergit, & demersos in pelago vitiorum, per cibum doctrinæ, quem in suæ prædicationis hamo suspendit, ab infimis educit ad altum, januam eis Regni Cælestis aperiens, cujus a Domino claves accepit. Cum igitur vos huc merita ejus attraxerint, ut cibo suorum pascamini meritorum; præsenti vobis pagina declaramus, omnes Oblationes, quæ fiunt in hoc Altari Majori, & in Arca etiam sub Altare, præter quartam partem Canonicorum, Fabricæ, ac luminaribus hujus Ecclesiæ, necnon & necessitatibus esse pauperum deputatas. Unde hiis qui vobis aliter forte suggererent non credentes, meliores Oblationes vestras, & alias, quas portatis de vestris partibus Beato Petro transmissas, in Altari majori deponatis, & Arca, quæ sub Altare consistit; nec eas pravis suggestionibus aliquorum offerre, vel deponere alibi præsumatis. Quocirca Universitatem vestram monemus attentius, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatinus hoc publice in vestra Patria prædicetis, & intimetis etiam omnibus peregrinis, quibus in strata obviaveritis redeuntes. Ne igitur quisquam præsumat super hoc pervertere veritatem, quicumque aliter quam in istis litteris continetur, vobis peregrinis præsumpserit affirmare, reum se de tanto mendacio apud districtum Judicem recognoscat.

...tionum ... quarta ...xcepta, ...t.

Cui bono Oblationes inserviant, præcipit manifestari.

Datum Laterani viii. Kal. Maji Pontificatus nostri Anno Quintodecimo.

Quæ Vaticanum Capitulum inter, & Offreducium, Jacobæ ac Paulinæ Tutorem oborta fuerat de restituendis quibusdam Terræ pedicis pignori datis controversia, hanc definitiva sententia dirimit.

Ex Autographo in Archiv. Basil. Vatic. Caps. 39. Fasc. 154.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Offreducio Tutori Jacobæ, & Paulinæ Filiarum Raynerii Johannis Pauli; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CH. 14.

...sse Sta... merita ...ntur; ...ationes ...de al... ...bran-

Constitutis in nostra præsentia dilectis filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum ex parte una, ac te pro eisdem I. & P. (a) quarum geris tutelam ex altera, pro parte ipsius Basilicæ fuit propositum coram nobis, quod cum ejusdem Capitulum quondam Paulo cambiatori pro viginti novem libris papiensis monetæ sex pedicas terræ, quattuor in Memoli (b), & duas in Fistula (c), & Talian. (d) titulo pignoris obligarint, & solutis olim de ipso debito viginti libris, de prædictis pedicis, quatuor recollegerit ipsa Basilica; nunc oblatis residuis novem libris, ad restitutionem duarum in Fistula, & Talian. videlicet actionem pignorantiam* intendebat. Sed ad hæc pars tua respondit, quod cum post solutionem viginti librarum prædictarum, pro novem residuis de novo celebrato contractu, & instrumento confecto, bonæ memoriæ G. tunc yconomus prædictæ Basilicæ, duas pedicas terræ, quas ipsam Basilicam in loco ubi dicitur Fistula habere dicebat, quondam Raynerio Johannis Pauli Avo prædictarum pupillarum jure pignoris obligarit; pars tua non tenebatur restituere, ultra quam in Fistula repperitur. Ad quod pro parte Basilicæ fuit propositum ex adverso, quod cum prædictæ sex pedicæ pro viginti novem libris pignori annexæ fuissent, & viginti solutis, quatuor pedicæ, quæ sunt in Memoli a nexu pignoris liberatæ; residuæ pecuniæ quantitas duas pedicas non absimiles duabus prædictarum quattuor, subjacere restitutioni declarat; ad instar ejus quod dicitur, quod si quis in refectione Aureliæ viæ incertam relinquat pecuniam, per viæ magnitudinem, ac modum refectionis incertum legatum pecuniæ diffinitur, quando etiam dubbitatur, quæ pecunia sit relicta, inspicienda est scriptura testamenti & subsequens, & præcedens, & si in earum altera certæ pecuniæ mentio continetur, credendum est de tanta pecunia sensisse p... dum testatorem. Allegabatur præterea, non esse verisimile

...leg. pi...tiam.

(a) Nimirum Jacoba, & Paulina.

(b) Nunc *Mimoli*: Extra Portam vulgo *de Cavallegieri* tertio circiter ab Urbe milliario existit prædium hocce sub jure Vaticani Capituli.

(c) Non longe a *Mimoli* & *Taliano* prædium *Fistula* positum conjicimus.

(d) Fundos, qui Talianum Majus, & Talianum Minus dicebantur, sæpe memorant allata superius Diplomata. Inspice Hadriani IV. Bullam pag. 58. & 59., ac S. Leonis IX. Constitutionem pag. 26.

risimile feneratorem renuisse inferiores quantitate, ac qualitate minores, cum ob voracitatem, & consuetudinem creditorum, qui frequenter oculos in prædia iniciunt aliena, præsumptione satis probabili possit dici quod circa pinguiorem sibi prospexerit ypotecam. Quare petebant prædicti Canonici, ut cum secundum pedicas vicinorum locus ille qui dicitur Fistula vix pedicam unam contineat, non obstante scribentis errore, qui confecit ultimum Instrumentum; cum in talibus plus contrahentium intentio, quam scripturæ superficies veritatem contractus exponat, pars pupillarum tantum de adjacenti terra, quam possident una cum ipso loco, qui dicitur Fistula compelleretur restituere, quod duæ integræ pedicæ prioribus similes restitui viderentur. Tu autem e contrario respondisti quod cum certum locum ultimum exprimat Instrumentum, & ille satis notis finibus concludatur, non est recurrendum ad mendicata præsumptionis suffragia, ubi patet in publico evidentia veritatis; in incertis etenim locus est conjecturis. Ceterum cum nomine pedicæ non exprimatur certa terræ quantitas, eo quod aliæ majores, aliæ sunt minores, ad hoc ut res plus valeat quam depereat, probabiliter potest dici, vel sæpedictum locum duas pedicas secundum morem illius temporis continere, vel deceptum sub majori nomine, ac minori excellentia pignoris creditorem, præsertim cum contra debitorem debeat de jure præsumi qui melius rei suæ debeat habere notitiam, & rem pignoratam apertius declarare. Præterea cum prædictæ quatuor pedicæ non sint certis finibus circumscriptæ, similes illis restitui minus congrue petebatur. Adjecisti etiam quod quemadmodum si aliquid ultra duas pedicas inveniretur in Fistula, restitutioni esset obnoxium, sic etsi minus, illius restitutio liberat creditorem, cum contrariorum sit eadem disciplina. Quod si forte præsumptionibus quæratur sententia, quoniam cum obscura sunt jura partium, consuevit contra eum, qui petitor est judicari, eo quod favorabilior sit pars rei, & jura proniora sunt ad absolvendum, quam condempnandum, pro parte tua ferendam esse sententiam allegasti. Nos igitur auditis hiis, & aliis, quæ fuere proposita coram nobis, partem tuam prædictarum nomine pupillarum ad restitutionem illius terræ solummodo quæ continetur in Fistula, receptis novem libris papien. monetæ (*a*), pro quibus obligata extitit, condempnamus; te nihilominus ab eo quod plus petebatur a prædictis Canonicis quo ad prædictum contractum earumdem pupillarum nomine absolventes, salvo Capitulo prænominatæ Basilicæ, quod adversus easdem pupillas super hoc rei vendicatione, vel alio jure, quod viderit sibi competere, possit si voluerit . . . Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Causam di[...] mit favore [...] pillarum re[...] vato jure ag[...] di favore [...] pituli.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum iii. Nonas ... aji (*b*), Pontificatus nostri Anno Septimodecimo.

HONO-

(*a*) Quanti valuerit libra monetæ Papiensis, ignorare me fateor; etsi hanc ad Papiensium denariorum pondus existimatam fuisse, non ambigam. A Papiensi Civitate, ubi nummi isti cusi sunt, Papienses uti a proprio loco dicebantur: Consulatur Antonius Gattus in Hist. Gymnasii Ticinensis pag. 85. & 88., ibi inspicere fas est nonnullorum horumce denariorum ectypon accurate delineatum.

(*b*) Locum aliquantisper corrosum, punctulis pro more supplemus; etsi Bullam mense Majo editam, ac proinde 3. *Nonas Maji* legendum, neutiquam dubitamus.

(*a*) Vixit

HONORIUS III.

Postquam Innocentius III. ex humanis decessit, Honorius itidem III. electus est Summus Pontifex die 18. Julii anno 1216, ac die 24. ejusdem mensis & anni Consecratus. Sedit annos 10. menses 8. Obiit die 18. Martii anno 1227.

Concessionem Jurispatronatus Ecclesiastici Beneficii in Ecclesia de Holcham, a Joanne Angliæ Rege factam favore Monasterii S. Martini de Monte, atque ab Innocentio III. confirmatam, novo corroborat Privilegio.

Ex Archiv. Apost. Vatic. in Regest. 1. Honor. III. Epist. 278. fol. 37.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati & Conventui Sancti Martini de Monte Viterbien. Cistercien. Ordinis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

CH. 17.

Patrona- Ecclesia- Beneficii Angliæ, it. *...it Lega-* *...nuit Me- tanus.*

JUstis petentium desideriis dignum est nos facilem præbere consensum, & vota quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Cum igitur inclitæ recordationis Joannes Rex Angliæ (*a*) in Ecclesia de Holcham Diocesis Norvvincen., in qua idem Rex pro medietate Jus patronatus habeat, consentiente Magistro Roberto Glocestria Cancellario Cicestren. tunc medietatem Beneficii ejusdem Ecclesiæ possidente, annuum Beneficium triginta Marcharum (*b*) in helimosinam Monasterio vestro concesserit intuitu pietatis, quod postmodum Venerabilis Frater noster Tusculanus Episcopus Apostolicæ Sedis in Anglia tunc Legatus (*c*), Norvvincen. Sede vacante, ipsi Monasterio confirmavit, Te, Fili Abbas, manu propria investiens de eodem; necnon & Venerabilis Frater noster Cantuariensis Archiepiscopus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis (*d*), Metropolitanus Ecclesiæ memoratæ, institutionem præfati Legati gratanter acceptans, præscriptam concessionem Regiam confirmavit; super quo dilecti Filii Prior & Capitulum Norvvincen. suum vobis præstiterint assensum liberaliter & libenter, sicut in præscriptorum Regis, Legati, Archiepiscopi, Prioris, Capituli & Cancellarii litteris felicis recordationis Innocentius Papa prædecessor noster perspexit plenius contineri: Nos ad exemplar ejusdem Prædecessoris nostri, præfatam concessionem Regiam gratam, & ratam habentes, dictum Beneficium, sicut illud juste ac pacifice possidetis, vobis & per vos Monasterio vestro auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, sæpefati Regis litteras facientes præsentibus de verbo ad verbum inseri ad cautelam, quarum tenor est talis: Joannes Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ, Dux Normanniæ, Aquitaniæ, & Comes Andegaviæ, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Justiciariis, Vicecomitibus, Præpositis, & omnibus Bajulis, & fidelibus suis salutem. Sciatis nos intuitu Dei, & pro salute Animæ nostræ, & Anima-

Assentitur Capitulum.

Pontifex donationem confirmat.

Regias literas inserit.

(*a*) Vixit coævus Innocentii III.; siquidem, teste Rogerio Hovedeno hujusce ætatis Scriptore celeberrimo, die 27. Maji an. 1199. in Angliæ Regem inunctus est. Consulatur postrema Annalium Rogerii pars, quæ ad initia usque Joannis Angliæ Regis producitur.

(*b*) Varius *Marcharum*, pro locorum diversitate, valor; varia item acceptio. De Marchis Anglicis Bullam hic loqui, nemo dubitaverit, qui norit triginta Marcharum supputationem non a Pontifice, sed ab Angliæ Rege primum institui. *Marchas Anglicas, & Sterlingorum* perinde valere, testatur Cangius, qui in singulas Marchas, solidorum & quatuor denariorum pretium confert. Verum & hic, in stato solidorum valore taxando, ambages occurrunt. Ut ab hisce difficultatibus nos expediamus, quam Grimaldus in opere de Veron. p. 11. Marcharum mensuram statuit, explicamus. *Addidit*, ita de Nicolao III. Grimaldus loquitur, *quingentas Marchas Sterlingorum; sunt scuta monetæ* 1350. Nimirum, ut in margine observat, *Sterlingorum Marcha valet julios xxvii*. Si hæc sibi constent, triginta Marcharum summa, quæ ex Beneficio Ecclesiæ de Holcham Monasterio S. Martini quotannis obveniebat, scutis Romanis argenteis octoginta ac uno respondet.

(*c*) Quæ sub Innocentio III. gesta sunt, Bulla recenset. Porro sub Innocentio Pontifice, Nicolaum de Romanis Episcopum Tusculanum, S. R. E. Cardinalem, atque in Anglia Sedis Apostolicæ Legatum, nobis exhibet Ciaccon. to. 2. column. 22. Hunc igitur, etsi nomen taceat, Honorius intelligit.

(*d*) Eadem, quam supra innuimus, militat ratio ab Innocentii III. ætate petita. Beneficii, quod Bulla commemorat, concessio, ad annum circiter decimum octavum Pontificatus Innocentii, ut infra demonstrabimus, revocanda est. Hoc autem tempore, certo certius Cantuariensis Ecclesia Stephano Langthono Cardinali S. Chrysogoni ab eodem Innocentio Pontifice fuerat collata. Nec alius, Innocentio superstite, potuit in Archiepiscopum designari; quum Stephani dies emortualis, Ciacconio teste in loc. sup. cit. column. 32., post Honorii III. electionem statuenda sit.

Animarum Antecessorum, omniumque & Successorum nostrorum dedisse, concessisse, & hac carta nostra confirmasse, Deo & Beatæ Virgini Mariæ, & Abbati & Monachis Monasterii Sancti Martini de Monte Viterbien. in Tuscia, ad petitionem Venerabilis Viri Joannis ejusdem loci Abbatis, qui cum Venerabili Patre nostro Domino Nicolao Tusculan. Episcopo, Apostolicæ Sedis Legato, ad nos venit in Angliam, in puram & perpetuam helimosinam, Beneficium triginta Marcharum singulis annis percipiendarum de medietate Ecclesiæ de Holcham in Episcopatu Norvvincen., quæ de nostra est advocatione, per manum Procuratoris eorundem Abbatis & Monachorum, quem ad hoc assignaverint; itaquod quicumque medietatem illam tenuerit, Abbati & Monachis prædicti Monasterii triginta Marchas singulis annis per manum Procuratoris eorum, sine omni difficultate & occasione, ad terminum Sinodi Pascalis Norvvincen. persolvat. Quare volumus, & firmiter præcipimus, quod Abbas & Monachi prædicti Monasterii habeant in perpetuum prædictum Beneficium triginta Marcharum de prædicta medietate illius Ecclesiæ bene & in pace, libere, quiete, & honorifice & integre, sicut supradictum est. Testibus Domino W. Burdegalen. Archiepiscopo, Domino R. Petragoricen. Episcopo, Magistro Riccardo de Marisco, Archidiacono Norhumb., R. Comite Cestriæ, W. Comite de Ferrariis, Roberto de Mortuo Mari, Joanne Constabulario Cestriæ, Joanne Filio Roberti, Riccardo de Monsichet, Radulpho de Tony, Fratre Alano, Marcell. Briano de Insula. Data per manum Radulphi de Nivell. apud Partenay. vigesimo sexto die Maji Anno Regni nostri sextodecimo (a). Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Regii diplo- matis testes n- minantur.

In Contr- dictores pœn- statuuntur.

Datum Laterani xii. Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Ordinem Sanctissimæ Trinitatis Redemtionis Captivorum commendat, Ecclesiam S. Thomæ & S. Michaelis Archangeli de Formis in Urbe sub Apostolicæ Sedis tutela suscipit, & privilegiis ornat, Sacras Ædes ac bona quamplurima eidem Ecclesiæ subdita recenset, & confirmat (b).

Ex Regest. 1. Honorii III. Epist. 319. fol. 83. apud Archiv. Apost. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Joanni Ministro & Fratribus Sancti Thomæ Apostoli, & Sancti Michaelis Archangeli de Formis (c) in Urbe, Ordinis Sanctæ Trinitatis, tam præsentibus quam futuris, Regularem vitam professis; In perpetuum, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1217.

INter cetera Beneficia quæ nobis licet indignis, misericordia contulit Redemptoris, hoc quasi potissimum reputamus, si temporibus nostris ad divini nominis gloriam & humanæ salutis augmentum Religio propagetur. Cum igitur Ordo Sanctæ Trinitatis modernis temporibus inceperit, eique Dominus in tantum dederit incrementum, quod a mari usque ad mare suos Palmites jam extendit, cujus Regulam diligenter examinatam felicis memoriæ Innocentius Papa prædecessor noster auctoritate duxit Apostolica confir-

Ordinis Sa- ctissimæ Tri- tatis propa- tio.

(a) Hæc annorum supputatio, anno æræ Christianæ 1215. commensuratur. Petenda sunt, ut prænotavimus, initia Regni a die 27. Maji 1199. Hinc igitur annos sexdecim ducas; atque in diem 26. Maji 1215., quo tempore Joannis Diploma procusum est, annos numerabis sexdecim ad amussim expletos. Quum enim a die Maji 27. initium annorum ducatur, diem 26. præcedentem, annorum finem ac terminum statuamus oportet. Si vero ad hanc temporis notam Innocentii Pontificis annos velis exigere, ex obvia supputatione patebit, Innocentium annum decimum octavum sui Pontificatus inchoasse, quo tempore Joannes sextum decimum Regni annum compleverat.

(b) Quandoquidem Ecclesia & Hospitale S. Thomæ in Formis de Urbe cum juribus & pertinentiis suis omnibus, anno æræ Christianæ 1387. Urbano VI. jubente, Mensæ Capitulari Vaticanæ Basilicæ adnexa fuerint, ipsaque unio ex Bonifacii IX. Diplomate sub dat. 5. Id. Novembr. Pontific. an. 1. confirmata; præsens Honorii III. Privilegium huic Bullarum Collectioni merito assuimus. Ecclesia autem S. Thomæ fuit olim Abbatia in Urbe non ignobilis: ejus siquidem Abbas, teste Panvinio in Lib. de vii. Urbis Ecclesiis pag. 142. inter viginti Abbates, qui Summo Pontifici celebranti adesse consueverunt, tertius decimus accensebatur. Eamdem postea Fratribus Ord. SS. Trinitatis Redemtionis Captivorum traditam, deinde Poncello Ursino Card. commendatam, ad Vaticanum denique S. Petri Capitulum translatam fuisse inferius adducenda perspicue demonstrant.

(c) Ob formas, hoc est ductus aquæ Claudiæ, de quibus consulendus Raph. Fabrett. de Aquæduct. Dissert. 2.

(a) Memi-

confirmandam; & ad ejusdem Ordinis propagines augmentandos Ecclesiam S. Thomæ Apostoli & S. Michaelis Archangeli de Formis in Urbe vobis, vestrisque successoribus præfatam Regulam observantibus Apostolica auctoritate concessit. Nos ad exemplar dicti Prædecessoris nostri, Ecclesiam ipsam sub B. Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti Privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Sanctæ Trinitatis, qui secundùm Deum & præscriptam Regulam in eadem Ecclesia institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque Possessiones quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste & canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis patrocinante Domino poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesias S. Thomæ Apostoli & Sancti Michaelis Archangeli de Formis in Urbe cum possessionibus & omnibus aliis pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Salvatoris sitam in loco qui dicitur Mons Sanctus super Castro Verclani in Diocesi Spoletan. cum omnibus pertinentiis suis: In Diocesi Tudertin. Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Pantan. cum omnibus pertinentiis suis. In Diocesi Amelien. Ecclesiam Sanctæ Trinitatis juxta Castrum Albiani cum omnibus pertinentiis suis. In Urbe Ecclesiam Sancti Isidori (*a*) & totum Montem Majorem (*b*) pt * absidam & inclaustrum Ecclesiæ Beatæ Mariæ in Donnica (*c*) cum omnibus pertinentiis suis. Formam (*d*) super dicta Ecclesia Sancti Thomæ cum ædificiis, Cimiterio, Crucibus, & aliis pertinentiis suis: Montem cum Formis & aliis ædificiis positum inter clausuram Clodei (*e*) & inter duas vias; unam videlicet qua a prædicta Ecclesia Sancti Thomæ itur ad Coliseum, & aliam qua itur ad Sanctos Joannem & Paulum. Canapinam (*f*) positam juxta Clausuram Sancti Thomæ, & viam publicam qua itur ad Sanctos Joannem & Paulum, Duas petias vinearum positas inter Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Caccabelis, (*g*) & Clausuram in Castro S. Gregorii, & Clausuram S. Thomæ: Duas petias Vinearum cum Criptis sitas inter duas vias, unam qua itur ad Ecclesiam Sanctæ Balbinæ & alteram qua a Porta Appia itur in Urbem: Canapinam sitam inter Hospitale Sancti Thomæ & Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Donnica: Canapinam sitam sub Cimiterio prædicti Hospitalis Sancti Thomæ juxta viam qua itur ad Coliseum: Hortum in Valle Appiæ super Ecclesia Sanctæ Mariæ in Par..ii inter Rivum Majorem & cacumen Montis: Turrim in Ortis perfectis (*h*) cum omnibus pertinentiis suis, positam inter Rivum qui fluit per Ponticellum de Tufo ad pratum Sancti Pauli & viam publicam & Cavonem cum via quæ pergit ad Portam Appiam: Formam positam inter Ecclesiam Sancti Stephani in Celio Monte, & duas vias; unam videlicet qua a præfata Ecclesia Sancti Thomæ itur ad Sanctam Mariam in Donnica, & alteram qua itur Lateranum: Domos, & possessiones in Cludio, & in Rigaziolo: Criptas in Coliseo: Duas Camminatas (*i*) cum Horto & aliis pertinentiis suis sub Cartularia (*k*): Domos ad Circulum Maximum (*l*) ubi dicitur Velaria (*m*): Domos & possessiones ubi dicitur Manus Carnea (*n*) prope Sanctum Marcum: Domos & possessiones juxta templum Palladis (*o*): Domos cum Horto & aliis pertinen-

[C]oncessionem [Ec]clesiæ San[cti] Thomæ, & Michaelis [Arc]hangeli a [Præ]decessore [...]am confir[...].

[Poss]essiones & [Ec]clesias ex[tra] Urbem e[nume]rat.

[...]lias Romæ [...]as recen[...].

[R]eg. post.

(*a*) Meminit quidem Leonis III. Biographus apud Anastas. Monasterium S. Isidori: an vero idem censeri debeat cum Ecclesia, de qua hocce Diploma loquitur, divinare est.

(*b*) Mons Cœlius fortassis designatur, qui medii ævi scriptoribus *Mons Major* appellari potuit respectu proximi Cœlioli.

(*c*) Alias, ut vulgo dicitur, *della Navicella*.

(*d*) Nimirum, ut paulo ante innuimus, aquæ Claudiæ ductum.

(*e*) Castellum aquæ Claudiæ intelligimus, quod forma quadratum, & magna ex parte integrum vidit Fabricius, ut ipse testatur in Descript. Urb. Rom. cap. 17.

(*f*) Vocabulum *Canapina* in hoc Diplomate accipi crediderim pro cella vinaria, cujus custos *Canavaro* vel hodie nuncupatur; quamvis ea voce solum cannabe consitum alibi posse intelligi non inficiamur.

(*g*) Ecclesiam S. Mariæ in Caccabelis aliunde nobis imperviam, non longe a Sacris Ædibus D. Gregorii & S. Thomæ in Formis dissitam fuisse, ipsa quam tractamus, innuit Constitutio.

(*h*) Contelorius noster in Lib. de Præfect. Urb. ad annum 1918. Petrum quemdam Urbis Præfectum recenset; eumdemque extra Portam S. Pauli in Contrata, quæ vocatur *Mons*, hortos habuisse, evincit cum ex tabulis Monasterii B. Mariæ in Campo Martio, tum ex Regesto anni 1. & 2. Honorii III.

(*i*) Camminata, ut innuimus pag. 24. not. *a*, est domus, in qua caminus extat. Idipsum comprobat precationis formula, quæ in Sacramentario Grimoldi apud Pamel. tom. 2. Liturg. Eccl. pag. 471. *Oratio in Caminata* inscribitur.

(*k*) Quo in loco sita fuerit *Cartularia*, docemur ex Nicolao Card. Aragonio inter Scriptor. Rer. Italic. tom. 3. pag. 458. ubi hæc habet de Alexandro III. *Apud S. Mariam Novam & Cartulariam atque Colosseum se cum eis in tuto recepit*: De Turri *Cartularia* vide Baronium ad An. Chr. 1162.

(*l*) Circus Maximus extabat in ea Urbis regione, quæ vel hodie nuncupatur *de Cerchi*. Nonnulla illius rudera hactenus cernuntur.

(*m*) Scilicet Velabrum, locus nimirum, qui a Palatino Monte ad Aventinum usque protenditur.

(*n*) Modo corrupte *Macel de' Corvi*. Notanda sunt Canonici nostri Benedicti verba hujusmodi: *Ascendit* (Pontifex) *per Pineam juxta Palatinam, prosiliens ante S. Marcum, ascendit sub arcu Manus Carneæ &c.* Ita laudatus Auctor num. 51. sui Rom. Ord.

(*o*) De cujus situ non una est omnium de Romanis Antiquitatibus Scriptorum sententia; aliis in Via Recta inter Turrim *de Conti*, & Viam *de Pantani*, ubi hactenus cernuntur vestigia Ædis Palladis; aliis in Palatino Monte Templum ipsum fuisse constitutum affirmantibus. Hìc sane ubi dicitur *la Polveriera*, adhuc prostat D. Sebastiani Ecclesia a Thadæo Barberino instaurata, quam

pertinentiis ſuis ubi dicitur Pipafilantia: Domos in Panarella (*a*) & in Campitello & ad capud Africe (*b*) & in Carille (*c*) & in Callarario (*d*): Poſſeſſiones cum Turre & aliis pertinentiis ſuis ubi dicitur Aqua Traverſa: Domos & poſſeſſiones in Gradellis (*e*) & in ſeptem viis (*f*) Ortum & Pantanum juxta Palatium Antonianum (*g*) Caminatam ante Sanctum Abacyrum (*h*) ubi dicitur Sancta Balbina: Molas Rom. in Flumine Tiberis ubi dicitur Balneum Pelagi, in Inſula (*i*), in Aureola (*k*) & ubi dicitur Onda (*l*). Portam integram quæ Libera ſive Latina dicitur cum omni portatico (*m*) ſuo, & redditum qui a tranſeuntibus ſolet dari cum omnibus aliis pertinentiis ſuis: Portam integram quæ dicitur Appia cum omni portatico & redditu ſuo & omnibus aliis pertinentiis ſuis: Caſale extra Portam Appiam ubi dicitur Vivarium: Vineas & poſſeſſiones ad dictam Portam Latinam & juxta ſilicem ubi dicitur Prata Decii: Vineas & Ortos & Poſſeſſiones in Decennio & infra Portam Metroni (*n*) & extra dictam Portam & ad dictam Portam Pantanum: Poſſeſſiones extra Portam Majorem juxta Pontem de Nono, & ubi dicitur Loretum: Unam pedicam terræ ad Portam Majorem: Caſale extra Portam Sancti Joannis Baptiſtæ, ubi dicitur Sexto, juxta Fontanam ſive Montem de Papa cum pertinentiis ſuis: Caſale quod dicitur Sacrarium cum omnibus pertinentiis ſuis: Poſſeſſiones in Prato Longo, & ubi dicitur Aqua Tuſchza, & extra Portam Numentanam (*o*) ubi dicitur Cripta Rubea, & in Rotulis, & ad Pontem Salarium; & extra Portam Salariam ubi dicitur Cripta Rubea, & in Baſilicata, & ubi dicitur Quartum, & ubi dicitur Quintum, & in Valle Scura: Turrim in Monte Albino (*p*) cum Caſali & omnibus aliis pertinentiis ſuis: Turrim quæ dicitur Monumentum, ubi dicitur Statuarium cum omnibus pertinentiis ſuis: Caſale Sancti Loci, ubi dicitur Marana cum Turre in dicta Marana: Unam pedicam Terræ ubi dicitur Ruſtica, poſitam inter Turrim Sancti Sebaſtiani & Fontanam Sancti Loci, ac formas antiquas Aquarum: Caſale quod dicitur Sancta Agnes, juxta Pontem de Nono cum omnibus pertinentiis ſuis: Caſale quod dicitur Maſtalon., extra Portam Sancti Pauli cum omnibus pertinentiis ſuis: Poſſeſſiones in Territorio Caſtri quod dicitur Pauli, & in Territorio Hoſtien. & Campo Majore: In Civitate Albanen. Eccleſiam Sancti Sebaſtiani cum poſſeſſionibus & aliis pertinentiis ſuis: Apud Albanum, Eccleſiam Sancti Anaſtaſii ubi dicitur Cripta, cum poſſeſſionibus & aliis pertinentiis ſuis: Septem petias Terrarum in loco ubi dicitur Nobuli: Undecim petias Vinearum in loco ubi dicitur Roſelli: Quatuor petias Vinearum ubi dicitur Anzano: Poſſeſſiones ubi dicitur Sabellum, & ubi dicitur Sanctus Angelus ad Columnellam: Septem petias Vinearum ubi dicitur Nuclano: Canapinas juxta Foſſatum de Nobuli: Duas pedicas terrarum pro indiviſo cum Eccleſia Sanctæ Mariæ de Aventin. (*q*), poſitas ad Sanctam Serenam: Tertiam partem Mortuariorum provenientem ad Eccleſiam S. Sebaſtiani poſitam in Albano, quam bonæ memoriæ Leo Albanen. Epiſcopus (*r*) pia liberalitate conceſſit: Domos, Ortos, Canapinas & alias poſſeſſiones in Territorio Albanen., & Aricien. In Aricia Domum communem cum Eccleſia Sancti Thomæ & cum Monaſterio Sancti Bonifatii quod nunc dicitur Eccleſia Sancti Alexii: In Territorio Ariciæ portionem communem cum Eccleſia Sancti Andreæ & Sancti Gregorii in Clivo Scauri: Tertiam partem omnium bonorum Creſcentii Caperon. in Territorio Aricien. Poſſeſſiones in Territorio Tuſculano: & undecim uncias in Caſtro, quod dicitur Mons Aureus vel

Quæ in Portis Urbis, aut in earum vicinia, jura competant, explicat.

Alias extra Urbis territorium poſſeſſiones deſignat.

quam S. Mariæ, & S. Zotici *in Palladio*, ſive *in Pallara* olim nuncupatam reperimus.

(*a*) Ad aſſequendam loci *in Panarella* dicti notitiam, oportunum eſt, ni fallimur, Urbani III. Diploma apud Ciampin. Lib. de Vicecancellar. in quo legitur Eccleſia S. Martini *in Panarella*, nunc S. Martini de Monte Pietatis, ſive ut vulgo dicitut *S. Martinello*, e conſpectu ipſius Montis.

(*b*) In ſecunda Urbis Regione collocandum vel in ipſo Cœlio Monte, vel juxta D. Clementis Templum. Vide Creſcimb. Hiſt. Eccl. S. Joann. ante Port. Lat. Lib. 3. cap. 3.

(*c*) Taxa Leonis X., teſte Martinell. Rom. Sacr. pag. 371., Eccleſiam S. Mariæ *in Carello* memorat, quam in Regione Trivii ponere videtur. Conſulatur ipſe Martinell. cit. loco.

(*d*) Si *Callararium* perinde ſit ac via ſeu *contrata Calcarari*, quam apud prælaudat. Creſcimbeni cap. 6. pag. 216. meminit Nicolaus Frangipani; locum ipſum indigitamus ex Lib. de Mirabil. Urbis ap. Montfaucon. Diar. Ital. ubi hæc habentur: *Poſt S. Marcum Templum Apollinis, . . . in Calcarario Templum Veneris, in Monte Dominæ Roſæ Caſtellum Aureum*. De Caſtello Aureo vide pag. 74.

(*e*) Geminum Templum, S. Mariæ, & S. Gregorii, utrumq. *de Gradella* nuncupatum, nominat Cencius Camerar. cap. 18. num. 40. ſui Rom. Ord.

(*f*) Hoc eſt Septizonio, de quo ſupra egimus.

(*g*) Sic Thermas Antonianas vulgus appellabat.

(*h*) Templum S. Abbacyri in Quirinalis deſcenſu, eundo verſus S. Quiricum, Jac. Grimald. & Martinellus collocant: at non longe a Thermis Antonianis & S. Balbinæ Eccleſia aliud S. Abbacyri Templum fuiſſe poſitum, videtur hæc Bulla innuere.

(*i*) Uti opinamur, Lycaonia.

(*k*) Nempe in Arenula, vulgo *la Regola*.

(*l*) Quo nomine eam Urbis Regionem intelligimus, ubi adhuc proſtat Eccleſia S. Salvatoris in Unda, juxta Pontem qui nunc dicitur Sixtus, olim Janiculenſis & Aurelius.

(*m*) Quod eſt Valvarum Theloneum.

(*n*) Hanc memorant S. Gregor. Lib. 9. Epiſt. 69. & Joan. Diac. in Vit. hujus Pontificis lib. 1. num. 14. Quo in loco eadem ſita fuerit indigitavimus pag. 75. not. *d*.

(*o*) Nunc *Piam* a Pio IV. Pont. inſtauratore nuncupatam.

(*p*) Cujus meminit prælaudat. Nicol. Frangipani ap. Creſcimb. loc. cit. pag. 214.

(*q*) Modo dicitur, *del Priorato*.

(*r*) Quem ſane poſt annum 1115. floruiſſe, adverſus Ciacconium Ughellus demonſtrat.

(*a*) Dicœ-

vel Columna Fiftim cum tribus Ecclefiis, videlicet Sancti Petri, S. Andreæ & Sancti Clementis cum Villa Cervinaria, poffeffionibus & omnibus pertinentiis earundem; Ecclefiam Sancti Ifidori cum Silva & Terra ad quadraginta modios feminandum cum omnibus pertinentiis fuis: Terras, vineas, poffeffiones in Territorio Columne in loco ubi dicitur Collis Sancti Thomæ, & ubi dicitur Cefa Romana, & in Bitico, & in Quarceto, & in Valle juxta Fontanam Majorem & juxta Plagiam Caftelli, & prope Ecclefiam Sancti Clementis, & in fundo S. Salvatoris, & ubi dicitur Gazula, & ante Portam dictæ Columne Domum cum poffeffionibus & aliis pertinentiis fuis: Domos, terras, vineas, Ortos, Canapinas, Silvam, & poffeffiones in Territorio de Columna: Poffeffiones in Territorio Collinen., ubi dicitur Moranum; Tres uncias Cafalis quod dicitur Longueza cum omnibus pertinentiis fuis: Tres pedicas Terræ in Territorio Nepefino, ubi dicitur Moranum: Poffeffiones in eodem Territorio & in fundo, ubi dicitur Tribunaclum; Poffeffionem in Territorio Prænestino: quatuor pedicas terræ in loco, ubi dicitur Moranum, & in Albaneto: Poffeffiones in Caftro Nepefino, & extra, & in Albaneto, & Formello, & in Campo Majore, ubi dicitur Morretum: Poffeffiones fubtus Caftellum, quod dicitur Formellum, & in fundo qui dicitur Novelleta pofitas in Formello: Poffeffiones in fundo qui dicitur Carfetum, & in Valle Carnar. de Paffero: Poffeffiones in fundo Cafaletuli: Ortum in Movegano, & in Vallechella cum omnibus pertinentiis fuis: Medietatem Cafalis in Monturan. cum omnibus pertinentiis fuis: Cafale, quod dicitur Fontanella, & in fundo quod dicitur Galli cum omnibus pertinentiis fuis: Poffeffiones in fundo de Fontana Matura: Tres uncias de loco qui dicitur Garrula: Item in Ortis Perfectis unam pedicam Terræ ad feminandum triginta rublos pofitam inter fupradictam turrim ejufdem loci, & pratum Sancti Pauli cum omnibus pertinentiis fuis: In capite prædictorum Ortorum Perfecti, Ortos, Vineas, & Terras cum omnibus pertinentiis fuis pofitas inter viam publicam quæ exit de Cavone, & pergit ad Portam Appiam, & Rivum qui fluit fub Ponticello de Tufo ad Sanctum Paulum pofito in prædicta via & inter Montem de Tufo ubi eft Arenarium & cacumen Montis: Caftrum Sancti Joannis de Camporacio cum omnibus pertinentiis fuis: fex uncias de loco qui dicitur Mufileum, ubi eft Ecclefia Sancti Stephani cum fex unciis de vineis, Terris, Montibus, Collibus, planitiis, fcuropetis, filvis, & aliis omnibus pertinentiis fuis. Medietatem de Anguillaria cum medietate de Placito, domibus, redditibus, & omnibus aliis pertinentiis fuis. Ecclefiam S. Michaelis Archangeli in Territorio Anguillarie cum vineis, Terris, Canapinis, Montibus, Collibus, Planitiis, & appenditiis fuis, & quantumcumque duo navigia poterunt omni tempore in ejufdem loci lacu pifcari & cum omni redditu ipforum & cum uno Aquimolo cum ingreffibus & egreffibus & omnibus aliis pertinentiis fuis, pofito in loco qui dicitur Capirolum cum medietate de loco qui dicitur Flaranellum cum medietate de Vineis, Terris, Montibus, Collibus, filvis planitiis, & omni redditu Territorii Faleritan. (a): Tres uncias de Lacu qui dicitur Janula cum omni redditu ipfius Aquæ & omnibus pertinentiis fuis. Tres uncias de loco qui dicitur Carfulan. cum vineis, terris, Domibus, Placito (b) & omnibus aliis pertinentiis fuis. Tres uncias de Villa quæ dicitur Morolum cum terris, filvis, vineis, pratis, & omnibus pertinentiis fuis. Tres uncias de Caftello, quod dicitur Arnarium cum vineis, terris, montibus, collibus, domibus, Placito, & omnibus pertinentiis fuis. Tres uncias de Lacu qui dicitur Paparan. Tres uncias de Villa quæ dicitur Janula cum terris, filvis, vineis, pratis, & omnibus aliis pertinentiis fuis. In Territorio Caftellan. Morolo, & in fundo qui dicitur Paffan., & in fundo qui dicitur Saltan., & in loco S. Sebaftiani, & in fundo Cornanelelo; & in fundo Anticione vineas, terras, campos, prata, Pafcua, Canapinas, filvas, falecta, arbores, cum omnibus pertinentiis earundem. Medietatem cafalis quod dicitur Mufan. cum colonis, & colonia & omnibus pertinentiis fuis, pofitis in Territorio Colinefe, & in loco qui dicitur Mufan. & in Territorio Falaren. & in loco qui dicitur Fabrica in Territorio qui dicitur Caftellan. & Falaritan. ubi dicitur Flajanellum & in fundo qui dicitur Majan. Claufuram vinearum cum arboribus & omnibus aliis pertinentiis fuis. In Territorio Falarin. & in loco qui dicitur Flavian. Terram vacantem ad fex modios feminandum & quatuor petias vinearum cum omnibus pertinentiis fuis. Si quando vero loca deferta fuerint eidem Venerabili Domui ab aliquo pia devotione collata, liceat vobis ibidem ædificare,

(a) Diœcefi Civitatis Caftellanæ conjuncti. Vide pag. 22. not. c.

(b) Facultatem civilia judicandi, vox *Placitum* defignare hoc in loco videtur; eamque notionem obtinet in nonnullis Conftitutionibus a Margarin. in Bullar. Cafin. relatis.

(a) Stilo

dificare, villas, Ecclesias, & Cimiteria ad opus hominum ibidem morantium fabricare, ita tamen ut in illa vicinia Abbatia vel Religiosorum Virorum Collegium non existat, quæ ob hoc valeat perturbari. Liceat quoque vobis Clericos vel Laicos liberos & absolutos, e seculo fugientes ad conversionem recipere, & eos absque contraditione aliqua retinere. Prohibemus insuper, ut nulli Fratrum vestrorum post factam in dicto Monasterio & Conventu professionem fas sit sine Prioris sui licentia de eodem loco discedere: discedentem vero absque communium litterarum vestrarum cautione nullus audeat retinere. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse decernimus, ut eorum devotioni & extremæ voluntati qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat: salva tamen justitia illarum Ecclesiarum, a quibus mortuorum corpora assumuntur. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Ministro vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem Fratres communi consensu vel Fratrum major pars consilii sanioris secundùm Deum, & Ordinis Sanctæ Trinitatis regulam providerit eligendum. Paci quoque & tranquillitati vestræ paterna imposterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica inhibemus, ut infra clausuras locorum seu Grangiarum vestrarum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem effundere, hominem temere capere vel interficere seu violentiam audeat exercere. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Domum temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam venire temere tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui dignitate careat, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem vobis vestra jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen.

Alia Monasterii jura proponit.

Abbatis electio sit libera.

Locorum immunitas servetur.

In contradictores pœnæ.

Datum Laterani per manum Rainerii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii v. Kalendas Martii indictione v. Incarnationis Dominicæ Anno millesimo ducentesimo decimosexto (a) Pontificatus vero Domini Honorii Papæ Tertii Anno primo.

Nonnullas Possessiones, quas Ecclesiæ Sancti Thomæ de Formis restitui mandaverat, ipsi Ecclesiæ confirmat.

Ex Archiv. Apost. Vatic. in Regest. primo Honorii III. Epist. 392. fol. 97.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Ministro & Fratribus Ecclesiæ Sancti Thomæ de Formis Urbis, Ordinis Sanctæ Trinitatis & Captivorum; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1217.

CUM a nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino Filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones, sitas in loco qui Orti perfecti (b) vulgariter appellantur, Ecclesiæ vestræ, ab Abbate Sancti Pauli per nostram sententiam ipsi Ecclesiæ restitutas, vobis & per vos Ecclesiæ supradictæ auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani XIV. Kalendas Maii Pontificatus nostri Anno primo.

Quæ

(a) Stilo Bullarum, sed æræ communis 1217.

(b) Consulendum præcedens Honorii III. Diploma.

(a) Consu-

Quæ inter Conventum Monasterii Sanctæ Mariæ Tiburtin., & Vaticanum S. Petri Capitulum super possessione ipsius Monasterii vigebat, controversiam dirimit.

Ex Archiv. Apost. Vatic. in Regest. 1. Honorii III. Epist. 573. fol. 144.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Conventui Monasterii Sanctæ Mariæ Tyburtinen. (a); *Salutem, & Apostolicam Benedictionem.*

I. CH. 217.

um causæ ...nit, atque ...nicos San... ...tri ab im... ...s absol... ...os decla-

PEtente Yconomo vestro, Canonicos Basilicæ Principis Apostolorum ab inquietatione compesci, quam vobis dicebat per eosdem inferri super possessione ipsius Monasterii; quoniam in processu negotii ejusdem Yconomi confessio innuebat Canonicos possessores, ex quo sequebatur interdictum uti possidetis inepte propositum ex parte vestra fuisse: Nos supradictos Canonicos quo ad hoc ab impetitione ipsius Yconomi duximus absolvendos. Ceterum quia constitit per assertionem dilecti filii Magistri D. Cappellani nostri (b) cui bonæ memoriæ Innocentius Papa prædecessor noster, causam primo commiserat audiendam; quod petitorium in Judicium est deductum, ad quod ex quorundam depositionibus testium sumpta præsumptio faciebat, allegante parte Canonicorum se causam a Farfensi Monasterio habuisse per cujusdam permutationis contractum, quam fecerant cum Abbate ac Monachis Farfen. recipiendo præfatum Monasterium Tyburtinum pro Ecclesia Sancti Gualterii (c) de Marchia. Nos auditis super hiis hinc inde propositis, de Fratrum nostrorum consilio, multis de causis contractum permutationis hujusmodi penitus irritantes, nihil juris in ipso Monasterio ejusdem occasione contractus prædictis Canonicis reservamus. Salvo Canonicis ipsis, quod adversus Farfense Monasterium debitum possint habere recursum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ diffinitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit; indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Permutationis cujusdam contractum, ex quo sua repetebat jura Capitulum S. Petri, decernit invalidum.

Pœnæ in refractarios.

Datum Ferrentin. ii. Idus Augusti Pontificatus nostri Anno Secundo.

Decem Libras de Oblatis ad Altare Sancti Petri, Scholæ Cantorum ad tempus elargitur.

Ex Archiv. Apost. Vatic. (d).

Honorius Primicerio (e) & Clericis Scholæ Cantorum de Urbe.

... CH. ...19.

DIgnum est, ut, qui ministerii vestri munia laudabiliter exequimini, laudes Domini suaviter decantantes, exinde assequamini munera gratiosa; cum dantibus psalmum, non sit tympanum denegandum. Cum itaque fel. mem. Cælestinus Papa prædecessor noster vobis de portione Oblationum Altaris B. Petri, quæ contingit Romanum Pontificem, annuas duodecim libras de gratia contulerit liberali; Nos ejusdem gratiæ volentes addere gratiam, ut de virtute studeatis proficere in virtutem, de Oblatione prædicta (f) decem libras, nostro tantum tempore, vobis annuatim duximus largiendas; ita quod ex hoc Successores nostri nullatenus obligentur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum xii. Kal. Maji, Pontificatus nostri Anno tertio.

Abbatiæ

(a) Consulatur Alexandri IV. Diploma 3. Id. Novembr. Pontific. an. 3. editum, & inferius promendum.

(b) Qui nunc Rotæ Romanæ Auditores appellantur, eos olim Papæ *Cappellanos* fuisse nuncupatos, evincit Berninus in Histor. Collegii Audit. Rotæ.

(c) In Firmana Diœcesi.

(d) Ex quo hanc Honorii III. Epistolam publica luce donavit Andr. Adamius pag. 22. Præfat. ad Libr. cui titulus: *Osservazioni per ben regolare il Coro &c.* iterumq. typis subjici curavit V. C. P. Morett. Op. de Presbyt. part. 1. sect. 6. §. 3.

(e) Primicerium, seu Primum Scholæ, hoc est Collegii Cantorum S. R. E., quem sæpenumero commemorant Romani Ordines; is profecto esse videtur, qui posteriori ætate Magister Capellæ est appellatus. Adeas laudati Adamii Præfationem in cit. opusc.

(f) Quænam de Oblatis Vaticanis Schola Cantorum participaret, V. Cl. Petr. Morettus Op. de Presbyt. part. 1. sect. 6. accurate indigitat.

Abbatiæ S. Martini de Valle institutionem a Credindeo factam confirmat; Ecclesias eidem Monasterio subjectas enumerat; Bona, ac jura tuetur.

Ex Codice Tabularii Basil. Vatic., cui titulus, Collectio diversorum jurium &c. fol. 26. & seq.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monasterii S. Martini de Valle Theatin. Dioc.; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1221.

Bonorum, quæ ex Credindei donatione Monasterio accesserant, fines designat.

** In Pergameno Donationis Credindei legimus* Peanzoni. * Apoluri. * Turricella. * Stregete. * Armoni. * Gerarci. * de Formica.

Ecclesias ab aliis dono datas enumerat.

SAcrosancta Romana Ecclesia devotos, & humiles filios ex assuetæ pietatis officio propensius diligere consuevit, & tanquam pia Mater suæ protectionis munimine confovere. Unde sicut accepimus per Instrumentum donationis, quod Credindeus Credindei Dominus Theatin. (*a*) timore futuri judicii dicto Monasterio irrevocabiliter de suis propriis bonis condonavit Castrum suum, quod dicitur Fara Sancti Martini de Valle cum bonis stabilibus ipsius districtus, cujus confines tales inscribebantur: Vallis cupa, Sylva Montanaria, Petræ Fracidæ Pinzoni *, Pesculum, Pandum, Pesculum de Apolori * de Roccha Junicella *, Portelle frondesque, Mons malus, Serra de Ponte, Femina morta, Sulcum, Serra Orfentis, Serra Vallis bonæ, Seregetum *, Furca, Serra Rotaro, Collis Sarmone *, Mons Girardi * Portella Ferucæ *, Fons Renaliosi, Ara Casulesi, Cese Piconi, Pena Corva, cum ædificiis in flumine viridi per Longon cujus de Terris Seminativis ducentorum modiorum. Verum etiam quod quidam nobiles Christicoli ipsi Monasterio Ecclesias per eos dotatas ad collationem condonaverunt, quas iis propriis nominibus appellarunt. Ecclesiam S. Sylvestri (*b*), Ecclesiam S. Petri, Ecclesiam Sancti Angeli, Ecclesiam S. Clerici, Ecclesiam S. Pauli de Colle Macinarum; Ecclesiam Sanctæ Mariæ, S. Luciæ, Sancti Sylvestri de Castro Larome; Ecclesias S. Angeli, Sancti Fabiani in Castro Palumbani, Ecclesias S. Justini, & Sanctæ Mariæ in Castro Civitellæ. Nos volentes ne in posterum pravorum hominum molestiis idem Monasterium agitetur, vestris piis postulationibus grato concurrentes assensu, personas, & Monasterium, in quo estis divino officio mancipati, cum omnibus Oblationibus, incorporationibus prænominatorum, quæ in præsentia rationabiliter idem Monasterium possidet, aut in futurum juste possidebit, sancimus, & auctoritate Apostolica roboramus (*c*). Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat supradictum Monasterium perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra asserventur, eorum pro quorum sustentatione, & gubernatione concessa, usibus omnimodis profutura. Porro ad memoriam, & indicium hujus perceptæ a Romana Ecclesia communionis, & acceptationis, pro liberiori gratia per annos singulos duos solidos Lateranen. Palatio persolvetis. Si quis igitur in futurum Archiepiscopus, aut Episcopus, Imperator aut Rex, Princeps aut Dux, Comes, Vicecomes, Baro, aut Ecclesiastica persona, aut secularis, hanc nostram Constitutionis, & acceptationis paginam sciens, contra eam venire tentaverit, secundo tertiove commonita, si non * satisfactione congrua emendaverit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extre-

Donationes, Bona, ac jura confirmat.

Contradicto-res pœnis coer-cet.

** Sup.* reatum suum

(*a*) Egregii hujusce Viri pietati ac munificentiæ suam debet originem, emolumenta, ac jura, isthæc Abbatia, de cujus primordiis, ut in notis ad Paschalis II. Bullam præmonuimus, a nobis hic agendum. Ita vero se res habuit. Credindeus Vir Nobilis, ac Theatinæ Urbis Dominus, de Monasterio, in quo Benedictinus Ordo servaretur, erigendo solicitus, Vallem in sua ditione positam, Castro Faræ proximam, in qua Templum D. Martino Sacrum extructum erat, selegit. Statuta futuri Monasterii sede, dotem constituit; multam scilicet vicini agri partem, quam certis designavit finibus, ipsumque Faræ Castrum dono dedit. Isbertum Sacerdotem in Abbatem creavit, ea lege, ut Monasterium ejus regimini concreditum, soli Deo subjiceretur, quacumque aliena jurisdictione, etiam Episcopali, penitus exclusa. Hæc ex prolixiori contextu Instrumenti, cujus copiam Archivum nostrum sibi servat, in compendium redegimus; daturi profecto integram splendidi monumenti seriem, nisi instituti nostri ratio brevitatem suaderet.

(*b*) Hanc Ecclesiam, & ceteras quæ sequuntur, in notis ad Paschalis II. Constitutionem illustravimus. Ad eas idcirco lectores amandamus.

(*c*) Quum præsens Honorii Constitutio, Credindei Donationem ratam habeat, ea omnia quæ ex lege fundationis Monasterio conveniunt, probasse censetur. Hoc vero semel posito, nemo sane qui bene sapiat, de Monasterii jurisdictione, libertate, atque exemptionibus dubitaverit. Quæ autem olim Abbatiæ Sancti Martini præcipua erant, ac peculiaria jura ac privilegia, eadem in Basilicam Vaticanam una cum ipsamet Abbatia translata fuerunt.

(*a*) *Dena-*

in extremo examine districtæ ultioni subjaceat. Cunctis autem eidem Monasterio sua jura servantibus, sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant.

Datum Laterani iiii. Idus Novembris Pontificatus nostri Anno VI.

Monasterium S. Martini de Valle, ejusque bona, Apostolicæ Sedis patrocinio tuetur.

Ex Bulla Original. in Archiv. Basilic. Caps. 69. Fasc. 21.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monasterii Sancti Martini de Valle, Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CH. 21. SAcrosancta Romana Ecclesia devotos, & humiles filios, ex assuetæ pietatis Officio propensius diligere consuevit, & ne pravorum hominum molestiis agitentur, eos tamquam pia mater suæ protectionis munimine confovere. Ea propter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, Personas, & Monasterium vestrum, in quo Divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quæ in præsentiarum rationabiliter possidet, aut in futurum justis modis, præstante Domino poterit adipisci, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad indicium autem hujusmodi a Sede Apostolica protectionis perceptæ, duos solidos denariorum Senatus (a) gratis oblatos, nobis, nostrisque successoribus annis singulis persolvetis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani iiii. Idus Novembris Pontificatus nostri Anno Sexto.

Proventus de Signis plumbeis, allato Innocentii III. Diplomate, Canonicis confirmat: Ne a quoquam ipsa conflentur aut vendantur, instaurato anathemate præcipit.

Ex Autographo in Archiv. Basil. Vatic. Caps. 7. Fasc. 13.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero & Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

CH. 22. rit Di- Innoc. I.

IN literis felicis recordationis Innocentii PP. Prædecessoris nostri sic perspeximus contineri. Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei; Dilectis filiis Hu. Archipresbytero, & Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum; Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Derivata in nos ab Apostolorum Principe per ipsius merita potestatis Ecclesiasticæ plenitudo, & Apostolatus successio non ratione carnis per hominem, sed per Deum, ipsius gratia, legitime procurata, inter ceteras sollicitudines cordis nostri, & occu-

Potior Pontificis solicitudo circa Basilicam S. Petri occupatur.

(a) *Denarii Senatus* eos indicant nummos, qui Senatus Populique Romani nomen præseferebant. Horum alii a Senatoribus procusi, quo tempore Urbs Roma a Pontificibus diffidebat; alii, rebus compositis, ac Romano Pontifice annuente, a Senatu percussi. Rem hanc multis pertractat in suo Opere de Antiquis Romanorum Pontificum Denariis, eruditus sane Vir ac antiquitatis studiosus Benedictus Floravante hic consulendus. Putamus tamen, Honorium posterioris generis nummos hic intelligere; cum alioqui Denarii invito Pontifice signati, adulterinis accenseantur; quos idcirco ab usu atque commercio penitus exulare jubet Martinus IV. in Epistola ad Philippum Caven Urbis Vicarium scripta, die 26. Decembris 1282., quam memoratus Floravante suis inserit lucubrationibus pag. 34. Ad genuinam igitur Senatus monetam, solidos revocat Honorii Constitutio.

Quis vero solidorum valor hic definiendus? Nolumus ab ea, quam Grimaldus in Opere de Veronica figit, taxa recedere. *Solidi*, inquit ille, *erant bononenorum, seu obolorum XII. semis, pro quolibet*. Quo pretio statuto, supputationem prosequitur: *Decem solidi argentei conficiebant nummum aureum Juliorum X. baj. 25. . . . . XXX. Solidi valebant Marcham unam argenteam, scilicet . . .* (scuta) *tria baj. 75*. Hac mensura servata, annuus census a Monasterio solvendus, nonnisi obolos viginti quinque nostrates conficit: Tenuis sane, ac curta supellex. Si quis forte objiciat, Grimaldum, cujus verba in notis ad superiorem Honorii Bullam protulimus, alio, in Marcharum valore librando, uti pretio; reponimus, dissimilem supputationis rationem a diversa Marcharum notione repetendam. Marchas Sterlingorum, sive Anglicanas ibi explicat; hic vero eas, quarum frequentior Romæ usus, describit.

occupationes quibus assidue premimur, utpote quibus solicitudo universarum Ecclesiarum incumbit, ad honorandam ejusdem Principis Apostolorum Basilicam specialiter nos inducunt, ut cum Propheta psallamus: Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum Tabernaculi gloriæ tuæ. Sane cum Dominus noster in Beato Petro, cui nos licet immeritos constituit Successores in Spiritualibus prætulerit universis, & Ecclesiam in temporalibus etiam dilatarit, conveniens esse dinoscitur, ut eidem Beato Petro in vobis, immo Christo in eo, qui nobis exhibuit universa, etsi modicum, tamen aliquid retribuere studeamus, affectum nostrum in effectum humiliter producentes; Dignum est etenim ut quia variis pressi negotiis, dum circa lapsum Religionis nobis propositum in melius reformandum intendimus, dum justitiæ consulimus oppressorum, dum singulorum consultationibus respondemus, dum ad reformandam inter discordantes pacis concordiam, & pro diversis Ecclesiarum & Provinciarum necessitatibus Legatos a Latere nostro dirigimus, dum de Terræ Orientalis subventione pensamus, Principis Apostolorum Basilicam dignis obsequiis frequentare non possumus, aliquibus munusculis honoremus, nihil in hoc Apostolorum Principi largientes de proprio, sed de suo potius rependentes. Verum cum decor Ecclesiarum, & earum Thesaurus præsertim pendeat ex personis, quæ ipsis deserviunt, & Domini laudes horis intonant constitutis, psallentes ei tam ore, quam corde, vos qui ad honorem Apostolorum Principis in ejus Ecclesia Domino jugiter deservitis, invocantes nomen ipsius & laudes ejus voce consona modulantes, immo Beatum Petrum in vobis tenui nostræ devotionis munusculo decrevimus honorare; sperantes, quod qui minuta viduæ pauperis acceptavit, nostræ quoque humilitatis acceptabit affectum, non quid, sed ex quo potius tribuamus attendens. Ea propter, dilecti in Domino Filii, tam redditum, quem de Signis plumbeis sive stagneis Apostolorum Petri & Pauli imaginem præferentibus, quibus eorum Limina visitantes in augumentum propriæ devotionis, & testimonium itineris consummati se ipsos insigniunt, Prædecessores nostri, & nos ipsi percipere consuevimus; quam auctoritatem fundendi ea, vel quibus volueritis fusoribus concedendi, qui vobis tantum de ipsis respondeant, vobis & per vos Canonicæ vestræ præsentium auctoritate concedimus & præsentis scripti patrocinio communimus. Ad hæc, sub pœna excommunicationis districtius inhibemus, ne quis ea præter assensum, & concessionem vestram aliquatenus formare præsumat. Nos ergo quod ab eodem Prædecessore nostro super hiis factum est, ratum habentes, illud auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, sub prædicta pœna districtius inhibentes, ne quis in Urbe sub nomine aliarum Ecclesiarum alia Signa supradictorum Apostolorum Imaginem præferentia fundere, vel vendere audeat sine nostra & Ecclesiæ Romanæ licentia speciali. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, & inhibitionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Eadem cura ad Basilicæ ministros extendenda.

Quibus idcirco proventus, qui e Signis plumbeis obveniunt, concedit.

Contradictores pœna excommunicationis coercet.

Innocentii Constitutionem, Honorius confirmat.

Datum Lateran. vi. Kalendas Februarii Pontificatus nostri Anno Sexto.

Primæva Abbatiæ S. Ruffilli bona ac jura; necnon quæ ex nupera Ubertelli Episcopi donatione accesserant, emolumenta ac Privilegia confirmat.

Ex Originali Bulla in Archivio Basilicæ Vaticanæ Caps. 32. Fasc. 100.
Legitur etiam apud Ughell. impressa Tom. 2. Ital. Sacr. col. 605. (a).

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati & Conventui Sancti Rofelli Populien.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1223.

JUstis petentium desideriis dignum est nos facile præbere consensum, & vota, quæ a rationis tramite non discordant, effectu prosequente complere. Ea propter dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, personas vestras, & locum, in quo divino estis obsequio mancipati, cum omnibus bonis, quas Prædecessores

(a) Prostat quidem hæc eadem Bulla apud Ughellum impressa; sed ab Autographo Tabularii nostri in locis aliquot, ut ad paginæ oram adnotavimus, lectionem servat dissimilem. Nobis curæ non est de aliena editione judicium ferre; illud vero dissimulare

Monasterium ac Bona, Sedis Apostolicæ patrocinio tuetur.

** Quod legit Ughell.*

fores vestri a quadraginta annis retro (*a*) usque possederunt, & vos in præsenti possidetis, aut in futurum justis modis, præstante Domino, poteritis adipisci, sub Beati Petri quæ * specialiter juris existit, sub ipsius, & nostra protectione suscipimus.

Parochiales Ecclesias, earumque jura confirmat.

Specialiter autem omnes Ecclesias, possessiones, decimas, & de novo &c. consuetas, concessas, antiquas dicti Monasterii, & maxime Sancti Petri in Cereto de Meldula, & Sancti Apolinaris in Cullina Plebes cum omnibus titulis Ecclesiis, & Capellis illarum tam hedificatis, quam hedificandis, terris, vineis, seu hedificiis, & cum omnibus earum bonis tam præsentibus, quam futuris, tam in temporalibus, quam etiam in spiritualibus. Cum fidelitatibus institutionibus, & destitutionibus, corectionibus, visitationibus, decimis, primiciis, testamentis, sepulturis, unctionibus infirmorum, comendactionibus animarum, atque oblactionibus vivorum, & mortuorum.

Fines designat.

** Ughell. Burgi.*

** Ughell. Ansavini.*

** Id. Artaldi.*

** Ughell. Ansavini.*

** Id. Borgate.*

Parochiam, & Parochianos ibidem commorantes, & in antea moraturos, ac etiam sepulturas in Civitate Burgis * Populien., ac ejus pertinentiis a Turri Rambaldi versus Monasterium silicet Burgum Saligardorum *, & Burgum Arnaldi * Michaelis, quod a dicto Monasterio possidet, & horam Sanfavini *, Casalini, Bassani, Porti usque ad Molendinum de Paganellis, & per Civitatem novam a domo Guidonis Lazarii usque ad domum Joannis Burgate * recte usque ad flumen versus Monasterium.

Ubertelli donationem ratam habet.

Cum primiciis, testamentis, sepulturis, oblationibus, & cum omnibus aliis beneficiis vivorum, atque mortuorum, quas bonæ memoriæ Uber. Populien. Episcopus de capituli sui ascensu Monasterio vestro pia, & provida liberalitate concessit (*b*), prout in instrumento publico exinde confecto continebatur (*c*), quod quidem Instrumentum vidimus, auscultavimus, & approbavimus jure plenius contineri sicut eas juste, canonice, ac pacifice possidetis, vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus.

Alia Privilegia superaddit.

Et nulli privatæ personæ Ecclesiasticæ, vel sæculari liceat hedificare Horatorium, Ecclesiam, vel Hospitale in Parochiis supra scriptis, præter licenctiam, & voluntatem Abbatis, & Fratrum prælibati Monasterii. Sepulturam quoque eidem Monasterio omnino liberam esse decernimus, & eorum corpora, qui se illic sepeliri deliberaverint, vel eorum qui per consuetam parentelæ, aut cognationis sepulturam ad Cemeterium vestrum pertinere noscuntur, sine licentia vestra nullus recipere præsumat, nisi forte adhuc viventes quodlibet * propositum Religionis assumpserint.

** Ughel. omittit hanc vocem.*

Quem si quis ausu temerario recipere, vel sepulturæ tradere præsumpserit, sive Clericus sit, sive laicus usque ad condignam satisfactionem Ecclesiasticæ vindictæ subjaceat. Decimas de Maliano *, & de Salsa, & de Carpena, & de Sancto Martino in Strata integre sine diminutione aliqua, & sine aliqua portione per vestrum nuncium colligendas imperpetuum.

** Ughel. Moliano.*

Insuper decimas fructuum vestrorum, quos ubilibet propriis sumptibus, laboribusque colligitis, sive de nutrimentis animalium vestrorum nullius a vobis exigere, vel extorquere præsumat. Cum autem generale interdictum terræ fuerit, liceat vobis clausis januis, exclusis excommunicatis, & interdictis, non pulsatis campanis, suppressa voce divina Officia celebrare.

Pœnas irrogat in contradictores.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ protectionis, & confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lateran. iii. Idus Aprilis Pontificatus nostri Anno Septimo.

Institu-

---

simulare non possumus, eamdem, quam Originalis Bulla, ex qua copiam nostram eduximus, præsefert lectionem, in Ubertelli donatione, de qua infra agemus, occurrere in ipsismet vocibus, quas Ughellus exhibet paulisper discordes. Hæc, ut nostræ editionis integritatem vindicemus, dicta sunto.

(*a*) Si annos quadraginta ordine retrogrado supputemus, ad annum usque 1181. perveniet enumeratio; quo ferme tempore Alexander III. suam, favore Abbatiæ S. Ruffilli, edidit Constitutionem. Illud igitur Honorio hic propositum, Prædecessoris Alexandri Diploma firmare, & ad ea quæ Alexandrum sequuta sunt tempora, par beneficium protendere.

(*b*) Ubertellum inter Popilienses Episcopos ordine tertium ac vicesimum collocat memoratus Ughellus. Insignem sane Antistitis hujusce beneficentiam probat illius donatio quam sub Innocent. III., hoc est anno 1214. perfecit; cujus donationis tenorem idem Ughellus late exscribit col. 602., & seq. Multa ibi a Superioribus Episcopis concessa confirmat; multa item addit; longamque Parochialium Ecclesiarum, Capellarum, ac Fundorum seriem attexit, quam si cum bonis, quæ hodie Abbatia adhuc servat, conferamus, profecto fateri oportet, effusam Antistitis illius munificentiam ad nos usque pervenisse. Ad hæc, providus Donator, adhibito Capituli consilio atque consensu, Donationem instituit ea lege, ut plenam in Monachos ac Monasterium contulerit jurisdictionem, a Successoribus nullo umquam tempore aut revocandam, aut minuendam. Cumque hæc omnia Pontificio Diplomate fuerint corroborata, jam patet, cur Abbatia isthæc inter exemptas jure merito sit accensenda.

(*c*) Potuit Honorius ipsum Instrumenti Autographum inspexisse: Illud enim Monachis S. Ruffilli præsto erat, a quibus ad nostram Basilicam una cum monumentis aliquot translatum est. Nostra ætate servatur in Caps. 32. fasc. 304. in pergameno descriptum, atque Ubertelli cum primis, mox octo Canonicorum subscriptione munitum. Hocce monumentum e Tabulario nostro erutum, typis edidit Ughellus, columm., ut præmonuimus, 602. & seq.

(*a*) Adeas

Institutam ab Innocentio III. Stationem ad Sanctæ Mariæ in Saxia quotannis celebrandam; solemnemque supplicationem cum Sanctissimi Sudarii seu Vultus Sancti delatione habendam confirmat (*a*).

Ex Regest. 11. Honorii III. Ep. 203. fol. 64. Ap. Archiv. Apost. Vat.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Rectori, & Fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1223.

Stationis tempus definit, ducta similitudine a nuptiis in Cana Galilææ celebratis, ad pietatis opera quæ in Hospitali S. Spiritus exercentur.

AD commemorandas nuptias salutares, quæ in conversione peccatoris moraliter celebrantur inter Spiritum hominis & Gratiam Conditoris, ex quibus affectus & actiones tanquam filii ac filiæ generantur, Dominica prima post Octavam Epiphaniæ, quando illud legitur Euangelium, quod Jesus cum Discipulis suis in Cana Galilææ, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad nuptias aquam convertit in vinum, solemnem apud Hospitale vestrum instituimus Stationem, in quo vos ex institutione nostra divino estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis nuptiis sex hidriæ secundum purificationem Judæorum fuisse narrantur. Et quidem in hoc Hospitali, tamquam in Cana Galilææ, loco videlicet, ubi zelus est transmigrandi de vitiis ad virtutes, positæ sunt sex hidriæ, idest sex opera misericordiæ instituta, quæ sunt pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarceratum adire; ad purificationem utique Judæorum, ut per illa videlicet confitentes, a vitiis expientur. Istæ vero sex hidriæ, usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiæ ad perfectum usque geruntur; & ex aqua fit vinum, cum ex merito eleemosynæ vis accenditur caritatis: quia vero Jesus cum Discipulis suis ad has nuptias in Cana Galilææ, ubi Mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter instituimus, ut Effigies Jesu Christi a Beati Petri Basilica per ejusdem Canonicos ad dictum Hospitale, ubi memoria Beatissimæ Matris ejus recolitur, infra capsam ex auro & argento & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabrefactam venerabiliter deportetur; fidelibus populis, qui ad has Nuptias celebrandas, devote convenerint, desiderabiliter ostendenda. Ut autem Nos, qui Domino revelante, venerandum aliis aperuimus sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præbeamus exemplum; concedimus, statuimus, & jubemus; ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, & trecentis personis intus degentibus decem & septem libræ usualis monetæ, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, aliumque pro carne ab Helemosinario Summi Pontificis, annuatim vobis in perpetuum tribuantur; & Canonicis supradictis, qui præscriptam Effigiem Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi, & cereus unius libræ, qui deferatur accensus, de Oblationibus Confessionis Beati Petri præstentur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei, debet huic Stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut & Missarum solemnia ibi celebret, & exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem: Neve fidelis populus famelicus ab iis nuptiis revertatur, præter materialem & doctrinalem, spiritualem quoque sibi cibum impendat, remissionem unius anni de injunctis sibi pœnitentiis indulgendo. Monemus igitur & obsecramus Successores nostros per Jesum Christum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut hanc Institutionem, quæ ipso teste de pietatis fonte processit, faciant inviolabiliter observari sub obtestatione divini judicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, constitutionis & jussionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare presumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Veronicam a Canonicis Sancti Petri deferri mandat.

Pauperibus eleemosynam.

Canonicis honorarium assignat.

Fidelibus Indulgentias elargitur.

Constitutionem perpetuo servari mandat.

Datum Signiæ iii. Nonas Julii, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Abbatem

(*a*) Adeas præallatam Innocentii III. hac de re Bullam, ubi nonnulla adnotavimus.

(*a*) Cujus

Abbatem Monasterii S. Martini in Montibus, a nonnullis, quæ ab Apostolica Sede demandari possent, curis eximit, ut quieti atque contemplationi vacet liberius.

Ex Autograph. in Archiv. Basilic. Vatic. Caps. 13. Fasc. 289.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Abbati Sancti Martini de Monte Viterbien.; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1224.

A Nobis humiliter postulasti, ut cum propter judiciorum strepitum contingat sanctæ contemplationis in te otium impediri, eximere te a Commissionum nostrarum sollicitudine dignaremur. Nos ergo tuis supplicationibus annuentes, devotioni tuæ auctoritate præsentium indulgemus, ut per commissiones nostras, quas de cetero ad te contigerit impetrari, non nisi de Indulgentia hujusmodi mentionem fecerint, procedere tenearis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani iiii. Kal. Decembris Pontificatus nostri Anno Nono.

GREGORIUS IX.

Gregorius IX. inauguratus est Summus Ecclesiæ Pontifex die 19. Martii Anno 1227., ac die 21. ejusdem mensis & anni coronatus: Pontificatum tenuit annos 14. menses 5. dies 2. Ex hac vita migravit die 21. Augusti Anno 1241.

Omnium Ministeriorum sive Oblationum Medietatem; in Ecclesias S. Jacobi, & S. Leonardi in Septiniano, ac ceteras in Civitate Leoniana ad Montem usque Marium positas, jurisdictionem Vaticano Capitulo confirmat; Sacras Ædes in propriis Fundis construendi privilegium instaurat.

Ex Autogr. in Archiv. Vatic. Basil. Caps. 4. Fasc. 260.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum, tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis; In perpetuum.

AN. CH. 1228.

Basilica Sancti Petri præmiis honoribus decoranda.

CUM Sedes Apostolica in Apostolorum Principe Petro, a petra Christo & decorem dignitatis, & potestatem Principatus acceperit, debitum retributionis exposcit, ut nos, qui, licet immeriti, Sedi Apostolicæ præsidemus, ejusdem Principis Basilicam & decoremus honoribus, & privilegiis muniamus. Dignum est siquidem, ut illius Ecclesiæ Bona inconcussa stabilitate firmentur, in cujus soliditate Fidei, Providentiæ Divinæ potentia universalis Fidem Ecclesiæ firmitate perpetua stabilivit. Sane Prædecessorum nostrorum in talibus libenter vestigiis inhæremus, ut dum ipsorum dona grata conservatione prosequimur, efficiamur utcumque in eorum liberalitatibus liberales, & quibus affectu communicamus in donis eis-

Prædecessorum exemplum citatur.

dem, effectu participemus in præmiis; de illius profusa largitate sperantes, qui filios in commisso peculio sibi efficit donatores . . . . quod coronat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vobis, tanquam specialibus Principis Apostolorum Ministris, ob ipsius Apostoli reverentiam, cupientes utiliter providere; attendentes etiam, quod inter ceteras Ecclesias per universum Orbem diffusas, Basilicam Principis Apostolorum, utpote Sedem nostram, specialius diligere, ac honorare tenemur, ad exemplar felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri, alteram quartam Ministeriorum ad honorem Dei, & Apostolorum Principis, ac ut sollicitius, & devotius Divinis Officiis intendatis, de communi Fratrum nostrorum consilio,

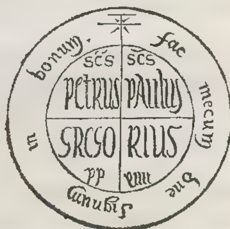
Omnium Ministeriorum medietatem concedit.

consilio, vobis, & successoribus vestris perpetua donatione concedimus, & Apostolicæ Sedis privilegio communimus, itaut deinceps medietatem omnium ministeriorum sine diminutione qualibet habeatis (*a*). Ad hæc Ecclesias Sancti Jacobi, & Sancti Leonardi sitas in Septiniano, quantum ad spiritualia, pleno vobis jure subjicimus, super Jurepatronatus nemini præjudicium facientes. Ab Ecclesiis autem S. Michaelis, Sanctæ Mariæ in Saxia, & Sanctæ Mariæ in Transpadina concedimus, & statuimus in Scrutinio, Baptismo, Processionibus, & Chrismatis confectione vobis subjectionem, & reverentiam perpetuis in posterum temporibus exhiberi. Nullis obstantibus privilegiis, cum hoc beneficium vobis de certa conscientia conferamus; reservantes Nobis, & Successoribus nostris in tribus prædictis Ecclesiis institutionem, destitutionem, & correctionem omnium Clericorum. In ceteris autem Ecclesiis, quæ sunt in Civitate Leoniana, & per Stratam usque ad Montem Malum, jus, quod hactenus habuistis, vobis, & successoribus vestris Apostolica auctoritate in perpetuum confirmamus. Ad hæc, ad instar Sanctæ recordationis Leonis Romani Pontificis (*b*), concedimus, & confirmamus, ut liceat vobis in vestris fundis Ecclesias construere, ita tamen, ut in vicinia illa Abbatia, vel Religiosorum Virorum Collegium non existat, quæ ob hoc multum valeant perturbari. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam Beati Petri temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra, & illibata serventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate; reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Quæ jura in Ecclesias aliquot competant, declarat.

Ecclesias construendi facultatem impertitur.

In perturba[tores], ac ino[bedientes], pœ[nas] decernit.

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus. ss.

BENE VALETE

✠ Ego Pelagius Albanen. Episcopus ss.
✠ Ego Thomas tt. Sanctæ Sabinæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Bartholomæus Sanctæ Pudentianæ Presb. Card. tt. Pastoris ss.
✠ Ego Sigebaldus tt. Sancti Laurentii in Lucina Presb. Card. ss.
✠ Ego Petrus Sanctorum Sergii, & Bachi Diac. Card. ss.
✠ Ego Rainerius Sanctæ Mariæ in Cosmidin Diac. Card. ss.
✠ Ego Romanus Sancti Angeli Diac. Card. ss.
✠ Ego Petrus Sancti Georgii ad Velum Aureum Diac. Card. ss.
✠ Ego Rainaldus Sancti Eustachii Diac. Card. ss.
✠ Ego Oto Sancti Nicolai in Carcere Tullian. Diac. Card. ss.

Datum Perusii per manum Martini Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii, x. Kalendas Julii, Indictione i., Incarnationis Dominicæ Anno M. CC. XXVIII., Pontificatus vero Donni Gregorii Papæ VIIII. Anno Secundo.

Sacras

(*a*) Innocentii III. Diploma, quo D. Petri Canonici medietate omnium Oblationum donantur, supra retulimus pag. 77. ubi nonnulla prænotavimus.
(*b*) Vide S. Leonis IX. Bullam pag. 33. & 34.

(*a*) Huc

Sacras Ædes ac Bona quamplurima Vaticano Capitulo ſubdita enumerat & confirmat; Privilegia & Jura ſpeciali tuetur Diplomate (a).

Ex pervetuſto atque authentico Apographo in Baſil. Vatic. Tabular. Capſ. 4. Faſc. 260.

In nomine Domini Amen. Hoc eſt Exemplum ſive Tranſumptum cujuſdam Papalis Privilegii Sanctæ recordationis Domni Gregorii Papæ Noni, ejus vera Bulla plumbea cum filis ſericis bullati, non vitiati, non abraſi, non cancellati, nec in aliqua ſui parte ſuſpecti, ſed omni vitio, & ſuſpitione carentis. Cujus tenor de verbo ad verbum per omnia talis eſt;

AN. CH. 1228.

DOmino Sancto, meritoque Beato Cæleſtis Regni Clavigero & Apoſtolorum Principi Petro, Gregorius indignus Epiſcopus, Servus Servorum Dei, reverentiæ votum cum devotione perempni. Cum diligenter attendo quid ego Tibi, Beatiſſime Petre, valeam retribuere pro omnibus, quæ tu michi tribuere voluiſti, nichil prorſus invenio præter ſolum devotionis affectum; quia tua ſunt univerſa quæcumque videor obtinere ſive plenitudo ſpiritualium, ſive temporalium amplitudo. Per te namque michi divinitus eſt conceſſa non tam terreni, quam cæleſtis Regni poteſtas, Summi Pontificatus auctoritas, & dignitas Apoſtolici Principatus. Per te michi gerendi claves, confirmandi fratres, & paſcendi oves eſt ſollicitudo commiſſa. Ne igitur tantæ gratiæ videar eſſe prorſus ingratus; quod Tibi conferre non poſſum, in ipſa Tibi Baſilica miniſtrantibus cenſui conferendum, ut ſic aliquatenus patrem in filiis, vel Dominum potius honorem in ſervis, cum ad hoc paſtorali debito tenear obligatus. In primis ſiquidem ipſam Sacroſanctam Baſilicam, in qua tuum Venerabile Corpus celebri memoria requieſcit, uni Deo vivo, & vero in honore tui nominis dedicatam quaſi propriam Apoſtolici Præſulis ſedem cum Archipresbytero, & Canonicis ſuis, & omnibus ad eorum Canonicam pertinentibus ſub tua ſimul, ac noſtra ſpeciali tutela ſuſcipimus, & præſenti privilegio communimus. Statuentes ut in eadem Baſilica, quæ ceterarum Eccleſiarum ſpeculum eſt, & ſpecimen, decor, & decus, nullus omnino præter auctoritatem Romani Pontificis, aliquam ſibi vendicet poteſtatem. Eccleſias quoque Beatorum Martyrum Joannis & Pauli, S. Martini, Sancti Stephani majoris, & S. Stephani minoris, prædictorum Canonicorum uſibus, ac ſuſtentationibus deputatas, ad exemplar Prædeceſſorum noſtrorum felicis memoriæ Sergii ſecundi, Leonis quarti, Leonis noni, Innocentii ſecundi, Adriani quarti, Urbani, Clementis, & Innocentii tertii Romanorum Pontificum præſentis ſcripti pagina communimus. Statuentes ut quæcumque poſſeſſiones, quæcumque bona eiſdem venerabilibus locis canonice pertinent, aut in futurum conceſſione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, Oblatione Fidelium, ſeu aliis juſtis modis præſtante Domino, poterunt adipiſci, Canonicis ejuſdem Eccleſiæ firma ſemper, & illibata conſiſtant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Eccleſiam S. Mariæ in Caterina cum Parochia, & omnibus ad eam pertinentibus a bonæ memoriæ Alexandro Papa Prædeceſſore noſtro prædictis Canonicis confirmatam: Eccleſiam Sanctæ Mariæ in Palazolo cum omnibus ad eam pertinentibus: Eccleſiam Sancti Salvatoris juxta terriones, quæ conſtructa eſt a prædicto Leone Papa IV. ad Sepulturam omnium Ultramontanorum cum omnibus uſibus, & pertinentiis ſuis: Eccleſiam S. Juſtini, quæ conſtructa eſt ad Sepulturam omnium Longobardorum, & Italorum cum omnibus uſibus, & pertinentiis ſuis: Eccleſiam Sancti Peregrini; Eccleſiam Sanctæ Mariæ Virgariorum; Eccleſiam Sancti Salvatoris de Coſſa Capalli; Eccleſiam Sancti Georgii; Eccleſiam Sancti Zenonis; Eccleſiam Sancti Gregorii de Palatio: Jus Parochiale, quod iidem Canonici habent in Eccleſiis S. Gregorii de Cortina, Sancti Martini juxta Porticum, & Sancti Laurentii de Piſcibus: Eccleſias præterea Sancti Jacobi, & Sancti Leonardi in Septiniano; & ab Eccleſiis Sancti Michaelis, Sanctæ Mariæ in Saxia, & Sanctæ Mariæ in Tranſpadina ſubjectionem, & reverentiam in Scrutinio, Baptiſmo, Proceſſionibus,

Summi Pontificatus Dignitatem Beato Petro acceptam refert.

B. Petro Baſilicam, ejuſque Miniſtros, Apoſtolico fovet patrocinio.

Quatuor Monaſteriorum bona, ac jura vindicat.

Eccleſias numerat Romæ poſitas;

In quarum nonnullis jura Parochialia, in aliis juriſdictionem concedit.

(a) Huc revocanda, quæ ad Innocentii III. Bullam plane geminam pag. 83. & ſeq. adnotavimus.

sionibus, & Chrismatis confectione, sicut nos eis per aliud privilegium duximus concedendum: Hospitale juxta Paradisum, & jus quod habent in gradibus; Hospicium Ungarorum in Ecclesia Sancti Stephani Minoris: Castrum Nursiæ; Castrum Vallerani; & quod habent in Castro Anguillariæ; & in Castro Cesani: Ad Castrum Buccejæ, Ecclesiam SS. Marii, & Marthæ cum Ecclesia S. Laurentii ejusdem Castri: Castrum Buccejæ cum fundis, & casalibus suis, scilicet Lattitian. Colle, & Pauli fundum; Olivetum cum suis aliis vocabulis, cum Ecclesia diruta SS. Cosmæ, & Damiani, qui scilicet fundi positi sunt in territorio Silvæ Candidæ: Castrum Luterni cum fundis, casalibus, & omnibus suis pertinentiis: Ecclesiam SS. Joannis & Pauli infra ipsum Castrum: Ecclesiam Sancti Nicolai, quæ est in Mesagna ipsius Castri: Ecclesiam Sancti Andreæ extra ipsum Castrum cum omnibus suis pertinentiis: Fundum Sessani Majoris, & Fundum Sessani Minoris: Massam Pretorialem cum casis, terris, & cum omnibus suis pertinentiis, qui fundi positi sunt in Territorio Cerense juxta Castrum Luterni tricesimo miliario ab Urbe Roma: Ecclesiam Sanctæ Anatholiæ in Portuen. Civitate vetere cum piscaria juxta eam, cum terris, & manicis suis in Trajano: Ecclesiam Sancti Silvestri de Sutrio cum valle, quæ vocatur Frittilli, cum molendinis suis: Hospitale de Ferento cum Oratorio S. Laurentii, & omnibus pertinentiis suis: Hospitale de Narnia cum Capella Sancti Thomæ, & cum omnibus suis pertinentiis: Monasterium Sancti Benedicti de Sclalocia * cum omnibus ad ipsum pertinentibus: Ecclesiam Sancti Martini de Spello: Ecclesiam Sancti Stephani de Runceja, positam in Episcopatu Assisien. cum omnibus pertinentiis suis: Hospitale de Traversa cum Oratorio Sancti Nicolai, posito in Campania in Episcopatu Assisien. cum omnibus pertinentiis suis: Castrum Cassi cum Ecclesia Sancti Petri, & Ecclesia Sanctæ Mariæ cum fundis, villis, & casalibus suis: Capellam novam Sancti Joannis, sitam intra Castrum Cocoran.; Aream ad Ecclesiam ædificandam, quam præfati Canonici habent in colle de Mansi cum omnibus pertinentiis suis: Aream quam habent in Castro Cocoran., ubi fuit Ecclesia Sancti Petri, quam ignis combuxit: Hospitale cum Ecclesia juxta Castrum Dirute in Episcopatu Perusino: Hospitale cum Cripta Sancti Michaelis, positum in loco, qui dicitur Saxo de Rapina, quod ædificavit Dña Bethleem, & Malvagnata filia Malvagni in Territorio Summati juxta fluvium, qui dicitur Trunto; Hospitale Turricellæ cum Ecclesia S. Gualterii, positum in territorio Castelli Fortiliani* quod ædificaverunt Maradianus, & Hugo filii Comitis Conradi, & Henricus, & Oderisius filii Comitis Theobaldi juxta fluvium, quod dicitur Tenna, & in manus Presbyteri Theodini pro tua Canonica tradiderunt: Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Patignan., positam in Marsia prope Castrum Celanum: Hospitale de Anatella cum Ecclesia S. Bartholomæi ibidem posita: Ecclesiam S. Joannis in Orfecle, positam in Episcopatu Valven.: Hospitale de Pretonico cum Ecclesia S. Laurentii, positum in Episcopatu Pennen.: Ecclesiam S. Michaelis de Revere Scrinolis cum Hospitale, Capellis, & omnibus pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Cataldi cum ponte Saraballis, positam in Episcopatu Terdonen.: Castrum Capracorum cum terris, fundis, & casalibus suis, cum Ecclesia Sancti Joannis diruta, cum aquimolis, & molaria sua. Fundum Sancti Cassiani, Fundum Vicoli, Fundum Memorien., Fundum Talliani Majoris, & Talliani Minoris, Fundum Casanilli, Fundum Cassapindulæ, Fundum Cucumelli, Fundum Rotulæ, Fundum Protelaris, Fundum Portanellæ *, Fundum qui dicitur Casalardaria; Fundum Clanidris cum Ecclesia Sanctæ Agathæ diruta, Fundum Canutuli, Fundum Aquæ frigidæ, omnes invicem cohærentes; Fundum Brani *, Fundum Pallini cum suis omnibus vocabulis: Monasterium Sancti Cornelii, quod est situm in territorio Vegentan., cum suis pertinentiis: Sex pedicas terrarum, & Fundum qui dicitur Vallis de Pertica: Terram de Macerano positam ad Petram Pertusiam: Omnes possessiones terrarum, quas ab ipsa Canonica tua Monasterium Sancti Sabæ tenet in territorio Galeriæ: Possessiones, & pensiones domorum Sanctæ Mariæ in Turri. Tertiam partem Oblationis, quæ venit ad manus Portuen. Episcopi in Dominica Palmarum, in Cœna Dñi, in Parasceve, in Sabbato Sancto, in Resurrectione Dñi, & in die Natalis Dñi. Sextam partem Oblationum, quæ offeruntur in Altare Sancti Petri in Dominica Palmarum, ex quo pulsantur campanæ in nocte ad matutinas usque ad matutinas finitas; & ex quo pulsantur ad Missam usque ad finem Missæ: Similiter in Cœna Dñi, & in Parasceve, in Sabbato Sancto, & ex quo pulsantur campanæ ad Scrutinium faciendum per totum diem, & noctem quousque sequenti die Dominicæ Resurrectionis fuerit Missa completa. Montem Sancti Petri cum Castello, & Ecclesia Sancti Petri juxta Civitatem Osmi: Hospitale de Montocto cum Ecclesia Sancti Petri, positum in territorio Castelli, quod vocatur Cecilia, juxta fluvium Asu, in Episcopatu Firman., quod ædificavit Transmundus Iberti, & in manus Todini pro ipsa Canonica

Castra, Ecclesias, ac fundos extra Urbem Romam designat.

* *Al.* Scalochia.

* *Al.* Sorbelliani.

* *Al.* Pritanellæ.

* *Al.* Bravi.

Certas Oblationum quotas assignat.

Alias extra Urbem Ecclesias ac fundos attexit.

Canonica tua tradidit: Ecclesiam S. Scuderæ positam inter duo flumina Farma, & Farmolla prope Castrum Torgnallis: Redditus, & proventus de Signis plumbeis, sive Stagneis tuam, & Coapostoli tui Pauli Ymagines præferentibus; Auctoritatem quoque fundendi ea, vel quibus voluerint fusoribus concedendi, sicut ex nostra concessione noscuntur habere. Ad exemplar quoque prædecessorum nostrorum felicis recordationis Eugenii, Adriani, Alexandri, Clementis, atque Innocentii, quartam partem omnium Oblationum, quæ proveniunt de Sacro Altari tuo, & tam de Archa, quam de omnibus Ministeriis: Et insuper alteram quartam omnium Ministeriorum vobis a dicto I. * Prædecessore nostro collatam. Præterea libertates, & immunitates antiquas, & rationabiles consuetudines præfatæ Canonicæ tuæ concessas, & hactenus conservatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Ceterum cum eadem Basilica speciale membrum Apostolicæ Sedis, & Propria Romani Pontificis Sedes existat, statuimus & sancimus, ut sicut contra Romanam Ecclesiam non nisi centenaria currit præscriptio secundum Constitutiones Canonicas & legitimas sanctiones; ita quoque præfatæ Canonicæ minoris temporis præscriptio non obsistat. Chrisma vero, Oleum Sanctum, consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum in suis Ecclesiis existentium ab Episcopis Diocesanis suscipient, siquidem Catholici fuerint & gratiam Apostolicæ Sedis habuerint, & si sine ulla pravitate voluerint exhibere: alioquin liceat eis quemcumque maluerint Antistitem, Catholicum dumtaxat, adire, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur, impendat. Statuimus præterea, ne quilibet Episcoporum absque conscientia Romani Pontificis in eorum Ecclesiis, nisi quando generale fuerit interdictum, Divina Officia interdicat, nec quicquam ab illis exigere ulla ratione præsumat; Sed liberæ ipsæ Ecclesiæ sub nostra protectione consistant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia & integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve Persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire tentaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, & Sanguine Dei, & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Jus Signa Plumbea fundendi concedit.

Dimidiam oblationum partem,

* Innocentio III.

Libertates, & immunitates confirmat.

Nonnisi centenaria præscriptio valet contra Basilicam.

Alia subjicit Privilegia.

Pœnas irrogat contra inobedientes ac refractarios.

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

BENE VALETE

✠ Ego Pelagius Albanen. Episcopus ss.
✠ Ego Thomas tt. S. Sabinæ Presb. Card. ss.
✠ Ego Bartholomæus Sanctæ Pudentianæ Presb. Card. tt. Pastoris ss.
✠ Ego Sigembaldus tt. S. Laurentii in Lucina Presb. Card. ss.
✠ Ego Octavianus SS. Sergii, & Bachi Diac. Card. ss.
✠ Ego Raynerius S. Mariæ in Cosmedin Diac. Card. ss.
✠ Ego Romanus Sancti Angeli Diac. Card. ss.
✠ Ego Petrus S. Georgii ad Velum aureum Diac. Card. ss.
✠ Ego Raynaldus Sancti Eustachii Diac. Card. ss.
✠ Ego Octo S. Nicolai in Carcere Tulliano Diac. Card. ss.

Datum Perusii per manum Martini S. R. E. Vicecan-

Vicecancellarii, x. Kalendas Julii, Indictione i., Incarnationis Dominicæ Anno M. CC. XXVIII., Pontificatus vero Domini Gregorii Papæ Noni Anno Secundo.

Acta, scripta, transumptata, publicata, & ascultata sunt prædicta omnia coram Rmo in Christo Patre & Dño Dño Anibaldo, miseratione divina Episcopo Tusculan., Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Card. Apostolicæ Sedis Legato de latere, pro Tribunali sedente Romæ in Palatio Papali apud Sanctum Petrum, qui huic transumpto præsenti, scripto, lecto, publicato, exemplato, & ascultato, suam, & sui officii auctoritatem interposuit, & decretum, & eidem voluit & decrevit ubilibet in judicio, & extra, sicut principali privilegio fidem plenariam adhiberi, mandans suum Sigillum eidem appendi, ad majoris roboris firmitatem: in præsentia Reverendorum Virorum Dominorum fratris Francisci Abbatis Monasterii Sancti Bartholomæi de Camporegio Eugubin. Diœc. Decretorum Doctoris, Cancellarii; & Roberti de Placentia Jurisperiti, Auditoris; ac Joannis Thomæ de Ceccano Canonici Parisien., nepotis, & Capellanorum prædicti Domini Legati, ac plurium aliorum Notariorum, & Testium litteratorum ad præmissa vocatorum, & specialiter rogatorum, ac in præsentia mei Gualterii, & Pauli de Sancta Victoria, & Mathæi de Spoleto Notariorum infrascriptorum ad hanc publicationem, ascultationem, Decreti, & auctoritatis interpositionem specialiter vocatorum, & rogatorum sub anno Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo Jubilæo Pontificatus SSmi Patris, & Dñi nostri, Dñi Clementis divina providentia Papæ Sexti, Anno octavo Indictione tertia Mensis Maii die decimo:

Et Ego Mathæus Salvi Clericus Spoletanus, publicus Apostolica, & Imperiali auctoritate Notarius prædictas literas Apostolicas coram supradicto Domino Legato pro Tribunali sedente vidi, & legi, easque cum præsenti transumpto una cum Paulo Francisci suprascripto, & Gualterio Domini Frederici de Claromonte infrascripto, Notariis publicis ascultavi; & quia dictas literas Apostolicas cum suprascripto transumpto concordare inveni, nil addito, vel minuto, quod facti substantiam immutet, vel variet intellectum, ideo de mandato supradicti Dñi Legati me subscripsi, & rogatus signum meum apposui consuetum.

Et Ego Gualterius Domini Frederici de Clarmonte Clericus Firman. Diœc., publicus Apostolica auctoritate Notarius prædictas literas scripsi, transumptavi, & exemplavi per omnia prout in litteris ipsis Apostolicis de verbo ad verbum, vidi, & repperi contineri, nil addito, minuto, vel mutato, quod substantiam mutet, vel variet intellectum, nisi forte litteram vel silabam per errorem. Et ipsum transumptum coram prædicto Rmo Patre Dño nostro Dño Anibaldo Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato de latere pro Tribunali sedente ut supra, ac præsentibus prædictis Testibus licteratis, Dominis Cancellario, Auditore, Nepote, & Capellanis dicti Domini Legati, & quampluribus aliis Notariis, & Testibus litteratis, nec non Paulo Francisci, & Mathæo de Spoleto Notariis publicis supradictis, ad hanc publicationem, ac Decreti, & auctoritatis interpositionem ut supra dicitur vocatis specialiter, & rogatis, legentibus, videntibus, & ascultantibus; cum prædictis Apostolicis litteris legi, & fideliter ascultavi: Ipsumque de mandato supradicti Domini Card. Legati, & ad instantiam Venerabilium Virorum Dominorum Prioris Canonicorum, & Capituli Sacrosanctæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ibidem præsentium, ipsum transumptum, & exemplum in hanc publicam formam propria manu redegi, meoque signo consueto signavi rogatus.

Ex qua-

Ex quatuor præcipuis a Friderico patratis flagitiis, illud imprimis vehementer dolet, quod arma Chriſtianæ Militiæ, Gladii poteſtatem de Altari Principis Apoſtolorum ſuſcepti, Soldano Babyloniæ impudentiſſime dediderit.

Ex Odorico Raynaldo ad Ann. Chr. 1229. num. 23. & ſeq.

Gregorius Nobili Viro Duci Auſtriæ.

AN. CH. 1229.

INter alia flagitia, quibus Fridericus dictus Imperator (*a*), fidem nominis Chriſtiani confundit, & prodigit, quatuor præcipue notare debes alphabeto quadruplici deploranda, quæ per literas venerabilis Fratris noſtri Patriarchæ Hieroſolymitani (*b*) A. S. L. nobis ſunt fideliter intimata, & in forma treguæ initæ cum Paganis perpenditur manifeſte. Primum, quod arma Chriſtianæ militiæ, gladii poteſtatem de Altari Beati Petri ſumti (*c*) ad vindictam malefactorum, laudemque bonorum, ſibi a Chriſto per ſuum Vicarium aſſignati, quo pacem Chriſti, fidem Eccleſiæ defenderet, & muniret, Soldano Babyloniæ, inimico Fidei, adverſario Jeſu Chriſti, cultori perditi Mahometi impudentiſſime reſignavit, denuntians ei, ut de ipſo faceret, quidquid vellet; & affirmans, ſe nolle arma de cetero aſſumere contra ipſum, quem ut impugnatorem fidei fideliter impugnaret, acceperat Imperialis culminis dignitatem. Per quod patenter arguitur, quod dignitati Imperii, ejuſque ſpontaneus renuntiavit honori, cum executionem gladii contra hoſtes fidei pacto execrabili & inaudita præſumtione remittens, poteſtatis & dignitatis ſuæ ſe ſpoliavit officio, cauſa ſe privatum inſinuans, cujus effectu promiſit & juravit, ſe de cetero cariturum: privilegium enim meruit amittere dignitatis, qui conceſſa ſibi abuſus eſt poteſtate &c. (*d*).

Henricus gladium a B. Petri corpore acceptum Soldano tradens, & fœdus cum eodem percutiens,

Ab Imperiali cecidit dignitate.

Datum Peruſii decimo quinto Kal. Aug. Pontificatus Anno III.

Cauſa quadam Monaſterii S. Martini in Montibus coram arbitro pendente, etiam ſi Monaſterii Oeconomus in facti errorem inciderit, nullum cauſæ juribus detrimentum accedit.

Ex Regeſt. II. Gregorii IX. Epiſt. 176. fol. 149. In Archiv. Apoſt. Vatican.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio B..... Judici Viterbienſi; Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1232.

Controverſiæ ſtatus.

EX parte Dilectorum Filiorum Abbatis, & Conventus Monaſterii Sancti Martini in Monte Uiterbien. Ciſtercien. Ordinis, fuit propoſitum coram nobis, quod cum inter ipſos ex parte una, & Viterbulum Civem Viterbien. nomine uxoris ſuæ, ex altera, ſuper quibuſdam Alveolis Apum & rebus aliis quæſtio verteretur, tandem in te tanquam in arbitrum fuit a partibus, pœna interpoſita, compromiſſum. Cumque coram te lis procederet ſuo Marte, Yconomus Monaſterii memorati, qui cauſam proſequebatur eandem, quædam per errorem facti fuit in jure confeſſus, ex quibus timent ſibi præjudicium generari; Quare ſuper hoc ſibi petierunt a nobis congrue provideri. Cum igitur, negotio necdum finito, nemini noceat error facti, mandamus quatenus ſi prædicti Abbas, & Conventus de hujuſmodi poterunt errore docere, ſuper hoc auctoritate noſtra provideas, ut nullum ſibi ex eo præjudicium generetur.

Error facti ex parte Oeconomi.

Pontificis Decretum.

Datum Reatin. xii. Kalendas Februarii Pontificatus noſtri Anno Quinto.

Inſerit

(*a*) Hujus nominis ſecundus, qui poſt ſolemnem ſuæ inaugurationis pompam, nihil eſt, quod non pollicitus fuerit pro tuenda Eccleſiæ dignitate; atque illud imprimis, quod Hieroſolymitanam expeditionem ad Summi Pontificis nutum aggrederetur. Cum vero hanc ſimulate functus eſſet, & Eccleſiæ Catholicæ exitioſum ac turpe fœdus cum Babyloniæ Soldano iniviſſet, Chriſtianæ rei proditor, a Gregorio IX. confixus eſt anathemate.

(*b*) Nempe Gerondi ſive Giraldi, qui in Epiſtola anno 1229. exarata, & a Matth. Pariſio relata vehementer queritur de tregua cum Soldano inita ab Imp. Friderico cum maximo Chriſtiani Nominis damno atque dedecore.

(*c*) Enſis, quo novus Imperator in Solemni ſui inauguratione accingendus erat, *deſuper Beati Petri Corpore* tollebatur, ut videre eſt in Ordine Romano Jacobi Cajetani apud Mabill. to. 2. Muſ. Ital. pag. 402. Singulare ſane privilegium Regibus minime conceſſum; quemadmodum ex laudato Ordine Rom. colligimus.

(*d*) Cetera videſis apud citatum Raynaldum.

(*a*) Henri-

Inſerit litteras Henrici III. Angliæ Regis, nec non alias Norvvincenſis Electi, alias item Capituli ſuper conceſſione Eccleſiaſtici Beneficii in Eccleſia de Holcham, favore Monaſterii S. Martini in Montibus, quas Apoſtolica auctoritate confirmat.

Ex Regeſt. V. Gregorii IX. Ep. 204. fol. 315. In Tabular. Apoſtolic. Vatican.

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Sancti Martini de Monte Viterbien. Ciſtercien. Ordinis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1237.

Juſpatronatus Eccleſiæ de Holcam ab Henrico conceſſum; ab electo Antiſtite, & Capitulo confirmatum,

* Pandulphus.

CUM a nobis petitur quod juſtum eſt & honeſtum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per ſollicitudinem officii noſtri ad debitum perducatur effectum. Significaſtis ſiquidem nobis quod cum Rm̃us in Chriſto Filius noſter Henricus Illuſtris Rex Angliæ (a), juſpatronatus quod ſpectabat ad ipſum in medietate Eccleſiæ de Holcham Norvvincen. Dioceſis, vobis in eleemoſinam contuliſſet, bo: me: P... * Norvvincen. Epiſcopus tunc electus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, ſui Conventus accedente conſenſu, medietatem ipſius Eccleſiæ cum pertinentiis ſuis, conſiderata paupertate Monaſterii veſtri, vobis in uſus proprios duxit liberaliter concedendam, perpetuo Vicario qui ſerviet in eadem, portione decem Marchas de ipſius proventibus reſervata, prout in litteris Regis, Epiſcopi, & Conventus prædictorum perſpeximus contineri.

Pontifex approbat.

Nos igitur veſtris precibus inclinati, tam donationem Regiam, quam conceſſionem dicti Epiſcopi, ſicut pie ac provide factæ ſunt, auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus; ad majorem rei evidentiam tenores litterarum ipſarum de verbo ad verbum præſentibus inſeri facientes, qui tales ſunt:

Inſerit Regis literas.

Henricus Dei gratia Rex Angliæ, Dñus Hiberniæ, Dux Normanniæ & Aquitaniæ, Comes Andegaviæ; Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Juſtitiariis, Vicecomitibus, Præpoſitis, Miniſtris & omnibus Baillivis & fidelibus ſuis ſalutem. Noveritis nos intuitu Dei & pro ſalute animæ noſtræ, & animarum Anteceſſorum & Heredum noſtrorum dediſſe, conceſſiſſe, & hac Carta noſtra confirmaſſe, quantum ad Patronum pertinet, Abbati & Monachis Sancti Martini de Viterbio, & ſucceſſoribus ſuis ibidem Deo ſervituris, medietatem Eccleſiæ de Holcam cum pertinentiis ſuis, quæ ad noſtram ſpectat donationem, habendam & tenendam de nobis & heredibus noſtris, prædictis Abbati & Monachis, & ſucceſſoribus ſuis Deo ibidem ſervituris, in liberam puram & perpetuam eleemoſinam. Quare volumus & firmiter præcipimus, quod prædicti Abbas, & Monachi, & eorum ſucceſſores habeant, & teneant de nobis & heredibus noſtris medietatem prædictæ Eccleſiæ cum pertinentiis ſuis, in liberam, puram, & perpetuam eleemoſinam, bene & in pace, libere quiete & integre, cum omnibus libertatibus & liberis conſuetudinibus ad eandem medietatem pertinentibus, ſicut prædictum eſt. Hiis Teſtibus P... Wintonien. Epiſcopo, S. de Segrave Juſtitiario Angliæ, Briano de Inſula Rad. Filio Nicholai, P...... de Orivall., Ricõ de Grai, Joanne de Grai, Amaurico de Sancto Amando, Bartholomæo Peche, Gualfredo de Cauz., & aliis. Datum per manum Venerabilis Patris Rad. Ciceſtren. Epiſcopi Cancellarii noſtri apud Winchecumb. XIII. die Auguſti Anno Regni noſtri xvii. (b). Univerſis Chriſtifidelibus ad quos

---

(a) Henricum III. Anglorum Regem Gregorius indigitat. Id patet ex ea temporum ratione, quam Rapinus Thoyraſius rerum Anglicarum ſcriptor haud ignobilis, nobis ſuppeditat. Obiit Joannes Angliæ Rex die 28. Octobris 1216., eodemque anno nondum elapſo, Henricus ejus filius decennis in Patrium regnum aſcendit, illudque annis quamplurimis adminiſtravit. Fuit ergo fere geminum initium Pontificatus Honorii, ac Principatus Henrici. Hac regni epocha ſemel ſtatuta, multa, quæ alioquin obſcura ſunt, ac in ipſo met Bullæ contextu diſſimilem temporum ſupputationem involvunt, poterunt explicari.

(b) En Cardo difficultatis. Quum Honorii ætate Regium Henrici Diploma favore Abbatiæ S. Martini fuerit procuſum, profecto annos ſeptemdecim in Regno nondum egerat Henricus, qui, ut prænotavimus, eodem fere tempore, quo Honorius Pontificatum adiit, Regni habenas ſuſcepit. Novæ occurrunt ambages, ſi ad eam temporis notam, qua Pandulphus Apoſtolicæ Sedis in Anglia Legatus ſuas obſignat literas in hac ipſa Gregorii Bulla inſertas, animum convertamus. Patet enim, poſtrema literarum verba inſpicientibus, eas III. Idus Aprilis Pontificatus Honorii III. An. III. fuiſſe conſcriptas; quodque caput eſt, ejuſmodi literarum tenor, Henrici Regis Donationem præſupponit. Oportet igitur ut in Regiis annis ſupputandis Amanuenſem cæſpitaſſe dicamus. Nec levis in annorum numeratione excidit error. Si ad tertium Honorii annum Henrici donatio revocetur, totidem regni annos Henrico tribuamus neceſſe eſt; quum pari fere menſura, ſi paucos excipias menſes, Regis ac Pontificis anni ſint

lias attexit ... rvvincen- Electi.

quos litteræ iſtæ pervenerint. Pand. Dei gratia Norvvincen. electus Domini Papæ Camerarius Apoſtolicæ Sedis Legatus (*a*) Salutem in Domino. Noverit Univerſitas veſtra quod nos, conſiderata honeſtate & Religione Abbatis Monaſterii Sancti Martini de Monte Viterbii Ordinis Ciſtercien. & Fratrum ibidem Deo ſervientium, medietatem Eccleſiæ de Holcham Norvvincen. Diœceſis cum pertinentiis ſuis, in qua medietate dictum Monaſterium jus obtinet patronatus ex donatione Domini Henrici Regis Angliæ Illuſtris, conceſſimus & donavimus de conſenſu Capituli noſtri, præfato Monaſterio in puram & perpetuam eleemoſinam, habendam & tenendam perpetuo in proprios uſus, ad paupertatem ipſius Monaſterii ſublevandam; Salva Vicaria quam taxavimus in proventibus tamen decem Marcharum; In qua Vicaria Vicarius ſecundum conſuetudinem loci, ex parte dicti Monaſterii, Norvvincen. Epiſcopo præſentatus, cum admiſſus fuerit ab eodem, deſerviet ſemper in propria Perſona, & Synodalia & alia omnia Canonica onera, pro medietate ipſius Eccleſiæ ſuſtinebit. In cujus rei teſtimonium has litteras fieri fecimus & ſigillo noſtro muniri. Datum Rading. III. Idus Aprilis Pontificatus Domini Honorii Papæ III. Anno Tertio (*b*). Omnibus ad quos litteræ iſtæ pervenerint, Willelmus Prior Norvvincen., & Conventus ejuſdem loci ſalutem in Domino. Noverit Univerſitas veſtra, quod cum Dominus Pand. Norvvincen. electus, Domini Papæ Camerarius, Apoſtolicæ Sedis Legatus, medietatem Eccleſiæ de Holcham perpetuo in proprios uſus conceſſerit Monaſterio Sancti Martini de Monte Viterbii, in qua medietate idem Monaſterium juſpatronatus obtinet ex donatione Domini Henrici Illuſtris Regis Anglorum; Nos illam conceſſionem ratam, & gratam habentes, conſenſum noſtrum, ei quod ſuper hoc factum eſt per Dominum Pand. Norvvincenſem electum, Domini Papæ Camerarium Apoſtolicæ Sedis Legatum, præbemus. In cujus rei perpetuam memoriam, has litteras ſigillo Capituli noſtri munimus, Abbati præfati Monaſterii nomine ipſius Monaſterii Sancti Martini duximus concedendas. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ confirmationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

icarium eli- ...dum decer- ..., certa mer- ...le illi ſta- ...a.

Capituli aſſenſus literis conſignatus.

Pœnalis clauſula ad Bullæ firmitatem.

Datum Viterbii III. Idus Auguſti Anno undecimo.

Quæ a Prædeceſſoribus conceſſa fuerunt bona, jura, ac privilegia favore Monaſterii S. Martini de Monte, late enumerat atque confirmat.

Extat Autographum in Tabular. Baſil. Vatican. Capſ. 13. Faſc. 288.

In nomine Domini Amen. Hoc eſt exemplum cujuſdam Privilegii Dñi Gregorii IX. ejuſdem Bulla, & cum ſerico bullat., cujus tenor talis eſt;

Gregorius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbatibus Monaſterii Sancti Martini de Monte Viterbien., ejuſque Fratribus tam præſentibus, quam futuris regularem vitam profeſſis; In perpetuum.

AN. CH. 1237.

RELigioſam vitam eligentibus Apoſtolicum convenit adeſſe præſidium, ne forte cujuslibet temeritatis incurſus, aut eos a propoſito revocet; aut robur, quod abſit, ſacræ Religionis infringat. Ea propter, dilecti in Domino Filii, veſtris juſtis poſtulationibus clementer annuimus, & Monaſterium Sancti Martini de Monte Viterbien., in quo divino eſtis obſequio mancipati, ad exemplar felicis recordationis Eugenii, Alexandri, Lucii, Innocentii, Honorii Prædeceſſorum noſtrorum Romanorum Pontifi-

ſint numerandi. Secus, in apertum incidit errorem quiſquis annos ſeptemdecim obtrudat; cum ne ab ipſo quidem natali die tot anni conveniant Henrico, qui nonniſi decennis regnum ingreſſus, anno Honorii III. nondum pubertatis annos expleverat.

(*a*) Non unam in Angliæ Regno obivit Legationem Pandulphus, in Anglicana Hiſtoria Vir ſatis notus. Ea, quam ſub Honorio III. exercuit, poſtrema eſt; cumque, Rapino Hiſtorico referente, anno 1218. inceperit, tandem deſiit an. 1222. Pandulphus iſte de Apoſtolica Sede optime meritus, ad Norvvincenſem Eccleſiam promotus eſt; qua de re in ea, quam ſubjicimus animadverſione, agemus commodius.

(*b*) Hæc temporis deſignatio incidit in diem undecimam Aprilis an. 1719., quo tempore tertium Pontificatus annum agebat Honorius, tertiumque in Angliæ Regno annum, etſi non expletum, numerabat Henricus. Hoc eodem anno Pandulphus in Norvvincenſis Eccleſiæ Paſtorem fuerat electus. Quo pertinent verba illa Gregorii, *P.. Norvvincen. Epiſcopus tunc electus*; Quod enim ad Conſecrationem, plenamque Epiſcopatus aſſequutionem attinet, ea ad an. 1222. a Rapino Hiſtorico transfertur.

(*a*) Quod

Pontificum, sub Beati Petri, & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut Ordo Monasticus, qui secundum Deum, & Beati Benedicti regulam, atque institutionem Cistercien. Fratrum a vobis ante Concilium generale susceptam (*a*), in eodem Monasterio institutus esse dinoscitur, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascumque possessiones, quæcumque bona idem Monasterium in præsentiarum juste, ac canonice possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum, vel Principum, Oblatione Fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, & illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus vocabulis exprimenda. Locum ipsum, in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis. Ecclesiam Sancti Salvatoris positam juxta Orclem cum omnibus possessionibus, & pertinentiis suis, a dicto Prædecessore nostro Innocentio in perpetuum Monasterio vestro concessam. Ecclesiam Sancti Ægidii de Corneto (*b*), Ecclesiam S. Erasmi ad portam Salciccle. Ecclesiam S. Joannis in Petra (*c*). Ecclesiam S. Petri, Ecclesiam Sancti Viti, Ecclesiam Sancti Peregrini, Ecclesiam Sancti Bartholomæi, Ecclesiam Sancti Leonardi cum Hospitali de Reserio. In Petrungiano Ecclesiam Sancti Andreæ, Ecclesiam Sanctæ Mariæ, Ecclesiam Sancti Zenonis, Ecclesiam Sancti Clementis cum pertinentiis earumdem. In Vetralla Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Cajan., Ecclesiam Sancti Alexandri. In Castro Sancti Victoris, Ecclesiam S. Luciæ cum omnibus pertinentiis suis, & quartam partem Castri de Salice cum pertinentiis suis, quam idem Monasterium, antequam Cistercien. Ordinis instituta susciperet, possidebat. Domos, & possessiones quas habetis in territorio Vetrallæ. Domos quas habetis infra Castrum Petrognan. supradictum. Terras, vineas, ortos, Oliveta, quæ habetis in Territorio ejusdem Castri. Terras, quas habetis apud Sanctum Alexandrum. Campum de Larteso cum valle de Viniolo. Vineas, terras, silvas, & castaneta, quæ circa Monasterium vestrum habetis. Vineas de Lungnan. cum oliveto. Terras, quas habetis apud Montem Monasterolum. Terras cum arboribus, & domos, quas habetis apud Casamalam. Terras, quas habetis apud Castrum Canapin., & Silvam, quam habetis in Valle. Sane laborum vestrorum de possessionibus habitis ante Concilium generale, ac etiam novalium, quæ propriis manibus aut sumptibus colitis, de quibus novalibus, aliquis hactenus non percepit, sive de ortis, virgultis, & piscationibus vestris, vel de nutrimentis animalium vestrorum, nullus a vobis decimas exigere, vel extorquere præsumat. Liceat quoque vobis Clericos, vel laicos, liberos & absolutos e seculo fugientes, ad conversionem recipere, ac eos absque contradictione aliqua retinere. Prohibemus insuper ut nulli Fratrum vestrorum post factam Monasterio vestro professionem, fas sit sine Abbatis sui licentia de eodem loco discedere. Discedentem vero absq. communium literarum vestrarum cautione, nullus audeat retinere. Quod si quis retinere forte præsumpserit, licitum vobis sit in ipsos Monachos, vel Conversos regularem sententiam promulgare. Ad exemplar etiam privilegiorum prædictorum Lucii, & Innocentii Prædecessorum nostrorum inhibemus, ut infra Parochias Ecclesiarum vestrarum nullus novam Ecclesiam, vel Capellam ad damnum veterum Ecclesiarum construere, vel ædificare præsumat; Salvis tamen privilegiis Pontificum Romanorum. Illud districtius inhibentes, ne Terras, seu quodlibet beneficium Ecclesiæ vestræ collatum, liceat alicui personaliter dari, sive alio modo alienari

Cistercien. Institutum perpetuo servandum decernit.

Monasterio subjectas Ecclesias enumerat,

Fundos ac Bona indigitat.

A decimi eximit.

Alia Privilegia attexit.

Bonorum alienationem interdicit.

(*a*) Quod nam Generale Concilium Gregorius intelligat, inquirendum. Videtur prima fronte Concilium Lateranense IV. sub Innocent. III. an. 1215. celebratum, innuere: Verum longe ante Innocentii Pontificatum isthæc Abbatia Cisterciense institutum sibi adoptaverat; neque enim Innocentius, ut ex ejus Bulla a nobis supra evulgata compertum est, in Monasterium S. Martini Cisterciensem regulam transtulit, sed provide cavit, ne ob summam, qua gravabatur, pauperiem, a Cisterciensi Ordine sejungeretur. Concilium ergo Lateranense ordine tertium videtur intelligendum; tum maxime, si quæ apud Ughellum Ital. Sacr. tom. I. columm. 1404. legimus vera sint; nimirum, Monachos Benedictinos qui S. Martini Cœnobium inabitabant, Eugenii III. ætate Cisterciensium disciplinam in posterum imitandam elegisse.

(*b*) Cum ejusmodi Ecclesiam omiserit Innocentius III. in suo Diplomate, enumerat vero Gregorius in hac Bulla, haud temere suspicamur, eamdem post Innocentii tempora ad Monasterium S. Martini accessisse. Extat vel nostra ætate S. Ægidii Templum Corneti positum, ac Parocho, & Parochianis instructum. Capitulo subjacet Vaticano, cujus interest Pastorem eligere, suamque in subditum locum exercere jurisdictionem. Vel tum a vetustissima ætate, ab anno scilicet 1244. Abbatem S. Martini Ecclesiæ hujusce gubernio Ministros præfecisse, patet ex Diplomate concessionis, quod clauditur in caps. 50. fasc. 77. Tabularii Basilicæ Vaticanæ. Par igitur est, ut translata in Basilicam Abbatia, idem privilegium sarctum tectumque servetur.

(*c*) Ut opinemur Ecclesiam *S. Joannis in Petra* eamdem esse, quæ hodie S. Joannis *in Zoccoli*, olim in *Chiocola*, Viterbii denominatur; præter Templi vetustatem, quam in notis ad Innocentii Bullam attigimus, gemina favet conjectura, quam in sua Historia fol. 64. suppeditat P. Bussius; altera nimirum ab æris Campani, quo Ecclesia illa jamdiu usa est, remotissima ætate; ait enim anno 1037. fuisse conflatum; altera a primævo statu ejusdem Ecclesiæ, quæ, ut idem Author affirmat, esto certum monumentum se proferre non posse fateatur, Monasterio ac Monachis quibusdam aliquando vixit obnoxia. Utraque conjectura, servata temporum ratione, ad Monasterium S. Martini commode transferri potest. Tum maxime, quod loci vicinia, & aliarum quæ Viterbii existunt, Ecclesiarum par conditio, idipsum suadere videtur.

nari absque consensu totius Capituli, vel majoris, vel sanioris partis ipsius. Si quæ vero donationes vel alienationes aliter quam dictum est factæ fuerint, eas irritas esse censemus. Ad hæc etiam prohibemus ne aliquis Monachus, sive Conversus sub professione vestræ domus astrictus, sine licentia, & consensu Abbatis, & majoris partis Capituli vestri pro aliquo fidejubeat, vel aliquo pecuniam mutuo accipiat, ultra summam Capituli vestri providentia constitutam, nisi propter manifestam domus vestræ hutilitatem. Quod si facere forte præsumpserit, non teneat * Conventus pro hiis aliquatenus respondere. Licitum praeterea sit vobis in causis propriis, sive civilem, sive criminalem contineant quæstionem, Fratrum vestrorum testimoniis uti, ne pro defectu testium, jus vestrum in aliquo valeat deperire. Insuper auctoritate Apostolica inhibemus, ne ullus Episcopus, vel alia quælibet persona ad Sinodos, vel Conventus forenses vos ire, vel judicio seculari de vestra propria substantia, vel possessionibus vestris subjacere compellant, nec ad domos vestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel Conventus aliquos publicos convocandi, venire præsumat, nec regularem Abbatis vestri electionem impediat, aut de instituendo, vel removendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta Cistercien. Ordinis se aliquatenus intromittat. Pro consecrationibus vero Altarium, vel Ecclesiarum, sive pro Oleo Sancto, vel pro quolibet Ecclesiastico Sacramento, nullus a vobis sub obtentu consuetudinis, vel alio modo quicquam audeat extorquere; Set hæc omnia gratis vobis Episcopus Diocesan. impendat; Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Catholicum adire Antistitem, gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentem, qui nostra fretus auctoritate vobis quod postulatur impendat. Quod si Sedes Diocesani Episcopi forte vacaverit, interim omnia Ecclesiastica Sacramenta a vicinis Episcopis accipere libere, & absque contradictione possitis. Sic tamen, ut ex hoc inposterum proprio Episcopo nullum præjudicium generetur. Quia vero interdum proprii Episcopi copiam non habetis; si quem Episcopum Romanæ Sedis, ut diximus, gratiam & communionem habentem, & de quo plenam notitiam habeatis, per vos transire contigerit, ab eo benedictiones vasorum, & vestium, Consecrationes Altarium, & Ordinationes Monachorum auctoritate Apostolicæ Sedis recipere valeatis. Porro si Episcopi, vel alii Ecclesiarum Rectores, in Monasterium vestrum, vel personas inibi constitutas, suspensionis, excommunicationis, vel interdicti sententiam promulgaverint, sive etiam in mercenarios vestros, pro eo quod decimas, sicut dictum est, non persolvitis, sive aliqua occasione eorum, quæ ab Apostolica benignitate vobis indulta sunt, seu benefactores vestros, pro eo quod aliqua vobis beneficia, vel obsequia ex caritate præstiterint, vel ad laborandum adjuverint in illis diebus, in quibus vos laboratis, & alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra Sedis Apostolicæ indulta prolatam, duximus irritandam. Nec literæ ullæ firmitatem habeant, quas tacito nomine Cistercien. Ordinis, & contra indulta Apostolicorum privilegiorum constiterit impetrari. Præterea cum commune interdictum terræ fuerit, liceat vobis nichilominus in vestro Monasterio, exclusis excommunicatis, & interdictis, Divina Officia celebrare. Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet surreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum major pars consilii sanioris, secundum Deum, & Beati Benedicti regulam, providerint eligendum. Electus autem ad Romanum Pontificem benedicendus accedat. Paci quoque, & tranquillitati vestræ paterna inposterum sollicitudine providere volentes, auctoritate Apostolica prohibemus, ut infra clausuras locorum, seu grangiarum vestrarum nullus rapinam, seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, vel interficere, seu violentiam audeat exercere. Præterea omnes libertates, & immunitates a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus Ordini vestro concessas, nec non libertates, & exemptiones secularium exactionum a Regibus, & Principibus, vel aliis Fidelibus rationabiliter vobis indultas, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti privilegio communimus. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum Monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; Salva Sedis Apostolicæ auctoritate, & in prædictis Ecclesiis Diocesani Episcopi canonica justitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore, ac Sanguine Dei, & Domini

Privatæ Fidejussiones Monachis interdictæ.

** L. teneatur.*

Monachorum Privilegia recenset.

Quibus in casibus a Censuris eximantur.

Libera sit Abbatum electio.

Exemptiones a Prædecessoribus concessas confirmat.

Pœnis impositis, Bullæ perpetuam conciliat firmitatem.

Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Dñi nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen. Amen. Amen.

Ego Gregorius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Roman. Portuensis, & Sanctæ Rufinæ Episcopus ss.
✠ Ego Frater Jacobus Penestrinus Episcopus ss.
✠ Ego Joannes Sabinen. Episcopus ss.
✠ Ego Jacobus Tusculanus Episcopus ss.
✠ Ego Joannes tt. S. Praxedis Presb. Card. ss.
✠ Ego Sinibaldus tt. S. Laurentii in Lucina Presb. Card. ss.
✠ Ego Stephanus Sanctæ Mariæ Transtiberim tt. Calixti Presb. Card. ss.
✠ Ego Ranerius Sanctæ Mariæ in Cosmidin. Diac. Card. ss.
✠ Ego Egidius SS. Cosmæ & Damiani Diac. Card. ss.

Datum Viterbii per manum Magistri Guilielmi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii, viii. Kal. Septembris, Indict. x. Incarnationis Dominicæ Anno MCCXXXVI. (*a*), Pontificatus vero Donni Gregorii PP. Noni Anno Undecimo.

Publicatum, & scriptum, lectum, & abscultatum est hoc exemplum sub anno Dñi MCCXL. temporibus Dñi Gregorii Noni Papæ die viiii. Januario intrant. Indictione xiii. in Camera Sancti Martini de Monte coram hiis Testibus, qui ego Notarius infrascriptus legendo, abscultaverunt, videlicet Donno Nicolao Cellerario, Donno Pontio, Donno Michaele, Donno Ranerio Monacis Ecclesiæ Sancti Martini de Monte.

Et Ego Bonaventura Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarius hoc exemplum sicut inveni in autentico Privilegio Dñi Gregorii VIIII. PP. ipsius Bulla cum serico bullato nihil addens, vel imminuens rogatus scripsi, & publicavi.

Ut ex iis, quæ in Vaticani Templi Capside sive Arca asservantur, trecentas libras ad Possessiones emendas possint ejusdem Basilicæ Canonici distrahere, licentiam elargitur.

Ex Regest. VI. Gregor. IX. Epist. 230. fol. 144. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus, Episcopo Portuen. (b), & S... (c) Tituli Sanctæ Mariæ Transtiberim Presbitero Cardinali; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1240.

CUM Dilecti Filii Canonici Basilicæ Principis Apostolorum aliqua emere posse intendant, quæ ipsis præsertim hoc tempore oportuna noscuntur, nec habeant unde illa valeant comparare; Nobis humiliter supplicarunt, ut distrahendi de hiis

(*a*) Ex præstituta Pontificatus Gregorii Epocha, a die 21. Martii an. 1227. inchoanda, ducantur anni undecim, jamque ex obvia supputatione patebit, annum undecimum a die 21. Martii an. 1237. primum incipere. Hoc semel posito, Amanuensem, qui annum 1236. in hac Bulla designat, aut minus accuratum, aut ex inadvertentia prolapsum fateamur oportet. Summa quidem Originalibus præstanda fides; nec facili negocio fas est errorem obtrudere. Ubi tamen rei necessitas ita postulat, nec mirum, nec inauditum est, vel ipsos Scriptores, qui Autographum excudere, aliquid humani passos aliquando fuisse. Accedit, quod X. Indictio, quam Scriptor anno consignat, cum anno 1236. male cohæreat; nec ulli melius societur anno, quam 1237.

(*b*) Tunc temporis Portuensem Ecclesiam gubernabat Romanus Bonaventura, ut ex eo, quod mox dabimus Diplomate, satis liquet.

(*c*) Nimirum Stephano, quem & insequentes Bullæ nominant.

(*a*) Sive,

hiis quæ in ejusdem Basilicæ Capside (*a*) continentur, sibi licentiam largiremur. De vestra itaque sinceritate plenius in Domino confidentes mandamus, quatenus personaliter accedentes ad dictam Basilicam, & contentis in eadem Capside diligenter inspectis, aliqua de ipsis quæ inveneritis minus utilia proviso quod retineantur ibidem, per quæ decor & ornatus Altaris Beati Petri, & ejusdem Basilicæ, ac oportunus apparatus Canonicorum, & Cardinalium in ipsa pro tempore ministrantium (*b*) conserventur; prædictis Canonicis usque ad trecentas libras cum vestro consilio distrahendi, convertendas per manus vestras in emptionem possessionum ipsarum, tribuatis auctoritate Apostolica facilitatem*. Non obstante inhibitione nostra & sententia excommunicationis a nobis, & prædecessoribus nostris in eos qui prædicta distraherent promulgata.

* *Leg.* facultatem.

Datum Laterani ii. Idus Februarii Anno XIII.

Basilicam Vaticanam a Festo Pentecostes usque ad Octavam Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli visitantibus, tres annos ac totidem Quadragenas Indulgentiarum elargitur.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Archiv. Caps. 1. Fasc. 1.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Stephano Tituli Sanctæ Mariæ Transtiberim Presbitero Cardinali, Archipresbitero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1240.

Basilica S. Petri omnium Ecclesiarum Mater, præcipuo cultu ac honore digna.

ETsi loca Sanctorum omnium pia sane devotione Fidelium veneranda, ac Dei honorantes amicos ipsi nos amabiles Deo reddant, & illorum nobis quodammodo vendicantes patrocinium apud ipsum, quod merita nostra non optinent, eorum mereamur intercessionibus optinere. Illa tamen Ecclesia ampliori debet ardore a cunctis Christi fidelibus honorari, & quasi prior tempore, ac honorabilior dignitate præcellere debet alias prærogativa donorum, & favoris gratia præeminere, quæ in Apostolorum Principis nomine dedicata optinet inter alias, Domino faciente primatum; quia cum sit Mater omnium, & multos habeat filios de latere consurgentes, ad ipsam veniunt omnes Gentes dantes Domino laudem & gloriam, & eam pietatis officio venerantes, ut ipso aperiente, qui Claves Regni Cælorum a Domino accepisse legitur, Cælestis eis Aulæ Janua reseretur. Cupientes igitur eamdem Principis Basilicam ob ipsius reverentiam, præsertim in Festo Penthecosten, quod in ea est præcipuum, & solempne (*c*) congruis honoribus frequentari, & fideles Christi ad complacendum ei quasi quibusdam illectivis præmiis, Indulgentiis videlicet, & remissionibus invitare, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui Basilicam ipsam in eodem festo, & usque ad Octavas Apostolorum Petri & Pauli devo-

(*a*) Sive, uti putamus, *arca*, de qua sermo est pag. 51. not. *d*. & pag. 97.

(*b*) Eorum præsertim, quos ad sacra Mysteria in Vaticano S. Petri Templo celebranda addictos fuisse, vetusta monumenta declarant. Petrus Mallius in Excerptis apud Mabill. to. 2. Mus. Ital. pag. 160., eosdem hoc ordine enumerat: *Septem*, inquit, *Cardinales Presbyteri, qui ad Sacrosanctum Altare Beati Petri per hebdomadam Missas celebrare debent, hi sunt: S. Mariæ in Transtyberim, S. Chrysogoni, S. Cæciliæ, S. Anastasiæ, S. Laurentii in Damaso, S. Marci, SS. Martini & Sylvestri, qui vocantur Tit. Equitii*. Concinunt & alia antiqua documenta, quemadmodum videre licet apud Baron. ad Chr. an. 1157., Mabill. pag. 584. prælaud. Oper., aliosque. Septenarius iste Purpuratorum numerus Vaticanæ Basilicæ ministrantium, quandonam fuerit institutus; res est quam si pro dignitate tractare vellemus, plures quidem paginas impleret. *Hebdomadariam assignationem Episcoporum Septem in Lateranensi, & Presbyterorum totidem in quatuor reliquis Patriarchalibus Basilicis Romanis primum .... rudimentum accepisse sub Damaso, & complementum obtinuisse a Simplicio*, conjicit Cl. Præsul Franc. Blanchinus in adnotat. ad Vit. Damasi & Simplicii to. 2. Anastas. Bibl. p. 38. & seq. ac To. 3. pag. 176. nov. edit. Vat. Holstenius noster primævam horumce Cardinalium Hebdomadariorum institutionem Stephano III. al. IV. referre videtur apud Geograph. Sacr. Caroli a S. Paulo cap. 8. lib. 2. pag. 34. Utut se res habeat, Septem memoratos Presbyteros, uti etiam Diaconos Cardinales, de Oblatis ad S. Petri Basilicam participes fuisse constat. Audire præstat Canonicum Romanum tit. 43. sic habentem: *Septem primas hebdomadas* (nimirum quidquid intra septem hebdomadarum curriculum ad Missam quotidianam solemnem post cantatum Euangelium Fideles offerebant) *accipiunt Septem Cardinales Sancti Petri: Octavam hebdomadam accipiunt Diaconi Cardinales* (sive ii fuerint, qui prædictis hebdomadariis presbyteris, sive qui Episcopo S. Rufinæ in divinis Officiis famularentur, sive omnes insimul isti) *præter Dominicalia, totius anni quæ ad eos spectant, excepta Dominica Palmarum & Pascha* (quæ ex Privilegiis Joan. XIX., Bened. IX. & Victoris II., ut supra vidimus, addictæ fuerunt S. Rufinæ Antistiti), & *nisi forte sit Statio: Nonam hebdomadam Cantores: Decimam hebdomadam Canonici Ecclesiæ: Undecimam Schola Basilicæ: Qua finita reincipiunt prædicti Cardinales a capite, & sic fit per totum annum*.

(*c*) Hujusce Festi celebrationem cohonestabat plurimum Summi Pontificis, cunctorumque Ecclesiæ Romanæ Ordinum præsentia; quemadmodum pervetusti Rituales Libri, ac præcipue Ordo Romanus nostri Benedicti num. 63. perspicue demonstrant.

Basilicam certo anni tempore visitantibus Indulgentias concedit.

devotione congrua visitarint, de Divina misericordia, & ipsorum Apostolorum auctoritate confisi, tres annos, & tres quadragenas (a) de injuncta sibi pœnitentia singulis annis misericorditer relaxamus.

Datum Laterani vii. Kalendas Julii, Pontificatus nostri Anno Quartodecimo.

Ad reparandum Buccejæ Castrum ac nonnullas Possessiones emendas, ex Basilicæ Thesauro ducentas libras alienari posse concedit.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 36. Fasc. 142.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri R. (b) Portuen. Episcopo, & Dilecto Filio S. tt. Sanctæ Mariæ Transtiberim Presbytero Cardinali; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1240.

Prior concessio extrahendi libras trecentas e thesauro Basilicæ ad possessiones emendas.

Altera Concessio extrahendi libras ducentas ad Castrum Buccejæ reparandum.

LIcet olim dilectis filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum volentibus quædam distrahere de Thesauro ejusdem Basilicæ, ut exinde possessiones sibi utiles compararent, vobis direximus scripta nostra, ut ad ipsam Basilicam personaliter accedentes, & inspicientes Thesaurum eundem aliqua de ipso, nec non de vasis, & aliis, quæ in auro, & argento consistunt, præfatis Canonicis distrahendi de consilio vestro usque ad trecentas libras tribueritis auctoritate Apostolica facultatem; quia tamen sicut nuper nobis exponere curaverunt pro reparatione Castri Bucegæ ad prædictam Basilicam pertinentis, quod incendio est destructum, ac emptione quarumdam possessionum oportet eos subire non modica onera expensarum: discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus distrahendi de Thesauro ipso usque ad ducentas libras auctoritate nostra eisdem licentiam tribuatis; ita tamen quod hujusmodi pecunia in reparationem, & emptionem jam dictas per manus vestras integre convertatur. Non obstantibus inhibitione nostra, & sententia excommunicationis a nobis, & Prædecessoribus nostris in facientes contrarium promulgata.

Datum Laterani III. Nonas Julii Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

Abbatem & Conventum de Crucelanda enixe rogat, ut e Sacris Ædibus Monasterio subditis, unam Ecclesiam, quæ saltem centum Marcas Sterlingorum quotannis reddat; Vaticanæ Principis Apostolorum Basilicæ addicant.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 3. Fasc. 7.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui de Crucelanda Ordinis Sancti Benedicti Lincolnien. Diocesis (c); Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1241.

ETsi vos deceat ex reverentia, qua nobis, & Apostolicæ Sedi tenemini filiali, beneplacitis nostris in omnibus humiliter obedire, ac preces nostras efficaciter adimplere; ad illas tamen exaudiendas animo promptiori debetis facilem adhibere consensum, quibus fere non minus vestrum, quam alienum paterna providentia procuramus,

(a) Quas Apostolica Sedes olim dispensabat Indulgentiarum largitiones, modicas fuisse constat, si hæc cum hodiernis conferantur. Rem probe norunt, qui Romanæ Ecclesiæ monumenta versarunt. Indulgentiarum exemplum, utique non obvium Divi Thomæ Aquinatis ævo, laudat idem Sanctus Doctor in supplem. ad III. part. quæst. 25. art. 2. ad 4. his plane verbis: *Sed si in aliqua Ecclesia sit indulgentia perennis, sicut in Ecclesia Beati Petri, quadraginta dierum, tunc &c.*

(b) Nempe Romanus Bonaventura ab Innocentio III. inter S. R. E. Cardinales an. 1212. cooptatus, electusque a Gregorio IX. anno 1227 Portuensis Episcopus. Ita Ughellus to. 1. Ital. Sacr. col. 130.

(c) Conventum seu Monasterium de Crucelanda sive de Croylanda, alias Crulanda Ord. S. Benedicti Lincolniensis Diœcesis in Anglia, anno æræ Christianæ 716. Ethelbaldus Merciorum Rex condidit: ob fortuitum incendium anno 1091, Monasterium ipsum una cum Ecclesia in favillas redactum, Ingulfus Abbas, plurimis ac præsertim Remigio Lincolniensi Episcopo subsidia conferentibus, instaurari curavit. Adeas Mabillon. in Annalib. Ord. S. Bened. to. 2. pag. 47. to. 5. pag. 289. & alibi.

(a) De

Beneficii concessio, Basilicæ utilis, mus commodum, & profectum: Ideoque sinceritatem vestram, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus rogandam duximus attentius, & monendam, paterno postulantes affectu, quatinus juspatronatus alicujus Ecclesiæ, cujus redditus, & proventus saltem centum Marcas Sterlingorum (*a*) valeant annuatim, de illis Ecclesiis, in quibus hujusmodi jus habetis, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, immo nobis in ipsa ob reverentiam ejusdem Principis Apostolicæ Sedis, & nostram per patentes literas vestras, quas a vobis Dilectis Filiis Benedicto Clerico, & Joanni de Tibure devotis nostris præsentium latoribus, quos ad hoc specialiter destinamus, vel eorum alteri volumus assignari liberaliter, & libere conferatis; pro certo tenentes, quod ex concessione tali, nichil vobis, & Monasterio vestro deperire continget, sed hoc ad augmentum, & honorem ipsius dante Domino redundabit. *Concedentibus haud noxia,* *Divino cultui proficua.* Ea vero, quæ præfati devoti, vel alter eorum vobis ex parte nostra super præmissis referent viva voce, indubitanter credatis, & efficere procuretis.

Datum Laterani, Kalendis Februarii Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

Ex Ecclesiis ad Conventum seu Monasterium de Ramesia pertinentibus, unam quæ saltem centum Marcas Sterlingorum quotannis reddat, Vaticano S. Petri Capitulo assignari postulat.

Ex Autograph. in Archiv. Vatic. Basilic. Capf. 3. Fasc. 7.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis.. Abbati & Conventui de Ramesia Ordinis Sancti Benedicti Lincolnien. Dioc. (*b*); *Salutem & Apostolicam Benedictionem.*

AN. CH. 1241.

Etsi vos deceat ex reverentia, qua nobis, & Apostolicæ Sedi tenemini filiali, beneplacitis nostris in omnibus humiliter obedire, ac preces nostras efficaciter adimplere; ad illas tamen exaudiendas animo promptiori debetis facilem adhibere consensum, quibus fere non minus vestrum, quam alienum paterna providentia procuramus commodum, & profectum; *Beneficii concessionem suadent, Pontificis postulatio,* Ideoque sinceritatem vestram, de qua plenam in Domino fiduciam obtinemus, rogandam duximus attentius, & monendam, paterno postulantes affectu, quatinus iuspatronatus alicujus Ecclesiæ, cujus redditus, & proventus saltem centum Marcas Sterlingorum valeant annuatim, de illis Ecclesiis, in quibus hujusmodi jus habetis, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, immo nobis in ipsa, ob reverentiam ejusdem Principis Apostolicæ Sedis, & nostram, per patentes literas vestras, quas a vobis dilectis filiis Benedicto Clerico, & Joanni de Tibure devotis nostris præsentium latoribus, quos ad hoc specialiter destinamus, vel eorum alteri volumus assignari liberaliter, & *Basilicæ Vaticanæ dignitas,* libere conferatis; pro certo tenentes, quod ex concessione tali, nichil vobis, & Monasterio vestro deperire continget, sed hoc ad augmentum, & honorem ipsius dante Domino redundabit. *Concedentium utilitas.* Ea vero, quæ præfati devoti, vel alter eorum vobis ex parte nostra super præmissis referent viva voce, indubitanter credatis, & efficere procuretis.

Datum Laterani, Kalendis Februarii Pontificatus nostri Anno quartodecimo.

INNO-

(*a*) De quibus vide pag. 99. not. *b*.

(*b*) Ramesiense hoc Monasterium in Anglia; instigante Osvvaldo Vvigorniensi Episcopo, ab Ailvvino Comite post dimidium decimi Ecclesiæ seculi erectum, tradit Mabillon. Annal. Bened. Lib. 46. to. 3. pag. 561. & 616.

(*a*) Post

INNOCENTIUS IV.

In locum Cælestini IV. qui post Gregorium Nonum dies dumtaxat septemdecim Ecclesiæ præfuit; Innocentius IV. Anno Domini 1243. sufficitur die 24. Junii, ejusdemque mensis die 29. coronatur: Sedit annos XI. menses 5. dies 14. E vivis abit 7. Decembris Anno 1254.

Stephanum Card. S. Mariæ Transtiberim, & Vaticanæ Basilicæ Archipresbyterum, in iis quæ ad Archipresbyteratus Officium spectant, Apostolicæ auctoritatis robore suffulcit.

Ex Regest. I. Innocentii IV. Ep. 177. fol. 30. Ap. Archiv. Apost. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Stephano Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbitero Cardinali Basilicæ Principis Apostolorum Archipresbitero (a); Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1243.

UT commissum tibi Archipresbyteratus Officium eo utilius exercere valeas, quo magis ad id exequendum nostræ fueris auctoritatis favore suffultus; providentiæ tuæ, ne aliquid tibi desit quominus recta regas, & dirigas indirecta, committimus auctoritate prædicta plenarie vices nostras, ut destruas & evellas, ædifices & plantes prout quoque tibi Dominus ministrabit: Contradictores, appellatione postposita, compescendo. Nos enim sententiam quam rite tuleris in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Datum Anagniæ VI. Idus Octobris Anno primo.

Vaticano S. Petri Capitulo indulget, ut per quascumque Apostolicæ Sedis, seu Legatorum ejus literas, nisi hæc de hujusmodi Indulgentia mentionem fecerint, Canonicorum albo neminem adscribere teneatur.

Ex Autogr. in Vat. Basil. Tabular. Caps. 7. Fasc. 13.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1250.

Nimius in Canonicorum numero excessus, Basilicæ gravis.

CUM, sicut ex tenore vestræ petitionis accepimus, Basilica vestra sit de mandato nostro super receptione plurium aggravata; Nos vestris supplicationibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut per litteras Apostolicæ Sedis, seu Legatorum ipsius impetratas, vel etiam impetrandas, cujuscumque tenoris existant, nisi de verbo ad verbum de indulgentia hujusmodi fecerint mentionem, non teneamini aliquem in Canonicum recipere, vel portionem alicui non recepto de cetero exhibere. Decernentes irritas, & inanes interdicti, suspensionis, & excommunicationis sententias, quæ propter hoc in vos, vel vestrum aliquos sunt forsitan promulgatæ, & quas in posterum contigerit promulgari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ne alii recipiantur, præcipit.

Pœnas in contradictores irrogat.

Datum Lugduni iii. Kalendas Octobris, Pontificatus nostri Anno Octavo.

Sacras

(a) Post obitum Guidonis de Papa Card. Præneſtini, Stephanus de filiis de Normandis Romanus, in Vaticanæ Basilicæ Archipresbyteratu subrogatur, qua dignitate, ac munere functus est annos 22. mensem 1. & dies aliquot. Ita habet noster Jac. Grimald. in Lib. de Vatic. Bas. Archipresb. pag. 42. quod Opus Ms. in Tabulario ejusdem Basilicæ asservatur.

(a) Ita

Sacras Ædes, & bona quamplura ad Monasterium S. Mariæ de Capitolio spectantia, Scholæ Cantorum addicit; eorumdem Cantorum præfinit numerum, jura & onera designat; Cantorem vero qui secunda, quarta, & sexta feria ad S. Petri Basilicam tempore quadragesimali non accesserit, pœnis percellit.

Ex Regest. II. Innocentii IV. Ep. 100. fol. 18. Ap. Archiv. Apost. Vatican.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Primicerio, & Cantoribus Scolæ Cantorum Urbis; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1250.

*Scholæ Can-
um nova
dit emolu-
nta.*

CUM Divinis deputati servitiis libentius eisdem insistant, cum eis sic in bonis temporalibus providetur, quod ex eis sibi necessaria valeant ministrari; Nos qui ad cultum Divini Nominis intendimus ampliandum; attendentes, quod hiis qui vobis incumbunt pro Divina laude, laboribus non respondent congrue facultates, de Fratrum nostrorum consilio diligenti deliberatione præhabita, omnes Ecclesias, seu Cappellas, possessiones, domos, censuales, redditus, decimas, pensiones, & omnia alia jura ubicumque spectantia ad Monasterium Sanctæ Mariæ de Capitolio (*a*) in Urbe, cum in illud Fratrum Minorum Ordo de nostra providentia ex causa necessaria sit inductus, Monasterio ipso cum ortis, & ejus septis necnon aliis appenditiis juxta illud exceptis; vobis vestrisque successoribus duximus concedenda cum ordinationibus, & oneribus infrascriptis. In primis sane statuimus, ut Scola Cantorum Urbis octonario Cantorum numero, excepto Primicerio, salva auctoritate Sedis Apostolicæ sit contenta; & ut Primicerius una cum uno vel duobus Cantoribus, annuatim a consociis communiter eligendis, curam possessionum habeat & omnium prædictorum, super quibus servandis & excolendis & colligendis, ex ipsis fructibus tam te, fili Primicerie, quam successores tuos in suæ promotionis principio, & eligendos ad hoc Cantores, volumus juramento teneri, & de hiis plenam quater in anno reddere Sociis rationem. In negotiis autem communibus ingruentibus circa prædicta requiratur consensus aliorum Cantorum, sicut in Conventualibus Ecclesiis Urbis fieri consuevit, salva cura prædicta. Item in qualibet Statione Urbis, Stationibus Patriarcharum Ecclesiarum exceptis, Primicerio duo solidi denariorum Senatus, & Cantorum cuilibet duodecim denarii conferantur. In Patriarchalibus vero, & ubi Romanus Pontifex celebraverit, duplicentur tam Primicerio quam Cantori. Inter has Stationes Patriarchales Sanctæ Crucis, & Beatæ Agnetis Stationibus computatis. Alii vero denarii, qui ab Ecclesiis dantur in Stationibus, more solito dividantur. Item Cantor, qui ad Officium ante Gloriam de Introitu Missæ non venerit, & qui in Officio usque in fine post communionis non permanserit, nisi necessitate urgente licentiatus a Primicerio vel Priore Cantorum, si Primicerium abesse contigerit, de Officio recedere compellatur; sicut esse dicitur consuetum, debita sibi tunc distributione privetur, distribuenda proportionaliter inter Primicerium, & Cantores. Item Primicerius habeat duos equos, unum pro se duodecim libras dictorum denariorum; & alium pro serviente, septem libras valentem: Quod si in ambobus equis, vel in uno defecerit, tamdiu proportionaliter debita sibi portione, inter Cantores distribuenda, privetur, donec duos equos habeat, ut superius est expressum. Similiter & Cantor unum equum habeat proprium octo libras valentem; Alioquin tamdiu sua portione careat, donec habuerit ipsum: interim autem inter Primicerium, & Cantores ejus portio dividatur. Item Cantor qui secunda, quarta, & sexta feria ad Basilicam Principis Apostolorum, tempore quadragesimali (*b*) non iverit, suam tunc distributionem ammittat, & alias puniatur, sicut puniri hactenus consuevit; & dividatur ejus

*ntorum nu-
um definit,
Primiceri-
designat.*

*Primicerii
us, ac cu-*

Quæ merces Cantoribus qui Stationibus intersunt, præstanda sit, definit.

Pœnas in Cantores desides ac negligentes statuit.

Alia a Primicerio & Cantoribus servanda præscribit.

Statis quadragesimæ diebus ad S. Petri Basilicam tenentur accedere.

(*a*) Ita olim dicebatur Ecclesia S. Mariæ in Aracœli, cujus historica Monumenta typis edi curavit eruditissimus P. Casimirus a Roma, Ordinis Minorum, qui *Observantes* nuncupantur.

(*b*) Notandum hoc loco succurrit, quod Petrus Mallius in Opusc. de Vat. Bas. num. 118. ap. Bolland. to. 7. Jun. literis consignavit: *Crux*, inquit, *Dominica quadragesimali videlicet tempore* (præsertim feria secunda, quarta, & sexta) *sumitur de Sanctissimo S. Petri Altari, quæ præcedat Populum pœnitentem per totam Quadragesimam ad Stationes euntem de institutione Sanctorum Patrum. Quæ nimirum Crux Stationalis ob Christi & Apostolorum ejus reverentiam in tanta veneratione a cunctis est habita, quod, sicut Cantores Regionarii asserunt, hac Cruce non delata, immunes a statione recedant.* Idipsum habet Maph. Vegius.

(*a*) Scho-

ejus distributio inter Primicerium & Cantores. Item si prædictorum Cantorum aliquis in Patriarchalibus Ecclesiis prout consuetum est, omiserit pernoctare (*a*), privetur eo, quod provenire sibi ex hujusmodi pernoctatione solebat, & etiam distributionibus omnibus, quæ adduntur in Missa. Item pro pernoctatione qualibet habeat Cantor sex denarios, Primicerius vero duplum. Item utantur Cantores in Officio Cappis nigris tempore yemali, & Superpelliceis in æstivo. Item si Primicerius, qui cum Scolæ caput existat, in continuatione Stationum debet aliis esse forma; Stationibus (*b*) Patriarchalium Ecclesiarum omiserit interesse, puniatur, prout dictum est superius de Cantore. Si vero Primicerius in aliis Stationibus absens fuerit pro viginti vicibus in anno, licet per superiorem argui & corrigi possit inde, debitis tamen sibi distributionibus non privetur: Sed de prædictis pœnis Cantorum, si in hiis viginti vicibus ipse Primicerius ex necessitate absens fuerit, in aliis vero præsens, duas habeat portiones. Reverentiam vero & servitium Primicerio in officiis, & aliis locis a Cantoribus debita, rationes alias, consuetudines, & ordinationes, quæ in officio ad Primicerium ipsum spectant; districte volumus observari. Sed correctio Primicerii, & Cantorum fiat, sicut hactenus fieri consuevit. Hæc autem nostra super præmissis provisio tamdiu rata permaneat, donec de prædicta Scola per Sedem Apostolicam, dante Domino, in melius ordinetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Alia, quæ ad Primicerii & Cantorum disciplinam pertinent, subjicit.

Primicerio Cantores obediant.

Pœnæ in refractarios statuuntur.

Datum Lugduni Kalendas Octobris Anno Octavo.

Ecclesiam S. Cornelii ad Monasterium de Farneta spectantem, Basilicæ Vaticanæ conferri mandat.

Ex Autogr. (*c*) in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 3. Fas. 8.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio S. Tituli Sanctæ Mariæ Transtiberim Presbytero Cardinali Vicario nostro in Urbe (*d*); *Salutem, & Apostolicam Benedictionem.*

EX suscepto Apostolatus Officio Ecclesiarum omnium utilitatibus nos intendere convenit, sed eo sollicitius Basilicæ Principis Apostolorum commoda procurare tenemur, quo venerabilior ob ipsius reverentiam Principis esse dinoscitur, & specialius ad nos spectat. Hinc est, quod cum eidem Basilicæ redditus, & proventus temporis excrescente malitia sint, ut accepimus, plurimum diminuti; Nos Ministrorum ipsius indigentiæ debito compatientes affectu, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus Dilectos Filios Abbatem, & Conventum Monasterii de Farneta (*e*) ex parte nostra moneas efficaciter, & inducas, eisque præcipias, ut Ecclesiam Sancti Cornelii ad Monasterium ipsum spectantem cum suis pertinentiis præfatæ Basilicæ, præsertim, cum

Basilicæ redditus temporum injuria imminuti.

Hortatur præcipit, E clesiam S. Co nelii Basili S. Petri uni

(*a*) Scholæ sive Collegio Cantorum D. Gregorium hujus nominis Primum domicilia duo, aliud nempe sub Vaticanæ Basilicæ gradibus, aliud ad Lateranensem Ecclesiam constituisse, Jo: Diac., ut vidimus pag. 25. not. *p* testatur. Concinit, quoad S. Petri Templum, noster Mallius, cujus verba apud Martinell. Rom. Sacr. pag. 375. sunt hujusmodi: *Fecit Xenodochium B. Gregorius juxta gradus B. Petri, & constituit ibi tres Cantores cum Primicerio, qui jugiter officiarent Missam ad Altare B. Petri &c.* Cantores igitur, quibus & duas faculas, & sextam partem Oblatorum ad Altare S. Petri, ut Canonic. Romanus scribit tit. 43, Hebdomadarii tribuebant; ex Schola, sive Collegio, de quo agimus, selectos arbitramur. Hinc verbum *pernoctare*, in Diplomate usurpatum, perinde sonare conjicimus, ac vigiliis nocturnis interesse: quod magis innuere videtur sex denariorum distributio, uti mox Bulla subjicit, *pernoctantibus* facienda.

(*b*) Stationum numero Vaticana S. Petri Basilica ceteras Urbis Ecclesias longe præstat, uti ex vetustissimis Rom. Eccl. Ritualibus Libris compertum est. Hisce Monumentis edoctus Jo: Mabillon. cap. 5. comment. in Ord. Romanum, viginti enumerat, plerasque sane antiquissimas. Index solemnium Collectar. & Station. tom. 2. Mus. Ital. Mabill., vetera Calendaria, seu Capitularia a Jo: Front., Ven. Card. Thomas., ac V. Cl. Dom. Georgi tom. 3. Liturg. Rom. Pont. edita rem satis declarant. Consulatur hujus Oper. pag. 2. & 21. not. *e*.

(*c*) Quod cum in extrema sui parte truncatum sit, unum & alterum vocabulum supplevimus ex authentico Transumptorum Libro Ludov. Cecii apud Archiv. nostrum sign. lit. B. pag. 112. Quæ autem hoc Authore proferimus, ea charactere, ut ajunt, *corsivo* exprimi curavimus.

(*d*) Quid hìc sonet Vicarius Romani Pontificis, supra diximus pag. 79. not. *e*.

(*e*) Abbatia S. Mariæ de Farneta sive Ferniti, aut de Farneta nuncupata Ord. S. Benedicti, uti apud August. Lubinum in lib. de Abbat. Ital. pag. 128. legimus, quatuor passuum millibus distat Perusio ad Boream, a fluvio Tiberis milliario & medio, in districtu Castelli de *Columello*, alias *Colomella*: ipsa idcirco ponitur in Diœcesi Perusina, quamvis ex Codice Taxarum Cameræ Apostolicæ in Diœcesi Cortonensi describatur.

(*a*) Mu-

eum onerosa potius, quam fructuosa eidem Monasterio esse dicatur, conferant Mensæ Ministrorum ipsorum usibus profuturam; exponens eisdem, quod recompensationem propter hoc eidem Monasterio facere intendimus congruentem. *Quod si* forte se tardos exhibuerint vel difficiles in hac parte, studeas super his tractare sollicite cum eisdem, *notificaturus* nobis quicquid duxeris faciendum, ut ad hujusmodi complementum negotii prout nobis rescripseris, *procedamus*.

Datum Lugduni vi. Idus Novembris, Pontificatus nostri Anno (*a*).

In eos qui Bona Monasterii S. Martini in Montibus aut injuste occupant, aut oneribus gravant, excommunicationis sententiam promulgari mandat. Nonnulla item in absolutione a censuris ob violentam manuum injectionem servanda præscribit.

Ex Autographo in Caps. 13. Fasc. 289. Archiv. Basil. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis & Episcopis, & Dilectis Filiis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Archidiaconis, Plebanis Archipresbyteris, & aliis Ecclesiarum Prælatis per Tusciam, Maritimam, & Campaniam constitutis; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

[A]N. CH. 1252.

NON absque dolore cordis, & plurima turbatione didicimus quod ita in plerisque partibus Ecclesiastica censura dissolvitur, & canonicæ sententiæ severitas enervatur, ut viri religiosi, & hii maxime qui per Sedis Apostolicæ privilegia majori donati sunt libertate, passim a malefactoribus suis injurias sustineant, & rapinas; dum vix invenitur qui congrua illis protectione subveniat, & pro fovenda pauperum innocentia se murum defensionis opponat. Specialiter autem dilecti Filii... Abbas, & Conventus Sancti Martini in Monte Cistercien. Ordinis, tam de frequentibus injuriis, quam de ipso cotidiano defectu justitiæ conquerentes, universitatem vestram litteris petierunt Apostolicis excitari; Ut ita videlicet eis in tribulationibus suis contra malefactores eorum prompta debeatis magnanimitate consurgere, quod ab angustiis quas sustinent, & pressuris, vestro possint præsidio respirare. Ideoque universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, atque præcipimus, quatinus illos qui possessiones, vel res, seu domos prædictorum Fratrum, vel hominum suorum irreverenter invaserint, aut ea injuste retinuerint, quæ prædictis Fratribus ex testamento decedentium relinquuntur, seu in ipsos Fratres contra Apostolicæ Sedis indulta sententiam excommunicationis, aut Interdicti præsumpserint promulgare, vel decimas laborum, seu nutrimentorum ipsorum, spretis Apostolicæ Sedis privilegiis, extorquere, monitione præmissa, si laici fuerint, publice candelis accensis excommunicationis sententia percellatis; Si vero Clerici, vel Canonici Regulares, seu Monachi fuerint, eos, appellatione remota, ab officio, & beneficio suspendatis; neutram relaxaturi sententiam, donec prædictis Fratribus plenarie satisfaciant. Et tam Laici, quam Clerici Seculares, qui pro violenta manuum injectione Anathematis Vinculo fuerint innodati, cum Diocesani Episcopi litteris ad Sedem Apostolicam venientes, ab eodem vinculo mereantur absolvi. De Monachis vero, & Canonicis regularibus id servetur; ut si ejusdem Claustri Fratres manus in se injecerint violentas, per Abbatem proprium; si vero unius Claustri Frater in Fratrem alterius Claustri hujusmodi præsumpserit violentiam exercere per injuriam, passi & inferentis Abbates absolutionis beneficium assequantur, etiamsi eorum aliqui prius quam habitum reciperent Regularem, tale aliquid commiserunt, propter quod ipso actu excommunicationis sententiam incurrissent; nisi excessus ipsorum esset difficilis, & enormis, utpote si esset ad mutilationem membri, vel sanguinis effusionem processum, aut violenta manus in Episco-

[A]bsurdum, [q]ui Deo va[can]t, jaceant [ind]efensi.

[M]andat id[e]o, ut ab a[li]is injuriis [M]onachi, im[po]sita excom[mu]nicationis, [e]t suspensio[nis] pœna, exi[ma]ntur.

Quisquis Monachos percusserit, si Clericus sit vel Laicus, a Sede Apostolica absolvendus;

Si Monachus a proprio Abbate:

Ni gravior fuerit, vel enormis percussio.

(*a*) Mutilum est, ut præmonuimus, in extrema sui parte hoc quod tractamus, Innocentii IV. Diploma: quo igitur anno illud Pontifex ediderit, definire nequimus. Cum vero Lugduni exaratum fuerit; ea temporis intercapedine, quæ ab an. Christi 1243. usq. ad an. 1250. effluxit, procusum dicamus oportet: Quandoquidem, teste Matthæo Parisio, Innocentius IV. die 28. Junii an. 1244. clanculum in Gallias iter aggressus, ac per complures annos Lugduni moratus, nonnisi anno 1251. inde secessit, & quidem ante vi. Idus Novembris, quæ dies Bullæ inscribitur.

Episcopum, vel Abbatem injecta; aut excessus tales, & similes sine scandalo nequeant præteriri. Si vero in Clericos seculares manus injecerint, pro vitando scandalo mittantur ad Sedem Apostolicam absolvendi. Villas autem in quibus bona prædictorum Fratrum, vel hominum suorum per violentiam detenta fuerint, quamdiu ibi sunt, interdicti sententiæ supponatis.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Nonis Februarii, Pontificatus nostri Anno IX.

Vaticanas Oblationes, quarta parte excepta, Fabricæ, luminibus Ecclesiæ, & necessitatibus pauperum esse addictas, Peregrinis declarat: idipsum præcipit ceteris manifestari (a).

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 2. Fasc. 255.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Beatorum Petri, & Pauli Limina visitantibus; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1252.

Præcipua B. Petri fiducia atque authoritas commendatur.

GRadiente Domino super aquas Petrus humanæ conditionis oblitus, sibi dari viam in fluctibus & poposcit, & meruit, tantaque fuit confidentia mentis ejus, ut crederet se posse per fidem, quod impossibile sciebat homini per naturam. Unde propter constantiam suæ fidei, qui pisces capiebat in undis, piscator est hominum constitutus in Terris; hamumque Doctrinæ misit in seculo, ut appositi cibi dulcedine protrahat vagantes ex eo, quos suam offerat Salvatori capturam, in cujus verbo rete laxavit. Hic autem Pastor Gregis Dominici, Piscator hominum, Clavigerque Regni Cælestis, quos tabes peccati commaculat, in veræ fidei confessione detergit, & demersos in pelago vitiorum, per cibum doctrinæ quem in suæ prædicationis hamo suspendit, ab infimis educit ad altum, Januam eis Regni Cælestis aperiens, cujus a Domino claves accepit. Cum igitur vos huc merita ejus attraxerint, ut cibo suorum pascamini meritorum, ad instar felicis recordationis Innocentii Papæ Prædecessoris nostri, præsenti vobis pagina declaramus, omnes Oblationes, quæ sunt in hoc Altari Majori, & in Arca etiam sub Altare, præter quartam partem Canonicorum, Fabricæ, ac luminaribus hujus Ecclesiæ, necnon, & necessitatibus esse Pauperum deputatas. Unde hiis, qui vobis aliter forte suggererent, non credentes, meliores oblationes vestras, & alias, quas portatis de vestris partibus Beato Petro transmissas in Altari Majori deponatis, & Arca, quæ sub Altare consistit; nec eas pravis suggestionibus aliquorum offerre, vel deponere alibi præsumatis. Quocirca Universitatem vestram monemus attentius, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatinus hoc publice in vestra Patria prædicetis, & intimetis etiam omnibus Peregrinis, quibus in strata obviaveritis redeuntes. Ne igitur quisquam præsumat super hoc pervertere veritatem; quicumque aliter, quam in istis literis continetur, vobis Peregrinis præsumpserit affirmare, reum se de tanto mendacio apud districtum Judicem recognoscat.

Oblationum usum declarat.

Ne quis fort[e] aliis imponat cui bono oblationes inservi[ant], evulga[ri] mandat.

Datum Perusii IIII. Idus Februarii, Pontificatus nostri Anno Nono.

Canonicorum qui Vaticanæ Basilicæ inserviunt, ac de ejusdem reditibus sunt participes, numerum præfinit ad viginti quinque.

Ex Autogr. in Vat. Basil. Tabular. Caps. 7. Fasc. 13.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis S. Tituli Sanctæ Mariæ Transtyberim Presbytero Cardinali, Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1254.

APostolici culminis Principatum tenentes in terris, licet immeritos, digne vigilantia nos specialis sollicitat, ut circa Ecclesiæ vestræ statum, & ad decorem ipsius præcipue intendamus, quæ inter cunctas Orbis Ecclesias dignitatis conspicuæ fulget honore; Apostolorum quidem Principis insignita vocabulo, suisque præcelsis

Decus Vaticanæ Basilicæ ceteris Orbis præstat Ecclesiis.

(a) Ejusdem plane generis Diploma ab Innocentio III. procusum, dedimus pag. 96.

...quousque Canonicorum numerus excreverit.

celsis meritis decorata. Cum igitur, sicut Nobis curavistis exponere, nullus in dicta Basilica certus portionum numerus habeatur, & triginta sex Canonicis ipsius Basilicæ oporteret nunc, si præsentes existerent, totidem ministrari de ipsius proventibus portiones; postulastis suppliciter super hoc vobis paterna sollicitudine provideri. Nos itaque, sicut convenit, attendentes, quod ad grandem multitudinem portionum nequaquam ipsius Basilicæ sufficiant facultates; vestris supplicationibus inclinati, pensatis eisdem facultatibus diligenter, vicenarium, quinarium portionum numerum in Basilica ipsa taxamus, de cetero inibi observandum; & Apostolica auctoritate statuimus, ut eadem hujusmodi numero, computatis in eo Archipresbyteri, Metæ (*a*), & Cameræ (*b*) portionibus, amodo sit contenta, Canonicis ipsius, qui in possessione, vel quasi percipiendi portiones sunt, vel fuerunt, suas nichilominus retinentibus portiones, quousque Basilica ipsa redacta fuerit ad numerum prætaxatum.

...Canonicorum numerum definit.

Ne alii recipiantur cavet.

Insuper quoque vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut nullis receptis in dicta Basilica, qui nondum portionem receperunt in ipsa, vel in posterum recipiendis de portione aliqua providere, nec eos admittere ad communes tractatus Capituli, seu ad residendum in ipsa Basilica, priusquam ad prædictum numerum eadem redigatur Basilica, & aliquis de numero ipso desit, aliquatenus teneamini, neque ad id compelli possitis per litteras Sedis ejusdem, seu Legatorum, vel Vicariorum ipsius impetratas, vel etiam impetrandas, cujuscunque tenoris existant. Districtius inhibentes, ne quidquam contra prædictorum Statuti, & Indulti tenorem super præmissis aliquatenus attemptetur. Nos enim decernimus irritum, & inane, si secus super hiis fuerit attemptatum, ac nullius prorsus esse valoris litteras prædictæ Sedis, seu Vicariorum, vel Legatorum ipsius, si quæ sunt, vel erunt deinceps super præmissis, vel aliquo præmissorum obtentæ, ac processus, si qui sunt, vel fuerint habiti per easdem, & interdicti, suspensionis, & excommunicationis sententias, si quas auctoritate ipsarum contra vos communiter, vel divisim contigerit promulgari.

Si quid Bullæ contrarium moliri quis audeat irritum declarat.

Clausulam pœnalem apponit.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ taxationis, constitutionis, concessionis, inhibitionis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Laterani xv. Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri Anno XI.

ALEXAN-

(*a*) De veteri marmoreo ædificio, quod *Meta* dicebatur, pauca prænotavimus fol. 27. not. *b*. Militibus aliquot Metam ipsam custodientibus, unam ex portionibus Canonicalibus pro stipendio fuisse destinatam, cum Antonius Petri in suo Ms. Diario ab anno 1404. ad 1417. affirmat, tum complura Diplomata inferius promenda satis innuunt.

(*b*) *Cameræ portio mortua ad expensas faciendas pro Basilicæ negotiis .... viget etiam hodie; nullum tamen habet nomen; cum Basilica hujusmodi onera ex communi Massa sustineat*. Ita in Lib. de Veron. pag. 41. scribit noster Jac. Grimald., qui Paulo Quinto Pontifice floruit.

ALEXANDER IV.

Alexander IV. die 21. (a) Decembris anno 1254. ad Summi Pontificatus dignitatem evectus est, ac die 25. ejusdem mensis coronatus: Anno 1261. e vivis abiit 8. Kal. Junii, postquam sexennium, menses 5. ac dies tredecim Ecclesiam administrasset.

Quæ sui Prædecessores de Statione ad S. Mariæ in Saxia quotannis celebranda, & Vultus Sancti delatione per Canonicos habenda decreverant, novo firmat Diplomate; eisdem Sancti Petri Canonicis præmium adauget (b).

Ex Regest. 1. Alexandri IV. Epist. 189. fol. 22. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Accurimbono Rectori, & Fratribus Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1255.

Instituta Stationis ratio ac congruentia a morali sensu petita.

AD commemorandas nuptias salutares, quæ in conversione peccatoris moraliter celebrantur inter Spiritum hominis & Gratiam Conditoris, ex quibus affectus & actiones tanquam filii ac filiæ generantur, fel: rec: Innocentius Papa Prædecessor noster, Dominica prima post Octavam Epiphaniæ, quando illud legitur Euangelium, quod Jesus cum Discipulis suis in Cana Galilææ, ubi Mater ipsius erat, invitatus ad nuptias aquam convertit in vinum, solemnem apud Hospitale vestrum instituit Stationem, in quo vos ex institutione Apostolica divino estis obsequio mancipati, ea potissimum ratione, quod in illis nuptiis sex hidriæ secundum purificationem Judæorum fuisse narrantur. Et quidem in hoc Hospitali, tamquam in Cana Galilææ, loco videlicet, ubi zelus est transmigrandi de vitiis ad virtutes, positæ sunt sex hidriæ, idest sex opera misericordiæ instituta, quæ sunt pascere esurientem, potare sitientem, colligere hospitem, vestire nudum, visitare infirmum, & incarceratum adire; ad purificationem utique Judæorum, ut per illa videlicet confitentes, a vitiis expientur. Illæ vero sex hidriæ, usque ad summum implentur, quando illa sex opera misericordiæ ad perfectum usque geruntur; & ex aqua fit vinum, cum ex merito eleemosynæ vis attenditur* caritatis: quia vero Jesus cum Discipulis suis ad has nuptias in Cana Galilææ, ubi Mater ejus erat, legitur invitatus, idcirco rationabiliter idem Prædecessor noster instituit, ut Effigies Jesu Christi a Beati Petri Basilica per ejusdem Canonicos ad dictum Hospitale, ubi memoria Gloriosissimæ Matris ejus recolitur, infra capsam ex auro & argento & lapidibus pretiosis ad hoc specialiter fabricatam venerabiliter deportare; fidelibus populis, qui ad has Nuptias celebrandas, devote convenerint, desiderabiliter ostendenda. Nos autem tam prædicti Innocentii qui Domino revelante, venerandum aliis aperuit sacramentum, eo etiam inspirante imitandum aliis præbens exemplum; quam bonæ memoriæ Honorii, Gregorii, & Innocentii prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentes concedimus, statuimus, & jubemus, ut pro mille pauperibus extrinsecus adventantibus, & trecentis personis intus degentibus decem & septem libræ usualis monetæ, ut singuli accipiant tres denarios, unum pro pane, alterum pro vino, alterumque pro carne ab Elemosinario Summi Pontificis, annuatim vobis in perpetuum tribuantur. Et Canonicis supradictis, qui præscriptam Effigiem Salvatoris processionaliter deportabunt, singulis duodecim nummi, & cereus unius libræ, qui deferatur accensus, de Oblationibus Confessionis Beati Petri præstentur; necnon de eisdem Oblationibus centum solidi ejusdem monetæ per dictum Elemosinarium pro eorumdem Canonicorum, Effigiem ipsam

Prædecessorum exempla sequutus, certam eleemosynæ quotam distribui mandat.

Canonicis etiam honorarium assignat.

* *Leg.* accenditur.

Cur Veronica a Canonicis S. Petri deferenda?

(a) Ita Raynaldus, cui Scriptores plurimi concinunt; ejusque sententiam haud spernendis rationibus confirmavit Clar. Auctor, qui Bullarium Romanum novissime excusum adnotationibus illustravit: tametsi non omnino inprobanda videatur illorum opinio, qui ex Nicolao de Curbio in Vit. Innocentii IV. cap. 4. tom. 3. Script. Rer. Italic., Alexandrum IV. pridie Idus Decembris Summum Pontificem electum fuisse autumant.

(b) Consulatur Innocentii III. Constitutio pag. 89. & seq. ubi de hoc argumento agitur.

(a) Sa-

Sacras Indulgentias elargitur.

ipsam portantium refectione (a) sumantur. Quia vero non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit ex ore Dei, debet huic Stationi Romanus Pontifex cum suis Cardinalibus interesse, ut Missarum solemnia celebret ibi, & exhortatorium faciat de hac celebritate sermonem: Neve fidelis populus, famelicus ab iis nuptiis revertatur, præter materialem & doctrinalem, spiritualem quoque sibi cibum impendat, remissione unius anni de injunctis sibi pœnitentiis indulgendo. Monemus igitur & obsecramus Successores nostros per Christum Jesum, qui venturus est judicare vivos & mortuos, ut hanc Institutionem, quæ de pietatis fonte noscitur processisse, faciant inviolabiliter observari, sub obtestatione divini judicii prohibentes, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, constitutionis & jussionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ritum perpetuo servandum præcipit, pœnis etiam interpositis.

Datum Neapoli Kalendis Martii, Anno Primo.

Priorem & Capitulum Ecclesiæ Sancti Quirici sententiis excommunicationum, aliisque molestiis per Claudium Vaticanæ Basilicæ Canonicum, ac nonnullos Clericos vexatum, eximi jubet & absolvi.

Ex Regest. 1. Epist. Alexandri IV. Anni 1. Epist. 195. fol. 24. apud Archiv. Apost. Vat.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Joanni Guerrerii Canonico Ecclesiæ Sanctorum Cosmæ & Damiani de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1255.

Facti series.

Significarunt nobis Dilecti Filii Prior, & Capitulum Ecclesiæ Sancti Quirici de Urbe, quod licet duo recepti in Clericos ejusdem Ecclesiæ ultra taxatum numerum servitorum ejusdem per Sedem Apostolicam confirmatum, nondum sint assecuti portiones ibidem; nihilominus tamen Claudius Canonicus Basilicæ Principis Apostolorum, & Archipresbyter Sanctæ Mariæ in Aquiro de Urbe super conferendo sibi Archipresbyteratu, quem in eadem Ecclesia Sancti Quirici falso esse proponit, ac tres alii Clerici dictæ Urbis super receptione ac promissione sua in Ecclesia ipsa Sancti Quirici, per litteras generales a felicis recordationis Innocentii Papæ prædecessoris nostri ad diversos executores obtentas, eos multipliciter molestantes, aliqui eorum fecerunt in dictos Priorem, & Capitulum diversas excommunicationum sententias promulgari. Quia vero pro parte ipsorum Prioris, & Capituli ad providentiam Sedis Apostolicæ super hoc habitus est recursus: Nos eorum gravaminibus occurrere solicitudine paterna volentes mandamus, quatenus, si est ita, sententias ipsas juxta formam Ecclesiæ relaxans, Claudio, & Clericis supradictis perpetuum super præmissis imponas silentium, nec præfatos Priorem, & Capitulum permittas ab eis super hiis de cetero indebite molestari. Contradictores, & molestatores hujusmodi per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstante si aliquibus a Sede Apostolica sit indultum, quod suspendi vel interdici aut excommunicari non possint per litteras Apostolicas, nisi de Indulto hujusmodi plena, & expressa in eis mentio habeatur.

Censuræ promulgatæ relaxantur, ac silentium imponitur.

Contradictores coercentur.

Datum Neapoli iii. Nonas Martii, Anno Primo.

Quæ

(a) Sacris expletis functionibus, sobriam corporis refectionem apud Majores nostros aliquando usitatam, plurimis exemplis ostendere fas est. Externa præterimus, domestica tantum indigitamus, quæ præsto sunt consulentibus pag. 42. not. g, pag. 69. not. b, & pag. 77. not. c.

(a) Ha-

Quæ Prædecessores super Ecclesia de Holcham Monasterio Sancti Martini concessa, in vim Privilegiorum Regum Angliæ, Episcopi, atque Capituli Norvvincensis decreverant, confirmantur.

Ex Regest. 1. Alexandri IV. Ep. 487. fol. 210. apud Archiv. Apostol. Vatican.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monasterii Sancti Martini Viterbien. Cistercien. Ordinis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1256.

CUM a nobis petitur quod justum est, & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per solicitudinem Officii nostri ad debitum perducatur effectum. Significastis siquidem nobis, quod carissimus in Christo Filius noster Henricus Illustris Rex Angliæ, jus patronatus quod spectabat ad ipsum in medietate Ecclesiæ de Holcham Norvvincen. Dioecesis vobis in eleemosinam contulisset; bonæ memoriæ Pandulphus Norvvincen. Episcopus tunc electus, Apostolicæ Sedis Legatus, sui Conventus accedente consensu, medietatem ipsius Ecclesiæ cum pertinentiis suis, considerata paupertate Monasterii vestri, vobis in usus proprios duxit liberaliter concedendam, perpetuo Vicario, qui pro tempore servierit in eadem, portione decem Marcarum de ipsius proventibus reservata, prout in litteris Regis, Episcopi, & Conventus prædictorum plenius continetur. Nos igitur vestris precibus inclinati, ad instar felicis recordationis Gregorii, & Innocentii Prædecessorum Nostrorum Romanorum Pontificum, tam donationem Regiam, quam concessionem dicti Episcopi, sicut pie ac provide factæ sunt, auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; ad majorem rei evidentiam tenores litterarum ipsarum de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est: Henricus Dei gratia Rex Angliæ &c. (*a*) Universis Christifidelibus ad quos litteræ istæ pervenerint Pandulphus Dei gratia Norvvincen. Electus &c. (*b*) Omnibus ad quos litteræ istæ pervenerint Willelmus Prior Norvvincen. & Conventus ejusdem loci salutem in Domino. Noverit &c. (*c*) Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Juris patronatus concessionem, & confirmationem præmittit.

Concessionem confirmat.

Diplomatum tenorem inserit.

Bullæ firmitatem conciliat.

Datum Laterani IIII. Nonas Maji, Anno Secundo.

Vaticani Templi Ædificia reparanda, necnon sarta tectaque servanda curat ex ejusdem Ecclesiæ Oblationibus, quarum usus designat.

Ex Vat. Basil. Tabul. in Lib. Transumptor. sign. lit. A. fol. 1. (*d*).

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbitero, & Canonicis Sancti Petri; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

SI diffusis per Orbem terrarum Ecclesiis ex injuncto Nobis a Deo Apostolatus officio, salubriter providere tenemur, curam Ecclesiarum Urbis, & præsertim Ecclesiæ B. Petri Apostoli, per quem ad Nos susceptæ administrationis auctoritas, Domino Jesu Christo committente, pervenit, tanto sollicitius habere nos convenit, quanto specialius hoc Nobis, sicut proprio earum Antistiti, non est dubium imminere. Proin-

Basilica S. Petri curam exigit peculiarem.

(*a*) Harum literarum tenorem videsis supra in Bulla Gregorii IX. pag. 118.

(*b*) Consulatur Gregoriana Bulla fol. 119.

(*c*) Repetendus literarum tenor ex præcitato Diplomate Gregorii IX. pag. 119.

(*d*) Hujusce Diplomatis Autographum in Basilicæ nostræ Archivo aliquando extitisse, colligimus ex Indice Bullarum ejusdem Tabularii. Quamvis autem diligenter quæsitum, nondum tamen datum est reperire.

Quota oblationum portio pauperibus eroganda sit; & quæ nam ex oblationibus deducenda.

Proinde neceſſitatem ipſius Eccleſiæ in conſervandis, & reparandis ædificiis attendentes, & timentes, ne pro expenſarum defectu aliquid in ea depereat, per Oblationes, quæ in eadem Eccleſia Domino pia devotione Fidelium offeruntur, de communi conſenſu, & conſilio Fratrum noſtrorum in hac parte duximus providendum (*a*). Statuimus igitur, ut ſalva quarta parte Canonicis ipſius Eccleſiæ, ſicut Sanctæ memoriæ Pater, & Prædeceſſor noſter Eugenius Papa conſtituit (*b*), ſalvis etiam conſuetudinibus, quæ Nobis, & curæ noſtræ (*c*), ſeu etiam Cardinalibus (*d*), & aliis Eccleſiis (*e*), & Eccleſiaſticis Perſonis (*f*) de antiquitate debentur, quarta Oblationum portio Pauperibus per eorum proviſionem, qui a Nobis ad hoc deputati fuerint, fideliter erogetur (*g*). Nobis autem de hac luce migrantibus, in libera Succeſſoris noſtri remaneat voluntate, & ipſius providentia, ſicut ſibi placuerit, diſponat; ſic tamen, ut ſi tranſitus noſter infra præſentem annum evenerit, Conſtitutio tamen iſta per totum anni circulum obſervetur. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conſtitutionis infringere &c. Si quis &c.

Conſtitutionis robur ad vitam Legislatoris protenditur.

Datum Laterani vi. Kalend. Junii (*h*).

Monaſterio S. Martini in Monte jus tribuit ſucceſſionis in iis Bonis, quæ Monachi, ſecluſa Profeſſione, eſſent conſequuturi.

In Capſ. 13. Faſc. 62. Archiv. Baſilic. Vatican. proſtat Originale.

Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati & Conventui Monaſterii Sancti Martini in Monte Viterbien. Ciſtercien. Ordinis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1256.

DEvotionis veſtræ precibus inclinati, vobis auctoritate præſentium indulgemus, ut poſſeſſiones, & alia bona tam mobilia, quam immobilia, quæ perſonis Fratrum veſtrorum, relicta mundi vanitate ad Monaſterium veſtrum convolantium, & profeſſionem facientium in eodem, jure ſucceſſionis, vel alio juſto titulo, ſi remanſiſſent in ſeculo, contigiſſent, & ipſi potuiſſent libere aliis erogare, feudalibus rebus dumtaxat exceptis, valeatis exigere, petere, ac habere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ Conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit; indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum Anagniæ IIII. Non. Octobris, Pontificatus noſtri anno ſecundo.

Mona-

(*a*) Reſtaurandæ Baſilicæ S. Petri, cum quid dirutum eſſet, neceſſariam ſibi curam ſingulari quadam Oblatione Romanos Pontifices indixiſſe, tradit Maph. Vegius lib. 3. num. 161. Oper. de Reb. Memorab. Baſil. S. Petri apud Patres Bollandian. to. 7. Junii. Vegii dicta confirmant (præter Innocentii III. Bullam fol. 96, aliaſque geminas ſucceſſorum ejuſdem) S. Leonis IX. Diploma pag. 35. percurrendum, & Hadriani I. Literæ pag. 13. & 14.

(*b*) Quemadmodum vidimus pag. 51. Attamen meminiſſe opus eſt, ſplendidum Eugenii III. donum ſic ab Innocentio III. & Gregorio IX. geminatum fuiſſe (quod liquet pag. 77. & 111.) ut Oblationum medietatem Canonici potirentur.

(*c*) Vide quæ adnotavimus pag. 72. not. *c*.

(*d*) Ex Oblatis ad Altare S. Petri, Cardinalem Epiſcopum Silvæ Candidæ, ac deinde Portuenſem fuiſſe participem, evincunt præallatæ Joannis XIX., Benedicti IX., & Victoris II. Conſtitutiones. Quidnam vero perciperent Cardinales Hebdomadarii S. Petri, animadvertimus pag. 123. not. *b*. Camerarius & Cancellarius inter participantes procul dubio locum obtinebant, teſte Cencio tit. 11. 43. & 47. ſui Rom. Ordinis. Univerſo denique Cardinalium Cœtui portionem ex eiſdem Oblatis attributam, laudatus Cencius tit. 39. Canonic. Roman. tit. 41. ac Benedictus num. 7. Rom. Ord. perſpicue declarant.

(*e*) Quin memorem Urbis Eccleſias a prædicto Cencio Camerario tit. 17. & 39. recenſitas, ac die Beato Marco ſacra largitionibus ex D. Petri Altari deſumptis, pro ſua quaſque dignitate donatas; una præ ceteris ſeſe mihi offert Liberiana Baſilica, cujus Archipresbyterum, ejuſque Fratres nempe Canonicos alloquens Innocentius IV. in Diplomate quod anno I. Pontific. edidit, quodve ex parte retulit V. Cl. Morett. Op. de Presbyt. part. 1. ſect. 3. n. 8. & ſect. 8. n. 2, hæc habet: *Quia fel. rec. Clemens* (III.) *PP. noſter Prædeceſſor, dum in minori officio conſtitutus Præneſtinæ Eccleſiæ pie ſederet, in Eccleſia veſtra Palatium de proprio fecerit fabricari Præneſtino Epiſcopo.... Addens prætera, qualiter apud Eccleſiam veſtram a pueritia educatus fuerit, plurimum in venerationem locum ipſum habens; quum fel. rec. Eugenius PP. III. de xii. unciis Oblationum B. Petri, & Miniſterium* (fort. *Miniſteriorum*) *tres uncias Eccleſiæ B. Petri conceſſerit, ipſe de conſilio Fratrum ſuorum de ix. unciis earumdem Oblationum, quæ Sedi Apoſtolicæ remanſerant, vobis & per vos Eccleſiæ ſupradictæ* (S. Mariæ Majoris) *unam unciam dedit, conceſſit in perpetuum & firmavit, detractis tamen conſuetis expenſis, quas fieri oportebit pro ipſius modulo quantitatis: Nos vero eorumdem Prædeceſſorum noſtrorum veſtigiis inhærentes.... donationem unciæ ipſius ratam habemus, & eam futuris temporibus illibatam permanere ſancimus.*

(*f*) Puta Acolythis S. R. E., Capellanis Summi Pontificis, & aliis, de quibus multa congerit prælaud. Morettus part. 1. Lucubrat. de Presbyt. Quoad Cantorum Scholam, videſis Honorii III. Diploma pag. 105. ſuperius allatum.

(*g*) Oblatorum ad Altare S. Petri, portionem quamdam pauperibus addictam; ſæpe, ut vidimus, Summi Pontifices declararunt.

(*h*) Pontificatus annum ſilet exemplum illud ſeu copia, ex cujus fide hanc Alexandri IV. Bullam publica luce donamus. Anno ſui regiminis II. ſive æræ Chriſtianæ 1256. a Summo Pontifice conſtitutionem ipſam fuiſſe procuſam, dies qua conſignata eſt, nimirum 6. Kal. Junii, & locus unde prodiit, nempe Lateranum in Urbe, ſatis innuere videntur. Diem quippe Maji viceſimam ſeptimam nonniſi anno ſui Pontificatus ſecundo, Incarnationis 1256 Romæ Alexander IV., uti arbitramur, exegit; cui quidem opinioni ſeries quamplurium Diplomatum to. 1. Bullarii Ord. Prædicat. a doctiſſimo P. Bremond coordinati ſuffragatur.

(*a*) Hoc

Monasterium S. Martini in Montibus, a Procurationibus, quæ Legatis ac Nunciis Apostolicis præstandæ erant, absolvit.

Ex Autog. In Caps. 13. Fasc. 62. Tabularii Basil. Vatican.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Viterbien. (a); *Salutem, & Apostolicam Benedictionem.*

AN. CH. 1257.

Privilegium Cisterciensibus generatim concessum, commemorat.

CUM universis Cistercien. Ordinis a Sede Apostolica sit indultum, ut ad contribuendum aliquid in procurationibus Legatorum, & Nuntiorum ejusdem Sedis, nisi Legati hujusmodi ad Monasteria, vel Grangias ipsorum declinent, & tunc sine esu carnium sint eorum cibis contenti, aut de ipsorum ordine plena esset in eorum Literis mentio, non possint alicujus auctoritate compelli; Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus dilectos filios Abbatem, & Conventum Monasterii Sancti Martini in Monte Viterbien. ejusdem Ordinis, contra Indultum hujusmodi, per te, vel per alios nullatenus inquietes: Nos enim irritum, & inane decernimus, si quid contra prohibitionem hujusmodi contigerit temere attemptari.

Idem Privilegium Monasterio S. Martini communicat.

Datum Lateran. VIII. Kal. Februarii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Ut Ædificium Monasterii Sancti Martini in Montibus, quod Ægidius Cardinalis nondum compleverat, perficiatur, ad Castellæ Regem dat literas.

Ex Autograph. in Caps. 13. Fasc. 287. Tabularii Basil. S. Petri.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Carissimo in Christo Filio Illustri Regi Castellæ (b); *Salutem, & Apostolicam Benedictionem.*

AN. CH. 1257.

* Ægidius.

INter alia opera pietatis, quibus bonæ memoriæ E. * Sanctorum Cosmæ, & Damiani Diaconus Cardinalis (c), dum vitæ mortalis cursum perageret, claruit, pium & sumptuosum Opus fabricæ Monasterii Sancti Martini in Monte Viterbien. Cistercien. Ordinis de bonis suis pro remedio animæ suæ prosequendum incepit, & ardenti animo considerabat inceptum, perducere ad effectum. Sed quia ipse Cardinalis suum circa hoc desiderium vivens complere non potuit, voluit illud de bonis propriis etiam moriens consumari, mandans inter cetera in ultimo suæ voluntatis eulogio, tam ea in quibus erat in Toletan. Ecclesia obligata, quam quædam alia sibi debita, consumationi ejusdem Operis deputari; cujus ultimam voluntatem dilectus filius noster I. * S.Nicolai in Carcere Tullian. Diaconus Cardinalis (d) exequendam pia caritate suscepit. Cum igitur voluntatem ipsius E. Cardinalis tam piam nostro deceat studio adimpleri, Dilecto Filio Electo Toletan. damus nostris litteris in mandatis, ut universam pecuniam in qua commissa sibi Ecclesia eidem Cardinali E. dum viveret tenebatur, operi

* Joannes.

(a) Hoc anno Viterbiensi Ecclesiæ præerat Alpherius, ex Aliphano Episcopatu Viterbium translatus. Ita Bussius historicus in Viterbiensium Episcoporum Chronologia, fol. 363., qui in appendice sub pag. 443. Innocentii IV. Diploma producit.

(b) Alphonsum alloquitur Ferdinandi Regis Primogenitum: Hic namque Alexandri IV. ætate, quod ex Historia compertum est, inter Castellæ Reges adnumeratur.

(c) Sive nomen, sive dignitatem, sive temporum rationem inspicias, hic est Ægidius Hispanus Toletanus Archiepiscopus, quem Honorius III. Diaconum Cardinalem elegit, atque SS. Cosmæ & Damiani Titulo decoravit. Consulendus Ciacconius ad an. 1216. column. 59. Vitam produxit usque ad Innocent. IV. Alexandri Prædecessorem; Hinc, quum morte præreptus, Monasterii S. Martini nobile ædificium perficere non potuerit, eam, quæ ex Ecclesiæ Toletanæ redditibus illi superfuerat, pecuniam legavit in Operis implementum.

Posset hic dubium fortasse suboriri, cur opus Fabricæ Monasterii S. Martini, Ægidii Cardinalis munificentiæ tribuatur, cum aliunde constet Raynerium Capoccia Viterbii Civem, ac Patriæ suæ Episcopum Cardinalem, huic operi consilium ac sumptus adjecisse. Tum maxime, quod satis constat ex consensione Historicorum, quibus accensendus P. Bussius in Episcoporum Viterbiensium Chronologia, Raynerium non longe ante Alex. IV. ætatem, hoc est an. 1243. claruisse. Nodus tamen facile solvitur, si temporum seriem, atque ædificii molem secernamus. Cardinalis uterque in Monasterium munificus, de Operis structura solicitus, aliquid magnum atque eximium aggressus est. Raynerius Ecclesiæ nobiliori construendæ incubuit: Ægidius Monasterio ædificando pecunias suppeditavit. *Erexit*, ita de Raynerio legimus apud Ciaccon. tom. 2. col. 34. *in Viterbiensi Diœcesi Ecclesias S. Petri de Castaneo, S. Mariæ de Paradiso* (alias ad Gradus) *& S. Martini in Montibus, quarum primam & ultimam Monachis Cisterciensibus concessit.*

(d) En Joannem Cajetanum Ursinum, qui ab Innoc. IV. Cardinalis est renunciatus, atque a Joan. XXI. in Archipresbyterum Vaticanæ Basilicæ electus, tandem assumpto Nicolai III. nomine, sedit in Petri Cathedra.

(a) Ex-

operi dictæ fabricæ deputatam, prout in litteris inde confectis dicitur plenius contineri; dilectis Filiis Abbati, & Conventui ejusdem Monasterii, aut ipsorum legitimo procuratori eorum nomine, ad consumationem dicti operis sine difficultate qualibet exhibere procuret. Quocirca Serenitatem tuam rogamus, & hortamur attente, quatinus divinæ pietatis intuitu, & ob reverentiam Apostolicæ Sedis, ac nostram apud eumdem Electum, quod dictam pecuniam memoratæ fabricæ deputatam exsolvat, interponat sollicite, prout plenius, & honestius poteris, partes tuas. Ita quod tu exinde divinam, & humanam gratiam uberius merearis.

Regem hortatur ut pecuniam solvendam curet.

Datum Lateran. II. Kal. Februarii, Pontificatus nostri anno tertio.

Ecclesiæ S. Mariæ Tiburtinæ Bona ac jura universa Vaticano S. Petri Capitulo addicit.

Ex Autogr. in Vat. Basil. Arch. Caps. 29. Fasc. 119. (a).

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1257.

B. Petri Basilica speciali amore digna.

ILle specialis affectus, illaque caritas singularis, quibus Basilicam Principis Apostolorum de Urbe ob ipsius Principis reverentiam, cujus fidei firmitatem Christus fundamentum Ecclesiæ stabilivit, cujus vigili curæ suas oves sub trina pascendi eas jussione commisit, cujusque eximiæ providentiæ Claves Regni Cælorum tradidit, ut per eum ipsius Regni clauderetur Janua, & pateret, indesinenter prosequimur; propensiori nos cura sollicitant, ut de vobis, tamquam de præcipuis filiis specialiter cogitantes, Apostolicæ sinum gratiæ manu vobis munifica explicemus. Decet namque, ut vos, qui prædictæ Basilicæ, quinimo illius Principis estis deputati obsequiis super quem Ecclesiastici structura ædificii firma manet, & per quem totus Grex Dominicus salubribus reficitur pascuis, & in viam vitæ dirigitur, per quem etiam in æterni Regis Palatium introitur; & præcipuis attollamus favoribus, & condignis gratiarum titulis exaltemus, quatenus eo ferventius, & devotius hujusmodi obsequiis insistatis, quo amplius, & liberalius per Apostolicam providentiam vos senseritis honorari. Cum igitur Ecclesiam Sanctæ Mariæ Tiburtinæ (b) olim Fratribus Ordinis Minorum duxerimus concedendam (c); Nos attendentes, quod ejusdem Ecclesiæ possessiones, eisdem Fratribus habere non licet, ac vobis de illis gratificari volentes, vestris supplicationibus inclinati, possessiones hujusmodi, videlicet, domos, vineas, terras cultas, & incultas, molendina, casalina, oliveta, ortos, canapinas, ac cetera bona, & jura prædictæ Ecclesiæ, cum omnibus fructibus, redditibus, pensionibus, & proventibus eorumdem, vobis, & per vos memoratæ Basilicæ de gratia conferimus speciali, communis Mensæ vestræ usibus perpetuis temporibus applicanda. Ita quod nullo unquam tempore vobis, vel successoribus vestris præmissa omnia, vel ipsorum aliqua vendere, vel donare, seu pignori obligare, aut quomodolibet alienare, seu in alios usus convertere liceat; & si secus præsumpseritis, eo ipso a prædictorum jure cadatis: Volumus autem, ut dilectis filiis, Abbati, & Fratribus Angelo, & Blasio quondam Monachis ejusdem Ecclesiæ, quamdiu vixerint, de prædictis redditibus, fructibus, & proventibus, vitæ necessaria ministretis, ac teneamini ministrare, quibus cedentibus, vel decedentibus, iidem fructus, redditus, & proventus integre revertantur ad Mensam prædictam, & in ejusdem Mensæ usus totaliter convertantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ejusdem Basilicæ Ministros præcipua quadam beneficentia prosequitur.

Quibus idcirco Tiburtinam Ecclesiam ejusque bona perpetuo addicit.

Ea tamen lege ut regularibus aliquot, quamdiu vixerint, necessaria ministrentur.

Bullæ violatores pœnis afficit.

Datum Viterbii III. Idus Novembris, Pontificatus nostri anno tertio.

Philippo

(a) Extat & in Regesto 2. Alexandri IV. Epist. 705. fol. 93. apud Arch. Apost. Vatic.

(b) Tibure adhuc prostat Ecclesia isthæc S. Mariæ Majoris nuncupata: Monachis D. Benedicti subdita erat, antequam Fratribus Minoribus S. Francisci administranda traderetur.

(c) Hujus concessionis Bullam in Opere, cui titulus: *Memorie Istoriche delle Chiese e de' Conventi de' Frati Minori &c.* pag. 337. refert Clar. P. Casimirus a Roma ejusdem Ordinis.

Philippo Liberianæ Basilicæ Canonico demandat, ut in possessionem Bonorum Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Tiburtinæ Vaticanum Sancti Petri Capitulum inducat, & inductum tueatur.

Ex Reg. 2. Alexandri IV. sub Epist. 705. fol. 93. Ap. Archiv. Apost. Vat. (a).

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Philippo Canonico Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1257.

Cur Basilicam S. Petri præcipuo amore ac beneficentia prosequatur, declarat.

Ille specialis affectus, illaque caritas singularis, quibus Basilicam Principis Apostolorum de Urbe ob ipsius Principis reverentiam, cujus fidei firmitatem Christus fundamentum Ecclesiæ stabilivit, cujus vigili Curæ suas oves sub trina pascendi eas jussione commisit, cujusque eximiæ providentiæ claves Regni Cælorum tradidit, ut per eum ipsius Regni clauderetur Janua, & pateret indesinenter, prosequimur; propensiori nos cura solicitant, ut de Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum specialiter cogitantes, Apostolicæ sinum gratiæ manu ipsis munifica explicemus. Decet namque, ut ipsos qui prædictæ Basilicæ, quinimmo illius Principis sunt deputati obsequiis, super quem Ecclesiastici structura ædificii firma manet, & per quem totus Grex Dominicus salubribus reficitur pascuis, & in viam vitæ dirigitur, per quem etiam in æterni Regis Palatium introitur, & præcipuis attollamus favoribus, & condignis gratiarum titulis exaltemus; quatenus eo ferventius, & devotius hujusmodi obsequiis insistant, quo amplius, & liberalius per Apostolicam providentiam ipsos senserint honorari. Cum igitur Ecclesiam Sanctæ Mariæ Thiburtin. olim Fratribus Ordinis Minorum duxerimus concedendam; Nos attendentes, quod ejusdem Ecclesiæ possessiones eisdem Fratribus habere non licet, ac ipsis de illis gratificari volentes, ipsorum supplicationibus inclinati, possessiones hujusmodi, videlicet domos, vineas, terras cultas & incultas, molendina, casalina, oliveta, ortos, canapinas, ac cetera bona, & jura prædictæ Ecclesiæ cum omnibus fructibus, redditibus, Pensionibus, & proventibus eorundem ipsis, & per ipsos memoratæ Basilicæ de gratia contulimus speciali, communis Mensæ ipsorum usibus perpetuis temporibus applicanda; ita quod nullo unquam tempore ipsis, vel successoribus suis præmissa omnia, vel ipsorum aliqua vendere, vel donare, seu pignori obligare, aut quomodolibet alienare, seu in alios usus convertere liceat; & si secus præsumpserint, eo ipso a prædictorum jure cadant. Volumus autem, ut dilectis Filiis Abbati, & Fratribus Angelo, & Blasio quondam Monachis ejusdem Ecclesiæ, quamdiu vixerint, de prædictis redditibus, fructibus, & proventibus vitæ necessaria ministrent, ac teneantur ministrare; quibus cedentibus vel decedentibus, iidem fructus, redditus, & proventus integre revertantur ad Mensam prædictam, & in ejusdem Mensæ usus totaliter convertantur. Quocirca mandamus, quatenus prædictos Archipresbyterum, & Capitulum, vel Procuratorem ipsorum, aut alium eorum nomine in corporalem prædictorum omnium possessionem per te, vel per alium inducas, & tuearis inductos. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: Invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio Brachii secularis.

Quæ in superiori Bulla decreverat, repetit.

Bullæ executionem demandat.

Datum Viterbii iii. Idus Novembris, Anno Tertio.

Bona Monasterii S. Martini in Montibus a decimarum onere eximit.

Ex Original. in Tabular. nostri Capf. 13. Fasc. 62.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monasterii Sancti Martini de Monte Viterbien. Cistercien. Ordinis; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1258.

In Monachos vigiles, Pontifex beneficus.

Speciali gratia, & favore vos, & alios vestri Ordinis professores, illa de causa dignos potissime reputamus, quia toto cordis affectu ad hoc semper intenditis, ut per sanctæ conversationis, & vitæ studium in conspectu Dei, & hominum placeatis. Hinc

(a) Extat etiam in Vaticanæ Basilicæ Tabulario Capf. 29. Fasc. 119. hujusce Bullæ Autographum, mutilum tamen & exesum.

(a) Qui-

Eorum bona decimis liberat.

Hinc eft, quod nos intuitu fincerae devotionis veftrae neceffitates Monafterii veftri follicite attendentes, fuper quibus noftrae provifionis auxilium fuppliciter imploraftis, vobis auctoritate praefentium indulgemus, ut de terris cultis, & incultis ad Monafterium ipfum fpectantibus, quas nunc aliis conceditis, vel concedetis in pofterum excolendas, de quibus tamen adhuc decimas aliquas non percepit; nullus a vobis feu cultoribus terrarum ipfarum, aut quibufcumque aliis decimas exigere, vel extorquere praefumat. Nos enim nihilominus irritum ex nunc decernimus, & inane quicquid contra tenorem Indulgentiae hujufmodi fuerit attemptatum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftrae conceffionis, & conftitutionis infringere, vel ei aufu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praefumpferit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoftolorum ejus fe noverit incurfurum.

Si quid contra eos quis aggrediatur, irritum declarat.

Datum Viterbii ii. Id. Martii, Pontificatus noftri Anno Quarto.

Marchas argenti trecentas ex ufuris, furtis, aut votorum commutationibus collectas, in Aedificium Monafterii Sancti Martini in Montibus conferri permittit.

Ex Autog. in Capf. 13. Fafc. 62. Tabular. Bafil. Vatic.

Alexander Epifcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monafterii Sancti Martini de Monte Viterbien. Ciftercien. Ordinis; Salutem, & Apoftolicam Benedictionem.

AN. CH. 1258.

Male acquifita, quorum Dominus ignoratur, Monafterii fabricae addicit.

.... dudum opere fumptuofo abfque Fidelium fubfidio, nequeat confumari, nos vobis per hoc volentes facere gratiam fpecialem, quod de ufuris, rapinis, & alias male ablatis, & illicite acquifitis, dummodo hii quibus ipforum reftitutio fieri debeat omnino inveniri, & fciri non poffint, necnon de redemptionibus votorum auctoritate Diocefanorum prius factis, Jerofolimitan. dumtaxat excepto, ufque ad fummam trecentarum marcarum argenti recipere valeatis, vobis auctoritate praefentium duximus concedendum; fi pro fimilium receptione alias non fitis a nobis hujufmodi gratiam confecuti; ita quod fi aliquid de Marcis ipfis dimiferitis, vel reftitueritis, aut dederitis illis a quibus eas receperitis, hujufmodi dimiffum, vel reftitutum, feu datum nihil ad liberationem eorum profit, nec quantum ad illud habeantur aliquatenus abfoluti. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftrae conceffionis infringere, vel ei aufu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praefumpferit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoftolorum ejus fe noverit incurfurum.

Fraudibus, et collufionibus aditum praecludit.

Claufulam poenalem apponit.

Datum Viterbii Id. Aprilis, Pontificatus noftri Anno Quarto.

Vaticanas Oblationes, quarta parte excepta, Fabricae, luminibus Ecclefiae, & neceffitatibus pauperum effe addictas, Peregrinis declarat: idipfum praecipit ceteris manifeftari.

Ex Autogr. in Vatic. Bafil. Tabular. Capf. 2. Fafc. 255.

Alexander Epifcopus Servus Servorum Dei. Univerfis Beatorum Apoftolorum Petri, & Pauli Limina vifitantibus; Salutem, & Apoftolicam Benedictionem.

AN. CH. 1259.

In B. Petro fidei meritum c praemium commendat.

GRadiente Domino fuper aquas, Petrus humanae conditionis oblitus, fibi dari viam in fluctibus, & popofcit, & meruit, tantaque fuit confidentia mentis ejus, ut crederet fe poffe per fidem, quod impoffibile fciebat homini per naturam; Unde propter conftantiam fuae fidei, qui pifces capiebat in undis Pifcator eft hominum conftitutus in Terris; hamumque doctrinae mifit in feculo, ut appofiti cibi dulcedine, pertrahat vagantes ex eo, quos fuam offerat Salvatori capturam, in cujus verbo rete laxavit. Hic autem Paftor Gregis Dominici, pifcator hominum, clavigerque Regni Caeleftis, quos tabes peccati commaculat, in verae fidei confeffione detergit, & demerfos in pelago vitiorum, per cibum doctrinamque in fuae praedicationis hamo fufpendi ab infimis

infimis educit ad altum, januam eis Regni Cælestis aperiens, cujus a Domino claves accepit. Cum igitur vos huc merita ejus attraxerint, ut cibo suorum pascamini meritorum, adinstar felicis recordationis Innocentii PP. (*a*) Prædecessoris nostri, præsenti vobis pagina declaramus, omnes Oblationes, quæ fiunt in hoc Altari Majori, & in Arca etiam sub Altare, præter quartam partem Canonicorum, fabricæ, ac luminaribus hujus Ecclesiæ, necnon & necessitatibus esse pauperum deputatas (*b*). Unde hiis, qui vobis aliter forte suggererent non credentes, meliores Oblationes vestras, & alias quas portatis de vestris Partibus, B. Petro transmissas, in Altari Majori deponatis, & Arca quæ sub Altare consistit, nec eas pravis suggestionibus aliquorum offerre, vel deponere alibi præsumatis. Quocirca Universitatem vestram monemus attentius, & in remissionem vobis injungimus peccatorum, quatinus hoc publice in vestra patria prædicetis, & intimetis etiam omnibus Peregrinis, quibus in strata obviaveritis redeuntes. Ne igitur quisquam præsumat super hoc pervertere veritatem; quicunque aliter quam in istis litteris continetur, vobis Peregrinis præsumserit affirmare, reum se de tanto mendacio apud districtum Judicem recognoscat.

Oblationum quæ in Altari, & Arca fiunt, usum declarat.

Usus iste palam evulgandus.

Datum Anagniæ ii. Kal. Januarii, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Decernit, ut in solemni supplicatione 7. Kal. Maji haberi solita, uterque Clerus cum Secularis, tum Regularis ad S. Petri Basilicam cum Crucibus & insigniis accedant; ac ii, quibus dari consuevit, salarium seu Presbyterium accipiant: Contumaces anathemate plectit.

Ex Autogr. in Vat. Basil. Tabul. Caps. 5. Fasc. 10.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1260.

Jurgia ac lites Clericis vetitæ;

Jurgia litium, quibus turbatur in Clero nonnumquam unanimitas Ecclesiasticæ unitatis, libenter Apostolicæ Sedis cura studiosa dissolvit; eaque veluti pestiferos caritatis fraternæ languores, sanæ pacis consilio medicatur, ut in obsequiis munerum divinorum, quæ oportet ordinabiliter, suaviterque disponi, contentionis zelus sinceritatem non inficiat Ministrorum, & Ministerii ordinem dissentionis tumultuatio non corrumpat. Ubique sane super hoc vigilantiæ nostræ desudare debet attentio, & quantum posse finit humana fragilitas, procurare, ut in tranquillitate concordiæ Patri luminum devota Sacerdotalis militiæ agmina famulentur. Super vos autem tanto instantius hæc sollicitudo nos urget, quanto propinquius vos affectioni nostræ curæque subnectit injunctum nobis Officium Apostolicæ servitutis; quantoque singularius Ecclesiæ oculi ex omnibus partibus suis deberent mores vestros, velut quædam salutaris eruditionis exemplaria intueri. Sane dudum inter vos ex parte una, & dilectos Filios Rectores Romanæ Fraternitatis (*c*), & Clerum Urbis ex altera, super crucibus, insigniis, & vexillis portandis ad vestram Basilicam in Processione, quæ in Festo Sancti Marci fieri consuevit (*d*), & denariis, qui Ecclesiis, Monasteriis, & Cappellis ipsorum pro salario, quod Presbyterium vulgariter dicitur, exhibentur, quæstione suborta, & super hoc nonnullis Testibus hinc inde coram deputato a nobis Auditore productis,

Clero potissimum Vaticanæ Basilicæ repugnant.

Controversiæ status.

(*a*) Cui bono inservirent Oblata ad S. Petri Basilicam; Innocentius III. primum ut vidimus pag. 96., ac deinde alter Innocentius hujus nominis IIII., speciali Diplomate Peregrinis Apostolica Limina visitantibus inscripto, declararunt.

(*b*) Innocentium III. *ab initio promotionis suæ ad eleemosynas deputasse universos proventus ad se pertinentes de Oblationibus Basilicæ S. Petri* compertum habemus ex ejusdem Pontificis Vita a coævo auctore conscripta apud Balut. pag. 88. to. 2. Epistol. Innoc. III.

(*c*) Quinam *Rectores Romanæ Fraternitatis*? Insigne fuisse Collegium e selectis viris, quibus animarum cura incumbebat, compositum; existimat doctissimus Canonic. P. Morettus Append. I. ad Lucubrat. de Presbyterio. Nobili Synedrio (ut idem Auctor ex veteribus Instrumentis evincit) is præerat veluti omnium Princeps, quem *Cleri Camerarium* dicebant; eique aderant *Consiliarii*, tum *Procuratores Cleri*, & *Syndici*. Amplissima vero *Rectores* isti pollebant auctoritate, præsertim in iis quæ Clero observanda forent, deliberandis; ac litibus & controversiis, si quas in eodem Clero suboriri contigisset, dirimendis. Cum autem eo jure, nonnisi intra Cleri confinia, potirentur; hinc ipsis *Rectoribus* notam *Fraternitatis* (quæ vox hoc in loco verosimiliter *Clerum* sonat) adjunctam fuisse sæpe laudatus Morettus egregie conjicit.

(*d*) Qua de re fusiori calamo, ac plurima eruditione tractavit idem Canon. Morett. in cit. Opere Lucubr. de Presb.

(*a*) In

ductis, per depositiones eorumdem Testium non potuit plene de partium intentione liquere. Verum quia hujusmodi controversia, quæ aliis ponere scandalum, & disceptantium lædere poterat caritatem, est potius, prout nobis videtur, providentiæ consilio, quam judicio dirimenda; dignum fuit, & congruum, ut de Sede Apostolica pro causa, quæ quodammodo respicit Apostolorum Principis Regni Cælestis Clavigeri interesse, potestativus reconciliationis sermo in medias partes vestri dissidii prosiliret, & per eum concertationis vestræ murmura perpetuæ pacis silentio premerentur. Provida igitur deliberatione decernimus, & irrefragabili constitutione sancimus, ut Canonici, tam seculares, quam regulares, & Monachi omnium Patriarchalium Ecclesiarum, cum crucibus, & aliis insigniis consuetis, Ecclesiarum vero Presbyterorum, & Diaconorum Cardinalium, & Monasteriorum, cum crucibus propriis, & vexillis, Archipresbyteralium autem Ecclesiarum, Prioratuum, & Cappellarum exemptarum, & omnium aliarum, quæ duodecim denarios, vel plures pro hujusmodi salario recipiunt, cum propriis omnino crucibus argenteis, aureis, vel aliis, quas habent, & cum vexillis si habent, & portare consueverunt: Clerici quoque aliarum Cappellarum quarum singulæ tantum octo denarios pro eodem salario recipiunt, vel cum propriis crucibus, & vexillis, vel cum alienis etiam, sicut fuit hactenus consuetum, induti vestimentis sericis (*a*), aut superpelliceis, sive coctis, in eodem Festo veniant processionaliter annuatim ad Basilicam supradictam recepturi salarium, vel Presbyterium consuetum, quod eis per vos, & unum de familiaribus nostris volumus exhiberi. Alii autem Monachi, Fratres Minores, Prædicatores, & Heremitæ, ac Religiosi alii cujuscumque Ordinis, cum crucibus in eodem Festo processionaliter veniant ad Basilicam memoratam. Quicumque vero fraude, seu malitia contra hujusmodi nostram Constitutionem venire, aut facere, seu ipsam violare præsumpserit, eo ipso sententiam excommunicationis incurrat, a qua nonnisi per Romanum Pontificem, vel eum, cui hoc specialiter commiserit, absolvatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Decreti, nostræque Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

[margin:] Dissidium provido potius consilio, quam judiciali strepitu dirimendum.

[margin:] Utrumque Clerum ad Basilicam occasione Processionis accedentem, Cruces ac insignia deferre decernit.

[margin:] Presbyterium recipiendum tantum.

[margin:] Contradictores excommunicationis pœna coercet.

Datum Anagniæ xii. Kalendas Maji, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Vaticanam D. Petri Basilicam die festo S. Marci visitantibus, duos annos, ac totidem quadragenas Indulgentiarum perpetuo elargitur.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Archiv. Capf. 1. Fasc. 1.

Alexander Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1260.

SAnctorum meritis inclita gaudia fideles Christi assequi, minime dubitamus, qui eorum patrocinia per condignæ devotionis obsequia promerentur; illumque venerantur in ipsis, quorum gloria ipse est, & retributio meritorum. Nos igitur ad consequenda prædicta gaudia, causam dare fidelibus Populis cupientes, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui Basilicam vestram in Festo S. Marci, & Litaniis Majoribus devote ac venerabiliter visitaverint; annuatim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum, ejus auctoritate confisi, duos annos, & duas quadragenas de injuncta sibi pœnitentia misericorditer relaxamus.

Datum Anagniæ decimo Kalendas Maji, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Editæ

(*a*) In solemni supplicatione, die Beato Marco sacra, *Vicarios* Ecclesiarum processisse *in Pontificalibus* eorumque *Assistentes* cum pluvialibus, itidem cum pluvialibus *Archipresbyteros* omnes Collegiatarum; ex Diar. Parid. de Crassis ad an. 1504. observat toties laud. Morett. part. 2. sect. 5. n. 2. not. *a.* ubi hæc subiicit: *Nec fortasse deerant alii sic amicti Clerici. Quod mihi compertum, præter Archipresbyterum suum, seu Priorem Canonicorum, præter Vicarium cum Assistentibus sericis ornatos, ad supplicationem mittebat Basilica S. M. Transtib. Sacrario Præfectum amphibalo serico circumvolutum, de quo &c.*

(*a*) Nempe

Editæ ab ſe de ſolemni Supplicatione ſeptimo Kal. Maji habenda, Sanctionis violatores nonnullos e Chriſtianorum cœtu excluſos nominatim & publice declarari mandat, eoſdemque ad ſe accedere jubet.

Ex Autogr. in Vat. Baſil. Tabular. Capſ. 5. Faſc. 10.

Alexander Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Rectoribus Urbis; Salutem, & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1260.

Præteritæ quæſtionis ſtatum, de inſigniis in Proceſſionibus deferendis, ac Presbyterio recipiendo, commemorat.

SUper orta olim inter Dilectos Filios Capitulum Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe ex parte una, & Clerum Urbis ex altera quæſtione ſuper eo, quod in Proceſſione, quæ in Feſto Sancti Marci, ad ipſam Baſilicam fieri conſuevit, cum Crucibus, aliiſque Eccleſiarum inſigniis, & vexillis, idem Clerus, prout moris eſt ad eamdem veſtram Baſilicam contendebant, & ſuper ſalario Eccleſiis, Monaſteriis, & Cappellis Urbis, propter hoc debito, quod Presbyterium vulgariter dicitur, cum fuiſſet hinc inde aliquamdiu a Partibus litigatum, nec per depoſitiones Teſtium productorum coram Auditore ſuper hoc deputato a nobis, nec per alia utrinque propoſita plene potuiſſet ſuper præmiſſis de Partium intentione liquere; alias quoque hujuſmodi controverſia pluribus eſſet in ſcandalum, & providentiæ ipſa conſilio potius, quam judiciali calculo indigeret; ad hujuſmodi contentionis, & quæſtionis perpetuo amputandam materiam, & ſoliti prærogativam honoris in Feſto prædictæ * Eccleſiæ tanti Principis conſervandam, ſuper hiis per perenne ſtatutum, prout in literis noſtris apparet, de Apoſtolicæ providimus plenitudine poteſtatis; credentes, cuilibet quæſtioni, altercationi, vel contentioni ſubortæ, vel quæ ſuboriri circa præmiſſa, vel recidivum incurrere poſſet impoſterum proviſionis noſtræ remedium, adituum concluſiſſe. Sed licet ad robur ipſius ſtatuti, contra quoslibet tranſgreſſores ejuſdem duxerimus decernendum, quod quiſquis fraude, ſeu malitia venire, aut facere contra ipſius noſtræ Conſtitutionis tenorem, aut ipſam violare quovis modo auderet, ſententiam excommunicationis incurreret ipſo facto, a nemine niſi per Summum Pontificem, vel ab eo, cui ſuper hoc vices ſuas committeret relaxandam: Nuper tamen, ſicut accepimus, & turbamur, quidam de Canonicis Sanctæ Mariæ Majoris, videlicet, Philippus Paparonis, Joannes Caputii Presbyter Romanus, Archipresbyteri Andreas Bucabelle, Laurentius Leonardus de Gualguanis, Paulus Pertimedalla, & Jacobus Azonis, facti inobedientiæ filii, & diſcordiæ zelatores, non ſolum in Proceſſione primo, & proximo Feſti præteriti Sancti Marci contempſerunt accedere; ſed impedire nequiter præſumpſerunt, ne Crucem, quæ deferri in Proceſſione hujuſmodi conſueverat, alii Canonici, qui in ejuſdem ſollempnitate Proceſſionis reverenter accedebant, cum aliis Clericis deportarent. At cum ipſi pœnitudine nulla ſuper tantæ præſumptionis exceſſu ducantur, & obnoxii prædictæ excommunicationis ſententiæ, quam ex noſtri Decreto mandati ſic delinquentes incurriſſe noſcuntur, Divina celebrare, imo potius, quantum in eis eſt prophanare præſumant in ſalutis ſuæ diſpendium, & ſcandalum plurimorum; nobis extitit humiliter ſupplicatum, ut adverſus tantæ præſumptionis reatum providere, ſicut convenit, curaremus. Quocirca diſcretioni veſtræ per Apoſtolica ſcripta in virtute obedientiæ diſtricte præcipiendo mandamus, quatinus Philippum Paparonis, & ceteros ſupradictos, quos ex nunc offitio, benefitioque ſuſpenſos eſſe decernimus, diebus Dominicis, & Feſtivis excommunicatos publice denuncietis, & faciatis ab aliis in locis, in quibus expedire videritis publice nuntiari, & ab omnibus artius evitari: Aliis ejuſdem Eccleſiæ Canonicis, qui ordinationi noſtræ obedientes fuerunt, in eadem Eccleſia remanentibus pro Divinis Offitiis celebrandis. Nihilominus citantes excommunicatos eoſdem, ut infra decem dies poſt citationem veſtram perſonaliter compareant coram nobis, de tantæ temeritatis exceſſu pro meritis recepturi. Diem vero citationis, & quicquid inde feceritis, nobis per veſtras patentes literas harum ſeriem continentes, ſtudeatis fideliter intimare.

Pontificis providentia ad lites tollendas.

* Leg. prædicto.

Aliquorum, quos nominat, inobedientia,

Major item audacia,

Ac cenſurarum contemptus.

Contumaces illos publice excommunicatos denuntiari mandat:

Item præcipit ut ad Sedem Apoſtolicam ſeſe perſonaliter conferant.

Datum Anagniæ Secundo Nonas Junii, Pontificatus noſtri Anno Sexto.

URBA-

URBANUS IV.

Urbanus IV. anno 1261. die 29. Augusti electus Summus Ecclesiæ Pontifex, coronatusque die 4. Septembris, sedit annos tres, mensem 1. dies 4. Mortem oppetit 6. Nonas Octobr. anno 1264.

Quas Gregorius IX. Basilicam Vaticanam visitantibus Indulgentias impertiit, ad Festum usque Sancti Petri ad Vincula perpetuo prorogat.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabul. Caps. 1. Fasc. 1.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis R. (a) Sancti Angeli Diacono Cardinali Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

N. CH. 1263.

ticana Basi- ceteris Ur- et Orbis Ec- sis dignita- super emi-

Quam Indulgentiam, Basilicam visitantibus Gregorius concesserat, confirmat, & extendit.

QUanto Basilica Apostolorum Principis Cælestis Regni clavigeri alias Urbis, & Orbis Ecclesias specialis dignitatis Privilegio antecellit, tanto a nobis, utpote Ecclesiarum caput, & Mater, ac Sedes propria Apostolicæ dignitatis, Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum vestigiis inhærentibus debet singularis prærogativa excellentiæ honorari, quæ velut singulare jubar, & speculum in Orbis capite constituta, ab innumera multitudine Christi Fidelium frequentata visitatione devota, convenit, ut visitatoribus suis Cælestium Thesaurorum copiosæ multitudinis exhibeat largitatem. Hanc itaque Sacrosanctam Basilicam felicis recordationis Gregorius Papa Nonus Prædecessor noster cupiens congruis honoribus frequentari, omnibus vere pœnitentibus, & confessis, qui ad eandem singulis diebus a Festo Pentecostes usque ad Octavas Festi ipsius Principis, & Beati Pauli Apostolorum, causa devotionis accesserint, annuatim de Omnipotentis Dei misericordia, & Apostolorum ipsorum auctoritate confisus, tres Annos, & totidem quadragenas de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxavit. Ut igitur Populus ad prælibatam Basilicam confluens devotionis zelo succensus, acceptabilior reddatur Domino, Indulgentiam hujusmodi usque ad Festum B. Petri ad Vincula annis singulis prorogamus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ prorogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum apud Urbemveterem vii. Kalendas Augusti, Pontificatus nostri Anno Secundo.

In eos qui Basilicæ Vaticanæ Bona temere occultant aut clam detinent, post prævias admonitiones, pœnas indici demandat.

Ex Autogr. in Basil. Vat. Tabul. Caps. 8. Fasc. 14.

Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo Messanen. in Urbe commoranti; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

N. CH. 1263.

Gravia Vaticanæ Basilicæ ex aliena iniquitate detrimenta.

SIgnificarunt nobis dilecti Filii Prior, & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod nonnulli iniquitatis filii, quos prorsus ignorant, diversos redditus, decimas, census, domos, terras, vineas, possessiones, libros, Apostolica privilegia, instrumenta publica, & quædam alia Bona ad dictam Basilicam pertinentia temere occultare, & occulte detinere præsumunt in animarum suarum periculum, & dictæ Basilicæ,

(a) Nempe Riccardo Hannibaldensi de Molaria, S. Angeli Diacono Cardinali, cui Alexander IV. an. 1254. Vaticanæ Basilicæ Archipresbyteratum detulit; quod tradit Jac. Grimald. in cit. Ms. Lib. de Archipresb. pag. 45. ubi & eumdem Riccardum annos XX. Archipresbyteratum tenuisse, declarat.

Qui bona occulte detinent, aut revelare detrectant, publice monendi.

silicæ, non modicam læsionem. Quare iidem Prior, & Capitulum nobis humiliter supplicarunt, ut providere super hoc paterna sollicitudine ipsi Basilicæ curaremus. Ideoque fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus omnes hujusmodi occultos detentores omnium prædictorum publice in Ecclesiis coram populo per te, vel per alium moneas, ut infra competentem terminum a te præfigendum eisdem, ea dictis Priori, & Capitulo a se debita manifestent, & eis plenam, & debitam de hiis satisfactionem impendant. Alioquin in eos si post alium terminum peremptorium competentem, quem eis ad hoc duxeris præfigendum, monitis tuis in hac parte parere contempserint, generalem excommunicationis sententiam proferas, & eam facias ubi, & quando expedire videris usque ad satisfactionem condignam sollemniter publicari.

Monitionis termino expleto, excommunicati publice denuncientur.

Datum apud Urbem veterem iiii. Kal. Augusti, Pontificatus nostri Anno Secundo.

CLEMENS IV.

Ad Summum Pontificatum die 5. Febr. anno 1265. provectus est Clemens IV., ac die 22. ejusdem mensis & anni coronatus. Ecclesiam administravit annos 3. mens. 9. dies 25. Decessit 3. Kalend. Novembris anno 1268.

Super obligandis pro Carolo Siciliæ Rege Possessionibus Ecclesiarum; exceptis tamen Lateranensi, Vaticana, aliisque nonnullis Basilicis; consilium enixe postulat.

Ex Autog. in Vat. Basil. Tabular. Caps. 9. Fasc. 15.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis J. (a) Sancti Nicolai in Carcere Tulliano, & M. (b) Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconis Cardinalibus; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1265.

Possessiones Ecclesiarum Urbis, pro gravi pecuniæ summa a Siciliæ Rege mutuo accipienda, obligantur.

POst recessum Venerabilis Fratris nostri Avinionen. Episcopi, quem ad carissimum in Christo filium nostrum C. (c) Illustrem Siciliæ Regem præmisimus, consilium cum Fratribus nostris ac vestris habuimus super Ecclesiarum Urbis possessionibus obligandis pro mutuo, quod sic, & non aliter Rex prædictus in Urbe poterat invenire (d); & ut ad finem consilii veniamus, non sine cordis amaritudine concesserunt, quod si scimus, aut firmiter credimus, quod dictum mutuum infra terminum de Decima solvi possit, obligemus pro Rege usque ad centum milia librarum proven. (e) Ecclesiarum possessiones, exceptis Ecclesiis Lateran., & Sancti Petri, & Ecclesiis Cardinalium, & manualibus eorumdem, & Ecclesia Sancti Gregorii, & Hospitalibus. Set & in possessionibus Ecclesiarum aliarum, quas obligari promittunt, Castra earum non intelligunt, nec ipsas Ecclesias, nec domos earum, in quibus earum habitant servitores; expresse etiam caveatur, quod possessiones occasione hujus mutui obligandæ pro nullo alio debito possint

Quæ nam [...] clesiæ exci[...] antur; & q[...] obligationis conditiones

(a) Litera singularis J. proculdubio signat Joannem Cajetanum Ursinum, S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem ab Innocentio IV. renunciatum, & post obitum Joannis XX. alias XXI. qui Archipresbyteratum in Vaticana Basilica ipsi detulerat; ad Summi Pontificatus Cathedram evectum sub Nicolai III. nomine.

(b) Matthæum Rubeum Ursinum excipe, qui ab Urbano IV. in sacrum Cardinalium Collegium adscitus, & a Patruo suo Nicolao Tertio Archipresbyter S. Petri in Vaticano renunciatus, juxta Ciaconium to. 2. col. 164., an. Christi 1306. diem clausit extremum.

(c) Nempe Carolum Andegavensem, Siciliæ Regem hujus nominis Primum.

(d) Ducendi in Siciliæ Regnum exercitus, ad illud e Manfredi manibus vindicandum, Carolo Andegavensi Clemens IV. potestatem fecit. Cum igitur novum ac legitimum Regem adversus suam tyrannidem assurgere videret Manfredus, in summas angustias Ecclesiam redegit. Exhaustum erat Pontificium ærarium, consumptum bellis præteritis, tantumque etiam alieni æris susceptum, ut ipsarum quoque Urbis Ecclesiarum possessiones pignori etiam subjicerentur: *Ecce*, inquit Pontifex in literis ad Simonem Tit. S. Cæciliæ Presbyt. Cardinalem, *pro ipso Rege Siciliæ possessiones Ecclesiarum* Urbis, *exceptis S. Petri & S. Joannis Laterani, & Cardinalium Ecclesiis, & Hospitalium & Monialium, obligavimus usque ad centum millia librarum proventum* (legen. *provenientium*) *si ea poterimus invenire, & exponemus Ecclesias magno periculo &c.* Adeas Raynaldum ad an. Chr. 1265. num. 21. & 22. unde ista hausimus.

(e) *Libram provenientem Senatus* in Ms. Oper. de Veron. pag. 155. noster Jac. Grimald. commemorat, ejusque valorem taxat ad scuta duo & obolos, alias *baj.* 50. Si ita est, ac tales esse censeantur libræ, de quibus hocce Diploma loquitur; facili negotio calculus ducitur, nimirum, centum millia librarum provenientium scutis Romanis argenteis 250000. ad amussim respondent.

(a) Nunc

possint a creditoribus retineri, sive ab ipso Rege, sive a Romana Ecclesia aliquid aliud debeatur eisdem; immo soluto hoc debito præcisè, & absque omni dilatione, & diffugio ipsi creditores eas reddere teneantur, & sit licitum ipsis Ecclesiis, seu earum Ychonomis auctoritate propria possessionem recuperare ipsarum, & ipse Rex, & ejus Curia ad juvandas Ecclesias teneantur. Immo ad omnem possessorem alium sine omni juris ordine ammovendum, & in hoc casu adicitur, quod a Rege fiat omnis cautio, quæ convenienter poterit exigi ab eodem, quod possessiones ipsas liberet infra terminum, & hæc omnia suo juramento confirmet; & si, quod absit, hoc juramentum ad quod præcise tenebitur, non impleret, & ob hoc dictas possessiones, vel aliquam earum contingeret a creditoribus occupari, teneatur nihilominus dictas Ecclesias servare indempnes in omnibus, & easdem possessiones ipsis Ecclesiis reddere liberatas, & in possessionem vacuam eas reducere earumdem, & defendere reductas in ipsam. Quod si nulla nobis est spes, quod infra terminum dictum mutuum solvi debeat, & sic omnino per consequens possessiones ipsas ad manus pervenire oporteat Romanorum, sunt qui non consulunt, & sunt qui consulunt obligari; & qui non consulunt, dicunt ita: Si Romani possessiones occupant, recuperandi imminet difficultas: Ecclesiæ desertæ remanent, Clericis vel Monachis proventus solitos non habentibus; orietur commune scandalum: Ad Papam current miseri, ut ab eo pascantur. Dicunt iterum: Si procedit hoc mutuum, non diu durare poterit, nec per istud Regis potest satisfieri indigentiæ: Cum ergo consumptum fuerit, eadem erit Regis necessitas, nec quicquam ei credent Romani, nisi eis Ecclesiarum arces immo, & nostræ propriæ obligentur; & quicquid nunc potest, tunc poterit perdurante necessitatis articulo allegare; sicque nunquam pacem habebit Ecclesia, quæ idcirco providit de decima, ut posset expensarum honera evitare. Qui vero consulunt simpliciter obligari, salva tamen restrictione prædicta dicunt, quod in necessitate hujusmodi excedendus est omnis modus, & sic providendum est Regi, ut venturus eventus soli Domino reservetur; & si quid obicitur in contrarium, non solvunt aliter, nisi quod tanta necessitas lege caret, in qua modus est, modum penitus non servare. Alioquin cadit negocium, ruit Rex inclitus, & Romanam Ecclesiam in præcipitium secum trahit; vivendum est igitur quantum licebit vivere, & futuris temporibus Dñus providebit. Inter hæc angimur, nec videmus consilium utile, cum ex omni latere sint angustiæ; quamquam sit multis facile dicere, fiat fiat, & Papam solum sequatur exitus difficultas, & præter periculum conscientiæ, perpetua committetur infamia, quod sit Ecclesiæ dissipator. Vos igitur carissimi filii, quibus Deus omnipotens, & Pater Luminum intellectum tribuit luminosum, vestrum date consilium, quod & Fratres vestri nobiscum expectant. Vidistis enim litteram Legati Franciæ Fratris vestri, qui cum nos certos reddiderit, quod in tempus longum nil potest Regi mittere pro expensis siquid ei solvendum imponimus, sufficienter remanet excusatus. Demum licet discretus sit nuntius, quem transmittimus, quia tamen verba sunt immobilia, quæ litteris commendantur, planum, & plenum vestrum consilium nobis rescribere nullatenus ommittatis.

...utio a Re... ...præstanda.

Eorum qui ...ractum im... ...ant,

Aliorum, qui probant, rationes.

In re ancipiti Fratrum consilium postulat, atque expectat.

Datum Perusii iii. Nonas Augusti, Pontificatus nostri Anno Primo.

Nonnullas possessiones vendendi, ut inde quamdam Domum emere liceat, facultatem Vaticano Capitulo impertitur.

Ex Autogr. in Vat. Basil. Tabulario Caps. 12. Fasc. 20.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

...N. CH. ...1266.

...nor supplicationis a Ca...ulo S. Petri ...recta.

EX parte vestra fuit nobis cum instantia supplicatum, ut vendendi quasdam possessiones vestras minus utiles, positas juxta Montem malum (a), quæ sexdecim rubrorum ad plus seminis recipiunt quantitatem, & de pretio ipsarum emendi quamdam domum sitam in Porticu Sancti Petri Basilicæ vestræ magis accomodam, licentiam vobis concedere curaremus. Cum autem venerabilis Frater noster Episcopus Bethleemitan., cui duximus committendum ut veritatem inquireret, si hoc in utilitatem ipsius

(a) Nunc *Monte Mario*, uti advertimus pag. 78. not. c.

Contractus utilitas. ipsius Basilicæ redundaret; invenerit, quod ex venditione, ac emptione hujusmodi potest verisimiliter utilitas eidem Basilicæ provenire sicut nobis retulit viva voce; nos ejusdem relationi fidem plenariam adhibentes, ac volentes per hoc ejusdem Basilicæ commoditatibus provideri, vestris supplicationibus inclinati, vendendi prædictas possessiones, & *Annuit Pontifex, certis tamen sub conditionibus.* in emptionem dictæ domus ipsarum pretium convertendi, aliquo memoratæ Basilicæ non obstante statuto, juramento, seu confirmatione Apostolica, vel quacumque alia firmitate vallato, plenam vobis auctoritate præsentium concedimus facultatem; districtius inhibentes, ne in aliquem alium usum hujusmodi prædictarum possessionum pretium convertatis. In nostram enim offensam cederet, si secus contingeret attemptari.

Datum apud Urbemveterem vii. Kal. Maji, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Illicitas Bonorum vel jurium Monasterii Sancti Martini in Montibus alienationes revocari mandat; Literis, Instrumentis, ac Beneplacito Apostolico nequaquam obstantibus.

Ex Original. in Capf. 13. Fasc. 288. Archiv. Basilicæ Vaticanæ.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Abbati Monasterii S. Siverii Urbevetan.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1266.

Jurium ac Bonorum Monasterii multiplex alienatio Monasterio noxia.

AD audientiam nostram pervenit, quod tam Dilecti Filii Petrus Abbas, & Conventus Monasterii Sancti Martini in Montibus prope Viterbium Ordinis Cistercien., quam Prædecessores eorum, decimas, terras, domos, possessiones, vineas, Prata, Pascua, nemora, Molendina, redditus, jura, jurisdictiones, & quædam alia bona ipsius Monasterii, datis super hoc litteris, confectis exinde publicis instrumentis, interpositis juramentis, factis renuntiationibus, & pœnis adjectis, in gravem ejusdem Monasterii læsionem, nonnullis Clericis, & Laicis, aliquibus eorum ad vitam, quibusdam vero ad non modicum tempus, & aliis perpetuo ad vitam, vel sub censu annuo concesserunt; quorum aliqui super hiis confirmationis litteras in forma communi a Sede Apostolica impetrasse dicuntur. Quia vero nostra interest super hoc de oportuno remedio providere, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus ea quæ de bonis ipsius Monasterii per concessiones hujusmodi alienata inveneris illicite, vel distracta, non obstantibus litteris, Instrumentis, juramentis, renunciationibus, pœnis, & confirmationibus supradictis, ad jus, & proprietatem ejusdem Monasterii legitime revocare procures. *Alienationes revocari mandat.* Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. *Etiam adhibito censurarum remedio.* Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Datum Avinion. v. Id. Octobris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Berardum Vaticanæ Basilicæ Canonicum, concordiæ sequestrum constituit inter Senatum Populumque Romanum, & Carolum Siciliæ Regem.

Ex Reg. Primo Clementis IV. fol. 62. apud Archiv. Apost. Vat.

*Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio, Nobili Viro Cicco (a) claræ memoriæ F.... * Regis Castellæ & Legionis Illustris, Urbis Senatori, Consilio, & Communi Urbis ejusdem; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.*

* Ferdinando.

AN. CH. 1267.

Maximum concordiæ bonum.

QUam sit Urbi & Orbi utile, quam quod Deo pariter, & hominibus esse debeat & possit accepta, vestra cum Carissimo in Christo Filio nostro Carolo Illustri Regi Siciliæ firma concordia, persuasione non indiget, ut probetur: Ipsa enim serenitas exhibet, ipsa aperientibus oculos se ostendit. Quo circa cum aliqua

(a) Ita sane habet harumce literarum exemplum, quod ex Archivo Apostolico Vaticano exhibitum nobis est. Verum pro *Cicco* legendum existimamus *Henricum*, de quo Auctor Anonym. de Reb. Sicul. ap. Raynald. ad an. 1267. num. 16. sic loquitur: *Concepit*

aliqua audiverimus, quæ inter vos, & ipsum possent non modicum scandalum suscitare, quibus inter ipsa decet initia obviare; Dilectum Filium Berardum Canonicum Basilicæ Sancti Petri, Cappellanum nostrum (*a*) ad vos duximus destinandum, cui super hiis, quæ vobis ex parte nostra dixerit, indubitanter credatis; sicque paternis beneplacitis coaptetis, quod pacis & concordiæ veri præbemini amatores, quibus nil Deo gratius, nihil ad Reipublicæ nostræ Statum utilius esse potest.

Datum Viterbii vii. Kalendas Augusti, Anno Tertio.

Sacras vestes, & alia Bona Thesauri Vaticanæ Basilicæ, oppignerari vel quovis pacto alienari prohibet.

Ex Vatic. Basil. Tabular. Caps. 8. Fasc. 14.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1267.

Immobilium Bonorum alienatio Basilicæ noxia.

AD nostrum pervenit auditum, quod vestes sacras, & alia bona cassæ thesauri Basilicæ vestræ a vobis, vel aliquibus vestrum sæpe distrahi, obligari, vel alienari contingit in ipsius Basilicæ non modicum detrimentum. Nos itaque debitum super hiis remedium apponentes, vobis universis, & singulis sub excommunicationis, & suspensionis portionum vestrarum ejusdem Basilicæ pœnis, quas eo ipso ex nunc illos incurrere volumus, qui secus attemptare præsumpserint, auctoritate præsentium districtius inhibemus, ne de cetero aliquas de rebus dictæ cassæ distrahere, obligare, vel in alium, seu alios transferre quovis alienationis genere aliquatenus attemptetis absque speciali mandato Sedis Apostolicæ, faciente plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de inhibitione hujusmodi mentionem.

Ne in posterum citra Sedis Apostolicæ beneplacitum, quidquam distrahatur, prohibet, ac pœnas irrogat in refractarios.

Datum Viterbii Nonis Septembris, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Anathematis literas in Conradinum, Pisanos, Senenses, eorumque fautores latas, ad S. Petri Basilicæ, & aliarum Ecclesiarum januas promulgari demandat.

Ex Regest. 1. Clement. IV. fol. 69. ap. Archiv. Apost. Vatican.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Rectoribus Romanæ Fraternitatis (b); Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1267.

Excommunicationis sententiam transmittit.

MIttimus vobis per latorem præsentium litteras, quas in octava Beati Martini tulimus contra Conradinum (*c*) quondam Frederici Romanorum Imperatoris Nepotem, Pisanos, & Senenses, & fautores eorum: Discretioni vestræ in virtute obedientiæ per Apostolica scripta mandantes, quatenus in Beati Petri, & aliis Urbis Ecclesiis, in januis in quibus hujusmodi publicatio fieri consuevit, per vos vel alios publicetis easdem; & quos per eas legavimus, singulis diebus Dominicis & festivis, pulsatis campanis & candelis extinctis, excommunicatos denuntietis, aut denuntiari publice faciatis.

Formam in ea promulganda servandam præscribit.

Datum Viterbii vi. Kalendas Decembris, Anno Tertio.

In

concepit iste (Henricus Urbis Senator) *similiter odia contra prædictum* (Catolum) *Regem Siciliæ, cui gradu attinebat consanguinitatis; & cum de Sicilia & suorum successuum felicitate invideret, quærebat opportunitatem, ut eum per viam aliquam posset perenniter exterminare vel cædere, aut in regni possessione eundem Regem* (socium) *habere legitimum: & motum sui animi fore justum* (putabat), *quando primum contra Manfredum inops, & jam substantia tenuis veniebat, asserebat, se non modicam pecuniæ quantitatem de proprio peculio mutuasse, quam dictus Rex ad fortunam veniens pinguiorem sibi, ut bona fide spoponderat, reddere contemnebat.* Hæc libenter prænotari curavimus; causas enim discordiæ, quam Clementina Epistola commemorat, nedum aperiunt; verum etiam ostendunt, tunc temporis Senatorem Urbis *Henricum*, non *Ciccum* fuisse appellatum; quod & alia præferunt documenta, præsertim ejusdem Clementis IV. Epistola apud Raynaldum loco citato.

(*a*) *Capellanus* hoc in loco perinde est, ni fallimur, ac *Sacri Palatii*, seu *Rotæ Auditor*. Legesis quæ prænotavimus pag. 105. not. *b*.

(*b*) De Rectoribus Romanæ Fraternitatis nonnulla præmonuimus ad Alexandri IV. Bullam Anagniæ editam 2. Non. Jun. Pontific. An. Sexto.

(*c*) Conradinum, quod Regis Siciliæ titulum usurparet, a Clemente IV. fuisse anathemate innodatum, Ecclesiæ Annales declarant.

(*a*) Quod

In eos, qui Bona Monasterii Sancti Martini injuste alienata detinent; ac in testes, qui veritatem fateri detrectant, excommunicationis sententiam promulgari decernit.

Exstat Originale in Archiv. Basil. S. Petri Caps. 13. Fasc. 288.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Priori Sancti Matthaei de Suntia Viterbien.; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1268.

Bona Monasterii illicite alienata, mandat restitui.

In contradictores, ac Testes, excommunicationis sententiam decernit.

DIlectorum Filiorum Abbatis, & Conventus Monasterii Sancti Martini in Monte Viterbien. Cistercien. Ordinis precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatinus ea quæ de bonis ipsius Monasterii alienata inveneris illicite, vel distracta, ad jus, & proprietatem ejusdem Monasterii legitime revocare procures: Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Datum Pictavis iv. Kal. Februarii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Casalis de Florano venditionem Priori & Fratribus Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ de Urbe a Monasterio S. Pauli factam, inserto ejusdem venditionis Instrumento, ratam habet & confirmat (*a*).

Ex Regest. III. Clementis IV. fol. 216. Ap. Archiv. Apost. Vat.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Fratribus Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ de Urbe, Ordinis Sancti Guillelmi; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1268.

Monasterium S. Pauli partem Castri Rajani emit; ac loco pecuniæ, Casale de Florano venditoribus tradit possidendum, conditione addita, ut nisi infra certum tempus redimatur, impune vendi possit.

Conditione non impleta, Casale venditur, prævio Apostolicæ Sedis beneplacito.

CUM a nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per solicitudinem Officii nostri ad debitum perducatur effectum. Sane petitio vestra nobis exhibita continebat, quod dudum Dilecti Filii Abbas, & Conventus Monasterii Sancti Pauli de Urbe, quandam partem Castri Rajani a quondam Petro Joannis Piczuti, & Jacobo de Capite, ac aliis de domo Vexosorum, Civibus Romanis, quam iidem in ipso Castro obtinebant, emerunt pro certa pecuniæ quantitate. Verum iidem pro solutione facienda dictis Civibus, hujusmodi pecuniam non habentes, de licentia felicis recordationis Alexandri Papæ prædecessoris nostri, Casale de Florano (*b*) ad Monasterium ipsum pertinens pro duobus milibus, & quingentis libris provenient., Civibus obligarunt eisdem; ab eis ea conditione adjecta, quod nisi Casale ipsum infra certum terminum iidem Abbas, & Conventus redimere procurarent, ex tunc liceret dictis Civibus dictum Casale vendere pro suæ libito voluntatis. Porro præfati Abbas & Conventus, adveniente termino hujusmodi, prædictis Civibus de præmissa quantitate pecuniæ satisfacere nequeuntes, piæ memoriæ Urbano Papæ prædecessori nostro humiliter supplicarunt, ut vendendi vobis præfatum Casale pro quatuor milibus libris provenient. (*c*), sub certis pactis, & conditionibus eis concedere licentiam dignaretur. Dictus autem Urbanus prædecessor, eorundem Abbatis & Conventus precibus condescendens, hujusmodi licentiam sub certa forma per suas eis duxit litteras concedendam; quarum auctoritate Decanus dicti Monasterii, & memorati Conventus, tam suo, quam ejusdem Abbatis qui eis super hiis totaliter commiserat vices suas, ac ejusdem Monasterii nomine, sæpedictum Casale cum juribus, & pertinentiis

(*a*) Quod ex Casalium distractione plura subierat incommoda Vaticanum S. Petri Capitulum, eidem Pius IV. Anno Domini 1564. univit Ecclesiam S. Balbinæ de Urbe, uti ex ejus Bulla suo loco producenda satis perspicue constat. Mirum igitur non est, si præsens Clementis IV. Diploma huic operi inferendum curavimus.

(*b*) Quo in loco positum Casale istud, Instrumentum huic Bullæ assutum, infra designat.

(*c*) De Libris provenientibus, egimus supra.

(*a*) Casa-

nentiis suis, vobis pro quatuor milibus libris provenientium vendiderunt, quibusdam conditionibus interjectis, prout in Instrumento publico inde confecto plenius continetur. Nos itaque vestris, & Venerabilis Fratris nostri Episcopi Prænestin., pro vobis in hac parte Apostolicæ Sedis gratiam implorantis, supplicationibus inclinati, venditionem hujusmodi ratam, & gratam habentes, eam de certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenorem autem prædicti Instrumenti de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui talis est. In nomine Domini Amen. Anno Dominicæ Incarnationis millesimo ducentesimo sexagesimo quarto indictione octava mense Octobris die prima. Cum Abbas & Conventus Monasterii Sancti Pauli de Urbe obligaverint Jacobo Capiti de Veczolis pro tertia parte; Joanni, Petro, Angelo, & Jacobino Fratribus, Filiis quondam Joannis Peccuti de Veczolis pro alia tertia parte; Petro, Andreæ, & Jannuccio Fratribus, filiis olim Semii de Veczolis, & legitimæ personæ ipsius Jannuccii pro eo pro alia tertia parte, ex auctoritate eisdem Abbati, & Conventui concessa a Sanctissimo Patre Domino Alexandro olim Quarto Papa, totum & integrum Casale de Florano, cum tenimento suo, & omnibus suis pertinentiis & utilitatibus, pro duobus milibus librarum, & quingentis librarum provenien., sub ea, ab eis videlicet conditione adjecta, quod nisi hinc ad certum terminum in ipso Instrumento expressum, dictis creditoribus ab ipsis Abbate, & Conventu prædicta pecunia soluta non esset; ex tunc liceret ipsis creditoribus Casale ipsum vendere pro suo libito voluntatis, ut in Instrumento exinde confecto per Matthæum de Concha Scriniarium plenius continetur: & cum in festo omnium Sanctorum vel circuitu proximo venturo hujusmodi terminus compleretur, dictumque Casale fere septem milia librarum valeat, nec habeant unde illud possent redimere seu luere infra tam modici temporis brevitatem: Volentes ipsius Monasterii utilitatibus providere, & futurum timentes periculum, ideoque in præsentia nostri Joannis eorum Notarii & testium suprascriptorum, ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum, Dominus Theodinus Decanus, & Monachus Venerabilis Monasterii Sancti Pauli de Urbe, Dominus Joannes Romæ Camerarius, Dominus Albinus, Dominus Petrus, Dominus Franzonus Infirmarius, Dominus Theobaldus, Dominus Nicolaus, Dominus Egidius, Dominus Roffridus, Dominus Barnabas, Dominus Accursus, Dominus Petrus Castelle, Dominus Petrus Tyburtinus, Dominus Jacobus de Prungia, Dominus Joannes Sanctæ Mariæ, Dominus Bartholomæus de Stampa, Dominus Paulus, Dominus Symeon Joannis, Dominus Raynaldus Butkimanni, Dominus Taddeus, Dominus Franciscus, Dominus Joannes Paccus, Conventus & Monachi dicti Monasterii, pro ipso Monasterio, & ejus nomine, & nomine Venerabilis Patris Domini Frederici, Abbatis præfati Monasterii, qui vices suas commisit Decano, & Conventui præfatis ipsius Monasterii super venditione Casalis de Florano facienda Priori, & Conventui Sanctæ Balbinæ, ac etiam obliganda Bona ipsius Monasterii S. Pauli, ut de ipsa commissione facta a dicto Domino Abbate prædictis Conventui, & Decano apparet publicum Instrumentum, scriptum per Guidonem Raynerii Tudini Notarium, de quo viso & lecto mihi Notario constitit; promittentes dicti Decanus, Monachi, & Conventus Domino Bartholomæo Priori Sanctæ Balbinæ de Urbe, Ordinis Sancti Guillelmi, nomine ipsius Ecclesiæ S. Balbinæ, & pro ea se facturos & curaturos quod dictus Dñus Abbas nomine ipsius Monasterii hunc contractum & omnia, & singula infrascripta ratificabit, acceptabit, & confirmabit cum omnibus suis tenoribus, & cuncta faciet sufficienter de jure ad sensum sapientis dicti Prioris ex potestate & licentia, ipsis Abbati, & Conventui concessis a Sanctissimo Patre Domino Urbano Papa IV. super venditione infrascriptarum rerum facienda, sicut in litteris ipsius Sanctissimi Patris Domini Urbani IV. Bulla ejus plumbea munitis, plenius continetur, quarum litterarum tenor inferius continetur: Præsente quoque Fratre Florasio de Ordine Minorum, Domini Papæ Cappellano, cui administratio & cura ipsius Monasterii gerenda, tam in spiritualibus, quam in temporalibus ab ipso Domino Papa est commissa, & præstante etiam ipso Fratre Florasio suum assensum in omnibus infrascriptis, & singulis, & de ipsius Fratris Florasii licentia atque verbo, quarum litterarum ab ipso Domino Papa dicto Fratri Florasio directarum tenor inferius designatur: eorum bona voluntate, & ex certa scientia vendiderunt, & venditionis titulo dederunt, & concesserunt prænominato Domino Bartholomæo Priori Sanctæ Balbinæ de Urbe, Ordinis S. Guillelmi, nomine ipsius Sanctæ Balbinæ, & ad ejus opus, & utilitatem, videlicet, unum Casale quod vocatur Floranum cum Castello, Turri, Palatio, Domibus, Casis, Ædificiis, Casilinis (a), Cassa-

[Margin notes: ...enditionem ...vore Monasterii S. Balbinæ factam ...nfirmat. — ...enor Instrumenti. — Quibusnam, pro qua pecuniæ summa, ...asale de Florano fuerit hypothecatum. — ...uænam conditio fuerit apposita; quæ tamen non impleatur. — Monachorum S. Pauli consensus pro Casalis venditione. — Accedit Abbatis voluntas. — Fit mentio Apostolici beneplaciti. — Annuit Monasterii administrator. — Venditio perficitur.]

(a) Casalinum, Du-Cangii judicio, est locus ubi casæ ædificatæ fuerunt, aut ædificari possunt.

(a) Vox

Quidquid vendito prædio conjunctum est, comprehenditur.

Cassaro (a) & quibuscumque aliis Ædificiis ibidem positis, & ejus circuitu, & cum toto, & integro suo tenimento adjacenti seu pertinenti dicto Casali, cum loco seu Casali, quod dicitur Castilion., & cum omnibus Terris spectantibus ad ipsum Castellion., & cum terris cultis, & incultis, silvis, Sodis, Pratis, Pratarinis, Pascuis, aquis, aquarum decursibus, cum arboribus fructiferis, & infructiferis, & introitibus, & exitibus eorum, & omnibus suis usibus, utilitatibus, & pertinentiis ad prædicta. Quæ omnia posita sunt extra Portam Sancti Pauli, sive Portam Appiam inter hos fines; a primo latere est tenimentum quod fuit Sancti Clementis, & tenimentum Hospitalis Lateranensis, & Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Novæ, & Palumbarium Sancti Gregorii media strada; a secundo Ecclesia Sanctæ Mariæ Majoris, & filii Petri Bartholomæi, & Ecclesia Sancti Thomæ de Formis; a tertio est possessio Sancti Filiari, & Ecclesia Sanctæ Priscæ, fossato de Filiari medio, & dicta Ecclesia Sancti Thomæ; a quarto Dominus Joannes Castellanus, & Ecclesia Sancti Laurentii Panisperne media strada, & tenimentum Palumbariæ, vel si alii sunt fines: & per Magistrum Joannem Romanuccii subscriptum testem, & dictum Donnum Joannem Romæ, Camerarium, & per alterum eorum, sive alios, quos & quemlibet eorum insolidum ad hæc specialiter Procuratores constituerunt, dictum Fratrem Bartholomæum Priorem nomine Ecclesiæ prælibatæ Sanctæ Balbinæ investiri, & in corporalem possessionem induci jusserunt de rebus prædictis venditis; & donec idem Prior nomine ipsius Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ, & Fratres ejusdem Ecclesiæ pro ea dictarum rerum venditarum corporalem possessionem adepti fuerint, constituerunt se iidem Monachi, & Conventus, nomine dicti Prioris, & Fratrum Sanctæ Balbinæ pro ipsa Ecclesia, & ipsius Ecclesiæ nomine tenere & possidere, quarum rerum possessionem apprehendendi auctoritate propria eidem Priori pro dicta Ecclesia S. Balbinæ, liberam potestatem concesserunt, salvis pactis, tenoribus & conditionibus infrascriptis. Et dederunt, concesserunt, cesserunt, & mandaverunt prædicti Decanus, & Conventus nomine dicti Monasterii Sancti Pauli prædicto Priori nomine dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ omne jus, omnemque actionem, quod, & quam prædictum Monasterium Sancti Pauli, & ipsi nomine ipsius Monasterii habent, vel habere possent in prædictis, & pro prædictis rebus venditis, & earum occasione contra quamcumque personam, & locum quocumque modo, jure, & causa, salvis tamen pactis, tenore, & conditionibus infrascriptis. Et promiserunt dicti Monachi & Conventus, nomine dicti Monasterii, & pro eo Priori jam dicto, nomine dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ, quod dictæ res venditæ nulli alii personæ, Universitati, vel loco sunt datæ, concessæ aliquo modo, vel alienatæ, nec aliquis contractus, vel quasi contractus de eis factus est in totum vel in partem, nisi obligatio facta Veczolis, ut superius est narratum: Qui si apparuerint, & propterea, vel etiam propter dictam obligationem, vel ejus occasione, vel quocumque alio modo de jure in damnum idem Prior pro dicta Ecclesia, & ipsa Ecclesia Sanctæ Balbinæ venerint, vel expensas fecerint, seu dictæ res venditæ in totum, vel in partem evictæ fuerint, secundum quod in jure verbum evictionis sonat; omne damnum eisdem Priori pro dicta Ecclesia Sanctæ Balbinæ reddere & restituere, & omnes expensas resarcire, & reddere promiserunt, etiam in ipso litis initio, & ante causam inceptam, seu sententiam latam, vel post ipsum judicium finitum, & in qualibet parte ipsius judicii; & ipsum Priorem pro ipsa Ecclesia Sanctæ Balbinæ indemnem conservare: de quibus damnis, & expensis fuit actum, & conventum inter partes ipsas, quod stari, & credi debeat simplici verbo Prioris, & Fratrum dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ, qui per tempora ibi erunt, sine sacramento, & alio onere probationis. Pro quibus omnibus prædictis, & infrascriptis, & singulis observandis, & adimplendis prædicti Monachi, & Conventus pro Monasterio jam dicto obligaverunt, & pignori posuerunt præfato Priori pro dicta Ecclesia Sanctæ Balbinæ omnia bona dicti Monasterii, habita & habenda, & ea per ipsum Priorem nomine ipsius Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ jure pignoris se constituerunt possidere, & precario recognoverunt ab eo. Quæ bona obligata, fuit actum, & conventum inter ipsas partes, quod liceret ipsi Priori pro dicta Ecclesia Sanctæ Balbinæ propria auctoritate, & sine alicujus Curiæ proclamatione intrare, tenere, possidere, vendere, alienare quousque de indemnitate damnorum, & expensarum ac etiam ipsa evictione esset integre satisfactum. His pactis, tenoribus, & conditionibus in hoc contractu & traditione, de communi voluntate ipsarum partium incontinenti appositis & adjectis, videlicet quod

Fines designantur.

Liberum sit Priori Monasterii S. Balbinæ, possessionem Fund. pro libito adire.

Venditores ad evictionem, atque ad damna sarcienda, sese obstringunt.

Conditiones contractui appositæ.

(a) Vox *Cassarum* occurrit in Chronico Pisano Ughelliano, & in etrusco obtinet idiomate. Ejus notionem Academ. Crusc. ita designat. *Recinto di mura interno alla Rocca, e nel più alto della Terra.*

(a) Quo-

quod ipsi Prior, & Fratres Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ, nomine ipsius Ecclesiæ teneantur ipsum Casale Floranum cum omnibus prædictis rebus, & tenimentis vendere, & possessionem tradere Abbati, Conventui, & Monachis præfati Monasterii Sancti Pauli pro ipso Monasterio, quandocumque Abbas, & Conventus ipsius Monasterii S. Pauli cum effectu solverint Priori, & Fratribus Sanctæ Balbinæ, qui per tempora ibi fuerint, quatuor milia librarum provenien. Senatus, & quandocumque super ipsa revenditione facienda prædictarum rerum ipsi Prior, & Fratres dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ fuerint requisiti a prædictis Abbate, Conventu, & Monachis Monasterii antedicti pro ipso Monasterio, seu a persona legitima dicti Monasterii. Quæ omnia prædicta, & infrascripta dictus Prior nomine suo, & Fratrum dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ pro dicta Ecclesia S. Balbinæ promisit antedictis Decano, Monachis, & Conventui pro dicto Monasterio attendere, observare ac etiam adimplere, & etiam facere, & curare, quod Fratres dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ prædicta omnia, & etiam infrascripta promittere, attendere, observare, adimplere, & rata & firma habere, & contra non venire, & promittent, quod tempore dictæ revenditionis Prior, & Fratres dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ, quod ipsas res in totum, vel in partem non alienarint, nec contractum, vel quasi contractum cum aliqua persona, universitate, vel loco fecerint, & curam inde de facto Prioris, & Fratrum ipsius Ecclesiæ, & facto ipsius Ecclesiæ tantum super hiis facient de jure sufficientem ad sensum sapientis ipsius Monasterii sine malitia. Item fuit actum, & conventum inter dictas partes, quod sexta pars possessionum seu proventuum dicti Casalis de Florano, & dictarum rerum venditarum in signum dictæ conditionis reservetur secundum tenorem scriptarum litterarum Domini Papæ; quam sextam partem possessionum sive proventuum prædictarum rerum ipsi Decanus, Monachi, & Conventus pro ipso Monasterio, & ipsi Monasterio reservarunt in ipsa venditione, & tempore ipsius venditionis, ita quod per prædicta & infrascripta, quantum ad ipsam sextam partem, nullum ipsi Monasterio præjudicium generetur, quod etiam ipsæ partes acceptaverunt, & voluerunt. Item fuit actum & conventum inter dictas partes in continenti, & in ipso contractu, quod si Prior, & Fratres dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ requisiti fuerint ab Abbate, Conventu, & Monachis dicti Monasterii, vel legitima persona ipsius Monasterii pro eo, & nollent ipsam solutionem quatuor milia librarum provenien. recipere, & ipsam revenditionem facere, & Prior & Fratres ipsius Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ vocati coram judice Ecclesiastico, & compellati quod ipsam pecuniam tunc oblatam reciperent, & recipere nollent, expectati spatio duorum mensium a tempore dictæ compellationis, & de hiis appareat publicum instrumentum per bonum, & legalem Scriniarium scriptum; quod ex tunc, facta ipsius pecuniæ depositione, & consignatione in ædem sacram, liceat Abbati, & Conventui dicti Monasterii pro ipso Monasterio eorum propria auctoritate, & sine Curiæ proclamatione, & juris dicti Monasterii læsione, possessionem & tenutam ipsarum rerum venditarum intrare, tenere, uti & frui, exceptione aliqua non obstante, & de eis facere velle eorum. Et promiserunt dicti Decanus, Monachi & Conventus nomine prælibati Monasterii dicto Priori, nomine dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ, se facturum, & curaturum quod Capitoczius & Bartholomæus, filii olim Jacobi de Capite de Vexolis, ut Filii, & heredes dicti eorum Patris insolidum; & Joannes, Petrus, Angelus, & Jacobinus, filii quondam Joannis Piczuti de Veczolis, Petrus, Andreas, & Jannutius, filii olim Semii de Veczolis, & legitima persona dicti Jannutii, quibus ipsæ res obligatæ sunt, pro certa pecuniæ quantitate ipsi venditioni consentient, & renuntiabunt, & refutabunt omne jus, quod in ipso Casali, & rebus prædictis habent, vel habere possent quocumque modo, jure, vel causa, & ex quocumque contractu, & cavebunt de facto eorum, & suorum antecessorum, nulla eis facta reservatio, & curam & cautelam facient de jure sufficientem, & reddent etiam omnia instrumenta, & litteras Domini Papæ, quæ & quas ipsi Veczoli habent pro ipsis, & de ipsis rebus, & eorum occasione. Et promiserunt dicti Decanus, Monachi, & Conventus Monasterii prælibati, nomine ipsius Monasterii, Priori prædicto pro ipsa Ecclesia Sanctæ Balbinæ dare octo fidejussores vel decem, qui fidejusserint nomine, & animo donantum promittant ipsi Priori pro dicta Ecclesia Sanctæ Balbinæ se facturum & curaturum, quod Abbas, & Conventus jam dicti Monasterii prædicta omnia & infrascripta attendent, observabunt, adimplebunt, & contra non venient, salvis pactis & tenoribus suprascriptis, & etiam ipsum Priorem pro dicta Ecclesia, & ipsam Ecclesiam indemnem & sine expensis conservare de ipsa venditione, & ejus occasione; & pro hiis etiam obligabunt bona eorum, & curam sufficientem facient memorato Priori Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ pro ipsa Ecclesia de jure sufficientem prædictam

Conditiones acceptantur.

Aliæ conditiones apponuntur, atque probantur.

Eorum qui in Bona vendita jus habent, accedat assensus.

Contractus initus, Fidejussoribus firmetur.

dictam venditionem: & quæ dicta sunt prædicti Decanus, Conventus & Monachi nomine Monasterii prælibati, de licentia dicti Domini Abbatis, & de consensu & voluntate dicti Domini Fratris Florasii fecerunt nominato Priori S. Balbinæ nomine ipsius Ecclesiæ pro pretio quatuor milium librarum provenien. Senatus, de quo pretio dictus Prior nomine ipsius Ecclesiæ S. Balbinæ promisit Decano, Conventui & Monachis jam dictis pro Monasterio antedicto solvere eis, vel alii personæ pro dicto Monasterio duo milia librarum & quingentas libras provenien. Senatus tunc & eo tempore, quando solutio fiet prædictis Veczolis quibus ipsæ res venditæ obligatæ sunt, vel quod ipsa quantitas duorum milium quingentarum librarum provenien. Senatus deponatur pro solutione facienda prædictis Veczolis creditoribus, in aliam causam expendi vel negari non possit, dum tamen si contigerit, solutionem de ipsa quantitate prænominatis Veczolis fieri, ut dictum est, tunc ipsi Veczoli renuntient & refutent omne jus eis competens in rebus prædictis venditis & consentient ipsi venditioni, & de suorum facto & suorum antecessorum caveant & promittant. Et etiam promisit dictus Prior Sanctæ Balbinæ prædicto Decano, Conventui & Monachis, nomine dicti Monasterii, alias mille quingentas libras provenien., residuas de dicto pretio quatuor milium librarum provenien., Guardiano Fratrum Minorum de Urbe, & Priori Fratrum Prædicatorum de Urbe totaliter assignari pro ejusdem recuperatione Casalis, in aliquo tuto loco, de quo ipsis Guardiano, & Priori videbitur, fideliter deponendas, & Abbati, & Conventui prædicti Monasterii nullo unquam tempore assignandas sine mandato Sedis Apostolicæ speciali: Hiis pactis & tenoribus incontinenti de voluntate utriusque partis appositis & addiectis; quod si dicta solutio, vel depositio duorum milium librarum, & quingentarum librarum provenien. & alia depositio mille quingentarum librarum provenien. fiet, ut dictum est, usque in septimo die futuri Mensis Novembris, prædicta venditio valeat & robur obtineat firmitatis; alioquin ipsæ res venditæ sint inemptæ, & ad dictum Monasterium Sancti Pauli libere revertantur, & ad ipsum Monasterium remaneant pleno jure, prædictis & infrascriptis nequaquam obstantibus. Quam venditionem, & omnia & singula supradicta prælibati Decanus, Conventus & Monachi antedicti pro eis, & eorum successoribus, & nomine dicti Abbatis pro memorato Monasterio, & ejus nomine stipulatione solemni promiserunt Priori sæpedicto, nomine dictæ Ecclesiæ Sanctæ Balbinæ attendere, observare, defendere, & adimplere, rata & firma habere, & contra non venire, sub obligatione bonorum dicti Monasterii & sub pœna dicti pretii dupli. Et dictus Prior pro se & Fratribus ipsius Ecclesiæ, eorumque in dicta Ecclesia successoribus sub obligatione bonorum ipsius Ecclesiæ promisit nominatis Decano & Conventui nomine Monasterii antedicti, & pro ipso Monasterio prædicta pacta & conventiones, tenores & alia ab ipso Priore præmissa, & conventa dictis Decano & Conventui, nomine præfati Monasterii omni tempore attendere, observare, adimplere, & contra non venire sub pœna prædicta & pœna soluta vel non. Hæc cartula, & prædicta & singula in sui firmitate permaneant. Tenor dictarum litterarum Domini Papæ talis est: Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monasterii Sancti Pauli de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem. Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod vos olim a Petro Joannis Pizuti, & quondam Jacobo de Capite ac aliis de domo Veczosorum civibus Romanis, partem quam iidem Cives habebant in Castro Rajani, emistis pro quadam pecuniæ quantitate; & cum non haberetis præ manibus, unde totam pecuniam hujusmodi solveretis, tandem pro duobus milibus libris & quingentis libris provenien. Casale de Florano situm in Territorio Urbis, ad vestrum Monasterium pertinens, de licentia felicis recordationis Alexandri Papæ Prædecessoris nostri, dictis civibus obligastis sub ea videlicet a vobis adjecta conditione, quod nisi usque ad certum terminum in Instrumento super hoc confecto expressum, prædictum Casale redimeretur a vobis, ex tunc liceret eisdem Civibus Casale ipsum vendere pro suæ libito voluntatis. Unde nobis humiliter supplicastis, ut cum in Festo omnium Sanctorum proximo venturo hujusmodi terminus compleatur, dictumque Casale fere septem milia librarum provenien. valeat, nec habeatis unde illud possitis redimere infra tam modici temporis brevitatem; vobis vendendi Casale ipsum cum juribus & pertinentiis suis pro pretio competenti Dilectis Filiis Priori, & Conventui Sanctæ Balbinæ de Urbe, Ordinis Sancti Guillelmi, præsertim cum inter vos, & eosdem Priorem & Conventum expresse sit actum, quod ipsi Casale prædictum pro eodem pretio, quo illud emerint, vel quandocumque ipsos super hoc requisiveritis, vendere teneantur, & sexta pars possessionum sive proventuum dicti Casalis in signum conditionis hujusmodi reservetur; cum etiam vos pro restitutione dicti pretii de Rajano, de Marcellin. de Sancta Maria Montis Dominici, de Curcorulo, de Paxarano,

Venditionis pretium taxatur.

Quo tempore, & quibus pecunia solvenda.

Solutionis conditionibus non purificatis, contractus dissolvitur.

Reciproca contrahentium obligatio.

Literarum Apostolicarum tenor inseritur.

Paxarano, & Sancto Victorino Castrorum fructus duxeritis deputandos, licentiam concedere dignaremur. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, præmissis veris existentibus, hujusmodi licentiam tenore præsentium elargimur: Volentes, ut pecunia, quam ultra summam duorum dictorum milium & quingentarum librarum præfatos Priorem, & Conventum solvere pro hujusmodi venditione continget, Dilectis Filiis Priori Fratrum Prædicatorum, & Guardiano Fratrum Minorum de Urbe totaliter assignetur pro ejusdem recuperatione Casalis, in aliquo tuto loco, de quo eis videbitur, fideliter deponenda, & vobis nullo unquam tempore assignanda sine mandato Sedis Apostolicæ speciali. Datum apud Urbem veterem octavo Idus Septembris, Pontificatus nostri Anno Quarto. Tenor litterarum Domini Papæ directarum Fratri Florasio talis est: Urbanus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Fratri Florasio Ordinis Minorum Cappellano nostro; Salutem & Apostolicam Benedictionem. Cum nuper contra Fredericum Abbatem Monasterii Sancti Pauli de Urbe super quibusdam excessibus, de quibus infamia manifesta notatur, inquisitionem ex officio nostro fieri fecerimus diligentem; Nos indemnitati ejusdem Monasterii, ne pendente hujusmodi inquisitionis negotio Monasterium ipsum in spiritualibus, vel temporalibus incurrere valeat detrimenta, providere volentes; quia de circumspectione tua plenam in Domino fiduciam obtinemus, tibi curam & administrationem ipsius Monasterii tam in spiritualibus quam in temporalibus præsentium auctoritate committimus gerendam a te usque ad nostræ beneplacitum voluntatis. Ideoque discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad prædictum Monasterium te personaliter conferens, curam & administrationem hujusmodi prudenter geras, & salubriter ac efficaciter exequaris: Ita quod idem Monasterium sub tua vigilantia gratis, tribuente Domino, consurgat augmentis. Nos enim sententiam, quam rite tuleris in rebelles, de quo tibi plenam concedimus tenore præsentium potestatem, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari. Datum apud Urbem veterem xvi. Kalend. Augusti, Pontificatus nostri Anno Tertio. Actum in Urbe apud Monasterium Sancti Pauli. Dominus Thomas de Oderisiis Judex Testis, Dominus Petrus Cosolini Judex Testis, Magister Joannes Rom. Domini Papæ scriptor testis, Gratianus scriniarius testis, Bonus de Vicentia Testis, Jannicellus de Apingia Testis, Jacobus Cocus testis. Ego Joannes Coni Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Scriniarius prædictis interfui, & ea rogatu partium prædictarum in publicam formam scripsi & redegi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

...e inserun- ...Apostolicæ ...e, quibus ...asterii S. ...i Admini- ...designa-

Testium, qui contractui interfuerunt, nomina.

Datum Viterbii ii. Kalendas Aprilis, Anno Quarto.

B. GREGORIUS X.

Anno æræ Christianæ 1271. Kalendis Septembris B. Gregorius X. in Romanum Pontificem electus fuit; die vero 27. Martii insequentis anni 1272. coronatus: Ad Superos evolavit 4. Idus Januarii anno 1276., postquam in Pontificatu annos 4. menses 4. dies 10. a die electionis; a die suscepti Apostolatus, qua scilicet assensum electioni præbuit, annos 4. menses 2. dies 14; a die autem consecrationis, annos 3. menses 9. dies 14. exegisset.

Jesu Christi Imaginem, quæ Veronica dicitur, Verdæ Comitissæ de Lumello ostendi mandat.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Archivo Caps. 5. Fasc. 10.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

...CH. ...272.

Venientia ex devotionis zelo vota salutaria dilectæ in Christo Filiæ, nobilis mulieris Verdæ Comitissæ de Lumello favore Apostolico prosequentes, universitati vestræ præsentium tenore mandamus quatinus eidem Comitissæ ad Urbem personaliter

naliter accedenti, ac personis in societate sua existentibus, Effigiei Sacræ Dominicæ Sudarium, quando inde fueritis requisiti, cum ea qua decet reverentia liberaliter ostendatis; ut sua proinde devotio augeatur, & Dei beneplacitis studeat promptius adhærere.

Datum apud Urbemveterem xiii. Kal. Novembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

Privilegia & exemptiones, quas Romani Pontifices, Reges, ac Principes Monasterio S. Martini de Monte pridem concesserant, innovat, & confirmat.

Extat Original. in Caps. 13. Fasc. 288. Archiv. Basilicæ S. Petri.

Gregorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati, & Conventui Monasterii Sancti Martini in Monte Viterbien. Cistercien. Ordinis; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1274. CUM a nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per sollicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, dilecti in Domino Filii, vestris justis supplicationibus inclinati, omnes libertates, & immunitates a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus per privilegia seu alias indulgentias vobis, & Monasterio vestro concessas, necnon libertates, & exemptiones secularium exactionum, a Regibus, & Principibus (a), & aliis Christifidelibus rationabiliter vobis indultas, sicut eas juste, ac pacifice obtinetis, vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Lugduni xvi. Kal. Januarii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

JOANNES XX., *dictus* XXI.

Post obitum Innocentii V. & Hadriani itidem V., qui brevissimum Pontificatum gesserunt, die 16. Septembris anno 1276. Joannes XX. dictus XXI. sufficitur, ac quatriduo post coronatur. Ecclesiæ præfuit menses 8. Ex hac vita migravit die 16. Maji anno 1277.

Archipresbyteri dignitatem in Vaticana Divi Petri Basilica Joanni Sancti Nicolai Diacono Cardinali defert, eumque privilegiis cumulat.

Ex Autogr. apud Archivum nostrum Caps. 7. Fasc. 12.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio I.. (b) S. Nicolai in Carcere Tullian. Diacono Cardinali Archipresbytero Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1276. INter Universas Orbis Ecclesias, quibus nos prætulit benigna clementia Salvatoris, Venerabilem Principis Apostolorum de Urbe Basilicam, favoris prærogativa respicimus, & amoris prosequimur privilegio singularis, circa illam sollicitæ considerationis intui-

(a) Quorumnam Regum vel Principum Diplomata Gregorius intelligat, si unum Othonis IV. Privilegium excipias, ignoramus. Satis vero splendidum est ac luculentum Othonis monumentum, quod ejus Sigillo ceræ rubræ impresso munitum, in Tabularii nostri Caps. 11. Fasc. 18. servatur. Hæc Diplomatis summa: Monachos qui Monasterium S. Martini inhabitabant, præcipuo Religionis excolendæ studio commendatos, eorumque bona universa, cum præsentia, tum futura, mobilia ac immobilia, a gravaminibus ac molestiis eximit quibuscumque. Prodiit Diploma Innocentii III. ætate, atque hac temporis nota apposita, clauditur: *Actum anno Dominicæ Incarnationis 1209. Datum vero in Castris prope Insulam, nonis Octobris, Indict. xiii.* Ex loci vicinia, ac bell. circumstantiis licet suspicari, Othonem ad ipsum Monasterii locum accedere potuisse. Quam enim nominat Insulam, Farnesiam, quæ & hodie Insulæ donatur nomine, possumus interpretari; cumque eo tempore quo bellum gerebat, Privilegium excuderit, non semel Viterbium accesserat, Urbem expugnaturus. Consulenda Bussii Historia part. 1. pag. 114. ad an. Christi 1210.

(b) Nimirum Joanni Cajetano Ursino, Matthæi Filio, qui

In Basilica Petri, quæ ceteras majoritatis gradu antecedit Ecclesia, idoneus Archipresbyter assignandus.

intuitum dirigentes, ut pacifici status & prosperi plenitudine gratuletur, divini cultus in illa exercitium ferveat, & ipsa ministrorum polleat honestate, ut quemadmodum majoritatis gradu ceteras antecedit, sic decore virtutum, & sanctitatis operibus antecellat; quod tunc efficacius poterit auctore Domino provenire, cum eamdem Basilicam Rectoris ydonei providentia gubernabit. Attendentes itaque notæ nobis, non incognitæ Mundo tuæ magnitudinem bonitatis, quæ a teneris annis de virtutum crescentium meritis continua famæ incrementa suscepit, quodque Dator bonorum omnium te illius circumspectionis eminentia insignivit, quod noveris recensere præterita, præsentia prudenter disponere, ac futura consultius prævidere; & propter hoc confidenter onus curæ ipsius Basilicæ quæ tuo dinoscitur indigere regimine, tuis robustis humeris grandiora perferre solitis imponentes, Archipresbiteratum ejusdem Basilicæ cum omnibus jurisdictionibus, juribus, & pertinentiis suis, qui nuper in eadem Basilica per obitum bonæ memoriæ R. (a) Sancti Angeli Diaconi Cardinalis Archipresbiteri Basilicæ supradictæ vacavit, tibi conferimus, & providemus etiam de eodem. Decernentes irritum, & inane, si secus de ipso contigerit attemptari: Non obstante, quod in Eboracen., Suessionen., & Laudunen. Ecclesiis Præbendas obtines, quodque Sanctorum Laurentii & Damasi, & Sancti Crisogoni de Urbe Ecclesiæ, cum Capellis subjectis eisdem, tuæ sollicitudini sunt commissæ. Ac nichilominus devotioni tuæ, ut ad susceptionem Sacerdotalis Ordinis minime tenearis, quodque prædictum Archipresbiteratum una cum S. Nicolai in Carcere Tullian. ac ceteris Ecclesiis, Capellis, Præbendis, seu Beneficiis supradictis, quibus, vel quarum aliquibus cura forte imminet animarum, libere valeas retinere; generalis Concilii, & qualibet alia Constitutione contraria non obstante, tenore præsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis, provisionis, constitutionis, & concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Joannis Cardinalis Ursini egregias virtutes commemorantur.

Hunc in Archipresbyterum eligit.

Ceteris, quas possidebat, Præbendis, Ecclesiis, ac Beneficiis nequaquam obstantibus.

Bullæ adjicit firmitatem.

Datum Viterbii xv. Kalen. Novembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

Joanni Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Cardinali, Archipresbyteratus dignitate in D. Petri Basilica, atque amplioribus supra alios Archipresbyteros privilegiis aucto, obsequium & obedientiam a Canonicis impendi jubet.

Ex Autogr. in Basilicæ nostræ Tabular. Caps. 6. Fasc. 12.

Johannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1276.

Idem, quod in superiori Bulla præmiserat, exordium repetit.

INter universas Orbis Ecclesias, quibus nos prætulit benigna clementia Salvatoris, Venerabilem Principis Apostolorum de Urbe Basilicam favoris prærogativa respicimus, & amoris prosequimur privilegio singularis, circa illam sollicitæ considerationis intuitum dirigentes, ut pacifici status, & prosperi plenitudine gratuletur, divini cultus in illa exercitium ferveat, & ipsa Ministrorum polleat honestate, ut quemadmodum majoritatis gradu ceteras antecedit, sic decore virtutum, & Sanctitatis operibus antecellat; quod tunc efficacius poterit auctore Domino provenire, cum eandem Basilicam Rectoris ydonei providentia gubernabit. Attendentes itaque notæ nobis, non incognitæ Mundo Dilecti Filii nostri I. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconi Cardinalis, Archipresbiteri prædictæ Basilicæ magnitudinem bonitatis, quæ a teneris annis de virtutum crescentium meritis continua famæ incrementa suscepit, quodque Dator bonorum omnium ipsum illius circumspectionis eminentia insignivit, quod noverit recensere præterita, præsentia prudenter disponere, ac futura consultius prævidere; & propter hoc confidenter onus curæ ipsius Basilicæ, quæ suo dinoscitur indigere regimine, ipsius robustis humeris grandiora perferre solitis imponentes, eidem Cardinali, ut per se,

Instituti Archipresbyteri virtutes commemorat.

qui plurima in rebus gerendis sapientia præditus, post Joannis XX. alias XXI. decessum in Beati Petri Cathedra sedit, Nicolaus III. appellatus.

(a) Riccardum de Annibalis, seu Hannibaldensem de Molaria commemoravimus supra.

Authoritatem confirmat.

se, vel per alium, seu alios in ipsa Basilica, necnon & Ecclesiis Collegiatis, & aliis, ac Monasteriis, & Prioratibus Basilicæ prædictæ subjectis, evellat, destruat, dissipet, & disperdat, hedificet, & plantet, ordinet, corrigat, reformet, statuat, & disponat, prout, & quando, & quotiens viderit expedire. Contradictores quoque & rebelles quoslibet per censuram Ecclesiasticam, necnon & per pœnas tam spirituales, quam temporales, & alias prout expedire viderit, appellatione remota, compescat; In præmissis & aliis hujusmodi, quæ ad prosperum statum ipsius Basilicæ, ac salutem animarum putaverit expedire, jurisdictionem ordinariam, quam ex tunc sibi contulimus habiturus. Non obstantibus si aliquibus quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, a Sede Apostolica sit indultum, & quibuscumque privilegiis, seu indulgentiis Apostolicis quorumcumque tenorum existant, per quæ effectus litterarum nostrarum impediri valeat, vel differri, & de quibus in eis de verbo ad verbum specialem oporteret fieri mentionem, plenam, & liberam per nostras litteras concessimus facultatem. Noluimus autem, quod præmissa, quæ personaliter sibi concessimus, ad Successores suos ejusdem Basilicæ Archipresbiteros, qui erunt pro tempore, aliquatenus extendantur; set ipsi auctoritate, jurisdictione, ac aliis juribus, quæ ad eosdem Archipresbiteros pertinent de jure vel consuetudine sint contenti. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eundem Cardinalem, vel procuratorem suum pro eo, in vestrum, & ipsius Basilicæ Archipresbiterum admittentes, & ei tamquam vestro Archipresbitero plene ac humiliter intendentes, obedientiam & reverentiam sibi debitam impendatis. Alioquin sententias, sive pœnas, & quidquid per se vel per alium seu alios commissa sibi ut præmittitur auctoritate ordinaverit, vel statuerit, temporaliter, seu spiritualiter in rebelles, rata habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari.

Quæ contra objici possent, expungit.

Cavet, ne personalia Archipresbyteri Privilegia ad Successores extendantur.

Obsequium ac obedientia Archipresbytero præstanda.

Datum Viterbii xv. Kalend. Novembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

Ob auctum Vaticanæ Basilicæ inservientium numerum, ejusdem Ecclesiæ Archipresbytero & Capitulo centum libras provisinorum Senatus de portione Oblationum Altaris Majoris percipiendas, ad viginti annos elargitur.

Ex Regest. unico Ioannis XXI. Epist. 132. fol. 30. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Joanni S. Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Cardinali, Archipresbytero & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1277.

Basilica Vaticana, quæ majori præstat dignitate, potioribus digna beneficiis.

SI ad solicitudinem omnium Ecclesiarum cotidiana nos urget instantia, si Cura pastoralis officii oculis nostris pro ipsorum commodis procurandis vigilantiam intentæ speculationis indicit; hiis quæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe deposcit utilitas vel suadet honestas, tanto propensius nos convenit provisionis nostræ diligentiam adhibere, ipsamque specialibus beneficiis & gratiis exaltare, quanto arctius eandem Basilicam inter alias Urbis, & Orbis Ecclesias dignitatis, & celebritatis prærogativa fulgentem necessitudo caritatis nobis astringit, qui ejusdem Principis Sedi, licet immeriti, disponente Domino præsidemus. Cum igitur tu, fili Cardinalis, ad ampliandum divinum cultum in dicta Basilica, qui propter paucitatem inibi residentium diminutus erat, diligenter intendens de nostro speciali mandato ac auctoritate, servitorum numerum augmentaveris in eadem (a); Nos quod per te factum est in hac parte, plurimum in Domino commendantes, dignum extimamus & pium, ut Canonicis & aliis Ministris ipsius Basilicæ per Sedem Apostolicam aliquod impendatur subsidium, per quod onera expensarum, quæ dictæ Basilicæ iminent, ex eorumdem servitorum augmento levius valeant supportari. De tuo itaque, fili Cardinalis, & aliorum Fratrum nostrorum consilio, & assensu, tibi Archipresbytero, ac aliis qui in eodem Archipresbyteratu

Aucto Ministrorum numero, nova concedit emolumenta.

(a) Quo usque auctus fuerit in Vaticana Basilica ministrantium numerus, ea quæ proxime sequitur Joannis XX. al. XXI. Bulla, accurate designat.

(a) Libram

Certam pecu- [n]iæ summam [e]xOblationibus [d]etrahendam [a]ssignat ad cer- [t]um tempus, [h]oc est ad an- [n]os viginti. Leg. Confes- [si]onis.

ratu durante tempore nostræ gratiæ tibi succedent, & Capitulo sæpedictæ Basilicæ, Centum librarum provesinorum Senatus (*a*) de portione Oblationum Majoris Altaris, & concessionis * ejusdem, Sedem contingente prædictam percipiendas propter hoc a vobis usque ad viginti annos venturos proximo annuatim, auctoritate præsentium donamus, & concedimus de gratia speciali. Volentes ac statuentes expresse, ut hujusmodi centum libræ vobis per Custodem (*b*) memoratæ Basilicæ qui nunc est, & successores ipsius qui pro tempore fuerint, absque difficultate qualibet per dictos viginti annos, alia solvendi non expectata licentia vel mandato, integraliter annis singulis persolvantur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ donationis, concessionis, & Constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Consuetam in Bullæ violatores subjicit clausulam.

Datum Viterbii per manum Magistri Petri de Mediolano Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii, ii. Nonas Martii Indict. v. Incarnationis Dominicæ anno millesimo ducentesimo septuagesimo sexto (*c*), Pontificatus vero Domini Joannis Papæ xxi. Anno Primo.

Quæ de Inservientium Vaticanæ Basilicæ numero augendo, & de congruo stipendio eis assignando; de Officiis Divinis rite persolvendis, ac Bonis ipsius Basilicæ recte administrandis, a Joanne Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Card., & Archipresbytero Ecclesiæ D. Petri sancita fuerunt; eadem inserit, rata omnino habet, & confirmat, perpetuo atque inviolate observari mandat (*d*).

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 7. Fasc. 13. (*e*).

Johannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Johanni Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diacono Cardinali Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

[A]N. CH. 1277.

[E]cclesiarum [om]nium cura [ur]get Pontifi[cem].

VIneam Domini Sabaoth, cui nos præposuit miseratio Divina custodem; intentæ mentis oculis, quantum nobis ex alto permittitur, contemplamur; & dum onus tantæ custodiæ viribus nostris impar aspicimus, assiduis super ea meditationibus occupamur. Sed inter ceteras sollicitudinis nostræ curas illa nos quotidiana pulsat instantia, sollicitudo omnium Ecclesiarum humeris nostris incumbens, hæc instanter instat, instantius sollicitatque sollicite, ut in eis fructum reddere possimus in odorem suavitatis acceptum. Arctant nos singulæ, movemur ad singulas, set inter omnes spetialiter Principis Apostolorum nos angit cura Basilicæ, sicut illa, quæ nobis spetialius est conjuncta. Hæc quasi continue nostris subjacet oculis; Hæc cunctorum Fidelium ipsam devote visitantium patet aspectibus; Hæc quasi omnium Ecclesiarum præcipua singulis esse debet speculum, & exemplar. Conspicientes igitur postquam fuimus, licet immeriti, ad apicem Summi Apostolatus assumpti, Basilicam ipsam in spiritualibus, præsertim quoad cultus Divini diminutionem, notabiliter fore collapsam; Te fili Cardinalis, ipsi Basilicæ in Archipresbyterum præfecimus, illa de tua experta nobis sollertia concepta fidu-

Potior vero circa S. Petri Basilicam, omnium Ecclesiarum præcipuam, versatur sollicitudo.

(*a*) *Libram provenientem* (alias *provenientium*) Senatus a *Libra provisinorum Senatus*, in Opere de Veron. toties laudatus Grimaldus noster secernit. Priorem, ut vidimus, existimat scuta duo argentea, & *baj.* 50. Posteriorem vero, nempe *libram provisinorum Senatus*, bolenis idest *baj.* quindecim respondere autumat. Virum hunc, qui plurima inspexit vetera monumenta, & in iis quoad rem monetariam attinet, multa sese observasse fatetur; non ita facile deceptum crediderim. Igitur juxta hanc existimationem deducto calculo, *centum libræ provisinorum Senatus* sunt scuta argentea Romana quindecim. Principis ac Summi Pontificis munificentiæ minus congruum (non inficiamur) donum hoc fortassis videri poterit; Verum si ejus temporis conditio expendatur, rem facili negotio componimus: Tametsi mendum in Bullam irrepsisse; ut *provenientium*, non *provisinorum* legendum sit, suspicamur.

(*b*) Custodem Vaticanis Oblationibus destinatum, supra vidimus. Quem hic Bulla commemorat, *Altararium* insequutis temporibus fuisse appellatum, ex promendis infra Diplomatibus colligere fas est.

(*c*) Stilo Bullarum; sed stilo communi, 1277.

(*d*) Plura quidem ad hujusmodi Constitutionem observanda forent: Cum vero eadem ipsa occurrant in Consistoriali Diplomate Nicolai III. sub dat. iii. Nonas Febr. Pontific. anno secundo; eo Lectorem amandamus.

(*e*) Mutilum est & exesum hujus Bullæ Autographum in Basilicæ nostræ Tabulario asservatum: Ipsum idcirco supplendum curavimus ex alio Originali quod apud Archivum Apostol. Vatic. legitur in Regesto unico Joannis Papæ XXI. Epistola 152. a pag. 36. ad 47.

(*a*) Quæ

fiducia, ut eadem Basilica tuis cum maturitate solita studiosis operibus relevaretur a noxiis, ad salutaria traheretur, reformaretur in spiritualibus, & in temporalibus salvaretur: Hæc tibi per nostras speciales literas, & vivæ vocis oraculo committendo.

Ejusdem Archipresbyteri labores ac solicitudinem commendat.

Reficimur autem ingenti lætitia, & plenis in Domino gaudiis exultamus, quod ea per te, Cardinalis prædicte, super statu ejusdem Basilicæ statuta perspicimus, illa ordinata comperimus, in quibus nostra sollicitudo quiescit, nostra admodum placatur intentio, & ipsius Basilicæ miserando statui plenarie providetur. Decet ergo labores tam utiles attollere laudibus, sic statuta salubria fulcire favoribus, ordinationem tam celebrem firmitatibus munire tutissimis, ut illa tamquam utilissima, immo necessaria, perpetuo perseverent. Cum itaque tu, Fili Cardinalis, tam auctoritate prædictarum literarum, quam alias nostræ conscius voluntatis, ex his quæ, ut præmittitur expressimus, ac exprimenda commisimus tibi oraculo vivæ vocis, tamquam vir fidelis, & doctus in Agro Domini constitutus ad hoc semper argumentosus intendens, ut existas ubilibet per opera utilia & exempla laudabilia fructuosus ac ut illa quæ tuis exercenda sunt studiis sub virtutum puritate proficiant & reddantur vitiis expiata, vestro, filii Capitulum, approbante consensu, quædam salubria circa reformationem status ipsius Basilicæ & in augmentatione cultus divini nominis in eadem, deliberatione provida feceris, statueris, ac etiam ordinaveris. At nihilominus ad abundatiorem cautelam, vos prædicti Archipresbyter, & Capitulum eadem feceritis, statueritis, & communiter ordinaveritis, volentes illa in dicta Basilica inviolabiliter observari, prout in literis inde confectis vestris signatis sigillis plenius continetur. Nos intendentes, ut prædicta statuta, & ordinatio, acsi per nos facta & ordinata præsentialiter extitissent, robur obtineant perpetuæ firmitatis, & quod nullo unquam tempore possint alicujus varietatis scrupulo vacillare; ac supplentes omnem defectum, si quis in eis ex quacumque causa extitit, de Apostolicæ plenitudine potestatis, decernentes quoque statuta & ordinationem prædicta perpetuo valitura, & juxta formam, & & modum contentos in eisdem Ordinationibus & statutis, inviolabiliter observanda.

Quæ ad Basilicæ reformationem, & Divini cultus augmentum, accedente Capituli consensu, edita fuerant Statuta, commemorat.

Atque Apostolica authoritate confirmat.

Illa nihilominus auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Consuetudinum, & statutorum, ac alia quæcumque obstacula, per quæ dictis statutis & ordinationi vestris posset in aliquo derogari, etiam si sint juramentis a vobis, prædicti Capitulum seu Canonici ejusdem Basilicæ, præstitis, confirmatione Apostolica, vel quacumque alia firmitate vallata; quæ omnia, quo ad ea, quæ continentur in statutis, & ordinatione prædictis, relaxamus expresse, ac in nullo penitus observari volumus; omnimode submovendo.

Statutorum tenor inseritur.

Tenor autem prædictarum literarum talis est. Nos Johannes miseratione divina Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconus Cardinalis, Archipresbyter Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe. Notum esse volumus universis, tam præsentibus, quam futuris, quod Sanctissimus Pater, & Dominus noster Dominus Johannes XXI. divina providentia Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Summus Pontifex, qui nuper in dicta Basilica in Archipresbyterum licet immeritos nos præfecit; ejusdem Basilicæ statum, qui collapsus tam quo ad diminutionem divini cultus, & numeri deservientium in eadem, quam quo ad nonnulla alia multipliciter videbatur, sollicitudine Paterna considerans; fervore charitatis accensus, velut ille quem zelus comedit Domus Dei, per Apostolicos nobis inter cetera commisit apices, ut in ipsa Basilica evelleremus, destrueremus, dissiparemus, & disperderemus, ædificaremus, & plantaremus, ordinaremus, corrigeremus, reformaremus, statueremus & disponeremus, prout & quando & quotiens nobis expediens videretur; contradictores quoque, & rebelles quoslibet per censuram Ecclesiasticam, nec non, & per pœnas, tam spirituales, quam temporales & alias prout expediens videremus, compescentes, appellatione remota in præmissis, & aliis hujusmodi, quæ ad prosperum statum ipsius Ecclesiæ, & salutem animarum putaremus expedire, jurisdictionem ordinariam, quam ex tunc nobis contulit habituri.

Omnimoda Archipresbyteri authoritas in Basilicam Vaticanam, ex Pontificis delegatione.

Idem quoque Dominus præter ea, quæ suæ literæ continebant, intimæ devotionis affectum, quem ad reformationem dictæ Basilicæ & personarum degentium in eadem pio gerebat in pectore, ut nos ad ea quæ Dei sunt, ferventius animaret, nobis expressit oraculo vivæ vocis, committens nobis, & plenam tribuens potestatem, ut non obstantibus quibuslibet juramentis a Capitulo seu Canonicis ejusdem Basilicæ præstitis super observandis quibuscumque ipsius Ecclesiæ consuetudinibus, ordinationibus seu statutis, ad ordinanda, reformanda, statuenda in ea, quæ secundum Deum nobis utilia viderentur, possemus procedere libere, hujusmodi vinculis penitus relaxatis, nullumque impedimentum præstantibus, quo ad ea, quæ per nos statui, vel ordinari contigerit, & ad quæ se nostræ ordinationes extenderentur vel statuta. Attendentes itaque, quod eo ipso processus noster in hiis quæ ad ordina-

ordinationem & reformationem dictæ Basilicæ pertinent, efficacior & consolabilior haberetur, quo Capituli dictæ Basilicæ consensu foret, & approbatione suffultus, Capitulum ipsum, quibusdam paucis Canonicis pro divinis offitiis, & aliis emergentibus in Basilica prædicta relictis, aliis tamen uni vel pluribus Canonicis suis committentibus in hac parte plenarie vices suas, ad nostram præsentiam evocandum duximus; cum hiis temporibus in eadem Basilica præsentialiter commode non possemus adesse. Sane providis viris Capitulo, & Canonicis Basilicæ supradictæ scilicet Petro Magistri Henrici Priore, Paulo Romani, Jordano, Pandulpho de Suburra, qui una cum infrascripto Petro Sarraceno hoc tempore non residet in Basilica supradicta, Jacobo de Tostis, Petro Sarraceno, Magistro Paulo de Pennis, Matthia, Magistro Alberto pro se & pro Angelo Romani, Petro de Candulphis, & Bobone de Arsulis plenum pro eis ad omnia infrascripta mandatum habente, tam ad consentiendum, quam etiam ad jurandum; qui totum ejusdem Basilicæ repræsentant Capitulum, ipsumque Capitulum vere censentur, in nostra præsentia constitutis; discussione, ac indagine cum eisdem super statu, & numero personarum deservientium in Ecclesia supradicta, & hiis quæ ad cultum divinum pertinent, nec non & nonnullis aliis ad honestatem, & decentiam ipsius Basilicæ pertinentibus, habita diligenti: Potestati, auctoritati nobis super præmissis, & aliis quibuscumque concessis a prænominato Domino nostro Summo Pontifice, in nullo, ex præsentia, consilio, & consensu, seu approbatione memorati Capituli derogari volentes, easdem potestatem & auctoritatem nobis expresse in omnibus illibatas & integras reservamus, ut scilicet quicquid personæ nostræ tantum absque prædicto Capitulo ex eis posset de jure competere, idem per omnia competat; non obstante quod pro tutiori Fratrum & Concanonicorum nostrorum consolatione ac utilitate negotii, de ipsorum in præsenti ordinatione procedimus approbatione, consilio & assensu. Et quidem de gratia, benevolentia & munificentia præfati Domini nostri, qui hujus Sanctæ Ordinationis post Deum principalis & præcipuus est promotor, & auctor, spem & fiduciam obtinentes, quod ea, quæ in ipsa ordinatione, prout dicetur inferius, ordinantur, auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmabit, supplebitque de plenitudine potestatis omnem defectum, si quis haberetur in ea, dando sibi robur perpetuæ firmitatis, supradicta juramenta relaxantes omnino, ipsisque non obstantibus, juxta traditam nobis expressim superius a præfato Summo Pontifice potestatem; de memorati Capituli, in nostra ut dictum est congregati præsentia, approbatione, consilio & assensu, nec non & voto unanimi & concordi. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Ad honorem gloriosæ Beatæ Mariæ Virginis, & Principis Apostolorum Regni Cælorum Clavigeri, nec non & sæpefati Domini nostri Summi Pontificis, & Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ ad infrascripta omnia statuenda, decernenda, ordinanda, ac disponenda procedimus, juxta modum inferius adnotatum. Licet igitur in supradicta Basilica non sit certus numerus Canonicorum institutus, quanquam per felicis recordationis Dominum Innocentium Papam Quartum vicenarius quintus numerus portionum, portione Archipresbyteri, & portione Cameræ, nec non & portione quæ ad Metæ custodiam deputatur, in prædicto vicenario quinario numero computatis, in ea statutus fuerit & taxatus, prout in Privilegio vel Indulgentia super hoc a dicto Domino Innocentio concessis plenius continetur: quia tamen ad tantam paucitatem residentium Canonicorum in ipsa Basilica numerus est redactus, quod non ultra, quam decem Canonici inter sanos, debiles, & infirmos resident in eadem; volumus, & ordinamus in primis, ut tot Canonici ad præsens instituantur in ea, quod juxta dictarum viginti quinque Portionum numerum, portio nulla vacet, quem pro isto tempore acceptamus, & admittimus, nullo unquam tempore minuendum, nec etiam augmentandum, præterquam in casu augmenti inferius exprimendo: Ita tamen, quod sicut infra dicetur, aliqua portio valorem sexaginta librarum provenientium, computatis omnibus, quibusdam exceptis, annis singulis non excedat. Et ut ad infrascripta efficaciter exequenda via commodior & habilior habeatur; statuimus & ordinamus, quod dicti Canonici ad præsens in præfata Basilica instituendi, nec non & qui deinceps in perpetuum futuris ibidem instituentur temporibus, portiones non recipiant, nec admittantur ad eas, etiamsi alias eis de jure, juxta suæ institutionis ordinem deberentur, nisi fuerint in ipsa Ecclesia residentes, & in Sacris Ordinibus constituti: Et tunc etiam in primo anno suæ residentiæ non recipiant, nisi dimidias portiones de omnibus, quæ in divisionem veniunt, ut infra dicitur, singulis duobus mensibus faciendam; nec non & omnibus cottidianis distributionibus, tam in diebus ferialibus quam in Festis, & in Anniversariis Defunctorum, præterquam quando distribuitur denarius unus solus, quem dividi nolumus; reliquis dimidiis portionibus primi anni in commune deducendis, & in utilitatem, ut

Adhibito Capituli consilio et assensu, non ex necessitate, sed potius ex æquitate, Statuta excuduntur.

Incipiunt Statuta.

I. Canonicorum numerus figitur, ita ut duo supra viginti perpetuo inserviant.

Portionem a Canonicis quotannis percipiendam taxat.

Nonnisi Canonicis residentibus, ac in Sacris ordinibus constitutis, portio integra solvenda; excepto primo anno, quo medietas duntaxat conceditur.

ut infra dicetur, ejusdem Basilicæ convertendis: De ceteris tamen integram habeant portionem.

Canonicis vero residentibus, ad Sacros Ordines nondum promotis, solæ Distributiones quotidianæ assignantur.

Si tamen Canonicus aliquis non existens in Sacris, cui de jure portio debetur, residere vellet, & in eadem Basilica deservire, libere possit hoc facere; & tunc, sicut ceteri, cottidianas dumtaxat distributiones recipiat, & ad eas libere admittatur; non tamen stallum in Choro, nec in Capitulo vocem habeat, sive locum, neque ad ipsius admittatur tractatus, quousque ad Sacros Ordines sit promotus, & tunc primo anno suæ residentiæ inchoandæ postquam in Sacris fuerit, contentus sit, ut dictum est, dimidia portione,

Promotis, Stallum in Choro, non etiam vocem in Capitulo concedit, nisi post annum a Sacra ordinatione.

ad Stallum in Choro, & locum in Capitulo, & tractatus Capituli admittendus; non tamen vocem habeat, seu respondeat infra annum, nisi ab Archipresbytero vel Capitulo, absente Archipresbytero, sibi super hoc gratia facta fuerit spetialis; quod in omnibus ad portionem admittendis ulterius observetur: Nam, & nonnulla de præmissis in eadem Basilica statuta fuerunt hactenus, & servata. Quia vero, etiamsi ad præsens instituantur Canonici supradicti, tam veneranda & tam sollempnis Ecclesia sufficientem Ministrorum numerum non haberet ad Divina Officia & Ministeria ibidem sollempniter, ut condecet, peragenda; ad præsens duximus ordinandum,

Canonicorum numerus, ad tricenarium usque, successu temporis, extendatur.

ut numerus dictarum vigintiquinque portionum processu temporis facultatibus super excrescentibus, ut infra dicitur, augmentetur usque ad tricenarium tertium inclusive: Ita quod præter dictas tres portiones, scilicet Archipresbyteri, Cameræ, atque Metæ, triginta sint in universo portiones in ipsa Basilica processu temporis, dante Domino, triginta Canonicis assignandæ. Verum quia propter tenuitatem & exilitatem reddituum dictæ Basilicæ, octo portionum adjungendarum dictis vigintiquinque non sic cito, ut vellemus, forsan proveniret augmentum, considerantes viginti duorum Canonicorum numerum tantæ Basilicæ non sufficere, ut est dictum; cum etiam vix, aut nunquam accideret, quin multi ex eis diversis ex causis abessent; aciem nostrorum oculorum direximus,

II. Præter Canonicos, etiam vigintiquinque perpetuos Beneficiatos instituit, certa quota iis assignata; ea lege tamen ut in posterum tricenarium numerum explere possint.

ut ex nostra præsenti ordinatione aliqui Clerici, usque ad vigintiquatuor inclusive, perpetuo beneficientur in ea; qui non sint Canonici, sed in ipsa Basilica sint Beneficiati perpetuo; quorum singuli sint de Camera ejusdem Basilicæ, seu Archipresbyteri, & Capituli usque ad vigintiquinque, vel viginti ad minus libras proven. Senatus pro suis Beneficiis sub certo modo, ac ordinatione, ut infra dicetur, annis singulis percepturi; quorum etiam numerum usque ad sex inclusive ad præsens ordinamus & providemus augmentandum imposterum, stipendia percepturos, ut ceteri, quam primo Dominus dederit excrescere ipsius Basilicæ facultates, & tunc in ea essent Beneficiati triginta. Set quoniam per exuberantiam, & excrescentiam facultatum, augmentum numeri portionum assignandarum Canonicis propter ipsarum portionum majorem ubertatem & pinguedinem, sicut decet, non potest sic facile provenire, sicut augmentum numeri Beneficiorum deputandorum sex Beneficiatis prædictis; & per ista minora Beneficia facilius potest servientium numerus augmentari, quam per illas portiones majores:

Beneficiatorum numerus, antequam alii superaddantur Canonici, augeatur.

Volumus ac etiam ordinamus, quod priusquam ad augmentum numeri dictarum portionum aliquatenus procedatur, dictorum triginta Beneficiatorum numerus compleatur. Quo facto, quod non multo tempore post, propitiante Divina clementia, sub inconcussa præsentis ordinationis observantia provenire posse credimus & speramus; ex tunc, prout Dominus dederit, poterunt ordinari, quæ circa augmentationem numeri Canonicorum, & portionum, & impinguationem, ac majorem ubertatem earum, necnon & augmentum numeri Beneficiatorum & stipendiorum suorum ad decorem Domus Dei, & cultus Divini dilatationem disponenda ac ordinanda utiliter videbuntur. Ad quod etiam postquam pervenire contigerit, nihilominus præsens ordinatio in abolitionem seu oblivionem nullo tempore veniat, propter nonnulla, quæ in ipsa sunt salubriter instituta imposterum observanda, & spetialiter, ut in perpetuum sciri possit, quam stabilita, & firmiter radicata sit in nostra Basilica dictorum Beneficiatorum novella plantatio, in ea perpetuis temporibus duratura. Hæc itaque ordinatio sic illibata, & inconcussa permaneat, & irrefragabiliter observetur, quod nec dictarum portionum, aut Canonicorum, quibus assignandæ fuerint, nec Beneficiatorum numerus minuatur, nec stipendiorum ipsis Beneficiatis debitorum quantitas in hac ordinatione taxata diminutionem recipiat aliquam, præterquam in casibus inferius adnotatis. Porro dictæ portiones Canonicis debitæ, quibus propter incertitudinem, & tenuitatem reddituum, & obventionum dictæ Basilicæ facile non potuit decens quantitas certa, & indubitata taxari, quam scilicet certitudinaliter esset unusquisque Canonicorum, portionem habens, annis singulis percepturus; Set ut via pararetur in posterum ad redditus, & proventus ejusdem Basilicæ augmentandos ex quibus & prædictorum octo Canonicorum & sex Beneficiatorum numerus augeretur, certa quantitas, ut supra dicitur, pro unaquaque portione taxatur, non

ut

Cavet ne statuta Portionum quantitas augeatur.

ut minor esse non possit, sed ne valeat aliquo casu transcendi; volumus, & irrefragabiliter ordinamus, ut ipsa quantitas, scilicet sexaginta librarum aliquatenus transcendi nequeat, & nihil ultra quantitatem ipsam Archipresbyter, & Canonici de Bonis ipsius Ecclesiæ, ut infra dicetur, percipere valeant; quousque postquam ad statum prædictum triginta Canonicorum, & triginta Beneficiatorum perventum fuerit, aliud quoad impinguationem seu majoritatem portionum seu stipendiorum vel augmentationem numeri Canonicorum seu Beneficiatorum vel utrorumque, ut dictum est, ordinetur utiliter & per Sedem Apostolicam ex certa scientia confirmetur. Ceterum statuimus, decernimus, & ordinamus in dicta Basilica perpetuis temporibus observandum, unamquamque dictarum triginta portionum assignandarum Canonicis, ut est dictum, infra sex menses, juxta statuta Lateranensis Concilii * Personæ idoneæ conferendam, aut etiam assignandam, ut ipsarum portionum numerus, Canonicorum numerum aliquatenus non excedat. Quod si contigeret aliquando auctoritate Apostolica, seu quovis modo Canonicorum numerum excedere numerum portionum; recepti seu jus Canoniæ habentes, quibus nondum esset portio assignata, nihil de bonis ipsius Basilicæ possint percipere, vel habere, seu petere quod novæ portiones pro ipsis in eadem Basilica statuantur; set teneantur absque perceptione aliquorum proventuum expectare quousque portiones eis de jure debitas vacare, vel forsitan excrescere contigerit, sibi, prout justum fuerit, assignandas. Sed & nec eis portiones absentium quousque absentes fuerint, vel proventus aliqui provenientes ex absentia Canonicorum ab Ecclesia vel ab horis, nec provenientes ex medietatibus portionum residentium primo anno, seu quæcumque alia ad Commune seu Cameram Ecclesiæ provenientia aliquatenus assignentur: Cum de his omnibus, ut infra dicetur, possessiones, & bona immobilia sunt emenda, ex quibus Canonicis, & Beneficiatis valeat provideri. Et ut ad emptionem hujusmodi immobilium possit citius & facilius perveniri; statuimus, quod de redditibus, fructibus, proventibus, oblationibus, donationibus, seu legatis, censibus, & quibuscumque obventionibus undecumque & qualitercumque ad dictam Basilicam provenientibus, exceptis quibusdam minutis obventionibus inferius exprimendis, singulis annis vigintiquinque dumtaxat, & non plures nec pauciores, fiant portiones æquales, nisi forsan juxta formam in præsenti ordinatione contentam augmentari contingat numerum portionum: In quo casu, juxta quod aug-

Sed neque Canonicorum numerus, ultra tricesimum, excrescat; secus, qui fuerint superadditi, quamdiu extra numerum fuerint, nihil percipiant omnino.

* Concil. Lateran. III. tit. 8.

III. Ex fructibus, sive obventionibus quæ ad Basilicam quocunque ex titulo perveniunt, deducantur Portiones Canonicis, Archipresbytero, Cameræ, & metæ assignandæ.

mentabitur numerus portionum, secundum augmentum fiant æquales & similes portiones; ut scilicet cum facultates Ecclesiæ sic excreverint, quod una portio, ultra dictas vigintiquinque, statui debeat & fundari; tunc fiant portiones vigintisex æquales omnino, & deinde vicissim per ordinem quousque tricenarius tertius portionum numerus sit completus. Minutæ autem obventiones quæ excipiuntur & in prædictis portionibus minime computantur, sunt heæ: In primis denarii, qui distribuuntur in Choro in Anniversariis Defunctorum præteritis & futuris, tam in Vesperis & Vigiliis, quam in Missa infrascriptis modo & forma servatis: Item denarii, qui die aliquo ex devotione Fidelium ad ipsam Basilicam mitterentur pro decantandis semel, seu diebus aliquibus, vigiliis vel officiis pro Defunctis, seu pro speciali reverentia aliis Divinis Officiis quibuscumque: Item denarii, quos perciperent de aliquibus denariis, datis Beneficiatis quasi in communi, ut debentibus aliquod divinum Officium celebrare: De Anniversariis autem & aliis supradictis infra dicitur, & distributionis præfigitur certa forma de cetero observanda: Item infrascripta excipiuntur, & in prædictis portionibus minime computantur, & dividantur, fiatque de eis, quod & sicut hactenus fieri consuevit; videlicet quicquid obveniet de Oblationibus Majoris Altaris, & omnium aliorum in filis, candelis, thure, & faculis, & torticiis: Denarii, Candelæ, & faculæ, qui obvenirent Canonicis de elemosina, quæ fit in die depositionis Defuncti præsentibus Clericis: Denarii, qui dantur pro Jaconia seu Diaconia Defunctorum: Ea quæ in pane, vino, carnibus, piscibus & aliis comestibilibus pro septima, tricesima, ac etiam annuali, Capitulo seu Canonicis transmittuntur: Set si quid in denariis mitteretur, id Cameræ applicetur: Illa, quæ aliquando non ex debito sive jure, sed ex mera & pura liberalitate seu curialitate mittentium, in croco & aliis commestibilibus ipsi Capitulo destinantur: Denarii, qui de obventionibus Majoris Altaris in Matutinis quarumdam Festivitatum tantum, Canonicis Cantoribus tunc præsentibus largiuntur: Denarii, qui tribuuntur Canonicis præsentibus illis horis, quas Canonicorum aliquis, seu quivis alius propter alicujus Sancti reverentiam, non ex ordinatione vel obligatione perpetua vel in longum; sed pro suæ devotionis arbitrio interdum faceret in ipsa Basilica decantari: Gallinæ, quas illi de Bucceja Capitulo in Carnisprivio quolibet anno mittunt: Singuli duo solidi, quos duo habeant Sacerdotes, qui in Festo omnium Sanctorum, & die sequenti, sedent ad val-

Excipiuntur tamen, exigua quædam emolumenta, quæ supra definitam Portionum mensuram, possunt distribui. Isthæc excepta enumerantur.

vas Ecclesiæ, vel alibi ad recipiendas elemosinas, quæ tunc dantur pro memoriis Defunctorum: Quicquid vero, deductis quatuor solidis supradictis, de elemosinis ipsis superesse continget, ad communem Cameram supradictæ Basilicæ deducatur: Prandium, sive pabulum caritatis, quod fieret per aliquem in Canonicum receptum, & post suæ portionis possessionem adeptam, ex mero arbitrio & libera voluntate: Si quid vero in pecunia absolute & liberaliter ab ipsis Canonicis fuerit elargitum, illud communi Cameræ applicetur: Procurationes, seu commestiones, quas Canonici prælibati recipiunt, ad Festum alicujus Cappellæ, ipsi subjectæ Basilicæ, accedentes: Faculæ, & duodecim denarii, quos quando vadunt ad Hospitale Sancti Spiritus cum Effigie Jesu Christi, sunt singuli Canonici percepturi: De centum vero solidis, qui a Præceptore, & Fratribus Hospitalis ipsius dantur, fiat per omnia, quod infra de Anniversariis ordinatur: Procurationes, quæ Canonicis, tam pro Personis suis quam equorum vecturis, & expensis aliis, juxta Basilicæ prædictæ jura, vel consuetudines antiquas debentur illis scilicet, qui ad visitandum loca aliqua, vel alias de beneplacito & mandato Archipresbyteri vel ejus Vicarii & Capituli, vel solius Capituli in ipsorum Archipresbyteri & Vicarii absentia, mitterentur: Denarii, qui dabuntur Canonicis præsentibus in computis faciendis: Denarii quos Canonici percipient, qui in Quadragesima, & Adventu, præsentis ordinationis intererunt lectioni: Denarii, qui dantur Canonicis portantibus ad Altare, & reportantibus Cathedram S. Petri: Denarii, qui consueverunt dari Canonicis numeratoribus, vel electoribus monetarum: Canistra peponum, uvarum, & aliorum fructuum arborum, seu hortorum, & alia his similia, quæ Capitulo seu Canonicis contingeret provenire: Residuum facularum, quas minores hactenus perceperunt: Denarii, quos de Oblationibus Altaris S. Mariæ de Cancellis perceperunt hactenus, cum ipsi Altari in Missa deserviunt Presbyter, & Ministri: Item octo solidi qui in hac ordinatione unicuique Camerariorum, ut infra dicitur, conceduntur: non teneantur tam Sacerdotes, quam inferioris gradus Canonici, deducere in commune, vel Cameræ applicare, quæ non Capitulo vel Canonicis in communi, set alicui Canonico specialiter dantur in elemosinam, vel ut pro vivis seu Defunctis, Missarum seu Officiorum Divinorum vel orationum suffragia impetrentur: Quod & generaliter intelligatur de omnibus, quæ Canonico alicui dignoscentur personaliter obvenire. Unaquæque autem dictarum portionum, in ea computatis vigintiquatuor libris proven. pro cottidianis distributionibus Canonico deservienti per totum annum in singulis horis Canonicis, prout infra dicitur, deputatis, etiamsi in toto vel in parte ipsas vigintiquatuor libras a Canonico recipi non contingat, quia ab horis omnibus vel aliquibus forsan abesset, valorem sexaginta librarum Provenientium annis singulis aliquatenus non excedat; quantumcumque aliquo forsan anno obventiones seu facultates ipsius Basilicæ excrescerent, vel eas contingeret ampliari. Sed si deductis singulis viginti libris, singulis Beneficiatis debitis, & eis, quæ pro Camera ad expedienda communia negotia ipsius Basilicæ fuerint opportuna; proventus & obventiones ipsius ad tantum possent ascendere, quod unaquæque portio computatis omnibus, quibusdam exceptis, ut dictum est, sexaginta libras proven. valere possit in anno absque diminutione, unaquæque portio illo anno sexaginta librarum proven. sit valoris: Ita quod præter dictas viginti quatuor libras unicuique præsenti Canonico pro cottidianis distributionibus distribuendas in horis, triginta sex libras proven. percipiat unusquisque Canonicus residens in ipsa Ecclesia juxta formam inferius adnotatam. Quæcumque tamen bona immobilia, seu pro immobilibus bonis emendis, & quæ in paramentis, vasis argenteis & aureis, & ceteris ad ornatum Altaris, & Ministrorum ejus pro cultu Divino eidem Ecclesiæ obvenirent, pro portionibus, & Benefitiatorum stipendiis deducendis ad quamcumque summam, seu quantitatem in hac ordinatione taxatam, nullatenus distrahantur; sed remaneant in communi. Expedit siquidem, ut in omnem eventum, sive Canonici omnes resideant, sive non, ut vigintiquinque portiones singulis annis fiant, & plures, cum juxta hanc ordinationem plures fuerint stabilitæ, valoris æqualis, ut ex hoc & via paretur facilior ad possessiones emendas & ea possint fieri, quæ in hac ordinatione & in aliquibus casibus facienda sunt juxta considerationem quantitatis ac numeri portionum, puta ubi agitur de augmentandis viginti libris Beneficiatorum, & quid sit agendum si minus valeret portio quinquaginta libris, & etiam minus quadraginta libris in anno. Si enim aliquo anno, quod absit, proventus & obventiones omnes diminuti sic essent, quod unaquæque portio ad summam quinquaginta librarum proven. nequiret ascendere, in eo casu dumtaxat, & non in alio habeatur recursus ad ea, si qua de portionibus Cameræ & Metæ forsitan remansissent, & ad illa quæ de Portionibus Canonicorum absentium, partibus Anniversariorum

Etiamsi Basilicæ reditus excrescant Portionum mensura ultra sexaginta libr. provenien., computatis Distributionibus quotidianis, non ascendat.

Quæ Basilicæ obveniunt immobilia bona, distrahi nequeunt, ut hoc remedio reditus augeantur.

Si Portionum mensura decrescat, unde supplementum peti debeat.

riorum Cameræ applicatis, medietatibus portionum residentium primo anno; necnon & ad ea, quæ ex defectibus, tam horarum, quam residentiarum Canonicorum & Beneficiatorum ad Cameram devenissent, & in ipsa Camera superessent. Et tunc de hiis omnibus provideatur portionibus debitis Canonicis residentibus, & ipsarum, si fieri potest, suppleatur defectus, ut unaquæque portio ad quinquaginta librarum provenien. præter suprascripta excepta valorem ascendat.

Nec Canonicis Portio infra libras quinquaginta, nec Beneficiatis infra viginti assignetur.

Non enim volumus, quod annis singulis, quibus aliqua de obventionibus ipsius Basilicæ qualitercunque provenientibus in Camera superessent, si fieri potest, minus quinquaginta librarum Canonici portionem, viginti quatuor libris pro quotidianis distributionibus computatis in ea; & minus viginti libris stipendium Beneficiatis valere. Si tamen de omnibus supradictis dictarum quinquaginta librarum nequiret fieri plenum & integrum supplementum, in quanto plus fieri potest, fiat; hoc semper salvo, quod Beneficiatorum stipendia viginti librarum in nullo diminuantur, seu defalcentur eventu, nisi in casu quo portio Canonici residentis quadraginta librarum provenientium non attingeret quantitatem. Et ut istud inviolabiliter observetur, universa & singula, quæ in aliis quam in pecunia fuerint singulis distribuenda portionibus, taxentur fideliter, & cum multa diligentia extimentur, ut scilicet prædictam summam sexaginta librarum, portio nulla transcendat.

Si Portio Cameræ assignata non sufficiat, ex communibus proventibus, quod necessarium est, percipiatur.

Denique si portio Cameræ deputata ad expensas faciendas pro ipsius Basilicæ negotiis & necessitatibus, puta Domorum refectionibus, vel constructionibus, causis, seu litibus, & aliis quibuscumque necessariis, vel utilibus casibus emergentibus, non sufficere videretur; de omnibus communibus proventibus ipsius Basilicæ, tantum ad arbitrium Archipresbyteri & Capituli assumatur, quantum sufficere viderint ad ipsius Basilicæ communia negotia procuranda, & utiliter exequenda. Ad hæc statuimus, & ordinamus, in supradicta Basilica perpetuis temporibus observandum, quod supradicti viginti quatuor Clerici ad præsens in eadem instituendi & beneficiandi, & ceteri quos ultra dictum numerum, ut dictum est, de cetero contingeret institui in eadem, & successores eorum vocentur & appellentur Beneficiati Chori Basilicæ Sancti Petri.

IV. Perpetui Beneficiati a juribus Capitularibus excluduntur.

Qui nullum jus habeant Canoniæ, nec ad tractatus Capituli admittantur, nec vocem in Capitulo, neque potestatem aliquam de juribus, Bonis, seu quibuscumque negotiis ad ipsam Basilicam pertinentibus disponendi; nec sint Collegium, Capitulum, Universitas, sive Corpus; nec Prælatum, seu Rectorem sibi possint constituere, vel habere, sed subsint Archipresbytero & Capitulo, secundum quod inferius continetur. Cum tamen instituuntur, eis stallum in Choro Beati Petri cui deserviunt, post Canonicos vel sub Canonicis assignetur.

Ad quos pertinea[t] Beneficiatorum institutio, destitutio, & correctio.

Prædictorum quoque Beneficiatorum institutio, & destitutio, scilicet perpetua amotio a suo Benefitio & Basilica supradicta, ad Archipresbyterum & Capitulum ipsius Basilicæ pertineat pleno jure. Correctio vero, reformatio, privatio suorum stipendiorum seu Benefitiorum ad tempus, vel suspensio ab eisdem, & omnis jurisdictio, & censura, necnon omnis ordinatio & dispositio status eorum, præter dictas institutionem & destitutionem, seu amotionem perpetuam, ad præfatum Archipresbyterum pertineant per se, vel suum Vicarium exercendæ.

Controversiæ ac lites ab Archipresbytero, aut eo deficiente, a Capitulo dirimantur; nisi forte cum ipso met Capitulo lis agatur.

Sed & quæstiones omnes, controversiæ, discordiæ, sive lites, quas inter dictos Beneficiatos inter se oriri contigerit, vel inter ipsos Beneficiatos, seu eorum aliquem ex una parte, & prædictum Capitulum, vel aliquem de Capitulo ex altera, per Archipresbyterum, vel ejus Vicarium terminentur. Eo tamen tempore, quo Basilica prædicta Archipresbyterum non haberet, vel quo idem Archipresbyter ageret in remotis, nullo pro se dimisso Vicario, præmissa omnia ad Capitulum ipsum pertineant; illo casu dumtaxat excepto, in quo Capitulum in defendendo partem faceret, vel agendo: In eo namque casu adiri alius competens Judex possit.

Nullum Canonicis in Beneficiatos competit imperium.

Nullus etiam Canonicus per se jurisdictionem, seu imperium, vel dominationem, seu auctoritatem quamcumque exercere possit in aliquem de Beneficiatis eisdem: Quamquam ipsi Beneficiati universos & singulos Canonicos tamquam majores honorare ac revereri debeant sicut decet.

Quo in casu Portio Beneficiatorum libris viginti minor esse possit.

Præterea de communibus proventibus ipsius Basilicæ seu de Camera communi singulis annis absque omni diminutione singulis prædictorum Beneficiatorum distribuantur & solvantur in horis Canonicis, prout inferius distinguetur, singulæ viginti libræ proven. Senatus ad minus, nisi forsan aliquo anno ad tantam tenuitatem seu exilitatem, quod absit, portiones Canonicis residentibus debitæ, & in omnibus horis Canonicis per totum annum deservientibus devenirent, quod quadraginta librarum proven. computatis omnibus juxta præsentem ordinationem in ipsis portionibus computandis non attingerent quantitatem. In quo casu illo anno, si placeret Capitulo, diminutio dictarum viginti librarum, in ea dumtaxat posset fieri quantitate pro rata, quod singuli Canonici residentes, & cotidianas

dianas distributiones recipientes horarum, Beneficiatis prædictis per supletionem eis faciendam de dictis viginti libris singulorum Beneficiatorum duplo majorem, quam ipsi Beneficiati reciperent portionem. Omnibus autem annis, quibus proventus & obventiones dictæ Basilicæ ad tantum ascenderint, quod ut dictum est, singulæ portiones essent valoris sexaginta librarum, & Beneficiatorum singula stipendia viginti, & Cameræ in casibus emergentibus provisum esset, & adhuc aliquid superesset de eis; singulæ viginti libræ Beneficiatis debitæ augmententur usque ad singulos centum solidos proven. inclusive dumtaxat unicuique si fieri poterit Beneficiato addendos. Et si dicti proventus & obventiones, qui superessent, non ascenderint ad tantum, quod singuli centum solidi singulis Beneficiatis possent integre provenire; tunc infra ipsos centum solidos viginti librarum stipendia pro rata uniuscujusque, secundum quod ad plus fieri poterit, augmententur. Istud autem augmentum, qui præsentes fuerint in Festo Apostolorum Petri & Pauli, seu qui pro præsentibus sunt habendi, illi soli percipiant, qui per totum annum præcedentem sunt residentes, & deservientes in ipsa Ecclesia reputandi. Non enim si forsan interdum a Choro abessent, cum tunc Chori distributione priventur, isto deberent augmento privari; sed illi soli eo, sicut rationabile videbitur, in toto vel in parte priventur, qui judicandi essent merito in Chori servitio notabiliter negligentes. Rursus statuimus, & ordinamus, & inviolabiliter volumus observari, ut de omni eo, quod quolibet anno finito in Camera supererit ex omnibus obventionibus, & cunctis, quæ ad Cameram ex Canonicorum, seu Beneficiatorum absentiis, vel quomodolibet devenissent, exceptis Vasis, & aliquibus, quæ pro cultu Divino viderentur Archipresbytero & Capitulo retinenda; deductis & solutis sexaginta libris proven. pro singulis portionibus, & viginti quinque libris proven. pro singulis Beneficiatorum stipendiis; eo anno, quo juxta præmissam ordinationem hoc fieri poterit; eo vero anno, quo juxta formam præmissam fieri hoc non posset, deductis quinquaginta libris pro singulis portionibus, & viginti libris pro singulis Beneficiatorum stipendiis, nec non & expensis Cameræ pro necessitatibus ejusdem, prout superius est expressum, Possessiones, & alia immobilia Bona emantur, ex quibus possint proventus, & ipsius Basilicæ redditus augmentari. Ut hæc salubris ordinatio, in qua provide agitur, ut ad trigesimum Canonicorum, & trigesimum Beneficiatorum numerum, non multo post tempore, dante Domino, valeat perveniri, citius & celerius ad finem debitum deducatur; propter quod interdicimus, & districtissime prohibemus; ut nihil de eo, quod remanserit de omnibus obventionibus factis deductionibus, ut supra proxime est expressum, inter Canonicos dividatur omnino, seu usibus aliis deputetur. In cottidianis autem distributionibus inter Canonicos distribuendis in horis, hanc formam & modum statuimus, & volumus observari, ut scilicet exceptis casibus infrascriptis, nullus eas percipiat, neque alicui concedantur, nisi præsens in Choro fuerit, & horæ intersit, in qua distributio fuerit facienda. Non reputabitur autem præsens, nisi Chorum intraverit in Matutinis ante finitum Gloria Patri primi Psalmi, qui dicitur post Venite; & in Missa ante finitum ultimum Kirie eleison: in omnibus autem aliis horis ante finitum Gloria primi Psalmi, qui in ipsa hora cantatur, & præsens fuerit, quando circa finem Missæ, & horæ fuerit denariorum distributio facienda. Caveat autem sibi, quod absque causa necessaria, vel evidenter utili, Chorum non exeat, neque Divinum officium intermittat. Si quis autem de hoc vitiosus fuerit, prout sua mala consuetudo meruerit, corrigatur. Illi autem, qui de mandato Archipresbyteri, vel ejus Vicarii, & Capituli, seu solius Capituli, absentibus ab Ecclesia Archipresbytero & ejus Vicario, si absentes ab Ecclesia fuerint, vel ab horis propter servitia, aut negotia Ecclesiæ procuranda; quando sic absentes fuerint, percipiant distributiones horarum, & portionem suam integre, sicut ceteri residentes, & in hiis pro residentibus habeantur. Propter perceptionem tamen hujusmodi, majus temperamentum, & moderamen poterit adhiberi circa expensas eorum de proventibus Ecclesiæ, seu Cameræ faciendas. Si qui autem de residentibus Canonicis sic infirmati vel debilitati fuerint, eo scilicet tempore, quo in ipsa Ecclesia resident, vel pro residentibus sunt habendi, tantaque seu talis esset ipsorum infirmitas seu debilitas, quod absque periculo proprii Corporis, vel multum notabili & magna indecentia, quæ posset horrorem vel scandalum generare, scilicet ex ligaturis, vel emplastris in locis patentibus vel hujusmodi, horis interesse non possint; non excludantur a distributionibus supradictis: sed ipsas percipiant, durantibus ipsis infirmitatibus & debilitatibus & indecentiis, quas percipiunt medicinati semel in anno diebus quatuor, & minuti sex vicibus in anno diebus duobus in unaquaque minutione; dummodo prædicti in ipsa Ecclesia fuerint residentes, vel in Urbe, de licentia tamen

Quousque Beneficiatorum Portiones possint excrescere.

Quibusnam, & quo tempore auctarium sit dispensandum.

Ex iis qui supersunt fructibus ac proventibus, possessiones emantur.

V. Quotidianæ distributiones nonnisi præsentibus cedunt.

Quinam præsentes habendi?

Absentes pro Ecclesiæ servitio, præsentibus accensentur.

Infirmis, modo in Ecclesia resideant, distributiones quotidianæ non denegantur.

Idem de medicinatis, ac minutis servandum præcipitur.

tamen Archipresbyteri, vel ejus Vicarii & Capituli, vel solius Capituli, absentibus ab Ecclesia Archipresbytero & ejus Vicario, commorentur. Si quis autem ab Archipresbytero, vel ejus Vicario & Capitulo, seu solo Archipresbytero, vel solo Capitulo in ipsius absentia, vel solis etiam Camerariis haberetur suspectus, quod infirmitatem, vel debilitatem, seu indecentiam non haberet, quæ ipsum propter periculum, vel indecentiam, juxta quod dictum est, a Chori vel horarum servitio merito redderet excusatum; hujusmodi suspicione durante, sibi distributionum medietas subtrahatur, quousque rationabiliter ostenderit, se nihil agere simulate, & sibi non esse, juxta hanc ordinationem distributiones hujusmodi subtrahendas, vel evidenter appareret ipsum eas percipere non debere. In quo casu sicut privandus est omnibus, sic & in alio sibi debent distributiones integre ministrari: suspicionis tamen tempore, medietatem tantum recipiat, ut est dictum. Ab hac etiam cottidiana distributione nullus Canonicorum portionem habens, vel ad portionem admissus, seu cujus portio debita sibi vacet, licet efficaciter non sit admissus ad eam, quia non est promotus ad Sacros, aliquatenus excludatur; etiamsi in ipsa Ecclesia non resideat; si forsan aliquando in Choro horæ in qua fit distributio, ipsum supradicto modo interesse contingat: Nam regulariter soli residentes in ipsa Ecclesia, & qui habentur pro residentibus, sunt juxta formam præmissam, ad perceptionem distributionum hujusmodi admittendi. Dictarum autem cottidianarum distributionum exhibitio, vel distributio ita fiet. Singulis diebus, tam ferialibus, quam festivis in Matutinis percipiat tres denarios proven. unusquisque: in Prima unum: in Missa tres: in Tertia unum: in Sexta unum; quæ deinceps in eodem Choro cantetur: in Nona unum: in Vesperis tres: in Completorio unum, quod deinceps in Choro immediate post Vesperos decantetur; præterquam in Quadragesima, in qua hora consueta cantetur. Et in ipsa Quadragesima unus denarius adimatur a Vesperis, & Completorio adjungatur; ita quod duos denarios in Vesperis, & duos in Completorio percipiat unusquisque. In infrascriptis autem Festivitatibus & diebus, prædictis distributionibus fiat additio, sicut inferius distinguetur. Nam præter distributiones prædictas in Vesperis Vigiliæ Apostolorum Petri & Pauli unusquisque percipiat decem denarios proven.: in Vigiliis decem: in Matutinis decem: in Missa decem; & in Vesperis Festi decem. In unaquaque autem infrascriptarum Festivitatum, scilicet in Octavis Apostolorum Petri, & Pauli: in festo Dedicationis Basilicarum suarum: in festo Nativitatis Dominicæ: in Epyphania: in festo Ascensionis Dominicæ; & in Pentecostes, unusquisque percipiat septem denarios proven.; in Vesperis vigiliæ, septem; in vigiliis, septem; in Matutinis, octo; in Missa, & in Vesperis Festi, septem: in festo vero Resurrectionis Dominicæ, in quo Vigiliæ non cantantur; in Vesperis, quæ Sabbato Sancto dicuntur, percipiat unusquisque novem denarios; in Matutinis, novem; in Missa novem; in Vesperis Festi, novem. In unaquaque autem infrascriptarum Festivitatum unusquisque percipiat duos denarios: in Vesperis Vigiliæ, in Vigilia duos; in Matutinis, duos; in Missa, duos; & in Vesperis Festi, duos. Festivitates autem sunt heæ: festum Assumptionis Beatæ Virginis, Sancti Matthæi Apostoli, Sancti Lucæ, Sanctorum Simonis & Judæ, Omnium Sanctorum, Commemoratio Mortuorum, Dedicationis Altaris Sanctæ Mariæ de Cancellis, Sancti Andreæ, Dominica de Gaudete, Sancti Stephani, Cathedra Sancti Petri, Dominica in Quinquagesima, in qua dentur in Missa quatuor denarii, cum Vigiliæ non præcedant; Sancti Gregorii; die Lunæ post Pascha, in qua dentur quatuor denarii in Missa, cum Vigiliæ non præcedant; Dominica, in qua cantatur, Ego sum Pastor Bonus, in qua dentur quatuor denarii in Missa, cum Vigiliæ non præcedant; Et Sanctæ Petronillæ. In singulis vero Festivitatibus infrascriptis, de cetero Vigiliæ decantentur: in quibus duos denarios in Vigiliis, & duos in Missa percipiat unusquisque. Festivitates autem sunt heæ: Commemoratio S. Pauli, Sancti Martialis, Sanctorum Processi & Martiniani, S. Alexii, Sanctæ Mariæ Magdalenæ, Sancti Jacobi, Sancti Petri ad Vincula, Sancti Laurentii, Sancti Barthelomæi, Sancti Egidii, Nativitatis Sanctæ Mariæ, Exaltationis Sanctæ Crucis, Sancti Michaelis, Sancti Francisci, Dedicationis Basilicæ Salvatoris, Sancti Martini, Dominica de Adventu, in cujus Missa dentur quatuor denarii cum Vigiliæ non præcedant; Sancti Nicolai; Dominica secunda de Adventu, in qua quatuor denarii dentur in Missa, quia Vigiliæ non præcedunt; Sanctæ Luciæ, Sancti Thomæ, Sancti Joannis Euangelistæ, Sancti Silvestri, Circuncisionis Domini, Conversionis Sancti Pauli, Purificationis Beatæ Mariæ, Sancti Mathiæ, Dominica Passionis, in qua quatuor denarii dentur in Missa, cum Vigiliæ non præcedant; Et Annunciationis Beatæ Virginis, Sancti Longini, Dominica Palmarum in cujus Missa dentur quatuor denarii, quia Vigiliæ non præcedunt; Sabbato Sancto, in cujus Missa dentur

[Ille cujus su]specta est in[fi]rmitas, me[d]ietatem di[st]ributionum [pe]rcipiat, do[n]ec de rei ve[ri]tate constet.

Etsi Canoni[c]us Portione ca[r]eat, distribu[ti]onibus, modo [p]ræsens sit, non [p]rivatur.

Distributio[n]um quota in [d]iebus ferialibus.

In vigiliis, [a]c festis diebus, alia in distributionis servanda œconomia.

dentur quatuor denarii, quia Vigiliæ non præcedunt; Sancti Marci, Sanctorum Philippi & Jacobi, Inventionis Sanctæ Crucis, Apparitionis Sancti Michaelis, Sancti Barnabæ, Nativitatis Sancti Joannis, Sanctorum Joannis & Pauli, & Sancti Leonis Papæ.

Qui nam residere, & Distributiones lucrari dicantur.

Illos autem Canonicos haberi pro residentibus, & residentes esse in Ecclesia ipsa statuimus, qui in Canonica, sive infra Claustrum ipsius Canonicæ commorantur: Unde residens habeatur Canonicus illa die, qua infra Claustrum ipsius Canonicæ pernoctabit. Et ubicumque extra Claustrum ipsum pernoctare contingerit, non reputetur, vel habeatur residens illa die: Illis casibus dumtaxat exceptis, in quibus ex præsenti ordinatione alibi pernoctantes percipiunt sua Benefitia, ut Canonici residentes. Amplius, quia cotidianæ distributiones horarum ad viginti quatuor libras proven. ascendere dinoscuntur in anno; restat, quod illo anno quo portio ad sexaginta librarum quantitatem ascendit, triginta sex libræ provenien. in pecunia, vel in rebus, præter ipsas distributiones, cuilibet Canonico residenti debentur.

VI. Præter Distributiones, Portionis reliquum, singulis duobus mensibus, aut in pecunia, aut in rebus tradatur; ea tamen lege, ut si quod ultra mensuram dispensetur, in aliis partitionibus, aut saltem in fine anni integram summam conficiat.

Harum autem triginta sex librarum solutionem, seu divisionem sic ordinamus, & disponimus faciendam; ut scilicet finitis singulis duobus mensibus, unicuique Canonicorum residentium sex libræ proven. persolvantur in pecunia, vel in rebus, pro residentia, in ipsis duobus mensibus jam completa. Illis autem mensibus, quibus Bladi, Annonæ, & Vini distributio fuerit facienda, si habita consideratione numeri portionum, quantitas harum rerum tanta fuerit, ut id quod posset pro sua portione ad unumquemque Canonicorum residentium pervenire, juxta veram extimationem ad majorem summam ascenderet, quam sit quantitas sex librarum; nihilominus in hoc casu in rebus prædictis non diminuatur portio Canonici residentis, sed diligens consideratio est habenda, quantum in ipsis rebus, ultra sex libras perceperit unusquisque: Et hoc redacto diligenter in scriptis, tantum; cum ex residentia præcedenti suum non fecerit, quod ultra valorem sex librarum proven. tunc recepit; de portione proximò sequenti, vel si illa ad hoc non sufficeret, de aliis portionibus continue sequentibus adimatur, quod ipse Canonicus redigatur ad statum, in quo in fine anni, exceptis distributionibus, & aliis, quæ sunt ex hac nostra ordinatione excepta, non ultra triginta sex libras proven. reperiatur aliquatenus percepisse.

Qui, Portionis quota ultra mensuram percepta, abscedunt, cautionem præstent.

Et si forsan verisimiliter dubitaretur de aliquo, quod se deberet ab Ecclesia absentare, & ad eam longis temporibus non redire, non fiat ei ultra valorem sex librarum, ipsarum rerum assignatio, nisi sufficienti præstita cautione, quod si propter suam absentiam non posset de sequentibus suis portionibus illo Anno Ecclesiæ satisfieri de eo, quod ultra summam sex librarum percepisset, Ecclesiæ seu Cameræ redderetur, quicquid sibi fuisset ultra solutum.

Si reditus minuantur, in fine anni facienda detractio ex quota Portionum.

Illo autem anno, quo forsan ad summam sexaginta librarum, computatis omnibus præter excepta, verisimiliter videretur non posse ascendere portionem solutionis dictarum sex librarum; vel in singulis terminis fiat diminutio pro rata quantitatis, ad quam videtur posse ascendere portio ipso anno; vel provideatur sic, quod in solis terminis circa finem anni, uno vel pluribus, sic diminutio ipsa fiat, quod solutionibus omnibus computatis, non reperiatur in fine anni percepisse ultra id, quod sibi ex hac ordinatione debetur. Talis quoque per eos, per quos hæc solutio imminet facienda providentia, & provisio habeatur; tantumque semper reperiatur in Camera, quod in fine singulorum duorum mensium semper possit Canonicis residentibus secundum modum prædictum, solutio provenire.

Absenti Canonico, ea, quæ singulis respondet diebus, quota subtrahatur.

Si quis autem Canonicus extra dictam Canonicam seu Claustrum ipsius pernoctaverit, in casu in quo residens non habetur, pro singulis diebus, quibus extra pernoctaverit, singuli duo solidi proven. sibi adimantur, & Ecclesiæ, sive Cameræ applicentur; de solutione in proximo sibi termino, scilicet in fine duorum mensium facienda: quæ solutio sive præsens, sive absens fuerit, sibi fiat deductis singulis duobus solidis pro diebus singulis, pro quibus residens non habetur: ut sic præmissa percipiant soli residentes, & non alii, vel qui pro residentibus sunt habendi.

Si tamen ex honesta causa extra Canonicam brevi tempore pernoctaverit, integrum percipiet stipendium.

De gratia tamen concedimus, quod si per totum anni circulum pro suis, vel amicorum suorum expediendis negotiis, seu ex quacumque alia honesta causa viginti diebus interpolatis, seu continuis extra Canonicam, seu Claustrum ipsius voluerit pernoctare, libere possit hoc facere absque dictorum duorum solidorum defalcatione, seu diminutione aliqua facienda: Set hoc ad plures dies, quam ad viginti nullatenus extendatur.

Fraudibus occurrit.

Contra fraudem autem, vel detestandam negligentiam aliquorum, qui licet pernoctarent in Canonica, sive Claustro, & in nullo vel in modico in horis, & aliis Ecclesiæ obsequiis deservirent, provideatur per subtractionem proventuum in toto, vel in parte aliqua per Archipresbyterum & Capitulum, prout eis secundum Deum videbitur expedire.

VII. In Canonicos, qui, cum Basilicæ curent negocia, fraude aut

Et quia Canonicorum, quibus in nonnullis casibus committerentur ipsius Basilicæ negotia procuranda, provida diligentia circa ipsius magnum subsidium

lo damnum ferunt, pœ-ns statuit.

dium hiis, ad quæ tendit præsens ordinatio præstare poterit in futurum; sic duximus statuendum, ut quilibet Canonicus circa negotia sibi commissa, officii sui debitum sic fideliter, sic sollicite studeat adimplere; ut ex hoc Deo, & Apostolorum Principi se reddat acceptum, & ipsa Basilica in proventibus augeatur. Et si forsan ex ipsius malitia, dolo, vel fraude ipsi Basilicæ dampnum aliquod proveniret; præter id, quod ipse tenetur dampnum hujusmodi resarcire, idem Canonicus juxta qualitatem sui reatus, & quantitatem dampni taliter puniatur, quod ipsius pœna aliis transeat in exemplum.

II. Ex Canonicis residentibus, quatuor gantur in merarios, evio Archipresbyteri assensu.

Statuimus insuper, & ordinamus, quod annis singulis quatuor de Canonicis residentibus & portiones percipientibus, fide digni, & per quos credantur negotia præfatæ Basilicæ debere, tam fideliter quam prudenter & utiliter pertractari, per Archipresbyterum, & Capitulum assumantur ad Camerariatus offitium exercendum: Quorum assumptio, vivente Archipresbytero, nunquam fiat absque requisitione & consensu Archipresbyteri in Urbe, vel in vicinis Partibus existentis, etiamsi abesset ab Urbe, & ejus Vicarius in Ecclesia resideret: in Camerariis enim istis multa est fidelitas, & industria requirenda.

rum cura in litibus per-iendis, ac stribuendis.

Prædicti autem quatuor Camerarii recipiant omnes fructus, redditus, & proventus, & obventiones quascumque, undecumque, & qualitercumque ad ipsam Ecclesiam pertinentes, præter quædam minuta inter excepta contenta, & in portione minime computanda, quæ ad manus Camerariorum nec oportet nec congruit devenire, nec hactenus devenerunt: Et ad manus eorum cuncta deveniant, quæ ad ipsam perveniunt Basilicam, seu ex hac ordinatione, vel quocumque modo sunt Communi ipsius Basilicæ, vel Cameræ applicanda. Omnia quoque contenta in ordinatione præsenti, quæ ad partitionem, distributionem, conservationem & expensas pertinent; servent, exequantur & faciant juxta formam & modum & ordinem in eadem ordinatione contentos: Et omnia, quæ recipiunt, distribuunt, dividunt & expendunt, & cetera quæ ad ipsorum spectant offitium, puta, Canonicorum absentias ab Ecclesia vel ab horis, & hiis similia, determinando tempora & personas & ceteras circumstantias, prout ad declarandum in hujusmodi statum Ecclesiæ seu Cameræ fuerit opportunum, sic diligenter, & separatim unusquisque conscribat; ut in quatuor libris seu quaternis reperiantur cuncta conscripta, quatenus manifeste appareat, quid & quantum in Camera fuerit ad Possessiones emendas pro Ecclesiæ proventibus augmentandis; & an Canonicis, & Beneficiatis sufficienter juxta hanc ordinationem de suis portionibus, & Benefitiis fuerit satisfactum.

Sub quatuor clavibus emolumenta custodiant.

Sub quatuor quoque clavibus, quarum unusquisque custodiat unam; omnia bona quæ ad manus ipsorum devenerint, conserventur, præsertim pecuniæ, nec non & alia quæ pro utilitate Ecclesiæ diligenter fuerint conservanda.

Nedum post singulos duos menses, sed etiam in fine anni rationem reddant.

Rationem, & computum dictis Archipresbytero vel ejus Vicario, & Capitulo, in fine duorum mensium, cum distributio sex librarum fuerit Canonicis facienda, reddant; & faciant diligenter, ut pro illo tempore status Basilicæ, seu Cameræ sciri possit. In fine tamen anni post finitum suum offitium, infra quindecim dies vel infra tempus eis ab Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo assignandum, de omnibus ad suum offitium pertinentibus reddant ipsis, & faciant computum generale; ut status Ecclesiæ, quoad temporalia sciri possit, & novi possint Camerarii super omnibus informari: De quibus assumendis priusquam annus Camerariorum præcedentium finiatur, est per Archipresbyterum, & Capitulum sollicite providendum.

Quinam redditioni rationis interesse debeant.

Residentes autem Canonici sollicite conveniant ad computum audiendum: & singulis eorum, qui computo interfuerint & perstiterint, quousque computus terminetur; in unoquoque computo in fine duorum mensium de Communi Cameræ ab ipsis Camerariis denarii duo dentur; in generali quoque computo faciendo, anno finito, dentur singulis duodecim denarii ab eisdem. Illi vero, qui non convenerint ad computum audiendum, non solum non habeant, quod in ipso computo fuerant percepturi; set de partitione, quæ finitis duobus mensibus imminet facienda, eorum singulis singuli duo solidi subtrahantur: De partitione quoque proximo sequenti computum generalem, subtrahantur unicuique decem solidi Communi Cameræ applicandi; nisi eos infirmitas, seu debilitas, vel injuncta ipsius Ecclesiæ negotia juste & rationabiliter excusarent. Ut autem ipsorum Camerariorum sollicitudo, & labor aliqualiter levigentur; in unoquoque computo in fine duorum mensium faciendo, ultra portionem, quæ ipsum contingit, singulos octo solidos percipiat unusquisque.

Uno Camerariorum impedito, alter eligatur.

Et si aliquem illorum in longum ab executione sui offitii contingeret impediri, alius sibi per Archipresbyterum & Capitulum subrogetur, ut ceteri, juramenti vinculo astringendus. Nulli de cetero in prædicta Basilica Obedientiarii fiant, sicut consueverunt fieri hactenus; sed prædicti quatuor Camerarii obedientias exerceant universas, & dictorum Obedientiariorum offitia fideliter exequantur, quousque per Archipresbyterum, & Ca-

& Capitulum super hoc, aliud contingeret ordinari. Et si aliquem propter prædictorum exequutionem ab Urbe abesse contigerit, reliqui suum offitium faciant; ita tamen quod semper tres, vel duo ad minus remaneant ad suum offitium exercendum. Cum vero ipsis Camerariis Cameræ committeretur offitium præsentibus Archipresbytero vel ejus Vicario & Capitulo, jurabunt tactis Sacrosanctis Euangeliis sub hac forma: Nos tales, ad exercendum offitium Cameræ nostræ Basilicæ, a præsenti die usque in annum completum assumpti, tactis Sacrosanctis Euangeliis, promittimus & juramus, quod offitium nobis commissum fideliter exequemur; proventus & obventiones omnes ad dictam pertinentes, seu pervenientes Basilicam, pro posse nostro procurabimus, ut nobis absque diminutione integre assignentur; ipsosque custodiemus fideliter, & dividemus & portiones faciemus, & tam Canonicis in distributionibus, & aliis pro suis portionibus, quam Beneficiatis Chori Basilicæ Sancti Petri pro suis Benefitiis, seu stipendiis integre satisfaciemus de bonis ejusdem Basilicæ, seu Cameræ; & quæ residua fuerint, fideliter conservabimus, juxta quod hæc omnia sigillatim distincta sunt in ordinationibus, seu statutis factis Viterbii per Venerabilem Patrem Dominum Joannem Sancti Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem, Archipresbyterum, & Capitulum nostræ Basilicæ, & per Sanctissimum Patrem Dominum Joannem Papam Vigesimum primum ex certa scientia confirmatis: Exstimationem quoque rerum assignandarum Canonicis, secundum statuta prædicta pro suis portionibus bona fide, juxta communem valorem, secundum nostram conscientiam faciemus: Nulli Canonico, seu Beneficiato scienter de Bonis ipsius Basilicæ dabimus, aut ipsum pro posse nostro auferre, vel recipere permittemus ultra id, quod eis debetur ex præmissis ordinationibus, seu statutis; & servabimus modum, formam, & ordinem expressos ibidem: Si sciverimus, vel non leviter crediderimus, aliquem Canonicum, seu Beneficiatum in percipiendo ultra quam deberet secundum præmissa statuta percipere, Ecclesiam defraudasse; nobis pro Ecclesia seu Camera, quod male receptum fuerit per fraudatorem, si poterimus, restitui faciemus; vel tantum de portione seu Benefitio defraudatoris retinebimus, quod Ecclesia reddetur indempnis: Si non possemus hoc facere, quia negaret forsitan defraudator, id ad notitiam Archipresbyteri, & Capituli deducemus. Veritatem quoque dicemus absque falsitatis ammixtione cujusquam super omnibus quæ ad nostrum spectant offitium, Archipresbytero, & Capitulo, vel utrique ipsorum separatim in omnibus, & super omnibus offitium nostrum contingentibus; ex quorum taciturnitate crederemus, posse pati nostram Ecclesiam detrimentum. Finito autem nostro offitio, & etiam quandocumque Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo, seu soli Capitulo, Archipresbyteratu vacante, placuerit, omnia integre resignabimus, quæ apud nos, vel in Camera fuerint de Bonis ad nostram Basilicam pertinentibus; vel aliis, qui ab eis ad hoc fuerint deputati: Et Basilicam ipsam reddemus indepnem de omni eo, in quo ex certa nostra scientia, tam a nobis quam ab aliis ipsa Basilica nostra per nostram malitiam, sive fraudem dampnificata fuisset: Fidelem quoque rationem seu computum, juxta quod in prædictis statutis ordinatum est, de omnibus faciemus. Sic nos Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Statuimus, quod de cetero nullus Canonicus admittatur ad residentiam in eadem Ecclesia faciendam, nisi de verbo ad verbum in Capitulo ejusdem Basilicæ, sub forma infrascripta præstiterit juramentum, exceptis existentibus infra tempora pubertatis; qui statim postquam ad illam devenerint, illud præstent: quod si præstare forsitan recusarent; nec habeantur pro residentibus, neque morari permittantur in ipsius Basilicæ Capitulo, vel in Claustro. Nulli quoque portio concedatur, aut detur, nisi prius sub forma juraverit infrascripta. Processu tamen temporis in forma juramenti Canonicorum, Camerariorum & Beneficiatorum alia Capitula adjici poterunt & adjungi, prout secundum emergentes eventus & casus, animarum salute ac præfatæ Basilicæ utilitate pensatis, Archipresbytero & Capitulo videbitur expedire. Forma autem hæc est: Ego talis Basilicæ Principis Apostolorum Canonicus, juro & promitto, quod fidelis ero Beato Petro, necnon dictæ Basilicæ ipsius Principis Apostolorum de Urbe: Possessiones, & jura, bona tam immobilia quam mobilia ad ipsam Basilicam pertinentia, adjutor ero bona fide ad conservandum, custodiendum, & defendendum, salvo meo ordine: Nec Basilicam ipsam in prædictis rebus, & juribus scienter dampnificabo, seu pro posse meo dampnificari permittam: De bonis ipsius Ecclesiæ nihil, sive magnum fuerit sive parvum, scienter percipiam seu recipiam ultra id, quod de bonis ipsis habere ac recipere mihi licet: Et ut perjurii reatum evitem, si forsan per ignorantiam, sive fraudem, vel alias quocumque modo aliquid de Bonis ipsis ultra id quod mihi licet reciperem, vel haberem; postquam pro certo cognovero, me aliquid illicite recepisse vel etiam habuisse, reddam Basilicam prædictam

Juramenti formula a Camerariis præstanda.

Alia Juramenti formula a quovis Canonico, antequam ad residentiam admittatur, præstanda, subjicitur.

dictam indepnem, & id restituam infra mensem: si scivero, vel cognovero, aliquem in bonis mobilibus vel immobilibus velle ipsam Basilicam defraudare vel etiam defraudasse; volentis conatus impediam, si potero bono modo: Et si eadem Ecclesia fuerit defraudata; illud quatenus absque meo periculo fieri poterit, dampni consideratione pensata, Archipresbytero seu Capitulo vel illis manifestabo personis, per quas indempnitati Ecclesiæ utilius consuli posse credam: secretum Archipresbyteri & Capituli, quod secretum esse cognovero, ad dampnum Ecclesiæ me sciente nemini revelabo: Set & nulli pandam aliquid quod ab eisdem Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo, seu a solo Archibresbytero vel solo Capitulo, dictis Archipresbytero & ejus Vicario ab Ecclesia eadem absentibus injunctum michi fuerit secretum servandum sub secreto Capituli, vel sub fide præstiti juramenti. In hoc tamen Archipresbyterum non includo, quin sibi revelem, cum ei secreta Capituli minime sint celanda. Ipsius Archipresbyteri, & Archipresbyteratus jurisdictiones & jura, quantum in me fuerit, scienter nec minuam, nec infringam. Ordinationes & Statuta facta Viterbii per Venerabilem Patrem, & Dñm Dñm Joannem S. Nicolai in Carcere Tulliano Diaconum Cardinalem Archipresbyterum, & Capitulum ejusdem Basilicæ, & per Sanctissimum Patrem Dominum Joannem Papam Vigesimumprimum ex certa scientia confirmata, quoad numerum portionum, & valorem, seu quantitatem ipsarum numeri dictarum portionum, & Canonicorum augmentum: institutionem Beneficiatorum Chori Basilicæ Sancti Petri, & ipsorum numerum, & quantitatem stipendiorum suorum, & ipsorum augmentum: jurisdictionem in Beneficiatos eosdem: casus in quibus sunt bona Cameræ applicanda, & Canonicis, seu Beneficiatis non danda, & immobilia bona emenda pro facultatibus Ecclesiæ ampliandis, quantum in me fuerit inviolabiliter observabo, & nullo unquam tempore veniam contra ea. Et ut breviter omnia comprehendam; non ero in consilio, aut in facto, quod ordinationes, & statuta prædicta, seu aliquod ex eis etiam quo ad alia, quæ continentur in eis, a Capitulo ejusdem Basilicæ immutentur, vel ipsum Capitulum veniat contra ea. Quin potius si opus fuerit, pro posse meo opem & studium adhibebo, quod ab ipso Capitulo serventur, & minime negligantur. Anniversaria in ipsa Ecclesia hactenus statuta, vel in posterum statuenda quoad dicendum Missas, & cetera offitia pro Defunctis & distributionem denariorum faciendam in eis, quantum in me fuerit procurabo, quod a Capitulo, juxta quod fuerint ordinata, fiant perpetuo, & nullatenus omittantur; & specialiter, quod ordinatum est de Anniversario prædicti Archipresbyteri nostri, & Missa, & Offitio per duos Beneficiatos cotidie celebrandis; nec non & Anniversariis Patris, & Matris, Patrui, & duorum Fratrum suorum, & denariis distribuendis in eis. Nullum de cetero Canonicum ad residentiam in ipsa Ecclesia faciendam, seu ad portionem percipiendam admittam, nisi prius sub hac eadem forma coram ipso Capitulo de verbo ad verbum tactis Sacrosanctis Euangeliis præstiterit juramentum; præterquam si aliquis infra annos pubertatis admitteretur ad residentiam faciendam. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Forma quoque juramenti, quam a Beneficiatis Chori Basilicæ Sancti Petri, & ab eorum successoribus in perpetuum præstari statuimus, & etiam ordinamus, est hæc: Ego talis Beneficiatus Chori Basilicæ Sancti Petri, tactis Sacrosanctis Euangeliis, juro & promitto, quod fidelis ero Beato Petro, & dictæ Basilicæ ipsius Principis Apostolorum de Urbe, nec non Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ supradictæ: Possessiones, & jura, bona tam immobilia, quam mobilia ad ipsam Basilicam pertinentia, adjutor ero bona fide ad conservandum, custodiendum, & defendendum salvo meo ordine: Nec Basilicam ipsam in prædictis rebus, & juribus scienter dampnificabo, seu pro posse meo dampnificari permittam: De bonis ipsius Ecclesiæ nihil, sive magnum fuerit sive parvum, scienter percipiam, seu recipiam ultra id, quod de bonis ipsis habere, ac recipere mihi licet. Et ut perjurii reatum evitem, si forsan per ignorantiam, sive fraudem, vel alias quocumque modo aliquid de bonis ipsis ultra id, quod mihi licet reciperem, vel haberem, postquam pro certo cognovero me aliquid illicite recepisse, vel etiam habuisse, reddam Basilicam prædictam indempnem; & id restituam infra mensem. Si scivero, vel cognovero aliquem in bonis mobilibus vel immobilibus velle ipsam Basilicam defraudare, vel etiam defraudasse, volentis conatus impediam, si potero, bono modo. Et si eadem Ecclesia fuerit defraudata, illud quatenus absque meo periculo fieri poterit, dampni consideratione pensata, Archipresbytero, seu Capitulo, vel illis manifestabo Personis, per quas indempnitati Ecclesiæ utilius consuli posse credam: Secretum Archipresbyteri, & Capituli, quod secretum esse cognovero, ad dampnum Ecclesiæ me sciente nemini revelabo: Sed & nulli pandam aliquid, quod ab eisdem Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo, seu a solo Archipresbytero, vel solo Capitulo, prædictis Archipre-

Alia Juramenti formula Beneficiatis præscripta.

chipresbytero, & ejus Vicario ab eadem Ecclesia absentibus, injunctum mihi fuerit secretum servandum, sub secreto Capituli, vel sub fide præstiti juramenti. In hoc tamen Archipresbyterum non includo, quod sibi revelem, cum ei secreta Capituli minime sint celanda. Ipsius Archipresbyteri, & Archipresbyteratus jurisdictiones & jura, quantum in me fuerit, scienter nec minuam, nec infringam. Ordinationes, & statuta omnia facta Viterbii per Venerabilem Patrem Dominum Joannem Sancti Nicolai in carcere Tulliano Diaconum Cardinalem Archipresbyterum, & Capitulum ejusdem Basilicæ, & per Sanctissimum Patrem Dominum Joannem Papam vigesimumprimum ex certa scientia confirmata, quoad taxationem beneficii mei, modum & formam in prædicta Basilica residendi & deserviendi in Divinis Officiis, & percipiendi distributiones, vel Benefitium meum: Nec non & quoad potestatem, & auctoritatem Archipresbyteri, & Capituli, simul vel separatim, ut ibi distinguitur; & omnia & singula, quæ statum meum, & aliorum Benefitiatorum circa institutionem, destitutionem, correctionem, reformationem status Beneficiatorum, ordinationem, vacationem Benefitiorum ex lapsu temporis, vel alias, & quæcumque alia Benefitiatorum statum contingentia sunt inibi ordinata: Et ut breviter omnia comprehendam, non ero in consilio, aut in facto, quod ordinationes, seu statuta prædicta, vel aliquid ex eis a Capitulo, vel Beneficiatis aliquatenus immutentur, vel ipsum Capitulum, seu Beneficiati veniant contra ea; quin potius, si opus fuerit, opem & studium, quantum in me fuerit adhibebo, quod a prædictis serventur, & minime negligantur. Anniversaria in Ecclesia hactenus statuta, & in posterum statuenda, quoad dicendum Missas, & cetera offitia pro Defunctis, quantum in me fuerit studium, si opus erit, dabo & operam, quod a Capitulo, & Benefitiatis ipsis fiant perpetuo, & nullatenus omittantur, juxta quod fuerit ordinatum; & specialiter quod ordinatum est de Anniversario prædicti Archipresbyteri nostri, & Missa, & Offitio per duos Benefitiatos quotidie celebrandis, nec non & Anniversariis Patris, & Matris, Patrui & duorum Fratrum suorum. Studium quoque si opus erit, quantum in me fuerit dare curabo, & operam, quod nulli Benefitiato Chori Basilicæ Sancti Petri benefitium assignetur, nec ad residentiam, seu Chorum, vel distributiones percipiendas aliquatenus admittatur, nisi prius sub hac eadem forma coram Capitulo præfatæ Basilicæ de verbo ad verbum, tactis Sacrosanctis Euangeliis præstiterit juramentum. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Cum autem prædicti Beneficiati Chori Basilicæ Sancti Petri, non solum principaliter, sed quasi penitus ad hoc tantum ex præsenti ordinatione ad prædictam Basilicam assumantur, ut in Divinis Offitiis, tam Diurnis quam Nocturnis, pro vivis & mortuis, in eadem Ecclesia decantandis, ipsi Basilicæ, & Choro eidem studeant jugiter & continue, prout Dominus dederit, deservire; statuimus, & ordinamus perpetuis temporibus observandum, quod nullus Beneficiatus percipiat, seu jus percipiendi habeat suum Benefitium viginti librarum, seu aliquid de ipsis viginti libris, nisi residens in ipsa Basilica fuerit, & in horis Canonicis deservierit juxta modum inferius adnotandum, exceptis casibus infrascriptis.

IX. Beneficiatis, qui aut non resident, aut Choro non serviunt, Portio denegatur.

Beneficiatus autem in ipsa Ecclesia residens habeatur illo die, quo pernoctaverit infra claustrum Canonicæ supradictæ; infra quod claustrum cuncti Beneficiati morentur, in domibus pro ipsorum habitatione eis, prout ordinabitur, assignandis.

Residere dicitur qui in Canonica pernoctat.

Hoc tamen ordinamus, & volumus observari, quod si absque licentia ejus, qui ad hoc fuerit deputatus, extra dictam Canonicam, sive claustrum Benefitiatum ex quacumque causa contingeret pernoctare, nihil de distributionibus cotidianis, seu Benefitio suo percipiat quousque in ipsa Ecclesia residens, in horis omnibus absque perceptione aliqua deserviat tot diebus, quot absque licentia pernoctaverit extra claustrum, ut sic non solum dierum & noctium, quibus extra pernoctaverit, sed etiam tot dierum & noctium distributiones amittat, in quibus deservire nihilominus teneatur. Illi tamen, qui ex quacumque causa absque licentia pernoctationes hujusmodi frequentarent, pœnæ graviori subdantur: Proviso, quod si hoc fieret ex causa inhonesta, illicita sive turpi, sic pernoctantes, prout meruerint acerbissime puniantur. Si qui etiam Benefitiati essent notabiliter negligentes, aut etiam defectivi in non deserviendo Ecclesiæ in horis Canonicis sive Choro, præter pœnas in hac ordinatione contentas; dure, prout expedire videbitur, puniantur & etiam castigentur.

Pœnæ contr[a] non residente[s] & incuriosos

Prædictæ autem viginti libræ sunt distribuendæ in horis hoc modo. Unusquisque Benefitiatus diebus singulis, tam ferialibus quam festivis, in Missis & in horis certo ingrediens tempore, & persistens, sicut supra de Canonicis seriosius est expressum, percipiat infrascripta. Percipiat itaque in Matutinis duos denarios: In prima unum: In Missa tres: In tertia unum: In sexta unum: In nona unum: In Vesperis duos: In Completorio unum: In Quadragesima vero unus denarius adimatur a Vesperis, & Completorio adjungatur; ita quod

Portioni Beneficiatorum i[n] Horis Canoni[cis] distributio

Quoties Canonicorum, toties & Beneficiatorum, servata tamen proportione, distributiones augeantur.

quod unum denarium in Vesperis, & duos in Completorio recipiat unuisquisque. In omnibus autem horis supradictis, festivitatibus & diebus, in quibus distributionibus Canonicorum est additio facienda, & Benefitiatorum distributionibus fiat additio, sed in dispari quantitate. In quinque siquidem horis Festi Apostolorum Petri & Pauli, in quibus uniuscujusque Canonici distributioni decem denariorum additio fieri debet, Benefitiato cuilibet in eisdem horis, sex denarii adjungantur. In aliis vero septem Festivitatibus, in quorum quatuor horis, singulis Canonicis septem, & in Missa octo denariorum est additio facienda; quatuor denarii in ipsis horis singulis Benefitiatis addantur. In aliis quoque Festivitatibus, & diebus, in quibus in duabus horis cuilibet Canonico duo denarii adjunguntur; in eisdem duabus horis cuilibet Benefitiato unus denarius adjungatur. Et quia inter Festivitates, & dies prædictos, dies aliqui computantur, in quibus Vigiliæ non præcedunt, in ipsis diebus in Missa denarii duo dentur. Casus autem, in quibus Beneficiati pro residentibus & in horis Canonicis deservientibus, etiamsi non deserviant, sunt habendi; sunt infirmitas, debilitas, indecentia propter ligaturas, & hujusmodi; sumptio Medicinæ, & minutio sanguinis, prout & sicut de Canonicis est prædictum. Beneficiati quoque morantes extra Claustrum dictæ Canonicæ pro prædictis casibus, cum licentia Archipresbyteri vel sui Vicarii, integre percipiant distributiones horarum: nec non & quando de mandato Archipresbyteri, vel ejus Vicarii pro servitiis Ecclesiæ ipsos abesse contingeret ab Ecclesia, vel ab horis: & tunc circa expensas poterit temperamentum & moderamen haberi, sicut de Canonicis est expressum. Ne autem Beneficiatorum ministeriis seu servitiis Chorum ipsius Basilicæ, vel ipsam Basilicam diutius contingeret defraudari; statuimus inviolabiliter observandum, ut quicumque Beneficiatus, receperit aliquod Ecclesiasticum Beneficium, sive Curam animarum habeat sive non, in quo de jure eum oporteret, vel de facto personaliter residere; eo ipso, absque sententia, judicio, vel processu, in nostra Ecclesia Beneficium suum vacet, alii libere conferendum. Beneficiatorum quoque Beneficia, si qua talia forsan haberent eo tempore, quo in Beneficiatos nostræ Basilicæ admittuntur; pro renunciatis habeantur ab eis, & vacent, & intelligantur ipso jure vacare, per illos ad quos ipsorum collatio pertinet libere ordinanda. Illa tamen Benefitia eos retinere, & recipere minime prohibemus, quæ ipsius Basilicæ residentiam, seu Chori servitium nullatenus impedirent. Si qui autem de Beneficiatis prædictis ab ipsa Basilica continue absentaverit se per annum, ab Archipresbytero, vel ejus Vicario licentia non obtenta; eodem anno elapso, ipso jure, & eo ipso absque sententia, judicio, vel Processu in nostra Ecclesia Benefitium suum vacet, & pro renuntiato habeatur ab eo, & alii conferatur. Contra eum tamen procedi possit nihilominus infra annum ad amotionem perpetuam, vel suspensionem ad tempus; prout utilitas Ecclesiæ suggeret, & justitia suadebit. Ne autem diutius Basilica nostra vacet Archipresbyteri regimine, quo multum dinoscitur indigere; statuimus, ut infra tres Menses a die vacationis, Capitulum ipsius Domino Papæ supplicet reverenter, ut secundum providentiam, & beneplacitum Apostolicæ Sanctitatis, aliquem de Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus in Archipresbyterum dignetur concedere Basilicæ supradictæ. Juxta numerum Canonicorum in eadem Basilica residentium, est per Archipresbyterum, vel ejus Vicarium, & Capitulum sollicite providendum, qui & quot Canonici ad Sacerdotium, & Diaconium, & Subdiaconium fuerint promovendi; ne reperiri possit in ea defectus notabilis Ministrorum. Illi ergo quibus injunctum fuerit, ut ad Ordines superiores ascendant; obediant reverenter: & si pertinaciter recusaverint; prout rationabile fuerit, puniantur. Statuimus, quod omnes supradicti viginti quatuor Beneficiati sint in sacris Ordinibus constituti; quatuor dumtaxat exceptis, qui poterunt in minoribus Ordinibus deservire: de dictis autem viginti, decem in Sacerdotes, quinque in Diaconos, & quinque in Subdiaconos ordinentur, vel in ipsis jam constituti Ordinibus assumantur. Quoniam compositus habitus, & honestus statum satis ordinis Clericalis exornat; statuimus, quod omnes Basilicæ supradictæ Canonici in Ecclesia & in Choro, quando Divina Offitia celebrantur, & etiam aliis horis præsertim in publico, cum est ibi advenientium multitudo, habitum habeant uniformem; a Vigilia scilicet omnium Sanctorum usque ad Sabbatum Sanctum, Superpelliceas lineas deferant Cappas nigras de sagia simplices, vel si voluerint foderatas a cingulo, vel circa ex parte anteriori fixas inferius, & apertas: Deinde vero usque ad Festum omnium Sanctorum lineis Togis superpelliciis, sive Cottis absque Cappis utantur, quod & hactenus, ut accepimus, fieri consuevit. Sive autem pauci essent in Ecclesia, sive nulli; nunquam appareant in eadem, quin saltem sucas habeant, & super eas clamides ante pectus, vel post collum connexas; li-

Infirmitas, minutio, medicina excusant a residentia.

Item excusat servitium Ecclesiæ.

Alia Beneficia, quæ personalem residentiam exigunt, a Beneficiatis Basilicæ dimittantur.

Beneficiati per annum absentes, Beneficio priventur.

X. *Archipresbyteratu vacante, infra tres menses novus Archipresbyter postulandus.*

Ex Canonicis, qui Altari inserviant, eligendi.

E Beneficiatorum cœtu decem Sacerdotes, quinque Diaconi, totidem Subdiaconi, & quatuor Acolyti designentur.

XI. *Canonicorum & Beneficiatorum habitus in Choro gestandus, describitur.*

cet gratius nobis eſſet, quod ſemper in Eccleſia in eo quem geſtant in Choro habitu apparerent. Beneficiati autem nullo tempore appareant in Eccleſia præterquam in habitu Chori, quem omnino ſimilem cum Canonicis omni tempore habeant, ſucis, & Capæ apertura exceptis. Ipſi namque ſuper clauſa veſtimenta, clauſas Capas habeant, non apertas, modica dumtaxat in fine Capæ, & ante pectus apertura dimiſſa, per quam brachium poſſit extrahi juxta morem.

XII. *Ad Divina Officia Campanæ pulſentur.*

Ad omnes horas Canonicas campanæ pulſentur plures, vel una, ſicut hora ex more requirit; ſollemnius tamen, & prolixius in diebus ſollemnibus, & feſtivis, & in ſollemnibus Anniverſariis ad devotionem Populi excitandam. Ad Matutinas ſic tempeſtive pulſetur, quod diſtincte, ad intelligentiam quæ legenda fuerint, legi poſſint; & quæ cantanda cantari. Miſſæ quoque, & omnia Divina Offitia, tam pro vivis, quam pro Defunctis in ipſa decantanda Eccleſia, vel legenda non dicantur per ſincopam, vel tranſcurſum, ſed a Canonicis, & Benefitiatis, quantum eis Dominus dederit, ſtudioſe celebrentur pariter, & devote.

XIII. *Diſciplinæ ac ritus in Divinis Officiis ſervandus, præſcribitur.*

Miſſæ omnes Conventuales, feſtivæ, feriales, & etiam pro Defunctis, omneſque horæ Canonicæ, & Anniverſaria cum cantu peragantur, & nota: In Paraſceve tamen fiat, quod fieri conſuevit. In omnibus Miſſis Conventualibus Diaconus, & Subdiaconus ſacris induti veſtibus, prout utriuſque ordo requirit miniſtrent Presbytero celebranti. Omnia quoque fiant ſolemniter plus, vel minus, juxta quod exigunt feſti celebritas diei, ac temporis qualitas, ſollemnis Anniverſarii conditio ex Benefitii perceptione majoris. Silentium a Canonicis, & Benefitiatis ſic in Choro ſervetur cum Divina Officia celebrantur, quod neque ſtrepitus, ſive vociferatio ibi fiat, nec per verba inutilia mens a devotione Divini Officii retrahatur. Si quis tamen de hiis, quæ ad Officium, vel Miniſterium pertinent, ſeu aliis utilibus ſocio loqui vellet, breviter & ſilenter hoc faciat, ut impediri, ſeu turbari propterea Divinum Officium non contingat. Ad incenſandum Altare, cum hoc ex more, fuerit faciendum, non in Capa lanea, ſed ſerica, quæ Pluviale dicitur Sacerdos accedat.

XIV. *Nullus in Canonicam pateat aditus, niſi per publicas portas.*

Clauſtrum ipſius Canonicæ, vel Baſilicæ ſic undique nunc, & in poſterum circumcirca claudatur, quod in ipſum Clauſtrum ex nulla parte ingreſſus pateat, vel egreſſus, niſi per duas Portas publicas, & ſollempnes, & per Portam, qua intratur in Eccleſiam ſupradictam: Dictæque tres Portæ, vel hoſtia omni ſero claudantur cum clavibus cuſtodiendis per fidelem hominem, cui earum cuſtodia committetur, nec ante horam matutinalem aperiantur hoſtia prædicta niſi emerſerit neceſſitatis articulus evidentis: ſic autem arcte ejuſdem Clauſtri ſervetur honeſtas, quod nulla ſuſpecta mulier intra domum aliquam ipſius Clauſtri ſcienter, per Canonicum, ſeu Benefitiatum, permittatur admitti. Nec enim intra totum Clauſtrum, quantumcumque non ſuſpecta fuerit pernoctare, quod ad omnes, conſanguineis Canonicorum, quam ad alias, generaliter extendatur.

XV. *Canonicis Dormitorium ac Refectorium ſit commune.*

Omnes Canonici in eadem Baſilica reſidentes in communi dormitorio dormiant, & refectorio prandeant, & in diebus jejuniorum cœnent. Dum in Menſa fuerit, lectionem habentes lectore in loco lectionis continue reſidente, & introeunte refectorium cum edomedario, & cum ipſo etiam exeunte niſi forte ipſorum aliquem infirmitas vel debilitas, ſeu alia neceſſitas vel evidens utilitas excuſaret. Hoc autem in eadem Eccleſia hactenus ſtatutum extitit, & ſervatum. De refectorio quoque proceſſu temporis ſuperexcreſcentibus facultatibus, dante Domino, utilius poterit ordinari quid in ipſo Canonici recipere debeant de communi.

XVI. *Primum in Choro locum obtineant Preſbyteri, mox Diaconi, deinde Subdiaconi, ita tamen ut Canonici Beneficiatis non commiſceantur.*

Ordinamus, quod juxta ſtatutum felicis recordationis Domini Gregorii Papæ Noni de cetero, quoad recipiendos in eadem Baſilica obſervetur, ut Presbyteri primum locum, Diaconi ſecundum, Subdiaconi tertium obtineant, tam in Capitulo, quam in Choro, ſi etiam poſterius admittantur. Et hoc idem inter Beneficiatos volumus obſervari, non tamen mixtim inter hos & illos. Hæc conſideratio locum habet; cum ut dictum eſt Canonici omnes in Choro ſint Beneficiatis omnibus præferendi, nec inter hos, & illos ſit intercalaris facienda mixtura.

XVII. *Statutorum præſentium lectio bis quotannis habeatur; propoſita adſtantibus mercede, abſentibus pœna.*

Et ne contentorum in ordinatione præſenti quicquam oblivio deleat, ſtatuimus, & ordinamus, quod anno quolibet ordinationes & ſtatuta præſentia Canonicis in noſtræ Baſilicæ Capitulo, per aliquem ex Canonicis, nec non & alibi per aliquem de Benefitiatis ipſis, Benefitiatis omnibus, duabus vicibus perlegantur. Ad lectionem autem hujuſmodi tam Canonici, quam Benefitiati, ſollicite ſtudeant convenire: quæ fiat in hebdomada poſt primam Dominicam Quadrageſimæ, & in hebdomada ſequenti primam Dominicam de Adventu diebus, qui ad hoc magis accomodi videbuntur: Exponatur quoque ſi oportuerit propter non intelligentes aliquos lectio hujuſmodi in vulgari. Singulis vero Canonicis convenientibus, & uſque in finem perſiſtentibus lectionis, a Camerariis de Camera duodecim dentur denarii, & Beneficiatorum unuſquiſque ſex denarios percipiat ab eiſdem. Puniantur autem hoc modo, qui ad hujuſmodi non convenerint

venerint lectionem, Canonico scilicet quatuor solidi, & Beneficiato duo solidi de proximis eis dandis portionibus, seu distributionibus adimantur. Statuimus, ut singulis septimanis tres de Canonicis edomadarii vel septimanarii, scilicet Presbyter, Diaconus, & Subdiaconus, & in eisdem ordinibus totidem ex Benefitiatis ad ministrandum in Missis Conventualibus assumantur. Canonici siquidem ad ministrandum Altari Majori, cum Cardinalem in ipso contigerit celebrare; nec Beneficiatus aliquis ad ipsius Altaris Ministerium admittatur. Ipsi etiam edomadarii Canonici ministrent in Missis Conventualibus diebus Dominicis, & festivis sollempnibus quæ occurrent, in illis præsertim, in quibus juxta præsentem ordinationem esset certa cottidianis distributionibus denariorum additio facienda, & in sollempnibus Anniversariis, quæ ratione majoris percepti Beneficii sunt sollempniter celebranda; Beneficiati quoque ad ministrandum in Missis ceteris, quæ pro vivis, & mortuis occurrerint decantanda. Possint etiam in ipsis Canonici ministrare; & Beneficiatus, cum hoc edomadario placeret Canonico, in eo Canonico sui Ordinis cedere teneatur. Quod si plures Conventuales Missæ duabus interdum occurrerint celebrandæ; juxta prædictam distinctionem festivitatum & dierum, de Canonicis & Beneficiatis provideatur attente, ut nullus fit defectus in eadem Basilica Ministrorum. Si vero Canonicus infirmitate, seu debilitate excusabili non detentus in septimana sua, prædictis diebus in ordine suo non deserviret Altari, nec hora competenti efficaciter procuraret pro se Canonicum alium deservire; si Missæ illi eum non ministrantem interesse contingeret, nihilominus illius Missæ distributionem amittat: Si vero abesset a Missa, & illam amittat, & tantumdem sibi de suis proventibus adimatur, Cameræ applicandum. Hoc idem de Beneficiato per omnia mandamus, & volumus observari. Quantumcumque tamen hujusmodi pœnæ procedant, Basilica non est debito ministerio defraudanda; unde prædictis deficientibus, sequentes ipsorum teneantur supplere defectum non tamen deficientes a dictis pœnis propterea excusentur. De Anniversariis autem præteritis, seu statutis hactenus, & de cetero in dicta Basilica statuendis, sic duximus ordinandum, ut denarii, qui distribuendi fuerint in ipso Anniversario inter Canonicos, & Beneficiatos, ut infra proximo dicitur, dividantur. Tot enim fiant partes ex ipsis, quot fuerint portiones, & quot Beneficiatorum binarii fuerint in Anniversario ipso præsentes, & unicuique Canonico in Anniversario præsenti una de dictis partibus, & similiter unicuique Beneficiato præsenti medietas unius partis tantummodo assignetur, ut Canonicus partem duplo habeat Beneficiato majorem: Reliquæ vero ipsorum Anniversariorum partes communi Cameræ ipsius Basilicæ applicentur. Hoc idem fiat per omnia de denariis, qui die aliquo ex devotione fidelium ad ipsam Basilicam mitterentur pro decantandis semel vel diebus aliquibus, vigiliis vel officiis pro Defunctis, seu pro speciali reverentia aliis Divinis Officiis quibuscumque. Si qui autem denarii Beneficiatis darentur quasi in communi, ut sive pro vivis, sive pro Defunctis die aliquo uno, vel pluribus Divinum officium facerent hoc vel illud, illos recipere poterunt Camerariis assignandos, & inter ipsos, & Canonicos dividendos, sicut supra proximo est expressum. Et ea, quæ Beneficiatos recipere contigerit de præmissis, in dictis viginti seu vigintiquinque libris, quas pro suis debent percipere Beneficiis, nullatenus computentur. Non computentur & etiam sex denarii, quos quotidie debent percipere duo Beneficiati. Presbyter scilicet quatuor, & Minister duos, ad hoc assumpti edomadarii singulis septimanis ad celebrandum cotidie Missam, & Officium pro animæ nostræ remedio, quod alibi per Capitulum est seriosius ordinatum; & hoc in similibus, si similis occurreret ordinatio, de cetero observetur. Non computentur etiam denarii, quos Canonicorum aliquis eis daret pro aliquibus vigiliis, vel Missis alicujus Sancti, ex speciali devotione cantandis: Et quicquid specialiter alicui Beneficiato daretur in helemosinam, vel ut pro vivis, seu Defunctis Missarum, seu Divinorum Officiorum, vel orationum suffragia impetrentur: Quod & generaliter intelligatur de omnibus, quæ Beneficiato alicui dinoscerentur personaliter obvenire, sicut de Canonicis est prædictum. Licet autem Beneficiati prædicti, ut superius est expressum, non sint Universitas, sive Corpus; si tamen eis, tanquam in communi donarentur aliquæ res immobiles, vel legarentur, seu quomodolibet obvenirent, ipsæ res eo ipso intelligantur dictæ Basilicæ applicari, & in jus, & proprietatem ejusdem Basilicæ transeuntes, omnino sortiantur, & transeant in naturam ceterorum Bonorum immobilium pertinentium ad eandem. Ad majorem autem expressionem, & abundantiorem cautelam nos Archipresbyter, & Capitulum prælibati omnia & singula supradicta statuimus, & etiam ordinamus mandantes & volentes, ea in nostra Basilica inviolabiliter observari: Statutis salubribus hactenus editis in eadem, & rationabilibus, & approbatis ipsius consuetudinibus suo robore duraturis in his duntaxat casibus,

XVIII. Statis temporibus Canonici, & Beneficiati Missas celebrent cum Ministris.

Pœnæ in eos qui Altari non serviunt.

XIX. Anniversariorum stipendia quomodo distribuenda.

Eadem distributionis ratio nonnullis in casibus servetur.

Quæ nam distributiones in portionum quotam non computentur.

Quæ Beneficiatis in communi donantur, Basilicæ bonis accedunt.

XX. Statuta omnino serventur, consuetudinibus, aut legibus contrariis nequaquam obstantibus.

casibus, articulis, vel capitulis, & non in aliis, de quibus non facit præsens ordinatio mentionem, vel ad quæ se ipsa ordinatio aliquatenus non extendit. Nam præsentem ordinationem servari volumus, non obstantibus quibuslibet aliis consuetudinibus, seu statutis factis in ipsa Ecclesia, vel servatis. Factis autem prædictis Constitutionibus, & Statutis universi, & singuli Canonici supradicti, & dictus Magister Albertus tam suo, quam dictorum trium quorum Procurator est, nomine, necnon & nomine dicti Jordani, qui proprii corporis infirmitate detentus hac die ordinationum, & statutorum hujusmodi pronunciationi personaliter interesse non potuit; sed eundem Magistrum Albertum pro se Procuratorem ad consentiendum, & jurandum instituit, prout negotii qualitas exigebat, tactis Sacrosanctis Euangeliis, in nostra præsentia juraverunt de verbo ad verbum sub forma juramenti Canonicorum, quæ superius est expressa; hoc excepto, quod de confirmatione Domini Papæ, quia nondum facta erat, in eorum juramento nulla mentio facta fuit. Ut autem illi, quos divina Providentia ad Summi Apostolatus apicem provexerit in futurum, Sacrosanctæ quoque Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui in eadem Ecclesia Archipresbyterali in posterum viguerint dignitate, motivum habeant speciale, ut ordinationes, & statuta prædicta, ne ordinantium & statuentium pia defraudari possit intentio, perpetuis faciant observari temporibus; ad eorum volumus notitiam pervenire, quod supradictus Dominus noster Dominus Johannes Summus Pontifex, ut ab Archipresbytero, & Capitulo dictæ Basilicæ quantum ad ea, quæ temporalia requirunt onera, quæ ordinata, & statuta sunt superius, levius valeant supportari, de sua propria Camera nunc ad præsens eisdem usque ad circa sex milia, & trecentas libras provenientium Senatus est liberaliter elargitus; computatis in eis centum libris, quas usque ad viginti annos de Oblationibus Majoris Altaris ejusdem Ecclesiæ ad Romanum Pontificem pertinentibus, per speciale Privilegium super hoc confectum, de sua benignitate concessit. Set & nos Archipresbyter de bonis, quæ contulit nobis Deus, nolentes tanti Boni non esse participes in aliquo, prout ipse Deus, ut credimus inspiravit, manum porreximus adjutricem. De quibusdam quoque bonis, de quibus pro aliquorum Defunctorum animarum salute Anniversaria statuuntur, eidem Basilicæ aliqua obvenerunt: De quibus omnibus quæ usque ad circa novem milium & trecentarum, & quinquaginta librarum proven. Senatus possunt ascendere quantitatem, Bona immobilia ad præsens emi poterunt ad facultates Ecclesiæ ampliandas. Sperantes itaque, & in Divina Misericordia confidentes, quod ad emptiones hujusmodi faciendas plura in brevi poterunt obvenire, Beatitudini ac Clementiæ futurorum, qui pro tempore fuerint Romanorum Pontificum reverenter & humiliter, devotione ac affectione omni, qua possumus supplicamus, successores nostros Dominos Cardinales, qui eidem Basilicæ præfuerint, affectuose in Domino exorantes, quatenus eorum dignatio supradicta omnia jubeat, & faciat inviolabiliter observari; ut & a Deo consequi præmium mereantur æternum, ac præfatus Dominus noster Summus Pontifex Dominus Johannes, & nos in nostro pio desiderio non fallamur. In prædictorum autem omnium testimonium, & munimen nos Archipresbyter, & Capitulum supradicti præsenti pagina, sive scripto, vel Instrumento sigilla nostra duximus apponenda. Acta sunt hæc Viterbii apud Ecclesiam Sancti Sixti in Camera, in qua nos Archipresbyter nunc moramur; præsentibus Domino Philippo Episcopo Firmano, Fratre Bentevenga Episcopo Tudertino, Bartholomæo electo Gaetano, Magistro Petro Facistante Decano Messanensi, Bartholomæo Canonico Sanctæ Mariæ in Transtyberim, Angelo de Vezosis Canonico Sancti Eustachii, Odone Archionis Canonico Sanctæ Mariæ Majoris de Urbe, Andrea de Nivernis Canonico Magdunensi, & pluribus aliis, Anno Domini millesimo ducentesimo septuagesimo septimo, mense Martii die sexto, Pontificatus Domini Johannis Papæ Vigesimi primi Anno Primo. Decernimus insuper, ut dictus tenor eamdem vim, eumdemque vigorem, ac idem robur per omnia obtineat, sic insertus, quæ præfatæ literæ dictis munitæ sigillis obtinere noscuntur, etiamsi nunquam in posterum apparerent, & eadem sibi fides adhibeatur omnino, quæ ipsis eisdem sigillis signatis originalibus litteris præberetur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ suppletionis, constitutionis, confirmationis, relaxationis, submotionis, nostrique Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Viterbii Idibus Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Statuta superius edita, Canonici rata habent, ac jurant.

Summi Pontificis beneficentia in Basilicam, ut onera, quæ Statutis inferuntur, leviora fiant.

Magna pecuniæ vis congesta ad Bonorum emptionem, & Basilicæ reditus ampliandos.

Futuris Archipresbyteris Statutorum custodiam commendat.

Archipresbyteri ac Canonicorum subscriptiones ac Signa Statutis apposita.

Statutorum ex Pontificio diplomate confirmatio.

NICO-

NICOLAUS III.

Nicolaus III. die 25. Novembris Anno 1277. electus Summus Ecclesiæ Pontifex, die 26. Decembris ejusdem Anni consecratus fuit. E vivis abiit 11. Kal. Septembris Anno 1280., post exactos in Pontificatu Annos 2. Mens. 8. dies 29.

Divi Petri Templo jus in Massa Trabaria vindicat: eos, qui injuste ligna inde succidebant, comminatione pœnarum coercet.

Ex Regesto 1. Nicolai Tertii Ep. 28. fol. 76. apud Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Potestati, Consilio & Communi Castri Sancti Sepulchri; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1278.

COmmissi nobis officii cura requirit, ut in manutenendis & recuperandis Ecclesiæ Romanæ juribus eo potius vigilemus, quo ipsa, quæ disponente Domino Caput est omnium & Magistra inter ceteras dignitate præcellens, majoribus est juvanda præsidiis & amplioribus favoribus extollenda. Cum itaque, sicut accepimus, vos quædam Castra, jura & possessiones ipsius Ecclesiæ occupantes, abietes & alia lignamina, quæ in Massa Trabaria (*a*) Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe debentur; succidi faciatis, & exinde pro vestræ voluntatis libito non sine contemptu Sedis Apostolicæ, ipsiusque Basilicæ dispendio asportari: Nos hoc nequeuntes, sicut etiam nec debemus sub dissimulatione transire, ac sperantes quod vos ad nostra & ejusdem Ecclesiæ beneplacita, tamquam devotionis Filii, animos convertatis; Universitatem vestram monemus, rogamus & hortamur attente, per Apostolica vobis scripta mandantes, quatenus Castra, jura & possessiones eadem Dilecto Filio Petro dicto Saraceno, Cappellano nostro, ipsius Massæ Trabariæ Rectori, sine difficultate qualibet, absoluta & libera pro nobis & eadem Ecclesia dimittentes, lignamina ipsa succidi non faciatis ulterius nec taliter asportari; ita quod devotionem vestram exinde merito commendare possimus: Alioquin eidem Rectori nostris damus litteris in mandatis, ut vos ad hoc per excommunicationis in Personas Officialium Castri vestri ac in prædictum Castrum interdicti sententias, appellatione remota, compellat: Non obstante quavis indulgentia dictæ Sedis, per quam executio mandati hujusmodi posset impediri quomodolibet vel differri.

Iniquam Lignorum incisionem, & adsportationem condemnat.

Monet ut in posterum abstineant.

Pœnas in refractarios comminatur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum, Quarto Kalendas Maji, Anno Primo.

Bona nonnulla ex Testamento Matthæi Alperini Basilicæ Vaticanæ relicta, alienari sinit; quidquid inde comparatum fuerit, ipsi Basilicæ applicandum decernit.

Ex Regest. 2. Nicolai III. Epist. 2. fol.1. apud Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1278.

Bona, quæ Testator Basilicæ Vaticanæ reliquit, enumerat.

SIcut exhibita nobis vestra petitio continebat, quondam Magistêr Matthæus Alperini Sedis Apostolicæ Cappellanus, certam partem Turrium, Palatiorum, Domorum, ruinarum, possessionum & bonorum suorum in Urbe consistentium, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe in suo testamento reliquit, & expediret eidem Basilicæ partem ipsam

(*a*) Ea inter quæ, ut supra vidimus pag. 7. & 8, D. Gregorius II. prædia enumerat, & SS. Petro & Paulo Apostolorum Principibus perpetuo addicit; Massa Trabatiana recensetur. Hæc fortassis eadem est cum Massa Trabaria, quam in Urbevetana Diœcesi positam, Nicolaus III. Vaticano Templo in hac Bulla, vindicat. Anno Domini 1384. Petrum Lelli de Mutis *pro parte solutio-*

Bonorum alienatio Basilicæ utilis.

ipsam tanquam minus utilem cum rebus utilioribus commutare: Nos itaque attendentes quod licet Ecclesiasticarum rerum alienationes regulariter jura prohibeant; ne tamen omnino commodæ provisionis via & occasio venerandis Ecclesiis & locis Ecclesiasticis profutura videatur exclusa, cum ipsa fieri Ecclesiarum & locorum eorumdem exposcit utilitas, ut in hiis meliora prospiciant, alienationes fieri Canones permiserunt; ad id & alia quæ profectus Basilicæ prædictæ respiciant, eo libentius studia nostra convertimus, quo majora per hoc poterunt eidem Basilicæ utilitates & commoda procurari; ac sperantes quod Dilectus Filius M..... (a) Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, Archipresbiter dictæ Basilicæ, ipsius ex commissione Sedis Apostolicæ curam gerens, & Venerabilis Frater noster P...... (b) Firman. Episcopus, quem ad Basilicam ipsam affectum specialis devotionis habere percipimus, ac Dilectus Filius Angelus de Vegosis Camerarius noster & Concanonicus vester, qui ex debito juramenti tenetur jura præfatæ Basilicæ conservare, quod in hac parte magis expediat, fideli & provida circumspectione discernent, devotioni vestræ vendendi, permutandi seu quarumcumque aliarum alienationum generibus cum quibuscumque personis Ecclesiasticis vel secularibus distrahendi partem eandem & quicquid in Turribus, Palatiis, domibus, ruinis, possessionibus, & bonis prædictis ex eodem testamento vel alio quocumque jure spectat seu pertinet ad Basilicam memoratam, & quoscumque venditionis, locationis, & alios super hiis iniendi contractus & illos roborandi, perficiendi, ac plenis, ydoneis & necessariis cautionibus & firmitatibus solidandi de consensu Cardinalis ejusdem, & eorumdem Episcopi, & Camerarii consilio & assensu, prout eis expedire videbitur, consuetudinibus vel statutis

Ideo permittitur, quibuscumque non obstantibus.

Basilicæ prædictæ contrariis juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ vel quacumque alia firmitate vallatis, constitutionibus, Privilegiis & Indulgentiis quibuscumque, per quæ præmissa possent quomodolibet impediri, nequaquam obstantibus; plenam & liberam auctoritate præsentium licentiam impartimur. Volumus autem quod pretium sive quodcumque aliud quod ex venditione, alienatione seu distractione hujusmodi provenire contigerit, in utilitatem dictæ Basilicæ convertatur: Ita videlicet, quod si res immobiles fuerint, perpetuis usibus ipsius Basilicæ applicentur, naturam aliarum similium rerum ejusdem Basilicæ de jure tam in retinendo quam in alienando per omnia sortituræ; si vero pecunia inde provenerit, illa statim, si commode fieri poterit, in emptionem rerum immobilium, Basilicæ ut præmittitur applicandarum, itidem convertatur: Alioquin in æde Sacra sub fida cautela & fidelitate sollicita deponatur. Et si res mobiles sesequé moventes, in quibuscumque consistant, fideli custodia conserventur ipsæ vel earum pretium, ac dicta pecunia sic deposita in emptionem similem, prout celerius & commodius fieri poterit, convertenda, de prædictorum Cardinalis, Episcopi, & Camerarii consilio & assensu. In hiis quoque seu quibuscumque aliis, quæ in præmissis & circa præmissa, occasione præmissorum agi contigerit alienando, distrahendo, vendendo, commutando, paciscendo, cedendo, transferendo, renuntiando, quietando, omittendo, & contrahendo, seu quocumque modo alio faciendo; ejusdem Basilicæ attendatur utilitas & ejus indemnitatibus de prædictorum Cardinalis, Episcopi, & Camerarii providentia utiliter consulatur.

Immobilia Bona addicit Basilicæ; pecuniam in Bonorum immobilium emptionem præcipit erogandam.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Octavo Kalendas Junii, Pontificatus nostri Anno Primo.

De Cano-

solutionis ... locationis sibi factæ de Possessionibus, quas nostra S. Petri Basilica habet in Massa Trebaria ad rationem 13. ducat. per annum, numerasse Florenos ..., enunciat pag. 79. vetustum Censuale, Demetrii Lucensis opera an. 1489. coordinatum, atque sign. lit. A. in ejusdem Ecclesiæ Tabulario. Idem Codex, præter alias id genus solutiones, meminit etiam pag. 95. *Abbetetum in Massa Trebaria in Monte Cornario supra ortum Tiberis ad mill. sex pass., S. Petri de Urbe.*

(a) Sub litera singulari M., ut innuimus pag. 144. not. *b*, Matthæus Rubeus Ursinus designatur.

(b) Nempe Philippus, Apostolicæ Sedis legatione in Hungaria, ea ætate clarissimus.

(a) Ista-

De Canonicis & Beneficiatis Vaticanæ Basilicæ inservientibus complura sancit; imminutum in ea Cultum Divinum reparat; Capitularis mensæ rebus consulit; Decretis hac in re ab se editis, Concistoriali Diplomate perpetuæ firmitatis robur conciliat, & inconcussæ observantiæ præceptum adnectit (*a*).

Ex duplici Originali, quorum alterum extat in Basilicæ nostræ Tabulario Caps. 7. Fasc. 267.; alterum in Regesto 1. Epistolarum Nicolai III. pag. 154. apud Archiv. Apost. Vatic. asservatur.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam.

AN. CH. 1279.

Ecclesia militans, triumphantis Ecclesiæ typus, ac figura.

CIvitatem sanctam Jerusalem, novam, descendentem de Cælo, a Deo paratam, sicut Sponsam ornatam viro suo, militans figurare valet Ecclesia: ut sit Civitas per Militantium unitatem; Sancta, per conversationis exempla; Jerusalem, in vita pacifica; nova, ut juventus sua renovetur, ut Aquila, peccatorum vetustate repulsa; descendens, per timorem reverentiæ Deo pariter & Prælatis; de Cælo, per gratiam in Ecclesiasticis Sacramentis; a Deo parata, per fidem, virtutes & opera; sicut Sponsa ornata viro suo, per decentiam & decorem. Hæc est illa Jerusalem, quæ secundum Prophetam ædificatur ut Civitas; idest ad similitudinem Civitatis illius, cujus participatio in idipsum. Hanc Christus Sponsus amplificat per multitudinem conversorum, nobis patenter insinuans, illam amplificandam fore per numerum servitorum. Hæc est super cujus muros cum timore cognoscimus, Nos a Deo positos esse custodes; in ejus tamen custodia confidentes, sine qua frustra vigilant, qui custodiunt Civitatem. Profecto, etsi cunctarum Ecclesiarum nos sollicitudo sollicitet, si cotidiana ipsarum ad nos hæc pulset instantia; præcipue tamen excitat mentem nostram Apostolorum Principis cura Basilicæ, ut hæc velut cunctarum Ecclesiarum speculum & exemplar, ordine debito dirigatur, temporalibus adaucta subsidiis, & spiritualibus semper proficiat incrementis. Excitat nos ad hoc, cunctis quasi Christicolis ad illam innata devotio, invitat origo, Petri Sedes inducit, allicit immediata subjectio, quin potius unita conjunctio. Movent nos tantorum in ea Martyrum gloriosa præjacta semina, de quibus quasi tota seges Ecclesiæ pullulavit. Maxime autem motus nostros impellit ipsa veneranda Basilica, ut præcipue ad illam se noster extendat intuitus, in qua quiescit sanctitatis Ecclesiæ Principatus. Cujus Romani Pontificis animum tot motiva non moveant? Cujus vel saxeam mentem ipsius Beati Petri sola devotio ad sollicitam curam suæ Basilicæ non accendat? Sane hoc ab olim nostris adhæsit affectibus; conceptum istum diutius mens nostra portavit, quem tandem, cum decentia possibilitatis indulsit, prout potuit manifestavit & peperit: De divina semper confisi clementia, ut ille in hoc nostrum juvaret intuitum, qui in se petra Petrum, & ejus Ecclesiam ore proprio stabilivit. Et dum nos cura minoris status habebat, in tanto rerum pondere mirabilia speculabamur Altissimi, & horum potissime, ac Parentum nostrorum (*b*), quorum inibi corpora requiescunt consideratio, nostros ad Basilicam ipsam direxit affectus, firmavit intuitus, & devotionem inolitam solidavit. Et tandem nobis, tempore felicis recordationis Johannis Papæ XXI. Prædecessoris nostri Archipresbyteratus ipsius Basilicæ cura commissa (*c*) nostri ad illam nos ipsos excitarunt affectus; & circa statum ipsius, qui collapsus in diminutione

Vaticana Basilica, tum quia cunctarum Ecclesiarum speculum, & exemplar,

Tum quia Petri Sedes, in qua Principatus Sanctitatis quiescit, cultu præcipuo veneranda.

Non levis erga Basilicam Pontificis cura, quo tempore Archipresbyteratum administravit.

(*a*) Istarum Constitutionum præstantiam hoc in loco exponere non vacat. Id tamen cursim animadvertendum duximus; Viros doctissimos, ac de Ecclesia Catholica optime meritos plurimi easdem Sanctiones fecisse, & Ecclesiasticis Annalibus inserendas curasse. Nonnulla ipsarum Fragmenta recitat Odericus Raynaldus; Integras, tametsi parum accurate excusas, Abrahamus Bzovius ad annum 1280. tom. 13. Ann. col. 896. & seqq. refert cum epigraphe hujusmodi: *Præter alia Nicolaus* (III.) *Pontifex Constitutionem pro amplificatione cultus Divini in Basilica Vaticana edidit dignam quæ hic inseratur, ut ad exemplar illius Metropolitanæ & Cathedrales Ecclesiæ conformarentur.* Nec prætereundum nobis est, in re de qua agimus, Sacræ Romanæ Rotæ judicium: Nempe Clarissimorum Patrum Synedrion Constitutiones pro Vaticana D. Petri Basilica a Summis Pontificibus præsertim a Nicolao III. procusas ita suspexit, *ut per non usum vel per contrarium usum aut aliam præscriptionem* eis minime abrogari posse, sæpe sæpius declaraverit. Duplicem id genus declarationem, alteram die 10. Febr. an. 1610. alteram 21. Junii eodem anno editam suppeditat Libellus, qui sub hoc titulo *Constitutiones Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, a Nicolao III. Bonifacio VIII. &c.* Romæ prodiit anno 1656.

(*b*) Ex inclita Ursinorum gente in Vaticanā D. Petri Basilicam munificentissima. Vigentem beneficiorum ejus memoriam nulla unquam ætas obliterabit.

(*c*) Quemadmodum vidimus in præallatis Bullis Joannis XX. dicti XXI.

tione Divini Cultus, & in nonnullis aliis deformatus multipliciter apparebat; eratque ad tantam paucitatem numerus residentium Canonicorum in Basilica ipsa redactus, quod non ultra quam decem, quorum quidam erant debiles, & nonnulli variis ægritudinibus laborabant, nec aderant alii, qui tantum defectum circa Divinum Cultum præcipue in tam venerabili & excelso Templo supplerent; ab intimis cogitantes & amplectentes animo, quod jam nostris humeris incumbebat ad ordinationem & reformationem Basilicæ prædictæ, studia nostra convertimus, & multa quæ Deo accepta, & Basilicæ prædictæ salubria fore putavimus, de assensu & voto unanimi, ac concordi Capituli Basilicæ memoratæ ordinanda duximus, & etiam statuenda: Quæ omnia redacta fuerunt in Scripturas nostri, tunc Archipresbyteri, & ejusdem Capituli sigillorum munimine roboratas: Et postmodum dictus Prædecessor eadem ordinata & statuta ex certa scientia confirmavit; & supplens omnem defectum, si quis forsan in illis extiterat, de Apostolicæ plenitudine potestatis, tenores Scripturarum earumdem fecit in Apostolicis literis de verbo ad verbum seriosius annotari (*a*). Et quia sine augmentatione facultatum, Ministrorum numerus servientium in dicta Basilica non poterat convenienter augeri: Nos tunc Archipresbyter præfatæ Basilicæ apud eumdem Prædecessorem studio devotæ supplicationis institimus, ut ad eamdem Basilicam suæ munificentiæ dexteram aperiret; Sicque provide, quod læti referimus, compertum est, quod tum ex hiis, quæ idem Prædecessor, nostris precibus annuens, præfatæ Basilicæ clementi liberalitate donavit, præter centum libras provenien. (*b*) annis singulis de proventibus Altaris prædictæ Basilicæ Romano Pontifici debitas (*c*), quas dictus Prædecessor ex tunc, usque ad viginti annos eidem Basilicæ donavit liberaliter, & concessit (*d*); tum etiam ex hiis, quæ nos ante, ac post promotionem nostram de bonis, quæ Cardinalatus nostri tempore habebamus, pro possessionum & reddituum emptione contulimus; nec non ex hiis, quæ aliunde per nostram sollicitudinem ipsi Basilicæ obvenerunt, quatuordecim millibus & centum octuaginta libris provenien. (*e*), & ultra in emptione hujusmodi collocatis, est eidem de bonorum temporalium augmento provisum, & redditus ac proventus ipsius non modicum sunt adaucti. Nobis igitur ad Apostolatus apicem vocatis facta est de voluntate necessitas; & fervor noster exuberat, ut quæ per alios fieri optabamus pro statu Basilicæ principalis, nunc in Sede Principis ipsius cælesti providentia præsidentes, sinceritatis affectum operis efficacia comprobemus. Et licet nobis sit omnium Ecclesiarum, Domino disponente, cura commissa: eo tamen ferventius ad Basilicam ipsam afficimur, & prosecutione sollicita nostros extendimus cogitatus ac dilatamus affectus, quo strictius illam infra præcordia nostra constringimus, & veluti decus in Orbe Cælesti, ac Terrena providentia constitutam, quadam specialitate nobis unimus suarum præcellentia dignitatum; & cupimus, ut ipsa prosperis augeatur auspiciis, fecundetur amplis successibus, dirigatur provide, ac majoribus observantiis propensius decoretur. Ad quæ studiosius intendentes; præter alia supradicta, & mille libras provenien., quæ sunt in Camera dictæ Basilicæ, impræsentiarum pro Anima nostra, Consanguineorum, Benefactorum & aliorum Fidelium Defunctorum, quinquemilia librarum provenien. de bonis Cardinalatus nostri ac aliis ex nostra provisione ac sollicitudine acquisitis, ipsi Venerandæ Basilicæ offerimus, concedimus, & donamus; ac quingentas Marchas Sterlingorum (*f*), de quibus obtinendis haberi creditur sufficiens certitudo deputamus ad Possessiones emendas, de quarum proventibus ejusdem Basilicæ possint excrescere facultates. Hæc quidem non ad humanam extollentiam rememoramus inaniter; Set ut præsentibus patere possit, & posteris, quibus initiis, & qualibus incrementis præsens ordinatio radicetur; & alii processu temporis ad præmissorum augmentum, & conservationem prosperam devotius excitentur:

Statuta quæ pro salubri Ecclesiæ regimine excuderat; accedente Prædecessoris approbatione, commemorat.

Insignis, cum a Prædecessore, tum a se ipso, in Basilicam illata pecuniæ vis ad reditus augendos.

Major adhuc solicitudo, ob præcipuam Basilicæ dignitatem, urget Pontificis animum, ex quo in Petri solium ascendit.

Hinc, ad possessiones emendas, nonnullas pecuniarum summas tradidit; nonnullas in futurum acquirendas designavit.

(*a*) Consulatur Joannis XX. al. XXI. Diploma fol. 157. & seqq.

(*b*) Quod ex Archivo Apostolico Vaticano nobis exhibitum est hujus Bullæ exemplum, præfert *libras Provisinorum*. Sed huic lectioni merito illam præposuimus, quam habet Autographum in Archivo nostræ Basilicæ asservatum; nempe *libras Provenientium*.

(*c*) Quæ ad Altare princeps Basilicæ D. Petri, & ad ejus Confessionem Fideles offerebant, ea ad Romanos Pontifices potissimum spectasse atque Apostolicæ Sedis juribus accensita esse, sæpe animadvertimus supra fol. 35. & alibi.

(*d*) Hujus concessionis Bullam fol. 156. publica luce donavimus ex Originali apud Archivum Apostolico-Vaticanum asservato; quod tamen in ea parte mendosum suspicati fuimus, ubi *libras provisinorum* habet pro *libris provenientium*. Ad *Librarum provenientium* valorem quod attinet, jampridem adnotavimus, earum singulas respondere duobus scutis argenteis Romanis cum dimidio. Igitur juxta hanc regulam deducto calculo, bis centum supra quadraginta scuta argentea ex Pontificis liberalitate Vaticanum S. Petri Capitulum quotannis percipiebat, quousque vicenarius annorum numerus fuisset impletus.

(*e*) Quæ, juxta superius adnotata, summam conficiunt scutorum trigintaquinque millium, & quadringentorum quinquaginta.

(*f*) *Marcha Sterlingorum*, ut innuimus pag. 99. not. *b*, *Julios XXVII.* complectitur. Quingentæ igitur *Marchæ Sterlingorum* æquiparantur scutis mille ac trecentis quinquaginta. Ita Grimaldus noster in Ms. Opere de Veron. fol. 41.

(*a*) Nem-

Longa edoctus experientia, atque Canonicorum illectus docilitate, nova ac utiliora pro Basilicæ regimine promulgat Decreta.

tentur: Præsentem itaque statum ipsius, in augmentatione hujusmodi attendentes; & considerantes in Domino, qui sic brevi tempore redditus ipsos adauxit, quod in futurum amplius adaugebit, & majora, dante Domino, suscipient incrementa: Nec minus advertentes, quod præteritis temporibus, dum ordinationi vacabamus eidem, conditiones dictæ Basilicæ Prædecessori præfato in suis, quasi primordiis, & nobis propter brevitatem temporis suscepti tunc a nobis Archipresbyteratus Officii erant pro majori parte non cognitæ; quodque Canonici tunc in Basilica ipsa degentes, quorum assensum in talibus volebamus, cum jam quasi in antiquatæ deformitatis impressione calescerent; ad ea quæ nostris inhærebant affectibus de facili non poterant inclinari: Conspicientes quoque, per nos sicut prædicitur hactenus ordinata, eaque postmodum, & earum circumstantias majori perlustratione palpantes, tam ex illis ordinatis, quam ex aliis per nos postmodum visis, & consideratis attentius pro salubri & solido statu sæpedictæ Basilicæ, actus nostros in unum conflavimus & restrinximus cogitatus. Et cum jam per Dei gratiam in plantatis de novo Canonicis, & Beneficiatis reformationem amplectentibus securiores simus effecti; & de observantia debita Deo, & nobis accepta, sub provida cura regiminis Dilecti Filii nostri M. (*a*) Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis Archipresbyteri ejusdem Basilicæ, ac Successorum ipsius in sic de novo plantatis, & Successoribus eorum plenius confidamus, ad infrascripta ordinanda maturius, distinguenda clarius, & solidius statuenda, ut in eadem Basilica prædicta ordinatione cessante, loco e'us, ordinatio ista succedat; & quæ in ipsa connectimus, inviolabiliter inibi perpetuis temporibus observentur; sic duximus ad laudem divini nominis procedendum.

I. Canonicos viginti duos, qui Basilicæ inserviant, constituit; Archipresbyteri, Cameræ, & Metæ Portionibus nequaquam supputatis.

Licet igitur in suprascripta Basilica non sit certus Canonicorum numerus institutus; quanquam per piæ memoriæ Innocentium PP. IIII. (*b*) Prædecessorem nostrum vicenariusquintus numerus portionum, Archipresbyteri, Cameræ, nec non & quæ ad Metæ custodiam (*c*) deputatur, portionibus in prædicto vicenario quinario numero computatis, in ea statutus fuerit & taxatus, prout in Privilegio vel Indulgentia super hoc a prædicto Prædecessore Innocentio concessis plenius continetur: Volumus tamen, & ordinamus inprimis, quod præter Archipresbyteri, & Cameræ, ac Metæ prædictarum portiones, ad minus vigintiduo Canonici semper instituantur in ipsa Basilica; & singulis ipsorum cedentibus vel decedentibus, infra sex mensium spatium alii subrogentur. Et hoc ipsum fiat, cum ad tricenarium Canonicorum numerum deveniri contigerit, ut inferius exprimetur; nisi circa prædictum semestre tempus diminuendum vel augendum, aliud de Romani Pontificis procederet voluntate; ita quod juxta dictarum vigintiquinque portionum numerum, portio nulla vacet: Quem numerum portionum, & Canonicorum ad certas portiones receptorum, pro isto tempore acceptamus & admittimus, nullo unquam tempore minuendum, nec etiam augmentandum, præterquam in casu seu casibus augmenti, inferius exprimendis; ita tamen, quod sicut infra dicetur, aliqua portio valorem sexaginta librarum provenien., computatis omnibus, quibusdam exceptis, annis singulis non excedat.

Statutus Canonicorum numerus nullo tempore minuendus.

II. Quisquis Canonicorum aut non residet, aut ad Sacros Ordines non ascendit, Portionem non recipit.

Et ut ad infrascripta efficaciter exequenda, via commodior & habilior habeatur; statuimus & ordinamus, quod dicti Canonici in præfata instituti Basilica, nec non & qui deinceps in perpetuum futuris ibidem instituentur temporibus, portiones non recipiant, nec admittantur ad eas, etiamsi alias eis de jure, juxta suæ institutionis ordinem deberentur, nisi fuerint in ipsa Ecclesia residentes, & in Sacris Ordinibus constituti: Et tunc etiam in primo anno suæ residentiæ non recipiant, nisi dimidias portiones de omnibus, quæ ad divisionem veniunt, ut infra dicitur, singulis duobus mensibus faciendam; nec non & omnibus cotidianis distributionibus, tam in diebus ferialibus quam in Festis, & Anniversariis Defunctorum, præterquam quando distribuitur denarius unus (*d*) solus, quem dividi nolumus; De ceteris tamen integram habeant portionem.

Recens instituti, primo anno dimidium Portionis obtineant.

Qui vero, etsi Sacris careat Ordinibus, Basilicæ inservit, quotidianas Distributiones lucratur; non ideo tamen aut vox in Capitulo, aut in Choro Sedes illi conceditur.

Si tamen Canonicus aliquis non existens in Sacris, cui alias ut prædicitur de jure portio deberetur, residere vellet, & in eadem Basilica deservire, libere possit hoc facere; & tunc, sicut ceteri, cotidianas dumtaxat distributiones recipiat, & ad eas libere admittatur; non tamen stallum in Choro, & in Capi-

(*a*) Nempe *Matthæum Rubeum Ursinum*, de quo supra egimus.

(*b*) Hujus Pontificis Bulla, ubi præfinitur Canonicorum numerus, extat fol. 130. Ibidem nonnulla prænotavimus, quæ ad *Cameræ*, ac *Metæ* portiones attinent.

(*c*) Quoad Metam, id est vetus marmoreum ædificium, attinet; consulatur pag. 27. & 130. Nonnullos eidem custodiendæ vacantes meminit Antonius Petri in sui *Diarii* fol. 43. *Anno*, inquit, 1414. die 25. *Januar. positæ fuerunt duæ funes magnæ & grossæ . . . de maschio Castri S. Angeli usque ad Metam S. Petri pro porrigendo cibario . . . illis, qui custodiebant Metam*. Ad annum vero 1409. sub die 7. Octobris fol. 19. sic tradit: *Fecit Dominus Nicolaus de Ursinis præparare Metam pro custodia Castri S. Angeli, & stare super eam semper quatuor homines cum balestris*.

(*d*) Singuli *denariorum*, quos præsens Bulla nominat, bajoccum unum non superant. Legesis pag. 87. & 90.

Capitulo vocem habeat, sive locum, nec ad ipsius admittatur tractatus, quousque ad Sacros Ordines sit promotus, & tunc primo anno suæ residentiæ inchoandæ postquam in Sacris fuerit, contentus sit, ut dictum est, dimidia portione, ad Stallum in Choro, locum in Capitulo, & tractatus Capituli admittendus; non tamen vocem habeat, seu respondeat infra annum, nisi ab Archipresbytero vel Capitulo, absente Archipresbytero, sibi super hoc gratia facta fuerit specialis; quod in omnibus ad portionem admittendis ulterius observetur. Quia vero viginti duobus Canonicis præter Archipresbyterum institutis in ipsa, tam veneranda & sollempnis Ecclesia sufficientem Ministrorum numerum non haberet ad Divina Officia & Ministeria inibi, ut condecet, peragenda; duximus ordinandum, ut numerus dictarum vigintiquinque portionum processu temporis facultatibus superexcrescentibus, ut infra dicitur, augmentetur usque ad tricenarium tertium inclusive: Ita quod præter dictas tres portiones, scilicet Archipresbyteri, Cameræ, atque Metæ, triginta sint in universo portiones in ipsa Basilica processu temporis, dante Domino, triginta Canonicis assignandæ. Verum quia octo portionum adjungendarum dictis vigintiquinque, non sic cito forsan proveniret augmentum: considerantes, vigintiduorum Canonicorum numerum non sufficere tantæ Basilicæ ut est dictum; cum etiam vix, aut nunquam accideret, quin multi ex eis diversis causis abessent; aciem mentis nostræ direximus, ut ex nostra præsenti ordinatione aliqui Clerici, usque ad triginta inclusive, perpetuo beneficientur in ea, quos, postquam instituti fuerint, licet ex institutione ipsa jus Beneficiatorum dictæ Basilicæ assequantur; ad solidioris tamen charitatis augmentum per Archipresbyterum vel ejus Vicarium, & Capitulum prædictos, ad pacis osculum recipi volumus in Beneficiatos Chori Basilicæ supradictæ, & ad ea omnia quæ ex hac nostra ordinatione Beneficiatis hujusmodi conceduntur, & tandem institutos taliter, & receptos ceteri Beneficiati ad pacis osculum recipere teneantur. Prædicti vero Beneficiati non sint Canonici, & nullum jus habeant Canoniæ: Non tamen propterea sint, aut reputentur ab eadem Basilica alieni; sed in ipsa sint Beneficiati perpetuo, & etiam Beneficiati Chori Basilicæ Sancti Petri vocentur, & in eadem Basilica Beneficia sua, & omnia alia tam spiritualia quam temporalia, quæ ex præsenti ordinatione eis conceduntur, eo ipso quod Beneficiati sunt, plene juxta formam infrascriptam percipiant & exequantur, ac eis competant suo jure: Quibus cedentibus, vel decedentibus, infra sex Mensium spatium semper alii subrogentur: Quorum Beneficiatorum numerum tricenarium statuimus, nullo unquam tempore minuendum. Hujusmodi vero Beneficiati nec ad tractatus Capituli admittantur, nec vocem in Capitulo habeant, nec aliquam potestatem de juribus, bonis, seu quibuscumque negotiis ad ipsam Basilicam pertinentibus disponendi, nisi ubi de alienatione rerum immobilium, vel jurium dictæ Basilicæ ageretur; tunc enim assentiendi, & dissentiendi hujusmodi tractatibus voces habeant. Et quia verisimile est, quod numerus Beneficiatorum, Canonicorum numerum in vocibus prædictis, excederet; taliter providemus, quod si plures Beneficiati, quam Canonici tractatibus ipsis intererint, cum omnes istis tractatibus interesse velimus, tot de ipsis Beneficiatis dumtaxat voces in hujusmodi tractatibus habeant, quot fuerint in Capitulo Canonici tunc præsentes: Quo casu Priores Beneficiatorum eorumdem juxta suæ receptionis ordinem, usque ad quantitatem prædictam Canonicorum tunc præsentium, ad voces hujusmodi tantummodo admittantur. Nec Beneficiati prædicti sint Collegium, nec Universitas sive Corpus, nec Prælatum sibi possint constituere, eligere vel habere, seu Sigillum, aut Archam communem (a); sed subsint Archipresbytero & Capitulo, prout inferius continetur. Possint tamen pro suis juribus, quæ in eadem Basilica eis competunt prosequendis, tam in judicio quam extra, non solum singulariter, sed etiam in communi agere & defendere ac illa prosequi: in in hoc casu dumtaxat, tamquam Collegium, Universitas sive Corpus, excepto, quod nec in hoc casu nec in alio, commune Sigillum habere valeant, nec communi Sigillo, quomodolibet uti possint. Hujusmodi tamen institutis Stallum in Choro Beati Petri cui deserviunt, post Canonicos vel sub Canonicis assignetur, ad mandatum Archipresbyteri, & Capituli Basilicæ supradictæ. Unusquisque autem dictorum Beneficiatorum de Camera, seu de redditibus aut proventibus ejusdem Basilicæ usque ad triginta libras provenien. Senatus (b) inclusive, ad minus pro suo Beneficio, sub certo modo ac ordinatione, ut infra dictum, annis singulis percipiat, in nullo casu diminuendas, præterquam in eo qui inferius

Canonicorum numerus ad tricesimum usque poterit in futurum extendi.

III. Antequam Canonicorum numerus excrescat, Beneficiatos Chori triginta præcipit instituendos.

Instituti, ad pacis osculum admittantur.

A juribus Canoniæ excluduntur.

Beneficiatis jus nullum, vox, aut consilium super Basilicæ negociis conceditur; nisi quibusdam in partibus, & sub certis conditionibus.

Collegium non constituunt; possunt tamen in communi agere, ac tamquam universitas, sua tueri.

Stallum habeant in Choro.

IV. Beneficiatorum Portio libras triginta non excedat.

(a) Servandis, uti opinor, pecuniis destinatam.
(b) *Libra provenien. Senatus* perinde est ac *Libra provenien.* de qua superius.

(a) Ab

inferius ſubſequatur; videlicet cum portio Canonici reſidentis quinquaginta librarum non attingeret quantitatem, juxta modum & formam inibi clara expreſſione diſtinctos; ſalvis aliis, quæ eis ex præſenti ordinatione competere dinoſcuntur. Si tamen eiſdem Beneficiatis in communi donarentur aliquæ res immobiles vel legarentur ſeu quomodolibet obvenirent; ipſæ res eo ipſo intelligantur dictæ Baſilicæ applicari, & in jus & proprietatem ejuſdem Baſilicæ tranſeuntes, omnino ſortiantur & tranſeant in naturam ceterorum bonorum immobilium pertinentium ad eamdem. Hæc itaque ordinatio ſit illibata, & inconcuſſa permaneat, & irrefragabiliter obſervetur, quod nec dictarum portionum, aut Canonicorum, quibus aſſignandæ fuerint, nec Beneficiatorum numerus minuatur, nec Beneficiorum ipſis Beneficiatis debitorum quantitas in hac ordinatione taxata diminutionem recipiat aliquam, præterquam in caſibus inferius annotatis. Porro dictæ portiones Canonicis debitæ, quibus propter incertitudinem reddituum & obventionum dictæ Baſilicæ facile non potuit decens quantitas certa & indubitata taxari, quam ſcilicet certitudinaliter eſſet unuſquiſque Canonicorum, portionem habens, annis ſingulis percepturus; ſet ut via pararetur in poſterum ad redditus, & proventus ejuſdem Baſilicæ augmentandos, ex quibus prædictorum octo Canonicorum numerus augeretur, certa quantitas, ut ſupra dicitur, pro unaquaque portione taxatur, non ut minor eſſe non poſſit, ſed ne valeat aliquo caſu tranſcendi; volumus & irrefragabiliter ordinamus, ut ipſa quantitas, ſcilicet ſexaginta librarum provenien. aliquatenus tranſcendi nequeat, & nihil ultra quantitatem ipſam Archipresbyter, & Canonici de Bonis ipſius Eccleſiæ, præter quædam excepta, ut infra dicitur, percipere valeant, quouſque poſtquam ad ſtatum prædictum triginta Canonicorum perventum fuerit, aliud quoad impinguationem ſeu majoritatem portionum Canonicorum, ſeu Beneficium ipſorum Beneficiatorum, vel augmentationem numeri Canonicorum, ſeu Beneficiatorum, vel utrorumque ut dictum eſt per Sedem Apoſtolicam, vel de ipſius beneplacito per Archipresbyterum & Capitulum utiliter ordinetur. Si autem contingeret aliquando quovis modo Canonicorum numerum excedere numerum portionum; recepti Canonici, ſeu jus Canoniæ habentes, quibus nondum eſſet portio aſſignata, nihil de bonis ipſius Baſilicæ poſſint percipere vel habere, ſeu petere quod novæ portiones pro ipſis in eadem Baſilica ſtatuantur; ſet teneantur abſque perceptione aliquorum proventuum expectare quouſque portiones eis de jure debitas vacare, vel forſan excreſcere contigerit, ſibi, prout juſtum fuerit, aſſignandas. Sed & nec eis portiones abſentium quouſque abſentes fuerint, vel proventus aliqui provenientes ex abſentia Canonicorum ab Eccleſia vel ab horis, nec provenientes ex medietatibus portionum reſidentium primo anno, ſeu quæcumque alia ad Commune ſeu Cameram Eccleſiæ provenientia aliquatenus aſſignentur: Cum de hiis omnibus, quæ deductis deducenda ſunt juxta modum & formam ordinationis iſtius, poſſeſſiones & bona immobilia ſint emenda, ex quibus Canonicis, & Beneficiatis valeat provideri. Et ut ad emptionem hujuſmodi immobilium poſſit efficaciter perveniri; ſtatuimus, quod de redditibus, fructibus, proventibus, oblationibus, donationibus, ſeu legatis, cenſibus, & quibuſcumque obventionibus undecumque & qualitercumque ad dictam Baſilicam provenientibus, exceptis quibuſdam minutis obventionibus inferius exprimendis (a), ſingulis annis, quouſque proceſſum fuerit ad majorem numerum portionum, per Camerarios circa finem anni diligens conſideratio habeatur, ut de omni eo, quod ordinatis vigintiquinque portionibus, & triginta Beneficiatorum Beneficiis juxta quantitatem in præſenti ordinatione contentam, & deductis neceſſitatibus & expenſis Cameræ, reſiduum fuerit, ut juxta ipſius reſidui quantitatem procedatur ad augmentum numeri portionum; ut ſcilicet cum facultates Eccleſiæ ſic excreverint, quod una portio, ultra dictas vigintiquinque, ſtatui valeat & fundari; tunc ſtatuatur dicta portio & fundetur, & Canonicus aſſumatur ad eam, & deinde viciſſim per ordinem annis ſingulis, addita portione de novo fundata, conſideratio ſimilis habeatur, quouſque tricenarius tertius portionum numerus ſit completus. Minutæ autem obventiones quæ excipiuntur & in prædictis portionibus minime computantur, ſunt heæ: In primis denarii, qui diſtribuuntur in Choro in Anniverſariis Defunctorum præteritis & futuris, tam in Veſperis & Vigiliis, quam in Miſſa infraſcriptis modo & forma ſervatis: Item denarii, qui die aliquo ex devotione Fidelium ad ipſam Baſilicam mitterentur pro decantandis ſemel, ſeu diebus aliquibus, vigiliis vel officiis pro Defunctis, ſeu pro ſpeciali reverentia aliis Divinis Officiis quibuſcumque: Item denarii, quos percipient de aliquibus

Quæ Beneficiatis in communi donantur, accedunt Baſilicæ.

Sicut Beneficiatorum Portio libras triginta, ita Canonicorum quota libras ſexaginta non prætergrediatur.

V. *Canonici ultra numerum admiſſi nihil omnino percipiant.*

VI. *Ex fructibus ac emolumentis quibuſcumque, deductis Canonicorum, et Beneficiatorum Portionibus, aliiſque neceſſariis expenſis, quod ſupereſt, in aliarum Canonicalium Portionum cedat augumentum.*

Excipiuntur minutæ quædam obventiones, quæ hic numerantur.

(a) Ab hujuſmodi exceptione ortum duxiſſe putamus *Officium Exceptorum*, quod hactenus viget in noſtra Vaticana Baſilica.

(a) Fi-

quibus denariis, datis Beneficiatis quasi in communi, debentibus aliquod divinum Officium celebrare: De Anniversariis autem & aliis supradictis infra dicitur, & de distributionibus præfigitur certa forma de cetero observanda: Item infrascripta excipiuntur, & in prædictis portionibus minime computantur, & dividantur, fiatque de eis, quod & sicut hactenus fieri consuevit; videlicet quicquid obveniet de Oblationibus Majoris Altaris, & omnium aliorum in filis (*a*), candelis, thure, & faculis, & torticiis: Denarii, candelæ, & faculæ, quæ obvenirent Canonicis de elemosina, quæ fit in die depositionis Defuncti præsentibus Clericis: Denarii, qui dantur pro Jaconia seu Diaconia (*b*) Defunctorum: Ea quæ in pane, vino, carnibus, piscibus & aliis comestibilibus pro septima, tricesima, ac etiam annuali (*c*), Capitulo seu Canonicis transmittuntur: Set si quid in denariis mittetur, id Cameræ applicetur: Illa, quæ aliquando non ex debito sive jure, sed ex mera & pura liberalitate seu curialitate mittentium, in croco & aliis commestibilibus ipsi Capitulo destinantur: Denarii, qui de obventionibus Majoris Altaris in Matutinis quarumdam Festivitatum tantum, Canonicis Cantoribus tunc præsentibus exhibentur (*d*): Denarii, qui contribuuntur Canonicis præsentibus illis horis, quas Canonicorum aliquis, seu quivis alius propter alicujus Sancti reverentiam, non ex ordinatione vel obligatione perpetua vel in longum; sed pro suæ devotionis arbitrio interdum faceret in ipsa Basilica decantari: Gallinæ, quas illi de Bucceja Capitulo in Carnisprivio (*e*) quolibet anno mittunt: Singuli duo solidi (*f*), quos duo habeant Sacerdotes, qui in Festo omnium Sanctorum, & die sequenti sedent ad valvas Ecclesiæ, vel alibi ad recipiendas elemosinas, quæ tunc dantur pro memoriis Defunctorum: Quicquid vero, deductis quatuor solidis supradictis, de elemosinis ipsis superesse contingent, ad communem Cameram supradictæ Basilicæ deducatur: Prandium, sive pabulum charitatis (*g*), quod fieret per aliquem in Canonicum receptum, & post suæ portionis possessionem adeptam, ex mero arbitrio & libera voluntate: Si quid vero in pecunia absolute & liberaliter ab ipso recepto fuerit elargitum, illud communi Cameræ applicetur: Procurationes, seu commestiones, quas Canonici prælibati recipiunt, ad Festum alicujus Capellæ, ipsi subjectæ Basilicæ, accedentes (*h*): Centum viginti panes, unus Porcus, & unus Castratus, qui ab Ecclesia Sanctæ Marthæ (*i*): ac sex Croci & quatuordecim piperis libræ (*k*), quæ ex debito, vel de jure Basilicæ debentur eidem; & vigintiquatuor Castrati, qui dantur dictæ Basilicæ de herbaticis: Faculæ, & duodecim denarii, quos quando vadunt ad Hospitale Sancti Spiritus cum Effigie Jesu Christi, sunt singuli Canonici percepturi (*l*): De centum

Inter excepta, enumeranda comestibilia; quo vero ad pecuniam, eam quæ distribuitur, ab ea quæ ad Cameram communem rejicienda est, opportune distinguit.

(*a*) Filum ex lino, serico, lanave trahendo ductum, hic intelligi opinamur. Sane spiras filaceas, vulgo *mataxas*, lineas, sericeas, laneasque a Fidelibus ad Altare oblatas, nemo jure deneget, qui nedum panem, vinum, aurum, & argentum; sed & oleum, pannos ac linteamina Sacris Ædibus olim fuisse importata meminerit.

(*b*) Statas ab Ecclesia Preces sive Officium, quod pro Defuncto, circa feretrum, celebratur; *Jaconiæ* seu *Diaconiæ* vocabulo designari crediderim. Responsoria & Antiphonæ pro Defuncto, cujus corpus in Ecclesiam delatum est; hunc titulum præseferunt: *Intipiunt Diaconiæ secundum Romanos. Requiem æternam dona eis Domine &c. Alia Diaconia. Antequam nascerer, novisti me &c. Alia Diaconia. De terra formasti me &c.* Ita fol. 415. Responsorialis & Antiphonarii Rom. Eccl. quæ Ven. Card. Thomasius ex Vatic. Basil. Archiv. publica luce donavit. In Orational. ap. Archiv. Basil. Vat. num. 11. lit. f hæc habentur: *Post celebrationem Missæ stant quatuor Sacerdotes præparati juxta feretrum cum thuribulis; & alii Clerici in rota cum luminaribus; & dicantur heæ Diaconiæ: Requiem æternam &c.*

(*c*) Dies, septimam, tricesimam & anniversariam, memoriis defunctorum adscriptas, Rituales Ecclesiæ Libri testantur.

(*d*) Illud olim in more positum, ut Basilicæ Vaticanæ Canonici in Vigiliis Pontificiarum Stationum apud S. Petrum celebratis, Lectiones recitarent ac Responsoria cauerent. De Vigiliis Dominicæ Tertiæ Adventus agit noster Benedictus in suo Romano Ordine, in cujus num. 9. sic inquit: *Primo nocturno finito, Canonici Ecclesiæ* (S. Petri) *legunt tres lectiones*, Gaudens gaudebo; *& cantant tria Responsoria*: Idipsum habet, de solemnitate D. Petri edisserens, num. 67. Canonicis responsoria ista concinentibus, stipendium fuisse erogatum, tradit Petrus Mallius in veteri charta apud Archivum nostrum Caps. 2. fasc. 255. *In unaquaque*, ait, *Statione noctis de antiqua consuetudine habemus de Confessione B. Petri sex solidos lucri pro Statione, & tres solidos pro responsoriis. Verumtamen si Dominus Papa, vel ejus Vicarius præsens fuerit, tres prædicti solidi per manus Archidiaconi, si aderit, expenduntur hiis qui incipiunt Responsoria ... Quæ nimirum Stationes noctis sunt septem; Dominica scilicet de Gaudete, Epiphania, Ascensio Domini, & Pentecostes, Festivitas S. Petri, & Octava ejus, & Festum S. Andreæ. Et præter Stationes istas, in festo Natalis Domini habemus ... tres solidos pro responsoriis.*

(*e*) Tempus, quod jejunio quadragesimali præcurrit, *Carnisprivium*, vel *Carnis levamen* veteres appellarunt; unde forsan ea apud Italos dictio profluxit, *il Carnevale*.

(*f*) *Solidum Provisinorum Senatus* alium esse a *Solido Provenientium Senatus argenteo*; hunc *bolenis*, alias *bajochis xii.* semis, illum quatuor *quadrantibus* respondere, prælaudatus Grimaldus affirmat ex veteri Instrumento anni 1295. in Basil. Vatic. Tabular. Fasc. 256. Caps. 66.

(*g*) De quo legesis prænotatum pag. 77. not. *c*.

(*h*) Nonnulla procurationum, hoc est conviviorum, de quibus hic sermo est, exempla indigitamus pag. 69. not. *b*, pag. 77. not. *c*, & pag. 57. not. *a*.

(*i*) Ad Castrum Buccejæ extabat Sacra hæc Ædes, quemadmodum perspicue docent allata superius Diplomata, in quibus Ecclesiæ Vaticano Capitulo subditæ enumerantur. Adeas præ ceteris pag. 58. not. *e*. Huc attinent quæ Liber Censualis anno 1489. coordinatus, habet pag. 66. *Item Ecclesiam S. Marthæ prope Bucejam* [subjicitur Vaticanæ Basilicæ] ... *Debent ipsi Clerici S. Marthæ quotiescumque recipere omnes Canonicos, & alios euntes pro communi Capituli negotio exercendo. Debent accedere septem ex Capitulo ad festum ejus; quibus debent Archipresbyter & Clerici pro septem equorum vectura dare xiiii. solid., pluribus equis non tenentur; debent & dare unum Porcum, & centum panes; debent obedientiam & reverentiam; & totam habet Capitulum institutionem, & destitutionem, & totum debent etiam omni anno pro Cathedratico, sexdecim rubla frumenti vel grani, quod frumentum recipitur de terris, quas habemus ipsius Ecclesiæ olim.*

(*k*) Hæc, uti quidem videtur, solvebantur ab Ecclesiis Capitulo Vatic. subditis, quemadmodum innuimus p. 57. not. *a*.

(*l*) Complura Diplomata ad rem spectantia dedimus supra. Vide, inter cetera, Innocentii III. Bullam fol. 89. & Alexandri IV. Constitutionem fol. 132. & seq.

(*a*) Pro-

Excipiendæ item Procurationes; & quæ ob personalia quædam onera, solvuntur emolumenta.

tum vero solidis, qui a Præceptore & Fratribus Hospitalis ipsius dantur, fiat per omnia, quod infra de Anniversariis ordinatur: Procurationes (*a*), quæ Canonicis, tam pro Personis suis quam equorum vecturis & expensis aliis, juxta Basilicæ prædictæ jura vel consuetudines antiquas debentur, illis scilicet, qui ad visitandum loca aliqua, vel alias quomodolibet de mandato & beneplacito Archipresbyteri vel ejus Vicarii & Capituli, vel solius Capituli in ipsorum Archipresbyteri & Vicarii absentia, mitterentur: Denarii, qui dabuntur Canonicis præsentibus in computis faciendis: Denarii quos Canonici percipient, qui in Quadragesima & in Adventu, præsentis ordinationis intererunt lectioni: Denarii, qui dantur Canonicis portantibus ad Altare, & reportantibus Cathedram S. Petri (*b*): Denarii, qui consueverunt dari Canonicis numeratoribus, vel electoribus monetarum: Canistra peponum, uvarum, & aliorum fructuum arborum, seu ortorum, & alia hiis similia, quæ Capitulo seu Canonicis contingeret provenire: Residuum facularum, quas minores hactenus perceperunt: Denarii, quos de Oblationibus Altaris S. Mariæ de Cancellis (*c*) perceperunt, cum ipsi Altari in Missa deserviunt Presbyter, & Ministri: Item denarii qui in hac ordinatione unicuique Camerariorum, ut infra dicetur, conceduntur: non teneantur tam Sacerdotes, quam inferioris gradus Canonici deducere in commune, vel Cameræ applicare, quæ non Capitulo vel Canonicis in communi, set alicui Canonico specialiter dantur in elemosinam, vel ut pro vivis seu Defunctis, Missarum seu Officiorum Divinorum vel orationum suffragia impetrentur: Quod & generaliter intelligatur de omnibus, quæ Canonico alicui dinoscentur personaliter obvenire. Volumus quoque, quod minuta & excepta prædicta inter Canonicos, & Beneficiatos dictæ Basilicæ distribuantur ita videlicet, quod Canonici tunc præsentes, & qui pro præsentibus sunt habendi de minutis, & exceptis eisdem duas partes inter eos pro virili æqualiter dividendas recipiant; & Beneficiati præsentes, & pro præsentibus habendi, similiter tertiam habeant portionem inter ipsos modo simili dividendam. Non autem intendimus, quod ea quæ de prædictis exceptis interdum juxta ritus, & consuetudines dictæ Basilicæ pro personalibus obsequiis, seu Ministeriis per certos ex eis faciendis, taliter obsequentibus, vel ministrantibus exhibentur; cum aliqua ex eis ex sui qualitate in divisione non cadant, quædam vero laborantibus defalcari non deceat; in divisionem vel partitionem cum aliis, absque consensu sic obsequentium vel ministrantium convertantur. Unaquæque autem dictarum portionum, in ea computatis vigintiquatuor libris proven. vel circiter pro cotidianis distributionibus, Canonico deservienti per totum annum in singulis horis Canonicis, prout infra dicitur, deputatis, etiamsi in toto vel in parte ipsas vigintiquatuor libras a Canonico recipi non contingat, qui ab horis omnibus vel aliquibus forsan abesset, valorem sexaginta Librarum Provenien. annis singulis aliquatenus non excedat; quantumcumque aliquo forsan anno obventiones seu facultates ipsius Basilicæ excrescerent, vel eas contingeret ampliari. Sed si deductis singulis triginta libris provenien. singulis Beneficiatis debitis, & eis, quæ pro Camera ad expedienda communia negotia ipsius Basilicæ fuerint opportuna; proventus & obventiones ipsius ad tantum possent ascendere, quod unaquæque portio computatis omnibus, quibusdam exceptis, ut dictum est, sexaginta libras proven. valere possit in anno absque diminutione, unaquæque portio illo anno sexaginta libras proven. sit valoris; ita quod præter dictas viginti quatuor libras unicuique præsenti Canonico pro cotidianis distributionibus distribuendas in horis, triginta sex libras proven. percipiat unusquisque Canonicus residens in ipsa Ecclesia juxta formam inferius annotatam. Quæcumque tamen bona immobilia, seu pro mobilibus bonis emendis, & quæ in paramentis, vasis argenteis & aureis, & ceteris ad ornatum Altaris, & Ministrorum ejus pro cultu Divino eidem Ecclesiæ obvenirent, pro portionibus, & Benefitiatorum Beneficiis deducendis ad quamcumque

Quænam in exceptorum distributionibus mensura servanda, Canonicos inter ac Beneficiatos.

VII. *Si Basilicæ reditus id ferant, Canonicorum Portio libras sexaginta, distributionibus supputatis, exæquet, numquam vero superet.*

VIII. *Quidquid Basilicæ obvenit, in communi servetur.*

(*a*) *Procuratio*, ut mox prænotata demonstrant, & Cangius atque ipsamet Bulla explicant; dicitur de exceptione stata ac debita Dominorum a Vassallis, a quibus hospitio & conviviis, condictis vicibus, excipiebantur, cum ad eorum loca divertebant.

(*b*) Ligneam D. Petri Cathedram die 22. Februarii, ante aram Chori deferri & Fidelium venerationi exponi consuevisse ratum est. Hunc morem aperte indicat noster Antonius Petri, dum in suo Diario ad annum 1411. die 22. Februarii hæc scribit apud eruditiss. Phœbeum in Opusc. de Identit. Cathedræ pag. 60. *Cathedra S. Petri fuit posita ante Cancellos in Choro majori per totam Missam quam celebravit Dominus Cardinalis* Petrus Fernandus Friaz a Clemente VIII. Pseudopontifice creatus: *Item post Missam fuit posita in suo loco prope Crucifixum, ut moris est.* Hujus delationis ritum ac cæremonias enarrant solertissimi Viri, Franc. Mar. Turrigius in lib. de Crypt. Vatic. pag. 562. & seq. necnon Raphael Sindonus in Opusc. de Altaribus Basilicæ Sancti Petri pag. 42.

(*c*) De Sacello Beatæ Mariæ, quod *de Cancellis*, sive *de Oratorio* dicebatur, pauca prænotavimus fol. 25. not. *k*. Ipsum a Paulo I. Pontifice erectum, complurium Sanctorum exuviis decoratum, æneisque cancellis munitum, ac mulieribus impervium fuisse, tradit Canonic. Romanus tit. 13; & juxta Oratorium S. Leonis Papæ, secus fores introitus S. Petronillæ atque Beati Andreæ Apostoli collocatum, vulgatus Anastasius in eodem Paulo I. commemorat.

(*a*) *Mi-*

cumque summam, seu quantitatem in hac ordinatione taxatam, nullatenus distrahantur; set remaneant in communi. Denique si portio Cameræ deputata ad expensas faciendas pro ipsius Basilicæ negotiis & necessitatibus, puta Domorum refectionibus, vel constructionibus, causis, seu litibus, & aliis quibuscumque necessariis, vel utilibus casibus emergentibus, non sufficere videretur; de omnibus communibus proventibus ipsius Basilicæ, tantum ad arbitrium Archipresbyteri & Capituli assumatur, quantum sufficere viderint ad ipsius Basilicæ communia negotia procuranda, & utiliter exequenda.

Si Cameræ Portio expensis ferendis impar sit, suppleat Mensa communis.

IX. *Quædam in Beneficiatos jura Archipresbytero & Capitulo una conceduntur; quædam soli competunt Archipresbytero.*

Prædictorum quoque Beneficiatorum institutio, & destitutio, scilicet perpetua amotio a suo Beneficio & Basilica supradicta, ad Archipresbyterum & Capitulum ipsius Basilicæ pertineat pleno jure. Correctio vero, reformatio, privatio suorum Beneficiorum ad tempus, vel suspensio ab eisdem, & omnis jurisdictio, & censura, necnon & omnis ordinatio & dispositio status eorum, salvis hiis, quæ ex præsenti ordinatione ipsis Beneficiatis prout in ea continetur competere dinoscuntur; præter dictas institutionem & destitutionem, seu amotionem perpetuam, ad præfatum Archipresbyterum pertineant per se, vel suum Vicarium sive Canonicus fuerit, sive alius, exercendæ. Sed & quæstiones omnes, controversiæ, discordiæ, sive lites, quas inter ipsos Beneficiatos inter se oriri contigerit, vel inter ipsos Beneficiatos, seu eorum aliquem ex una parte, & prædictum Capitulum, vel aliquem de Capitulo ex altera, per Archipresbyterum seu ejus Vicarium terminentur. Eo tamen tempore, quo Basilica prædicta Archipresbyterum non haberet, vel quo idem Archipresbyter ageret in remotis, nullo pro se dimisso Vicario, præmissa omnia ad Capitulum ipsum pertineant; illo casu dumtaxat excepto, in quo Capitulum in defendendo partem faceret, vel agendo: In eo namque casu adiri alius competens Judex possit. Nullus etiam Canonicus per se jurisdictionem, seu imperium, vel dominationem, seu auctoritatem quamcumque exercere possit in aliquem de Beneficiatis eisdem; nec ipsos superbis, vel ampullosis verbis, seu factis injuriosis exasperet: Quamquam ipsi Beneficiati universos & singulos Canonicos tamquam majores honore condigno prosequi debeant sicut decet.

Lites dirimere ad Archipresbyterum pertinet; eoque deficiente ad Capitulum, modo contra ipsum Capitulum lis non agatur.

Mutua Canonicos inter ac Beneficiatos officia.

X. *Portionis Beneficiatorum taxatur quantitas, computatis Distributionibus.*

Prætérea de communibus proventibus ipsius Basilicæ seu de Camera communi, singulis annis absque omni diminutione singulis prædictorum Beneficiatorum distribuantur & solvantur in horis Canonicis, prout inferius distinguetur, singulis viginti libræ proven. Senatus ad minus, vel circiter. Si tamen forsan aliquo anno ad tantam tenuitatem seu exilitatem, quod absit, portiones Canonicis residentibus debitæ, & in omnibus horis Canonicis per totum annum deservientibus devenirent, quod quinquaginta librarum proven. computatis omnibus juxta præsentem ordinationem in ipsis portionibus computandis non attingerent quantitatem; illo anno, si placeret Capitulo, diminutio triginta librarum concessarum Beneficiatis eisdem, in ea dumtaxat & non majori posset fieri quantitate pro rata, quod singuli Canonici residentes, & cotidianas distributiones recipientes horarum, per suppletionem eis faciendam de dictis triginta libris singulorum Beneficiatorum duplo majorem tantum, quam ipsi Beneficiati percipiant portionem. Cum autem inter alia specialiter ordinemus, quod triginta libræ proven. Beneficiatis eisdem, viginti videlicet vel circiter in cotidianis distributionibus, & decem pro suis Beneficiis assignentur; sic ipsas decem libras distribui volumus, quod qui præsentes fuerint in Festo Apostolorum Petri & Pauli, seu qui pro præsentibus sunt habendi, illi soli percipiant, qui per totum annum præcedentem fuerint residentes, & deservientes in ipsa Basilica reputandi. Non enim si forsan interdum a Choro abessent, cum tunc Chori distributione priventur, istis decem libris privari deberent; set illi soli eis, sicut rationabile videbitur, possint in toto vel in parte privari, qui judicandi essent merito in Chori servitio notabiliter negligentes, & quibus pœna hujusmodi infligenda merito videretur.

Pro ratione servitii ac residentiæ distributiones assignentur.

Rursus statuimus, ordinamus, & inviolabiliter volumus observari, ut de omni eo, quod quolibet anno finito in Camera superesset ex omnibus obventionibus, & cunctis quæ ad Cameram ex Canonicorum, seu Beneficiatorum absentiis, vel quomodolibet devenissent, exceptis Vasis, & aliquibus quæ pro cultu Divino viderentur Archipresbytero & Capitulo retinenda; deductis & solutis sexaginta libris proven. pro singulis Archipresbyteri, Canonicorum, Metæ, & Cameræ portionibus, & triginta libris proven. pro singulis Beneficiatorum Beneficiis, nec non & expensis Cameræ pro necessitatibus ejusdem, prout superius est expressum, Possessiones, & alia immobilia Bona emantur, ex quibus possint proventus, & ipsius Basilicæ redditus augmentari. Ut hæc salubris ordinatio, in qua provide agitur, ut ad tricesimum Canonicorum numerum, non multum post tempore, dante Domino, valeat perveniri, & citius & celerius ad finem debitum deducatur; propter quod interdicimus, & districtissime prohibemus, ut nihil de eo, quod remanserit de omnibus obventionibus, factis dedu-

Quidquid, facta Portionum distributione, supererit, in Possessionum emptionem, ad Portionum Canonicarum numerum augendum reservetur.

deductionibus, ut supra proxime est expressum, inter Canonicos dividatur omnino, seu usibus aliis deputetur.

XI. *Distributiones nonnisi præsentibus concedantur.*

In cotidianis autem distributionibus inter Canonicos distribuendis in Horis, hanc formam & modum statuimus, & volumus observari, ut scilicet exceptis casibus infrascriptis, nullus eas percipiat, neque alicui concedantur, nisi præsens in Choro fuerit & horæ intersit, in qua distributio fuerit facienda.

Qui nam in Missa ac Horis Canonicis præsentes sint habendi.

Non reputabitur autem præsens, nisi Chorum intraverit in Matutinis ante finitum Gloria primi Psalmi, qui dicitur post Venite; & in Missa ante finitum ultimum Kirie eleison: in omnibus autem aliis horis ante finitum Gloria primi Psalmi, qui in ipsa hora cantatur, & præsens fuerit, quando circa finem Missæ, & horæ fuerit denariorum distributio facienda. Caveat autem sibi, quod absque causa necessaria, vel evidenter utili, Chorum non exeat, neque Divinum officium intermittat. Si quis autem de hoc vitiosus fuerit, prout sua mala consuetudo meruerit, corrigatur.

Absentes ob Ecclesiæ servitium, excusantur.

Illi autem, qui de mandato Archipresbyteri, vel ejus Vicarii, & Capituli, seu solius Capituli, absentibus ab Ecclesia Archipresbytero & ejus Vicario, absentes ab Ecclesia fuerint, vel ab horis propter servitia seu negotia Ecclesiæ procuranda; quamdiu sic absentes fuerint, percipiant distributiones horarum & portionem suam integre, sicut ceteri residentes, & in hiis pro residentibus habeantur.

Excusat item infirmitas, aut tuendæ sanitatis necessitas.

Propter perceptionem tamen hujusmodi, majus temperamentum & moderamen poterit adhiberi circa expensas eorum de proventibus Ecclesiæ, seu Cameræ faciendas. Si qui autem de residentibus Canonicis sic infirmati vel debilitati fuerint, eo scilicet tempore, quo in ipsa Ecclesia resident, vel pro residentibus sunt habendi, tantaque seu talis esset eorum infirmitas seu debilitas, quod absque periculo proprii Corporis, vel multum notabili & magna indecentia, quæ posset errorem * vel scandalum generare, scilicet ex ligaturis, emplastris in locis patentibus vel hujusmodi, horis interesse non possint; non excludantur a distributionibus supradictis: sed ipsas percipiant, durantibus ipsis infirmitatibus & debilitatibus & indecentiis, quas etiam percipiant medicinati semel in anno diebus quatuor, & minuti (*a*) sex vicibus in anno duobus diebus in unaquaque minutione; dummodo prædicti in ipsa Ecclesia fuerint residentes, vel in Urbe, de licentia tamen Archipresbyteri, vel ejus Vicarii & Capituli, vel solius Capituli, absentibus ab Ecclesia Archipresbytero & ejus Vicario, commorentur.

* *Sic.*

Ei, de cujus infirmitate suspicio suboritur, Distributionum medietas subtrahitur, donec de rei veritate constet.

Si quis autem ab Archipresbytero, vel ejus Vicario & Capitulo, seu solo Archipresbytero, vel solo Capitulo in ejus absentia, vel solis etiam Camerariis haberetur suspectus, quod infirmitatem, vel debilitatem, seu indecentiam non haberet, quæ ipsum propter periculum, vel indecentiam, juxta quod dictum est, a Chori vel horarum servitio merito redderet excusatum; hujusmodi suspicione durante, sibi distributionum medietas subtrahatur, quousque rationabiliter ostenderet, se nichil agere simulate, & sibi non esse, juxta hanc ordinationem, distributiones hujusmodi subtrahendas, vel evidenter appareret ipsum eas percipere non debere. In quo casu sicut privandus est omnibus, sic etiam alio sibi debent distributiones integre ministrari: suspicionis tamen tempore, medietatem tantum recipiat, ut dictum est.

Etsi Canonicus Portione careat; modo intersit Choro, Distributiones quotidianas lucratur.

Ab hac etiam cotidiana distributione nullus Canonicorum portionem habens, vel ad portionem admissus, seu cujus portio debita sibi vacet, licet efficaciter non sit admissus ad eam, quia non est promotus ad Sacros, aliquatenus excludatur; etiamsi in ipsa Ecclesia non resideat; si forsan aliquando in Choro horæ in qua sit facta distributio, ipsum supradicto modo interesse contingat: Nam regulariter soli residentes in ipsa Ecclesia, & qui pro residentibus habentur, sunt juxta formam præmissam, ad perceptionem distributionum hujusmodi admittendi.

XII. *Quotidianarum distributio quantitas, in diebus ferialibus, Festis, ac Vigiliis solvenda, taxatur.*

Dictarum autem cotidianarum distributionum exhibitio, vel distributio ipsis Canonicis ita fiet: Singulis diebus, tam ferialibus, quam festivis in Matutinis percipiat tres denarios proven. (*b*) unusquisque: in Prima unum: in Missa tres: in Tertia unum: in Sexta unum; quæ deinceps in eodem Choro cantetur: in Nona unum: in Vesperis tres: in Completorio unum, quod deinceps in Choro immediate post Vesperas decantetur; præterquam in Quadragesima, in qua hora consueta cantetur. Et in ipsa Quadragesima unus denarius adimatur a Vesperis, & Completorio adjungatur; ita quod duos denarios in Vesperis, & duos in Completorio percipiat unusquisque. In infrascriptis autem Festivitatibus & diebus, prædictis distributionibus fiat additio, sicut inferius distinguetur. Nam præter distributiones prædictas, in Vesperis Vigiliæ Apostolorum Petri & Pauli unusquisque percipiat decem

(*a*) *Minuti*, ut præmonuimus fol. 87. not. *f*, ii sunt quibus, incisa vena, sanguis minuitur, valetudinis causa.

(*b*) Singuli *denariorum Provenientium*, juxta superius adnotata, *bajoccho* uni respondent.

cem denarios proven.: in Vigiliis (*a*) decem: in Matutinis decem: in Missa decem; & in Vesperis Festi decem. In unaquaque autem infrascriptarum Festivitatum, scilicet in Octavis Apostolorum Petri, & Pauli: in festo Dedicationis Basilicarum suarum: in festo Nativitatis Dominicæ: in Epiphania: in festo Ascensionis Dominicæ; & in Pentecostes, unusquisque percipiat septem denarios provenien.; in Vesperis vigiliæ, septem; in vigiliis, septem; in Matutinis, octo; in Missa & in Vesperis Festi, septem: in festo vero Resurrectionis Dominicæ, in quo Vigiliæ non cantantur; in Vesperis, quæ Sabbato Sancto dicuntur, percipiat unusquisque novem denarios; in Matutinis, novem; in Missa novem; & in Vesperis Festi, novem. In unaquaque autem infrascriptarum Festivitatum unusquisque percipiat duos denarios: in Vesperis Vigiliæ, in Vigilia duos; in Matutinis, duos; in Missa, duos; & in Vesperis Festi, duos. Festivitates autem sunt heæ: Festum Assumptionis Beatæ Virginis, Sancti Mathæi Apostoli, Sancti Lucæ, Sanctorum Simonis & Judæ, Omnium Sanctorum, Commemoratio Mortuorum, Dedicationis Altaris Sanctæ Mariæ de Cancellis (*b*), Sancti Andreæ, Dominica de Gaudete (*c*), Sancti Stephani, Cathedra Sancti Petri (*d*), Dominica Quinquagesimæ (*e*), in qua dentur in Missa quatuor denarii, cum Vigiliæ non præcedant; Sancti Gregorii; die Lunæ post Pascham qua dentur quatuor denarii in Missa, cum Vigiliæ non præcedant: Dominica, in qua cantatur, Ego sum Pastor Bonus (*f*), in qua dentur quatuor denarii in Missa, cum Vigiliæ non præcedant; & Sanctæ Petronillæ. In singulis vero Festivitatibus infrascriptis, de cetero Vigiliæ decantentur, in quibus duos denarios in Vigilia, & duos in Missa percipiat unusquisque. Festivitates sunt heæ: Commemoratio Sancti Pauli, Sancti Martialis (*g*), Sanctorum Processi & Martiniani, Sancti Alexii, Sanctæ Mariæ Magdalenæ, Sancti Jacobi, Sancti Petri ad Vincula, Sancti Laurentii, Sancti Bartholomæi, Sancti Egidii, Nativitatis Sanctæ Mariæ, Exaltationis Sanctæ Crucis, Sancti Michaelis, Sancti Francisci, Dedicationis Basilicæ Salvatoris, Sancti Martini, Dominica de Adventu, in cujus Missa dentur quatuor denarii cum Vigiliæ non præcedant; Sancti Nicolai; Dominica secunda de Adventu, in qua quatuor denarii dentur in Missa, quia Vigiliæ non præcedunt; Sanctæ Luciæ, Sancti Thomæ, Sancti Johannis Euangelistæ, Sancti Silvestri, Circuncisionis Domini, Conversionis Sancti Pauli, Purificationis Sanctæ Mariæ, Sancti Mathiæ, Dominica Passionis, in qua dentur quatuor denarii in Missa, cum Vigiliæ non præcedant; Annuntiationis Beatæ Virginis, Sancti Longini, Dominica Palmarum, in cujus Missa dentur quatuor denarii, quia Vigiliæ non præcedunt; Sabbato Sancto, in cujus Missa dentur quatuor denarii, quia Vigiliæ non præcedunt; Sancti Marci, Sanctorum Philippi & Jacobi, Inventionis Sanctæ Crucis, Apparitionis Sancti Michaelis, Sancti Barnabæ, Nativitatis Sancti Johannis, Sanctorum Johannis & Pauli, & Sancti Leonis Papæ. In singulis quoque vigiliis Beatæ Virginis, quæ cantantur diebus Veneris, si Festum novem lectionum non occurrat, a Dominica prima post Pentecosten, usque ad Dominicam de Adventu, & ab Octavis Epiphaniæ, usque ad Dominicam de Passione, singulis Canonicis præsentibus, vel qui pro præsentibus sunt habendi, de Camera præter alia denarii duo dentur. Illos autem Canonicos haberi pro residentibus, & residentes esse in Ecclesia statuimus, qui in Canonica (*h*), sive intra Claustrum ipsius Canonicæ

Quinam tamquam residentes habendi sint, declarat.

(*a*) Vigilias a Matutinis differre, hæc quam versamus Constitutio luculenter demonstrat. Ea siquidem Romæ in præcipuis festis disciplina olim obtinuit, ut Matutinis Precibus præmitteretur aliud Officium quod certis quibusdam psalmis, antiphonis, lectionibus, responsoriis, & peculiari collecta sive Oratione compositum, *Vigiliarum* nomine, a Veteribus fuisse designatum, satis evincit Benedicti Canonici Romanus Ordo num 8. 9. 15. 63. & 69. Huc sane respicit Amalarius, dum in Antiphonarii cap. 15. *Reperi* (inquit) *in Romano Antiphonario duo Officia nocturnalia, una eademque nocte posita*, scilicet in Nativitate Domini.

(*b*) Octavo Idus Novembris *Consecratio Altaris S. Mariæ de Cancellis* celebratur in Responsoriale & Antiphonario Romanæ Ecclesiæ juxta veterem usum Canonicorum Vaticanæ Basilicæ, apud Ven. Card. Thomas. in Responsorial. & Antiphonar. fol. 13.

(*c*) Nimirum Dominica III. Adventus, de qua vide pag. 21. not. *g*.

(*d*) Festum Cathedræ in pervetustis Romanæ Ecclesiæ Ritualibus Libris die 22. Febr. consignatum, procul dubio hic recensetur. Legesis doctissimam nostri Cajetani Cenni Dissertationem de Cathedra Romana.

(*e*) Hanc Romanus Canonic. tit. 54. enumerat inter Diurnas Stationes S. Petri.

(*f*) Nempe Dominica Secunda post Pascha: Diurnis Basilicæ Vaticanæ Stationibus a prælaudato Romano accensetur.

(*g*) Altare S. Martialis Lemovicum Episcopi, in veteri Vaticano Templo constructum meminit Canonic. Rom. tit. 15., & magnæ semper devotionis fuisse, literis consignavit Vegius noster lib. 4. de Reb. antiq. memorabil. Basil. S. Petri. Ejus consecratio pridie Kal. Maji adnotatur in pervetusto Martyrologio apud Basilicæ nostræ Archivum asservato.

(*h*) Ministrantibus Vaticano D. Petri Templo tot fuerunt remotiori ætate Domicilia, quot circa eamdem Basilicam extiterunt Monasteria, nempe SS. Joannis & Pauli, S. Martini, S. Stephani Majoris, & S. Stephani Minoris, de quibus superius adnotavimus. *Plane horum omnium majus & insignius erat Monasterium S. Stephani* Majoris, olim positum juxta Ecclesiam S. Stephani *in Ægypto*, vulgo *de' Mori*, post Vaticanam S. Petri Basilicam. *Ædificia ejus, uti plures in eis habitantes, ita plura quoque & magnificentiora, ut nullam omnino cum eis aliorum domus comparationem habere viderentur. Cumque multa eorum diruta sint, at nonnulla tamen adhuc extant; habitoque ego nunc recte in eis, neque aliud est atrium domus meæ, qua triclinium, in quo mensis illi simul accumbebant, quod multis e signis facile intelligere licet.* Verba sunt nostri Vegii lib. 4. num. 115. apud Bollandian. tom. 7. Junii. Alterum Canonicorum Domicilium sive Canonicam prope Templum *S. Stephani Minoris* modo *Hungarorum*

nicæ commorantur : Unde reſidens habeatur Canonicus illa die, qua infra Clauſtrum ipſius Canonicæ pernoctabit. Et ubicumque extra Clauſtrum ipſum pernoctare contingerit, non reputetur, vel habeatur reſidens illa die : Illis caſibus dumtaxat exceptis, in quibus ex præſenti ordinatione alibi pernoctantes percipiunt ſua Beneficia, ut Canonici reſidentes.

XIII. *Qua ratione, quove tempore, Canonicalium Portionum pars reliqua ſit diſtribuenda.*

Amplius, quia hujuſmodi cotidianæ diſtributiones horarum ad viginti quatuor libras proven. aſcendere dinoſcuntur in anno; reſtat, quod illo anno quo portio ad ſexaginta librarum quantitatem aſcendit, triginta ſex libræ proven. in pecunia, vel in rebus, præter ipſas diſtributiones, cuilibet Canonico reſidenti debentur. Harum autem triginta ſex librarum ſolutionem, ſeu diviſionem ſic ordinamus, & diſponimus faciendam; ut ſcilicet finitis ſingulis duobus menſibus, unicuique Canonicorum reſidentium ſex libræ proven. perſolvantur in pecunia, vel in rebus, pro reſidentia, in ipſis duobus menſibus jam completa.

Si quidpiam ultra menſuram, quæ ſingulis reſpondet menſibus quis accipiat, ex iis quæ ſequuntur diſtributionibus minuatur.

Illis autem menſibus, in quibus Bladi, Annonæ, & Vini diſtributio fuerit facienda, ſi habita conſideratione numeri portionum, quantitas harum rerum tanta fuerit, ut id quod poſſet pro ſua portione ad unumquemque Canonicorum reſidentium pervenire, juxta veram extimationem ad majorem ſummam aſcenderet, quam ſit quantitas ſex librarum; nichilominus in hoc caſu in rebus prædictis non diminuatur portio Canonici reſidentis, ſet diligens conſideratio eſt habenda, quantum in ipſis rebus, ultra ſex libras receperit unuſquiſque : Et hoc redacto diligenter in ſcriptis, tantum (cum ex reſidentia præcedenti ſuum non fecerit, quod ultra valorem ſex librarum proven. tunc receperit) de portione proximò ſequenti, vel ſi illa ad hoc non ſufficeret, de aliis portionibus continue ſequentibus adimatur, quod ipſe Canonicus redigatur ad ſtatum, in quo in fine anni, exceptis diſtributionibus, & aliis, quæ ſunt ex hac noſtra ordinatione excepta, non ultra triginta ſex libras proven. reperiatur aliquatenus percepiſſe.

Quo in caſu Cautio a Canonico ſit præſtanda?

Et ſi forſan veriſimiliter dubitaretur de aliquo, qui ſe deberet ab Eccleſia abſentare, & ad eam longis temporibus non redire; non fiat ei ultra valorem ſex librarum ipſarum rerum aſſignatio, niſi ſufficienti præſtita cautione, quod ſi propter ſuam abſentiam non poſſet de ſequentibus ſuis portionibus illo anno Eccleſiæ ſatisfieri de eo, quod ultra ſummam ſex librarum percepiſſet, Eccleſiæ ſeu Cameræ redderetur, quicquid ſibi fuiſſet ultra ſolutum.

Si Portionum menſuram aliquando minui contingat, ea diminutio aut in quaque diſtributione paulatim, aut in fine anni facienda.

Illo autem anno, quo forſan ad ſummam ſexaginta librarum, computatis omnibus præter excepta, veriſimiliter videretur non poſſe aſcendere portionem ſolutionis dictarum ſex librarum; vel in ſingulis terminis fiat diminutio pro rata quantitatis, ad quam videtur poſſe aſcendere portio ipſo anno; vel provideatur ſic, quod in ſolis terminis circa finem anni, uno vel pluribus, ſic diminutio ipſa fiat, quod ſolutionibus omnibus computatis, non reperiatur in fine anni percepiſſe ultra id, quod ſibi ex hac ordinatione debetur. Talis quoque per eos, per quos hæc ſolutio iminet facienda, providentia & proviſio habeatur; tantumque ſemper reperiatur in Camera, quod in fine ſingulorum duorum menſium ſemper poſſit Canonicis reſidentibus ſecundum modum prædictum, ſolutio provenire.

XIV. *Iis, qui ultra viginti dies extra Canonicam pernoctaverint, duo ſolidi die quolibet detrahantur.*

Si quis autem Canonicus extra dictam Canonicam ſeu Clauſtrum ipſius pernoctaverit, in caſu in quo reſidens non habetur, pro ſingulis diebus, quibus extra pernoctaverit, ſinguli duo ſolidi proven. ſibi adimantur, & Eccleſiæ, ſive Cameræ applicentur; de ſolutione in proximo ſibi termino, ſcilicet in fine duorum menſium facienda : quæ ſolutio ſive præſens, ſive abſens fuerit, ſibi fiat deductis ſingulis duobus ſolidis pro diebus ſingulis, pro quibus reſidens non habetur : ut ſic præmiſſa recipiant ſoli reſidentes, & non alii, vel qui pro reſidentibus ſunt habendi. De gratia tamen concedimus, quod ſi per totum anni circulum pro ſuis, vel amicorum ſuorum expediendis negotiis, ſeu ex quacumque alia honeſta cauſa viginti diebus interpolatis, ſeu continuis extra Canonicam, ſeu Clauſtrum ipſius voluerit pernoctare, libere poſſit hoc facere abſque dictorum duorum ſolidorum defalcatione, ſeu diminutione aliqua facienda : Set hoc ad plures dies, quam ad viginti nullatenus extendatur.

Aliæ contra non reſidentes vel incurioſos ſtatuuntur pœnæ.

Contra fraudem autem, vel deteſtandam negligentiam aliquorum, qui licet pernoctarent in Canonica, ſive Clauſtro, & in nullo vel in modico in horis, & aliis Eccleſiæ obſequiis deſervirent, provideatur per

---

rum collocat Alpharanus Tab. Ichnogr. lit. *g* & in Libello Ms. de Vaticana Baſilica penes ejuſdem Eccleſiæ Tabularium, ſic illuſtrat : In Eccleſia S. Stephani Hungarorum *habitabat tertia pars Canonicorum Baſilicæ deſervientium*, juxta quam *adhuc aliqua Canonicæ ſive Monaſterii veſtigia viſuntur, a Nicolao III. reſtaurata, in qua Canonici, Beneficiati & Clerici Beneficiati habitabant, antequam ob novæ Baſilicæ conſtructionem demoliretur : ſed in aliquibus cubiculis Paulus Palellus Canonicus, & Bertinorus . . . Beneficiatus, & nonnulli alii Clerici habitant; reliquam vero Canonicæ partem in novæ Baſilicæ extructione fuiſſe diſjectam, ſenior herus meus* (Jacobus Herculanus Altararius) *referebat, quam integram propriis oculis vidiſſe affirmabat, & in aula patrui ſui habitaſſe aliquando recenſebat.*

per ſubtractionem proventuum in toto, vel in parte aliqua per Archipresbyterum & Capitulum, prout eis ſecundum Deum videbitur expedire. Et quia Canonicorum, quibus in nonnullis caſibus committerentur ipſius Baſilicæ negotia procuranda, provida diligentia circa ipſa magnum ſubſidium hiis, ad quæ tendit præſens ordinatio, præſtare poterit in futurum; ſic duximus ſtatuendum, ut quilibet Canonicus circa negotia ſibi commiſſa, officii ſui debitum ſic fideliter, ſic ſollicite ſtudeat adimplere; quod ex hoc Deo, & Apoſtolorum Principi ſe reddat acceptum, & ipſa Baſilica in proventibus augeatur. Et ſi forſan ex ipſius malitia, dolo, ſeu fraude ipſi Baſilicæ dampnum aliquod proveniret; præter id, quod ipſe tenetur dampnum hujuſmodi reſarcire, idem Canonicus juxta qualitatem ſui reatus, & quantitatem dampni taliter puniatur, quod ipſius pœna aliis tranſeat in exemplum.

In Canonicos, quorum fraude vel dolo credita Baſilicæ negocia læduntur, gravius animadvertit.

XV. *Annis ſingulis Camerarii ſex, quatuor ex Canonicis, duo ex Beneficiatis eligantur præhabito Archipræsbyteri conſenſu.*

Statuimus inſuper & ordinamus, quod annis ſingulis quatuor de Canonicis reſidentibus & portiones recipientibus, & duo de Beneficiatis reſidentibus & Beneficia percipientibus, fide digni, & per quos credantur negotia præfatæ Baſilicæ debere, tam fideliter quam prudenter & utiliter pertractari, per Archipresbyterum, & Capitulum aſſumantur ad Camerariatus officium exercendum: Quorum aſſumptio, vivente Archipresbytero, nunquam fiat abſque requiſitione & conſenſu Archipresbyteri in Urbe, vel in vicinis partibus exiſtentis, etiamſi abeſſet ab Urbe, & ejus Vicarius in Eccleſia reſideret: in Camerariis enim iſtis multa eſt fidelitas & induſtria requirenda.

Eorum cura, fructus omnes colligere, ac diſtribuere; nec non eos qui ab Eccleſiæ ſervitio abſunt, deſcribere:

Prædicti autem ſex Camerarii recipiant omnes fructus, redditus, & proventus, & obventiones quaſcumque, undecumque, & qualitercumque ad ipſam Eccleſiam pertinentes, præter quædam minuta inter excepta contenta, & in portione minime computanda, quæ ad manus Camerariorum nec oportet nec congruit devenire, nec hactenus devenerunt: Et ad manus eorum cuncta deveniant, quæ ad ipſam perveniunt Baſilicam, ſeu ex hac ordinatione, vel quocumque modo ſunt Communi ipſius Baſilicæ, vel Cameræ applicanda. Omnia quoque contenta in ordinatione præſenti, quæ ad partitionem, diſtributionem, & conſervationem & expenſas pertinent; ſervent, exequantur & faciant juxta formam & modum & ordinem in eadem ordinatione contentos: Et omnia, quæ recipiunt, diſtribuunt, dividunt & expendunt, & cetera quæ ad ipſorum ſpectant officium, puta, Canonicorum abſentias ab Eccleſia vel ab horis, & hiis ſimilia, determinando tempora & perſonas & ceteras circumſtantias, prout ad declarandum in hujuſmodi ſtatum Eccleſiæ ſeu Cameræ fuerit opportunum, ſic diligenter, & ſeparatim unuſquiſque conſcribat; ut in ſex libris ſive quaternis reperiantur cuncta conſcripta, quatenus manifeſte appareat, quid & quantum in Camera fuerit ad Poſſeſſiones emendas pro Eccleſiæ proventibus augmentandis; & an Canonicis, & Beneficiatis ſufficienter juxta hanc ordinationem de ſuis portionibus, & Beneficiis fuerit ſatisfactum.

Sub clavibus ſex, Bona omnia cuſtodire:

Sub ſex quoque clavibus, quarum unuſquiſque cuſtodiat unam, omnia bona quæ ad manus ipſorum devenerint, tanta & tali digna cuſtodia, conſerventur, præſertim pecunia, nec non & alia quæ ratione ſui valoris, aut pretio ſeu qualitate pro utilitate Eccleſiæ diligenter fuerint conſervanda.

Poſt ſingulos duos menſes, & in fine anni rationem reddere.

Rationem & computum dictis Archipresbytero vel ejus Vicario, & Capitulo, in fine duorum menſium, cum diſtributio ſex librarum fuerit Canonicis facienda, reddant, & faciant diligenter, ut pro illo tempore ſtatus Baſilicæ, ſive Cameræ ſciri poſſit. In fine tamen anni poſt finitum ſuum officium, infra quindecim dies vel infra tempus eis ab Archipresbytero vel ejus Vicario & Capitulo aſſignandum, de omnibus ad ſuum officium pertinentibus reddant ipſis, & faciant computum generale; ut ſtatus Eccleſiæ, quoad temporalia ſciri poſſit, & novi poſſint Camerarii ſuper omnibus informari: De quibus aſſumendis priuſquam annus Camerariorum præcedentium finiatur, eſt per Archipresbyterum, & Capitulum ſollicite providendum.

Canonicorum, qui computis interſunt, merces; abſentium pœna.

Reſidentes autem Canonici ſollicite conveniant ad computum audiendum: & ſingulis eorum, qui in computo interfuerint, & perſtiterint quouſque computus terminetur, in unoquoque computo in fine duorum menſium de Communi Cameræ ab ipſis Camerariis denarii duo dentur; in generali quoque computo faciendo, anno finito, dentur ſingulis duodecim denarii ab eiſdem. Illi vero, qui non convenerint ad computum audiendum, non ſolum non habeant, quod in ipſo computo fuerant percepturi; ſet de partitione, quæ fuerit in duobus menſibus imminentibus facienda, eorum ſingulis ſinguli duo ſolidi ſubtrahantur: De partitione quoque proximo ſequenti computum generalem, ſubtrahantur unicuique decem ſolidi, Communi Cameræ applicandi; niſi eos infirmitas, vel debilitas, ſeu injuncta ipſis Eccleſiæ negotia juſte & rationabiliter excuſarent.

Camerariis honorarium conceditur.

Ut autem ipſorum Camerariorum tam Canonicorum, quam Beneficiatorum ſollicitudo, & labor aliqualiter levigentur; in unoquoque computo in fine duorum menſium faciendo, ultra Canonici portionem, vel Beneficiati Beneficium, quæ vel quod ipſum contingit, di-

ctorum

ctorum Canonicorum ſingulos octo ſolidos, & dictorum Beneficiatorum ſingulos quatuor ſolidos percipiat unuſquiſque. Et ſi aliquem illorum in longum ab executione ſui officii contingeret impediri; alius ſibi per Archipresbyterum & Capitulum ſubrogetur, ut ceteri, juramenti vinculo aſtringendus.

Ut Baſilicæ ſtatum norint Beneficiati, ex his nonnulli computis interſint, ſoluta intereſſentibus certa mercede.

Ne autem dictos Beneficiatos lateat ſtatus Eccleſiæ, ſed ex ipſius ſtatus notitia apud Perſonas, quarum intereſt, & quæ prodeſſe valeant, poſſint ejuſdem Baſilicæ commoda procurare; ſtatuimus, quod in ſingulis computis faciendis duo Priores Presbyteri, duo Priores Diaconi & duo Priores Subdiaconi de ipſis Beneficiatis, qui præſentes tunc fuerint & potuerint, eiſdem computis debeant intereſſe, non ut vocem habentes in Capitulo, ſeu de ſtatu ipſius Eccleſiæ, vel proventuum, ſeu computationis ipſius aliquid diſponentes; & unuſquiſque ipſorum recipiat medium ejus, quod recipiet Canonicus, qui computis ipſis interſit.

Obedientiarii in poſterum nulli ſint.

Nulli de cetero in prædicta Baſilica Obedientiarii (*a*) fiant, ſicut conſueverunt hactenus fieri; ſed prædicti ſex Camerarii obedientias (*b*) exerceant univerſas, & dictorum Obedientiariorum officia fideliter exequantur, quouſque per Sedem Apoſtolicam, vel de Romani Pontificis conſcientia per Archipresbyterum & Capitulum ſuper hoc, aliud contingeret ordinari. Et ſi aliquem propter prædictorum exequutionem ab Urbe abeſſe contigerit, reliqui ſuum officium faciant; ita tamen quod ſemper tres, vel duo ad minus remaneant ad ſuum officium exercendum.

Juramenti a Camerariis præſtandi forma præſcribitur.

Cum vero ipſis Camerariis Cameræ committetur officium, præſentibus Archipresbytero vel ejus Vicario & Capitulo, jurabunt tactis Sacroſanctis Euangeliis ſub hac forma: Nos tales, ad exercendum officium Cameræ noſtræ Baſilicæ, a præſenti die uſque in annum completum aſſumpti, tactis Sacroſanctis Euangeliis, promittimus & juramus, quod officium nobis commiſſum fideliter exequemur; proventus & obventiones omnes ad dictam pertinentes ſeu pervenientes Baſilicam, pro poſſe noſtro procurabimus, ut nobis abſque diminutione integre aſſignentur; ipſoſque cuſtodiemus fideliter, & dividemus & portiones faciemus, & tam Canonicis in diſtributionibus, & aliis pro ſuis portionibus, quam Beneficiatis Chori Baſilicæ Sancti Petri pro ſuis Beneficiis, integre ſatisfaciemus de bonis ejuſdem Baſilicæ, ſeu Cameræ; & quæ reſidua fuerint, fideliter conſervabimus, juxta quod hæc omnia ſingillatim diſtincta ſunt in ordinationibus, ſeu ſtatutis factis per Sanctiſſimum Patrem Dñm Nicolaum Papam III., prout in ipſius Privilegio ſeu literis ſua Bulla bullatis plenius continetur: Exſtimationem quoque rerum aſſignandarum Canonicis, ſecundum ſtatuta prædicta pro ſuis portionibus bona fide, juxta communem valorem, ſecundum noſtram conſcientiam faciemus: Nulli Canonico, ſeu Beneficiato ſcienter de Bonis ipſius Baſilicæ dabimus, aut ipſum pro poſſe noſtro auferre, vel recipere permittemus ultra id, quod eis debetur ex præmiſſis ordinationibus, ſeu ſtatutis; & ſervabimus modum, & formam, & ordinem expreſſos ibidem: Si ſciverimus, vel non leviter crediderimus, aliquem Canonicum, ſeu Beneficiatum in percipiendo ultra quam deberet ſecundum præmiſſa ſtatuta percipere, Eccleſiam defraudaſſe; nobis pro Eccleſia ſeu Camera, quod male receptum fuerit per fraudatorem, ſi poterimus, reſtitui faciemus; vel tantum de portione ſeu Beneficio defraudatoris retinebimus, quod Eccleſia reddetur indempnis: Si non poſſemus hoc facere, quia negaret forſitan defraudator, id ad notitiam Archipresbyteri, & Capituli deducemus. Veritatem quoque dicemus abſque falſitatis amixtione cujuſquam ſuper omnibus quæ ad noſtrum ſpectant officium, Archipresbytero, & Capitulo, vel utrique ipſorum ſeparatim in omnibus, & ſuper omnibus officium noſtrum contingentibus; ex quorum taciturnitate crederemus, poſſe pati noſtram Eccleſiam detrimentum. Finito autem noſtro officio, & etiam quandocumque Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo, ſeu ſoli Capitulo, Archipresbyteratu vacante, placuerit, omnia integre reſignabimus, quæ apud nos, vel in

(*a*) Qui Sacras ædes, prædia, & alia Bona ad Baſilicam pertinentia, ex Capituli mandato procurabant, fructus inde reditusque colligendo, & Canonicis pro ſua quibuſque rata portione erogando; ii, uti quidem opinamur, *Obedientiarii* dicebantur. Rem luculentius perſpicere fas eſt, ſi *Camerariorum*, qui in hac Bulla *Obedientiariis* ſubſtituuntur, officia expendantur, & præadductum fol. 87. Innocentii III. Diploma conferatur. *De Obedientiariis* apud Monachos multa congerit eruditiſſimus Du-Cangius in Gloſſario.

(*b*) *Obedientiæ* nomen unum; ſed, teſte Cangio mox laudato, multiplex notio eſt. Ea ſiquidem vox quandoque deſignat munus ac officium omne Monaſticum, quod per obedientiam injungitur vel confertur; quo pacto Udalricus lib. 3. Conſuetudin. Cluniacenſ. cap. 1. *De Officiis*, inquit, *vel, ut regulariter loquar, Obedientiariis nondum quicquam dixi; quarum omnium cum ſit principalis Obedientia Domini Abbatis, ſit etiam principium relationis noſtræ*. At ſæpeſæpius ſumitur pro Cellis, Præpoſituris & Grangiis a Monaſteriis dependentibus, quod Monachi ab Abbate illuc mitterentur, ut earum curam gererent. In hunc ſenſum auctor vitæ S. Yſarni Abb. ſæc.6. Benedict. part.1. *Ego inquit Obedientiam, cui Languinas nomen eſt, procurabam &c.* Et Honorius Papa III. apud Matth. Pariſ. ad an. 1213. hæc habet: *Nec alicui committatur aliqua Obedientia perpetuo poſſidenda tanquam in ſua vita locetur; ſed cum oportuerit amoveri, ſine contradictione qualibet amoveatur*. Quæ de Monachis dicta ſunt, ad Clericos (horum conditione ſervata) transferre licet; & deſignatus uterque ſenſus ita in unum coaleſcere poteſt, ut munus ipſum procurandi Sacras Ædes, Poſſeſſiones, aliaque Bona ad Vaticanam Baſilicam pertinentia, *Obedientiarum* vocabulo expreſſum in hac Bulla crediderim. Adeas Innocentii III. Conſtitutionem pag. 87.

(*a*) Hæ

vel in Camera fuerint de Bonis ad Beati Petri Basilicam pertinentibus; vel aliis, qui ab eis ad hoc fuerint deputati: Et Basilicam ipsam reddemus indempnem de omni eo, in quo ex certa nostra scientia, tam a nobis quam ab aliis ipsa Basilica per nostram malitiam, sive fraudem dampnificata fuisset: Fidelem quoque rationem seu computum, juxta quod in prædictis statutis ordinatum est, de omnibus faciemus. Sic nos Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Statuimus, quod de cetero nullus Canonicus admittatur ad residentiam in eadem Ecclesia faciendam, nisi de verbo ad verbum in Capitulo ejusdem Basilicæ, sub forma infrascripta præstiterit juramentum, exceptis existentibus infra tempora pubertatis; qui statim postquam ad illam devenerint, illud præstent: quod si præstare forsitan recusarent; nec habeantur pro residentibus, nec morari permittantur in ipsius Basilicæ Capitulo, vel in Claustro. Nulli quoque portio concedatur, aut detur, nisi prius sub forma juraverit infrascripta. Processu tamen temporis in forma juramenti Canonicorum, Camerariorum & Beneficiatorum alia Capitula adjici poterunt & adjungi, prout secundum emergentes eventus & casus, animarum salute ac præfatæ Basilicæ utilitate pensatis, Romano Pontifici vel de ipsius conscientia, Archipresbytero & Capitulo videbitur expedire. Forma autem hæc est: Ego talis Basilicæ Principis Apostolorum Canonicus, juro & promitto, quod fidelis ero Beato Petro, necnon & dictæ Basilicæ ipsius Principis Apostolorum de Urbe: Possessiones, & jura, & bona tam immobilia quam mobilia ad ipsam Basilicam pertinentia, adjutor ero bona fide ad conservandum, custodiendum, & defendendum, salvo meo ordine: Nec Basilicam ipsam in prædictis rebus, & juribus scienter dampnificabo, seu pro posse meo dampnificari permittam: De bonis ipsius Ecclesiæ nihil, sive magnum sive parvum fuerit, scienter malitiose percipiam seu recipiam ultra id, quod de bonis ipsis habere ac recipere mihi licet: Et si forsan per ignorantiam, sive fraudem, vel alias quocumque modo aliquid de Bonis ipsis ultra id quod mihi licet, reciperem vel haberem; si postquam pro certo cognovero, me aliquid illicite recepisse vel etiam habuisse, reddam Basilicam prædictam indempnem, & id restituam infra mensem; reatum perjurii non incurram. Si scivero vel cognovero, aliquem in bonis mobilibus vel immobilibus velle ipsam Basilicam defraudare vel etiam defraudasse; volentis conatus impediam, si potero bono modo: Et si eadem Ecclesia fuerit defraudata; illud quatenus absque meo periculo fieri poterit, dampni consideratione pensata, Archipresbytero seu Capitulo vel illis manifestabo personis, per quas indempnitati Ecclesiæ utilius consuli posse credam: Secretum Archipresbyteri & Capituli, quod secretum esse cognovero, ad dampnum Ecclesiæ me sciente nemini revelabo: Sed & nulli pandam aliquid quod ab eisdem Archipresbytero, vel ejus Vicario, & Capitulo, seu a solo Archipresbytero vel a solo Capitulo, dictis Archipresbytero & ejus Vicario ab Ecclesia eadem absentibus, injunctum michi fuerit secretum servandum sub secreto Capituli, vel sub fide præstiti juramenti: in hoc tamen Archipresbyterum non includo, quin sibi revelem, cum ei secreta Capituli minime sint celanda: Ipsius Archipresbyteri, & Archipresbyteratus jurisdictiones & jura, quantum in me fuerit, scienter nec imminuam, nec infringam: Ordinationes & Statuta facta per Sanctissimum Patrem Dominum Nicolaum Papam Tertium, illa videlicet, in quibus inter cetera continentur institutio sive plantatio triginta Beneficiorum Chori Basilicæ Sancti Petri; augmentum numeri Canonicorum usque ad triginta inclusive; & ordinatio Anniversarii, & trium Missarum celebrandarum pro anima Summi Pontificis supradicti, prout in ipsius Privilegio, seu literis sua Bulla bullatis (a) plenius continetur; quoad numerum portionum, & valorem, seu quantitatem ipsarum; numeri dictarum portionum, & Canonicorum augmentum: Institutionem Beneficiatorum Chori Basilicæ S. Petri, & ipsorum numerum, & quantitatem Beneficiorum suorum, jurisdictionem in Beneficiatos eosdem: casus in quibus sunt bona Cameræ applicanda, & Canonicis, seu Beneficiatis non danda, & immobilia bona emenda pro facultatibus Ecclesiæ ampliandis, quantum in me fuerit inviolabiliter observabo, & nullo unquam tempore veniam contra ea. Et ut breviter omnia comprehendam; non ero in consilio, aut in facto, quod ordinationes, seu statuta prædicta, vel aliquod ex eis etiam quoad alia quæ continentur in eis a Capitulo ejusdem Basilicæ immutentur, vel ipsum Capitulum veniat contra ea: Quin potius si opus fuerit, pro posse meo opem & studium adhibebo, quod ab ipso Capitulo serventur, & minime negligantur. Anniversaria in ipsa Ecclesia hactenus statuta, vel in posterum statuenda quoad dicendum Missas, & cetera officia pro Defunctis, & distributionem denariorum faciendam

Nulli Canonicorum residentia, aut Portio conceditur, nisi sub concepta quadam forma pridem juraverit.

Juramenti formulam inserit.

(a) Hæ Literæ apud S. Petrum 5. Kal. Martii secundo Pontificatus anno editæ, præsentem Constitutionem proxime sequuntur.

(a) De

ciendam in eis, quantum in me fuerit procurabo, quod a Capitulo, juxta quod fuerint ordinata, fiant perpetuo & nullatenus omittantur; & specialiter, quod ordinatum est de tribus Missis per tres Presbyteros Beneficiatos, & totidem Ministros Beneficiatos, cum præcedentibus vigiliis diebus singulis celebrandis in altari, quod ad honorem Sancti Nicolai idem Sanctissimus Pater in eadem Basilica construi fecit & erigi (*a*); & de singulis sex denariis proven. prædictis singulis Presbyteris celebrantibus, & singulis tribus denariis dictis tribus Ministris diebus singulis de Camera exhibendis; & de una Missa conventuali cum præcedentibus vigiliis dicenda semel in Anno, scilicet, in die Anniversarii ejusdem Summi Pontificis post obitum suum annis singulis a Canonicis & Beneficiatis dictæ Basilicæ, & decem libris proven. tunc distribuendis inter Canonicos & Beneficiatos eosdem; nec non & Anniversariis Patris, & Matris, Patrui, & duorum Fratrum suorum, & de denariis distribuendis in eis, prout in instrumento publico inde confecto plenius continetur. Nullum de cetero Canonicum ad residentiam in ipsa Ecclesia faciendam, seu ad portionem percipiendam admittam, nisi prius sub hac eadem forma coram ipso Capitulo de verbo ad verbum tactis Sacrosanctis Euangeliis præstiterit juramentum; præterquam si aliquis infra annos pubertatis admitteretur ad residentiam faciendam. Sic Deus me adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Forma quoque juramenti, quam a Beneficiatis Chori Basilicæ Sancti Petri, & ab eorum successoribus in perpetuum præstari statuimus, & etiam ordinamus, hæc est: Ego talis Beneficiatus Chori Basilicæ Sancti Petri, tactis Sacrosanctis Euangeliis, juro & promitto, quod fidelis ero Beato Petro, & Basilicæ ipsius Principis Apostolorum de Urbe, nec non & fidelis ero secundum ea, quæ continentur in ordinationibus factis per Sanctissimum Patrem Dominum Nicolaum Papam Tertium, Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ supradictæ, in hiis scilicet, in quibus ipsi Archipresbytero sive Capitulo tenentur juxta seriem & modum ordinationis ipsius: Possessiones & jura, bona tam mobilia, quam immobilia ad ipsam Basilicam pertinentia, adjutor ero bona fide ad conservandum, custodiendum, & defendendum salvo meo ordine: Nec Basilicam ipsam in prædictis rebus, & juribus scienter dampnificabo, seu pro posse meo dampnificari permittam: De bonis ipsius Ecclesiæ nichil, sive magnum fuerit sive parvum, scienter malitiose percipiam, seu recipiam ultra id, quod de bonis ipsis habere, ac recipere michi licet: Et si forsan per ignorantiam, sive fraudem, vel alias quocumque modo aliquid de bonis ipsis ultra id, quod michi licet, reciperem vel haberem; si postquam pro certo cognovero me aliquid illicite recepisse vel etiam habuisse, reddam Basilicam prædictam indempnem; & id restituam infra mensem, reatum perjurii non incurram. Si scivero, vel cognovero aliquem in bonis mobilibus vel immobilibus velle ipsam Basilicam defraudare, vel etiam defraudasse, volentis conatus impediam, si potero, bono modo: Et si eadem Ecclesia fuerit defraudata, illud quatenus absque meo periculo fieri poterit, dampni consideratione pensata, Archipresbytero, seu Capitulo, vel illis manifestabo Personis, per quas indempnitati Ecclesiæ utilius consuli posse credam. Secretum Archipresbyteri & Capituli, quod secretum esse cognovero, ad dampnum Ecclesiæ me sciente nemini revelabo: Set & nulli pandam aliquid, quod ab eisdem Archipresbytero vel ejus Vicario & Capitulo, seu a solo Archipresbytero vel a solo Capitulo, prædictis Archipresbytero, & ejus Vicario ab eadem Ecclesia absentibus, injunctum michi fuerit secretum servandum, sub secreto Capituli, vel sub fide præstiti juramenti: in hoc tamen Archipresbyterum non includo, quin sibi revelem, cum ei secreta Capituli minime sint celanda: Ipsius Archipresbyteri, & Archipresbyteratus jurisdictiones & jura, quantum in me fuerit, scienter nec imminuam, nec infringam. Ordinationes, Statuta omnia facta per Sanctissimum Patrem Dominum Nicolaum Papam III., illa videlicet, in quibus inter cetera continetur institutio, sive plantatio triginta Beneficiatorum Chori Basilicæ Sancti Petri; augmentum numeri Canonicorum usque ad triginta inclusive; & ordinatio Anniversarii, & trium Missarum celebrandarum pro anima Summi Pontificis supradicti, prout in ipsius Privilegio, seu litteris sua Bulla bullatis plenius continetur; quoad taxationem Beneficii mei, modum & formam in dicta Basilica residendi & deserviendi in Divinis Officiis, & percipiendi distributiones, vel Beneficium meum: Nec non & quoad potestatem & auctoritatem Archipresbyteri & Capituli, simul vel separatim, & ut ubi distinguitur; & omnia & singula, quæ statum meum, & aliorum Beneficiatorum circa institutionem, destitutionem, correctionem, reformationem status Beneficiatorum, ordinationem,

Alia Juramenti forma pro Beneficiatis.

(*a*) De Ara Sancti Nicolai nomine dedicata, in proximo Diplomate sermo est.

(*a*) Vit

nationem, vacationem Beneficiorum ex lapſu temporis, vel alias, & quæcumque alia Beneficiatorum ſtatum contingentia ſunt inibi ordinata. Et ut breviter omnia comprehendam, non ero in conſilio, aut in facto, quod ordinationes ſeu ſtatuta prædicta, vel aliquid ex eis a Capitulo, vel Beneficiatis aliquatenus immutentur, vel ipſum Capitulum, ſeu Beneficiati veniant contra ea; quin potius, ſi opus fuerit, opem & ſtudium, quantum in me fuerit adhibebo, quod a prædictis ſerventur, & minime negligantur. Anniverſaria in Eccleſia hactenus ſtatuta, & in poſterum ſtatuenda, quoad dicendum Miſſas, & cetera officia pro Defunctis, quantum in me fuerit ſtudium, ſi opus erit, dabo & operam, quod a Capitulo, & Beneficiatis ipſis fiant perpetuo & nullatenus omittantur, juxta quod fuerit ordinatum; & ſpecialiter, quod ordinatum eſt de tribus Miſſis per tres Presbyteros Beneficiatos, & totidem miniſtros Beneficiatos, cum præcedentibus vigiliis diebus ſingulis celebrandis in Altari, quod in honorem Sancti Nicolai idem Sanctiſſimus Pater in eadem Baſilica conſtrui fecit & erigi; & de ſingulis ſex denariis proven., prædictis ſingulis Presbyteris celebrantibus, & ſingulis tribus denariis dictis tribus Miniſtris diebus ſingulis de Camera exhibendis; & de una Miſſa Conventuali cum præcedentibus vigiliis dicenda ſemel in Anno, ſcilicet in die Anniverſarii ejuſdem Summi Pontificis poſt obitum ſuum annis ſingulis a Canonicis & Beneficiatis dictæ Baſilicæ, & decem libris proven., tunc diſtribuendis inter Canonicos & Beneficiatos eoſdem; nec non & Anniverſariis Patris, Matris, Patrui, & duorum Fratrum ſuorum. Studium quoque ſi opus erit, quantum in me fuerit, dare curabo & operam, quod nulli Beneficiato Chori Baſilicæ Sancti Petri Beneficium aſſignetur, nec ad reſidentiam, ſeu Chorum, vel diſtributiones aliquatenus admittatur, niſi prius ſub hac eadem forma coram Capitulo præfatæ Baſilicæ de verbo ad verbum, tactis Sacroſanctis Euangeliis, præſtiterit juramentum. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Euangelia. Cum autem, prædicti Beneficiati Chori Baſilicæ Sancti Petri, non ſolum principaliter, ſed quaſi penitus ad hoc tantum ex præſenti ordinatione ad prædictam Baſilicam aſſumantur, ut in Divinis Officiis, tam Diurnis quam Nocturnis, pro vivis & mortuis, in eadem Eccleſia decantandis, ipſi Baſilicæ, & Choro eidem ſtudeant jugiter & continue, prout Dominus dederit, deſervire; ſtatuimus, & ordinamus perpetuis temporibus obſervandum, quod nullus Beneficiatus percipiat, ſeu jus percipiendi habeat ſuum Beneficium triginta librarum, ſeu aliquid de ipſis triginta

XVI. *Beneficiatis qui reſident, ac Choro interſunt Portio conceditur.*

libris, niſi reſidens in ipſa Baſilica fuerit, & in horis Canonicis deſervierit juxta modum inferius annotandum, exceptis caſibus infraſcriptis. Beneficiatus autem in ipſa Eccleſia reſidens habeatur illo die, quo pernoctaverit infra clauſtrum Canonicæ ſupradictæ; infra quod clauſtrum cuncti Beneficiati morentur in domibus pro ipſorum habitatione eis, prout ordinatum eſt vel ordinabitur, aſſignandis. Hoc autem ordinamus & volumus obſervari, quod ſi abſque licentia ejus, qui ad hoc fuerit deputatus, extra dictam Canonicam, ſive clauſtrum Beneficiatum ex quacumque cauſa contingeret pernoctare, nichil de diſtributionibus cotidianis, ſeu Beneficio ſuo percipiat quouſque in ipſa Eccleſia reſidens, in horis omnibus abſque perceptione aliqua deſerviat tot diebus, quot abſque licentia pernoctaverit extra clauſtrum, ut ſic non ſolum dierum & noctium, quibus extra pernoctaverit, ſet etiam tot * dierum & noctium diſtributiones amittat, in quibus deſervire nichilominus teneatur. Illi tamen, qui ex quacumque cauſa abſque licentia pernoctationes hujuſmodi frequentarent, pœnæ graviori ſubdantur: Proviſo, quod ſi hoc fieret ex cauſa inhoneſta, illicita ſive turpi, ſic pernoctantes, prout meruerint acerbiſſime puniantur. Si qui etiam Beneficiati eſſent notabiliter negligentes, aut etiam defectivi in non deſerviendo Eccleſiæ in horis Canonicis ſive Choro, præter pœnas in hac ordinatione contentas; dure, prout expedire videbitur, puniantur & etiam caſtigentur. De prædictis autem triginta libris, viginti libræ proven. vel circiter in horis diſtribuantur hoc modo. Unuſquiſque Beneficiatus diebus ſingulis tam ferialibus quam feſtivis, in Miſſis & in Horis certo ingrediens tempore, & perſiſtens, ſicut ſupra de Canonicis ſerioſius eſt expreſſum, percipiat infraſcripta. Percipiat itaque in Matutinis duos denarios: In prima unum: In Miſſa tres: In tertia unum: In ſexta unum: In nona unum: In Veſperis duos: In Completorio unum: In Quadrageſima vero unus denarius adimatur a Veſperis, & Completorio adjungatur; ita quod unum denarium in Veſperis, & duos in Completorio percipiat unuſquiſque. In omnibus autem horis ſupradictis, Feſtivitatibus & diebus, in quibus diſtributionibus Canonicorum eſt additio facienda, & Beneficiatorum diſtributionibus fiat additio, ſed in diſpari quantitate: In quinque ſiquidem horis Feſti Apoſtolorum Petri & Pauli, in quibus uniuſcujuſque Canonici diſtributioni decem denariorum additio fieri debet, Beneficiato cuilibet in eiſdem horis, ſex denarii adjungantur: In aliis vero ſeptem Feſtivitatibus, in quarum quatuor Horis, ſingulis Cano-

Pœna contra non reſidentes, & incurioſos.

* *Al.* totidem.

XVII. *Quota Portionis diviſio ſingulis Horis Canonicis reſpondeat.*

Quo tempore, ac methodo, diſtributiones aliquando concedantur uberiores.

Canonicis ſeptem, & in Miſſa octo denariorum eſt additio facienda; quatuor denarii in ipſis horis ſingulis Beneficiatis addantur. In aliis quoque Feſtivitatibus, & diebus, in quibus in duabus horis cuilibet Canonico duo denarii adjunguntur; in eiſdem duabus horis cuilibet Beneficiato unus denarius adjungatur. Et quia inter Feſtivitates, & dies prædictos, dies aliqui computantur, in quibus Vigiliæ non præcedunt, in ipſis diebus in Miſſis denarii duo dentur. In ſingulis quoque Vigiliis Beatæ Virginis, quæ cantantur diebus Veneris, ſi feſtum novem lectionum non occurrat, a Dominica prima poſt Penthecoſten uſque ad Dominicam de Adventu, & ab Octavis Epiphaniæ uſque ad Dominicam de Paſſione; ſingulis Beneficiatis præſentibus, vel qui pro præſentibus ſunt habendi, de Camera præter alia, denarius unus detur.

XVIII. Beneficiati, qui aut infirmitatis motivo, aut ob Eccleſiæ ſervitium a Choro abſunt, præſentibus accenſentur.

Caſus autem, in quibus Beneficiati pro reſidentibus & in horis Canonicis deſervientibus, etiamſi non deſerviant, ſunt habendi; ſunt infirmitas, debilitas, indecentia propter ligaturas, & hujuſmodi, ſumptio Medicinæ, & minutio ſanguinis, prout & ſicut de Canonicis eſt prædictum. Beneficiati quoque morantes extra Clauſtrum dictæ Canonicæ pro prædictis caſibus, cum licentia Archipresbyteri vel ſui Vicarii, integre percipiant diſtributiones horarum: necnon & quando de mandato Archipresbyteri, vel ejus Vicarii pro ſervitiis Eccleſiæ ipſos abeſſe contingeret ab Eccleſia, vel ab horis: & tunc circa expenſas poterit temperamentum & moderamen haberi, ſicut de Canonicis eſt præmiſſum.

Unionem Beneficiorum, quæ aut reſidentiam, aut Chori ſervitium impediunt, omnino interdicit.

Ne autem Beneficiatorum miniſteriis ſeu ſervitiis Chorum ipſius Baſilicæ, vel ipſam Baſilicam diutius contingeret defraudari; ſtatuimus inviolabiliter obſervandum, ut quicumque Beneficiatus, receperit aliquod Eccleſiaſticum Beneficium, ſive Curam animarum habeat ſive non, in quo de jure eum oporteret, vel de facto etiam perſonaliter reſidere, & eum a tali reſidentia conſuetudo juſte & rationabiliter nullatenus excuſaret; eo ipſo, abſque monitione, ſententia, judicio, vel proceſſu, in ipſa Baſilica Beneficium ſuum vacet, alii libere conferendum. Beneficiatorum quoque Beneficia, ſi qua talia forſan haberent eo tempore, quo in Beneficiatos ejuſdem Baſilicæ admittuntur; pro renunciatis habeantur ab eis, & vacent, & intelligantur ipſo jure vacare, per illos ad quos illorum collatio pertinet libere ordinanda. Illa tamen Beneficia eos retinere, & recipere minime prohibemus, quæ ipſius Baſilicæ reſidentiam, ſeu Chori ſervitium nullatenus impedirent.

Pœnæ contra non reſidentes.

Si quis autem de Beneficiatis prædictis ab ipſa Baſilica continue abſentaverit ſe per annum, ab Archipresbytero vel ejus Vicario licentia non obtenta; eodem anno elapſo, ipſo jure, & eo ipſo abſque monitione, ſententia, judicio, vel Proceſſu in eadem Eccleſia Beneficium ſuum vacet, & pro renunciato habeatur ab eo, & alii conferatur. Contra eum tamen procedi poſſit nichilominus infra annum ad amotionem perpetuam, vel ſuſpenſionem ad tempus; prout utilitas Eccleſiæ ſuggeret, & juſtitia ſuadebit.

Infra tres menſes a die vacationis, inſtet Capitulum pro electione Archipresbyteri.

Ne autem diutius Baſilica ipſa vacet Archipresbyteri regimine, quo multum dinoſcitur indigere; ſtatuimus, ut infra tres Menſes a die vacationis, Capitulum ipſius Romano Pontifici ſupplicet reverenter, ut ſecundum providentiam, & beneplacitum Apoſtolicæ Sanctitatis, aliquem de Sacroſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalibus in Archipresbyterum dignetur concedere Baſilicæ ſupradictæ.

Ex Canonicis et Beneficiatis, qui Altari inſerviant, eligantur.

Juxta numerum Canonicorum in eadem Baſilica reſidentium, eſt per Archipresbyterum vel ejus Vicarium, & Capitulum ſollicite providendum, qui & quot Canonici ad Sacerdotium, & Diaconium, & Subdiaconium fuerint promovendi; ne reperiri poſſit in ea defectus notabilis Miniſtrorum. Illi ergo quibus injunctum fuerit, ut ad Ordines ſuperiores aſcendant; obediant reverenter: & ſi pertinaciter recuſarent; prout rationabile fuerit, puniantur. Statuimus, quod omnes ſupradicti triginta Beneficiati ſint in ſacris Ordinibus conſtituti; ſex dumtaxat exceptis, qui poterunt in minoribus Ordinibus deſervire: de dictis autem triginta, duodecim in Sacerdotes, ſex in Diaconos, & ſex in Subdiaconos ordinentur; & ad prædictorum ſuſceptionem Ordinum, ſi oportuerit compellantur; vel in ipſis jam conſtituti Ordinibus aſſumantur.

XIX. Canonicorum ac Beneficiatorum habitum in Choro geſtandum deſcribit.

Quoniam compoſitus habitus, & honeſtus ſtatum ſatis ordinis Clericalis exornat; ſtatuimus, quod omnes Baſilicæ ſupradictæ Canonici in Eccleſia & in Choro, quando Divina Offitia celebrantur, & etiam aliis horis præſertim in publico, cum eſt ibi advenientium multitudo, habitum habeant uniformem; a Vigilia ſcilicet omnium Sanctorum uſque ad Sabbatum Sanctum, ſuper ſuccas (*a*) lineas

(*a*) Vir Clariſs. Dominicus Georgi tom. 1. Liturg. Rom. Pontif. lib. 2. cap. 2. num. 15. *Succas* interpretatur *Camiſiam lineam* ſeu *Rochettum*: idque ex Jacobi Card. Cajetani Romano Ordine Ms. in Bibliotheca Card. Imperialis, probabiliter evincit. Veſtes enim ſive habitus Cardinalium ad menſam cum Pontifice accumbentium Feria V. in Cœna Domini ſic deſignat Ritualis hic Liber Ms.: *Cardinales vero omnes tam ſeculares quam regulares habebunt cottas cum ſuccis ſive camiſiis albis*. Alia complura ejuſdem Romani Ordinis Ms. teſtimonia ad rem ſpectantia apud prælaudatum de Rom. Pont. Liturg. Scriptorem eruditiſſimum licet percurrere. Ceterum cum in autographis Nicolai III. Literis, & in citato Romano Ordine Ms. *Succas* luculenter habeamus;

lineas deferant Capas nigras de fagia fimplices, vel fi voluerint, foderatas a cingulo vel circa ex parte anteriori fifas inferius, & apertas (*a*): Deinde vero ufque ad Feftum omnium Sanctorum lineis Togis fuperpelliciis (*b*), five Cottis abfque Capis utantur (*c*); quod & hactenus, ut accepimus, fieri confuevit. Sive autem pauci effent in Ecclefia, five nulli, nunquam appareant in eadem, quin faltem fuccas habeant, & fuper eas clamides (*d*) ante pectus, vel poft collum annexas; licet gratius nobis effet, quod femper in eo, quem geftant in Choro, habitu apparerent. Beneficiati autem nullo tempore appareant in Ecclefia præterquam in habitu Chori, quem omnino fimilem cum Canonicis omni tempore habeant, fuccis, & Capæ apertura exceptis. Ipfi namque fuper claufa veftimenta, claufas Capas habeant, non apertas, modica dumtaxat in fine Capæ, & ante pectus apertura dimiffa, per quam brachium poffit extrahi juxta morem.

Ad horas Canonicas pulfentur Campanæ pro Officii folemnitate.

Ad omnes horas Canonicas campanæ pulfentur plures, vel una, ficut hora ex more requirit; follempnius tamen, & prolixius in diebus follempnibus, & feftivis, & in follempnibus Anniverfariis ad devotionem Populi excitandam. Ad Matutinas fic tempeftive pulfetur, quod diftincte ad intelligentiam quæ legenda fuerint, legi poffint; & quæ cantanda cantari.

XX. Quæ ad Chori difciplinam pertinens, decernit.

Miffæ quoque, ac omnia Divina Officia, tam pro vivis, quam pro Defunctis in ipfa decantanda Ecclefia, vel legenda non dicantur per fincopam, vel tranfcurfum, fet a Canonicis & Beneficiatis, quantum eis Dominus dederit, ftudiofe celebrentur pariter, & devote. Miffæ omnes Conventuales, feftivæ, feriales, & etiam pro Defunctis, omnefque horæ Canonicæ, & Anniverfaria cum cantu peragantur, & nota; In Parafceve tamen fiat, quod fieri confuevit. In omnibus Miffis Conventualibus Diaconus, & Subdiaconus facris induti veftibus, prout utriufque ordo requirit, miniftrent Presbytero celebranti. Omnia quoque fiant follempniter plus, vel minus, juxta quod exigunt fefti celebritas, diei, ac temporis qualitas, follempnis Anniverfarii conditio ex Beneficii perceptione majoris. Silentium a Canonicis, & Beneficiatis fic in Choro obfervetur cum Divina Officia celebrantur, quod nec ftrepitus, five vociferatio ibi fiat, nec per verba inutilia mens a devotione Divini Officii retrahatur. Si quis tamen de hiis, quæ ad Officium, vel Minifterium pertinent, feu aliis utilibus focio loqui vellet, breviter & filenter hoc faciat, ut impediri, feu turbari propterea Divinum Officium non contingat. Ad incenfandum Altare, cum hoc ex more fuerit faciendum, non in Capa lanea, fed ferica, quæ Pluviale dicitur, Sacerdos accedat.

Inter Canonicos primum occupent locum presbyteri, alterum Diaconi, poftremum Subdiaconi: quod idem inter Beneficiatos fervandum.

Ordinamus, quod juxta ftatutum felicis recordationis Gregorii Papæ VIIII. de cetero, quo ad jam receptos a tempore prædictæ ordinationis, quam fecimus, cum in eadem Bafilica Archipresbyteratus officio fungebamur, & recipiendos in ipfa obfervetur, ut Presbyteri primum locum, Diaconi fecundum, Subdiaconi tertium obtineant, tam in Capitulo quam in Choro, etiam fi pofterius admittantur. Et hoc idem inter Beneficiatos volumus obfervari; non tamen mixtim inter hos & illos hæc confideratio locum habet; cum ut dictum eft, Canonici omnes in Choro fint Beneficiatis omnibus præferendi, nec inter hos, & illos fit intercalaris facienda mixtura.

---

mus; *Camifia vero alba*, feu *Tunica linea* in plerifque veteribus monumentis perinde fit ac lineum indumentum, quod *Roquetum* vocant; deceptum credamus oportet Ludovic. Thomafinum, qui part. 1. lib. 2. cap. 52. num. 5. vet. & nov. Eccl. Difciplinæ in hac ipfa Bulla *Saccos* potius, quam *Succas* legendum autumat, eoque vocabulo denotari exiftimat fuperpelliceum manicis truncatum, pluribus in locis hodieque ufitatum, tametfi ab Aquenfi Concilio an. Chr. 1585. rejectum.

(*a*) Defcriptam hoc in loco veterem Cappam, ab ea quam nunc geftamus, parum differre (colore excepto) cenfemus. Illam quippe fuiffe pallium adinftar Pluvialis, ipfemet Pontifex Nicolaus III. in hoc Diplomate fubindicat, dum paulo infra fic decernit: *Ad incenfandum Altare, ... non in capa lanea, fed ferica, quæ Pluviale dicitur, Sacerdos accedat*. Color omnino diffimilis; antiquior enim cappa, ut vidimus, nigri fuit coloris: Quæ autem a Vaticano D. Petri Clero hactenus deferuntur Cappæ violacei coloris, etfi vetuftiffimæ non fint, earum tamen ufus faltem a Nicolai V. Pontificatu in ejufdem Apoftolorum Principis Bafilica obtinuit; quemadmodum ex Bulla ipfius Nicolai V. fuo loco producenda fatis liquet.

(*b*) Clericos ad Officia Divina pergentes indumentum quoddam, ex pellibus (uti quidem videtur) confectum antiquitus geftaffe, innuit Synodus Colonienfis anno 1260. celebrata, & Canonicis vetans, Ecclefiam ingredi *fine chorali pellicio vel vefte Canonicali fub fuperpellicio*. Quæ igitur pellicio fuperpofita erat linea veftis, fuperpelliceum dicebatur, five Cotta. Infpiciatur fuprarelatum Alexandri IV. Diploma, quo Summus Pontifex præcipit, ut Canonici & alii Ecclefiarum Urbis Clerici *Superpelliceis five Coctis induti* ad Vaticanam D. Petri Bafilicam die 25. Aprilis accedant.

(*c*) Choralibus indumentis in hac Bulla recenfitis, non abfimilia fore judicamus ea, quæ tum Canonici tum Beneficiati Lateranenfis Bafilicæ geftabant, & quæ in Conftitutionibus eorumdem Canonicorum a Gregorio XI. confirmatis, evulgatifque a Mabillonio tom. 2. Mufei Italici, fic defcribuntur: *Ab illa hora fefti omnium Sanctorum quando incipiunt Vefperæ pro commemoratione Defunctorum ufque ad vigilias Refurrectionis Dominicæ quilibet Canonicus ftet indutus cum Sajetta feu Rocchetto, cappa nigra ex* (fort. &) *almucia de grifis, feu de variis; Beneficiati vero & Cappellani qui fervire tenentur in Choro, indutas deferant cappas nigras cum fuperpelliceo feu cotta & almucias de fquillis nigris: Sed fi Beneficiati & Canonici maluerint Capucia nigra parva fine becchis, five almucias rotundas nigri coloris fubtus cappas portare fine aliis almuciis, hoc eis concedimus. In vigilia Pafchæ ftatim quando* Alleluja, *verbum lætitiæ decantatur, exuunt nigras cappas luctuofa pænitentiæ tempora defignantes: & fuperpelliceas feu albas cottas induant fupernæ vitæ gaudia defignantes, ufque ad feftum Sanctorum omnium illa feu illas deponentes cum almuciis fupradictis*. Legefis doctiffimi Petri Moretti Difceptationem de Ritu variandi Chorale indumentum in folemnitate Pafchali.

(*d*) Quodnam indumenti genus Clamides hic memoratæ? Pallii feu Cappæ genus, a chorali Cappa diftinctum, utrimque claufum, in fuperiori parte plicatum, in ima vero latum defignare videntur.

(*a*) Seu

XXI. Præsentium Statutorum lectio bis quotannis habeatur; statuta iis qui adsunt mercede; absentibus pœna imposita.

mixtura. Et ne contentorum in ordinatione præsenti quicquam oblivio deleat; statuimus & ordinamus, quod anno quolibet ordinationes & statuta præsentia Canonicis & Beneficiatis omnibus in ipsius Basilicæ Capitulo, propter hoc insimul congregandis per aliquem ex Canonicis, duabus vicibus perlegantur. Ad lectionem autem hujusmodi tam Canonici, quam Beneficiati sollicite studeant convenire: quæ fiat in hebdomada post primam Dominicam Quadragesimæ, & in hebdomada sequenti primam Dominicam de Adventu diebus, qui ad hoc magis accomodi videbuntur: Exponatur quoque si oportuerit propter non intelligentes aliquos lectio hujusmodi in vulgari. Singulis vero Canonicis convenientibus, & usque ad finem persistentibus lectionis, a Camerariis de Camera duodecim dentur denarii, & Beneficiatorum unusquisque sex denarios percipiat ab eisdem. Puniantur autem hoc modo, qui ad hujusmodi non convenerint lectionem; Canonico scilicet quatuor solidi, & Beneficiato duo solidi de proximis eis dandis portionibus, seu distributionibus adimantur. Statuimus, ut in singulis septimanis tres ex Canonicis edomadarii vel septimanarii, scilicet Presbyter, Diaconus, & Subdiaconus, & in eisdem ordinibus totidem ex Beneficiatis ad ministrandum in Missis Conventualibus assumantur: Canonici siquidem ad ministrandum Altari Majori, cum Cardinalem in ipso contingeret celebrare; nec Beneficiatus aliquis ad ipsius Altaris Ministerium admittatur: Ipsi etiam edomadarii Canonici ministrent in Missis Conventualibus, diebus Dominicis, & festivis sollempnibus quæ occurrent, in illis præsertim, in quibus juxta præsentem ordinationem est certa cotidianis distributionibus denariorum additio facienda, & in sollempnibus Anniversariis, quæ ratione majoris percepti Beneficii sunt sollempniter celebranda: Beneficiati quoque ad ministrandum in Missis ceteris, quæ pro vivis & mortuis occurrerint decantanda. Possint etiam in ipsis Canonici ministrare; & Beneficiatus, cum hoc edomadario placeret *, in eo Canonico sui Ordinis cedere teneatur. Quod si plures Conventuales Missæ duabus interdum occurrerint celebrandæ; juxta prædictam distinctionem festivitatum & dierum, de Canonicis & Beneficiatis provideatur attente, ut nullus sit defectus in eadem Basilica Ministrorum. Si vero Canonicus infirmitate, seu debilitate excusabili non detentus, in septimana sua prædictis diebus in ordine suo non deserviret Altari, nec hora competenti efficaciter procuraret, pro se Canonicum alium deservire; si Missæ illi eum non ministrantem interesse con-

Stato tempore Canonici et Beneficiati Altari ministrent.

* Suppl. Canonico.

Qui per se ipsum inservire nequit, alium sufficiat; secus, pœnam incurrat.

tingeret, nichilominus illius Missæ distributionem amittat: Si vero abesset a Missa, & illam amittat, & tantumdem sibi de proventibus suis adimatur, Cameræ applicandum. Hoc idem de Beneficiato per omnia mandamus, & volumus observari. Quantumcumque tamen hujusmodi pœnæ procedant, Basilica non est debito ministerio defraudanda; unde prædictis deficientibus, sequentes edomadarii ipsorum teneantur supplere defectum, non tamen deficientes a dictis pœnis propterea excusentur. De Anniversariis autem præteritis seu statutis hactenus, & de cetero in dicta Basilica statuendis, sic duximus ordinandum; ut denarii, qui distribuendi fuerint in ipso Anniversario, inter Canonicos & Beneficiatos ut infra proximo dicitur, dividantur. Tot enim fiant partes ex ipsis, quot Canonici, & Beneficiatorum binarii fuerint in Anniversario ipso præsentes, & unicuique Canonico in Anniversario præsenti una de dictis partibus, & similiter unicuique Beneficiato præsenti medietas unius partis tantummodo assignetur, ut Canonicus partem duplo habeat Beneficiato majorem: & sic totalis pecunia Anniversario deputata inter Canonicos & Beneficiatos præsentes in Choro, & qui pro præsentibus in Choro juxta hujus ordinationis seriem sunt habendi, sive hos solos vel illos, si sint absentes ceteri, dividatur. Hoc idem fiat per omnia de denariis, qui die aliquo ex devotione fidelium ad ipsam Basilicam mitterentur pro decantandis semel vel diebus aliquibus, vigiliis vel officiis pro Defunctis, seu pro speciali reverentia aliis Divinis Officiis quibuscumque. Si qui autem denarii Beneficiatis darentur quasi in communi, ut sive pro vivis, sive pro Defunctis die aliquo uno, vel pluribus Divinum officium facerent hoc vel illud, illos recipere poterunt Camerariis assignandos, & inter ipsos, & Canonicos dividendos, sicut supra proximo est expressum. Et ea, quæ Beneficiatos recipere contigerit de præmissis, in dictis triginta libris quas pro suis debent percipere Beneficiis, nullatenus computentur. Non computentur & etiam viginti septem denarii, quos cotidie debent percipere sex Beneficiati; tres scilicet Presbyteri, & tres Ministri, unusquisque scilicet Presbyter sex denarios, Minister suus tres; ad hoc assumendi edomadarii singulis septimanis ad celebrandum cotidie tres Missas, & vigilias in vita nostra, & etiam totidem Missas & Officium Defunctorum pro animæ nostræ remedio, postquam de hac luce contigerit nos migrare; quod alibi per Archipresbyterum & Capitulum est seriosius ordinatum; & hoc in similibus, si similis occurret ordinatio, de cetero observetur. Non computentur etiam denarii, quos Canonicorum

XXII. Quæ ex Anniversariis obveniunt emolumenta, inter Canonicos et Beneficiatos, servata dupli proportione, dividantur.

Idem de oblationibus nonnullis, judicium esto.

Mox recensita emolumentorum distributio, & qui Beneficiatis certis in casibus obveniunt denarii, instata Portionum mensura nequaquam comprehenduntur.

nicorum aliquis eis daret pro aliquibus vigiliis, vel Miſſis alicujus Sancti, ex ſpeciali devotione cantandis: Et quicquid ſpecialiter alicui Beneficiato daretur in elemoſinam, ut pro vivis, vel pro Defunctis Miſſarum, ſeu Divinorum Officiorum, vel orationum ſuffragia impetrentur: Quod & generaliter intelligatur de omnibus, quæ Beneficiato alicui dinoſcerentur perſonaliter obvenire, ſicut de Canonicis eſt prædictum. Præterea cum ad honorem Beati Nicolai quoddam Altare in eadem Baſilica conſtrui & erigi fecerimus, quod divina nobis adjuvante clementia, diſponimus propriis manibus conſecrare, & ad ejuſdem Altaris, ac Miniſtrorum ornatus duas Rubei, duas Violatii, duas Albi colorum Planetas, & alios pannos ſericos, ac quinque camiſos, duos Calices, Crucem, duo Candelabra, Turibulum, Naviculam, cocleare, duas Fiolas (a) & duo Bacilia argentea, libros, & nonnulla alia ad prædictum ornatum duxerimus aſſignanda, & ornatum ipſum velimus in decenti ſtatu ſervari; ſtatuimus & ordinamus, quod ſi prædicta vel eorum aliquod vetuſtate deformari, vel conſumi, aut alias deficere, vel deperdi contigerit, ſemper de ipſius Baſilicæ Cameraliter ſuppleantur & etiam reſtaurentur, quod ornatus ipſe in decenti vigore perpetuo conſervetur. Ceterum ordinationes, ſtatuta, & alia ſupradicta per nos de communi conſenſu & unanimi voluntate Archipresbyteri & Capituli prædictorum, ad decorem domus Dei & dilatationem Cultus Divini majorem facta clare, diſtincte, ac in omni maturitate, cum multo labore diſcuſſa; univerſaliter, & ſingulariter in perpetuum volumus obſervari: Non obſtantibus Conſtitutionibus, ſtatutis, ſententiis excommunicationis, vel aliis juramentis, quibuſcumque obſervantiis, & privilegiis contrariis, ſeu quibuſcumque aliis factis in ipſa Baſilica, vel ſervatis, quæ hujuſmodi noſtris ordinationibus & ſtatutis poſſent obſiſtere vel ea quomodolibet impedire: ſtatutis ſalubribus hactenus editis in eadem Baſilica, & rationabilibus & approbatis ipſius conſuetudinibus ſuo robore duraturis, in hiis dumtaxat caſibus, articulis vel Capitulis, & non aliis, de quibus non facit præſens ordinatio mentionem, vel ad quæ ſe ipſa ordinatio aliquatenus non extendit: In illos, qui præſens privilegium ad ejus memoriam abolendam, quive plantationem Beneficiatorum ſic provide non ſine multis laboribus, & expenſarum oneribus inſtitutam, & qui Anniverſarium noſtrum (b) ac Miſſas ut præmittitur celebranda abolere, extinguere, delere, ſeu tollere ſtudioſo & notabili conamine niterentur, ex nunc excommunicationis ſententiam proferentes. Et ſi poſtquam prædictus triceſimus Canonicorum numerus erit juxta ordinationem præſcriptam, Domino propitiante, completus, circa numerum perſonarum; vel augmentum reddituum aliquid ordinari, vel forſitan immutari contigerit; nichilominus præſens ordinatio in abolitionem, vel oblivionem nullo unquam tempore veniat propter nonnulla, quæ in ipſa ſunt ſalubriter inſtituta, in poſterum obſervanda; & ſpecialiter, ut in perpetuum ſciri poſſit, quam ſtabilita & firmiter radicata ſit in Baſilica memorata, Canonicorum & Beneficiatorum novella plantatio, ac Miſſarum & Anniverſarii hujuſmodi ordinatio in ea perpetuis temporibus duraturæ. Ad hæc autem, ut prædicitur, nos conceptus devotionis allexit & induxit affectus, nec menti noſtræ quietem indulſimus quouſque horum finem ſic proſperum ſortirentur (c), ex quo ſicut ſperamus & credimus, æterno Patri gloria in excelſis adveniet, extolletur Apoſtolorum Principis Principatus, & ipſa Baſilica venerationibus amplianda fecundis, alias ut Magiſtra ſalubriter diriget

XXIII. Sacrarum ſupellectilium, quas Altari S. Nicolai dono dederat, cuſtodiam inculcat.

XXIV. Perpetuam Statutis præſentibus conciliat firmitatem,

Propoſita in contradictores excommunicationis cenſura.

Etſi Canonicorum numerus impleatur, aut Portionum valor excreſcat, valitura erit ſemper præſens Conſtitutio.

Quænam cauſſæ Pontificem inpulerint ad ejuſmodi Sanctiones promulgandas.

(a) Seu Phiolas, ſcilicet ampullas.

(b) Quod hactenus celebratur in noſtra Sacroſancta Baſilica, aliaque fiunt quotidie pro eodem Pontif. Nicolao III. pia ſuffragia.

(c) Cum Nicolaus III. tot tantaque pro Vaticana Divi Petri Baſilica præſtiterit, grati in Summum Pontificem animi monumentum eſto, quod excerptum ex veteri Necrologio ad ejuſdem Baſilicæ uſum coordinato hìc ponimus: *Anno Domini 1280. Menſe Auguſti die 23. obiit Sanctiſſimæ Memoriæ Dominus Nicolaus Papa Tertius, natione Romanus, de Domo Urſinorum, qui in Baſilica noſtra Beneficiatos triginta inſtituit, & in eadem ad honorem B. Nicolai altare erigi fecit, quod propriis manibus conſecravit, juxta quod ſepulturam ſuam elegit. Cui Altari Crucem cum pede argent., duo candelabra argent., duo bacilia arg., duo vaſcula arg., unum thuribulum de arg., & duos calices arg. deauratos, unam naviculam arg. cum cocbleari, quæ omnia ponderant viginti octo marchas, & ſeptem uncias de arg.; necnon indumenta ſerica ad ejuſdem Altaris culturam ſcilicet duas Planetas de ſamito rubeo; duas Planetas de ſamito violato: Item duas Planetas de ſamito albo friſeo anglicano, & alias de diaſpero albo: Item dorſalia ac omnia Sacerdotalia ornamenta ejuſdem Altaris contulit habundanter. De cujus pecunia propria & alia pecunia ipſius cura & ſolicitudine noſtræ Baſilicæ acquiſita, eadem Baſilica duo Caſtra acquiſivit; ſcilicet, Caſtrum Pretepertuſe, & Caſtrum S. Nicolai quod dicitur Burgus: Item tria Caſalia, quæ fuerunt Joannis Saxonis, quæ dicuntur Quintum: Item aliud Caſale quod dicitur Silice: Item Hortos Terrionum, & alia petia terræ, quæ fuerunt Domini Petri Surdi & Campani Johannis Lucidi in Pratis: Item contulit & bic Baſilicæ noſtræ pannum unum adaurum, de quo factum fuit unum dorſale pro Altari Majori, & unum pulchrum Pluviale: Item contulit hic & unum prettoſiſſimum pluviale ad ymagines Sanctorum contextum de opere anglicano: Item contulit unum tabernaculum argent. cum pyxide aurea ad ſervandum corpus Chriſti in Cœna Domini: Item Pyxidem unam argent. ad hoſtias conſervandas: Item mitrem unam multis lapidibus ornatam: Item annulum Pontificalem aureum, & Sandalia cum caligis de xamito: Item cannulum argent. ad obſorbendum Corpus Chriſti a Summo Pontifice. Habuit & Baſilica noſtra de bonis eiſdem candelabra majora argent. duo: Item bacilia duo argent. Item unam caſſulam argent. ad tenendas hoſtias, & alia ornamenta ad Altare S. Mariæ de Cancellis; necnon plura & alia idem Sanctiſſimus Pater & Pontifex noſtræ Baſilicæ prompta liberalitate donavit &c.*

(a) Ita

riget per exempla, & claritatum radiis illustrabit; & ad illam cetus gentium per universa Mundi climata majori devotione consurget, & augebitur devotio Populi Christiani. Quare Successores ipsius Apostolorum Principis, cujus in hac parte res agitur, atque nostros Romanos Pontifices, quorum cum nostris speramus in hiis vota concurrere; studiosius deprecamur, excitamus attentius, & obsecramus in Christo; quatenus præsens Privilegium cum statutis, ordinationibus, & aliis supradictis jubeant & faciant inviolabiliter observari, ut a Deo præmium consequi mereantur æternum, & nos in pio nostro desiderio non fallamur. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrarum institutionum, ordinationum, seu provisionum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Successores Pontifices obsecratur, ut Statutorum perpetui sint vindices.

Clausulam pœnalem apponit.

Ego Nicolaus Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Ego Ordonius Tusculanus Episcopus ss.
✠ Ego Fr. Bentevenga Albanen. Episcopus ss.
✠ Ego Frat. Robertus Portuensis & Sanctæ Rufinæ Episcopus ss.
✠ Ego Antherus tt. Sanctæ Praxedis Presb. Cardinalis ss.
✠ Ego Guillelmus tt. Sancti Marci Presb. Cardin. ss.
✠ Ego Jacobus Sanctæ Mariæ in Cosmydin Diacon. Card. ss.
✠ Ego Gottofridus S. Georgii ad Velum Aur. Diacon. Card. ss.
✠ Ego Mathæus Sanctæ Mariæ in Porticu Diacon. Cardinal. ss.
✠ Ego Jordanus Sancti Eustachii Diaconus Cardinalis ss.
✠ Ego Jacobus Sanctæ Mariæ in Via lata Diaconus Cardinalis ss.

Dat. Romæ apud Sanctum Petrum per manum Magistri Petri de Mediolano Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Vicecancellarii iii. Nonas Februarii, Indictione vii. Incarnationis Dominicæ Anno MCCLXXVIII. (a) Pontificatus vero Donni Nicolai PP. III. Anno Secundo.

Procu-

(a) Ita plane stylo Bullarum, quo Incarnationis annus auspicatur die 25. Martii: Verum si a Kalendis Januarii, ut vulgaris fert consuetudo, anni petamus initium; istud Nicolai III. Diploma anno 1279. procusum fuisse, ex præstituta ejusdem Nicolai Pontificatus epocha certo certius adfirmabimus.

(a) Cer-

Procusum a Vaticano Capitulo, quoad celebranda pro Nicolao III. quotidiana Sacrificia, Vigilias & Anniversarium, tum pro ejusdem Pontificis Maximi Parentibus, Patruo, & duobus Fratribus alia Anniversaria peragenda, Decretum inseritur, auctoritate Apostolica ratum habetur & confirmatur, ejusque observantia præcipitur.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 7. Fasc. 267.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem, & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1279.

Insignis devotio Pontificis ejusque Parentum in Basilicam Vaticanam, quæ ceteris Orbis Ecclesiis dignitate antecellit.

SAnctam, & venerandam Principis Apostolorum Basilicam Dei filius inter ceteras Orbis Ecclesias dignitatibus præcellentes præminentium honorum insignibus titulis voluit decorari, ut eam, veluti a Domino prædilectam, cuncti Religionis Christianæ populi laudum extollerent vocibus, & ad ejus reverentiam intento studio traherentur. Digne quidem ad ipsam nos, & Progenitores nostros affectio naturalis allexit, ut & ipsa nos suis spiritualibus confoveret auxiliis, & salutaribus gratiis in conspectu Summi Principis honoraret, per quas in præsenti procedamus securius, & ad futura gaudia perducamur. Hæc itaque vos provida consideratione pensantes, & nostræ sollicitudinis studia, quæ circa reformationem, & augmentationem prosperi status ipsius Basilicæ adhibuimus, & incessanter adicimus, advertentes; ad laudem Dei Omnipotentis, pro salute animæ nostræ omnes concorditer uno spiritu, & voluntate unanimi ordinastis, per vos & successores vestros in eadem Basilica perpetuis temporibus observandum, quod quandiu vixerimus, singulis septimanis eligantur tres Presbyteri, & tres Ministri Ebdomadarii ex Beneficiatis Chori prædictæ Basilicæ, qui diebus singulis in Altari, quod in honorem Sancti Nicolai in eadem Ecclesia construi fecimus & erigi, tres Missas celebrent, & vigilias (a) certo ad hoc statuto ordine congrua hora dicant: & quod singulis annis tempore vitæ nostræ semel in anno, scilicet die lunæ post octavas Resurrectionis Dominicæ Conventualis Missa cum præcedentibus vigiliis a Canonicis, & Beneficiatis reverenter & devote, quantum Dominus dederit, ad honorem Beatæ Virginis certo modo sollempniter decantentur; & fiant certæ denariorum distributiones ordinatæ specialiter pro prædictis: Post obitum autem nostrum tam prædictæ tres Missæ, & vigiliæ cotidianæ, quam Missa, & Vigiliæ Conventuales prædictæ in Missas, & officia defunctorum cum collectis, & ordinatis aliis commutentur; & certæ denariorum distributiones in nostro Anniversario faciendæ per omnia in perpetuum observentur. Ordinastis insuper, quod ex tunc annis singulis in Anniversariis quondam Matthæi Rubei Patris, quondam Pernæ Matris, quondam Jacobi Patrui, & quondam Gentilis fratris nostrorum, certæ propter hoc distinctæ pecuniarum quantitates de communi Camera dicti Capituli annis singulis expendantur, & distribuantur certo modo inter Canonicos & Beneficiatos Basilicæ supradictæ. Attendentes quoque, quod de bonis quondam Nepoleonis fratris nostri præfata Basilica perceperat hactenus quinquaginta libras Provisinorum (b), ex quarum redditu & proventu distributa fuerat hactenus certa pecunia inter Canonicos annis singulis, & ipsius Nepoleonis in die obitus sui Anniversarium celebratum, & alias quinquaginta libras Provisinorum de bonis ipsius additas per nos executorem ejusdem ad immobiles res emendas; ordinastis, quod singulis annis in Anniversario suo quinquaginta solidi Provisinorum simili modo distribuantur inter Canonicos, & Beneficiatos eosdem (c); & ne tantorum beneficiorum memoriam ingrata tollat oblivio,

Gratus Capituli in Pontificiam liberalitatem animus, nonnulla decernit, quamdiu Nicolaus vixerit, implenda onera;

Quibus alia, post Nicolai mortem, supponit.

Alia item Anniversaria pro Animabus Parentum, Fratris, ac Patrui ejusdem Pontificis, Capitulari Decreto statuuntur.

(a) Certum, uti opinamur, Psalmorum, Antiphonarum, Lectionum, & Responsoriorum numerum, vigiliæ hìc memoratæ designant. Confer præcedentem hujus Pontificis Bullam.

(b) Si ratum est, quod ex Grimaldi fide pag. 157. memini, *Librarum Provenientium* & *Provisinorum* discrimen; cum hujus Bullæ contextus, tum insertus Decreti Capitularis tenor; *Provenientium*, non *Provisinorum* hìc legendum suadent.

(c) *Sexaginta solidos Proven. Senatus* (ii, juxta Grimaldi calculum, scutorum septem, & baj. 50. summam conficiunt) in prælaudati Nepoleonis Anniversario quotannis distribuendos edicit mox adducendum Capitulare Decretum. Quo igitur pacto, *quinquaginta solidos provisinorum* in eodem Anniversario ex Capituli sanctione dispensandos Bulla enunciat? An Scriptoris oscitantiæ attribuenda utriusque textus discrepantia? An *quinquaginta solidos Provisinorum* perinde valere ac *sexaginta solid. Proven. Senatus* contra ejusdem Grimaldi opinionem adfirmabimus?

(a) Hujus

vio, sed præsentium, & futurorum devotio amplius excitetur ad præmissa omnia in perpetuum observanda, & ex beneficii perceptione ad ipsorum observationes sciant, & intelligant præsentes, & posteri se teneri; ordinastis quod quidquid *emptum est vel fuerit* (*a*) de prædictis quinquaginta libris, pretii quoque quantitas in libris ad hoc deputatis distincte ac fideliter conscribantur, & singulis annis, cum annunciatur Anniversarium juxta morem, annuncietur clare, intelligibiliter, & distincte, quid & ex quanto pretio provenit Ecclesiæ, & ex collato beneficio ab eo, & pro eo, cujus Anniversarium imminet celebrandum, & hanc formam extendi ad omnes alios voluistis. Quæ quidem omnia, & singula pari voto, & unanimi voluntate, liberoque arbitrio pro vobis, & successoribus vestris promittentes nobis, & dilecto filio Magistro Benedicto de Anagnia Notario nostro, de mandato nostro, recipienti nostro nomine, & pro nobis in perpetuum attendere, adimplere facere, & observare, ac nullo modo contra venire, supplicastis, hæc omnia per nos confirmari, & firmitatibus, ac pœnis debitis roborari, ut ea omnia, & singula in perpetuum inviolabiliter observentur, prout in Instrumento publico inde confecto, plenius continetur. Nos autem in præmissa omnia, & singula in Instrumento ipso contenta, ex certa scientia confirmantes, & etiam approbantes, illa perpetuis temporibus præcipimus observari; tenorem ipsius Instrumenti præsentibus inseri facientes, qui talis est.

Hæc Decreta Capituli Pontificio Diplomate confirmantur.

In nomine Domini Amen. Nos Matthæus miseratione Divina Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, Archipresbyter Basilicæ Sancti Petri de Urbe, Capitulum, & Canonici dictæ Basilicæ, videlicet Joannes Gajetanus Domini Papæ Notarius, Petrus Prior, Matthias Presbyter, Johannes, Magister Paulus, Petrus Faciftante, Paulus Romanus, Pandulphus de Subura, Jacobus Tosti, Albertus de Parma, Petrus Judicis, Petrus Candulphi, & Oddo Malabranca, considerantes paternos affectus & labores multiplices, quos Sanctissimus Pater Dominus Nicolaus divina providentia Papa Tertius circa reformationem status ejusdem Basilicæ, quæ in spiritualibus, præsertim quoad diminutionem divini cultus, & in nonnullis aliis deformata multipliciter apparebat, paterna charitate sustinuit: necnon & attendentes grandia beneficia, & dona largiflua, quæ per eundem Sanctissimum Patrem ex sua eleemosyna, gratia, & sollicitudine, atque benivolentia provenerunt ipsi Basilicæ, & dante Domino, provenient in futurum; cum ex suis laudabilibus studiis, & ex collatis per eum, & ejus occasione temporalibus beneficiis, quatuordecim millibus, & centum octuaginta libris provenientibus & ultra in emptionibus rerum immobilium collocatis, temporales redditus ipsius Basilicæ magnificè sunt adaucti; triginta Beneficiati per eum in eadem Basilica de novo plantati, & temporalibus redditibus perpetuo stabiliti: Intuentes insuper, quod præter prædicta, mille libr. provenientes, quæ sunt in Camera dictæ Basilicæ, quæ, si sua non præcessisset reformatio, non adessent, idem Sanctissimus Pater in præsenti pro anima sua, & animabus Benefactorum, & Consanguineorum suorum, & aliorum Fidelium defunctorum, quinque milia libr. provenien. ipsi Basilicæ obtulit & concessit, & quingentas Marcas Sterlingorum, de quibus obtinendis habetur sufficiens certitudo, quæ omnia deputavit ad possessiones, seu alias res immobiles emendas, de quarum proventibus, & obventionibus ejusdem Basilicæ possent excrescere facultates: eidem Sanctissimo Patri non quæ debemus, sed quæ possumus, devotionis insignia rependentes, ad laudem Dei Omnipotentis, & pro salute animæ ipsius Sanctissimi Patris Domini Nicolai, omnes concorditer, uno spiritu, & unanimi voluntate ordinamus, per nos, ac successores nostros in eadem Basilica perpetuis temporibus observandum, quod quandiu ipse Sanctissimus Pater vixerit, singulis septimanis eligantur tres Presbyteri; & tres Ministri Ebdomadarii ex prædictis Beneficiatis, qui diebus singulis in Altari, quod in honorem Sancti Nicolai idem Sanctissimus Pater in eadem Ecclesia construi fecit & erigi, tres Missas celebrent, & vigilias congrua hora dicant, ordine infrascripto. Prima Missa dicatur de Virgine cum quinque collectis: prima silicet collecta de Virgine: secunda de Apostolis Petro & Paulo, videlicet; Deus, cujus dextera: tertia de Sancto Nicolao: quarta de Papa; Deus omnium Fidelium, Pastor, & Rector: & quinta generalis; Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul, & mortuorum. Secunda Missa de Apostolis cum eisdem orationibus, præmissa tamen oratione de Apostolis; & tertia Missa de Sancto Nicolao cum supradictis orationibus, præmissa oratione de Sancto Nicolao.

Capitularis Instrumenti tenor inseritur.

Canonicorum nomina.

Præcipua Nicolai in Basilicam solicitudo,

Insignis beneficentia.

Onera, superstite Nicolao implenda:

Tres Missæ cum Vigiliis a Beneficiatis sub certo ritu quotidie cantentur.

(*a*) Hujus Diplomatis Originale modica sui parte corrosum, ex ejusdem Bullæ contextu, & ex veteri Instrumento apud Basilicæ nostræ Tabularium asservato Caps. 3. Fasc. 7. ita supplevimus; ut pauca verba ad lacunas implendas substituta, charactere, uti vocant, *cursivo* exprimenda curaverimus.

(*a*) In

colao. Ipſorum autem ebdomadariorum, vel ſeptimanorum ſic fiat ex ipſis Beneficiatis circularis aſſumptio, ut nullus prætermittatur, in quocumque ordine fuerit conſtitutus, quin aliqua ſeptimana deſerviat in vigilia, & Miſſis ſupradictis, ſecundum ordinem vicis ſuæ; ſingulis autem diebus cuilibet de Presbyteris celebranti Miſſam, & dicenti vigiliam ſex denarii, & Miniſtro ſervienti in vigiliis & Miſſis tres denarii provenien. Senatus diſtribuantur, *& expendantur de communi* Camera Baſilicæ ſupradictæ. Item ordinamus, quod ſingulis annis tempore vitæ ipſius Sanctiſſimi Patris ſemel in anno, ſilicet die Lunæ poſt Octavas Reſurrectionis Dominicæ, Conventualis Miſſa cum præcedentibus vigiliis a Canonicis *& Beneficiatis ejuſdem Baſilicæ* reverenter & devote, quantum Dominus dederit, ad honorem Beatæ Virginis cum ſupradictis collectis ſolempniter decantentur, & tunc diſtribuantur decem libræ provenien. Senatus, juxta quod, & ſecundum ordinationem ipſius Sanctiſſimi Patris inter Canonicos & Beneficiatos, ſicut in ipſa ordinatione clare diſtinguitur, fuerit facienda. Poſt obitum autem ipſius Sanctiſſimi Patris, tam prædictæ tres Miſſæ, & vigiliæ cotidianæ dicendæ, ut præmittitur, per Beneficiatos, quam Miſſa & Vigiliæ Conventuales dicendæ ſemel in anno ſolempniter ad honorem Beatæ Virginis, commutentur in Miſſas & Officia Defunctorum, in quarum Miſſarum ſingulis dicantur tres collectæ: prima ſcilicet de Pontifice; Deus, qui inter Apoſtolicos Sacerdotes: & ſecunda pro hiis, qui in Cymiterio Eccleſiæ requieſcunt; Deus, cujus miſeratione &c.: & tertia; Fidelium Deus omnium Conditor, & Redemptor: & eædem diſtributiones denariorum de communi Camera, tam quoad viginti ſeptem denarios cotidie percipiendos a Beneficiatis prædictis, quam quoad decem libras diſtribuendas in ſuo Anniverſario die, quo ipſum contigerit de hac luce migrare, per omnia in perpetuum obſerventur. Ordinamus inſuper, quod ex nunc ſingulis annis in Anniverſario bonæ memoriæ Domini Mathæi Rubei Patris ſui, quod eſt faciendum III. Idus Octobris, quadraginta ſolidi provenien. Senatus, & in Anniverſario Dominæ Pernæ Matris ſuæ, quod faciendum occurrit II. Nonas menſis Decembris, quadraginta ſolidi provenien. & in Anniverſario Domini Jacobi Patrui ſui, quod faciendum occurrit VIII. Idus Septembris, quadraginta ſolidi provenien., & in Anniverſario Domini Gentilis fratris ſui, qui obiit XV. Kalendas Novembris, quadraginta ſolidi provenien. de communi Camera dicti Capituli annis ſingulis expendantur, & diſtribuantur in Canonicos & Beneficiatos, prout dictum eſt de decem libris provenien. ſupradictis. Volumus autem, quod prædictæ tres Miſſæ decantandæ cotidie, tam tempore vitæ ſuæ ad honorem Beatæ Virginis, Apoſtolorum Petri & Pauli, & Sancti Nicolai, quam poſt obitum ſuum, ſicut eas cantari contigerit pro Defunctis, in diebus Reſurrectionis Dominicæ, Aſcenſionis, Pentecoſtes, Apoſtolorum Petri & Pauli, Nativitatis Domini, & omnibus ſollempnitatibus Virginis glorioſæ, etiam poſt ipſius obitum, omiſſis Miſſis pro Defunctis, ſicut diei competit, celebrentur. In die quoque ſabbati ſemper ad honorem Beatæ Virginis in Altari prædicto tres Miſſæ cantentur, Miſſis pro Defunctis, ut dictum eſt proximo, prætermiſſis. Attendentes inſuper nos Archipresbyter, & Capitulum memorati, quod de Bonis bonæ memoriæ Domini Nepoleonis fratris ipſius Domini Papæ præfata Baſilica perceperit hactenus quinquaginta libras proven., de quibus empta fuerat quædam domus, ex cujus redditu & proventu diſtributa fuerat hactenus certa pecunia inter Canonicos annis ſingulis, & ipſius Domini Nepoleonis in die obitus ſui Anniverſarium celebratum, & quinquaginta libras proven. Senatus de bonis ejuſdem additas per ipſum Sanctiſſimum Patrem Executorem prædicti Domini Nepoleonis ad immobiles res emendas; ordinamus, quod ſingulis annis in Anniverſario prædicti Domini Nepoleonis ſexaginta ſolidi provenien. Senatus diſtribuantur inter Canonicos & Beneficiatos, ſicut in aliis caſibus ſuperius eſt prædictum. Ne autem tantorum beneficiorum memoriam ingrata tollat oblivio, ſed præſentium, & futurorum devotio amplius excitetur ad præmiſſa omnia in perpetuum obſervanda, & ex beneficii perceptione ad ipſorum obſervationes ſciant & intelligant præſentes & poſteri ſe teneri; ordinamus, quod quidquid emptum eſt, vel fuerit de pecuniis ſupradictis, necnon & quod emptum fuit de prædictis quinquaginta libris, pretii quoque quantitas in libris ad hoc deputatis diſtincte, ac fideliter conſcribantur, & ſingulis annis, cum annunciatur Anniverſarium juxta morem (a), annun-

Certa Miniſtris diſtributio aſſignatur.

Item ſolemnis Miſſa quotannis a Canonicis & Beneficiatis celebranda.

Nicolao vita functo, onera de quibus ſupra, in vigilias Miſſaſque Defunctorum commutentur.

Certa diſtributio in Anniverſariis Parentum ac Fratrum Pontificis ſolvenda taxatur.

Tres Miſſæ quotidie cantandæ, occurrente ſolemnitate, aut die Sabbati, congruo perſolvantur ritu.

Peculiaris diſtributio in Nepoleonis Anniverſario conceditur.

Ne Pontificis, ſuorumque beneficentiæ memoria excidat, Capitulum ſedulo cavet.

(a) In Necrologii, uti ſane arbitramur, lectione, quæ ad Primam haberi conſuevit. In ea ſiquidem inſignium Virorum, ac præcipue Benefactorum qui ex hac luce migraverant, nomina recitabantur. Rem declarant duo pervetuſta Martyrologia in Archivo noſtro Capitulari aſſervata, in quibus poſt recitata Sanctorum nomina, dies obitus, & anniverſaria quorumdam Defunctorum enunciantur.

(a) Etſi

annuncietur clare, intelligibiliter, & distincte, quid, & ex quanto pretio provenit Ecclesiæ ex collato beneficio ab eo, & pro eo, cujus Anniversarium imminet celebrandum; & hanc formam volumus, & ordinamus etiam ad omnes extendi. Quæ omnia, & singula nos præfati Archipresbyter, & Capitulum pari voto, & unanimi voluntate, liberoque arbitrio pro nobis, & successoribus nostris promittimus eidem Domino Papæ, & tibi Magistro Benedicto Gajetano (*a*) de Anagnia ipsius Notario, de suo mandato recipienti ejus nomine, & pro ipso, in perpetuum attendere, adimplere facere, & observare, ac nullo modo contravenire. Et supplicamus, hæc omnia per ipsum Sanctissimum Patrem confirmari, & firmitatibus, ac pœnis debitis roborari, ut ea omnia & singula in perpetuum inviolabiliter observentur. Ad præmissorum autem omnium firmitatem, hæc omnia volumus, & rogamus per Magistrum Symonem de Reate publicum Tabellionem in publicam formam redigi, & Sigilli Capituli nostri appensione muniri. Acta sunt hæc Romæ in claustro prædictæ Ecclesiæ Sancti Petri, præsentibus Stephano, & Johanne olim de Sancto Celso, Nicolao Paparono, & Johanne de Sutrio Presbyteris, Johanne Erro, & Angelo de Vineis Clericis dictæ Ecclesiæ Sancti Petri Præbendatis, ad hoc vocatis, & rogatis Testibus, anno Domini millesimo ducentesimo LXXVIIII., Indictione VII. Pontificatus prædicti Domini Nicolai PP.III. Anno Secundo, quarto Kalendas Januarii. Et ego Symon de Reate, Apostolicæ Sedis auctoritate publicus Notarius, prædictis omnibus interfui, & ea omnia, ut superius continentur, de mandato prædictorum Domini Cardinalis, & Capituli scripsi, & rogatus in publicam formam redegi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, & præcepti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Integra Instrumenti series communi Archipresbyteri & Capituli suffragio probatur.

Pontificia accedit authoritas.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum V. Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Collationem seu donationem Ecclesiæ S. Maguti, & Bonorum ad ipsam Sacram Ædem pertinentium venditionem, quæ Fratribus Ordinis Prædicatorum a Jacobo S. Mariæ in Via Lata Diacono Cardinali factæ fuerant, ratas habet & confirmat.

Ex Reg. I. Nicolai III. Epist. 102. folio 151. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Fratribus Ordinis Prædicatorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1279.

Ecclesia Sancti Machuti Fratrib: Ord. Prædicatorum dono datur.

Petitio vestra nobis exhibita continebat, quod Dilectus Filius noster Jacobus Sanctæ Mariæ in Via Lata Diaconus Cardinalis attendens, quod Ecclesia Sancti Maguti (*b*) de Urbe subjecta tunc Ecclesiæ Sancti Marcelli ejusdem Urbis, cujus cura eidem Cardinali erat ab Apostolica Sede commissa, nec non & loca ipsi Ecclesiæ Sancti Maguti circumadjacentia & pertinentia ad eandem, erant habitationi Fratrum vestri Ordinis oportuna; de speciali nostro beneplacito ipsam Ecclesiam Sancti Maguti liberam a jurisdictione prædictæ Ecclesiæ Sancti Marcelli cum ejus Cimiterio & Platea, pia & provida liberalitate vobis & Ordini vestro contulit & donavit. Ortum vero & domos quasdam tam proprias quam etiam censuales, pertinentes ad eandem Ecclesiam Sancti Maguti, vobis legitime vendidit pro certa pecuniæ quantitate, prout in Instrumentis publicis inde confectis dicitur plenius contineri. Nos itaque vestris supplicationibus inclinati, collationem seu donationem & venditionem hujusmodi ratas habentes & gratas, illas auctoritate Apostolica de certa scientia confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ejusdem Ecclesiæ bona venduntur.

Pontificio Diplomate Donatio ac venditio roborantur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum Nonis Maji, Anno Secundo.

Suum

(*a*) Is est, qui S. Cælestino PP. V. in Petri Cathedra Successor datus est, & Bonifacius VIII. nuncupatus.

(*b*) Etsi Ecclesia isthæc S. Maguti sive Machuti apud Armoricos Episcopi, Fratribus Ord. Prædicatorum fuerit olim addicta;

Suum erga Vaticanam S. Petri Basilicam declarat specialem pietatis affectum; Altare in eadem Ecclesia a se constructum, & D. Nicolai nomine dedicatum commemorat; ipsum visitantibus anniversario consecrationis die, & in festo ejusdem S. Nicolai, de injunctis pœnitentiis unum annum & quadraginta dies quotannis relaxat.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 1. Fasc. 1.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus; Ad perpetuam rei memoriam.

AN. CH. 1279.

Insignis Nicolai pietas in Basilicam Sancti Petri, a recenti juventa ad Summum usque Pontificatum.

DEcorem domus Domini, & locum Tabernaculi Divinæ Gloriæ, præsertim ex debito Pastoralis offitii, ubique per Orbis latitudinem ferventissime diligentes, lætitiam spiritualem in corde consequimur, quotiens nostræ memoriæ præsentamus, quod ad gloriosum Apostolorum Principem, ejusque venerandam Basilicam, Divina dispositione in Urbium Urbe constructam, ab eo tempore, quo ætatem discretivam attigimus, spiritualem gessimus devotionis affectum; qui sive postmodum pervenerimus ad Cardinalatus honorem, sive obtinuerimus Archipresbyteratus in eadem Basilica dignitatem, semper cum promoto majus incrementum habuit, semper cum crescente plus crevit: Sed postquam, prout Domino placuit, speculam conscendimus Apostolici culminis, tanto amplius profecit continuatis augmentis, tantoque fuit majoris charitatis igne succensus, quanto considerare debemus, & utique consideramus humiliter in Vicaria Divina Nos, quanquam immeritos, eidem successisse gloriosissimo Principi, quantoque propter hoc eum in hujusmodi sua speciali Domo tenemur propensius venerari.

Basilicæ ejusdem laudes prosequitur.

Nam hæc est Domus Dei ædificata firmiter supra petram, in qua & ipsius Petri Corpus Sacratissimum honorifice requiescit: Hoc est Divinum Tabernaculum, Choris dilectum Cælestibus, & toti sæculo venerandum: Hic est locus annexus specialiter Romano Pontifici, Vicario Jesu Christi (*a*): unde quantumcumque nos negotiorum undique concurrentium urgeret strepitus, causarum multiplicium vexaret anfractus; nichilominus ad præmissam Basilicam, prout in quolibet nostro statu nos concepisse meminimus, nostræ considerationis continue convertimus aciem, ibique specialiter defiximus mentis affectum, instituentes in ea decentem Ministrorum, quibus carebat, numerum, ac ipsam dotantes redditibus congruis, & alias deformata reformantes ibidem, & ordinanda, quæ occurrerant, plurima, studiosa sollicitudine ordinantes.

Suas in Basilicam curas commemorat.

Nec tamen illum gloriosum Pontificem Confessorem Domini Nicolaum, quem Divina Majestas innumeris miraculis illustravit, oblivioni commisimus, quia ejus memoriam tenaciter in pectore clausam, & annexam sæpe labiis habebamus; cujus quidem titulus nobis in Cardinalatus ministerio inerat (*b*); cujusque venerando nomine, ad Apostolatus vocati apicem, ex quodam devotionis affectu elegimus insigniri; sed ad ipsius Confessoris honorem, & præmissæ Basilicæ venustatem, in ea fecimus Altare novum construi marmorea structura fulcitum, cratibus munitum hinc inde ferreis, & aliis decentibus cælaturis ornatum (*c*), quod tandem III. Idus Junii propriis nostris manibus, assistentibus nobis

Altare D. Nicolao Sacrum nobili structura ornatum in ea ædificat, ac consecrat.

---

dicta; postea tamen in Vaticani Capituli jus & proprietatem transiit, ut inferius adducenda, ac præsertim Leonis X. Bulla anno 1516. edita, perspicue declarant.

(*a*) Hæc animo volventibus, id occurrit quod apud veteres non semel usitatum novimus; ut ii scilicet a Gloriosa Beati Petri Confessione, nimirum a Tumulo, ubi ejusdem Apostolorum Principis Exuviæ requiescunt; Apostolicam Sedem, Romanamque Ecclesiam nullo unquam tempore in fide defecturam nominarent: quo sensu, D. Gelasius Pontifex in Epist. ad Anastasium tom. 5. Concil. Labb. col. 309. talia habet: *Hoc est quod Sedes Apostolica magnopere cavet*, ut quia Mundo Radix est Apostoli Gloriosa Confessio, *nulla rima pravitatis, nulla prorsus contagione maculetur. Nam si (quod Deus avertat, quod fieri non posse confidimus) tale aliquid proveniret, unde cuiquam resistere auderemus errori? Vel unde correctionem errantibus posceremus?* Et in Epist. ad Euphemianum Patriarcham Constantinopolitanum; *Veniemus*, inquit, *Frater Euphemiane, ad illud Christi Tribunal*, [ubi] *comprobandum, utrum* Beati Petri Confessio Gloriosa *cuique eorum, quos regendos accepit, quicquam subtraxerit ad salutem*. Quibus in locis, ut optime observat Meldensium Episcopus Bossuetus tom. 2. Oper. de Potest. Eccles. lib. 15. cap. 6., Romana Ecclesia nominatur a *potissima* ejus *parte*, ipso videlicet Sacrario, ubi Petri Corpus requiescit; & ex quo eadem Ecclesia suum repetebat Primatum.

(*b*) Nam, ut supra vidimus, Joannes Card. Ursinus antequam Romanæ Ecclesiæ Pontificem ageret sub Nicolai III. nomine, Ecclesiæ S. Nicolai in Carcere Card. Diaconus fuit.

(*c*) *In posteriori minore navi sinistra* veteris Vaticanæ Basilicæ ad Aquilonem extabat, Alpharano teste in Ichnogr. n. 95, D. Nicolai Sacellum & Altare, de quo Pontifex loquitur.

(*a*) Ita

nobis nostris Fratribus, & aliis quampluribus Ecclesiarum Prælatis, concurrente nihilominus copiosa multitudine Fidelium, feliciter duximus consecrandum. Cupientes itaque, quod præfatum Altare in solempnitate hujusmodi suæ Consecrationis a Christifidelibus congruis frequentetur honoribus, quibus profecto laus, & gloria ipsius Basilicæ, suique Patroni Sanctissimi evidentius amplietur, & frequentantes pro tali solempnitate, quam peragunt, spirituali munere gratulentur; de Omnipotentis Dei misericordia, & supradicti Principis, necnon & Beati Pauli Coapostoli ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui eandem Basilicam adeuntes, ad prædictum Altare in Anniversario die consecrationis ejusdem, & in festo ejusdem Sancti Nicolai, causa devotionis accesserint annuatim, unum annum, & quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus.

Iis, qui Anniversario Consecrationis die Altare visitaverint Indulgentias elargitur.

Datum Viterbii XV. Kalend. Octobris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

MARTINUS IV.

Octavo Kalendas Martii anno 1281. Catholicæ Ecclesiæ præficitur Martinus IV. (a), eodemque anno consecratur die 20. Februarii. Vixit in Pontificatu Annos 4., Mensem 1. & dies 7. Ad Superos evolavit 4. Kalendas Aprilis Anno 1285.

Urbis frumento recreandæ curam demandat Magistro Alberto de Parma Basilicæ Principis Apostolorum Canonico, & Joanni Basilii Fratri Hospitalis S. Spiritus in Saxia; negotii hujusce conficiendi rationem præscribit.

Ex Reg. II. Martini IV. fol. 69. apud Archiv. Apost. Vatic.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Magistro Alberto de Parma Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe (b), & Joanni Basilii Fratri Hospitalis Sancti Spiritus in Saxia; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1283.

Urbs Roma gravi frumenti inopia premitur.

Nuper Nobis Dilecti Filii Consilium & Populus Romanus per suos speciales Nuncios humiliter supplicarunt, ut cum gravis frumenti caristia sit in Urbe, aliquod eis in tantæ necessitatis articulo exhibere subsidium dignaremur. Nos autem super hoc eidem Populo nobis utique prædilecto compatientes ab intimis, & volentes in hac parte annuere votis suis, sibique pietatis viscera reserare, vobis per Dilectos Filios Magistrum Angelum de Fulgineo Cameræ nostræ Clericum, & Judicem Matthæum Citadini de Urbeveteri latores præsentium, de quorum probitate confidimus, pro emendo frumento ad opus ejusdem Populi, quinque milia florenorum mandamus fiducialiter assignari; licet Camera ipsa, occasione multiplicium expensarum quas pro recuperandis & manutenendis Romanæ Ecclesiæ juribus fecisse dinoscuntur, quamplurimum sit gravata. Volumus autem, ut hujusmodi summam pecuniæ apud aliquos viros providos & fideles de prædictorum Consilii & Populi expresso consilio & assensu semel vel pluries eligendos, totaliter deponatis, per eos in emptionem frumenti in Regno Siciliæ ubi melius forsan, ut creditur, haberi poterit, fideliter convertendam. Prædictum vero frumentum cum deferetur ad Urbem, vobis ac Personis eisdem vel aliis de prædictorum Consilii & Populi consilio & assensu, sicut prædicitur, eligendis, volumus assignari vendendum per vos & eos particulariter pro pretio competenti. Nostræ autem voluntatis existit, ut pecuniam quam de frumento recipietis eodem, iterato præfatis viris assignare curetis, qui de præfata pecunia pro jam dicto Populo ement in Regno memo-

Pontifex pecuniam suppeditat.

Rationem ac methodum servandam præscribit.

(a) Ita sane cum Gulielmo Nangio in Chronico, S. Antonino, Nauclero, & aliis appellari debet hic Summus Pontifex; tametsi unus dumtaxat ejusdem nominis Romanus Antistes, nempe S. Martinus I. ipsum præcesserit. Concinit & vetus Instrumentum a Senatoribus Romanis die 10. Martii an. 1281. Romæ confectum & ab Oderico Raynaldo eodem anno relatum, ubi diserte vocatur *Martinus IV*.

(b) Albertum hunc Basilicæ S. Petri Canonicum memorant pag. 159. superius allatæ Constitutiones Joannis Card. Ursini, ejusdem Basilicæ Archipresbyteri.

memorato frumentum deferendum & ad Urbem, ac vobis & aliis supradictis integre assignandum & vendendum per vos & illos pro pretio supradicto. Hoc enim tamdiu de præfata pecunia fieri volumus, donec in Urbe instantis caristiæ indigentia perdurabit. Et ut facilius ac commodius prædictum valeat frumentum haberi; Dilecto Filio, Nobili Viro Carolo Principi Salernitano, Primogenito Carissimi in Christo Filii nostri Caroli Regis Siciliæ Illustris, nostras affectuosas litteras pro habenda emendi frumentum in eodem Regno ac illud extrahendi de ipso libere licentia, destinamus. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus hujusmodi solicitudinis onus devotis & promptis animis assumentes, sic prudenter & solicite vos super hoc gerere studeatis, ut exinde non immerito commendari possitis, & nostram ac Sedis Apostolicæ gratiam uberius promereri. Volumus autem, ut nobis frequenter per vestras litteras intimetis, qualiter in hujusmodi negotio procedatur.

Ut frumentum ematur utilius, Regis Siciliæ filio dat literas.

Rem hanc prudenter ac sedulo tractari mandat.

Datum apud Urbemveterem tertio Nonas Novembris, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Jacobum Lucam, & Conradum, receptos absque Romani Pontificis conscientia in Canonicos seu Clericos Basilicæ de Sancta Sanctorum, ab eadem Ecclesia amoveri jubet; Decreti executionem Magistro Alberto de Parma, Basilicæ Sancti Petri Canonico demandat.

Ex Regest. II. Martini IV. Ep. 48. fol. 99. apud Archiv. Apost. Vatic.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Alberto de Parma, Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1284.

Canonicos in Basilica de Sancta Sanctor. instituere jus est Romani Pontificis.

AD audientiam nostram pervenit, quod nuper in Basilica de Sancta Sanctorum (a) de Urbe per mortem quondam Pauli Cinthii & quondam Matthæi Candulsi Canonicorum ipsius Basilicæ duobus Beneficiis seu præbendis vacantibus, Prior & Capitulum ipsius Basilicæ non attendentes, quod collatio præbendarum & institutio Clericorum seu Canonicorum in ipsa Basilica ad Romanum Pontificem dumtaxat pertinet pleno jure; Jacobum Lucam, & Conradum præter nostram conscientiam de facto, cum de jure nequiverint, in Canonicos seu Clericos dictæ Basilicæ minus provide recipere præsumpserunt. Nos igitur nolentes tantam præsumptionem coniventibus oculis præterire, ac receptionem hujusmodi sic præsumptam decernentes nullius existere firmitatis; discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus dictos Jacobum Lucam, & Conradum a dicta Basilica, auctoritate nostra, amoveas & excludas; & eisdem Priori & Capitulo ex parte nostra sub pœna excommunicationis ac privationis beneficiorum suorum districte inhibeas & injungas, quod eos pro Canonicis seu Clericis non teneant nec admittant, nec eis sicut Clericis vel Canonicis ipsius Basilicæ in aliquo respondere, vel de cetero similia acceptare præsumant: Contradictores appellatione postposita compescendo.

Perperam institutos Canonicos excludi jubet.

Datum apud Urbemveterem II. Nonas Junii, Pontificatus nostri Anno Quarto.

De eodem

(a) Basilica isthæc ad Lateranum sita, & D. Laurentii nomine dedicata, sæpe in Romanis Ordinibus memoratur, ubi peculiares quædam cæremoniæ a Summis Pontificibus in ea peragi solitæ describuntur: Priore & quinque Canonicorum Collegio seu Capitulo diu fuit decorata. Ipsam vero cum Prioratu, & Canonicalibus Præbendis Martinus V. Pontifex Lateranensi Basilicæ adnexuit, quemadmodum Card. Cæsar Rasponus lib. 4. de Basil. Lateran. pag. 363. literis consignavit. De Oratorio S. Laurentii in Laterano Benedictus Millinus Libellum apprime eruditum conscripsit.

(a) Hoc

De eodem argumento dat literas ad Priorem & Capitulum Basilicæ de Sancta Sanctorum, quibus præcipit, ne Jacobum Lucam, & Conradum ullo pacto pro Canonicis habeant; secus, Magistrum Albertum Ecclesiæ S. Petri Canonicum mandata Apostolica exequuturum, enunciat.

Ex Regest. II. Martini IV. Ep. 49. fol. 100. apud Archiv. Apost. Vatic.

Martinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Capitulo Basilicæ de Sancta Sanctorum de Urbe, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1284.

Exprobat Priori & Capitulo Basilicæ de Sancta Sanctor. Electionem Canonicorum inconsulto Pontifice factam.

AD audientiam nostram pervenit, quod nuper in eadem Basilica per mortem quondam Pauli Cinthii, & quondam Matthæi Candulfi Canonicorum ipsius Basilicæ duobus Beneficiis seu præbendis vacantibus; vos non attendentes, quod collatio Præbendarum & institutio Clericorum seu Canonicorum in ipsa Basilica ad Romanum Pontificem pertinet pleno Jure; Jacobum Lucam, & Conradum præter nostram conscientiam de facto, cum de jure nequiveritis, in Canonicos seu Clericos dictæ Basilicæ minus provide recipere præsumpsistis. Nos igitur nolentes tantam præsumptionem conniventibus oculis præterire, ac receptionem hujusmodi sic præsumptam decernentes nullius existere firmitatis; vobis sub pœna excommunicationis & privationis Beneficiorum vestrorum per Apostolica scripta firmiter præcipiendo mandamus, quatenus revocantes proinde quicquid circa præmissa de facto per vos tam improvide est præsumptum, dictos Jacobum Lucam, & Conradum pro Canonicis seu Clericis ipsius Basilicæ nullatenus teneatis, nec etiam admittatis, nec præsumatis eis in aliquo respondere, vel de cetero similia acceptare. Alioquin Dilecto Filio Magistro Alberto de Parma Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe nostris damus literis mandatis *, ut ipse super hoc sub certa forma mandatum Apostolicum exequatur.

Pœnis ac Censuris propositis, electionem revocari præcipit, ipsosque electos excludi.

*Fort. in mandatis.

Datum apud Urbemveterem II. Nonas Junii, Pontificatus nostri Anno Quarto.

HONORIUS IV.

Anno Domini 1285. die 2. Aprilis in Romanum Pontificem electus est Honorius IV., & die 20. Maji coronatus: E vivis abjit 3. Nonas Aprilis an. 1287., postquam annos 2. diem 1. in Pontificatu exegisset.

Abbati Monasterii S. Praxedis, & Magistro Alberto Basilicæ D. Petri Canonico demandat, ut quarumdam Possessionum ad Monasterium S. Pauli de Urbe, & Monasterium de Palassolis Albanen. Diœc. pertinentium commutationem, modo hanc postulet utriusque Monasterii commodum, fieri permittant (a).

Tom. 32. pag. 12. ex Regest. Vat. num. 46. fol. 14.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati Monasterii S Praxedis & Magistro Alberto Canonico Basilicæ Principis Apostolorum; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1285.

EXposuerunt nobis Dil. Fil. N. S. Pauli de Urbe, ac N. de Palassolis (b) Alban. Diocesis, Monasteriorum Abbates, eorumque Conventus, quod cum quædam Possessiones in Sancti Proculi, & Cerqueti Casalibus existen. divisim ad dicta Monasteria

(a) Hoc Honorii Quarti Diploma nobis perhumaniter suppeditavit Reverendissimus Pater Zinannus, Abbas Monasterii S. Pauli de Urbe.

(b) Ecclesiam Sanctæ Mariæ *de Palassolis* ac ejusdem Domum,

Permutationis Bonorum utilitas.

nasteria pertinen., adeo sunt commixtæ, quod se mutuo in usu impediunt, easdem desiderant possessiones hujusmodi Monasterio utriusque pensata utilitate, ad invicem permutare. Unde cum dicti Abbates, & Conventus juramento, quod quilibet dictorum Abbatum, de non alienandis, vel permutandis possessionibus Monasterii sui præstito, necnon statutis in eodem Monasterio Sancti Pauli auctoritate Apostolica editis obsistentibus, non possint hujusmodi eorum desiderium adimplere; nobis humiliter supplicarunt, ut non obstantibus hujusmodi juramento, & statutis faciendi permutationem hujusmodi eis licentiam largiremur. Nos itaque de vestra circumspectione confisi, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus personaliter accedentes ad Monasteria supradicta, inquiratis super hiis diligentius veritatem: & si demum reperieritis, quod in utilitatem Monasterio utrique redundet, super quo vestram intendimus conscientiam onerare, dictis Abbatibus, & Conventibus auctoritate nostra concedatis licentiam postulatam. Quod si non ambo hiis exequendis potueritis interesse, alter vestrum ea nichilominus exequatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Necessarium tamen Apostolicæ Sedis beneplacitum.

Pontifex annuit, modo de utilitate constet.

Datum Tibure VI. Kal. Septembris, Pont. nostri Anno Primo.

Monasterio S. Martini in Montibus concedit, ut Decimam juxta benigniorem proventuum æstimationem persolvat.

Ex Bulla Original. in Capsul. 13. Fasc. 289. Tabular. Basilicæ

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Raynucio Priori secularis Ecclesiæ Sancti Michaelis de Castillione Vallis pesæ Florentin. Diocesis Collectori Decimæ Regni Siciliæ negotio concessæ (a) in Ducatu Spoletan., Patrimonio Beati Petri in Tuscia, nec non Tudertin., Perusin., & Castelli Civitatibus, & Dioces. deputat. Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1285.

Accuratior census Bonorum ad solutionem Decimarum statutus, Monachis gravis.

Dilecti Filii Abbas, & Conventus Monasterii Sancti Martini in Monte Cistercien. Ordinis Viterbien. Dioces. asserentes sibi esse difficile singulos proventus, de quibus in partibus Patrimonii Beati Petri in Tuscia tenentur solvere Decimam, cujus collectio est tibi ab Apostolica Sede commissa, singulariter juxta formam tibi traditam extimare, ac propter hoc inquietudines aliquas, & remorsum conscientiæ formidantes, super hoc provisionis nostræ remedium humiliter implorarunt. Nos autem quietem, & salutem dictorum Abbatis, & Conventus in hac parte, quantum honeste possumus, affectantes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus de proventibus ipsis juxta tenorem declarationis factæ super hoc, extimatione habita competenti, secundum extimationem hujusmodi certam eis pro totali solutione ipsius Decimæ quantitatem imponas, pro tempore ad hoc deputato annis singulis, & certis terminis persolvendam. Ita quod ipsi juxta ordinationem hujusmodi, quantitatem ipsam solventes, impetitiones alias non formident, sed potius cum conscientiarum exoneratione quiescant.

Juxta benigniorem æstimationem taxari decimas mandat.

Datum Romæ apud Sanctam Sabinam Nonis Decembris, Pontificatus nostri Anno Primo.

Quod

---

mum, Monasterio SS. Andreæ & Sabæ de Urbe olim subditas, & quatuor mill. pass. *Albano* versus Aquilonem dissitas, Innocentius IV. (ut ex ejus Bulla apud Ughell. tom. 1. pag. 300. liquet) anno 1243. in Abbatiam erigi concessit, quæ Monasterium de *Palassolis*, seu *Palatiolis*, aut *Parasola* in vetustis monumentis appellatur: Carthusianis regendam Bonifacius IX. tradidit; iis autem secedentibus Minoritæ qui illam adhuc obtinent, substituti fuerunt. Legesis Augustin. Lubinum de Abbat. Ital. pag. 273. & Cl. P. Casimir. a Roma in cit. Oper. *Memor. Istor. delle Chiese, e Conventi &c.* pag. 227.

(a) Decimarum collectam in universa Italia indixerat Martinus IV., ut Carolo I. Siciliæ Regi contra Petrum Aragonium suppetias ferret. Prædecessoris vestigiis inhærens Honorius IV. indictam Decimarum taxam colligendam curavit, ut Caroli II., qui in defuncti Patris ditione ac curis successerat, inopiæ prospiceret. Hinc Monachorum querelæ, & Bullæ præsentis occasio. Consulatur Raynaldus ad an. 1285. in primordiis Pontificatus Honorii IV.

(a) Sa-

Quod Heremo Montis Fani collatum fuerat Privilegium, ut Sepultura in eadem Heremo omnibus esset libera, idipsum ad S. Jacobi Septiniani de Urbe Monasterium protendit.

Ex Reg. unico Honorii IV. Ep. 289. fol. 79. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Conventui Monasterii Sancti Jacobi Septiniani de Urbe (a), per Priorem soliti gubernari Ordinis Sancti Benedicti; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1286.

Jus sepulturæ Monasterio Montis Fani concessum,

Ad S. Jacobi Monasterium jubet extendi.

Meritis vestræ Religionis inducimur, ut vos prosequamur gratia, quæ vobis esse dinoscitur oportuna. Cum itaque, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, Sedes Apostolica per speciale Privilegium Heremo Montis Fani Ordinis Sancti Benedicti Camerinen. Diocesis concessum, Sepulturam ipsius Heremi cui Monasterium vestrum tamquam membrum capiti pleno jure subesse dinoscitur, liberam esse decreverit, ut eorum devotioni & extremæ voluntati, qui se illic sepeliri deliberaverint, nisi forte excommunicati vel interdicti sint aut publice usurarii, nullus obsistat; Salva tamen justitia illarum Ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur: Nos vestris devotis precibus inclinati, hujusmodi privilegium ad vos & prædictum vestrum Monasterium extendentes, quod eo uti libere valeatis, vobis auctoritate præsentium duximus concedendum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum...

Datum Romæ apud Sanctam Sabinam, Non. Februarii Anno Primo.

Ad Monasterium S. Martini in Montibus Bona injuste alienata aut distracta præcipit revocari.

Ex Copia Authentic. in Archiv. S. Petri Capsl. 13. Fasc. 289.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Priori Sanctæ Margaritæ de Corneto Tuscan. Dioc.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

Dilectorum Filiorum Abbatis Conventus Monasterii S. Martini in Monte Cistercien. Ordinis, Viterbien. Dioc. precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatinus ea, quæ de bonis ipsius Monasterii alienata inveneris inlicite vel distracta, ad jus & proprietatem ejusdem Monasterii legittime revocare procures. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint censura simili, appellatione cessante, compellas testimonium veritati perhibere.

Dat. Tiburi Id. Augusti &c. (b).

Marchas

(a) Sacram Ædem D. Jacobi in Septiniano, Innocentio III. & Gregorio IX. jubentibus, Basilicæ S. Petri Canonicis addictam; tum Beato Silvestro Guzolino Congregationis Silvestrinorum in Monte Fano juxta Fabrianum Fundatori, ab eisdem Canonicis fuisse traditam; supra vidimus pag. 77. & 111.

(b) Etsi præsens Honorii Bulla temporis nota careat, quam Amanuensis prætermisit, licet tamen ex ipso Processus contextu, cui Notarius Bullam inseruit, ejus ætatem colligere. Hoc nimirum Diplomate Monachi Monasterii S. Martini usi sunt, ut deperdita Bona recuperarent, atque contra injustum vineæ, in Vetrallæ territorio existentis, occupatorem, judicio contenderent. Causa coram Delegato proposita, Petrus Paschalis in judicium vocatus accedere noluit. Hinc in reum contumacem prolata sententia, ac Vinea Monasterio est adjudicata. Hæc omnia ex longa serie Actorum quibus Bulla assuitur, eruimus. Cumque judicii structura Mensibus Septembris atque Octobris an. 1286. fuerit expedita, haud levi ducimur conjectura, ut credamus anno eodem 1286. Honorii Bullam prodiisse.

(a) Do-

Marchas argenti trecentas ex usuris, furtis, & votorum commutationibus ad quinquennium colligendas, in ædificium domorum & officinarum, queis indigebant Prior & Fratres Monasterii S. Jacobi in Septiniano de Urbe, conferri permittit.

Ex Regest. unico Honorii IV. Ep. 296. fol. 81. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Conventui Monasterii Sancti Jacobi Septiniani de Urbe, per Priorem soliti gubernari Ordinis Sancti Benedicti; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1286.

Monasterii S. Jacobi pauperies.

Ad eam levandam Pontificis providentia.

Nonnullas tamen conditiones addit omnino servandas.

VEstræ meritis Religionis inducimur, ut vos prosequamur gratia, quæ vestris necessitatibus esse dinoscitur oportuna. Cum itaque, sicut ex parte vestra fuit propositum coram nobis, pro construendis domibus & officinis vobis necessariis (*a*), vos subire oporteat onera expensarum, & alias non modica sitis paupertate gravati: Nos vestris supplicationibus annuentes, ut de usuris, rapinis, & aliis male acquisitis, dummodo hii quibus ipsorum restitutio fieri debeat, edictis publice propositis in locis competentibus omnino inveniri vel sciri non possint, immo de redemptionibus votorum auctoritate Diocesanorum prius factis, Hierosolymitan. dumtaxat excepto, usque ad summam trecentarum Marcharum argenti in Urbe, ac ejus districtu recipere valeatis, auctoritate vobis præsentium duximus concedendum, si pro similium receptione alias non sitis a nobis hujusmodi gratiam consecuti. Ita tamen quod si aliquid de ipsis trecentis Marchis dimiseritis vel restitueritis aut dederitis illis, a quibus eas receperitis; hujusmodi dimissum vel restitutum seu datum nichil ad liberationem eorum prosit, nec quantum ad illud habeantur aliquatenus absoluti: præsentibus per quinqennium duraturis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Romæ apud Sanctam Sabinam Nonis Februarii, Anno Primo.

Quæ a Clericis Ecclesiæ S. Michaelis Frisonum nuncupatæ emerat Latinus Ostiensis Episcopus, Bona recensentur; venditio, cujus documenta inseruntur, rata habetur, atque auctoritate Apostolica confirmatur (*b*).

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Archiv. Caps. 57. Fasc. 210.

Honorius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri L.....(c) Ostiensi Episcopo; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1287.

Ostiensis Episcopus, prahabito Pontificis beneplacito, quædam ab Ecclesia S. Michaelis emit bona.

EXposuit tua Fraternitas coram nobis, quod olim de beneplacito felicis recordationis Nicolai Papæ Prædecessoris nostri ædificare quandam domum pro habitatione tua juxta Ecclesiam Sancti Michaelis Frisonum (*d*) in Porticu Sancti Petri (*e*) de Urbe, in solo ejusdem Ecclesiæ incepisti, & demum in hujusmodi ædificatione procedens,

(*a*) Domos & officinas, quæ in hoc Diplomate commemorantur, apud Ecclesiam S. Jacobi in Septiniano fuisse constructas, ac tandem Julii II. auctoritate in jus & proprietatem nostræ Capellæ Juliæ transiisse, opinamur. Vide prænotata fol. 77. not. *b*.

(*b*) In hac Diplomatum collectione non immerito locum sibi vindicat præsens Honorii IV. Bulla. Solum quippe, ac Palatium sive Domum, de quibus eadem Bulla meminit, Vaticanæ S. Petri Basilicæ Latinus Ostiensis Episcopus testamento reliquit; ut ex ejus Codicillo, quem S. Cælestini V. Diploma inferius exhibet, facili negotio licet cuiquam intelligere.

(*c*) Is est Latinus Malabranca Fr. Ordinis Prædicatorum a Nicolao III ad Sacram Purpuram, & Ostiensem Ecclesiam gubernandam evectus.

(*d*) Quam commemorant nonnulla Romanorum Pontificum Diplomata, ubi Sacræ Ædes Vaticano Capitulo obnoxiæ recensentur. Adeas pag. 15. & 84., nec non 24. not. *b*.

(*e*) Sermo est de S. Petri Porticu, quæ olim, ut præmonuimus

dens, circa Solum, & domum eadem, aliquas terras seu Possessiones emptionis titulo acquisisti. Nuper autem dilecti Filii Leonardus Archipresbyter, & Johannes dictus de Sancto Michaele, Clericus ejusdem Ecclesiæ, de assensu reliquorum Clericorum ipsius Ecclesiæ, ut dicebant, prædictum solum cum certo, & determinato spacio terræ circa prædictam domum sitæ, quæ tunc ad præfatam Ecclesiam pertinebant, tibi vendiderunt pro certa pecuniæ quantitate, præsente Venerabili Fratre nostro Petro nunc Vicentino, tunc autem Monopolitano Episcopo, & hujusmodi venditioni auctoritatem, quam ei super hoc specialiter commiseramus oraculo vivæ vocis, præstante. Prædicti quoque Clerici, qui venditioni non interfuerant supradictæ, recognoscentes postmodum, eam de voluntate ipsorum factam fuisse, gratam habuerunt, & ratificaverunt eandem, confitentes & recognoscentes expresse, precium dictarum Terrarum, & rerum eis a te esse solutum, & in utilitatem ejusdem Ecclesiæ fore conversum, prout in Instrumentis publicis inde confectis plenius continetur. Nos itaque tuis supplicationibus inclinati, præfatam venditionem ratam & gratam habentes, ac supplentes defectum, si quis in ea extitit, de plenitudine potestatis illam ex certa scientia auctoritate Apostolica confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Tenores autem prædictorum Instrumentorum de verbo ad verbum præsentibus fecimus annotari, qui tales sunt. In nomine Domini Amen. Anno ab ejus Nativitate millesimo ducentesimo octuagesimo sexto, Pontificatus Dñi Honorii Papæ Quarti Anno Secundo, die Mercurii, quarta die mensis Septembris, Indictione quartadecima. In præsentia mei Juvenalis Notarii & Testium subscriptorum, ad hæc specialiter vocatorum & rogatorum, Dominus Leonardus de Jacobinis, Archipresbyter Ecclesiæ Sancti Michaelis Frisonum de Porticu Sancti Petri de Urbe; & Johannes Donadei, dictus de Sancto Michaele, Clericus ipsius Ecclesiæ Sancti Michaelis, nullo dolo aut fraude ducti, vel vi aut metu coacti, sed sponte, pure, ac libere nomine suo, & dictæ Ecclesiæ, & nomine Presbyteri Johannis filii olim Jacobi de Orphanis, ac Johannis filii Bartholomæi Johannis Belli, Clericorum ejusdem Ecclesiæ, cum quibus dicebant, se super infrascriptis specialiter habuisse tractatum, & de ipsorum expressa voluntate, & consensu hæc facere pro utilitate Ecclesiæ supradictæ; vendiderunt, dederunt, tradiderunt, & concesserunt jure proprietatis, & perfecti dominii Reverendo Patri Domino Fratri Latino Ostiensi, & Velletren. Episcopo Cardinali in perpetuum totum Solum, quod est prope dictam Ecclesiam Sancti Michaelis, in quo ædificatum est Palatium dicti Domini Cardinalis, videlicet aula inferior cum ædificiis superioribus, & Guardaroba cohærente ipsi Palatio ex parte australi; Et totum Solum, quod est ab anteriori parte ipsius Palatii versus Septentrionem usque in viam publicam, sicut durat longitudo ipsius Palatii: Item totum Solum, in quo fuit quædam Domus ipsius Ecclesiæ juxta ipsum Palatium ex parte Orientis, quæ domus dudum corruit, cujus antiquus paries ex parte dictæ Ecclesiæ adhuc extat: Et Solum, quod est ab ipso pariete usque ad quendam parvum murum, qui est secus viam prædictam, juxta quem dicitur aliquando portam fuisse, & murum eundem: Item murum antiquum, qui fuisse dicitur de Palatio Neroniano (*a*), & est ex opposito Campanilis dictæ Ecclesiæ ex parte australi in Monte, cui Monti prædictum Palatium dicti Domini Cardinalis adhæret: Item totum Solum, quod habuit Ecclesia eadem circa prædictam Guardarobam ex parte Occidentis & Austri, & ex parte Orientis usque ad Fossatum, quod a supradicto muro antiquo de Palatio Neroniano protenditur usque ad domum, quæ est supra Porticum Ecclesiæ memoratæ. Quæ omnia hiis finibus designantur: Ab Oriente in parte inferiori est Platea, quæ est ante dictam Ecclesiam Sancti Michaelis, & in parte superiori juxta prædictum Fossatum est hortus ejusdem Ecclesiæ: A Meridie sunt vineæ Palatioli (*b*) & Terra, quam dictus Dominus Cardinalis emit a Petro Domini Jaquinti: Ab Occidente est etiam Terra, quam idem Dominus Cardinalis emit ab eodem Petro; In cujus parte idem Dominus Cardinalis construxit claustrum cum Puteo, & quibusdam domibus, quod claustrum adhæret supradicto Palatio Domini Cardinalis: A Septentrione est dicta Via publica, quæ ducit ad dictam Ecclesiam Sancti Petri, cum aliis confinibus, si quos habent dicta loca. Quæ omnia præfati Archipresbyter, & Johannes dictus de Sancto Michaele vendiderunt, ut supra

Bonorum venditionem ab Archipresbytero, & uno ex Clericis factam, ceteri ratam habent.

Venditarum rerum pretio in Ecclesiæ utilitatem impenso, Pontifex venditionem confirmat.

Instrumentorum series ac tenor.

Qui nam venditionem, cum proprio tum alieno nomine instituant.

Quis emptor sit, quæve contractus materies.

Rerum venditarum fines describuntur.

nuimus pag. 25., ab Hadriani Mole ad Vaticanum usque Templum protendebatur. Hanc Innocentius II. reficiendam curavit, quemadmodum Romanus Canonic. tit. 54. his verbis testatur: *Innocentius Papa II..... Porticum quoque Beati Petri usque ad Sanctam Mariam in Traspadinam novis trabibus restauravit, & ex magna parte novis & optimis tegulis cooperuit.*

(*a*) De Palatio Neroniano, vide quæ adnotavimus pag. 25.

(*b*) Fundum, qui in S. Leonis IX. Bulla fol. 25. *Palatiolum* appellatur, hic indigitari opinamur.

supra dictum est, ipsi Domino Cardinali, ad habendum, tenendum, possidendum, vendendum, permutandum, donandum, alienandum, & quicquid sibi deinceps placuerit, perpetuo faciendum, cum omnibus, & singulis, quæ infra prædictos continentur confines, & cum accessibus, & egressibus suis usque in vias publicas; & cum omnibus, & singulis, quæ supra se, vel infra, seu intra se habent, omnique jure, actione & usu, quoquo modo pertinentibus ad dictam Ecclesiam Sancti Michaelis ex eis, vel pro eis, aut in ipsis rebus: quam venditionem, traditionem, & concessionem fecerunt dicti Archipresbyter, & Johannes pro pretio centum florenorum boni, & puri auri: Quod pretium dicti Archipresbyter, & Johannes confessi fuerunt, se a prædicto Domino Cardinali habuisse & recepisse, ac eis integre datum, solutum, & numeratum esse, in utilitatem ipsius Ecclesiæ convertendum: Exceptioni non dati, non soluti, & non numerati sibi dicti pretii, & omni alii exceptioni renunciantes omnino: Et concesserunt eidem Domino Cardinali licentiam omnimodam, ut Possessionem dictarum Terrarum, & rerum cum confinibus suis superius designatis, & aliis, si quos habent, deinceps per se, vel per alium sua auctoritate recipere, & retinere valeat: Promittentes, prædictam venditionem, & omnia, & singula suprascripta perpetuo rata, & firma habere, & contra non facere, vel venire per se, vel per alium aut alios aliqua causa vel ingenio, de jure vel de facto. Pro quibus omnibus & singulis firmiter observandis, obligaverunt ei omnia bona sua, & dictæ Ecclesiæ, tam habita quam habenda. Ad hæc Venerabilis Pater Dominus Petrus Episcopus Monopolitan., qui prædictis omnibus præsens interfuit, de speciali mandato Sanctissimi Patris Dñi Honorii Papæ IIII. prædicti, quod dixit sibi super hoc factum oraculo vivæ vocis, huic venditioni, traditioni, & concessioni auctoritatem præstitit. Acta sunt hæc Tybure in Hospitio dicti Dñi Cardinalis, præsentibus Domino Archione Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, Dñi Papæ Capellano; Domino Stephano Jordani Canonico Paduan., Camerario; & Magistro Titio, Archipresbytero Ecclesiæ de Colle Vallis Elsæ Vulterranæ Diocesis, Capellano dicti Dñi Cardinalis. Ego Juvenalis Petri de Narnia, auctoritate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarius prædictis interfui, & ea, ut supra leguntur, rogatus scripsi & publicavi. Item: In nomine Domini Amen. Noverint universi præsens Instrumentum publicum inspecturi, quod coram Venerabili Patre Dño Petro Episcopo Monopolitan. constitutis Dño Leonardo de Jacobinis, Archipresbytero Ecclesiæ Sancti Michaelis Frisonum de Porticu Sancti Petri de Urbe; Johanne Donadei, dicto de Sancto Michaele; Presbytero Johanne, Filio quondam Jacobi de Orphanis; & Johanne, Filio Batholomæi Johannis Belli, Clericis ipsius Ecclesiæ Sancti Michaelis; iidem Presbyter Johannes, & Johannes Bartholomæi sponte, pure, & libere acceptaverunt, approbaverunt, & ratificaverunt venditionem, & concessionem, quam præfati Dñs Leonardus Archipresbyter, & Johannes Donadei dudum fecerunt Reverendo Patri Domino Fratri Latino Ostien. & Velletren. Episcopo Cardinali de solo, in quo ædificatum est Palatium ipsius Dñi Cardinalis juxta dictam Ecclesiam Sancti Michaelis cum quibusdam terris, seu spatiis eidem Palatio adjacentibus, prout de hujusmodi venditione constat Instrumento publico, manu mei Juvenalis Notarii infrascripti confecto; Promittentes michi Notario, stipulanti nomine dicti Dñi Cardinalis, prædictam venditionem, & omnia & singula, quæ in dicto Instrumento venditionis continentur, rata & firma perpetuo habere & tenere, & contra ea, vel ipsorum aliqua nullo unquam tempore facere, vel venire sub pœna dupli quantitatis pretii in dicto Instrumento contenti, qua pœna soluta vel non, omnia & singula suprascripta rata & firma permaneant. Et insuper tam dicti Presbyter Johannes, & Johannes Bartholomæi, quam etiam præfati Dñi Leonardus Archipresbyter, & Johannes Donadei confessi fuerunt, & recognoverunt expresse, pretium dictarum Terrarum, & rerum in dicto Instrumento venditionis contentum, eis a dicto Dño Cardinali esse solutum, & in utilitatem prædictæ Ecclesiæ fore conversum. Ad hæc prædictus Dñs Petrus Episcopus Monopolitan., qui prædictis omnibus præsens interfuit, de speciali mandato Sanctissimi Patris Domini Honorii Papæ IIII., quod dixit sibi super hoc factum oraculo vivæ vocis, supradictis acceptationi, approbationi, ratificationi, promissionibus, & omnibus, ac singulis aliis suprascriptis auctoritatem præstitit. Acta sunt hæc sub anno Nativitatis Domini millesimo ducentesimo octuagesimo septimo, Pontificatus dicti Dñi Honorii Papæ IIII. Anno Secundo, die Veneris XVII. die Mensis Januarii, Indictione XV., Romæ in Camera dictæ Ecclesiæ Sancti Michaelis, in qua hospitabatur Dñs Diomedes Canonicus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, præsentibus Venerabili viro Dño Cinthio Electo Capuano; Magistro Titio Archipresbytero Ecclesiæ de Colle Vallis Elsæ Vulterranæ Dioc., Capellano dicti Dñi Cardinalis; Presbytero Egidio

Pretii solutio, ac quantitas.

Pontificis auctoritate roboratur venditio.

Testium nomina.

Alterius Instrumenti tenor.

Clericorum Ecclesiæ S. Michaelis Cœtus universus venditionem ratam habet.

Pretium solutum, & in Ecclesiæ utilitatem fatentur impensum.

Pontificis beneplacitum accedit.

Testium nomina.

gidio Archipresbytero Ecclesiæ Sancti Vincentii, quæ est juxta dictam Basilicam (a), & Johanne de Sancto Victore Familiari dicti Electi hujus rei Testibus vocatis, & rogatis. Ego Juvenalis Petri de Narnia, auctoritate Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Notarius prædictis interfui, & ea, ut supra leguntur, rogatus scripsi, & publicavi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Clausula pœnalis adjicitur.

Dat. Romæ apud Sanctam Sabinam Kalendis Martii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

NICOLAUS IV.

Honorio IV. Nicolaus itidem IV. die 22. Februarii Anno 1288. suffectus, die autem 25. ejusdem mensis & anni coronatus, Ecclesiam administravit annos 4. mensem 1. dies 14. obiitque pridie Nonas Aprilis Anno 1292.

Matthæo Rubeo Ursino, Vaticanæ S. Petri Basilicæ Archipresbytero defert Lincolniensis Ecclesiæ Canonicatum & Præbendam, ut plurima ejusdem Vaticanæ Basilicæ onera facilius sustinere valeat.

Ex Autogr. in Archivo nostro Capitulari Caps. 9. Fasc. 16.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Mathæo Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Archipresbytero Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1288.

Cardinalium dignitas, ab eorum curis pro Romana Ecclesia repetitur.

INter Prælatos Ecclesiæ Sanctæ Dei, Fratres nostri Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, honore officii, & loci altitudine præminere noscuntur, quorum ratione labores assiduos, qui ex emergentium undique negotiorum varietate humeris nostris incumbunt, partiuntur operosa sedulitate nobiscum: propter quod ab Apostolica Sede, tanto magis extolli præcipuis honoribus promerentur, & in suis petitionibus amplis favoribus exaudiri, quanto exquisita suæ circumspectionis industria circa præfata negotia dirigenda salubriter utilior invenitur. Attendentes autem quod Personatus, Dignitates, Canonicatus, & Præbendas, ceteraque Beneficia omnia curam animarum habentia, & alia quælibet, quæ apud Sedem Apostolicam vacationis ipsius tempore vacaverunt infra mensem a die nostræ vocationis ad Apostolatus apicem, donationi Apostolicæ duximus reservanda; quidquid de ipsis per quoscumque scienter vel ignoranter, secus attemptatum fuisset antea, vel postmodum attemptari contingeret, inane prorsus & irritum decernendo. Considerantes quoque, quod tu qui Archipresbyteratus officium in Basilica Principis Apostolorum de Urbe geris, ipsius Basilicæ onera plurima nosceris sustinere, ac volentes ex certis causis preces tuas nobis in hac parte porrectas, favorabiliter exaudire, teque in supportandis facilius dictis oneribus adjuvare; Canonicatum & præbendam Lincolnien. Ecclesiæ (b) per obitum quondam Petri de Sabello Canonici ejusdem Ecclesiæ, apud Sedem Apostolicam tunc carentem Pastore vacantes, cum juribus & pertinentiis suis Apostolica tibi auctoritate conferimus, & providemus de illis, teque de ipsis per nostrum anulum præsentialiter investimus. Decernentes, prout est, irritum & inane, quidquid de dictis Canonicatu & Præbenda, eorumve pertinentiis quavis auctoritate secus attemptatum est hactenus, vel in futurum contigerit attemptari. Non obstantibus quibuslibet ejusdem Ecclesiæ statutis, & consuetudinibus contrariis, juramento, confirmatione Apostolica, vel quacumque alia firmitate vallatis, aut si aliqui Apostolica, vel alia quavis auctoritate in eadem Ecclesia in Canonicos sint recepti, vel ut recipiantur insistant, quibus te volumus in prædictorum Canoni-

Cardinalem Ursinum in Romanæ Ecclesiæ, ac Vaticanæ Basilicæ negociis exercitum, Lincolniensis Ecclesiæ canonicum creat.

Clausulæ derogatoriæ.

(a) De hoc Sancti Vincentii Templo nonnulla præmonuimus fol. 18. not. a. *Ornatas tres naves fornicatas licet angustas habebat, ostium ad ortum solis, ex quibus decem & octo columnæ integræ marmoris glareati 20. fere pal. receptæ fuerunt.* Verba sunt Jac. Grimaldi de hac Sacra Æde loquentis apud Martinell. Rom. Sacr. pag. 353. & seq.

(b) In Anglia; ut supra vidimus fol. 124. not. c.

Canonicatus & præbendæ assecutione præferri; sed nullum per hoc, quo ad alios Canonicatus, & præbendas præjudicium generari: Sive si Venerabili Fratri nostro Episcopo, & Dilectis Filiis Capitulo Lincolnien. communiter, vel divisim a Sede sit indultum prædicta, quod ad receptionem, vel provisionem alicujus minime teneantur, quodque ad id compelli non possint, seu quod de præbendis ipsius Ecclesiæ, vel beneficiis ad eorum collationem spectantibus, nulli valeat provideri, per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam de indulto hujusmodi mentionem; & qualibet alia præfatæ Sedis indulgentia generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus hujusmodi gratiæ impediri valeat vel diferri, & de qua, cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris literis specialis mentio sit habenda: Seu quod in diversis locis nonnulla beneficia Ecclesiastica cum cura, & sine cura, quorum aliqua dignitates, seu personatus existunt, de quibus plenam habemus certitudinem, dignosceris obtinere. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis, provisionis, investituræ, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Pœnalis clausula.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum VII. Kal. Maii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Nobilem Virum Joannem de Vvocton. a subeunda, quam voverat, peregrinatione ad Sancti Petri Limina, absolvi ea lege demandat, ut quidquid in Vaticani Templi visitatione esset expensurus, id curet ipsi Basilicæ quamprimum conferri.

Ex Reg. I. Nicolai IV. Ep. 107. fol. 26. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Saresbirien.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1288.

Rem enarrat. Mater partus angustiis deterrita, vovet peregrinationem ad Limina Apostolorum.

Petitio dilecti Filii Nobilis Viri Joannis de Wocton militis tuæ Diocesis Vicecomitis Wyltesiriæ nobis exhibita continebat, quod quondam Mater ejus tunc prægnans de ipso, partus angustias quas nondum experta fuerat, verita; & per hoc se magis humilians Creatori, eidem votum emittendo promisit, quod si partus ejus esset masculus, devotionis & peregrinationis causa, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Limina visitaret: prædictus quoque Nobilis illuminata mente conspiciens, quod ipse Creator clementer egerat cum eadem, quod per eam in hac parte gestum fuerat, approbavit, & vovit insuper eadem Limina personaliter visitare. Cum autem ipse Nobilis jam senio, & alias debilitate gravatus, & in Carissimi in Christo Filii nostri Regis Angliæ Illustris in Vicecomitatu Wyltesyriæ servitiis moram trahens, necnon viarum longa spatia & diversa discrimina eorum, quibus se ulterius exponere non est tutum eidem, verisimiliter timens, ne possit exequi commode hujusmodi votum suum; quod ipse illud elemosinis, & aliis piis operibus redimere, vel in aliud sibi magis accomodum commutare possit, a nobis suppliciter postulavit. Dignum igitur arbitrantes, ut idem Nobilis favorem in hac parte apud nos invenisse lætetur, de tuæ Fraternitatis industria plene confisi; præsentium tibi auctoritate committimus, ut super hiis agens misericorditer cum eodem, ipsum ab hujusmodi voto auctoritate nostra absolvas; proviso cautius, ut quod ipse Nobilis foret in sua visitatione hujusmodi expensurus, eidem Basilicæ quantocitius fideliter faciat assignari: Alioquin ab hoc non habeatur aliquatenus absolutus. Rescripturus nobis nihilominus quicquid in præmissis faciendum duxeris, & quid & quantum ipse Nobilis propter hoc eidem Basilicæ destinarit, per tuas litteras harum seriem continentes fideliter studeas intimare.

Filius grandior factus, Materno se obstrinxit voto, quod justis de causis implere nequit.

Voti commutatio, certa tamen sub lege ac conditione permittitur.

Datum Reate Nonis Julii, Anno Primo.

Quas

Quas Romani Antiſtites viſitantibus Vaticanam D. Petri Baſilicam elargiti fuerant Indulgentias multiplices enumerat, ratas habet ac inſtaurat.

Ex Autogr. in Baſil. Vatic. Archiv. Capſ. I. Faſc. I.

Nicolaus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Matheo Sanctæ M..... in Porticu Diacono Cardinali Archipresbytero, & Capitulo Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1289.

Vaticana Baſilica ceteris Orbis Eccleſiis Dignitate potior.

ILle qui ſolus ſuam fundavit Eccleſiam, & ſuper petram Fidei mox naſcentis erexit, Beato Petro æternæ vitæ Clavigero, Cæleſtis & terreni ſimul Imperii jura committens; inſignem ejus Baſilicam, ad honorem ipſius in Urbe conſtructam, & ſui nominis titulo inſignitam, tanto veneratione majori conſtituit digniorem, quanto ipſam inter ceteras Orbis Eccleſias dignitate præcellere voluit, & prærogativis pluribus decoravit. In ea namque ſui pretioſiſſimi Vultus Ymaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, in ſingularis amoris inſigne tribuit venerari; In ea glorioſiſſimum Corpus ejuſdem ætherei Janitoris, & innumerabilium Martyrum, aliorumque Sanctorum venerandas Reliquias collocavit, ut quo plura in ipſa veneranda concurrerent, eo amplius erga eam cunctorum devotio & reverentia creſceret, & ad ipſam conflueret Fidelium multitudo, dans Domino laudem & gloriam, & pietatis officio venerans, ut ipſo aperiente, qui a Domino Claves Regni Cælorum accepit, Cæleſtis eis Aulæ janua reſeretur.

Quænam Baſilicam præcipua illuſtrent inſignia:

Multiplici Indulgentiarum theſauro a Sum. Pontificibus nobilitatur.

Hanc itaque Sacroſanctam Baſilicam nonnulli Prædeceſſores noſtri Romani Pontifices cupientes a Chriſtifidelibus eo libentius & devotius viſitari, quo Fideles ipſi per hoc potiori dono gratiæ ſe refectos ſentirent; ſalubriter providerunt, quod eandem Baſilicam venerabiliter viſitantes, amplam ſuorum aſſequerentur veniam peccatorum. Nam ſicut ad nos, tam ex ſcriptis antiquis in Baſilica ipſa repertis, quam ex ſeniorum Canonicorum ejuſdem Baſilicæ relatione pervenit, prædicti Prædeceſſores omnibus vere pœnitentibus & confeſſis, ad præfatam Baſilicam accedentibus reverenter, videlicet in Nativitatis Domini, Epyphaniæ, Cathedræ ipſius Sancti Petri, Annunciationis Beatæ Mariæ Virginis, Aſcenſionis Domini, & ejuſdem Sancti Petri ac Beati Pauli Apoſtoli, & Dedicationis prædictæ, ac ipſius Sancti Pauli Baſilicarum feſtivitatibus, ac per octo dies, eaſdem feſtivitates Epyphaniæ, & ipſorum Apoſtolorum, & Dedicationum Baſilicarum earundem immediate ſequentes, & quolibet die ab ipſa Feſtivitate dictæ Aſcenſionis uſque ad Octavas Feſti Pentecoſtes, necnon in die Dominica, qua cantatur Gaudete, & in Quinquageſima, ac de Paſſione diebus Dominicis, & Anniverſarii Conſecrationis majoris Altaris dictæ Baſilicæ (*a*), Cœnæ Domini, & Paraſceve, ac Letaniarum majorum (*b*) diebus, ac etiam die Lunæ poſt Paſcha, ſeptem annorum, & ſeptem quadragenarum;

Dies enumerantur, in quibus ſeptem annorum, totidemque quadragenarum Indulgentia conceditur.

Dies alii ad trium Annorum & trium quadragenarum;

& ab Octavis Pentecoſtes hinc ad Feſtum ipſius Beati Petri, & ab Octavis ejuſdem Feſti Beati Petri uſque ad Kalendas Auguſti (*c*) die quolibet, trium annorum, & trium quadragenarum; viſitantibus autem ipſam a principio Quadrageſimæ uſque ad Feſtum Paſchæ quolibet die, & in ipſo Feſto, necnon & in feſtivitatibus Nativitatis, Purificationis, & Aſſumptionis prædictæ Beatæ Mariæ Virginis, Dedicationis, & Apparitionis Sancti Michaelis Archangeli, Sanctorum Andreæ, Thomæ, Johannis Euangeliſtæ, Converſionis prædicti Sancti Pauli, ac Mathiæ, Jacobi, Bartholomæi, Mathæi, Lucæ, Symonis & Judæ, Nicolai, Luciæ, Stephani, Sylveſtri, Octavæ Nativitatis Domini

Alii ad Anni unius & dierum quadraginta Indulgentias lucrandas deſignati.

(*a*) Quam pervetus ejuſdem Baſilicæ Martyrologium ſic enunciat: *VIII. Kal. Aprilis . . . Conſecratio Altaris Majoris Baſilicæ Beati Petri facta a Callixto Papa Secundo cum univerſo Concilio, anno ejus V. Indictione prima*. Ipſam indigitat Calendarium, quod præmittitur Reſponſoriali ac Antiphonario Rom. Eccl. juxta veterem uſum Canonicorum S. Petri, apud Ven. Card. Thomaſium: Romanus vero Canonic. tit. 54. his verbis commemorat: *Beatæ quoque recordationis Domnus Calliſtus Papa II. . . . Altare B. Petri, quod nimia vetuſtate, & lapidum percuſſionibus quodammodo violatum videbatur, optimis marmoribus veſtivit & decoravit; & in feſto Annunciationis B. Mariæ cum toto Concilio lapidem Altaris ſatis honorifice & devote conſecravit: In qua videlicet conſecratione prædictus Domnus Papa Callixtus, ſicut invenimus in Libris noſtris ſcriptum, & a Majoribus noſtris accepimus, fecit remiſſionem ad eam devote venientibus trium annorum annualiter: Et cancellis ferreis, ut apparet, prædictum Sacroſanctum Altare circumſepſit*. Id ipſum prodit Maph. Vegius in Opuſc. de rebus antiquis memorabilibus Baſilicæ S. Petri lib. 2.

(*b*) Conſulatur Alexandri IV. Bulla ſuperius allata fol. 141.

(*c*) Videſis tum Gregorii IX. Diploma fol. 123. tum Urbani IV. Bullam pag. 143.

(*a*) Et

Domini, Sancti Gregorii, Sancti Longini, Inventionis, & Exaltationis Sanctæ Crucis, Sanctæ Petronillæ, Sanctorum Johannis & Pauli, Sancti Leonis, Sanctorum Processi & Martiniani, Sancti Alexii, Sanctæ Mariæ Magdalenæ, Sancti Laurentii, Sancti Egidii, omnium Sanctorum, Dedicationis Basilicæ Salvatoris, Consecrationis Altaris Sanctæ Mariæ de Cancellis, in ipsa Ecclesia constructi, quæ octavo Idus Octobris occurrit (*a*); necnon omnibus diebus quatuor Temporum, unius anni & quadraginta dierum; & reliquis singulis anni diebus, quadraginta dierum remissiones suorum peccaminum concesserunt. Nos igitur, qui præfatæ Basilicæ honoris & decoris augmentum, præcipue ob reverentiam prædicti Beati Petri Apostolorum Principis, cujus nos, licet immeritos, divina dispositio esse voluit successores, totis desideriis affectamus; præfatas remissiones a prædictis Prædecessoribus sic concessas, ratas & gratas habentes, illas auctoritate Apostolica approbamus: & ut Christifideles ad ipsam Basilicam venientes reddantur de acquirendis talibus remissionibus certiores, omnibus vere pœnitentibus & confessis in singulis Festivitatibus, atque diebus prædictis, quibus ipsi Basilicam ipsam dicti Principis Apostolorum personaliter visitabunt, de Omnipotentis Dei misericordia, & eorumdem Apostolorum Petri & Pauli auctoritate confisi, de novo remissiones hujusmodi misericorditer elargimur.

Quovis anni die quadraginta dierum Indulgentia acquiritur.

Prædictas Indulgentiarum concessiones approbat, & confirmat.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem VI. Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Vaticanam D. Petri Basilicam visitantes, Indulgentiis cumulat; Quæ Prædecessores Romani Pontifices hac in re sanciverant, firma esse decernit (*b*).

Ex Regest. 1. Nicolai IV. Epist. 79. fol. 104. an. 2. apud Archivum Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis M.... (c) Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1289.

Vaticanæ Basilicæ laudes ex ejus Dignitate; ac Populorum veneratione; ex Sacrorum monumentorum nobilitate.

Ille qui solus suam fundavit Ecclesiam, & super Petram fidei mox nascentis erexit, Beato Petro eternæ vitæ clavigero, Cælestis & Terreni simul Imperii jura committens, insignem ejus Basilicam ad honorem ipsius in Urbe constructam & sui nominis titulo insignitam tanto veneratione majori constituit digniorem, quanto ipsam inter ceteras Orbis Ecclesias dignitate præcellere voluit, & prærogativis pluribus decoravit. In ea namque sui pretiosissimi Vultus ymaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, in singularis amoris insigne tribuit venerari. In ea gloriosissimum Corpus ejusdem ætherei Janitoris, & innumerabilium Martyrum aliorumque Sanctorum venerandas Reliquias collocavit, ut quo plura in ipsa veneranda concurrerent, eo amplius erga eam cunctorum devotio & reverentia cresceret, & ad ipsam conflueret Fidelium multitudo dans Domino laudem & gloriam & pietatis officio venerans, ut ipso aperiente, qui a Domino claves Regni Cælorum accepit, Cælestis eis Aulæ janua referetur. Cupientes igitur eandem Basilicam congruis honoribus frequentari, & Fideles Christi ad complacendum ei quasi quibusdam illectivis præmiis, indulgentiis videlicet & remissionibus invitare, omnibus vere pœnitentibus & confessis, singulis anni diebus, quibus ipsi eandem Basilicam personaliter visitabunt, unum annum & quadraginta dies; a Dominica vero de Adventu usque ad primam Dominicam post Octavas Epiphaniæ, & a Dominica Quinquagesimæ hinc ad Octavas Pascæ quolibet die, tres annos & tres quadragenas; in singulis quoque Festivitatibus tam Beatæ Mariæ Virginis, scilicet Nativitatis, Annuntiationis, Purificationis, & Assumptionis, & cujuslibet Apostolorum, & Euangelistarum, ac Sanctorum Michaelis Archangeli, Andreæ, Matthiæ, Nicolai, Gregorii, Longini, Antonii, Leonis, Processi & Martiniani, Martini, Francisci, omnium Sanctorum, & Conversionis Beati Pauli Apostoli, ac Sanctarum Luciæ, Mariæ Magdalenæ, atque Claræ Virginis, Anniversariis diebus Consecrationis Altaris Sanctæ Mariæ de Cancellis

Indulgentiarum quæ Basilicam visitantibus conceduntur, series.

Singulis anni diebus, annum unum & dies quadraginta elargitur;

In aliis, quas recenset Festivitatibus, annos tres, totidemque quadragenas.

Aliis quibusdam diebus, duos annos, duas item quadragenas dispensat.

(*a*) Et de qua supra diximus pag. 186. not. *b*. Ubi tamen adnotandum, veteres nostræ Basilicæ Rituales libros Consecrationem prælaudati Altaris viii. Idus Novembris consignare.

(*b*) Conferendum præcedens Diploma.

(*c*) Matthæo Rubeo Ursino.

(*a*) Mo-

Cancellis in Basilica prædicta constructi, quæ octavo Idus Octobris occurrit, ac Dedicationis Basilicæ Salvatoris, necnon & in singulis diebus, quibus est Statio in ipsa Basilica ordinata; de Omnipotentis Dei misericordia, & prædictorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, duos annos & duas quadragenas de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus: Remissionibus seu Indulgentiis accedentibus ad eandem Basilicam alias a nonnullis Romanis Pontificibus Prædecessoribus nostris concessis, quas etiam nos ipsi nuper approbavimus, ac ut Christifideles ad dictam Basilicam venientes reddantur de acquirendis ipsis remissionibus certiores, de novo duximus concedendas, in suo robore nichilominus duraturis.

Alias quas Prædecessores concessere Indulgentias confirmat.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Quinto Kalendas Martii, Anno Secundo.

Præcipitur, ut Abbas & alii Fratres Monasterii S. Salvatoris Montis Acuti, qui Cisterciensi Cœnobio subjectionem profiteri detrectabant, eorumque Monasterium supposuerant Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; sese infra viginti dierum spatium Romano Pontifici sistant.

Ex Regest. I. Nicolai IV. Ep. 711. fol. 270. an. 2. apud Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo & Dilecto Filio Abbati Monasterii Sancti Petri Perusin., Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1290.

Superbiæ vitium Religiosos Viros dedecet quammaxime.

ETsi Deo & Hominibus sit in cunctis exosa superbia; in hiis tamen qui abnegantes se ipsos, ut fugiant strepitus seculares, in Castris claustralibus se recipiunt, tanto est abhominabilius detestanda, quanto de humilitatis altitudine cum Angelo Apostata gravius corruentes qui Angelis, Mundo, & hominibus facti spectaculum sperabantur in resurrectionem futuri multorum, efficiuntur plurimis in scandalum & ruinam. Sane Dilecti Filii de Bellavalle & de Thela Monasteriorum Abbates Cistercien. Ordinis in nostra proposuerunt præsentia constituti, quod licet Monasterium Cistercii per quinquaginta annos & amplius habuerit & tenuerit Monasterium Montis Acuti (a) ejusdem Ordinis veluti Filiam specialem; ac Abbas ejusdem Monasterii Cistercii, prout ad eum spectare dinoscitur, in eodem Monasterio Montis Acuti per se & alios visitationis & correctionis Officium duxerint impendendum, ac personæ in eodem Monasterio Montis Acuti degentes, ejusdem Cistercien. Ordinis servaverint instituta; tam Frater Egidius qui pro ejusdem Monasterii Montis Acuti Abbate se gerit, & nonnulli de Conventu ejusdem ad inobedientiæ devia declinantes, a præfati Monasterii Cistercii obedientia se temere subtraxerunt, Monasterium ipsum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe supponentes de facto, cum de jure non possent, seu recognoverunt fore subjectum, vel passi sunt se super hoc sub quodam fictionis velamine condemnari; Visitatores nuper per eundem Abbatem Cistercii destinatos ad eos, recipere recusantes; Visitatorum ipsorum renuerunt accipere disciplinam, se alium profiteri Ordinem asserentes. Quare fuit nobis ex parte ipsius Abbatis Cistercii humiliter supplicatum, ut super hoc salubre remedium apponere curaremus. Nos itaque, qui Ecclesiarum omnium ex Officii nostri debito solicitudinem gerere tenemur & curam, eorumdem Cistercien. & Montis Acuti Monasteriorum indemnitatibus obviare, & ab eis litigiorum materiam amputare volentes; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel alter vestrum per vos seu alium vel alios prædictum Fratrem Egidium, ac Fratrem Petrum quondam Abbatem, & Fratrem Balduinum Transmontanum, & sex alios de Conventu prædicto, de quibus vobis videbitur expedire, ac Conventum ipsum sæpedicti Monasterii Montis Acuti ex par-

Monasterium Montis Acuti, ut disciplinæ jugum excutiat, Basilicæ Vaticanæ se subjicit.

Refractarios Monachos ad judicium Romæ habendum vocari [redacted] dat.

(a) Monasterium S. Salvatoris de Monte Acuto, alias de Monte Aucto in Perusina Diœcesi collocant Nicolai IV. Literæ ad Andream de Fracta, & Uguitonem Marchionem de Monte Mejano, Summi Pontificis Capellanum & Canonicum Rothomagensem datæ Kalend. Maji anno tertio, quæ extant apud Archivum Apost. Vat. in Regesto 2. ejusdem Nicolai IV. epist. 152. fol. 25. Idem profecto esse ac Monasterium S. Salvatoris sub Monte Castellionis nunc *Monte Corona* jam pridem erectum, scribunt, Augustin. Lubin. fol. 225., & ab ipso laudatus Ludov. Jacobilli.

(a) Ex-

ex parte nostra peremptorie citare curetis, ut infra viginti dierum spatium post citationem vestram Abbas, & alii nominati & dicti sex personaliter, prædicti vero Conventus per Procuratorem idoneum cum omnibus juribus & munimentis suis negotium hujusmodi contingentibus nostro se conspectui repræsentent, facturi & recepturi, quod ordo dictaverit rationis, ac ordinationi & mandatis nostris totaliter parituri: diem vero citationis & formam & quicquid inde feceritis, nobis per vestras litteras harum seriem continentes fideliter intimare curetis.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem iiii. Idus Januarii, Anno Secundo.

Canonicis in Vaticana S. Petri Basilica residentibus, quorumlibet Beneficiorum ad quascumque Ecclesias pertinentium, animarum tamen cura vacantium, fructus percipere indulget; quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis.

Ex Autogr. in Basil. nostræ Tabular. Caps. 6. Fasc. 264.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1290.

Par cum superioribus Bullæ exordium.

ILle qui solus Romanam fundavit Ecclesiam, & supra petram Fidei mox nascentis erexit, Beato Petro æternæ vitæ Clavigero, Cælestis & terreni simul Imperii jura committens, insignem ejus Basilicam ad honorem ipsius in Urbe constructam, & sui nominis titulo insignitam, tanto veneratione majori constituit digniorem, quanto ipsam ceteras dignitate præcellere voluit, & prærogativis pluribus decoravit. In ea namque sui preciosissimi Vultus ymaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, in singularis amoris insigne tribuit venerari, & in ea gloriosissimum Corpus ejusdem ætherei Janitoris ac innumerabilium Martirum, aliorumque Sanctorum venerandas Reliquias collocavit, ut quo plura in ipsa veneranda concurrerent, eo amplius erga eam cunctorum devotio & reverentia cresceret, & ad ipsam conflueret Fidelium multitudo, dans Domino laudem & gloriam, & pietatis offitio venerans, ut ipso aperiente, qui a Domino claves Regni Cælorum accepit, Cælestis Aulæ janua reseretur. Cupientes igitur in eadem Basilica divini Nominis cultum augeri, ut eo devotius atque frequentius inibi debitas Deo laudes exolvi, quo ipsius Basilicæ Canonici, qui nunc resident, & pro tempore residebunt in ea, majorem a Sede Apostolica fuerint gratiam consecuti, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut singuli vestrum, necnon & singuli futuri Basilicæ præfatæ Canonici fructus, redditus, & proventus omnium & singulorum Canonicatuum, Præbendarum, Officiorum, Personatuum, Dignitatum, ac Beneficiorum Ecclesiasticorum, curam non habentium animarum, quæ in quibuscumque Ecclesiis sive locis obtinent & quæ etiam obtinebunt, percipere valeant, cotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, residendo in Basilica memorata tanto tempore secundum morem residendi, qui inibi observatur vel observabitur in futurum, quanto in eisdem Ecclesiis vel locis personaliter residendo essent fructus, redditus, & proventus hujusmodi percepturi; nec interim ad residendum in ipsis Ecclesiis sive locis personaliter teneantur, nec ad id a quoquam valeant coarctari: Non obstantibus si aliqui vestrum, vel futurorum Canonicorum sæpedictæ Basilicæ in ipsis Ecclesiis sive locis, in quibus hujusmodi Canonicatus, & Præbendas, Officia, Beneficia, & Dignitates obtinent vel etiam obtinebunt, non fecerint primam personalem residentiam consuetam; & contrariis earumdem Ecclesiarum consuetudinibus vel statutis, juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, seu quacumque firmitate alia roboratis; etiamsi de illis servandis, & non impetrandis per se vel alium literis Apostolicis contra ea, nec de impetratis utendo per se vel per Procuratores suos præstiterint, vel eis in antea præstare contigerit juramenta: sive si locorum Ordinariis, vel aliquibus aliis a præfata Sede indultum existat, vel medio tempore indulgeri contingat, quod Canonicos & alios in dictis Ecclesiis Beneficia obtinentes, possint compellere ad residendum personaliter in eisdem, aut quibuscumque Privilegiis, Indulgentiis, & literis Apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, quibusvis dignitatibus, locis, seu Personis, generaliter vel specialiter sub quacumque forma vel conceptione verborum ab eadem Sede concessis, & in

Jus tribuit Canonicis, ut modo Basilicæ Vaticanæ inserviant, ex aliis Beneficiis quibuscumque, exceptis Parochialibus, fructus percipiant.

Excipit quotidianas Distributiones.

Clausulas derogatorias inserit amplissimas.

& in posterum concedendis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta, effectus hujusmodi gratiæ impediri valeat vel differri; & de quibus de verbo ad verbum in præsentibus specialis & expressa mentio sit habenda. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere &c. Si quis autem &c.

Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Id. Aprilis, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Privilegii in superiori Bulla concessi executionem demandat.

Ex Autogr. in Archivo nostro Capitulari Caps. 6. Fasc. 264. (a).

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Matheo Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Archipresbytero Basilicæ Principis Apostolorum &... Sancti Pauli de Urbe, ac Sancti Germani de Pratis Parisien. Monasteriorum Abbatibus; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1290.

Basilica S. Petri ceteris Ecclesiis dignitate major, ac dignior veneratione.

ILle qui solus Romanam fundavit Ecclesiam, & supra petram Fidei mox nascentis erexit, Beato Petro æternæ vitæ Clavigero, cælestis & terreni simul Imperii jura committens, insignem ejus Basilicam ad honorem ipsius in Urbe constructam, & sui nominis titulo insignitam, tanto veneratione majori constituit digniorem, quanto ipsam ceteras dignitate præcellere voluit, & prærogativis pluribus decoravit. In ea namque sui preciosissimi Vultus ymaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, in singularis amoris insigne tribuit venerari, & in ea gloriosissimum Corpus ejusdemætherei Janitoris ac innumerabilium Martirum, aliorumque Sanctorum venerandas Reliquias collocavit, ut quo plura in ipsa veneranda concurrerent, eo amplius erga eam cunctorum devotio & reverentia cresceret, & ad ipsam conflueret Fidelium multitudo, dans Domino laudem & gloriam, & pietatis offitio venerans, ut ipso aperiente, qui a Domino claves Regni Cælorum accepit, Cælestis Aulæ janua referetur. Cupientes igitur in eadem Basilica Divini Nominis cultum augeri, ut eo devotius atque frequentius inibi debitas Deo laudes exolvi, quo ipsius Basilicæ Canonici, qui nunc resident, & pro tempore residebunt in ea, majorem a Sede Apostolica fuerint gratiam consecuti; Dilectis Filiis ... Priori, & Capitulo præfatæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe litterarum nostrarum auctoritate duximus indulgendum, ut ipsorum singuli, necnon & singuli futuri Basilicæ præfatæ Canonici fructus, redditus, & proventus omnium & singulorum Canonicatuum, Præbendarum, Offitiorum, Personatuum, Dignitatum, ac Benefitiorum Ecclesiasticorum, curam non habentium animarum, quæ in quibuscumque Ecclesiis sive locis obtinerent, & quæ etiam obtinebunt, percipere valeant, cotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, residendo in Basilica memorata tanto tempore, secundum morem residendi, qui nunc observatur vel observabitur in futurum, quanto in eisdem Ecclesiis vel locis personaliter residendo essent fructus, redditus, & proventus hujusmodi percepturi; nec interim ad residendum in ipsis Ecclesiis sive locis personaliter teneantur, nec ad id a quoquam valeant coarctari: Non obstantibus, si aliqui ipsorum vel futurorum Canonicorum sæpedictæ Basilicæ in ipsis Ecclesiis sive locis, in quibus hujusmodi Canonicatus, Præbendas, Officia, Beneficia, & Dignitates obtinent vel etiam obtinebunt, non fecerint primam personalem residentiam consuetam, & contrariis earundem Ecclesiarum consuetudinibus vel statutis juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, seu quacumque firmitate alia roboratis; etiamsi de illis servandis, & non impetrandis per se, vel alium literis Apostolicis contra ea, nec de impetratis utendo per se vel per Procuratores suos præstiterint, vel eos in antea præstare contigerit juramenta; sive si locorum Ordinariis, vel aliquibus aliis a præfata Sede indultum existeret, vel medio tempore indulgeri contingeret, quod Canonicos & alios in dictis Ecclesiis Beneficia obtinentes possent compellere ad residendum personaliter in eisdem; Aut quibuscumque privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis, generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existerent, quibusvis dignitatibus, locis, seu Personis generaliter vel specia-

Multis Basilica nobilitatur monumentis.

Pontificia in Canonicos munificentia eousque protenditur, ut ex aliis quas possident Præbendis, Parochialibus exceptis, etsi non resideant, modo Basilicæ inserviant, fructus percipiant.

Quibuscumque contrariis non obstantibus.

(a) Extat & in Regest. 2. Tabular. Secr. Apost. Vatic. Ep. Cur. 40. fol. 164. ubi & reperitur aliud plane geminum Diploma ad Archipresbyterum Vaticanæ Basilicæ datum.

specialiter sub quacunque forma vel conceptione verborum ab eadem Sede concessis & in posterum concedendis, per quae in eisdem litteris non expressa, vel totaliter non inserta, effectus hujusmodi gratiae impediri vel diferri valeret, & de quibus de verbo ad verbum in dictis litteris specialis & expressa mentio esset habenda. Quocirca discretioni vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatinus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel per alium seu alios praefatis Canonicis praesentibus, & futuris faciatis praefatos fructus, redditus, & proventus, juxta hujusmodi concessionis nostrae tenorem integre ministrari (a); non obstantibus omnibus supradictis: Aut si aliquibus, cujuscunque conditionis, status, vel dignitatis existant, a Sede sit indultum eadem, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam de indulto hujusmodi mentionem; contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Ceterum volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, ut a Data praesentium plena sit vobis, & vestrum cuilibet in praemissis omnibus & eorum singulis potestas; & jurisdictio attributa, quodque in eo vigore, illaque firmitate possitis auctoritate praemissa in praedictis omnibus, & pro praedictis per vos, vel per alium, seu alios procedere, acsi vestra jurisdictio in praedictis omnibus & singulis per citationem, aut insinuationem, vel praesentationem earum, sive per modum alium perpetuata legitimum extitisset.

Ad ejusmodi Constitutionis exequutionem, plenam tribuit jurisdictionem, a Data praesentium literarum promanantem.

Datum Romae apud Sanctam Mariam Majorem Idibus Aprilis, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Abbatem & Conventum Monasterii S. Salvatoris de Monte Acuto, qui Coenobio Cisterciensi obedientiam denegabant, eorumque Monasterium subjecerant Vaticanae S. Petri Basilicae; ab alienandis quoquo modo Bonis ejusdem Coenobii S. Salvatoris cohiberi demandat.

Ex Regest. II. Nicolai IV. Epist. 152. fol. 25. apud Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Andreae de Fracta Filiorum Huberti Eugubin. Diocesis, & Uguitoni Marchioni de Monte Mejano, Cappellano nostro, Canonico Rothomagen.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1290. *Controversiam in alia Bulla propositam enarrat.*

PRidem Dilecti Filii de Bellavalle, & de Thela Monasteriorum Abbates Cistercien. Ordinis in nostra proposuerunt praesentia constituti, quod licet Monasterium Cistercii per quinquaginta annos & amplius habuerit & tenuerit Monasterium Montis Acuti ejusdem Ordinis Perusin. Diocес. veluti Filiam specialem; ac Abbas ejusdem Monasterii Cistercii, prout ad eum spectare dinoscitur, in eodem Monasterio Montis Acuti per se & alios visitationis & correctionis officium duxerit impendendum, ac Personae in eodem Monasterio Montis Acuti degentes ejusdem Cistercien. Ordinis servaverint instituta; tamen Frater Egidius qui pro ejusdem Monasterii Montis Acuti Abbate se gerit, & nonnulli de Conventu ejusdem ad inobedientiae devia declinantes, a praefati Monasterii Cistercii obedientia se temere subtraxerunt, Monasterium ipsum Basilicae Principis Apostolorum de Urbe supponentes de facto, cum de jure non possent, seu recognoverunt fore subjectum, vel passi sunt se super hoc sub quodam fictionis velamine condemnari; propter quod Visitatores nuper per eundem Abbatem Cistercii destinatos ad eos admittere recusantes, Visitatorum ipsorum renuerunt recipere disciplinam, se alium profiteri Ordinem asserendo. Quare fuit nobis ex parte ipsius Abbatis Cistercii humiliter supplicatum, ut super hoc salubre remedium apponere curaremus. Unde nos qui Ecclesiarum omnium ex Officii nostri debito solicitudinem gerere tenemur & curam, eorumdem Cistercien. & Montis Acuti Monasteriorum indemnitatibus praecavere, & ab eis litigiorum materiam amputare volentes; eundem Fratrem Egidium, ac Fratrem Petrum quondam Abbatem, & Fratrem Balduinum Transmontanum, & sex alios de Conventu

Ut controversiae occurreret, Pontificis providentia.

(a) Haec Bulla fuit executioni mandata contra Canonicos Sanctae Mariae Transpadinae per Gulielmum Abbatem Monasterii Sancti Pauli de Urbe; uti constat ex Processu existente in Archivo nostro Capitulari Caps. 6. Fasc. 265.

(a) Num-

ventu prædicto ac etiam Conventum ipsum sæpedicti Monasterii Montis Acuti ex parte nostra peremptorie citari mandavimus, ut infra certi temporis spatium post citationem hujusmodi Abbas & alii nominati & dicti sex personaliter, prædicti vero Conventus per Procuratorem ydoneum cum omnibus juribus & munimentis suis negotium hujusmodi contingentibus nostro se conspectui repræsentent, facturi & recepturi super hiis quod ordo exigeret rationis, ac ordinationi & mandatis nostris totaliter parituri. Intendentes igitur præfati Monasterii Montis Acuti providere commodis & indemnitatibus præcavere, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Abbati & Conventui ejusdem Monasterii Montis Acuti vos vel alter vestrum, per vos vel per alium seu alios ex parte nostra districtius inhibere curetis; ne hujusmodi durante litigio quicquam de bonis aut juribus ad dictum Monasterium Montis Acuti quomodolibet pertinentibus vendere seu concedere aut alienare vel distrahere quoquo modo præsumant. Nos enim nihilominus ex nunc irritum & inane decernimus, si quid contra hujusmodi vestram, immo potius nostram inhibitionem per quemcumque quavis auctoritate contigerit attentari.

Præcipit ut Monachi Montis Acuti, pendente lite, nihil de bonis Monasterii alienare præsumant.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem Kalend. Maji, Anno Tertio.

Quæ Vaticanum Capitulum inter, ac Abbatem & Conventum Cistercien. vertebatur, controversiam sic dirimit; ut his vindicet possessionem confirmandi, visitandi, corrigendi & reformandi in Monasterio S. Salvatoris de Monte Acuto; illi vero censum unius Bizantii aurei quotannis ab ipso Monasterio persolvendum adjudicet, & jus proprietatis super subjectione ejusdem Cœnobii integrum esse decernat.

Ex Reg. II. Nicolai IV. Ep. 306. fol. 59. apud Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

AN. CH. 1290.

Religiosæ vitæ fervorem extinguit discordia.

CIrca dirimendas lites, & discordias sopiendas inter Divini cultus & Regularis observantiæ professores, Apostolicæ sollicitudinis partes apponimus; ne impliciti litigiorum anfractibus aut dissentionum fluctuationibus involuti, erga divina Mysteria tepeant, & a bonis operibus, quibus vacare decreverant, resipiscant. Sane pro parte Dilectorum Filiorum Abbatis & Conventus Monasterii Cistercien. fuit propositum coram nobis, quod licet felicis recordationis Gregorius Papa IX. prædecessor noster in Monasterio Sancti Salvatoris de Monte Acuto, quod ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinens, quasi totaliter erat in spiritualibus & temporalibus desolatum; cupiens Cistercien. Ordinem & salubres ipsius Ordinis observantias propagare, auctoritate Apostolica statuisset, ut prædictum Monasterium Sancti Salvatoris, ac Abbates & Conventus ibidem ex tunc ordinandi eidem Monasterio Cistercien. abinde secundum statuta ipsius Cistercien. Ordinis subiacerent immediate reverentia filiali, Romanæ Ecclesiæ in omnibus jure salvo; ac Abbates Cistercien. ex tunc jam per quinquaginta annos & amplius exercuerunt in eodem Monasterio Sancti Salvatoris, visitationis, correctionis & reformationis officium pacifice & quiete, quoties ipsi expediens cognoverunt: tamen Abbas & Conventus prædicti Monasterii Sancti Salvatoris nuper ab obedientia Abbatum Cistercien. & subiectione ipsius Cistercien. Ordinis se temere subtrahentes, se ac præfatum Monasterium Sancti Salvatoris Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quantum in eis extitit de facto, cum de jure non possent, temeritate propria summiserunt. Cumque Abbas & Conventus Sancti Salvatoris prædicti Visitatores ipsius Cistercien. Ordinis per dictum Abbatem Cistercii ad hoc destinatos ad exercendum in illo, prout ad eos spectabat, prædictum Visitationis officium, admittere indebite recusassent, se fuisse professos alium Ordinem prætendendo: Nos demum ad eorundem Abbatis & Conventus Cistercien. devotam supplicationis instantiam, memoratum Abbatem & quosdam ex Monacis eiusdem Monasterii Sancti Salvatoris ad nostram fecimus præsentiam propter hoc personaliter evocari: quibus demum ac Procuratore dictæ Basilicæ comparentibus coram Nobis, Nos attendentes, quod idem Procurator prætendebat, dictum Monasterium Sancti Salvatoris prædictæ Basili-

Hic rerum status. Monasterium Montis Acuti a Gregorio IX. Ordini Cisterciensi subjicitur.

Cisterciensium in Monasterium jurisdictio quinquaginta annorum spatio exercetur.

Ut jurisdictionem effugiat, Monasterium, Basilicæ Vaticanæ se subjicit.

Pontifex, accitis Partibus, causam expendit.

Basilicæ fore subiectum, ac in illo Visitationem, Correctionem, & Reformationem ad eiusdem Basilicæ Capitulum pertinere; quodque Abbas & Conventus Sancti Salvatoris nominati unum Bisantium Auri (a) Census nomine in subiectionis signum dictæ Basilicæ dare annis singulis tenebantur; & quod super quæstione, quam inter prædictum Capitulum ex parte una, & præfatos Abbatem & Conventum Sancti Salvatoris super hoc ex altera agitatam fuisse dicebat, pro dicto Capitulo diffinitiva sententia fuerat per certos Delegatos deputatos super hoc a Sede Apostolica promulgata; præfatis Abbate & Conventu Cistercien. proponentibus ex adverso, quod prædicta sententia lata fuerat prætextu quarundam litterarum Apostolicarum super alienatione ac distractione bonorum ipsius Basilicæ nomine dicti Capituli ad eosdem Judices obtentarum, quarum auctoritas ad negotium subjectionis hujusmodi se nullatenus extendebat, infra quatuor mensium spatium ab earum impetrationis tempore, ac eodem Abbate Cistercii non monito nec citato: ac volentes super hiis plenius informari, Dilecto Filio nostro P.... (b) Tituli S. Marci Presbytero Cardinali commisimus oraculo vivæ vocis, ut receptis interrogatoriis, quæ tam Abbas & Conventus Cistercien., quam Capitulum memorati facere ac exhibere vellent, ab Abbate ac Monachis Sancti Salvatoris præfatis secundum eadem interrogatoria & alias, prout expedire videret, quid super prædictis visitatione, correctione, & reformatione in dicto Monasterio observatum fuerit diligenter inquireret, & exquisita nobis referret postmodum diligenter. Nos igitur ex relatione ipsius Cardinalis nobis super hoc facta plenius intellecto, quod sæpedicti Abbas, & Monachi Sancti Salvatoris super interrogatoriis hinc inde datis in judicio interrogati, confessi fuerunt, Abbates Cistercii a tempore quo idem Prædecessor noster G.... (c) Monasterium S. Salvatoris eidem Cistercien. Ordini, ut præmittitur, summisisse dinoscitur, fuisse in possessione vel quasi exercendi in prædicto Monasterio Sancti Salvatoris confirmationem, visitationem, correctionem, & reformationem hujusmodi pacifice & quiete usque ad tempus ipsius diffinitivæ sententiæ promulgatæ; & quod de solutione prædicti census duo Instrumenta antiqua ante concessionem dicti Privilegii confecta, fuerant exhibita coram, & in quibus continebatur, quod Abbas Sancti Salvatoris prædicti unum Bisantium eidem Basilicæ pluribus annis duxerat persolvendum: pacifici Regis, cujus, immeriti, vices gestamus in Terris, instructionibus inhærentes ac volentes, in quantum nobis ex alto permittitur, pacis bonum & quietis solatia omnibus procurare ac litigiorum anfractus, qui facultates extenuant ac mentes quietas turbant & distrahunt, in negotio ipso vitare; auctoritate Apostolica providemus statuendo, statuimus providendo, quod Abbas & Conventus Cistercien. prædicti, sententia ipsa & processibus quibuscumque per eosdem Delegatos vel eorum auctoritate in prædicto negotio factis & habitis nequaquam obstantibus, ad possessionem vel quasi juris confirmandi, visitandi, corrigendi, & reformandi in eodem Monasterio Sancti Salvatoris ac omnibus membris suis secundum ipsius Cistercien. Ordinis instituta, restituantur ad plenum; & eos ad illam, necnon & ad possessionem vel quasi eorum quæ in dicto Privilegio continentur, restituimus de Apostolicæ plenitudine potestatis: dictique Abbas & Conventus Sancti Salvatoris eidem Basilicæ unum Bisantium auri ex nunc annis singulis solvant, jure proprietatis super hujusmodi subjectione dicti Monasterii Sancti Salvatoris præfatæ Basilicæ imposterum semper salvo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ provisionis, statuti, & restitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ad pleniorem causæ cognitionem Judicem designat.

Perspectis causæ meritis, Cistercienses in Jurisdictione confirmat;

Basilicæ Vaticanæ annuum censum a Monasterio Montis Acuti solvendum decernit.

Datum apud Urbemveterem Sexto Kalendas Augusti, Anno Tertio.

Eccle-

(a) Nummum aureum Constantinopoli procusum, unde & monetæ nomen derivandum est, *Bysantius*, seu *Bizantius* designat. In ejus valore taxando, nihil certi suppetit. Id tantum occurrit quod in veteri taxa monetarum apud Jac. Grimald. pag. 153. & seq. Oper. Ms. de Veronica, legi in hunc modum: *Pro Bisantio solvuntur duæ partes unius Floreni*. Vide Cangii Glossarium.

(b) Is est Petrus Peregrossus a Nicolao IV. Sacra Purpura decoratus.

(c) Scilicet Gregorius Papa IX.

(a) De

Ecclesiam S. Thomæ in Formis visitantibus certis anni diebus, Indulgentias concedit (*a*).

Ex Regest. II. Epist. Nicol. IV. Ep. 488. fol. 99. apud Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Ministro & Fratribus Domus Hospitalis Sancti Thomæ in Formis de Urbe, ad Romanam Ecclesiam nullo medio pertinentis, Ordinis Sanctissimæ Trinitatis & Captivorum; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1290.

Sanctorum Ecclesias venerari, bonum ac utile.

LOca Sanctorum omnium pia & prompta devotione sunt a Christifidelibus veneranda, ut dum Dei honoramus amicos, ipsi nos amicabiles Deo reddant, & illorum nobis vendicantes quodammodo patrocinium apud ipsum quod merita nostra non obtinent, eorum mereamur intercessionibus obtinere. Cupientes igitur in Ecclesia Domus vestræ, quæ in honorem Beati Thomæ Apostoli est constructa, congruis honoribus frequentari, omnibus vere pœnitentibus & confessis qui eandem Ecclesiam in festo ipsius Sancti Thomæ ac in Dominica post Pentecosten & per octo dies festum & Dominicam prædictam immediate sequentes, devote visitaverint; annuatim de Omnipotentis Dei misericordia & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, unum annum & quadraginta dies de injunctis sibi pœnitentiis misericorditer relaxamus.

Ut Fidelium cultum adaugeat, Indulgentias, iis qui statis anni diebus Ecclesiam S. Thomæ visitaverint, elargitur.

Datum apud Urbemveterem Secundo Kal. Novembris, Anno Tertio.

Monasterium S. Salvatoris de Magella a jurisdictione, & visitatione Capituli S. Petri non eximitur, esto annuum censum Apostolicæ Sedi persolvat.

Ex Reg. III. Nicolai IV. Ep. 587. fol. 117. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Nicolaus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Archipresbytero Ecclesiæ Sanctæ Mariæ de Guardia Theatin. Diocesis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1291.

Jus Vaticanæ Basilicæ in AbbatiamMajellanam.

AD audientiam nostram pervenit quod licet Basilica Principis Apostolorum de Urbe fuerit hactenus in pacifica possessione subjectionis Monasterii Sancti Salvatoris de Majella Ordinis Sancti Benedicti Theatin. Diocesis, & Monasterio ipso olim per mortem quondam .... Ipsius Monasterii Abbatis (*b*) vacante, electio Fratris R... (*c*) qui pro ejusdem Monasterii Abbate se gerit inibi celebrata fuerit auctoritate Dilecti Filii nostri M.... (*d*) Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis Archipresbyteri, necnon & Capituli prædictæ Basilicæ confirmata (*e*), nuper tamen dictus Frater R.... visitationem quam in Monasterio ipso fieri Cardinalis ipse mandaverat, declinare contendens, & ex eo proponens dictum Monasterium Apostolicæ Sedi immediate fore subjectum, quia Collector censuum Ecclesiæ Romanæ a Monasteriis & aliis locis exemptis debito-

Irritum Monachorum effugium ut a jurisdictione se eximant.

(*a*) De Ecclesia S. Thomæ in Formis confer, quæ diximus pag. 100. not. *b*.

(*b*) Ignotum Abbatis nomen; cum ex iis quæ in Archivo nostro servantur monumentis nulla Abbatum Majellani Monasterii series occurrat, nec aliunde datum nobis fuerit ejusmodi tenebras dissipare.

(*c*) In Bulla quadam Benedicti XII. edita Pontificatus Anno VII., quam infra evulgabimus, mentio fit Abbatis Raynaldi in Majellano Monasterio prædefuncti. Nisi longior series annorum, qui a Nicolao IV. ad Benedictum XII. excurrunt, negocium facesseret, solidiori conjectura affirmare liceret ipsum met Abbatem Raynaldum in hoc Nicolai Diplomate, ex initiali nominis litera designari.

(*d*) Matthæum Rubeum Ursinum Diaconum Cardinalem, & Basilicæ Vaticanæ Archipresbyterum hic esse intelligendum, jampridem observavimus.

(*e*) En luculentissimum jurisdictionis Basilicæ nostræ in Majellanam Abbatiam argumentum, quo majus aut melius hactenus non occurrit. Quonam primum tempore jus istud ad Basilicam S. Petri fuerit delatum; num a voluntaria Monachorum subjectione, an potius a Pontificum Romanorum privilegiis repetendum sit, nos adhuc latet. Hoc ratum compertumque, Capitulum S. Petri ab hoc jure numquam excidisse; quod insequentes Bullæ, & non pauca, quæ jurisdictionis exercitium probant exempla infra monstrabunt.

(*a*) An-

debitorum deputatus a nobis, certum censum (a), ut idem Frater R..... asserebat, a præfato Monasterio exigebat, necnon ratione cujusdam Apostolici Privilegii quod super subjectione hujusmodi sibi dicebant ab eadem Sede concessum, & alia quædam allegans Visitatores deputatos a Cardinali præfato ad visitationis Officium in eodem Monasterio exercendum admittere recusavit. Nos igitur volentes sic Romanæ Ecclesiæ jura tueri, quod per hoc præfata Basilica in suis juribus non lædatur, ac nolentes ut per exceptiones frivolas Monasterium ipsum in capite vel in membris remaneat incorrectum, quodque negotium ipsum, & quæ illud etiam quomodolibet contingere possunt, apud Sedem tractentur eandem, & fine debito terminentur; discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus quatenus prædictum Fratrem R..... Et Conventum dicti Monasterii ex parte nostra per te vel per alium seu alios peremptorie citare procures, ut infra viginti dierum spatium post citationem hujusmodi dicti Frater R.... personaliter, Conventus vero per Procuratorem ydoneum cum prædicto & aliis Privilegiis, si quæ forsitan habent, ac omnibus juribus & munimentis suis prædictum negotium contingentibus, Apostolicæ Sedis conspectui repræsentent, facturi & recepturi super præmissis quod justitia suadebit. Non obstantibus quibuscumque appellationibus super præmissis per Fratrem R.... vel Conventum prædictis ad nos vel Cardinalem eundem interpositis, de quibus volumus quod apud Sedem cognoscatur eandem. Diem vero citationis & formam & quicquid inde feceris, nobis per tuas literas harum seriem continentes studeas fideliter intimare.

Ut controversiæ finem imponat, Abbatem Majellanum, & Conventus Procuratorem citari mandat, ut Romam ad Apostolicam Sedem se conferant.

Datum Romæ apud S. Mariam Majorem v. Idus Novembris, Anno Quarto.

S. CÆLESTINUS V.

Nicolao IV. vita functo, cum Apostolica Sedes annos duos ac menses tres ob Cardinalium dissentionem vacasset, tandem anno 1294. iii. Nonas Julii electus est Summus Pontifex S. Cælestinus, hujus nominis Quintus, qui post sui Coronationem die 29. Augusti habitam sedit menses 5. dies 8.; Idibus autem Decembris, memorabili quidem exemplo, Pontificatu sese abdicavit. Sanctitate conspicuus obiit in arce Fumonis non longe a Ferentino in Hernicis, Anno Christi 1296. xiv. Kal. Junii.

Ex tribus Vaticanarum Oblationum partibus ad Romanum Pontificem pertinentibus, unam ad quinquennium Vaticano S. Petri Capitulo elargitur.

Ex Autogr. in Basil. nostræ Tabular. Caps. 2. Fasc. 256.

Cælestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, Priori & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1294.

Nicolai III. solicitudo, in temporalibus, ac spiritualibus Basilicæ negociis promovendis.

Ex parte vestra fuit propositum coram nobis, quod olim felicis recordationis Nicolaus Papa III. Prædecessor noster, videns Basilicam Principis Apostolorum de Urbe in spiritualibus, præsertim quo ad divinum Officium, ac etiam bonis temporalibus fuisse collapsam, pio motus affectu, & zelo devotionis accensus, pro reverentia Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, aliorumque Sanctorum, quorum Reliquiæ inibi requiescunt; ut cultus augmentaretur Divinus, præter Canonicorum numerum consuetum, in ipsa Basilica triginta Clericos Chori Beneficiatos instituit, qui vacarent nocturnis Offi-

(a) Annuus Aurei unius census, quem Monasterio solvendum imposuit Eugenius III., hic fortasse intelligendus. Consulatur Eugeniana Bulla in hujusce Collectionis pag. 50.

(a) Quæ

Officiis, & diurnis: Et licet pro dictorum Canonicorum, & Beneficiatorum sustentatione congrua, de pecunia propria, & alia per ipsius industriam acquisita, ipso vivente, empta fuerunt pro ipsa Basilica, possessiones, seu castra nonnulla (*a*), ac bona dictæ Basilicæ augmentata; eo tamen morte prævento, sufficienter non extitit de proventibus Basilicæ memoratæ provisum, ita quod Basilicæ sæpedictæ proventus non sufficiunt commode ad sustentationem Canonicorum, & Beneficiatorum deservientium in eadem secundum ordinationem ipsius. Quare nobis humiliter supplicastis, ut ne dicti Prædecessoris tam pia ordinatio pereat, & ne dicta Basilica, quæ quasi capud est omnium Ecclesiarum Orbis, divino fraudetur Officio, ob reverentiam dictorum Apostolorum, & Sanctorum, cum Oblationum & obventionum majoris Altaris & Archæ (*b*) ad nos tres partes pertineant (*c*), & pars quarta ad Basilicam memoratam (*d*), unam de tribus partibus prædictis ipsarum Oblationum, & obventionum dictorum Altaris & Archæ ad nos spectantibus, ad certum tempus vobis de speciali gratia concedere dignaremur. Vestris igitur supplicationibus inclinati, ob reverentiam ipsius Apostolorum Principis cælestis Regni Clavigeri, beati Pauli Doctoris Gentium, aliorumque Sanctorum, unam de tribus partibus supradictis ad nos spectantibus, integram, & ab omni onere absolutam in quibuscumque consistentem, ut cultus augeatur divinus, & pro sustentatione deservientium in dicta Basilica juxta Archipresbyteri vestri ordinationem, usque ad quinque annos futuros, vobis duximus concedendam. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Non ideo tamen Basilicæ necessitatibus satis provisum.

Ut novum suppeditet auxilium, quartam Oblationum partem ad quinquennium concedit.

Pœnæ in Bullæ violatores irrogantur.

Datum Aquilæ ii. Kal. Octobris, Pontificatus nostri Anno Primo.

Latini Ostiensis Episcopi Codicillum, quo nonnulla Bona cum certis oneribus legantur Vaticanæ S. Petri Basilicæ, integrum refert, ipsumque executioni mandari concedit.

Ex Autogr. in Archivo Capitulari Caps. 57. Fasc. 210.

Cælestinus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1294.

EX parte vestra fuit propositum coram nobis, quod bonæ memoriæ L... (*e*) Ostien., & Velletren. Episcopus in sua ultima voluntate infrascripti tenoris condidit codicillum. Ego Frater Latinus permissione divina Ostien., & Velletren. Episcopus, habens a felicis recordationis Domino Honorio Papa IIII. liberam facultatem disponendi de bonis tam mobilibus quam immobilibus a me licite acquisitis, præsentem facio Codicillum: In quo Domum meam, quam ædificavi juxta Ecclesiam Sancti Michaelis Frisonum in Porticu Sancti Petri de Urbe (*f*) cum omnibus domibus, vineis, ortis, & areis, quæ circa ipsam habeo vel habiturus sum, præter domum quam Stephanus Jordani Camerarius meus de voluntate mea ædificavit in Solo meo juxta ipsam domum meam; relinquo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ut ipse Beatus Apostolus meritis, & precibus suis pandat michi ingressum in Domum Cælestem, cujus est Claviger. Volo autem, quod Capitulum ejusdem Basilicæ ordinet & statuat cum effectu, quod de cetero singulis diebus Dominicis, addatur unus florenus auri ad distributiones Canonicorum & Beneficiatorum ipsius Basilicæ: Item quod singulis annis in festo Beati Gregorii distribuantur inter Canonicos, & Beneficiatos, ac Mansionarios prædictæ Basilicæ, qui præsentes fuerint in officio ejusdem Festi, octo floreni auri ultra distributiones solitas: Item quod fiat in eadem Basilica aliud solenne festum de ordinatione Beati Gregorii IV. Nonas Septembris, quod in nonnullis Ecclesiis celebratur, quodque maxime in ipsa Basilica, in qua idem Pontifex ordinatus extitit (*g*), celebrari decet; & in ipso

Ostiensis Episcopi Testamentum favore Basilicæ Vaticanæ.

Nonnulla onera Basilicæ eidem, ex Testamento injuncta.

(*a*) Quæ recensentur pag. 196. not. *e*.

(*b*) Consulatur not. *d* fol. 51.

(*c*) Quæ in Vaticano S. Petri Templo a Fidelibus munera offerebantur, ea Romano Pontifici addicta fuisse, alibi præmonuimus.

(*d*) Huc revocanda Eugenii III. aliorumque Summorum Pontificum Bullæ, quibus Canonici Beati Petri quarta Oblationum parte donantur.

(*e*) Latinus Malabranca, de quo supra.

(*f*) De Palatio, sive Domo, aliisque bonis, quæ hic memorantur; vide suprarelatum Honorii IV. Diploma.

(*g*) Quemadmodum tradit Joannes Diaconus lib. I. cap. 44. Vitæ

ipſo feſto diſtribuantur inter prædictos, quinque floreni auri ultra ſolitas diſtributiones: Item quod fiat inibi ſolenne feſtum de Beato Dominico Patre meo ſpirituali; & in ipſo feſto diſtribuantur inter prædictos, quinque floreni auri ultra ſolitas diſtributiones. Et eſt intentio mea, quod de proventibus, quos ipſum Capitulum percipiet ex dicta domo ſive ex quibuſcumque aliis obventionibus, præfatæ Baſilicæ ſolvantur prædictæ quantitates florenorum. Teneatur autem idem Capitulum ordinare & ſtatuere cum effectu quod dictum eſt infra tres menſes, ex quo notitiam præſentis meæ ordinationis habuerit. Quod ſi non facerent, ex tunc prædictam domum meam cum omnibus pertinentiis ſuis ſuperius memoratis, devolvi volo ad Hoſpitale Sancti Spiritus in Saxia de Urbe in elemoſinam & utilitatem pauperum, qui recipiuntur & ſuſtentantur ibidem. Hæc eſt mea voluntas quam obſervari volo, & executioni mandari per diſeretum Virum Magiſtrum Jacobum Johannis Cajetan. Canonicum dictæ Baſilicæ, & Religioſum Virum Fratrem Jacobum de Fuſignan. Roman. Ordinis mei Prædicatorum, ac illum qui erit Camerarius meus tempore mortis meæ. Quod ſi non omnes huic executioni potuerint intereſſe, duo vel ſaltem unus ex ipſis omnia exequatur: Præſentem Codicillum ſeu ordinationem volo firmitatem & robur habere, quocumque modo melius valere & tenere poteſt. Set ut dicti Teſtatoris diſpoſitio efficaciter impleatur, a nobis humiliter ſupplicaſtis, ut acceptandi, ordinandi, & cum effectu ſtatuendi prædicta, vobis licentiam concedere dignaremur. Veſtris igitur ſupplicationibus inclinati, hujuſmodi licentiam abſque juris præjudicio alieni vobis duximus concedendam. Non obſtantibus quibuſcumque conſtitutionibus ſeu ſtatutis Apoſtolicæ Sedis, ſeu quibuslibet conſuetudinibus, vel ſtatutis ipſius Baſilicæ juramento, ſeu confirmatione Sedis Apoſtolicæ ſeu quavis alia firmitate vallatis.

Ex Onerum emiſſione teſtamentum cadit irritum.

Ad teſtamenti robur, & onerum implementum Pontificia accedit authoritas.

Datum Aquilæ ii. Kal. Octobris, Pontificatus noſtri Anno Primo.

BONIFACIUS VIII.

Die undecima poſtquam S. Cæleſtinus V. Pontificatui ceſſit, Bonifacius VIII. (*a*) regendæ Eccleſiæ præficitur 9. Kal. Januarii anno 1294., menſe autem Januario inſequentis anni coronatur. E vivis abit die 11. Octobris 1303.; exactis in Pontificatu annis 8. menſ. 9. diebus duodeviginti.

Iis qui Hoſpitali S. Crucis de Nurſia pias erogaverint eleemoſynas ad pauperum ſubſidium, quadraginta dierum Indulgentias impertitur (*b*).

Ex Autogr. in Archiv. noſtro Capitulari Capſ. 2. Faſc. 2.

Bonifatius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Univerſis Chriſtifidelibus per Spoletan., Aquilen., & Eſculan. Civitates, & Dioc. conſtitutis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1295.

QUoniam ut ait Apoſtolus omnes ſtabimus ante Tribunal Chriſti recepturi prout in corpore geſſimus ſive bonum fuerit ſive malum, oportet nos diem meſſionis extremæ, miſericordiæ operibus prævenire, ac æternorum intuitu ſeminare in terris, quod reddente Domino cum multiplicato fructu recolligere debeamus in Cælis

Vitæ ejuſdem S. Gregorii Magni. Ceterum a remotiſſimis Eccleſiæ feculis hucuſque ſervatur, ut Romani Pontificis conſecratio ad Vaticanam Beati Petri Apoſtolorum Principis Aram habeatur. Vetuſtiſſimum hunc Romanæ Eccleſiæ morem ſatis perſpicue teſtantur Symmachus epiſt. 71. lib. 20., Liber Diurnus Romanorum Pontificum cap. 2. tit. 8. apud Garnerium, Nonus Ordo Romanus a Mabillonio relatus, aliaque id genus documenta.

(*a*) De quo hæc S. Antoninus in Chron. part. 3. tit. 20. cap. 8. §. 1. *Vir utique prudens & litteratus & magni animi, zelator magnus & conſervator jurium Eccleſiæ*. Id unum D. Antonini teſtimonium ſatis eſſet ad vindicandam hujuſce Pontificis [de Vaticana Baſilica optime meriti] famam compluribus calumniis laceratam. Sed nec ſilentio præterire fas eſt, quæ Jacobus Card. S. Georgii ad Velum aureum de ipſius Bonifacii VIII. obitu, inter Scriptores Rer. Italic. pag. 660. habet in hunc modum ...... *lecto proſtratus anhelus*
Procubuit: faſſuſque fidem, veramque profeſſus
Romanæ Eccleſiæ, Chriſto tunc redditur almus
Spiritus &c.

(*b*) Hoſpitale S. Crucis de Nurſia Sacris Ædibus & Piis Locis Vaticano D. Petri Capitulo ſubditis accenſendum eſſe, nemo jure

Cælis, firmam spem, fiduciamque tenentes, quoniam qui parce seminat, parce & metet, & qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus & metet vitam æternam. Cum itaque, sicut Dilecti Filii Comendator, & Fratres Hospitalis pauperum, & infirmorum Sanctæ Crucis de Nursia Spoletan. Dioc. nobis insinuare curarunt, ad Hospitale ipsum magna pauperum, & infirmorum confluat multitudo, & ad ipsorum substentationem propriæ ipsius Hospitalis non suppetant facultates, Universitatem vestram rogamus & hortamur actente, quatinus de bonis vobis a Deo collatis pias eis ad hoc elemosinas, & grata caritatis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram præfati pauperes & infirmi valeant substentari: Et vos per hæc & alia bona, quæ Domino inspirante feceritis, ad æternæ possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui eis ad hoc manum porrexerint adjutricem, quadraginta dies de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus: Præsentibus post triennium minime valituris, quas mitti per Questuarios districtius inhibemus; eas, si secus actum fuerit, carere viribus decernentes.

Nursiæ Hospitale aliena indiget ope.

Illis, qui in Hospitale eleemosinas contulerint, Indulgentias concedit ad triennium duraturas.

Dat. Lateran. x. Kal. Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Eas, quæ jampridem ad Vaticanam D. Petri Basilicam religiose accedentibus concessæ fuerant, Indulgentias instaurat; Sacra Apostolorum Petri & Pauli Limina visitantes centesimo quoque anno, plena culparum remissione donat.

Ex Autogr. in Archivo nostro Capitulari Caps. 1. Fasc. 1.

Bonifatius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad certitudinem præsentium & memoriam futurorum.

AN. CH. 1300.

Multæ iis qui Basilicam Vaticanam visitaverint, Indulgentiæ conceduntur; quas Bonifacius confirmat.

Antiquorum habet fida relatio, quod accedentibus ad honorabilem Basilicam Principis Apostolorum de Urbe concessæ sunt remissiones magnæ, & indulgentiæ peccatorum. Nos igitur, qui juxta officii nostri debitum salutem appetimus & procuramus libentius singulorum, hujusmodi remissiones & Indulgentias omnes & singulas, ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolica confirmamus & approbamus & etiam innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Ut tamen Beatissimi Petrus & Paulus Apostoli eo amplius honorentur, quo ipsorum Basilicæ de Urbe devotius fuerint a Fidelibus frequentatæ, & Fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex hujusmodi frequentatione magis senserint se refectos; nos de Omnipotentis Dei misericordia & eorumdem Apostolorum ejus meritis & auctoritate confisi, de Fratrum nostrorum consilio & Apostolicæ plenitudine potestatis, omnibus in præsenti Anno millesimo trecentesimo a Festo Nativitatis Domini nostri Jesu Christi præterito proxime inchoato, & in quolibet Anno centesimo secuturo ad Basilicas ipsas accedentibus reverenter, vere pœnitentibus & confessis, vel qui vere pœnitebunt & confitebuntur, in hujusmodi præsenti, & quolibet centesimo secuturo annis, non solum plenam, & largiorem, immo plenissimam omnium suorum concedimus veniam peccatorum: Statuentes, ut qui voluerint hujusmodi Indulgentiæ a nobis concessæ fore participes, si fuerint Romani, ad minus triginta diebus continuis, vel interpolatis, & saltem semel in die; si vero Peregrini fuerint, aut Forenses modo simili, diebus quindecim ad Basilicas easdem accedant; unusquisque tamen plus merebitur, & Indulgentiam efficacius consequetur, qui Basilicas ipsas amplius, & devotius frequentabit. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis, approbationis, innovationis, concessionis, & constitutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ut majorem excitet devotionem, centesimo quoque anno plenariam peccatorum Indulgentiam largitur.

Quænam a Romanis; quænam ab exteris præstanda, ut Indulgentias lucrentur.

Perpetuum Bullæ robur conciliat.

Datum apud Sanctum Petrum Octavo Kalendas Martii, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Suam

mo jure deneget, qui ejusdem Capituli literas apud Turrig. Lib. de Cryptis Vatic. pag. 325. inspexerit. Eæ siquidem in hunc modum subsignantur: *Data Nursiæ in Hospit. nostro S. Crucis sub Anno D. 1324.*

Suam erga Vaticanum S. Petri Templum devotionem testatur; S. Ægidii Ecclesiam, seu Capellam una cum Bonis & juribus ab omni jurisdictione exemtam, nonnullis tamen oneribus obnoxiam, ipsius Principis Apostolorum Basilicæ, ejusdemque Capitulo perpetuum addicit.

Ex Autogr. apud Archiv. Apost. Vatic. in Regesto de Curia an. 6. Bonifacii VIII. Epist. 37. fol. 389.

Bonifatius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, Priori, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1300.

Præcipuus ac perpetuus Bonifacii in Vaticanam Basilicam cultus.

VEnerandam, Sanctamque Basilicam Principis Apostolorum de Urbe non solum Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, sed & multorum aliorum Sanctorum atque Sanctarum ditatam Reliquiis, magnis honoribus decoratam & insignitam titulis, præcipuis devotionis affectibus reveremur; in qua Canonicatum & Præbendam obtinuisse dinoscimur, dum adhuc essemus in minori officio constituti; & postquam fuimus ad apicem Summi Apostolatus assumpti, crevit ad eam nostræ devotionis affectus. Sane decedente nuper Magistro Nicolao Johannis Canonico, & Altarario ipsius Basilicæ, qui Ecclesiam seu Capellam Sancti Egidii foris muros Urbis (a) ad Ecclesiam Jerosolymitanam spectantem, intitulatam, seu quovis alio modo, causa, titulo, vel ratione habebat dum viveret seu tenebat: Nos intendentes, ut de ipsa Ecclesia, seu Capella per nostram, & Apostolicæ Sedis providentiam salubris dispositio proveniret, eandem Ecclesiam seu Capellam cum omnibus juribus, & pertinentiis suis provisioni nostræ, ac dictæ Sedis duximus reservandam, & decrevimus irritum & inane, si super hiis secus a quoquam scienter vel ignoranter attemptatum fuisset antea, vel contingeret in posterum attemptari. Volentes igitur Basilicam memoratam ejusque Ministros confovere amplioribus gratiis, & honorum facultatibus augmentare; & ut possit in ea plenius & commodius debitis laudibus Pater Æternus extolli, in qua elegimus sepeliri, erectis in ipsa honorabilibus Capella & Altari in honorem Beati Bonifatii Confessoris (b) atque Pontificis, & aliorum Sanctorum atque Sanctarum, quorum in ipso Altari Reliquiæ reconditæ dinoscuntur, quod per Venerabilem Fratrem nostrum M..... (c) Portuensem Episcopum fecimus consecrari; prædictam Ecclesiam seu Capellam S. Egidii, cum Parochia & Parochianis, si quos habet, ac omnibus bonis, juribus, & pertinentiis suis, vobis & præfatæ Basilicæ, vestrisque successoribus in perpetuum in jus & proprietatem, Apostolica auctoritate concedimus, & etiam applicamus: vobis nihilominus concedentes, ut ex nunc possessionem ipsius Ecclesiæ seu Capellæ S. Egidii, & omnium prædictorum, tamquam ad vos & prædictam Basilicam ex hujusmodi nostris concessione & applicatione pleno jure spectantium, auctoritate nostra per vos, vel per alios ingredi & apprehendere ac tenere libere valeatis. Et insuper eandem Ecclesiam seu Capellam, dictosque Parochiam seu Parochianos cum bonis, juribus, & pertinentiis supradictis ab omni jurisdictione, potestate, atque dominio tam prædictorum Patriarchæ, & Capituli, & cujuslibet eorum, quam cujusvis alterius Prælati, & personæ Ecclesiasticæ duximus perpetuo & totaliter eximendam: Ita quod nec idem Patriarcha & Capitulum, vel eorum alter, nec quævis alia persona Ecclesiastica præter vos in præfatam Ecclesiam seu Capellam, vel ejus bona, jura, & pertinentias, & alia prælibata, neque in vos eorum occasione potestatem, vel jurisdictionem aliquam, absque præfatæ Sedis licentia speciali, valeant spiritualiter & temporaliter quomodolibet exercere. Decernentes ex nunc, si secus actum fuerit, irritum & inane: non obstantibus quibuslibet literis præfatæ Sedis vel

Multa item beneficentia.

Ecclesiam Sancti Ægidii cum bonis ac juribus, Basilicæ S. Petri perpetuo adnectit.

Quam Ecclesiam ab aliena eximit jurisdictione.

Quibuscumque in contrarium non obstantibus.

(a) Sub omnimoda Vaticani Capituli jurisdictione adhuc permanet Ecclesia isthæc S. Ægidii *ad Montem Geretulum*, sive *juxta viam Cassiam*, Turrigio teste in lib. de Crypt. Vatic. pag. 375., olim appellata. Extat prope Urbis Portam, quæ *Angelica* dicitur: quondam vero, nempe antequam Urbis mœnia eousque protenderentur, ubi inpræsentiarum erecta conspicimus, extramuraneis Ecclesiis accensebatur.

(b) De Altari & Capella S. Bonifatii IV. PP. dicemus infra.

(c) Scilicet Matthæum de Acquasparta.

(a) Hu-

vel Legatorum seu subdelegatorum ipsius super quibuscumque provisionibus, impetratis vel etiam impetrandis; seu reservationibus, & inhibitionibus, & aliis Processibus per eos factis aut etiam faciendis; seu quibuscumque privilegiis, vel literis Apostolicis generalibus vel specialibus quorumcumque tenorum existant, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus hujusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri. Ordinamus autem, ut præfatæ Ecclesiæ seu Capellæ Sancti Egidii perpetuo faciatis per idoneum Presbyterum deserviri, quodque ex ordinatione hujusmodi ipsi Ecclesiæ Jerosolymitanæ, vel personæ, seu personis legitime intervenientibus pro eadem, quinque florenos auri in præfata Urbe infra quindenam festivitatis omnium Sanctorum, & nihilominus Censum, qui nobis & dictæ Sedi ratione ipsius Ecclesiæ seu Capellæ debetur congruo tempore annis singulis persolvatis; Absolventes vos a qualibet alia præstatione cujusvis census, pensionis, vel subventionis dictis Patriarchæ, Capitulo, & Ecclesiæ Jerosolymitan. ulterius faciendæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, applicationis, exemptionis, constitutionis, ordinationis, & absolutionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & BB. Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Certas conditiones, certaque onera exsolvenda præscribit.

Contra Constitutionis violatores pœnas statuit.

Datum Anagniæ v. Kal. Maji, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Sancti Petri Capitulo indulget, ut Hospitalia, Ecclesiæ, & quæcunque alia Ecclesiastica Beneficia ad Vaticanam Basilicam pertinentia, nemini per Apostolicæ Sedis vel Legatorum ejus literas conferri possint, nisi de indulgentia hujusmodi expressam fecerint mentionem.

Ex Autogr. in Archivo nostro Capitulari Caps. 6. Fasc. 264.

Bonifatius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1300.

De Basilicæ tranquillitate Pontifex sollicitus.

VOS & venerandam nostram Principis Apostolorum Basilicam caris amplexibus, quin immo carissimis, intra nostra brachia præstringentes & desiderantes vestros & ipsius promovere ac augere profectus, hiis libenter occurrimus, sed illis favorabiliter obviamus, per quæ vobis & ei possent inquietationes & dispendia provenire. Vestris itaque supplicationibus inclinati, auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut a data præsentium nullæ litteræ Apostolicæ Sedis, vel Legatorum ejus super quorumcumque provisionibus de quibuscunque Personatibus, Dignitatibus, Ecclesiis, Hospitalibus, Officiis, & Beneficiis Ecclesiasticis cum cura vel sine cura impetrandæ, seu jam etiam impetratæ, vel earum vires, nisi per hujusmodi litteras impetratas sit in re jus alicui acquisitum, ad Personatus, Dignitates, Officia, Hospitalia, Ecclesias, & Beneficia Ecclesiastica ad Basilicam pertinentia memoratam, etiamsi ea vel earum aliqua consueverint aliis tempore quocunque conferri vel quomodolibet assignari, aut si eorum vel alicujus ipsorum collatio per lapsum temporis ad Sedem eandem fuerit devoluta, aliquatenus extendantur, nec de ipsis vel eorum aliquo per hujusmodi litteras vel earum auctoritate possit alicui vel aliquibus quomodolibet provideri, neque vos ad ipsorum receptionem quomodolibet teneamini, neve ad id compelli possitis inviti, nisi eædem litteræ de præsentibus & toto earum tenore, ac de nomine proprio tui Archipresbyteri, vel alterius qui pro tempore fuerit, & de ipsa Basilica plenam, determinatam, & expressam fecerint mentionem. Quidquid autem contra hujusmodi indulti nostri tenorem a quocunque contigerit attemptari, decernimus ex nunc irritum & inane, ac nullius existere firmitatis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Beneficiorum, quæ ad Basilicam S. Petri spectat, collationem irritam declarat, ni præsentium literarum expressa fiat mentio.

Pœnæ in contradictores.

Datum Laterani Tertio Nonas Novembris, Pontificatus nostri Anno Sexto.

Castra ac Prædia nonnulla ære proprio coemta, Divo Petro Apostolorum Principi, ejusque Basilicæ & Capitulo munifice elargitur.

Ex Autogr. in Archiv. nostro Capitulari Caps. 38. Fasc. 327. (a).

Bonifatius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis M... Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali Archipresbytero, ac Priori, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1301.

Bonifacius Pontifex in Basilicam S. Petri pietate ac munificentia clarus.

Ante assumptionem nostram ad Summi Apostolatus officium, & postquam ad illud divina clementia nos provexit, honorabilem Basilicam Principis Apostolorum de Urbe speciali benevolentia & affectu sincero fuimus prosecuti: Labores pro ipsa subivimus, & sustinuimus caritate non ficta: studuimus, etsi non quantum voluimus, eandem Basilicam propter Deum, & reverentiam Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & aliorum Sanctorum & Sanctarum multiplicium, quorum Reliquiæ in ipsa Basilica requiescunt, grandibus beneficiis & donis largifluis honorare; præsertim ut divinus cultus augeatur in ea ad animæ nostræ salutem, & augendam ad eam devotionem Populi Christiani. Cum itaque jam emerimus, seu emi fecerimus Castrum Filiorum quondam Nicolai de Amelia, positum in Territorio Amelien., & Castrum Totani positum in Dioc. Amelien., & quasdam possessiones adjacentes Castris eisdem, & Casale quod dicitur Furnus Saracenus, positum extra Portam Transtiberim, quæ dicitur Portuen., in Campo Meruli, vel circa Dioc. Portuen.; & Castrum Valchæ ejusdem Dioc. positum prope Primam Portam circa stratam, quæ ab Urbe ducit Flajanum & in Contratam Collini: Item Casale vocatum Trullus de Boccamatiis præfatæ Dioc., positum circa stratam prædictam, cum quodam alio Casali quondam Bartholomæi Bobonis de Cornazan.; & generaliter emerimus seu emi fecerimus quicquid Venerabilis Frater noster I.... (b) Tusculan. Episcopus, & homines Domus suæ, & Dilectus Filius Nobilis Vir Oddo de Sancto Eustachio habuerunt seu tenuerunt in contrata dictorum Valchæ, Trulli, & Casalis: Nos prædicta omnia & singula, per nos sive pro nobis empta seu acquisita, cum omnibus juribus & pertinentiis eorumdem; & quicquid proprietatis, possessionis, & juris nobis competit in eisdem & eorum quolibet, vel competere potest; ac omnia & singula, quæ ad nos ex contractibus habitis super emptionibus, venditionibus, & acquisitionibus supradictis pervenerunt, & pervenire possunt; ipsi Beato Petro æternæ Vitæ Clavigero, cujus sumus Successor, & Vicarius Jesu Christi, & vobis pro ipsis Beato Petro, & Basilica ipsius Apostolorum Principis de Urbe, pro salute animæ nostræ & Benefactorum nostrorum, Apostolica auctoritate concedimus & donamus, & prædicta omnia & singula in Basilicam transferimus memoratam, & Basilicæ ipsi largimur de plenitudine Apostolicæ potestatis habenda, & possidenda perpetuis temporibus & tenenda: concedentes ut prædictorum omnium & singulorum Castrorum, Casalium, Possessionum, Bonorum, & Jurium auctoritate propria ingredi, recipere & apprehendere tenutam, & possessionem vel quasi, & ipsa habere ac tenere libere valeatis. Insuper quicquid de Castris, Casalibus, Possessionibus, Bonis, & Juribus, necnon meri & mixti imperii & jurisdictionis in eis, aliquo, vel aliquibus ipsorum, vel habitatoribus eorumdem, ex quacumque culpa, offensa, inobedientia, contemptu & rebellione, & specialiter ratione criminis hereseos, aut scismatis, vel auxilii seu favoris hereticis, vel scismaticis impensorum, seu ratione census vel pensionis non solutorum, aut locationis seu locationum, vel contractus seu contractuum emphiteosis quomodolibet finitorum; & maxime quia de bonis Ecclesiasticis, vel ratione Ecclesiarum, vel Ecclesiastici status quovis titulo, prædicta, vel ipsorum aliqua vel aliquod quoquomodo empta vel acquisita fuissent; vel contractus habiti super eis, ad Sedem Apostolicam, Episcopos, Presbyteros, & Diaconos Cardinales, aut ipsorum aliquem, vel aliquos, aut eorum Ecclesias intitulatas

Ejusmodi beneficientiæ in quamplurium Fundorum emptione argumenta bene multa.

Quos emit Fundos, Basilicæ donat pleno jure.

Donationi possessionem superaddit, ac omnimodam jurisdictionem.

Jura omnia, quæ super memoratis bonis cuique competere possunt, etiam Romanæ Ecclesiæ, Apostolica authoritate in Basilicam transfert.

(a) Hujusce Authographi lacunas impleri curavimus ex Originali quod extat ap. Tabular. secret. Apost. Vatic. in Regesto de Curia anni 6. Bonifacii VIII. epist. 37. pag. 395.

(b) Joannes Buccamatius ab Honorio IV. Episcopus Cardinalis Tusculanus renuntiatus.

(a) Qui

titulatas vel commendatas aut commiſſas ſeu Capitula vel earum Collegia, & ad quæcumque Monaſteria, vel Eccleſias alias infra Urbem vel extra, ſeu ad quoſcumque alios Prælatos ſeu perſonas Eccleſiaſticas regulares vel ſeculares cujuſvis eminentiæ, dignitatis, conditionis, ſtatus, aut ordinis devolutum eſſet, vel devolvi poſſet de jure, aut ad eos ſeu ad ipſorum aliquem vel aliquos ſpectare vel pertinere poſſet; quicquid etiam proprietatis, poſſeſſionis & juris prædictis Epiſcopis, Presbyteris & Diaconibus Cardinalibus, Prælatis, & perſonis Eccleſiaſticis, Monaſteriis, & Eccleſiis regularibus vel ſecularibus, alicui vel aliquibus eorum in eiſdem Caſtris, Caſalibus, Poſſeſſionibus, Bonis & juribus, habitationibus, pertinentiis, territoriis, & diſtrictibus ex quacumque ratione, occaſione, vel cauſa competit, vel competere poteſt; illud de eadem poteſtatis plenitudine dictæ Venerandæ Baſilicæ & vobis pro ipſa concedimus & donamus ac transferimus in eamdem: Ita quod prædicta omnia & ſingula liberæ ſint proprietatis, poſſeſſionis, & juris Baſilicæ ſæpedictæ abſque omni onere, præſertim alicujus Penſionis, ſeu Cenſus, ratione præteriti temporis vel futuri quomodolibet ſolvendorum. Non obſtantibus quibuſcumque privilegiis, & indulgentiis ac prohibitionibus dictæ Sedis, & quibuslibet conſtitutionibus, conſuetudinibus vel Statutis juramentis, confirmatione Sedis ejuſdem, ſeu quacumque alia firmitate vallatis, per quæ effectus præſentium poſſet quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum, ſeu de Monaſteriorum vel Eccleſiarum ſeu quarumvis perſonarum propriis nominibus habenda eſſet mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis, donationis, tranſlationis, & largitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Derogatorias ac pœnales adjicit clauſulas.

Datum Laterani Tertio Nonas Januarii, Pontificatus noſtri Anno Sexto (*a*).

Canonicorum numerum uſque ad triceſimum adauget; tres Beneficiatos, ac viginti Clericos Beneficiatos, Vaticanæ Baſilicæ Miniſterio addicendos, noviter inſtituit, & congrua eiſdem ſtipendia aſſignari decernit.

Ex Regeſt. An. 6. de Curia Bonifac. VIII. Epiſt. 55. pag. 396. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Bonifatius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

AN. CH. 1301.

Sedula in Baſilicam S. Petri pietas ac cura Pontificis.

ANte aſſumptionem noſtram ad Summi Apoſtolatus officium, & poſtquam ad illud divina clementia nos provexit, honorabilem Baſilicam Principis Apoſtolorum de Urbe ſpeciali benivolentia & affectu ſincero fuimus proſecuti: Labores pro ipſa ſubivimus, & ſuſtinuimus caritate non ficta: Studuimus, etſi non quantum voluimus, eamdem Baſilicam propter Deum, & reverentiam Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli, & aliorum Sanctorum & Sanctarum multiplicium, quorum Reliquiæ in ipſa Baſilica requieſcunt, grandibus beneficiis & donis largifluis honorare; præſertim ut divinus cultus augeatur in ea ad animæ noſtræ ſalutem, & augendam ad eam devotionem Populi Chriſtiani. Cum itaque noſtri Papatus tempore de pecunia Cameræ noſtræ, & ad ipſam Cameram pertinente in juribus, rebus, & bonis ſtabilibus, proventibus, fructibus, & redditibus ipſa Baſilica multipliciter adaucta noſcatur; & alias etiam eodem tempore, & ante illud aliunde in tantum jam excreverint facultates Baſilicæ memoratæ, & adhuc ſint in excreſcendo de magna pecuniæ noſtræ ſumma, quæ habetur, & de noſtro mandato ſervatur collocanda & ponenda in emptione aliorum bonorum, jurium, & proventuum pro dicta Baſilica, & ad utilitatem ipſius; quod multiplicari poſſunt ſervitores in ea: Nos felicis recordationis Nicolai Papæ III. Prædeceſſoris noſtri deſiderium adimplere volentes ſuper ampliando Canonicorum portiones, ſeu præbendas haben-

Ejus munificentia aucti Baſilicæ reditus; novaque, ex pecunia depoſita, futura Bonorum acceſſio.

(*a*) Qui coincidit cum anno Æræ Chriſtianæ 1301., ſi juxta Papebrochii ſententiam [in Conat. Chron. hiſt. pag. 67. Propyl. Menſ. Maji] hujuſce Pontificatus anni deducantur a Coronationis die, quam x. Kal. Februarii habitam eſſe judicat. Eos vero, qui ſecus opinantur, & ab Electionis die, nimirum 9. Kal. Januarii auſpicantur Bonifacii VIII. Pontificatum, Bullam hanc anno 1300. editam fuiſſe, affirmare oportet.

Canonicorum numerum ad triceſimum uſque producit; octo nimirum Præbendis ſuperadditis.

habentium numero in Baſilica memorata, provida deliberatione decernimus, ordinamus, atque ſtatuimus Apoſtolica auctoritate & de Apoſtolicæ plenitudine poteſtatis, quod præter Archipresbyterum ſint in ea triginta Canonici portiones ſeu præbendas habentes, & ſemper tot inſtituantur & habeantur ibidem; ac triginta ſimiliter portiones, præter illas Cameræ & Metæ (*a*), priorem ipſorum Canonicorum, & portionum numerum, qui erat viginti duorum tantum, augentes de octo: quorum quidem octo Canonicorum, & ſucceſſorum eorum per ceſſionem vel obitum, quatuor aſſumi volumus in Sacerdotii, duos in Diaconatus, & duos in Subdiaconatus ordinibus conſtitutos, vel ſaltem infra annum promovendos ad illos; quibus cedentibus vel decedentibus, infra ſex menſium ſpatium alii ſubrogentur; & iſti octo Canonici teneantur in anno ſaltem per octo menſium ſpatium continue vel interpolate in ipſa Baſilica reſidere; ſed nec alio etiam tempore ſint abſentes ab ea abſque Archipresbyteri dictæ Baſilicæ licentia ſpeciali; in aliis autem omnibus ſint aliis Canonicis ejuſdem Baſilicæ portiones ſeu præbendas habentibus pares; poſſint tamen puniri & privari, ſi non reſideant, ut eſt dictum.

Canonicorum, quos inſtituit, onera ac jura.

Tres item adauget Beneficiatorum Præbendas.

Quodque in Baſilica memorata ſupra triginta Beneficiatorum numerum, quem Prædeceſſor ipſe inibi ſtatuit, quoſque Beneficiatos Chori ejus voluit nominari, trium Beneficiatorum numerus augeatur; quos tres ſpecialiter deputamus, & deputari volumus ad certa miniſteria & divina Officia exercenda (*b*) in Altari, & circa Altare Capellæ Sancti Bonifatii, quam in navi dictæ Baſilicæ ereximus (*c*), & fecimus conſecrari, circa illud novo conſtructo Sepulcro, in quo elegimus & eligimus ſepeliri, cum Dominus per ſuam miſericordiam ad ſe nos duxerit evocandos: quorum quemlibet trium Beneficiatorum, in omnibus diſtributionibus, Anniverſariis, ac illis quæ vocantur excepta, & aliis juribus & proventibus, aliis Beneficiatis Chori dictæ Baſilicæ volumus eſſe parem, & habere etiam amplius, prout per Archipresbyterum & Capitulum ejuſdem Baſilicæ ordinabitur vel jam ordinatum exiſtit: quorum quilibet aſſumatur in Sacerdotio conſtitutus, vel ſaltem infra annum ad Sacerdotium promovendus; ad quod ſi promotus non fuerit infra tempus prædictum, Beneficio ſuo hujuſmodi, & omni ejus commodo ſit ipſo jure privatus.

Horum munia, onera ac jura.

Ad hæc, Clericos numero viginti, qui Choro inſerviant, inſtituit.

Ad hæc volentes amplius in dicta Baſilica ſervitorum numerum ampliare, auctoritate præmiſſa, & de eadem plenitudine ordinamus atque ſtatuimus, ut in ea ſervitorum & miniſtrorum fiat nova plantatio, perpetuis temporibus obſervanda, uſque ad numerum viginti Clericorum, quos vocari volumus Clericos Chori ejuſdem Baſilicæ, ut diurnis & nocturnis Horis interſint: quorum cuilibet diebus ſingulis, quibus intererit diurnis & nocturnis Horis, mandamus duodecim denarios bonæ monetæ, de pecunia Cameræ dictæ Baſilicæ ut infra ſcribitur aſſignari: Ita videlicet, quod ſingulis Clericis dicti Chori, qui intererint Matutinis, tres; qui Primæ unus, qui Tertiæ unus; qui Miſſæ, duo; qui Sextæ unus, qui Nonæ unus, qui Veſperis unus, qui Completorio unus; & qui Antiphonæ, Salve Regina, unius denarii moneta ſingulis aſſignetur: Quodque de futuris Anniverſariis & vigiliis mortuorum celebrandis, ſinguli præfati Clerici ſint participes, ita quod ſinguli ipſorum recipiant medietatem ejus quod recipient in dictis Anniverſariis & vigiliis futuris ſinguli Beneficiati Chori prædicti. Iſtorum autem Clericorum Chori decem aſſumantur in Sacerdotii, quinque in Diaconatus, & alii quinque in Subdiaconatus Ordinibus conſtituti; vel ſaltem infra annum ad ipſos Ordines promovendi. Hii autem Clerici Chori Cappa nigra, & ſuperpelliceo congruis temporibus more Beneficiatorum utantur, & ut Beneficiati habeant ſtallum in Choro. Denique memoratis octo Canonicis ſicut Canonicis, & tribus Beneficiatis ſicut Beneficiatis aliis, & prædictis viginti Clericis Chori, prout facultas aderit, volumus de domibus, ſeu hoſpitiis provideri. Sane prædictorum octo Canonicorum correctiones, viſitationes, reformationes, & punitiones, ſpiritualiter & temporaliter ad eos pertineant, ad quos aliorum Canonicorum ipſius Baſilicæ pertinere noſcuntur. Trium autem Beneficiatorum adauctorum, & viginti Clericorum Chori novæ plantationis, prædictæ correctiones, viſitationes, reformationes, & punitiones ad Archipresbyterum ſolum volumus pertinere; Inſtitutiones vero & deſtitutiones ad Archipresbyterum & Capitulum Baſilicæ ſupradictæ. Statuimus inſuper ut ſingulis Clericis ſupradictis infra Octavas Apoſtolorum Petri & Pauli aſſignentur annuatim quinque Floreni aurei (*d*), ſicut in dicto Feſto aſſignandæ ſunt

Horum diſtributio in Horis Canonicis, Beneficiatorum diſtributionibus dimidio minor ſit.

Altari inſerviant;

Cappis, & Stallo in Choro more Beneficiatorum utantur.

Cui nam octo Canonicorum correctio; cui Beneficiatorum ac Clericorum viſitatio, inſtitutio, ac deſtitutio competat.

Alia pro Clericis Chori decernuntur.

(*a*) De qua vide pag. 179. not. *c*.

(*b*) Nempe ad vigilias celebrandas, & rem divinam peragendam; uti conſtat ex Capitulari Decreto, quod procuſum fuit anno 1301. die 14. Januarii, quodve in proximo Diplomate mox inſpiciemus.

(*c*) Ad orientalem veteris noſtræ Baſilicæ partem erectum fuit S. Bonifacii altare, quod tandem in novæ Baſilicæ conſtructione, Paulo V. Pontifice, ſolo æquatum eſt.

(*d*) Cum primum Florentiæ anno Chriſti 1252. procuſus eſt Florenus aureus, viginti ſolidos minime ſuperavit. Verum proceſſu

ſunt Beneficiatis decem libræ provenien. Senatus bonæ monetæ (*a*); & ut eiſdem Clericis tantum tempus indulgeatur abſentiæ, quantum indultum eſt Beneficiatis eiſdem: reſervantes nobis ſpecialiter, quorum miniſteriorum & divinorum onus prædictis viginti Clericis Chori ſpecialius per nos vel per alios imponamus: quod quidem onus iidem Clerici aſſumant humiliter, & juramentum ſuper eo præſtabunt ſuæ receptionis tempore, prout Apoſtolica Sedes per ſe, vel per alium ſeu alios duxerit ordinandum. Præmiſſa fieri volumus, & ſervari: Non obſtantibus quibuſcumque Privilegiis & indulgentiis & prohibitionibus dictæ Sedis, conſtitutionibus vel ſtatutis ac conſuetudinibus juramentis, confirmatione Sedis ejuſdem, ſeu quacumque alia firmitate vallatis, per quæ effectus præſentium poſſet quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum, ſeu de Monaſteriorum vel Eccleſiarum, ſeu quarumvis perſonarum propriis nominibus habenda ſit mentio ſpecialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis, ordinationis, ſtatuti, voluntatis, electionis, mandati, & reſervationis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Clauſulæ derogatoriæ.

Pœnæ in Bullæ violatores.

Datum Lateran. Tertio Nonas Januarii, Pontificatus noſtri Anno Sexto (*b*).

Quæ Vaticanum Capitulum grato in Bonifacii VIII. liberalitatem animo ſanciverat, ejuſdem Pontificis auctoritate confirmantur: Decreti Capitularis tenor inſeritur.

Ex Autogr. in Vatic. Baſil. Tabular. Capſ. 3. Faſc. 7.

Bonifatius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Matthæo Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Archipresbytero, ac Priori, Capitulo & Canonicis Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1301.

Bonifacii Pontificis in Baſilicam Vaticanam pietas; in Canonicos amor præcipuus.

Reſultat in nobis affectus ſinceræ caritatis ab intimis, exuberatque plena in præcordiis & attenta dilectio erga vos, & venerandam noſtram veſtramque Baſilicam Principis Apoſtolorum de Urbe, quos digne gerimus in viſceribus caritatis; ut de veſtro, ac ejus felici ſtatu ſollicite cogitantes, quæ per vos digne agi conſpicimus & in quibus per efficaciam operis & exempla laudabilia, ipſius exaltationem Baſilicæ procuratis, condignis foveamus favoribus & Apoſtolicæ auctoritatis patrocinio muniamus. Ipſam namque Baſilicam devota reverentia, quaſi ſalutis noſtræ præambulam, amplexantes, collatis ei donis quamplurimis & munificentiis gratiarum, in ea nobis elegimus ſepulturam, & parari fecimus, ut in ipſa, quam viventes extollimus, noſtri materia corporis poſt hujus vitæ curriculum requieſcat. Sane petitio veſtra nobis exhibita continebat, quod vos paternos conſiderantes affectus, quos ad Baſilicam ipſam geſſimus, & labores multiplices quos paterna caritate ſubivimus pro eadem; attendentes etiam grandia beneficia & dona largiflua, quæ per nos ac ex noſtra clementia, gratia, & ſollicitudine ipſi Baſilicæ provenerunt; & propterea nobis devotionis inſignia impendere intendentes, ad laudem Omnipotentis Dei, & pro ſalute animæ noſtræ ac pro noſtrorum remedio peccatorum, necnon bonæ memoriæ Benedicti Sanctorum Coſmæ & Damiani Diaconi Cardinalis Nepotis noſtri, circa cultum divinorum omnes concorditer & voluntate unanimi, quædam ſtatuta & ordinationes condere ac facere curaviſtis, quæ in ipſa Baſilica pro vobis, & ſucceſſoribus veſtris promiſiſtis perpetuo inviolabiliter obſervare, ſicut in Inſtrumento publico manu dilecti filii Magiſtri Petri Bonegentis de Genazano, Cameræ noſtræ Clerici, Notarii infraſcripti inde confecto, cujus tenor annotatur inferius, ea omnia & ſingula plenius & ſerioſius continentur. Quare nobis humiliter ſupplicaſtis, ut ordinationes & ſtatuta prædicta, quæ per vos taliter facta ſunt, & Inſtrumentum præfatum cum omnibus quæ in ſe continet, ratificare & confirmare,

Canonici Sancti Petri Beneficiorum memores, grato in Bonifacium animo, nonnulla ſibi imponunt onera perpetuo implenda.

proceſſu temporis valor ejus ita crevit, ut anno 1303. duobus ſupra quinquaginta ſolidis æſtimaretur. Conſulatur Clariſſimus Eques Franciſcus Victorius Part. 2. cap. 5. ejus Operis cui titulus, *Il Fiorino d' oro antico illuſtrato.*

(*a*) De Libris Provenien. Senatus vide not. *a* fol. 157.

(*b*) Conſulatur nota Chronologica præcedenti Bullæ ſubjecta.

(*a*) De

firmare, ac decernere plenam habere perpetui roboris firmitatem & supplere omnem defectum, qui in eis vel in eo, & ex quacunque causa esset, de benignitate Sedis Apostolicæ ex certa scientia dignaremur. Nos igitur vestram in hiis diligentiam commendantes, ac vestris supplicationibus inclinati, ordinationes & statuta præfata, & prædictum Instrumentum super hiis habitum, cum omnibus quæ in eo contenta sunt, & quidquid per vos in hac parte factum est, rata habentes & grata; ea omnia & singula ex certa scientia, non obstantibus quibuscumque ipsius Basilicæ contrariis consuetudinibus, vel statutis juramento, confirmatione Apostolica vel quacumque alia firmitate vallatis, aut quibuscumque privilegiis, indulgentiis, statutis, ordinationibus, inhibitionibus, & præceptis sive litteris Apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, per quæ hujusmodi ordinationum & statutorum nostrorum in hac parte factorum, seu præsentium litterarum effectus posset quomodolibet impediri, & de quibus, quorumque totis tenoribus, seu de verbo ad verbum in nostris litteris habenda esset mentio specialis; auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus, ac plenam habere decernimus perpetui roboris firmitatem: supplentes omnem defectum, qui in eis esset vel posset inesse ratione hujusmodi contrariorum consuetudinum, vel statutorum, sive privilegiorum, indulgentiarum & litterarum, vel ex quacunque alia ratione seu causa, de Apostolicæ plenitudine potestatis: Tenorem Instrumenti prædicti de verbo ad verbum præsentibus inseri facientes, qui talis est. In nomine Domini Amen. Nos Mathæus miseratione divina Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconus Cardinalis, Archipresbyter Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, Capitulum & Canonici dictæ Basilicæ, videlicet, Petrus Gualengi Prior, Joannes de Tuderto Altararius, Ranutius de Tuderto Presbyter, Alexander Presbyter, Leonardus Jacobini Diaconus, Stephanus de Benedictinis Diaconus, Petrus Judicis Subdiaconus, Diomedes de Archionibus Subdiaconus, Thomas de Perlionibus Subdiaconus, Oddo de Sancto Eustachio Subdiaconus, Petrus de Reate Subdiaconus, Bertoldus de filiis Ursi Acolytus, & Joannes filius Domini Landulphi Clericus, pulsata campana, prout moris est, ad Capitulum congregandum, consideramus paternos affectus, quos Sanctissimus Pater & Dñus noster Dñus Bonifatius divina providentia PP. VIII. ad ipsam Basilicam habuit, & labores multiplices, quos pro ea subiit & sustinuit caritate paterna: Attendimus etiam grandia beneficia & dona largiflua, quæ per eundem Sanctissimum Patrem ex sua clementia, gratia & sollicitudine, atque benivolentia provenerunt ipsi Basilicæ; videlicet; quod de pecunia Cameræ suæ, & ad Cameram ipsam spectante jam emit, seu emi fecit totum & integrum Castrum filiorum Nicolai de Amelia, cum Turre, Claustro, Palatio, Domibus, Vasallis, Terris cultis & incultis, ac toto Tenimento dicti Castri, positum in Territorio Amelien. pro quatuor milibus Florenorum: Item Castrum Totani, cum Rocca, Domibus, Palatiis, & totis pertinentiis suis, positum in Dioc. Amelien. pro tribus milibus, & centum Florenis auri: Item quasdam possessiones adjacentes Castris prædictis pro centum sexagintaquinque florenis auri: Item Casale, quod dicitur Furnus Sarracenus, positum extra Portam Portuensem in Campomeruli vel prope, Dioc. Portuen., pro tribus milibus florenorum (*a*): Item Castrum Valchæ cum Turri, Palatio, Domibus & pertinentiis suis dictæ Portuen. Dioc., positum prope Primam Portam circa stratam, quæ ab Urbe ducit Flajanum, & in contratam Collini, in quo posuit, seu solvi fecit duodecim milia & septingentos & vigintiquinque florenos, computatis quinque milibus florenis auri sibi debitis a nobili Viro Oddone de Sancto Eustachio, quæ sibi pro ista emptione remisit: Item Casale vocatum Trullus de Buccamatiis, cum pertinentiis suis præfatæ Portuen. Dioc. positum circa stratam prædictam, cum quodam alio Casali quondam Bartholomæi Bobonis de Cornazan. in quibus posuit seu solvi fecit quatuor milia & quingentos florenos; & generaliter emit seu emi fecit quicquid Buccamatii, & dictus Oddo habuerunt seu tenuerunt in partibus seu contrata dictorum Valchæ, & Trulli, & dicti Casalis: Item ex provisione, ordinatione, & mandato suis posita sunt & soluta in dictis emptionibus Valchæ, Trulli, & dicti Casalis quatuor milia & septuaginta quinque floren. auri de pecunia Cameræ dictæ Basilicæ, vel ad eam pertinente; & sic de pecunia pertinente ad Cameram præfati Domini nostri posita sunt in dictis emptionibus viginti septem milia quadringenti & nonaginta floreni auri: Item habetur de pecunia ipsius Domini ad valorem novem milium & sexcentorum florenorum auri, quam disposuit

Quæ onera, in publica notarii acta relata, Pontifex Apostolica authoritate approbat, & confirmat.

Instrumenti tenor.

Archipresbyter & Canonici ad Capitulum solemni ritu conveniunt.

Insignia per Bonifacium collata Beneficia commemorat.

In Bonis, Fundis, ac Castris emendis, vigintiseptem millia quadringentos & nonaginta florenos auri Bonifacius impendit.

Multa item pecuniæ vis a Bonifacio deposita in aliorum Bonorum emptionem.

(*a*) De Florenis, vide præcedens Diploma.

(*a*) Quo-

posuit & servari mandavit collocandam, & ponendam in emptionibus & acquisitionibus ad utilitatem dictæ Basilicæ & divini cultus augmentum in ea: Et habetur & servatur pro emptionibus & acquisitionibus faciendis, de pecunia ad eandem Cameram Basilicæ pertinente, tria milia & ducenti floreni auri; & alias sexcenti floreni auri de pecunia Domini, & ducenti de pecunia Cameræ dictæ Basilicæ penes mercatores de societate Spinorum, vel circa, tenentur, in utilitatem dictæ Basilicæ convertendi: & sic ipsius Domini tempore in universo expensa sunt & soluta in emptionibus & acquisitionibus jam factis trigintaunus milia & quingenti & sexagintaquinque floreni auri; & expendenda in acquisitionibus & emptionibus faciendis pro dicta Basilica, secundum dispositionem & ordinationem, ac mandatum ipsius Domini duodecim milia & ottigenti floreni auri: Et sic ipsius Domini tempore adauctæ sunt & augendæ sperantur Basilicæ facultates ad valorem quadraginta quatuor milium & trecentorum, & sexaginta quinque florenorum auri, præter Possessiones & bona, jura, redditus & proventus Ecclesiæ Sancti Egidii (*a*) extra portam Viridariam, & præter nonnulla alia Bona & jura & redditus & proventus, in quibus & ante Papatum ipsius Domini & ejus tempore alias sunt adauctæ facultates dictæ Basilicæ aliunde. Nos igitur eidem Sanctissimo Patri & Dño nostro Dño Bonifatio Papæ VIII. non quæ debemus, sed quæ possumus, devotionis insignia impendentes, ad laudem Omnipotentis Dei & pro salute animæ ipsius Sanctissimi Patris Dñi Bonifatii, omnes concorditer, uno spiritu & unanimi voluntate ordinamus, per nos & successores nostros in eadem Basilica perpetuis temporibus observandum, quod cum ipse Sanctissimus Pater Dñus Bonifatius in tribus Beneficiatis Chori supradictæ Basilicæ numerum triginta Beneficiatorum Chori ejus, stabilitum & ordinatum a sanctæ memoriæ Dño Nicolao Papæ III. Prædecessore suo, decreverit augmentandum; statuens, quod eorum trium quilibet tantum de proventibus Cameræ præfatæ Basilicæ in Diurnis & Nocturnis horis, & aliis percipiat quantum singuli alii de dictis triginta Beneficiatis recipient in futurum; qui tres specialiter assumuntur ad divina Ministeria & Officia exercenda in Capella Beati Bonifatii constructa in navi Basilicæ supradictæ, in qua ipse Dominus erexit Altare & consecrari fecit, & multis sacris vestibus, paramentis & vasis ad ministerium divini cultus ornavit, Sepulchro suo honorabili prope illud exstructo, in quo sepeliri elegit; quandiu ipse Sanctissimus Pater Dñus Bonifatius vixerit, singulis diebus in dicto Altari, per ipsum Dominum Bonifatium erecto, per quemlibet ipsorum trium Beneficiatorum una Missa celebretur, præcedentibus die præcedenti vigiliis de Beata Virgine, trium Psalmorum, & trium Lectionum, & duorum Responsoriorum, & in fine dicatur, Te decet laus (*b*). Quarum prima Missa dicatur de Beata Virgine cum quinque collectis: prima scilicet collecta de Beata Virgine; secunda de Sanctis Apostolis Petro & Paulo, videlicet, Deus, cujus dextera; tertia de Sancto Nicolao, quarta de Papa, Deus omnium fidelium Pastor & Rector; quinta generalis, Omnipotens sempiterne Deus, qui vivorum dominaris simul, & mortuorum: Secunda Missa de Apostolis cum eisdem orationibus, præmissa tamen oratione de Apostolis: Tertia Missa de Sancto Nicolao cum supradictis orationibus, præmissa oratione de Sancto Nicolao. Item ordinamus, quod singulis annis tempore vitæ ipsius Sanctissimi Patris Dñi Bonifatii semel in anno, scilicet die Lunæ post octavum diem resurrectionis Dominicæ, Conventualis Missa cum præcedentibus vigiliis a Canonicis, Beneficiatis, & Clericis Chori ejusdem Basilicæ reverenter & devote, quantum Dominus dederit, ad honorem Beatæ Virginis cum supradictis collectis solenniter decantentur circa ipsam Capellam Sancti Bonifatii; & tunc distribuantur duodecim floreni auri inter Canonicos, Beneficiatos, & Clericos Chori: Post obitum vero ipsius Sanctissimi Patris Dñi Bonifatii, prædictæ tres Missæ & vigiliæ trium Lectionum & trium Responsoriorum cotidie dicendæ per dictos tres Beneficiatos, commutentur in Missas & Officia Defunctorum; ita quod quilibet dictorum trium Beneficiatorum dicat quolibet die unam Missam pro Defunctis in dicto Altari Sancti Bonifatii & in singulis dictarum Missarum dicantur tres collectæ; prima scilicet de Pontifice, scilicet, Deus, qui inter Apostolicos Sacerdotes; secunda pro hiis, qui in Ecclesia, vel ejus Cimiterio requiescunt, Deus, cujus miseratione &c.; tertia, Fidelium Deus, omnium Conditor & Redemptor; præcedentibus vigiliis Defunctorum, simul

Alia pecuniæ summa a Bonifacio deposita.

Quænam summa Bonifacii tempore fuerit expensa; quænam expendenda superfit.

Capituli Statuta favore Bonifacii, in grati animi argumentum.

Quilibet trium Beneficiatorum quos Bonifacius instituit, quoad Bonifacius vixerit, tres Missas in Capella B. Bonifacii, unam cum vigiliis præcedentibus, quotidie celebrent sub certo ritu.

Semel item quotannis solemnis Missa ab universo Clero celebranda, & certa facienda distributio.

Bonifacio vita functo, tres Missæ supra memoratæ, in totidem Missas defunctorum una cum præcedentibus vigiliis, commutentur.

(*a*) Quoad Ecclesiam S. Ægidii, & prædia paulo ante recensita, quæ Summus Pontifex Bonifacius Vaticanæ Basilicæ dono dedit, consulantur præcedentes Bullæ.

(*b*) Hymnus fortasse, paucis hisce verbis constans, nempe: *Te decet laus, Tibi gloria Deo Patri, & Filio cum Sancto Spiritu in Secula Seculorum. Amen.* Perbreve hocce canticum apud Venerab. Card. Thomasium in Hymnar. fol. 429. proxime subjicitur hymno, *Te Deum laudamus.*

simul vel separatim a dictis Beneficiatis dicendis circa ipsum Altare Sancti Bonifatii cum prædictis collectis; quibus singulis diebus, hujusmodi Missis dictis & vigiliis celebratis, unicuique ipsorum trium assignentur de Camera dictæ Basilicæ sex denarii bonæ monetæ, & similis monetæ duo denarii ministrentur in qualibet prædictarum Missarum. Ordinamus etiam, quod cum in die sepulturæ suæ semel, insuper & singulis annis in die Anniversarii obitus Dñi Bonifatii sæpedicti celebretur sollenniter per Canonicos, Beneficiatos, & Clericos Chori Missa Conventualis pro Defunctis sub una collecta publice decantanda, videlicet; Deus indulgentiarum Domine, da animæ famuli tui Pontificis, cujus Anniversarium &c. præcedentibus sollennibus vigiliis novem psalmorum, lectionum & novem responsoriorum, cum Invitatorio; Regem, cui omnia vivunt; & laudibus pro Defunctis, cum prædicta collecta publice dicenda, sollenniter decantentur; & de pecunia Cameræ Basilicæ memoratæ inter Canonicos, Beneficiatos & Clericos Chori, qui hujusmodi Missæ & vigiliis interfuerint, duodecim floreni auri distribuantur; ita quod Canonicus recipiat duplum ejus, quod Beneficiatus Chori recipiet, & Clericus Chori medietatem ejus, quod Beneficiatus. Ordinamus insuper atque statuimus, quod Anniversarium bonæ memoriæ Dñi Benedicti Gajetani Sanctorum Cosmæ & Damiani Diaconi Cardinalis, ipsius Dñi Papæ Bonifatii, Nepotis, sepulti ante Altare Sancti Bonifatii supradicti, quod Anniversarium est faciendum Id. Decembr. in dicta Capella, & circa, sollenniter celebretur cum Missa Conventuali, & dicta collecta, Deus indulgentiarum, verbis competenter mutatis; & vigiliis sollennibus præcedentibus, cum Invitatorio, Psalmis, Lectionibus, & Responsoriis, & Laudibus supradictis, ut est dictum de præfato Dño Bonifatio: Et quod distribuantur de pecunia Cameræ dictæ Basilicæ inter Canonicos, Beneficiatos, & Clericos Chori, qui prædictis Missæ & vigiliis hujusmodi Anniversarii interfuerunt, octo floreni auri, ut superius est de duodecim florenis expressum: Quodque quando hujusmodi Anniversaria prædictorum Dominorum Papæ Bonifatii, vel Benedicti Cardinalis, aut ipsorum aliquod in die Dominico occurrerent, aut sollenibus festis; prædictæ Missæ & vigiliæ mortuorum differantur in diem sequentem non Dominicum, nec sollennem. Volumus autem, quod prædictæ tres Missæ dicendæ cotidie, tam tempore vitæ suæ ad honorem Beatæ Virginis, Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, & Sancti Nicolai; quam post obitum suum, sicut eas dici contigerit pro Defunctis infra Octavas Nativitatis Domini, in die Epiphaniæ, Dominica Palmarum, edomada Sancta, festo Pascatis, & duobus sequentibus diebus, festo Ascensionis, Pentecostes, & duobus sequentibus, & omnibus quatuor festis Virginis gloriosæ, & Apostolorum Petri & Pauli, & Dedicationis dictæ Basilicæ, & omnium Sanctorum, etiam post ipsius obitum, omissis Missis pro Defunctis, sicut diei competit, celebrentur: In die quoque Sabbati semper ad honorem Beatæ Virginis in Altari prædicto tres Missæ celebrentur, Missis pro Defunctis, ut dictum est proximo, prætermissis. Ordinamus quoque, quod supra valorem ejus, in quo dicti tres Beneficiati pares esse debent singulis aliis Beneficiatis dicti Chori, per statutum dicti Dñi Nicolai institutis vel instituendis, unusquisque ipsorum trium de Camera dictæ Basilicæ decem florenos auri recipiat annuatim; & singulis annis viginti floreni auri ponantur, & conserventur ad partem, expendendi in vasis, paramentis, libris, & aliis oportunis ad usum dicti Altaris Beati Bonifatii, cum fuerit oportunum, nec in aliis erogentur; & in Missis ipsis luminaria per Cameram dictæ Basilicæ ministrentur. Prædicti autem tres Beneficiati, qui specialiter assumuntur ad vigilias dicendas, & Missas circa Altare Beati Bonifatii supradictum, non perdent denarios Missæ Conventualis, nec Tertiæ, nec Sextæ, si absint ab eis propter occupationem prædictarum Missarum. Ne autem tantorum beneficiorum memoriam ingrata tollat oblivio, sed præsentium & futurorum devotio amplius excitetur ad præmissa omnia amplius observanda, & ex beneficii perceptione ad ipsorum observationes sciant & intelligant præsentes, & posteri se teneri; ordinamus, quod quicquid emptum est vel fuerit de pecuniis supradictis, pretii quoque quantitas in libris ad hoc deputatis distincte ac fideliter conscribantur; & singulis annis, cum annuntiatur ipsius Domini Anniversarium juxta morem (a), quid & quanto pretio provenit ipsi Basilicæ & ex collato beneficio ab ipso Domino Bonifatio, cujus imminebit Anniversarium celebrandum: Et Camerarii, & Capitulum ipsius Basilicæ teneantur de pecunia Cameræ ejus florenos, & denarios, ut præmittitur, ministrare: Teneantur & etiam perpe-

Solemne Anniversarium cum præcedenti Defunctorum Officio quotannis pro Anima Bonifacii Papæ exolvatur; certa iis qui interfuerunt stipe assignata.

Eodem solemni ritu celebretur anniversarium pro anima Benedicti Cajetani Diaconi Cardinalis.

Si in diem impeditam incidant anniversaria, transferuntur in sequentem.

Certa item in Missis, Bonifacio superstite, celebrandis, methodus præscribitur.

Tribus Beneficiatis a Bonifacio institutis, decem floreni auri, supra communem taxam distribuantur.

Provida Capituli cura ne Beneficiorum quæ Bonifacius contulit, memoria excidat.

(a) In Necrologii lectione: sed post voces *juxta morem*, supplendum crediderim cum prævia interpunctione verbum *annuncietur &c.* ut ex Bulla Nicolai III. die 25. Februarii anno Secundo Pontificatus edita. Legesis not. *a* pag. 200.

(a) In-

perpetuis temporibus prædictæ Capellæ, ejusque Ministris de Libris, Paramentis, Vasis argenteis, Candelabris, & aliis oportunis ad prædictas Missas, & Vigilias celebrandas, & luminaribus, prout oportunum fuerit, providere de dictis viginti florenis, qui sunt annis singulis deponendi, & servandi ad partem. Statuimus etiam, quod quilibet Canonicus Præbendam seu portionem habens, admissionis suæ tempore ad Canonicatum, Præbendam, seu portionem super alia, quæ jurare tenebitur juxta statuta seu ordinationem præfati Dñi Nicolai Papæ III., juret, quod ordinationes & statuta facta per prædictum Dñum Bonifatium Papam VIII. super octo Canonicis habentibus Præbendas seu portiones, & super tribus Beneficiatis Chori, & super viginti Clericis Chori per eundem adauctis seu augendis, & specialiter quæ de Missis, Vigiliis, & Anniversariis, & aliis, & quæ sunt in præsenti Instrumento contenta, quantum in eo erit, inviolabiliter observabit, nec veniet contra scienter. Statuimus quoque, quod prædictorum trium Beneficiatorum per ipsum Dñum Papam Bonifatium adauctorum vel adaugendorum quilibet, admissionis suæ tempore, præstet corporaliter juramentum de observandis hiis, quæ de Missis, & Vigiliis celebrandis, tam in vita quam post obitum præfati Dñi Bonifatii, statuta sunt seu ordinata per ipsum, & ea, quæ in præsenti Instrumento per nos Archipresbyterum, & Capitulum memorata ordinantur seu statuuntur; & nihilominus præstet juramentum, sicut alii Beneficiati sæpedictæ Basilicæ præstare tenentur, secundum statuta & ordinationem præfati Dñi Nicolai. Ad hæc omnia, & singula supradicta, & ordinationem atque statutum per eundem Sanctissimum Patrem Dñum Bonifatium super augmento Canonicorum, Portionum & Præbendarum, trium Beneficiatorum, & nova plantatione viginti Clericorum, quos Clericos Chori idem Dñus voluit nominari; nos præfati Archipresbyter, & Capitulum concorditer & unanimi voluntate, liberoque arbitrio pro nobis & successoribus nostris promittimus eidem Domino Papæ Bonifatio, & tibi Magistro Johanni ejus Camerario, de suo mandato recipienti ejus nomine, & pro ipso, & tibi Petro Bonegentis de Genazan. Cameræ Dñi Papæ Clerico & Notario, in perpetuum attendere & adimplere & facere & observare, prout in nobis fuerit, & contra ea non venire scienter; humiliter supplicantes, omnia supradicta per ipsum Sanctissimum Patrem Dñum Bonifatium ex certa scientia confirmari, præsentis Instrumenti inserto tenore, cum non obstantibus oportunis. Ad præmissorum autem firmitatem hæc omnia volumus per eundem Petrum Bonegentis, Apostolicæ Sedis auctoritate Notarium, & Tabellionem publicum redigi in publicam formam, & nostrorum Archipresbyteri, & Capituli Sigillorum appensione muniri. Acta sunt hæc Romæ in Capitulo Basilicæ sæpedictæ, præsentibus prædictis Dominis Cardinali, Camerario, & Canonicis suprascriptis, Magistro Odone de Sermineto, Cameræ Dñi Papæ Clerico, & Magistro Guillelmo de Sanguin., Domini Papæ Scriptore, Testibus ad prædicta vocatis & rogatis sub Anno Domini millesimo trecentesimo primo, Indictione quartadecima, die quartadecima Mensis Januarii, Pontificatus ejusdem Sanctissimi Patris Dñi Bonifatii Papæ VIII. Anno Sexto. Et ego Petrus Bonegentis, Cameræ Dñi Papæ Clericus, Apostolica auctoritate, & ipsius Cameræ publicus Notarius prædictis interfui, & ea fideliter scripsi, & in publicam formam redegi, meumque signum apposui consuetum. Nulli ergo omnino liceat hanc paginam nostrarum confirmationis, communitionis, constitutionis, & supplectionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Juramentum a Canonicis præstandum de iis quæ Bonifacius Papa constituit; necnon de iis quæ Capituli consensu sancita sunt.

Simile juramentum a Beneficiatis præstandum.

Ad eorum omnium quæ Bonifacius Papa decrevit, implementum, Canonici sese obstringunt.

Promissionem Instrumento, & Sigilli Capitularis impressione confirmant.

Pontifex adjicit robur, & in contradictores pœnas comminatur.

Datum Lateran. XVII. Kalendas Aprilis, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Casalis, Tres Columnæ nuncupati venditionem, cujus inserit Instrumentum; ratam habet & confirmat (*a*).

Ex Autogr. in Archiv. nostro Capitulari Caps. 38. Fasc. 148.

Bonifatius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

AN. CH. 1303.

Casalis venditio a quo, & cui facta.

Dilectus Filius Nobilis Vir, Ursus de Filiis Ursi, Frater Dilecti Filii nostri Mathæi Sanctæ Mariæ in Portícu Diaconi Cardinalis, vendidit, & concessit nobis, & Dilecto Filio Johanni Camerario nostro, recipienti de mandato nostro, nostro

(*a*) Instituti nostri postulat ratio, ut huic Diplomatum Collectioni præsentem Bonifacii VIII. Bullam adsuamus: quandoquidem Casale *Trium Columnarum*, de quo ipsa agit; Vaticanæ S. Petri Basilicæ, ejusque Capitulo idem Summus Pontifex, quem-

nostro nomine & pro nobis, & in nos transtulit, ac in eundem Camerarium pro nobis, Casale, quod dicitur, tres Columpnæ, cum omnibus tenimentis & pertinentiis suis, prout apparet Instrumento publico confecto manu Odonis Leonardi Andreæ de Sermineto publici Notarii, cujus tenor talis est.

Tenor Instrumenti.

In nomine Domini Amen. Anno Dñi millesimo trecentesimo tertio, Indictione prima, Pontificatus Sanctissimi Patris Dñi Bonifatii Papæ Octavi Anno Nono, Mense Februarii die vigesimatertia: Hac quidem die in præsentia mei subscripti Notarii, & Testium subscriptorum ad hoc specialiter vocatorum & rogatorum, Nobilis Vir Dñus Ursus de Filiis Ursi, Frater Reverendi in Christo Patris Dñi Mathæi Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis constitutus, coram ipso Dño Cardinali Fratre suo, & Venerabili Viro Dño Johanne Dñi Papæ Camerario, non vi coactus, nec dolo ductus, sed sua bona & libera voluntate vendidit & concessit Sanctissimo in Christo Patri Dño Bonifatio Papæ Octavo, & prædicto Dño Johanni Camerario, recipienti nomine ipsius Dñi Papæ, & pro ipso, & in ipsum Dñum Papam, & dictum ejus Camerarium pro ipso transtulit Casale, quod vocatur vulgariter, Tres Columpnæ, cum Turribus, Muris, Renclaustro (*a*), & ædificiis circa vel prope ipsas Turres, & cum omni suo tenimento, Territorio, pertinentiis, & districtu, aquis, fontibus, aquarum decursibus, pratis, silvis stirpariis (*b*), ripis fluminis, lapidibus, & lapidicinis (*c*), & arnariis (*d*), ac terris cultis & incultis, & omni jure & jurisdictione ad ipsum Casale quomodolibet pertinentibus:

Libera Casalis venditio cum adnexis, quæ enumerantur.

quod quidem Casale positum seu situm est juxta viam, seu stratam, qua itur ab Urbe in partes, seu contratam Collini; ab una parte habens Castrum, Casale seu locum, qui dicitur Valca (*e*); ab alio latere ripam fluminis, & siqui alii sunt confines.

Ejus fines.

Vendidit etiam & concessit quicquid ipsi Dño Urso juris, & possessionis competiit, vel competit, vel competere potest in dictis Casali, & Turribus, & quolibet prædictorum de facto vel de jure, vel quocumque modo seu causa, & specialiter ex contractibus habitis inter ipsum Dñum Ursum & nonnullos Cives Romanos, qui dicebant se aliqua jura habere, vel sibi competere in prædictis, vel aliquo prædictorum, maxime sub prætextu contractuum, vel conventionum, initorum vel habitorum inter Venerabile Monasterium Sancti Pauli de Urbe seu Roma Ordinis Sancti Benedicti, & ipsos Cives, vel Prædecessores eorum, aliquem vel aliquos eorumdem; hæc non prætextu vel ratione quorumcumque contractuum, seu conventionum, initorum seu habitorum inter bonæ memoriæ Bartholomeum Abbatem & Conventum ipsius Monasterii, & præfatum Dñum Ursum; & licentiam dedit quod apprehendere possent possessionem & tenutam omnium prædictorum.

Plena juris translatio.

Prædictam autem venditionem, concessionem, & translationem idem Dñus Ursus fecit eidem Dño Papæ, & ejus Camerario recipienti pro ipso, pro pretio sex milium florenorum (*f*) boni & puri auri Legalis ponderis & valoris, quos prædictus Dñus Ursus a præfato Dño Camerario, & Gerardo de Bardis pro ipso Dño Papa solventibus præsentialiter recepit; & ad cautelam ipse Dñus Ursus confessus est, se habuisse & recepisse pretium supradictum, & ab ipso Dño Papa, & pro ipso sibi fuisse solutum: renuncians exceptioni non numeratæ & non solutæ sibi pecuniæ, vel non solutorum & non numeratorum sibi florenorum prædictorum.

Rei venditæ pretium, ejusque solutio.

Verum quia Casale, & alia supradicta juris & proprietatis, prout ipse Dñus Ursus dicebat, sunt & esse dicuntur Monasterii supradicti, & directum dominium eorumdem, præfatus Dñus Ursus expressit & dixit, quod nullo modo volebat de evictione dicti Casalis, & aliorum prædictorum, præfatis Dño Papæ, & dicto ejus Camerario recipienti pro ipso teneri, vel emptorem defendere, si totaliter, vel pro parte evincerentur per Monasterium supradictum, vel alios quoscumque. Promisit tamen sæpe dictus Dñus Ursus sub obligatione bonorum suorum, quod si qua jura sibi competerint, vel competunt in Casali & aliis supradictis, alteri non vendidit nec in alterum transtulit; fructus tamen perceptos consumpsit, & fecit quod sibi placuit de eisdem. Sed si contrarium quocunque tempore factum apparuerit per ipsum Dñum Ursum, & dictus Dominus Papa dampna, expensas exinde substinuerit, vel de eis evictus fuerit; omnia ipsa dampna, expensas, & evictionem sibi reddere, & restituere promisit dictus Dñus Ursus de propriis bonis

Evictionis onere venditor non obstringitur, nisi ex culpa propria.

---

quemadmodum ex proximo Diplomate satis liquet, eximia plane liberalitate donavit.

(*a*) Quo nomine indicatum censemus murorum recinctum.

(*b*) Silvis nimirum ita extirpatis, ut post succisionem terra excolatur.

(*c*) Nempe, uti opinamur, lapicidinis, hoc est locis ubi lapides excinduntur.

(*d*) Cum *Arna*, Italis *Arnia*, apud Cangium sit alveus apum, *Arnarius* dici potest locus, ubi apes mellificant.

(*e*) Castrum Valchæ prope Primam Portam circa stratam quæ ab Urbe ducit Flajanum, collocant prolatæ hujus Pontificis Bullæ.

(*f*) De Florenis, diximus supra.

(*a*) Su-

bonis suis; pro quibus omnibus observandis dictus Nobilis obligavit eidem Dño Papæ, & dicto ejus Camerario recipienti pro ipso, omnia bona sua, quæ quantum ad prædicta tantum suo nomine tenere constituit, & precario possidere. Quæ quidem omnia dictus Dñus Ursus pro se, suisque heredibus, & successoribus promisit dicto Dño Papæ, & ejus Camerario recipienti pro ipso quo supra nomine, rata & firma habere perpetuo, & ea attendere & observare, & contra non facere vel venire. Actum in loco, ubi Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe congregatur, coram præfatis Dñis Cardinali, & Camerario, præsentibus Dño Bertoldo Nepote dicti Dñi Cardinalis, Dño Petro Gualengi, Dño Johanne de Tuderto, Dño Odone de Sancto Eustachio, Dño Leonardo Jacobini, Dño Dyomede, Dño Thoma Gratiani, & Dño Petro Judicis, Basilicæ præfatæ Canonicis, ac Magistro Mathia de Theate Cameræ Dñi Papæ Clerico, & Johanne de Pontecurvo Dñi Papæ Scriptore, Testibus ad hæc vocatis specialiter, & rogatis. Et ego Odo Leonardi Andreæ de Sermineto, publicus Apostolica & Imperiali auctoritate Notarius, prædictis omnibus vocatus interfui, rogatus scripsi fideliter, & in hanc publicam formam redegi, & signum meum posui consuetum. Nos igitur venditionem, concessionem, & translationem hujusmodi, ac omnia & singula in præfato Instrumento contenta, rata & grata habentes, ipsa habere volumus plenæ robur firmitatis, illaque auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus; supplentes defectum omnem, si quis in eis extitit, vel esse potest ex quacumque causa vel modo, de Apostolicæ plenitudine potestatis: Non obstantibus, quod prædictum Casale, & alia in eodem Instrumento contenta, ut præmittitur, vendita, & concessa atque translata, pertinere dicuntur ad Abbatem, & Conventum seu Monasterium Sancti Pauli prope Urbem Ordinis Sancti Benedicti ipsumque Monasterium de ipsis possessionibus utilitatem habuerit vel perceperit; & nos in aliquo jam providerimus & intendamus, vita comite, propter hoc ipsis Monasterii Abbati, & Conventui largiter providere, & quibuscumque privilegiis, indulgentiis, prohibitionibus dictæ Sedis, & constitutionibus, consuetudinibus vel Statutis juramentis, confirmationibus Sedis ejusdem, seu quacumque alia firmitate vallatis, per quæ effectus præsentium posset quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum, seu de Monasteriorum, vel Ecclesiarum, seu quarumvis personarum propriis nominibus habenda esset mentio specialis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis & suppletionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum.

Testium nomina.

Notarii actus juridicus.

Pontificia confirmatio, ac temperamentum ne res vendita evincatur.

Clausulæ derogatoriæ; & in contradictores pœnæ adjiciuntur.

Dat. Lateran. vi. Id. Martii, Pontificatus nostri Anno Nono.

Casale, Tres Columnæ, appellatum, & quicquid ad ipsum pertinet, Beato Petro Apostolorum Principi, ejusque Basilicæ & Capitulo perpetuum elargitur.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 38. Fasc. 148.

Bonifatius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Mathæo Sanctæ Mariæ in Porticu Diacono Cardinali, Archipresbytero, ac Priori, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1303.

Bonifacii in Basilicam obsequium, amor, solicitudo:

Ante assumptionem nostram ad Summi Apostolatus Officium, & postquam ad illud divina clementia nos provexit, honorabilem Basilicam Principis Apostolorum de Urbe spetiali benivolentia & affectu sincero fuimus prosecuti: Labores pro ipsa subivimus, & sustinuimus caritate non ficta: studuimus quoque, & si non quantum voluimus, eandem Basilicam propter Deum, & reverentiam Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & aliorum Sanctorum & Sanctarum multiplicium, quorum Reliquiæ in ipsa Basilica habentur, grandibus beneficiis & donis largifluis honorare; præsertim ut Divinus cultus augeretur in ea ad animæ nostræ salutem, & augendam ad eam devotionem Populi Christiani; multis acquisitionibus per nos factis, quas vobis pro ipsis Beato Petro, & Basilica ipsius Principis Apostolorum de Urbe pro salute animæ nostræ, & Benefactorum nostrorum concessimus & donavimus, prout in aliis nostris litteris super hujusmodi concef-

Insignis munificentia.

Casalis Trium Columnarum emptionem enarrat.

concessione ac donatione confectis (a) plenius continetur. Et nunc, ut ipsos Beatum Petrum & Basilicam amplius honoremus, Casale quod dicitur, Tres Columpnæ (b), cum Turribus, Muris, Reclaustro & Ædificiis circa vel prope ipsas Turres, & cum omni suo Tenimento, Territorio, pertinentiis, & districtu, aquis, fontibus, aquarum decursibus, pratis, silvis, stirpariis, ripis fluminis, lapidibus, & lapidicinis, & arnariis, ac terris cultis & incultis, & omni jure, ac jurisdictione ad ipsum Casale quomodolibet pertinentibus; quod quidem Casale positum seu situm est juxta viam seu stratam, qua itur ab Urbe in partes, seu contratam Collini; ab una parte habens Castrum seu Casale, quod dicitur Valca; & ab alio latere ripam fluminis, & si qui alii sunt confines; quod quidem Casale, Tres Columpnæ, Dilectus Filius nobilis Vir Ursus de Filiis Ursi de Urbe, vendidit & concessit nobis, & in nos transtulit, sicut apparet Instrumento publico confecto manu Oddonis Leonardi Andreæ de Sermineto publici Notarii, cujus tenor inferius annotatur; & omnia quæ per ipsum Ursum nobis sunt vendita, concessa, & in nos translata, & quidquid proprietatis, vel possessionis, seu tenutæ in dicto Casali, & aliis in eodem Instrumento contentis, & ipsorum aliquo vel aliquibus, nobis competit vel competere potest, & ad nos pervenit vel pervenire potest ex quacumque occasione, titulo, modo, vel causa; ipsi Beato Petro æternæ vitæ Clavigero, cujus sumus Successor, & Vicarius Jesu Christi, & vobis pro ipso Beato Petro, & Basilicæ ipsius Apostolorum Principis de Urbe pro salute animæ nostræ, & Benefactorum nostrorum Apostolica auctoritate concedimus & donamus, & prædicta omnia & singula in Basilicam memoratam, & in vos pro ipsa transferimus, & Basilicæ ipsi largimur de plenitudine Apostolicæ potestatis, habenda, possidenda perpetuis temporibus, & tenenda: Concedentes ut dicti Casalis quod dicitur, Tres Columpnæ, pertinentiarum, & tenimenti, & omnium in Instrumento contentorum prædicto, possessionem, tenutam vel quasi, auctoritate propria per vos, vel per alium, seu alios ingredi, recipere, apprehendere, & tenere libere valeatis. Insuper quicquid in sæpedicto Casali, & in quibusvis aliis in memorato Instrumento contentis ex quacumque culpa, offensa, inobedientia, contemptu, vel rebellione, & specialiter ratione criminis hæresos, aut scismatis, vel auxilii seu favoris hæreticis, seu scismaticis impensorum, seu ratione census vel pensionis non solutorum, aut locationis seu locationum, vel contractus, seu contractuum emphitheusis, vel locationum quomodolibet finitorum, ad Sedem Apostolicam, Episcopos, Presbyteros, & Diaconos Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, aut ipsorum aliquem, vel aliquos, aut eorum Ecclesias intitulatas vel commendatas aut commissas; seu Capitula, vel Collegia earumdem, & ad quæcumque Monasteria vel Ecclesias alias infra Urbem & extra, & spetialiter ad Dilectos Filios Abbatem & Conventum Monasterii Sancti Pauli prope Urbem & ipsum Monasterium, seu ad quoscumque alios Prælatos seu Personas Ecclesiasticas, Religiosas vel Seculares, cujuscumque eminentiæ, dignitatis, conditionis, status, aut ordinis devolutum esset, vel devolvi posset de jure, aut ad eos, seu ipsorum aliquem, vel aliquos spectare, vel pertinere posset; quicquid etiam proprietatis, possessionis, & juris prædictis Episcopis, Presbyteris, & Diaconis Cardinalibus, Prælatis, & Personis Ecclesiasticis, Monasteriis, Ecclesiis Regularibus, vel Secularibus, & spetialiter dicto Monasterio Sancti Pauli, ad quod prædictum Casale pertinere dicebatur, cum ipsum Monasterium de illo utilitatem habuerit vel perceperit, & nos in aliquo jam providerimus, & intendamus vita comite propter hoc prædictis Abbati, Conventui, & Monasterio largiter providere, sive alicui, vel aliquibus eorum in eisdem, Casali, quod dicitur Tres Columpnæ, possessionibus, bonis, juribus, vel habitatoribus, & pertinentiis, territoriis, & districtibus, & omnibus & singulis contentis in dicto Instrumento, ex quacumque ratione, occasione, vel causa competit vel competere potest; illud de eadem potestatis plenitudine, dictæ Venerandæ Basilicæ & vobis pro ipsa concedimus & donamus, ac transferimus in eamdem. Ita quod prædicta omnia & singula liberæ & plenariæ sint proprietatis, possessionis, & juris Basilicæ sæpedictæ absque omni onere, præsertim alicujus pensionis, seu census ratione præteriti temporis vel futuri quomodolibet solvendorum; & quod tu Archipresbyter, & successores tui in Archipresbyteratu, cum consensu Capituli dictæ Basilicæ, vel majoris, & sanioris partis ipsius possitis de fructibus, redditibus, & proventibus Casalis, & aliorum prædictorum statuere, ordinare, atque disponere ad utilitatem, & comodum dictæ Basilicæ personarum, & ministrorum ipsius, prout

Ejus fines designat.

Ejusmodi Prædium in Basilicam Donationis titulo transfert.

Ab alieno jure, etiam Apostolicæ Sedis eximit.

Omnimoda Capituli in Casalis possessione libertas.

(a) Supra excurrendis. (b) Consulendum præcedens Diploma.

(a) Huc

prout videritis expedire, salvis hiis quae per nos, vel alium, seu alios de mandato nostro super eis contigerit ordinari: Non obstantibus quibuscumque privilegiis, & indulgentiis, ac prohibitionibus dictæ Sedis, constitutionibus, consuetudinibus, vel Statutis juramentis, confirmationibus Sedis ejusdem, seu quacumque alia firmitate vallatis, per quæ effectus præsentium posset quomodolibet impediri, & de quibus quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum, seu de Monasteriorum, Ecclesiarum, seu quarumvis personarum propriis nominibus habenda esset mentio spetialis. Præsentes autem litteras per te Archipresbyterum, & dictum Camerarium nostrum offerri volumus Beato Petro, & Basilicæ memoratæ super Altari Beati Bonifatii, quod in Basilica ipsa ereximus, & juxta quod elegimus sepeliri. Tenor vero dicti Instrumenti talis est. In Nomine Dñi Amen. Anno Domini Millesimo Trecentesimo Tertio, Indictione prima, Pontificatus Sanctissimi Patris Domini Bonifatii Papæ Octavi Anno Nono, Mense Februarii die vigesima tertia: Hac quidem die in præsentia mei subscripti Notarii, & Testium subscriptorum ad hoc spetialiter vocatorum & rogatorum, Nobilis Vir Dominus Ursus, de Filiis Ursi, Frater Reverendi in Christo Patris Dñi Mathæi Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis, constitutus coram ipso Dño Cardinali Fratre suo, & Venerabili Viro Dño Johanne Domini Papæ Camerario, non vi coactus, nec dolo inductus, sed sua bona & libera voluntate vendidit, & concessit Sanctissimo in Christo Patri Domino Bonifatio Papæ Octavo, & prædicto Dño Johanni Camerario recipienti nomine ipsius Domini Papæ, & pro ipso; & in ipsum Dominum Papam, & dictum ejus Camerarium pro ipso transtulit Casale, quod vulgariter vocatur, Tres Columpnæ, cum Turribus, Muris, Renclastro, & Ædificiis circa vel prope ipsas Turres, & cum omni suo tenimento, territorio, pertinentiis, & districtu, aquis, fontibus, aquarum decursibus, pratis, sylvis, stirpariis, ripis fluminis, lapidibus, & lapidicinis, & arnariis, ac terris cultis & incultis, & omni jure & jurisdictione ad ipsum Casale quomodolibet pertinentibus: quod quidem Casale positum seu situm est juxta viam seu stratam, qua itur ab Urbe in partes seu contratam Collini, ab una parte habens Castrum, Casale, seu locum, qui dicitur Valca, ab alio latere ripam fluminis, & si qui alii sunt confines: Vendidit etiam, & concessit quicquid ipsi Dño Urso juris, & possessionis competiit, vel competit, vel competere potest in dictis Casali, & Turribus, & quolibet prædictorum de facto, vel de jure, vel quocumque modo seu causa, & spetialiter ex contractibus habitis inter ipsum Dñum Vrsum, & nonnullos Cives Romanos, qui dicebant, se aliqua jura habere vel sibi competere in prædictis, vel aliquo prædictorum, maxime sub prætextu contractuum, vel conventionum initorum, vel habitorum inter Venerabile Monasterium Sancti Pauli de Urbe seu Roma, Ordinis Sancti Benedicti, & ipsos Cives, vel prædecessores eorum, aliquem vel aliquos eorumdem, nec non prætextu vel ratione quorumcumque contractuum seu conventionum initorum, seu habitorum inter bonæ memoriæ Bartholomæum Abbatem, & Conventum ipsius Monasterii, & præfatum Dñum Ursum; & licentiam dedit, quod apprehendere possent possessionem, & tenutam omnium prædictorum. Prædictam autem venditionem, concessionem, & translationem idem Dominus Ursus fecit eidem Domino Papæ, & ejus Camerario recipienti pro ipso, pro pretio sexmilium florenorum boni & puri auri, legalis ponderis, & valoris, quos prædictus Dñus Ursus a præfato Dño Camerario, & Gerardo de Bardis, pro ipso Dño Papa solventibus, præsentialiter recepit: Et ad cautelam ipse Dominus Ursus confessus est, se habuisse & recepisse pretium supradictum, & ab ipso Papa, & pro ipso sibi fuisse solutum; renuntians exceptioni non numeratæ & non solutæ sibi pecuniæ, vel non solutorum & non numeratorum sibi florenorum prædictorum. Verum quia Casale, & alia supradicta juris & proprietatis, prout ipse Dominus Ursus dicebat, sunt & esse dicuntur Monasterii supradicti, & directum dominium eorumdem, præfatus Dominus Ursus expressit & dixit, quod nullo modo volebat de evictione dicti Casalis, & aliorum prædictorum præfatis Domino Papæ, & dicto ejus Camerario recipienti pro ipso teneri, vel emptorem defendere, si totaliter, vel pro parte evincerentur per Monasterium supradictum, vel alios quoscumque. Promisit tamen sæpedictus Dñus Ursus sub obligatione bonorum suorum, quod si qua jura sibi competierunt, vel competunt in Casali, & aliis supradictis, alteri non vendidit, nec in alterum transtulit; fructus tamen perceptos consumpsit, & fecit quod sibi placuit de eisdem. Sed si contrarium quocumque tempore factum apparuerit per ipsum Dominum Ursum, & dictus Dominus Papa dampna, expensas exinde sustinuerit, vel de eis evictus fuerit, omnia ipsa dampna, expensas, & evictionem sibi reddere, & restituere promisit dictus Dominus Ursus de propriis bonis suis. Pro quibus omnibus observandis dictus Nobilis obligavit eidem Domino Papæ, & dicto ejus Camerario recipienti pro

Clausulæ derogatoriæ.

Instrumenti tenor.

Ultroneus venditionis contractus.

Rei venditæ jura, pertinentiæ, finesque designantur.

Jurium plena translatio.

Rei venditæ pretium taxatur, & solvitur.

Venditor evictionem spondet, uno duntaxat excepto casu.

pro ipſo omnia bona ſua, quæ quantum ad prædicta tantum ſuo nomine tenere conſtituit, & precario poſſidere: Quæ quidem omnia dictus Dominus Urſus pro ſe ſuiſque Heredibus & ſucceſſoribus promiſit dicto Domino Papæ, & ejus Camerario recipienti pro ipſo, quo ſupra nomine, rata & firma habere perpetuo, & ea attendere, & obſervare, & contra non facere, vel venire. Actum in loco, ubi Capitulum Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe congregatur, coram præfatis Dominis Cardinali, & Camerario, præſentibus Domino Bertuldo Nepote dicti Domini Cardinalis, Domino Petro Gualengi, Domino Johanne de Tuderto, Domino Odone de Sancto Euſtachio, Domino Leonardo Jacobini, Domino Diomede, Domino Thoma Gratiani, & Domino Petro Judicis Baſilicæ præfatæ Canonicis, ac Magiſtro Mathia de Theate Cameræ Domini Papæ Clerico, & Johanne de Pontecurvo Domini Papæ Scriptore, Teſtibus ad hæc vocatis ſpetialiter & rogatis. Et ego Odo Leonardi Andreæ de Sermineto publicus Apoſtolica & Imperiali auctoritate Notarius, prædictis omnibus vocatus interfui, rogatus ſcripſi fideliter, & in hanc publicam formam redegi, & ſignum meum poſui conſuetum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrorum conceſſionum, donationum, tranſlationum, & largitionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Teſtium nomina & Notarii ſubſcriptio.

Donationis confirmatio.

Dat. Lateran. vi. Id. Martii, Pontificatus noſtri Anno Nono.

CLEMENS V.

Poſtquam Beatus Benedictus XI. qui Bonifacio VIII. ſucceſſor datus eſt, Nono ſui Pontificatus Menſe nondum expleto ad ſuperos evolavit; Rei Chriſtianæ ſummam Clementi V. Cardinales deferunt Nonis Junji anno 1305. Hic die 14. Novembris coronatur, & exactis in ſupremo regimine annis 8. menſibus 10. diebus 15.; objit 12. Kal. Majas anno 1314.

Canonicis indulget, ut duorum menſium ſpatio annuatim a Baſilica, prævia tamen licentia, abeſſe liceat; & interim proventus, acſi præſentes fuerint, percipere.

Ex Regeſt. Anni 1. de Curia Clem. V. ep. 710. fol. 146. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori, & Capitulo Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1306.

Præcipuus in Baſilicam honos & amor.

Licet Eccleſiarum omnium cura ſit nobis diſponente Domino commiſſa; præcipue tamen venerandam Baſilicam ad honorem Beati Petri Apoſtolorum Principis, æterni Regni Clavigeri, in Urbe conſtructam, & ſui nominis Titulo inſignitam, honorificentia digna proſequimur, & libenter Miniſtris ſervientibus in eadem Apoſtolicæ munificentiæ dexteram aperimus. Hinc eſt quod nos veſtris ſupplicationibus inclinati, vobis auctoritate præſentium indulgemus, ut ſinguli veſtrum & omnes præfatæ Baſilicæ poſteri Canonici ſingulis annis per duorum menſium ſpatium continue vel per vices, petita per ſe vel alium licentia a prædictæ Baſilicæ Capitulo, vel majori parte ipſius, ſeu ab illo qui pro tempore ſuper hoc fuerit a nobis ſpecialiter deputatus, abſque defalcatione ſeu diminutione aliqua ſolutionis ſex librarum provenientium Senatus (*a*) ſecundum ſtatuta felicis recordationis Nicolai Papæ III. (*b*) Prædeceſſoris noſtri pro ſingulis ejuſdem Baſilicæ Canonicis faciendæ (*c*), quorundam proventuum qui vocantur excepta (*d*); poſſint ſe libere extra Urbem & infra, pro corporum infirmitate vitanda & ſanitate

Bimeſtri ſpatio Canonici quotannis a Baſilica abeſſe poſſunt impune, præhabita tamen licentia.

(*a*) Huc revocanda, quæ alibi prænotavimus. *Libra* quælibet *provenientium Senatus*, uti noſter Grimaldus exiſtimat, duobus ſcutis argenteis Romanis cum dimidio æquiparatur. Vide Bzovium tom. 13. Annal. Eccleſ. ad an. 1280. col. 916.

(*b*) Conſulatur pag. 187. col. 1.

(*c*) Supplenda videtur particula copulativa &; quemadmodum in ipſo Bullæ contextu mox inſpiciemus.

(*d*) Hæc enumerant Joannes XX. dictus XXI., & Nicolaus III.

ſanitate recuperanda, ſuis ac ſuorum honeſtis negotiis promovendis, ab eadem Baſilica abſentare, ac extra Canonicam ſeu Clauſtrum ipſius licite pernoctare. Et quoad perceptionem Dilectorum Filiorum, ſex librarum & proventuum qui dicuntur excepta, reputentur pro dictis duobus menſibus, vel pro rata dierum quibus abfuerint ab eadem, in ipſa Baſilica ſeu ejus Canonica perſonaliter reſidentes (a): Non obſtantibus contrariis ejuſdem Baſilicæ conſuetudinibus, vel ſtatutis ſub quacumque forma verborum expreſſis, juramento, confirmatione Sedis Apoſtolicæ, vel quacumque firmitate alia roboratis, etiamſi de illis ſervandis per ſe vel per alios ſeu alium præſtiterint, vel eos impoſterum præſtare contigerit juramentum: Proviſo, quod dicta Baſilica propter hoc debitis non fraudetur obſequiis, & in ea ſufficiens remaneat numerus Miniſtrorum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conceſſionis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Apoſtolorum Petri & Pauli ſe noverit incurſurum.

Vel ad ipſam Exceptorum diſtributionem Privilegium extenditur.

Cavet vero ne Baſilicæ ſervitium idcirco negligatur.

Datum apud Caſtrum Sancti Cirici in Monte Aureo prope Lugdunum Nono Kalendas Martii, Pontificatus noſtri Anno Primo.

Ea quæ Carolus I. Siciliæ Rex, ejuſque Filius Carolus II. Vaticano D. Petri Templo elargiti fuerant, dona enumerat; Regia Donationum Privilegia inſerit, & Pontificio Diplomate confirmat.

Ex Autogr. in Archivo Capitulari Capſ. 42. Faſc. 167.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori, & Capitulo Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1306.

Præcipua Pontificis in Vaticanam Baſilicam cura.

ETſi cunctarum Eccleſiarum nos ſollicitudo ſollicitet, ſi cotidiana ipſarum ad nos pulſet inſtantia; præcipue tamen excitant mentem noſtram Apoſtolorum Principis jura Baſilicæ; & ferventi deſiderio affectamus, ut præfata Veneranda Baſilica temporalibus augeatur ſubſidiis, proſperis ſecundetur ſucceſſibus, ac ſalubriter dirigatur. Oblata ſiquidem nobis ex parte veſtra petitio continebat, quod claræ memoriæ Carolus (b) Rex Siciliæ ex intimæ devotionis affectu, quem gerebat ad ipſam Baſilicam, in qua olim per Regni ſui Siciliæ inveſtituram ſolemnem, ſibi ab Apoſtolica Sede conceſſam primum divulgata ſui honoris inſignia claruerunt, ac ſacræ in ipſa unctionis liquore perunctus Regni eiuſdem dyadema ſuſcepit (c), donavit vobis in perpetuum, & conceſſit, ac aſſignavit in proventibus doanæ, & aliorum jurium ad Curiam Regiam in Civitate Neapolitan. ſpectantium, annuum redditum quinquaginta Unciarum boni auri ad generale pondus Regni eiuſdem, procuratori, vel certo nuncio veſtro per Officiales Regios annis ſingulis in feſto Apoſtolorum Petri & Pauli in Civitate præfata integre perſolvendum (d); volens, ut pecunia ipſa per partes in certis diebus, & feſtivitatibus anni, & poſt mortem ſuam in die anniverſarii ſui diſtribueretur per Canonicos eiuſdem Baſilicæ, ſecundum eorum providentiam & diſpoſitionem Regiæ voluntatis. Poſtea ſiquidem Cariſſimus in Chriſto filius noſter Carolus Secundus præfati Regni Siciliæ Rex Illuſtris prædicti Regis Patris ſui ſequens pium propoſitum in devotionem ad Baſilicam memoratam donum paternum & conceſſionem huiuſmodi, & quicquid ſuper hiis per Patrem ſuum factum eſt, per ſuas litteras in perpetuum confirmavit: Hoc ſalvo, quod annuum redditum prædictarum quinquaginta unciarum

Privilegii Caroli I. Siciliæ Regis ſumma capita.

Uncias auri quinquaginta ex proventibus regiæ Curiæ Neapolitanæ detrahendas,

annuatim perſolvi. Carolus præcipit; certis Baſilicæ injunctis oneribus.

Paternam donationem Carolus II. confirmat, imo & adauget uſque ad uncias auri centum,

laus III. in Conſtitutionibus ab ſe editis pro Vaticana S. Petri Baſilica. Adeas pag. 181. & ſeqq.

(a) Confer. Nicolai III. Indultum pag. 187. col. 2.

(b) Hujus nominis Primus, de quo ſupra fol. 144.

(c) Ejus rei publicum Inſtrumentum ex Ms. Codice Vaticano evulgavit Odoricus Raynaldus ad annum 1266. num. 2. In eo ſiquidem Rodulphus Albanenſis Epiſcopus, Ancherius Tit. S. Praxedis Presbyter, Riccardus S. Angeli, Gotifredus S. Georgii ad Velum aureum, & Matthæus S. Mariæ in Porticu Diaconi Cardinales, teſtantur, ſe a Clemente IV. mandatum accepiſſe, ut Carolum Regem, ac Beatricem uxorem ejus ſolemni ritu regia inunctione linirent: *Nos igitur* [inquiunt] *volentes hujuſmodi mandatum Apoſtolicum exequi diligenter, in Urbe convenimus, & in Baſilica Principis Apoſtolorum de Urbe, præſente tam Prælatorum, quam aliorum Fidelium multitudine copioſa, Regi & Reginæ prædictis memorati Regni Siciliæ coronas commiſſa nobis auctoritate tribuimus &c.* Cetera legeſis apud laudatum Raynaldum n. 3.

(d) Regiæ liberalitatis monumentum Vaticanus D. Petri Clerus poni curavit in appendice ad Martyrologium ejuſdem S. Petri Baſilicæ; uti ex Baronii ſchedis obſervavit citat. Raynaldus num. 5. Ceterum quæ a Clemente V. hic inſeruntur Donationum Diplomata, oportunius illuſtrabimus in poſtrema hujus Bullarum Collectionis parte, quo amandavimus Regum & Imperatorum Privilegia.

rum auri assignatum vobis in Civitate Neapolitan. prædicta ex dono paterno pro celeriori, & habiliori satisfactione ipsius comodius consequenda de voluntate, & assensu vestro percipiendum apud Civitatem Ortonæ (*a*) de Justitiaratu (*b*) Aprutii assignavit, & de novo donavit vobis, & subcessoribus vestris in perpetuum; & concessit alias quinquaginta uncias auri eiusdem ponderis annis singulis percipiendas apud præfatam Civitatem Ortonæ: De quibus quadraginta uncias annuatim voluit erogari duobus ultra Canonicorum numerum tunc in eadem Basilica institutum addendis de novo Canonicis, sicut accepimus jam adauctis; Reliquas vero decem uncias auri distribui ordinavit & voluit inter Canonicos, & Beneficiatos sæpedictæ Basilicæ, qui interfuerint Missæ ad honorem Apostolorum Petri & Pauli annis singulis, in Octava Beati Martini, die videlicet ortus sui, vel die sequenti, quoad vixerit Rex præfatus, in dicta Basilica celebrandæ, & post mortem ipsius distribuendas in die Anniversarii sui per Canonicos, & Beneficiatos eosdem singulis annis in ipsa Basilica solenniter celebrandi, prout in patentibus litteris super hoc confectis prædictorum Regum aurea bulla bullatis plenius dicitur contineri. Nos igitur vestris supplicationibus inclinati, quod super prædictis omnibus & singulis per Reges præfatos taliter factum est, ratum & gratum habentes, id auctoritate Apostolica ex certa scientia confirmamus, & præsentis scripti patrocinio communimus: Tenores prædictarum litterarum præsentibus inseri facientes, qui tales sunt. In Nomine Domini Amen. Nos Carolus Dei gratia Rex Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Andegaviæ, Provinciæ, & Forcalquerii Comes, considerantes, quod dextera Domini nobiscum faciente virtutem, Nosque clementer ad Regni Siciliæ fastigia sublimante, in Sacratissima Principis Apostolorum de Urbe Basilica per Regni ipsius investituram solennem, Nobis ab Apostolica sede concessam, primum divulgata nostri honoris insignia claruerunt, ac deinde sacræ in ipsa unctionis liquore peruncti, Regni prædicti suscepimus diadema; dignum fore prævidimus, ut eidem Basilicæ more Dominorum Regum Francorum progenitorum nostrorum, quibus Nos tam originis, quam dignitatis compago consolidat, pronis & pronctis semper famulemur obsequiis, & illi velud Matri strictius obligemur ex debito, a cuius utero per Cælestis adoptionis gratiam quasi nova progenies dinoscimur prodiisse. Hinc est, quod nos Capitulo & Canonicis eiusdem Sacrosanctæ Basilicæ tam præsentibus, quam futuris in perpetuum donamus, concedimus, & assignamus in proventibus Doanæ (*c*), & aliorum Jurium ad Curiam nostram in Civitate Neapolitan. spectantium, annuum redditum quinquaginta unciarum Auri boni ad generale pondus ipsius Regni, Procuratori vel certo Nuntio ipsius Capituli per Officiales nostros quocumque nomine censeantur, qui pro tempore dictis Juribus, & proventibus præfuerint, in festo beatorum Apostolorum Petri, & Pauli annis singulis in ipsa Civitate integre persolvendum: Volentes, ut huiusmodi pecunia distribuatur hoc modo per Canonicos Basilicæ prælibatæ; videlicet, Sacerdoti ad laudem Sancti Spiritus, quamdiu vixerimus, & post obitum nostrum pro defunctis Missam in eadem Basilica cotidie celebranti provideatur de ipsa pecunia competenter; Trium quoque unciarum summa dicti Auri hiis, qui Missæ de Sancto Spiritu iiii. Kal. Martii, dum vixerimus, annuatim pro nobis solenniter in sæpedicta Basilica celebrandæ interfuerint, annis singulis erogetur, post decessum nostrum in distributionem nostri Anniversarii convertenda: Residuum vero prædictæ pecuniæ inter memoratos Canonicos secundum providentiam dispositionis eorum, in Nativitatis Domini, Octavarum ipsius, ac Epyphaniæ, qua in ipsa Basilica dignitatis Regiæ Diadema suscepimus, Resurrectionis Dominicæ, Ascensionis, Pentecostes, ac Purificationis, Annunciationis, Assumptionis, & Nativitatis gloriosæ Dei Genitricis Mariæ, omniumque Sanctorum solennitatibus, in Commemoratione etiam omnium fidelium defunctorum, nec non in Beatorum Petri & Pauli, aliorumque Apostolorum, ac Beati Johannis Baptistæ, Sanctorum Marci, & Lucæ Euangelistarum, Natalitii quoque, Inventionis, & Translationis Beati Stephani Prothomartiris, ac Beatorum Clementis, Laurentii, Ypoliti, Dyonisii, Eustachii, & Georgii Martirum, Nicolai insuper, Martini, Remigii, Gregorii, & Benedicti Confessorum, ac Sanctarum Mariæ Magdalenæ, ac etiam Agathæ, Luciæ, Agnetis, Margaritæ, ac Catherinæ Virginum festivitatibus, dividatur. Ut autem huiusmodi nostra donatio, concessio, & assignatio, & alia præmissa perpetuum robur optineant

Ex Civitate Ortonæ & Justitiaratu Aprutii percipiendas.

Nonnulla Carolus II. imponit onera quotannis implenda.

Regis utriusque donationem Pontifex confirmat.

Tenor Privilegii Regis Caroli I. inseritur.

Gratus & obsequens Caroli animus in Basilicam S. Petri.

Uncias auri quinquaginta, ex juribus Doanæ in Civitate Neapolitana quotannis percipiendas, donat.

Ejusmodi pecuniæ distributio, certa methodo, & definitis anni diebus facienda.

(*a*) Ea est citerioris Aprutii Urbs cognomento *a Mari*; sita quippe in ora Maris Adriatici, 12. mill. a Theate in ortum, 8. ab Anxano in Boream distat.

(*b*) Justitiariatus, apud Cangium, est Judicis regio seu districtus. Verum hæc alibi discutiemus.

(*c*) Vectigalia, ac tributa pro mercibus & mercium transvectione, hic indigitari opinamur.

Privilegium perpetuo validurum Regio signat sigil-.

optineant firmitatis, & tam a nobis, quam Heredibus & successoribus nostris inviolabiliter & perpetuo observentur, præsens Privilegium ex inde fieri, & aurea bulla Typario (*a*), nostræ Maiestatis impressa jussimus comuniri. Actum Romæ in præfata Basilica Anno Domini Millesimo ducentesimo sexagesimo sexto in prædicta Epiphania Domini sexto Januarii, Nonæ Indictionis. Dat. apud Lacum Pensulem per manum Magistri Johannis de Atiaco Decani Melden. Regni Siciliæ Cancellarii XXVIIII. Junii Anno Domini, & Indictione præscriptis, Regni vero prædicti Domini Caroli Regis Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ Anno Secundo feliciter, Amen. Item, Carolus Secundus Dei gratia, Rex Jerusalem, Siciliæ, Ducatus Apuliæ, & Principatus Capuæ, Provinciæ, & Forcalquerii Comes; Universis præsens Privilegium inspecturis tam præsentibus, quam futuris. Etsi Regalis excellentiæ dignitas per munificæ gratiam liberalitatis ad homines, grandi credatur augmento provehi, & firmitate fulciri, consequens est & certum, quod dum gratæ cor referens recognitionis ad Deum in ejus obsequium a quo cuncta suscepit, saltem de multis aliqua reverenter exponit, incomparabiliter grandiori, & incremento provehitur, & fortitudine roboratur. Sane constitit nuper nobis, quod claræ memoriæ Dominus Pater noster Jerusalem, & Siciliæ Rex Illustris tempore, quo in Sacratissima Principis Apostolorum de Urbe Basilica Regni Siciliæ investituram, unctionem Sacram, & dyadema suscepit, Capitulo & Canonicis eiusdem sanctæ Basilicæ in perpetuum donavit, concessit, & assignavit in proventibus doanæ, & aliorum Jurium ad Curiam Regiam in Civitate Neapolitan. spectantium, annuum redditum unciarum auri quinquaginta generalis ponderis dicti Regni, per Officiales Curiæ procuratori, vel certo nuntio dicti Capituli in festo Beatorum Apostolorum Petri & Pauli singulis annis in Civitate prædicta integre persolvendum, certo quidem modo distribuendum per Canonicos Basilicæ prælibatæ, quem præfati Domini Patris Nostri privilegium seriose designat. Nos igitur tam pia volentes paterni operis, & affectus vestigia immitari, donationem, & concessionem prædictam dictis Capitulo & Canonicis, quamquam ex auctoritate donantis pleni vigoris esset, ad uberiorem tamen cautelam in perpetuum confirmamus:

Aliud Caroli II. Privilegium asseritur.

Patrium Diploma commemorat, atque confirmat.

Hoc salvo, quod redditum ipsum de voluntate & consensu dicti Capituli, non in Civitate prædicta Neapolitan. provisa per dictum Dominum Patrem nostrum, sed in Civitate nostra Orton. de Justitiaratu Aprutii, pro satisfactione redditus eiusdem, in illa celerius & habilius consequenda providimus assignandum; ceteris quæ paternum privilegium super hoc illis indultum continent, tam in distributione quam aliis in suo robore duraturis. Verum diebus non longe præteritis ab eisdem Capitulo & Canonicis intellecto, quod ab anno duodecimæ Indictionis primo præteritæ, non fuit eisdem dicto redditu satisfactum, quod contigisse scimus tum ob eiusdem Domini Patris nostri obitum, tum ob nostræ in manu nostrorum hostium detentionis eventum (*b*), & inpotentiam forte magis, quam repugnantiam Officialium, qui eidem regno hactenus præfuerunt, magnis necessitatibus ad alia distractorum: Nos eis volentes debitam inde totius præteriti temporis & futuri satisfactionem impendi, illis per patentes litteras nostras indulxisse meminimus, quod a principio anni primo futuræ nonæ indictionis in antea, super Baiulatione aliisque Juribus nostris dictæ Civitatis Orton. singulis annis dictas uncias quinquaginta paterni doni perciperent, & pro debito præteriti temporis, quod fuisse inventum est uncias Auri sexcentas, totum residuum bajulationis & jurium eorumdem tamdiu haberent, donec inde plena dicti debiti satisfactio compleretur. Nunc autem devotius attendentes, quod dictæ Basilicæ, velut Matri strictius obligamur, ac volentes in ea relinquere specialia nostræ donationis insignia, Capitulo prædicto imperpetuum, modo qui sequitur, providemus: Videlicet, quod ultra prædictas uncias quinquaginta paterni doni, non solum usque ad satisfactionem debiti memorati residuum bajulationis, & jurium eorumdem percipiat, sed in perpetuum de ipso residuo habeat alias uncias annuas quinquaginta ponderis supradicti; ita quod sint per totum, tam ex dono paterno quam ex nostro, annuæ unciæ auri centum: Volentes, & tam Secretis Aprutii, quam Bajulis dictæ Civitatis Orton. præsentibus & futuris firmiter injungentes, quod a principio dicti anni nonæ Indictionis in antea venditis per Secretos nostros anno quolibet Bajulatione, ac Juribus supradictis plus offerentibus, debita subastatione præmissa, & aliis solennitatibus observatis, quæ in talibus

Uncias auri quinquaginta ex Civitate Ortonæ, & Justitiaratu Aprutii percipiendas decernit.

Auri summam præteritis annis non solutam, solvendam præcipit.

Uncias auri quinquaginta annuatim solvendas superaddit; certamque, ut solutiones perficiantur omnino, præscribit methodum.

(*a*) Vocabulum a græco idiomate derivatum, quod imaginem hoc in loco sonat.

(*b*) Cum enim Carolus navalem pugnam cum Rogerio, Petri Aragonum Regis Ammiralio, imprudens commisisset; victus captusque est, ac diutino carceri traditus: quemadmodum videre licet apud Raynald. ad annum 1284. num. 14.

libus requiruntur, ac receptis & auditis augmentis, si qua medio tempore fieri contigerit in eisdem; vel si vendi non possent aliquando, in cabellam per eos commissis in credentiam procurandis; deinde Capitulum & Canonicos supradictos percipere, seu per eorum procuratores percipi patiantur annuatim de Bajulatione, & Juribus ipsis praedictas utriusque doni tam paterni, quam nostri, uncias auri centum, residuo si quod erit nostrae Curiae remanente: quam solutionem dicti Bajuli cabellati, vel Credencerii eis vel ipsorum Procuratori absque alio mandato nostro, vel Heredum nostrorum, aut nostri Vicarii, seu dictorum Secretorum, successive per terminos, qui fuerint in locatione contenti, vel sicut in credentiam percipientur, facere teneantur integre, remoto quolibet difficultatis anfractu, sub poena dupli ejus, in cujus solutione defecerint quantitatis; Secretis etiam ipsis, si qui ad id impedimenta praestiterint, simili poena plectendis. Non obstantibus quibuscumque mandatis vel ordinationibus factis, aut per nos, Heredes, vel Officiales nostros inposterum faciendis, per quae praesentis nostrae voluntatis executio posset aliquatenus impediri; cum nostrae intentionis non sit, nos, Heredes, vel Officiales eosdem, ordinationes seu mandata talia edere, quae tam pio proposito refragentur. Ordinamus quidem, & volumus, quod dictae unciae quinquaginta doni nostri distribuantur hoc modo, scilicet, ultra numerum Canonicorum, qui nunc est in Basilica supradicta, de novo addantur Canonici duo, quorum quilibet habeat annuatim uncias auri viginti; Reliquae vero decem unciae distribuantur inter Canonicos, & etiam Beneficiatos ejusdem Basilicae in Octava Beati Martini, in die silicet ortus nostri, quo, vel sequenti ad honorem & laudem dictorum Apostolorum per ipsos Canonicos, & Beneficiatos omnes solennis Missae Officium celebretur, & hoc quamdiu vixerimus; & post decessum nostrum in die ipsius fiat ipsarum decem unciarum distributio inter illos, ac celebretur pro nobis Anniversarium per eosdem. In cujus rei fidem, perpetuamque memoriam, ac praedictae Basilicae, dictorumque Capituli, Canonicorum, & Beneficiatorum cautelam praesens Privilegium exinde fieri, & aurea bulla typario nostrae Majestatis impressa jussimus communiri, alio Privilegio consimili sub cereo sigillo ejusdem Majestatis nostrae sibi tradito ad cautelam. Actum Romae praesentibus Americo de Sus, & magnae curiae nostrae Magistris Rationalibus (*a*), Johanne Pipino de Barulo, & Henrico de Girardo Militibus dilectis, consiliariis, familiaribus, & fidelibus nostris, ac pluribus aliis. Dat. ibidem per manus Magistrorum Rationalium magnae Curiae nostrae Anno Domini millesimo ducentesimo nonagesimo quinto, die v. Mensis Julii, Octavae Indictionis, Regnorum nostrorum Anno Undecimo. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Nullo praetextu solutio retardanda;

Unciarum quinquaginta distributio quibus, & quando facienda.

Omnimoda Diplomatis firmitas ex Regis placito,

Ac Pontificis confirmatione.

Dat. apud Castrum Sancti Cirici in Monte aureo prope Lugdunum VIIII. Kal. Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Canonicis & Beneficiatis Choro Vaticanae Basilicae inservientibus indulget, ut quorumlibet Beneficiorum ad quascumque Ecclesias pertinentium fructus percipere valeant, quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis (*b*).

Ex vetustis Apographis in Archivo nostro Capitulari Lib. A. fol. 4. Lib. B. fol. 59., & Lib. I. fol. 158.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori, & Capitulo Basilicae Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1306.

Basilicae Vaticanae dignitas, ejusque dignitatis argumenta.

ILle, qui solus Romanam fundavit Ecclesiam, & supra firmam petram Fidei mox nascentis Ecclesiae Beato Petro aeternae Vitae Clavigero, caelestis & terreni simul Imperii jura committens, insignem ejus Basilicam ad honorem ipsius in Urbe constructam, & sui nominis vocabulo insignitam, tanto majori veneratione constituit digniorem,

(*a*) Qui scilicet rationibus seu Principis aerario praeerant; litesque, uti Cangius observat, ad istud spectantes dijudicabant.

(*b*) Consulantur Nicolai IV. Diplomata, quae idem argumentum tractant.

(*a*) Rubei

rem, quanto ipsam ceteris amplioris dignitatis privilegio præcellere, & uberioris titulo laudis & gloriæ voluit decorari. In ea namque sui pretiosissimi Vultus Imaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, in singularis amoris insigne tribuit venerari: In ea gloriosissimum corpus ejusdem ætherei Janitoris, ac innumerabilium Martyrum, aliorumque Sanctorum venerandas Reliquias collocavit, ut quo plura in ipsa veneranda concurrerent, eo amplior erga eam cunctorum devotio & reverentia cresceret, & ad ipsam conflueret Fidelium multitudo, dans Domino laudem & gloriam, & pietatis officio venerans, ut ipso aperiente, qui a Domino claves Regni Cælorum accepit, Cælestis Aulæ janua reseretur. Cupientes igitur in eadem Basilica cultum Divini nominis adaugeri, & eo devotius atque frequentius inibi debitas Deo laudes exsolvi, quo ipsius Ministri Basilicæ, qui nunc resident, & pro tempore residebunt in ipsa, majorem a Sede Apostolica fuerint gratiam consecuti; auctoritate vobis præsentium indulgemus, ut singuli vestrum, & etiam Beneficiati Chori ejusdem Basilicæ, necnon singuli futuri præfatæ Basilicæ Canonici, & Chori Beneficiati ejusdem, fructus, redditus, & proventus omnium & singulorum Canonicatuum, Præbendarum, Officiorum, Personatuum, Dignitatum, & quorumcumque Beneficiorum Ecclesiasticorum cum cura & sine cura, quæ in quibuscumque Ecclesiis, sive locis obtinent, & quæ etiam in posterum obtinebunt, cum ea integritate, cotidianis distributionibus dumtaxat exceptis, residendo annis singulis per sex mensium spatium vel ultra, continue vel per vices in Basilica memorata, secundum morem residendi, qui inibi observatur, vel observabitur in futurum, etiamsi Canonici, & Beneficiati præfati ad loca aliqua pro negotiis ipsius Basilicæ, seu Capituli transmittantur, dum in executione negotiorum hujusmodi fuerint, eundo, morando, & redeundo ad dictam Basilicam, percipere valeant, cum qua illos perciperent, si continue in eisdem Ecclesiis sive locis, in quibus hujusmodi Beneficia obtinent, & in posterum obtinebunt, personaliter residerent: Nec interim ad residendum personaliter in ipsis Ecclesiis, sive locis aliquatenus teneantur; neque ad id a quoquam valeant coarctari: Non obstantibus Constitutionibus super hoc editis in Conciliis generalibus; seu si aliqui vestrum, aut Beneficiati prædicti, vel futuri Canonici, & Beneficiati sæpedictæ Basilicæ in ipsis Ecclesiis, sive locis, in quibus hujusmodi Præbendas, Offitia, Personatus, Dignitates, seu Beneficia obtinent, & in posterum obtinebunt, non fecerint primam personalem residentiam consuetam, & quibuscumque tam præfatæ Basilicæ, quam prædictarum Ecclesiarum, & locorum contrariis consuetudinibus, vel statutis, sub quacunque forma verborum expressis, juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, vel quacunque firmitate alia roboratis; etiamsi de illis servandis, & non impetrandis per se vel alium seu alios literis Apostolicis contra ea, nec de impetratis utendo, præstiterint per se vel Procuratores suos, vel eos in antea præstare contigerit juramenta; sive si locorum Ordinariis, aut quarumcunque Ecclesiarum Capitulis, vel quibusvis aliis conjunctim, vel divisim a præfata sit Sede indultum, vel in posterum indulgeri contigerit, quod Clericos, & quoscumque alios in ipsis Ecclesiis, sive locis Præbendas, Offitia, Personatus, vel Dignitates, ac Benefitia obtinentes possint compellere ad residendum personaliter in eisdem; seu si Capitulis earundem Ecclesiarum a prælibata sit Sede concessum, vel medio tempore concedi contigerit, aut si in statutis ipsorum contineatur expressum, quod Canonicis, & personis Ecclesiarum ipsarum, maxime in terra suæ originis residentibus, prædictorum Canonicatuum, & Benefitiorum fructus, redditus, & proventus ministrare in absentia minime teneantur; aut quibuscumque privilegiis, indulgentiis, & literis Apostolicis generalibus vel specialibus, quorumcumque tenorum existant, quibusvis Dignitatibus & Personis, generaliter vel specialiter, sub quacunque forma vel conceptione verborum a prædicta Sede concessis, & in posterum concedendis, per quæ præsentibus non expressa, vel totaliter non inserta effectus hujusmodi nostræ gratiæ impediri valeat vel differri, & de quibus, quorumque totis tenoribus de verbo ad verbum in præsentibus specialis, & expressa mentio sit habenda: Proviso quod Beneficia, Personatus, & Dignitates prædicta debitis obsequiis non fraudentur, & animarum cura in eis, quibus illa imminet, nullatenus negligatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Jus tribuit Canonicis & Beneficiatis, ut, modo Basilicæ inserviant, Beneficiorum quorumcumque fructus percipiant, exceptis duntaxat quotidianis distributionibus.

Contrariis quibuscumque nequaquam obstantibus.

Cavet sedulo ne cultus Divinus minuatur.

Clausula pœnalis.

Datum apud Castrum Sancti Cirici prope Lugdunum VIII. Kal. Martii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Neapo-

Neapoleoni Cardinali Urſino defert Archipresbyteratum Baſilicæ S. Petri de Urbe.

Ex Regeſto Anni I. Epiſt. Clementis V. Epiſt. 5. fol. 1. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Neapolioni S. Adriani Diacono Cardinali; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1306.

Cardinalis Urſini nobilitatem et virtutem commendat.

Archipresbyteratum Baſilicæ Urſino Cardinali cum ampliſſima juriſdictione concedit.

Ut Eccleſias, Titulos, aliaſque Præbendas quas poſſidet, jure in futurum poſſideat, benigne indulget.

QUÆ ad tui ſtatus decorem, tuique honoris augmentum pertinere comperimus, affectu paternæ promptitudinis promptæque liberalitatis munificentia promovemus. Quanto enim Romanam Eccleſiam, cujus nobile membrum exiſtis, plenius tuorum honoras magnitudine meritorum, tanto per eam promereris attolli favoris gratia potiori. Perſonam itaque tuam, quam gerimus in viſceribus caritatis, plenitudine benivolentiæ proſequentes, Archipresbyteratum Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe per obitum bonæ memoriæ Mathæi (*a*) Sanctæ Mariæ in Porticu Diaconi Cardinalis Archipresbyteri dictæ Baſilicæ (*b*) nunc vacantem, cum omnibus juribus & pertinentiis ſuis tibi conferimus & providemus de illo (*c*); curam & regimen dictæ Baſilicæ cum domibus & Cappellis ſibi ſubjectis in ſpiritualibus & temporalibus; Canonicorum quoque, & Beneficiorum ſeu Clericorum inſtitutionem & deſtitutionem in Baſilica & Cappellis prædictis, necnon correctionem & reformationem ipſorum tam in capite quam in membris tibi auctoritate Apoſtolica committentes, diſponendi quoque de hiis per te vel alium ſicut videris expedire, prout prædeceſſores tui Archipresbyteri dictæ Baſilicæ conſueverant exercere, & contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendi, plena tibi conceſſa tenore præſentium facultate: Tecum nihilominus ex uberioris dono gratiæ quod Archipresbyteratum dictæ Baſilicæ cum dictis domibus & Cappellis, & Sancti Adriani cujus Diaconus Cardinalis exiſtis, & Sancti Apolinaris de Urbe Eccleſiis una cum præpoſitura de Oeto in Eccleſia Sancti Martini Turonen., Rothomagen., Pariſien., Cameracen., Eboracen., Lincolnien., Sancti Audomari Morinen Dioceſis Eccleſiarum Canonicatibus & Præbendis, conſtitutione generalis Concilii (*d*) ſuper hoc edita, & quibuſlibet aliis Eccleſiarum ipſarum indulgentiis, ſtatutis, vel conſuetudinibus contrariis juramento vel confirmatione Apoſtolica vel quacumque firmitate alia vallatis, aut ſi de ipſis vel eorum aliquo vel aliqua obſervandis per te vel Procuratorem tuum generaliter vel ſpecialiter præſtiteritis juramentum, nequaquam obſtantibus, auctoritate præſentium diſpenſantes. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtræ conſtitutionis infringere vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum.

Datum in Monte Bellepertice xiii. Kalendas Octobris, Anno Primo (*e*).

Bona

(*a*) Rubei Urſini, de quo ſupra fol. 144. not. *b*. Eodem defuncto, Archipresbyteratum octo menſibus vacaſſe, tradit noſter Grimaldus in Lib. Ms. de Vaticanæ Baſilicæ Archipresbyteris pag. 69.

(*b*) Id munus, teſte mox laudato Grimaldo pag. 63., Matthæus Urſinus obivit annos XXVII.

(*c*) Archipresbyteratus Dignitatem Annos XXXV. [XXXVI, judice Grimaldo] menſ. VI, totidemque dies Neapoleo Urſinus adminiſtravit: obiit autem die 24. Martii anno Chriſti 1342. quemadmodum Liber Benefactorum noſtræ Baſilicæ apud eumdem Grimaldum pag. 78. relatus, his verbis declarat: *In anno Nativitatis Domini 1342. hac die præſente* [nimirum 9. Kal. Aprilis] *obiit bo. mem. Rever. Pater, & Dñus D. Neapoleo de filiis Urſi, S. Hadriani Diac. Card. Archipresbyter noſtræ Baſilicæ, qui reliquit noſtræ Baſilicæ quartam partem Caſalis, quod dicitur de Piſcionibus; Item reliquit proprietates ſive cenſus terrarum vinearum emptarum a filiis Piſcis, qui valent annis ſingulis florenos 6., & ſolidos 16., & cenſus ſive proprietates terrarum vinearum emptarum a Maſcio Rogerii, qui valent annis ſingulis florenos 14.*

(*d*) Lateranenſis Quarti cap. 29.; aut, ſi mavis, Tertii cap. 13.

(*e*) Qui cum anno æræ Chriſtianæ 1306. concurrit, a die coronationis deducto hujus Pontificatus exordio: quod ſi a præſtituta electionis die ipſum auſpicemur, annus procuſi Diplomatis numerari oportet 1305. Prior ſententia nobis magis arridet: Cum etenim tria Clementis V. Diplomata, quæ jam protulimus, & quæ ſub initium anni 1306. procul dubio edita ſunt, Priori & Capitulo Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, nulla de Archipresbytero mentione facta, inſcribantur; inde conjicimus, ejuſdem Baſilicæ Archipresbyteratum fuiſſe tunc temporis vacantem; ex quo rurſus illud conficitur, ut ipſam Archipresbyteratus Dignitatem Neapolioni Cardinali Urſino Clemens Quintus nonniſi hoc anno 1306. ad exitum vergente detulerit. A die igitur Coronationis repetendum videtur hujuſce Pontificatus exordium.

(*a*) Ex-

Bona Monasterii S. Martini in Montibus injuste alienata mandat restitui; quamvis alienationes literis Apostolicis in forma communi expeditis, fuerint confirmatæ.

Ex Autogr. in Archiv. Basil. Capf. 13. Fasc. 288.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Abbati Monasterii Sancti Siverii Urbevetan.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1307.

Multa Monasterii Bona, ac jura, Abbatis & Monachorum culpa perperam alienata & distracta.

AD audientiam nostram pervenit, quod tam Dilecti Filii Petrus Abbas, & Conventus Monasterii S. Martini in Montibus prope Viterbium Ordinis Cistercien., quam Prædecessores eorum decimas, terras, domos, possessiones, vineas, prata, pascua, nemora, molendina, redditus, jura, jurisdictiones, & quædam alia bona ipsius Monasterii, datis super hoc litteris, confectis exinde publicis Instrumentis, interpositis juramentis, factis renuntiationibus, & pœnis adjectis, in gravem ejusdem Monasterii læsionem nonnullis Clericis, & laicis, aliquibus eorum ad vitam, quibusdam vero ad non modicum tempus, & aliis perpetuo ad vitam, vel sub censu annuo concesserunt, quorum aliqui super hiis confirmationis litteras in forma communi a Sede Apostolica impetrasse dicuntur. Quia vero nostra interest super hoc de oportuno remedio providere, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus ea, quæ de bonis ipsius Monasterii per concessiones hujusmodi alienata inveneris illicite, vel distracta, non obstantibus litteris, Instrumentis, juramentis, renuntiationibus, pœnis, & confirmationibus supradictis, ad jus & proprietatem ejusdem Monasterii legitime revocare procures. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Illicitas alienationes revocari mandat.

Contradictores, ac morosi testes censuris coerceantur.

Datum Avinion. v. Id. Octobris, Pontificatus nostri Anno Secundo.

Illicitam alienationem Bonorum, quæ ad Monasterium S. Martini in Montibus pertinent, revocandam decernit.

Ex Original. in Capf. 13. Fasc. 288. Tabularii Basilicæ

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Priori Sancti Matthæi de Suncia Viterbien; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1308.

DIlectorum Filiorum Abbatis, & Conventus Monasterii Sancti Martini in Monte Viterbien. Cistercien. Ordinis precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatinus ea, quæ de bonis ipsius Monasterii alienata invenies illicite, vel distracta, ad jus & proprietatem ejusdem Monasterii legittime revocare procures. Contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Datum Pictavis iiii. Kal. Februarii, Pontificatus nostri Anno Tertio.

Canoni-

Canonicos Vaticanæ Basilicæ collaudat, quod ad Lateranensem Ecclesiam reparandam suppetias tulerint; ut complures trabes eidem operi perficiendo tribuant, rogat & hortatur.

Ex Regesto anni III. Clementis V. ep. 40. fol. 233. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1308.

Canonicis Vaticanæ Basilicæ gratulatur, quod in reparationem Basilicæ Lateranensis trabes contulerint.

LÆtanter audivimus, quod vos tanquam benedictionis & gratiæ Filii, Lateranensis Ecclesiæ in miserabili casu ejus (a), quem lugere magis expedit quam referre, quemve vos oculis vestris in amaritudine cordium vidisse conjicimus, condolentes; ad reparationem ipsius de quatuor trabibus Basilicæ vestræ liberaliter providistis eidem: Quod tanto gratum gerimus & acceptum, & vestram exinde providentiam commendamus, quanto celerem reparationem casus ipsius, qui nostra profecto viscera vehementer amaricat & conturbat, ardenter appetimus & flagrantibus desideriis affectamus. Verum quia speramus & credimus quod vos, & alii, quos Christi contingit caritas, tanquam Ecclesiæ membra fidelia nobiscum ad reparationem ipsam in eisdem affectibus concurratis; discretionem vestram rogamus & hortamur attente, vobis per Apostolica scripta in remissionem peccaminum injungentes, quatenus servata trabium sufficientia Basilicæ vestræ, reddatis vos in pluribus trabibus erogandis ad opus reparationis ejusdem benivolos & promptos & ad manus retributionis vestræ meritum totis affectibus liberales, ut ab eo cujus res agitur, æterna vobis adveniant præmia, & nostram & Apostolicæ Sedis benedictionem & gratiam uberius promereri possitis.

Hortatur ut novas ferant suppetias.

Datum Pictavis iii. Idus Augusti, Anno Tertio.

Coronationem Henrici Romanorum Regis, in Vaticana S. Petri Basilica celebrandam quinque Cardinalibus demandat, ritum in ea servandum præscribit.

Ex Regesto Clem. V. anni VI. ep. 754. fol. 186. ap. Archiv. Apost. Vatic. (b).

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Arnaldo Sabinen. Apostolicæ Sedis Legato, ac Leonardo Albanen., & Nicolao Ostien. Episcopis, & Dilectis Filiis Francisco Sanctæ Luciæ in Silice, & Lucæ Sanctæ Mariæ in Via Lata Diaconis Cardinalibus Nuntiis ejusdem Sedis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1311.

Ecclesia Christi nobilitate ac dignitate conspicua.

REX Regum & Dominus dominantium, Dei clementissimus Filius Jesus Christus honore multiplici Reginam præfulgidam, sibi in vestitu deaurato circumamicta varietate assistentem a dexteris, Sanctam videlicet Ecclesiam Sponsam suam, quam suo pretiosissimo Sanguine redimitam clementer sibi inseparabili fœdere conjungi voluit, honore Primatus multiplicis ac multipharïæ preheminentiæ insignivit; sed in eo potissime ipsam honorabilem & felici ac præcellenti reddidit Dignitatis statu fulgentem, quod eidem tantam tribuit plenitudinem potestatis, ut Personis quantumcumque conspicuis, quantacumque solemnitate insignibus & præclaris, in hiis possit sibique competat adesse magnifice, per quæ ipsæ clari nominis titulum & famosæ consequantur potentiæ culmen, & etiam incrementum. Dominator enim Cæli, qui solus Altissimus potestatem habet in Regno hominum, & quemcumque voluerit suscitat super illud, potestatem dedit ei & honorem & Regnum, potestatem, inquam, æternam, quæ non aufertur, & Regnum quod non corrumpitur, ut Imperatores & Reges in ipsa & per ipsam doctrina salutari

Ab ea Imperatores ac Reges Dignitatis accipiunt incrementa.

(a) Innuit lugubre incendium, quo Lateranensis Basilica die 6. Maji anno 1308. conflagravit. Legesis Raynaldum ad eumdem annum num. 10.

(b) Extat & apud Raynald. ad ann. 1311. num. 7.

(a) Co-

ſalutari intelligant & erudiantur, Judices Orbis terræ eidem ſervire & obſequi in timore, qui imperat ventis & Mari. Cuncta namque quæ in Cælo ſunt & in terra, ſua ſunt; ſuum eſt Regnum; ipſe eſt ſuper omnes Principes; ſuæ ſunt divitiæ, ſua gloria, qui dominatur omnibus; & in manu ejus virtus & potentia, magnitudo & imperium omnium, ſub quo curvantur qui portant Orbem: per eum enim Reges regnant & Principes, & legum conditores juſta decernunt; qui habet in femore ſuo ſcriptum: Rex Regum & Dominus dominantium; ad cujus præceptum elevabitur aquila & ponet in arduis nidum ſuum.

Electus Imperator certiorem de electione Pontificem reddit per Nuncios.

Sane dudum poſt electionem Cariſſimi in Chriſto Filii noſtri Henrici Regis Romanorum Illuſtris (a), celebratam concorditer per Regni Alamanniæ Principes, in electione Romanorum Regis vocem habentes, cum imminet facienda; ſolemnes dicti Regis Ambaxiatores ac Nuncii ad noſtram præſentiam accedentes, & nobis ejuſdem electionis præſentato Decreto, ad eorum inſtantem & devotam ſupplicationis inſtantiam coram nobis & Fratribus noſtris iteratis vicibus & per interſtitia temporum repetitam, præfatum Regem, quia per Decreti præfati, & conditionis Perſonæ ipſius non levi notitia antea nobis & Fratribus noſtris notæ examinationem coram nobis & eiſdem Fratribus

Electionem Pontifex approbat;

habitam diligenter, in quantum fieri potuit eodem abſente, ſufficientem ipſum ydoneum & habilem invenimus ad præfatum Imperium obtinendum, ac electionem ipſam Canonicam extitiſſe de eorumdem Fratrum noſtrorum conſilio ipſum reputavimus, nominavimus, approbavimus, denuntiavimus, & declaravimus Romanorum Regem juſtitia exigente, ac fore idoneum, ſufficientem & habilem ad dignitatem Imperialis celſitudinis obtinendam:

Imperatoris Conſecrationem & Coronationem decernit.

Pronuntiantes inſuper ac etiam decernentes, ſibi per noſtras manus loco & tempore oportunius debere concedi unctionem & ipſius Imperii Diadema, certum ad hoc ei terminum aſſignantes. Cumque poſtmodum Rex præfatus Italiæ partes fuiſſet potenter ingreſſus, & a Lombardiæ Civitatibus, aliiſque locis inſignibus, ad quæ declinaverat, honorifice & pacifice jam receptus;

Alii ab Imperatore mittuntur Nuncii, ut Conſecratio ac Coronatio ipſo Pentecoſtes die perficiatur.

alii præfati Regis Ambaxiatores & Nuncii ad Apoſtolicæ Sedis præſentiam acceſſerunt, qui cum multa Nobis inſtantia inter cetera ſupplicarunt, quod cum ipſi patenter adverterent, ſicut eis jam per nos ſuper hoc reſponſum extiterat, quod propter Generale Concilium (b), quod in Kalendis Octobris proxime venturis diſpoſueramus, dante Domino, & diſponimus celebrare, aliaque multa & ardua, plurimumque urgentia, quæ neceſſario in Citramontanis partibus expedienda nobis negotia incumbebant tunc temporis & incumbunt, prædictam unctionem & Imperii Diadema, aliaque ſolemnia per noſtras manus Regi non poterant memorato concedi; terminum ipſum ſub ſpatio temporis brevioris concludere, ipſamque unctionem & Imperii diadema ceteraque ſolemnia per aliquos de Fratribus ſupradictis in feſto Pentecoſtes tunc proxime ſecuturo impendi facere dignaremur. Nos vero prædictis Nunciis receptis manſuetudine conſueta, & hiis & aliis, quæ coram nobis voluerunt proponere, diligenter auditis, eis certo modo duximus reſpondendum; ejuſdem Regis, ſuper hoc cum prædictis Fratribus noſtris diligenti deliberatione præhabita, nihilominus deſideriis annuere intendentes.

Ob temporis anguſtias, ritus conſecrationis in alium diem ab Imperatore ſtatuendum transfertur.

Et quia propter temporis nimiam brevitatem in dicto feſto Pentecoſtes ſolemnitatem unctionis & Coronationis hujuſmodi non poſſe fieri credebamus, nec Rex ipſe in præfato feſto ſibi, ut ejus decebat honorem, de apparatu ad hoc neceſſario potuiſſet forſitan providiſſe, ſignificavimus ei per noſtras litteras ſpeciales, ut tanti arduitate negotii diligenter inſpecta, & conſiderata prudenter temporis qualitate, aliquem certum & ſolemnem diem, prout crederet convenire, poſt feſtum prædictum eligere, ipſumque nobis ſignificare illius deliberatio non differret, ut infra diem ipſum aliquos de Fratribus ſupradictis, de quibus Apoſtolica deliberatio provideret, qui ei unctionis ejuſdem munus impenderent, & imponerent vice noſtra præfatum Diadema Imperii, ac alia inibi agenda ſolemnia peragerent, mitteremus Dilectos Filios Magiſtros Robertum Electum Salernitan., & Hugonem Geraldi Cantorem Petragoricen., Cappellanos noſtros ad eundem Regem ſuper hiis cum eiſdem noſtris Litteris deſtinantes, per quos ſibi paternæ ſinceritatis affectum, & mentis Apoſtolicæ puritatem, quos ad ſtatus ipſius & exaltationem magnificam habebamus, mandavimus clarius aperiri.

Imperator Feſtum Aſſumptionis B. M. V. ſibi deligit.

Verum Rex præfatus ſuper hoc matura deliberatione præhabita, feſtum Aſſumptionis Beatæ Virginis proxime venturum, pro termino ad recipiendum in Baſilica Principis Apoſtolorum de Urbe more ſolito

(a) Comitis Lucemburgenſis electio in Romanorum Regem Henricum VII. appellatum, contigit anno Chriſti 1308.; quod produnt ejus rei documenta apud Raynaldum relata ad hunc annum num. 19. & ſeq.

(b) Scilicet Viennenſe.

solito unctionem hujusmodi, & ipsius Imperii Diadema, aliaque inibi solemnia peragenda (*a*) recepit, prout nobis per solemnes suos Ambaxiatores ac Nuntios, & speciales litteras intimavit suo Regali sigillo pendenti munitas, cum multa devotionis instantia supplicans per eosdem, ut ad eum aliquos mitteremus de Fratribus memoratis pro impendenda unctione hujusmodi, & imponendo sibi ejusdem Imperii Diadema, aliisque solemnibus peragendis. Porro si desuper datum esset, ut circa tanti celebritatem negotii exhiberi posset nostra praesentia corporalis, ut ubi mente vigilanter intendimus, ibi praesentialiter nostrum desiderium panderemus; ad quod etiam ejusdem Regis concurrunt, ut pro certo novimus, cum promptitudine multiplicis devotionis affectus; gauderemus in Domino, & plurimum satisfieret nostris votis. Verum quia ex causis praedictis non possumus in hac parte affectibus satisfacere mentis nostrae, praedicti Regis frequentibus & devotis supplicationibus inclinati, & ad personas vestras Apostolicae mentis oculos fiducialiter dirigentes; vobis, quorum nobis sunt notae virtutes, quasque in magnis & arduis dicta Sedes diversis vicibus est experta, & de quorum operibus fructus uberes provenisse conspicimus, super hoc nostrae solicitudinis onus duximus imponendum; sperantes quod tanquam viri virtute magnifici, opus hujusmodi viriliter assumetis ad divini nominis laudem & gloriam effectualiter exequendum. Quocirca discretioni vestrae per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos ad dictam Urbem die assumptionis praedictae personaliter conferentes, ac ibidem convenientes in unum, tu Frater Ostien. Episcope Missam celebres, & Regem inungas eundem, Vosque Fratres Albanen., Ostien., & Sabinen. Episcopi, Vosque Francisce & Luca Diaconi Cardinales vel illi vestrum, qui praesentes fuerint, eisdem Regi & Reginae Mitras & Diademata Imperii, Regi quoque Sceptrum, Pomum, & gladium, & alia solemnia, prout infra patentius & distinctius vobis injungitur, tribuatis; eorumque vertices inlitos, reddatis illorum insigniis cum solitis solemnitatibus decoratos: In nomine ac virtute Altissimi prudenter, honorifice, ac etiam diligenter, prout decet tam arduum & solemne negotium, quem vobis committimus, nostris vice & nomine exequentes in dicto festo Assumptionis, si poteritis commode, vel alio certo convenienti die, quem idem Rex ad hoc pro qualitate negotiorum imminentium duxerit eligendum. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse; quatuor, tres, duo, aut unus ex vobis ea nihilominus exequatur. Et ne quis in agendis solemnibus antedictis error, quod absit, intervenire valeret, modum & formam, & locum agendorum, & ubi, & per quas Personas agenda fuerint, particulariter & distincte duximus praesentibus inserenda, prout in Archivo Ecclesiae, & in Pontificali Ordinario (*b*) continetur: quorum forma talis est. Cum Rex in Imperatorem Electus, pervenerit ad Portam Collinam (*c*), quae est justa Castellum Crescentii (*d*), recipiatur honorifice a Clero Urbis cum Crucibus & Turibulis, & processionaliter deducatur usque ad gradus Basilicae Sancti Petri, cantantibus universis: Ecce mitto Angelum meum &c. (*e*) Camerarius ejus missilia (*f*) spargen-

Dolet Pontifex quod interesse non possit.

Eos, qui consecrationis ac Coronationis ritum perficiant, designat.

Ordinem in Caeremoniali praescriptum servari mandat.

(*a*) Vaticanum S. Petri Templum solemnibus hisce functionibus destinatum, clamant Romanae Ecclesiae monumenta propemodum innumera. Unum vel alterum exhibet Romanus Ordo Jac. Cajetani, quem allegavimus pag. 117. not. *c*. Item Ordo Cencii Camerarii cap. 49. num. 89. & seq. apud Mabillon. tom. 2. Mus. Ital., tum Ordo Septimus Rituum Coronationis Imperatoris, in Urbe habendae per manus Papae, apud Codicem Bigotianum repertus, vulgatusque tom. 3. Rituum Eccl. Martenii; & Canonic. Romanus tit. 10. hanc de qua agimus, Basilicae nostrae praerogativam luculentissime testantur. Cur vero Henricus VII. non in Vaticana, sed in Lateranensi Ecclesia fuerit Sacra unctione linitus, & Imperiali cinctus diademate, ratio in promptu est, si ea quae Robertus Apuliae Rex in ejusdem Henrici coronationem fuerit molitus, animadvertamus. Suspicatus enim Robertus, sibi ab Henrico parari exitium, fratrem suum Joannem multo equitatu instructum Romam submisit, ut Henrici inunctionem disturbandam curaret. Audire praestat Albertinum Mussatum, qui anno Christi 1316. claruit, & in lib. 8. de gestis Henrici VII., haec de ipso Caesare literis mandavit: *Summissis itaque, qui ab Joanne Roberti fratre, ac Ursinis exquirerent, ut concessa Principis Apostolorum Basilica, praeordinata per Papam sanctione coronam accipiat, mitigatione adversariorum, nil voto consonum assecutus est, referentibus his in Roberti Regis haec assensu consistere: Expectatusque is assensus frustra, diuque praemissis ac remissis ad Robertum Regem Legatis Laicis ac Clericis, nullatenus habitus est*. Et infra: *Caesar, his pertentatis, proposito deficiens, Cardinales, ut se apud Lateranum coronarent, sollicitavit*. Quamvis autem id exequi Cardinales primum renuerent, quod nefas esse ducerent, a Pontificia Constitutione, ac more longaevo, quo ad statum Inunctionis locum, discedere; ob Populi tamen commotionem, Regi tandem obsequuntur, eique in Lateranensi Basilica coronam auream imponunt; *protestantibus Cardinalibus, scilicet Legato, & Luca de Flisco, non sua sponte, sed plebis Regisque impulsibus coactos parere*: Ut subjicit idem Mussatus.

(*b*) Nempe, uti opinamur, Ordine Romano, seu Romanorum Pontificum Caeremoniali, ubi ritus Coronationis describuntur.

(*c*) Juxta Hadriani Molem extabat olim *Porta Collina*, cujus meminit Canonicus noster Benedictus in suo Romano Ordine num. 50. Iter enim ad S. Petri Basilicam Feria secunda Paschatis a Romano Pontifice suscipiendum describens, inter cetera sic habet: *Intrat* [Pontifex] *per Pontem & exit* per Portam Collinam ante Templum & Castellum Adriani: *proficiscens ante Obeliscum Neronis, intrat per Porticum juxta Sepulcrum Romuli: ascendit ad Vaticanum in Basilica B. Petri Apostoli &c.*

(*d*) Hadrianea Moles, vulgo *Castel S. Angelo*, in vetustis monumentis *Castellum Crescentii* nuncupatur, quod Crescentius Romanus Civis in ampliorem Arcis formam, eam redegerit.

(*e*) Excurrantur veteres Francorum Annales ad annum 800, Liber Pontificalis in Sergio II, Chronicon Cassin. editionis Angeli de Nuce lib. 4. cap. 37. & Romanus Ordo Jacobi Cajetani.

(*f*) *Missilia*, appellantur dona, [praesertim nummi] quae Imperator in sui Coronatione Populo elargiebatur. Recentior Ecclesiae Romanae Liber Caeremonialis lib. 1. cap. 3. *Inter*

equi-

ſpargentibus ante ipſum, & Præfecto Urbis gladium præferente. Cum autem pervenerit ante Baſilicam &c. (*ut in alia poſteriori Bulla Innocentii VI. Ex Reg. 2. Parte 1. Anni 3. Epiſt. Com. & de Curia Epiſt. de Cur. 6. uſque*) reſumat Mantum pariter & Coronam. Preceſſus autem ejuſdem Imperatoris ad locum, ubi Summus Pontifex equitare deberet, & detentio ſcapedii ſellæ ejus, & arrepto fræno equi, cui Romanus Pontifex inſideret, adextratio (*a*), Officiique ſtratoris (*b*) exhibitio, quia ſoli Romano Pontifici competunt, & præſentiam ipſius exigunt corporalem, omittantur omnino. Reliqua autem ſolemnia, prout exprimuntur in Ordinario, ſolemniter & honorifice compleantur. Quia autem, ut ex prædictis apparet, multæ obſervantiæ, multaque ſolemnia, multæque reverentiæ & honorificentiæ Romano Pontifici competentia, propter noſtram abſentiam omittuntur; proteſtamur & volumus, & Apoſtolica auctoritate decernimus, nullum ex hoc Juris vel facti Romanæ Eccleſiæ, ac nobis noſtriſque Succeſſoribus præjudicium generari; quin cum caſus Regis Romanorum in Imperatorem coronandi occurreret, omnia exhibeantur & fiant per coronandos Reges Romanorum Pontificibus, ſicut in forma, quæ in Archivo Eccleſiæ, & Pontificali Ordinario continetur, ſuperius deſcripta ſerioſius eſt expreſſum. Ad ejuſdem autem Eccleſiæ Romanæ, noſtram & Succeſſorum noſtrorum conſervationem Juris, atque cautelam, volumus per vos ab eodem tam Rege coronando, quam Imperatore coronato expreſſe hiis noſtris proteſtationi & decreto conſentiente, recipi Patentes litteras quadruplicatas de verbo ad verbum, tenorem præſentium continentes, ſuo regali primum ſigillo, ac poſtmodum ſua Imperiali bulla Aurea communitas, quas vos Albanen., Oſtien., & Lucas, duo aut alter veſtrum nobis aut Cameræ noſtræ fideliter aſſignetis.

Omittenda tamen quæ Romano duntaxat Pontifici in obſequii argumentum præſtanda ſunt.

Ne iſthæc omiſſio, Eccleſiæ, & Romanorum Pontificum juribus quidquam detrahat opportune cavet.

Datum in Prioratu de Grauſello prope Malauſan. Vaſionen. Diœceſis xiii. Kalendas Julii, Anno Sexto.

Munus cuſtodiendi Altaris Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, perſonæ cuipiam idoneæ conferendum demandat.

Ex Regeſt. Anni VIII. Clem. V. ep. 295. fol. 101. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Clemens Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Neapoleoni Sancti Adriani Diacono Cardinali, Archipresbytero Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1313.

Ejus, qui Altaris Baſilicæ Vaticanæ cuſtodiam gerat, electio, ab una pendet Pontificis voluntate.

CUM ſicut, te referente, nuper accepimus officium cuſtodiæ Altaris Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, cujus quidem officii diſpoſitio ad Romanum dumtaxat Pontificem pertinet, & in qua Pontifex ipſe cuſtodem (*c*) pro tempore ponit & amovet pro ſuæ libito voluntatis, per obitum quondam Joannis de Tuderto (*d*) Cuſtodis ipſius Altaris, Cuſtode carere noſcatur ad præſens; nos tuam volentes in hac parte honorare perſonam, & de circumſpectione tua in hoc & aliis plenam in Domino fiduciam obtinentes, tibi quem ad eandem Baſilicam affici novimus, committendi hac vice, auctoritate noſtra prædictum officium alicui perſonæ ydoneæ, & non partiali, de qua expedire cognoveris, ſuper quo tuam intendimus conſcientiam onerare, per eam uſque ad noſtrum & Apoſtolicæ Sedis beneplacitum gubernandum, ipſamque faciendi ad dictum officium ut eſt moris admitti, necnon contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendi; non obſtante, ſi aliquibus communiter vel diviſim a prædicta ſit Sede indultum quod interdici ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas, non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem; plenam & liberam concedimus tenore præſentium poteſtatem.

Decernit ut cuſtos eligatur idoneus, ad nutum Pontificis amovendus.

Quæ obeſſe poſſunt, e medio tollit.

Datum Avenioni Sexto Nonas Martii, Anno Octavo.

JOAN-

equitandum [ait] *Cæſaris Camerarius pecuniam ſpargere conſuevit, ut diximus in Coronatione Papæ* &c. Videſis doctiſs. Petrum Morett. Part. 3. Lucubrat. de Presbyt. ſect. 9.

(*a*) Adextratio perinde eſt ac miniſterium Romano Pontifici a Viris illuſtribus & Magnis Principibus exhibitum, ut a lateribus ejuſdem, maxime equitantis, ipſi ſtarent, equi fræna tenentes.

(*b*) Hadrianus IV. Pontifex, uti Eccleſiæ Annales produnt, Frederico I. Aenobarbo in Italiam advenienti occurrens, pacis oſculum denegavit, donec ſibi Stratoris officium de more præſtaret.

(*c*) De Cuſtode Altaris Vaticanæ Baſilicæ, adeas Joannis XX. alias XXI. Diploma fol. 156. & 157.

(*d*) Baſilicæ noſtræ Canonici, quem ſuperiores Bullæ non ſemel commemorant.

(*a*) Nunc

JOANNES XXI. *dictus* XXII.

Clementi V. vita functo Joannes XXI. *dictus* XXII. post interregnum annorum amplius duorum subrogatur die 7. Augusti anno 1316., die autem 5. Septembris eodem anno coronatur. Sedit annos 18. mens. 3. dies 27. moritur pridie Nonas Decembris Anno Domini 1334.

Conservatores ac Judices amplis facultatibus instructos decernit, qui Vaticanæ S. Petri Basilicæ bona & jura sua vindicent, atque tueantur.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. Anni III. Ep. 1004. fol. 316. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Urbevetan. & Dilectis Filiis Abbati Monasterii Sancti Blasii in cantu secuta (a), ac Archipresbytero Ecclesiæ Sancti Vincentii de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1319.

Quo major Basilicæ Vaticanæ dignitas, eo graviores, quæ in illam inferuntur injuriæ.

IN mentibus Fidelium singulorum circa exaltationem Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe consideratio tanto celebrior debet esse, quanto Princeps ipse a Domino meruit præ ceteris Apostolis altius honorari: propter quod cum aliqui maxime de Plebe Dominica de pharetra iniquitatis contra eandem Basilicam afflictionis educentes sagittas, ejusdem Principis devotione præterita, ad bona ejusdem Basilicæ reprobas & violentas manus extendant; non possumus, nec mirum, vehementius non turbari. Sane Dilectorum Filiorum Prioris & Capituli ejusdem Basilicæ conquestione percepimus, quod nonnulli Venerabiles Fratres nostri Archiepiscopi & Episcopi ac alii Ecclesiarum Prælati, Clerici ac Ecclesiasticæ Personæ, tam religiosæ quam etiam seculares, necnon Duces, Marchiones, Comites, Barones, Milites, Communia Civitatum, Universitates Castrorum, Villarum, & aliorum locorum, ac aliæ singulares personæ occuparunt & occupari fecerunt Castra, Villas, Casalia, & alia loca, necnon Ecclesias, Cappellas, membra, Terras, Domos, Possessiones, Prata, Pascua, Nemora, Molendinæ, Jura, Jurisdictiones, ac Fructus, Census, Redditus, Proventus eorumdem, & nonnulla alia bona immobilia & mobilia, spiritualia & temporalia ad Basilicam, Priorem & Capitulum prædictos spectantia, & ea detinent indebite occupata, seu eadem detinentibus præstant auxilium vel favorem. Nonnulli etiam Civitatum & partium prædictorum, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, eisdem Basilicæ, Priori & Capitulo in prædictis Castris, Villis, Casalibus, Ecclesiis, Cappellis, & membris aliis, ac Terris, Domibus, Possessionibus, Pratis, Pascuis, Molendinis, Nemoribus, juribus, & jurisdictionibus, ac pecuniarum summis, fructus Censibus, redditibus, & proventibus eorumdem, ac quibuscumque aliis bonis, mobilibus & immobilibus, spiritualibus & temporalibus, ac aliis rebus ad Basilicam, Priorem & Capitulum prædictos spectantibus multiplices molestias & injurias inferunt ac jacturas. Quare præfati Prior & Capitulum pro se, & dicta Basilica nobis humiliter supplicarunt, ut cum eisdem valde reddatur difficile pro singulis querelis ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere sibi super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur adversus occupatores, præsumptores, molestatores, & injuriatores hujusmodi illo volentes eisdem remedio subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & aliis aditus committendi similia præcludatur; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel per alium seu alios, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati estis Conservatores, & Judices, præfatis Priori & Capitulo efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis, eosdem super hiis, & quibuslibet aliis bonis & juribus ad Basilicam, Priorem & Capitulum prædictos spectantibus, ab eisdem vel quibuscumque aliis indebite molestari, vel eisdem

Multi jurium ac Bonorum Basilicæ iniqui occupatores.

Alii in Basilicam injurii sunt ac molesti.

Mandat ut Basilica Vaticana ab injuriis ac molestiis eximatur.

(a) Nunc, ut vulgo dicitur, *della Pagnotta*, in Via Julia.

(a) Con-

dem gravamina seu damna aut injurias irrogari: facturi eisdem Priori & Capitulo, cum ab eis aut Procuratore seu Procuratoribus suis fueritis requisiti, de prædictis & aliis personis quibuslibet super restitutione Castrorum, Villarum, Casalium, & aliorum locorum, Ecclesiarum, Cappellarum, membrorum, Terrarum, Domorum, possessionum, jurisdictionum, jurium, ac bonorum immobilium, & mobilium, redditum quoque ac proventuum, & aliorum quorumcumque bonorum, necnon & de quibuslibet molestiis, injuriis atque damnis præsentibus & futuris, in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, de plano, sine strepitu & figura judicii, in aliis vero, prout qualitas ipsorum exegerit; justitiæ complementum: occupatores seu detentores, molestatores, præsumptores, injuriatores hujusmodi, necnon contradictores quoslibet, & rebelles, cujuscumque Dignitatis, etiamsi Pontificalis, vel cujusvis status, ordinis, vel conditionis extiterint, quandocumque & quotiescumque expedierit, per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio Brachii secularis: Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papæ Octavi Prædecessoris nostri, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam Civitatem & Diœcesim nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suæ Diœcesis ad judicium evocetur, seu ne Judices & Conservatores a Sede deputati prædicta, extra Civitatem & Diœcesim, in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, aut alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine Diœcesis eorundem trahere præsumant, seu quod de aliis quam de manifestis injuriis & violentiis, & aliis quæ judicialem indaginem exigunt, pœnis in eos, si secus egerint, & in id procurantes adjectis, Conservatores se nullatenus intromittant, & tam de duabus dietis in Concilio generali, dummodo ultra tertiam vel quartam dietam aliquis extra suam Civitatem & Diœcesim auctoritate præsentium non trahatur; quam aliis quibuscumque Constitutionibus a prædictis nostris Romanis Pontificibus tam de Judicibus delegatis & Conservatoribus, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis editis, quæ vestræ possent in hac parte jurisdictioni aut potestati ejusque libero exercitio quomodolibet obviare; seu si aliquibus communiter vel divisim a præfata sit Sede indultum quod excommunicari, suspendi, vel interdici, aut extra vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum Personis, & locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem, vel qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali, vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam vestræ jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua, cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Ceterum volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum & per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico impeditus; quodque a data præsentium sit vobis & unicuique vestrum in præmissis omnibus & eorum singulis, ceptis & non ceptis, præsentibus & futuris perpetuata potestas & jurisdictio attributa, ut eo vigore eaque firmitate possitis in præmissis omnibus, ceptis & non ceptis, præsentibus & futuris, & pro prædictis procedere, acsi prædicta omnia & singula coram vobis cepta fuissent, & jurisdictio vestra & cujuslibet vestrum in prædictis omnibus & singulis per citationem vel modum alium perpetuata legitimum extitisset, Constitutione prædicta super Conservatoribus, & qualibet alia contraria non obstante.

Brevi ac summario judicio, nec non juris remediis, etiam censurarum ope, negocium expediri decernit.

Quibuscumque in contrarium non obstantibus.

Delegatorum jurisdictionem ampliat, & extendit.

Datum Avenioni Nono Kalendas Julii, Anno Tertio.

Eos,

Eos, qui Provinciæ Massæ Trabariæ, aliorumque locorum trabes, Vaticanæ Basilicæ ædificiis addictas, succidere ac transferre tenebantur; ad hæc officia exequenda, pœnis propositis, compelli jubet.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. Anni Tertii Epist. 1265. fol. 398. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Sancti Pauli, Sancti Blasii in Cantu sequita de Urbe Monasteriorum Abbatibus, ac Rectori in spiritualibus Massæ Trabariæ; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1319. *Jus habet Basilica S. Petri, ut pro ædificiis trabes incidantur & ad certum deferantur locum.*

SIgnificarunt nobis Dilecti Filii Prior & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod licet de antiqua & approbata & hactenus pacifice observata consuetudine a longis retroactis temporibus, quorum in contrarium non existit memoria, sit obtentum, quod Universitates, & Communitates, ac quamplures singulares personæ Provinciæ Massæ Trabariæ, & aliorum locorum Trabes adjectivas pro ædificiis & reparatione tectorum dictæ Basilicæ sæpius oportunas in Silvis sive Alpibus Massæ prædictæ teneantur incidere, & usque ad certa & determinata loca deferre; tamen super hiis interdum se difficiles exhibent & etiam renitentes in suarum animarum periculum, & ejusdem Basilicæ præjudicium & gravamen. Quia igitur nostra interest, eidem Basilicæ super suorum defensione jurium de oportuno remedio providere; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel per alium seu alios, Universitates, Communitates, & singulares personas prædictas, quæ ad præmissa tenentur juxta consuetudinem prælibatam, quoties prædictæ Basilicæ expedire cognoveritis, ad præstandum eidem Basilicæ hujusmodi debita & consueta servitia per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellatis.

Jus hocce servandum, & contradictores etiam censuris compellendos decernit.

Datum Avenioni Kalend. Augusti, Anno Tertio.

Certas Oblationes ac redditus in quotidianarum distributionum subsidium elargitur.

Ex Regesto epist. com. Joannis XXII. Anni Tertii ep. 1386. fol. 437.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Archipresbytero, Priori, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1319. *Cur Basilica S. Petri præcipua quadam Apostolicæ Sedis solicitudine digna sit.*

AD Basilicam Beati Petri Principis Apostolorum de Urbe, in qua ejusdem gloriosi Apostoli Corpus Venerabile requiescit, & in qua præter innumera Sanctorum Corpora ibidem quiescentia, quibus eadem decoratur, Redemptor noster Vultus sui venerandam ymaginem, quam Veronicam Fidelium vox communis appellat, voluit collocari; eo magis præcipuum zelum gerentes ardoris, quo digne ipsam cognoscimus excellentius honorandam, summo desiderio cupimus, ut cultus ibidem augeatur Divinus, Divinis laudibus intendatur, & per Apostolicæ solicitudinis studium, si quis defectus temporalium rerum interdum obrepit, ne Ministris ejusdem Basilicæ incomodi causam præstet, celeriter suppleatur. Hinc est quod intellecto, quod a quibusdam temporibus proximis redditus & obventiones dictæ Basilicæ sunt adeo diminuti, quod responsiones & provisiones solitæ non possunt vobis fieri ex eisdem; ac propterea paterno dictæ Basilicæ compatientes affectu, & cupientes quibuslibet obviare defectibus, qui possent occasionem ministrare vel causam, ex quibus Divinus cultus, quem ibidem augeri cupimus, posset, quod absit, diminui in eadem; omnes oblationes & universa vota, quæ fiunt & fient imposterum ymagini vel ymaginibus constitutis in media facie Pilastri

Ut redditunm decrementis consulat, oblationes quasdam, & pensiones concedit.

Pilastri vel Cossæ dictæ Basilicæ inter Altaria Sancti Jacobi (*a*) & Sanctæ Mariæ Magdalenæ infra dictam Basilicam consistentia, nec non pensiones sive certos redditus, quos debent & debebunt solvere Campsores & vendentes mercimonia sive alia quæcumque consistentes a januis juxta quas est Cimiterium Canonicorum usque in pede Plateæ contiguæ gradibus dictæ Basilicæ ad Cameram vestram specialiter pertinentes, Cameræ dictæ Basilicæ usque ad beneplacitum nostrum in cotidianarum distributionum subsidium, tenore præsentium duximus concedenda: Proviso, quod propter concessionem hujusmodi dicta Basilica solitis luminaribus non fraudetur. *Concessioni conditionem adjicit.*

Datum Avenioni Idus Augusti, Anno Tertio.

Quorumdam Privilegiorum & sententiarum transumpta Amelio Marchiæ Anconitanæ Rectori transmitti jubet.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. Anni III. Ep. Cur. 167. fol. 537.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

[A]N. CH. 1319.

CUM Dilectus Filius Amelius, Præpositus Bellimontis, Cappellanus noster, Marchiæ Anconitanæ Rector, transumptis Privilegiorum super concessionibus factis Ecclesiæ Romanæ de Provincia Marchiæ Anconitanæ, Massa Trabaria, Terra Sanctæ Agathæ, ac Civitate & quondam Comitatu Urbini: necnon & sententiarum contra incidentes lignamina in nemoribus vestris, & Apostolicæ Sedis infra Massam prædictam consistentibus, ac vendentes & ementes eadem lignamina prolatarum ex certis causis indigere noscatur. Volumus & Universitati vestræ per Apostolica scripta præcipiendo mandamus, quatenus dicta transumpta præfato Rectori, cum ab eo per litteras suas fueritis requisiti, sub forma publica, omni occasione & dilatione postpositis, transmittatis.

[Inf]ra Basilicæ [M]assa Tra[bar]ia; *Horum aliorumque jurium transumpta a Canonicis Basilicæ transmitti mandat.*

Datum Avenioni Octavo Kalendas Septembris, Anno Tertio.

Regesta ad jurisdictionem Ducatus Vallispoletan. pertinentia, ejusdem Ducatus Rectori tradenda jubet.

Ex Regesto Epist. com. Anni Quarti Joannis XXII. Ep. Cur. 44. fol. 12. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

[A]N. CH. 1320.

CUM Regesta jurisdictionem Ducatus Vallispoletan. tangentia penes vos fore dicantur, dictaque Regesta Dilecto Filio Rectori Ducatus prædicti fore necessaria dinoscantur; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus copiam dictorum Regestorum Rectori prædicto, vel Dilecto Filio Thesaurario Patrimonii Beati Petri in Tuscia per Romanam Ecclesiam deputato, assignanda per eum memorato Rectori sub manu publica quamtotius assignare curetis.

Datum Avenioni x. Kalendas Martii, Anno Quarto.

Nonnul-

(*a*) Consulatur not. *a* fol. 80.

(*a*) Non

Nonnullas Vaticani Templi Trabes ac ligna, temporis vetustate consumta; solicitus innovanda curat.

Ex Regesto Epist. com Joannis XXII. Anni IV. Ep. 647. fol. 307. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Viterbien., & Dilectis Filiis Abbati Monasterii Sancti Anastasii de Urbe, & Guillelmo Gervasii Vicario Venerabilis Fratris nostri Guillelmi Episcopi Sabinen.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1320.

Basilica S. Petri affectu digna præcipuo.

INter Universas Orbis Ecclesias, quibus nos divina Clementia prætulit, Venerabilem Principis Apostolorum de Urbe Basilicam specialis favoris prærogativa prospicimus, & amoris prosequimur privilegio singularis, ut eadem, in qua Redemptor Noster preciosi sui Vultus ymaginem in singularis amoris insigne tribuit venerari, & gloriosissimum Corpus ejusdem ætherei Janitoris, & innumerabilium Martyrum, aliorumque Sanctorum Reliquias collocavit; incrementis proficiat, & illæsa a defectibus præservetur. Sane Dilecti Filii Prior & Capitulum ejusdem Basilicæ Nobis intimare curarunt, quod Trabes ejusdem Basilicæ, super quibus structuræ tectorum consistunt, in suis capitibus quæ parietibus incumbere dinoscuntur, tanta sunt vetustate consumptæ, & etiam putrefactæ, quod illa lignamina super dictis Trabibus contignata versus Majorem & alias Portas ejusdem Basilicæ propter defectum ipsarum Trabium non absque ruinæ periculo plicatæ sunt, & etiam inclinatæ; Itaquod non absque deformitate ipsius Basilicæ aliis suppositorum lignaminum substentaminibus fulciuntur, ac præter dictas Trabes dicuntur adhuc esse octo aliæ principales similibus defectibus subjacentes, licet earum defectus parietum & aliorum suppositorum lignorum velamine occupati palpari nequeant, vel sic evidenter oculis apparere. In eadem etiam Basilica versus locum qui dicitur Sanctæ Mariæ Prægnantis (*a*), unde itur ad Canonicam, quatuor caballaturæ lignorum incurvatæ similiter fore dicuntur; propter quarum Trabium reparationem sunt necessariæ viginti Trabes consimilis magnitudinis, & propter aliorum lignaminum restaurationem centum alia lignamina non tamen æqualis magnitudinis cum trabibus supradictis, prout hæc omnia per quosdam Magistros in hujusmodi arte peritos dicuntur asseri per eorum proprium juramentum. De vestra igitur fidelitate & circumspectionis industria plenam in Domino fiduciam obtinentes, præsentium vobis auctoritate committimus & mandamus, quatenus ad prædictam Basilicam vos personaliter conferentes, prædictos defectus trabium & lignaminum omnium prædictorum per vos & Magistros alios in tali arte peritos diligentius inspicere studeatis, & prædictos & alios quoscumque defectus ejusdem Basilicæ, quos reparationis ministerio videritis indigere; nobis, quantocitius poteritis, intimetis, ut vestra super hoc relatione plenius informati, circa reparationem ejusdem Basilicæ provideamus quæ fuerint oportuna.

Nonnullæ Basilicæ trabes ruinosæ.

Magna ite[...] tecti pars in[...] staurand[a].

Mandat id[...] circo ædificiu[m] inspici, ac Pe[...] ritorum de il[...] lius statu sen[...] tentiam trans[...] mitti.

Datum Avenioni xiii. Kalendas Aprilis, Anno Quarto.

Bona

(*a*) Non longe ab Altari *S. Mariæ de Cancellis*, quod supra commemoravimus, Joannes Card. Cajetanus Sacellum in ejusdem Deiparæ honorem extrui curavit. Beatæ Virginis imago ibi existens, *de Prægnantibus* dicta est; a feminis nimirum prægnantibus, quæ ad ipsam religiose colendam confluebant. Vide Alpharani Tabulam Ichnographicam num. 18.

(*a*) Ejus-

Bona ac jura ad Vaticanam S. Petri Basilicam spectantia, eidem vindicanda curat, decretis ea de re Conservatoribus ac Judicibus, quos perampla exornat jurisdictione (*a*).

Ex Autograph. in Archivo nostro Capitulari Caps. 5. Fasc. 261. (*b*).

Johannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus ..(*c*) *Tusculan. &* ..(*d*) *Urbevetan. Episcopis, Dilecto Filio* .. *Abbati Monasterii Sancti Blasii in Camposecuti* (*e*) *de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.*

[A]N. CH. 1320.

[Bas]ilica S. Pe[tri] veneratio[ne] ac præsidio [majo]ris dignior [Eccl]esiis.

ETsi quibuslibet Sacrosanctis Ecclesiis, & ceteris piis locis, ex injuncto nobis Apostolatus officio adversus oppressorum injurias assistere teneamur, insignem tamen Basilicam Principis Apostolorum de Urbe, tanto potioribus tenemur fovere præsidiis, quanto ipsa veneratione majori dignior fore conspicitur, & prærogativis pluribus præ aliis decoratur. Sane Dilecti Filii nostri Neapoleonis Sancti Adriani Diaconi Cardinalis, Archipresbyteri, & dilectorum filiorum Capituli ejusdem Basilicæ conquestione percepimus, quod nonnulli Venerabiles fratres nostri, Archiepiscopi, Episcopi, & alii Ecclesiarum Prælati, ac Clerici, Ecclesiasticæque personæ, seculares, & regulares, nec non Duces, Marchiones, Comites, Barones, Nobiles, Milites, & Burgenses (*f*), Communia quoque Civitatum, Universitates Castrorum, Terrarum seu Villarum, & aliæ singulares personæ super Monasteriis, Ecclesiis, Capellis, Membris, Castris, Villis, & aliis locis, Casalibus, Grangiis, terris, domibus, Maneriis (*g*), Possessionibus, molendinis, piscariis, pratis, pascuis, nemoribus, juribus, & jurisdictionibus, fructibus, censibus, redditibus, & proventibus, aliisque bonis mobilibus & immobilibus, spiritualibus, & temporalibus ad dictam Basilicam pertinentibus, multas eisdem injurias inferunt, & pressuras, & interdum Basilicam prædictam eisdem spoliant, vel eadem Bona diripiunt, & alias in eis multa eidem Basilicæ inferunt detrimenta. Quare præfati, Cardinalis & Capitulum, pro se & dicta Basilica humiliter postularunt a nobis; ut, cum difficile sit eisdem pro singulis querelis ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere ipsis super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur attendentes, quod dicta Basilica ad laudem Dei, & honorem ejusdem Apostolorum Principis, in cujus honorem eadem Basilica est fundata, ejusque glorioso nomine insignita, magnis est prosequenda favoribus, & auxiliis confovenda, & propterea adversus talium præsumptores illo volentes eisdem remedio subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & aliis aditus committendi similia præcludatur; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel per alium seu alios, etiamsi sint extra loca, in quibus deputati estis Conservatores & Judices, præfatis Cardinali & Capitulo ejusdem Basilicæ efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis eosdem super præmissis, ab eisdem vel quibuscumque aliis occupatoribus, detentoribus, molestatoribus, præsumptoribus, & injuriatoribus indebite molestari, vel eisdem gravamina, seu dampna, vel injurias irrogari; facturi Cardinali & Capitulo supradictis, cum ab eis, vel Vicariis aut Procuratoribus suis, vel eorum aliquo fueritis requisiti, de prædictis, & aliis personis quibuslibet super restitutione Monasteriorum, Ecclesiarum, Capellarum, membrorum, & quorumlibet Ecclesiasticorum locorum, nec non Castrorum, Terrarum, Villarum, Casalium, terrarum, piscariarum, pratorum, molendinorum, pascuorum, nemorum, possessionum, jurium, jurisdictionum spiritualium & temporalium, fructuum quoque, reddituum, proventuum, censuum, & aliorum quorumcumque Bonorum mobilium & immobilium ad dictam Basilicam spectantium, necnon de quibuslibet molestiis, atque dampnis præsentibus

[Ca]pituli expo[st]ulatio contra [q]uos Bono[rum] occupato[res].

[Pontificis] Apostolicæ [reme]dis auxili[u]m implorat.

Pontifex votis annuit, & Judices designat.

(*a*) Ejusdem generis est Diploma ab ipso Joanne Pontifice procusum, quod primo loco exhibuimus.

(*b*) Extat & apud Archiv. Apostol. Vatic. in Regest. Epist. communium Joannis XXII. Ann. V. part. 1. epist. 155. fol. 215.

(*c*) Berengario Fredolo.

(*d*) Guitto de Nobilibus e Farnesio.

(*e*) Alias *in Cantusecuto*, seu *Cantusequita*, ut supra vidimus pag. 254.

(*f*) Burgenses, uti Cangins notat, sunt Burgorum seu Villarum clausarum municipes, aut in iis tenimenta possidentes. Meminit quoque *Burgensium Regis*, eorum nempe, qui licet alterius Domini jurisdictioni subdantur; ab illa tamen eximuntur, & sub regia dumtaxat jurisdictione manent.

(*g*) Scilicet habitationibus, aut villis rusticis. Vide prælaudatum Cangium.

Plenam Delegatis tribuit jurisdictionem.

sentibus & futuris, in illis videlicet, quae judicialem requirunt indaginem, de plano sine strepitu & figura judicii, in aliis vero prout qualitas ipsorum exegerit; justitiae complementum: Occupatores, seu detentores, molestatores, praesumptores, & injuriatores hujusmodi, necnon contradictores quoslibet, & rebelles, cujuscumque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis extiterint, quandocumque & quotiescumque expedierit, per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; Invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis: Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii PP. VIII. praedecessoris nostri, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam Civitatem & Dioc. nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suae Dioc. ad judicium evocetur; seu ne Judices, & Conservatores a Sede deputati praedicta, extra Civitatem & Dioc. in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine Dioc. eorundem trahere praesumant; seu quod de aliis, quam de manifestis injuriis & violentiis, & aliis, quae judicialem indaginem exigunt, poenis in eos, si secus egerint, & in id procurantes adjectis; Conservatores se nullatenus intromittant, & tam de duabus dietis in Concilio generali, dummodo ultra tertiam vel quartam dietam aliquis extra suam Civitatem, & Dioc. auctoritate praesentium non trahatur, nisi occupatores, molestatores, praesumptores, injuriatores, contradictores, & rebelles hujusmodi de Urbe praefata, seu circumvicinis locis sitis infra tres, vel quatuor dietas legales ab ipsa Urbe contra praedictam Basilicam, Monasteria, Prioratus, Ecclesias, Capellas, Grangias, Castra, Casalia, terras, domos, possessiones, aliaque bona praemissa, talia praesumpsissent, vel duxerint praesumenda, quos etiam personaliter possitis, praemissis Constitutionibus nequaquam obstantisius, coram vobis citari facere, quotiens & quando personarum, negotiorum, vel excessuum qualitate, aliisque circumstantiis circa id pensatis videritis expedire, quam aliis quibuscumque Constitutionibus a praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus tam de Judicibus delegatis & Conservatoribus, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis editis, quae vestrae possent in hac parte jurisdictioni, aut potestati ejusque libero exercitio quomodolibet obviare; seu si aliquibus communiter vel divisim a praedicta sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari, seu extra, vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum personis, & locis, ordinibus & nominibus propriis mentionem, vel qualibet alia indulgentia dictae Sedis generali, vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam praesentibus non expressam, vel totaliter non insertam, vestrae jurisdictionis explicatio in hac parte valeat quomodolibet impediri, & de qua cujusque toto tenore de verbo ad verbum in nostris litteris habenda sit mentio specialis. Ceterum volumus & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico impeditus, quodque a Dat. praesentium sit vobis, & unicuique vestrum in praemissis omnibus, & eorum singulis, ceptis & non ceptis, praesentibus, & futuris perpetuata potestas & jurisdictio attributa, ut eo vigore, eaque firmitate possitis in praemissis omnibus, ceptis & non ceptis, praesentibus & futuris, & pro praedictis procedere, ac si praedicta omnia & singula coram vobis cepta fuissent, & jurisdictio vestra, & cuilibet vestrum in praemissis omnibus & singulis per citationem, vel modum alium perpetuata legittimum extitisset: Constitutione praedicta super Conservatoribus, & alia qualibet in contrarium edita non obstante.

Bonifacii VIII. aliorumque Pontificum Constitutionibus nequaquam obstantibus.

Etsi caussa ab uno fuerit incepta, possit alius Judex illam prosequi ac definire.

Datum Avinion. v. Non. Octobris, Pontificatus nostri Anno Quinto.

Joanni

Joanni, dicto Provinciali, & Guillelmo Gervasii demandat, ut quæ in Vaticano S. Petri Templo trabes ac ligna, temporis vetustate, consumta fuerant; reparanda curent: pecuniam eidem operi impendendam suppeditat; eaque unde petenda sit, distincte enunciat.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. parte 1. An. V. Epist. de Cur. 122. fol. 48. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Magistro Joanni, dicto Provinciali, Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; & Guillelmo Gervasii, Vicario Venerabilis Fratris nostri Guillelmi Episcopi Sabinen.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1321.

Multæ tra-es, quibus Ba-licæ tectum nnititur, repa-ation indi-ent.

DUdum Dilectis Filiis Priore & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe nobis per suas litteras intimantibus, quod Trabes ejusdem Basilicæ super quibus structuræ tectorum consistunt, in suis capitibus quæ parietibus incumbebant, tanta erant vetustate consumptæ & etiam putrefactæ, quod alia lignamina super dictis trabibus contingnata versus majorem & alias Portas ejusdem Basilicæ propter defectum ipsarum Trabium non absque ruinæ periculo fuerant inclinata, ita quod non sine deformitate ipsius Basilicæ aliorum lignaminum suppositorum sustentamine fovebantur; ac præter dictas Trabes dicebantur adhuc esse octo aliæ principales similibus defectibus subjacentes, licet earum defectus parietum & suppositorum lignorum velamine occultati palpari non possent, vel evidenter oculis apparere; & quod in eadem Basilica versus locum, qui dicitur Sanctæ Mariæ Prægnantis erant quatuor caballaturæ lignorum similiter incurvatæ. Nos volentes super prædictis, & aliis defectibus ejusdem Basilicæ per celeris & oportunæ reparationis auxilium utiliter providere, Venerabili Fratri nostro Episcopo Viterbien., & Dilecto Filio Abbati Monasterii Sancti Anastasii de Urbe, ac tibi Fili Guillelme Gervasii nostris dedimus litteris in mandatis, ut ad dictam Basilicam vos personaliter conferentes, dictos defectus Trabium & lignaminum prædictorum per vos & magistros in tali arte peritos diligentius inspicere studeatis, & prædictos & alios defectus ejusdem Basilicæ, quos videritis reparationis ministerio indigere, intimare nobis quamtotius studeretis. Cum autem per litteras, quas præfati Episcopus, & Abbas, & tu Fili Guillelme, qui prædictos defectus per vos oculata fide, & alios magistros in Architectoria arte peritos præsentialiter inspexistis plene fuerimus informati; nos ad celerem reparationem eorum tanto celerius & oportunius intendere cupientes, quanto inter ceteras Orbis Ecclesias eandem Basilicam amoris prosequimur privilegio singularis, ac de solicitudine & fidelitate vestra plenam in Domino fiduciam obtinentes, discretioni vestræ præsentium tenore committimus & mandamus, quatenus assumptis aliquibus magistris ydoneis, quos ad reparationem prædictorum defectuum magis videritis oportunos, juxta modum quem vobis sub Bulla nostra mittimus, reparari solicite & fideliter faciatis: & ne, quod absit, propter expensarum defectum opus reparationis hujusmodi valeat retardari, Dilectis Filiis de Caransonum, & Sabactariorum, ac Rogerii Romanutii de Urbe societatum sociis & mercatoribus, nostris damus litteris in mandatis, ut ipsi tria milia florenorum auri, quos Dilectis Filiis Joanni Caransoni de Caransonum, & Sabactariorum pro medietate, & pro reliqua medietate Saulo Sabatini de Rogerii prædictorum societatibus sociis & mercatoribus in Romana Curia commorantibus, per Camerarium & Thesaurarium nostros in eadem Romana Curia nomine societatum ipsarum fecimus assignari, & ab eis de dicta pecunia vobis integraliter assignanda pro reparatione prædicta ydoneam recipi cautionem particulariter secundum quod opus hujusmodi reparationis exposcet, sicut eis ut præfertur, extitit assignata; vobis assignare procurent, & recipiant a vobis ad futuram cautelam de hiis, quæ vobis assignanda duxerint, apodixas (a), vel publica confici Instrumenta faciant, a quibus prædictam pecuniam, prout expedire videritis, requirere & recipere studeatis.

Pontifex periculum inspiciendum decernit.

Cognito periculo, tectum quantocius instaurari mandat.

Tria aureorum millia pro necessariis expensis suppeditat, a mercatoribus exsolvenda.

Datum Avenioni Quinto Idus Februarii, Anno Quinto.

Tria

(a) Græcum omnino est vocabulum, ac Syngrapham designat, qua quis fatetur, se aliquid accepisse.

Tria florenorum auri millia, quæ reparandis Vaticani Templi trabibus & lignis addixerat; Joanni dicto Provinciali, ac Guillelmo Gervasii tradenda jubet.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. parte 1. An. V. Epist. de Cur. 122. fol. 48. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Universis de Caransonum, & Sabactariorum, ac Rogerii Romanutii de Urbe Societatum Sociis & Mercatoribus; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1321.

Pontifex de celeri Basilicæ reparatione solicitus,

AD celerem reparationem quorundam defectuum, qui in Basilica Principis Apostolorum de Urbe esse dicuntur, tanto celerius & oportunius intendere cupientes, quanto inter ceteras Orbis Ecclesias eandem Basilicam amoris prosequimur privilegio singularis; Dilectis Filiis Magistro Joanni, dicto Provinciali, Canonico ejusdem Basilicæ, ac Guillelmo Gervasii Vicario Venerabilis Fratris nostri Guillelmi Episcopi Sabinensis de quorum solicitudine & fidelitate plenam in Domino fiduciam obtinemus, per speciales nostras litteras committimus & mandamus, ut assumptis aliquibus magistris ydoneis in Architectoria arte peritis, Trabium & lignaminum & alios defectus dictæ Basilicæ, reparationis auxilio indigentes, juxta modum quem sub Bulla nostra ipsis transmittimus, faciant fideliter & solicite reparari; deputantes ad opus reparationis hujusmodi tria milia florenorum auri, in dicta reparatione per manus eorum utiliter & fideliter eroganda, quos quidem florenos Dilectis Filiis Joanni Caransoni de vestra Filii Caransonum & Sabactariorum pro medietate, & pro reliqua medietate Saulo Sabatini de tua fili Rogeri societatibus concivibus & sociis vestris in Curia Romana morantibus, recipientibus ipsos, eorum & societatum vestrarum nomine per Camerarium & Thesaurarium nostros in eadem Romana Curia integre fecimus assignari; ab eis per stipulationem solemnem ydonea cautione recepta, quod dictam pecuniam vos & societates vestræ, prout dictæ reparationis necessitas exiget, integraliter assignabitis Canonico & Vicario supradictis; dantes eisdem Canonico & Vicario nostris litteris in mandatis, ut a vobis pro dicto opere requirant & recipiant pecuniam supradictam, pro ut eisdem vestris sociis, sicut præfertur, extitit assignata. Quo circa discretioni vestræ, præsentium tenore mandamus, quatenus ad requisitionem eorundem Canonici & Vicarii, ne, quod absit, propter expensarum defectum dicta reparatio retardetur, dictam pecuniam particulariter, secundum quod ipsi viderint oportunum, eisdem assignare curetis, recipientes ab eis ad futuram cautelam de hiis, quæ ipsis assignaveritis, Apodixas, vel exinde facientes confici publica Instrumenta.

Pecuniam suppeditat,

Quam sine mora solvendam decernit.

Datum Avenioni v. Idus Februarii, Anno Quinto.

Trabium ac lignorum in Vaticana S. Petri Basilica temporis vetustate consumtorum innovationem iterato demandat; pecuniam in idem opus erogandam suppeditat; eaque unde petenda sit, enunciat.

Ex Regesto Epist. comm. Joannis XXII. part. 1. An. V. Epist. 130. fol. 51. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Magistro Joanni dicto Provinciali &c.

AN. CH. 1321.

DUdum Dilectis Filiis Priore & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe nobis per suas litteras intimantibus, quod Trabes &c. (*a*)

Dat. Avenion. iii. Kal. Martii, Anno V.

Datis

(*a*) Ut in superiori Bulla quinto Idus Februarii edita; ad finem usque.

(*a*) Hanc

Datis ad Magiſtrum Joannem dictum Provincialem, Baſilicæ S. Petri Canonicum, & Guillelmum Gervaſii iteratis literis memoratum reparationis negotium urget.

Ex Regeſto Epiſt. com. Joannis XXII. parte 1. An. V. Epiſt. de Cur. 131. fol. 52. apud Archiv. Apoſtol. Vatic.

Joannes Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Magiſtro Joanni dicto Provinciali, Canonico Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, ac Guillelmo Gervaſii Vicario Venerabilis Fratris noſtri Guillelmi Epiſcopi Sabinenſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1321.

Omnimoda Pontificis diligentia, ne pecuniarum, pro Baſilica inſtauranda, ſolutio retardetur.

NUper vobis litteras noſtras direximus in hac forma: Joannes Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Magiſtro Joanni dicto Provinciali, Canonico Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, & Guillelmo Gervaſii Vicario Venerabilis Fratris noſtri Guillelmi Epiſcopi Sabinenſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Dudum Dilectis Filiis &c. (*a*). Ne igitur expeditio dicti negotii retardetur, volumus, quod ſi propter impedimentum Nuntii dictas litteras deferentis, vel ex alia cauſa contingeret ad vos non pervenire litteras ſupradictas, prædicta omnia juxta litterarum præmiſſarum tenorem proinde exequi & adimplere curetis, acſi a vobis litteræ ipſæ fuiſſent habitæ & receptæ.

Datum Avenioni Nonas Martii, Anno Quinto.

Pro celeriori eorumdem trabium ac lignorum reparatione, ad univerſos de Caranſonum & Subactariorum atque Rogerii Romanutii de Urbe ſocietatum ſocios & Mercatores, iteratas dat literas.

Ex Regeſto Epiſt. com. Joannis XXII. parte 1. An. V. Epiſt. de Cur. 132. fol. 52. apud Archiv. Apoſtol. Vatic.

Joannes Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Univerſis de Caranſonum & Subactariorum (b) ac Rogerii Romanutii de Urbe ſocietatum ſociis & Mercatoribus; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1321.

Iterata Pontificis ſolicitudo pro reparatione Baſilicæ.

NUper vobis litteras noſtras direximus in hac forma: Joannes Epiſcopus Servus ſervorum Dei. Dilectis Filiis Univerſis de Caranſonum & Subactariorum ac Rogerii Romanutii de Urbe ſocietatum ſociis & mercatoribus; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem. Ad celerem reparationem &c. (*c*). Ne igitur expeditio dicti negotii retardetur; volumus, quod ſi propter impedimentum Nuntii dictas litteras deferentis, vel ex alia cauſa contingeret ad vos non pervenire litteras ſupradictas, prædicta omnia juxta præmiſſarum litterarum tenorem proinde adimplere curetis, acſi a vobis litteræ ipſæ fuiſſent habitæ & receptæ.

Datum Avenioni Nonas Martii, Anno Quinto.

Univer-

(*a*) Hanc Bullam ſupra exhibuimus ex Regeſto Epiſt. Joannis XXII. Ann. V. epiſt. 130. apud Archiv. Apoſtol. Vatic.

(*b*) Mercatorum ſocietatem excipe, cui id nomen indidit quiſpiam e *Caranzonum* familia, ſocietatis ejuſdem fortaſſe inſtitutor, aut ſaltem princeps. Idem judicium eſto de *Sabacteriorum*, aut *Subactariorum* ſocietate, a Nicolao aut quopiam alio de *Sabateriis*, uti quidem conjicimus, ita nuncupata. Conſulantur quæ inferius promentur ipſius Joannis Papæ literæ anno V. ſui Pontificatus v. Non. Martii editæ.

(*b*) Ut in præallato Diplomate, quod apud Archiv. Apoſt. Vatic. in Regeſto Epiſtolar. hujus Pontificis eſt epiſt. 122. fol. 45.

(*a*) An-

Universis Christifidelibus, qui ad Vaticanam S. Petri Basilicam instaurandam pia eleemosynarum subsidia contulerint, unum annum de injunctis pœnitentiis ad biennium relaxat.

Ex Regesto Epist. Secret. tertio Joannis XXII. fol. 100. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322. *Basilicæ Vaticanæ laudes.*

INsignem Basilicam Principis Apostolorum de Urbe largitor ille mirificus, qui eum cælestis Regni Clavigerum deputavit, tanto majori constituit veneratione colendam, quanto ipsam ampliori dignitate præcellere voluit, & potioris honoris privilegio decorari. Licet igitur immensa nostri Salvatoris benignitas multiplex ad bonitatem & artifex ad salutem, lapsibus humanis compatiens, Fidelium cordibus, ut sibi gratam exhibeant servitutem, sui timoris spiritum & amoris infundat; illud tamen obsequium, quod in structura Domus ejus de copia caritatis impenditur, eo magis redditur in oculis suæ Majestatis acceptum, quo in illa frequenter devotis laudationum præconiis ipse glorificatur Omnipotens, & pro expiatione criminum offertur Hostia salutaris. Cum igitur memorata Basilica, sicut pro parte Dilecti Filii Capituli ejusdem Basilicæ fuit expositum coram nobis, multiplici reparatione indigere noscatur, & ad hujusmodi reparationis opus vestra suffragia sint eis plurimum oportuna; Universitatem vestram rogamus & hortamur in Domino, vobis in remissionem peccaminum injungentes, quatenus de bonis vobis a Deo collatis pias ad hoc elemosinas & grata caritatis subsidia porrigatis, ut per subventionem vestram opus hujusmodi valeat feliciter consumari: & vos per hoc & alia bona, quæ Domino inspirante feceritis, ad æternæ beatitudinis possitis gaudia pervenire. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, & ejusdem Principis ac Beati Pauli Apostoli auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad opus hujusmodi manum porrexerint adjutricem, unum annum de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus: Præsentibus post biennium minime valituris: Quas mitti per quæstuarios prohibemus, eas si secus actum fuerit carere viribus decernentes.

Pergratum Deo obsequium in Ecclesiis exhibitum. *Indulgentiarum thesauros iis aperit, qui in Basilicæ reparatione subsidia contulerint.* *Concessio post biennium expirat.*

Datum Avenioni v. Nonas Martii, Anno Sexto.

Rationem præscribit, qua servandæ atque erogandæ sint piæ Fidelium eleemosynæ ad Vaticani Templi reparationem collatæ.

Ex Regesto III. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 100. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Terracinen. Vicario Urbis in spiritualibus (a) & Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322. *Superiorem Bullam commemorat.*

CUM nuper uniuersis Christifidelibus, qui ad opus reparationis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe manum porrexerint adjutricem, certam indulgentiam duxerimus concedendam; Volumus & discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus in aliquo apto loco infra præfatam Basilicam unam Arcam seu Troncum suffosum & cavatum, bene firmatum & clausum duabus ferreis serraturis, qui cum duabus omnino dissimilibus aperiatur clavibus & claudatur, in quo subsidium per Fideles eosdem præstandum ad opus hujusmodi, prout eis ministrabit Dominus, offeratur & etiam recundatur; constitui faciatis: quodque tu, Frater Episcope, unam clavium earundem, & vos Filii Capitulum, vel alius quem ad hoc duxeritis deputandum, residuam

Archam in quam eleemosynæ pro Basilicæ instauratione immittantur, construi mandat. *Clavibus duabus archa obsignetur.*

(a) Andream anno Christi 1319. electum Episcopum Terracinensem, Romano Pontifici vicariam operam præstasse, ex Vaticanæ Basilicæ monumentis observat Ughellus to. 1. pag. 1297.

(a) An-

Quovis mense arca reseranda, ac eleemosyna in opus Basilicæ certa methodo, dispensanda.

residuam clavium custodiatis & etiam conservetis, ac singulis mensibus eadem Arca seu Trunco in præsentia Dilectorum Filiorum Sabæ Sabetini, & Rogerii Romanutii de Romanutiorum, & Joannis Caranzonis, ac Pauli Galgani, & Filiorum Nicolai Sabaterii de Urbe societatibus sociorum, vel aliquorum ex eis aperto, pecuniam in hujusmodi subsidium oblatam, eis, pro medietate videlicet sociis cujuslibet societatum ipsarum, integraliter assignetis, per eos postmodum Dilecto Filio Joanni Provinciali dictæ Basilicæ, & Guillelmo Gervasii Sanctæ Cæciliæ de Urbe Canonicis in opus convertendam prædictum, sicut pro eodem opere necessarium fuerit, persolvendam: illam in præmissis solicitudinem impensuri, quod non possitis de negligentia reprehendi.

Datum Avenioni Quinto Nonas Martii, Anno Sexto.

Quasdam pecunias ex certis proventibus cum perceptas tum percipiendas, Magistro Joanni dicto Provinciali, & Guillelmo Gervasii tradi jubet, ab eisdem in Vaticanæ Basilicæ reparationem impendendas.

Ex Regesto Epist. III. Secret. Joannis XXII. fol. 100. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Sabæ Sabetino, & Rogerio Romanutii de Romanutiorum, & Joanni Caranzonis, Paulo Galgani, & Filiis Nicolai Sabaterii & aliis de Sabateriorum de Urbe societatibus sociis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322.

Pecunia a Pontifice collecta & penès mercatorum societatem deposita,

CUM nos Venerabilibus Fratribus Terracinen. Vicario Urbis in spiritualibus, & Viterbinen. Episcopis demus per nostras litteras in mandatis, ut summam quadringentarum & octuaginta quatuor librarum & novem solidorum denariorum Senatus, de proventibus nobis debitis in Basilica Principis Apostolorum de Urbe perceptam, apud dilectum Filium Feum Cioni, Mercatorem Florentinum habitatorem Urbis, per Magistrum Joannem de Unciola ejusdem Basilicæ Altararium depositam; necnon & pecuniam percipiendam per duos annos proximo venturos de proventibus & fructibus antedictis, quos vendi per eosdem duos annos mandavimus; ac omnem pecuniam ratione indulgentiæ, quam ad opus reparationis Basilicæ per biennium duximus concedendam, pervenire continget; vobis, videlicet pro medietate sociis cujuslibet societatum vestrarum, faciant assignari; per vos postmodum tradendam Dilectis Filiis Magistris Joanni Provinciali dictæ Basilicæ, & Guillelmo Gervasii Sanctæ Cæciliæ de Urbe Canonicis, per eos in opus reparationis hujusmodi, sicut pro eodem opere necessarium fuerit, convertendam: Discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus hujusmodi pecunias recipere; & sicut pro eodem opere necessaria fuerit, præfatis Canonicis solvere studeatis.

Canonicis Vaticanæ Basilicæ, in opus fabricæ impendenda, tradatur.

Datum Avenioni Quinto Nonas Martii, Anno Sexto.

Nonnullos redditus ad se pertinentes venumdari; pecuniam ex venditione partam, certis mercatoribus primum, deinde Joanni Provinciali & Guillelmo Gervasii ad reparandum S. Petri Templum committi præcipit.

Ex Regesto tertio Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 100. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Terracinen. Vicario Urbis in spiritualibus & Viterbien. (a) Episcopis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322.

DE vestræ circumspectionis industria & fidelitate probata plenam in Domino fiduciam obtinentes, ac sperantes, quod ea, quæ vestræ prudentiæ committuntur, exequi fideliter studeatis, vobis & cuilibet vestrum vendendi omnes proventus ac

(a) Angelo de Tineosis, de quo complura habet Ughellus tom. 1. Ital. Sacr. col. 1415. & seqq.

Nova ad conquirendam pecuniam pro Basilica instauranda, Pontificis cura.

Collecta pecunia penes mercatores deponenda; ab his, tradenda Canonicis ejusdem Basilicæ.

tus ac redditus & fructus tam ex Altari Majori Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quam de Viridario & Vinea ejusdem Basilicæ, & aliis ad nos in Basilica ipsa spectantibus proventuros pro duobus annis proxime complendis; ac omnem pecuniam recipiendam ex illis, Dilectis Filiis Sabæ Sabetino, & Rogerio Romanutii de Romanutiorum, & Joanni Caranzonis, & Paulo Galgani, ac Filiis Nicolai Sabaterii, & aliis sociis de Sabateriorum societatibus de Urbe sociis, videlicet pro medietate sociis cujuslibet societatum earundem assignandi, per eos tradendam postmodum Dilectis Filiis Magistris Joanni Provinciali dictæ Basilicæ, & Guillelmo Gervasii Sanctæ Cæciliæ de Urbe Canonicis, per eos in opus reparationis dictæ Basilicæ convertendam, sicut pro eodem opere necessarium fuerit; necnon & contradictores impedientes quoslibet per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendi plenam vobis & unicuique vestrum concedimus tenore præsentium potestatem.

Datum Avenioni Quinto Nonas Martii, Anno Sexto.

Pecuniam a Joanne de Unciola, Vaticanæ Basilicæ Altarario, pro sui muneris ratione perceptam, prævio diligenti calculo exigi; eamque certis mercatoribus primum, tum Joanni Provinciali & Guillelmo Gervasii ad ipsam S. Petri Basilicam instaurandam tradi mandat.

Ex Regest. Tertio Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 100. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Terracinen. Vicario Urbis in spiritualibus, & Viterbien. Episcopis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322.

Statuit ut Basilicæ Vaticanæ Altararius de percepta pecunia rationem reddat.

Pecunia inde collecta penes mercatores deponatur.

Deposita, Canonicis Basilicæ tradatur in bonum fabricæ insumenda.

INtendentes, ut Dilectus Filius Magister Joannes de Unciola, Altararius Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe de omni pecunia, quæ ad eum qualitercumque & quomodocumque ratione Officii Altariæ pervenit (*a*), reddat plenam & integram rationem, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos vel alter vestrum de hujusmodi pecunia, de qua videlicet plenam, ut prædicitur, non reddidit rationem, summarie, de plano, simpliciter, sine strepitu & figura judicii vos plenius informantes, ab eo de pecunia hujusmodi plenum computum & integram rationem petere, exigere, & recipere cum diligentia studeatis; facientes hujusmodi receptam pecuniam, detractis necessariis expensis, Dilectis Filiis Sabæ Sabetino, & Rogerio Romanutii de Romanutiorum, & Joanni Caranzonis, ac Paulo Galgani, & Filiis Nicolai Sabaterii, & aliis de Sabateriorum societatibus de Urbe sociis, videlicet pro medietate sociis cujuslibet societatum ipsarum solvendam, per eos postmodum Dilectis Filiis Magistris Joanni Provinciali dictæ Basilicæ, & Guillelmo Gervasii Sanctæ Cæciliæ de Urbe Canonicis in opus reparationis dictæ Basilicæ convertendam, sicut pro eodem opere necessarium fuerit, integraliter assignari; eundem Magistrum Joannem ad id per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellendo.

Datum Avenioni Quinto Nonas Martii, Anno Sexto.

Certam

(*a*) Qui nunc *Altararius* dicitur, in superioribus Bullis *Custos* Vaticanæ Basilicæ nuncupatur. Ejus præcipuum munus, Vaticanas Oblationes ad Romanum Pontificem spectantes percipere ac servare. Adeas præallatum Joannis XX. dicti XXI. Diploma pridie Nonas Martii editum Pontificatus sui anno I.

(*a*) Con-

Certam pecuniæ Summam apud Feum Cionem a Joanne de Unciola, Vaticanæ S. Petri Basilicæ Altarario depositam, quibusdam mercatoribus primum, tum Joanni Provinciali & Guillelmo Gervasii ad ipsam Basilicam reparandam committi jubet.

Ex Regesto Tertio Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 100. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Terracinen. Vicario Urbis in spiritualibus, & Viterbien. Episcopis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322.

Pecuniæ summa ab Altarario percepta, et penes mercatores deposita,

CUM Dilectus Filius Feus Cioni Mercator Florentin. habitator Urbis summam quadringentorum & octuaginta quatuor librarum & novem solidorum denariorum Senatus tam de proventibus Majoris Altaris, quam de fructibus Viridarii & Vineæ, & aliis redditibus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ad nos & Apostolicam Sedem spectantibus, per Joannem de Unciola eiusdem Basilicæ Altararium perceptis apud eundem mercatorem depositam habeat & conservet; nos volentes, ut hujusmodi pecuniæ summa in opus reparationis ejusdem Basilicæ convertatur, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos vel alter vestrum hujusmodi pecuniæ summam Dilectis Filiis Sabæ Sabetino, & Rogerio Romanutii de Romanutiorum, & Joanni Caranzonis, & Paulo Galgani, ac Filiis Nicolai Sabaterii, & aliis de Sabateriorum de Urbe societatibus sociis, videlicet pro medietate sociis cuiuslibet societatum earundem, solvendam Dilectis Filiis Magistris Joanni Provinciali dictæ Basilicæ, & Guillelmo Gervasii Sanctæ Cæciliæ de Urbe Canonicis* eos in opus reparationis dictæ Basilicæ convertendam, sicut pro eodem opere necessarium fuerit; faciatis integraliter assignari; eundem mercatorem ad id, si necesse fuerit, necnon & contradictores & impedientes quoslibet per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Canonicis Basilicæ Vaticanæ, in opus fabricæ expendenda, tradatur.

* *Sup.* per.

Datum Avenioni Quinto Nonas Martii, Anno Sexto.

Angelo Episcopo Viterbiensi, Joanni Basilicæ Vaticanæ, & Petro Lateranensis Ecclesiæ Canonicis demandat, ut ducentos florenos auri a Fr. Michaele Ord. Min. Generali Ministro recipiant, eosque apud certos Mercatores deponant, in Lateranensis Basilicæ reparationem & structuram impendendos.

Ex Regesto III. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 296. sub Anno VII. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien.; & Dilectis Filiis Joanni Provinciali Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ac Petro Capotiæ Lateranen. Canonicis.

AN. CH. 1322.

Lateranensis Ecclesia reparatione indiget.

AD reparationem ædificiorum & structuræ Lateranensis Ecclesiæ, quam dudum vestræ fidelitati & industriæ duximus committendam, piis affectibus intendentes; ecce quod Dilecto Filio Michaeli, Ordinis Fratrum Minorum Generali Ministro, damus per alias nostras litteras in mandatis, ut ducentos florenos auri ad nos & Romanam Ecclesiam pertinentes, ac per eundem Ministrum receptos in Urbe, quos in usum reparationis hujusmodi deputavimus fideliter committendos, vobis seu duobus vestrum assignare procuret. Quare discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo ex vobis dictos ducentos florenos ab eodem recipiatis Ministro, eosque apud Dilectos Filios societatis Caransorum & Sabateriorum de Urbe socios & mercatores particulariter tradendos, prout oportunum fuerit pro Fabrica reparationis & stru-

Pontifex pecuniam suppeditat.

Deposita penes mercatores pecunia in reparationem Basilicæ conferatur.

& structuræ Ecclesiæ Lateranen. prædictæ (*a*) facientes tam super assignatione prædicta, quam etiam super deposito hujusmodi duo fieri consimilia publica Instrumenta, quorum altero penes vos remanente, reliquum ad nostram Cameram mittere, quamtotius commode poteritis, non tardetis. Volumus autem, quod vestrum Ministrum de hiis, quæ receperitis ab eodem, quitare (*b*) & absolvere plenarie, nostro & ejusdem Ecclesiæ Romanæ nomine valeatis.

Datum Avenioni xv. Kalendas Octobris, Anno Septimo.

Tarracinensi, ac Viterbiensi Episcopis eam committit provinciam, ut de nonnullis pecuniarum summis & bonis aliis mobilibus, quæ nuper vita functus Joannes Unciola tum Cameræ Apostolicæ tum Vaticanæ Basilicæ debebat, utrique satisfaciendum curent.

Ex Regesto Tertio Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 296. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Terracinen. Vicario Urbis in spiritualibus, & Viterbien. Episcopis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322.

Quidquid superiorius literis circa hereditatem Canonici Altararii decreverat, hic commemorat.

FIde dignis relatibus intellecto, quod quondam Joannes de Unciola Canonicus & Altararius Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, qui de nonnullis pecuniarum summis quantitatibus, & bonis aliis mobilibus, tam ad nos (*c*) & Cameram nostram, quam Basilicam ipsam spectantibus tenebatur, sicut accepimus, prædictis Cameræ & Basilicæ respondere nuper diem clausit extremum, nulla sufficienti ratione reddita de prædictis: Nos volentes nostris & ejusdem Basilicæ indemnitatibus super hiis præcavere, Dilecto Filio Magistro Joanni Provinciali dictæ Basilicæ Canonico exigendi & recipiendi ab heredibus vel executoribus Testamenti, si qui sint, dicti defuncti rationes legitimas super hiis * eas que & reliqua; necnon si forsan heredes vel executores non apparerent, prædicta bona omnia mobilia quæ dictus defunctus habebat tempore mortis suæ, in quibuscumque consistant, vel de illis pro satisfactione præmissorum & alias, prout secundum Deum vobis videbitur, valeat ordinari, petendi, exigendi & recipiendi & in manu vestra fideliter conservandi, per alias nostras certi tenoris litteras concedimus potestatem. Quocirca Fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos & quilibet vestrum, per vos vel per alium seu alios, dictos heredes vel executores ad reddendum rationes de prædictis & reliqua præstandum dicto Joanni, nostro & præfatæ Basilicæ nomine, auctoritate nostra per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellatis; & si ut præmittitur, heredes seu executores non apparerent, prædicta omnia bona mobilia quæ habebat præfatus defunctus tempore dictæ mortis, quæcumque sint & per quascumque detineantur personas sibi faciatis summarie, simpliciter & de plano ac sine strepitu & figura Judicii integraliter assignari: Contradictores cujuscumque ordinis status vel conditionis existant etiamsi Pontificali vel quavis alia præmineant dignitate, appellatione remota, censura simili compellentes; Invocato, si opus fuerit, auxilio Brachii secularis; non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possit per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem: nos ac nostram Cameram reddituri per vestras litteras vel Instrumentum publicum harum seriem continens, de omnibus & singulis quæ in hac parte feceritis, certiores.

* *Sic.*

Præcipit hic, ut Heredes rationem reddere, & defuncti mobilia bona quæcumque deponere compellantur.

Pari jure à contradictores compelli decernit, quidquid, ne compescantur, opponant.

Datum Avenioni iii. Kalendas Januarii, Anno Septimo.

Quoad

(*a*) Consulatur Clementis V. Bulla fol. 248.

(*b*) Nimirum dare apocham, & chirographo fateri acceptum.

(*c*) De Proventibus, quos Romanus Pontifex olim percipiebat ex Vaticana D. Petri Confessione; præter allata superius, antiquum extat monumentum anno Christi 1220. circiter confectum, atque a Viro Clarissimo Ludov. Muratorio evulgatum tom. 5. Antiquitat. Ital. medii ævi pag. 85.

(*a*) Nem-

Quoad nonnullas pecuniarum ſummas & Bona alia mobilia, quæ Joannes de Unciola vita functus tum Cameræ Apoſtolicæ tum Vaticanæ Principis Apoſtolorum Baſilicæ debebat, utriuſque indemnitatibus proſpicit, ejus rei curam Joanni Provinciali demandans.

Ex Regeſto Tertio Epiſt. Secret. Joannis XXII. fol. 297. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Joannes Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Joanni Provinciali, Canonico Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1322.

Joannes Unciola Canonicus & Altararius Vaticanæ Baſilicæ diem obiit, multo ære gravatus.

RElatione nuper accepimus fide digna, quod quondam Joannes de Unzola Canonicus Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe, qui de nonnullis pecuniarum quantitatibus & bonis aliis mobilibus, tam ad nos & Cameram noſtram, quam Baſilicam ipſam ſpectantibus tenebatur eiſdem Cameræ & Baſilicæ reſpondere, nuper diem clauſit extremum, nulla ſufficienti ratione reddita de prædictis. Volentes itaque noſtris & ejuſdem Baſilicæ indemnitatibus ſuper hiis præcavere, & de tuæ circumſpectionis induſtria plenam in Domino fiduciam obtinentes; ut ab heredibus vel executoribus teſtamenti dicti defuncti rationes legitimas & reliqua de prædictis; vel ſi non apparent heredes & executores prædicti, omnia bona mobilia quæ habebat dictus defunctus tempore mortis ſuæ, quæcumque ſint & in quibuſcumque conſiſtant & per quaſcumque detineantur perſonas; petere, exigere, & recipere, & ad manum noſtram ponere & fideliter conſervare valeas, ut pro ſatisfactione præmiſſorum & alias poſſit ordinari de illis, prout ſecundum Deum nobis videbitur expedire, plenam tibi concedimus tenore præſentium poteſtatem. Volumus tamen, quod aſſignantes tibi reliquam ſeu bona prædicta, abſolvere valeas & quitare de hiis, quæ recipere te continget: Ita quod inde duo fieri facias conſimilia publica Inſtrumenta, quorum altero penes aſſignantes dimiſſo, reliquum ad eandem mittere Cameram non poſtponas.

Ejus bona, pro Cameræ Apoſtolicæ, & Baſilicæ indemnitate cuſtodiri mandat.

Joanni Provinciali Baſilicæ Canonico plenam tribuit authoritatem.

Datum Avenioni Tertio Kalendas Januarii, Anno Septimo.

Occupata a nonnullis Canonicis & Clericis quæ Joannes de Unciola reliquerat Bona, integre reſtitui jubet, Cameræ Apoſtolicæ & Vaticanæ Baſilicæ pro ſuis juribus adjudicanda: contumaces, pœna anathematis plecti demandat.

Ex Regeſto Tertio Epiſt. Secret. Joannis XXII. fol. 298. apud Archiv. Apoſtol. Vatic.

Joannes Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Terracinen. Vicario Urbis in Spiritualibus, & Viterbien. Epiſcopis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1323.

Præcipua Pontificis cura in Bonum Apoſtolicæ cameræ, & Vaticanæ Baſilicæ.

ETſi juxta debitum paſtoralis Officii, ne Jura quarumlibet Eccleſiarum depereant, ſolertem nos deceat vigilantiam adhibere; in recuperandis tamen & manutenendis Eccleſiæ Romanæ & Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe bonis & juribus tanto reddimur attentione majori ſoliciti; quanto eas amplioris favoris prærogativa reſpicimus, & amoris proſequimur privilegio ſingularis. Nuper ſiquidem ad noſtri Apoſtolatus auditum relatio fide digna perduxit, quod quondam Joannes de Unzola Altararius dictæ Baſilicæ, qui in quatuor milibus & centum quinquaginta libris provenientium (a) præter annulos aureos, aurum & argentum laboratum, ſericum, tovalias

Altararius Vaticanæ Baſilicæ, ære alieno nondum ſoluto, vita ceſſit.

(a) Nempe Solidorum, qui *provenientes* dicebantur, vel a loco ubi cuderentur, vel cuſi primum fuiſſent, ſuti Cangius opinatur, eos reducens ad monetam Pruvinenſem, quam ait Comitibus Campaniæ Gallicæ fuiſſe ſic appellatam, quod in Oppido Pruvinenſi dictæ Campaniæ procudebatur: vel a proviſionibus ſeu reditibus Eccleſiarum, aut Altarium quibus Clerici inſer-

tovalias sericatas, & pannos, aliaque jocalia (*a*) in altari memoratæ Basilicæ per Christifideles oblata, necnon & pro certis lignaminibus per eum de opere Fabricæ dictæ Basilicæ receptis & in usus suos proprios applicatis, in duobus milibus florenis Auri vel circa, & nonnullis aliis restitutionibus & emendis ex causis diversis tam nostræ Cameræ quam eidem Basilicæ tenebatur; nulla de præmissis satisfactione præstita, diem clausit extremum: quodque tam dilecti Filii Bertuldus de Filiis Ursi & Paulus Comitis ejusdem Basilicæ Canonici, quam nonnulli alii Clerici & laici jocalia prælibata ac bona dicti Altararii, quæ Cameræ & Basilicæ memoratis remanere obligata pro præmissorum satisfactione noscuntur, occupaverant, & ea detinent in dictarum Cameræ & Basilicæ præjudicium, suæque salutis dispendium contra justitiam occupata, non curantes satisfactionem debitam impendere de præmissis. Nos itaque volentes, ut tenemur, earundem Cameræ & Basilicæ super hiis indemnitatibus præcavere, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos & quilibet vestrum, per vos vel per alium seu alios, dictos Canonicos & quoscumque alios tam Clericos quam laicos, cujuscumque præeminentiæ, dignitatis, ordinis, status vel conditionis existant, etiamsi Pontificali vel quavis alia dignitate præfulgeant, ad quorum manus bona seu jocalia prædicta devenerint, ex parte nostra moneatis & efficaciter inducatis, ut infra peremptorios terminos competentes, per vos eis juxta vestræ discretionis arbitrium super hoc præfigendos, eadem bona & jocalia, in quibuscumque consistant, vobis seu vestrum alteri, nostro & Ecclesiæ Romanæ nomine pro satisfactione præmissorum cum integritate restituant & assignent; quatenus de prædictis omnibus, in quibus dictus Altararius prædictis Cameræ & Basilicæ, sicut præmittitur tenebatur, plenariam satisfactionem impendant; alias in eos, qui monitionibus hujusmodi parere contempserint, auctoritate nostra excommunicationis sententiam proferatis, quam usque ad satisfactionem condignam faciatis inviolabiliter observari: Non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem: rescripturi nobis fideliter per vestras litteras, vel Instrumentum publicum harum seriem continens, quicquid super præmissis duxeritis faciendum.

Altararii debitoris bona injuste occupantur.

Ea mandat restitui, proposita in contumaces excommunicationis censura.

Contrariis nequaquam obstantibus.

Datum Avenioni Kal. Junii, Anno Septimo.

Priorem Vaticanæ Basilicæ, Joannem de Saracenis Lateranen., Bartholomæum Mansellam S. M. Majoris, novemque alios diversarum Urbis Ecclesiarum Clericos, in Rectores Romanæ Fraternitatis assumit; formam electionis eorumdem describit; officii tempus nonnisi ad biennium protendit; jurisdictionem coarctat.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. Anni IX. Parte II. Epist. 2061. fol. 289. Apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori Basilicæ Principis Apostolorum, & Joanni de Saracenis Lateranen., Bartholomæo Mansella Sanctæ Mariæ Majoris, Angelo Petri Matthæi Sanctæ Cæciliæ, Magistro Joanni Sancti Georgii ad Velum aureum, Berardo Presbytero Sancti Angeli, Jacobo Niza Sancti Laurentii in Damaso, Landoni Sancti Marci, Jacobo de Cancellario Sanctæ Mariæ in Aquiro, Joanni Caballini Sanctæ Mariæ Rotundæ, Thomæ Sancti Nicolai de Funariis, (b) Canonicis, ac Rectori Sanctæ Mariæ de Publico, (c) Ecclesiarum de Urbe Fraternitatis Romanæ Rectoribus (d); Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1325.

In Rectorum Romanæ Fraternitatis jurisdictionem, munus, electionem Pontifex sedulo inquirit.

DUdum de conditione Rectorum Fraternitatis Romanæ, qui de causis ad Ecclesiasticum forum spectantibus de consuetudine vel Privilegio Apostolico speciali cognoscunt; ac de Jurisdictione, quæ eis competebat de consuetudine vel Privilegio fu-

inserviebant, & pro sua quisque opera stipendium accipiebant, uti existimat Conradus Janningus tom. 7. Jun. Bolland. pag. 38. col. 2. in adnotat. ad cap. 1. Petri Manlii; vel tandem, Macro judice, a solita provisione per Senatum Romanum assignata, a qua proveniebant. Librarum Provenientium valorem ex Grimaldo alibi expendimus.

(*a*) Eas, quæ hic recensentur, aliasque id genus res pretiosas vox *Jocalia* designat; uti ex ipso Bullæ contextu satis liquet.

(*b*) Ad Capitolii radices, in Vico *Turris Speculorum*.

(*c*) Alias *de Publicolis* in Regione S. Angeli.

(*d*) Hæc Joannis XXI. Epistola, cujus notitia sero ad nos perve-

gio supradictis, desiderantes plenarie informari; Venerabilibus Fratribus nostris Nepesin. (*a*) tunc nostro in Urbe Vicario, ac Viterbien. Episcopis, & quondam A... Abbati Monasterii Sancti Pauli de Urbe nostris dedimus litteris in mandatis, quod ipsi vel duo eorum de Officio dictorum Rectorum, & de spectantibus ad illud de consuetudine seu Privilegio memoratis, necnon de tempore creationis ipsorum, & de Ecclesiis & earum nominibus, a quibus debebant vel consueverant assumi, & de Personis quæ ad illud exercendum ydoneæ viderentur; de hiis quoque, in quibus foret dictum Officium reformandum, & etiam de circumstantiis universis, qualiter insuper per nos esset in talibus providendum, & quomodo super hiis procedi hactenus fuerat consuetum; curarent diligentius indagare, & quæcumque super præmissis & singulis invenirent, fideliter in scriptis redacta, cum earundem litterarum serie sub sigillis eorum nobis quantocitius intimarent, ut ex relatione ipsorum super hiis plenius informati, quæ super hoc agenda per nos & reformanda forent, ac etiam ordinanda, actore Deo securius agere & ordinare utilius valeremus: dictique Episcopus Viterbien. & Abbas in executione mandati hujusmodi absque dicto Episcopo Nepesino, prout ex forma dictarum litterarum nostrarum poterant, procedentes; de præmissis omnibus & singulis diligentius indigarunt, & quæ super hiis invenerunt, fideliter in scriptis redacta, unacum depositionibus Testium, quos super hiis receperunt, sub sigillis eorum nobis fideliter intimarunt. Quia igitur ex eorum relatione comperimus, quod quantum ad creationem dictorum Rectorum pertinet, tota Urbs dividitur in tres partes, de quarum qualibet quatuor Ecclesiæ eligi debent, ac de unaquaque ipsarum est unus Clericus eligendus pro Rectore Fraternitatis prædictæ; in creatione

Re cognita, nonnulla decernit. Et primo, Rectores jam designatos confirmat;

vestra qui estis de tribus partibus memoratis, modum volentes similem observare; vos, de quibus laudabilia nobis testimonia perhibentur, auctoritate præsentium in Rectores Fraternitatis assumimus supradictæ. Verum quia de hiis, quæ ad Jurisdictionem vestram, & eorum qui vobis in dicto succedent officio, & durationem ejusdem officii pertinent, ex attestationibus nobis missis per inquisitores prædictos, diversos reperimus deposuisse diversa; de Fratrum nostrorum consilio, auctoritate præsentium ordinamus, quod deinceps officium vestrum & aliorum Rectorum dictæ Fraternitatis qui erunt pro tempore, a tempore creationis vestræ, & eorum qui futuris temporibus creabuntur, ultra biennium non perduret; teneamini tamen vos & successores vestri Rectores Fraternitatis prædictæ qui erunt pro tempore, ante finem dicti Biennii per quatuor menses certificare nos & successores nostros Romanos Pontifices per Nuntium & litteras speciales de mense & die, quo dicti biennii finis instat. Vobis insuper ac universis Rectoribus dictæ Fraternitatis, qui pro tempore fuerint, edicto perpetuo prohibemus, ne de usurarum & matrimoniorum ac Judæorum seu Judæos quocumque modo tangentibus & hæreticæ pravitatis causis, litibus, vel quæstionibus, necnon de Ecclesiis intitulatis seu commendatis eisdem Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus & personis ipsarum, seu de Cappellis & Parochiis ipsarum Ecclesiarum ac Clericis & Parochianis earum vos aliquatenus intromittatis aut etiam intromittantur. Vobis quoque ac ipsis de aliquorum excessibus, vel alias ex officio inquirendi omnem interdicimus potestatem: decernentes irritum & inane, si secus super hiis contigerit attentari.

Deinde, cavet ne eorum munus ultra biennium perduret;

Postremo, nonnullas causas ab eorum eximit jurisdictione.

Datum Avenioni Nonis Junii, Anno Nono.

Canonicatum in Vaticana Principis Apostolorum Basilica Angelo Frajapani defert; eique Præbendam, vel in præsentia vacantem vel posthac vacaturam, tribui mandat.

Ex Reg. Ep. com. Joan. XXII. an. IX. Parte 2. Ep. 2316. fol. 381. ap. Arch. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Angelo Frayapani (b) de Urbe Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1325.

APostolicæ Sedis copiosa benignitas illis nonnumquam consuevit suæ liberalitatis januam aperire, quibus ad id propria virtutum merita, laudabiliter suffragantur. Volentes itaque meritorum tuorum intuitu quibus apud nos fide digna testimonia te com-

pervenit; egregie illustrat Alexandrini Diplomatis locum pag. 140. not. *c*, uti & alterum Clementinæ Bullæ fol. 147. not. *b*.

(*a*) Nepesinam Ecclesiam tunc temporis administrabat Frater Gentilis Bentivenga ex Ord. Prædicat. de quo Ughellus in Italia Sacra col. 1129.

(*b*) Quæ olim dicebatur *Frayapanerum*, nunc appellamus *Frangi-*

Angelo Frangipano nobilitate ac virtute spectabili, Canonicatum Basilicæ Vaticanæ primo vacaturum confert.

te commendant gratiam tibi facere specialem, Canonicatum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe cum plenitudine Juris Canonici Apostolica tibi auctoritate conferimus & de illo etiam providemus. Præbendam verò nulli alii de jure debitam, siqua in dicta Basilica vacat ad præsens vel cum vacaverit, quam per te vel procuratorem tuum ad hoc legitime constitutum infra unius mensis spatium, postquam tibi vel eidem procuratori vacatio illius innotuerit, duxeris acceptandam, conferendam tibi (*a*) post acceptationem hujusmodi cum omnibus juribus & pertinentiis suis; donationi Apostolicæ reservamus: districtius inhibentes Dilectis Filiis Archipresbytero, & Capitulo ejusdem Basilicæ, seu illi vel illis, ad quem vel ad quos in dicta Basilica Præbendarum collatio, provisio, vel quævis alia dispositio pertinet communiter vel divisim, ne de dicta Præbenda interim, etiam ante acceptationem hujusmodi, nisi postquam eis constiterit, quod tu vel procurator prædictus illam nolueritis acceptare; disponere quoquomodo præsumant: ac decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super hoc a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari: Non obstantibus de certo Canonicorum numero, & quibuscumque aliis statutis & consuetudinibus ipsius Basilicæ contrariis, juramento, confirmatione Apostolica vel quacumque alia firmitate vallatis; aut si aliqui Apostolica vel alia quavis auctoritate in eadem Basilica in Canonicos sint recepti, vel ut recipiantur insistant; seu si super provisionibus sibi faciendis de Canonicatibus & Præbendis in ipsa Basilica, speciales vel de beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales Sedis Apostolicæ vel Legatorum ejus litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem, & decretum vel alias quomodolibet sit processum; quibus omnibus, præterquam auctoritate nostra, in Basilica ipsa receptis seu Præbendas expectantibus in eadem, te in assecutione dictæ Præbendæ volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Præbendarum & Beneficiorum aliorum præjudicium generari; aut si eisdem Archipresbytero & Capitulo vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod ad receptionem vel provisionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli non possint; sive quod de Canonicatibus & Præbendis ipsius Basilicæ ac Beneficiis Ecclesiasticis ad eorum collationem, provisionem, vel quamcumque aliam dispositionem conjunctim vel separatim spectantibus, nequeat alicui provideri per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem; & qualibet alia præfatæ Sedis Indulgentia, generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam, effectus hujusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cujusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis; aut si præsens non fueris ad præstandum de observandis statutis & consuetudinibus ejusdem Basilicæ solitum Juramentum dummodo in absentia tua per procuratorem idoneum, & cum ad Basilicam ipsam accesseris corporaliter illud præstes; sive quod Sanctæ Mariæ Vallisfcochæ, & Sanctæ Mariæ in Monetula Ecclesias Tyburtin. Diœcesis nosceris obtinere. Volumus autem, quod postquam Canonicatus & Præbendæ hujusmodi fueris pacificam possessionem adeptus, dictas Ecclesias, quas ex tunc vacare decernimus, omnino dimittere tenearis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis, provisionis, reservationis, inhibitionis & constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Cavet ne Capitulum S. Petri quid in contrarium moliatur.

Clausulas apponit derogatorias.

Habita Canonicatus possessione, Canonicus ceteras Præbendas dimittat.

Pœnæ in Bullæ violatores.

Datum Avenioni Non. Julii, Anno Nono.

Angelo

Frangipanorum Familiam, generis nobilitate præstantissimam.

(*a*) Confer Nicolai III. Bullam, ubi fol. 181. col. 1. Canonici extra numerum admissi & jus Canoniæ habentes, nullam vero Præbendam [scilicet antequam pro ipsis eam vacare contingeret] percipientes memorantur.

(*a*) Nem-

Angelo de Tineosis, Viterbiensi Episcopo, Altararii munus in Vaticana S. Petri Basilica administrandum committit.

Ex Regesto 5. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 170. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbiensi, nostro in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1325.

Altararium, et Palatii Apostolici Custodem designat.

Ejus munus, ac jurisdictio.

Ut munus fideliter exerceat, hortatur ac monet.

AB experto gerentes de tuæ circumspectionis industria fiduciam in Domino specialem, administrationem officii Altarariatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod helemosinaria consuevit alias nuncupari; necnon curam atque custodiam Palatii & Viridarii nostri dictæ Basilicæ cum omnibus & singulis ad ea spectantibus, donec in dicta Urbe commissi tibi Vicariatus fungeris officio, & usque ad beneplacitum nostrum ac Apostolicæ Sedis, Fraternitati tuæ duximus tenore præsentium committendas; exigendi quoque & recipiendi a quibuscumque olim administratoribus & receptoribus proventuum & reddituum helemosinariæ prædictæ debitum & finalem computum de administratis & receptis hujusmodi, necnon & ipsos seu quoscumque alios, ad quos pecunia eorumdem proventuum & reddituum forte pervenit, ad exhibitionem illius tibi nostro & Ecclesiæ præfatæ nomine faciendam, per Censuram Ecclesiasticam & alias, prout de jure expedire putaveris, appellatione postposita, compellendi; non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod excommunicari, interdici, vel suspendi non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem; auctoritate nostra plenam & liberam tibi concedimus facultatem. In quibus, Frater, sic te fideliter & solicite gerere studeas, quod pro hiis & aliis, de quibus tibi confidenter incumbimus, præter divinæ retributionis præmium, te propterea dignis in Domino laudibus commendemus.

Datum Avenioni x. Kalendas Augusti, Anno IX.

Vaticani Templi instaurationem nullo pacto retardandam declarat; etsi alter eorum, queis provincia ista concredita est, mumeri suo vacare nequeat.

Ex Regesto Epist. Com. Joannis XXII. Parte 1. Anni IX. Ep. 12. fol. 4. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien. nostro in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1325.

De instauratione Vaticani Templi quantocius expediendo Pontifex solicitus.

Ampliorem idcirco iis qui huic operi præerant, conciliat authoritatem.

DE Basilica Principis Apostolorum de Urbe illam habemus diligentiam atque curam, quam rationabiliter habere nos decet, tanquam singularem ejus Antistitem & Gubernatorem in Domino specialem. Quamvis igitur Fabricam seu reparationem dictæ Basilicæ Dilectis Filiis Joanni Provinciali Canonico dictæ Basilicæ, ac Guillelmo Vicario Venerabilis Fratris nostri Guillelmi Episcopi Sabinen. per speciales nostras certi tenoris commiserimus litteras, & subsequenter ut illa celerius fieret, te ipsis duxerimus adjungendum; ne tamen ex occupatione aut impedimento vel defectu alicujus ex vobis opus Fabricæ seu reparationis hujusmodi contra nostri cordis affectum, diutius quam expediat, retardetur; volumus & tenore præsentium declaramus, expresse mandantes, quatenus si non omnes executioni commissorum vobis per hujusmodi litteras, vacare poteritis, duo vestrum ea nihilominus juxta ipsarum litterarum continentiam, exequantur.

Datum Avenioni Id. Augusti, Anno Nono.

Eos

Eos Vaticanæ Basilicæ proventus, qui ad Sedem Apostolicam spectabant, ad censum dari concedit.

Ex Regesto 5. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 312. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien. nostro Urbis Vicario, & Dilecto Filio Altibrandino Lateranen.; & Jacobo de Canis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe prædicta Canonicis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1326.

Proventuum Altariaratus collectionem aliis, qui censum persolvant, concedi posse permittit.

SI, prout tu Frater Episcope nos per tuas litteras consultasti, pro nostræ Cameræ commodo magis expedire videritis arrendare seu ad firmam dare (a) jura omnia, redditus & proventus ac obventiones Altarariatus seu helemosinariæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quam quod illa per nos colligi facere seu levari; nos in hac parte gerentes de vestræ circumspectionis industria fiduciam in Domino specialem, arrendandi seu ad hujusmodi firmam dandi nostro & præfatæ nostræ Cameræ nomine jura, redditus, & proventus, ac obventiones hujusmodi, salvis semper & retentis pro nobis & ipsa Camera ymaginibus seu statuis argenteis & aliis quæ de Altarariatu seu helemosinaria hujusmodi retineri sunt solita; plenam & liberam hac vice vobis concedimus tenore præsentium facultatem. Volumus autem quod de quantitate pecuniæ, pro qua arrendatio seu ad firmam datio fiet hujusmodi, an seu quibus personis, pro quanto tempore, ac sub qua etiam cautione illam contingerit fieri, per vestras patentes litteras vel Instrumentum publicum nos plenarie informetis.

Excipit tamen aliquot oblationes.

De his quæ fieri continget, Pontifex certior fiat.

Datum Avenioni xiv. Kalendas Julii, Anno Decimo.

De Proventuum Altariatus Vaticani Templi reddenda ratione se ad Viterbiensem Episcopum literas dare, significat Pandulpho de Sabellis, cui ob impensum Rectori Patrimonii B. Petri in Tuscia, favorem, laudes tribuit & gratias refert.

Ex Regesto VI. Epist. Secret. Joannis XXII. Ep. 10. fol. 2. Apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Pandulpho de Sabellis, Notario nostro; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1326.

Pandulphi diligentiam super Altariaratus negocio commendat.

DEvotionis tuæ missas novissime litteras solitæ benignitatis affectu recepimus, & earum intelleximus seriem diligenter, tuæ diligentiæ studium circa ea, quæ in ipsis continentur litteris, adhibitum multipliciter in Domino commendantes. Et ecce, Fili, quod super audiendis rationibus de proventibus Altarariatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe pro præterito tempore jam perceptis, & aliis quæ tua petivit prudentia, super hiis Venerabili Fratri nostro Angelo Episcopo Viterbien. nostro in Urbe Vicario, & tibi litteras dirigimus opportunas. Super auxilio vero & favore, per te ac tuos Dilecto Filio Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia impensis, & quæ impendere strenue, sicut idem Rector nobis insinuare studuit, non desistis; devotionis tuæ promptitudinem, quam ad nos & Romanam Ecclesiam te gerere patenter operum exhibitione demonstras, multæ laudis & commendationis præconiis attollimus, & actionibus uberibus prosequimur gratiarum.

Eidem gratias refert, quod Rectori Patrimonii favore et auxilio præsto fuerit.

Datum Avenioni decimoctavo Kalendas Januarii, Anno Undecimo.

Quoad

(a) Nempe ad censum sive redditum annuum dare.

(a) Ut

Quoad Proventus Altariatus Vaticanæ Basilicæ id præcipit, ut diligens rerum & Bonorum quorumdam antehac perceptorum ratio habeatur; reliqua, certis adhibitis cautelis, accipiantur.

Ex Regesto VI. Epist. Secret. Joannis XXII. Epist. 1. fol. 1. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien. nostro in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Pandulpho de Sabellis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1326. *Administros Proventuum Altariatus Basilicæ in ratione reddenda incuriosos,*

CUM nonnulla bona & res de proventibus Altariatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, de quibus rationes non fuerunt hactenus redditæ, sicut accepimus, pro præteritis temporibus sint percepta; Nos volentes nostris & ipsius Basilicæ providere indemnitatibus super hiis, ac de vestræ circumspectionis industria plenam in Domino fiduciam obtinentes, discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus de bonis & rebus hujusmodi, de quibus aliquæ summæ pecuniæ in Archivo dictæ Basilicæ repositæ, ut intelleximus, conservantur, a quibuscumque administratoribus & collectoribus bonorum & rerum hujusmodi rationes audire legitimas, ipsasque fideliter examinare, ac reliqua nostro nomine recipere, & de receptis exinde quoslibet ea vobis assignantes quitare & absolvere procuretis, inde fieri duo consimilia Instrumenta publica facientes, quorum altero penes assignantes ipsos dimisso, reliquum ad nostram mittere Cameram ipsamque certificare super prædictis plenarie studeatis. *Audiri mandat, ac negocio discusso, absolvi posse concedit.*

Datum Avenioni xv. Kalendas Januarii, Anno XI.

Angelo Episcopo Viterbiensi, & Philippo de Camberlaco Vaticanæ Basilicæ Canonico demandat, ut de certis criminibus, quæ a nonnullis Pœnitentiariis perpetrata dicebantur; sedulo inquirant, sibique referant.

Ex Regest. Epist. Secretior. VI. Joannis XXII. Epist. 7. fol. 1. Apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien., & Dilecto Filio Philippo de Camberlaco Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1326. aut 1327. *Graviora eorum crimina, qui criminibus extirpandis vacare debent.*

QUamvis excessibus personarum Ecclesiasticarum, per quas mandatorum observantia debet honorari, præcipue provocemur; excessus tamen illorum per quos essent alii a suis excessivis actibus, & erroribus retrahendi, nos acrius anxiant & conturbant. Sane nuper perduxit ad nostri Apostolatus auditum rumor implacidus & infestus, quod aliqui Pœnitentiarii nostri residentes in Urbe, qui hoc zelo fervere deberent, ut peccatorum sordes juxta potestatem sibi traditam manibus mundis diluerent, habendo præ oculis solum Deum; ad illicita & inconsulta dilapsi, nonnullos qui hæreticis & rebellibus partium Italiæ contra processus nostros adversus tales hæreticos adhærendo, excommunicationis & alias spirituales pœnas & sententias in eisdem contentas processibus incurrerunt, ab eisdem pœnis & sententiis, quarum absolutio soli Romano Pontifici specialiter est retenta, de facto, cum nulla sint super hoc potestate suffulti; nec non usurarios & concubinarios manifestos, forma Ecclesiæ prætermissa, & quosdam alios a pœna & a culpa, ut suis fatuis verbis & præsumptuosis utamur, absolverunt hactenus & absolvere in suarum & illorum animarum dispendium, se claves habere Paradisi & Inferni, temerariis jactantes ausibus moliuntur; nihilominus ad quæstus execrandos & illicitos, tam per se quam per alios, quos sibi substituisse in Pœnitentiariæ Officio propria temeritate dicuntur, extendendo damnabiliter & impudice, respersi cæcitate avaritiæ, sicut asseritur, manus suas. Nos autem præmissa sic execrabilia & horrenda nolentes, si eis

Dolet quod ex Pœnitentiariis aliqui Hæreticorum partes sequantur.

Dolet etiam de abusu Clavium in foro Sacramentali.

Pontifex certior fieri vult, ut malis occurrat.

si eis suffragetur veritas, relinquere conniventibus oculis incorrecta, discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos vel alter vestrum super prædictis & ea tangentibus, simpliciter, de plano, & summarie more, sublato dispendio, & solerti adhibita diligentia informantes, informationem ipsam & quicquid de præmissis repereritis, nobis per scripturam publicam, quam inde fieri volumus, referre fideliter & celeriter, ut per nos de celeri & opportuno in hac parte provideri possit remedio, studeatis; Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Datum Avenioni ...., Anno Undecimo.

Nonnullos, qui Fontanellæ ac Trebariæ Alpibus ad Vaticanam Basilicam & Romanam Ecclesiam spectantibus damna intulerant, atque anathematis sententiam propterea subierant; ab eadem, certis præscriptis legibus, absolvi demandat.

Ex Regest. Epist. com. Ann. XI. Parte II. Epist. 1840. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Amelio Episcopo Castren., Marchiæ Anconitanæ Rectori; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1327.

Quamplures excommunicationis pœnam incurrunt, ob damna in Silvas Ecclesiæ Romanæ ac Vaticanæ Basilicæ subjectos illata.

SIgnificarunt Nobis dilecti Filii Commune Burgi Sancti Sepulchri Civitatis Castelli Diœcesis, quod nonnulli tam de Communi quam de Diœcesi supradictis incidendo arbores, ac emendo, & extrahendo lignamina de Fontanellæ & Trebariæ Alpibus ad Basilicam Principis Apostolorum de Urbe, & Romanam Ecclesiam immediate spectantibus, ac super præmissis dantes consilium auxilium vel favorem, excommunicationis sententias per nos ac Romanos Pontifices Prædecessores nostros in incisores, emptores, & extractores hujusmodi ac prædictos alios promulgatas, incurrisse noscuntur. Quare nobis iidem Commune humiliter supplicarunt, ut providere prædictis qui hujusmodi sententias, ut prædicitur, incurrerunt, super hoc de opportunæ absolutionis beneficio dignaremur. Nos igitur eorum animarum saluti paterna solicitudine in hac parte consulere intendentes, Fraternitati tuæ præsentium auctoritate committimus & mandamus, quatenus omnes & singulos supradictos tam vivos quam mortuos, qui hujusmodi excommunicationis sententias propter præmissa vel præmissorum aliquod, ut præmittitur, incurrerunt; dummodo viventes huiusmodi a prædictis sententiis petierint humiliter se absolvi, & in mortuis antedictis signa contritionis & pœnitentiæ apparuerint ante mortem, prius tamen per eosdem viventes & eorum singulos ac dictorum defunctorum heredes super præmissis juxta delinquentis excessum Dilecto Filio Thesaurario nostro in præfata Marchia congrua satisfactione impensa; ab hujusmodi excommunicationis sententiis juxta formam Ecclesiæ, auctoritate nostra absolvas, injungens eis pœnitentiam salutarem & alia, quæ de jure fuerint injungenda.

Pontifex absolutionis beneficium concedit;

Modo pœnas subeant pro mensura criminis imponendas.

Datum Avenioni Quarto Kalendas Junii, Anno Undecimo.

Angelo Frayapano & aliis Vaticanæ Basilicæ Canonicis, datis ad eorum singulos specialibus literis, gratulatur, quod Ludovici Bavari communionem devitarint; ac Interdictum, cui Roma ipsa supposita fuerat, observandum studuerint: ad infringendam perditissimi Hominis tyrannidem, præmiis propositis eosdem hortatur.

Ex Reg. 6. Ep. Secret. Joannis XXII. sub An. XII. fol. 116. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Angelo Frayapano, Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1327.

Canonicum Frajapanum, qui Ludovico Bavaro non adhæserat, commendat.

DE te, Fili, lætanter audivimus, quod tanquam vir prudens, timoratus & justus ultionem Divinam ac nostram & Ecclesiæ Romanæ indignationem effugiens & devitans, tuumque statum prudenter illæsum conservare procurans, illius iniquitatis & perditionis Filii, Ludovici de Bavaria, Dei & Ecclesiæ Sanctæ suæ, fideique Catholicæ

licæ hostis & persecutoris atrocissimi, ac jure, si quod sibi ex electione discordi (*a*) quæ de ipso celebrata fuisse dicebatur, ad Regnum Romanum vel Imperium competebat, justo privati judicio, & de hæresi sententialiter & publice condemnati, qui suis nefandis gressibus Urbem polluere hiis diebus damnabili temeritate præsumpsit, contagionem pestiferam declinasti hactenus & declinas; & ut observetur interdictum, cui propter præsentiam & tyrannidem dicti hæretici subjacere Urbs ipsa, quod dolose referimus, noscitur (*b*), operosæ solicitudinis adhibere studium non omittis: super quibus Deo, nobis & ipsi Ecclesiæ gratis admodum & acceptis tuam circumspectam providentiam plurimum in Domino commendantes, eam attentius exhortamur, quatenus consideranter attendens, quod hoc famæ tuæ crebrescit gloria, Deoque offertur sacrificium obedientiæ victima melioris, ut præmissis sic constanter & intrepide, spem

Multa Fra-[...]apani solicitu-[...]o, ut interdi-[...]tum Romæ [...]rvetur.

Hortatur il-[...]m Pontifex, [...] in posterum [...]arem constan-

ponens in Domino, qui nequissimi hominis qui se adversus Dei scientiam & potentiam extollit, suorumque sequacium elata confringet cornua, eorumque ad nihilum potentiam rediget, confringere non postponas; quod præter præmium, retributionis mercedem quam inde mereberis, nostram & ejusdem gratiam uberius assequaris.

tiam fidemque servet illibatam.

Datum Avenioni iv. Kalendas Decembris, Anno XII.

Ejusdem plane tenoris sunt literæ ad singulos Canonicorum, hic recensitos, nimirum: Paulum de Comite, Ursum de Filiis Ursi, Jacobum Anibaldi, Ursum de Anguilaria, Neapoleonem de Ursinis, Stephanum de Insula, Bobum Joannis Boben., Alberuccium Joannis Boben., Nicolaum de Tholdargar., Laurentium de Tracosis, Marinum de Anan., Rizardum Ricardi, Petrum Thosect., Joannem de Flajan., Joannem Cinchii, Joannem Arlocti, Stephanum de Benedictin., Joanni de Frayapan.

An expediat, pecuniam Vaticani Templi Fabricæ addicendam in Æde sacra tuto asservari, Episcopo Viterbiensi & Philippo Cambarlhaco decernendum committit.

Ex Regest. VI. Ep. Secret. Joannis XXII. sub Anno XII. fol. 113. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbiensi nostro in spiritualibus Urbis Vicario, & Dilecto Filio Philippo de Cambarlhaco Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1327.

FIde digna relatione percepta, quod utilitati Fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe plurimum expediret, quod pecuniæ, quas deputari vel assignari contigerit, in aliqua æde sacra sub tribus clavibus per personas aliquas fide ac facultatibus idoneas conserventur fideliter; cum exinde poterint haberi pro dicta Fabrica melius & liberius, cum oportunum existeret, quam alias dispensandæ; discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos qui de hiis habere potestis, docente magistra rerum experientia, notitiam pleniorem, quod utilius & melius pro dicta fabrica cognoveritis, eligatis ac etiam ordinetis; nos reddituri clare, particulariter, & distincte de prædictis omnibus certiores.

Datum Avenioni Quinto Idus Decembris, Anno Duodecimo.

Episcopo

(*a*) Ut enim narrat Ptolomæus Lucensis lib. 24. cap. 41. Electores inter se divisi, alii Ludovicum Bavariæ Ducem, alii Fridericum Ducem Austriæ, Romanorum Regem crearunt; *factaque est inter eos gravis & longa concertatio usque ad strages hominum.*

(*b*) Ludovico Bavaro Urbem ingresso, eos qui ex Clero & religiosis Ordinibus prudentia & sanctitate præstabant, in fugam sese convertisse; Sacratissimam Veronicam, ne a Schismaticis & hæreticis indigne conspiceretur, a Basilicæ Vaticanæ Canonico pie absconditam; inditumque Sacrorum institium, ex Joanne Villano, aliisque auctoribus refert Odor. Raynaldus ad ann. Christi 1328. num. 2.

Episcopo Viterbiensi & Philippo Cambarlhaco facultatem impertitur, ut Ecclesiæ censuris urgere valeant debitores Fabricæ Vaticani Templi.

Ex Regesto VI. Epist. Secret. Joannis XXII. sub Anno XII. fol. 113. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbiensi nostro in spiritualibus Urbis Vicario, & Dilecto Filio Philippo de Cambarlhaco Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1327. UT quoscumque mercatores & personas alias ad observandum pacta vobiscum seu cum altero vestrum aut aliis quibuscumque habita, ratione seu nomine Fabricæ vel reparationis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; necnon & ad solvendum quascumque pecunias pro dicta Fabrica deputatas, ad quas solvendas eos teneri noveritis, per Censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compellere licite valeatis, vobis plenam concedimus tenore præsentium facultatem.

Datum Avenioni Quinto Idus Decembris, Anno Duodecimo.

Quasdam Episcopo Viterbiensi literas mittit, tum Abbatibus Monasteriorum Urbis, tum Vaticanæ Lateranensis, & Liberianæ Basilicarum Canonicis ac Nobilibus Urbis tradendas.

Ex Reg. 6. Epist. Secret. Joannis XXII. sub ann. XII. fol. 117. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien., in spiritualibus Urbis Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1328. DIlectis Filiis de Urbe ac per Urbem Monasteriorum Abbatibus, necnon Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ac Lateranen., & Sanctæ Mariæ Majoris Ecclesiarum de Urbe nonnullis Canonicis, ac Urbis ejusdem Nobilibus, videlicet singulis per singulas litteras clausas scribimus juxta formam, quam Cedula continet præsentibus interclusa. Quas quidem litteras eis quibus nunc diriguntur præsentare per te vel alium, prout expedire videris, non postponas. Ceterum tibi ac .... Urbis prædictæ alias nostras patentes litteras ordinamus, quas Clero prædicto publicare & consignare studeas, prout cognoveris oportunum; rescripturus nobis quicquid egeris super hiis, & alia quæ tibi occurrerint rescribenda.

Datum Avenioni Non. Martii, Anno Duodecimo.

Joanni Sancti Theodori Diacono Cardinali demandat, ut de medietatis Casalis Hortorum Græcorum nuncupati venditione a Capitulo Vaticano habita inquirat, & quod justum fuerit, decernat.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. An. XIII. Part. III. Epist. 2741. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Joanni Sancti Theodori Diacono Cardinali, Apostolicæ Sedis Legato; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1329. *Canonicorum Basilicæ Vaticanæ ex illicita Bonorum venditione reatus.* EXposuit nobis Dilectus Filius noster Neapoleo Sancti Adriani Diaconus Cardinalis, Archipresbyter Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod Dilecti Filii Capitulum ejusdem Basilicæ ad propria commoda inhiantes, medietatem Casalis quod dicitur Ortorum Græcorum, in Districtu ejusdem Urbis constituti, boni & magni redditus, emptam

emptam per ipsum Neapoleonem & alios coexecutores Testamenti bonæ memoriæ Francisci Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconi Cardinalis de pecunia dicti Francisci relicta per eum ad arbitrium dictorum executorum in pios usus expendenda ad opus dictæ Basilicæ pro Anniversario in ea pro anima dicti Cardinalis defuncti annis singulis faciendo, etiam sine ipsius Neapoleonis ac dilecti Filii Pauli de Comite Præpositi Ecclesiæ Nivellen. Leodien. Dioecesf. ejusdem Neapoleonis in Basilica prædicta Vicarii conscientia & consensu pro dicta quantitate pecuniæ de facto alienarunt & etiam vendiderunt, ipsamque pecuniam singulæ Personæ de dicta Basilica singulariter pro rata in utilitatem propriam converterunt. Quare præfatus Neapoleo nobis humiliter supplicavit, ut ad statum ejusdem Basilicæ proximis præteritis temporibus multipliciter desolatum, paternæ pietatis oculos convertentes, alienationem & venditionem hujusmodi revocare, dictosque Capitulum ad restituendum pretium, quod ex prædicta medietate ut præmittitur receperunt, compelli, ac eos pro tantæ temeritatis excessu juxta sanctiones Canonicas puniri facere auctoritate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui dictam Basilicam brachiis specialis affectionis & caritatis amplectimur, volentes indemnitati ejusdem salubriter præcavere, ipsius Neapoleonis supplicationibus inclinati, discretioni tuæ de qua in hiis & aliis fiduciam in Domino gerimus specialem, per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vocatis qui fuerint vocandi, facias super præmissis auctoritate Apostolica simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii quod justitia suadebit; Contradictores per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem qui fuerint nominati si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, Censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere: Non obstante si præfatis Capitulo, vel quibusvis aliis communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Gravior item culpa, quod pecuniam ex venditione collectam, sibi vindicaverint.

Pontifex, causam expendi, ac summario judicio definiri decernit.

Datum Avenioni X. Kalendas Septembris, Anno Tertio Decimo.

Ex iis quæ sibi reservaverat Joannis de Unzola bonis mobilibus nonnulla elargitur Vaticano S. Petri Templo, in ejus Fabricam impendenda.

Ex Autogr. in Basilicæ nostræ Tabulario Caps. 3. Fasc. 7. (a).

Johannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1330.

CUM nos dudum ex certis rationabilibus causis, quæ ad hoc nostrum animum induxerunt, omnia bona mobilia, quæ fuerunt quondam Joannis de Unzola Altararii Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ubicumque & in quibuscumque rebus consisterent, dispositioni nostræ duxerimus specialiter reservanda, districtius inhibentes ne aliquis de dictis bonis se intromittere, aut sine nostra vel Cameræ nostræ licentia disponere præsumeret quoquomodo; ac de bonis eisdem sexcenti & quadraginta floreni auri, necnon libri juris Canonici & civilis, ac una Biblia, tres Cupæ de Argento & unus Calix, quorum librorum, Cuparum, & Calicis valor in universo ducentorum florenorum auri summam non excedit, apud vos, Filii Capitulum, depositi nomine nostro existant: Nos ad Basilicam ipsam præcipuum gerentes devotionis affectum, ac propterea volentes ipsam favoribus prosequi oportunis, florenorum summam, ac libros, Cupas & Calicem prædictos, salvo jure cujuslibet alieno, operi dictæ Basilicæ præsentium tenore concedimus & donamus; volentes nihilominus, quod floreni, libri, Cupæ, & Calix præfati aliquibus honestis viris in eadem Urbe nostro nomine assignentur, per eos fideliter in usus Fabricæ dictæ Basilicæ expendendi. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis, donationis & dispositionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Pecuniam ex Altararii hereditate collectam Pontifex Basilicæ donat.

Jubet pecuniam in opus fabricæ impendi.

Datum Avenioni VI. Id. Januarii, Pontificatus nostri Anno Quartodecimo.

Populo

(a) Exesi hujusce Autographi loca quæpiam supplenda curavimus ex Regesto VII. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 205. apud Archivum Apostol. Vatic.

(a) Lo-

Populo Romano per Nuncios Bobonem de Bovescis & Jacobum de Anibaldis Vaticanæ Basilicæ Canonicos petenti culparum veniam, hanc certis quibusdam legibus elargitur.

Ex Regesto Epist. Secret. VII. Annor. XIII. & XIV. Joannis XXII. fol. 205. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Communi & Universitati ac Populo Urbis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1330.

Singularis Ecclesiæ pietas in peccatores qui crimina detestantur.

COpiosa Sacrosanctæ Ecclesiæ Matris Universorum Fidelium caritas adeo intensæ dilectionis fervore prosequimur, filiosque ipsius (a) eam provocaverint injuriis & offensis, dum contritis & humiliatis cordibus sinum ejus student repetere, rigore justitiæ sicut in Deo expedire conspicit, oleo temperato misericordiæ, nescit eis suæ clementiæ ubera denegare. Sane Dilecti Filii Bobo de Bovescis, & Jacobus de Anibaldis Principis, ac Philippus Candulphi duodecim Apostolorum Basilicarum de Urbe Canonici, Sindici, Ambaxiatores & Nuncii vestri auctoritate & decreto Consilii vestri ad hoc coadunati & congregati, necnon Dilectorum Filiorum nobilium Virorum Bertuldi Comitis Palatini, & Bertuldi Poncelli quondam Mathæi de Filiis Ursi Vicariorum Carissimi in Christo Filii nostri Roberti Regis Siciliæ Illustris vice nostra Urbis Senatoris prædictæ ad omnia infrascripta ordinati & electi, sicut ex tenore cujusdam Instrumenti publici manu Dilecti Filii Poncelleti Jacobi Joannis publici auctoritate Apostolica Notarii, ut prima facie apparebat confecti, ac coram nobis & Fratribus nostris in Consistorio exhibiti & retenti penes nos, in nostra & eorumdem Fratrum præsentia constituti, vestro & Senatus Urbis prædictæ sindicario nomine, sua mera spontanea & libera voluntate recognoverunt, dixerunt, & asseruerunt, quod vos & Urbs prædicta tanquam Romanæ peculiares Filii Ecclesiæ, quæ aliarum Ecclesiarum Caput & Magistra esse dinoscitur, eo amplius & specialius estis & esse debetis ad tuitionem & defensionem, necnon devotionem, reverentiam, obedientiam, & mandata nostra & ipsius Ecclesiæ, successorumque nostrorum parati & prompti, quam aliæ Urbes & Civitates, ceterique Populi hujusmodi Mundi, quo per eandem Ecclesiam ac nos, nostrosque prædecessores Romanos Pontifices existere noscimini majoribus honoribus, excellentiis & beneficiis insigniti; quodque ad nos, quamdiu vixerimus, & nullum alium nisi de mandato & voluntate nostris, spectat Dominium dictæ Urbis; adjicientes præfati sindici, quod quanto magis nobis, qui Urbem præfatam in promotionibus Personarum ipsius & aliis munificentiis specialiter honoravimus, ac eidem Romanæ Ecclesiæ fore noscimini fortius obligati, tanto gravius contra nos & ipsam Ecclesiam errando & delinquendo peccastis, cum illum damnatum hæreticum Ludovicum de Bavaria (b), nostrum & Ecclesiæ supradictæ, Fideique Catholicæ atrocem persecutorem & hostem, suosque sequaces & complices in Urbe recepistis prædicta, ipsumque Ludovicum tamquam Imperatorem coronari, ac Petrum de Corbario (c) hæresiarcham & scismaticum in Antipapam eligi permisistis ibidem, & quamplures ex vobis eundem Petrum de Corbario, qui se faciebat Nicolaum Papam ausu nefandissimo nominari, honorare, sibique ut Papæ exhibere reverentiam præsumpsistis, præfato Ludovico & Petro hæreticis & scismaticis, ac suorum & cujuslibet ipsorum sequacibus, complicibus & fautoribus adhærendo nihilominus, ac consilium, auxilium & favorem præstando: Qui quidem Ludovicus & Petrus, eorumque complices & sequaces, vobis patientibus, in eadem Urbe diversos horrendos excessus & enormes contra nos & Sanctam Dei Ecclesiam, Fidemque Catholicam commiserunt. Ad hæc recognoverunt dicti Ambaxiatores & Sindici vestro quo supra nomine, & confessi fuerunt ulterius, quod vos dicto Ludovico Hæretico de facto, cum de jure non possetis, Senatum & dominium Urbis ad certum tempus concessistis, nec dictum Petrum de Cor-

Romanus Populus, ac Senatoris Urbis Vicarii, per Nuncios ad Pontificem missos veniam exorant.

Crimen fatentur eo detestabilius, quo majora in Urbem ac Populum a Summo Pontifice collata fuere beneficia.

Romanus Populus Ludovico Bavaro, ac Petro de Corbario favet:

Ludovico Urbis dominium concedit:

(a) Locus certe mendosus, quem satius esse duximus ita fideliter exhibere, quam conjectando restituere.

(b) De quo in superiori Bulla edita 4. Kalendas Decembris Anno XII.

(c) Petrum Raynalducii de Corbario, oppido Diœcesis Reatinæ, Ordinis Fratrum Minorum, Pseudopontificem a Ludovico Bavaro constitutum commemorant Eccles. Annalium Scriptores. Adeundi Odoric. Raynaldus ad an. 1328. num. 42. & 43., Spondan. num. 2. & 6. ad eumdem annum, aliique.

(a) Quem

de Corbario Papam esse, quinimmo potius Apostaticum, scismaticum, & damnatum, sed per quondam Jacobum dictum Sciaram de Columna qui tunc sua tiramnide vos premebat, ac sequaces suos, expulsis tunc de Urbe præfata quasi omnibus nostris & memorati Regis fidelibus, & juramento per dictum Jacobum Sciaram præstito quod nullo modo prædictum Ludovicum Urbem præfatam intrare permitteret, in præmissis & circa ea decepti & circumventi multipliciter extitistis. Clerus etiam dictæ Urbis per Joannem dicti Jacobi Sciarræ Filium, & Marsilium de Padua (*a*) hæreticum ad eligendum certos Clericos Urbis ejusdem pro bono statu, sicut fingebant, ipsius, fraudulenter & deceptorie fuit inductus; quos quidem Clericos præfati Joannes & Marsilius procurarunt electioni dicti Petri de Corbario in Antipapam & Apostaticum consentire. Deinde vero præfati Sindici quibusdam clausis nobis directis litteris, necnon certis capitulis præmissa tangentibus præsentatis & lectis ibidem etiam coram nobis, asserentes vestro nomine vos de prædictis & aliis commissis in Urbe præfata contra nos & eandem Ecclesiam dolere plurimum ac etiam pœnitere, Nobis humiliter supplicarunt, ut nos non attendentes delictorum vestrorum enormitatem & magnitudinem, sed sequentes potius divinæ miserationis exemplum, vobis aperire sinum pietatis & misericordiæ dignaremur; vos ad nostram & ejusdem Ecclesiæ gratiam admittendo, ac providendo vobis ac personis singularibus dictæ Urbis & Districtus ejusdem de absolutionis beneficio ab omnibus pœnis & sententiis, quas propter præmissos excessus, & dependentibus ab ipsis, quomodolibet incurristis, ac abolendo a vobis omnem infamiæ maculam sive notam ex præmissis obortam, vosque restituendo in integrum ad status, privilegia, honores, bona & famam, & interdictum cui Urbs cum suo Districtu subjaceret, propterea relaxando; offerentes nobis prædicti Sindici Sindicario vestro nomine, ac etiam promittentes, quod vos ac Urbem prædictam, ejusque Districtum sub obedientia, servitio & honore nostris & ejusdem Ecclesiæ Romanæ, dictique Regis Siciliæ cui per nos prædictæ Urbis regimen est commissum, tenebitis & custodietis tam contra præfatum Ludovicum de Bavaria suosque complices, sequaces & fautores, quam quosvis alios nostros & ejusdem Ecclesiæ Romanæ, dictique Regis infideles, adversarios, rebelles & hostes; quodque recipietis humiliter & complere curabitis efficaciter omnem pœnitentiam sive pœnam personalem, pecuniariam & realem, quam vobis & vestrum singulis pro præmissis & ea tangentibus imponendam duxerimus vel etiam infligendam; & ne videamini gestis & factis dictorum hæreticorum & scismaticorum ex proposito consensisse, nec modo aliquo consentire, mox ibidem præfati Sindici vestro Sindicario nomine, Privilegiis, concessionibus, gratiis, dominiis, gestis omnibus & singulis, factis, habitis, & concessis quomodocumque & qualitercumque per dictos Ludovicum & Petrum, hæreticos & scismaticos, vel alterum eorundem, licet nulla sint, utpote ab hæreticis & scismaticis, & illis qui non habebant potestatem præmissa concedendi, præsumptis renuntiaverunt expresse, necnon promissiones, obligationes, confœderationes, concessiones & pacta & quasvis colligationes, pactiones, societates & ligas per vos cum memoratis Ludovico & Petro, vel altero eorundem, quoquomodo facta & inita revocaverunt nomine vestro & Senatus prædictorum, cassaverunt, annullaverunt & irritaverunt, quantum in eis erat, ac ea pro cassis, nullis & irritis habuerunt, quæ nos etiam sub quibuscumque modis, formis, conditionibus facta & inita, etiamsi juramentorum præstatione, pœnarum adjectione, vel aliis quibuscumque firmitatibus vallata fuissent, nulla, cassa, irrita & vacua fuisse ac esse decernimus, & quatenus processerunt de facto, utpote cum hæreticis & scismaticis in summi Regis offensam temere præsumpta, cassamus, irritamus, anullamus & omnino juribus vacuamus; decernentes ad eorum observationem, vos & quosvis alios aliquatenus non teneri. Subsequenter autem nos, præmissis propositis, recognitis factis, & supplicatis per supradictos Ambaxiatores & Sindicos vestro nomine coram nobis & eisdem Fratribus, sicut superius exprimitur, plenius intellectis, vobiscum quos velut nostros & memoratæ Romanæ Ecclesiæ peculiares filios in nostra & ipsius Ecclesiæ sincera devotione & obedientia constanter & immobiliter de cetero permansuros confidimus, volentes super prædictis agere gratiose, vos & Urbem ipsam cum suo Districtu ad nostram & ipsius Ecclesiæ gratiam & reconciliationem sub forma quæ sequitur, duximus admittendos. Prælibati namque vestri Ambaxiatores & Nuncii in Consi-

Clerus item Urbis in electione Pseudopontificis deceptus.

Nuncii veniam petunt atque ut a pœnis, infamia & Interdicto Populus Romanus eximatur, enixe rogant.

Obedientiam erga Pontificem atque Ecclesiam contra Ludovici Bavari molimina pollicentur.

Pœnas a Pontifice imponendas acceptant.

Pacta ac fœdera cum Ludovico ac Pseudopontifice inita revocant ac execrantur.

Pontifex Populum ac Urbem in gratiam recipit.

(*a*) Quem una cum Joanne Janduno Perusino sibi mancipavit Ludovicus Bavarus, ut Pontificem Opt. Max. Joannem XXI. al. XXII. a quo fuerat omni prorsus Imperii jure privatus, calumniis laceraret. Marsilii Patavini, & Joannis Janduni errores numerat ac proscribit idem summus Antistes peculiari Constitutione apud Raynaldum ad an. 1327. num. 27. percurrenda.

(*a*) Con-

Consistorio ibidem coram nobis & dictis Fratribus humiliter & devote flexis genibus existentes, nomine ac vice vestris & Vicariorum prædictorum & quarumlibet Personarum singularium dictæ Urbis, ejusque Districtus, ad Sancta Dei Euangelia corporaliter libro tacto, in animas vestras & Vicariorum & singularum Personarum prædictarum juraverunt omnia & singula Capitula infrascripta, eis lecta ibidem per Dilectum Filium nostrum Anibaldum tituli Sancti Laurentii in Lucina Presbyterum Cardinalem plene, intelligibiliter, ac etiam sigillatim. Primo siquidem dicti Procuratores & Sindici vestro nomine & pro vobis confessi fuerunt ibidem, vos tenuisse & tenere, cordeque credere & confiteri ore Fidem catholicam, quam Sancta Mater Ecclesia tenet, confitetur & docet: Item quod credidistis & creditis, quod ad Imperatorem nequaquam pertinet Papam deponere & alium ordinare, sed hoc fore hæreticum & hæresim damnatam per Ecclesiam, quam vos damnatis, & juste reputatis damnatam: Item quod nec ad vos, nec Clerum Urbis prædictæ, nec ad aliquem vestrum per vos seu cum Imperatore Summi Pontificis electio pertinet, sed ad cœtum & Collegium Cardinalium præfatæ Ecclesiæ Romanæ dumtaxat: Item quod nec Imperatorem coronare ad vos pertinet quoquomodo: Item quod vos super illatis injuriis, contumaciis, rebellionibus, fautoriis & aliis in Procuratorio seu sindicatu prædicto contentis implicite vel explicite per eosdem Sindicos confessatis & non confessatis, ac ceteris excessibus & delictis, pro quibus pœnas & sententias incurristis ab homine vel a jure; stabitis & parebitis mandatis Ecclesiæ atque nostris: Item quod nobis & successoribus nostris Canonice intrantibus servabitis & tenebitis fidelitatem & obedientiam & reverentiam debitas: Quodque Gentes, Officiales & Nuncios nostros & Ecclesiæ, quos ad Urbem ipsam nos & * aliis vel alii auctoritate nostra duxerimus transmittendos; receptabitis, honorabitis & defendetis pro posse: Item quod cum præfatis Ludovico de Bavaria & Petro de Corbario vel aliis scismaticis & hæreticis seu complicibus & sequacibus eorundem per Ecclesiam denotatis vel denotandis nunquam eritis, nec eis præstabitis directe vel indirecte, publice vel occulte auxilium, consilium, vel favorem; sed in nostra & ejusdem Romanæ Ecclesiæ, successorumque nostrorum canonice intrantium fidelitate, devotione, reverentia, & obedientia constanter perseverabitis, sicut superius continetur; præfatumque Petrum de Corbario, ac ejus Officiales, Ministros, & sequaces per eandem Ecclesiam denotatos vel denotandos, in eadem Urbe, ipsiusque Districtu, vel in Terris, quæ dominio, jurisdictioni & administrationi vestris subiciuntur vel subicientur, non recipietis, nec eis præstabitis quomodolibet auxilium, consilium, vel favorem; sed eos potius persequemini, quousque ad unionem & gratiam Ecclesiæ sint reversi: Item quod nulli obedietis nec adhærebitis ut Imperatori seu administratori Imperii, nisi fuerit primitus per Sedem Apostolicam approbatus: Item quod de Urbe ac Districtu prædictis, ac terris quæ jurisdictioni & administrationi vestris subiciuntur seu subicientur, universos hæreticos ab Ecclesia denotatos vel denotandos expellere ac exterminare curabitis juxta posse; & super hiis etiam Prælatis, & Inquisitoribus hæreticæ pravitatis assistetis auxiliis, consiliis, & favoribus oportunis: Rursus cum prædicto Ludovico de Bavaria & hæreticis aliis damnatis vel damnandis per Ecclesiam, nullam obligationem, conjurationem, conspirationem seu ligam facietis seu inietis; & a factis seu initis, si quæ sint, divertere, recedere, & ab eis resilire quamtocius curabitis cum effectu: Item quod Universos Clericos vel Laicos, qui Beneficia vel Officia Ecclesiastica seu mundana sub nomine seu titulo dictorum Ludovici & Petri hæreticorum & scismaticorum vel alterius eorundem, aut cujuscumque ab ipsis vel eorum altero auctoritatem vel potestatem se habere dicentis, quomodolibet occuparunt in Terris vel locis, ubi potestatem habetis vel habebitis, quod dicta Beneficia & Officia realiter & cum effectu dimittant, pro viribus studebitis cohercere: Item quod nullo titulo honoris vel administrationis per eosdem Ludovicum & Petrum vel eorum alterum vobis sub quacunque forma verborum concesso utemini, sed illum dimittetis, & ex nunc dicti Procuratores & Sindici vestro nomine pure ac simpliciter dimiserunt, sive sit titulus officii, beneficii, administrationis vel dominii cujuscumque: Item quod Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Priores, Præpositos, Decanos, Archidiaconos, Archipresbyteros, Presbyteros, Clericos Regulares & seculares, & alias Ecclesiasticas Personas gratiam & communionem Apostolicæ Sedis habentes omnibus bonis suis, libertatibus, redditibus & proventibus, juribus & obventionibus in Urbe ac Districtu prædictis consistentibus plene permittetis gaudere, nec ipsos impedietis super hiis, nec impedientibus præstabitis auxilium, consilium, vel favorem, directe vel indirecte, publice vel occulte. Quæ quidem omnia & singula in Capitulis supradictis contenta per eosdem Ambaxiatores & Sindicos ut præfertur jurata,

Nuncii, flexis genibus, ad Sancta Dei Euangelia, quæ sequuntur capita Populum Romanum servaturum spondent, ac solemniter jurant.

* Sic

rata; ipsi nomine vestro quo supra promiserunt ibidem solemniter, vos observaturos & efficaciter completuros. Post hæc autem nos juramentis ac promissionibus supradictis receptis, ac eorumdem Ambaxiatorum & Sindicorum devota & humili supplicatione, quam implorando humiliter nostram & ejusdem Sedis misericordiam, ut prædicitur, porrexerunt vestro nomine, præmissisque omnibus aliis, plenius intellectis; quum illius vices in Terris, licet insufficientibus meritis, gerimus, qui cor contritum & humiliatum non despicit sed exaudit, volentes vobis, utique nostris & ejusdem Ecclesiæ Filiis peculiaribus, pietatis & misericordiæ januam aperire, protestato primitus & retento specialiter & expresse, quod ea quæ vos indebite detinetis & detinebatis indebite antea in Terris ejusdem Ecclesiæ Romanæ immediate subjectis, quæcumque sint, illa in restitutionis infrascriptæ gratia includere non intendimus, sed ea potius salva nobis & eidem Romanæ Ecclesiæ retinemus; vos, Commune, Universitatem, & Populum Urbis & Districtus prædictorum, sub modis & conditionibus infrascriptis, ab omnibus & singulis pœnis & sententiis juris & hominis, quas propter prædicta vel aliquod prædictorum incurreritis, quatenus nos & Sedem eandem tangunt & possunt tangere, de dictorum Fratrum consilio, in personas eorundem Procuratorum & Sindicorum absolvimus, ac omnem infamiæ maculam sive notam, quam propterea vel eorum aliquod contraxeritis, amovemus, & totaliter de potestatis plenitudine abolemus, vosque restituimus in integrum ad omnia Privilegia, bona, honores, statum, & famam, præterquam ad ea quæ indebite de juribus & bonis ejusdem Romanæ Ecclesiæ occupastis: Interdictum seu Interdicta quæcumque in Urbe & Districtu prædictis occasione præmissorum apposita penitus amoventes ac etiam relaxantes, ita tamen quod * dictique Vicarii præfati Regis Senatoris, per nos in eadem Urbe,

Populum Romanum a pœnis & censuris absolvit.

Infamia sublata, in pristinos honores restituit.

Interdicto Urbem liberat.

* Deest aliquid.]

ut prædicitur, deputati, seu alii Vicarii, qui ibidem deputabuntur, aliique præsidentes regimini dictæ Urbis per ipsum infra quindecim dies proximos postquam super hoc fueritis & fuerint requisiti, seu præsentes litteræ nostræ vobis & ipsis fuerint præsentatæ, omnia & singula supradicta ratificetis & approbetis vos & ipsi specialiter & expresse, inde confectis Instrumentis publicis seriem litterarum harum continentibus, vestris dictorumque Vicariorum Sigillis munitis, quæ nobis fideliter per illum vel illos, quem vel quos ad hoc deputabimus, transmittantur. Alioquin in easdem pœnas & sententias spirituales & temporales relabi eo ipso vos volumus, & præmissas absolutiones, restitutiones, & relaxationes haberi etiam pro infectis; quodque nihilominus Urbs a prædicto Ecclesiastico Interdicto subjaceat, sicut antea subjacebat: Cui quidem Interdicto, si prædicta ratificare & approbare, ut præfertur, omiseritis, ex tunc Urbem cum suo Districtu supponimus supradictam. Rursus etiam pœnas & sententias spirituales & temporales, de quibus nobis videbitur per vos vel alium seu alios pro præmissis & eorum singulis seu dependentibus ab eisdem imponendi vobis seu infligendi potestatem nobis specialiter reservamus. Quæ omnia & singula gesta & acta superius prædicti Ambaxiatores & Sindici grata & rata vestro nomine quo supra habuerunt ibidem, eaque cum gratiarum actionibus devote ac humiliter acceptantes, omnia prædicta & singula quo supra nomine promiserunt vos inviolabiliter servaturos ac etiam completuros. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ea tamen quæ Nuncii polliciti sunt, a Populo Romano infra certum tempus probanda decernit.

Secus, absolutio irrita cadit, & iterum Urbs Roma subjicitur Interdicto.

Quæ Pontifex decreverat, Nuncii acceptant.

Plenam Bullæ conciliat firmitatem.

Datum Avenioni xv. Kal. Martii, Anno Quartodecimo.

Altararii munus in Vaticana Principis Apostolorum Basilica Philippo de Cambarlhaco ejusdem Ecclesiæ Canonico administrandum committit.

Ex Regesto VIII. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 285. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Philippo de Cambarlhaco, Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1332.

Præcipuus in Basilicam Pontificis amor, ac sollicitudo.

Cupientes Basilicam Principis Apostolorum de Urbe, ad quam inter ceteras Mundi Ecclesias devotionem gerimus præcipuam, sic salubriter dirigi, & cultum debitæ venerationis in ea jugiter exhiberi, quod nihil omnino ibidem reperiatur indecens, per quod offendi divinæ majestatis oculi valeant, vel in mentibus Fidelium

lium ad eam de diversis Mundi partibus frequentia devota confluentium possit scandalum aliquod suboriri, ad horum promotionem libenter convertimus studia mentis nostræ. Gerentes itaque de tuæ circumspectionis & fidelitatis industria fiduciam pleniorem, & sperantes quod per tuam solicitudinem præmissa poterunt in eadem Basilica, suffragante tibi divina gratia, promoveri, tibi custodiam & administrationem Altarariatus ejusdem Basilicæ usque ad nostrum & Apostolicæ Sedis beneplacitum tenore præsentium duximus committendum; faciendi, gerendi & exercendi omnia & singula quæ ad Altarariatus hujusmodi officium pertinent, potestatem tibi plenariam concedentes. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad eandem Basilicam te quamcitius conferens, officium hujusmodi sic solerter & fideliter exercere studeas circa Fabricam ipsius Basilicæ, ac Custodiam Palatii, & Jardinorum Papalium, & alia quæ per illos, qui officium prædictum exercuerunt, hactenus solita sunt fieri, curam sedulam impensurus, quod exinde fidelem rationem reddere valeas, & præter retributionis æternæ præmium, nostram & ejusdem Sedis gratiam uberius assequaris.

Altararium, necessaria auctoritate instructum, designat.

Hortatur, ut fidus ac solers, officium exerceat sibi concreditum.

Datum Avenioni XVI. Kalendas Augusti, Anno Decimosexto.

Quæ de Oblationibus Aræ principis Vaticani Templi comparata fuerant, colligenda jubet, atque in ipsius Basilicæ Fabricam impendenda.

Ex Regesto VIII. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 285. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Philippo de Cambarlhaco Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1332.

DE tuæ circumspectionis industria gerentes in Domino fiduciam specialem, tibi curam & administrationem Altarariatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe per alias nostras certi tenoris litteras usque ad nostrum & Apostolicæ Sedis beneplacitum duximus committendum. Volentes itaque quod ea, quæ de proventibus & oblationibus obvenientibus in Altari Majori ejusdem Basilicæ ad nos spectant, in opus Fabricæ prædictæ Basilicæ ad quam præcipuam devotionem gerimus, expendantur usque ad nostrum beneplacitum & fideliter dispensentur; Discretioni tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus circa collectionem oblationum & proventuum prædictorum, eosque utiliter in opus hujusmodi dispensandum, fidelem diligentiam adhibere procurans; ab omnibus & singulis qui dictos proventus & oblationes hactenus perceperunt, nec de illis nobis vel Cameræ nostræ rationes legitimas reddiderunt, rationes ipsas exigere, audire, & examinare, ac reliqua per te in opus prædictum similiter convertenda cum integritate recipere non postponas; contradictores quoslibet & rebelles, cujuscumque status, ordinis, dignitatis vel conditionis existant, etiamsi Pontificali vel quavis alia dignitate præmineant, ad hoc auctoritate nostra, appellatione postposita, compellendo: Non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem. Volumus autem, quod eos qui tibi residua hujusmodi assignaverint, absolvere valeas plenius & quitare de hiis quæ inde receperis ab eisdem; super quibus necnon rationibus prædictis & aliis, quæ in hac parte quomodolibet egeris vel receperis, Cameram nostram clare, particulariter & distincte procures reddere certiorem.

Proventus quos ex Oblationibus majoris Altaris Pontifex lucratur, in opus fabricæ impendi decernit.

Eos, qui de Oblationum administratione nondum rationem reddidere; compelli jubet,

Dignitate; ac Privilegiis quibuscumque nequaquam obstantibus.

Reddita administrationis ratione, administri absolvantur.

Datum Avenioni XVI. Kal. Augusti, Anno Decimosexto.

Super Oblationibus aræ principi Vaticanæ Basilicæ imponendis antiqua Romanorum Pontificum iura tuetur; hæc subdole violantes, primum inhibitione, tum anathematis pœna coercet.

Ex Regesto VIII. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 285. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Philippo de Cambarlhaco, Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1332. *Oblationum quæ in majori ara Basilicæ offeruntur, certa quædam pars ad Pontificem pertinet.*

INfestæ relationis assertione nuper accepimus, quod licet certæ partes oblationum & proventuum, qui a Fidelibus in Altari Majori Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe offeruntur, ad nos pertineant pleno jure; aliqui tamen cæca ducti cupiditate nos eis fraudare subtili seu fallaci potius ingenio molientes, Fideles ad offerendum venientes ibidem, inducere non verentur ut oblationes ipsas non in Altari prædicto, sed alibi ponant vel offerant, ut exinde nihil ad nos proveniat, sed totum Dilectis Filiis Canonicis ejusdem Basilicæ applicetur. Cum autem talis fraus, quæ in nostrum & Ecclesiæ Romanæ præjudicium, & animarum illorum qui eam committunt salutis dispendium redundare noscatur, non sit toleranda quomodolibet, sed vitanda; Discretioni tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus ex parte nostra inhibitionem in eadem Basilica facias generalem, ut nullus ejusdem Basilicæ Canonicus, vel quivis alius cujuscumque status, ordinis, dignitatis, vel conditionis existat, quemcumque Fidelem ad offerendum in Altari prædicto accedentem seu volentem accedere abinde retrahant, vel eum per se vel alium seu alios, verbo facto vel signo, directe vel indirecte, publice vel occulte, ad ponendum oblationem suam alibi quam in Altari prædicto inducant. Qui vero contrarium attentare præsumpserit, postquam ibidem fuerit inhibitio hujusmodi publicata, excommunicationis sententiæ, a qua donec inde tibi nomine nostro plene satisfecerit, eum absolvi plene nequaquam volumus, subjaceat ipso facto.

Nonnulli iniqua fraude, Oblationes in alio Altari deponendas curant.

Ne tale scelus in posterum committatur Pontifex cavet.

Contra inobedientes, excommunicationis latæ sententiæ pœnam irrogat.

Datum Avenioni XVI. Kalendas Augusti, Anno Decimosexto.

Basilicæ S. Petri Canonicos admonendos jubet, ne quid ex Vaticanis Oblationibus ad Romanum Pontificem spectantibus, plusquam par est, sibi ipsis vindicare audeant.

Ex Regesto VIII. Epist. Secret. Joannis XXII. fol. 285. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Philippo de Cambarlhaco, Canonico Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1332. *In Oblationum divisionibus æquitas omnimoda a Capitulo non servatur.*

AUditui nostri Apostolatus nuper innotuit, quod licet Dilecti Filii Canonici Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe in divisionibus oblationum, quæ obvenerunt in Altari Majori ejusdem Basilicæ modicum quid recipere consueverunt ab antiquo, ab aliquibus tamen citra temporibus propter incuriam seu negligentiam illorum, qui partem Papalem recipiebant ipsarum, nonnulla exinde ultra morem solitum receperunt, & adhuc in nostrum & Ecclesiæ Romanæ præjudicium moliuntur recipere, sicut fertur. Volentes itaque ipsos suis in hac parte juribus manere contentos, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eosdem Canonicos moneas efficaciter & inducas, ut hiis quæ ab antiquo recipere de oblationibus ipsis consueverunt esse contenti; super quibus summarie, simpliciter & de plano, si necesse fuerit te informes; ad alia quæ ad nos, ut præmittitur pertinent, non præsumant extendere manus suas; ipsos ad hoc si opus fuerit, per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita compescendo.

Primævam hac in re consuetudinem servandam decernit.

Datum Avenioni XVI. Kalendas Augusti, Anno XVI.

Hospitium quoddam Vaticano S. Petri Templo adjacens, Philippo de Cambarlhaco ad suæ habitationis usum assignari præcipit.

Ex Regesto Epist. com. Joannis XXII. Anni XVII. parte 1. Epist. de diversis formis 20. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Angelo Episcopo Viterbien. Vicario nostro in Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1332. *Altararius S. Petri, domum Basilicæ proximam petit inhabitandam.*

PEtitio Dilecti Filii Magistri Philippi de Cambarlhaco Altararii Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Legum Doctoris nobis exhibita continebat, quod ipse ratione Officii Altariatus quod in dicta Basilica obtinet, non habet aliquod certum hospitium in quo possit prope dictam Basilicam residere; propterquod nobis humiliter supplicavit, ut hospitium quod juxta locum, qui dicitur Paradisus (a), inter navis & graduum ejusdem Basilicæ Portas consistit, assignari Vicecancellario Sanctæ Romanæ Ecclesiæ alias consuetum, cum nulli possit in eodem hospitio sine speciali mandato nostro jus esse quæsitum, faceremus eidem Philippo ad suæ habitationis usum specialiter assignari. Nos igitur ejusdem Philippi supplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si absque cujuscumque injuria fieri possit, dictum hospitium eidem Magistro Philippo pro habitatione sua facias assignari, amoto exinde quolibet detentore; contradictores per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: Non obstantibus si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum quod interdici suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. *Pontifex annuit.*

Datum Avenioni Idus Septembris, Pontificatus Nostri Anno XVII.

Reparandæ S. Petri Basilicæ negotium urget; redditus ex ejusdem Templi ara principe cum antea collectos tum postea colligendos, eidem operi addici mandat.

Ex Regesto Epist. Secret. Annor. XVII. XVIII. Joannis XXII. fol. 1. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Philippo de Cambarlhaco, Canonico & Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1332. *Pontifex de instauratione Basilicæ solicitus.*

AD Basilicam Principis Apostolorum de Urbe præcipuæ gerentes devotionis affectum, desideriis affectamus intensis, ut reparatio ipsius Fabricæ, pro qua jamdudum scripsisse meminimus prosperetur. Cum itaque tibi, de cujus fidelitate ac circumspectione plenam in Domino fiduciam gerimus, Altarariatus ejusdem Basilicæ officium per alias nostras certi tenoris litteras duxerimus committendum, quoscumque redditus & proventus ad Altare Beati Petri ejusdem Basilicæ provenientes colligendi, necnon de jam receptis temporibus præteritis rationes exigendi & audiendi legitimas, & reliqua recipiendi tibi nihilominus potestate concessa, sicut in eisdem litteris nostris plenius continetur: Nos volentes, omnes proventus prædictos collectos & colligendos usque ad nostrum beneplacitum in eadem Fabrica fideliter dispensari; discretioni tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus Venerabilis Fratris nostri Angeli Episcopi Viterbien. nostri ejusdem Urbis in spiritualibus Vi- *Proventus ex Altari B. Petri colligendos in Fabricæ beneficium dispensari concedit.*

(a) Consulatur quæ adnotavimus pag. 31. not. e.

(a) Huc

bus Vicarii, & aliorum de quibus tibi videbitur, adhibito consilio, dictæ Fabricæ curam gerens, quæ reparanda in eadem Basilica fuerint, fideli & solerti adhibita diligentia facias reparari, proventus & redditus supradictos, & alios qui applicari debent eidem Fabricæ, in ea prudenter & fideliter dispensando; te taliter super hiis habiturus, quod præter perennis mercedis præmium, quod inde mereberis, nostram, & Apostolicæ Sedis uberiorem gratiam consequaris.

Datum Avenioni xvi. Kalendas Octobris, Anno Decimoseptimo.

Conservatores ac Judices amplis facultatibus instructos decernit, qui Fratribus & Hospitali S. Thomæ de Formis bona ac jura sua vindicent atque tueantur (*a*).

Ex Autograph. in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 38. Fasc. 149. (*b*).

Johannes Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Reatin., & Dilectis Filiis Sancti Anastasii de Urbe, & Sancti Laurentii extra muros ejusdem Urbis Monasteriorum Abbatibus; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1333.

Romanis Pontificibus Ecclesiarum incumbit cura.

MIlitanti Ecclesiæ licet immeriti, disponente Domino, præsidentes, circa curam Ecclesiarum & Monasteriorum omnium solertia reddimur indefessa soliciti, ut juxta debitum Pastoralis officii eorum occurramus dispendiis, & profectibus divina cooperante clementia, salubriter intendamus. Sane ex Dilectorum Filiorum Ministri, & Fratrum Hospitalis Sanctorum Thomæ, & Michaelis Archangeli de Formis de Urbe Ordinis Sanctæ Trinitatis, & redemptionis captivorum conquestione percepimus, quod nonnulli Archiepiscopi, Episcopi, ceterique Ecclesiarum Prælati, & Clerici, ac Ecclesiasticæ personæ, tam religiosæ quam etiam sæculares, necnon Duces, Marchiones, Comites, Barones, Nobiles, Milites, & Laici, Communia Civitatum, Universitates Oppidorum, Castrorum, Villarum, & aliorum locorum & aliæ singulares personæ Civitatum, & Dioc., & aliarum partium diversarum occuparunt, & occupari fecerunt Castra, Villas, & alia loca, terras, domos, possessiones, jura, & jurisdictiones, necnon fructus, census, redditus, & proventus, & nonnulla alia bona mobilia, & immobilia, spiritualia & temporalia ad Ministrum, Fratres, & Hospitale prædictos spectantia, & ea detinent indebite occupata, seu ea detinentibus præstant auxilium, consilium, vel favorem; nonnulli etiam Civitatum, & Dioc. ac partium prædictarum, qui nomen Domini in vacuum recipere non formidant, eisdem Ministro, Fratribus, & Hospitali super prædictis Castris, Villis, & aliis locis, terris, domibus, possessionibus, juribus, jurisdictionibus, necnon fructibus, censibus, redditibus, & proventibus eorundem, & quibuscumque aliis bonis mobilibus & immobilibus, spiritualibus & temporalibus, ac rebus aliis ad eosdem Ministrum, Fratres, & Hospitale spectantibus multiplices molestias & injurias inferunt & acturas. Quare dicti Minister, & Fratres nobis humiliter supplicarunt, ut cum eis valde reddatur difficile, pro singulis querelis ad Apostolicam Sedem habere recursum, providere sibi super hoc paterna diligentia curaremus. Nos igitur adversus occupatores, præsumptores, molestatores, & injuriatores hujusmodi illo volentes eis remedio subvenire, per quod ipsorum compescatur temeritas, & aliis aditus committendi similia præcludatur, discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios, etiam si sint extra loca, in quibus deputati estis Conservatores & Judices, præfatis Ministro, & Fratribus efficacis defensionis præsidio assistentes, non permittatis eosdem super hiis, & quibuscunque aliis bonis, & juribus ad Ministrum, Fratres, & Hospitale prædictos spectantibus, ab eisdem vel quibuscumque aliis indebite molestari, vel sibi gravamina seu dampna, vel injurias irrogari; facturi dictis Ministro & Fratribus, cum ab eis aut Procuratore seu Procuratoribus suis, vel eorum aliquo fueritis requisiti, de prædictis, & aliis personis quibuslibet super restitutione dictorum Castrorum, Villarum, & aliorum locorum,

Bona Hospitalis S. Thomæ ab aliis inique occupantur;

Ab aliis, afficiuntur injuriis ac molestiis.

Fratres Judicem in partibus constituendum postulant;

Qui designatur, ac necessaria authoritate munitur.

(*a*) Huc revocanda quæ diximus pag. 10. not. *b*.
(*b*) Extat & in Reg. anni XVII. Joann. XXII. part. 2. ep. 1036. apud Archiv. Apost. Vatic.

(*a*) Quem

corum, terrarum, domorum, possessionum, jurium & jurisdictionum, necnon fructuum, censuum, redditThe, & proventuum, ac aliorum bonorum, mobilium & immobilium, spiritualium & temporalium, & aliorum quorumcumque bonorum, necnon & de quibuscunque molestiis, injuriis, atque dampnis præsentibus & futuris, in illis videlicet, quæ judicialem requirunt indaginem, summarie & de plano, sine strepitu & figura judicii, in aliis vero prout qualitas ipsorum exegerit, justitiæ complementum; occupatores, seu detentores, molestatores, præsumptores, & injuriatores hujusmodi, necnon contradictores quoslibet, & rebelles cujuscumque dignitatis, status, ordinis, vel conditionis extiterint, quandocumque & quotienscumque expedierit, auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; Invocato ad hoc si opus fuerit, auxilio brachii secularis: Non obstantibus tam felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. Prædecessoris nostri, in quibus cavetur, ne aliquis extra suam Civitatem & Dioc., nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam a fine suæ Dioc. ad judicium evocetur; seu ne Judices, & Conservatores a Sede deputati prædicta, extra Civitatem & Dioc. in quibus deputati fuerint, contra quoscumque procedere, sive alii, vel aliis vices suas committere, aut aliquos ultra unam dietam a fine Dioc. eorundem trahere præsumant; seu quod de aliis quam de manifestis injuriis & violentiis, ac aliis quæ judicialem indaginem exigunt, pœnis in eos, si secus egerint, & in id procurantes adjectis, Conservatores se nullatenus intromittant, dummodo ultra duas dietas, aliquis extra suam Civitatem, seu Dioc. auctoritate præsentium, ad judicium non trahatur; quam aliis quibuscumque Constitutionibus a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, tam de Judicibus delegatis, & Conservatoribus, quam personis ultra certum numerum ad judicium non vocandis, aut aliis editis, quæ vestræ possent in hac parte jurisdictioni & potestati ejusque libero exercitio quomodolibet obviare; seu si aliquibus communiter vel divisim a præfata sit Sede indultum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici, seu extra vel ultra certa loca ad judicium evocari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi, & eorum personis, locis, ordinibus, & nominibus propriis mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam, vestræ jurisdictionis in hac parte explicatio valeat quomodolibet impediri, & de qua cujusque toto tenore habenda sit de verbo ad verbum in nostris litteris mentio specialis. Ceterum volumus, & Apostolica auctoritate decernimus, quod quilibet vestrum, prosequi valeat articulum etiam per alium inchoatum, quamvis idem inchoans nullo fuerit impedimento Canonico impeditus, quodque a Data præsentium sit vobis, & unicuique vestrum in præmissis omnibus & eorum singulis, cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris perpetuata potestas & jurisdictio attributa, ut eo vigore, eaque firmitate possitis in præmissis omnibus, cœptis & non cœptis, præsentibus & futuris, & pro prædictis procedere, ac si prædicta omnia & singula coram vobis cœpta fuissent, & jurisdictio vestra, & cujuslibet vestrum in prædictis omnibus & singulis per citationem, vel modum alium perpetuata legitimum extitisset; Constitutione prædicta super Conservatoribus, & alia qualibet in contrarium edita non obstante; Præsentibus post quinquennium minime valituris.

Summario judicio causæ cognoscuntur.

Ampla delegatis conceditur jurisdictio.

Privilegiis constitutionibus atque consuetudinibus nequaquam obstantibus.

Causam ab uno Delegatorum inceptam alter prosequi valeat.

Datum Avinion. iii. Non. Augusti, Pontificatus nostri Anno Decimoseptimo.

Nonnullas, quæ nuper corruerant, Vaticani Templi Trabes reparari curat; quingentos auri florenos in idem opus impendendos elargitur.

Ex Regesto Epist. Secretior. Annor. XVII. & XVIII. Joannis XXII. fol. 249. apud Archiv. Apost. Vatic.

Joannes Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Philippo de Cambarlhaco, Canonico & Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1334.

Ventorum impetu aliquot Basilicæ trabes dejiciuntur:

Ex tuarum percepimus serie litterarum, quod in nocte Festivitatis omnium Sanctorum proximo præteritæ, vehementi vento irruente in Urbe aliquæ trabes Basilicæ Principis Apostolorum de eadem Urbe, in qua existis Altararius, corruerunt. Nos itaque circa reparationem ædificiorum ejusdem Basilicæ volentes, sicut tibi alias expressisse

Peritorum judicium super hac re audiendum decernit.

pressisse meminimus, oportunam diligentiam adhiberi; discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vocato Venerabili Fratre Angelo Episcopo Viterbien., in spiritualibus Urbis Vicario nostro, ac Magistris & aliis Viris fidelibus, expertis in talibus tecum adhibitis, qualiter reparatio hujusmodi melius & utilius, ac quantum decostare poterit, solerter & fideliter te informans, nos inde clare, particulariter & distincte reddere studeas certiores. Interim ut imminentibus cautius obvietur periculis, quingentos Florenos auri de proventibus, nos & Cameram nostram contingentibus, per te vel Dilectum Filium Thesaurarium Patrimonii Beati Petri in Tuscia collectis seu colligendis, in reparatione hujusmodi, sicut magis necessarium vel expediens videris, nihilominus expensurus.

Certam pecuniæ summam suppeditat.

Datum Avenioni Non. Januarii, Anno Decimooctavo.

BENEDICTUS XII.

Joanni XXI. *dicto* XXII. Successor datus est die 20. Decembris Anno 1334. Benedictus XII., & 6. Idus Januarii Anno insequente consecratus. Ecclesiæ præfuit annos 7., menses 4., dies 6. Ad superos evolavit die 25. Aprilis 1342.

Quæ Prædecessor Joannes Pontifex de Vaticana S. Petri Basilica ac Palatiis Pontificiis, instaurandis decreverat, executioni mandari jubet; hujusmodi provinciam Joanni Piscis committit.

Ex Regesto Anni 1. par. 1. Epist. de Cur. Benedicti XII. Ep. 10. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis, Rectori Ecclesiæ de Esculenthis Narbonen. Diœcesis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

Basilica S. Petri dilectione & honore digna præcipue.

Licet de cunctis Orbis Ecclesiis curæ nostræ divina dispositione commissis, ut præservari valeant a noxiis, curam habere vigilem debeamus; ad Basilicam tamen Principis Apostolorum de Urbe, in qua Sanctum Corpus ipsius celebri Memoria requiescit, eo præcordialius mentis oculis contemplamur, quo ipsam ampliori dilectionis prærogativa prosequendam, & potioribus honoribus conspicimus esse dignam. Sane ad Nostri Apostolatus pervenit auditum, quod quamvis felicis recordationis Joannes Papa XXII. prædecessor noster ad ipsam Basilicam gerens, dum viveret, specialis devotionis affectum, & volens circa structuram ipsius, ne ob reparationis & reformationis defectum subjicetur periculis, providere, nonnullas de Camera sua pecunias illuc miserit, quas, necnon & eas quæ de proventibus Majoris Altaris ejusdem Basilicæ ad Apostolicam spectantes Cameram provenerant & provenirent etiam in opere reformationis prædictæ Basilicæ ac Palatiorum Apostolicorum Urbis præfatæ mandaverit & voluerit expendi & fideliter dispensari; nondum tamen mandato & voluntati prædecessoris ejusdem extitit in hac parte, sicut accepimus, satisfactum, propter quod eisdem Basilicæ & Palatiis circa structuram & ædificia ipsorum dicitur periculum in aliquibus eorum partibus imminere. Nos igitur plene informati super hiis, & providere de oportuno remedio cupientes, discretioni tuæ, de qua fiduciam in Domino gerimus specialem, per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus ad Urbem ipsam te personaliter conferens, de præmissis structura ac pecuniis propter hoc illuc missis, & de proventibus Altaris prædicti receptis, necnon de nemoribus unde poterunt haberi lignamina pro præmissis reparatione & reformatione oportuna, ipsisque lignaminibus & aliis necessariis, ac qualiter & quomodo lignamina ipsa portari ad Urbem prædictam commodius, dictæque reformationes & reparationes ac quibus sumptibus fieri poterunt, & de omnibus & singulis præmissorum, & cujuslibet eorundem circumstantiis, ea prout oportuerit propriis subjiciendo aspectibus, sic diligenter & fideliter te informes, quod ad nostram postmodum rediens præsentiam, nos exinde plene, particulariter

Quæ Joannes Prædecessor circa Basilicæ fabricam statuerat, commemorat, ac exequi mandat.

Ut id perficiatur, methodum ac rationem hac in re servandam præscribit.

ter

Quid facto opus, si ruinam proximam ædificia minentur.

ter & distincte reddere valeas certiores. Si vero in eisdem Basilica & Palatiis vel eorum aliquo essent aliqua forsan adeo ruinosa, quæ non possent plenam reparationem & reformationem hujusmodi expectare, illa interim taliter sustentari facias & fulciri, quod a ruinosis periculis medio tempore præserventur; eos qui pecunias receperunt prædictas, ad ministrandum pro fulcimentis hujusmodi necessaria, sicut ordinaveris per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita, si necesse fuerit, nihilominus compellendo: Non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Rursus illos, de quibus tibi per informationem prædictam pecunias recepisse prædictas constiterit, ex parte nostra citare procures, ut infra certum terminum competentem, per te sibi super hoc præfigendum apud Sedem Apostolicam per se vel alium seu alios super hoc sufficienter instructos compareant, rationes legitimas de supradictis pecuniis nostræ Cameræ reddituri, & reliqua prout rationis fuerit præstituri. Nos & ipsam Cameram de die citationis hujusmodi, & aliis quæ circa hæc egeris, redditurus per Instrumentum publicum harum seriem continens certiores.

Qui tenentur pecuniam solvere, ut rationem reddant, compellantur.

Datum Avenioni II. Non. Martii, Anno Primo.

Episcopo Anagnino demandat, ut quingentos auri florenos Joanni Piscis tradi curet, in Vaticani Templi reparationem insumendos.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni I. Benedicti XII. Epist. 95. fol. 15. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin., nostro in Urbe in spiritualibus Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

Ex altarariatus proventibus certa pecuniæ summa in opus fabricæ detrahenda.

CUM nos Dilectum Filium Magistrum Joannem Piscis Rectorem Ecclesiæ de Esculenchis Narbonen. Diœces. ad Urbem pro certis negotiis Fabricam seu reparationem Basilicæ Principis Apostolorum ac Palatiorum Papalium de Urbe ipsa tangentibus destinemus, velimusque, quod de proventibus Altarariatus ejusdem Basilicæ quingenti floreni auri prædicto Magistro Joanni circa præmissa per eum dispensandi, sicut sibi videbitur, assignentur; Fraternitati tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus dictos quingentos florenos per eos qui hactenus proventus receperunt prædictos, præfato Magistro Joanni ad requisitionem ipsius facias assignari; Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: Non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum quod interdici, suspendi vel excomunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Nos enim dicto Magistro Joanni recipiendi prædictos quingentos Florenos, & assignantes illos sibi quitandi & absolvendi de hiis, quæ inde receperit ab eisdem, per alias concedimus litteras facultatem.

Hanc summam exsolvi præcipit, & contradictores compelli.

Datum Avenioni Idibus Martii, Anno Primo.

Joanni Piscis concedit, ut quingentos auri florenos in superiori Epistola memoratos accipiat, eosque tradentibus chirographo caveat.

Ex Regesto Epist. Secretior. Anni I. Benedicti XII. Epist. 96. fol. 15. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis, Rectori Ecclesiæ de Esculenchis Narbonen. Diœces.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

Joanni Piscis quingentos florenos auri tradendos decernit.

CUM tibi, quem ad Urbem super certis negotiis Fabricam seu reparationem Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ac Palatiorum Papalium de Urbe ipsa tangentibus destinamus, quingentos Florenos auri velimus de proventibus Altarariatus ejusdem Basilicæ per te sicut utilius circa præmissa dispensandos cognoveris, assignari;

gnari; recipiendi dictos quingentos florenos, & eos qui eos tibi assignaverint, de hiis quæ inde ab ipsis receperis, quitandi & etiam absolvendi plenam tibi concedimus tenore præsentium facultatem.

Datum Avenioni Idibus Martii, Anno Primo.

Quingentos auri Florenos, si ex Altariatus reditibus ii suppeditari nequeant, ex proventibus ad Cameram Apostolicam spectantibus Joanni Piscis tradi jubet; hujus rei curam Stephano Lascout., Patrimonii B. Petri Thesaurario demandat.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni 1. Benedicti XII. Epist. 97. fol. 15. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Stephano Lascout., Canonico Ecclesiæ Beatæ Mariæ Majoris Pictaven., Thesaurario Patrimonii Beati Petri in Tuscia; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335. *Pecunia in opus Fabricæ, ex proventibus Altarariatus desumenda.*

Volentes quod de proventibus Altarariatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe quingenti floreni auri Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis Rectori Ecclesiæ de Esculenchis Narbonen. Dioecesis, quem ad Urbem ipsam pro certis negotiis Fabricam seu reparationem ejusdem Basilicæ, ac Palatiorum Papalium de Urbe ipsa tangentibus destinamus, tradantur & etiam assignentur; discretioni tuæ præsentium tenore mandamus, quatenus si contingeret, quod idem Magister Joannes dictos quingentos florenos vel partem illorum habere non posset de proventibus supradictis, tu ei ad requisitionem suam de proventibus Cameram nostram contigentibus per te collectis dictos quingentos florenos, vel partem illam quam de proventibus dicti Altarariatus usque ad prædictam summam habere nequiret, studeas assignare. Nos enim eidem Magistro Joanni recipiendi a te summam hujusmodi, vel partem quæ complenda usque ad summam jam dictam, ut præfertur, restaret recipiendi, teque quitandi & absolvendi de hiis quæ inde sibi usque ad summam assignanda duxeris, sicut superius exprimitur, supradictam, per alias nostras litteras concedimus facultatem.

Si proventus illi pares non sint, Cameræ Apostolicæ peculium suppleat.

Datum Avenioni Idibus Martii, Anno Primo.

Cujusmodi curam Stephano Lascout. in superiori Epistola demandarat, Joanni Piscis enunciat.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni 1. Benedicti XII. Epist. 98. fol. 15. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis Rectori Ecclesiæ de Esculenchis Narbonen. Dioecesis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335. *Quæ superioribus literis decreverat, hic repetit.*

Volentes, quod si de proventibus Altarariatus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe quingentos florenos auri, quos inde tibi assignari mandamus, habere forsitan pro toto vel pro parte nequires, illos vel partem quæ complenda usque ad summam ipsius restaret, a Dilecto Filio Magistro Stephano Lascout., Canonico Ecclesiæ Beatæ Mariæ Majoris Pictaven., Thesaurario Patrimonii Beati Petri in Tuscia recipere valeas & habere; præfato Thesaurario alias nostras litteras dirigimus super hoc oportunas. Quare recipiendi ab eodem Thesaurario dictos quingentos florenos vel partem illorum, quam forsan de proventibus Altarariatus prædicti habere usque ad summam dictorum quingentorum florenorum non posses, ipsumque Thesaurarium quitandi & absolvendi de hiis quæ inde usque ad prædictam summam, prout expressum est superius, receperis ab eodem; plenam discretioni tuæ concedimus tenore præsentium facultatem.

Altarario jus tribuit, ut pecuniam recipiat, & Thesaurarium liberet.

Datum Avenioni Idibus Martii, An. I.

Ex pecuniis ad Cameram Apoſtolicam ſpectantibus, mille & quingentos vel duo millia florenos auri perficiendo in Vaticani Templi inſtauratione cuidam operi dedicat.

Ex Regeſt. Epiſt. Secretior. Anni 1. Benedicti XII. Epiſt. 456. fol. 75. Apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Stephano Laſcout., Canonico Eccleſiæ Beatæ Mariæ Majoris Pictaven., Patrimonii Beati Petri in Tuſcia noſtro, & Eccleſiæ Romanæ Theſaurario.

AN. CH. 1335. *Ad Vaticanam Baſilicam reparandam nova exiguntur ſubſidia.*

CUM Dilectus Filius Magiſter Joannes Piſcis, Rector Eccleſiæ de Eſculenchis Narbonen. Diœceſ., quem dudum ad Urbem pro reparationis Baſilicæ Principis Apoſtolorum ac Palatiorum Papalium ejuſdem Urbis opere deſtinavimus, nobis duxerit inter cetera reſcribendum, quod pro quodam reparationis ejuſdem Baſilicæ opere jam incepto ad finem laudabilem perducendo, mille quingentis vel duobus milibus florenis auri noſcitur indigere; nos volentes opus hujuſmodi ad honorem Dei & eorumdem Apoſtolorum, augendamque devotionem Fidelium laudabiliter conſumari, diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus de pecuniis Cameram noſtram contingentibus, per te undecumque receptis dictos mille quingentos florenos auri, vel uſque ad ſummam in univerſo duorum milium florenorum auri, ſi præfatus Rector pro hujuſmodi opere tantam neceſſariam noverit eſſe pecuniam, ſtudeas aſſignare; faciendo ſuper aſſignatione ipſa duo confici conſimilia publica inſtrumenta, quorum altero penes te retento, reliquum ad noſtram Cameram mittere fideliter non poſtponas. Nos enim præfato Rectori te quitandi & abſolvendi de hiis, quæ inde ſibi aſſignaveris, plenam per alias litteras concedimus facultatem.

Florenos mille quingentos ex Cameræ proventibus miniſtrari decernit.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœceſis Octavo Kalendas Auguſti, Anno Primo.

Joanni de Piſcis facultatem concedit, ut pecuniæ ſummam in proximo Diplomate memoratam accipiat, ipſamque tradenti caveat chirographo.

Ex Reg. Epiſt. Secr. Anni 1. Benedicti XII. Epiſt. 457. fol. 75. ap. Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Joanni de Piſcis, Rectori Eccleſiæ de Eſculenchis Narbonen. Diœceſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335. *Altararius Baſilicæ Vaticanæ novam pro Templi ædificio pecuniam poſtulat.*

CUM tu, quem dudum ad Urbem pro reparationis Baſilicæ Principis Apoſtolorum ac Palatiorum Papalium ejuſdem Urbis opere deſtinavimus, nobis duxeris inter cetera reſcribendum, quod pro quodam reparationis ejuſdem Baſilicæ opere jam incepto ad finem laudabilem perducendo, mille quingentis vel duobus milibus florenis auri noſceris indigere; nos volentes opus hujuſmodi ad honorem Dei & eorumdem Apoſtolorum, augendamque devotionem Fidelium laudabiliter conſumari, Dilecto Filio Stephano Laſcout. Canonico Eccleſiæ Beatæ Mariæ Majoris Pictaven. damus per noſtras litteras in mandatis, ut de pecuniis Cameram noſtram contingentibus, per ipſum undecumque receptis dictos mille quingentos florenos vel uſque ad ſummam in univerſo duorum milium florenorum auri, ſi tu eis pro hujuſmodi opere neceſſariam noveris tantam ſummam, tibi ſtudeat aſſignare. Quare tibi recipiendi dictam ſummam duorum milium florenorum auri ab eodem Theſaurario, vel illud quod uſque ad illam pro eodem opere te utiliter egere cognoveris; ipſumque Theſaurarium quitandi & abſolvendi de hiis, quæ inde receperis ab eodem, plenam tibi concedimus tenore præſentium poteſtatem.

Pontifex florenos mille & quingentos aſſignat a Theſaurario ſolvendos.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœceſ. Octavo Kalendas Auguſti, Anno Primo.

Vati-

Vaticanæ Baſilicæ Altarariùm deſignat Joannem Piſcis, eumque ut ſedulam huic muneri obeundo impendat operam, hortatur ac monet.

Ex Reg. Ep. Secr. Anni 1. Benedicti XII. Ep. 636. fol. 127. ap. Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Joanni Piſcis, Rectori de Permbaco Narbonen. Diœceſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

BAſilicam Principis Apoſtolorum de Urbe, ad quam gerimus ſpecialis devotionis & dilectionis affectum, ſic ſalubriter & utiliter dirigi cupimus, & in ea cultum debitæ venerationis jugiter exhiberi, ut nihil in ea reperiatur indecens, quod oculos divinæ Majeſtatis offendat. Sane quia hæc pro magna parte in devota & fideli cuſtodia majoris Altaris ejuſdem Baſilicæ conſiſtere aſſeruntur; nos perſonam ad id idoneam deputare volentes, & ad te, per cujus fidelitatem, devotionem ſinceram & circumſpectionem providam poſſe noſtris in hac parte ſperamus votis ſatisfieri, dirigentes intuitum mentis noſtræ, tibi cuſtodiam & adminiſtrationem Altarariatus ejuſdem Baſilicæ uſque ad noſtrum & Apoſtolicæ Sedis beneplacitum duximus tenore præſentium committendas; faciendi, gerendi, & exercendi plenarie omnia & ſingula quæ ad Officium Altarariatus prædicti pertinent, poteſtatem tibi plenariam concedentes. Quocirca diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus Officium hujuſmodi ſic ſolerter & fideliter ſtudeas exercere circa Fabricam ipſius Baſilicæ, pro qua te dudum ad Urbem eandem confidenter deſtinavimus, ac cuſtodiam Palatiorum & Jardinorum Papalium, & cetera quæ per illos, qui Officium Altarariatus prædicti exercuerunt, ſolita ſunt hactenus fieri, adeo curam ſedulam & utilem impenſurus, quod exinde fidelem rationem reddere valeas, & præter perennis retributionis mercedem, noſtram & dictæ Sedis gratiam uberius merearis.

Pontifex de Baſilicæ Vaticanæ cultu ſollicitus.

Joannem Piſcis Altararium deſignat.

Hortatur ut ſedulam utilemque in muneris exercitio curam impendat.

Datum Avenioni Septimo Kalendas Novembris, Anno Primo.

Proventus ex Baſilicæ Vaticanæ Ara principe ad Romanum Pontificem ſpectantes, in ejuſdem Templi fabricam erogandos præcipit.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 1. Benedicti XII. Ep. 637. fol. 127. ap. Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Joanni Piſcis, Rectori Eccleſiæ de Permbaco Narbonen. Diœceſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

COnfidentes de tuæ fidelitatis & circumſpectionis induſtria, tibi cuſtodiam & adminiſtrationem Altarariatus Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe per alias noſtras certi tenoris litteras uſque ad noſtrum & Apoſtolicæ Sedis beneplacitum duximus committendas. Sane quia Fabricam ejuſdem Baſilicæ, pro qua promovenda & dirigenda te dudum ad Urbem præfatam confidenter & ſpecialiter miſimus, proſperari deſideriis optamus intenſis; volumus & diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ea quæ de proventibus & Oblationibus obvenientibus in Altari Majori ejuſdem Baſilicæ ad nos ſpectant, in opus & Fabricam dictæ Baſilicæ utiliter expendere ac diſpenſare procures; necnon & ab omnibus & ſingulis, qui proventus & Oblationes hujuſmodi hactenus perceperunt, & de illis rationes legitimas minime reddiderunt, rationes hujuſmodi & reliqua omnia exigere ac recipere, rationeſque prædictas examinare fideliter non poſtponas, eadem reliqua una cum aliis quæ de proventibus & oblationibus prædictis obvenient, ad nos ſpectantia, ut præfertur, in opus & Fabricam hujuſmodi utiliter expenſurus; contradictores quoſlibet & rebelles cujuſcumque ſtatus, ordinis, conditionis vel dignitatis exiſtant, etiamſi Pontificali vel quavis alia præmineant dignitate, auctoritate noſtra, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: Non obſtante

Altarario nuper electo jus tribuit, ut oblationes Aræ Principis in Fabricæ opus impendat.

Debitores ad reddendam rationem adigat.

Quæ contra objici poſſent nihili faciat.

ſtante ſi eis vel eorum aliquibus communiter vel diviſim a Sede ſit indultum prædicta, quod interdici, ſuſpendi vel excommunicari non poſſint per litteras Apoſtolicas non facientes plenam & expreſſam ac de verbo ad verbum de indulto hujuſmodi mentionem. Volumus autem, quod eos a quibus reliqua prædicta receperis, abſolvere valeas plenius & quitare de hiis, quæ inde tibi duxerint perſolvenda.

Datum Avenioni Septimo Kalendas Novembris, Anno Primo.

Joanni de Piſcis concedit, ut Apoſtolicis literis ad Philippum de Cambarlhaco datis uti valeat.

Ex Reg. Ep. ſecret. Anni 1. Benedicti XII. Ep. 638. fol. 128. ap. Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Joanni de Piſcis, Rectori Eccleſiæ de Permbaco Narbonen. Diœceſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

Altararium recens electum commendat;

Majorem auctoritatem illi conciliat.

CUM tibi, de cujus circumſpectionis induſtria confidimus, cuſtodiam & adminiſtrationem Altarariatus Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe duxerimus per noſtras certi tenoris litteras uſque ad noſtrum & Apoſtolicæ Sedis beneplacitum committendas; nos cupientes commiſſum tibi officium per tuam ſolertem diligentiam proſperari, ut omnibus litteris per felicis recordationis Joannem Papam XXII. Prædeceſſorem noſtrum Dilecto Filio Magiſtro Philippo de Cambarlhaco Archidiacono Ganden. in Eccleſia Tornacen. Cappellano noſtro, in eodem officio prædeceſſori tuo ſuper quibuſcumque tangentibus jura vel obventiones Altaris Majoris dictæ Baſilicæ ac ejuſdem Altarariatus directis, tam ſuper cœptis, quam non cœptis cauſis & negotiis uti poſſis, & contenta in eis adeo plene exequi & complere, acſi tibi directæ ſpecialiter & expreſſe fuiſſent, plenam diſcretioni tuæ concedimus tenore præſentium facultatem.

Datum Avenioni vii. Kal. Novembris, Anno Primo.

Cum Apoſtolicas literas, quæ ad Altariatus jura & reditus pertinent, tum ipſorum proventuum rationes a Philippo de Cambarlhaco Joanni Piſcis reddendas præcipit.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 1. Benedicti XII. Ep. 639. fol. 128. ap. Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Philippo de Cambarlhaco Archidiacono Ganden. in Eccleſia Tornacen. Cappellano Noſtro; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335.

Quas ſuper Altarariatus negocio ſcripturas ſervat, novo Altarario tradi mandat.

Præcipit ut de Oblationibus ac proventibus rationem reddat.

UT Dilectus Filius Magiſter Joannes Piſcis, Rector Eccleſiæ de Permhaco Narbonen. Diœceſis Officium Altarariatus Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſibi uſque ad noſtrum & Apoſtolicæ Sedis beneplacitum per litteras noſtras commiſſum, utilius valeat exercere; volumus & diſcretioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus omnes litteras quæcumque jura vel proventus Altaris Majoris Baſilicæ vel Altarariatus prædictorum quoquomodo tangentes, quæ dudum tibi tunc officium prædictum gerenti per felicis recordationis Joannem Papam XXII. Prædeceſſorem noſtrum directæ fuerunt, memorato Joanni, cui eis utendi poteſtatem per alias litteras concedimus, reſignans, de quibuſcumque proventibus & Oblationibus dicti Altaris per te receptis, aliiſque circa præmiſſa geſtis & adminiſtratis, eidem fidelem & legitimam rationem reddere, reliquaque præſtare, ac ipſum ſuper agendis taliter dirigere, prout te requiſierit, non poſtponas, quod tua poſſit diſcretionis fidelitas merito commendari.

Datum Avenioni Septimo Kalendas Novembris, Anno Primo.

Joannis

Joannis Piscis in reparanda S. Petri Basilica diligentiam commendat; nova pecuniarum subsidia pollicitus, eumdem hortatur, ut operi perficiendo studeat.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 1. Benedicti XII. Ep. 640. fol. 128. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis, Rectori Ecclesiæ de Permbaco Narbonen. Diœcesis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1335. *Altararii diligentiam commendat.*

Gerentes de tuæ fidelitatis & circumspectionis industria fiduciam pleniorem, zelum quoque, quem te ad Fabricam & structuram Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe habere percepimus diligentius attendentes, Officium Altarariatus ejusdem Basilicæ tibi duximus usque ad nostrum & Apostolicæ Sedis beneplacitum committendum, confectis exinde litteris Apostolicis, quas tibi cum præsentibus mittimus oportunis: siquidem ea, quæ per te super reparatione structuræ dictæ Basilicæ facta sunt & fiunt, sicut nobis per tuas litteras quas benigna & læta manu recepimus, intimasti; grata Deo, ac nobis & Apostolicæ Sedi existunt plurimum & accepta: Volentes, quod ad perficiendum opus prædictum utiliter & laudabiliter intelleximus * inchoatum procedere solerti & fideli adhibita diligentia non postponas, pro eodem opere nihilominus expendendo & dispensando, sicut expedire cognoveris, pecunias tibi assignatas propter hoc hactenus, & etiam sicut necessarium fuerit assignandas, necnon & illa quæ de proventibus & oblationibus dicti Altaris ad nos spectantibus recipere te continget. Si vero pro præmissis ultra prædictas pecunias aliqua alia summa pecuniæ fuerit oportuna, illam tibi assignari mandabimus, cum super hoc per te fuerimus informati: Præmissa taliter completurus, & te in exercitio officii dicti Altarariatus habiturus, quod exinde commendari merito, ac nostram & ejusdem Sedis gratiam uberius valeas promereri; nobisque circa præmissa quomodolibet egeris, quoties oportunum extiterit, nuntiando.

Ut reparatio Basilicæ perficiatur, pecunias assignat. * *Sup. ut.*

Nova pecuniarum subsidia pollicetur.

Datum Avenioni Septimo Kalendas Novembris, Anno Primo.

Ab Ecclesiæ Romanæ Thesaurario quingentos supra mille Florenos aureos Joanni Piscis tradi mandat.

Ex Regesto Epistol. Secret. Anni 2. Benedicti XII. Epist. 43. fol. 12. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Stephano Lascoutz, Patrimonii Beati Petri in Tuscia nostro & Ecclesiæ Romanæ Thesaurario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1336. *Pontificis cura pro celeri Basilicæ instauratione.*

Inceptam reparationis & ædificii Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe structuram, consumari ad honorem Dei & consolationem Fidelis populi cupientes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus Dilecto Filio Joanni Piscis Rectori Ecclesiæ de Esculenchis Narbonen. Diœcesis, quem dudum ad eandem Basilicam duximus propterea specialiter destinandum, mille quingentos florenos auri expendendos & dispensandos per ipsum in ædificio & reparatione prædictis, studeas de pecuniis Cameram nostram contingentibus per te collectis vel etiam colligendis, cessante difficultate qualibet, assignare. Nos enim præfato Joanni recipiendi a te summam florenorum prædictam, teque quitandi de hiis quæ inde sibi duxeris assignanda, plenam per alias litteras concedimus facultatem.

Pecuniam idcirco suppeditat Altarario solvendam.

Datum Avenioni ii. Idus Martii, Anno Secundo.

Pecuniæ Summam in proximo Diplomate memoratam Joannes Piſcis accipiat, & una cum aliis perficiendæ Vaticani Templi reſtaurationi ſedulo impendat.

Ex Regeſt. Epiſtol. Secret. Anni 2. Benedicti XII. Epiſt. 44. fol. 12. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Joanni Piſcis Rectori Eccleſiæ de Eſculenchis Narbonen. Diœceſis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1336.

Altarario denunciat, ut pecuniæ ſummam a Theſaurario tradendam accipiat;

INceptam reparationis & ædificii Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe ſtructuram, conſumari ad honorem Dei & conſolationem Fidelis populi cupientes, Dilecto Filio Stephano Laſcout. Patrimonii Beati Petri in Tuſcia noſtro & Eccleſiæ Romanæ Theſaurario damus per alias litteras in mandatis, ut de pecuniis Cameram noſtram contingentibus per ipſum collectis vel etiam colligendis mille quingentos florenos auri tibi per te in ædificio & reparatione prædictis expendendos & diſpenſandos aſſignare procuret. Quocirca recipiendi ab ipſo ſummam florenorum prædictam, ipſumque quitandi & abſolvendi de hiis, quæ inde tibi duxerit aſſignanda, plenam diſcretioni tuæ concedimus tenore præſentium facultatem; tibi diſtrictius nihilominus injungentes, quatenus tam prædictam quam alias pecunias per te pro præmiſſis receptas vel recipiendas utiliter in ædificio & reparatione prædictis expendere ac in eis procedere ac procedi facere, ut celerius & melius divina prævia gratia poterit, non poſtponas.

Quam in Fabricæ beneficium impendat utiliter.

Datum Avenioni Secundo Idus Martii, Anno Secundo.

Bona Monaſterii S. Martini in Montibus injuſte alienata mandat reſtitui, quamvis alienationes Literis Apoſtolicis in forma communi expeditis, fuerint confirmatæ.

Ex Copia authentica in Archivi noſtri Capitularis Capſ. 13. Faſc. 288.

In Nomine Dñi Amen. Hoc eſt exemplum cujuſdam Privilegii Papalis, cujus tenor talis eſt:

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Hugoni Ougerii Canonico Narbon. in Monte Flaſcone Balneoregen. Dioc. commoranti; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN CH. 1336.

Monachorum querelæ contra multiplicem bonorum alienationem.

AD audientiam noſtram pervenit, quod tam Dilecti Filii Abbas & Conventus Monaſterii Sancti Martini in Montibus prope Viterbium Ciſtercien. Ordinis, quam Prædeceſſores eorum, decimas, terras, domos, vineas, grangias, piſcarias, Caſtra, caſalia, prata, paſcua, nemora, ſtagna, lacus, molendina, jura, juriſdictiones, & quædam alia bona ipſius Monaſterii, datis ſuper hoc litteris, confectis exinde publicis inſtrumentis, interpoſitis juramentis, factis renunptiationibus, & pœnis adjectis, in gravem ejuſdem Monaſterii læſionem nonnullis Clericis, & Laycis, aliquibus eorum ad vitam, quibuſdam vero ad non modicum tempus, & aliis perpetuo ad firmam, vel ſub cenſu annuo conceſſerunt, quorum aliqui dicuntur, ſuper hiis confirmationis litteras in forma communi a Sede Apoſtolica impetraſſe. Quia vero noſtra intereſt ſuper hoc de opportuno remedio providere, diſcreptioni tuæ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatenus ea, quæ de bonis ipſius Monaſterii per conceſſiones hujuſmodi alienata inveneris illicite, vel diſtracta, non obſtantibus licteris, inſtrumentis, juramentis, pœnis, renunptiationibus, & confirmationibus ſupradictis, ad jus & proprietatem ejuſdem Monaſterii legitime revocare procures: Contradictores per cenſuram Eccleſiaſticam, appellatione poſtpoſita, compeſcendo. Teſtes autem qui fuerint nominati, ſi ſe gratia, odio, vel timore ſubtraxerint, cenſura ſimili, appellatione ceſſante, compellas veritati teſtimonium perhibere.

Bona illicite alienata mandat reſtitui.

Contradictores, & teſtes, qui difficiles ſe præbent, cenſura mulctentur.

Datum Avinion. vii. Kal. Julii, Pontificatus noſtri Anno Secundo.

Quod

Quod Privilegium bullatum erat vera Papali Bulla plumbea pendent. cum cordula canapis, ab una parte cujus Bullæ duo capita erant, Cruce mediante, cum punctis circumcirca consuetis, & licteræ supra ipsa capita dicentes S. Pa. S. Pe.; *ab altera vero parte ipsius Bullæ erant licteræ dicentes*: Benedictus PP. XII.

Et ego Nicolaus Magistri Angeli Jannis Floris, auctoritate almæ Urbis Præfecti Notarius, & Judex ordinarius prædictum exemplum prout inveni in dicto Papali Privilegio, & ejus Bulla, ita hic fideliter de verbo ad verbum exemplando scripsi, nil addens vel minuens quod veritatis substantiam immutaret; Et una cum providis Viris Licteratis, & Notariis, Magistro Angelo Quintavallis, Magistro Nicola Magistri Petri Massiæ, Magistro Angelo Dñi Faustini, atque Magistro Joanne Magistri Uguicionis Notario & Judice ordinario, dictum exemplum, cum dicto Privilegio, & Bulla originalibus suis legi, & auscultavi; sub Anno Dñi MCCCXXXVII. tempore Dñi Benedicti PP. XII. die XXVI. *Mensis Februarii Ind.* V. *Viterbii in domo heredum Colæ Magistri Jacobi posita juxta Plateam Communis Viterbiensis: Qui Judex ordinarius supra nominatus dictæ auscultationi, & actui legitimo suam auctoritatem interposuit & judiciale Decretum; De cujus mandato in hanc publicam formam redegi.*

Novum pro Basilica instauranda pecuniarum subsidium ex Cameræ Apostolicæ proventibus percipiendum suppeditat.

Ex Regest. Epist. Secretior. Anni 2. Benedicti XII. Epist. 230. fol. 64. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis, Canonico Narbonen.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1336. *Basilicæ instauratio, nova indiget ope.*

PErcepto, quod pro habendis lignaminibus & aliis necessariis circa reparationem Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, pro qua te dudum ad partes illas misimus, summa quinque milium florenorum auri eges, Dilecto Filio Stephano Lascout. Clerico Sarlaten. Diœces., Patrimonii Beati Petri in Tuscia, nostro & Ecclesiæ Romanæ Thesaurario per alias damus litteras in mandatis, ut de proventibus Cameram nostram contingentibus per ipsum collectis vel colligendis tibi hujusmodi florenorum summam in ea tamen inclusis mille quingentis florenis, quos tibi pridem per eum pro eodem opere tradi mandavimus, studeat assignare: Ideoque recipiendi ab eo summam ipsam, vel ea quæ tibi pro præmissis necessaria fuerint infra illam, ipsumque quitandi & absolvendi de hiis quæ inde receperis ab eodem, tibi potestatem plenariam tenore præsentium concedentes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus lignamina & alia pro dicta reparatione necessaria de locis & partibus de quibus utilius & celerius poteris habere, procurans, ad perfectionem operis reparationis ejusdem procedere, sicut nos desiderabiliter appetimus, non postponas.

[Pontifex quinque florenorum millia largitur.] *[Altarario jus tribuit, ut pecuniam exigat, & opus perficiat.]*

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœcesis iiii. Idus Augusti, Anno Secundo.

Ejusdem argumenti literæ ad Stephanum Lascout., Romanæ Ecclesiæ Thesaurarium.

Ex Regest. Epist. Secret. Anni 2. Benedicti XII. Epist. 229. fol. 65. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Stephano Lascout. Clerico Sarlaten. Diœces., Patrimonii Beati Petri in Tuscia, nostro & Ecclesiæ Romanæ Thesaurario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1336. *Quas Altarario dederat literas commemorat.*

CUM Dilectus Filius Magister Joannes Piscis Canonicus Narbonen., quem dudum ad Urbem pro reparatione Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ipsa, & aliis negotiis transmisimus, quinque milibus florenis auri pro emendis lignaminibus & aliis pro reparatione prædicta necessariis indigere, sicut accepimus, dinoscatur; nos opus

opus reparationis hujusmodi consummari celeriter, dirigente domino, cupientes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Canonico summam dictorum quinque milium florenorum de proventibus Cameram nostram tangentibus, per te collectis vel etiam colligendis, inclusis tamen in summa hujusmodi mille quingentis florenis auri, quos per te pridem eidem Joanni tradi pro eodem opere mandavimus, studeas assignare. Nos autem eidem Canonico summam a te recipiendi hujusmodi, teque quitandi & absolvendi de hiis, quæ inde sibi assignaveris per alias nostras litteras concedimus potestatem. Volumus autem, quod super assignatione quam exinde sibi feceris, duo consimilia publica Instrumenta, quorum uno penes te retento, reliquum ad prædictam mittere Cameram non postponas.

Pecuniæ summa Altarario tradatur.

Solutionem cautio sequatur.

Datum apud Pontem Sorgiæ Avenionen. Diœcesis Idibus Augusti, Anno Secundo.

De quibusdam negotiis agit, & pecuniam reparandæ S. Petri Basilicæ impensam commemorat.

Ex Regesto Epist. Secretior. Anni 2. Benedicti XII. Epist. 339. fol. 92. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Bertrando Archiepiscopo Obredunen., Apostolicæ Sedis Nuntio; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN CH. 1336.

Contra inobedientes severius agendum.

Litterarum Fraternitatis tuæ Missarum nobis novissime serie diligentius intellecta, credimus expedire, quod si Mercennarius de Monteviridi, Gentilis de Camerino, & alii Tyramni Marchiæ non complendo promissa reperiantur incostantes & varii, adversus eos fortificando & justificando processus, eo quod non compleverint quæ juramentis interpositis & pœnis adjectis promiserant, & alias sicut prudentiæ tuæ videbitur expedire, procedas; te quidem prudenter agere, quod processus per te alias contra ipsos relaxare non intendis, donec tibi plenius & perfectius de ipsorum obedientia constiterit, reputamus. Super hiis autem, quæ de stipendiariis equitibus & peditibus habendis & tenendis in Marchia, & aliis quæ circa hujusmodi articulum in tuis prædictis litteris adjecisti, deliberatione pleniori præhabita, intendimus ordinare quod utilius cognoverimus, & inde tibi nostram deliberationem hujusmodi rescribere * voluntatem. Sed non sufficimus admirari si proventus illius Provinciæ ad ea minime possint sufficere, quæ ibidem pro ejusdem necessitatibus sunt agenda, cum olim ultra hæc consueverit non modica dictorum proventuum quantitas ad Cameram Apostolicam provenire. Porro de illa pecunia, quæ dicebatur esse in Patrimonio, non oportet loqui de cetero, cum ipsa vel major pars ipsius ad opus reparationis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe de mandato nostro jam extiterit assignata. Thesaurario autem Marchiæ, quod sit circa officium exercendum solicitus & attentus, per venerabiles Fratres Gaspertum Archiepiscopum Arelatensem Camerarium & Joannem Episcopum Avinionensem Thesaurarium nostros scribi mandavimus invective; qui si se non correxerit taliter quod eum merito insufficientem reputes, aculeos proculdubio sentiet duriores, cum nolimus officia per negligentiam vel insufficientiam Officialium deperire. Ceterum cum super singulis occurrentibus in eis partibus, utpote nobis innotis, designando quid agendum sit tibi scribere nequeamus, tu qui velut in Scola experientiæ constitutus, illorum habere potes notitiam pleniorem, ac negotiorum qualitates, personarum conditiones, & statum Patriæ plenius didicisti, ordine procedas & exequaris, prout honori Dei & Ecclesiæ ac rei utilitati publicæ super eis, cum occurrerint, cognoveris expedire. Propter hæc tamen non excludimus, quominus nos possis & debeas consulere super hiis, de quibus absque moræ periculo cognoveris oportunum.

Circa milites ad Marchiæ custodiam, eorumque stipendia nihil decernit.

** Sic.*

Major pecuniæ pars, quæ ex Patrimonio colligitur, in Basilicæ Vaticanæ reparationem expendenda.

Alia negocia Nuncii prudentiæ expedienda relinquit.

Datum Avenioni ii. Nonas Octobris, Anno Secundo.

De lignis, quæ Lateranensi & Vaticanæ Basilicis reparandis assignata fuerant, nonnulla decernit.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Epist. 113. fol. 33. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis, Canonico Narbonen., Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN CH. 1337.

Parcior lignorum ad Basilicam Lateranensem instaurandam sit usus,

Quæ, pro Lateranensi Basilica inserviunt ligna ad Vaticanam non transferantur, & vicissim.

Pro faciliori lignorum translatione dat literas.

INtellecto, quod quædam lignamina dudum ad Ecclesiam Lateranen. pro structuræ reparatione ipsius, qua plurimum asseritur indigere, conducta, inutiliter & periculose conservantur ibidem; Volumus, ut ipsa lignamina, quantum sufficere poterunt in reparationem ejusdem Ecclesiæ, prout magis necessarium vel utile cognoveris, præsertim in locis ubi divina Officia in eadem Ecclesia celebrantur, convertere studeas diligenter, aliud opus non inchoando in Ecclesia ipsa præsentialiter, ac summopere præcavendo, ne illa quæ pro reparatione ipsius Lateranensis Ecclesiæ deputata sunt vel deputabuntur imposterum, in fabricam vel reparationem Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe non ponas, vel etiam viceversa. Rursus pro lignaminibus pro reparatione dictæ Basilicæ necessariis deferendis & conducendis tam patentes quam clausas, ut petiisti, mittimus litteras oportunas; quare ut eadem Fabrica perficiatur laudabiliter & feliciter, elaborare sedulo non postponas; Nobis quid super prædictis & eorum singulis egeris, nihilominus rescripturus.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Duo florenorum millia in Vaticanæ Basilicæ reparationem impendenda, Joanni Piscis ab Ecclesiæ Romanæ Thesaurario tradi jubet.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Ep. 114. fol. 34. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Hugoni Cornuti Decano Rupeforten. Carnoten. Diœcesis, Patrimonii Beati Petri in Tuscia nostro & Ecclesiæ Romanæ Thesaurario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337.

Altararius novo indiget pecuniarum subsidio;

Quæ tradi jubet.

De summa tradita Thesaurarius absolvatur.

CUM Dilectus Filius Magister Joannes Piscis Canonicus Narbonen., quem dudum ad Urbem pro reparatione Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe prædicta specialiter destinavimus, pro lignaminibus & aliis ad reparationem prædictam necessariis indigere certa quantitate pecuniæ, sicut ejus insinuatione percepimus, dinoscatur; Volumus & discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de pecuniis tibi per Dilectum Filium Stephanum Lascout olim Patrimonii Beati Petri in Tuscia nostrum & Ecclesiæ Romanæ Thesaurarium, tuum in officio ipso prædecessorem dimissis, duo milia florenorum auri præfato Magistro Joanni studeas assignare. Nos enim eidem hujusmodi summam pecuniæ a te recipiendi, teque de illa cum eam assignaverit, quitandi & absolvendi per alias litteras concedimus potestatem. Volumus autem quod super assignatione ipsa duo confici facias publica Instrumenta, quorum uno penes te retento, reliquum ad nostram mittere Cameram non ommittas.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

De iis quæ in superiori Diplomate statuerat, Joannem Piscis certiorem facit.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Ep. 115. fol. 34. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis Canonico Narbonen., Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337. *Nova pecunia ad Basilicæ reparationem, necessaria.*

TUA insinuatione percepto, quod tu, quem dudum ad Urbem pro reparatione structuræ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe prædicta specialiter destinavimus, pro lignaminibus & aliis ad reparationem prædictam necessariis certa quantitate pecuniæ nosceris indigere; Dilecto Filio Hugoni Cornuti Decano Rupeforten. Carnoten. Diœcesis, Patrimonii Beati Petri in Tuscia nostro & Ecclesiæ Romanæ Thesaurario damus nostris litteris in mandatis, ut tibi duo milia florenorum auri de certis pecuniis Cameram nostram contingentibus, quas apud se habere noscitur, studeat assignare. Ideoque tibi hujusmodi duorum milium florenorum auri summam ab eodem Thesaurario recipiendi, eumque quitandi & absolvendi de summa ipsa, cum eam tibi duxerit assignandam, plenam tibi concedimus tenore præsentium facultatem. Tu vero eandem summam sic utiliter & fideliter procures expendere ac dispensare in reparatione prædicta, quod a Deo, cujus in hac parte res agitur, consequaris meritum, & præfatæ Cameræ fidelem & legitimam de summa prædicta, & aliis quæ in reparatione prædicta expenderis, reddere valeas rationem.

Mandatum Pontificis de duobus florenorum auri millibus persolvendis.

Altarario jus tribuit ut pecuniam accipiat, & Thesaurarium absolvat.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Ut ea quæ ex Calabriæ partibus & aliunde petenda erant ligna & instrumenta ad instaurandam S. Petri Basilicam necessaria, facile comparentur & absque ulla vectigalium solutione in Urbem deferantur, Robertum Siciliæ Regem enixe rogat.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Ep. 116. fol. 34. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Carissimo in Christo Filio Roberto Regi Siciliæ Illustri; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337. *Regis pietatem commendat.*

TAnto te, fili carissime, fidentius & libentius ad pia juvanda opera precibus & exhortationibus nostris inducimus, quanto te, cujus salutem appetimus, ad id reperire confidimus promptiorem. Dudum siquidem non sine magna compassione percepto, quod veneranda Basilica Principis Apostolorum de Urbe, propter vetustatem structuræ ipsius, evidentibus periculosæ ruinæ dispendiis subjacebat, ad reparationem ipsius convertimus studium mentis nostræ; ac tandem cupientes quod tam pie conceperamus super hiis perducere divina suffragante gratia in effectum, Dilectum Filium Magistrum Joannem Piscis Canonicum Narbonen., doctum & expertum in talibus, ad eandem Basilicam pro reparatione promovenda & dirigenda hujusmodi providimus specialiter destinandum, qui licet in reparatione ac restauratione ipsius Basilicæ aliquandiu multum utiliter non sine grandium nostræ Cameræ profluviis expensarum processerit, adhuc tamen magna ejusdem structuræ pars restat, sicut idem Canonicus nobis intimare studuit reparanda. Cum autem ipse certam quantitatem lignaminum ad hoc necessariorum de Calabriæ & certis aliis partibus per certas personas haberi ordinaverit pro Fabrica structuræ hujusmodi, & ad Basilicam memoratam deferri, Regiam excellentiam attentius deprecamur, quatenus per oportuni favoris & auxilii promptam & devotam assistentiam in hac parte te pii operis hujusmodi participem constituens & consortem, memoratis personis, earumque factoribus & Nuntiis transeundi libere cum animalibus & rebus suis per Terras & Aquas partium Regni & Terrarum tuorum pro procurandis, habendis, deferendis, ac conducendis dictis lignaminibus, & instrumentis arti-

Basilicæ ædificium, ut instauretur, ruinæ proximum.

Regem hortatur, ut ad ligna ex Calabriæ partibus exportanda, liberum ac expeditum concedat transitum.

artificialibus, quæ sibi circa hæc oportuna fuerint, ad Basilicam supradictam, absque omni Pedagio & Gabella seu alia exactione quacumque, securitatem & licentiam velit liberaliter Regia Sublimitas pro Divina, ac nostra & Apostolicæ Sedis reverentia concedere, ac super hoc omnibus & singulis Justitiariis (a), Nobilibus, Communitatibus & Universitatibus, & aliis de quibus expediens extiterit, destinare patentes litteras Regias oportunas.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Ejusdem Argumenti ad Sanciam Siciliæ Reginam dat literas.

Ex Regesto Epistol. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Epist. 117. fol. 34. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Carissimæ in Christo Filiæ Sanciæ Reginæ Siciliæ Illustri; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN CH. 1337. *Sanciæ Reginæ pietas.*

TAnto te, filia carissima, fidentius & libentius ad pia juvanda opera precibus & exhortationibus nostris inducimus, quanto te, cujus salutem appetimus, ad id reperire confidimus promptiorem. Dudum siquidem non sine magna compassione percepto, quod veneranda Basilica Principis Apostolorum de Urbe, propter vetustatem structuræ ipsius, evidentibus periculosæ ruinæ dispendiis subjacebat, ad reparationem ipsius convertimus studium mentis nostræ; ac tandem cupientes quod tam pie conceperamus super hiis, perducere divina suffragante gratia in effectum, dilectum filium Magistrum Joannem Piscis Canonicum Narbonen., doctum & expertum in talibus, ad eandem Basilicam pro reparatione promovenda & dirigenda hujusmodi providimus specialiter destinandum, qui licet in reparatione ac restauratione ipsius Basilicæ aliquandiu multum utiliter non sine grandium nostræ Cameræ profluviis expensarum processerit, adhuc tamen magna ejusdem structuræ pars restat, sicut idem Canonicus nobis intimare studuit, reparanda. Cum autem ipse certam quantitatem lignaminum ad hoc necessariorum de Calabriæ, & certis aliis partibus per certas personas haberi ordinaverit pro fabrica structuræ hujusmodi, & ad Basilicam memoratam deferri; Carissimo in Christo filio nostro Roberto Regi Siciliæ Illustri, Viro tuo dirigimus preces nostras, ut per oportuni favoris & auxilii promptam & devotam assistentiam in hac parte se pii operis hujusmodi participem constituens & consortem, memoratis personis, earumque factoribus & nuntiis transeundi libere cum animalibus & rebus suis per terras & aquas partium Regni & Terrarum suorum pro procurandis, habendis, deferendis ac conducendis dictis lignaminibus, & instrumentis artificialibus, quæ eidem Canonico circa hæc oportuna fuerint, ad Basilicam supradictam, absque omni pedagio & gabella seu alia exactione quacumque securitatem & licentiam velit liberaliter Regia Sublimitas pro Divina, ac nostra & Apostolicæ Sedis reverentia concedere, ac super hoc omnibus & singulis Justitiariis, Nobilibus, Communitatibus & Universitatibus, & aliis de quibus expediens extiterit, destinare patentes litteras Regias oportunas. Quocirca Serenitatem tuam attente rogamus, quatenus quanti mercedem præmii ex præmissis, si ea devote promoveris, apud Deum poteris acquirere considerans, diligenter tam erga Regem eundem, quam etiam prout ad te, filia dilectissima, pertinuerit, per te ipsam circa prædicta, ut votivis mancipentur effectibus, cures pro nostra & ejusdem Sedis reverentia, tuæque animæ salutis obtentu, efficaciter interponere partes tuas.

Pontificis pro reparatione Basilicæ sollicitudo.

Ligna quamplurima ad id operis necessaria ex Calabriæ partibus adducenda.

Pontificis literæ ad Siciliæ Regem pro facili ac libero lignorum transitu.

Reginam hortatur, ut & ipsa, sua apud regem interponat officia.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Genera-

(a) Nempe Judicibus tum in Siciliæ Regno, tum etiam alibi ita nuncupatis. Adeundum Cangii Glossarium.

Generales ejusdem argumenti literæ.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Epist. 118. fol. 34. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis Episcopis, & Dilectis Filiis electis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, Archidiaconis, Archipresbyteris, Rectoribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ipsorumque Vicesgerentibus, Capitulis quoque, Conventibus, ceterisque Personis Ecclesiasticis, Regularibus & secularibus, exemptis & non exemptis, Cistercien., Cluniacen., Præmonstraten., Camaldulen., Sanctorum Benedicti & Augustini, & aliorum Ordinum ac Domorum Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani (a), Sanctæ Mariæ Theutonicorum (b), Calatraven. (c), & Humiliatorum (d) Magistris, Prioribus & Præceptoribus, necnon Nobilibus Viris, Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Senescallis (e), Justitiariis (f), Potestatibus, Capitaneis, Rectoribus, ceterisque Dominis temporalibus, Universitatibus quoque & Communitatibus Civitatum, Terrarum, Castrorum, Villarum, & aliorum quorumcumque locorum, & aliis Universis & singulis, ad quos præsentes litteræ pervenerint; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337.

Altararius Basilicæ curat ligna in usum fabricæ ex Calabriæ partibus in Urbem deferri.

CUM Dilectus Filius Magister Joannes Piscis, Canonicus Narbonensis, quem dudum ad Venerandam Basilicam Principis Apostolorum de Urbe pro reparatione ac restauratione structuræ ipsius, quæ propter vetustatem evidentibus ruinæ magnæ subjacebat periculis, promovenda & dirigenda providimus specialiter destinandum, certam quantitatem lignaminum de Calabriæ & certis aliis partibus pro reparatione necessariorum hujusmodi per certos mercatores haberi, deferri & conduci ordinaverit ad Basilicam memoratam; Universitatem vestram rogamus, monemus, & in Domino attentius exhortamur, quatenus præfatos mercatores, eorumque Procuratores & Nuncios, cum per terras, districtus, portus, & loca vestra transiverint pro dictis procurandis, habendis & deferendis lignaminibus, benigne recommendatos habentes, nullam eis inferatis molestationem, injuriam vel offensam, nec ab aliis quantum in vobis fuerit permittatis inferri; sed eos potius cum dictis lignaminibus ac instrumentis artificialibus circa præmissa quomodolibet oportunis, suisque bonis & rebus transire, dictaque deferre lignamina pro divina & nostra Sedisque Apostolicæ reverentia, absque onere Pedagii vel Gabellæ seu alia exactione quacumque, libere permittatis; eis de securo conductu, si a vobis illum petierint, sic prompte nihilominus provisuri, quod præter perennis mercedem præmii, nostram & ejusdem Sedis gratiam valeatis uberius promereri.

Pontifex hortatur, ut sine molestia, ac onere ligna deferantur.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Pro

(a) Ordinem innuit Equitum, qui vulgo *Melitenses* nuncupantur.

(b) Qui ad suscipiendos pauperes, peregrinos & infirmos, ex Teutonica gente seu ex Germania oriundos, instituti fuerant anno 1191. Vide Petrum de Dusburg in suo Chronico Prussiæ.

(c) Calatravensem Ordinem a Calatrava Urbe sic appellatum, an. Christi 1164. Beatus Raymundus Abbas Fiterii condidit ad Christianorum tutelam adversus Saracenos; quemadmodum, Aub. Miræus, & P. Labbè in Origin. Ord. Equestr., aliique demonstrant.

(d) Quorum Ordinem Innocentius III. confirmavit, verum S. Pius V. ob insidias Beato Carolo Borromæo ab eisdem paratas, abolevit.

(e) Horum officia ac jurisdictionem describit Cangius in suo Glossario.

(f) De quibus in præallata ad Robertum Siciliæ Regem Epistola.

(a) Qui

Pro comparandis, atque in Urbem deferendis lignis, rebusque aliis ad reparandam S. Petri Basilicam necessariis, Joannem Episcopum Anagnin. & Joannem Piscis Altararium oportunis facultatibus instruit.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Epist. 119. fol. 35. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin., nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Magistro Joanni Piscis Canonico Narbonen., Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337. *Altararius ad Basilicam ruinæ proximam, instaurandam, ligna ad opus necessaria, ex Calabriæ partibus comparat.*

TUA, Fili Altararie, insinuatione percepimus, quod tu, quem dudum ad Venerandam Basilicam Principis Apostolorum de Urbe pro reparatione ac restauratione structuræ ipsius, quæ propter vetustatem evidentibus ruinæ magnæ subjacebat periculis, promovenda & dirigenda providimus destinandum, certam quantitatem lignaminum de Calabriæ ac quibusdam aliis partibus pro ipsa reparatione necessariorum per certos mercatores procurari, haberi, deferri, & conduci ad Basilicam ordinasti prædictam. Nos igitur cupientes ejusdem Basilicæ Fabricam prosperari, ut pro eisdem lignaminibus ad eam necessariis procurandis liberius & facilius, ac habendis, quosvis Ecclesiarum Prælatos & personas Ecclesiasticas, etiamsi Pontificali vel quacumque alia præfulgeant dignitate, necnon Reges, Principes, Duces, Comites, Barones, Nobiles, Justitiarios, Bailivos, Potestates, Capitaneos, & alios Dominos temporales, & personas quascumque, ac insuper Communitates & Universitates Civitatum, Castrorum, Terrarum, & aliorum quorumcumque locorum generaliter vel specialiter, quando, quoties, & ubi vobis expedire videbitur, ex parte nostra possitis rogare, monere, requirere, seu exhortari, ut eosdem Mercatores, quos, tu Altararie prædicte, propterea duxeris destinandos, cum per terras, districtus, portus, & loca ipsorum, per terram vel aquam transiverint pro dictis procurandis, habendis, & deferendis lignaminibus benigne recommendatos habentes, nullam eis inferant molestationem, injuriam vel offensam, nec ab aliis, quantum in eis fuerit, permittant inferri; sed eos potius cum dictis lignaminibus ac instrumentis artificialibus circa præmissa quomodolibet oportunis, suisque bonis & rebus transire, dictaque lignamina deferre libere ab onere Pedagii vel Gabellæ seu alia exactione quacumque, pro divina, & nostra, Sedisque prædictæ reverentia, suarumque animarum salutis obtentu permittant, eis de securo conductu, si eo forsan indigeant, nihilominus provisuri; plenam vobis & vestrum cuilibet in solidum concedimus tenore præsentium facultatem.

Ut libera & expedita sit lignorum translatio, jus tribuit, ut Pontificis nomine ad eos, quorum interest, hortatoriæ scribantur literæ.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Universis Christifidelibus, qui ad instaurandam S. Petri Basilicam pia eleemosynarum subsidia contulerint, centum dies de injunctis pœnitentiis ad biennium relaxat.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 3. Benedicti XII. Ep. 120. fol. 35. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Universis & singulis præsentes litteras inspecturis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337. *Potissima Pontificis cura, ut fideles ad instaurandam S. Petri Basilicam manus porrigant adjutrices.*

ETsi Ecclesiarum Fabricis manum porrigere adjutricem, pium apud Deum & meritorium reputantes, frequenter Christifideles ad impendendum Ecclesiis ipsis hujusmodi auxilium, nostris moneamus litteris & hortemur, & ut ad id fortius animentur, quo magis ex eis animarum profectum se senserint adipisci, nonnunquam pro hiis temporalibus suffragiis spiritualia munera eis, videlicet remissiones & indulgentias

Basilica Sancti Petri ceteris mundi Ecclesiis, tamquam earum caput honorabilior.

tias largiamur; ad Fabricam tamen venerandæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, cui ad præsens opere non modicum sumptuoso intenditur, eo magis tenemur intuitum convertere mentis nostræ, quo præ ceteris Mundi Ecclesiis velut caput earum honoribus est prosequenda præcipuis, & favoribus amplianda. Cupientes igitur Fabricam reparationis ejusdem Basilicæ feliciter & celeriter, adjuvante Domino, perfici & compleri, Universitatem vestram rogamus & hortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatenus de bonis a Deo vobis collatis, ad opus dictæ Fabricæ pias elemosinas & grata caritatis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram opus hujusmodi citius & felicius valeat consummari: Vosque per hæc & alia bona, quæ Domino inspirante feceritis, ad æternæ possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad hujusmodi consummationem operis manus porrexerint adjutrices, centum dies de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus: Præsentibus post biennium minime valituris, quas mitti per quæstores districtius inhibemus; eas, si secus actum fuerit, carere viribus decernentes.

Fideles hortatur, ut in opus fabricæ subsidia conferant.

Iis qui eleemosynas suppeditaverint, Indulgentias ad certum tempus concedit.

Datum Avenioni Idibus Maji, Anno Tertio.

Canonicatum ac Præbendam in Vaticana Basilica Paulo de Sanctavictoria, modo reperiatur idoneus, conferri demandat.

Ex Reg. Anni 3. part. 1. Epist. Com. Benedicti XII. Epist. 95. ap. Archiv. Apost. Vatic.

*Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Hugoni Augerii * Canonico Narbonen. Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia; Salutem & Apostolicam Benedictionem.*

* *Al.* Ougerii.

AN. CH. 1337.

Canonicatus Basilicæ Vaticanæ per obitum Cardinalis S. Theodori vacat.

Dignum arbitramur & congruum, ut illis se reddat Sedes Apostolica gratiosam, quibus nobilitas generis, vitæ ac morum honestas & alia propria virtutum merita laudabiliter suffragantur. Cum itaque Canonicatus & Præbenda Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quos bonæ memoriæ Joannes Sancti Theodori Diaconus Cardinalis ex concessione dictæ Sedis in eadem Basilica, dum viveret, obtinebat, per ipsius obitum, qui dudum apud eandem Sedem diem clausit extremum (a), apud Sedem ipsam vacare noscantur ad præsens, nullusque præter nos de ipsis possit hac vice disponere, pro eo quod nos dudum vacationem hujusmodi, omnes Canonicatus & Præbendas, ceteraque Beneficia Ecclesiastica tunc apud dictam Sedem vacantia & inantea vacatura dispositioni nostræ specialiter reservantes, decrevimus ex tunc irritum & inane, si secus super hiis a quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigeret attentari; nos volentes Dilectum Filium Paulum Francisci de Sanctavictoria Rectorem Sancti Salvatoris, & Sanctæ Mariæ in Pompenario, ac Sancti Petri de Stincho Ecclesiarum invicem unitarum Firman. Diœcesis, qui ætatis vigintiquinque annorum & ultra, necnon litteraturæ sufficientis & idoneæ in grammaticalibus & dictamine rectorico existere dicitur, quique de præmissis & aliis suarum virtutum meritis apud nos fide dignorum testimonio commendatur, favoribus prosequi gratiosis; discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus si simpliciter & de plano ipsum Paulum ad hoc ydoneum esse repereris, prædictos Canonicatum & Præbendam sic vacantes cum plenitudine juris Canonici, ac omnibus juribus, & pertinentiis suis eidem Paulo auctoritate nostra conferre & assignare procures, inducens eum per te vel alium seu alios in corporalem possessionem dictorum Canonicatus & Præbendæ, ac jurium & pertinentiarum ipsorum, & defendens inductum amoto exinde quolibet detentore, ac faciens ipsum vel dictum Procuratorem pro eo ad dictam Præbendam in eadem Basilica in Canonicum recipi & in Fratrem, Stallo sibi in Choro & loco in Capitulo ipsius Basilicæ cum dicti juris plenitudine assignatis, sibique de ipsorum Canonicatus & Præbendæ fructibus, redditibus, proven-

Ejus virtutes ac merita.

Paulus de S. Victoria in Canonicum designatur.

In Canonicatus possessionem immitti decernit.

(a) Quo tempore e vivis abierit Joannes Gayetanus S. Theodori Diaconus Cardinalis, de quo in præsenti Bulla sermo est; veteris Ms. fragmentum a Turrigio in Lib. de Cryptis Vatic. pag. 161. relatum, declarat his verbis: *Tertio Kal. Septemb. anno Domini* 1334. *tertia Indictione Mens. Aug. obiit Reverendissimus Pater Joannes Gayetanus de Domo Ursinorum, S. Theodori Diac. Card., Concanonicus noster, cujus Corpus requiescit apud suam Cappellam S. Mariæ Prægnantium, sitam in nostra Basilica &c.* Legesis prælaudatum Turrigium loco citato.

(a) Sil-

proventibus, juribus, & obventionibus universis integre responderi; contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo: Non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus ejusdem Basilicæ contrariis, juramento, confirmatione dictæ Sedis vel quacumque firmitate alia roboratis; aut si aliqui Apostolica vel alia quavis auctoritate in eadem Basilica in Canonicos sint recepti, vel ut recipiantur insistant; seu si super provisionibus sibi faciendis de Canonicatibus & Præbendis in ipsa Basilica speciales, vel de Beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem & Decretum, vel alias quomodolibet sit processum, quibus omnibus in assecutione dictorum Canonicatus & Præbendæ ipsum Paulum volumus anteferri; sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Canonicatuum & Præbendarum, ac Beneficiorum aliorum præjudicium generari; seu si Dilectis Filiis Capitulo dictæ Basilicæ, vel quibusvis aliis communiter vel divisim a prædicta sit Sede indultum, quod ad receptionem vel provisionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli, aut quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint, vel quod de Canonicatibus & Præbendis ipsius Basilicæ, ac aliis Beneficiis Ecclesiasticis ad eorum collationem, provisionem aut quamvis aliam dispositionem, conjunctim vel separatim spectantibus, nulli valeat provideri per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus hujusmodi nostræ gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua, cujusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis; aut si dictus Paulus præsens non fuerit ad præstandum de observandis Statutis & consuetudinibus ejusdem Basilicæ solitum juramentum, dummodo in absentia sua per Procuratorem ydoneum, & cum ad Basilicam ipsam accesserit corporaliter illud præstet; seu quod idem Paulus sicut asserit, Sancti Salvatoris, Sanctæ Mariæ in Pompenario, & Sancti Petri de Stincho Ecclesias invicem unitas prædictas, quæ tenentur ab aliis per violentiam occupatæ, noscitur obtinere de jure. Volumus autem, quod dictus Paulus quamprimum vigore præsentis gratiæ dictos Canonicatum & Præbendam præfatæ Basilicæ pacifice fuerit assecutus, prædictas Sancti Salvatoris, Sanctæ Mariæ in Pompenario, & Sancti Petri de Stincho Ecclesias, quas ut præmittitur, obtinet, quasque ex tunc vacare decernimus, omnino, prout etiam ipse ad id se sponte obtulit, dimittere teneatur. Nos enim si dictus Paulus ydoneus ad hoc per te repertus fuerit, ut præfertur, perinde irritum, prout est, decernimus & inane, si secus super hiis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, attentatum forsan est hactenus, vel contigerit imposterum attentari, acsi nos dictos Canonicatum & Præbendam eidem Paulo cum interpositione decreti duxissemus specialiter conferendos.

Quæ obesse possunt, consuetudines, statuta ac privilegia, nequaquam obstare decernit.

Institutus Canonicus alias, quas possidet Ecclesias, dimittat; sin minus vacent ipso jure.

Datum Avenioni ii. Kalendas Augusti, Anno Tertio.

Monasterium S. Martini in Montibus multa pressum inopia, ab ea pecuniarum summa, quam Apostolicæ Cameræ debet, absolvi posse concedit, modo id rationi ac æquitati sit consentaneum.

Ex Regest. Anni 3. part. 2. Epist. Com. Benedicti XII. Epist. 433. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Hugoni Augerii Canonico Narbonen. Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1337.

DUdum Dilecti Filii Abbas & Conventus Montis Sancti Martini in Montibus prope Viterbium Cistercien. Ordinis nobis exponere curaverunt, quod Civitate Viterbien. olim in statu pacifico existente, Abbas dicti Monasterii qui tunc erat, recepit & habuit de pecunia Decimæ Sedis Apostolicæ usque ad summam sexcentorum florenorum auri, quam fideliter pro Romana Ecclesia conservabat; quodque postmodum quondam Silvester Gattus (a) de Viterbio, tam Civitatem, quam Monaste-

Magna vis auri ex Cameræ proventibus, penes Abbatem deposita.

(a) Silvester Gattus Viterbii Civis, dominatum, verius tyrannidem in Urbem ac Patriam exercere cœpit anno 1326., Bussio Historico referente.

(a) Ca-

Graves per Gattum in Monasterium inferuntur injuriæ. nasterium prædicta per se suosque complices tiramnice occupavit, expulsis & ejecto Abbate dicti Monasterii de ipso, & rebus omnibus spoliatis, positisque quibusdam ejusdem Silvestri complicibus in tenuta & custodia Monasterii antedicti, & deinde non solum sublata per Turellam de Viterbio præfati Silvestri satellitem dicta pecunia Decimæ, sed etiam omnibus bonis mobilibus, ornamentis & Vasis ac Libris ejusdem Monasterii sacrilege asportatis, abductis Animalibus & expositis cunctis rebus aliis in prædam, *Castrum Sancti Salvatoris incendit.* Castrum Sancti Salvatoris ad præfatum Monasterium pertinens (*a*), spoliatis & ejectis laboratoribus ex eodem, per tiramnum prædictum ejusque complices ignis extitit incendio concrematum; propter quæ dictum Monasterium ad tantam inopiam fuit deductum, quod Abbas & Conventus præfati, qui post mortem dicti Tiramni (*b*) ad Monasterium redierunt, non habuerunt unde ipsum sustentari valerent; *Aliqua depositæ pecuniæ portio jam soluta.* & ulterius quod de magna parte pecuniæ dictæ Decimæ fuerat certis Thesaurariis Patrimonii Beati Petri in Tuscia pro eadem Ecclesia satisfactum, & quod bonæ memoriæ Raynerius Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diaconus Cardinalis (*c*) olim in eodem Patrimonio & certis aliis Ecclesiæ memoratæ Provinciis Romani Pontificis Vicesgerens, receperat mutuo pro negotiis ejusdem Ecclesiæ ab Abbate qui tunc erat, & Conventu supradicti Monasterii, diversis vicibus tam in pecunia quam in Bladis, usque ad valorem quatuor milium & nonaginta duarum librarum Senen. minutorum, ad quorum restitutionem faciendam se ac dictam Romanam Ecclesiam præfato Monasterio solemniter obligavit. Quare cum hujusmodi pecunia exigeretur ab eis, *Monasterii ad Pontificem supplet petitio.* nobis humiliter supplicarunt Abbas & Conventus prædicti, ut cum eos oporteret non solum victum quærere, sed etiam Vasa, Libros, Cruces, Calices, & alia ornamenta pro divino cultu necessaria procurare, dignaremur eisdem compatiendo benigne, super hiis de oportuno remedio providere. *Pontifex vult certior fieri.* Nos igitur tunc intellecta supplicatione hujusmodi, attendentes quod tu de præmissis habere in eis partibus poteras notitiam pleniorem, tibi per nostras certi tenoris litteras duximus committendum, ut de prædictis & eorum singulis simpliciter & de plano sine strepitu & figura judicii plenaria informatione, auctoritate nostra, recepta, nobis quicquid te reperire super eis contingeret, procurares per tuas litteras vel alia documenta legitima intimare. Sane cum tu litteris nostris prædictis receptis, ad informationem hujusmodi faciendam processeris, illamque nobis remiseris juxta continentiam litterarum ipsarum, nos eam quam videri fecimus & relationem de contentis in ipsa nobis fideliter factam audivimus, *Caussam dirimendam Delegati arbitrio relinquit.* tibi specialiter remittentes, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus quatenus visa & diligenter examinata informatione prædicta, quod rationi & æquitati convenire super præmissis cognoveris, decernere ac ordinare auctoritate prædicta procures, quod in hac parte decreveris & ordinaveris faciendo nihilominus firmiter observari.

Datum Avenioni x. Kalendas Novembris, Anno Tertio.

Illicitas alienationes Bonorum ac jurium Monasterii S. Martini in Montibus revocat; ipsumque Monasterium ad primæva jura ac bona restituit.

Ex Autogr. in Archiv. Basil. Vatic. Caps. 13. Fasc. 288.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Archipresbytero Ecclesiæ Viterbien.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

Monasterium S. Martini Bona ac jura distrahit quamplurima. AD audientiam nostram pervenit, quod tam dilecti filii Abbas, & Conventus Monasterii Sancti Martini in Montibus prope Viterbium Cistercien. Ordinis, quam prædecessores eorum decimas, terras, Grancias, piscarias, Castra, casalia, prata, pascua, nemora, lacus, molendina, jura, jurisdictiones, & quædam alia bona ipsius Mona-

(*a*) Castrum S. Salvatoris in Orcle, cujus ruinæ adhuc visuntur in Territorio Vetrallæ, hæc Bulla designat. Quum ex Innocentii III. Diplomate, quod suo loco typis subjecimus, indubium sit, pinguia latifundia ex Innocentii largitione in Monasterium S. Martini fuisse translata, haud temere suspicamur, & ipsum Castrum fundis conterminum ejusdem Pontificis beneficentia in jus & proprietatem ipsiusmet Monasterii pervenisse.

(*b*) Cædem Silvestri Gatti, cujus Tyrannidem jam ferre non poterant Viterbii cives, in an. 1329. rejicit memoratus Bussius Historicus.

(*c*) Sive nomen, sive titulum, sive munus inspicias, nemo alius, præter Raynerium Capoccia Viterbiensem, S. Mariæ in Cosmedin Diaconum Cardinalem, ac Sedis Apostolicæ in Tuscia Legatum, potest intelligi.

(*a*) Ur-

Monasterii, datis super hoc litteris, confectis exinde publicis instrumentis, interpositis juramentis, factis renunciationibus, & pœnis adjectis, in gravem ejusdem Monasterii læsionem, nonnullis Clericis, & Laicis, aliquibus eorum ad vitam, quibusdam vero ad non modicum tempus, & aliis perpetuo ad firmam, vel sub censu annuo concesserunt; quorum aliqui dicuntur super hiis confirmationis litteras in forma communi a Sede Apostolica impetrasse. Quia vero nostra interest super hoc de opportuno remedio providere, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus ea, quæ de bonis ipsius Monasterii per concessiones hujusmodi alienata inveneris illicite, vel distracta, non obstantibus litteris, instrumentis, juramentis, renunciationibus, pœnis, & confirmationibus supradictis, ad jus & proprietatem ejusdem Monasterii legitime revocare procures. Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Injustas alienationes revocandas decernit.

Contradictores, & testes qui se præbent difficiles, pœnis coercentur.

Datum Avinion. iiii. Id. Maji, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Illicitam Bonorum Monasterii S. Martini in Montibus alienationem revocandam decernit.

Ex Authentico Apographo in Caps. 13. Fasc. 288. Archiv. Basil. Vatic.

In nomine Dñi Amen. Hoc est exemplum cujusdam Papalis Privilegii, vera Bulla plumbea bullati, cujus tenor talis est:

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Abbati Monasterii Sancti Ginesii Urbevetan.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

Quod superioribus literis statuerat, hic repetit.

Dilectorum filiorum Abbatis, & Conventus Monasterii Sancti Martini in Montibus prope Viterbium, Cistercien. Ordinis precibus inclinati, præsentium tibi auctoritate mandamus, quatenus ea, quæ de bonis ipsius Monasterii alienata inveneris illicite, vel distracta, ad jus & proprietatem ejusdem Monasterii, legitime revocare procures; contradictores per censuram Eclesiasticam appellatione postposita compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere.

Pares in contradictores ac testes statuuntur pœnæ.

Datum Avinion. Quarto Idus Maji, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Quod autem Privilegium bullatum erat vera Bulla plumbea pendent. cum filo canapis, Papali; in una parte cujus Bullæ erant capita ad similitudinem Beatorum Pauli & Petri, Cruce mediante, & litteræ supra ipsa capita dicentes: S. Pa. S. Pe. *In altera vero parte dictæ Bullæ erant literæ dicentes.* Benedictus PP. XII.

Et ego Nicolaus Magistri Angeli Jannis Floris auctoritate almæ Urbis Præfecti Notarius, & Judex ordinarius, prædictum exemplum, prout inveni in dicto Privilegio Papali, & Bulla originali autentica, ita hic fideliter scripsi, & exemplavi, ipsumque auscultavi cum ipso originali, una cum providis viris litteratis scilicet Laurentio Laurentii Notar., Presbitero Leonardo Francisci etiam Notar. & scilicet Joanne Tutii Amate. Notar. & Jud. ordinario, Qui huic auscultationi suam auct. interposuit, & judiciale decretum. Viterbii in domo Magistri Petri Magistri Raynaldi Barberii. Sub Anno Domini M. CCC. XXXVIII. Mensis Junii die 26. Indict. VI. tempore Sanctissimi Patris & Domini D. Benedicti PP. XII. De cujus Judicis Ordinarii mandato in hanc publicam formam redegi.

Jacobi de Gabrielibus & Bosonis Novelli in curanda Urbe solicitudinem commendat; quod inter eos & Joannem Piscis obortum fuerat dissidium componit; personarum Ecclesiasticarum, sacrarumque ædium, nostræ potissimum Basilicæ, cui reparandæ studet, privilegia tuetur.

Ex Reg. Ep. Secretior. Anni 4. Benedicti XII. Ep. 177. fol. 50. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Nobilibus Viris Jacobo de Gabrielibus, & Bosono Novello Militibus Eugubin., Senatoriæ officium pro Nobis in Urbe gerentibus (a); Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

De Urbis tranquillitate lætatur.

NObilitatis vestræ litteras Nobis hiis diebus præteritis præsentatas, benigne recepimus, & earum seriem quæ de statu Urbis vigente, solicitudine vestra mediante pacifico, & confluente ad eam hiis temporibus causa devotionis multitudine Fidelis Populi, necnon quibusdam turbationibus suscitatis inter vos, & Dilectum Filium Magistrum Joannem Piscis (b) Canonicum Narbonen. Altararium Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe prædicta per Nos deputatum, mentionem inter cetera faciebant; intelleximus diligenter. Sane, Filii, de statu ejusdem Urbis pacifico, devotioneque Fidelis Populi lætamur admodum in Domino: circumspectæ solicitudinis vestræ studium, quod circa cultum Justitiæ colendum in Urbe ipsa, & observandam sub eo tranquillitatem, securitatem & pacem adhibuistis hactenus, & adhibere curatis continue, sicut etiam litteræ vestræ prædictæ continent; multipliciter in Domino commendamus: sed turbationes hujusmodi Nobis sunt procul dubio displicibiles & infestæ; siquidem vos & dictus Altararius tam collocutionibus & tractatibus mutuis, quam consiliis, auxiliis & favoribus oportunis, in officiis vobis & eidem commissis, ut ad honorem Dei, & Ecclesiæ suæ Sanctæ, Reique utilitatem publicæ prosperari & felices sortiri effectus valerent, jugiter fulcire, repulsis emulationibus, & relegatis odiis & rancoribus, deberitis. Quæ quidem utrique vestrum expedientia utique posse utilius fieri credimus, si quilibet vestrum permissis sibi a Jure terminis sit contentus; nempe vobis in Ecclesias & Personas Ecclesiasticas, quantumcumque ipsæ Personæ delinquant graviter, nequaquam Jurisdictio est permissa, sed si ex earum excessibus forsan turbari statum prædictæ Urbis pacificum noveritis, tam prædicto Altarario, quam aliis ad quos jurisdictio & correctio dictarum Personarum pertinet, denunciare potestis, ut ipsi super hoc interponere studeant, prout ad eorum spectare noscitur officium, partes suas; quod si forte neglexerint, id Nobis intimare debetis, qui mox tam adversus delinquentes, quam negligentes hujusmodi providere de remedio curabimus oportuno. Porro Basilicam prædictam, quæ sicut alias dignitate præcellit, sic debet præcipuis honoribus & Privilegiis potioribus honorari, & alias Urbis ejusdem Ecclesias, & loca Ecclesiastica sic habere vos expedit in reverentia & honore, quod eorum non lædantur per vos vel vestros Immunitates, nec Privilegia quomodolibet infringantur. Vestram igitur prudentiam in Domino exhortamur & solicitamus attente, quatenus hæc quæ præmisimus memoriter retinentes, & deducentes sicut oportunum extiterit, in effectum; cum eodem Altarario, cui circa præmissa & alia per eum Nobis intimata scribimus oportune, unitatem habeatis & concordiam: Vos hinc inde, sicut oportunum extiterit, mutuo fulciendo, & nihilominus super hiis, quæ tangunt negotium reparationis quam fieri facimus in eadem Basilica, præfato Altarario, sicut vos requisierit, & honestate servata justitiæ poteritis, favorabiliter assistatis.

Dolet de privatis quibusdam dissidiis.

Nefas Secularibus, in Ecclesiasticas Personas jurisdictionem exercere.

Basilica Sancti Petri præcipuo digna obsequio, quia ceteris Ecclesiis excellentior.

Ad mutuam concordiam hortatur.

Datum Avenioni Nono Kalendas Junii, Anno Quarto.

Contro-

(a) Urbis *Senatorem*, *Capitaneum*, *Syndicum & Defensorem* Romani Cives ex communi sententia designarunt Benedictum Papam XII., uti ejus epistola [hæc prostat apud Archivum Apost. Vatic. in Regesto Liter. Comm. & de Cur. Part. 2., ac inter epistolas de Cur. enumeratur octava] pridie Kal. Augusti tertio sui Pontific. anno data, luculentissime testatur. Electioni Pontifex annuit: Sed cum Avenione ageret, vices suas in obeundo Senatoris munere Jacobo de Comitibus de Gabrielibus, & Bosoni Novello de Raphaelibus concredidit. Nobiles hi Viri in Catalogo Senatorum qui Urbem gubernarunt anno Christi 1338, recensentur apud Crescimbenium in Opere de Statu Basil. S. Mariæ in Cosmedin anno 1719. lib. 3. cap. 4. pag. 140.

(b) Quæ proxime sequitur Bulla, dissidium enarrat.

(a) Non

Controversiam, de qua egerat in superiori Epistola, retractat: de Basilica reparanda, se ad Jacobum de Gabrielibus & Bosonem Novellum dare literas enunciat.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni 4. Benedicti XII. Epist. 178. fol. 51. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Joanni Piscis, Canonico Narbonen. Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe auctoritate Apostolica deputato; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN CH. 1338. *Altararii ad Pontificem querelæ contra Urbis Senatores.*

LIcet contineatur in tuis litteris nobis missis, quod Dilecti Filii Nobiles Viri Jacobus de Gabrielibus & Bosonus Novellus Milites Eugubin., Senatoriæ officium pro nobis in Urbe gerentes, per Marescallos (a) suos excessus in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, invadendo libertates & immunitates ipsius commiserant detestandos, & alias satagebant Ecclesiasticam multipliciter in Urbe ipsa offendere libertatem; ipsi tamen reverenter & prudenter nobis scripserunt, se super hiis excusando, ac de te, quod contra eos ex arrupto & improvide processeris, absque tui tamen detractione aliqua notabili curialiter conquerendo, & afferendo nihilominus quod propter negligentiam correctionis & punitionis excessuum personarum Ecclesiasticarum in Urbe prædicta status pacificus, quem ipsi manutenere auctoritate nostra sufulti conantur, ibidem multipliciter non sine læsione honestatis & damno Reipublicæ perturbatur. Sane quia te super hiis, quæ tuo incumbunt officio, mature agere decet & expedit, & non prorumpere faciliter contra eos, quos Nos ad tanti culmen regiminis duximus assumendos, miramur quod sic leviter, ut ipsi asserunt, eos feceris per Ecclesias dictæ Urbis excommunicatos publice nuntiari; præsertim cum ipsi, sicut habet litterarum suarum series, in nullo libertatem Ecclesiasticam intendant seu intenderint lædere, sed potius conservare, ac de hiis quæ facta minus provide per suos fuerant, satisfactionem exhibuerint competentem. Ideoque ipsos tibi reconcilies, & sibi eis nihilominus de absolutionis beneficio, si oportuerit, providendo, sicque te gerendo, quantum poteris, honoribus tamen, Juribus & libertatibus Ecclesiasticis semper illæsis remanentibus, super quibus eisdem etiam oportune scribimus, ut tu & ipsi super vestris officiis mutuo vos juvetis, summopere præcavendo, ne Nobis ammodo præsumas aliqua, per quæ irritari debeamus adversus aliquem scribere, nisi tibi constaret certitudinaliter, vera esse: præfatis autem Nobilibus, ut super hiis, quæ* reparationem dictæ Basilicæ quam per te fieri facimus, assistant, prout eos requisieris, & honestate Justitiæ servata poterunt, scribimus oportune.

Senatorum contra Altararium accusationes.

Pontifex Altararium benigne corripit.

Mutua amoris officia inter Altararium & Senatores exercenda, ut communibus studiis reparationi Basilicæ Vaticanæ diligentius incumbant.

* *Sup. tangunt.*

Datum Avenioni Nono Kalendas Junii, Anno Quarto.

Proventuum Altariatus, aliarumque pecuniarum, quas ad instaurandam S. Petri Basilicam perceperat Joannes Piscis, rationem reddi præcipit; pecuniam subducto calculo superstitem, Fabricæ ipsi perficiendæ erogari decernit.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni 4. Benedicti XII. Epist. 335. fol. 104.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin. nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii Canonico Atrebaten.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338. *Sedula Pontificis in Basilicæ reparationem solicitudo.*

DUdum relatibus fide dignis percepto, quod Basilica Principis Apostolorum de Urbe, quam inter ceteras Orbis Ecclesias præcipui prosequimur prærogativa favoris, in suis structura & ædificiis ruinam utique minantibus, reparationibus necessario indige-

(a) Non una huic vocabulo est notio. Equorum stabulo Præfectum, aut Militum Ductorem præcipue designat; quemadmodum ex compluribus apud Cangium exemplis licet perspicere. Posteriori sensu accipiendum hic videtur; quod non obscure deducimus ex altera paullo inferius producenda hujusce Pontificis Bulla die 21. Maji Pont. An. 5. edita.

Pontifex de Basilicæ reparatione solicitus.

indigebat. Nos ad procurandum & dirigendum opus reparationis hujusmodi, quod fieri ordinavimus ut decebat, quondam Joannem Piscis Canonicum Narbonensem, peritum & expertum in talibus ad eandem Basilicam propterea providimus destinandum, eidem commisso nihilominus ejusdem Basilicæ Altarariatus Officio, & diversis pecuniarum summis per Cameram nostram vel ejus nomine de mandato nostro pro hujusmodi opere faciendo diversis vicibus & temporibus assignatis. Cum autem dictus Joannes, qui sicut intelleximus, in opere prædicto procedi non parum fecerat sumptuose, & pro perfectione ipsius magnam quantitatem lignaminum procuraverat, quorum soluto per eum pretio pars non modica jam ad Urbem prædictam fuerat aportata, pridem sicut Domino placuit, in eadem Urbe nondum de pecuniis prædictis, & proventibus Altarariatus præfati pro tempore quo illius regimini præfuit rationibus redditis, viam fuerit universæ carnis ingressus; Nos volentes tam super hiis, quam perfectione operis supradicti quod non parum insidet cordi nostro, salubriter & celeriter provideri, discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vos vel alter vestrum de præmissis informatione recepta a Familiaribus ejusdem Joannis, qui cum ipso erant in partibus illis, & aliis qui circa prædictorum exercitium & administrationem assistebant eidem, rationes super receptis de pecuniis & proventibus supradictis, ac expensis inde factis exigatis, audiatis & recipiatis particulariter & distincte, ipsasque in scripturam redactas publicam ad præfatam Cameram transmittatis; pecunias vero, quas ex prædictis superesse, & ad Cameram sæpefatam spectare repereritis, in continuatione ac perfectione dicti operis, sicut utilius faciendum fuerit, sic prudenter & provide dispensetis, quod a Deo perennis mercedis consequi meritum, & a nobis commendari merito valeatis. Ceterum alia bona, quæ ad præfatum Joannem tempore mortis suæ in illis partibus pertinebant, exinde tamen expensis suis Funerariis, & Legatis siqua distincte in partibus eisdem ad pias causas fecerit persolutis, ad præfatam Cameram fideliter transmittatis, ut per eam fieri de illis valeat quod fuerit rationis; præsertim cum dictus Joannes, antequam ad partes prædictas accesserit, suum condiderit testamentum. Rursus nostræ intentionis est, quod Familiaribus suis, qui cum ipso erant de hiis partibus a tempore mortis dicti Joannis quousque reddiderint, ut præmittitur, rationes, & abinde pro veniendo ad Romanam Curiam, pro suis expensis congrue de bonis supradictis providere curetis, certificaturi nos & eandem Cameram clare, particulariter & distincte de omnibus & singulis, quæ quomodolibet egeritis in præmissis.

Altararius diem obit supremum.

Quæ ab Altarario gesta fuere sedulo cognoscenda.

Si quæ post obitum supersunt pecuniæ, in opus Fabricæ impendantur.

Defuncti bona in Camera deponantur; Familiares audiantur.

Datum Avenioni Octavo Idus Octobris, Anno Quarto.

Altararii munus Petro Canonico Atrebatensi demandat; Aræ principis Vaticanæ Proventus, nonnullis exceptis, in Basilicæ Fabricam erogandos jubet.

Ex Reg. Ep. Secr. Anni 4. Benedicti XII. Ep. 336. fol. 104. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii, Canonico Atrebatensi; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

CUM, sicut intelleximus, quondam Joannes Piscis Canonicus Narbonensis, cui dudum Altarariatus Officium in Basilica Principis Apostolorum de Urbe duximus committendum, pridem fuerit in eadem Urbe viam universæ carnis ingressus; Nos nolentes, officium hujusmodi Gubernatore ac administratore carere, tibi, de cujus fidelitate ac circumspectione confidimus, dictum officium regendum & administrandum, quousque de illo aliter ordinaverimus, tenore præsentium commendamus: sic tamen, quod omnes & singulos proventus & oblationes, qui & quæ obvenient in Altari Basilicæ supradictæ, in opus reparationis & Fabricæ ipsius diligenter & fideliter convertere ac dispensare procures, moderatis & rationabilibus expensis pro servitoribus ejusdem Altaris, sicut teneri consueverunt hactenus, quas inde fieri volumus, dumtaxat exceptis. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad Basilicam ipsam te conferens sic te gerere studeas circa hæc, quod exinde commendari merito & legitimam reddere valeas rationem; contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Altarario vita functo, novum deligit.

Oblationes Majoris Altaris in Basilicæ reparationem impendantur.

Munus sedulo exerceatur.

Datum Avenioni Octavo Idus Octobris, Anno Quarto.

Perficien-

Perficiendam Basilicæ instaurationem Thomæ Giuraudi committit.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 2. Benedicti XII. Epist. 339. fol. 105. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Thomæ Giuraudi, Layco Avenionen. Diœces.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

Graves Pontificis curæ atque expensæ ad Basilicam instaurandam.

NON sine mentis anxietate, nimioque compassionis affectu dudum, cum ad Summi Pontificatus apicem Nos divina miseratio provexisset, percepto quod Basilica Principis Apostolorum de Urbe in majori sui parte propinquam, nisi provideretur celeriter, minabatur ruinam; Nos incommodis, periculis & scandalis, quæ possent ex ruina prædicta contingere, salubribus obviare remediis cupientes, quondam Joannem Piscis Canonicum Narbonen., virum expertum in talibus, ad eandem Basilicam propterea providimus specialiter destinandum, eique pro reparationis & restaurationis opere dictæ Basilicæ diversas fecimus & mandavimus de nostra Camera pecunias assignari. Et licet ipse circa opus hujusmodi sedulam, ut intelleximus, curam agens, magnam partem reparationis & restaurationis hujusmodi operis fieri fecerit, & pro parte residua procuraverit non modicam quantitatem lignaminum jam ad Urbem conductorum & delatorum prædictam; aliam tamen reparationis & restaurationis partem residuam nequivit ut optabat complere, sicut Domino placuit, morte præventus. Nos igitur cupientes pium opus hujusmodi ad Dei laudem & gloriam perfici sic inceptum, te, quem fide dignorum testimonio esse virum fidelem ac peritum & expertum in talibus percepimus, ad supradictam Basilicam propter hoc providimus transmittendum: Tibi præsentium tenore mandantes, quatenus te conferre personaliter ad Basilicam eandem sublata cunctatione procurans, circa prosecutionem & perfectionem utilem dicti operis sic intendas, & labores fideliter & solerter, quod nostris in hac parte satisfiat desideriis, tuque præter mercedis perennis præmium, nostram & Apostolicæ Sedis benedictionem & gratiam uberius merearis.

Ut opus perficiatur novum, Altarario defuncto, ministrum designat;

Quem ad solertiam & fidelitatem hortatur.

Datum Avenioni xv. Kalendas Novembris, Anno Quarto.

Congruum Petro Altarario stipendium decernit, ex Proventibus Altariatus percipiendum.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 4. Benedicti XII. Epist. 337. fol. 105. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii, Canonico Atrebaten.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

Novum designat Altararium, cui stipendium assignat.

CUM de tuæ circumspectionis & fidelitatis industria confidentes, te ad Urbem pro gerendo Altarariatus Officio in Basilica Principis Apostolorum de Urbe prædicta, necnon dirigendo & promovendo reparationis & restaurationis ejusdem Basilicæ opere inchoato, aliisque certis nostris & Ecclesiæ Romanæ negotiis ad Urbem destinemus eandem; Nos volentes tibi pro te, tuisque Familiaribus de necessariis & congruis stipendiis providere, unum florenum auri a te percipiendum de Proventibus Altarariatus prædicti singulis diebus, quibus Officium dicti Altarariatus gesseris, & circa promotionem & directionem operis prædicti vacaveris, tibi tenore præsentium pro dictis necessariis & stipendiis assignamus. Tu vero te in præmissis & circa ea fideliter gerere, Proventusque Altarariatus jam dicti, qui ultra dicta stipendia supererunt, in opus prædictum dispensare, ac de hiis & aliis, quæ ad manus tuas nomine nostro vel Cameræ nostræ pervenerint, fidelem eidem Cameræ reddere rationem, juramentum ad Sancta Dei Euangelia præstitisti.

Hortatur, ut fidem quam juraverat, servet illibatam.

Datum Avenioni Duodecimo Kalendas Novembris, Anno Quarto.

Thomæ

Thomæ Giuraudi, ad perficiendam Basilicæ instaurationem selecto, certum assignat stipendium.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 4. Benedicti XII. Epist. 338. fol. 105. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Thomæ Giuraudi, Layco Avinionen. Diœcesis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1338.

Peritum Virum instaurationi Basilicæ præficit.

CUM ad dirigendum, complendum & perficiendum opus reparationis & restaurationis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod non modicum insidet Nobis cordi, te virum utique peritum & expertum in talibus ad eandem Basilicam fiducialiter destinemus; Nos volentes tibi de necessariis & stipendiis congruis providere, tibi medium florenum auri, percipiendum de nostra Camera singulis diebus, quibus in opere hujusmodi fueris, tenore præsentium deputamus. Tu vero de præmissis diligenter & fideliter, prout tibi Dominus ministraverit, faciendis, in eadem præstitisti Camera juramentum.

Cui certam pecuniæ summam quotidie solvendam assignat.

Datum Avenioni xii. Kalendas Novembris, Anno Quarto.

Controversiam inter Berardum, ac Riccardum Monachos, quorum uterque in Abbatem Magellani Cœnobii electus fuerat, exortam, Judici in partibus cognoscendam committit; ea lege tamen, ut de universa facti serie Romanum Pontificem reddat certiorem.

Ex Regest. Epist. Com. & de Cur. Anni 5. Benedicti XII. Ep. 3. fol. 98. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Cassinensi; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Berardus Aquaviva in Abbatem eligitur.

NUper pro parte Dilecti Filii Berardi de Aquaviva asserentis se Abbatem Monasterii Sancti Salvatoris de Magella, Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe immediate subjecti, Ordinis Sancti Benedicti, Theatin. Diœcesis, fuit in Consistorio publico expositum coram Nobis, quod pridem Monasterio ipso vacante per obitum quondam Raynaldi ejusdem Monasterii Abbatis, Dilecti Filii Conventus præfati Monasterii, dictum Berardum tunc Monachum Monasterii Sancti Joannis in Venere Ordinis & Diœcesis prædictorum in eorum Abbatem unanimiter elegerunt; sed cum post electionem hujusmodi prædicti Conventus coacti per impressionem Dominii secularis, Dilectum Filium Riccardum de Grelis Monachum dicti Monasterii Sancti Joannis minus Canonice elegissent in Abbatem Monasterii Sancti Salvatoris præfati, Berardus & Riccardus prædicti sic electi, super eorum electionibus coram Dilectis Filiis Priore & Capitulo dictæ Basilicæ aliquandiu litigarunt, & tandem per ipsos Priorem & Capitulum, utriusque ipsorum Berardi & Riccardi electio ex causis tunc expressis sententialiter cassata extitit; ac deinde Prior & Capitulum prædicti, ex potestate ad eos devoluta ea vice providendi de Abbate Monasterio Sancti Salvatoris prædicto, cum reperissent peccatum fore in forma dictarum electionum, de dicto Berardo providerunt eidem Monasterio Sancti Salvatoris, præficientes eum illi in Abbatem, sibique postea facientes munus benedictionis impendi. Subsequenter vero antequam ipse Berardus corporalem possessionem Abbatiæ ac regiminis prædicti Monasterii Sancti Salvatoris habere posset, idem Riccardus se in eodem Monasterio Sancti Salvatoris procuravit intrudi, nec eundem Berardum ad dictam possessionem admisit, sed dictum Monasterium Sancti Salvatoris ab olim cum favore ipsius Dominii Secularis, cujus præsidio fulciebatur, & fulcitur usque nunc, de facto tenuit & possedit, & adhuc noscitur possidere, quamvis pro parte dictorum Prioris & Capituli contra dictum Riccardum ejusque fautores prolatæ fuissent proinde

Eligitur etiam in Monasterii Præsidem Richardus de Grelis.

Capitulum S. Petri utramque electionem rescindit.

Richardus Monasterium occupat.

inde plures Censuræ Ecclesiasticæ, quas iidem Riccardus & fautores temere incurrerunt, & denuntiati sunt in partibus illis publice incurrisse. Subjunxit namque postmodum idem Berardus, quod prædictus Riccardus erat excommunicatus a Canone, irregularis, & homicida, eo quod quemdam Diaconum tunc viventem fecerat fortiter verberari, sibique amputari linguam, & quod ipse Diaconus ex verberibus & amputatione hujusmodi infra paucos dies expiravit; quodque idem Riccardus incæstum cum quadam Moniali commiserat, quam in Concubinam retinuerat publice ac etiam impudenter; & quod alias erat etiam homicida pro eo quod quemdam laicum interfecerat, & quemdam alium ultimo furcarum patibulo procuraverat deputari; & quod erat lusor ad taxillos, portator armorum, frequentator Tabernarum & alias publicus concubinarius, falsarius litterarum, excommunicatus a Jure, quia pluries etiam nocturno tempore incesserat temere, dimisso habitu Monachali; erat quoque dilapidator bonorum dicti Monasterii Sancti Salvatoris; quodque de præmissis & singulis fuerant & erant contra eum in Civitate ac Dioecesi Theatin. & aliis circumvicinis partibus publica vox & fama.

Alia in Riccardum congeruntur crimina.

Pro parte autem prædicti Riccardi, eodem Consistorio durante, fuit ex adverso responsum, quod idem Berardus procuraverat fieri litteras falsas sub nomine Dilectæ in Christo Filiæ Nobilis Mulieris Thomasiæ de Sangro relictæ quondam Russi de Soliaco Viduæ, inter cetera seu consimilia continentes, quod ipsa Nobilis mandavit Monachis dicti Monasterii Sancti Salvatoris quod deberent dictum Berardum ipsius Monasterii Sancti Salvatoris eligere in Abbatem; Alioquin tam ipsi Monachi, quam idem Monasterium Sancti Salvatoris dissiparentur, & easdem litteras prædictus Berardus præsentari fecerat eisdem Monachis per Ludovicum Fratrem suum Familiarem Nobilis antedictæ; & cum hæc audisset ipsa Nobilis mandavit jamdictis Monachis quod nunquam tales litteras fecerat fieri, nec eis præsentari, nec unquam de ipsius conscientia emanaverant; & tunc idem Ludovicus qui dictas litteras præsentaverat, aufugit, & pertimescens verisimiliter dictus Berardus ne talia in lucem venirent, nunquam a loci Ordinario vel a Sede Apostolica alicujus electionis de se factæ confirmationem petiit, nec sibi munus benedictionis impendi. Sed idem Riccardus in plena concordia omnium Monachorum dicti Monasterii Sancti Salvatoris, & nemine discrepante, aliasque Canonice in Abbatem ipsius Monasterii Sancti Salvatoris extiterat electus, & confirmatus auctoritate loci Dioecesani, & eadem auctoritate sibi munus Benedictionis impensum. Adjecit insuper deinde præfatus Riccardus, quod idem Berardus erat Homicida eo quod fecerat interfici quemdam Monachum, publicus Concubinarius, & exinde apparebant duo Spurii Filii ejus, incontinentiæ suæ testes; proditor, fur seu latro, sacrilegus quia disrobaverat Sacristiam cujusdam Monasterii, & inde asportaverat Calices multaque alia Vasa argentea, Cruces, paramenta serica, & alia ornamenta pro Divino cultu, & libros Ecclesiasticos; perjurus, symoniacus, ac falsarius; & quod procuraverat per quosdam assassinos dictum Riccardum interfici, nec per eum steterat quominus mors proinde secuta fuisset, ipsumque fecerat invadi & percuti usque ad sanguinis effusionem, & etiam disrobari; quodque ipse Berardus est augur, somniorum expositor, divinator, ac incantator, & nigromantiam exercens, aliasque incontinentiæ vitio laborans; & quod erat & semper fuerat ejusdem Riccardi capitalis inimicus, quodque super præmissis omnibus & singulis publica infamia laborabat. Quare ex parte dicti Berardi extitit Nobis humiliter supplicatum, ut cum ipse non confidat se posse verisimiliter in dictis partibus jus suum assequi super Abbatia ipsius Monasterii Sancti Salvatoris, propter inobedientiam, rebellionem, & contemptum Riccardi, & fautorum prædictorum potentiam & terrorem, providere sibi super prædictis de oportuno remedio dignaremur. Cum itaque causarum merita partium assertione pandantur, & ex legitimis probationibus eliciatur nucleus veritatis, & judiciarius animus instruatur, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus vocatis qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propositis, de prædictis omnibus & singulis, juxta capitula tibi super eis ab ipsis partibus exhibenda, simpliciter ac de plano sine strepitu & figura judicii plenam & sufficientem informationem auctoritate nostra recipias; Contradictores per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, Censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere. Non obstantibus tam de duabus dietis in Concilio Generali quod * felicis recordationis Bonifacii Papæ Octavi prædecessoris Nostri qua inter cetera cavetur ne aliquis extra suam Civitatem vel Dioecesim, nisi in certis exceptis casibus & in illis ultra unam dietam a fine suæ Dioecesis ad judicium evocetur, & quibuslibet aliis Constitutionibus a prædecesso-

Riccardi in Berardum accusationes, & criminum capita plurima.

Berardus Pontificis præsidium implorat.

Pontifex causam discuti, et testes audiri mandat.

* *Sic.*

decessoribus nostris Romanis Pontificibus in contrarium editis, per quas tuae Jurisdictionis explicatio & traditæ tibi potestatis executio in hac parte possint quomodolibet impediri; seu si aliquibus communiter vel divisim a Sede indultum sit eadem, quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem; quicquid autem exinde per informationem hujusmodi recipiendam inveneris, Nobis clare, particulariter, & distincte per tuas litteras, vel publica Instrumenta harum seriem continentia, quantocitius referre procures, ut cum per hujusmodi tuam relationem fuerimus informati, providere super hoc negotio rite, salubriter & utiliter disponente Domino valeamus. Ceterum eisdem partibus præfigas terminum peremptorium competentem, quo cum omnibus actis, juribus & munimentis eorum Apostolico conspectui personaliter se præsentent, justam super hiis dante Domino sententiam recepturi. Diem vero hujusmodi præfictionis, & formam Nobis per tuas litteras harum seriem continentes studeas etiam fideliter intimare.

Universum Causæ statum referat.

Partibus indicat, ut coram Pontifice se sistant.

Datum Avenioni iiii. Idus Januarii, Anno Quinto.

Cum Proventuum Altariatus, tum pecuniarum a Joanne Piscis pro Vaticana & Lateranensi Basilicis instaurandis perceptarum reddita ratione, ipsius Joannis germanus frater & heres Petrus absolvitur & liberatur.

Ex Reg. Ep. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Ep. 166. fol. 40. ap. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Petro Piscis, Civi Mirapiscensi; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Joannis Piscis Altararii obitum commemorat.

Ad nostram dudum deducto notitiam, quod quondam Joannes Piscis Canonicus Narbonensis Germanus tuus, qui Altarariatus officium Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe de mandato nostro per aliqua tempora gesserat, & diversas pecuniarum summas a Camera nostra vel ejus nomine de simili mandato receperat, in opus reparationis dictæ Basilicæ, ac Ecclesiæ Lateranen. quas fieri facimus, per eundem Joannem, quem velut expertum in talibus, directorem ejusdem operis deputavimus, fideliter & utiliter dispensandas, viam universæ carnis in eadem Urbe fuerat ingressus, nondum redditis rationibus de præmissis; Nos volentes super hiis providere, Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin. nostro in Urbe in spiritualibus Vicario, & Dilecto Filio Petro Laurentii Canonico Atrebaten., cui Altarariatus prædicti Officium commisimus, per nostras certi tenoris litteras dedimus in mandatis, ut ipsi vel alter eorum de prædictis informatione recepta a familiaribus ejusdem Joannis, qui cum ipso fuerant in partibus illis, & aliis qui circa prædictorum exercitium & administrationem assistebant eidem, rationes de proventibus ejusdem Altarariatus, qui tempore administrationis ejusdem Joannis obvenerant, & pecuniis supradictis, & expensis inde factis exigere, audire & recipere particulariter & distincte, ipsasque in scripturam redactas publicam, ad præfatam Cameram transmittere procurarent: Quodque pecunias, quas de præmissis superesse spectantes ad præfatam Cameram reperirent, in continuatione ac prosecutione dicti operis, sicut foret utilius faciendum, prudenter & provide dispensare curarent, sicut in eisdem litteris plenius continetur. Cum autem, sicut tua coram Nobis exhibita petitio continebat, Dilectus Filius Petrus Joannis de Cornesano Clericus Carcassonen., tuus & ejusdem Joannis Nepos, qui, ut asseris, cum eodem Joanne continue, quamdiu vixit, in prædictis partibus super præmissis omnibus interfuit, memoratis Episcopo & Petro Laurentii rationes particulariter & distincte de prædictis reddiderit, & præfati Episcopus & Petrus Laurentii eas ad Cameram supradictam transmiserint in publicam formam redactas, quarum quidem rationum conclusiones secuntur in hunc modum: Recepit equidem præfatus Joannes de proventibus Altarariatus prædicti ac regulis (a) fractis de metallo de coopertura veteri dictæ Basilicæ habitis & venditis a die

Pontifex Altararii administrationem inspiciendam præcipit.

Altararii Heredes administrationis rationem reddunt.

(a) *Tegulis*, legendum putamus; quas Honorii Papæ I. Biographus apud Anastasium Bibliothecarium his verbis commemorat: *Hic* [Honorius I.] *cooperuit tectum Basilicæ Beati Petri totum ex tabulis æneis, quas levavit de Templo, quod appellatur Romuli; ex consensu Eraclii piissimi Imperatoris*. Consulatur Severanus in Lib. de VII. Urbis Eccl. fol. 127.

(a) Mi-

a die tertiadecima Januarii de Anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo sexto usque ad diem tertiam Mensis Julii de Anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo octavo, duo milia ducentos triginta duos florenos auri, quadraginta duos solidos, unum denarium & obolum provisinorum: Item recepit tam a dicta Camera & etiam per manus diversorum Mercatorum, ipsius Cameræ nomine tradentium, quam a Dilectis Filiis Rectore & Thesaurariis Patrimonii Beati Petri in Tuscia de pecunia ipsius Cameræ decem milia ducentos triginta tres florenos & medium auri; Et sic est summa omnium receptorum prædictorum universalis duodecim milia quadringenti sexaginta sex floreni auri, viginti solidi, unus denarius & obolus provisinorum. Item expendit dictus Joannes primo pro dicto Altarariatu dicto tempore sexcentos nonaginta duos florenos auri, quadraginta unum solidos, quinque denarios & obolum dictæ monetæ provisinorum: Item tam in lapidibus, cæmento, lignaminibus, Magistris & aliis operariis pro reparatione Basilicæ prædictæ tempore supradicto septem milia trecentos quadraginta unum Florenos, quadraginta unum solidos, septem denarios & obolum monetæ prædictæ provisinorum, inclusis tamen ducentis quatuordecim florenis, undecim solidis provisinorum, computatis pro expensis ipsius Joannis & familiarium suorum, factis a die vigesima quarta mensis Martii de Anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto usque in Kalendis Decembris ejusdem anni, quibus Kalendis recepit Officium Altarariatus prædicti: Item expendit pro reparatione Lateranensis Ecclesiæ quadringentos viginti octo florenos auri, decem solidos, octo denarios monetæ prædictæ: Item expendit dictus Vicarius in operibus supradictis de pecunia dicti Joannis post mortem suam ducentos quinquaginta quinque florenos auri; Et ita est summa totalis omnium expensarum prædictarum, octo milia septingenti decemocto floreni auri, quinque solidi, novem denarii prædictæ monetæ provisinorum: Item computavit dictus Clericus, quod stipendia dicti Joannis fuerunt pro toto tempore Officii Altarariatus prædicti, videlicet a Kalendis Decembris de Anno Domini millesimo trecentesimo tricesimo quinto usque ad vicesimam septimam diem mensis Augusti Anni Domini millesimi trecentesimi tricesimi octavi, ad rationem unius floreni & dimidii auri pro diebus singulis, mille quingenti floreni auri; Et sic est summa totalis tam expensarum quam stipendiorum prædictorum decem milia ducenti decemocto floreni, quinque solidi, & novem denarii monetæ prædictæ provisinorum: Qua quidem summa deducta de summa receptorum prædictorum, eadem summa receptorum excedit summam expensarum jamdictam de duobus milibus ducentis quadraginta octo florenis auri, quatuordecim solidis, quatuor denariis & obolo ejusdem monetæ provisinorum: De quibus assignati dictis Vicario & Petro Laurentii fuerunt in Urbe duo milia ducenti quadraginta unus floreni auri, viginti unus solidi monetæ prædictæ provisinorum: Demumque, sicut eadem petitio subjungebat, rationibus prædictis missis ut præfertur, ad eandem Cameram ac recensitis & per præfatum Clericum iterum ibidem redditis, factaque de receptis prædictis ad assignata & expensas, sicut est expressum superius, ratione ac calculatione legitima & fideli, & reperto exinde quod adhuc ut heres prædicti Joannis eidem Cameræ in sex florenis auri, triginta septem solidis, quatuor denariis & obolo dictæ monetæ provisinorum teneris astrictus; nobis humiliter supplicasti, ut tibi, qui heres & executor testamenti dicti Joannis existere dinosceris, providere de sufficientis cautelæ remedio super hiis de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur tuæ supplicationi hujusmodi benignius inclinati, facta nobis per eandem Cameram relatione fideli super hoc, & per nos plenius intellecta, rationes prædictas, prout in cartulariis inde confectis, expressis per particulas distinctas & expressatas singulariter continentur, approbantes, de prædictis expensis tam pro reparationibus Basilicæ, ac Ecclesiæ prædictarum & aliis quæ circa ea fuerunt necessaria, prout superius est expressum, quam stipendiis & expensis dicti Joannis factis, necnon & assignatis, ut præmittitur, dictis Vicario & Petro Laurentii; Te ac tua & ejusdem Joannis bona & successorum tuorum perpetuo absolvimus, & quitamus: Volentes quod tu & tui successores de præmissis nulli alii deinceps teneamini reddere rationem.

Universa pecuniæ summa, quam Altararius accepit, in unum colligitur. Expensarum series attexitur.

Altararii Heres, ratione reddita, petit absolutionem.

Pontifex heredem absolvit, ac liberat a molestiis.

Datum Avinioni iv. Kalendas Maji, Anno Quinto.

Ex Basilicæ Canonicis, aliisque ministris nonnullos multa peccantes, primum admonitione, tum censuris cohibendos demandat.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Epist. 179. fol. 48. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin. nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii Canonico Atrebaten. Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ipsa; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Basilicæ Vaticanæ sanctitas, præcipuam in iis, qui Basilicæ inserviunt exigit probitatem.

QUamvis Basilica Principis Apostolorum de Urbe, in qua Corpus ipsius celebri requiescit memoria, sit devotione præcipua & singularis honoris reverentia extollenda, & Dilecti Filii Canonici ejusdem Basilicæ, ac comministri alii deputati ad cultum divinum ibidem, sic deberent honestatis decore, venustate morum & aliis virtutibus componere jugiter actus suos, ut nihil inveniretur in eis, quod divinæ Majestatis oculos offenderet, nihilque per quod posset in mentibus Fidelium ad Basilicam ipsam de diversis Mundi partibus devota frequentia confluentium scandalum suboriri; aliqui tamen ex eis, sicut displicenter nimis accepimus, ad illicita & inconsulta quandoque dilapsi, multas insolentias & excessus detestabiles, ex quibus generantur sæpius scandala, Fidelium decrescit devotio, & alia spiritualia & temporalia subsequuntur incommoda, temerariis & nefandis ausibus committere non verentur, in gestibus & habitibus se gerendo indecenter & indevote; nihilominus & cultum, ad quem deputati fore noscuntur specialiter, in ipsa Basilica negligendo divinum, Constitutiones & ordinationes per felicis recordationis Nicolaum Papam Tertium & alios Romanos Pontifices Prædecessores nostros super hoc olim factas transgredi damnabiliter non verentes.

Ministrorum Basilicæ nonnulli in pravos labuntur mores.

Mandat criminosos corrigi, & contumaces puniri, etiam censuris adhibitis.

Nos igitur talia vel similia, ex quibus, si vera sunt, Deus offenditur, animarum pericula proveniunt, & generantur in Clero & Populo scandala, nolentes quomodolibet tolerari; discretioni vestræ (a) per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus si simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii vobis informatione prævia constiterit de præmissis, præfatique Canonici & comministri per vos caritative moniti ab insolentiis & excessibus hujusmodi desistere, dictasque ordinationes seu constitutiones non curaverint observare, vos ipsos & eorum singulos ad hæc auctoritate nostra per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compellatis; Non obstantibus quibuscumque Privilegiis, indulgentiis, gratiis & litteris Apostolicis, eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim concessis, quorumcumque tenorum existant, etiamsi de illis, eorumque totis tenoribus de verbo ad verbum esset in præsentibus specialis & expressa mentio facienda. Si vero forsan sint ex eis aliqui, se super hiis reddentes incorrigibiles vel rebelles, Nos de illis ex informatione quam feceritis contra eos, curetis quamcitius commode poteritis, efficere certiores.

Privilegiis non obstantibus quibuscumque.

De iis qui inemendabiles sunt, Pontifex certior fiat.

Datum Avenioni xii. Kalendas Junii, Anno Quinto.

Marescal-

(a) Mirari forte subit, cur delinquentium horumce Canonicorum ac ministrorum Vaticanæ Basilicæ, Anagnino Episcopo qui Romani Pontificis Vicarium in spiritualibus agebat in Urbe, & Petro Altarario, non autem Neapoleoni Card. Ursino ejusdem Basilicæ Archipresbytero correctio demandetur. At mirari desinet quisquis ex Ciaconio tom. 2. Hist. Pont. Rom. & Cardin. col. 268. animadverterit, ipsum Neapoleonem a Clemente V. ad Provincias Tusciæ, Romandiolæ, Marchiæ Tarvisinæ, Patriarchatum Aquilejensem & Gradensem Archiepiscopatum, Provinciam Ravennatem, Ferrariam Civitatem & Diœcesim, Archiepiscopatum Januensem, ad Insulas quoque Sardiniæ & Corsicæ ac Venetorum Dominium, Legatum fuisse destinatum, ut tumultibus ab *Albis* & *Nigris* temere excitatis finem imponeret, ac Italiam seditionibus concussam pacaret, atque illas Insulas a Pisanorum incursibus vindicaret. Quod si, Benedicto XII. Pontifice, Cardinalem hunc tot tantisque muneribus jam defunctum, affirmare libeat; credere nihilominus par est, Virum egregium atque in rebus gerendis consultissimum, apud Romanos Pontifices Avenione degisse, ubi teste prælaud. Ciaconio diem clausit extremum. Quod igitur delinquentium correctio ipsi Archipresbytero minime commissa fuerit, id utique ejus absentiæ ab Urbe Roma tribuendum putamus.

(a) Quar-

Marescallorum, qui Altararii jura invadebant, temeritatem jubet coerceri.

Ex Regest. Epist. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Epist. 180. fol. 49. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin. nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii Canonico Atrebaten. Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ipsa; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Scandala & crimina prope Basilicam committuntur.

INtelleximus, quod licet custodia Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ac Plateæ juxta ipsam Basilicam existentis ad Altararium ejusdem Basilicæ pertineat & pertinuerit ab antiquo, tamen Marescalli & familiares illorum, qui officium Senatoriæ pro Nobis gerunt in Urbe prædicta, in Quadragesima proximo præterita cum hominibus armatis ad custodiam dictæ Plateæ absque tua, Fili Altrarie, requisitione ac voluntate venerunt, facientes ibidem in custodiæ signum excubias, suscitantes scandala & adversus Peregrinos qui causa devotionis ad eandem Basilicam accesserant, oppressiones inferentes varias, & alios ibidem nefandos excessus temerariis ausibus committentes; & nihilominus propter hoc a te sibi de nostra Camera stipendia dari petebant & petunt. Cum autem talia, quæ in Dei offensam & læsionem Ecclesiasticæ libertatis redundant, non sint aliquatenus toleranda; discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus, si relatibus veritas suffragetur, attentari nequaquam præmissa vel similia in eadem Platea de cetero permittatis; contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: Non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem,

Cavet ne in posterum admittantur.

Censuras in contumaces intorquet.

Datum Avenioni duodecimo Kalendas Junii, Anno Quinto.

Quæ, occasione cujusdam Privilegii a Joanne XXII. Canonicis tributi, absurda introducta fuerant, e medio tolli jubet.

Ex Regesto Epist. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Epist. 181. fol. 49. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Episcopo Anagnin. nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii Canonico Atrebaten. Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ipsa; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Joannis XXII privilegium Capitulo Basilicæ concessum commemorat:

DUdum felicis recordationis Joannes Papa XXII. Prædecessor noster certis causis inductus, Dilectis Filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ut in gradibus seu scalis ejusdem Basilicæ possent habere tabularia, eaque conducere mercatoribus pro mercibus & mercaturis tenendis & vendendis ibidem dicitur usque ad suum beneplacitum concessisse. Cum autem exinde contra intentionem concedentis ejusdem, multa commissa ut fertur, fuerint & jugiter committantur indecentia, quæ in Dei offensam & diminutionem devotionis fidelium confluentium ad Basilicam prædictam redundant; Nos attendentes, quod domus Dei juxta verbum Salvatoris nostri, domus negotiationis fieri non debet, & propterea nolentes talia ulterius in eadem Basilica tolerari, maxime cum per concedentis obitum hujusmodi beneplacitum sit extinctum; discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus, si est ita, removeri dicta tabularia faciatis, ea non permittentes ibidem de cetero absque nostro speciali mandato teneri; contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compe-

Privilegii abusum, ipsumque Privilegium e medio tollit.

Censura inobedientes coerceri mandat.

compefcendo: Non obftante fi eis vel eorum aliquibus communiter vel divifim a Sede Apoftolica fit indultum, quod interdici, fufpendi vel excommunicari non poffint per litteras Apoftolicas non facientes plenam & expreffam, ac de verbo ad verbum de indulto hujufmodi mentionem.

Datum Avenioni duodecimo Kalendas Junii, Anno Quinto.

Cameræ Apoftolicæ jura fuper Oblationibus Aræ principis inique lædentes, admonitione ac cenfuris, ni refipifcant, cohibendos præcipit.

Ex Regeft. Epiftol. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Epift. 183. fol. 50. apud. Archiv. Apoft. Vatic.

Benedictus Epifcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiftro Petro Laurentii Canonico Atrebaten. Altarario Bafilicæ Principis Apoftolorum de Urbe; Salutem & Apoftolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Oblationum quæ in Bafilicæ Ara principe offeruntur, quarta pars ad Capitulum Vaticanum pertinet.

NUper infinuatione percepimus difplicibili admodum & infefta, quod cum Oblationum, quas a Fidelibus in Altari majori Bafilicæ Principis Apoftolorum de Urbe contingit fieri, tres partes ad Cameram Apoftolicam, & quarta pars ad Dilectos Filios Capitulum & Canonicos ipfius Bafilicæ (a) præter illa quæ in auro & argento laborato ac pannis aureis & fericis, certifque aliis rebus ibidem obveniunt ad dictam Cameram in folidum fpectantia, pervenire confueverunt ab antiquo; aliqui ex eifdem Canonicis defraudare dictam Cameram in fuarum animarum periculum fuper hiis non verentes, quandoque Fideles ad memoratam Bafilicam accedentes & in dicto Altari majori ex caufa devotionis intendentes offerre, ab hujufmodi fuo pio & devoto propofito retrahendo per fe vel alias fummiffas perfonas callide, fraudolenter & malitiofe, ut in alio vel aliis Altaribus ipfius Bafilicæ, in quibus provenire folita funt ad eofdem Capitulum & Canonicos ea quæ ibidem offeruntur (b), inducunt. Nos igitur fraudibus perniciofis hujufmodi ex magnæ temeritatis audacia & avaritiæ radice, fi eft ita, prodeuntibus obviari juftis & debitis remediis cupientes; difcretioni tuæ per Apoftolica fcripta committimus & mandamus, quatenus Capitulum & Canonicos fupradictos, ceterafque perfonas Ecclefiafticas ejufdem Bafilicæ, necnon generaliter omnes alios & fingulos Clericos & laicos cujufcumque ftatus, ordinis, vel conditionis exiftant, de quibus cognoveris expedire, moneas ex parte noftra efficaciter & inducas, ne aliquis quamcumque perfonam ad eandem Bafilicam accedentem verbo vel facto ab oblatione facienda in Altari majori prædicto retrahere fraudolenter feu malitiofe præfumat; contradictores quoslibet fuper hiis, & rebelles per cenfuram Ecclefiafticam, appellatione poftpofita, compefcendo: Non obftante fi eis vel eorum aliquibus communiter vel divifim a Sede Apoftolica fit indultum, quod interdici, fufpendi vel excommunicari non poffint per litteras Apoftolicas non facientes plenam & expreffam, ac de verbo ad verbum de indulto hujufmodi mentionem.

Canonicorum aliqui, Fideles ut in aliis Altaribus Oblationes deponant, inducunt.

Pontifex vetat id fieri, propofita in contradictores cenfurarum pœna.

Datum Avenioni duodecimo Kalendas Junii, Anno Quinto.

Canoni-

(a) Quartam Oblationum partem, ut vidimus fol. 51., Canonicis elargitus eft Eugenius III.; ejufque Succeffores Hadrianus IV., Alexander III. & Clemens itidem III. confirmarunt. Latius fefe protendit Innocentii III. erga Vaticanum Capitulum fingularis munificentia. Peculiari enim Diplomate, quod fupra exhibuimus fol. 77., *alteram Quartam Minifteriorum .... de communi Fratrum confilio* eifdem Canonicis *perpetua donatione conceffit, ... itaut deinceps medietatem omnium Minifteriorum fine diminutione qualibet haberent*. Decima item hebdomada potiebantur, quemadmodum prænotavimus pag. 123. not. *b*. Ad hæc, ftatis quibufdam feftis non modicam a remotiffimis ufque temporibus merito fibi vindicabant partem Oblationum, quæ fiebant in Altari principe. Id genus obventiones pro Vaticano S. Petri Capitulo fingillatim ac fufo calamo enumerat Petrus Mallius in veteri membrana, fuperius laudata fol. 37. not. *e*. Vide Canonic. Romanum [feu potius ipfum Mallium] edit. Paul. de Angelis tit. 40., & 42.

(b) Confulatur Innocentii II. Bulla huic Diplomatum Collectioni affuta fol. 46. & 47.

(a) A Ca-

Canonicis postulantibus, ut ex Oblationibus Aræ principis ad Cameram Apostolicam pertinentibus quædam sibi portio donaretur; Petro Altarario rem expendendam committit.

Ex Regesto Epistol. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Epist. 184. fol. 50. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii Canonico Atrebaten., Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem,

AN. CH. 1339.

Oblationum Majoris Altaris, nonnisi quarta pars Capitulo Vaticano tradenda.

Canonici Basilicæ in oblationum divisione minus æqui.

EXpositum nuper extitit coram Nobis, quod Dilecti Filii Canonici Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, dum Oblationes Altaris Majoris ipsius Basilicæ, quarum tres partes ad Cameram nostram, & quarta pars ad Canonicos, præter illa, quæ offeruntur ibidem in auro vel argento laborato aut pannis aureis & sericis, certisque rebus aliis, pervenire consueverunt, de locis ubi reponuntur communiter, extrahuntur, unum denarium, vocatum Carlenum (a) sibi de parte dictam Cameram contingente, ac tandundem quando dividuntur oblationes hujusmodi, sibi vendicant pro singulis eorundem; & nihilominus petunt ulterius, sibi per modum gratiæ de parte hujusmodi elargiri, asserentes, sic fuisse hactenus observatum. Nos igitur attendentes, quod quilibet suis juribus & terminis debet manere contentus, quodque pars dictarum Oblationum præfatam contingens Cameram, non est hiis præsertim temporibus, quibus eam una cum nonnullis aliis pecuniarum dictæ Cameræ non modicis summis ad reparationem Fabricæ Basilicæ prædictæ quam fieri facimus de præsenti, deputavimus, quomodolibet minuenda; cum asseratur ab aliquibus, eosdem Capitulum & Canonicos jus non habere super hiis, sed hæc eos potius per impressionem & potentiam suam, ac simplicitatem Altarariorum qui fuerunt ibidem præteritis temporibus, usurpasse: Discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus super præmissis & ea quomodolibet tangentibus, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura judicii te informans, si per informationem hujusmodi tibi constiterit de præmissis, nihil de dictis oblationibus nisi quartam partem tantummodo eosdem Capitulum & Canonicos, ut præmittitur, contingentem, eisdem assignare præsumas, alias tres partes integras in opus prædictum fideli adhibita diligentia dispensando; contradictores quoslibet super hiis & rebelles per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: Non obstante si eis vel eorum aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem.

Nonnisi quartam Oblationum partem tradendam decernit.

Pœnæ in contradictores statuuntur.

Datum Avenioni duodecimo Kalendas Junii, Anno Quinto.

De Pro-

(a) A Carolo Andegavensi Comite & Neapolis Rege sic appellatum. Carleni, seu Caroleni Papales omnino secernendi a Carolenis Florentinis ac Neapoletanis. Quo ad Papales attinet, eosdem illustrat Raphaelis Riarii Card. Camerarii Edictum anno 1508. procusum, & curante Cl. Equite Franc. Victorio part. 3. num. 35. Oper. de Floreno aureo typis mandatum: Jubet namque prædictus Camerarius, *ut loco Carlenorum veterum exigantur Caroleni novi, Julii nuncupati, pro ut tempore Pauli Secundi fieri consuevit, quando x. Caroleni pro uno Ducato auri in auro expendebantur in Terra Gualdi &c.* Post pauca vero hæc subdit: *Decernentes, quod salaria Rectorum & Officialium &c. ad monetam novam computentur Julium unum pro Caroleno uno veteri forensium omnium ad rationem veteris monetæ &c.* Nonnulla de Carolenis Papalibus habet prælaudatus Victorius in cit. Opere tum part. 2. cap. 25., tum part. 3. in observation. ad num. 33. pag. 453. Unum hic adjicimus ex antiquo Basilicæ nostræ Censuali, quod anno 1489. compactum, apud Capitulare Archivum asservatur sign. litt. A. Ibi etenim fol. 86. *Caroleni tres, & Grossus unus... sunt in totum Boleni 28.*

De Progressu reparationis Basilicarum Vaticanæ, ac Lateranensis se certiorem vult fieri; declarat insuper, Pœnitentiariis nil aliud assignandum, nisi quod primæva ferat consuetudo.

Ex Regest. Epist. Secret. Anni 5. Benedicti XII. Epist. 185. fol. 50. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magistro Petro Laurentii Canonico Atrebatensi Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1339.

Altararius, fabricæ opus curet; & de iis, quæ agit, certiorem reddat Pontificem.

SUper hiis quæ scripsisti, litteras tibi mittimus, sicut nobis visum est expediens, oportunas, circa quarum executionem tam per te quam una cum Venerabili Fratre Joanne Episcopo Anagnin. nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, prout secundum tenores earum ad te vel ad utrumque vestrum pertinet, procedere studeas diligenter; Nos qualiter proceditur, quantumque processum extiterit in Fabrica reparationis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ac Lateranensis Ecclesiæ, circa quam solertis & fidelis adhibere studium diligentiæ studeas, redditurus sæpius certiores. Porro ad id quod scripsisti de Pœnitentiariis, respondemus quod nisi certificati plenius, per quem, vel qualiter deputati fuerunt, tibi daremus aliud in mandatis, nostræ intentionis non est, ut eis aliquid aliud assignes de nostra Camera, nisi quantum & pro quibus solvi consuetum est ab antiquo.

Novum Pœnitentiariis stipendium prohibet assignari.

Datum Avinioni duodecimo Kalendas Junii, Anno Quinto.

Certis Mercatoribus, duo florenorum millia ad perficiendam Basilicæ reparationem suppeditantibus; satisfieri mandat ex Apostolicæ Cameræ pecuniis.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 6. Benedicti XII. Epist. 206. fol. 78. apud Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Guigoni Electo Casinen. Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1340.

Pontifex de reparatione Basilicæ perficienda solicitus.

Certam pecuniæ summam a Mercatoribus persolvi mandat.

DEsideriis optantes intensis in opere reparationis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod fieri non sine magnis sumptibus facimus procedi utiliter, illudque ad finem votivum Domino præstante perduci, nuper fecimus per nostram Cameram ordinari, quod summa duorum milium Florenorum auri per Dilectos Filios Mercatores societatis Azayalorum de Florentia Venerabili Fratri nostro Joanni Episcopo Anagnin. nostro in Urbe prædicta in spiritualibus Vicario, & Dilecto Filio Petro Laurentii Canonico Attrebaten. ejusdem Basilicæ Altarario, quibus per Nos cura reparationis hujusmodi est commissa, vel eorum alteri assignentur, in reparatione prædicta utiliter & fideliter expendenda. Volentes igitur de hujusmodi summa præfatis mercatoribus, cum eam prælibatis Episcopo, & Canonico, ut præfertur, assignaverint, debitam & celerem satisfactionem impendi; Discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus mox cum prædicti mercatores tibi fidem fecerint, se dictam duorum milium Florenorum auri summam supradictis Episcopo & Canonico, vel eorum alteri assignasse, tu de pecuniis Cameram prædictam contingentibus in Patrimonio Beati Petri in Tuscia, cujus Rector existis, collectis, eandem summam mercatoribus ipsis persolvas seu persolvi facias absque difficultate quacumque, præfatam exinde quantocitius redditurus nihilominus Cameram certiorem.

Mercatoribus tantundem ex Cameræ proventibus restituatur.

Datum Avenioni XVI. Kalendas Decembris, Anno Sexto.

Memo-

Memoratam in proxima Epiſtola florenorum ſummam una cum aliis pecuniis, operi inſtaurationis perficiendo impendi jubet.

Ex Regeſt. Epiſtol. Secret. Anni 6. Benedicti XII. Epiſt. 207. fol. 79. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Joanni Epiſcopo Anagnin. noſtro in ſpiritualibus in Urbe Vicario, & Dilecto Filio Petro Laurentii, Canonico Atrebaten. & Altarario Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Urbe; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1340.

Novam pecuniarum ſummam ad Baſilicæ reparationem concedit.

INtellecto, quod pro continuatione ac perfectione operis quod fieri facimus in Baſilica Principis Apoſtolorum de Urbe, vos, quibus per nos cura ipſius operis commiſſa eſt, pecuniis indigetis; Ecce quod per Dilectos Filios Mercatores ſocietatis Azayalorum de Florentia ſummam duorum milium Florenorum auri vobis aſſignari, ſicut per Cameram noſtram & ipſos Mercatores nuper extitit ordinatum, mandamus; volentes ut ipſam ſummam cum aliis, quæ habetis penes vos, in eodem opere fideliter & utiliter expendatis; ſuper aſſignatione dictæ ſummæ pecuniæ, cum vobis facta fuerit per Mercatores prædictos, Cameram ipſam, & nihilominus Dilectum Filium Guigonem Electum Caſinen. Rectorem Patrimonii Beati Petri in Tuſcia reddituri quantocitius certiores.

De ſoluta pecuniæ ſumma Patrimonii Rector certior fiat.

Datum Avinioni XVI. Kalendas Decembris, Anno Sexto.

Jacobum de Sabellis, quo auctore Caſtrum Buccejæ vaſtatum fuerat, & igne combuſtum; ad ſatisfaciendum Vaticano Capitulo de incommodis eidem illatis compelli demandat.

Ex Regeſto Epiſt. Com. & de Cur. Benedicti XII. Anni 7. Epiſt. 103. apud Archiv. Apoſt. Vatic.

Benedictus Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Magiſtro Bernardo de Lacu Canonico Ruthenen., Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuſcia; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1341.

Præcipua cura Pontificis, ut Baſilicæ jura tectaque ſerventur.

ETſi quibuslibet Sacroſanctis Eccleſiis & aliis piis locis ex injuncto nobis Apoſtolatus Officio adverſus oppreſſorum injurias & inſolentias perverſorum aſſiſtere teneamur; Inſignem tamen Baſilicam Principis Apoſtolorum de Urbe adverſus nephandorum, qui bona & jura ipſius invadunt & rapiunt, præſumptuoſam audaciam compeſcendam, tanto majoribus tenemur fovere præſidiis, ſibique aſſiſtere in juſtitia miniſtanda, quanto ſumus ei ſpecialius obligati. Sane Dilectorum Filiorum Prioris & Capituli ejuſdem Baſilicæ querela gravis nuper ad Apoſtolatus noſtri perduxit auditum, quod Jacobus de Sabello Civis Romanus nulla rationabili cauſa exposcente, ſed ſua temeritate propria Caſtrum Bire Bucceyæ (a) ſitum in diſtrictu dictæ Urbis, quod ſpiritualiter & temporaliter juris & proprietatis Beati Petri, & dictæ Baſilicæ fore dinoſcitur, per gentes & ſtipendiarios ſuos invadi, ſpoliari & totaliter diſrobari (b), ac Caſtrum ipſum totum poſtea expulſis exinde incolis ejuſdem, fecit ignis incendio auſu nephario concremari. Quare pro parte ipſorum Prioris & Capituli fuit nobis humiliter ſupplicatum, ut ſuper prædictis indemnitati ipſorum & Baſilicæ ſupradictæ providere paterna diligentia de oportuno remedio dignaremur. Quocirca diſcretioni tuæ committimus & mandamus, quatenus per te vel alium ſeu alios, vocatis

Caſtrum Bucceyæ diripitur, & incenditur.

Capituli Baſilicæ Vaticanæ ad Pontificem querela.

(a) Caſtrum Buccejæ, Vaticano Beati Petri Templo inſervientibus addictum, non pauca Romanorum Pontificum Diplomata ſuperius allata commemorant.

(b) Scilicet furari robam, expilari; ut videre eſt apud Petrum de Vineis, & Nicolaum de Jamſilla, quorum loca indicat Cangius.

(a) Con-

vocatis qui fuerint evocandi, simpliciter & de plano, sine strepitu & figura Judicii super prædictis te informes; & si per informationem hujusmodi, vel alias tibi legitime constiterit de prædictis, eundem Jacobum ad satisfaciendum eisdem Priori & Capitulo ac Basilicæ de prædictis, & de aliis damnis & injuriis injuste per eum illatis eisdem, auctoritate nostra compellas; invocato ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii secularis; contradictores per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio vel timore subtraxerint, Censura simili, appellatione cessante, compellas veritati testimonium perhibere: Non obstantibus tam de duabus dietis in Concilio Generali, quam felicis recordationis Bonifacii Papæ VIII. prædecessoris nostri, qua inter cetera cavetur, ne aliquis extra suam Civitatem vel Diœcesim, nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam, a fine suæ Diœcesis ad judicium evocetur; & quibuslibet aliis Constitutionibus a prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus in contrarium editis, per quæ tuæ Jurisdictionis explicatio possit in hac parte quomodolibet impediri; seu si aliquibus communiter vel divisim a Sede prædicta sit indultum quod excommunicari, suspendi vel interdici non possint per litteras Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem.

Cognita rei veritate, si quæ in Capitulum illatæ sunt injuriæ, sarciantur.

Plenam contra reos, contradictores, & testes tribuit authoritatem.

Apostolicis Privilegiis, & sanctionibus nequaquam obstantibus.

Datum Avenioni ii. Nonas Maij, Anno Septimo.

Berardum de Aquaviva, cujus virtutes commendat, Monasterii S. Salvatoris de Magella Abbatem creat.

Extat Original. in Caps. 21. Fasc. 242. Archiv. Basilic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Berardo de Aquaviva Abbati Monasterii S. Salvatoris de Magella Ordinis Sancti Benedicti Theatin. Diœcesis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1341.

Multa Pontificis cura super eorum, qui monasteriis præsident, electione.

INter sollicitudines varias, quibus assidue premimur, illa potissime pulsat & excitat mentem nostram, ut status Ecclesiarum & Monasteriorum omnium curæ nostræ Divina Providentia commissorum, spiritualiter & temporaliter augeatur; quodque illis, quæ suis destituta Pastoribus, vacationis incomoda deplorare noscuntur, tales Ministros præficere studeamus, per quorum regimen utiliter & fideliter valeant gubernari. Dudum siquidem Monasterio Sancti Salvatoris de Magella Ordinis Sancti Benedicti Theatinæ Diœcesis, per obitum quondam Rainaldi, ejusdem Monasterii Abbatis, qui in partibus illis diem clausit extremum, Pastoris regimine destituto, duas ibidem electiones, unam videlicet de te Ordinem ipsum expresse professo & in Sacerdotio constituto, reliquam vero de Richardo de Guardiagrelis Monasterii Sancti Joannis in Venere Ordinis & Diœcesis prædictorum Monachis a dilectis Filiis Conventu ipsius Monasterii Sancti Salvatoris contigit in discordia celebrari. Et cum tu tuam, & Richardus prædictus suam a dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ad quos confirmatio & infirmatio electionis Abbatis dicti Monasterii Sancti Salvatoris cum sit pro tempore, de antiqua & approbata & hactenus pacifice observata consuetudine dicitur pertinere (*a*), petiissetis electiones hujusmodi confirmari; iidem Capitulum ex certis legitimis causis, electiones ipsas per suam diffinitivam sententiam cassaverunt, ac decreverunt eosdem Conventum jure eligendi Abbatem dicti Monasterii ea vice fore privatos, ac potestatem providendi ea vice dicto Monasterio Sancti Salvatoris de Abbate, de simili consuetudine ad ipsos Capitulum fore devolutum; ipsumque Capitulum, cum a dicta sententia infra tempus legitimum appellatum non esset, jure devolutionis hujusmodi de persona tua ipsi Monasterio Sancti Salvatoris de Magella providerunt, tibique, prout eis de dicta consuetudine competebat, fecerunt subsequenter per Venerabilem Fratrem nostrum Episcopum Marsican. munus benedictionis impendi. Et cum dictus Richardus se in eodem Monasterio Sancti Salvatoris de Magella, fultus laicali potentia intrusisset, & ob hoc tu ipsius Monasterii

Duo in Magellani Monasterii Abbates eliguntur.

Capitulum S. Petri electionem utramque irritam declarat; & Berardum de Aquaviva Abbatem creat.

Obstat Richardus, & monasterium occupat.

(*a*) Consulenda in rem hanc Nicolai IV. Bulla pag. 202., & ea quam Bullæ subjecimus animadversio sub lit. e.

(*a*) Hocce.

nasterii possessionem adipisci non posses, tu propter hoc ad Sedem Apostolicam personaliter accessisti, & hujusmodi negotio pro parte tua in Consistorio proposito coram Nobis; & nonnulli contra personam dicti Richardi parte, & pro parte dicti Richardi contra te, & provisionem hujusmodi de te factam, objectis defectibus, Nos bonæ memoriæ Raimundo Episcopo Casinen. commisimus per nostras certi tenoris litteras, ut super hujusmodi hincinde propositis & objectis, se plenius in partibus informaret, quæ super illis inveniret, Nobis postmodum relaturus; dictusque Episcopus, juxta formam litterarum ipsarum, se studuit informare, ac informationem suam hujusmodi Nobis, sub suo sigillo inclusam, remittere procuravit. Nosque postmodum dilecto Filio Nostro Gocio Tituli Sanctæ Priscæ Cardinali commisimus, oraculo vivæ vocis, ut informationem videret eandem, & Nobis relationem faceret de contentis in illa, & tandem te coram eodem Gocio comparente, dicto Richardo comparere non curante, nec aliquo pro eodem, omne jus quod ex præfectione tua hujusmodi in dicto Monasterio Sancti Salvatoris competebat, sponte & libere, non tamen personæ tuæ vitio resignasti in manibus dicti Gocii Cardinalis, de mandato Nostro resiguationem hujusmodi admittentis. Nos itaque ad provisionem ipsius Monasterii Sancti Salvatoris celerem & felicem, de qua nullus, præter Nos, se hac vice intromittere potest, pro eo quod Nos diu ante cessionem hujusmodi, provisiones Monasteriorum omnium, tunc vacantium, & vacaturorum in antea, quorum electos, seu provisos electionibus, seu provisionibus eorum, apud dictam Sedem cedere, ac cessiones eorum per Nos, seu authoritate Nostra admitti contingeret, dispositioni Nostræ reservantes, decrevimus extunc irritum & inane, si secus super hiis, per quoscumque, quavis authoritate scienter, seu ignoranter contingeret attemptari, ne ipsum Monasterium Sancti Salvatoris prolixioris vacationis subjaceret incomodis, paternis & sollicitis studiis intendentes, post deliberationem, quam super hoc diligentem habuimus, demum ad te, cui de Religionis zelo, litterarum scientia, vitæ munditia, honestate morum, & aliis multiplicibus virtutum meritis, fide digna Testimonia perhibentur (a), direximus oculos Nostræ mentis, quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona Tua, eidem Monasterio de Magella, de Fratrum Nostrorum consilio, authoritate Apostolica providemus, Teque illi præficimus in Abbatem, curam & administrationem ipsius, tibi tam in spiritualibus quam in temporalibus plenarie committendo: In illo, qui dat gratias & largitur præmia confidentes, quod dextera Domini Tibi assistente propitia, præfatum Monasterium de Magella per tuæ circumspectionis industriam prospere dirigetur, & salubria dante Domino suscipiet incrementa. Quocirca discretioni Tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus onus regiminis dicti Monasterii Sancti Salvatoris de Magella suscipiens reverenter, sic Te in eo sollicite, prudenter, & fideliter exercendo, exhibeas studiosum, quod proinde præmium æternæ retributionis acquiras, ac Nostram, & dictæ Sedis gratiam uberius consequi merearis.

Datum Avenion. Octavo Kalendas Junii, Pontificatus Nostri Anno Septimo.

[...]erardus adit [P]ontificem.

Qui causæ co[g]nitionem al[t]eri demandat

[B]erardus juri [su]o sponte ce[ss]it.

Pontifex eumdem Berardum Abbatem creat

Quem hortatur ut fidum ac providum se præbeat.

Ad Magellanæ Heremi Monachos scribit, ut Berardo de Aquaviva, quem Pontifex in Abbatem elegerat, obsequantur.

Ex Original. in Caps. 23. Fas. 45. Tabular. Basil.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Conventui Monasterii Sancti Salvatoris de Magella, Ordinis Sancti Benedicti Theatin. Dioc.; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1341. Gravis Pontificem urget sollicitudo, ut in Ecclesia digni præficiantur ministri.

INter solicitudines varias, quibus assidue premimur, illa potissime pulsat & excitat mentem nostram, ut status Ecclesiarum & Monasteriorum omnium, curæ nostræ divina providentia commissorum, spiritualiter & temporaliter augeatur; quodque illis, quæ suis destituta Pastoribus, vacationis incommoda deplorare noscuntur, tales Ministros præficere studeamus, per quorum regimen utiliter & fideliter valeant gubernari. Dudum siquidem Monasterio vestro per obitum quondam Rainaldi ejusdem Monasterii Ab-

(b) Hocce Pontificis de Berardi virtutibus ac probitate testimonium, Canonicorum S. Petri, qui Richardo posthabito, Berardum in Abbatem elegerant, prudentiam ac vigilem in Ministrorum electione curam commendat.

(a) Pri-

rii Abbatis, qui in partibus illis diem clausit extremum, Pastoris regimine destituto, duas ibidem electiones, unam videlicet de Dilecto Filio Berardo de Acquaviva Abbate vestri prædicti Ordinis Sancti Benedicti expresse professo & in Sacerdotio constituto, reliquam vero de Richardo de Guardiagrelis Sancti Joannis in Venere dicti Ordinis, Theatin Dioc. Monasteriorum Monachis a vobis contigit in discordia celebrari; & cum idem Berardus Abbas suam, & Richardus prædictus suam, a Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ad quos confirmatio & infirmatio electionis Abbatis dicti Monasterii vestri cum fit pro tempore, de antiqua & approbata ac hactenus pacifice observata consuetudine dicitur pertinere, petiissent electiones hujusmodi confirmare; iidem Capitulum ex certis legitimis causis, electiones ipsas per suam difinitivam sententiam cassaverunt, & decreverunt vos jure eligendi Abbatem dicti Monasterii ea vice fore privatos, ac potestatem providendi ea vice dicto Monasterio vestro de Abbate ad ipsos Capitulum fore de simili consuetudine devolutum; ipsique Capitulum, cum a dicta sententia infra tempus legitimum appellatum non esset, jure devolutionis hujusmodi de persona eiusdem Berardi Abbatis, ipsi Monasterio vestro providerunt, dictoque Berardo Abbati, prout eis de dicta consuetudine competebat, fecerunt subsequenter per Venerabilem Fratrem nostrum Episcopum Marsican. manus benedictionis impendi. Et cum dictus Richardus se in eodem vestro Monasterio fultus laicali potentia intrusisset, & ob hoc, idem Berardus Abbas possessionem adipisci non posset, ipse propter hoc ad Sedem Apostolicam personaliter accessit, & hujusmodi negotio, pro parte ipsius Abbatis in Consistorio proposito coram Nobis, & nonnullis contra personam dicti Richardi per ipsum Abbatem, & pro parte dicti Richardi contra præfatum Abbatem & provisionem hujusmodi de eodem Abbate factam, objectis defectibus; Nos bonæ memoriæ Raymundo Episcopo Casinen. commisimus per nostras certi tenoris litteras, ut super hujusmodi hinc inde propositis & objectis se plenius in partibus informaret, quæ super illis inveniret Nobis postmodum relaturus; dictusque Episcopus juxta formam litterarum ipsarum se studuit informare, ac informationem suam hujusmodi Nobis sub suo sigillo inclusam remittere procuravit; Nosque postmodum Dilecto Filio nostro Gocio Tituli Sanctæ Priscæ Presbytero Cardinali commisimus oraculo vivæ vocis, ut informationem videret eandem, & Nobis relationem faceret de contentis in illa; & tandem eodem Abbate, coram eodem Gocio comparente, dicto Richardo comparere non curante, nec aliquo pro eodem, omne jus, quod ex præfectione hujus dicti Abbatis in dicto vestro Monasterio competebat, sponte & libere, non tamen personæ suæ vitio præfatus Abbas resignavit in manibus dicti Gocii Cardinalis, de mandato nostro resignationem hujusmodi admittentis. Nos itaque ad provisionem ipsius vestri Monasterii Sancti Salvatoris celerem & felicem, de qua nullus, præter Nos, se ea vice intromittere poterat, pro eo quod Nos diu ante cessionem hujusmodi, provisiones Monasteriorum omnium tunc vacantium & vacaturorum in antea, quorum electos seu provisos, electionibus seu provisionibus eorum apud dictam Sedem cedere, cessiones ipsorum per Nos, seu authoritate nostra admitti contingeret, dispositioni nostræ reservantes, decrevimus ex tunc irritum & inane si secus super hiis per quoscumque quavis authoritate scienter vel ignoranter contingeret attemptari; ne ipsum vestrum Monasterium prolixioris vacationis subjaceret incommodis, paternis & sollicitis studiis intendentes, post deliberationem, quam super hoc diligentem habuimus, demum ad dictum Berardum Abbatem, cui de Religionis zelo, litterarum scientia, vitæ munditia, honestate morum, & aliis multiplicibus virtutum meritis fidedigna testimonia perhibentur, direximus oculos nostræ mentis; quibus omnibus debita meditatione pensatis, de persona ejusdem Berardi Abbatis eidem vestro Monasterio de Fratrum nostrorum consilio, authoritate Apostolica providimus, ipsumque illi præfecimus in Abbatem, curam & administrationem ipsius eidem Abbati tam in spiritualibus, quam in temporalibus plenarie committendo: In illo, qui dat gratias, & largitur præmia confidentes, quod dextera Domini præfato Abbati assistente propitia, dictum vestrum Monasterium per ejusdem Abbatis circumspectionis industriam prospere dirigetur, & salubria dante Domino suscipiet incrementa. Quocirca Universitati vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus eundem Berardum Abbatem pro nostra & ejusdem Sedis reverentia benigne recipientes & honorifice pertractantes, exhibeatis ei obedientiam, & reverentiam debitam & devotam, ejus salubria monita & mandata suspiciendo humiliter, & efficaciter adimplendo; alioquin sententiam quam idem Abbas rite tulerit in rebelles, ratam habebimus, & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Duo in Abbates eliguntur.

Capitulum S.Petri utramque electionem rescindit.

Berardum Monasterio præficit; sed obstat Ricardus, & Monasterium occupat.

Berardi querelæ ad Pontificem, qui causam discutiendam committit.

Berardus suo juri cedit.

Pontifex Berardum Monachum, cujus virtutes commendat, Abbatem creat.

Abbati Berardo honor & obsequium a Monachis præstatur.

Datum Avinioni octavo Kalendas Junii, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Privi-

Privilegia ac libertates cum a Romanis Pontificibus, tum a Regibus ac Principibus Monasterio Magellano concessas innovat atque confirmat.

Ex Autographo in Archiv. Basil. Caps. 21. Fasc. 242.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati & Conventui Monasterii Sancti Salvatoris de Magella Ordinis Sancti Benedicti Theatin. Dioc. Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1341.

Multa, ex Pontificum & Regum benignitate, nec non Fidelium oblationibus, Majellano cœnobio competunt Privilegia;

CUM a Nobis petitur quod justum est & honestum, tam vigor æquitatis, quam ordo exigit rationis, ut id per solicitudinem officii nostri ad debitum perducatur effectum. Ea propter, Dilecti in Dño Filii, vestris justis postulationibus grato concurrentes assensu, omnes libertates & immunitates a Prædecessoribus nostris Romanis Pontificibus, sive per privilegia, vel alias indulgentias, vobis & Monasterio vestro concessas, necnon libertates & exemptiones secularium exactionum a Regibus (a), & Principibus, vel aliis Christifidelibus rationabiliter vobis, & Monasterio prædicto indultas, sicut eas juste & pacifice obtinetis, vobis, & per vos eidem Monasterio auctoritate Apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Quæ Pontificia authoritate roborantur; pœnis in contradictores statutis.

Datum Avinion. xviii. Kal. Julii, Pontificatus nostri Anno Septimo.

Petro Altarario jus tribuit, ut de accepta pecunia in Basilicæ instaurationem eroganda, Bernardum Patrimonii Rectorem absolvat & liberet.

Ex Regest. Epistol. Secret. Anni 7. Benedicti XII. Epist. 198. fol. 82. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Benedictus Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Petro Laurentii Canonico Attrebaten., Altarario Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1341.

Rectori Patrimonii injungitur, ut certam pecuniæ summam Altarario persolvat.

CUM pridem pro parte Cameræ nostræ mandatum fuerit Dilecto Filio Magistro Bernardo de Lacu, Canonico Ruthenen. juris civilis professori, Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia, ut de pecuniis Cameram ipsam contingentibus apud eum existentibus, tibi quingentos Florenos auri expendendos & fideliter dispensandos per te in reparatione structuræ dictæ Basilicæ quam fieri facimus sicut nosti, faceret absque morosæ dilationis obstaculo assignari, ac tu & idem Rector postmodum prælibatæ Cameræ scripseritis, assignationem hujusmodi fore factam; Nos volentes ejusdem Rectoris indemnitatibus super hiis præcavere, ut eundem Rectorem & omnia bona sua de dictis quingentis Florenis auri, si eos ut præfertur, receperis, absolvere valeas plenius & quitare, plenam tibi concedimus tenore præsentium facultatem.

Fit pecuniæ solutio.

Patrimonii Rector servetur indemnis.

Datum Avinioni XVII. Kalendas Novembris, Anno Septimo.

Certum

(a) Privilegia Rogerii, ac Guillelmi Siciliæ Regum, nec non Friderici Imperatoris hic subindicantur; quorum seriem in Dissertatione de Abbatia Majellana dabimus ad calcem præsentis Tomi.

Certum Canonicarum numerum in Monafterio S. Catharinæ de Portica S. Petri, Epifcopo Affifienfi decernendum committit. (*a*)

Ex Reg. Epift. Com. & de Cur. Benedicti XII. Annor. 7. & 8., Anni 8, Ep. 57. apud Archiv. Apoft. Vatic.

Benedictus Epifcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Nicolao Epifcopo Affifinaten., noftro in fpiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apoftolicam Benedictionem.

AN. CH. 1342. *Inutilis Miniftrorum multitudo, confufionem parit.*

AD decorem & quietem Ecclefiarum & Monafteriorum accedit, quod determinatus in eis exiftat numerus Miniftrorum, cum confufionem inducere foleat multitudo maxime onerofa, afferatque penuriam concurfus Miniftrorum hujufmodi ultra fuppetentiam facultatum. Sane petitio Dilectarum in Chrifto Filiarum Abbatiffæ & Conventus Monafterii Sanctæ Catarinæ de Portica Sancti Petri de Urbe, Ordinis Sancti Auguftini, Nobis nuper exhibita continebat, quod ipfæ per Nobiles Viros de dicta Urbe & alios partium vicinarum, in receptione perfonarum in Canonicas ejufdem Monafterii ultra quam exigant ipfius Monafterii facultates, pluries moleftantur & etiam adgravantur. Quare præfata Abbatiffa & Conventus nobis humiliter fupplicarunt, ut certum Canonicarum numerum juxta hujufmodi facultatum competentiam, in eodem Monafterio duceremus auctoritate Apoftolica ftatuendum. Nos igitur de præmiffis notitiam non habentes ac gerentes de circumfpectione tua fiduciam in Domino fpecialem, hujufmodi fupplicationibus inclinati, Fraternitati tuæ per Apoftolica fcripta committimus & mandamus; quatenus de facultatibus hujufmodi plenius informatus, in eodem Monafterio certum Canonicarum numerum, juxta earundem facultatum exigentiam, auctoritate prædicta ftatuas inibi perpetuis temporibus obfervandum; Contradictores per Cenfuram Ecclefiafticam, appellatione poftpofita, compefcendo: Non obftante fi aliquibus communiter vel divifim a Sede Apoftolica fit indultum, quod interdici, fufpendi vel excommunicari non poffint per litteras Apoftolicas non facientes plenam & expreffam ac de verbo ad verbum de Indulto hujufmodi mentionem.

Monafterium S. Catharinæ de Portica certum numerum definiri petit.

Annuit Pontifex, habeat Monafterii proventuum ratione.

Quæ obeffe poffent, e medio tollit.

Datum Avenioni IX. Kalendas Aprilis, Anno Octavo.

Monafterii S. Catharinæ de Portica S. Petri indemnitatibus profpicit fuper ædificiorum quorumdam conftructione in Cœnobii ejufdem vicinia.

Ex Reg. Epift. Com. & de Cur. Benedicti XII. Annor. 7. & 8. Anni 8. Epift. 58. apud Archiv. Apoft. Vatic.

Benedictus Epifcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Nicolao Epifcopo Affifinaten., noftro in Spiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apoftolicam Benedictionem.

AN. CH. 1342. *Rei feriem enarrat.*

PEtitio Dilectarum in Chrifto filiarum Abbatiffæ & Conventus Monafterii Sanctæ Catarinæ de Portica Sancti Petri de Urbe, Ordinis Sancti Auguftini, nobis nuper exhibita continebat, quod cum ipfæ a multis retroactis temporibus in ipfo Monafterio fub regulari habitu devotum impenderint Altiffimo famulatum, & juxta dictum Monafterium & earum Ecclefiam folo pariete feu fpatio quatuor paffuum mediante vel circa fint quædam Mulieres reclufæ, quæ intendunt Monafterium cum Ecclefia ibidem erigere: quod fi fieret in ipfarum Canonicarum præjudicium & fcandalum

---

(*a*) Quod hic memorantur S. Catharinæ Monafterium, ejufque Bona Paulus II. fpeciali Bulla 3. Non. Januar. Pontif. anni 6. edita, Bafilicæ Vaticanæ perpetuo univit: Antequam, Alexandro VII. Pontifice, folo æquaretur, extabat non longe ab eadem Sancti Petri Bafilica.

Novi operis structura Monasterio Sanctae Catharinae de Portica detrimentum inferret.

dalum redundaret; ac hujusmodi erectio, utrarumque ipsarum causa destructionis existeret; manifeste pro parte ipsarum Abbatissae & Conventus Nobis nuper extitit humiliter supplicatum, ut providere eis super hoc de oportuno remedio misericorditer dignaremur. Quocirca Fraternitati tuae per Apostolica scripta mandamus, quatenus, si vocatis qui fuerint evocandi, de praemissis auctoritate nostra plenius informatus, inveneris quod praedictae mulieres reclusae in loco praefato Monasterium & Ecclesiam sine praejudicio ipsarum Abbatissae & Conventus erigere seu aedificare non possint, easdem reclusas, Monasterium & Ecclesiam hujusmodi aedificare seu erigere aliquatenus non permittas; contradictores per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo; non obstante si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem.

Noxia novi operis molimina, quibuscumque non obstantibus, prohibet.

Datum Avinioni Nono Kalendas Aprilis, Anno Octavo.

CLEMENS VI.

Benedicto XII. vita functo Clemens VI. die 7. Maji anno 1342. sufficitur, die vero 19. ejusdem mensis & anni coronatur. Exactis in Pontificatu annis 10. mensibus 7. diem supremum obiit 8. Idus Decembris anno 1352.

Vaticanae Basilicae Archipresbyteratu Anibaldum Episcopum Tusculanum exornat.

Ex Regest. 6. Epist. Com. Clem. VI. Anni 1. Epist. 64. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Anibaldo (a) Episcopo Tusculano; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1342.

Anibaldi Tusculani Episcopi laudes.

Dum ad Personam tuam paternae dirigimus considerationis intuitum, & attente perspicimus, quod tu Romanam Ecclesiam, cujus honorabile membrum existis, tuorum honoras magnitudine meritorum; decens reputamus & debitum, ut per eam congruis attollaris favoribus, ipsamque in tuis oportunitatibus reperias liberalem. Dudum siquidem felicis recordationis Benedictus Papa XII. praedecessor noster in sui Apostolatus primordiis omnes dignitates, personatus & officia, ceteraque beneficia Ecclesiastica quocumque modo apud Apostolicam Sedem tunc vacantia, & imposterum vacatura dispositioni suae, donec miserationis divinae clementia ipsum universalis Ecclesiae regimini praesidere concederet, reservavit; decernens ex tunc irritum & inane, si secus super hiis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contingeret attentari: ac deinde dicto Praedecessore, sicut Domino placuit, de hac luce subtracto; Nos ad apicem summi Apostolatus assumpti, uno mense a nostrae promotionis exordiis tunc nondum elapso, hujusmodi dignitates, personatus & officia, ceteraque Beneficia Ecclesiastica tunc apud dictam Sedem quocumque modo vacantia & inantea vacatura, cum similis interpositione decreti, collationi & dispositioni nostrae similiter duximus reservanda. Cum itaque Archipresbyteratus Basilicae Principis Apostolorum de Urbe, quem bonae memoriae Neapoleo Sancti Adriani Diaconus Cardinalis in praefata Basilica, dum viveret, obtinebat, per ipsius obitum qui dudum apud dictam Sedem, ipso Praedecessore vivente, diem clausit extremum, (b) apud dictam Sedem vacavisse & adhuc vacare noscatur, nullusque de dicto Archipresbyteratu, de quo sic vacante idem Praedecessor, dum vixit, minime ordinavit, praeter Nos hac vice disponere potuerit neque

Canonem de collatione Beneficiorum, quae apud Sedem Apostolicam vacant, summo Pontifici reservata, confirmat.

Neapoleone Basilicae Vaticanae Archipresbytero vita functo; successorem deligere solius est Pontificis.

(a) De Ceccano, qui Vaticanae Basilicae Archipresbyterum egit annos 7. mens. 7. dies 11., ab electionis die, Kalendis scilicet Decembris 1342. supputandos. Nam ut in Lib. de Archipresbyteris Jac. Grimaldus ex Archivii nostri monumentis edoctus observat, Cardinalis Anibaldus supremum diem obiit v. Idus Julii anno Domini 1350.

(b) Castigandum ergo, quod apud Ciaconium legitur, scilicet Neapoleonem Card. Ursinum e vivis abiisse anno Christi 1347. Relege monumentum pag. 246. not. c. prolatum.

que possit, reservationibus & Decretis obsistentibus supradictis; Nos volentes tibi gratiam facere specialem, dictum Archipresbyteratum sic vacantem, cum omnibus juribus & pertinentiis suis, tibi, quem etiam Dilecti Filii Capitulum ejusdem Basilicæ, præfatæ Basilicæ utilem fore asserunt, motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te Nobis oblatæ petitionis instantiam, sed de mera nostra liberalitate, Apostolica auctoritate conferimus, & de illo etiam providemus: Decernentes, prout est, irritum & inane, si secus super hiis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel contigerit imposterum attentari; ac tibi curam & regimen dictæ Basilicæ, necnon Personarum ipsius plenam & liberam, institutionem quoque & destitutionem, prout eam dictus Neapoleo & alii Archipresbyteri ejusdem Basilicæ qui fuerunt pro tempore, habuerunt & exercuerunt, auctoritate prædicta plenarie concedentes: Non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus ejusdem Basilicæ contrariis, juramento, confirmatione Apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis; aut si aliqui super provisionibus sibi faciendis de dignitatibus, personatibus aut officiis dictæ Basilicæ speciales, vel aliis Beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales nostras, vel Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum, aut Legatorum Sedis Apostolicæ litteras impetrarint, etiamsi per eas ad inhibitionem, reservationem & decretum, vel alias quomodolibet sit processum; quibus omnibus in ipsius Archipresbyteratus assecutione te volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem dignitatum, personatuum, officiorum & beneficiorum aliorum præjudicium generari; aut si eisdem Capitulo, vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod ad receptionem vel provisionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli non possint, quodque de dignitatibus aut personatibus seu officiis dictæ Basilicæ, vel Beneficiis aliis Ecclesiasticis ad eorum collationem, provisionem, præsentationem vel quamvis aliam dispositionem conjunctim vel separatim spectantibus nulli valeat provideri per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem; & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali, cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam, vel totaliter non insertam effectus hujusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri; & de qua, cujusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis; seu si præsens non fueris ad præstandum de observandis statutis & consuetudinibus ejusdem Basilicæ solitum juramentum, ad quod præstandum, dummodo per Procuratorem legitimum illud præstes, te volumus non teneri. Tecum insuper, ut Archipresbyteratum hujusmodi libere recipere, ac illum unacum Episcopatu tuo Tusculano, necnon Dignitatibus, Personatibus, Prioratibus, Canonicatibus, & Præbendis, Ecclesiis, & aliis Ecclesiasticis Beneficiis quibuscumque, cum cura vel sine cura, quæ ex concessione & dispensatione Sedis Apostolicæ obtines vel expectas, quæcumque, qualiacumque & quocumque sint numero, valeas licite retinere, generalis Concilii & quibuslibet aliis Constitutionibus Apostolicis in contrarium editis, nequaquam obstantibus, auctoritate prædicta, motu simili dispensamus: Proviso, quod Archipresbyteratus, Dignitates, Personatus, Prioratus, Canonicatus, & Præbendæ & alia Ecclesiastica Beneficia hujusmodi debitis non fraudentur obsequiis, & animarum cura in eis, quibus illa imminet, nullatenus negligatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis, provisionis, constitutionis, & dispensationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum Avenioni Kalendis Decembris, Anno primo.

Cui dignitatem Archipresbyteratus confert.

Plenam auctoritatem, etiam instituendi & destituendi conciliat.

Quæ contra opponi possent, e medio tollit.

Jus tribuit Archipresbytero, ut per Procuratorem juramentum præstet; atque Episcopatum Tusculanum, aliaque beneficia non dimittat.

Modo debitis non fraudentur obsequiis.

Pœnæ in contradictores.

S Pauli

S. Pauli, & S. Gregorii de Urbe Monasteriorum Abbatibus, ac Francisco de filiis Ursi demandat superioris Bullæ exequutionem.

Ex Reg. 6. Epist. Com. Clementis VI. anni primi epist. 65. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Sancti Pauli, & Sancti Gregorii de Urbe Monasteriorum Abbatibus ac Francisco de Filiis Ursi Thesaurario Ecclesiæ Eboracen. Cappellano nostro; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1342.

Basilicæ Archipresbyter in possessionem admittitur.

DUm ad Personam &c. (*ut in præcedenti Bulla, iis variatis quæ varianda sunt, usque*) nullatenus negligatur. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios eundem Anibaldum Episcopum vel Procuratorem suum ejus nomine in corporalem possessionem dicti Archipresbyteratus ejusdem Basilicæ ac jurium & pertinentiarum ipsius inducatis auctoritate nostra & defendatis inductum, amoto exinde quolibet detentore; facientes ipsum vel dictum Procuratorem pro eo ad dictum Archipresbyteratum, ut moris est, admitti, sibique de ipsius Archipresbyteratus fructibus, redditibus, proventibus, juribus, & obventionibus universis integre responderi: Non obstantibus omnibus supradictis, seu si eisdem Capitulo vel quibusvis aliis communiter vel divisim ab eadem Sede indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem; Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Fructus persolvantur, jura tribuantur.

Contradictores censura multentur.

Datum Avenioni Kalendis Decembris, Anno primo.

Jubilæum, quod Bonifacius VIII. centesimo quoque anno celebrandum instituerat, Clemens VI. ad annum quinquagesimum redigit: Basilicis SS. Petri & Pauli, in quibus orare debent Fideles ad Jubilæum ipsum lucrandum, addit Lateranensem.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 1. Fasc. 254. (*a*)

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei; Ad perpetuam rei memoriam.

AN. CH. 1343.

Christi Domini Incarnatio verita, ac Sanguinis profusio in humanæ salutis beneficium.

UNigenitus Dei Filius de sinu Patris in uterum dignatus est descendere matris, in qua, & ex qua nostræ mortalitatis substantiam divinitati suæ in suppositi unitate ineffabili unione conjunxit; id quod fuit permanens, & quod non erat assumens, ut haberet unde hominem lapsum redimeret, & pro eo satisfaceret Deo Patri. Ubi enim venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, & adoptionem reciperent filiorum. Ipse namque factus nobis a Deo sapientia & justitia, sanctificatio & redemptio, non per sanguinem hircorum aut vitulorum, sed per proprium Sanguinem introivit semel in Sancta, æterna redemptione inventa; non enim corruptibilibus auro & argento, sed sui ipsius Agni incontaminati & immaculati precioso Sanguine nos redemit, quem in ara Crucis pro nobis innocens immolatus, non guttam Sanguinis modicam, quæ tamen propter unionem ad Verbum, pro redemptione humani generis suffecisset, sed copiose velut quoddam profluvium noscitur effudisse, itaut a planta pedis usque ad verticem nulla sanitas inveniretur in ipso. Quantum ergo exinde, ut nec supervacua, inanis, aut superflua tantæ effusionis miseratio redderetur, thesaurum militanti Ecclesiæ acquisivit, volens suis thesaurizare filiis pius Pater, ut sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui usi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti. Quem quidem

Ex Christi meritis Ecclesiæ thesaurus.

(*a*) Prostat etiam in Extravag. *Unigenitus* 2. de Pœnitentiis & Remissionibus, inter Communes, & apud Raynaldum ad ann. 1349. num. 11.

(*a*) Con-

Ejusmodi thesauri dispensatio Ecclesiæ concredita.

dem thesaurum non in sudario repositum, non in agro absconditum, sed per Beatum Petrum cæli clavigerum, ejusque successores suos in terris Vicarios commisit Fidelibus salubriter dispensandum, & pro piis ac rationabilibus causis, nunc pro totali, nunc pro partiali remissione pœnæ temporalis pro peccatis debitæ tam generaliter quam specialiter, prout cum Deo cognoscerent, vere pœnitentibus & confessis misericorditer applicandum. Ad cujus quidem thesauri cumulum, Beatæ Dei Genitricis, & omnium Electorum a primo Justo usque ad ultimum merita adminiculum præstare noscuntur, de cujus consumptione, seu diminutione non est aliquatenus formidandum tam propter infinita Christi, ut prædictum est, merita, quam pro eo, quod quanto plures ex ejus applicatione trahuntur ad justitiam, tanto magis accrescit ipsorum cumulus meritorum. Quod felicis recordationis Bonifacius PP. VIII. Prædecessor noster pie, sicut indubie credimus, considerans; & debita meditatione revolvens, quanta apud homines gloriosi Principes terræ Petrus & Paulus, per quos Euangelium Christi Romæ resplenduit, & per quos Ecclesia Religionis sumpsit exordium, qui facti Christiani populi per Euangelium genitores, gregisque Dominici Pastores, Fidei lucernæ, Ecclesiarum columpnæ, præ ceteris Apostolis peculiari quadam prærogativa in ipso Salvatore, Fidei virtute præcellunt; quorum uni, scilicet Apostolorum Principi sicut bono dispensatori claves Regni cælorum commisit, alteri tanquam ydoneo Doctori magisterium Ecclesiasticæ eruditionis injunxit; in speciali veneratione haberi debeant & debita honorificentia venerari, pro ipsorum memoria recolenda crebrius & reverentia a cunctis Christifidelibus, eis devotius exhibenda, ipsorumque patrocinio favorabilius assequenda, inconsumptibilem thesaurum hujusmodi pro excitanda & remuneranda devotione Fidelium voluit aperire: Decernens de Fratrum suorum consilio, ut omnes qui in anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo, & quolibet anno centesimo ex tunc secuturo ad dictorum Apostolorum Basilicas de Urbe accederent reverenter (*a*); ipsasque, si Romani ad minus triginta, si vero peregrini aut forenses, quindecim diebus continuis vel interpolatis saltem semel in die, dum tamen vere pœnitentes & confessi existerent, personaliter visitarent, suorum omnium obtinerent plenissimam veniam peccatorum. Nos autem attendentes, quod Annus quinquagesimus in lege Moysaica, quam non venit Dominus solvere, sed spiritualiter adimplere, Jubilæus remissionis & gaudii, sacerque dierum numerus, quo lege fit remissio, censebatur; quodque ipse quinquagesimus numerus in Testamentis, Veteri quidem ex Legis datione, in Novo ex visibili Sancti Spiritus in discipulos missione, per quem datur peccatorum remissio, singulariter honoratur; quodque huic numero plura & grandia divinarum adaptantur mysteria Scripturarum, & clamorem peculiaris Populi nostri Romani, videlicet hoc humiliter supplicantis, ut nos ad instar Moysi, & Aaron per proprios & solennes Nuncios ad hoc specialiter destinatos orantis pro toto Christiano populo, & dicentis, Domine aperi eis thesaurum tuum, fontem aquæ vivæ; desiderantes benignius exaudiri, non quidem ut, sicut illius populi Israelitici indurati cesset murmuratio, sed ut istius prædilecti Populi, & cunctorum Fidelium augeatur devotio, Fides splendeat, Spes vigeat, Charitas vehementius incalescat; volentesque, quamplurimos hujusmodi Indulgentiæ fore participes, cum pauci multorum respectu propter vitæ hominum brevitatem valeant ad Annum centesimum pervenire, de Fratrum nostrorum consilio prædictam concessionem ejusdem Indulgentiæ ex suprascriptis, & aliis justis causis ad Annum quinquagesimum duximus reducendam. Statuentes (*b*) de Fratrum consilio prædictorum, & Apostolicæ plenitudine potestatis, ut universi Christi fideles, qui vere pœnitentes & confessi in Anno a Nativitate ejusdem Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo proxime futuro, & deinceps perpetuis futuris temporibus de quinquaginta in quinquaginta Annis prædictas eorumdem Apostolorum Petri & Pauli Basilicas, ac Lateranen. Ecclesiam, quam inclitæ recordationis Constantinus, postquam per Beatum Silvestrum, sicut per eosdem Apostolos Deo revelante cognovit, renatus fonte Baptismatis fuerat, & a contagio lepræ mundatus, in honorem Salvatoris construxisse, quamque idem Beatus Silvester novo sanctificationis, & crismationis genere dedicasse leguntur, & in cujus Ecclesiæ parietibus præfati Salvatoris Imago depicta primum toti Populo Romano visibiliter apparuit devotius veneranda, quam ex hiis, & aliis certis & rationabilibus causis, ut ipsa Ecclesia pariter Indulgentiæ prædictæ privilegio

Ad Thesauri cumulum accedunt Sanctorum merita.

SS. Apostolorum Petri & Pauli virtutes ac merita ad invicem conferuntur.

Bonifacius VIII. quovis anno centesimo Jubilæum celebrandum decernit.

Populus Romanus instat, ut Jubilæum ad annum quinquagesimum revocetur:

Pontifex, aliis etiam caussis permotus, annuit.

Præter Basilicas SS. Petri & Pauli, etiam Lateranensem, cujus laudes attexit, visitandam præcipit.

(*a*) Consulatur Jacobus Cardinalis de Stephanescis in libro de Anno Centesimo, seu Jubilæo, tom. 25. Bibliothecæ Patrum fol. 937. edit. Lugdunen. ann. 1677.

(*b*) Pontificis ea de re Constitutio ad totius Christiani Orbis Præsules transmissa est, ut eam promulgarent: Excitati insuper Urbani Magistratus, Viri prænobiles ac populus, ut mutuas discordias ponerent, eoque pacto libera Peregrinis præstarentur itinera. Videsis prælaudat. Raynald. loco mox citato.

(*a*) Huc

Quænam ad Indulgentiam assequendam præstanda opera.

legio decoretur, & devotus populus ab eodem Salvatore, qui in præfatis Apostolis mirabilis prædicatur, eorum meritis & precibus Indulgentiæ mereatur percipere largitatem, in hoc censuimus honorandam, causa devotionis modo præmisso visitaverint, plenissimam omnium peccatorum suorum veniam consequantur: Ita videlicet, ut quicumque voluerint Indulgentiam hujusmodi assequi, si Romani ad minus triginta continuis vel interpolatis saltem semel in die, si verò peregrini aut forenses modo simili quindecim diebus ad prædictas Basilicas, & Ecclesiam accedere teneantur, ac adicientes, ut hii etiam qui pro ea consequenda ad easdem Basilicas, & Ecclesiam accedentes post iter arreptum impediti legitime quo minus ad Urbem illo anno valeant pervenire, aut in via, vel dierum prætaxato numero non completo in dicta Urbe decesserint vere pœnitentes ut

Qui legitimo detinentur impedimento possunt Indulgentias lucrari.

præmittitur, & confessi eandem Indulgentiam consequantur. Omnes nihilominus, & singulas Indulgentias per Nos, vel Prædecessores nostros Romanos Pontifices tam prænominatis, quam aliis Basilicis & Ecclesiis de dicta Urbe concessas, ratas & gratas habentes, ipsas auctoritate Apostolica confirmamus & approbamus, ac etiam innovamus, & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ reductionis, constitutionis, adjectionis, confirmationis, approbationis, & innovationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & dictorum Petri & Pauli Apostolorum, se noverit incursurum.

Indulgentias alias a Prædecessoribus concessas confirmat.

In Bullæ violatores, pœnas indicit.

Datum Avinion. VI. Kal. Februarii, Pontificatus nostri Anno Primo.

Canonicis indulget, ut singulis annis duorum mensium spatio a residentia abesse liceat absque ulla redituum, qui præsentibus erogantur, diminutione.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 6. Fasc. 264.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Priori, & Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1343. *Peculiaris in Basilicam cura Pontificis.*

LIcet Ecclesiarum omnium cura sit Nobis, Domino disponente, commissa; præcipue tamen venerandam Basilicam ad honorem Beati Petri Apostolorum Principis æterni Regni Clavigeri in Urbe constructam, & sui nominis titulo insignitam honorificentia digna prosequimur, & libenter ministris servientibus in eadem Apostolicæ munificentiæ dexteram aperimus. Hinc est quod Nos vestris supplicationibus inclinati, vobis auctoritate præsentium indulgemus, ut singuli vestrum, & omnes præfatæ Basilicæ posteri Canonici singulis Annis per duorum mensium spatium continue vel per vices, petita per se vel alium licentia a prædictæ Basilicæ Capitulo, vel majori parte ipsius, seu ab illo qui pro tempore super hoc fuerit a vobis specialiter deputatus, absque defalcatione seu diminutione aliqua solutionis sex librarum provenientium Senatus (*a*) secundum statuta felicis recordationis Nicolai Papæ III. Prædecessoris nostri pro singulis duobus Mensibus singulis ejusdem Basilicæ Canonicis faciendæ (*b*), & quorundam proventuum, qui vocantur Excepta (*c*), possint se libere extra Urbem, & infra pro corporum infirmitate vitanda, & sanitate recuperanda, & suis ac suorum honestis negotiis promovendis ab eadem Basilica absentare, ac extra Canonicam, seu Claustrum ipsius licite pernoctare; Et quo ad perceptionem dictarum sex librarum, & proventuum qui dicuntur Excepta, reputentur pro dictis duobus Mensibus, vel pro rata dierum, quibus abfuerint ab eadem, in ipsa Basilica, seu ejus Canonica personaliter residentes: Non obstantibus contrariis ejusdem Basilicæ consuetudinibus, vel statutis sub quacumque forma verborum expressis, juramento, confirmatione Sedis Apostolicæ, vel quacumque firmitate alia roboratis, etiamsi de illis servandis per se vel per alios seu alium præstiterint, vel eos imposterum præstare contigerit juramentum: Proviso quod dicta Basilica propter hoc debitis non fraudetur obsequiis, & in ea sufficiens remaneat numerus ministrorum

Jus tribuit Canonicis, ut justis de causis bimestri spatio possint a Basilica abesse; petita tamen licentia.

Absentes non secus ac præsentes, distributiones lucrantur.

Iis derogat, quæ huic constitutioni obesse possent.

(*a*) Huc revocanda quæ diximus fol. 178. not. *d*.

(*b*) De hujusmodi distributione videsis pag. 187. hujus Collectionis Bullarum Vaticanæ Basilicæ.

(*c*) A Nicolao III. superius recensita fol. 181.

Graves in violatores comminatur pœnas.

strorum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Datum apud Castrum Sancti Cirici in Monte aureo prope Lugdun. viiii. Kal. Martii, Pontificatus Nostri Anno Primo.

Ad reparationem Portalis Ecclesiæ Lateranensis, necnon Aulæ Pontificiæ, ac Pinnaculi Vaticanæ Basilicæ, quingentos aureos florenos supra mille suppeditari jubet.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 2. Clem. VI. Epist. 1060. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Bernardo Electo Viterbien., Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1343. *Inter ædificia, quæ reparatione indigent, etiam Basilica S.Petri instauranda.*

INtelleximus, quod tam pro reparatione Portalis (a) Ecclesiæ Lateranen. quam Aulæ seu Audientiæ Papalis, necnon & Pignaculi Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe pridem jactu fulguris multum læsi, certa pecuniæ summa existere noscitur oportuna. Nos igitur volentes super hoc utiliter provideri, discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus de pecuniis per te collectis Cameram Nostram tangentibus, Venerabili Fratri Nostro Raimundo Episcopo Reatino, Nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, mille quingentos Florenos auri, per eum in operibus reparationum hujusmodi fideliter & utiliter convertendos, studeas assignare. Nos autem eidem Episcopo te quitandi & absolvendi de hiis, quæ inde sibi assignaveris, per alias concedimus litteras potestatem.

Pontifex pecuniam suppeditari decernit.

Datum Avenioni Secundo Nonas Maji, Anno Secundo.

Raymundo Episcopo Reatino demandat, ut memoratam in proximis literis pecuniæ summam in designata opera impendat; & Patrimonii Rectorem, a quo pecunia ipsa erat tradenda, absolvat & liberet.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 2. Clementis VI. Epist. 1061. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Raimundo Episcopo Reatino Nostro in Spiritualibus Urbis Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1343. *Lateranensis, ac Vaticana Basilica, necnon Pontificiæ ædes indigent reparatione.*

INtelleximus, quod tam pro reparatione Portalis Ecclesiæ Lateranen., quam Aulæ seu Audientiæ Papalis, necnon & Pignaculi Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe pridem jactu fulguris multum læsi, certa pecuniæ summa existere noscitur oportuna. Nos igitur volentes super hoc utiliter provideri; Dilecto Filio Bernardo Electo Viterbien., Rectori Patrimonii Beati Petri in Tuscia, per litteras nostras mandamus, ut de pecuniis per ipsum collectis Cameram Nostram contingentibus, tibi mille quingentos Florenos auri, per te in operibus reparationum prædictarum fideliter & utiliter convertendos, studeat assignare. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus summam Florenorum hujusmodi recipiens, eam solerti & fideli adhibita diligentia in eisdem operibus sic prudenter dispensare procures, quod inde mereri valeas apud Deum, & a nobis merito commendari. Nos autem tibi quitandi & absolvendi dictum Electum de hiis, quæ inde tibi duxerit assignanda, plenam concedimus tenore præsentium potestatem. Volumus tamen, quod super assignatione hujusmodi duo confici facias consimilia publica Instrumenta, quorum uno penes eundem Electum dimisso, reliquum ad Nostram Cameram quantocitius mittere non postponas.

Jussu Pontificis pecunia ex Cameræ redditibus ministranda.

Urbis Vicario jus tribuit, ut pecuniam exigat, & eum a quo pecuniam accipit, absolvat.

Datum Avenioni Secundo Nonas Maji, Anno Secundo.

Obortam

(a) Quæ vox pro vestibulo sive atrio accipitur in nonnullis monumentis a Cangio relatis.

(b) Turris scilicet, ubi campanæ pendebant: quam notionem hoc vocabulum obtinet in notis ad Martyrol. Eccl. S. Salvatoris Aquensis apud mox laudatum Cangium.

(a) Nunc

Obortam inter Vaticanum Capitulum & Præceptorem Hospitalis S. Spiritus in Saxia controversiam de Ecclesia Sanctæ Mariæ in Palazola, selectis viris dirimendam committit cum facultatibus oportunis.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 5. Fasc. 261.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati Monasterii Sancti Blasii in Cantusecuto (a), & Sancti Jacobi in Septingano, & Sanctæ Mariæ in Minerva Ordinis Fratrum Prædicatorum Prioribus de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1343. *Jura Capituli S. Petri in Ecclesiam S. Mariæ in Palazola a Præceptore Hospitalis S. Spiritus turbantur.*

CONquesti sunt Nobis dilecti filii Prior & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod licet Ecclesia Sanctæ Mariæ in Palazola (b) de dicta Urbe cum juribus & pertinentiis suis, eisdem Priori, & Capitulo in proprios usus eorum, auctoritate Apostolica canonice concessa fuisse noscatur; tamen Præceptor, & fratres hospitalis nostri Sancti Spiritus in Saxia de eadem Urbe Ecclesiam ipsam Sanctæ Mariæ contra justitiam occuparunt, & detinent occupatam, ac impediverunt, & impediunt, quominus prædicti Prior, & Capitulum ejusdem Ecclesiæ valeant possessionem nancisci. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus partibus convocatis audiatis causam, & appellatione remota, fine debito decidatis; facientes quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere: Non obstante indulgentia, qua, fili Prior Fratrum Prædicatorum, Ordini tuo a Sede Apostolica dicitur esse concessa, ut ipsius Ordinis Fratres non teneantur se intromittere de quibuscumque negotiis, quæ eis per ejusdem Sedis litteras comittuntur, nisi in eisdem litteris de concessione hujusmodi, plena & expressa mentio habeatur. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur.

Pontifex caussam cognosci ac definiri mandat.

Constitutiones quæ Delegati jurisdictionem impedimento esse possent, derogat.

Datum Avinion. xv. Kal. Julii, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Alteram inter Vaticanum Capitulum & Præceptorem Hospitalis S. Spiritus in Saxia controversiam super nonnullis juribus ac possesionibus, definiendam committit.

Ex Autogr. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 5. Fasc. 261.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati Monasterii Sancti Blasii in Cantusecuto, & Sancti Jacobi in Septingano, ac Sanctæ Mariæ in Minerva Ordinis Fratrum Prædicatorum Prioribus de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1343. *Præceptor Hospitalis S. Spiritus Capitulo S. Petri super fundis aliquot molestiam infert.*

COnquesti sunt nobis dilecti filii Prior, & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod Præceptor, & Fratres Hospitalis nostri Sancti Spiritus in Saxia de dicta Urbe super Bravi (c) & Pauli (d) Territoriis fundiui vulgariter appellatis, eorumque juribus, & pertinentiis, terris, possessionibus, & rebus aliis ad dictam Basilicam spectantibus injuriantur eisdem. Ideoque discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus partibus convocatis, audiatis causam, & appellatione remota

(a) Nunc *della Pagnotta* in via Julia.

(b) De qua consulatur pag. 25. not. *d*.

(c) Inter cetera Basilicæ Vaticanæ prædia Hadrianus IV. aliique Summi Pontifices, ut supra vidimus, *Brani* al. *Bravi* fundum enumerant.

(d) *Pauli* Fundum ipse Hadrianus IV. & S. Leo itidem IV. in præallatis Bullis commemorant.

remota fine debito decidatis; facientes quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante cogatis veritati testimonium perhibere. Non obstante indulgentia, qua, fili Prior Fratrum Prædicatorum, Ordini tuo a Sede Apostolica dicitur esse concessum, ut ipsius Ordinis Fratres non teneantur se intromittere de quibuscumque negotiis, quæ eis per ejusdem Sedis litteras committuntur, nisi in eisdem litteris de concessione hujusmodi plena & expressa mentio habeatur. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur.

Quidquid Delegati jurisdictionem impedire posset, e medio tollit.

Datum Avinion. xv. Kal. Julii, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Raymundo Episcopo Reatino committit, ut Marescalcos Curiæ Capitolii de Urbe, statum ac libertatem Vaticanæ Basilicæ perturbantes, censuris coerceat.

Ex Autogr. in Archivo nostro Capitulari Caps. 5. Fasc. 262 (a)

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei Venerabili Fratri Raymundo Episcopo Reatino, & Dilectis Filiis Abbati Monasterii Sancti Blasii in Cantusecuto, ac Archipresbytero Ecclesiæ Sancti Vincentii de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1343.

Capituli querelæ contra Marescalcos, quibus Basilicæ custodia concreditur.

QUerelam Dilectorum Filiorum Prioris, & Capituli Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe recepimus continentem, quod Marescalci (b) Curiæ Capitolii dictæ Urbis, qui sunt pro tempore, quique tempore majoris ebdomadæ propter multitudinem Peregrinorum ad dictam Basilicam confluentium, ad obviandum scandalis & periculis imminentibus, per dilectum Filium Altarerium ejusdem Basilicæ, ac dictos Priorem, & Capitulum assumuntur pro custodia, quique aliqualem modici victus, & tenuem provisionem ab ipsis Altarerio, Priore, & Capitulo consueverunt quandoque habere; provisione solita non contenti, sed se ipsis Priori, & Capitulo reddentes infestos, statum & libertatem dictæ Basilicæ satagunt enormiter perturbare, ac sibi de facto jurisdictionem vendicant in domibus censualibus dictæ Basilicæ, tallias (c) inconsuetas, & prorsus insolitas exactiones imponentes eisdem; & quod nefandius est, ipsi Divini timoris, & amoris obliti, multas inhonestate mulierum, & turpitudines, violentias, & manifestas injurias in Platea, Scalis, & Paradiso (d), & per totam Porticum ejusdem Basilicæ committunt & perpetrant impudenter; in criminalibus & civilibus causis juxta scalas & districtum Canonicæ dictæ Basilicæ cognoscunt, & judicium exercent ibidem in derogationem libertatis Ecclesiasticæ, honoris ejusdem Basilicæ, dictorum Peregrinorum grave scandalum, ac ipsorum Prioris & Capituli obprobrium, & non modicum detrimentum. Quare præfati Prior, & Capitulum nobis humiliter supplicarunt, ut providere ipsis, & eidem Basilicæ in hac parte de opportuno remedio dignaremur. Nos igitur talia detestantes, ac cupientes erga dictam Basilicam a cunctis Fidelibus honestatem, modestiam, & reverentiam debitam observari, hujusmodi supplicationibus inclinati, discretioni vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatinus vos, vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios, præfatos Marescalcos ad cessandum & desistendum omnino ab indebitis exactionibus, injuriis, violentiis, & enormitatibus supradictis per Censuram Ecclesiasticam auctoritate Apostolica, sublato appellationis obstaculo, compellatis (e): Non obstante si eis, vel eorum alicui a Sede Apostolica sit indultum, quod excommunicari, suspendi, vel interdici non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem.

Pecunias extorquent.

Inhonesta committunt.

Iudicium exercent.

Ut tot tantisque malis occurrat, Pontifex designat Judices, quibus opportunam jurisdictionem conciliat.

Datum apud Villam Novam Avenionen. Diocesis xiii. Kalendas Octobris, Pontificatus Nostri Anno Secundo.

Geminam

(a) Extat & apud Archivum Apostolicum Vaticanum in Reg. Anni secundi Epist. Comm. & de Cur. Clement. VI. in Rubrica de diversis formis, Epist. 372.

(b) De Marescalcis diximus supra pag. 307. nota a.

(c) Scilicet impositiones. Vide Dictionarium Longobardicum apud Margarin. in Bullar. Casin.

(d) Consulatur not. e. pag. 31.

(e) Pontificium hocce Diploma executioni demandatum fuit a Raymundo Episcopo Reatino, & Clementis VI. in spiritualibus in Urbe Vicario; cujus rei authenticum extat documentum in Basilicæ nostræ Tabulario Caps. 5. Fasc. 262.

Geminam controversiam, alteram inter Vaticanum Capitulum & Præceptorem Hospitalis S. Spiritus in Saxia, alteram vero ipsum Capitulum inter, ac Raymundum Episcopum Reatin. & Matthæum Liberianæ Basilicæ Canonicum, ob iteratas ad Sedem Apostolicam appellationes recognoscendam atque dirimendam committit.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Tabular. Caps. 5. Fasc. 261

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Abbati Monasterii Sancti Blasii in Cantusecuto, & Sancti Jacobi de Septingiano, ac Fratrum Ordinis Prædicatorum de Minerba Prioribus de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1344.

Præceptor & Fratres S. Spiritus in Saxia litteras Apostolicas impetrant contra Capitulum S. Petri.

SUa nobis dilecti filii Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe petitione monstrarunt, quod cum Præceptor, & Fratres Hospitalis nostri Sancti Spiritus in Saxia de dicta Urbe falso asserentes, quod prædicti Capitulum super quibusdam domibus, ortis, casamentis, plateis, casarenis, terris, possessionibus, & rebus aliis ad dictum Hospitale spectantibus injuriabantur eisdem, contra ipsos super hiis nostras ad Venerabilem Fratrem nostrum Raymundum Episcopum Reatin. in dicta Urbe commorantem, & Archipresbyterum Sanctæ Agnetis, ac Mathæum Novelli Canonicum Beatæ Mariæ Majoris de dicta Urbe Ecclesiarum in communi forma litteras impetrassent, hujusmodi clausula litteris ipsis apposita; Quod si non omnes hiis exequendis interesse valerent, idem Episcopus cum eorum altero illa nichilominus exequi procuraret, dictosque Capitulum fecissent super præmissis coram eisdem Episcopo, & Mathæo Canonico, eodem Archipresbytero, ut dicebant, hiis interesse nequeunte, seque super hoc legitime excusante, auctoritate dictarum litterarum ad judicium evocari; præfati Episcopus, & Mathæus Canonicus, eosdem Capitulum contumaces, quamvis non essent, reputantes, pro eorum libito voluntatis contra justitiam pronuntiarunt tanquam contra contumaces in causa hujusmodi existere procedendum: Propter quod pro parte dictorum Capituli exinde sentientium indebite se gravari, fuit ad Sedem Apostolicam appellatum. Cumque postmodum præfatus Mathæus suo, & ut dicebat, dicti Episcopi nomine eosdem Capitulum ad solvendum eis eorum salarium, ut dicebant, & purgandum contumaciam eorumdem Capituli coram se citari fecisset.... dictorum Capituli fuit coram eodem Mathæo excipiendo propositum, quod cum ab eisdem Episcopo, & Mathæo ex præmissa causa pro parte dictorum Capituli ad eandem Sedem appellatum fuisset, ipsique essent infra tempus prosecutionis hujusmodi appellationis, & de illo non modicum superesset, sicut erant legitime probare parati, respondere super hiis coram Episcopo, aut Mathæo prædictis minime tenebantur, & ad id compelli de jure non poterant, nec debebant: Et quia dictus Mathæus eos super hoc audire contra justitiam recusavit, pro parte dictorum Capituli iterato ad dictam Sedem extitit appellatum. Quocirca discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatinus vocatis, qui fuerint evocandi, & auditis hinc inde propositis, quod justum fuerit appellatione cessante decernatis, facientes quod decreveritis per censuram Ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem, qui fuerint nominati, si se gratia, odio, vel timore subtraxerint, censura simili, appellatione cessante, cogatis veritati testimonium perhibere: Non obstante indulgentia, qua, fili Prior Ordinis Prædicatorum, Ordini tuo a Sede Apostolica dicitur esse concessum, ut ipsius Ordinis Fratres non teneantur se intromittere de quibuscumque negociis, quæ eis per ejusdem Sedis litteras committuntur, nisi in eisdem litteris de concessione hujusmodi plena & expressa mentio habeatur. Quod si non omnes hiis exequendis potueritis interesse, duo vestrum ea nichilominus exequantur.

Capitulum in judicium vocant.

Judices delegati Capitulum damnant.

Capitulum appellat Sedem Apostolicam, nec a Delegatis auditur.

Iterum appellat.

Pontifex causam cognosci ac definiri decernit.

Quæ contra objici possent, e medio tollit.

Datum Avinion. ii. Kal. Junii, Pontificatus Nostri Anno Tertio.

Anathe-

Anathematis sententiam in Paulum de Podio Donadei, ac mulieres nonnullas, Vaticani jura Capituli in loco de Virginibus nuncupato invadentes latam, observari mandat.

Ex Autogr. in Basil. Vatic. Archivo Capſ. 8. Faſc. 14.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Jacobo de Annibaldis, Canonico Lateranen. Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1344. *Spiritualis Capituli jurisdictio in locum de Virginibus nuncupatum ac personas in eo commorantes.*

SUA Nobis dilecti filii Prior, & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe petitione monstrarunt, quod spiritualis jurisdictio in certo loco dictæ Urbis, vocato de Virginibus, prope dictam Basilicam, & in personis consistentibus in eodem, ad Archipresbyterum, & Priorem & Capitulum ejusdem Basilicæ communiter, ac eadem Basilica Archipresbytero carente, ad præfatos Priorem & Capitulum dumtaxat, ex speciali privilegio Sedis Apostolicæ noscitur pertinere, & tam Archipresbyteri & Priores, qui fuerunt pro tempore, & Capitulum prædicti, quam præfati Priores & Capitulum dumtaxat, eadem Basilica Archipresbytero carente, in pacifica possessione vel quasi exercendi jurisdictionem hujusmodi in loco, & personas prædictos fuerunt a tempore concessionis dicti privilegii, & cujus contrarii memoria non existit. Cumque olim Paulus de Podio Donadei Presbyter, ac Margarita Pauli de Sancto Alberto, Agnes neptis dicti Pauli, Nicolasia Berardellæ, Vannocia Theuli, Vannozia Jaquinti de Urbe, Catharina Pianciardini de Castro Curresii, Mulieres in dicto Loco morantes, asserentes se Canonicas dicti Loci de Virginibus, quem Monasterium, ac Ordinis Sancti Augustini falso fore prætendunt, quoddam Oratorium in dicto Loco temeritate propria construere incepissent, idque adeo esset notorium, quod nulla poterat tergiversatione celari; præfati Prior & Capitulum, eadem Basilica, per obitum bonæ memoriæ Neapoleonis Sancti Adriani Diaconi Cardinalis Archipresbyteri dictæ Basilicæ, Archipresbytero tunc carente, eisdem Paulo, & mulieribus sub excommunicationis pœna, dicti privilegii auctoritate mandaverunt, ut ab ipsa constructione Oratorii infra certum terminum peremptorium omnino desisterent, & quod ædificaverant, demolirent, vel interim coram eis causam rationabilem allegarent, quare ad hoc minime tenerentur: Et quia Paulus, & mulieres prædictæ infra dictum terminum, & post ab ipsa ædificatione desistere, vel quod ædificaverant demolire, contumaciter non curarunt, iidem Prior & Capitulum, cum adhuc dicta Basilica Archipresbytero careret, in Paulum, & mulieres prænominatas excommunicationis sententiam promulgarunt; quam quidem sententiam Paulus, & mulieres prædictæ dampnabiliter contempnentes, eam per annum, & amplius sustinuerant; & adhuc sustinent animis induratis, dictis mulieribus redire non curantibus ad Ecclesiæ unitatem, in Ecclesiasticæ disciplinæ contemptum, animarum suarum periculum, & scandalum plurimorum. Quare præfati Prior & Capitulum Nobis humiliter supplicarunt, ut hujusmodi sententiam robur faceremus firmitatis debitum obtinere. Quocirca discretioni tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatinus sententiam ipsam, sicut rationabiliter est prolata, facias auctoritate nostra usque ad satisfactionem condignam, appellatione remota, inviolabiliter observari. Si vero Paulus, & mulieres prædictæ eandem excommunicationis sententiam, postquam eam fore tibi constiterit rite latam, per unum mensem pertinaciter tolerarint, ipsos ex tunc, donec super hiis congrue satisfecerint, singulis diebus Dominicis, & festivis, pulsatis campanis, & candelis accensis, excommunicatos publice nunties, & ab aliis per omnia loca, in quibus expedire videris, nuntiari facias, & ab omnibus artius evitari.

Hæc jurisdictio novi operis ædificatione turbatur.

Obstat Capitulum, tandemque contumaces excommunicationis pœna animadvertit.

Censura contemnitur.

Pontifex servari mandat; & ut contumaces resipiscant, excommunicatos publice denuntiandos ac vitandos decernit.

Datum Avenion. V. Nonas Julii, Pontificatus nostri, Anno Tertio.

Cardinalem

Cardinalem Aymericum Apostolicæ Sedis Legatum in Basilicæ Altari principe Missarum Solemnia celebrare, Canonici sinant, modo honorem hunc Legato Apostolico antehac deferri consueverit.

Ex Regest. Epist. Secret. Ann. 3. Clem. VI. Epist. 933. apud Archiv. Apostol. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1345. *Aymericus Apostolicus Legatus Romam accedit.*

Relatu fidedigno percepto, quod Dilectus Filius noster Aymericus tituli Sancti Martini in Montibus Presbyter Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatus est in proximo transiturus per Urbem. Nos volentes eum ibidem, prout decet, status ejus eminentiam honorari; discretioni vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus eidem Cardinali honorem congruum & debitum exhibentes, si retroactis temporibus extiterit consuetum, per Cardinalem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, officio Legationis fungentem vel alium in Altari Majori Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Missarum Solemnia celebrari, super quo vos habere supponimus notitiam pleniorem, per ipsum Cardinalem in eodem Altari Solemnia celebrari hujusmodi, vobis eidem circa hæc honorabiliter, ut decebit, assistentibus permittatis.

Ut in Ara principe Vaticanæ Basilicæ Sacrum peragat, jus illi tribuit; modo ita ferat consuetudo.

Datum Avenioni secundo Nonas Aprilis, Anno Tertio.

Rem divinam agendi ad Aras principes cum Lateranensis, tum Beatorum Petri & Pauli Basilicarum de Urbe, Anibaldo Cardinali facultatem elargitur.

Ex Regest. Epist. Secret. An. 7. Clem. VI. Epist. 625. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Anibaldo Episcopo Tusculano, Apostolicæ Sedis Legato (a); Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1349. *Annibaldi Episcopi Tusculani preces.*

Jus habet ex privilegio, ut Missarum solemnia in majori Altari cum Lateranensis tum Vaticanæ Basilicæ peragat.

Piæ devotionis, quam ad officia divina gerere comprobaris, intuentes affectum, in hiis votis tuis libenter annuimus, per quæ illis intentus existas, & spiritualis salutis tibi proveniat incrementum. Hinc est, quod Nos tuis supplicationibus inclinati, ut cum Romam Deo duce perveneris, possis super principalibus Lateranen., & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum Basilicarum de Urbe Altaribus Missarum Solemnia, quoties tibi devotio suadebit, non obstantibus quibuscumque Constitutionibus Apostolicis, ac statutis & consuetudinibus Basilicarum prædictarum contrariis, celebrare Fraternitati tuæ auctoritate Apostolica tenore præsentium indulgemus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

In contradictores pœnas indicit.

Datum Avenioni Idus Januarii, Anno Septimo.

Pontificia

(a) Ad componendos Eduardum Anglorum, & Philippum Galliæ Reges inter sese acriter dissidentes, Cardinalis Anibaldus a Clemente VI. Legatus destinatus est. Sed & Italicam Legationem obivit, qua Pontificium Diploma de Jubilæo ad quinquagesimum quemque annum celebrando Romanis attulit. Videsis Raynaldum ad ann. 1342. num. 9. & ad ann. 1348. num. 12. ac 13., necnon Ciaconium tom. 2.

(a) Ex

Pontificia de celebrando Jubilæo Diplomata, aliasque literas diversis Ecclesiis, Capitulis, Clero, Nobilibus & Populo Urbis tradendas, ad Anibaldum Cardinalem mittit.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 7. Clementis VI. Epist. 871. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Anibaldo Episcopo Tusculano, Apostolicæ Sedis Legato; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1349. *Multiplices Pontificis literæ super Jubilæi indictione.*

QUatuor Litteras Apostolicas uniformes super Indulgentia anni quinquagesimi confectas mittimus tibi per præsentium portitorem, quarum unam Principis Apostolorum, & aliam Beati Pauli Apostoli Basilicis, ac aliam Lateranen. Ecclesiæ assignabis, & quartam penes te retinebis per legationum tuarum Provincias Fidelibus populis publicandam. Mittimus etiam tibi una cum præsentibus litteras, quas Dilectis Filiis earundem Basilicarum, & Ecclesiæ Capitulis, necnon Clero ac Nobilibus & Populo Urbis super hujusmodi concessione indulgentiæ destinamus, & earum copias præsentibus interclusas. Tu ergo litteras hujusmodi dictis Capitulis, Clero, Nobilibus & Populo ex parte nostra præsentans, seu faciens præsentari, eos juxta datam tibi a Deo gratiam & virtutem, quod nostris monitis & exhortationibus condescendant, diligenter & solerter moneas & inducas.

Mandat literas, iis ad quos diriguntur, tradendas.

Datum Avenioni Quarto Idus Aprilis, Anno Septimo.

De Jubilæo ad quinquagesimum quemque annum redacto, ad Urbis Clerum dat literas; eumque hortatur ac monet, ut ad præstanda Peregrinis libera itinera, dissidia exulare, & concordiam vigere potissimum curet.

Ex Reg. Epist. Secret An. 7. Clem. VI. Epist. 899. apud Archic. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Clero Urbis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1349. *Epistolas commorat super Jubilæi indictione expeditas.*

AD honorem & statum Urbis spiritualiter & temporaliter auctore Domino promovendos ex paternæ caritatis affectu, qua Urbem eandem velut filiam prædilectam speciali quadam prærogativa prosequimur, in hiis maxime per quæ salus animarum fidelium procuratur, solicitis studiis intendentes, litteras Apostolicas super concessione Indulgentiæ Anni centesimi ad quinquagesimum annum per Nos reducta confectas, Venerabili Fratri Nostro Anibaldo Episcopo Tusculano, Apostolicæ Sedis Legato præsentialiter destinamus, per eum Principis Apostolorum & Beati Pauli Basilicis ac Lateranen. Ecclesiæ, quam pro reverentia Salvatoris Nostri, cujus precioso nomini dedicata est, & ex certis causis aliis in hoc honorandam esse censuimus, exhibendas; de gratia divina sperantes, quod sicut per concessionis reductionem hujusmodi plures, qui propter humanæ vitæ brevitatem ad annum centesimum pervenire non possent, fient Indulgentiæ memoratæ participes; sic præfata Urbs pacis, quam peccatis exigentibus inimicus homo domesticis & intestinis odiis atque dissidiis hactenus laceravit, ibidem tranquillitate votiva instaurata lætabitur, & prosperi status incrementa suscipiet, ac plurium successuum ubertate felicium abundabit. Quocirca Universitatem Vestram monemus, requirimus, & hortamur attente, per Apostolica vobis nihilominus scripta mandantes, quatenus sic divino cultui devote ac intente vacetis ac sedule, sicque honestate morum & vitæ meritis ac virtuosis indesinenter operibus vos commendabiles exhibere curetis, quod nihil inveniatur in vobis, quod oculos Divinæ Majestatis offendat, nihilque possit reprehensibile argui vel notari, ut confluentes ad eandem Urbem undique suo tempore

Quæ Pontificem impulerint caussæ ut Jubilæum ad annum quinquagesimum revocaret.

Urbis Clerum hortatur, ut ceteris sit exemplo.

De pace solicitus, preces ad Deum fundit.

Peregrini, ficut fpiritualis largitione muneris reficientur ibidem, fic vita veftra laudabilis exemplo bonarum actionum eos confoletur & ædificet ad falutem. Ceterum quia, ficut liquido noftis, guerrarum in tempore folet itinerantibus minus plena fore fecuritas, & turbata pace præfertim in ipfa Urbe ac partibus vicinis eidem, multi nimirum refilirent a bono propofito aut impedirentur etiam in eodem; hujufmodi monitionibus, requifitionibus, exhortationibus, & mandatis noftris adjicimus, ut illum qui parat concordiam in fublimibus fuis, & mari terminum pofuit, ut ultra non tranfeant fluctus ejus, devotis precibus exoretis, ut ad dictam Urbem, quam ipfe per facram Beati Petri Sedem totius Orbis conftituit effe caput, pietatis fuæ convertat benignus intuitum, & procelofos turbines, quibus, pro dolor! tam præjudicialiter tamque damnofe nobis & aliis pluribus fluctuavit & fluctuat, temporum quiete conceffa, potentiæ fuæ dextera comprimat & repellat; & nihilominus finguli veftrum commiffos vobis populos in Miffarum folemniis & alias, prout oportunitas exigit, moneatis, quod ipfi antiquorum fuorum gefta magnifica recenfentes, deponant odia, rancores fopiant, difcordias vitent, commotionibus finem imponant & terminum, ac pacem & concordiam, quarum fructus dulcedine pleni funt, unanimiter amplexentur: ita quod Peregrinis hujufmodi ad dictam Urbem confluentibus, ut præfertur, fic in veniendo, & morando, ac redeundo plena fecuritas & commune bonum pro univerfali veftra & aliorum falute Fidelium Apoftolica liberalitate largitur particularibus, non contingat difpendiis impediri.

Populi ad pacem & concordiam monitis excitandi.

Datum Avinioni Quarto Idus Aprilis, Anno Septimo.

Paulum de Scrofano Vaticanæ Bafilicæ Canonicum, ad annum dumtaxat 1350. Pœnitentiarium in Urbe defignat, eumque de munere fideliter exercendo juramentum, cujus formam inferit, præftare jubet.

Ex Reg. 1. part. 2. Epift. Com. Anni 8. Clem. VI. Epift. 612. apud Archiv. Apoft. Vatic.

Clemens Epifcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Paulo de Scrofano Priori Bafilicæ Principis Apoftolorum de Urbe. Salutem & Apoftolicam Benedictionem.

AN. CH. 1349.

Paulum de Scrofano, durante Jubilæi anno, Pœnitentiarium defignat;

De honeftate morum, providentia fpiritualium, & aliis virtutum meritis, fuper quibus apud Nos tibi laudabile teftimonium perhibetur, plenam in Domino fiduciam obtinentes; te, qui, ficut accepimus in anno a Nativitate Domini millefimo trecentefimo quinquagefimo proxime futuro, in quo plenariam in Urbe Indulgentiam fub certa forma duximus ftatuendum, in audiendis ibidem confeffionibus Fidelium defideras Altiffimo famulari, Pœnitentiarium noftrum in dicta Urbe ftatuimus & etiam ordinamus, tibique committimus & mandamus, ut hujufmodi Pœnitentiariæ officium in eadem Urbe, ficut alii noftri in Urbe ipfa Pœnitentiarii illud ibidem gerere & exercere confueverunt, per annum ipfum dumtaxat (a) diligenter & fideliter exequaris. Volumus autem, quod tu, priufquam officium ipfum incipias exercere, in manibus Venerabilis Fratris Pontii Epifcopi Urbevetani, Noftri in eadem Urbe Vicarii, de hujufmodi officio fideliter exercendo præftes corporaliter juramentum juxta formam præfentibus annotatam, quæ talis eft. Ego Paulus de Scrofano, Prior Bafilicæ Principis Apoftolorum de Urbe, Domini Papæ per annum a Nativitate Domini millefimum trecentefimum quinquagefimum dumtaxat in Urbe Pœnitentiarius, ab hac hora inantea fidelis ero Beato Petro, fanctæque Romanæ Ecclefiæ, ac Domino meo Domino Clementi Papæ Sexto, ejufque fucceforibus canonice intrantibus. Non ero in facto, confilio vel confenfu, ut vitam perdant aut membrum vel capiantur mala captione. Confilium, quod per fe vel nuntium feu litteras mihi crediturі funt, figno, verbo vel nutu, me fciente, ad eorum damnum feu præjudicium nulli pandam, & fi damnum eorum tractari fcivero, pro poffe meo impediam, ne fiat; quod fi per me impedire non poffem, per nuntium aut litteras fignificare curabo, vel illi per quem citius ad eorum notitiam deducatur. Papatum

Cui, ut juramentum præftet, injungit.

Juramenti formam præfcribit.

(a) Ex Regefto 3. anni IX. Parte I. Epift. 219. de diverfis Formis, conftat, prælaudatum Paulum de Scrofano perpetuum Bafilicæ S. Petri Pœnitentiarium fuiffe electum.

tum Romanum & Regalia Sancti Petri, & omnia Jura Romanæ Ecclesiæ, quæ habet, ubique manutenebo totis viribus & defendam, ac adjutor eis ero ad retinendum & defendendum contra omnem hominem; res quoque ipsius Domini Papæ, & Ecclesiæ Romanæ, quæ meæ custodiæ committentur, diligenter custodiam & fideliter resignabo; Ambaxiatas & quæcumque alia negotia, quæ mihi commissa fuerint, portabo fideliter & referam sine fraude; Et pro confessionibus audiendis, vel absolutionibus faciendis, seu aliis quæ spectant ad meum Officium, nihil omnino per me vel per alium exigam vel petam, & non absolvam vel dispensabo scienter in aliquo casu non permisso, nec quenquam scienter absolvam a peccato seu peccatis aliquibus in aliquo casu ambiguo, nec etiam in hujusmodi casu ambiguo scienter cum aliquo dispensabo, nisi de speciali mandato Domini Papæ vel Pœnitentiarii Majoris vel alicujus seu aliquorum deputatorum ad hoc, seu deputandorum per Dominum nostrum Papam, cui seu quibus exprimam dictum casum sine alicujus revelatione seu expressione personæ; Et quod non injungam pœnitentias pecuniarias, expresse mihi vel personæ alicui certæ alteri applicandas; super restitutionibus vero injungendis & faciendis servabo prout est per Dominum Benedictum Papam XII. ordinatum, videlicet quod satisfactionem vel restitutionem pecuniariam aut realem quamcumque certam seu de certis per aliquos exhibendam, injungam & fieri mandabo illi vel illis tantum, quibus pro damnis eis illatis vel rebus ablatis (*a*); cum videlicet (*b*) ignorantur personæ vel loca, quibus sic restitutio vel emenda præstanda, me nullatenus intromittam, sed hoc remittam Majori Pœnitentiario supradicto, aut deputato vel deputando in Urbe, ut præfertur, per dictum Dominum nostrum Papam: Et supradicta omnia & singula promitto & juro attendere & servare sine omni dolo & fraude & malitia. Sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei Euangelia. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ constitutionis, ordinationis, commissionis & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. *Bullæ perpetuam conciliat firmitatem.*

Datum Avenioni ii. Kalendas Julii, Anno Octavo.

Bullæ superioris executionem Pontio Episcopo Urbevetano demandat.

Ex Reg. 1. part. 2. Epist. Com. Anni 8. Clem. VI. Epist. 613. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Nostro Pontio Episcopo Urbevetano, Nostro in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1349.

Priorem Basilicæ Vaticanæ Pœnitentiarium Jubilæi anno durante, designat.

De honestate morum, providentia spiritualium, & aliis virtutum meritis, super quibus apud Nos Dilecto Filio Paulo de Scrofano Priori Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe laudabile testimonium perhibetur, in Domino fiduciam obtinentes; ipsum, qui, sicut accepimus, in anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo proxime futuro, in quo plenariam in Urbe Indulgentiam sub certa forma duximus statuendam, in audiendis ibidem confessionibus Fidelium desiderat Altissimo famulari, Pœnitentiarium nostrum in dicta Urbe pro dicto anno dumtaxat auctoritate Apostolica statuendum duximus & etiam ordinandum, sibique per nostras litteras commisimus, ut hujusmodi Pœnitentiariæ officium in eadem Urbe, sicut alii nostri in Urbe ipsa Pœnitentiarii illud ibidem gerere & exercere consueverunt, per annum ipsum dumtaxat, diligenter & fideliter exequatur. Volumus autem quod ipse Paulus priusquam officium ipsum incipiat exercere, in manibus tuis de illo fideliter exercendo juxta formam tam in nostris litteris super dicto officio sibi concessis, quam præsentibus annotatam præstet corporaliter juramentum. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ab eodem Paulo juxta formam ipsam hujusmodi recipias juramentum, eoque recepto ipsum Paulum pro dicto anno dumtaxat ad prædictum admittas officium & ab illis facias, ut est moris admitti. Forma autem juramenti talis est. Ego Paulus de Scrofano Prior Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe Domini Nostri Papæ per annum &c. (*ut in superiori Bulla*).

Ab electo Pœnitentiario juramentum præstari, atque ab Urbis Vicario recipi mandat.

Datum ii. Kal. Julii, Anno Octavo.

Duos

(*a*) Supple, *debetur*, aut quid simile.
(*b*) Legendum potius: *Cum vero ignorantur personæ vel loca, quibus sic restitutio vel satisfactio præstanda est &c.*

Duos Altararios, alterum pro Vaticana Basilica, & pro Lateranensi Ecclesia alterum, qui Fidelium Oblationes colligant, ac tuto in loco deponant, seligendos demandat Episcopo Urbevetano.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 8. Clem. VI. fol. 163. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pontio Episcopo Urbevetano, Nostro in Spiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1350. *Pontificis cura in Vaticanam Basilicam, & Lateranensem Ecclesiam.*

Duos Altararios designari mandat, alterum qui Basilicæ S. Petri, alterum qui Ecclesiæ Lateranensis Oblationes colligat.

QUanto Venerabiles, Principis Apostolorum Basilicam, & Lateranen. Ecclesiam de Urbe propensiori affectione prosequimur, & statum earum attentius cupimus prosperari, tanto circa opportunitates & necessitates earum, Auctore Domino, relevandas efficacius studium & potiorem diligentiam adhibemus. Cum itaque Oblationes, quas eisdem Basilicæ & Ecclesiæ pia & devota largitione Fidelium aut alias devenire seu mitti contigerit, necessitatibus & opportunitatibus Basilicæ & Ecclesiæ prædictarum potissime, ac certis aliis piis usibus duxerimus deputandas; Fraternitati tuæ, de qua in hiis & aliis plenam in Domino fiduciam obtinemus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus aliquos Viros probos Deum timentes & ab æstu avaræ cupiditatis extraneos, seculares vel regulares, cujuscumque sint professionis, Religionis vel Ordinis, Altararios in Basilica & Ecclesia prædictis, unum in earum qualibet, auctoritate nostra deputare atque statuere sine dilatione procures, qui Oblationes omnes & singulas, qualescumque & quantæcumque fuerint, quas pia & devota largitione Fidelium, aut alias ad easdem Basilicam & Ecclesiam devenire seu deferri contigerit, diligenter & solicite colligens, eas in aliquo securo & tuto loco, quem ad hoc eligendum & deputandum duxeris, conservandas custodiendasque fideliter componere non omittat; Contradictores per censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo: Non obstantibus exemptionis ac aliis Privilegiis, indulgentiis & litteris Apostolicis contrariis quibuscumque; seu si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Contrariis derogat quibuscumque.

Datum Avenioni Nono Kalendas Martii, Anno Octavo.

Ad præstandum Peregrinis Anno Jubilæi ad Urbem confluentibus itineris securitatem, ex Vaticanæ ac Lateranensis Basilicarum Oblationibus milites conducendos præcipit.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 8. Clem. VI. Fol. 167. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pontio Episcopo Urbevetano, Nostro in spiritualibus in Urbe Vicario Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1350. *Ex multis quæ inter Romanos Cives fervent odiis, Peregrinorum in Urbem accessus minus tutus.*

MUltorum infesta nobis frequens relatio, imo quia fama communis, sed infamia verius, nostrum pulsavit sæpe, hactenus & quasi continuo pulsat auditum, quod nonnulli Nobiles & alii Cives Romani particularibus & domesticis odiis ac seditionibus, quæ ipsis per usum vetera, & per augmentum nova sunt, inquieti; sic non solum Urbem eandem, sed & circumpositam Patriam conturbarunt, sicque securitatem itinerum converterunt in metum, quod multis confluentibus undique Peregrinis ad Urbem ipsam in hoc salutari & acceptabili tempore anni quinquagesimi Jubilæi pro incomparabilis acquisitione Thesauri, remissionis scilicet plenissimæ suorum omnium peccatorum, quibusdam scilicet ex eis post verbera & vulnera passis, in eorum bonis rebusque rapinam; nonnullis vero abductionem uxorum atque natarum deflentibus; & aliis interemptis, plurimi horum patratione scelerum territi, a tantæ consecutione

Graviores contra Peregrinos inferuntur injuriæ.

cutione gratiæ retrahuntur, ne ipsis cedat ad pœnam, quod pro universali salute Fidelium pie dinoscitur institutum: Quod profecto eo animum nostrum pungit acerbius, eo mentem nostram sauciat gravius, & replet amaritudine ampliori, quo Nobiles & Cives præfati, peculiaris noster utique Populus, quos modestiores & magis pacificos ejusdem salutaris consideratio temporis, & nostra quoque monita, quæ ad eos præcesserant, & sæpe nunciis & litteris fuerant inculcata, constituere debuerunt, jactura gravioris lacerantur infamiæ, ac salutem propriam negligentes, damnationis æternæ, pro dolor! vinculis involvuntur. Paterna itaque pietate commoti, cupientes super hiis utiliter providere, Fraternitati tuæ, de qua in hiis & aliis plenam in Domino fiduciam gerimus, per Apostolica scripta mandamus, quatenus de quibuscumque Oblationibus factis jam, & quæ fient imposterum in Altaribus Basilicæ Principis Apostolorum, & Ecclesiæ Lateranen. de dicta Urbe, conducere seu conduci facere necessariam gentem Armigeram, peditem vel equitem, cum consilio dilecti Filii nobilis Viri Jacobi de Gabrielibus Militis Eugubin., Rectoris Patrimonii Beati Petri in Tuscia, cujus industria & experientia circa hoc utilis asseritur plurimum, pro hujusmodi securitate itinerum cun omni celeritate procures. Nostræ tamen intentionis existit, quod si ejusdem Rectoris propter distantiam ejus a dicta Urbe, consilium habere cito forte non posses, tu præmissa nihilominus solicite exequaris.

Dolet de dissidentibus Civium Romanorum animis.

Ut peregrini tuto Romam accedant, milites custodes viarum conscribi mandat, iisque stipendia ex oblationibus assignari.

Datum Avenioni 4. Nonas Martii, Anno Octavo.

De Vaticanis Oblationibus ad Sedem Apostolicam spectantibus, quæ a nonnullis raptæ & inter Canonicos divisæ dicebantur, inquiri, & rei veritate comperta eas restitui mandat.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 9. Clem. VI. Fol. 31. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Episcopo Urbevetano, Nostro in spiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1350.

Rem ex fama acceptam enarrat.

AD audientiam nostram relatio fide digna multorum & publica fama, sed infamia verius, perduxerunt, quod licet Oblationes factæ in Basilica Principis Apostolorum de Urbe hoc Anno quinquagesimo Jubilæo per Altararium in eadem Basilica auctoritate deputatum, in Sacrario ipsius Basilicæ repositæ fuissent, secundum consuetudinem in dicta Basilica observatam, & ordinationem Venerabilis Fratris Anibaldi Episcopi Tusculani, & dilectorum filiorum nostrorum Guidonis Tituli Sanctæ Cæciliæ Presbyteri Cardinalis, Apostolicæ Sedis Legatorum factam super hoc, dividendæ; quidam tamen Canonici & Personæ ipsius Basilicæ execrabilis & detestandæ cupiditatis ardore succensi ad idem Sacrarium accessérint, & fractis cophinis, in quibus Oblationes servabantur hujusmodi, violenter Oblationes ipsas rapere, & pro libito inter se dividere præsumpserunt(a); detestabilis sacrilegii facinus non verentes in gravem divinæ Majestatis offensam, contumeliam nostram, & Peregrinorum ad eandem Urbem confluentium pro Indulgentia consequenda periculum, cum pro securitate itinerum per quæ habent iidem Peregrini facere transitum, fuissent per Nos Oblationes pro parte hujusmodi deputatæ. Nolentes igitur tantum facinus sub conniventia pertransire, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus per te vel alium seu alios, omnes & singulos Canonicos & personas hujusmodi, quos per famam hujusmodi, vel alias summariam & simplicem informationem habendam super hoc inveneris culpabiles, de præmissis ex parte nostra moneas & requiras, eisque sub excommunicationis necnon privationis

Canonicorum aliqui, vi adhibita, Oblationes sibi sumunt.

Pontifex facinus detestatur

(a) Si quæ Canonicis nonnullis fuerit in hoc negotio vis adhibita, hanc certe viam eos vel invite iniisse putamus, ut primæva tuerentur Vaticani Capituli jura, eam scilicet Oblatorum portionem ipsi Capitulo vindicarent, quam Beati Petri Canonicis, tametsi ex Romanorum Pontificum Privilegiis ac vetustissima consuetudine debitam, Altararius per summam injuriam denegabat. Quamquam vero Clemens Sextus, ejusque successor Innocentius itidem Sextus sinistra quadam instructione adversus Canonicos præoccupati aliquando fuerint; Ipse tamen Innocentius, postquam rei veritatem comperit, Vaticani Capituli jura, quæ ad Oblatorum perceptionem spectant, sarta tectaque servavit, & exortas Altararium inter & Canonicos ea de re controversias composuit, quarto sui Pontificatus anno edita pridie Idus Januarii peculiari Constitutione, quam suo loco dabimus infra.

(a) Nimi-

Gravioribus pœnis Oblata mandat restitui; modo de facti veritate consiet.

privationis omnium & singulorum Beneficiorum Ecclesiasticorum quæ obtinent, etiamsi dignitates, personatus, & officia fuerint, & curam habeant animarum, & inhabilitatis ad quælibet Beneficia similia obtinenda pœnis, districte præcipias & injungas, ut infra unius mensis spatium a monitione, requisitione ac mandato hujusmodi computandum, omnes & singulas Oblationes hujusmodi tibi recipienti nomine nostro assignare dum integritate procurent. Et si dicti Canonici & personæ monitioni, requisitioni hujusmodi & mandato devote parentes, Oblationes easdem per eos subtractas, sicut præmittitur, tibi restituerint integraliter cum effectu, tu postquam illas restituendas duxerint, ut præfertur, quartam partem juxta ordinationem Legatorum ipsorum eis tradere non omittas; Alioquin elapso mense hujusmodi, eos omnes & singulos cites, ut quadragesima die post citationem hujusmodi, quam eis omnibus & singulis pro peremptorio termino assignamus, compareant personaliter coram Nobis, visuri & audituri pœnarum inflictionem hujusmodi, ac alias facturi & recepturi super hiis, quod justitia suadebit; eis aperte prædicens, quod si in hujusmodi termino contempserint aut neglexerint forsitan comparere, Nos contra eos ad pœnarum inflictionem hujusmodi, & alias prout justum fuerit, procedemus, ipsorum absentia seu contumacia non obstante: Diem hujusmodi requisitionis, monitionis, juramenti ac citationis, & formam, & quicquid egeris in præmissis, Nobis per tuas patentes litteras formam continentes præsentium rescripturus.

Facta restitutione, quarta Oblationum pars Canonicis tradatur.

Termino elapso, contumacibus dies dicatur; ut coram Pontifice se sistant.

Datum Avenioni decimosexto Kalendas Julii, Anno Nono.

Vaticanas Oblationes ad Sedem Apostolicam spectantes, Altarario tradendas; pecuniam vero ex eis partam, in milites de quibus egerat in superiori Bulla, erogandam jubet.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 8. Clem. VI. Fol. 211. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pontio Episcopo Urbevetano, Nostro in spiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1351.

Oblationum pars, quæ ad Cameram spectat, Altarario omnino tradenda.

NE circa negotium Oblationum, quæ fient & factæ sunt in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, per Dilectos Filios Capitulum ejusdem Basilicæ qui eas nituntur, prout accepimus; propriis applicare commodis, contra intentionem & ordinationem nostram impedimentum aliquod ingeratur; Fraternitati tuæ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus partem Oblationum hujusmodi ad nos pertinentem, Altarario, per te auctoritate nostra in eadem Basilica deputato vel deputando cum integritate facias assignari: Non obstante quacumque ordinatione per quoscumque, quavis auctoritate, de ipsis Oblationibus forte facta; seu si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem: Ita quod de pecunia ex parte Oblationum hujusmodi proventura, stipendiariis ad securitatem itinerum & repressionem conatuum gentis illius, quæ in Patrimonio Beati Petri in Tuscia non sine gravi offensa Dei, injuria nostra & fidelium ac devotorum nostrorum, & Ecclesiæ Romanæ detrimento commorari dicitur, deputatis, de illorum stipendiis satisfiat. Volumus autem, quod quicquid de hujusmodi Oblationum parte recipere te continget, conscribas fideliter; & inde duo confici facias consimilia publica Instrumenta, quorum unum penes te retento, reliquum ad Cameram nostram mittas.

Ex Oblationum proventibus, stipendia militibus, qui publicas custodiunt vias, assignentur.

Datum apud Villam Novam Avenionen. Diœcesis Quarto Idus Maji, Anno Nono (a).

Littera

(a) Nimirum anno Christi 1351, a die coronationis deducto Pontificatus exordio.

Litteræ generales atque hortatoriæ pro facili ac libero Lignorum transitu, quæ ad Beatorum Petri & Pauli Basilicarum reparationem ex Calabriæ partibus in Urbem erant transferenda.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 10. Clem. VI. Fol. 53. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & Dilectis Filiis Electis Abbatibus, Prioribus, Decanis, Præpositis, Archidiaconis, Archipresbiteris, Rectoribus, & aliis Ecclesiarum Prælatis, ipsorumque Vicesgerentibus, Capitulis quoque, Conventibus, ceterisque Personis Ecclesiasticis, Regularibus & Secularibus, exemptis & non exemptis, Cistercien., Cluniacen., Præmonstraten., Camaldulen., Sanctorum Benedicti, & Augustini, & aliorum Ordinum, ac Domorum Hospitalis Sancti Joannis Hierosolymitani, Sanctæ Mariæ Theutonicorum, Calatraven., & Humiliatorum Magistris, Prioribus, & Præceptoribus, necnon Nobilibus Viris, Ducibus, Principibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Senescallis, Justitiariis, Potestatibus, Capitaneis, Rectoribus, Bajulis, Officialibus, ceterisque Dominis temporalibus, Universitatibus quoque & Communitatibus Civitatum, Terrarum, Castrorum, Villarum, & aliorum quorumcumque locorum, & aliis Universis & singulis, ad quos præsentes litteræ pervenerint; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1351. *Multa lignorum vis ex Calabria Romam exportanda.*

Hortatur, ut nulla in transitu inferatur molestia.

Nulla item exigantur pedagia.

CUm Venerabilis Frater Noster Pontius Episcopus Urbevetanus, Noster in spiritualibus in Urbe Vicarius certam quantitatem lignaminum de Calabriæ & certis aliis partibus pro reparatione Beatorum Petri & Pauli Basilicarum de Urbe per certos Mercatores haberi, deferri, & conduci ordinaverit ad Basilicas memoratas; Universitatem vestram rogamus, monemus, & in Domino attentius exhortamur, quatenus præfatos Mercatores, eorumque Procuratores & Nuncios, cum per Terras, districtus & loca vestra transiverint pro dictis procurandis, habendis & deferendis lignaminibus benigne recommendatos habentes, nullam eis inferatis molestationem, injuriam vel offensam, nec ab aliis quantum in vobis fuerit permittatis inferri; sed eis potius cum dictis lignaminibus ac instrumentis artificialibus circa evectionem illorum quomodolibet oportunis, suisque bonis & rebus transire, dictaque deferre lignamina pro divina & nostra ac Apostolicæ Sedis reverentia absque onere Pedagii vel Gabellæ seu alia exactione quacumque libere permittatis eis de securo conductu, si a vobis illum petierint, sic prompte nihilominus provisuri, quod præter mercedis æternæ præmium, nostram & ejusdem Sedis gratiam valeatis uberius promereri.

Datum Avenioni Kal. Julij, Anno Decimo.

Universis Christifidelibus, qui ad opus Fabricæ Vaticani Templi, subsidia contulerint, septem annos ac totidem quadragenas de injunctis poenitentiis, ad decennium relaxat.

Ex Autog. in Vatic. Basil. Tabular. Caps. 1. Fasc. 254. (a)

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Universis Christifidelibus præsentes litteras inspecturis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1351. *Multa Pontificis solicitudo, ut Basilica Vaticana instauretur.*

ETsi Ecclesiarum fabricis manum porrigere adjutricem, pium apud Deum, & meritorium reputantes, frequenter Christifideles ad impendendum Ecclesiis ipsis auxilium nostris moneamus litteris & hortemur, & ut ad id eo fortius animentur, quo magis exinde animarum profectum se senserint adipisci, nonnunquam eis pro hiis tempo-

(a) Extat etiam apud Archivium Apostol. Vatic. in Regesto Epistolar. Secret. Clementis VI. anno 10. fol. 53.

temporalibus suffragiis spiritualia munera, videlicet remissiones, & Indulgentias largiamur; ad fabricam tamen Venerandæ Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe eo magis tenemur intuitum convertere mentis nostræ, quo præ ceteris Mundi Ecclesiis, velut caput earum, honoribus est attollenda præcipuis, & favorabilius amplianda. Cupientes igitur hujusmodi fabricam ejusdem Basilicæ feliciter & celeriter, adjuvante Domino, perfici & compleri, universitatem vestram rogamus, & hortamur in Domino, in remissionem vobis peccaminum injungentes, quatinus de Bonis a Deo vobis collatis, ad opus dictæ fabricæ pias elemosinas, & grata caritatis subsidia erogetis, ut per subventionem vestram opus hujusmodi citius & felicius valeat consummari, vosque per hæc & alia Bona, quæ, Domino inspirante, feceritis, ad æternæ possitis felicitatis gaudia pervenire. Nos enim de Omnipotentis Dei misericordia, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus vere pœnitentibus & confessis, qui ad hujusmodi consummationem operis manus porrexerint adjutrices, septem annos, & septem quadragenas de injunctis eis pœnitentiis misericorditer relaxamus. Præsentibus post decennium minime valituris, quas mitti per questuarios districtius inhibemus; eas, si secus actum fuerit, carere viribus decernentes.

Potissima Pontificis cura de instauranda Basilica S. Petri, quæ ceterorum Orbis Ecclesiarum est tanquam caput.

Indulgentiarum thesaurum aperit iis qui in Basilicæ fabricam suppetias ferunt.

Indultum edit nonnisi ad decennium valiturum.

Datum Avenion. Nonis Julii, Pontificatus Nostri Anno Decimo.

Officio privari jubet universos in Urbe Pœnitentiarios, tribus dumtaxat exceptis, quorum duos in Vaticana Basilica, unum vero in Ecclesia Lateranensi, audiendis Fidelium Confessionibus vacare decernit.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 10. Clementis VI. Fol. 194. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pontio Episcopo Urbevetano, Nostro in Spiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1352.

Olim nonnisi duo Pœnitentiarii in Urbe, atque hi in Basilica Vaticana.

Quamvis olim in Urbe duo tantum Pœnitentiarii esse consueverint ad audiendum confessiones Peregrinorum ad eandem Urbem confluentium, ac aliorum eis confiteri volentium, in Basilica Principis Apostolorum de dicta Urbe communiter residentes; Nosque ad Apicem summi Apostolatus assumpti, Lateranensem Ecclesiam honorare, & commoditati Peregrinorum hujusmodi providere volentes, tertium Pœnitentiarium qui in eadem Lateranen. Ecclesia residens, vacaret audientiæ confessionum sibi volentium confiteri duxissemus etiam ordinandum, ac hii tres satis sufficerent confessionibus hujusmodi audiendis; tamen tot tam ex hiis qui in anno quinquagesimo Jubilæo præterito proximo pro eodem anno dumtaxat Pœnitentiarii in Urbe ipsa vel per Nos vel auctoritate nostra statuti fuerant, quam aliis etiam per importunas Magnatum & aliorum supplicationes & preces, interventrice pecunia sicut accepimus, procuratis, provideri sibi a Vobis de hujusmodi Pœnitentiariæ in dicta Urbe officio extorserunt, quod hujusmodi officium Pœnitentiariorum excessivo numero & eorum insuper viluit qualitate. Quidam etenim ex eisdem, ut pecunias, quibus in eorum damnationem hujusmodi mercati fuerant officia, redimant, ad augmentum damnationis eorum, venale ut fertur, constituunt Pœnitentiæ Sacramentum, ab eis quorum Confessiones audiunt, contra juramentum quod in receptione præstiterunt, ipsorum pecunias exigentes. Volentes igitur super hiis de oportuno remedio providere, Fraternitati tuæ per Apostolica scripta districte præcipiendo mandamus, quatenus de omnibus Pœnitentiariis ipsis tres dumtaxat, qui, pensatis omnibus quæ pensanda sunt in Personis, quæ ad hujusmodi officium assumuntur, sufficientiores, peritiores, aptiores, & magis ydonei, ac vita & moribus irreprehensibiles sint, eligas; & eis, quorum duo in Basilica, & unus in Ecclesia prædictis resideant & vacent Fidelium confessionibus audiendis, in officio ipso retentis atque admissis, reliquos omnes & singulos, auctoritate nostra, officio prives hujusmodi & repellas penitus ab eodem; inhibens eis districtius, ne hujusmodi officium post privationem & repulsionem hujusmodi exercere præsumant; Contradictores & rebelles per Censuram Ecclesiasticam appellatione proposita compescendo; Non obstante si aliquibus communiter vel divisim a Sede Apostolica sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam

Tertium in Lateranensi Ecclesia superaddit.

Occasione Jubilæi auctus numerus ex magnatum favore.

Harum nonnulli a Pœnitentibus pecunias extorquent.

E multis tres duntaxat designat, quorum duo in S. Petri, alius in Lateranensi Basilica confessiones excipiat.

Quæ in contrarium produci possent, e medio tollit.

Nemo in posterum eligatur in Pœnitentiarum, nisi ut alicui e tribus jam electis succedat.

plenam & expressam ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem: nec de cetero ad officium Pœnitentiariæ hujusmodi, auctoritate quarumcumque litterarum Apostolicarum, quibusvis Personis cujuscumque ordinis, religionis, & status existant concedendarum forsitan, quæ de præsentibus plenam & expressam ac de verbo ad verbum non fecerint mentionem, seu jam concessarum per te vel tuos in Vicariatus dictæ Urbis officio successores, nisi aliquem de hujusmodi tribus deesse contigerit, quemquam admitti volumus quoquomodo. Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super hiis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Dat. Avenioni xii. Kal. Martii, Anno Decimo.

Guillelmo S. Mariæ in Cosmedin Diacono Cardinali defert Archiprebyteratus Dignitatem in Beati Petri Basilica.

Ex Reg. I. Anni II. Epist. Com. Clem. VI. Epist. de Ben. Vacan. Epist. 155. apud Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Guillemo Sanctæ Mariæ in Cosmedin Diacono Cardinali; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1352.

Guillelmi Cardinalis encomia.

Dudum exquisitam tuæ circumspectionis industriam diligenter attendimus, & paterna meditatione pensamus, quod Tu Romanam Ecclesiam, cujus honorabile membrum existis, honoras tuorum magnitudine meritorum, quin imo debitum reputamus, ut Apostolicam Sedem tibi reperias in gratiarum exhibitione munificam, & in tuis oportunitatibus liberalem. Cum itaque Canonicatus & Præbenda ac Archipresbyteratus Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quos bonæ memoriæ Anibaldus Episcopus Tusculanus, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis ex concessione & dispensatione Apostolica, dum viveret, obtinebat, per ipsius Anibaldi obitum, qui dudum extra Romanam Curiam diem clausit extremum, vacaverint & vacare noscantur ad præsens, nullusque præter Nos hac vice de illis disponere potuerit neque possit, pro eo quod Nos diu ante vacationem hujusmodi omnes Canonicatus & Præbendas, necnon Dignitates, Personatus, & Officia, ceteraque Beneficia Ecclesiastica per obitum quorumcumque ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium ubicumque decedentium, tunc vacantia & inantea vacatura collationi & dispositioni nostræ duximus reservanda, decernentes ex tunc irritum & inane, si secus super hiis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contingeret attentari: Nos volentes tibi, ut incumbentia tibi expensarum onera commodius supportare valeas, de alicujus subventionis auxilio providere, tibique gratiam facere specialem, Canonicatum & Præbendam necnon Archipresbyteratum prædictos sic vacantes cum plenitudine juris Canonici ac omnibus juribus & pertinentiis suis Apostolica tibi auctoritate motu proprio, non ad tuam vel alterius pro te Nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera liberalitate conferimus, & de illis etiam providemus (*a*); decernentes, prout est, irritum & inane, si secus super hiis a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentatum forsan est hactenus, vel imposterum contingeret attentari: Non obstantibus quibuscumque statutis & consuetudinibus ejusdem Ecclesiæ contrariis, juramento, confirmatione Apostolica vel quacumque firmitate alia roboratis; Aut si aliqui Apostolica vel alia quavis auctoritate in eadem Ecclesia in Canonicos sint recepti vel ut recipiantur insistant; seu si super Provisionibus sibi faciendis de Canonicatibus & Præbendis necnon dignitatibus, personatibus & officiis ejusdem Ecclesiæ speciales, aut aliis beneficiis Ecclesiasticis in illis partibus generales dictæ Sedis vel Legatorum ejus litteras impetrarint, etsi per eas ad inhibitionem, reservationem & decretum vel alias quomodolibet sit processum, quibus omnibus in assecutione Canonicatus & Præbendæ ac Archipresbyteratus prædictorum volumus anteferri, sed nullum per hoc eis quoad assecutionem Canonicatuum & Præbendarum ac dignitatum, personatuum, officiorum aut Beneficiorum aliorum præjudicium generari; seu si Dilectis Filiis Capitulo ipsius Ecclesiæ vel quibusvis aliis communiter vel divisim a dicta sit Sede indultum, quod ad receptio-

Vacante Basilicæ Vaticanæ Archipresbyteratu, collatio ad Pontificem spectat.

Guillelmum Cardinalem in Archipresbyterum eligit.

Iis quæ obesse quoquo modo possent, derogat.

(*a*) Guillelmus Judicis Lemovicen. Gallus, Clementis VI. ex sorore nepos, primum S. Mariæ in Cosmedin Diaconus, deinde Tituli S. Clementis Presbyter Card., in Castellæ Regnum ab Innocentio VI. Legatus, Basilicæ nostræ Archipresbyteratum dimisit Raynaldo Ursino S. Hadriani Diacono Cardinali, obiitque Avenione an. 1374. IV. Kal. Maji. Ita Grimaldus in Lib. de Archipresbyteris pag. 84. & seqq.

receptionem vel provisionem alicujus minime teneantur, & ad id compelli non possint, quodque de Canonicatibus & Præbendis necnon dignitatibus, Personatibus & officiis ipsius Ecclesiæ seu aliis Beneficiis Ecclesiasticis ad eorum collationem, provisionem, præsentationem seu quamvis aliam dispositionem conjunctim vel separatim spectantibus, nulli valeat provideri per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem, & qualibet alia dictæ Sedis indulgentia generali vel speciali cujuscumque tenoris existat, per quam præsentibus non expressam vel totaliter non insertam effectus hujusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet vel differri, & de qua cujusque toto tenore habenda sit in nostris litteris mentio specialis; aut si præsens non fueris ad præstandum de observandis statutis & consuetudinibus ejusdem Ecclesiæ solitum juramentum, ad quod præstandum, dummodo in absentia tua per Procuratorem ydoneum illud præstes, te volumus non teneri: Tecum insuper, ut Archipresbyteratum prædictum libere recipere, & una cum Ecclesia Sanctæ Mariæ in Cosmedin de Urbe, quæ Tituli tui Cardinalatus existit, necnon Prioratibus, dignitatibus, Personatibus, officiis, Canonicatibus, Præbendis, Ecclesiis & aliis Beneficiis Ecclesiasticis, secularibus & regularibus quibuscumque, cum cura vel sine cura, quæcumque, quotcumque & qualiacumque fuerint, quæ ex concessione & dispensatione Apostolica obtines vel expectas, cum illa fueris assecutus, licite retinere valeas, Generalium & Lateranen. ac Viennen. Conciliorum & quibuscumque aliis Constitutionibus Apostolicis contrariis nequaquam obstantibus, de uberiori dono gratiæ, motu simili dispensamus: Proviso, quod Ecclesia Sanctæ Mariæ in Cosmedin, ac Archipresbyteratus, Prioratus, dignitates, Personatus, officia, Canonicatus, & Prebendæ Ecclesiæ, ceteraque Beneficia Ecclesiastica supradicta debitis non fraudentur obsequiis, & animarum cura in eis, quibus illa imminet, nullatenus negligatur. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ collationis, provisionis, constitutionis, voluntatis & dispensationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Archipresbyterum super Beneficiorum pluralitate dispensat.

Cavet tamen; ne Beneficia debitis fraudentur obsequiis.

Perpetuam Diplomati conciliat firmitatem.

Datum Avenioni Octavo Idus Julii, Anno Undecimo.

Superioris Bullæ exequutionem demandat.

Ex Reg. 1. An. 11. Epist. Comm. Clem. VI. Epist. de Ben. Vacan. Epist. 156. apud. Archiv. Apost. Vatic.

Clemens Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Archiepiscopo Arelaten., & Dilectis Filiis Sancti Pauli, ac Sancti Laurentii extra Muros Urbis Monasteriorum Abbatibus; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1352. *Archipresbyteratus possessionem cum omnimoda jurisdictione concedendam decernit.*

DUM exquisitam (*ut in superiori Diplomate, iis variatis quæ varianda sunt, usque*) nullatenus negligatur. Quocirca mandamus, quatenus vos vel duo aut unus vestrum, per vos vel alium seu alios eundem Cardinalem vel Procuratorem suum ejus nomine in corporalem possessionem Canonicatus & Præbendæ ac Archipresbyteratus, juriumque & pertinentiarum prædictorum inducatis auctoritate nostra & defendatis inductum, amoto exinde quolibet detentore, facientes ipsum vel dictum Procuratorem pro eo ad Præbendam in præfata Ecclesia in Canonicum recipi & in Fratrem, stallo sibi in Choro & loco in Capitulo ipsius Ecclesiæ cum plenitudine Juris Canonici assignatis, & Archipresbyteratum prædictos, ut est moris, admitti; sibique de ipsorum Canonicatus & Præbendæ ac Archipresbyteratus fructibus, redditibus, proventibus, juribus & obventionibus universis integre responderi: Non obstantibus omnibus supradictis, seu si eisdem Capitulo vel quibusvis aliis communiter vel divisim a dicta Sede indultum existat, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam & expressam ac de verbo ad verbum de Indulto hujusmodi mentionem; Contradictores per Censuram Ecclesiasticam, appellatione postposita, compescendo.

Contrariis derogat Privilegiis.

Datum Avenioni Octavo Idus Julii, Anno Undecimo.

INNO-

Silentio præterire non debemus, Clementem Sextum complura Diplomata procudisse, quibus sacram nostri Redemtoris Imaginem, Veronicam vulgo appellatam, Viris nonnullis ac Mulieribus, generis nobilitate, aut alio nomine præstantibus osten-

INNOCENTIUS VI.

Ecclesiæ administrandæ præficitur Innocentius VI. Anno Christi 1352. die 18. Decembris, die vero 30. coronatur. Sedit annos 9. menses 8. dies 25. Mortem oppetiit pridie Idus Septembris Anno 1362.

De Vaticanis Oblationibus ad Sedem Apostolicam spectantibus, quæ a nonnullis raptæ, & inter Canonicos divisæ dicebantur, iterum inquiri, & rei veritate comperta easdem restitui præcipit.

Ex Reg. 1. An. 1. Epist. Secret. Innocentii VI. fol. 142. apud Archiv. Apost. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Pontio Urbevetan. nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, & Stephano Castren. Episcopis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1353.

Nonnisi quarta Oblationum pars, Capitulo S. Petri a Cardinali Legato tribuitur.

Id ægreferentes Canonicorum aliqui Oblationes vi adbibita; sibi sumunt.

Pœnis propositis in contumaces, monentur Canonici ut Oblationes restituant.

Quanquam Oblationum, quæ fieri consueverunt & fiunt a Christifidelibus in Altari Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, tres ad Romanum Pontificem, & una tantum partes ad Capitulum ipsius Basilicæ pertineant & pertinuerint ex consuetudine approbata & hactenus pacifice observata, & tam Venerabilis Frater Noster Guido Episcopus Portuen., tunc Tituli sanctæ Cæciliæ Presbyter Cardinalis, quam bonæ memoriæ Anibaldus Episcopus Tusculanus, tunc Apostolicæ Sedis Legati, ordinassent de divisione Oblationum hujusmodi certo modo inter Cameram Apostolicam & dictos Capitulum facienda; tamen ad notitiam felicis record. Clementis Papæ VI, prædecessoris nostri, fide digna relatione perducto, quod dicti Capitulum Oblationes hujusmodi, quæ quatuor primis mensibus Anni Domini millesimi trecentesimi quinquagesimi in eodem Altari dictæ Basilicæ factæ fuerant, omnes receperant; & deinde quidam ex Canonicis ejusdem Basilicæ, mandantibus ipsis Capitulo, ad Sacrarium illius cum furore ac impetu accedentes, Cophinis & Archis, in quibus Oblationes quæ in eodem Altari post hujusmodi quatuor menses factæ fuerant, servabantur, violenter effractis, rapere & inter se dividere præsumpserant (a) in contemptum & præjudicium Prædecessoris ipsius, nulla prorsus facta sibi de Oblationibus hujusmodi portione; idem Prædecessor dedit tibi, Frater Episcope Urbevetan., per suas litteras in mandatis, ut omnes & singulos Canonicos dictæ Basilicæ quos per famam vel aliam summariam & simplicem informationem per te super præmissis habendam de eis culpabiles reperires, Apostolica auctoritate moneres, eisque sub excommunicationis ac privationis Beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ obtinerent tunc, quæcumque illa forent, ac inhabilitatis ad quæcumque Beneficia Ecclesiastica obtinenda poenis, ac Capitulo ipsius Basilicæ, si in hiis culpabiles extitissent, mandares, ut infra certum terminum jam elapsum omnes Oblationes per eos receptas tibi, Episcope Urbevetan. prædicte, integre ac effectualiter restituere procurarent: Alioquin si elapso dicto termino, monitioni & mandato tuis parere cum effectu forsitan non curarent, Canonicos & Capitulum prædictos culpabiles, ut præfertur, citares, ut infra certum competentem terminum jam elapsum coram eodem

ostendendam jussit. Duodecim hujus argumenti literas, quarum prior ad Anibaldum Episcopum Tusculanum & Apostolicæ Sedis Legatum, reliquæ ad Vaticanum S. Petri Capitulum Avenione datæ sunt, Jacobus Grimaldus in MS. Opere de Veronica pag. 51. & seqq. ex Regest. ejusdem Pontificis accurate indigitat: sunt autem hujusmodi.

I. Pro Nobili Viro Hugone Domino Bavecii Comite Avellini; Dat. 12. Kal. Julii, Pontificat. Anno Nono. II. Pro Bertrando Caunaco Archidiacono Agathen. Clerico Cameræ; Dat. 11. Kal. Septembr. An. Nono. III. Pro Nobili Muliere Comitissa Insulen.; Dat. Nonis Septembr. Anno Nono. IV. Pro Stephano Episcopo Eluen. Summi Pontificis consanguineo; Dat. 2. Idus Septembr. Anno Nono. V. Pro Philiberto de Spinassia & Girardo de Borbonio & Guilielmo de Borbonio; Dat. 3. Idus Septembr. An. Nono. VI. Pro Arnaldo Vicecomite Caramagin; Dat. 18. Kal. Octobr. An. Nono. VII. Pro Philippa de Lentrico Domina de Limolio Petragoricen. Diœcesis; Dat. 15. Kal. Novembr. An. Nono. VIII. Pro Bertrando de Turre Milite, & Berardo Domino Mercorio Milite; Dat. Aven. 13. Kal. Novembr. An. Nono. IX. Pro Bernardo Comite de Ventadoro; Dat. 7. Kal. Novembr. An. Nono. X. Pro Nobili Viro Reginaldo de Pontibus Vicecomite Carlatesii; Dat. 2. Non. Novembr. Anno Nono. XI. Pro Nobili Muliere Joanna de Sorgeriis Vactonen. Diœcesis; Dat. 8. Kal. Decembr. Anno Nono. XII. Pro Joanne Archiepiscopo Rothomagensi: Dat. Aven. Id. Decembr. Anno Nono.

(a) Falsa & iniqua adversus Canonicos relatione Summum Pontificem fuisse instructum, animadvertimus not. a, fol. 340.

dem Prædecessore, Canonici videlicet personaliter, Capitulum vero prædicti legitime comparerent facturi & recepturi super hiis justitiæ complementum. Postmodum vero tu, prædicte Episcope, sicut eidem Prædecessori referre curasti, receptis per te hujusmodi litteris, de hiis omnibus te informans, cum plures ex Canonicis ipsis, dictosque Capitulum culpabiles de præmissis per informationem hujusmodi reperisses, ac monuisses eosdem, ut tibi oblationes per eos receptas restituere integre procurarent; quia tamen ipsi monitioni tuæ hujusmodi parere contumaciter contempserunt, Canonicos & Capitulum prædictos, ut præfertur, culpabiles citasti, ut infra certum competentem jam præteritum terminum Canonici personaliter ac Capitulum prædicti legitime coram eodem Prædecessore comparerent, facturi & recepturi super hiis quod justitia suaderet: & deinde Venerabili Fratre Stephano Archiepiscopo Tholosano, ipsius Prædecessoris & nostro Camerario referente, percepimus, quod adveniente termino hujusmodi citationis ipsius; & in eo, Angelo Tartari, Conrado Nicolai Canonicis Basilicæ memoratæ coram eodem Camerario, cui Prædecessor idem hujusmodi causam commiserat, eorum proprio & privato nomine, & ut excusatoribus dumtaxat dictorum Capituli constitutis, dictus Camerarius eosdem citatos reputavit, prout erant, salvis eorum justis excusationibus, si quas haberent, exigente justitia contumaces; & quod demum visis & examinatis per dictum Camerarium transumptis quorundam Privilegiorum Apostolicorum eisdem Capitulo, ut dicitur, concessorum, quæ dicti Angelus & Conradus coram Camerario exhibuerant memorato, quia tamen circa Privilegia hujusmodi prædicto Camerario nonnulla dubia occurrebant, idem Camerarius de voluntate Prædecessoris ejusdem certos articulos ordinavit, secundum quos sperabat hujusmodi negocio sive litigiorum anfractibus dare finem, & quos eisdem Capitulo & Canonicis inclusos suis litteris destinavit, ut vel secundum formam eorum decisioni hujusmodi negocii assentirent, vel si ordinem in eo subire judiciarium forte vellent, sufficientes Procuratores ad prosecutionem illius mitterent, cum dicti Angelus & Conradus se dumtaxat excusatores simplices Capituli dicerent prædictorum, & quod licet dictis Capitulo & Canonicis hujusmodi præfati Camerarii litteræ cum eisdem inclusis in eis articulis pro parte illius præsentatæ fuissent, ipsi tamen ordinationem hujusmodi circa dictos articulos nullatenus acceptantes, certos Procuratores superbe nimis & arroganter ad prosecutionem hujusmodi negocii ordinarunt, & pro hiis omnibus non contenti, pejora prioribus adicere non verentes, delinquentes quandoque Clericos vel laicos infra septa ipsius Basilicæ capere, & privatum in eis carcerem exercentes, detinere captivos damnabiliter præsumpserunt; spolia quoque Peregrinorum Romæ decedentium, qui in Cimiterio ipsius Basilicæ sibi eligerant sepulturam, temeritate propria diripuerunt, ea inter se invicem dividentes; & insuper quod hujusmodi negocio coram Camerario pendente præfato, Canonici & specialiter idem Angelus & Capitulum memorati, post multas & graves injurias per eos Dilecto Filio Joanni Castellani Canonico, & per te, prædicte Episcope, deputato Altarario ipsius Basilicæ irrogatas, Oblationes quæ usque tunc in eodem Altari factæ fuerant, inter se invicem non vocato ipso Altarario diviserunt; & Mansionarium ipsius Basilicæ dictum Undecim, pro eo quod eosdem Canonicos & Capitulum arguebat, quod sic perperam agerent, sicque Prædecessorem contemnerent memoratum, frequenter in Choro ipsius Basilicæ verberarunt; quodque familiares omnes ipsius Altararii adeo terruerunt, quod idem Altararius familiarem vel servitorem aliquem ad accendendum Lampades in ipsa Basilica non poterat reperire; & quod post hæc nonnulli Canonici dictæ Basilicæ, & specialiter idem Angelus, coadunatis sibi quibusdam eorum in hac parte complicibus, mandantibus dictis Capitulo, in dictum Joannem Castellani, qui cum servitoribus & amicis suis ad occurrendum periculo, in quo erat dicta Basilica constituta propter fulgur quod ceciderat in Campanile illius, accesserat, hostiliter irruerunt, &, moriatur iste Joannes Castellani qui aufert Nobis Oblationes nostras, fortiter inclamantes, ipsum & consanguineos ac amicos suos prædictos usque ad domum Canonicalem ejusdem Joannis fuerunt cum armis & lapidibus insecuti, ac tandem in portas & fenestras ipsius domus sagittas & lapides jacientes, compulerunt illos metu mortis inde recedere, & ad paternam domum Joannis confugere memorati; & quod eodem Joanne non audente, timore personæ propriæ ad Basilicam ulterius accedere memoratam, dicti Canonici & Capitulum, more solito, inter se invicem diviserunt Oblationes factas in Altari Basilicæ antefatæ. Postmodum vero eodem Prædecessore sublato de medio, Nobisque ad apicem summi Apostolatus assumptis Dilectus Filius Paulus de Scrofano Canonicus dictæ Basilicæ, qui fuerat in ea, auctoritate nostra, Altararius deputatus, videns quod dictis Canonicis & Capitulo de Oblationibus hujusmodi disponentibus pro eorum libito voluntatis,

Capitulo & Canonicis indicitur ut coram Pontifice se sistant.

Duo ex Canonicis Apostolica Privilegia producunt.

Procuratores ad litem constituunt;

Nonnulla in Canonicos, ex aliena relatione, congeruntur crimina, quæ hic commemorantur.

Caussæ status sub Innocentio Pontifice.

Facti veritas inquirenda; qua cognita, contumaces cogendi ut Oblationes restituant.

luntatis, ipse inaniter gereret Altararii nomen, hujusmodi Altarariatus officium sponte ac libere resignavit, ex quo Cameræ nostræ gravia damna secuta sunt, & secuntur. Quia igitur hæc, si veritate nitantur, non debemus, prout nec intendimus, sub dissimulationis pallio relinquere incorrecta, Fraternitate Vestræ per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos vel alter vestrum, per vos vel alium seu alios, vos de præmissis omnibus etiam extra Urbem eandem summarie, simpliciter & de plano ac sine strepitu & figura judicii informetis, & eos omnes ex dictis Canonicis, quos per informationem hujusmodi repereritis culpabiles de eisdem, dictosque Capitulum, si in eis deliquerint, iterum moneatis ut infra certum competentem terminum, quem eis peremptorie statuatis, omnes & singulas Oblationes per eos, ut præfertur, raptas & receptas, tibi, Episcope memorate, nomine Cameræ prædictæ recipienti, restituere integre ac sine diminutione procurent: Alioquin hujusmodi elapso termino, Canonicos a Canonicatibus & Præbendis ipsius Basilicæ ac aliis Beneficiis Ecclesiasticis, quæ obtinent, & eorum perceptione fructuum, & Capitulum prædictos etiam suspendatis; & nihilominus peremptorie citetis eosdem, ut infra certum competentem terminum, quem peremptorie assignetis eisdem, Canonici videlicet personaliter, Capitulum vero prædicti legitime compareant coram eodem Camerario, super hiis de justitia responsuri ac alias facturi & recepturi quod justitia suadebit: Prædicentes eisdem, quod si in hujusmodi termino contempserint seu distulerint forsitan comparere, contra eos super præmissis, & alias prout justum fuerit & Nobis expedire videbitur, procedetur, eorum absentia seu contumacia non obstante. Diem vero hujusmodi citationis, & quicquid feceritis in præmissis, Nobis quamtocius per patentes litteras vestras, formam præsentium continentes, fideliter intimare curetis.

Si cunctentur, in judicium vocandi, præ via fructuum suspensione.

Si moram adhuc trahant, contumacia nequaquam obstante, sententia promulgabitur.

Datum apud Villam novam Avenionen. Dioecesis Kalend. Augusti, Anno primo.

Carolo Romanorum Regi de adventu in Italiam, & de Coronatione in Vaticano S. Petri Templo peragenda gratulatur.

Ex Reg. Secret. Anni 2. Innoc. VI. Fol. 213. apud Archiv. Apost. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Carissimo in Christo Filio Carolo (a) *Regi Romanorum Illustri; Salutem & Apostolicam Benedictionem.*

AN. CH. 1354.

Caroli cunctatio Pontificem angit.

Licet fama prænuntia, quæ Venerabilis Fratris Nostri Theodorici Episcopi Minden. adventum, & litterarum tuarum præsentationem anticipans, optabilem nobis tuum in Italiam transitum per dies aliquot divulgarat, animum nostrum vehementer ad gaudium excitasset & continuis incrementis adaucta, sic fidem astrueret, ut de rei non deberet ambigi veritate; tamen quia hoc humanæ cupiditatis inest affectui, hoc habet communiter proprium, quod in desideratis quibusque rebus moras non patitur, immo celeritatem ipsam quasi reputat tarditatem, suspendebat & augebat in Nobis quodammodo considerationibus alternis conceptam lætitiam tuarum expectatio litterarum. Cumque in re hujusmodi mens avida variis opinionibus extuaret, & nunc hiis rationibus victa consentiret famæ relatibus, nunc vero considerationibus mota contrariis in ambiguum declinaret, tandem supervenit idem Episcopus qui Nos de ipso tuo transitu, quem Deus faciat esse felicem, litterarum tuarum, quas & eundem Episcopum lætanter admodum, placideque suscepimus, ac vivæ vocis attestatione certificans, & ad unctionis, consecrationis & Coronationis tuæ in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, auctore Deo, feliciter juxta imitandas antiquorum traditiones celebranda solemnia concedi Magnitudini tuæ Cardinales aliquos modeste, solicite ac prudenter exposcens, velut bonus de longinqua Terra Nuncius, animum nostrum successus prosperos amantissimi Filii ac Patroni & Defensoris Ecclesiæ concupita præsidia sitientem, quodam quasi potu aquæ frigidæ, tui scilicet desiderati cunctis gentibus recenter venientis occursu dulcissime recreavit, tantoque nos ampliori gaudio & copiosiori exultatione perfudit uberius, tantoque petitionis hujusmodi favorabilius & promptius

Acceptis de Caroli adventu literis Pontifex gratulatur.

(a) Hujus Nominis IV. in Romanorum Regem electo, anno Christi 1346.

promptius exauditionis impetravit effectum, quanto hinc universorum generalia commoda, largiente Deo, nascitura probabili ratione confidimus, & particularia Ecclesiæ memoratæ compendia, quæ nihilominus communem utilitatem respiciunt, ipso propitio, proventura, sine dubitatione speramus. Post gratias igitur in humilitate spiritus devote redditas, & laudationum vota debite persoluta ei, per quem Reges regnant, Principes imperant, & a quo omnis Potestas est, quique te ad Imperii Romani culmen evexit, quod præstante ipso dies nobis desideratus, dies qui expectationibus nostris terminum posuit, serenus illuxit; quosdam ex Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, quos honoris & status tui & tuorum, experientia multa palpasti sinceros & fervidos zelatores, ad hujusmodi unctionis, consecrationis, & coronationis, auspice Deo, celebritatem agendam feliciter duximus statuendos, ut quod urgentibus negotiis variis præpediti, nequimus contra desiderii nostri vota personaliter exequi, hoc ministerio eorum, agentium nostri vices officii, suppleatur; & nihilominus Dilecto Filio nostro Egidio Tituli Sancti Clementis Presbitero Cardinali Apostolicæ Sedis Legato per alias nostras litteras, quas tibi defert idem Episcopus, efficaciter scribimus & mandamus eidem, ut efficacibus tibi adsit auxiliis, oportunis assistat favoribus, præsidiis foveat, & consiliis te salutaribus dirigat & informet. Deum itaque bonorum operum directorem suppliciter exoramus & petimus, ut ipse in adjutorium tuum propitius dignetur intendere, & ad tanti ponderis sarcinam, ad laudem ejus, ipsius honorem Ecclesiæ ac prosperum statum Christiani Populi portandam utiliter humeris potentiæ tuæ robur adjiciat, mentis tuæ oculos gratiæ suæ visitationis illustret, te in viam dirigat prosperitatis & pacis, Angelum suum qui comitatus est Tobiæ Filium, tibi comitem tribuat, cuncta tibi adversa summoveat, concedat prospera, aspera convertat in plana, ante te contumacium cervices humiliet, conterat elata cornua superborum, subiciat jugo tuo colla rebellium, in manu tua, quæ bella volunt, dissipet gentes, subditas tibi faciat omnes ipsius nationes Imperii, augeat fidem, perfidiam tollat, cunctis mundum purget erroribus, diesque tuos & longævos faciat, & in optata mentis & corporis pace disponat. Eya ergo, inclyte Princeps, excita Cæsarei Throni potentiam, in manu forti & excelso Brachio conculcatam erige Ecclesiasticam libertatem Romanæ, ac aliarum Ecclesiarum jura custodi, Personis earum pro reverentia illius, cujus ministri sunt, honorem impende, & jura earum eripe de manibus direptorum, ut proberis caritate filius, Patronus effectibus, & operibus nomen impleas Defensoris; resarcire lacerata ejusdem Imperii latera, satage, rumpe vincula tyramnicæ potestatis, leva in nationibus signum, virtutis tuæ virgam emitte, fac populum tuum saluum & protege plebem, ut ipsi potentiæ tuæ salutari præsidio, de jugo inveteratæ servitutis erepti, & consecuti quasi novæ beneficium libertatis ac pacis, lætentur coram te corde perfecto, & non sit timor ulterius in finibus eorumdem; deduc in semitam mandatorum Domini gressus tuos, & in ipsius, qui sanctus permanet in seculum seculi, timore persistens, esto in justitiæ administratione solicitus, esto pietatis amicus, esto (qua Thronus regius roboratur) Clementiæ custos, esto misericordiæ observator; esto adjutor orphano & pupillo, indigentibus subveni, succurre egenis, oppressos releva, gravatos allevia, afflictos compatere, refove debiles, miseros consolare, & considerans, quod ad bonorum laudem, malefactorumque vindictam gladium a Domino suscepisti, adjuva bonos auxiliis; prosequere favoribus iustos, adesto præsidiis mansuetis, ac in facinorosos & reprobos temperante clementia zelum tuæ accendas & acuas ultionis, ut juvante Deo sic terreni Regni gubernaculis præsidere possis utiliter, quod post hujusmodi occiduæ vitæ cursum exceptus Abrahæ sinu interesse Choris Angelicis, cum beatissimis spiritibus gloriæ Conditoris assistere, ac præsentem majestatis Divinæ intueri faciem, in quo summa consistit nostræ beatitudinis, merearis. Ceterum ad honoris & status tui promovenda jugiter paternis studiis incrementa, ex affectu caritatis intimæ, promptiores eidem Episcopo commisimus aliqua magnitudini tuæ, vivæ vocis ministerio exponenda, rogantes, ut ipsius Episcopi pro parte nostra relatibus adhibeas plenam fidem.

Deo gratias agit.

Cardinales designat qui consecrationem perficiant.

Cardinali Legato mandat, ut Imperatori præsto sit.

Imperatori fausta precatur:

Hortatur, ut Ecclesiæ præsidio sit.

Virtutes, quas imitetur, proponit.

Præmia spondet æterna.

Datum Avenioni XI. Kalendas Decembris, Anno Secundo.

Ferrea Corona redimi jubet Carolum IV., alia deinde Corona aurea in Vaticano Templo decorandum.

Ex Reg. Epist. Secret. An. 2. Innoc. VI. fol. 214. apud Archiv. Apost. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabilibus Fratribus Constantinopolitan., & Aquilegen., ac Graden. Patriarchis; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1354. *Mos de triplici corona, argentea, ferrea, aurea Imperatori imponenda.*

Antiquorum servavit posteris immitanda traditio, quod Romanorum Rex in Imperatorem postmodum promovendus, antequam Imperiale suscipiat Diadema, Corona duplici mistice insignitur, quarum primam argenteam videlicet in Ecclesia Beatæ Mariæ de Aquisgrano Leodien. Diœcesis per manus Archiepiscopi Colonien. qui est pro tempore, suscipit; alteram vero scilicet ferream in Ecclesia Beati Joannis de Modoetia Mediolanen. Diœcesis Cæsareo capiti Mediolanen. Antistes imponit, ac deinde hiis peractis prisco more solemniis, Rex idem Romam Diadema hujusmodi materialiter aureum de manibus Romani Pontificis, vel alterius cui Pontifex idem id committendum duxerit, in Basilica Principis Apostolorum suscepturus accedit, ut hac triplici varietate decorus, & sub triplicis figura mysterii sanctæ ac individuæ Trinitatis signaculo insignitus & adiutus auxilio triplicata mundo pretiosa munera conferens, eloquentia & sapientia quam signat nitor argenteus, insanam hæreticorum reprimat & confutet audaciam; & malleo fortitudinis quam ferri duritia denotat, conterat cornua elata rebellium; ac præsidii potentia quam fulvor metalli auri præfigurat, libertatem Ecclesiasticam tueatur. Ad hæc sane munera hiis maxime oportuna temporibus, largiente Domino conferenda salubriter & copiosius eroganda, Carissimus in Christo Filius noster Carolus Rex Romanorum Illustris, prout sibi speciale decus Principum, fides quam ex genere derivat, indicit, sinceræ mentis confirmat integritas, ac virtutum amor & studia persuadent; accendens Christianissimi animi sui zelum, velut Princeps Catholicus se accingit, & post susceptam per eum hujusmodi Coronam argenteam, intravit jam patenter Italiam, ut Corona ferrea & Diademate hujusmodi, ordine servato, susceptis, ac unctionis & consecrationis suæ solemniis, auspice Deo, rite ac feliciter celebratis, ad deformati reformationem Imperii, & ruinas quas in eo multiplicavit exacti malitia temporis, reparandas, sicut necessitas exigit, sub assistrice dextera Domini se impendat utiliter, & Romanæ Ecclesiæ Matri suæ, filialis dilectionis affectum exhibeat, patrocinii debiti præstet officium, & defensionis optata præsidia devotus impendat. Sed quoniam Coronæ ferreæ traditionem & impositionem hujusmodi alibi quam in dicta Ecclesia Sancti Joannis, & ab alio quam Mediolanen. Archiepiscopo celebrandam, posset forsitan Dilecti Filii Roberti electi Mediolanen. voluntas, quod absit, vel impotentia suadere; Nos cupientes favere memorati Regis in hac parte commoditatibus, in quibus utilitatis publicæ incrementa spe fertili confidimus promovere, Fraternitati vestræ per Apostolica scripta committimus & mandamus, quatenus si præfatus Electus requisitus, nequiverit aut noluerit officii sui debitum in traditione ac impositione Coronæ forsan exolvere memoratæ, vos vel duo aut unus vestrum, quum super hoc ab eodem Rege fueritis requisiti seu etiam requisitus, prædictam Coronam ferream in eadem Sancti Joannis vel alia Ecclesia, sicut, rerum & temporum commoditate ac oportunitate, provida consideratione pensatis, expedire videritis, auctoritate nostra, servatis alias solemnitatibus quæ consueverunt in tanta celebritate servari, tradere ac imponere studeatis. Per hoc autem Archiepiscopo Mediolanen., qui pro tempore fuerit, aut aliis qui se in ipsius impositione ac traditione Coronæ jus habere prætenderent, ac prefatæ Ecclesiæ Sancti Joannis quoad hujusmodi Coronam per Reges Romanorum qui pro tempore fuerint, ab eisdem Archiepiscopo vel aliis, & in prædicta Ecclesia Sancti Joannis, prout ad eos pertinet, suscipiendam suis temporibus, nullum volumus alias præjudicium generari.

Mystica triplicis coronæ significatio.

Caroli Imperatoris virtutes commendat

Argentea Corona donatur.

Mandat Delegatis; ut si Mediolanensis Archiepiscopus id non peragat, ipsi, vel eorum aliquis ferream coronam Carolo imponat.

Salvis in posterum Mediolanensis Archiepiscopi juribus.

Datum Avenioni X. Kalendas Decembri, Anno Secundo.

Caroli

Caroli IV. Romanorum Regis, ejusque Uxoris Annæ Reginæ Coronationem in Vaticano Templo habendam, Petro Ostiensi Episcopo, & Ægidio S. Cæciliæ Cardinalibus demandat; ritum in ipsa celebritate servandum præscribit.

Ex Reg. 2. part. 1. An. 3. Epist. Com. Innoc. VI. Epist. de Cur. 6. apud Archiv. Apost. Vatic. (a)

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Petro Episcopo Ostiensi, Apostolicæ Sedis Nuntio; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1355. *Ecclesia militans inditam sibi pulcritudinem & gloriam, in alios transfundit.*

Speciosus forma præ filiis hominum Jesus Christus militantem Ecclesiam sponsam suam, sicut potestatis plenitudine ad salutare orbis regimen communivit; sic etiam, ut decoro gloriæ sponso juncta, pulcrior appareret, honorum fascibus & schemate dignitatum, quasi quibusdam renitentibus Margaritis ornavit. Sed illud ei concessit gloriæ potioris insigne, quod ipsa sublimioribus quibusque potestatibus, quibus idem ipse Christus eam prætulit universaliter omnibus, velud sol copiosus proprii luminis erogator ad ornatum adjiciens, quo largius de plenitudine bonorum suorum communicat aliis, eo refulget amplius, eo resplendet potius, eo est honoratior in seipsa. Dudum siquidem post electionem de Carissimo in Christo Filio nostro Carolo Rege Romanorum Illustri celebratam concorditer per Principes Regni Alamanniæ, in electione Regis Romanorum vocem habentes cum imminet pro tempore facienda, fel. record. Clementi Papæ VI. prædecessori nostro per solemnes dicti Regis Ambaxiatores & Nuncios ad ipsius Prædecessoris præsentiam destinatos electionis ejusdem præsentato decreto, ac tam super ipsius electionis forma, quam super idoneitate ac sufficientia & habilitate Personæ dicti Regis informatione habita diligenti per quosdam ex Fratribus Prædecessoris ipsius, de quorum numero tunc eramus, quibus idem Prædecessor informationem hujusmodi duxerat committendam, ac per commissarios hujusmodi facta Prædecessori memorato in præsentia dictorum Fratrum de informatione habita super hiis relatione fideli; dictus Prædecessor de Fratrum consilio prædictorum ad devotæ ac humilis supplicationis instantiam per dictos Ambaxiatores & Nuntios eidem Prædecessori frequenter effusam, præfatum Regem in specialem filium suum & Ecclesiæ memoratæ suscepit, sibi suos favorem & gratiam benigne concedens, ac ipsius Regis persona idonea reputata, eum denominavit, denuntiavit, assumpsit, & declaravit Regem Romanorum; & approbans Personam ipsius, eum sufficientem & habilem declaravit ad suscipiendum Imperialis celsitudinis dignitatem, decernens unctionem, consecrationem & coronationem Imperiales per manus suas eidem Regi oportunis loco & tempore impendendas, ac supplens ex certa scientia & de plenitudine Apostolicæ potestatis omnem defectum, siquis aut ratione formæ aut ratione Regis prædicti aut electorum suorum personarum seu ex quavis alia ratione vel causa in hujusmodi electione intervenerat quovismodo, ac præcipiens omnibus fidelibus & vassallis Imperii, ut præfato Regi sicut Regi Romanorum in Imperatorem promovendo intenderent efficaciter ac parerent. Postmodum vero Prædecessore ipso, prout Domino placuit, naturæ debitum exsolvente, Nobisque licet immeritis ad fastigium Apostolicæ dignitatis assumptis, præfatus Rex per Venerabilem Fratrem Nostrum Theodoricum Episcopum Mindensem, Nuntium & Ambaxiatorem, ac litteris ejus nobis intimare curavit, quod ipse Italiæ partes eidem Imperio subjectas intraverat, & ab incolis & habitatoribus Civitatum aliorumque locorum Lombardiæ honorifice pacificeque receptus, unctionem & Diadematis Imperialis insignia in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, Deo propitio, suscipere in proximo disponebat; & intuens, sicut Princeps discretionis & circumspectionis virtute conspicuus, quod Nobis in partibus cismontanis multorum gravium & urgentium negotiorum involucris præpeditis, hujusmodi unctionis & coronationis insignia per manus nostras non possent ei in Basilica memorata concedi, per dictos Episcopum & litteras nobis humiliter supplicavit, ut per aliquos de Fratribus nostris hujusmodi

Carolus IV. in Romanorum Imperatorem eligitur.

Prædecessor Pontifex electionem approbat,

Consecrationem decernit.

Prædecessore defuncto, Carolus Innocentium rogat, ut Cardinales, qui Consecrationem in Basilica Vaticana perficiant, designet.

(a) Prostat etiam apud Raynaldum ad ann. 1355. nu. 3. & sequentibus.

Instante Carolo, Cardinales qui Coronationem perficiant, designat.

hujusmodi unctionis & coronationis, aliaque insignia in dicta impendi ei Basilica facere dignaremur. Nos autem qui ad ipsius Regis honoris & status incrementa ex paternæ caritatis instinctu affectionem gerimus promptiorem, hujusmodi antefati Regis litterarum serie, & quæ idem Episcopus verbo subjunxit, diligentius intellectis, attendentes, quod sicut idem quoque Rex consideravit prudenter & provide, sic hujusmodi negotiorum pondere premimur & eorum nodis implicitis implicamur, quod coronationis & unctionis ac aliis solemniis peragendis eisdem non possemus nostram præsentiam exhibere; & cupientes in executione solemniorum ipsorum, quibus mente aderimus, per Ministros quos tanti negocii celebritas exigit, suppleri corporalis absentiæ nostræ vices, ad te ac ad Dilectum Filium nostrum Egidium Tituli sancti Clementis Presbyterum Cardinalem Apostolicæ Sedis Legatum, quos virtutum grandium splendor illustrat, quosque in magnis & arduis operarios utiles multa experientia comprobavit, considerationis nostræ direximus oculos; & sperantes, quod industria tua, & Legati præfati, quæ in quibuscumque semper operibus emicuit clarior, hoc etiam insigne opus ad Dei laudem & gloriam, ac honorem & decus ipsius Ecclesiæ sponsæ suæ, ipso præstante qui bonarum director est actionum, laudabiliter exequetur; memorati Regis devotis supplicationibus inclinati, te, dictumque Legatum ad celebritatem hujusmodi honorabiliter peragendam ministerii deputamus. Quocirca Fraternitati tuæ per Apostolica scripta mandamus, quatenus ad eandem Urbem te personaliter conferens, ac ibidem die, quam idem Rex ad hoc duxerit eligendam, cum Legato conveniens memorato, tu in dicta Basilica Missam celebres, & Regem inungas eundem; & tu, dictusque Legatus Regi præfato, & Carissimæ in Christo filiæ nostræ Annæ Reginæ Romanorum Illustri, uxori suæ, Mitras & Diademata Imperii, ac eidem Regi Sceptrum, Pomum, & Gladium, ac alia solemnia, prout infra patentius clariusque distinguitur, tribuatis; ipsorumque inclitos vertices insigniis eorundem, adhibitis vetustæ consuetudinis solemnitatibus decoretis. Et ne quis in hujusmodi peragendis solemniis error possit intervenire, quod absit, modum & formam agendorum, & ubi ac per quas personas agenda fuerint, particulariter & distincte duximus præsentibus inserenda, prout in Archivo ipsius Ecclesiæ, ac Pontificali Ordinario continetur: quorum forma talis est. Cum Rex in Imperatorem electus pervenerit ad Portam Collinam (a), quæ est juxta Castellum Crescentii, recipiatur honorifice a Clero Urbis cum Crucibus & turribulis & processionaliter deducatur usque ad gradus Basilicæ Sancti Petri cantantibus universis: Ecce ego mitto Angelum meum &c. Camerariis ejus Missilia spargentibus ante ipsum, & Præfecto Urbis (b) Gladium præferente. Cum autem pervenerit ante Basilicam in Platea quæ Cortina vocatur (c), dextrandus est a Senatoribus usque ad gradus prædictos, ubi eo descendente tradendus est equus, cui Rex insederat, illis. Interim autem Summus Pontifex cum omnibus Ordinibus suis præparat se in Secretario (d) tanquam celebraturus Divina, & processionaliter exiens usque ad suggestum areæ superioris, quæ est in capite graduum (e), super faldestorium ibi sedeat, consedentibus super gradus a parte dextera Episcopis & Presbyteris, a sinistra vero Diaconis Cardinalibus, & in proximiori gradu Subdiaconis & Acolitis, Primicerio & Cantoribus astantibus circa illos cum Magnatibus & Nobilibus, Officialibus & Ministerialibus Aulæ Papalis. Tunc Rex cum Archiepiscopis & Episcopis, Principibus & Magnatibus suis ascendens ad Summum Pontificem, reverenter osculetur pedes ipsius, & offerens ei aurum, quantum sibi placuerit, benigne recipiatur ab eo ad osculum & amplexum. Quo demum surgente, Rex ipse a parte dextera & Prior Diaconorum a parte sinistra deducant eum usque in Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Turribus (f), ubi ante Altare, Subdiacono Euangelii textum tenente, Rex super illum corporaliter præstet Juramentum hujusmodi: Ego Carolus Rex Romanorum futurus, annuente Domino, Imperator, promitto, spondeo & polliceor coram Deo & Beato Petro, me de cetero Protectorem & Defensorem fore Summi Pontificis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus necessitatibus & utilitatibus suis, custodiendo & conser-

Quæ in hoc ritu peragenda describit.

Methodum servandam, ex Pontificali depromptam exscribit.

(a) De qua consulatur not. c. fol. 250, ubi, uti etiam fol. 251. pauca prænotavimus ad Coronationis cæremonias spectantia.

(b) Adeundus Contelorius noster in Libro de Præfecto Urbis num. 29. pag. 12. edit. Rom.

(c) Ita sane, quemadmodum supra vidimus in S. Leonis IX. Constitutionibus pag. 27. & 31. col. 1.

(d) In inferiore parte navis Basilicæ nostræ veteris ad austrum, ad sinistram ingredientium in eamdem Basilicam extabat olim Secretarium, vulgo *Sacristia*. Inspiciatur Tiberii Alpharani Tabula Ichnographica lit. *dd*. Romani Antistites rem divinam acturi, vestes quibus in Sacrificio uterentur, in Secretario induebant, inde solemni pompa ad Altare procedebant, uti ex Romanis Ordinibus satis liquet.

(e) Videsis prælaudati Alpharani Tabulam Ichnographicam litt. *N*.

(f) De hac sacra Æde supra egimus pag. 18. not. c.

(a) Con-

conservando possessiones, honores & jura ejus, quantum divino fultus adjutorio fuero, secundum scire ac posse meum, recta & pura fide. Sic me Deus adjuvet & hæc sancta Dei Euangelia. Forma autem Juramenti præstiti in Avenione per Procuratorem & Nuncios prædicti Regis Romanorum, tempore suæ Coronationis renovandi, talis est: Vobis Sanctissimo Patri & Domino Domino Clementi divina providente Clementia Papæ VI. Nos Arnestus Archiepiscopus Pragensis, Ademarus Comes Valentinen., Henricus Comes de Salinis, Gerardus de Grandiprato de Eusalizia*, Gantherus de Montilzio*, & Joannes de Asperomonte, Geraldus de Magrato* Archidiaconus de Banthesio* in Ecclesia Constantiensi, Radulphus dictus Loyse*. Officialis Treveren., Joannes de Pistorio Decanus Ecclesiæ Sancti Salvatoris Trajecten., & Nicolaus de Lucemburgo Præpositus Ecclesiæ Saczen.* Pragen. Diœcesis, Nuntii & Procuratores Serenissimi Principis Domini Caroli Romanorum Regis, habentes ad omnia infrascripta plenam & generalem & liberam potestatem & speciale mandatum ab eodem, prout constat per prædictas patentes litteras & per aliud publicum Instrumentum, quorum tenores superius continentur, ipsius vice & nomine Domini nostri Regis prædicti, & in animam ipsius promittimus & juramus per Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, & per hæc sancta Dei Euangelia, & per hoc lignum vivificæ Crucis, & per has Reliquias Sanctorum, quod nunquam vitam aut membra aut ipsius honorem, quem habetis, sua voluntate aut suo consensu aut suo consilio aut sua exhortatione perdetis; & in Roma nullum placitum aut ordinationem faciet de omnibus, quæ ad vos pertinent aut ad Romanos, sine vestro consilio aut consensu; & quicquid de Terra Romanæ Ecclesiæ provenit ad ipsum aut proveniet, vobis reddet quantocitius poterit: Et quandocumque in Lombardiam aut Tusciam aliquem mittet pro Terris aut juribus suis gubernandis, quoties mittet, faciet jurare eum, ut adjutor vester sit ad defendendum Terram Romanæ Ecclesiæ & Romanam Ecclesiam secundum suum posse: Et si, permittente Deo, dictus Dominus noster Rex Romam venerit, Sanctam Romanam Ecclesiam & vos Rectorem ipsius & successores vestros exaltabit secundum suum posse; & cum Romæ vel alibi per vos in Imperatorem fuerit coronatus, Dominus noster Rex prædictus dictum juramentum & alia fieri consueta ad requisitionem vestram tempore Coronationis suæ personaliter renovabit. Deinde Summus Pontifex cum Ordinibus suis ad Altare procedit, & facta ibi oratione ad sedem ascendit, Rege cum suis Episcopis, videlicet Ostien., & Portuen., & Albanen. in Ecclesia Sanctæ Mariæ in Turribus remanente, ubi a Canonicis Sancti Petri receptus in Fratrem, Imperialibus induatur insigniis, dato ipsius pallio Camerario Domini Papæ, qui præcedentibus illum Canonicis & cantantibus, Petre amas me &c. cum ad hostium Basilicæ Principis Apostolorum pervenerit, quæ Porta argentea (*a*) nuncupatur, deducentibus eum hinc inde Comite Lateranensis Palatii, & Primicerio Judicum Romanorum (*b*), Albanensis Episcopus ante ipsam Portam argenteam, hanc super eum benedictionem (*c*) effundet: Deus in cujus manu corda sunt Regum, [inclina ad preces humilitatis nostræ aures misericordiæ tuæ, & Imperatori nostro N. famulo tuo regimen appone sapientiæ, ut haustis de tuo fonte consiliis, & tibi placeat, & super omnia Regna præcellat. Per &c.] Cum autem intra Ecclesiam in medio rotæ (*d*) pervenerit, Portuensis Episcopus hanc orationem super eum decantet: Deus inenarrabilis auctor mundi [conditor generis humani, gubernator Imperii, confirmator regni, qui ex utero fidelis amici tui patriarchæ nostri Abrahæ præelegisti Regem seculis futurum, tu præsentem Regem hunc cum exercitu suo per intercessionem omnium Sanctorum tuorum uberi benedictione locupleta, & in solium Regni firma stabilitate connecte, visita eum, sicut Moysen in mari rubro, Jesum Nave in prælio, Gedeonem in agro, Samuelem in Templo, & illum cum benedictione siderea, & sapientiæ tuæ ratione perfunde, quam beatus David in psalterio, Salomon filius ejus te renuntiante percepit a cælo; sis ei contra acies inimicorum lorica, in adversis galea, in prosperis potentia, in protectione clypeus sempiternus: præsta, ut gentes illi teneant fidem, proceres sui habeant pacem, diligant charitatem, abstineant se a

[...]amenti A-[...]nione præ-[...]ndi, ac Ro-[...] coronatio-[...] tempore [...]andi forma [...]scribitur.

[...]l. Eusalisia
l. Montilio
l. Magnaco
l. Balthesio
l. Loys
[...]l. Sactensis

Imperator insigniis induitur:

Preces ante fores Basilicæ, & intra Basilicam easdem recitandæ.

(*a*) Consulatur not. *f.* pag. 31.

(*b*) Joannes Diaconus in Lib. de Ecclesia Lateranensi apud Mabillonium tom. 2. Musei Italici, septem Sacri Palatii Judices recenset, eorumque munera designat. Ipsorum vero principem nuncupat *Primicerium*.

(*c*) Quam, uti etiam insequentes Orationes, & formulas, ex Raynaldo ad annum 1209. num. 18. & ex Ord. Rom. Cencii Camerarii cap. 49. integras retulimus; sic tamen, ut supplementa ansulis includi curaverimus.

(*d*) Sic veteres appellarunt lapidem porphyreticum circularis figuræ, qui Vaticanæ Basilicæ pavimentum ornabat. Ejus meminere nedum Libri Rituales, ubi de hujusmodi Cæremoniis agitur; verum etiam Paschalis II. Pontificis gesta, in Ecclesiæ Annalibus percurrenda. Vide Severanum Lib. de VII. Urbis Eccl. pag. 128.

se a cupiditate, loquantur justitiam, custodiant veritatem; & ita populus ille pullulet cælitus benedictione æternitatis, ut semper maneant tripudiantes in pace victores; quod ipse præstare dignetur.] Qui cum ad Confessionem Beati Petri pervenerit, prosternat se pronus in terram, & Prior Diaconorum super eum faciat letaniam (*a*), qua finita Prior Presbyterorum dicat Orationem Dominicam cum Capitulis istis: Salvum fac servum tuum Domine; mitte ei auxilium de sancto; Domine salvum fac Regem: ac deinde dicat orationem istam; Actiones nostras quæsumus Domine &c. Post hæc procedant ad Altare Sancti Mauritii (*b*), ubi Ostien. Episcopus ungat ei de oleo exorcizato brachium dextrum & inter scapulas, hanc orationem dicendo; Domine Deus omnipotens, cujus est omnis potestas, [& dignitas, te supplici oratione seu devotione atque humillima prece deposcimus, ut huic famulo tuo prosperum Imperatoriæ dignitatis concedas effectum, ut in tua dispositione constituto, ad regendam Ecclesiam tuam Sanctam nihil ei præsentia officiant, futuraque non obsistant; sed inspirante Spiritus tui dono, populum tibi subditum æquo justitiæ libramine regere valeat, & omnibus operibus suis te semper timeat, tibi jugiter placere contendat. Per unitatem ejusdem &c.] Item aliam Orationem: Deus Dei Filius Jesus Christus [Dominus noster, qui a Patre oleo exultationis unctus est præ particibus suis, ipse per præsentem Sacræ unctionis effusionem Spiritus Paracliti super caput tuum infundat benedictionem, eandem usque ad interiora cordis tui penetrare faciat, quatenus hoc visibili & tractabili dono invisibilia percipere, & temporali regno justis miserationibus executo, æternaliter conregnare merearis, qui solus sine peccato vivit & gloriatur cum Deo Patre in unitate Spiritus Sancti &c.] Hiis itaque peractis ascendat Rex ad Altare Beati Petri, ubi Summus Pontifex facta confessione recipiat eum ad osculum, sicut unum ex Diaconibus: Ipseque procedat ad Pulpitum vel Ambonem (*c*), ubi Thalamus constructus de lignis, & ornatus de palliis debet ei esse paratus; & cum suis Archiepiscopis & Episcopis, Principibus & Magnatibus secundum capacitatem loci consistat. Primicerius autem & scola Cantorum (*d*) in Choro ante Altare decantent Introitum; & post Kyrie eleyson & hymnum Angelicum decantata, summus Pontifex dicit orationem quæ competit illi diei, & hanc orationem (*e*) pro ipso Imperatore; Deus Regnorum omnium [& Christiani maxime protector Imperii, da servo N. Imperatori nostro triumphum virtutis tuæ scienter excolere; ut qui tua constitutione est Princeps, tuo semper munere sit potens. Per &c.] Item aliam orationem: Suscipe Domine preces [& hostias Ecclesiæ tuæ pro salute famuli tui N. supplicantis, & protectione fidelium populorum antiqua brachii tui operare miracula, ut superatis pacis inimicis, secura sibi serviat Christiana libertas.] Item aliam orationem: Deus qui ad prædicandum [æterni Regni Euangelium, Romanum Imperium præparasti, prætende famulo tuo Imperatori nostro N. arma cælestia, ut pax Ecclesiastica, nulla turbetur tempestate bellorum.] Cum lecta fuerit Epistola & Graduale decantatum, Imperator ascendat processionaliter ad Altare, ubi Summus Pontifex imponit ei Mitram Clericalem in capite, ac supra Mitram Imperatorium Diadema, dicens; Accipe signum gloriæ [Diadema Regni, Coronam Imperii, in nomine Patris ✠ & Filii ✠ & Spiritus Sancti ✠, ut spreto antiquo hoste, spretisque contagiis vitiorum omnium, sic justitiam, misericordiam & judicium diligas, & ita juste, misericorditer & pie vivas, ut ab ipso Domino nostro Jesu Christo in consortio Sanctorum æterni Regni Coronam percipias, qui cum Patre &c.] Deinde Sceptrum & Pomum aureum tradit ei, & post cetera Gladium, ita dicens: Accipe Gladium [de super Beati Petri Apostoli corpus sumptum (*f*) per nostras manus licet indignas, vice tamen & auctoritate Beatorum Apostolorum consecratas, imperialiter tibi concessum, nostræque benedictionis officio in defensionem Sanctæ Matris Ecclesiæ divinitus ordinatum ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum; & memor esto, de quo Psalmista prophetavit dicens: Accingere gladio tuo super femur tuum, potentissime; ut in hoc vim æquitatis per eundem exerceas, molem iniquitatis

Ad Altare S. Mauritii perficienda consecratio, ritusque in ea servandus.

Quæ nam sub Missæ initium peragenda.

Expleta Epistola sequitur Coronatio.

(*a*) *Facere Litaniam*, in veteribus monumentis perinde est, ac pluries repetere *Kyrie eleison, Christe eleison*. Romani Ordines id nos aperte docent.

(*b*) In antiquæ Basilicæ superiori parte, quemadmodum videre licet in Alpharani Tabul. Ichnograph. num. 22. situm erat Altare, B. Mauritii nomine dicatum: *ad quod . . . de antiqua consuetudine, Romanorum Imperator a Dominis Episcopis Cardinalibus benedicitur & ungitur*; inquit noster Canonicus Romanus tit. 10. in descript. Basilic. Vatic.

(*c*) Ipsum indigitat Alpharanus num. 7. Tab. Ichn.

(*d*) Consulatur hoc ipsum Opus Collectionis Bullarum pag. 105. 127. & seq.

(*e*) Quæ sequuntur orationes, prostant apud Raynaldum ad annum 1355. num. 3. & seq.

(*f*) Huc revocanda, quæ prænotavimus fol. 117. not. *c*.

quitatis potenter destruas, & sanctam Dei Ecclesiam, ejusque Fideles propages ac protegas: nec minus sub fide falsos, quam Christiani nominis hostes exseces ac dispergas; viduas & pupillos clementer adjuves ac defendas; desolata restaures, restaurata conserves; ulciscaris injusta, confirmes bene disposita, quatenus in hoc agendo virtutum triumpho gloriosus justitiæ cultor egregius cum mundi Salvatore, cujus typum geris in nomine, sine fine regnare merearis. Qui cum Deo &c.]

Expleta Coronatione, preces ad Deum pro Imperatore fundantur.

Qui coronatus incedens, portet in dextera manu Pomum, in sinistra Sceptrum, & sic ad Thalamum redeat. Ipsoque ibidem cum Principibus suis consistente, Prior Subdiaconorum cum Subdiaconibus Romanæ Curiæ, & Cappellanis Aulæ Imperialis, ad pectorale (*a*) dexterum ante Crucifixum argenteum, laudem Imperatori alta voce decantent hoc modo: Exaudi Christe. Scriniarii (*b*) vero Urbis, sericis capis induti, ante pectorale consistentes in Choro respondeant; Domino Carolo invictissimo Imperatori Romanorum & semper Augusto salus & victoria. Qua laude tertio repetita, Prior Subdiaconorum cum suis, tribus vicibus dicat; Salvator mundi. Et Scriniarii vicissim respondeant; Tu illum adjuva. Deinde iste cum suis, duabus vicibus dicat; Sancta Maria: & illi vicissim respondeant; Tu illum adjuva: & sic deinceps; Sancte Michael, Sancte Gabriel, Sancte Raphael, Sancte Joannes Baptista, Sancte Petre, Sancte Paule, Sancte Andrea, Sancte Stephane, Sancte Laurenti, Sancte Vincenti, Sancte Sylvester, Sancte Leo, Sancte Gregori, Sancte Benedicte, Sancte Basili, Sancte Saba, Sancta Agnes, Sancta Cæcilia, Sancta Lucia: quibus finitis isti bis dicant; Kyrie eleyson: & illi vicissimi respondeant; Christe eleyson; ac deinde simul omnes; Kyrie eleyson.

Quæ ad Communionem usque perficienda sunt, præscribuntur.

Post hæc Euangelio decantato, Imperator Corona & Manto depositis, accedat ad Summum Pontificem & offerat ad pedes ejus aurum, quantum sibi placuerit; Ipsoque Pontifice descendente pro perficiendis Missarum mysteriis ad Altare, Imperator more Subdiaconi offerat ei Calicem & Ampullam, & stet ibi donec Pontifex ad Sedem reversus communicet, sacramque Communionem de manu ejus suscipiat cum osculo pacis: & sic ad Thalamum rediens, in ambone resumat Mantum pariter & Coronam, Missaque finita Pontificalem benedictionem reverenter accipiet; & statim procedat ad locum, ubi debet Summus Pontifex equitare; & cum ipse Pontifex equum ascenderit, teneat stapedium (*c*) sellæ ejus, & arrepto fræno aliquantulum ipsum adextret; moxque suum equum ascendens, procedat juxta Summum Pontificem usque ad Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Traspadina (*d*), ubi dato sibi osculo adinvicem, non corde sed corpore separentur.

Imperatoris in Pontificem obsequia.

Ritus in Reginæ coronatione servandus.

Si vero Regina fuerit coronanda, debet super Lectorium (*e*) ex opposito Thalamus præparari, ubi cum duabus adminus puellis, & aliquibus ex Principibus Imperii tam Ecclesiasticis quam mundanis resideat; & post Coronationem Imperatoris deducatur ad Altare ante Summum Pontificem amicta Regalibus indumentis: cui Summus Pontifex mitram imponat, ita quod cornua mitræ sint a dexteris & a sinistris, & supra mitram imponat Coronam ita dicendo; Accipe Coronam Imperialis excellentiæ, [quæ licet ab indignis, Episcopalibus tamen manibus capiti tuo imponitur: unde sicut auro & gemmis redimita nites, ita & interius auro sapientiæ, virtutumque gemmis decorari contendas, quatenus post occasum hujus seculi cum prudentibus virginibus sponso perenni Domino Jesu Christo digne & laudabiliter occurrens Regina, cælestis Aulæ merearis ingredi januam, auxiliante Domino Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat per infinita secula seculorum: Amen]. Coronata (*f*) vero Regina reducatur ad Thalamum, & post Euangelium ducatur ad Oblationem Summo Pontifici exhibendam; stetque in gradibus juxta absidam versus Altare Sancti Leonis, donec de manu Summi Pontificis post Imperatorem sacram Communionem accipiat, & tunc ad Thalamum reducta, permaneat usque ad finem Missæ.

Imperatoris, post coronationem munificentia.

Consuevit autem Imperator larga Presbyteria (*g*) omnibus Ordinibus exhibere, quibus ea cum coronatur Summus Pontifex elargitur (*h*), videlicet Episcopis, Presbyteris & Diaconis Cardinalibus, Primicerio & Cantoribus, Subdiaconis Basilicariis & Regionariis (*i*), universitati Cleri Romani, Cappellanis & ceteris

(*a*) Qua voce designantur marmorei cancelli, Presbyterium a Choro Cantorum dirimentes, vetustioribus Ecclesiæ seculis *Pogium* nuncupati. Adeundus Mabillonius in Commentario ad Ordinem Romanum cap. 20.

(*b*) Qui alibi dicuntur Notarii seu Tabelliones.

(*c*) Alias *stapedam* seu *stapham*, qua quis in equum tollitur.

(*d*) Quæ olim ad Castrum S. Angeli extabat.

(*e*) Lectorii meminit Romanus Canonic. tit. 50.

(*f*) Formulas precum, quæ in Reginæ Coronatione fundebantur, idem Raynald. ad annum 1355. num. 10. ex Cæremoniali Pontificio exhibet.

(*g*) Quo vocabulo, munera sive largitiones nummorum vel maxime, intelligi oportet.

(*h*) Rem doctissime illustravit Petrus Morettus Lucubrat. de Presbyter. Part. 3. sect. 4. & seqq.

(*i*) Vetus Codex apud Baronium ad ann. Christi 1057. sic habet: *Subdiaconi sunt* (Romæ) *omnes numero viginti & unus*

ceteris Officialibus & Ministerialibus Curiæ, Præfecto Urbis, Senatoribus, Judicibus, Advocatis, & Scriniariis ac Præfectis navalium. Consuevit etiam Rex quando descendit de Monte Gaudii (*a*), & venit ad Ponticellum præstare hoc juramentum Romanis: Ego Carolus Rex, futurus Imperator, juro, me servaturum Romanis bonas consuetudines suas. Sic me Deus adjuvet & hæc Sancta Dei Euangelia. Quia vero propter nostram absentiam nonulla solemnia ex prædictis personam nostram tangentia, expedit intermitti; volumus atque decernimus, quod non obstantibus hiis, quæ superius describuntur, in gradibus scalarum dictæ Basilicæ Principis Apostolorum, idem Rex Romanorum, solemnitate & honorificentia debitis recipiatur ad osculum per te, ac Legatum eundem stantes in ordinibus vestris, indutos tamen omnes Pluvialibus, processionaliter obviantes eidem cum Subdiaconis & Acolitis, Primicerio & Cantoribus, astantibus circa te dictumque Legatum Magnatibus, Nobilibus, Officialibus & Ministerialibus Aulæ nostræ. Aurum vero quod Rex in eisdem gradibus Apostolico consuevit offerre post genuflexionem & deosculationem pedum, omissis illis quas nec tibi nec dicto Legato faciet idem Rex, quia soli Romano Pontifici competunt & debentur; in eodem loco per eundem Regem tibi & dicto Legato humiliter offeratur, ita dicentem: Si Sanctissimus Pater Dominus Noster Dominus Innocentius Summus Pontifex esset hic præsens, sibi offerrem aurum istud præsentialiter; sed propter ejus absentiam offero sibi aurum istud vobis Dominis Episcopo & Legato recipientibus illud vice & nomine dicti Domini nostri Papæ. Quo facto idem Rex existens in medio tui & dicti Legati veniat cum utroque vestrum ad Altare Sanctæ Mariæ in Turribus; & cum ibidem fuerit, publice in præsentia tui & dicti Legati recipientium nostro & ipsius Ecclesiæ Romanæ nomine, præstet idem Rex sacramentum suo expresso proprio nomine de verbo ad verbum, prout superius continetur. Renovet etiam sacramentum per suos Procuratores præstitum suæ approbationis tempore coram Nobis secundum tenorem suprascriptum. Etsi in adventu suo in gradibus, ubi eidem tu & Legatus obviabitis, antefatus renovationem prædictam facere præeligeret, contentamur.

Quo in loco, & quo ritu recipiendus Imperator.

Pedum osculum omittatur.

Juramentum ad Altare Ecclesiæ S. Mariæ in Turribus præstandum.

Tu vero, ut præmittitur, Missam celebres & Regem prædictum inungas; prout in Ordinario continetur. Letanias dicat Diaconus, qui tibi celebranti in Missarum Solemniis ministrabit; Orationem autem, quam dicere debet Prior Presbyterorum Cardinalium, dicat idem Legatus. Præstito autem in Cappella Sanctæ Mariæ de Turribus juramento, prædictus Legatus cum Rege remaneat memorato. Orationem vero, quæ dicenda competit Episcopo Albanensi, tu dicas loco & tempore debitis; sed Orationem quam debet dicere Portuensis Episcopus si adesset, dicat præfatus Legatus. Receptio autem ad osculum inter Diaconos Cardinales post confessionem in Altari Beati Petri factam, quia soli Romano Pontifici competit, & concurrit cum osculo pectoris, omittatur. Tu autem & prædictus Legatus imponatis Mitras suo modo Regi, suæque Reginæ prædictis, prout in dicto Ordinario de summo Pontifice, continetur, & Dyademata Regi & Reginæ prædictis, verba vero dicenda in impositione Dyadematum, scilicet; Accipe signum gloriæ, quoad Regem; Item, Accipe Coronam Imperialis excellentiæ quoad Reginam; dicat idem Legatus alte atque sonore, itaquod ab assistentibus audiantur: Licet enim prioritatis ratione hoc idem Legato non competat; quia tamen ipse in Legatione nostram repræsentat Presonam, hoc per eum volumus adimpleri; & tu verba eadem, voce submissa dicas sic, ut nequaquam audiri possint, sicut in Consecrationibus Prælatorum fieri consuevit per Coassistentes principaliter Consecranti. Verba autem competentia in assignatione Gladii post Sceptrum & Pomum aureum, ipsumque Gladium per te & Legatum eundem tradita, scilicet accipe Gladium &c.; tu idem alta & sonora voce dicas & proferas, prædicto Legato submissa voce, eadem verba dicente, prout in verbis impositionum Mitrarum & Dyadematum superius est expressum. Decantato autem Euangelio Rex coronandus offerat aurum, quod ad pedes Romani Pontificis consuevit offerri, ad pedem Majoris Altaris, quod tu & Legatus idem simul nostro recipiatis nomine. Cetera vero solemnia peragantur cum omni solemnitate & honorificentia, prout in Ordinario continentur. Oblatio vero Calicis & Ampullæ per Imperatorem jam coronatum, decantato Euangelio,

Ritus in Consecratione Imperatoris.

Nec non in Coronatione Regis ac Reginæ servandus.

Cetera post coronationem peragenda indicantur.

---

unus; septem Regionarii, qui Epistolas & Lectiones cantant in Stationibus; septem Palatini (iidemque Basilicarii, ut Panvinio placet fol. 5. interpretat. Voc. Ecclesiast.) *qui idem munus præstant in Ecclesia Lateranensi; septem alii, qui dicuntur Schola Cantorum, qui cantant tantummodo, quando Summus Pontifex celebrare consuevit*

(*a*) Quem nunc dicimus *Monte Mario*, veteres appellarunt *Montem Gaudii*, sive *Montem Malum*. Henrico V., uti legimus in Chronico Cassinen. editionis Angeli de Nuce lib. 4. cap. 37. *obviam misit Paschalis* (hujus nominis Secundus) *in Monte Gaudii Bajulos, Cerostatarios*.

gelio, Corona & Manto depositis, more Subdiaconi Romano facienda Pontifici; & assistentia eidem facienda per Imperatorem, donec Romanus Pontifex ad Sedem propriam revertatur, quia soli Romano Pontifici competunt, omittantur. Idem tamen Imperator, si voluerit, Sacram Communionem de manu recipiat Celebrantis, osculo tamen omisso. Quibus peractis ad Thalamum rediens, in ambone resumat Mantum pariter & Coronam. Processus autem ejusdem Imperatoris ad locum, ubi Summus Pontifex equitare deberet, & detentio stapedii Sellæ ejus, & arrepto fræno equi, cui Romanus Pontifex insideret; adextratio, officiique stratoris exibitio, quia soli Romano Pontifici competunt, & præsentiam ipsius exigunt corporalem, omittantur omnino. Reliqua autem solemnia, prout exprimuntur in Ordinario, solemniter & honorifice compleantur. Quia autem, ut ex prædictis apparet, multæ observantiæ, multaque solemnia, multæque reverentiæ & honorificentiæ Romano Pontifici competentia, propter nostram absentiam omittuntur; protestamur & volumus, & Apostolica Auctoritate decernimus, quod nullum ex hoc juris vel facti Romanæ Ecclesiæ ac Nobis, Nostrisque Successoribus præjudicium generetur; quin, cum casus Regis Romanorum in Imperatorem coronandi occurrerit, omnia exhibeantur & fiant per coronandos Reges Romanorum Pontificibus, sicut in forma, quæ in Archivio Ecclesiæ & Pontificali Ordinario continetur eisdem, superius descripta, seriosius est expressum. Ad ejusdem autem Ecclesiæ Romanæ, nostram & Successorum nostrorum conservationem juris, atque cautelam, volumus, per te & dictum Legatum, ab eodem tam Rege coronando, quam Imperatore coronato expresse hiis nostris protestationi & Decreto consentiente recipi patentes litteras quadruplicatas de verbo ad verbum tenorem præsentium continentes, suo Regali primum sigillo, ac postmodum sua Imperiali Bulla aurea communitas, quas tu & idem Legatus aut alter vestrum Nobis aut Cameræ nostræ fideliter assignetis. Quod si te vel dictum Legatum, cui similes litteras mutatis mutandis dirigimus, contigerit forsitan impediri; ille vestrum, qui executioni præmissorum vacare poterit, ea omnia exequatur.

Quæ uni Romano Pontifici præstanda sunt obsequia, omittantur.

Nihil tamen idcirco de juribus Romanæ Sedis decedit.

Quæ superius exposita sunt, ab Imperatore acceptanda suoque firmanda Decreto.

Datum Avenioni Secundo Kalendas Februarii, Anno Tertio. (a)

Exortam inter Canonicos & Altararium super Oblatorum perceptione controversiam sic dirimit, ut sua Canonicis jura vindicet, earumdem Oblationum dividendarum tempus ac rationem decernendo.

Ex Reg. 2. Epist. Secret. Urbani VI. (b) Fol. 266. apud Archiv. Apost. Vatic. (c)

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Ad Perpetuam Rei Memoriam.

AN. CH. 1356.

Præcipua Pontificis solicitudo de Ecclesiis quæ ceteris majores sunt.

Caussa dissidii inter Capitulum & Altararium Basilicæ Vaticanæ.

QUamvis de universis Orbis Ecclesiis, quarum cura disponente Domino Nobis imminet generalis, pro ipsarum statu salubriter dirigendo, quantum Nobis ex alto permittitur, cogitare solicite teneamur; de illis tamen, quæ nullum præter Romanum Pontificem superiorem habere noscuntur, in eo præsertim ut in ipsis dissentionum tollatur occasio, & cum tranquillitate mentis divinis diligenter obsequiis intendatur, cogitare diligentius perurgemur. Sane dudum inter Dilectos Filios Archipresbyterum & Capitulum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe ex parte una, & Joannem Castellani Canonicum tunc Altararium auctoritate Apostolica deputatum ipsius Basilicæ super Oblationibus, quæ in Anno a Nativitate Domini millesimo trecentesimo quinquagesimo, Jubilæo communiter nuncupato, & alias in ipsa Basilica factæ fuerunt & fiunt pro tempore, quas Altararius ad Cameram Apostolicam ex integro, Archipresbyter vero & Capitulum prædicti certas partes ipsarum Oblationum ex privilegiis ac consuetudinibus, statutis & observantiis ipsius Basilicæ

(a) Ejusdem tenoris atque argumenti sunt literæ, quæ ad Ægidium Tit. S. Cæciliæ Presbyterum Cardinalem datæ fuerunt, ac prostant apud Archiv. Apost. Vatic: in Reg: Innocentii VI. Epist. 7. de Curia.

(b) Collectoris oscitantiæ tribuendum, quod præsens Innocentii VI. Constitutio inter Urbani VI. literas inserta reperiatur.

(c) Ex parte edidit Raynaldus ad Annum Christi 1350. num. 3.

(a) Cujus

licæ ad se spectare dicebant, ex altera; materia dissentionis exorta, & ad audientiam nostram deducta: Nos cupientes, dissentiones hujusmodi tollere, & cum eisdem Archipresbytero & Capitulo pro reverentia ipsius Apostolorum Principis, cujus vacare debent indesinenter obsequiis, favore congruo agere in hac parte, super præmissis de ipsorum Archipresbyteri & Capituli beneplacito & consensu, auctoritate Apostolica, ut subjungitur ordinamus. In primis siquidem volumus & etiam ordinamus, quod dicti Archipresbyter & Capitulum ad restituendum ulterius aliquid dictæ Cameræ de perceptis per eos in Anno Jubilæo prædicto minime teneantur. Præterea, siqua vasa, siqua ornamenta vel indumenta Ecclesiastica super ipsum sacrum ac venerabile Principis Apostolorum Majus Altare de cetero offerri contigerit, ad cultum Dei, divinis officiis & ministeriis necessaria, ad instar Beati Leonis Papæ IX. (*a*) prædecessoris nostri, ea omnia eidem Basilicæ volumus applicari, inibi perpetuum permansura in usum & salarium ibi Deo & dicto Apostolorum Principi servientium & serviturorum. Reliqua vero vasa, ornamenta ac indumenta dictis officiis & ministeriis non necessaria, necnon & totum aurum & argentum non monetata nec laborata & in massa existentia, quæ super prædicto Majori Altari fuerint oblata, Altararius ejusdem Basilicæ qui pro tempore fuerit, nostro & Cameræ nostræ nomine recipiat & conservet. Reliquæ vero Oblationes, quæ in eodem Majori Altari in pecunia & rebus aliis, præterquam in superius expressis, fierent pro tempore, per ipsum Altararium, & quatuor annales dictorum Capituli Camerarios, per ipsos Capitulum secundum formam statutorum ipsius Basilicæ ordinatos, in loco tuto more solito communiter reponantur, certis modo & temporibus, prout sequitur, dividendæ: videlicet, quod de ipsis reliquis Oblationibus, quæ in dicto Majori Altari pro tempore fient, quinque dumtaxat vicibus partitiones seu divisiones & monetarum electiones singulis annis fiant, nisi ut plures fierent necessitas immineret; Quarum prima in Dominica prima post Octavam Epiphaniæ; Secunda in sabbato ante Dominicam de Passione; Tertia vero feria secunda vel tertia post Pasca; Quarta in crastino Ascensionis Domini; & Quinta in crastino Dedicationis Basilicarum Beatorum Petri & Pauli fiant. In partitionibus autem & monetarum electionibus, in quibus convenire & congregari consueverunt omnes Canonici dictæ Basilicæ, prædictis deinceps temporibus & non alias, ut præmittitur, faciendis, nonnisi prædicti quatuor Camerarii cum eodem Altarario debeant interesse, & quilibet dictorum Camerariorum, qui in ipsis electionibus præsens fuerit, tantum dumtaxat recipiat, quantum ipsorum Canonicorum unus de præsentibus in ipsis partitionibus & electionibus ab antiquo recipere consuevit. Ad hæc, volumus & etiam ordinamus, quod decimam partem ipsarum omnium reliquarum oblationum, quæ in pecunia & rebus aliis, præterquam in vasis, indumentis, ornamentis, auro & argento non monetatis, non laboratis & in massa consistentibus, ut præmittitur, fieret de cetero in Majori Altari prædicto; quæ quidem decima ipsis Archipresbytero & Capitulo ex Privilegio deberi pro luminaribus, & Fabrica dictæ Basilicæ dicebatur; deinceps pro juribus Canonicalibus per se vel dictos eorum Camerarios, temporibus quibus divisiones ipsæ fieri debent, de toto ipsarum Oblationum sic dividendarum cumulo vel acervo Archipresbiter & Capitulum recipiant antedicti; ac etiam volumus, quod tempore partitionis seu divisionis hujusmodi, secunda vel tertia feria post Pasca, ut præmittitur, faciendæ, priusquam ad divisionem deveniatur eandem, provisio seu pecuniaria onerum refusio, quam in duodecim integris, & in totidem mediis Stationibus, ac in Fontium (*b*), & Palliorum benedictione (*c*), necnon in Cathedræ Beati Petri portatione (*d*), & quibusdam aliis ad divinum cultum pertinentibus in ipsa Basilica fieri consuetis, Archipresbyter & Capitulum prædicti de præfato Majori Altari recipere consueverunt, recipiatur per supradictos Capituli Camerarios de toto ipso cumulo vel acervo, eisdem Archipresbytero & Capitulo assignanda. Residuum vero ipsius cumuli vel acervi, ut sequitur, dividatur; videlicet, quod de ipso residuo præfati Archipresbyter & Capitulum, ut in divinis decantandis officiis diligentiores & magis assidui sint, in singulis eisdem divisionibus quando fiunt, recipiant quartam partem, reliquis tribus partibus remanentibus Altarario

Pontificis Statuta, ad jurgia tollenda.

Absolvit Capitulum a restitutione Oblationum:

Quæ in posterum offerentur vasa, & sacra indumenta, Basilicæ vindicat: Aurum, argentumque infectum, Cameræ addicit.

CeteræOblationes quinquies in anno dividendæ adstantibus quatuor Basilicæ Camerariis.

Ex iis decima pars cum primis detrahenda pro Capituli juribus.

Alia item detrahenda portio favere Capituli.

Ejus quod reliquum fuerit, tres partes Cameræ, una Vaticano Capitulo tribuatur.

(*a*) Cujus Bullam licet percurrere fol. 35. & seq.

(*b*) Petrus Mallius in veteri membrana apud Archivium nostrum Caps. 5. fasc. 262. complura enumerat, quæ Canonici percipiebant ex Oblatis ad principem S.Petri aram: Hæc inter, *Candelam unam* (ampullam excipe) *vitream, vacuam & novam, quæ impleri debet Chrismate, &* (Sabbato Sancto) *portari in Processione ad Fontes.*

(*c*) Huc referenda quæ diximus fol. 42. not. *g*.

(*d*) Inspiciatur not. *b*. fol. 183.

rario supradicto, per eum nomine Cameræ Apostolicæ conservandis. Et volumus, quod Altararius ipse, sicut alias consuevit, pro dictis tribus partibus, iidemque Archipresbyter & Capitulum pro dicta quarta parte in luminaribus, & omnibus in quibus contribuere consueverunt, contribuere teneantur; Ita quod dicta Basilica sua solita observantia nullatenus defraudetur. Porro cum de Oblationibus, quæ in Altaribus minoribus ipsius Basilicæ quæ ministeria nuncupantur, factæ sunt hactenus, aliqua Altararius, & aliqua Archipresbyter & Capitulum prædicti contra consuetudines ipsius Basilicæ recepisse dicantur; volumus & auctoritate ordinamus eadem, quod omnes & singulæ Oblationes, quæ in quibuscumque Altaribus ipsis minoribus fient de cetero, in quibuscumque consistant, per Altararium & Camerarios antedictos in loco tuto & solito communiter reponantur; & quod tempore divisionum prædictarum medietatem Altararius nomine Cameræ prædictæ & aliam medietatem Archipresbyter & Capitulum recipiant antedicti. Per præsentem autem ordinationem nostram, quam non obstantibus quibuscumque Privilegiis Apostolicis ac statutis & consuetudinibus seu observantiis ipsius Basilicæ contrariis, juramento, confirmatione Apostolica, vel quacumque alia firmitate vallatis, perpetuam obtinere volumus roboris firmitatem, non intendimus super Oblationibus, quæ in futuris annis jubilæis in eodem Altari, inspirante Domino, fient, aliquid declarare, nec Juribus Cameræ, aut Archipresbyteri & Capituli prædictorum quoad illas, aut Privilegiis, statutis & consuetudinibus, per quæ dicti Archipresbyter & Capitulum asserunt sibi deberi certas partes ex portionibus Oblationum dictæ Basilicæ, quas sicut asseritur, certis temporibus & diebus Portuen. & Sanctæ Rufinæ Episcopus qui est pro tempore, recipere consuevit (a), in aliquo derogare. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ voluntatis, ordinationis & intentionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Siquis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Oblationes quæ in minoribus Altaribus fiunt, inter Capitulum & Cameram Apostolicam æqua lance dividantur.

Declarat præsenti constitutione nullum juribus Vaticani Capituli damnum inferri.

Datum Avinioni II. Idus Januarii, Pontificatus Nostri Anno Quarto.

Ad reparandam Basilicæ turrim campanariam pecunias suppeditat.

Ex Reg. Epist. secret An. 5. Innocentii VI. Fol. 37. apud Archiv. Apost. Vatic.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pontio Episcopo Urbevetano, Nostro in spiritualibus in Urbe Vicario, Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1357. *Turris Campanaria Basilicæ fulminis ictu percutitur*

Cupientes reparationi Campanilis Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, quod cadens desuper fulgureus ignis, peccatis exigentibus, absumpsit in parte, de alicujus subventionis auxilio providere; quadringentos & viginti octo florenos auri, qui Dilecti Filii Altararii dictæ Basilicæ auditis rationibus per ipsum Altararium Cameræ nostræ debentur, operi reparationis hujusmodi deputamus. Tu igitur Florenorum hujusmodi summam ab Altarario petens & recipiens memorato, illos in opus hujusmodi sine qualibet diminutione convertas. Nos enim tibi absolvendi, & quitandi exinde Altararium ipsum, plenam concedimus tenore præsentium potestatem.

Ad Turris reparationem Pontifex pecuniam suppeditat.

Datum Avenioni VI. Idus Martii, Anno Quinto.

Quæ

(a) Consulenda not. e. pag. 37.

Quæ Clemens Prædeceſſor de tribus Pœnitentiariis ſanciverat, obſervanda curat.

Ex Regeſto Epiſtolarum Secret. Anni 5. Innoc. VI. Fol. 35. apud Archivium Apoſtolicum Vaticicanum.

Innocentius Epiſcopus. Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri Pontio Epiſcopo Urbevetano, Noſtro in ſpiritualibus in Urbe Vicario; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1357. *Clemens Prædeceſſor nonniſi tres Pœnitentiarios deſignat.*

QUamquam felicis recordationis Clemens Papa VI. Prædeceſſor noſter ordinaſſet, quod in Baſilica Principis Apoſtolorum duo, & in Eccleſia Lateranen. de Urbe unus tantum Pœnitentiarii eſſe deberent, qui confeſſiones audirent, eis volentium confiteri; tamen ex importunitate petentium contigit, quod octo Pœnitentiarii vacant inibi, confitentium confeſſionibus audiendis. Hanc igitur ſuperfluam multitudinem moderare volentes, Fraternitati tuæ per Apoſtolica ſcripta diſtricte præcipiendo mandamus, quatenus omni affectione particulari ſepoſita, ſolum Dei beneplacitum & animarum ſalutem conſiderans, duorum, vel trium ſufficientiorum ex eiſdem omnibus Pœnitentiariis, nomina ſecrete Nobis ſine dilatione reſcribas. Nos enim tuam in hoc conſcientiam oneramus. *Innocentius numerum hunc ternarium confirmat.*

Datum Avenioni 4. Idus Martii, Anno Quinto.

Raymundum Epiſcopum Ruthenenſem ad Apoſtolorum Limina accedentem, Canonicis commendat.

Ex Regeſto 7. Anni 8. Epiſtolarum Secret. Innoc. VI. Fol. 3. apud Archivium Apoſtolicum Vaticanum.

Innocentius Epiſcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Capitulo Baſilice Apoſtolorum Principis; Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

AN. CH. 1360. *Ruthenenſis Epiſcopus Romam, Limina Apoſtolorum viſitaturus, ſe confert.*

EX præcipuæ caritatis affectu, quem ad Venerabilem Fratrem noſtrum Raymundum Epiſcopum Ruthenenſem, latorem præſentium gerimus, & benevolentia ſpeciali qua ipſum proſequimur, excitamur, ut ſibi in hiis, quæ Deo grata fore credimus, & ad ſuæ devotionis augumenta pertineant, vos fore volumus efficaciter liberales. Cum itaque idem Epiſcopus ſpiritu devotionis incenſus, ad Romanam Urbem pro viſitando Limina Principis Apoſtolorum ſe ducat præſentialiter conferendum, volumus & diſcretioni veſtræ mandamus, quatenus circa viſitationem ipſam veſtra devotio gratam ſe eidem Epiſcopo reddere procuret efficaciter & acceptam, ut ipſe cooperante veſtræ liberalitatis obſequio, devotionis ſuæ plenitudinem ſe tandem gaudeat reportaſſe. *Mandat ut Canonici officioſos ſe præbeant.*

Datum Avenioni Idus Januarii, Anno Octavo.

Canoni-

Canonicorum Priori jus tribuit, ad decennium tamen, ut aqua per Episcopum benedicta, Basilicam pollutam possit reconciliare.

Ex Autogr. in Archiv. nostro Capitulari Caps. 6. Fasc. 264.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilecto Filio Priori Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe; Salutem & Apostolicam Benedictionem.

AN. CH. 1360. *Præcipuus Pontificis amor in Basilicam S. Petri.*

INter ceteras Ecclesias, & Loca Ecclesiastica, quorum Nobis, licet immeritis, est generalis cura commissa, bonum & prosperum statum Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, tanto amplius affectamus, & ad id partes Pastoralis sollicitudinis adhibemus, quanto illam sincerioris dilectionis brachiis amplectimur, & ob ipsius Principis, in cujus Fidei stabilitate universalis Ecclesia fundata existit, reverentiam, decet illius statum non solum servari illæsum, sed etiam attolli multimodis incrementis. Cum itaque, sicut petitio pro parte tua, & dilectorum filiorum Archipresbyteri, & Capituli dictæ Basilicæ Nobis exhibita continebat, propter magnum concursum & multitudinem Peregrinorum utriusque sexus, & etiam variarum linguarum, & nationum ad dictam Basilicam confluentium, multotiens contingat in eadem Basilica, ejusque Cimiterio homicidia, truncationes membrorum, vulnera, sanguinis effusiones, stupra, incestus, adulteria, aliosque coitus illicitos fieri, vel committi, ac propterea, seu alias ipsam Basilicam, & dictum ejus Cimiterium pollui, & ex hoc inibi Divinæ laudis organa, & Ecclesiasticam sepulturam impediri contingat; nec semper de facili inveniri possit Episcopus, qui ad reconciliationem hujusmodi Basilicæ, & Cimiterii debite faciendam procedere valeat. Nos super hoc, ut ipsius Basilicæ status, & honor in Divinis, & aliis conservetur, providere volentes, tuis, & ipsorum Archipresbyteri, & Capituli in hac parte supplicationibus inclinati, ut tu, & successores tui Priores dictæ Basilicæ, qui fuerint pro tempore, dummodo sitis in Sacerdotio constituti, hujusmodi Basilicam, & Cimiterium, & ipsorum quodlibet, quandocumque propter præmissa, vel eorum aliquod, seu alias illa pollui contigerit, reconciliare valeatis, aqua tamen per aliquem Antistitem Catholicum, ut moris est, benedicta, tibi & eisdem successoribus auctoritate Apostolica concedimus de gratia speciali. Per hoc autem Constitutioni, quæ id præcipit tantum per Episcopos fieri, nullum volumus in posterum præjudicium generari. Præsentibus post decennium minime valituris. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum.

Ob Peregrinorum numerum, Basilica Vaticana frequenter polluitur.

Jus tribuit Canonicorum Priori ac Successoribus, ut adhibita aqua per Episcopum benedicta, Ecclesiam pollutam valeant reconciliare.

Datum apud Villam Novam Avinionen. Dioc. VI. Idus Augusti, Pontificatus nostri Anno Octavo.

In Ecclesias S. Jacobi, & S. Leonardi in Septiniano, ac ceteras in Civitate Leoniana ad Montem usque Marium positas, jurisdictionem Vaticano Capitulo confirmat; Sacras Aedes in propriis fundis construendi Privilegium innovat.

Ex Autogr. in Basilicæ nostræ Tabular. Cap. 4. Fasc. 260.

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum tam præsentibus, quam futuris Canonice substituendis; In perpetuum.

AN. CH. 1360. *Præcipua Pontificis in principem Ecclesiam, Vaticanam nempe Basilicam sollicitudo.*

CUM Sedes Apostolica in Apostolorum Principe Petro a Petra Christo, & decorem dignitatis, & potestatem Principatus acceperit, debitum retributionis exposcit, ut Nos, qui, licet immeriti Sedi Apostolicæ præsidemus, ejusdem Principis Basilicam & decoremus honoribus, & privilegiis muniamus. Dignum est siquidem, ut illius

illius Ecclesiæ Bona inconcussa stabilitate firmentur, in cujus soliditate fidei providentiæ divinæ potentia, universalis fidem Ecclesiæ firmitate perpetua stabilivit. Sane prædecessorum nostrorum in talibus libenter vestigiis inhæremus, ut dum ipsorum dona, grata conservatione, prosequimur, efficiamur in eorum liberalitatibus liberales, & quibus affectu communicamus in donis, eisdem effectu participemus in præmiis, de illius profusa largitate sperantes, qui filios in commisso peculio sibi efficit donatores, & servis in negotiatione talenti crediti obligatur de suo, in suis faciens meritum, quod coronat. Ea propter dilecti in Domino filii, vobis tanquam specialibus ejusdem Principis ministris ob ipsius Apostoli reverentiam cupientes utiliter providere, ad instar felicis record. Gregorii PP. VIIII. (a) prædecessoris nostri, Ecclesias S. Jacobi, & S. Leonardi sitas in Septiniano, quantum ad spiritualia, pleno vobis jure subicimus super jure patronatus nemini injuriam faciendo. Ab Ecclesiis autem S. Michaelis, S. Mariæ in Saxia, & S. Mariæ in Transpadina concedimus, & statuimus in scrutinio, baptismo, processionibus, & crismatis confectione vobis subjectionem, & reverentiam perpetuis imposterum temporibus exhiberi, nullis obstantibus privilegiis, cum hoc beneficium vobis ex certa scientia conferamus. Reservantes nobis, & successoribus nostris in tribus prædictis Ecclesiis institutionem, destitutionem, & correctionem omnium Clericorum. In ceteris autem Ecclesiis, quæ sunt in Civitate Leoniana, & per stratam usque ad montem Malum jus, quod hactenus habuistis, vobis & successoribus vestris, auctoritate Apostolica imperpetuum confirmamus. Ad hæc ad instar ejusdem Gregorii, & piæ memoriæ Leonis Romani Pontificis prædecessoris nostri concedimus, & confirmamus, ut liceat vobis in vestris fundis Ecclesias construere, ita tamen, ut in vicinia illa Abbatia, vel Religiosum virorum collegium non existat, quæ ob hoc multum valeant perturbari. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam B. Petri temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra, & illibata serventur eorum, pro quorum gubernatione, ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subjaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua jura servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, quatinus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Judicem præmia æternæ pacis inveniant. Amen, Amen, Amen.

In Ecclesias SS. Jacobi & Leonardi plenam tribuit jurisdictionem.

Alias enumerat Ecclesias Basilicæ subjectas.

In Ecclesias omnes in Civitate Leoniana positas vetera jura confirmat.

Pœnas in Bullæ violatores decernit.

Ego Innocentius Catholicæ Ecclesiæ Episcopus ss.

✠ Et Ego G. (b) Episcopus Tusculanus ss.
✠ Et Ego P. (c) Episcopus Ostiensis ss.
✠ Ego H. (d) tt. S. Laurentii in Damaso Presb. Card. ss.
✠ Et Ego R. (e) tt. S. Crucis in Jerusalem Presb. Card. ss.
✠ Et Ego P. (f) tt. S. Martini in Montibus Presb. Card. ss.
✠ Et Ego N. (g) tt. S. Vitalis Presb. Card. ss.
✠ Et Ego Guillelmus tt. S. Mariæ in Transtiberim Presb. Card. ss.
✠ Ego

(a) Innocentii III. & Gregorii IX. in hanc rem Diplomata extant pag. 77. & 111.
(b) Scilicet Guillelmus Curti, patria Tolosanus, ex Benedictinorum Ordine.
(c) Petrus Bertrandi, a Columbario.
(d) Hugo Rogerii Monstrius de Malmonte, natione Gallus.
(e) Raymundus de Canillac, Antisiodorensis.
(f) Petrus de Crosso seu de Croson, Lemovicensis.
(g) Nicolaus Capoccius, Romanus.

(a) Fran-

✠ Ego Audoynus tt. SS. Johannis & Pauli Presb. Card. ss.
✠ Ego Helias tt. S. Stephani in Celio Monte Presb. Card. ss.
✠ Et Ego F. (*a*) tt. S. Marci Presb. Card.
✠ Et Ego P. (*b*) tt. S. Anastasiæ Presb. Card.
✠ Ego Guill. (*c*) tt. SS. Marcellini & Petri Presb. Card. ss.
✠ Ego Fr. Nicholaus tt. S. Sixti Presb. Card. ss.
Et Ego B. (*d*) S. Eustachii Diaconus Card. ss.
✠ Et Ego Guillelmus S. Mariæ in Cosmedin Diaconus Card. ss.
✠ Et Ego N. (*e*) S. Mariæ in Vialata Diaconus Card. ss.
✠ Et Ego P. (*f*) S. Mariæ Novæ Diaconus Card. ss.
✠ Ego Raynaldus S. Adriani Diaconus Card. ss.
✠ Et Ego Johannes S. Georgii ad velum aureum Diac. Card. ss.

Dat. apud Villamnovam Avinionen. Dioc. per manum Petri Episcopi Penestrini S.R.E. Vicecancellarii, VI. Id. Augusti, indictione tertiadecima, Incarnationis Dominicæ Anno Millesimo trecentesimo sexagesimo, Pontificatus vero Dñi Innocentii PP. VI. Anno Octavo.

Sacras Ædes & Bona quamplura, nec non Privilegia a Prædecessoribus Romanis Pontificibus collata, Canonicis confirmat (*g*).

Ex veteri Apographo in Pergameno apud Basilicæ nostræ Tabular. Caps. 4. Fasc. 260.

In Nomine Domini, Amen. Hoc est Transumptum cujusdam Papalis Privilegii (h) *sanctæ recordationis Domini Innocentii Papæ VI. ejus vera Bulla plumbea in filis sericis bullat.; cujus tenor de verbo ad verbum per omnia talis est:*

Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis filiis Canonicis Basilicæ Principis Apostolorum, tam præsentibus, quam futuris canonice substituendis; In perpetuum.

Basilicam Vaticanam inter ceteras Orbis Ecclesias commendat, ac in tutelam Apostolicæ Sedis accipit.

Etsi cuntas Ecclesias & Loca Ecclesiastica, quorum nobis licet immeritis cura imminet generalis, favoribus prosequi delectemur; id tamen tanto amplius de Basilica Principis Apostolorum intentis desideriis affectamus, quanto illam ob ipsius Principis reverentiam & honorem inter alias Orbis Ecclesias decet, & convenit majoribus decorari gratiis, & Privilegiis communiri. Ea propter, dilecti in Domino filii, ad instar felicis recordationis Gregorii Papæ VIIII. Prædecessoris nostri Basilicam ipsam, in qua ipsius Principis venerabile Corpus celebri Memoria requiescit, uni Deo vivo & vero, in honorem ejusdem Principis dedicatam, quasi præcipuam Apostolici Præsulis Sedem, una vobiscum, & omnibus ad vestram Canonicam pertinentibus, sub ipsius Principis simul ac nostra speciali tutela suscipimus, & præsenti Privilegio communimus: Statuentes, ut in eadem Basilica, quæ ceterarum Ecclesiarum speculum est & specimen, decor & decus, nullus omnino præter auctoritate Romani Pontificis aliquam sibi vendicet potestatem. Ecclesias quoque, Beatorum Martyrum Joannis & Pauli, Sancti Martini, Sancti Stephani majoris, & Sancti Stephani minoris, vestrorum usibus ac sustentationibus deputatas, ad exemplar piæ memoriæ Sergii II., Leonis IIII., Leonis VIIII., Innocentii II., Adriani IIII. Vincentii *, Clementis, & Innocentii III. Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum, & ejusdem Gregorii præsentis scripti patrocinio communimus: Statuentes, ut quæcumque Possessiones, quæcumque Bona eisdem venerabilibus Locis canonice pertinent, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Re-

Monasteria illi adnexa, eorumque bona ac jura, vindicat, & confirmat.

*Leg. Urbani III.

(*a*) Franciscus de Aptis seu de Attis, Tudertinus.

(*b*) Petrus de Selve e Monteruco, dictus *Pampilonensis*.

(*c*) Fr. Guillelmus Farinerius de Gordonio, ex Ord. S. Francisci.

(*d*) Bernardus sive Bertrandus de Turri, natione Gallus.

(*e*) Nicolaus de Ressa, seu de Bessa, Lemovicensis.

(*f*) Petrus Rogerius Monstrius de Malmonte, natione Gallus, post Urbani V. obitum Summus Ecclesiæ Pontifex designatus, appellatusque Gregorius XI., ut videre est apud Ciaconium, ex quo Bullæ huic subscribentium nomina illustravimus.

(*g*) Huc revocanda quæ prænotavimus ad Constitutiones, S. Leonis IX. fol.22. & seqq., Hadriani IV. pag.57. & seqq., Urbani III. fol.68. & seqq., ac demum Innocentii III. pag.77. 83. & seqq.

(*h*) De quo nulla omnino temporis nota in apographo apparet: postremo igitur hoc loco illud exhibemus; incerti, quonam æræ communis anno procusum fuerit.

ne Regum, & Principum, oblatione Fidelium, seu aliis justis modis præstante Domino poterunt adipisci, vobis firma semper, & illibata consistant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Catherina cum Parochia, & omnibus ad eandem pertinentibus, a felicis recordationis Alexandro Papa Prædecessore nostro vobis confirmatam: Ecclesiam Sanctæ Mariæ in Palazolo cum omnibus ad eam pertinentibus: Ecclesiam Sancti Salvatoris juxta Terriones, quæ constructa est a prædicto Leone Papa ad sepulturam omnium Alamanorum, cum omnibus usibus & pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Justini, quæ constructa est ad Sepulturam omnium Longobardorum & Italorum, cum omnibus usibus & pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Peregrini; Ecclesiam Sanctæ Mariæ Hungarorum *; Ecclesiam Sancti Salvatoris de Coxacapalli; Ecclesiam Sancti Georgii; Ecclesiam Sancti Zenonis; Ecclesiam Sancti Gregorii de Palatio: Jus Parochiale, quod habetis in Ecclesia Sancti Gregorii de Cortina, Sancti Martini juxta Porticum, & Sancti Laurentii de Piscibus: Ecclesias præterea Sancti Jacobi, & Sancti Leonardi in Septiniano; & ab Ecclesiis Sancti Michaelis, & Sanctæ Mariæ in Saxia, & Beatæ Mariæ in Transpadina, subjectionem & reverentiam in Scrutinio, Baptismo, Processionibus, & Chrismatis confectione, sicut idem Gregorius (a) vobis per aliud duxit Privilegium concedendum: Hospitale juxta Paradisum, & jus quod habetis in gradibus; Hospitium Hungarorum in Ecclesia Sancti Stephani minoris: Castrum Nursiæ, Castrum Vallerani; & quod habetis in Castro Anguillariæ, & in Castro Cesani: Ad Castrum Buccejæ, Ecclesiam Sanctorum Marii & Marthæ cum Ecclesia Sancti Laurentii ejusdem Castri: Castrum Buccejæ cum fundis, & Casalibus suis, scilicet Lattician. Colle, & Pauli fundum, Olivetum cum suis aliis vocabulis, cum Ecclesia diruta Sanctorum Cosmæ & Damiani, qui scilicet fundi positi sunt in Territorio Silvæ Candidæ: Castrum Literni * cum fundis, Casalibus, & omnibus suis pertinentiis; Ecclesiam Sanctorum Joannis & Pauli infra ipsum Castrum; Ecclesiam Sancti Nicolai, quæ est in Mesanga * ipsius Castri; Ecclesiam Sancti Andreæ extra ipsum Castrum, cum omnibus suis pertinentiis: Fundum Sessani majoris, & fundum Sessani minoris: Massam Prætorialem cum Casis, Terris, & omnibus suis pertinentiis, qui fundi positi sunt in Territorio Cerense juxta Castrum Literni tricesimo milliario ab Urbe Romæ: Ecclesiam Sanctæ Anatoliæ, & * Civitate vetere cum Piscaria juxta eam, cum Terris, & pertinentiis suis in Trajano: Ecclesiam Sancti Silvestri de Sutrio, cum valle, quæ vocatur Facilli *, cum Molendinis suis: Hospitale de Ferento cum Oratorio Sancti Laurentii, & omnibus pertinentiis: Hospitale de Narnia cum Cappella Sancti Thomæ, & omnibus suis pertinentiis: Monasterium Sancti Benedicti de Scaloca, cum omnibus ad ipsum pertinentibus: Ecclesiam Sancti Martini de Spello: Ecclesiam Sancti Stephani de Runceja, positam in Episcopatu Assisien., cum omnibus pertinentiis suis: Hospitale de Traversa cum Oratorio Sancti Nicolai, positum in Campania in Episcopatu Assisiensi, cum omnibus pertinentiis suis: Castrum Cassi cum Ecclesia Sancti Petri, & Ecclesia Sanctæ Mariæ, cum fundis, Villis, & Casalibus suis: Cappellam novam Sancti Joannis sitam intra Castrum Coccorani: Aream ad Ecclesiam hædificandam, quam habetis in Colle Mansi, cum omnibus pertinentiis suis: Aream, quam habetis in Castro Coccoran., ubi fuit Ecclesia Sancti Petri, quam ignis combussit: Hospitale cum Ecclesia juxta Castrum Dirute in Episcopatu Perusino: Hospitale cum Gripta Sancti Michaelis, positum in loco, qui dicitur Saxo de Rapina, quod hædificavit Domina Bethlem, & Malvangata * filia Malvagni, in Territorio Summati juxta Fluvium, qui dicitur Trunto: Hospitale Turricellæ cum Ecclesia Sancti Gualterii, positum in Territorio Castelli Fortiliani, quod hædificaverunt Maridinianus *, & Hugo filii Comitis Conradi, & Henricus, & Oderisius, filii Comitis Theobaldi juxta Flumen, quod dicitur Tenna, & in manus Presbyteri Theodini pro ipsius Principis Canonica tradiderunt: Ecclesiam Sanctæ Mariæ de Patignan., positam in Marsia prope Castrum Celanum: Hospitale de Anatella cum Ecclesia Sancti Bartholomæi ibidem posita: Ecclesiam Sancti Joannis in Horfocle, positam in Episcopatu Valven.: Hospitale de Pretonico cum Ecclesia Sancti Laurentii, positum in Episcopatu Penn.: Ecclesiam Sancti Michaelis de Revere Scriniolis, cum Hospitali, Cappellis, & omnibus pertinentiis suis: Ecclesiam Sancti Cataldi cum Ponte Serraballis, positam in Episcopatu Terdon.: Castrum Capracor. cum Terris, Fundis, & Casalibus suis, cum Ecclesia Sancti Joannis diruta, cum Aquimolis, & Molaria sua: Fundum Sancti Cassiani, Fun-

Ecclesias, Castra fundos & Hospitales domos Basilicæ S. Petri suspectas enumerat.

* Leg. Virgariorum.

*Al. Luterni.

*Al. Mesagna.

*Leg. In.

*Leg. Fricilli.

* Al. Malvaguiata.

*Al. Maradianus.

(a) Gregorii IX. Privilegia pro Vaticano S. Petri Capitulo extant fol. 111. & seqq.

(a) Hanc

Fundum Vicoli, Fundum Memoren., Fundum Talliani majoris, & Talliani minoris, Fundum Cassicilli *, Fundum Cassapindulæ, Fundum Cuccumelli, Fundum Rotulæ, Fundum Procelaris, Fundum Pritanellæ, Fundum qui dicitur Casalardaria, Fundum Clanidris cum Ecclesia Sanctæ Agathæ diruta, Fundum Canutuli, Fundum Aquæfrigidæ, omnes invicem cohærentes, Fundum Rivi *, Fundum Pallini cum suis omnibus vocabulis: Monasterium Sancti Cornelii, quod est situm in Territorio Vegentano cum suis pertinentiis: sex pedicas terræ, Fundum cum Villis de Pertica *: Terram de Macerano, positam ad Petram Pertusam: Omnes Possessiones Terrarum, quas ab ipsa Canonica Monasterium Sancti Sabbæ tenet in Territorio Galeriæ: Possessiones, & Pensiones Domorum Sanctæ Mariæ *: Tertiam partem Oblationis, quæ venit ad manus Portuensis Episcopi in Dominica Palmarum, in Cœna Domini, in Parasceve, in Sabbatho Sancto, in Resurrectione Domini, & in die Natalis Domini: Montem Sancti Petri, & Ecclesiam Sancti Petri juxta Civitatem Osmi: Hospitale de Montocto cum Ecclesia Sancti Petri, positum in Territorio Castelli, quod vocatur Cecilia juxta Fluvium Asi in Episcopatu Firmano, quod hædificavit Transmundus Iberti, & in manus Todini pro ipsa Canonica tradidit: Ecclesiam Sanctæ Scuderæ positam inter duo Flumina, Farma, & Farmolla prope Castrum Torgnallis: Redditus & proventus de signis plumbeis seu stagneis, ipsius Principis & quoapostoli sui Pauli Imagines præferentibus; auctoritatem quoque fundendi ea, vel quibus volueritis fusoribus concedendi, sicut ex concessione dicti Gregorii noscimini habere. Præterea libertates, immunitates antiquas, & rationabiles consuetudines præfatæ Canonicæ concessas & hactenus observatas, ratas habemus, & eas perpetuis temporibus illibatas permanere sancimus. Ceterum, cum eadem Basilica speciale membrum Apostolicæ Sedis, & propria Romani Pontificis Sedes existat; statuimus & sancimus, ut sicut contra Romanam Ecclesiam nonnisi centenaria currit præscriptio secundum Constitutiones Canonicas, & legitimas sanctiones; ita quoque præfatæ Canonicæ, minoris temporis præscriptio non obsistat. Chrisma vero, Oleum Sanctum, Consecrationes Altarium, seu Basilicarum, Ordinationes Clericorum in vestris Ecclesiis existentium, ab Episcopis Diœcesanis suscipietis, siquidem Catholici fuerint, & gratiam Apostolicæ Sedis habuerint, & si sine ulla pravitate voluerint exibere: Alioquin liceat vobis quemcumque malueritis Antistitem Catholicum dumtaxat adire, qui nostra fultus auctoritate, quod postulatur impendat. Statuimus præterea, ne quilibet Episcoporum, absque conscientia Romani Pontificis in vestris Ecclesiis nisi quando generale fuerit interdictum, Divina Officia interdicat, nec quicquam ab illis exigere ulla ratione præsumat; set liberæ ipsæ Ecclesiæ sub nostra protectione consistant. Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat supradictam Ecclesiam temere perturbare (a), aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; set illibata omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione & substentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura; salva Sedis Apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica, secularisve persona hanc nostræ Constitutionis Paginam sciens, contra eam temere venire temptaverit, secundo, tertiove commonita, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis, honorisque sui careat dignitate, reamque se Divino judicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a Sacratissimo Corpore & Sanguine Dei & Domini Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ subiaceat ultioni. Cunctis autem eidem loco sua

*Al. Casanilli.

*Leg. Bravi, al. Brani.

*Leg. Cum Valle de Pertica.

*Sup. In Turri.

Primæva jura, ac libertates confirmat.

Centenariæ Præscriptionis Privilegium concedit.

Ab Episcoporum Jurisdictione Basilicam eximit.

In Bullæ violatores, pœnas intorquet.

(a) Hanc siquidem, ejusque res vel ipsi Barbari suspexerunt. Memoratu dignum est, quod Paulus Orosius literis consignavit: Istius Scriptoris testimonium ex lib. 7. cap. 39. suæ Romanæ Historiæ depromptum, ita se habet: *Adest Alaricus, trepidam Romam obsidet, turbat, irrumpit: Dato tamen præcepto prius, ut si qui in Sancta Loca, præcipueque* in Sanctorum Apostolorum Petri & Pauli Basilicas *confugissent, hos in primis inviolatos, securosque esse sinerent: Tum deinde in quantum possent prædæ inhiantes, a sanguine temperarent ... Discurrentibus itaque per Urbem Barbaris, forte unus Gothorum, idemque potens & Christianus, Sacram Deo Virginem jam ætate provectam, in quadam Ecclesiastica domo reperit: cumque ab ea aurum argentumque honeste exposceret, illa fideli constantia esse apud se plurimum, & mox proferendum spopondit, ac protulit. Dumque expositis opibus, adtonitum Barbarum magnitudine & pondere ac pulcritudine, ignota etiam vasorum qualitate, intelligeret; Virgo Christi ad Barbarum ait:* Hæc Petri Apostoli sacra Ministeria sunt. *Præsume si audes, de facto tu videris. Ego quia defendere non valeo, neque tenere audeo. Barbarus vero ad reverentiam religionis, timore Dei & fide Virginis motus, ad Alaricum per nuntium hæc retulit:* qui continuo reportari ad Apostoli Basilicam universa, ut erant, vasa imperavit; *Virginem etiam, simulque omnes, qui se adjungerent Christianos, eodem cum defensione deduci. Ea domus a sanctis Sedibus longe, ut ferunt, & medio interjectu Urbis aberat. Itaque magno spectaculo omnium disposita per singulos singula, & super capita elata palam aurea atque argentea vasa portantur, exsertis undique ad defensionem gladiis pia pompa munitur. Hymnos Deo Romanis Barbarisque concinentibus, publice canitur. Personat late in excidio Urbis salutis tuba; omnesque etiam in abditis latentes, invitat ac pulsat. Concurrunt undique ad vasa Petri Vasa Christi; plurimi etiam pagani Christianis professione, etsi non fide admiscentur; & per hoc tamen ad tempus, quo magis confundantur, evadunt. Quanto copiosius adgregantur Romani confugientes, tanto avidius circumfunduntur barbari defensores &c.*

(a) Adeun-

ſua jura ſervantibus ſit pax Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud diſtrictum Judicem præmia æternæ pacis inveniat Amen, Amen, Amen.

Ego Innocentius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi

✣ Et ego G. (*d*) Epiſcopus Tuſculanus ſubſcripſi.
✣ Et ego P. Epiſcopus Oſtien. ſubſcripſi.
✣ Et ego H. Tituli Sancti Laurentii in Damaſo Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego R. Tituli Sanctæ Crucis in Yeruſalem Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego P. Tituli Sancti Martini in Montibus Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego N. Tituli Sancti Vitalis Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego Guillelmus Tituli Sanctæ Mariæ in Traſtiberim Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego Audoynus Tituli Sanctorum Johannis, & Pauli Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego Helias Tituli Sancti Stephani in Cælio Monte Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego F. Tituli Sancti Marci Presbyter Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego B. Sancti Euſtachii Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego Guillelmus Sanctæ Mariæ in Coſmedin. Diaconus Cardinalis.
✣ Et ego N. Sanctæ Mariæ in Vialata Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego P. Sanctæ Mariæ Novæ Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Ego Raynaldus Sancti Adriani Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.
✣ Et ego Johannes Sancti Georgii ad Velum aureum Diaconus Cardinalis ſubſcripſi.

(*a*) Adeundum præcedens Diploma, ubi pleraque Cardinalium huic Bullæ ſubſcribentium nomina recenſentur.

DISSERTATIO

De Antiquitate, Ditione, Juribus, variaque fortuna

ABBATIÆ S. SALVATORIS AD MONTEM MAGELLÆ.

DISSERTATIO
DE ABBATIA MAJELLANA.

QVUM Romanorum Pontificum Diplomata, quæ Majellanæ Abbatiæ libertatem, Ecclesias, jura ac Privilegia complectuntur, sedulo inspiceremus, & breviores quasdam identidem subjiceremus notas, quibus & Monasterii dignitati; & Vaticanæ Basilicæ, in quam Abbatia Majellana tandem translata est, commodis; & Bullarum, quas evulgandas suscepimus, intelligentiæ consuleremus, mentem subiit peculiarem de ipsamet Abbatia instituere Dissertationem. Enimvero tot tantaque obversabantur oculis vetusta ac splendida monumenta, ut impar esset iis excipiendis compendiaria quædam loquendi ratio; nec aliunde ferebat animus, ut ingrato obruta silentio diutius jacerent, quæ in lucem semel edita, eruditis Viris ac antiquitatis studiosis nonnihil prodesse possent. Quod menti insederat, nobis excidit scribentibus; jamque semel & iterum, in iis quas Constitutionibus Alexandri II. & Eugenii III. apposuimus adnotationibus, sumus polliciti nos Dissertationem, in calce Tomi primi Collectionis Bullarum collocandam, edituros. Datam fidem solvimus; etsi fortasse minus opportuus hic quem delegimus videatur Dissertationis locus; cum multa adhuc de Abbatia Majellana ex insequentibus Bullis colligenda supersint. Fatemur, materiem universam nondum exhaustam; fatemur nonnulla a nobis huc transferenda ex monumentis, quæ sequutura suppeditant tempora; non ideo tamen ab instituto desistimus. Quæ præcipua sunt, & remotiora pro Abbatia Majellana testimonia, decimum quartum Ecclesiæ seculum, ad quod jam Typis impressa Bullarum series pertingit, non excedunt. Si quid hanc temporis rationem prætergreditur, anticipato sermone præoccupabimus. Nihil vero absurdi inde sequitur; sive enim ex iis quæ diximus, sive ex iis quæ dicenda sunt, argumenta repetantur, modo ad rem, quæ tractatur, conferant, perinde est. *Dissertationis occasio.*

II. Ea igitur, ut præmonuimus, Dissertationis cura est, ac scopus præcipuus, præstantiora quædam ac vetusta monumenta hactenus inedita in unum colligere. In hac monumentorum serie attexenda, temporum rationem servabimus; mallemus & res ipsas in certa secernere capita, ac ea quæ ad Abbatiæ Jurisdictionem, Bona, prærogativas pertinent, singillatim expendere; verum ipsorum quibus innitimur monumentorum conditio id prohibet. Aut enim multa simul admiscent, aut præpostero quodam ordine, quæ primo loco aliquando recensent, aliquando in postremum rejiciunt locum. Prudentis idcirco ac seduli lectoris erit, quæ male composita occurrunt, ad statum ordinem revocare; apum exemplo, quæ ex varia ac dissimili florum copia succum extrahunt, mel conflant, ac in suas congerunt cellulas. Sed nec illud a nobis expectandum, ut in hac *Ejus ratio ac methodus.*

quam excudimus lucubratione, nova quædam ac peregrina, multis conquisita curis, ac incudi sæpius reddita, producamus. Maxima quæ nos urget temporis angustia; summa in qua versamur rerum caligo in caussa sunt, ut iis duntaxat illustrandis, quæ e Tabularii Vaticanæ nostræ Basilicæ scriniis eruimus, occupemur. Nulla aut fere nulla apud exteros Scriptores de hac Majellana Abbatia occurrit mentio; nec aut majora aut meliora sperare licet vel ab ipso Clarissimo Mabillonio, scriptore alioqui in iis quæ ad Benedictinum Ordinem pertinent, accuratissimo. Si ergo nec omnibus absoluta numeris, nec elegantiori conscripta stylo hæc qualiscumque prodeat opella, venia dignus est Author, cui nec satis otii, nec lucis & argumentorum satis, præsto fuit ad scribendum. Fatemur tamen, & ultro quidem fatemur, nonnihil præsidii nobis contulisse in hac quam tractamus provincia, Virum egregium Petrum Pollidori Basilicæ nostræ Vaticanæ Beneficiatum. Multa ille aperuit, quæ ad locorum, quæ in Magellæ viciniis posita sunt, notitiam pertinent; multa, quibus monumenta Archivi nostri illustrantur, summa humanitate suppeditavit. Nec familiari duntaxat colloquio, sed & scriptis, & eruditissimis lucubrationibus, quas ultro nobis obtulit, caussam juvit, & facem prætulit. Geminam Dissertationem, alteram de Loritelli Comitibus, auctore Vito Pollidoro ejus Patruo; aliam de Abbatia S. Joannis in Venere, a Jo. Baptista Pollidoro ejus germano fratre procusam, tradidit inspiciendam. Opus utrumque improbo labore, multisque vigiliis concinnatum. Hæc non assentationis sed veritatis studio dicta volumus; atque ut in Viros, quorum nomina atque Opera summo ab eruditis habentur in pretio, obsequentem gratumque animum nostrum testatum faciamus.

Heremus Magellana describitur.

III. Mons Majella, aliis Magella in citeriori Aprutio satis notus. Ab Apenninis intermedia valle secernitur, ac inter Montes qui in Italia eminent, omnium altissimus æque ac asperrimus surgit (*a*). Cacumen nix tegit perpetua: arboribus & sentibus totus abundat (*b*); hinc horror, & alta ferarum stabula. Ad radices mitior aer, & securior inhabitatio. Postremam hanc Montis partem Monasterium, de quo acturi sumus, occupavit; atque hanc regionem inhospitam, & ab hominum commercio semotam sibi delegerunt Benedictini Ordinis Monachi, ut Deo liberius vacarent. Ab Ecclesiæ Christo Servatori dicatæ titulo, Monasterii S. Salvatoris nomen accepit; nec primævum cognomen excidit, esto parem Ecclesia ejusque Monasterium subierint ruinam. Hujusce Cœnobii primordia nobis impervia; remotissima tamen, ac undecimo Ecclesiæ seculo antiquiora certo novimus. Interim præmonemus, Monasterium hocce S. Salvatoris, ab alio S. Liberatoris late secernendum. Utriusque nomen affine; utrumque ad Majellam adjacet; in utroque Benedictini Instituti claruit disciplina; nihilominus cum ipsa re, tum longo terrarum tractu in eodem Majellani Montis circuitu, unum ab altero discriminatur. Monasterii S. Liberatoris initia ac incrementa nobis exhibet in Chronico Cassinensi Leo Hostiensis (*c*); nostri vero Cœnobii originem nemo prodit. Illud viget adhuc Monachis frequens, & monumentis Langobardorum charactere conscriptis celeberrimum (*d*); nostrum excisum jacet, & vix ulla supersunt ruinarum vestigia.

Ejus initia, seculo Ecclesiæ XI. antiquiora.

IV. Ante undecimum Ecclesiæ seculum extitisse Magellanum S. Salvatoris Cœnobium, ex luculentissimo Archivi nostri testimonio, exscribendo primum, mox explicando, colligimus. Ita vero se habet: *Ego Johannes Dei gratia mundum fugiens, Magellanum Monasterium petii; ab Oddo viro venerabili ejusdem loci Priore benigne receptus sum; post cujus abrenuntiationem, dicti Monasterii regimen suscipiens, Ecclesiam parvam & obscuram, ac edificia omnia lignea & vetusta inveni; sed Domino cooperante, majorem Ecclesiam, & in ea tria edificavi Altaria; edificia vero cuncta lapidibus construxi; libros autem LXIIII. scribere feci. Non ego, sed gratia Dei mecum. Orate pro me Fratres ad Dominum nostrum Jesum Christum. De possessionibus per Dei gratiam meo tempore adquisitis, quasdam propriis noto vocabulis; scilicet totam Vallem de Rivo Sicco: Ecclesiam Domini Salvatoris de Angre: Apud Pullutri Ecclesiam S. Barbati cum Cellis suis; apud Bacrum Ecclesiam S. Agathe; apud Rapinum in Besera molendina duo, & quintam partem alterius; Possessiones terrarum quamplurimas, que quidem omnia suis in locis plenius cognosci possunt.* E Libello quodam in Caps. 72. Fasc. 53. Archivi nostri recondito, imo e prima libelli pagina, præsens eruimus testimonium. Hunc libellum, qui plurimo nobis erit usui, quum infra recensendæ Oblationes ac emolumenta favore Majellanæ Abbatiæ ab eo fuerint deprompta, plurimi faciendum esse, illius probat antiquitas; quandoquidem circa initia seculi XIII. in membrana conscri-

(*a*) Augustin. Lubin. de Abbat. Italiæ.
(*b*) Antonius de Yepes in Chron. Ord. Benedictin. tom. I. cent. I. pag. 68.
(*c*) Lib. I. cap. 45. & lib. 2. cap. 51.
(*d*) Flavius Blondus in Ital. Illustrat. ubi de Aprutio.

ſcriptus eſt. Patet id ex libelli ejuſdem pag. 29. ubi ſic legimus: *Rerum geſtarum ſeries ideo literis commendatur, ne temporum mutationibus hominumque ſucceſſionibus aliquando oblivioni tradatur. Inde eſt quod ego Raynaldus Eccleſie Majellane humilis Miniſter, unacum Fratribus meis, de redditibus & ſervitiis Eccleſie, pro eo quod nobis ignota erant, conſilio habito, quoſdam de Colle S. Pancratii, & de omnibus Caſtellis, in quibus Eccleſia poſſeſſiones habebat, ad Sancta Dei Euangelia jurare fecimus, ut falſa reticerent, & vera loquerentur; qui jurantes talia retulerunt, qualia in libello iſto inveniri poſſunt. Actum eſt hoc anno Dominice Incarnationis M.CC.XX. Indictione VIII., anno vero ingreſſionis mee in amminiſtratione jam dicte Eccleſie, IIII.* Ea nimirum methodo libellus coordinatur, ut primo loco Donationum atque Oblationum ſeriem proponat; mox fructus ac reditus, qui ex fundis aliiſque bonis colliguntur, recenſeat. Ceterum libellus univerſus ab eodem Scriptore, eodemque charactere exaratus eſt, ut patet legenti.

Monumentum, quod vetuſtatem probat, illuſtratur.

V. Probata Codicis authoritate, ad monumentum inde erutum explicandum progrediamur. Quo igitur tempore Joannes Magellanæ præerat Eccleſiæ, ea & Cœnobio, & officinis ad Cœnobium neceſſariis, eſto ex ligno compactis, & Monachorum numero, erat inſtructa. Verbo: veram abſolutamque Monaſterii ſervabat formam. Atqui Joannis ipſius gubernium ad undecimi ſeculi initia revocandum eſt, ut ex Oblationibus quas Monaſterium ſub Joannis regimine acquiſivit, infra demonſtrabimus; oportet igitur ut Cœnobii Magellenſis origo undecimi ſeculi initia longe præceſſerit; potiſſimum cum Monaſterii ædificia non recentia, ſed vetuſtate ac ſenio conſumpta, Joannes inſtauraſſe dicatur. Ad hæc, Joannem in Prioratus officio Oddus præceſſerat, Oddum Yſelbertus; ceteros ignoramus, cum remotiora deficiant monumenta: Antiquiorem idcirco Magellenſi Cœnobio ætatem conciliemus neceſſe eſt.

Cur Heremi Magellanæ Præſes, Prioris potius quam Abbatis donetur nomine.

VI. Cur non Abbatis, ſed Prioris nomine donetur Joannes, & qui Joannem in regimine ſequuti ſunt bene multi, ſupereſt inquirendum. Si Cangio audiamus, Prior & Abbas apud Veteres perinde accipitur; quod enim Prior Monachum exprimat, qui poſt Abbatem eſt primus ordine, non a primæva vocis origine, ſed a recentiori uſu ac conſuetudine repetendum. Promiſcuam utriuſque vocis acceptionem apud Benedictinos ſolemnem fuiſſe, multis ex illorum Regula ſelectis locis probat Menardus (*a*), quem Cangius ſequitur. Contra vero doctiſſimus Mabillonius (*b*) Prioratuum ac Priorum a ſexto Eccleſiæ ſeculo originem repetens, cum Prioratus, tum eorum Præſides principi Abbatiæ ſubjicit, probatque eam legem apud Benedictinos invaluiſſe, ut Prioratus tamquam minora quædam Cœnobia, Abbatis nutu ac imperio gubernarentur. Non ideo tamen de Magellano Monaſterio id auſim affirmare. Prioris nomen, ſin minus ſubjectionis, ſaltem Monaſticæ moderationis ac humilitatis indicium eſt. Magellanum Cœnobium in ſui origine nec mole conſpicuum, nec bonis opulentum, iis qui ſolitudinis ac vitæ aſperioris ſtudio tenebantur, Heremi potius anguſtias, quam amplioris Monaſterii commoda ſuppeditabat. Hinc antiquiora Romanorum Pontificum Alexandri II., Eugenii III., Hadriani IV., & Alexandri III. Diplomata Magellanam Heremum frequentius nominant; rarius Monaſterium vel Abbatiam appellant. Eadem fortaſſe ratio Heremitarum Præſides impulit, ut poſthabito Abbatum nomine, Prioris titulum ſibi adoptarent in demiſſionis argumentum. Succeſſu temporis, auctis, ex Fidelium largitione, Cœnobii proventibus, Prior in Abbatem evaſit, Heremus in Monaſterium & Abbatiam. Harum Oblationum numerum & ſeriem ex prælaudato Libello depromptam ſubjicere hic nobis propoſitum; ita namque temporis exigit ratio, ut quæ remotiora ſunt monumenta primo loco exſcribantur; ita res ipſa poſtulat, ut antequam ad ea, quæ juriſdictionem, & Privilegia, ac Abbatiæ emolumenta exhibent, progrediamur, Eccleſias, latifundia, & cetera redditiuum capita, e quibus jura, cenſus, ac fructus obveniunt, inſpiciamus. Quia vero in annorum ſupputatione noſtri Scriptor libelli non ſemel deficit; nec omnimodam in Donationibus coordinandis temporis rationem ſequitur, cum præpoſtero ordine multa præmittat, quæ poſteriora ſunt, multa poſtponat quæ ætate præcedunt; ſingula revocabimus ad ſtata tempora, & mendas, appoſita cenſura, diluemus. In ceteris fidem ſervabimus integerrimam. Jam vero monumenta iſthæc proferamus.

Monumentorum, quæ varias favore Heremi Magella-

VII. *Anno Dominice Incarnationis M. Pro anima mea & Parentum meorum ego Gerolfus Sacerdos Eccleſiam S. Procopii* (*c*) *cum omnibus poſſeſſionibus ſitam apud Sanctum Angelum in Trifinio*

(*a*) Menard. ad Concord. Regular. pag. 691.
(*b*) Annal. Benedictin. tom. 1. lib. 8. pag. 212.
(*c*) Hujuſce Eccleſiæ meminit Eugenii III. Bulla, quam ſuo loco evulgavimus. Eugenium ſequuti ſunt ceteri Pontifices, qui Heremi Magellanæ Eccleſias ac fundos recenſent.

…uæ Donationes exhibent, series attexitur.

finio trado in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella tibi Yselberte (a) Prior tuisque Fratribus presentibus & futuris perpetuo possidendam. Ego Gerolfus Sacerdos hoc scriptum confirmo, cujus testes sunt Guido Sacerdos, Baro Sacerdos, Ramo, Petrus de Atessa.

Anno Dominice Incarnationis MX. Tempore Ugonis Ducis & Marchionis. Divina inspirati clementia, nos Atto & Traselgardus germani fratres, pro nostra, nostrorumque Parentum salute, Monasterium, in quo cetus Monachorum Deo jugiter famuletur, construere cupientes, locum in Pinnensi Provincia qui Angre (b) dicitur, Domino inspirante invenimus. Cognita itaque Sanctitate ac Religione Magellanæ Heremi, dictum locum hereditate nostra ditantes, in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella ad Monasterium ordinandum donamus, & perpetuo concedimus tibi Johannes (c) Magellane Prior, Sacerdos, & Anachorita, tuisque Fratribus eum assignantes, ut tam vos, quam vestri successores in vestra illum semper ditione, atque ordinatione habeatis. Possessiones vero, quas ibidem concedimus, modios frumenti trecentos in semine capiunt; & si amplius est, nullam facimus reservationem. Habent quidem fines, a capite verticem montis, a pede rivum de Plano, ab latere uno flumen de Tabe, ab alio autem terram quæ nobis remansit. Ego Atto & Traselgardus hujus nostre Donationis paginam confirmamus; Ego . . . . . . Ego Ardevo, Ego Johannes, & Ego Stephanus Judex & Notarius, qui & scripsi, hujus rei testes sumus.

Anno Dominice Incarnationis MXXI. (d) Regnante Domino Chorado Imperatore Augusto. Dei omnipotentis aspiratione Ego Tresidius, Transmundus, & Johannes germani fratres filii Ascari, pro nostra nostrorumque Parentum salute, totam & integram Vallem de Rivo Sicco, & Ecclesiam in ea edificatam in honore Domini Salvatoris cum omnibus possessionibus suis offerimus omnipotenti Domino, tibi Johannes (e) Sacerdos & Anachorita ea assignantes; quatenus tu tuique successores in perpetuum ad Dei servitium pacifice possideatis. Vallis vero predicte fines ita terminantur: incipiunt enim a vertice Montis, & a meridie per summitates collium descendunt ad ima Vallium, comprehendentes collem de Rocca totum, ac totam & integram Civitatem de Taze (f); ab Occidente vero limites ejus incipiunt a vertice montis, descendentes per cacumina collium, capiunt montem de Meso totum, & per pesculum aptum in Via Foronesca ex utraque parte junguntur. Capit autem dicta possessio in semine, ut arbitramur, frumenti modios septem millia; & si amplius est, nullam facimus reservationem. Ego Tresidius, Transmundus, & Johannes hujus nostre donationis cartulam corroboramus. Item ego Albertus Judex, ego Adeodatus, ego Ildezo, & ego Romualdus Judex, qui & hujus rei testes sumus.

Anno Dominice Incarnationis MXXVIII. Indict. VI. (g) Salutis voto ego Romaldus Gualdeberti filius trado in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre in Erdine capientem in semine frumenti modios IIII. & star. III. tibi Johannes Prior tuisque Fratribus in perpetuum. Cujus testes sunt Bernardus, & Johannes, Et ego Gualdo Judex & Notarius, qui scripsi.

Anno Dominice Incarnationis M.XXX. Ind. V. (h) Ego Ursus filius Johannis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Rapinum in Soletto, habentem in se vineam capientem in semine modios III. & sestar. (i) VII. tibi Johannes Prior tuisque Fratribus peremptoriter libere possidendam. Sunt autem testes, Romoaldus, Johannes, & ego Adelbertus Judex & Notarius, qui & scripsi.

Anno

(a) Inter Heremi Magellanæ Priores hic primus occurrit: qui nam vero, & quot illum præcesserint, ignoramus.

(b) Hoc in loco Ecclesiam S. Salvatoris fuisse ædificatam patet ex Constitutionibus Alexandri II., Eugenii III., Innocentii, & Alexandri III., qui in feudo Angre Ecclesiam sub S. Salvatoris titulo perpetuo collocant. Illud præterea ex Eugeniana, & ceteris Bullis colligimus, Feudum Angre non absolute, sed addito Castellaris vocabulo, quod munitionem & propugnaculum apud medii ævi Scriptores significat, esse denominandum; cui Castrum Cephaliæ erat conterminum. Ita namque legimus in Diplomatibus: *Ecclesiam S. Salvatoris de Angre Castellar. cum subjacenti Podio Cephaliæ*. De hisce fundis multa infra adnotabimus.

(c) Hic nempe ille est Heremi Magellanæ Præses, sub quo, ut in ipso Dissertationis limine prænotavimus, Cœnobii ædificia, ligneis disjectis, ex lapide constructa sunt; atque inter cetera quæ Monasterio illi accessere latifundia, Ecclesia S. Salvatoris de Angre numeratur.

(d) Ita forte Amanuensis error corrigendus MXXXI., nota X. superaddita, quæ annos decem designat. Enimvero anno MXXI. neque S. Henricus Imperator vita cesserat, neque Conradus ad Imperii fastigia fuerat evectus. Obiit S. Henricus an. Christi 1024., eodemque anno successit Conradus, qui, Baronio teste, ad annum usque MXXXIX. vitam produxit.

(e) Joannem Magellanæ Heremi Priorem hic esse intelligendum, indubia res est, ex eo, quod supra produximus, monumento, ubi ipse met Joannes inter bona quæ ad Monasterium, gubernii sui tempore pervenerunt, *totam Vallem de Rivo Sicco* primo enumerat loco.

(f) Atissam excipe, Italice *Atessa*, quæ ab hujusce ætatis Scriptoribus Taze, & Tieze nominibus vulgo donatur.

(g) Dissonat annus àb Indictione; non enim VI. Indictio, sed XI. huic anno respondet juxta doctissimi Baronii supputationem, quam nobis sequendam proponimus, Num vero annorum, an Indictionis enumeratio mendosa censenda sit, cum ex rerum circumstantiis nulla succurrant indicia, affirmare non ausim.

(h) Ut annis æræ Christianæ Indictio bene respondeat, XIII. Indictio hic figenda. Idem ergo, quod in superiori monumento adnotavimus, & hic occurrit incommodum.

(i) Starios intellige; non semel enim, Cangio judice, vox utraque ad statam aridorum mensuram significandam promiscue usurpatur.

Anno Dominice Incarnationis M.XXX. Indictione I. (a) Ego Gerardus Gualdeberti offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quamdam petiam terre sitam in Erdine, capientem in semine modios tres, & quintam partem unius molendini in Besera cum aquarum decursibus, tibi Johannes Prior tuisque Fratribus in perpetuum. Testes autem sunt Johannes, Drudus, & ego Adam Judex & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MXXXIIII. Indict. II. Divine pietatis intuitu ego Gualdebertus filius Raynaldi offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre cum vinea & arboribus apud Pharam sitam in Plagis, capientem in semine modium unum, tibi Johannes Prior ejusdem loci, & tuis Fratribus in perpetuum habendam. Ego Gualdebertus hujus mee donationis cartulam confirmo; hujus rei testes sunt Johannes Adeodati, Bernardus, & ego Gualdo Judex & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MXXXIIII. Ind. III. (b) Dei amore ego Gualdebertus filius Rabaldi offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unum Molendinum in Besera cum aquarum decursibus, tibi Johannes Prior tuisque Fratribus semper pacifice tenendum. Testes sunt Adeodatus, Bernardus, Johannes, & ego Gualdo Judex & Notarius scripsi.

Incarnationis Dominice anno MXXXIIII. Indict. V. (c) Divina inspirati gratia ego Gualdebertus, & Johannes Raybaldi filii offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle I. Molendinum in Besera tibi Johannes Prior tuisque Fratribus in perpetuum. Hujus rei testes sunt Johannes, Berardus, Deodatus, & Gerardus.

Incarnationis Dominice an. MXXXVII. Ind. VIII. (d) Pro Dei misericordia optinenda, nos Romoaldus & Gerardus filii Gualdeberti offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre in Erdine, capientem in semine frumenti modium I., & tres starios, tibi Johannes Prior tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Testes sunt Guido, Johannes, & Arduinus.

Anno Dominice Incarnationis MXXXVIII. Indict. VI. Pro anima nostra ego Gerardus filius Gualdeberti dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre sitam in Erdine, capientem in semine sestarios VI., & aliam ibidem habentem in se vineam capientem in semine frumenti modium I. & starios VIII., tibi Johannes Prior tuisque Fratribus perpetim tenendam; cujus rei testes sunt Deodatus, Adelbertus, & ego Gualdo Judex & Notarius qui scripsi.

*Anno Dominice Incarnationis MXXXVIIII. Indict. III. (e) Eterno * salutis affectu ego Adelbertus filius Amiconis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle possessiones terre apud Faram (f), non simul conjunctas, sed divisas, capientes in semine modios octo, tibi Johannes Prior tuisque Fratribus in perpetuo possidendas. Ego Adelbertus hoc scriptum confirmo. Hujus rei testes sunt Gyso Sacerdos, Jo., Benedictus, & ego Indolfus Judex & Notarius qui & scripsi.* * L. *Eterne*.

Incarnationis Dominice MXL. anno, Indictione VIII. Ego Gervisa Litolfi offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle totam hereditatem meam sitam in Cesalia, capientem in semine frumenti modios C. tibi Raneri Prior tuisque Fratribus libere habendam & possidendam; & hii sunt testes, Transbertus, Petrus, & ego Johannes Judex & Notarius scripsi & subscripsi.

Anno Dominice Incarnationis MXL. tertio, Indictione XI. regnante Domino Enrico (g) Augusto. Ego Rainardus Raineri filius, divina visitatus clementia, pro mea meorumque Parentum salute, Monasterium Sancti Barbati situm in pertinentia Pullutri, cum omnibus possessionibus suis dono, trado, & libere concedo in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Johannes ejusdem loci Prior id assignando, ut tam vos, quam vestri Successores illud pacifice possideatis in perpetuum; cujus Celle sunt, Ecclesia S. Marie, Ecclesia S. Bartholomei, Ecclesia S. Petri, Ecclesia S. Johannis, Ecclesia S. Angeli, Ecclesia S. Cesarii, Ecclesia S. Lucie. Ego Rainardus hujus mee donationis cartulam confirmo. Hujus testes sunt, Girardus, Adelbertus, Yselbertus, & ego Adelbertus Judex & Notarius, qui & scripsi.

VIII. Illustratur hocce monumentum ex alio, quod e Tabularii Basilicæ nostræ Scriniis erutum, hic duximus assuendum. Hæc vero illius summa: Raynerius & Engeltruda Conjuges, nobilitate ac etiam dignitate fortasse spectabiles, de Monasterio, cui Ec- *Alterius monumenti, quo præcedens illustratur, summa proponitur.*

(a) En novam inter Indictionem & annos discordiam. Si vera est Indictio, annus MXXXIII. enumerandus; si annorum numerus sibi constat, Indictionem XIII. statuamus necesse est.

(b) Uno Indictio hæc major est anno; potest tamen ex dissimili supputandi ratione dissidium componi.

(c) Novus hic circa Indictionem incidit error. Mendosam credimus Indictionem, ideoque corrigendam, cum isthæc Donatio, nou secus ac duæ superiores, sive Donatoris nomen, sive testes adinvicem conferamus, ad unum eumdemque annum commode referri possit.

(d) V. Occurrit Indictio, modo annorum qui ab Incarnatione ducuntur, genuina sit supputatio.

(e) Excidit Amanuensi, ut pro Indictione VII. quæ germana est, III. supponeret.

(f) Multas apud Faram possessiones Heremo Magellanæ vindicant Diplomata Eugenii III., Hadriani IV., & Alexandri III. quæ suo loco produximus.

(g) Non alius profecto quam Henricus II. Conradi filius, qui post obitum Patris anno 1039. solemni ritu Germaniæ Rex renunciatus est, hic designatur. Quia vero nonnisi post annos aliquot a suscepto Regni gubernio, Imperii coronam est assequutus, hinc splendidum *Augusti* vocabulum, quo Henricus donatur, Regni potius quam Imperii, ad quod an. 1043. nondum ascenderat, insigne est ac ornamentum.

Ecclesia societur S.Barbato Pontifici sacra, ædificando deliberant. Operi manum admovent, exstructoque Cœnobio, largam dotem constituunt, Cellas subditas designant, Abbatem deligunt; ea lege tamen, ut solius Præsidis nutu, atque suprema Romanæ Sedis authoritate, quacumque aliena jurisdictione etiam Episcopali penitus exclusa, Monasterium administretur. Ita quidem Raynerii decreto sancitum est an. 1015.; Verum non multos post annos, ea, quæ Monasterio indita erat, ab aliena jurisdictione libertas, variam subiit fortunam. Raynardus quippe Raynerii filius, Magellanæ Heremi vicinia ac sanctitate, ut putamus, commotus, Patriæ voluntatis interpres potius quam contemptor, anno 1043. Monasterium S. Barbati una cum Cellis, bonis, ac juribus universis, ad Magellanum Cœnobium transtulit, illique subjecit. Hanc Raynardi donationem supra exscripsimus; superest igitur ut de Abbatiæ S. Barbati origine ac juribus, testimonium subjiciamus. Est autem ejusmodi:

,, ✠ In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. Amen. Anno Domini millesimo XV.
,, Indictione XIIII. regnante invictissimo Imperatore Enrico (*a*). Nos Rainerius una
,, cum uxore nostra Engeltruda, infra nos cogitare cepimus, quod pro redemptione no-
,, strorum peccatorum facere possemus; & sic opere pretium fore existimavimus, Mo-
,, nasterium fabricare in quo Monachi & Viri Religiosi, Deo cunctipotenti, cui omnia
,, vivunt, possint cotidie famulari; providimus enim locum habile in partibus Teatinis
,, in Territorio de Pollutri juxta viam publicam, & ex adverso latere est Colle de Ca-
,, stellare, beatissimi Confessoris adque Pontificis Barbati Cenobium dedicare; & ut
,, Fratres & Monachi ibi degentes, Domini nostri Jesu Christi servitium pacifice valeant
,, adimplere, damus in Monasterio libere & absolute terras & vineas, & Cellas (*b*); sci-
,, licet Ecclesiam Sancte Marie, & Ecclesiam S. Bartholomei cum omnibus pertinen-
,, tiis earum in territorio de Pollutri, & unum molendinum in Osente cum introitu &
,, exitu in ipsa Insula cum formis & sertoriis (*c*) sicut ad molendinum convenit, &
,, unam petiam terre pro mensura modiorum; ita quod in territorio Pollutri silvas &
,, vineas & terras pro mensura modiorum CCCLXV.; In territorio de la Ylice Eccle-
,, siam Sancti Petri cum terra & vinea pro mensura modiorum V. in circuitu Ecclesie
,, sicut ad eam pertinet; Ecclesiam Sancti Johannis in terra & vinea pro mensura mo-
,, diorum L. in circuitu Ecclesie sicut ad eam pertinet, cum arboribus suis; & Eccle-
,, siam Sancti Angeli in terra & vinea pro mensura modiorum CCC. in circuitu Eccle-
,, sie; & Ecclesiam Sancti Cesarii in terra & vinea pro mensura modiorum XV.; &
,, Ecclesiam Sancte Lucie in terra & vinea pro mensura modiorum XL. Insuper dona-
,, mus & concedimus in jam dicto Monasterio Sancti Barbati Cimiterium totius Castri
,, Pollutri, & ordinavimus ibi Abbatem Virum Religiosum domnum Siginolfum, cui om-
,, nia supradicta dedimus. Volumus & mandamus ut predictum Monasterium S. Barbati
,, sit liberum & absolutum per omnia; non subjaceat neque alicui Monasterio, neque
,, Episcopo (*d*), set soli Patri & Filio & Spiritui Sancto, & Sedes Romana dominetur
,, in eo; Monaci enim secundum Regulam B. Benedicti, Abbatem sibi eligent quem vo-
,, luerint. Unde excommunicamus & anathematizamus omnes volentes hanc cartulam
,, nostre donationis frangere, ut cum Juda abeant consortium, & pereant cum Ana-
,, nia & Zaffira, & cum Dathan & Abiron. Imponimus etiam penam omnibus hoc fran-
,, gere tentantibus, centum librarum auri purissimi, medietatem Ecclesie, & medieta-
,, tem Camere Imperatoris. Actum fuit hoc totum in presentia subscriptorum testium.
,, ✠ Ego Isergardus puplicus Notarius jussu & rogatu Domini Rainerii hoc Breve
,, scribsi, & signum feci.
,, ✠ Ego Dñus Rainerius has mee donationis literas confirmo, & signum Crucis feci.
,, ✠ Ego Gerardus miles hoc testor, & signum Crucis feci.
,, ✠ Ego Lodoisius hoc testor, & signum Crucis feci.
,, ✠ Ego Michael hoc testor, & signum Crucis feci.
,, ✠ Fgo Constardus miles hoc testor, & signum Crucis feci.
,, ✠ Ego Boamundus hoc testor, & signum Crucis feci.
,, ✠ Ego Quiriacus hoc testor, & signum Crucis feci.

De

(*a*) Hoc anno S. Henricus hujusce nominis I. Romanum Imperium administrabat.

(*b*) Pleniorem hanc libertatem inditam Cellis & fundis Abbatiæ S. Barbati, servandam decernunt Romani Pontifices Alexand. II., Eugen. III., Hadrian. IV., & Alexand. III. Consulantur Bullæ, resque patet legenti.

(*c*) Perinde sonat ac *Clausuris*, a verbo nimirum barbaro *Sertare*, quod, Cangio interprete, claudere ac quasi sera obsignare significat.

(*d*) Hanc ab aliena quacumque etiam Episcopali jurisdictione libertatem, non tollit, imo potius confirmare videtur Alexandri II. Bulla illis verbis: *Nullus Rex, Imperator, Dux, Comes, Episcopus, seu aliqua persona secularis aut Ecclesiastica, venerabilem locum illum a statu Religionis suæ divellere, aut turbare præsumat.*

De hujusce Abbatiæ libertate, juribus, ac fortuna, plura infra occurrent dicenda, cum ad seculum Ecclesiæ XV. pervenerit nostra hæc oratio. Incœptam igitur, a qua tamen paulisper deflexímus, sequamur viam; atque ad monumentorum seriem, quam coordinandam suscepimus, revertamur.

IX. *Anno Dominice Incarnationis MXLIIII. Ego Atto filius Ade do in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quamdam petiam terre in Pontiano apud Pennam, capientem in semine frumenti modios II. tibi Benedicte tuisque Fratribus perpetue habendum. Sunt testes Azo, Adelbertus, Adeodatus; & ego Lupo Judex & Notarius scripsi.* — *Incœpta monumentorum series continuatur.*

Anno Dominice Incarnationis MXLVI. Indictione XIV. Eterne glorie desiderio ego Benedictus Tresidii offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre cum arboribus olivarum . . . . . ad ped. Rapin. capientem in semine star. III. tibi Benedicte Prior tuisque Fratribus peremmpniter habendum. Testes sunt Johannes, Iselbertus, & ego Gualdus Judex & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MXLVII. Indiction. XV. Ego Transmundus Comes (a) Comitis Attonis filius, Divinæ retributionis intuitu donò, trado, & perpetuo concedo Ecclesiam S. Angeli ad Criptas (b) sitam in Moro cum omnibus possessionibus suis, in Ecclesiam Domini Salvatoris de Magella, tibi Benedicte Magelle Prior, & tuis Fratribus eam assignando, ut vos vestrique successores ipsam quiete semper possideatis. Possessiones autem ejus capiunt in semine sexcentos frumenti modios, quarum fines distinguuntur sic: a capite via de Abes, a pede flumen . . trinum in quo habet dicta Ecclesia molendinum cum aquarum decursibus, & ceteris utensilibus; a latere terra que mihi remansit; habet quoque quartam partem de Porto . . . . Ego Transmundus Comes hujus nostre donationis cartulam confirmo, cujus testes sunt, Lammertus Notarius, Tresidius, Adelbertus, & ego Johannes Judex & Notarius, qui & scripsi.

*Incarnationis Dominice anno ML. Ind. III. Pietatis affectu nos Johannes & Gyso fratres offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quamdam petiam terre ad Rapinum, capientem in semine modios septem, tibi GG. * Prior tuisque Fratribus in perpetuo. Sunt autem testes Adelbertus, Gualdebertus, & ego Johannes Judex & Notarius scripsi.* — * L. Gregori

Anno Dominice Incarnationis MLIV. Indictione VII. Ego Oddo Dei gratia Abbas Ecclesie S. Marie de Monte Sancto (c), cum consensu Fratrum meorum, Ecclesiam S. Martini ad Ranclanum (d), Ecclesiam S. Justini in Siberano, Ecclesiam S. Marie, Ecclesiam S. Rustici in Palatio, Ecclesiam S. Salvatoris apud Lastinianum, Ecclesiam S. Marie in Colle Farclano, Ecclesiam S. Petri ad Plazanum, Ecclesiam S. Marie in Solatiano; dictas Ecclesias omnes cum omnibus possessionibus suis stabilibus & mobilibus donamus in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella tibi Raineri venerabilis Prior, ut vos vestrique successores eas perpetuo possideatis. Quarum possessiones capiunt in semine frumenti modios duo millia. Terminantur autem sic: Ex uno latere flumen Piscaria; exinde finis decurrit per Cephaliam, & rivum Sanctæ Juste per Collem altum & Pontecclum, per Sorbum Corolli, & terram de Lasteniano; inde ad Noram, & predictam Piscariam reddit. Prenominatas Ecclesias & possessiones ego . . . . Oddo & nostri successores vobis vestrisque successoribus ab omnibus hominibus defendere, & antistare debemus.

Anno Dominice Incarnationis MLVI. Indictione IX. Ego Faido Sacerdos offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quartam partem molendini unius apud S. Martinum cum aquarum

(a) Neque ad Loretelli, neque ad Teatinæ Urbis Comites revocandus Transmundus iste Comitis Attonis filius. Non primum, quia nullus in Comitum Loretelli serie, quam Vitus Pollidorus in sua Dissertatione attexit accuratissimam, Transmundi nomine occurrit: Non alterum, quia Transmundus Teatinus Comes, de cujus insigni beneficentia in Abbatiam S. Joannis in Venere plura habet Jo. Baptista Pollidorus, ad hanc usque ætatem non pervenit; quum vita cesserit, ut ex illius Epitaphio idem Pollidorus invicte probat, die tertia Junii anno Dominicæ Incarnationis MXXV. Ad quos nam igitur Comites: An ad Manupelli Dynastas Transmundus iste erit rejiciendus? Rem hanc aliorum judicio discutiendam relinquimus.

(b) Hæc, ut opinamur, eademmet Sacra ædes est, quam Alexandri II. Bulla *Ecclesiam S. Angeli ad Gruttam* appellat. Erat olim nobis locus hic obscurus plane ac ignotus, ut in notis ad Alexandrinam Bullam affirmare non dubitavimus. Novum successu temporis accessit lumen, ac novum in Codice Visitationis quæ anno 1604. habita est super Abbatia Majellana, occurrit monumentum, Codicis fol. 139. assutum, quod integrum exscribimus, cum multa pandat scitu dignissima: *Il Feudo del Colle di Majella è sito, & posto tra Rapino & Pretore, dentro del quale era un Castello, del quale oggidì si vedono l'edificj & muraglie antique con una Torre in capo e muraglie attorno, parte in piedi & parte cascate, & calando a basso ci è una grotta maravigliosa tutta cavata di pietra viva, tanto spaziosa, che la circumferentia è ducento passi, & in mezzo vi è una Cappella detta di S. Angelo; quale Castello era abitato, & aveva la Jurisdizione Civile & Criminale sottoposto e riconosciuto alla detta Abbatia.*

(c) Hanc Abbatiam Benedictini Ordinis, in Asculana Diœcesi collocat Augustinus Lubinus. Ditissimam sane, atque in Magellanam Heremum addictissimam fuisse probat muneris nobilitas ac amplitudo. Sive enim fundos late protensos, sive Ecclesiarum numerum inspiciamus, Donatio isthæc Regiam pene dixerim æmulatur munificentiam. Ecclesiarum, quas Donatio enumerat, meminere Pontificum Bullæ; ex quo licet conjicere, tantum munus non sine Romani Pontificis assensu fuisse collatum, aut saltem confirmatum.

(d) Hujusce Ecclesiæ cum subjectis Cellis meminere, inter ceteros Pontifices, Alexander, & Innocentius III. verbis hisce in utraque Constitutione quam simillimis: *Ecclesiam S. Martini a Ranclano cum Cellis suis.* Hinc individua Cellarum mentio, quæ latiori vocabulo, Ecclesiæ hic nominantur, in Pontificum Diplomatibus nullibi occurrit.

rum decurſibus, tibi Raineri Prior venerabilis tuiſque Fratribus libere perpetue habendum; hujus rei teſtes ſunt Bonushomo, Silvus, & ego Johannes Judex & Notarius qui & ſcripſi.

Anno Dominice Incarnationis MLVI. Indict. X. (a) Voto ſalutis eterne nos Gyſo & Conus fratres offerimus in Eccleſia Domini Salvatoris Magelle unum Sedi... (b) molendini in Beſera, & unam petiam terre ibidem capientem in ſemine frumenti modios X., tibi Raneri Prior tuiſque Fratribus perpetuo poſſidendum. Teſtes ſunt Boni & Raeter., & ego Adam Judex & Notarius ſcripſi.

Anno Dominice Incarnationis MLVI. Indictione VIII. (c) Dei omnipotentis aſpiratione ego Rainerius filius Lederici, & ego Conus filius Coni, pro noſtra noſtrorumque Parentum ſalute, Monaſterium S. Clementis in tenimento de Comena (d) conſtructum, cum Cellis, hominibus, & ceteris poſſeſſionibus ſuis, in Eccleſia Domini Salvatoris Magelle libere donamus, tibi Raineri venerabilis Prior tuiſque Fratribus illud aſſignantes, vobis veſtriſque ſucceſſoribus pacifice poſſidendum in perpetuum. Celle autem ipſius ſunt, Eccleſia S. Marie de Plano, Eccleſia S. Lucie in Caſtello Comene, Eccleſia S. Lucie de Strada; Habet etiam molendinum in amp... Ego Rainerius, & ego Conus hujus donationis noſtre ſcriptum confirmamus; hujus rei teſtes ſunt Gualbertus, Giſo, Aſcarus, & ego Johannes Judex & Notarius qui & ſcripſi.

Ad componenda circa chronologiam diſſidia, temperamentum proponitur.

X. Tanta eſt quæ noſtrum vexat animum annorum Æræ chriſtianæ atque Indictionis diſcordia, ut ea nos impulerit, monumentorum ſerie pauliſper interrupta, quid hac in re ſentiamus, tandem aperire. Diſſonat ab Indictione annus; diſſonat a ſemetipſa non ſemel Indictio; cum ea quæ uni copulatur anno, iterum anno eidem compoſita, jam eadem non ſit, ſed aut brevior occurrat, aut productior. Hujuſce diſſimilitudinis exempla nonnulla, quæ protulimus monumenta ſuppeditant; alia, ex iis quæ infra dabimus, præſto erunt. In re igitur tanti momenti quidnam conſilii capiendum? Pudet errores inemendatos relinquere; pudet vetuſta monumenta facili negocio erroris inſimulare: quiſquis enim aut injurius eſt, aut improvidus, culpa non vacat. Ne in alterutrum labamur crimen, hæc nobis cura eſt potiſſima, quæ in temporum ratione occurrunt, diſſidia cum primis componere. Novimus, diſſimilem in ſupputandis Indictionibus œconomiam vel in ipſa Italia obtinuiſſe. Alii a menſe Septembris; alii a Kalendis Januarii initia repetunt; ex quo fit, ut prior enumeratio poſteriore aliquando uno major ſit anno; ubi nempe res geſta in menſes incidit, qui a Septembri ad Januarii Kalendas decurrunt. Morem hunc, qui a menſe Septembris Indictiones orditur, in Regno Neapolitano aliquando viguiſſe affirmat Ducangius, probatque ex literis Roberti Siciliæ Regis datis Neapoli an. 1332. die Novembris 11. ſub prima Indictione; cum tamen reipſa hoc tempore Pontificia Indictio XV. nondum eſſet elapſa. Cangio aſſentimur, ut nimirum hac adhibita diſtinctione, Indictionem quæ in noſtris monumentis aliquando uno excedit anno, ad concordiam revocemus. Sed & illud novimus, fieri poſſe, ut prima facie Indictio in monumentis quæ producimus appoſita, anno uno minor ſit, nec interea error ullus irrepſerit. Etiam in annis Æræ chriſtianæ ſupputandis varius ac diſſimilis mos inolevit. Sunt qui a Kalend. Januariis; ſunt etiam qui a quinta & vigeſima Martii die novum ducant annum. Nova hinc in ſupputandis Indictionibus diſſenſionis occaſio. Enimvero illis qui a Martio annum ordiuntur, anni præcedentis enumeratio ad Martium uſque perdurat; cum aliis ineunte Januario novus ſuccedat annus. Ex quo illud ſequitur, ut una atque eadem Indictionis enumeratio, juxta diſſimilem ſupputandi ritum, modo anno v. g. 1746., modo anno 1747., quamdiu nempe illud temporis ſpatium a Januario ad Martium protenditur, bene cohæreat. Gemina hac animadverſione, duplici incommodo occurrimus; ſive enim noſtra Indictio Romanam anno uno excedat; ſive Indictionis noſtræ menſura anno uno ab annis Æræ chriſtianæ diſſideat, tantum non eſt diſcrimen, ut tandem aliquando conciliari non poſſit.

Aliquando tamen culpanda Scriptoris incuria.

XI. Quid nam vero judicii ferendum eſt, ubi enormis ac plurium annorum interce-

(a) Quæ Indictioni ſuperadditur unitas, diſſimilis ſupputationis indicium eſt.

(b) Vox hæc mutila *Sedium* ſignificat. Porro a ſede Sedium derivatur, locumque opportunum molendino ibi figendo, ſive locum cui molendinum inſideat, exprimit. Hæc vocis apud medii ævi Scriptores acceptio, Conſulatur Ducangius. Quia vero ne dum ſedes idonea, ſed & aquarum copia ad molendinum neceſſaria eſt, hinc aquarum decurſus ſubintelliguntur ſemper, etſi aliquando non exprimantur.

(c) Indictio unitate minor eſt. A diſſimili anni epocha pendet fortaſſe varietas.

(d) *Eccleſiam S. Clementis cum Cellis ſuis* Majellanæ Abbatiæ pari ſermone vindicant Romanorum Pontificum Diplomata, quorum toties meminimus. Eccleſiæ ſitum, Cellarum nomina ac numerum explicat præſens Donatio; Hinc hocce monumento Pontificia Diplomata, alioqui non multum perſpicua, mirum in modum illuſtrantur. Cum S. Clementis Eccleſia, tum Cellæ illi ſubjectæ, ſi unam excipias ſub titulo *S. Mariæ de Strada*, jamdiu prolapſæ ſunt. Conſulatur Codex Viſitationis ſub anno 1598., ex quo multa ſcitu digna ad ſeram poſteritatem pervenere.

cedit discordia? Errorem fateamur necesse est, Amanuensis oscitantiæ tribuendum. Cumque obvia magis sit annorum Æræ christianæ, quam Indictionum enumeratio; hinc, ni rerum circumstantiæ secus suadeant, Indictionem potius quam annos communis Æræ ducimus castigandos. Hanc methodum huc usque servavimus; eamdem in posterum servandam proponimus. Si nostrum hocce pacis studium, atque illud quod ad concordiam ineundam protulimus temperamentum, eruditis minus arrideat, meliora ipsi producant, quæ nedum libentis, sed & obsequentis animi significatione plurima excipiemus.

Sequitur monumentorum enumeratio.

XII. *Incarnationis Dominice anno MLVII. Indictione X. Inspirante nos Deo, qui non venit vocare justos, set peccatores ad penitentiam, ego Tedemari & Adam Fratres, filii Johannis, & ego Manardus filius Groli, pro nostrorum redemptione peccatorum, Ecclesiam Sancti Pancratii* (a) *in vocabulo Sancti Cesidii cum Cellis & ceteris possessionibus suis donamus & perpetuo concedimus in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri venerabilis Prior tuisque Fratribus tam presentibus quam futuris semper libere possidendam; Celle cujus sunt, Ecclesia S. Eufemie, Ecclesia Sancte Candide, Ecclesia Sancti Stephani, Ecclesia Sancte Marie, que habent possessiones, Villanos, molendina cum aquarum decursibus. Possessiones vero ipsius Ecclesie Sancti Pancratii sic terminantur; Incipit limes ab Oriente a Rivo Sicco, & pergit in Pesculo apium, & capit totum montem de Meso, & exinde ascendit in vertice montis; Ab Occidente vero incipit a via que dicitur Strada, & vadit ad Mortarium, & sic per ipsam Vallem Merulam decurrit in Varcum, inde per medium montem Planum ascendit in verticem montis. Hujus donationis nostre scriptum nos Tedemari & Adam & Menardus confirmamus. Cujus rei testes sunt Roffus, Roffredus, & ego Adam Judex & Notarius, qui & scripsi.*

Anno Dominice Incarnationis MLVIIII. Indictione XI. (b) *Euangelicam margaritam margaritarum pretiosissimam emere cupientes, nos Tedemari & Adam fratres donamus in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella possessionem terre in ipso Monte Magelle, capientem in semine frumenti modios mille. Incipit enim a vertice ipsius montis, & descendit ad ima Vallis Terre Sancti Pancratii. Item apud Pretorum donamus hominem unum Johannem Bove cum possessionibus suis: Itemque ibidem in ipsa aqua de Foro quoddam Sedium molendini cum aquarum decursibus, & ceteris utilitatibus, tibi Raineri Prior venerabilis, tuisque Fratribus perpetuo possidenda concedimus. Donationis nostre hoc scriptum nos Tedemari & Adam confirmamus. Hujus rei testes sunt Rainus, Adam, Giso, & ego Librandus Judex & Notarius, qui & scripsi.*

Anno Dominice Incarnationis MLVIIII. Indict. XII. Divine pietatis intuitu ego Adelbertus quamdam petiam terre ad Sanctum Angelum in Trifinio, sitam ad Sanctum Maximum, capientem in semine frumenti modios XII. offero in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella tibi Raineri ejusdem loci Prior venerabilis, tuisque Fratribus in perpetuo possidendam. Ego Adelbertus hujus mee donationis cartulam confirmo; hujus rei testes sunt Maynardus, Iselbertus, Alterius, & ego Antonius Judex & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLX. Indictione VIIII. (c) *Ego Petrus Benedicti trado unam petiam terre in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle sitam ad Coronam apud Bucclanum capientem in semine star. III. tibi Raineri Prior tuisque Fratribus jure & perpetue habendum. Testes Ayfredus, Johannes, & ego Adelbertus Judex & Notarius scripsi.*

Anno Dominice Incarnationis MLX. Indict. III. (d) *Ego Azarellus pro anima mea trado unam petiam terre apud S. Marcum capientem in semine modios II. cum vinea & arboribus, in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Raineri Prior tuisque Fratribus perempniter habendum. Sunt testes Johannes, Johannes, Augellus, & ego Albertus Judex & Notarius, qui & scripsi.*

Anno Dominice Incarnationis MLX. Indict. III. (e) *Ego Cando pro mea meorumque salute offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Marcum sitam in Campitrino capientem in semine modios frumenti VIIII. tibi Raineri Prior tuisque Fratribus peremptniter habendam. Sunt inde testes Azo, Sanso, Johannes, & ego Antonius Judex & Notarius scripsi.*

Anno Dominice Incarnationis MLXI. Indict. XIII. (f) *Ego Trasbertus Riccardi offero in Ec-*

(a) Bona inter ac jura Majellanæ Abbatiæ enumerant Summi Pontifices *Ecclesiam S. Pancratii cum Cellis suis*; quibus verbis amplissimam hanc Donationem certo certius confirmant. Amicas igitur sibi præbent manus Pontificum Diplomata, ac Oblationum monumenta: Illis donationes firmantur: His Apostolicæ Constitutiones illustrantur.

(b) Unus Indictioni deficit annus; potest tamen discrimen, ut prænotavimus, ad concordiam revocari.

(c) Gravis hic inter Æræ christianæ, atque Indictionis annos dissensio. Utra supputatio mendosa sit, definire non licet. Si anni Incarnationis sibi constant, Indictio XIII. est hic statuenda.

(d) Quum anno 1060. Indictio respondeat XIII., deficit hic nota numerica X., quam obliviosus Scriptor potuit omisisse. Si Indictionem mendosam dicamus, error facilius detegitur, & facilius corrigitur.

(e) Eadem, quæ in superiori monumento, Indictionis dissonantia.

(f) Æra ab Indictione uno dividitur anno; potest tamen, ex iis quæ prænotavimus sub num. X., facili negocio dissidium conciliari.

Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre cum vinea & silva, & totam meam portionem de Podio Cesalie (a) capientem in semine Mod. quingentos, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus catholice ibidem servientibus. Sunt testes Tedemari, Malfredus, Acto, & ego Johannes Judex & Notarius hoc scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXIII. Pietatis affectu ego Seniorectus filius Adelberti dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Faram in Plagis de mesule, capientem in semine modios XII., tibi Gregori Prior tuisque Fratribus perpetuo habendam. Hujus rei testes sunt Grimoaldus, Acto, & ego Johannes Judex & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXIII. Indict. X. (b) Appetitu salutis ego Berardus Adami offero quoddam Sedium Molendini cum aquarum decursibus apud Faram (c), in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus perpetuo possidendum. Hujus rei testes sunt Albertus, Tresidius, Raynaldus, & ego Indolfus Judex & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXIII. Indictione X. (d) Ego Johannes offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre apud Faram capientem in semine frumenti modios V. & sestar. II., tibi Raneri venerabilis Prior tuisque Fratribus semper pacifice possidendam. Hujus rei testes sunt Paschalis, Azo, & ego Albertus Judex & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXIIII. Ind. III. (e) Ego Conus Coni filius pro mea meorumque Parentum salute, Ecclesiam Sancte ✠ apud Buclanum (f) cum omnibus possessionibus suis trado in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella tibi Rayneri vener. Prior & tuis Fratribus in perpetuum. Ego Conus hoc scriptum confirmo, cujus testes sunt Tresidius, Johannes, Giso.

Anno Dominice Incarnationis MLXIIII. Indict. II. Angelicam cupiens obtinere gloriam, ego Gerardus Transberti filius, Ecclesiam S. Angeli apud Laromam (g) sitam, cum Cellis & omnibus possessionibus ejus offero in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri Prior venerabilis eam assignando, ut vos vestrique successores libere illam possideatis in secula. Ego Gerardus hujus mee donationis cartulam confirmo. Hujus testes sunt Constantius, Acsolittus, Francus, & ego Benedictus Judex & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXIIII. Indictione IIII. (h) Salutis desiderio ego Albertus Tidolfi filius offero in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trisinio, capientem in semine mod. & dimidium, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus presentibus & futuris semper pacifice possidendam. Ego Albertus hoc scriptum confirmo, cujus rei testes sunt Iselbertus, Ildebrandus, & ego Gerardus Judex & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXIIII. Indict. I. (i) Ego Rayno filius Aimonis, pro nostrorum remissione peccatorum offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre in Falasceto, capientem in semine modios IIII. Est autem hec terra juxta flumen Forum, & ibidem dono quoddam molendinum cum aquarum decursibus, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus perpetue possidendum. Testes sunt Johannes, Petrus, Gressus, & ego Johannes Judex & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXV. Indict. IIII. regnante Corrado Imperatore (k). Ego Odemundus Siolfi filius trado in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle Ecclesiam S. Rusticini sitam in Comitatu Pinn. ad Formam latam, & ibidem Ecclesiam Sancte Marie cum omnibus possessionibus suis, & unam petiam terre in Colle Frigido, & aliam in Colle de Meso, & aliam in Valle de Olmeto, & aliam in Cesa, & aliam in Forma lata, & aliam in Ninme & aliam in Sa-

(a) *Ecclesiam S. Salvatoris de Angre Castellar cum subjacenti Podio Cesaliæ*, Heremo Magellanæ adjudicant Romanorum Pontificum Eugenii, Hadriani, & Alexandri toties memoratæ Constitutiones. En igitur amplissimæ Possessionis titulum hocce monumento illustratum. Enimvero, sin minus Podium universum, magnam saltem illius partem Transbertus dono dedit.

(b) Toto pene dixerim cælo dissociantur Æræ, atque Indictionis anni. Temporis ratio Indictionem I. exigit, Scriptoris incuria X. obtrudit.

(c) De molendinis apud Faram positis, in quoque Romanorum Pontificum Diplomate de Magellanæ Heremi juribus ac fundis, occurrit mentio.

(d) Quæ in superiori monumento adnotavimus circa Indictionis discordiam, huc transferantur.

(e) Indictionem II. numeramus; potest tamen ex diversa supputandi ratione, etiam Indictio III. collocari.

(f) Inter Ecclesias apud Buclanum positas, & hanc S. Crucis Ecclesiam numerant Pontificiæ Bullæ, ad quas Lectores nostros amandamus.

(g) *Ecclesiam S. Angeli de Castro La Roma* Majellanæ Abbatiæ tribuit Eugenius III., & alii post Eugenium Pontifices, qui Ecclesiarum Abbatiæ nostræ seriem attexunt. Consulantur nostræ in Eugenianam Bullam adnotationes.

(h) Indictio II., quam in superiori monumento Amanuensis collocat, errorem hic detegit, ac recenset.

(i) Et hic variat Indictio, cui unus deficit annus. Levior tamen defectus, quem dissimilis potius supputandi ratio, quam Amanuensis incuria excitavit.

(k) Nodus hic incidit fere insolubilis. Si ad Conradi Imperium Donatio transferatur, annus 1065. expungendus omnino, cum Conradus an. 1039. vita cesserit. Si annorum supputatio sibi constet, inepta est Conradi Imperatoris commemoratio, cum hac ætate nec Conradus, nec alius quispiam Occidentis Imperium administraverit. Quo te vertas, absurda ubique, ac incommoda. Opinamur tamen, in annis Æræ christianæ describendis mendam irrepsisse; atque annum MXXXV., exploso anno MLXV., hic esse figendum. Hoc semel statuto, concordat Historia, conciliatur Indictio; nec interim monumenti authoritati quidquam decedit.

(a) Si

Saletta que dicitur Feletta secus flumen Piscarie; que nimirum possessiones capiunt in semine modios frumenti quingentos, exceptis dotaliciis ipsarum Ecclesiarum, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus possidendum. Sunt enim testes Odelongus, Johannes, & ego Cifredus Judex & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXV. Indict. IIII. (a) Pietatis manu ego Azo Trasberti dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam vineam, & unam silvam, & unam petiam terre sitas in Colle alto in Siberano capientem in semine modios C., tibi Raneri Prior tuisque Fratribus libere possidendum. Testes sunt Ferro, Petrus, Dodo.

*Anno Dominice Incarnationis M. sexagesimo VI. Divine pietatis obtentu ego Giso Coni filius, Monasterium Sancti Andree (b) situm in pertinentia de Rapino, cum Cellis, hominibus, ceterisque possessionibus suis trado in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella tibi Raineri ejusdem venerabilis Prior, & tuis Fratribus presentibus & futuris quiete possidendum in perpetuum. Sunt autem Celle ipsius, Ecclesia S. Petri, Ecclesia S. Laurentii, Ecclesia S. Marie, Ecclesia * Lucie.*

* Sup. *Sancte*

Anno Dominice Incarnationis MLXVI. Indict. IIII. (c) Felicitatis eterne participium habere cupiens, ego Petrus Amiconis filius, Ecclesiam S. Cantiane sitam apud Faram (d) cum omnibus possessionibus ejus dono in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri Prior vestrisque successoribus possidendam in perpetuum. Ego Petrus presens scriptum confirmo. Sunt autem testes scilicet Rainaldus, Petrus, & Johannes.

Incarnationis Dominice MLXVI. anno Indiction. V. (e) Ego Gyso Gizonis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle vineam unam, silvam unam, & unam petiam terre capientem in semine frumenti modios LX. vocabulo ad Cesaliam in Siberano, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus in perpetuum. Sunt enim testes Fero, Oldrius, Johannes, & ego Albertus Judex & Notarius scripsi.

Incarnationis Dominice anno MLXVI. Indict. IIII. Divine pietatis intuitu ego Johannes Bonus dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Bucclanum in Accarello capientem in semine sestar. IIII. tibi Raneri Prior tuisque Fratribus perempne habendam. Testes Johannes, Brunus, & ego Adelbertus Judex & Notarius qui & scripsi.

*Incarnationis Dominice anno MLXVI. Dei gratia inspirati nos Johannes & Gyso fratres offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle * apud Cominam sitam ne * Lette capientem in semine sest. VIII. tibi Raneri Prior tuisque Fratribus habendum & possidendum. Hujus rei testes Raynaldus, Tresidius, Gerardus, & ego Albertus Judex & Notarius scripsi.*

* Sup. *petiam terre*
* L. *in*

Anno Dominice Incarnationis MLXVI. Indict. IIII. Ego Azarellus filius Azonis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre ad S. Martinum sitam in Jolano, capientem in semine modios VI. & sexstar. VI. tibi Raineri Prior, tuisque Fratribus in perpetuum. Hujus rei testes sunt Johannes & Antonius.

Anno Dominice Incarnationis MLXVII. Ind. V. Pietatis divine obtentu ego Petrus filius Johannis offero Ecclesiam S. Nicolay cum omnibus possessionibus suis sitam apud Faram (f), in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri Prior vener. tuisque Fratribus, ut vos vestrique successores eam semper habeatis. Ego Petrus hujus mee donationis cartulam confirmo, cujus testes sunt Johannes, Oldrius, Gerardus, & ego Indolfus Judex & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVII. Ind. VIIII. (g) Ego Albertus filius Johannis trado omnes possessiones meas quas habeo in Tenimento de Fara, in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, scilicet unam vineam in Paganetto, & unam petiam terre ad Acclanum, & unam petiam terre cum arboribus in pertinentiis Sancti Donati, & tertiam partem unius molendini. Dictas possessiones perpetuo concedo in ipsa Ecclesia tibi Raneri venerabilis Prior tuisque Fratribus libere possidendum. Hujus rei testes sunt Albertus, Tresidius, & ego Indolfus Judex & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVII. Indict. IX. (h) Divina inspirati gratia nos Alber-

---

(a) Si ad finem anni 1065. hæc Donatio rejiciatur, iis qui a Septembri Indictionis initia ducunt, IIII. currit Indictio; aliis III. numeratur.

(b) *Ecclesiæ S. Andreæ cum Cellis suis* meminit Eugenii III. Bulla jam Typis impressa. Locum Bulla tacet, exprimit monumentum; ex quo idcirco cum Eugenii, tum ceterorum Pontificum Diplomata nonnihil elucidantur.

(c) Sive III., sive IV. numeres Indictionem, utraque supputatio ab errore vindicatur.

(d) *Apud Faram* [verba sunt ex Bulla Eugenii III. deprompta] *Villanos, molendina, & possessiones terrarum & vinearum, & Ecclesiam S. Cantiana*. Nil clarius ad rem nostram, nihil utilius.

(e) Unum nostra hæc Indictio superaddit annum, impune tamen, si a mense Septembris hujusce anni, ejus initia petantur.

(f) De S. Nicolai Ecclesia apud Faram posita, altum in Bullis silentium. Erat fortasse ignobile Sacellum; hinc jacet obscurum. In ea, quam an. 1598. Rinalduccius instituit, Visitatione, ita describitur pag. 17. *Est Ecclesia simplicis devotionis*.

(g) E superiori Indictionis designatione apertissimus error hic corrigendus.

(h) Novus in Indictione excessus mendam detegit censorio calamo expungendam.

(a) Ea-

bertus & Tresidius fratres, quartam partem unius Molendini apud Faram sub ipso Castello cum aquarum decursibus, offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Hujus rei testes sunt Gosbertus, Ayfredus, Benedictus, & ego Indolfus Judex & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVII. Indict. IX. (a) Desiderio salutis eterne ego Oddo trado unam petiam terre cum vinea & arboribus apud Faram ad Sanctum Mauritium, in Ecclesia Sancti Salvatoris Magelle, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus possidendam. Hujus rei testes sunt Albertus, Tresidius, Adelbertus, & ego Indolfus Judex & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. (b) Divina inspirati gratia, ego Petrus, & Ampo, quandam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Dentulo, cum vinea, & arboribus donamus in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella tibi Raineri Prior, & tuis Fratribus perpetuo tenendam. Hujus nostre Donationis, nos Petrus, & Ampo scriptum confirmamus; testes sunt Gysus, Cando, Ayfredus.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. Optentu salutis eterne, ego Ildebrandus filius Adeodati, offero quandam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, cum vinea & arboribus, in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Raineri Prior tuisque Fratribus presentibus, & futuris in perpetuum. Hoc scriptum ego Ildebrandus confirmo. Hujus rei testes sunt Maginolfus, Yselbertus, Candonita, & ego Arduinus, Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. Affectu eterne salutis, ego Johannes Presbiter, unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Colle Sancte Agathe, capientem in semine modios VI., trado in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Raineri Prior, & tuis Fratribus perpetuo possidendam. Ego Johannes Presbiter hoc scriptum confirmo; sunt autem testes, Candonita, Maginolfus, & ego Arduinus Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. Divine pietatis intuitu, ego Johannes Luponis offero unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio ad Quercum Gallarum, capientem in semine sexter. * IIII. *cum arboribus, in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Raneri Prior, & tuis Fratribus in perpetuum. Ego Johannes hoc scriptum confirmo; cujus testes sunt Boconus, Boconus, & ego Arduinus Judex, & Notarius, qui & scripsi.*

* L. Sextar.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. Salutis voto, ego Ubertus filius Johannis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Marcum, capientem in semine frumenti modios IX., tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus in eternum. Sunt testes David, Benedictus, Cando, & ego Arduinus Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. Ego Adam do in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctam Mariam in Besera capientem in semine modium I., & starios III. tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus libere habendum. Sunt testes Azarellus, Petrus, Johannes, & ego Arduinus Judex, & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. X. (c) Devotione salutis ego Uldrius filius Johannis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre apud Faram juxta Forum, tibi Raneri, tuisque Fratribus perpetuo libere possidendam. Hujus rei testes sunt Petrus, Johannes, Esidius, & ego Indolfus Judex, & Notarius qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXVIII. Ind. IIII. (d) Dei preventus gratia, ego Odemundus filius Bassaldi offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre sitam in Erdine, capientem in semine frumenti modium I. & sestarios XI., & aliam in Plage de sole, capientem starium I. & aliam in Besera capientem sestarium I. & dimidium, & quartam partem de Salceto, & quartam partem unius Molendini cum aquarum decursibus, tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus libere possidendum. Hujus rei testes sunt Adeodatus, Guido, Ugo, & ego Albertus Judex, & Notarius hanc paginam scripsi, & subscripsi.

Incarnationis Dominice anno MLX. nono Ind. IIII. (e) Inspirante nos Deo, qui spirat ubi vult, ego Johannes, & ego Giso Sacerdotes, pro anima nostra, & Parentum nostrorum donamus Ecclesiam Sancti Blasii (f) cum omnibus possessionibus suis sitam in Sancto Angelo in Trifinio,

(a) Eadem, quæ in superiori monumento, hic valet censura.

(b) Cum in præsenti, tum in sequentibus monumentis, quæ ad annum pertinent 1068., Indictio IV. pro VI. supponitur. Errorem Indictionis potius, quam Æræ christianæ annis esse tribuendum, ex infra dicendis compertum erit.

(c) Cum anno 1068. toties repetito, Amanuensis Indictionem IIII. ubique fixerit, hic vero X. supponat, isthæc varietas haud leve erroris indicium est.

(d) Consulantur quæ de Indictione huic anno socianda, supra adnotavimus.

(e) Indictio X. hic statuenda. Nullum, quod mendam conciliet, suppetit temperamentum.

(f) Hanc S. Blasii Ecclesiam Majellanæ Abbatiæ vindicant pari consensione Summorum Pontificum Diplomata. Consulatur Alexandri II. Bulla, omnium, quæ ad nos pervenerunt, vetustissima; cui consonant, quæ post Alexandrum sequuntur, Pontificiæ sanctiones.

finio, in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri Prior venerabilis, ac tuis Fratribus, tam presentibus, quam futuris perpetuo possidendam. Scriptum hoc nos dicti Sacerdotes confirmamus; hujus testes sunt Albertus Candonita, Johannes, et ego Petrus Presbiter, qui et scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXX. Ind. VII. (a) Electorum gloriam habere sitiens ego Massarellus filius Johannis, Monasterium Sancte Marie de Lavella (b) situm in pertinentia de la Penna cum omnibus possessionibus suis, et Cellis, dono et concedo in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri Prior venerabilis, tuisque Fratribus presentibus, ac futuris pacifice possidendum. Cujus Celle sunt, Ecclesia Sancte ✠, Ecclesia Sancti Johannis, Ecclesia Sancte Lucie, Ecclesia Sancti Silvestri, Ecclesia Sancte Agathe. Ego Massarellus hujus mee donationis cartulam confirmo, cujus testes sunt Rainaldus, Raymundus, Franco, et ego Judex, Judex, et Notarius, qui et scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXX. Ind. VIII. Affectione salutis ego Adelbertus Guidonis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle homines tres (c) cum possessionibus suis in Bucclanico, tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus presentibus, et futuris perempniter habendum; sunt autem nomina eorum Nyndo Sindolfi, Johannes Albertini, Albertus Deodati; testes, Guido, Niricius, et Johannes.

*Anno Incarnationis Dominice MLXX. Ind. VIII. Pro gloria eterna ego Gyso filius Ade, do in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle * in Cerreto capientem in semine sestarios X., & aliam ad sorbulam capientem in semine modios IIII., tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus semper possidendam. Testes, Petrus, Brunus, Johannes.* * Sup. *Petiam terre*

Anno Dominice Incarnationis MLXX. Ind. V. (d) Ego Johannes, filius Johannis, Ecclesiam Sancti Petri apud Laromam (e) cum omnibus rebus suis offero in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Raineri Prior tuisque successoribus perpetuo possidendam. Hujus rei testes sunt, ego Johannes predictus, Conus, Gerardus, Morellus, et ego Johannes Judex, et Notarius, qui et scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXX. Ind. XII. (f) Ego Tresidius filius Gualdonis pro mea meorumque salute, offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre in Falasceto, capientem in semine modios IIII., tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus in perpetuum. Testes hujus rei sunt Tasso, Lepor, & Johannes.

Anno Dominice Incarnationis MLXXI. Ind. VIII. (g) Ego Massarellus filius Adelberti offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unum hominem nomine Roccum apud Roccam cum omnibus possessionibus suis, tibi Raneri Prior tuisque Fratribus perempniter possidendum. Sunt autem testes Guido, Johannes, Leo, & ego Johannes Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXXIII. Ind. XI. Quod oculus non vidit, nec auris audivit, obtinere desiderans, ego Adeodatus Sacerdos filius Petri, & ego Adam filius Afonis, Ecclesiam Sancti Martini apud Ursoniam (h) cum omnibus possessionibus suis, in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella donamus, & perpetuo concedimus tibi Raineri Prior venerabilis, eam tuisque successoribus assignantes in seculo pacifice tenendam. Hujus donationis nostre scriptum, nos Adeodatus, & Adam confirmamus, cujus testes sunt, Lepor, Albertus, Gaydolfus, & ego Johannes Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXXIIII. Ind. V. (i) Deum omnium bonorum datorem, & conservatorem sitiens, ego Petrus de Arpa Villa Ecclesiam Sancte Juste sitam in Castellione (k), medietatem Ecclesie Sancte Agnetis, & Villanos tres in Rocca de Monte Plano, scilicet,

(a) Anni unius circa Indictionem discordia facile dirimitur, si quæ in hanc rem supra observavimus, huc transferantur.

(b) Omnimoda inter hocce monumentum ac Pontificias Bullas concordia. Ubique Ecclesia isthæc cum Cellis suis nominatur, atque Abbatiæ Majellanæ subjicitur. Ecclesiam non quamcumque, sed Monasterio conjunctam intellige. Hac animadversione, Bullæ illustrantur monumentis compositæ. De Abbatiæ S. Mariæ della Vella juribus ac prærogativis loquemur infra ad annum Christi 1222.

(c) Ne dum bona ac latifundia, sed & Homines dono dabantur. Qui terræ excolendæ erant addicti, Villani nominabantur; qui vero aliis mancipabantur servitiis, Hominum servabant nomen, ex quo *Hominium* defluxit. De *Hominio* ac illi adnexis oneribus, opportunior recurret sermo; Non enim veri nominis Hominium hic putamus intelligendum, sed ea duntaxat servitia quæ sive domi, sive ruri præstanda erant.

(d) Ex aliis Indictionibus, quas uni eidemque anno Scriptor sociavit, error detegitur.

(e) Si cum Bullis Romanorum Pontificum hocce monumentum conferas, mira ubique consensio circa Ecclesiam hanc *S. Petri*, Abbatiæ nostræ juribus subjectam.

(f) Indictionem VIII. hic esse collocandam, & ratio temporis, & alia in superioribus monumentis exempla satis probant. Vel ex hoc igitur error Sciptoris detegitur, quum sibi ubique non constet.

(g) Unitatis in Indictione defectus levis est, & facile conciliatur.

(h) Inspice Donationis annum, jamque patebit cur Ecclesiæ hujus non meminerit Alexander II. Obiit nimirum Pontifex anno 1073., quo tempore Ecclesia isthæc S. Martini, ad Magellanam Heremum translata est. Aut igitur Donatio Pontificis mortem sequuta est, aut Alexandrina Bulla Donationis hujusce tempus antevertit. Meminit vero hujusce Ecclesiæ Eugenius III., & ceteri post Eugenium Pontifices.

(i) Superiori anno 1063., Indictionem XI. Scriptor sociavit: Par igitur est, ut non V. sed XII. hic apponamus Indictionem.

(k) *Apud Castellionem, Ecclesiam S. Justæ & S. Agnetis cum Villanis, terris, & vineis.* Ita loquitur Eugeniana Bulla, cui consonant reliquæ. En summam igitur inter Oblationes, ac Summorum Pontificum Bullas consensionem.

(a) Ad-

licet, Johannem, Paganum, & Morellum cum omnibus possessionibus suis trado in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella in perpetuum, tibi Raineri &c. Ego Petrus hoc scriptum confirmo; hujus testes sunt Johannes, Piso, Riccardus, Yselbertus, Berardus, Giso.

Anno Dominice Incarnationis MLXXIIII. Indict. IIII. Ego Adeodatus Presbiter pro mea, meorumque Parentum salute, offero quandam petiam terre cum vinea, & arboribus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, sitam apud Sanctum Angelum in Trisinio in Valle de le Venne, tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Ego Adeodatus Presbiter hoc scriptum confirmo; testes sunt, Candonita, Albertus, & ego Gyso Presbiter, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXXIIII. Ind. IIII. Pro salute animarum nostrarum, ego Bernardus, unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trisinio, sitam in Colle Azonis Corvini, offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle tibi Raneri Prior, & tuis Fratribus in perpetuum; de qua ego, & mei heredes per singulos annos denarium unum dicte Ecclesie reddere debemus. Ego Bernardus hoc scriptum confirmo; testes sunt, Robertus, & Zacharia.

Anno Dominice Incarnationis MLXXIIII. Ind. IIII. Ego Benedictus Yselberti filius offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trisinio, sitam in Macle, capientem in semine modios tres, tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Ego Benedictus hujus mee donationis cartulam confirmo. In hoc testes sunt Iselbertus, Amicus, & Guido.

Anno Dominice Incarnationis MLXXV. Ind. III. (a) Pro eterna retributione, ego Pharo Deodati filius dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre in Erdine, capientem in semine frumenti modios II. tibi Raneri Prior, tuisque Fratribus perempniter. Testes Gyso, Pascalis, & ego Adelbertus Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MLXXVII. Ind. Nona (b). Divina inspirati gratia, ego Aczarellus, & ego Guilgelmus de Bacro pro nostra nostrorumque Parentum salute, Ecclesiam Sancte Agathe apud Bacrum (c) cum omnibus possessionibus suis stabilibus, & mobilibus donamus in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Johannes Magellensis Prior, & tuis Fratribus eam assignantes, ut vos vestrique successores dictam Ecclesiam libere, ac tranquille semper possideatis. Ego Aczarellus, & ego Guilgelmus hujus donationis nostre paginam confirmamus; cujus rei testes sunt, Rusticus, Oldrius, Ayfredus, Gerardus, & Adam.

Anno Dominice Incarnationis MLXXX. Ind. VIII. (d) Retributionis eterne affectu ego Raynaldus Presbiter filius Amiconis trado in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud . . . . Adofelia, capientem in semine modium I. & starios X., tibi Raneri Prior tuisque Fratribus perempniter habendam. Testes, Johannes Presbiter, Benedictus Presbiter, Johannes Judex, & ego Adelbertus Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Incarnationis Dominice anno MXXCV. Ind. VIII. Regnante Domino Enrico Imperatore, ego Albertus Petri filius, salutis obtentu offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre in Falasceto, capientem in semine modios frumenti VII., tibi Ugo Prior tuisque Fratribus perempniter habendum. Testes sunt Benedictus, Gysus, Petrus, & ego Albertus Judex, & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MXC. Ind. VII. (e) Ego Romaldus pro salute animarum nostrarum offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre apud Faram in Colle Sancte Eufemie, capientem in semine modios II., & sextarios X., tibi Johannes Prior, tuisque Fratribus semper habendam. Hujus rei testes sunt Berardus, Gerardus, Adeodatus, & ego Gualdebertus Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Incarnationis Dominice anno M. nonagesim . . . . (f). Divine pietatis affectu ego Robertus Lorotelli Comes, Vicennam unam (g) apud Sanctum Angelum in Trisinio, sitam in Dentulo, capientem in semine frumenti modios XL., offero, trado, & perpetuo concedo in Ecclesia Domini Sal-

---

(a) Adde notam numericam X., quæ unitates præcedat, & Indictionem habes accuratissimam.

(b) Nec componi facile, nec dissimulari potest latissimum in annis Indictionis discrimen; non enim Indictio Nona decurrit, sed XV.

(c) Ecclesiam, imo verius *Monasterium S. Agathæ apud Vacrum* enumerat Eugenius III. Bullam adeas Eugenianam, quam si cum aliorum Pontificum, qui de Abbatia hac Majellana tractant, Diplomatibus conferas, nihil occurret dissimile.

(d) Nota numerica V. frustra hic additur Indictionis annis; ideoque utiliter abjicitur, ut III. Indictio, quæ genuina est, sola supersit.

(e) Respondet huic anno Indictio XIII.

(f) Robertus iste inter Loretelli Comites primus occurrit. Multa de illius origine, Dignitate, atque christianæ pietatis exemplis, producit Vir eruditus Vitus Pollidorus in sua de Loretelli Comitibus Dissertatione. Robertum ad hanc usque ætatem, hoc est ultra annum 1090. vitam produxisse, indubia res est. Ne statum annum hic designemus, prohibent characteres usque adeo obliterati, ut genuinam lectionem nobis reddant imperviam.

(g) *Vicenna* Cangio perinde sonat ac *Venna*. Vennam ille sic explicat: *Septum ad pisces intercipiendos*. At nimium aliena videtur ab hujusce monumenti sententia, ea quam Cangius tradit, glossematis interpretatio. Non enim de Piscium captura, aut de privato Stagno; sed de certa terræ portione, ad frumentum excipiendum idonea, intelligenda profecto est nostra hæc Donatio.

(a) Vi-

Salvatoris Magelle, tibi Johannes ejuſdem loci Prior, tuiſque Fratribus, perpetuo poſſidendam. Ego Robertus Comes hoc ſcriptum confirmo; hujus rei teſtes ſunt, Oldrius, Robertus, Gualbertus, & ego Carbo Judex, & Notarius, qui & ſcripſi, & ſubſcripſi.

Anno Dominice Incarnationis M. Nonageſimo VI. (*a*) *Ind. IIII. Ad Dei omnipotentis gloriam, ad optinendam ſalutem animarum noſtrarum, de noſtra hereditate, in Eccleſia Domini Salvatoris quedam Beneficia donamus, & perpetuo concedimus nos Robertus Lorotelli Comes.*

Incarnationis Dominice anno MXCVIII. Ind. VI. Retributionis divine affectu nos Riccardus Comes Comitis Petri filius, Vicennam unam in Falaſceto ſitam, capientem in ſemine frumenti modios XII., & ſextarium I., & aliam petiam terre habentem in ſe vineam apud Faram, in loco qui dicitur Adaraldi, & quoddam ſedium molendini, cum aquarum decurſibus, dono, trado, & perpetuo concedo in Eccleſia Domini Salvatoris Magelle, tibi Johannes Prior venerabilis eam aſſignando ad perempne ſubſidium ſervorum Domini, pro nobis, & cunctis Fidelibus Domino ſupplicantium. Hujus donationis noſtre, nos Riccardus Comes ſcriptum confirmamus. Hujus rei teſtes ſunt Ugo Gallonella, Albertus, Tranſmundus, & ego Cervinus Judex, & Notarius, qui & ſcripſi.

Anno Dominice Incarnationis M. Nonageſimo nono. Pro mea meorumque ſalute ego Raynaldus filius Guiniſi, Eccleſiam Sancti Euſanii (*b*) *cum omnibus ſuis dono in Eccleſia Domini Salvatoris de Magella, tibi Johannes Prior, & tuis Fratribus in perpetuum; cujus rei teſtes ſunt predictus Rainaldus, Rogerius, Guinius, & ego Johannes Judex, & Notarius, qui & ſcripſi.*

Anno Dominice Incarnationis MC. (*c*) *Deſiderantes, poſt temporale, celeſte conſequi Regnum, ego Rogerius Dei gratia Rex Sicilie, una cum filio meo Rogerio Duce, Eccleſiam Sancte Marie de Giſſo* (*d*) *cum hominibus, & omnibus poſſeſſionibus ſuis, Eccleſiam Sancti Paſtoris de Septe, & Eccleſiam Sancti Martini de Urſonia, Monaſterio Magelle regali liberalitate donamus, tibi Alexander venerabilis Prior, tuiſque Fratribus preſentibus, & ſequentibus in perpetuum. Hujus donationis noſtre ſcriptum, ego Rogerius Rex, & ego Rogerius Dux roboramus; hujus rei teſtes ſunt Comes Taſſo, Comes Teodinus, & Manerius de Palena.*

Anno Dominice Incarnationis MC. ſalutis eterne affectu ego Gentilis de Palleara, Dei gratia Monoplelli Comes, Eccleſiam Sancte Candide ſitam apud Pretorum (*e*) *cum omnibus poſſeſſionibus ſuis reddo in Eccleſia Domini Salvatoris de Magella, tibi Tranſmunde Abbas, tuiſque Fratribus preſentibus ac futuris pacifice tenendam in ſecula ſeculorum.*

Anno Dominice Incarnationis MC. (*f*) *Cauſa pietatis, nos Robertus Comes Lorotelli* (*g*) *pro anima Reg. Rog. dive memorie donamus Piſcatorem unum* (*h*) *in Ortona nomine Nicolaum Johannis Guidonis, cum omni hereditate ſua, in Eccleſia Magelle tibi Alexander Abbas, tuiſque Fratribus in perpetuum. Teſtes ſunt Judex Petrus, Amminada, Robertus de . . . . . .*

XIII. Antequam ad XII. Eccleſiæ ſeculum progrediamur, placet hic extraneum admiſcere monumentum; extraneum inquam ab ea quam coordinandam ſuſcepimus Oblationum ſerie, non etiam ab inſtituti noſtri ratione, aut ab iis temporum circumſtantiis, in quibus verſamur. Monumentum hocce, cujus exemplar ex vetuſta Tabularii noſtri pagina membranacea tranſcripſimus, eſto ob characteres obliteratos alicubi mutilum, Concordiam quamdam inter Raynulphum Teatinæ Eccleſiæ Epiſcopum, & Magellani Cœnobii Monachos initam exhibet. Qua parte Raynulphum Antiſtitem Scriptura commemorat, Contractus ætatem deſignat; qua vero parte Magellanos Monachos involvit, rem noſtram attingit. Utrumque paucis illuſtrandum. Raynulphus Epiſcopus, Ughello teſte, Gre-

Monumenti infra exſcribendi ætas inquiritur.

(*a*) *Videtur*, ita de Roberto Comite loquitur memoratus Pollidorus, *ipſo anno nonageſimo quinto, vel initio ſequentis, Robertus vita ceſſiſſe*. Ita opinatur Vir ille ſedulus atque accuratus, cui meliora deerant monumenta. En Robertum anno 1096. ſuperſtitem. Ni forte dicamus, Robertum, eodem, quo multa in Heremum Magellanam beneficia contulit, anno, ſupremum diem obiiſſe.

(*b*) Nullibi ſeſe nobis offert iſthæc Eccleſia. Dirutam idcirco ſuſpicamur, aut alio translatam.

(*c*) Mutila eſt temporis deſignatio, cui anni adminus triginta ſuperaddendi. Rogerius, ut ex Hiſtoriis notiſſimum, anno 1130. ab Anacleti Pſeudopontificis Legato, Siculi Regni coronam accipit, quam Innocentius II. legitimus Eccleſiæ Pontifex an. 1139. illi confirmat. Aut quadrageſimus ergo, aut ſaltem triceſimus deficit annus, quem ſi Scriptor omiſit, ſuppleat Hiſtoricus.

(*d*) De Eccleſiis *S. Mariæ de Giſſo*, *S. Paſtoris de Septe*, *S. Martini de Urſonia*, quas Monaſterio Magellano Rogerius obtulit, conſulenda Romanorum Pontificum Diplomata, quorum agmen ducit Eugenii III. notiſſima Conſtitutio.

(*e*) Eccleſiam *S. Candidæ apud Preturum* Bullæ omnes mira conſenſione recenſent.

(*f*) Rogerii Siciliæ Regis dies emortualis incidit in annum Æræ chriſtianæ 1152., juxta Baronium; aut 1154. juxta Pagii ſupputationem. Multorum igitur annorum ſeries in noſtro deficit monumento, quod Rogerium jampridem vita functum præſupponit.

(*g*) Robertum hunc de Baſſavilla inter Loretelli Comites ordine IV. Pollidorus enumerat. Poſt Rogerii obitum, a Vvillelmo Rogerii filio inſignem Comitatus Dignitatem accepit; qua in re nedum Patris vota ac monita, ſed & juſſa Vvillelmus implevit. Hinc tanto Robertus beneficio devinctus, Magellanæ Heremo, pro anima Regis Rogerii munus obtulit.

(*h*) Piſcatores, non ſecus ac Servi & Coloni, alieno ſervitio addicebantur.

Gregorio VII. Summo Pontifici vixit coævus, atque ad annum usque 1105. vitam produxit. Quo tempore Teatinæ præfuit Ecclesiæ, Concordiam firmavit: Oportet igitur ut vel ad XI. seculi finem, vel ad sequentis initia, Contractum revocemus. Huic innixi fundamento, pactionis ætatem, alioqui incertam atque obscuram, ad XI. Ecclesiæ seculi finem rejicimus. Quæ vero ratio potissima Monachos Magellanos induxerit, ut cum Teatino Antistite in societatem coirent, modo explicabimus.

Concordiæ summa proponitur.

XIV. Feudum Castellare, de quo ad annum M.X. supra egimus, Castro erat instructum; infirmo tamen, atque arcendis hostibus minus idoneo, quum nec ipsa loci natura, nec propugnaculis arte constructis satis esset munitum. Tanta vero hac ætate sæviebant bella, Normannorum armis in Frentanos ac circumjacentem regionem, necem, excidia, ac desolationem inferentibus, ut iis male consultum esset, quos locorum asperitas ac munitiones, ab injuriis ac bellicis incursionibus non eriperent. Atque hæc quidem Oderisium Abbatem S. Joannis in Venere, mox S. R. E. Cardinalem, impulit ratio, ut Monasterium, cui ille præerat, turribus ac vallo muniret, quo Monachorum quieti, ac Monasterii securitati occurreret; ut prolata in rem hanc vetusta Inscriptione e majori Cœnobii Claustro deprompta, probat Jo. Baptista Pollidorus ad annum Christi 1061. Eadem quæ Oderisio erga suos, etiam Raynulpho erga populum alieno subjectum imperio, insedit cura. Ne Castri male tuti incolæ, sævientis belli impetu opprimerentur, aliud illis Castrum, ubi se suaque defenderent, obtulit inhabitandum. Nullum iis, quos hospitio receperat, onus imposuit; ut suis legibus ac Privilegiis uterentur, indulsit; modo fidelitatem jurarent, atque ea se præstituros, quæ ad Castri tutelam & libertatem conferrent, pollicerentur. Oblatæ conditiones, a Monachis, populi nomine, ultro exceptæ sunt; atque amico fœdere cuncta composita. Ejusmodi concordiæ exemplar subjicimus, in quo purioris latinitatis vestigia aliquot reliqua adhuc sunt, esto hac ætate multa corrupti sermonis barbaries ubique obtineret.

Series exscribitur.

„ XV. Breve recordationis de quadam convenientia, & pacto, quod fuit inter me, „ videlicet Rannulfum Teatine Sedis Episcopum, & Heremum, & Ecclesiam Sancti Sal„ vatoris de Magella, coram mea, & Sancti Salvatoris Congregatione. Ecclesia Sancti „ Salvatoris de Magella quandam possessionem in mee ditionis tenuit terra, nominatim „ Castellare, que quidem possessio, quoniam nec natura, nec humano artificio munita „ erat, nec ab hostibus, si necesse foret, se defendere quiret, homines qui ibidem ha„ bitabant, in meum adduxi Castellum quod Sculcula vocatur, eo sane tenore, ut Ec„ clesia Sancti Salvatoris ita libere homines, quos nunc ibi adducit aut adducet, & „ domos, & ortos, terras, ac vineas, & omnia que prius habuit, aut ego sibi dedi, „ teneat, sicut & ego mea; ut nec ego, nec aliquis meus Ordinatus, ab hominibus „ Ecclesie Sancti Salvatoris, nec angariam, nec redditum, nec foris facturam exiga„ mus, aut accipiamus; nisi forte necesse sit, aut Castellum claudere, aut vallum „ fodere, aut murum fabricare, aut vigiles ponere, hujusmodi obsequium ipsi sicut & „ ceteri faciant; in nullo alio nec a me nec a meo Ordinato molestentur, nec a nobis „ eis aliqua injuria inferatur. Hoc tamen faciant, ut mee Ecclesie michique fidelitatem „ jurent, & ut non sint nec inventores, nec consiliatores, nec traditores, ut Ecclesia „ illud Castellum perdat; & si aliquis est, qui illud auferre Ecclesie velit, quod ipsi „ illud defendent pro posse suo recta fide, & sine omni fraude. Hoc michi faciant, & „ predictum obsequium, videlicet, ut Castellum, quemadmodum prefatum est, custo„ diant, & mori * . . . . qui Castrorum est dominorum, & fidelitatem, quam Eccle„ sie de Magella . . . . . firma, & rata, atque integra perseveret . . . .

** Sensus mutilus, ideoque absurdus, atque obscurus.*

Anno Dominice Incarnationis MCII. Indict. VIII. (a) Ego Brunus filius Petri offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle duas petias terre apud Faram, quarum una capit in semine frumenti modios X., alia vero quinque, tibi Ugo venerabilis Prior tuisque Fratribus perpetuo possidendam; hujus rei testes sunt Benedictus, Gyso, & ego Albertus Judex, & Notarius scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MCVI. Indict. IIII. (b) Salutis eterne devotione, ego Robertus filius Comitis Riccardi dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre cum silva apud Faram, sitam ad Sanctam Cantianam, tibi Iselberte Prior, tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Hujus rei testes sunt Albertus, Berardus, Ildebrandus, & ego Benedictus Judex, & Notarius scripsi.

In-

(a) Indictio X. hoc anno supputanda.
(b) Pro XIII. Indictione, Amanuensis, nota X. prætermissa, IIII. supponit.

(a) Si

Incarnationis Dominice anno MCVIII. Ind. I. Divine intuitu pietatis ego Vvillelmus Comes, Comitis Tassonis filius, trado in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Speltorum, & aliam in Colle Freddo, & aliam in Colle Vulparium, & aliam in Casa Ylici, & aliam in Colle Laza Fame, & aliam ad Sanctum Donatum, tibi Iselberte Prior, tuisque Fratribus semper habendum. Sunt inde testes Basilius Infans, Teobaldus, Baroncellus, & ego Benedictus Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MCXX. Indict. III. (a) Ego Petrus Nirici pro mea, meorumque salute, offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre apud Pretorum, in circuitu Molendini ipsius Ecclesie, cum Olivis in ea consistentibus, tibi Iselberte Prior tuisque Fratribus perhempniter habendum. Hujus rei testes sunt Johannes Levita, Benedictus, Johannes, & Johannes Raner.

Incarnationis Dominice anno MCXXI. Indict. III. (b) Manu pietatis ego Acto Presbiter offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle totam hereditatem meam quam habeo in Castello Lanzani, in qua hereditate sunt, una Domus, Casalini V., Orti tres, vinee quatuor, Molendina duo, petie terre VII. Preterea de terra, quam in plano Sancti Severini habemus, Decimationem de Molendino de Feltino, denarios ipsi Ecclesie in Dedicatione ejusdem reddere teneamur, dictas possessiones in vita nostra, nos, & nostri heredes tenentes; post obitum nostri predicte Ecclesie, & tibi scilicet Iselberte Prior, & tuis Fratribus presentibus, & futuris libere semper maneant. Testes sunt inde, Bammus Miles, Raynaldus, Vvillelmus, Johannes, Albertus, Benedictus.

Anno Dominice Incarnationis MCXXII. Ind. XV. Obtentu divine pietatis ego Robertus Dei gratia Comes Monopelli, Ecclesiam Sancti Nicolay, Ecclesiam Sancte Marie (c), Ecclesiam Sancti Cristofori apud Roccam Morici, cum omnibus possessionibus suis dono in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Yselberte Prior venerabilis, & tuis Fratribus presentibus, & futuris in perpetuum. Ego Robertus Comes hoc scriptum confirmo; hujus rei testes sunt Guido, Johannes, Andreas, & Eliseus.

Anno Dominice Incarnationis MCXXIIII. Ego Petrus Dominicus cum Germanis meis, offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Jubulo, tibi Iselberte ejusdem loci Prior, tuisque Fratribus in perpetuum. Ego Petrus hoc scriptum confirmo.

Anno Dominice Incarnationis MCXXVIII. Ind. VI. Voto salutis nostre ego Johannes Dodi, unam vineam ad Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Rivo Rieti, offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Iselberte Prior, tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Ego Johannes hoc scriptum confirmo; hujus rei testes sunt Grimaldus, Acto, & ego Johannes Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MCXXXVIIII. Ego Benedictus una cum filio meo Goffredo, offerimus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam vineam cum arboribus, & unam petiam terre ad Sanctum Angelum in Trifinio in Colle Martini, & aliam petiam terre ad Frenam, & aliam petiam terre, & aliam petiam terre capientem in semine sextarios XIII. tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus in perpetuum; de quibus terris decimationem, & de vinea denarium unum, ego, & mei heredes Ecclesie jam dicte annuatim reddere debemus. Ego Benedictus hoc scriptum confirmo; cujus testes sunt, Benedictus, Massarellus, & Johannes Faydonis.

Anno Dominice Incarnationis MCXL. Salutis eterne desiderio ego Ascettinus filius Coni offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle tertiam partem Ecclesie Sancti Felicis (d) apud Bucclanum, & duos homines cum omnibus possessionibus suis; tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus in sempiternum, quorum nomina sunt, Gerardus, & Machanianus. Testes sunt Berardus Presbiter, Petrus Presbiter.

Anno Dominice Incarnationis MCXL. Ego Asclectinus filius Coni offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre in pertinentiis de Mirabello in Fabale, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus in eternum. Hujus rei testes sunt Berardus Presbiter, Adeodatus Presbiter, Johannes, Albertus, Machabeus.

Anno Dominice Incarnationis MCXL. Ego Asclectinus Coni filius offero Ecclesiam Sancte Marie

(a) Si unitatibus nota numerica X. præponatur, exurgit Indictio XIII., quæ germana est, ac legitima.

(b) Indictio XIV. hic statuenda.

(c) Utramque Ecclesiam, *S. Mariæ*, & *S. Nicolai* apud Roccam Morici numerant, & Magellano Cœnobio subjectas asserunt Pontificum Bullæ, ducto initio ab Eugenio Papa III. De Sacello S. *Christophori* altum ubique silentium. Caussa nobis impervia.

(d) Hujusce Ecclesiæ nulla in Pontificum Bullis, nulla item in Visitationum Codicibus vola aut vestigium. Nec mirum; quum ex Donatione nonnisi tertia Sacelli pars Majellanæ Heremo esset adjudicanda.

rie in Mirabello (a) cum omnibus possessis in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus presentibus, & futuris in perpetuum possidendam. Hujus rei testes sunt ego dictus Asclectinus, Berardus Sacerdos, Adeodatus Sacerdos, Petrus Sacerdos, Siginolfus Miles.

Anno Dominice Incarnationis MCXL. Desiderio salutis ego Stephanus Amati dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quandam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Morella, & aliam petiam terre cum vinea, & arboribus, sitam in Moro, tibi Alexander Prior venerabilis, tuisque Fratribus presentibus, & futuris in perpetuum; ita scilicet quod nos & nostri heredes dictas possessiones in vita nostra teneamus; nobis obeuntibus, Ecclesie Magelle libere remaneant. Ego Stephanus Amati hoc scriptum confirmo; cujus testes sunt Abbonictus, Johannes, Petrus de Atissa, Johannes Boni.

Anno Dominice Incarnationis MCXL. Ego Johannes Sabli offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio sitam supra fontem Transberti, tibi Alexander Prior venerabilis, tuisque Fratribus in perpetuum. Ego Johannes hoc scriptum confirmo; sunt autem testes, Johannes, Silvus.

Anno Dominice Incarnationis MCXLI. Ind. IIII. Divina inspiratus gratia, ego Tasso Comes Comitis Rogerii filius, pro mea, meorumque Parentum salute, dono, trado, & perpetuo concedo in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella quandam possessionem terrarum hereditatis mee, tibi Alexander Prior venerabilis, tuisque Fratribus presentibus, & futuris semper pacifice possidendam. Est autem ipsa possessio in Comitato Teatino, que vocatur Collis Milonis (b), scilicet ipsum Castellare cum silva ei subjacenti, a Septentrionali plaga usque ad terram Sancti Eusanii, quomodo Rivus ipse decurrit; ab Oriente vero per ipsam voraginem vadit in Collem Donneco, & in Fossatum Regis; & per ipsum Fossatum ad terram de la Roma; ab Occidente autem per viam de Strada vadit ad voraginem. Ego Tasso Comes hujus mee donationis scriptum confirmo, cujus rei testes sunt . . . . .

Anno Dominice Incarnationis MCXLI. Ind. VI. (c) Dei omnipotentis aspiratione, nos Boamundus Comes Monoplelli, Decimas molendinorum apud Pretorum, & tertiam partem Decimationis de meo Demanio ejusdem Castri, scilicet frumenti, leguminum, vini, & olei, & aliarum frugum, offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle tibi Prior, tuisque Fratribus peremniter possidendum.

Superius monumentum illustratur.

XVI. Jure ne, an injuria Boamundus Comes Decimas Ecclesiæ Magellanæ obtulerit; hoc est, an novum Decimarum onus rebus suis imposuerit, salvis interim Parochorum juribus, an potius decimam bonorum partem Parochialibus Ecclesiis persolvendam, in Monasterium privata autoritate transtulerit, inquirere, nostri non est instituti. Fatemur quidem, hac potissimum ætate morem invaluisse, ut Parochi Decimarum Juribus fraudarentur, obstrepentibus licet Episcopis; cum mallent Laici in Monachos potius Beneficia conferre, quam Ecclesiis Parochialibus ea, quæ ex æquitate, verius ex justitia præstanda sunt, ministrare. Cui malo ut occurreret Concilium Lateranense sub Alexandro III. celebratum, cavit ne Religiosi Decimas a Laicis, inconsulto Episcopo auderent accipere (d). Non ideo tamen fas nobis de Boamundo Comite quid tale suspicari; tum maxime quod nedum Molendinorum Decimas, sed & ex ipsis Decimis, quas jure dominii ex territorio Præturii colligebat, tertiam partem Heremi Magellanæ Monachis ultro obtulerit. Ex quo fit, ut de Comitis pietate gratulemur potius, quam de illius minus æquo in Parochos animo doleamus.

Nonnulla circa Decimarum concessionem prænotantur.

XVII. Eodem anno, quo Comes Boamundus, etiam Robertus Teatinus Electus suam in Magellanum Cœnobium exercuit munificentiam. Quo primum tempore Robertus Teatinam Ecclesiam susceperit administrandam; quo tempore vita cesserit, Ughellus ignorat; nec meliora nobis succurrunt argumenta. Ratum vero, cum ex Rogerii Siciliæ Regis literis, quarum Ughellus meminit (e), tum ex monumentis, quæ nobis præsto sunt, Robertum Antistitem hac tempestate Teatinæ Ecclesiæ præfuisse. Concordiam hic producimus cum Magellæ Monachis initam, super Decimarum atque Oblationum, quæ a tribus Castris Ecclesiæ Teatinæ subjectis, Gipso nimirum, Pinna, & Altino, per-

---

(a) Quotquot Catalogum Ecclesiarum Abbatiæ nostræ attexunt Romani Pontifices, hujusce Ecclesiæ apud Buclanum positæ meminere. Fas cuique Bullas adire; jam enim e typis prodierunt.

(b) Ejusmodi Donationem ita explicat Eugenii III. Constitutio, cui aliorum Pontificum Diplomata sese conformant; *Apud Casulem, Villam que vocatur Colle Milonis cum pertinentiis suis*. Villæ nomine, Castrum, aut Castellare excipiendum; ad Castri pertinentias, hoc est membra ac possessiones, Silva contermina revocanda est. De Monachorum in Castrum imperio, deque Castri ipsius excidio consulantur nostræ in Bullam Eugenianam notæ pag. 50. lit. a.

(c) Inspice superiorem Indictionem quæ genuina est, jamque error incurret in oculos.

(d) Refertur in cap. III. de Privileg.

(e) Ital. Sac. tom. 6. column. 706.

(a) In

persolvendæ erant, concessione. Ut hocce Beneficium in Magellæ Heremum transferretur, rogavit Alexander Heremi Præses; annuit Robertus; & adhibito Cleri consilio, atque expectato consensu, Decimas, atque Oblationes concessit; ea lege tamen, ut Magellensis Ecclesia quatuor Romanatos (hoc est aureos nummos Romani Diogenis Imperatoris Constantinopolitani signatos imagine) quotannis persolveret; atque in Episcopos sarta tectaque Procurationum jura; in Curiæ Ministros, quoties ad Castra illa diverterent, Hospitii ac alimentorum commoda servarentur. Nihil hic rationi dissonum; nihil enim prohibet quominus, accedente Ordinarii consensu, Decimarum jura in aliam Ecclesiam, atque in Monasteria potissimum transferri possint, ut constat ex Innocentii III. decreto (a), quod etsi ætate posterius, potest tamen ad nostra hæc tempora revocari. Hanc Decimarum concessionem probat veteris monumenti copia, quæ in chartaceo Archivi nostri, cui titulus, *Collectio diversorum Jurium &c.* fol. 149. transcribitur. Meminit item Ughellus, atque contractus membranulam, quæ in Tabulario Teatinæ Ecclesiæ adservatur, nobis indicat. Indicat, inquam, non etiam producit; atque utinam produxisset! Jam enim mendas aliquot, quæ in nostrum irrepserunt exemplar, quasque, nullo indicio monstrante viam, castigare non licuit, expungeremus. Si ergo alicubi absurdus nec sibi cohærens occurrat sensus, id nobis vitio nequaquam tribuendum; quandoquidem neque interpretem agere, nec divinare fas ulli cum monumenta transcribit. Exiguus Monachorum, qui concordiæ subscribunt, numerus, argumento est, Heremum, sive ob loci inclementiam, sive ob rigidioris vitæ Institutum, habitatoribus infrequentem fuisse. His ad pleniorem monumenti notitiam præmissis, ipsam Donationis seriem subjiciamus.

„ XVIII. In nomine Sancte, & individue Trinitatis. Anno Dominice Incarnationis MCXLI. „ Indictione IIII. XV. Kalen. Julii. Ego Alexander Heremi Magellane venerabilis Prior, „ cum consilio, & consensu Fratrum, qui preordinati sunt in suprascripta S. Heremo, „ ivi ad Teatinam Ecclesiam, & requisivi venerabilem Electum ejusdem Ecclesie nomine „ Robertum, de Decimis, & Oblationibus vivorum, & mortuorum, de tribus Castellis, de Gisso de domo, cum Pinna que de Gisso est facta, cum illorum pertinentiis, „ & de Altino cum suis pertinentiis, quatenus augeret hoc beneficium mee Ecclesie, „ mihique & successoribus meis canonice intrantibus, & potestatem Archipresbyteratus * . . . „ His precibus motus piissimus, ac venerabilis Teatine Ecclesie Robertus Electus, consilium requisivit a suis Fratribus prenominate Ecclesie filiis, & fidelibus dandi Ecclesie „ Magellane, mihi A. Priori, successoribusque meis canonice intrantibus, tali tenore, „ prenominatum beneficium, quod ego Alexander Prior, & successores mei per unumquemque annum Teatine Ecclesie venerabili Electo, & successoribus suis canonice „ intrantibus dare debemus IIII. Romanatos in Paschali festivitate, remota fraude, & „ malo ingenio; & cetera jura Episcopalia ad usus Teatine Ecclesie reserventur. Preterea Hospitium, & Procurationem ita honorifice ut in sua domo habeant, & nuntii „ sui inde transeuntes. Et si in aliquo tempore ego A. Prior, vel mei successores hoc „ pactum fregerimus, & si sub alieno jure prenominatum beneficium habere quesierimus, postquam inde secundo, tertiove commoniti emendare noluerimus, habeat potestatem Theatina Ecclesia suique Rectores recipiendi supradictum Donum sine omni molestia, & contrarietate. Quamdiu ego Alexander Prior vel mei successores hoc adimpleverimus vel observaverimus, non habeat potestatem domnus Electus, vel ejus successores prenominati beneficium auferre. Actum in Majella feliciter.

Teatinus Episcopus Decimas concedit, certis tamen sub conditionibus.

* En sensus mutilus atque obscurus.

„ ✠ Ego Alexander Ecclesie S. Salvatoris de Majella Prior &c. ad confirmationem „ itaque istius debiti propria manu hoc signum ✠ figuravi.
„ ✠ Ego Guido Sacerdos, & Heremita, huic dationi interfui, & signum Crucis feci.
„ ✠ Ego Silvester Sacerdos, & Heremita, huic dationi interfui, & signum Crucis „ feci.
„ ✠ Ego Bernardus Sacerdos, & Heremita, huic dationi interfui, & signum Crucis feci.
„ ✠ Ego Petrus Sacerdos, & Heremita, huic dationi interfui, & signum Crucis feci.

Incarnationis Dominice MCXLII. Ind. V. Salutis desiderio, ego Siginolfus Siginolfi filius trado, & perpetuo concedo Ecclesiam Sancte Marie de Bassano (b), *in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, tibi Alexander Prior eam assignando. Sunt autem testes hujus rei, Johannes Regis Bajulus, Berardus Archipresbiter, Adeodatus Presbiter.*

Tem-

(a) In cap. 7. De his quæ fiunt a Prælatis sine consensu Capituli.
(b) Hanc ipsam Ecclesiam apud Buclanum sitam commemorat Eugenii III. Bulla, & cetera post Eugenium Diplomata, quæ de Privilegiis Abbatiæ Majellanæ sermonem instituunt.

(a) Bul-

Tempore Prioris Alexandri in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella, ego Tresidius filius Ascari obtuli Ecclesiam Sancti Blasii de Acera (a); ego Ugo de Muccla, Ecclesiam Sancti Jacobi apud Tullum; ego Oddo de Pectorano, ibidem Ecclesiam Sancti Blasii; ego Paganus filius Pagani, Ecclesiam Sancti Calisti apud Podium.

Anno Dominice Incarnationis MCXLII. Ind. III. (b) Facta est contentio de Prediis inter Teatinam, & Magellanam Ecclesiam (c), que in presentia subscriptorum Testium terminata est ita: Ecclesia Teatina tenimentum divisit, & Magellana sortem recepit. Finis divisionis ipsius terminatur sic: Incipit sub ipsa via de Colle Alto, & ascendit super altitudinem Collium super Rivum Merdarum, super Plajas de Cisterna, & Ficu Nereca, & per ipsos Colles pergit in Siberano, & per ipsos Colles vadit in Rivo Majaleporem, inde ad viam de Scolcula, ad terram de Ranclano, ad Cesaliam, ad Tusum, & sic decurrit ad Piscariam. Interfuere autem huic convenientie multi, de quibus notandi sunt pauci. Ex parte Teatine, Robertus Teatinus Electus, Benedictus Morici Prepositus, Benedictus Archipresbiter Ortone cum Canonicis plurimis; Milites vero Sarraceni, Leonardus, Perro cum Laicis multis. Ex parte Magellane, Boamundus de Tarsi Comes Monoplelli, Alexander Prior Magelle, Dompnus Guido, Dompnus Petrus, Frater Wultrius, Rao de Puliano, & alii multi.

XIX. Illud a nobis temporis ratio exigit, ut Rogerii Siciliæ Regis Privilegium favore Abbatiæ Majellanæ procusum, hic inseramus. Privilegii ætatem designat Indictio, cui standum omnino, quum Æræ christianæ anni tacentur. Porro si annis hisce Indictionem componas, nullus sane occurrit cui melius illa cohæreat, quam huic quem delegimus anno 1143. Res patet ex obvia supputatione, atque ex eorum, quos Rogerius in Regno egit, annorum curriculo. Regnum ille adiit anno 1130.; obiit vero an. 1154. ex accuratiore quam Pagius sequitur, chronologia. Annos intermedios percurras, nullus est, si annum excipias 1113., cui VI. Indictio possit convenire. Statuta Monumenti ætate, ipsum Rogerii Privilegium, ex eodem libello qui Oblationum seriem nobis exhibet, erutum, proferamus; ut nimirum exemptiones ac immunitates, quibus Magellana Heremus, Monachi, Castra, bona, jura, & quotquot Heremo illi aut subdentur, aut inserviunt Homines donantur, assequamur.

„ XX. Rogerius Dei gratia Rex Sicilie, Ducatus Apulie, Principatus Capue, Prelatis Ecclesiarum, Comitibus, Baronibus, Justitiariis, Bajulis, & universis fidelibus suis, quibus presentes littere ostense fuerint, salutem, & dilectionem. Omnipotenti Domino placere cupientes, qui sua nos dignatione ad Regni fastigia sublimavit, Sacrosanctas Ecclesias, & loca venerabilia divino cultui consecrata, regali desideramus protectione communire. Inde est, quod venerabile Monasterium Sancti Salvatoris de Magella, Priorem, Monachos, Castra, obedientias, homines, possessiones, & omnes res eidem Monasterio pertinentes, in nostra protectione recipimus. Mandamus itaque universitati vestre, & sub obtentu regie gratie districte precipimus, ut predicto Monasterio, & ejus possessionibus, & rebus, nullum injustum, vel molestum presumatis inferre. Si quis autem huic celsitudinis nostre mandato temerarius oviator extiterit, nostri culminis iram & indignationem incurret, atque ad puniendam contumaciam suam, centum libras auri componet; medietatem videlicet Camere nostre, reliquam vero medietatem Monasterio cui dampnum, vel injuriam irrogavit.

„ Data apud Arianum Indictione sexta.

Anno Dominice Incarnationis MCXLIIII. De mandato gloriosissimi Regis Rogerii, ego Boamundus de Tarsi Comes Monoplelli, Monasterium Sancti Andree (d) cum Cellis, hominibus, & omni-

---

(a) Bullas Pontificum evolvas quantum velis, quatuor Ecclesiæ, quæ sub uno contextu hic numerantur, atque sub Priore Alexandro ad Magellanam Ecclesiam pervenisse dicuntur, nullibi occurrunt. Suspicamur hasce Ecclesias, oborta inter Teatinum Episcopum, & Magellanum Cœnobium controversia, factaque Territorii divisione, de qua in sequenti monumento fit mentio, potuisse in ea terræ parte comprehendi, quæ Ecclesiæ obtigit Teatinæ. Si conjectura sibi constet, ac sequentis contractus verba illa, *facta est contentio de prædictis*, ad Ecclesias, quæ in præcedenti monumento enumerantur, sint transferenda, facile intelligimus cur Ecclesiarum Catalogo ab Eugenio III. aliisque Pontificibus, non inserantur; jam enim Eugenii tempore in alienam, hoc est in Teatinorum Antistitum jurisdictionem pervenerant.

(b) Vel ex ipso superioris Indictionis exemplo detegitur error, atque corrigitur.

(c) Isthæc divisio aut circa territorium, aut circa Ecclesias ac Prædia in Teatino territorio posita versatur. Si primum adstruas, Heremi Majellanæ jurisdictio in ipsamet Teatina Diœcesi longe lateque protenditur. Ut quid enim territorium dividitur, nisi ut jura adinvicem secernantur? Jura secernas, territorium distinguas; jamque Abbatiam extra Diœcesis limites tandem rejicies. Si vero de Prædiis ac latifundiis partitionem intelligas, Majellanum Cœnobium, multa ex Oblationibus dote aucta, satis opulentum fateamur necesse est; quum tanta agri parte abundaret, ut potuerit de bonorum numero & amplitudine cum Teatina Ecclesia contendere. Hæc est altera, quam Robertus Antistes cum Magellana Heremo iniit, concordia.

(d) Hic Boamundus, quem in notis ad Bullas Pontificum, corrupto nomine Roamundum appellavimus, inter Monoplelli Comites primus occurrit. Jubente Rogerio Rege, Monasterium S. Andreæ, quod jam tum ab anno MLXVI. ex Gisonis donatione, Magellanæ Heremi juribus erat obnoxium, restituere cogitur. Duo hic observanda: Integra cum primis Monasterii ac Bonorum restitutio; quandoquidem, quæ in Gisonis donatione exprimuntur Cellæ, Homines, Possessiones, eadem servata loquendi forma, ad Monasterium revertuntur. Sed & illud animadversione dignum est, Boamundum Comitem, non solum quæ abstulerat reddere, sed insuper iniquum spolii crimen fateri. Ita fortasse decernente Rogerio, ut & juribus Abbatiæ consuleret, & sacrilegi Comitis crimen infamia notaret perpetua.

Ec-

omnibus possessionibus suis Ecclesie Magelle injuste ablatum restituo pacifice tenendum in perpetuum. Cujus rei testes sunt Boamundus Comes, Benedictus Prepositus Sancte Eufemie, Stephanus de Rapino, Rollandus, & Albertus Notarius.

Anno Dominice Incarnationis MCXLIIII. Ego Boni Azonis Magell. do in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Rivo Rieti, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus in perpetuum, quam scilicet terram, usque in quartam generationem tenere debemus, postea in Ecclesia predicta libere remaneat. Ego Boni Azonis hoc scriptum confirmo, testes inde hujus sunt, Robertus, Petrus, Bernardus.

Anno Dominice Incarnationis MCXLIIII. Ind. VII. Eterne retributionis desiderio, ego Rogerius filius Algeri una cum Dompno Mayfredo, Ecclesiam Sancte Marie de Caldarariis (a) cum omnibus possessionibus suis, dono Monasterio Magelle, tibi Alexander Prior, & tuis Fratribus presentibus, & futuris semper habendum. Ego Rogerius hoc scriptum confirmo; hujus testes sunt Mayfredus Sacerdos, Joachim Sacerdos, Fiolfus Sacerdos, Thomas.

Incarnationis Dominice anno MCXLIIII. Ind. VII. Intuitu misericordie Dei, ego Marsilius Miles filius Roberti offero Ecclesiam Sancte Helene in Monte Moresco (b) cum omnibus possessionibus suis Magellano Monasterio, tibi Alexander Prior venerabilis, ac tuis Fratribus perpetuo tenendam. Ego Marsilius hoc scriptum confirmo, cujus testes sunt Rogerius, Geffredus, Wilgelmus, Raynaldus, & ego qui & scripsi.

*Interea quasdas * Ecclesias in solo Ecclesie nostre fundatas (c) libet compendiose notare,* * L.Quasdam
scilicet apud Speltorum Ecclesiam Sancti Johannis; apud Bucclanum, Ecclesiam Sancti Blasii; apud Casulem, Ecclesiam Sancti Cataldi; apud Sanctum Angelum in Trifinio, Ecclesiam Sancti Bartholomei; & apud Bucclanum Ecclesiam Sancti Martini.

Incarnationis Dominice anno MCXLV. Ind. VII. (d) Ego Bacolinus Gilberti filius offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle duos homines, scilicet Jeremiam, & Zacheum cum omnibus possessionibus suis apud Bucclanum, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus perpetualiter. Testes hujus rei sunt, Johannes Alberti Bajulus Dñi Reg., Benedictus Ptor.

*Anno Dominice Incarnationis MCXLV. Ego Tedemari Sacerdos offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam domum apud Bucclanum, & unam petiam de vineam * in Monte* * L.Vinea.
Rinulo, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus perpetualiter habendum. Testes sunt Johannes, Jeremias, Johannes de Fabrica, Johannes.

Anno Dominice Incarnationis MCXLVI. Ego Gualterius Comes Comitis Roberti filius dono quandam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Colle Sancte Agathe, in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Alexander, tuisque Fratribus perpetuo possidendum. Ego Gualterius Comes hoc scriptum confirmo; hujus rei testes sunt David Prepositus Sancti Angeli, Guido Sacerdos, Albertus Johannis Foll., Ricardus de Merulo.

Incarnationis Dominice anno MCXLVI. Ind. IX. Ego Benedictus Massari, pro mea, meorumque salute offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle casam unam in territorio in Sancto Angelo in Trifinio, & unam vineam in Ruga Rossani, & aliam vineam in Moro, & unam petiam terre in Acera, capientem in semine modios VI.; tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus. Has quidem possessiones ego & mei heredes tenentes, annuatim de vinea duas somas vini, de terra Decimam predicte Ecclesie reddamus; nobis morientibus, Ecclesie libere remaneant. Sunt inde testes Albertus Johannis Foll., Albertus Guidonus, Johannes Benedictus Cassinde, Aniba, Bamus Morelli, Johannes Diaconus.

*Anno Dominice Incarnationis MCXLVIII. Ind. XII. (e) Divina inspiratus gratia ego Petrus Sacerdos, Sacerdoti * Johannis filius offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam* * L.Sacerdotis
domum, & dimidiam in Pizolo, & unam vineam ad Episcopale, & aliam vineam ad Campum Mannarisci, & aliam in Valle Camperei, & aliam ad Corneta, & unam petiam terre ad Sanctam Mariam in Bassano, & aliam ad Fontem veterem, & aliam ad Fosse, & unum ortum ad Portam Sianami, tibi Alexander Prior, & tuis Fratribus, tali scilicet conditione, quod dictas possessiones ego, & mei heredes in vita nostra tenentes, decimationem ex eis, & denarios III.

(a) Ecclesiam S.Mariæ *de Caldarariis* nominat Eugenius III. qui apud Gipsum illam collocat. Consonant ceterorum Bullæ Pontificum.

(b) Si consulantur Eugenii atque Alexandri III. Constitutiones, mira circa hanc Ecclesiam ubique consensio.

(c) Inter Ecclesias, quas præsens exhibet monumentum, eam dumtaxat, quæ S.Blasii donatur nomine, commemorat Alexandri III. Bulla; de ceteris altum servat silentium. Idem de aliis Pontificum Romanorum Constitutionibus judicium esto. Excidit nobis scribentibus notas ad Bullam Alexandrinam, ut S. Blasii Ecclesiam, de qua hic, Donationi Marsilii Roberti filii referremus acceptam. Res secus habet; non enim ex Oblationibus, sed accessionis jure hocce Sacellum Monasterio Magellano est adjudicandum, cum solo Magellensis Ecclesiæ fuerit inædificatum.

(d) Unitatis defectus quem Indictio præsefert, facile componitur, si quæ in hanc rem adnotavimus hic repetantur.

(e) Levis circa Indictionem dissensio. Etsi namque XII. hic designetur, cum alii nonnisi XI. enumerent, potest varietas citra erroris notam conciliari.

(a) In

rios III. Ecclesie Magelle annuatim persolvamus; nobis morientibus, jam dicte Ecclesie libere in perpetuum remaneant. Testes harum rerum Berardus Archipresbiter, Adeodatus Presbiter, Ambrosius Presbiter, Benedictus Pretor, Machabeus.

Anno Dominice Incarnationis MCXLVIII. tertie (a) Ind. Salutis voto ego Johannes Gisonis offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Macle, capientem in semine sextar. VIIII., & unam casam; tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus in perpetuum; de terra vero Decimam, de domo denarium unum annuatim, ego & mei heredes persolvere ipsi Ecclesie teneamur; nobis autem obeuntibus, libere in Ecclesia predicta remaneant. Ego Johannes hoc scriptum confirmo, sunt autem testes Wilgelmus Iselberti, Petrus Presbiter, Johannes Burge.

Anno Dominice Incarnationis MCXLVIII. Ind. XI. Salutis desiderio ego Azo Amiconis, offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle apud Sanctum Martinum, sitam in Besera, unam petiam terre cum arboribus, tibi Johannes Prior, tuisque Fratribus in perpetuum; hujus rei testes sunt Petrus, Gualbertus, & ego Guinisius Judex, & Notarius, qui & scripsi.

Anno Dominice Incarnationis MCXLVIIII. Ind. XII. (b) Pro salute animarum nostrarum, ego Benedictus filius Triste, una cum filiis meis, scilicet Gervasio, Granetta, Abdenago, & Marducheo donamus in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle medietatem Ecclesie Sancti Jacobi (c), cum omnibus pertinentiis suis, & unam petiam terre sitam in Calgun. capientem in semine frumenti modios II., tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus, ita scilicet, ut dictas possessiones ego, & mei heredes in vita nostra tenentes, Decimam ex eis, & denarios III. predicte Ecclesie annuatim reddamus; post nostrum obitum ei libere remaneant in eternum. Hujus rei testes Petrus Archipresbiter, Tedemar. Capell., Adeodatus Presbiter, Gerardus Presbiter, Jeremias Presbiter.

Anno Dominice Incarnationis MCL. Ind. XII. (d) Ego Gualterius filius Johannis Luponis do in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, Ecclesiam Sancti Martini apud Bucclanum (e) ad Cannaparam cum omnibus pertinentiis suis, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus in eternum. Testes sunt Petrus Archipresbiter, Adeodatus Presbiter, Jeremia Sacerdos.

Incarnationis Dominice anno MCL. Ego Johannes Faydon. offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre ad Sanctum Martinum sitam in Jolañ., tibi Alexander, tuisque Fratribus in perpetuum. Sunt inde testes David Sacerdos, Johannes Abbas, Bernard.

Anno Incarnationis Dominice M.CLVI. Ind. VIIII. (f) Obtentu eterne glorie ego Benedictus Massari trado unam petiam vinee apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Acera, in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Alexander Prior, & tuis Fratribus in perpetuum. Ego Benedictus hoc scriptum confirmo; sunt autem testes, Albertus Johannis Foll., Albertus Guidon., Johannes Diaconus.

Anno Dominice Incarnationis MCLIX. Ind. VII. Pro mea, meorumque Parentum salute ego Benedictus Maynardi offero in Ecclesia Domini Salvatoris de Magella unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio, capientem in semine sextar. IIII., tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus perpetuo possidendam. Ego Benedictus hoc scriptum confirmo; hujus testes sunt Johannes Sacerdos, Paganus Sacerdos, Benedictus Sacerdos.

Anno Dominice Incarnationis MCLXI. Ind. IIII. (g) Divina illustrati gratia nos Boamundus Manuplelli Comes, pro nostra nostrorumque salute, Vicennam unam apud Sanctum Angelum in Trifinio, sitam in Colle Sancte Agathe, trado, dono, & perpetuo concedo in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle, tibi Alexander Prior, tuisque Fratribus semper habendam. Nos Boamundus Comes hoc scriptum confirmo. Sunt autem testes Sarracenus Miles, Petrus de Atissa, & ego Albertus, qui & scripsi, & ....

Dominice Incarnationis anno MCLXIIII. Ind. XII. Regnum Celorum intrare cupiens ego Boamundus de Sancto Felice (h) Dei gratia Monopelli Comes, Ecclesiam Sancti Egidii (i) ad Pon-

(a) In superiori monumento Indictionem XII., in sequenti XI. Amanuensis apponit. Elige utrum mavis, modò tertiam expungas, quæ hic designatur.

(b) Consule quæ in superioribus monumentis ad hunc ipsum annum adnotavimus.

(c) In Bulla Alexandri III. occurrit Ecclesia S. Jacobi penes Bucclanum. Num eadem sit, quæ hic designatur, definire non licet; cum Oblationis charta, nullam, in quo sita est S. Jacobi Ecclesia, locum indigitet.

(d) Unitas quæ hic deficit, etsi non addatur, poterit conciliari.

(e) Extitit olim *S. Martini* rurale Sacellum in territorio Bucclani, quod dirutum, nullis post se relictis vestigiis, innuit Codex Visitation. an. 1598. fol. 34. Nusquam tamen ejusmodi Sacelli Pontificum Diplomata meminere.

(f) Hoc anno IV. currit Indictio; quidquid ergo superest, inutile est ac resecandum.

(g) Indictio VIIII. hic figenda. Ut mendam expungas, unitatibus numericam literam V. præponas, quam Amanuensis omisit.

(h) Alter Boamundus hic est a superiori secernendus, ut ex cognomine dissimili licet colligere. Prior Boamundus de Tarsia inter Monopelli Comites primus ordine, ut præmonuimus, recensendus; hic vero Boamundus de S. Felice, secundum inter Monopelli Comites locum occupat. Ille, non etiam hic Boamundus, sub Regibus Vvillelmo I. & II. nobile Justitiarii munus exercuit. Hæc quæ a clarissimo Petro nostro Pollidoro accepimus, nolumus missa facere; ut & monumenta quæ exscribimus illustrentur, & quantum humanissimi Viri eruditioni, ac lucubrationibus debeamus, innotescat.

(i) Adeas Alexandri III. Bullam, & *S. Ægidii* Ecclesia in Manupelli vicinia posita occurret legenti. Cur hocce Sacellum Eugenius prætereat, recenseat vero Alexander, jam in nostris ad Alexandrinam Bullam animadversionibus explicavimus.

(a) An-

Pontem Afcari in territorio Monoplelli, cum omnibus poffeffionibus fuis, trado, & perpetuo concedo Ecclefie Magelle, tibi Alexander venerabilis Prior, & tuis Fratribus prefentibus, & futuris pacifice in feculo tenendam. Donationis mee hoc fcriptum ego Boamundus Comes confirmo, cujus teftes funt Tranfmundus Gusberti, Riccardus Marellani, Waltius Berbecca, Guido, & ego Rolandus, qui & fcripfi.

Anno Dominice Incarnationis MCLXVII. Ind. IX. (a) *Pro inpetranda Dei mifericordia, ego Sikilgayta offero in Ecclefia Domini Salvatoris Magelle ortum unum pro faciendo molendino apud Faram, tibi Raneri Prior, tuifque Fratribus prefentibus, & futuris perpetuo tenendum. Cujus rei teftes funt Malfridus, Tranfmundus, Raynaldus, & ego Indolfus Judex & Notarius fcripfi.*

XXI. Monumentum, de cujus ætate dubium moveri poteft, hic ducimus affuendum. Ejus materies ac fcopus circa libertatem Magellani Monafterii, cujus Bona ac latifundia a quocumque onere, ac cenfu eximuntur, occupatur. Privilegii author eft Willelmus Siciliæ Rex, non ille quidem, ut putamus, qui ex pravis moribus cognomento Malus appellatur, fed alter Willelmus prioris filius, de cujus pietate ac religionis zelo Ecclefia fibi gratulatur. Incertum vero eft quo anno Willelmi Diploma procufum fuerit, cum nec annorum Chrifti, nec Willelmi annorum ulla incidat mentio, fed fola Indictio ordine quinta defignetur. Si Indictionem hanc cum Æræ chriftianæ annis conferamus, ea aut cum anno 1172., aut 1187. bene componitur. Nec Willelmi ætas repugnat, cum Regni initia ab an. 1166. primum ducenda, ad annum ufque 1187. exeuntem protendantur. Utramque fupputationem citra erroris notam, ni meliora fuccurrant indicia, fequi licet. Nos remotiorem eligimus; atque ad annum 1172. præfens rejicimus monumentum. Verofimilius namque putamus, regiam Willelmi munificentiam ad Regni initia potius, quam ad annum 1187. qui poftremus atque emortualis illi fuit, revocare. Quamvis fateamur, fieri potuiffe, ut menfe Majo Willelmus Diploma concefferit, & menfe Novembris an. 1187. diem obierit extremum. Privilegii feriem ex authentica copia quæ in Archivo noftro affervatur, atque alteri Friderici II. Diplomati, de quo infra, fociatur, hic damus. *Monumenti infra recenfendi ætas ftatuitur.*

„ XXII. Guillelmus Dei gratia Rex Sicilie, Ducatus Apulie, & Principatus Capue, „ Prelatis Ecclefiarum, Comitibus, Baronibus, Juftitiariis, Bajulis, & univerfis qui- „ bufcumque prefens fcriptum oftenfum fuerit fidelibus noftris, falutem, & dilectionem. „ Omnipotenti Deo complacere cupientes, qui fua nos dignatione ad Regni faftigia fu- „ blimavit, Sacrofanctas Ecclefias, & loca venerabilia divino cultu confecrata, regali de- „ fideramus protectione, & fcripto munire. Inde eft quod venerabile Monafterium San- „ cti Salvatoris de Monte Magelle, Abbatem, & Monachos, & fucceffores eorum, cum „ omnibus Bonis predicti Monafterii, fub fpeciali protectione culminis noftri fufcipimus, „ & prefenti fcripto eidem Monafterio omnia Bona, que nunc habet, vel que deinceps „ ad ipfum pertinere nofcentur, firmiter, & libere confirmamus; liberantes jam dictum „ Monafterium cum hobedientiis, & cafalibus ejus ab omni dominio, fubjectione, fer- „ vitute, & quibufcumque collectis, veffationibus, & exactionibus omnium illorum, qui „ ipfum Monafterium prefument agravare. Mandamus itaque univerfitati veftre, & fub „ obtentu regie gratie firmiter, & diftricte precipimus, ut predicto Monafterio, & ejus „ poffeffionibus nullum injuftum, vel moleftum prefumatis inferre. Si quis autem huic „ celfitudinis noftre mandato temerarius oviator extiterit, noftri culminis iram, & in- „ dignationem incurret, atque puniendam contumaciam fuam centum libras auri com- „ ponet, medietatem videlicet Camere noftre, reliquam vero medietatem Monafterio, „ cui dampnum, vel injuriam irrogaverit. Ad hujufmodi autem fcripti memoriam, pre- „ fentem paginam noftro figillo juffimus communiri. Datum apud Barolum quintodeci- „ mo die menfis Madii Indictionis quinte. *Guillelmi Diploma pro Majellanæ Abbatiæ libertate.*

Anno Dominice Incarnationis MCLXXVII. Ind. X. Deo nos infpirante, ego Ugo de Quat... filius Berardi una cum uxore mea Magalta, & filiabus meis Sibilla, Finitia, Adiliza, pro falute animarum noftrarum donamus, & perpetuo concedimus de noftra hereditate, quoddam tenimentum apud Giffum, in Ecclefia Domini Salvatoris Magelle, tibi Tranfmunde Abbas, & tuis Fratribus prefentibus, & futuris femper pacifice poffidendum. Terminatur autem fic: A capite via publica; ab uno latere Foffatum de Valle Gaydonis; ab alio vero latere Rivus de Valle Merula; in pede autem conjungitur utraque Vallis. Teftes funt inde Rogerius Miles de Monte nero, Symeon Miles, Ubertus Abbas Sancte Marie, Johannes Presbiter, Jacobus Presbiter, Benedictus Presbiter, Rogerius Miles, & Robertus Miles.

An-

(a) Anno huic I. refpondet Indictio. Quæ igitur poft unitatem fequitur nota numerica X., omnino expungenda.

Anno Dominice Incarnationis MC. octogesimo III. Ego Benedictus Johannis Servati filius, pro mea, meorumque salute dono in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam vineam apud Sanctum Angelum in Trifinio in Valle de Puteo, tibi Transmunde Abbas, tuisque Fratribus in perpetuum. Sunt autem testes Robertus Dodi, Petrus Dodi, Robertus, Massarellus . . . . . .

Nova pro jurisdictione Abbatiæ argumenta.

XXIII. Ad aliud interim, temporum ratione ita suadente, divertimus monumentum, ex quo Magellani Cœnobii jurisdictio, ac jura multum illustrantur. Mutilum alicubi est, quod vehementer dolemus; nec licuit nobis aliunde aut integritatem illi restituere, aut lacunas implere. Præstat tamen mancum exscribere, quam omnino missum facere. Ex Archivo Basilicæ nostræ erutum hic subjicimus, postquam nonnulla scitu digna, quæ ad pleniorem Concordiæ intelligentiam conferre possunt, præmiserimus.

XXIV. Multas apud Cominæ, multas item apud Pinnæ Castrum Ecclesias, Majellano Abbati fuisse subjectas, patet ex Oblationum serie quam supra protulimus; patet item e Summorum Pontificum Bullis, quas suo loco evulgavimus. Præcipuam tamen in Castrum utrumque, Pennæ nimirum ac Fameclani Ecclesia Majellana exercuit jurisdictionem; quod haud obscure innuunt verba illa Pontificiis Constitutionibus adposita, quæ inter Majellani Monasterii membra enumerant *Aram Pinnæ cum subjacenti Podio Fameclani.* Quænam vero jurisdictio, sive in Castra, sive in subditas Ecclesias Majellano Cœnobio tribuenda sit, & quousque ea protendatur, sequens aperit monumentum, quod idcirco suscipimus illustrandum.

Dissidium inter Raynaldum de Lecto & Transmundum Abbatem componitur.

XXV. Castra Cominarum, Pinnæ, ac Fameclani juvat ab eorum Territoriis secernere. Nulla aut fere nulla Majellano Abbati inerat jurisdictio in Castrum Cominæ; multa vero, & quæ ab Episcopali non differt, in Castra Pinnæ & Fameclani pollebat auctoritate. Liquet id ex Concordiæ infra recensendæ tenore; atque ex Apostolicarum Constitutionum verbis, quæ nuper exscripsimus, haud obscure colligitur. Quo vero ad Castrorum territoria, quæcumque tandem illa esset, satis ampla eorum pars Abbatiæ S. Salvatoris obnoxia erat ob Ecclesias ibi inædificatas, latosque fundos Ecclesiis adpositos, & populum satis frequentem qui aut agris excolendis, aut Monachorum servitiis præstandis erat addictus. Quocirca hæc Castrorum territoria duplici serviebant Domino, Raynaldo quidem, cui cognomen de Lecto, de quo infra in notis, jure feudali; Abbati vero Majellano, jure proprietatis ac Privilegiorum. Hinc non levis controversiarum ac dissensionis occasio. Res tandem hac lege composita est, ut Raynaldus ab iis, qui intra fines Monasterii S. Clementis degebant, hominibus, militare subsidium pro Regio exercitu, & certa quædam pro familiæ suæ commodis stipendia reciperet; tum etiam ut pecuniariæ pœnæ, quæ pro criminibus solvenda erat, dimidium sibi vendicaret. Ipsa vero judicii exercendi potestas penes Præsidem esset, quem Majellanum Monasterium in ipsomet Castro Cominæ in Judicem delegisset. Cetera Jurisdictioni Abbatis Majellani sarta tectaque reservantur. Quo pertinent Ministrorum electio: subditorum de fidelitate servanda Sacramentum: Canonum solutio, & his similia, quorum in subjecti contractus tenore expressa fit mentio. Splendidum sane amplioris authoritatis, quam Majellano Cœnobio Pontificum Bullæ, Regum Diplomata, & Fidelium Oblationes contulerant, argumentum.

Concordiæ tenor producitur.

„ XXVI. ✠ In Dei nomine, & Individue Trinitatis. Anno Dominice Incarnationis M.C. „ octuagesimo tertio mense Julii Indictionis prime. Coram presentia egregii Domini Comitis Petri Monopelli, & subscriptorum testium Baronum videlicet, & aliorum probrum Virorum, aput Sanctum Angelum in Trifinio. Pro plurimis querimoniis & „ questionibus, que inter Transmundum venerabilem Magellensis Ecclesie Abbatem, & „ Rainaldum de Lecto (*a*) mote fuerant, videlicet de Ecclesiis cum tenimentis suis, & hominibus, quos Magellensis Ecclesia apud Comenam, & Pennam tenet, ad talem tandem devenere concordiam, quod Magellensis Ecclesia debeat ordinare Monachum (*b*) in „ Ecclesia S. Clementis pro velle suo, & quod non debeat ipsum destituere de ipsa Ecclesia, nisi tale faciat forisfactum, quo Capituli Magellensis judicio destituatur. Simi- „ liter

(*a*) Familia de Lecto inter nobilissimas atque præcipuas Auxani familias numeratur. Ab Oppido Lecto in Aprutina provincia, ubi ortum duxit, aut verius ubi dominatum exercuit, cognomen traxit. Consulendus Franciscus de Petris in sua Neapolitana Historia, ubi multa de hujusce Familiæ nobilitate ac dignitate producit. Quod vero ad Raynaldum hunc attinet, vel ex contractus hujusce conditionibus satis manifestum est, multa illum authoritate fuisse conspicuum; quum in Teatinæ Provinciæ Castris, si pauca excipias, late dominaretur; atque a subjecto sibi populo fidelitatis juramentum exigeret, & a criminosis multas sibi persolvendas repeteret.

(*b*) Putares *Ordinare Monachum* perinde esse ac Monachum instituere; nec a nobis hæc vocis significatio multum aliena est. Quia vero in hac contractus charta nedum ordinandi, sed & Monachum destituendi tribuitur authoritas, nec, proprie loquendo, destituitur, nisi qui ab Ecclesiastico Officio dejicitur, eorum conjecturam haud improbamus, qui Monachum ordinare perinde accipiunt ac Monachum animarum gubernio præficere.

(*a*) In

,, liter habet poteſtatem ordinandi Monachum pro velle ſuo in Eccleſia S. Marie de
,, Plano. In Eccleſia vero S. Lucie de Caſtello Comene debet ipſe Abbas ordinare
,, Presbyterum (*a*), & in Eccleſia S. Lucie de Strada ſimiliter, quod ſint habitatores Co-
,, mene; & ut ipſi Presbyteri faciant fidelitatem Abbati & Magellenſi Eccleſie. Homi-
,, nes autem prefate Eccleſie Sancti Clementis debeant facere fidelitatem eidem Magel-
,, lenſi Eccleſie, & ſervitia, & redditus, ſilicet panis & vini, nummorum, & exennia
,, Natalis Domini, & Sancte Marie ſicut decet, & unicuique Feudo attinet, & in Car-
,, nis Levamine (*b*) prout conſueverant redere. A quibus namque hominibus ipſe Rainaldus
,, de Lecto habere debeat ajutorium pro regali exercitu (*c*), & pro filia maritanda,
,, & filio ſuo milite faciendo, & pro emenda Terra, & Caſtellania.
,, Et ſicut ab hominibus ſuis de Comina receperit adjutorium, ita juxte, & me-
,, diocriter ab his accipere debeat. Etſi homines illi aliquid forisfactum (*d*) commiſe-
,, rint, debent in curia Eccleſie conveniri; ita quod eidem Eccleſie S. Lucie Prepoſitus
,, apud Cominam, Curiam teneat, & quidquid pro eorum forisfactis Eccleſia lucrabi-
,, tur, Prepoſitus habeat medietatem, & Rainaldus de Lecto medietatem. In Eccleſia
,, autem S. Marie de la Vella, que eſt in tenimento de Penna, ipſe Abbas debeat ordi-
,, nare Monachum (*e*) pro velle ſuo, & ipſe Monachus Sacramento, quod Rainaldo de Le-
,, cto fecerat, abſolvatur, & nullus alius Monachus ibi conſtituatur . . . ordinare Presby-
,, terum . . . quam Magellenſis Eccleſia debet habere . . . . pedibus
,, plenam vino. Et in Eccleſia S. Johannis (*f*) . . . . Silveſtri debet facere . . . . .
,, ... atem Eccleſie Magellenſi. Et omnes redditus, ſervitia, ac debita, que Ma-
,, gellenſis Eccleſia ab hominibus de Labella * *accipere & exigere* conſueverat, *ſicut antea* * Quæ diſſimili charactere notantur verba, a nobis fuere addita.
,, *integre* debet habere. De Caſtello namque Penne, & Famecclani jura Epiſcopalia, &
,, reſponſiones habere debet; ita quod neutra pars jam dictam concordiam frangere
,, preſumat. Quecumque partium fregerit hanc concordiam, & bis judicialiter una ab
,, altera parte requiſita ut emendet, pars namque que maleficium noluerit emendare,
,, tribuat *alteri parti* ſub nomine pene regales L. & concordia firma perpetualiter ma-
,, neat.
,, ✠ Signum manus Ugonis filius Attonis teſtis.
,, ✠ Signum manus Gualteri Goriani * teſtis. * *Al.* Gorciani.
,, ✠ Signum manus Rogerii de Moſelio teſtis.
,, ✠ Signum manus Berardi de Rajaut teſtis.
,, ✠ Signum manus Vari de Comen. teſtis.
,, ✠ Signum manus Ber. Enrici teſtis.
,, ✠ Signum manus . . . . . . de Grelis teſtis.
,, Hoc namque ſcriptum precibus, & pari ac communi utriuſque partis voluntate
,, videlicet Tranſmundi venerabilis Magellenſis Eccleſie Abbatis, & ipſius Rainaldi de
,, Lecto, ✠ Ego Boamundus Judex, & Notarius ſcripſi, & ſignum Crucis manu pro-
,, pria feci.
,, Signum manus Adenulfi filii Caſtoris teſtis.

Anno Dominice Incarnationis MCLXXXVI. Ind. III. (g) Ego Alduinus una cum matre mea Margarita pro noſtra ſalute dono, & dimitto Eccleſie Domini Salvatoris Magelle Moleturam de Demanio Caſtellar, tibi Tranſmunde Abbas tuiſque Fratribus preſentibus, & futuris pro nobis orantibus in perpetuum. Teſtes ſunt Symon de Rivo nigro, Raynaldus Oder., Johannes, Petrus Johannis, Sanſo, Egidius, & ego Rainaldus Sacerdos, qui & ſcripſi.

Incar-

(*a*) In hac *S. Luciæ* Eccleſia quæ in Cominæ Caſtro ſita eſt, ſicut & in alia quæ *S. Luciæ de Strada* donatur nomine, non Monachus, ſed Presbyter præſcribitur *Ordinandus*. Utraque Eccleſia iſthæc Monaſterio erat deſtituta; hinc Parochiale munus non Monacho, ſed ſeculari Presbytero exercendum committitur. Hæc conjectura animadverſionem ſupra traditam ſub litera *b* illuſtrat atque confirmat.

(*b*) *Carnis levamen* Bacchanalium tempus deſignat; ex quo nomine pauliſper corrupto, vulgatum atque Italicum vocabulum *Carnevale* defluxit.

(*c*) Jam tum a Guillelmi I. & II. Siciliæ Regum ætate mos invaluit, ut Feuda, ac Barones ad Regii exercitus augmentum Milites ſuppeditarent. Multa in rem hanc producit monumenta ex Regio Archivo Neapolitano Carolus Borellus in ſuis Neapolitanæ nobilitatis vindiciis, qui pag. 102. ſub tit. de Juſtitia Comitis Boamundi obſervat, ex Caſtro Cominæ militem unum, duos vero ex Pinnæ Caſtro milites eſſe concedendos. Vel ex hoc argumento, Raynaldi dignitas ac dominatus poterit demonſtrari.

(*d*) *Foris factum* crimen eſt fori judicio puniendum. Hinc nomen italicum *Forfante*, & *Forfanteria* ſuam traxit originem.

(*e*) Monachus non Presbyter huic Eccleſiæ *S. Mariæ della Vella* præficitur, quod hæc eadem Eccleſia Monaſterium ſatis amplum, ac bonis inſtructum haberet adnexum. Hac de re pluribus infra:

(*f*) E duabus, quæ hic nominantur, Eccleſiis, prior *S. Joanni* Sacra, Monaſterio S. Mariæ della Vella, proindeque & ipſi Abbatiæ Majellanæ, ut ex infra dicendis patebit, ſubdita erat: Altera vero *S. Silveſtro* dicata, ipſam, ut putamus, Eccleſiam indicat extra Pinnæ Caſtrum poſitam, quæ in Parochiam, ſervato Archipresbyteratus titulo, evaſit. Conſulendus Codex Viſitation. an. 1598. fol. 39. ubi ruralis Eccleſiæ S. Joannis, quæ eadem forte eſt, quam modo commemoravimus, titulus ac Beneficium, vetuſto illo Sacello jam diruto, in principem & Parochialem S. Silveſtri Eccleſiam dicitur translatum.

(*g*) Unitas deeſt. Diſcrimen forte repetas a diſſimili ſupputandi ratione.

(*a*) Uni-

Incarnationis Dominice An. MCXCIII. Ind. XI. Ego Johannes Sacerdos, Robertus, Jechonia, & Maſſarellus filius Maſſari, pro noſtra redemptione offerimus in Eccleſia Domini Salvatoris Magelle apud Sanctum Angelum in Triſinio, unam vineam in Fren. juxta vineam de Toſo, & unam petiam terre in Circlara, tibi Tranſmunde Abbas, tuiſque Fratribus in perpetuum; detinentes has poſſeſſiones nos noſtrique heredes, de terra Decimam, de vinea denarium I. ipſi Eccleſie reddamus. Sunt autem Teſtes Petrus Dodi, Robertus Dodi, Robertus, Maſſarellus.

Anno Dominice Incarnationis MC. nonageſimo V. Ind. XIIII. (a) Dei gratia inſpirati, ego Gentilis, & ego Manerius de Palleara (b) Monoplelli Comites, venerabili Monaſterio Domini Salvatoris de Magella quoddam tenimentum injuſte ſibi ablatum reddimus tibi Tranſmunde Abbas, tuiſque Fratribus id aſſignantes, ut vos, veſtrique ſucceſſores illud ſemper pacifice poſſideatis; dictum ſiquidem tenimentum ſicut Scriptorum teſtatione, & multorum veridica relatione cognovimus, Comes Boamundus de Tarſi, & Comes Boamundus de Sancto Felice, ac Letitia Comitiſſa, Monaſterio preſato manu pietatis donaverunt (c), & propriam ſinguli donationem ſcripto firmaverunt. Eſt autem in primis tenimentum in pertinentia de Caſule juſta Guarennam, quod ſic terminatur: Incipit enim a Rivo de Colle Donneco, & per ipſam voraginem vadit in viam de Monte Sicco, & inde deſcendit per Quercus cruciatas in ipſa valle de Gaminata, deinde aſcendit ad lacum, quod eſt in vertice collis Siccloli cum toto eodem colle uſque ad vallem terre Sancti Juſtini, & uſque tenimentum Sancti Euſanii. Hujus reſtitutionis noſtre ſcriptum ego Gentilis, & ego Manerius confirmamus, hujus rei teſtes ſunt . . . .

Alterius monumenti ætas definitur.

XXVII. Fundi reſtitutio, de qua in ſuperiori monumento, Gentilem ac Manerium Comitem, æquos probat; quæ vero ex alio monumento Archivi noſtri deprompta, ſequitur donatio, eoſdem Gentilem atque Manerium oſtendit munificos. Multa Abbatiæ Magellanæ offerunt: Sacellum S. Crucis in territorio Caſtri la Roma donant: Decimam ſpondent: grana quindecim auri quotannis ſe daturos pollicentur. Eccleſiæ quidem Sanctæ Crucis, de qua hic, nulla in Diplomatibus Innocentii, & Alexandri III. fit mentio; eam tamen monumentum, quod infra ad ann. 1225. producemus, commemorat. Poſſet de hujuſce Oblationis ætate dubium ſuboriri, ſit ne ad hunc ipſum, in quo verſamur, annum 1195. revocanda, an potius ad ſeculum Eccleſiæ XIV. juxta temporis deſignationem initio Oblationis appoſitam, producenda? Huic, quem attigimus, hæremus anno, quum ſolidæ nos urgeant conjecturæ, ut in Chronologia, quam monumentum præſefert, mendam eamque enormiſſimam deprehendamus. Quo enim tandem hi ſpectant numeri MCCCL. nonageſimo V. qui ſub initium occurrunt? Quæ nam Gentilis & Manerii ætas, niſi hæc eadem ad quam pervenimus? Ita ergo caſtigandus error; annus MCXCV. ſtatuendus, expuncta mendoſa illa quam exſcripſimus Chronologia. Jam vero ad monumentum inſpiciendum accedamus.

Gentilis & Manerius Comites in Magellanum Monaſterium munifici.

„ XXVIII. Anno Dominice Incarnationis MCCCL. nonageſimo V. (d) Indictione VII.
„ Spiritus ubi vult ſpirat. Dei gratia inſpirati, ego Gentilis, & ego Manerius de Pal-
„ lar &c. Venerabili Monaſterio Domini Salvatoris de Monte Magellæ damus, & conce-
„ dimus Eccleſiam Sancte Crucis ſitam, & poſitam in territorio, ſeu pertinentiis La-
„ rom., tibi Aleſanter Prior, tuiſque Fratribus in eternum; hac concedimus, & da-
„ mus Decimam dicti Territorii, & terminatur ſic; incipit enim a Strada qua itur ad
„ Capraticum, & deinde deſcendit ad murum Sarraceneſcum, & decurrit in altitu-
„ dine uſque in capite Riparum *, pacifice & quiete poſſideatis; deinde quod in feſtivi-
„ tate Domini noſtri Jeſu Chriſti damus in Oblationem grana aurey quindecim dicti
„ Monaſterii pro ſolutione Decime.

** Sup. ut*

„ Ego Johannes Preſpiter teſtis ✠.
„ Johannes Sacerdos ✠.
„ . . . . ✠. . . . . *Incar-*

(a) Unitas hic ſupereſt in Indictione; levior tamen exceſſus, qui ex tradito Canone facile conciliatur.

(b) Ex Oppido Palearia, italice *Paglieta* ad Sacri ſive Sangri fluminis ripas poſito, huic familiæ, de cujus nobilitate ac Viris illuſtribus multa profert Jo. Baptiſta Pollidorus in Diſſertatione de Abbatia S. Joannis in Venere, nomen inditum. Circa finem XII. Eccleſiæ ſeculi, Stirpis de Palearia opes auctæ, & Dignitas nova ſuſcepit incrementa; quandoquidem gentilitio Comitatui inſignis Manuplelli Comitatus acceſſit. Inter Manuplelli Comites Gentilis de Palearia circa an. 1190. omnium primus occurrit: Hoc vero anno 1195. Gentilis, & Manerius ſeſe nobis offerunt. Ex quo licet colligere, Manuplelli Comitatum ſingulari quodam privilegio in hac Stirpe hereditario jure perſtitiſſe; quum aliis Comitibus nonniſi ad eorum vitam concederetur.

(c) Multa quidem Boamundus de Tarſi; nonnihil etiam Boamundus a S. Felice dono dedit Magellano Cœnobio, ut ex Oblationum ſerie, quam hactenus coordinavimus, compertum eſt; nuſquam vero Donationis, quæ hic commemoratur, occurrit mentio. Oportet igitur ut & prolixior ea fuerit, & ampliorem impleverit paginam, quæ ad Monachorum manus non pervenit, aut ſi pervenit, intercidit. Miramur vero ſingularem Gentilis & Manerii Comitum pietatem; quum & fundum reſtituant, & injuſte ablatum ultro fateantur.

(d) Conſule quæ in ſuperiori paragrapho circa Chronologiam adnotantur.

Incarnationis Dominice anno MCXCV. Ind. XIII. Ego Gualterius Bartholomei filius, trado, & concedo in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle unam petiam terre apud Sanctum Angelum in Trifinio in pertinentia de Crunialeta, & aliam petiam terre cum vinea, sitam in Colle Sancte Agathe, & aliam petiam, que est in Cesa, tali conditione, ut tam ego, quam mei heredes de predictis terrarum possessionibus Decimam, de vinea duo star. Musti annuatim reddamus; nobis autem morientibus, vel Castellum predictum relinquentibus, dicte possessiones in ipsa Ecclesia libere remaneant. Sunt inde testes, Thomas, Benedictus, & Johannes.

Incarnationis Dominice an. MCXCVI. Indict. XV. (a) *Ego Bammus Massari filius, pro mea, meorumque Parentum salute offero in Ecclesia Domini Salvatoris Magelle quasdam possessiones, quas ego, & mei Parentes in Sancto Angelo in Trifinio comparavimus, videlicet duas petias terre ad Casam Cefridi juxta terram Johannis Guidonis, & aliam apud Jubulum juxta terram Riccardi, & aliam in Carapello, juxta terram Thome, de quibus decimationem ipsi Ecclesie reddamus; item duo Casalina in predicto Castello ibidem dono, unum juxta Domum Wilgelmi de Amico, alind juxta Casile Johannis Benedict. Has possessiones ego Bammus, meique heredes tenentes in vita nostra, nobis obeuntibus, vel Castellum relinquentibus, tibi Transmunde Abbas, tuisque Fratribus perpetuo libere remaneant. Sunt inde testes Caropsus, Thomas, Johannes Bitton.*

XXIX. Huc usque Oblationum series protenditur, quam ex vetusto libello exscripsimus, & illustravimus; non ideo tamen monumentis, quæ ad notionem Abbatiæ Majellanæ conferre possunt, finis imponitur. Multa adhuc supersunt, quæ ex Tabulario S. Petri selecta, atque huc translata, nedum venerandæ antiquitatis studiosis prodesse possunt, sed & Basilicæ nostræ juribus, ac Dignitati præsidio sunt. Fatemur, seculo Ecclesiæ XIII., ad quod progredimur, nulla nobis præsto esse monumenta, quæ Magellano Cœnobio aut novam concilient jurisdictionem, aut ditionis fines protendant: sunt tamen, & quidem bene multa, quæ vetera confirmant jura, & Monasterii emolumenta si minus adaugent, saltem explicant. Hæc inter, primum obtinet locum Diploma Friderici II. Imperatoris, quod Willelmi Siciliæ Regis Privilegia Abbatiæ nostræ collata, perpetuo confirmat. Monumenti ætas definita est; jam enim annum Æræ christianæ 1222. habet subscriptum; quo tempore Fridericus tertium in Imperio agebat annum; qua de re clarius infra. Diplomatis hæc series, ac tenor:

Ad alia monumenta, servata temporis ratione, progreditur Dissertatio.

„ XXX. Fredericus Dei gratia Romanor. Imperator semper Augustus, & Rex Siciliæ, per presens scriptum notum facimus tam presentibus, quam futuris fidelibus nostris, quod Rainaldus venerabilis Abbas Monasterii Sancti Salvatoris de Magella fideliter *, ac ad presentiam nostre Magestatis accedens, ostendit nobis quoddam scriptum Regis Guillelmi Secundi consobrini nostri, supplicans ut quoniam incipiebat vetustate consumi, ipsum sibi, & Monasterio suo innovare, & confirmare dignaremur, cujus continentia talis erat. *Guillelmus Dei gratia Rex Sicilie &c.* (*Privilegii tenorem jam supra dedimus pag. XXV. hic consulenda*). Nos igitur supplicationem predicti Abbatis tanquam favorabilem benignius admictentes, predictum scriptum prout superius continetur, sibi & predicto Monasterio suo de solita benignitatis nostre gratia innovare duximus, & perpetuo confirmandum; mandantes, & presentis scripti auctoritate firmiter injungentes, ut nullus de cetero predictum Abbatem, & successores ejus, necnon Monasterium memoratum, de predictis omnibus impedire, aut molestare presumat, quod qui presumpserit, indignationem nostram se noverit incursurum. Ad cujus nostre innovationis, & confirmationis memoriam, & inviolabile firmamentum, presens scriptum exinde fieri fecimus sigillo nostre celsitudinis roboratum. Data Capue post Cur. ibidem celebratam anno Dominice Incarnationis millesimo ducentesimo vicesimo secundo, mense Martii, decime Indictionis.

Friderici II. Diploma.

* *L.* forte, fidelis noster.

XXXI. Sequenti anno, hoc est 1223. gravi inter Manupelli Comitem Berardum nomine, & Raynaldum Abbatem Magellanum oborta controversia, quum ea privatis partium studiis sedari non posset, ad magni Justitiarii, cui summa ex Guillelmi Regis II. Constitutionibus (b) inerat authoritas, causa delata est. Multa ac gravissima controversiæ causa prolata: De fidelitatis juramento Manupelli Comiti præstando: De auxiliis ad bellum parandis ab incolis Castrorum Collis Milonis, & S. Pancratii: De Judice in Criminalibus caussis contra Majellanæ Abbatiæ subditos ab eodem Comite designando. Iniqua

Obortæ inter Magellæ Abbatem, & Manupelli Comitem controversiæ summa capita.

(a) Excedit unitas in annis Indictionis hic designandis. Quæ toties in ejusmodi excessibus adnotavimus, consulantur; jam enim pudet crambem toties recoquere.

(b) Apud Cangium, V. *Justitiarius Magister.*

(a) Henri-

qua profecto Berardi postulata, vel ipsa demonstrat concordia, quam adinvicem iniere Raymundus de Lecto, & Abbas Magellanus, de qua nos supra egimus ad annum Christi 1183. Constat enim nonnisi a Cominæ habitatoribus militare subsidium esse præstandum; nec ab aliis cognoscenda crimina, quam a Præside, quem Magellana Ecclesia in Feudo Cominæ constituisset. Quod vero ad juramentum attinet de fide Manupelli Comiti præstanda, altum in concordia silentium. Re ad trutinam revocata, Comes Berardus caussa cadit; plenaque libertas, ac in subditos jurisdictio, Majellano Abbati adjudicatur. En luculentissimum pro Majellani Cœnobii juribus testimonium. Universam judicialis sententiæ seriem, cum iis quæ sententiam sequuta sunt, ex authentica Archivi nostri copia erutam, hic damus.

Sententiæ favore Abbatiæ promulgatæ series exscribitur.

XXXII. *In Dei nomine Amen. Anno a Nativitate ejusdem millesimo quingentesimo quinto, regnante Serenissimo ac Captolico Domino nostro Ferdinando de Aragonia invictissimo, Dei gratia Yspanie, ac hujus Regni Sicilie Rege, regiorum vero annorum suorum hujus Regni Sicilie anno tertio feliciter, Amen. Apud Monasterium Sancti Salvatoris de Magella Theatin. Diecesis, die decimo tertio mensis Decembris Indictionis none. Nos Urbanus Bartholomei de Castro Preturi electus, & deputatus ad presentem contractum pro illiterato Judice, in defectu annalis Judicis Castri predicti, Joannes Antonius de Sempronio de Caramanico puplicus ubilibet per totum Regnum Sicilie citra Farum regia auctoritate Notarius, & testes infrascripti, videlicet Vincentius Salvatoris, Magister Ciccus, Bartholomeus Urbani de predicto Castro Preturi, & Sanctes del Conte de Castro Penne ad hoc vocati, habiti specialiter, & rogati; Presenti scripto puplico declaramus, notum facimus, & testamur, atque fatemur, quod die, & loco predictis, in nostrum quorum supra Judicis, Notarii, & testium presentia personaliter constitutus venerabilis Vir Frater Alexander de Preturo Abbas venerabilis Monasterii Sancti Salvatoris de Magella Ordinis Sancti Benedicti, & coram nobis ostendit, & presentavit, & nobis legi fecit puplice quamdam Sententiam scriptam in carta de pergameno, latam, & recitatam in favorem Monasterii predicti per recolendam memoriam Domini Domini Federici Serenissimi Romanor. Imperatoris semper Augusti, Regis Sicilie, non abrasam, nec in aliqua sui parte suspectam, & petiit dictam Sententiam transumptari, & in puplicam formam redigi, quam vidimus, legimus, & diligenter inspeximus, cujus sententie erat per omnia tenoris *, & continentie infrascripte, videlicet.* „ In nomine Domini Dei eterni, & Salvatoris nostri Jesu Christi anno ab Incarnatione ejus millesimo ducentesimo vicesimo tertio mense Julii undecime Indictionis. Imperante Domino nostro Federico Dei gratia Serenissimo Roman. Imperatore semper Augusto, & Rege Sicilie, Imperii ejus anno tertio, Regni vero vicesimo quinto feliciter, Amen. (a) Dum nos Henricus de Morr. magne Imperialis Curie Magister Justitiarius apud Cesaream Cur. regeremus, assidente nobis Magistro Petro de Sancto Germano ejusdem magne Imperialis Curie Judice, comparentibus in judicio coram nobis egregio Comite Berardo de Manuppello, & Raynaldo venerabili Abbate Sancti Salvatoris de Mayella, eis audientiam tribuimus benivolam, & benignam; petiit siquidem idem Comes Berardus a predicto Abbate Sancti Salvatoris pro Ecclesia, ut juramento eum assecuret, qualiter Antecessores sui assecuraverunt predecessores suos Comites Manupelli tempore Regis Gullielmi, & post mortem eius. Item petiit ut homines Collis Milonis, & Collis Sancti Pancratii exhibeant sibi adjutorium pro servitiis Domini Imperatoris, qualiter hec consueverunt facere tempore Regis Gullielmi, & post mortem. Et Abbas se opponebat, quod adjutoria non prestarent. Item petiit, ut querele hominum suorum terminarentur coram Bajulis suis, sicut Bajuli antecessorum suorum soliti erant accedere ad dicta Castra, & terminabantur questiones coram eis, & lucrum, quod eis inde proveniebat, habebat Ecclesia dimidium, & dimidium Comites Manupelli, & idem homines jurare consueverunt Ecclesie, salva fidelitate eorum, & eis, salva fidelitate Imperiali: & Comites Manuppelli consueverunt recipi in predictis Castris, & procurari tanquam Domini; que omnia dictus Abbas non permittebat. Item petiit reintegrari Pheudum Capul. *, & Fare juxta Constitutionem Domini Imperatoris, de quibus alienata sunt hec post mortem Regis Guillielmi, videlicet de Pheudo Casulis molendinum unum de Collis . . . moli, vicenna S. Benedicti, vicenna una in Graminata, & quedam alia; de Pheudo Fare tenisia de Salasceto, & quedam alia, que „ omnia

* Menda hic expungenda.

* L. *Casulis*

(a) Henrico VI. vita functo sub finem anni 1187., hoc est IV. Kal. Octobris, ut Mansius ad Baronium certo affirmat, Fridericus ejus filius Siciliæ Rex inauguratur; anno vero 1220. item desinente, in Romanorum Imperatorem coronatur. Hoc igitur anno 1223. tertium Imperii annum agebat, Regni vero sextum supra vicesimum, aut vicesimum quintum expletum; quam quidem supputationem, monumenti nostri chronologia nobis exhibet.

(a) Con-

,, omnia tenet Ecclesia. Abbas vero negavit omnia predicta Comiti competere, dicens
,, ea pleno jure ad suum Monasterium pertinere. Utrique dato die de jure suo, admis-
,, sus est ad probandum, admissisque probationibus hinc inde, & receptis disputationi-
,, bus in dictis Testium, & personis, lecto sepius privilegio Domini nostri Imperatoris
,, Monasterio Sancti Salvatoris de Mayella facto, in ejus contestu repetitus erat tenor cu-
,, jusdam Privilegii recolende memorie Regis Gullielmi Secundi, in quo inter cetera
,, verba hujusmodi ponebantur ,, (*a*): *Venerabile Monasterium Sancti Salvatoris de Monte
Magelle, Abbates, Monachos, & successores eorum cum omnibus bonis predicti Monasterii sub
speciali protectione culminis nostri suscipimus, & presenti scripto, eidem Monasterio omnia bo-
na, que nunc habere, vel que deinceps ad ipsum pertinere noscentur, firmiter & libere confir-
mamus; liberantes jam dictum Monasterium cum obedientiis, & casalibus ejus ab omni domi-
nio, subjectione, servitute, & quibuscumque collectis, vexationibus, & exactionibus omnium
illorum, qui ipsum Monasterium presumerent agravare.* ,, Ipse quoque Dominus noster Im-
,, perator in suo Privilegio posuit hujusmodi verba sua ,, (*b*): *Mandantes, & presentis scri-
pti auctoritate firmiter injungentes, ut nullus de cetero predictum Abbatem, & successores ejus,
necnon & Monasterium memoratum de predictis omnibus impedire, aut molestare presumat. Quod
qui presumpserit, indignationem nostram se noverit incursurum.* ,, Visisque probationibus,
,, privilegiis, concexionibus & juribus partium, & totius negotii processu ad plenum
,, discusse *, Episcoporum, Baronum, & aliorum Nobilium Jurisque consultorum commu- * *L.* discusso
,, nicato consilio, a prestatione juramenti super assecuratione ipsius Comitis faciendi, &
,, ab adjutoriis hominibus Collis Sancti Prancatii, & Collis Milonis imponendis per Co-
,, mitem pro servitio Imperiali, & a terminandis querelis hominum dictorum locorum
,, per Bajulos Comitis antedicti, & a mittendis Bajulis ad loca predicta ad terminandas
,, Curias, & regendas, & a dicto Comite retinendis ibidem procurationibus, & super illo
,, alio articulo, quod homines dictarum Villarum jurent Ecclesie salva fidelitate Comitis,
,, & ipsi Comiti salva fidelitate Domini Imperatoris, & ab impetitione Juris patronatus
,, in Monasterio memorato, & ab impetitione etiam tenisie de Salasceto, ipsum Abba-
,, tem nomine Ecclesie sue sententialiter duximus absolvendum, Curia precedente in Apru-
,, tium apud Sanctum Flavianum. Ad cujus rei memoriam, & perpetuam firmitatem,
,, presens scriptum inde fieri fecimus per manus Gullielmi de Tocco magne Imperialis
,, Curie in Justitiaratu Notarii, nostra, & predicti Judicis subscriptionibus roboratum.
,, Actum apud Sanctum Flavianum, Anno, mense, & Indictione pretitulatis. Henricus de
,, Mor. magne Imperialis Curie Magister Justitiarius ✠ Ego Petrus de Sancto Germano
,, magne Imperialis Curie Judex ss. Nos Gualterius humilis Penn. Episcopus (*c*) licet
,, immeritus, universis presentem paginam inspecturis facimus manifestum, quod nos
,, privilegia Sancti Salvatoris de Magella autentica, secundum quod renovata sunt a Se-
,, rendissimo Imperatore nostro Federico, & Sententiam pro eodem Monasterio latam in
,, Curia Domini Henrici de Mor. magni Justitiarii legimus, & inspeximus diligenter,
,, prout in supradictis autenticis continetur. Ita de verbo ad verbum transcripta est pa-
,, gina in presenti, & ita ad majorem cautelam nostrum sigillum duximus apponendum.
,, Nos Raynaldus divina gratia licet immeritus, humilis Abbas Sancti Joannis in Vene-
,, re (*d*) omnibus hanc paginam inspecturis facimus manifestum, quod nos privilegia
,, Sancti Salvatoris de Magella originalia, secundum quod renovata sunt a Serenissimo
,, Imperatore nostro Federico, & Sententiam pro eodem Monasterio latam in Curia Do-
,, mini Henrici Morr. magne Imperialis Curie Magistri Justitiarii, legimus, & inspexi-
,, mus diligenter, & prout in supradictis originalibus privilegiis continetur, ita de ver-
,, bo ad verbum transcripta est pagina in presenti, & ad majorem idcirco cautelam, ad
,, fidem adhibendam nostrum sigillum duximus apponendum ,,. *Item dictus Abbas nomine
suo, & prefati Monasterii ostendidit, & presentavit nobis, ac puplice legi fecit quodam privi-
legium concessum prefato Monasterio, & Monacis ipsius per Sanctissimos Papam, Innocentii Ter-
tii *, Papam Urbani Sexti, & Papam Alesandri (e) cum pendenti sigillo plummeo, non* * Sup. *copiam*
*abrasum, nec in aliqua ejus parte suspectum, & petiit dictum privilegium, seu ipsius * transum-* * Menda quæ incurrit in oculos, facile castigatur.
*ptari, & in puplicam formam redigi: quod vidimus, legimus, & diligenter inspeximus: cujus
pri-*

(*a*) Consulatur Privilegium Guillelmi Regis a nobis supra prolatum, ex quo ejusmodi verba petuntur.

(*b*) Adeas Friderici Diploma, & verborum tenor occurret legenti.

(c) Ex Monacho Benedictino Pennensis Episcopus renunciatus est an. 1217., Ughell. teste Ital. Sac. Tom. 1. col. 1134. Venet. edition.

(*d*) De Abbatis hujusce virtutibus ac Nobilitate audiendus in toties memorata Dissertatione Jo. Baptista Pollidorus.

(*e*) Alexandri III. Bullam repetas ex pag. 63.; Innocentii III. Diploma ex pag. 86. Nullibi vero occurrit Urbani VI. Constitutio, quæ hic per errorem indicatur.

* Menda hic est, & sententia frustra geminatur.

*privilegii, seu particule * ipsius erat per omnia tenoris, & continentie infrascripte, videlicet in quibus atiam continebatur particula tenoris, & continentie subsequentis, videlicet: Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei &c. & inter alia Capitula que continentur in dicto Privilegio fuerunt infrascripta Capitula in presenti transumpto descripta, & annotata, videlicet: Obeunte vero te nunc ejusdem loci Abbate, vel tuorum quorumlibet successorum, nullus ibi qualibet subrectionis astutia, seu violentia proponatur, nisi quem Fratres communi consensu, vel Fratrum pars sanioris consilii, secundum Dei timorem, & Beati Benedicti Regulam providerint eligendum; qui ad Sedem Apostolicam benedicendus accedat. Cujus quidem Abbatis ut supra, petitionibus utpote justis annuentes, de cujus Abbate nobis plene constitit, & super hiis nostrum offitium, quorum supra Judicis, Notarii, & Testium requirentes, qualiter ejus, & dicti Monasterii interesse dicebat, de dictis Privilegiis, & Sententia, & particularibus Capitulis in eisdem contentis habere transumptum pro cautela, loco, & tempore si opus est: maxime inpresentiarum, qualiter oportet dictum transumptum trasmittere Partenope coram Illustrissimo Domino, Domino magno Capitaneo ejus Curie, & Consilio, & coram aliis Superioribus quibuscumque si opus fuerit presentare propter viarum discrimina, ut dictus Abbas, & Monasterium predictum relevetur a multis gravaminibus virtute dictorum Privilegiorum, & Sententie concessorum ut supra, petiit per nos dicta Privilegia, & Sententiam iterum in forma puplica redigi pro cautela Monasterii predicti, & aliorum, quorum interest, & poterit interesse in futurum, certitudinem, & cautelam. Cujus petitioni utpote juri consone annuentes ut supra, qualiter justa petentibus non est denegandus assensus, transumptum ipsum ex dictis Privilegiis, & Sententia nihil adito, vel mutato de substantia Capitulorum predictorum, & Sententie, in puplicam formam redigimus pro cautela dicti Monasterii, & aliorum ut supra interesse pretendentium. Ita quod dictus Abbas, & dictum Monasterium, & alii successores in futurum in judicio, & extra judicium quotiens opus fuerit ostendere possint. In cujus rei testimonium, & tam Curie certitudinem, quam dictorum Abbatis prefati Monasterii, & aliorum successorum in dicto Monasterio pro tempore, & aliorum quorum forte interest, & poterit interesse, rogatu dicti Abbatis factum est exinde hoc presens puplicum documentum in forma transumpti manu mei Notarii Johannis Antonii predicti cum subscriptione, & signo meo solito signatum, & predictorum Judicis, & Testium legitime roboratum. Quod scripsi, & puplicavi ego prefatus Notarius Johannes Antonius de Semproniis de Car . . . . . regia auctoritate ut supra, qualiter premissis omnibus vocatus, & rogatus interfui, presens scriptum exinde scripsi, ipsumque in presentem puplicam formam redigens signo meo solito signavi in robore premissorum.*

Signum Crucis proprie manus mei Urbani Bartholomei qui supra Judicis inliterati & scribere nescientis de per, se, cujus rogatu ego predictus Notarius Joannes Antonius ipsum &c. ss.

Jo Vicetio supradicto fui presente ad questo scritto propria manu.

* Sup. nomi- ■

Signum Crucis proprie manus mei Magistri Cicci.
Signum Crucis proprie manus mei Bartholomei Urbani.
Signum Crucis proprie manus mei Sanctis del Conte.

** Testium supradictorum illiteratorum, & scribere nescientium; quorum rogatu Ego puplicus Notarius Joannes Antonius ipsos ss.*

Aliud Imperatoris Friderici Diploma, quod a seculari judicio Monachos eximit.

XXXIII. Anno a superioris sententiæ promulgatione nondum elapso, hoc est die vicesima tertia Maji anni 1124., cui XII. bene respondet Indictio, novum Fridericus Imperator procudit Diploma, quo Magellani Monasterii libertatem vindicat, & ne ad seculare judicium trahatur, cavet, gravioribus in refractarios pœnis propositis. Potuit huic Diplomati occasionem præbuisse oborta inter Comitem Manupelli ac Magellanum Abbatem controversia, quæ anno præcedenti supremo magni Justitiarii judicio definita est. Rei fama ad Imperatorem perlata, provido consilio sancivit ne Monachorum caussæ ad seculare forum in posterum perducerentur; nec regiæ authoritatis prætextu ulla in eos exerceretur jurisdictio, quibus morum honestas, Instituti Sanctitas, ac Privilegiorum amplitudo pleniorem immunitatem libertatemque conciliabant. Imperatorii tenor Edicti neminem eximit, ne ipsos quidem Magistros Justitiarios, quibus summa in judiciis inerat authoritas; eo fortasse consilio, ut eam, quæ a Justitiario recens promulgata fuerat, præposteram sententiam, Monasterio alioqui propitiam, tacitus improbaret. Diploma sic habet:

Series Diplomatis.

„ XXXIV. Fredericus Dei gratia Romanor. Imperator semper Augustus, & Rex Si-
„ cilie, Comitibus, Baronibus, Magistris Justitiariis, Justitiariis, Magistris Camere, Ca-
„ mere Bajulis, Catepanis, Comestabilibus, Judicibus, & universis fidelibus suis tam
„ presentibus quam futuris per Regnum Sicilie constitutis, gratiam suam, & bonam vo-
„ luntatem. Porrecta celsitudinis * nostre Abbatis, & Conventus Monasterii Sancti Sal-
„ vatoris de Magella nostrorum fidelium querimonia patefecit, quod vos non attenden-
„ tes honestatis Monastice libertatem, qua Deo peculiarius famulantes, causis forensibus

* L. Celsitudini

„ non

„ non coguntur, nec habentes reverentiam, vel respectum ad privilegia, que eis indulsimus, tractis eis ad civile forum, & quocumque jubetis presentie & judicio nostro sisti; quod tanto grave potius reputat nostra serenitas, & indignum, quanto & nostre Constitutioni temerarius oviat, & Monastice derogat honestati. Nolentes igitur Monasterium ipsum in aliquo contra sue privilegia libertatis nostro felici tempore concuti, vel turbari, fidelitati vestre mandamus, & sub gratie nostre pena districte precipimus, quatenus ipsum Monasterium, Abbatem, & Fratres nunquam in foro civile trahere, vel coram vobis ad respondendum pro questione aliqua compellere presumatis, nec in aliquo molestetis contra privilegiorum suorum tenorem. Nos propterea libertati, & immunitati predicti Monasterii Sancti Salvatoris de Magella libenter adicimus, quia exinde Parentibus nostris, & nobis, ac posteris nostris cum temporali laude justitie, abundantius eterne retributionis premium expectamus. Datum Ca . . . . . vicesimo tertio Madii duodecime Indictionis.

Quibus Privilegiis (subaudi Guillelmi Secundi, ac gemino Diplomate Friderici, quæ supra recitavimus) *per nos qui supra Judicem, & Notarium, & etiam Testes lectis, & perlectis, & in presenti scripto exemplatis de verbo ad verbum, puncto ad punctum, nihil addentes, vel minuentes, & quod vidimus, & legimus non corrupta, non cancellata, neque in aliqua parte ipsorum madefacta, hoc presens scriptum ad petitionem, & subplicationem dicti Dompni Guillelmi de puplicatione dictorum Privilegiorum, & ad cautelam dicte Ecclesie Sancti Salvatoris fecimus, subscriptionibus nostri dicti Judicis Roberti, mei Notarii, & aliorum Testium subscriptionibus roboratum. Quod scripsi ego qui supra Prudentius publicus Bucclani Notarius qui predictis omnibus interfui, & presenti sigillo solito manus pesate puplicavi. Actum est hoc feliciter in foro Bucclani, anno, Mense, die, & Indictione pretitulatis.*

Ego qui supra Robertus Bucclani Judex.
Ego Dompnus Bonifacius his omnibus interfui, & subscripsi ✠.
Ego Dompnus Nicolaus de Bucclano hoc testor ✠.
Ego Benedictus Dyaconus de Bucclano hiis omnibus interfui, & subscripsi ✠.
Ego Dompnus Michael de Bucclano hiis omnibus interfui, & subscripsi ✠.
Ego Dyaconus Gilbertus de Bucclano hiis omnibus interfui, & subscripsi ✠.
Ego Dompnus Johannes de Bucclano hiis omnibus interfui, & subscripsi ✠.

XXXV. Neque Henrici Diploma suo caruit effectu. Sequenti anno 1225. Ægyptium Abbatem Monasterii S. Mariæ della Vella, & Feudorum ejusdem Monasterii colonos ac emphytheutas lis multa distinuit. Circa servitia a Feudatariis præstanda, & Canones quotannis solvendos, universa litis materies occupabatur. Putares fortasse, ad Regiæ Curiæ Ministros caussam delatam, ac prolata a Justitiariis Sententia, fuisse definitam; res tamen alia methodo peracta. Mutua partium consensione selectis Arbitris, ac in eos omnimoda ad caussam dirimendam authoritate collata, absque ullo forensis judicii strepitu ac contentione, quæstioni finis impositus. Nihil vero citra nutum ac voluntatem Abbatis Majellani, cujus imperio Monasterium S. Mariæ della Vella, ex iis quæ prænotavimus, subjectum erat, aut tentare, aut moliri licebat. Hinc, eo cum primis curante, amico fœdere concordia firmatur, per quam Monasterii della Vella juribus ac utilitatibus bene consulitur. Id ut pateat, monumenti tenorem subjicimus. *Dissidium de juribus Monasterii S. Mariæ della Vella, ad Arbitros rejicitur.*

„ XXXVI. In Christi nomine, Amen. Anno Incarnationis ejusdem MCCXXV. Indictione XIII. Regnante Domino Frederico, Dei, & Imperiali gratia Romanorum Imperatore semper Augusto, Imperii sui anno quinto. Regni vero ejusdem anno XXVIII., die Sabbati VI., adstante mens. Octubris. Nos Raymundus miseratione Divina Magelle Ecclesie humilis Abbas. Dum essemus apud Guardiam causa finiendi questiones, que vertebant inter Dompnum Egiptium Abbatem Ecclesie Sancte Marie de Lavella ex una parte, & Magistrum Petrum Bernard. ex alia parte, de servitiis, & redditibus, que, & quos Ecclesia Sancte Marie debebat recipere de Feudo Magistri Petri, de quo Feudo Dompnus Egiptius, & Magister Petrus bona, & gratuita voluntate coram nostra presentia, & aliorum hominum bonorum quamplurium, ad talem concordiam devenerunt, dicentes bene concedere, & pro rato, & firmo habere quidquid Dompnus David, Dompnus Ber. de Penna, Cintius, Gilbertus, & Angelus tanquam legales, & homines fide digni dicerent in anima sua, & recordati essent de servitiis, & redditibus dicti Pheudi. Ad hoc nos Abbas Raymundus benigne rogavimus supradictos legales nostros, & eos adjuravimus vinculo fraterne dilectionis, ut de ipsius servitiis, & redditibus dicti Pheudi, ac etiam pariter de aliis Pheudis Ecclesie adsererent veritatem, tam pro ipsius dicte Ecclesie cautela, & firmitate, quam pro ipsorum hominum tenentium Pheuda predicta; & commisimus eis hec omnia inter Deum, & ani- *Sententia ab Arbitris prolata.*

,, mam eorum. Hii vero Dompnus David, Dompnus Ber., Cintius, Gilbertus, & Angelus
,, predicti, habentes Deum pre oculis; sanique mente, consulentes ad invicem, & re-
,, cordantes que viderant de predictis Pheudis, & redditibus eorumdem, & que scive-
,, rant, sana intentione & communi verbo dixerunt: Nos audivimus, & vidimus in tem-
,, pore Comitis Manupplell. quoniam Abbas Transmundus de Magella, & Dompnus Ray-
,, naldus de Lecto pariter . . . . venerunt in Castellum Penne, & fecerunt jurare qua-
,, tuor homines de Penna seniores, & fide digniores aliis, scilicet Ubertum, Johannem
,, Bernard., Johannem Martorell., & Guilielmum Johannis Bernard., ut dicerent veri-
,, tatem de servitiis, & redditibus, que, & quos supradicta Pheuda facere tenerentur
,, Ecclesie memorate (*a*); qui Ubertus, Johannes Bernard., Johannes Martorell. & Guil-
,, lelmus predicti primo dixerunt, quod Pheuda Ecclesie Sancte Marie, que habet in
,, Penna sunt quatuor, & hec Pheuda e longa consuetudine fecerunt Ecclesie supradicte
,, servitia hec. In primis reddiderunt Decimas de omnibus fructibus terrarum existenti-
* *L.* tenentur ,, bus in eisdem; tenentes * Pheuda predicta ammiscere in Natale, scilicet spallam unam,
,, & longam (*b*) unam de porco. In Adsumptione Sancte Marie Gallinam unam, &
,, Pollastrum unum, & novem panes grandes quorum unusquisque, dum crudus esset, de-
,, bet esse ponderis duarum librarum & med. Operam unam in Edopmata, unam scili-
,, cet cum bovibus, & aliam de persona tantum per singulum Pheudum annuatim. Et
,, predecessores dicti Magistri Petri, & aliorum Vassallorum S. Marie servierunt Ecclesie
,, predicte de . . . . . lignorum ad faciendas domos, & vegetes, & in monte & ubi vo-
,, lebat Abbas Sancte Marie; serviebantque etiam ad vineam & ad agrum, vel ad semi-
,, nandum, vel ad metendum, vel ad triturandum segetes, & ad omne quod dictus Ab-
,, bas volebat. Nos autem vidimus eos, videlicet tenentes ipsa Pheuda, hec omnia fa-
,, cere, scilicet servitia, & redditus Ecclesie Sancte Marie predicta; quare dicimus hec
,, omnia debere fieri, scilicet servitia, & redditus predicta Ecclesie supradicte a tenen-
,, tibus ipsa Pheuda. Preterea si homines tenentes ipsa Pheuda rebelles essent ad facienda
,, dicta servitia & redditus, Abbas Sancte Marie habet potestatem pignerandi eos, & de-
,, stituendi eos de Pheudis predictis, & ea revocandi ad manus suas, & relocandi, ac
,, etiam concedendi cui placuerit juxta velle; & debet dictus Abbas Sancte Marie ju-
,, dicare, & penitentiam dare omnibus vassallis suis tam in vita, quam in extremis, &
,, totum mortuorium eorum habere in honorem, & commodum Ecclesie predicte, & ani-
,, marum eorum utilitatem (*c*). Unde ad hujus rei memoriam & stabile firmatum tam
,, in posterum valiturum, per manus Lucasii Notarii hanc cartam, & hoc scriptum fieri
,, rogavimus atque scribi. Guardie die, mense, anno, & Indictione pretitulatis.
,, Ego Dompnus David de Penna presens fui, & manu propria subscripsi.
,, Ego Dompnus Berardus de Penna presens fui, & manu propria me subscripsi.
,, Ego Angelus de Penna fui presente a questo scritto.
,, Hii sunt redditus, & servitia, quos, & que Ecclesia Sancte Marie de Lavella de-
,, bet recipere ab Ecclesiis & Pheudis suis, que habet in Penna. In primis ab Ecclesia
,, S. Johannis de Famecclano debet habere annuatim ammiscere in Natal. de carnibus,
,, & in Adsumptione Sancte Marie ammiscere de pullis, & pane sicut ab aliis Pheudis.
,, Item ab Ecclesia Sancte Agathe posita in territorio de Ungio, debet habere an-
,, nuatim quindecim pesas (*d*), duos flaones (*e*), & libram unam de cera.
,, Item ab Ecclesia Sancte Crucis posita in Territorio de Laroma debet habere an-
,, nuatim grana auri quindecim, & Decimam de omnibus ejusdem Territoriis (*f*).
,, Item Pheuda que habet in Penna Ecclesia S. Marie sunt quatuor, unum quorum
,, tenet Robertus Philippi cum Consortibus suis, a quibus Ecclesia S. Marie debet ha-
,, bere annuatim ammiscere in Natale spallam unam, & longam unam de porco, & in
,, Adsumptione S. Marie ammiscere de pane, & pullis, & operam unam in Edopmata,
,, unam cum bovibus, & aliam de persona.
,, Item a Pheudo quod tenet Bonavita cum Consorte suo debet habere Ecclesia
,, S. Marie annuatim hoc idem, & tantum per singula.

,, Item

(*a*) In concordia inter Raynaldum Comitem, & Transmundum Abbatem inita, & a nobis ad an. 1183. superius exhibita, mentio quidem fit Ecclesiæ S. Mariæ della Vella; sed de Feudis Ecclesiæ nihil peculiare occurrit. Alius igitur contractus hic indicatur, qui nos adhuc latet.

(*b*) *Longiam* intellige, hoc est Lumbum, italice *Lonza*.

(*c*) En Parochialia onera ac jura Abbati tribuenda.

(*d*) *Pensa.*, hic corrupto nomine *Pesa*, libra est, ponderis tamen haud ubique similis; cum aliis major, minor aliis in usu fit. Cangium adeas. Libram novimus, rem vero quæ libris penderet quindecim, ni panes fortasse intelligas, ignoramus.

(*e*) *Flatonem*, Placentæ speciem Cangius interpretatur. Hoc in sensu *Flaones* istos, melius *Flatones*, excipimus.

(*f*) Hunc Canonem annuatim se soluturos polliciti sunt jam tum ab an. 1195. Gentilis & Manerius de Pallearia, ut ex Oblationis contextu, quem pag. XXVIII. recitavimus compertum est. En promissa implentur, & data fides exsolvitur.

" Item a Pheudo quod tenet Paulus cum Conſorte ſuo debet annuatim totidem Ec-
" cleſia S. Marie.
" Item a Pheudo quod tenet Sebaſtianus cum Conſorte ſuo, a quo debet habere
" Eccleſia S. Marie annuatim totidem, & debet habere ab ipſis tenentibus ipſa Pheuda
" in Natale, & feſto Paſche Oblationes ſicut eſt conſuetum.
" Item de terra Piſcali quam habet Johannes Guerriſii debet habere Eccleſia S. Ma-
" rie Decimam, & in Adſumptione S. Marie grana auri tria, & dicta terra locata eſt
" ei uſque ad tertiam generationem..
" Item Berardus Rainaldi Ber. debet facere annuatim Eccleſie Sancte Marie ſervi-
" tia . . . . & tarenum unum pro clauſura, quam tenet idem Berardus ab Eccleſia
" ſupradicta . . . . fuit de Pheudo Pauli; & eſt poſita prope clauſuram ſeu vineam
" Eccleſie. . . . .

XXXVII. Novam differendi materiem nobis ſuppeditant quæ ſequuntur tempora, & quæ temporibus hiſce reſpondent Archivi noſtri monumenta, ad Magellanæ Abbatiæ jura variamque fortunam explicandam opportuna quammaxime. Feudi Caſtellaris, cujus non ſemel meminimus, locationem ſubjicimus, atque integram Inſtrumenti ſeriem exhibemus, quum multa inde colligi poſſint, quæ miſſa facere, grande piaculum ducimus. Si contractus naturam inſpiciamus, expedita res eſt: Si circumſtantias, ipſamque cauſſam quæ ad contractum ineundum Monachos impulit, inquiramus, duo hæc, ſummam nimirum Cœnobii ditionem, ſumma cum inopia conjunctam contemplabimur. Martinus Cœnobii Abbas, accedente Monachorum conſenſu, Feudum locat Tranſmundo nobili Viro, ea lege, ut contractus, quoad ipſe vixerit, & quamdiu poſt illius obitum ſupererunt filii, feminis poſthabitis, integer perſeveret. Canon quotannis ſolvendus ſtatuitur; jura, quæ Monaſterium ſarta tectaque ſibi ſervat, exprimuntur; quæ feudali jure Tranſmundo obveniunt commoda, utilitates, juriſdictio, atque in ſubjectum populum imperium, late recenſentur. A ſupremo tamen dominii jure Magellanum Cœnobium numquam excidit; tum quia ſubditis ex vi contractus arbitrium permittitur, ut a Tranſmundi judicio ad Majellanum Abbatem poſſint provocare; tum quia juramentum de fide in Tranſmundum ſervanda, a populo præſtandum, alteri juramento ſociandum, quo primæva populorum in Magellanam Eccleſiam obſequia confirmantur. Specioſa quidem amplioris juriſdictionis argumenta; quibus tamen par divitiarum amplitudo non bene reſpondet. *De Feudo Caſtellaris prænotantur nonnulla.*

XXXVIII. Inter latifundia, quæ ad Magellanam Eccleſiam acceſſerant, Feudum Caſtellare cum ſubjacenti Podio Cephaliæ, vel tum ab Eugenii III. ætate numeratur. Feudo Caſtrum inerat populo frequens; ſed quum nec natura nec arte ſatis eſſet munitum, hoſtium incurſionibus, ut ſupra animadvertimus, proſtabat expoſitum. Tranſlati quidem olim fuere loci illius habitatores, in Caſtrum Sculcula, a Teatino Epiſcopo ſumma humanitate oblatum; verum aut bellorum vi ceſſante, aut domeſticarum rerum cura impellente, populus in ſedem ſuam tandem regreſſus eſt. Majora interim exarſere bellorum incendia, Saracenis cuncta vaſtantibus. Victo Manfredo a Carolo I. Siciliæ Rege, externa attrita ſunt arma; quibus tamen domeſtica ac inteſtina ſucceſſere diſſidia, eo graviora quo perículoſiores ſunt domeſticorum inſidiæ, quam hoſtium aperta vis. Hinc triſtiſſima temporum conditio, ac miſera ubique & fœda rerum facies. Quo belli impetus pervaſit, eo excidium illatum; neque aut locorum ſanctitati, aut ſpectatæ Monachorum virtuti ſævientis belli furor pepercit. Extremam Monaſterii S. Joannis in Venere calamitatem deflet Jo. Baptiſta Pollidorus ad annum Chriſti 1284., qui fatetur, Monaſterium alioqui ditiſſimum, in eam pauperiem perveniſſe, ut ſolvendis Decimis ab Apoſtolica Sede impoſitis impar eſſet omnino. Eadem plane Cœnobium Magellanum, alioqui bonis ac redditibus ſatis inſtructum, ad inopiam redegit cauſſa. Ne hoſtium incurſionibus pateret aditus in Caſtrum Caſtellare, oportuit ſtipendiarios milites conducere, qui hoſtes, aut retunderent, aut propulſarent. Multa idcirco ac graviſſima impendia; quibus ferendis cum impares eſſet Monaſterii facultates, multo ære alieno obſtrictum eſt; ipſa quoque Eccleſiaſtica ſupellectili pignori tradita. Atque hæc quidem Abbatem & Monachos dura adegit neceſſitas, ut Prædiorum Caſtellaris & Cephaliæ jus ac proprietatem, temporariam tamen, & nonniſi ad vitam duraturam, Tranſmundo ejuſque liberis conciliarent. Patet id clarius ex Inſtrumenti contextu, quem integrum ex authentica Archivi noſtri copia recitamus. *Quæ cauſſæ Monachos ad Feudi locationem impulerint.*

XXXIX. *In Dei nomine, Amen. Anno a Nativitate ejuſdem milleſimo ducenteſimo octuageſimo quarto, die Dominico, duodecimo menſis Maji XII. Indiction., regnante Domino noſtro Carolo Dei gratia inclyto Rege Hyeruſalem, Sicilie, Ducatus Apulie, ac Principatus Capue, Principe Achaje, alme Urbis Senatore, Andegavie Provincie, Folcalquerii ac Corciadoni* *Contractus ſeries late recenſetur.*

 Comi-

Comite, Regnorum ejus Hyerusalem anno VIII., Sicilie vero nonodecimo feliciter; Amen. Nos Rogerius Guillelmi Joannis auctoritate Regia Bucclani Judex, & Guillelmus Paschasii eadem auctoritate puplicus ejusdem Terre Notarius, & infrascripti Testes litterati de eadem Terra ad hoc specialiter vocati, & rogati, videlicet Judex Guillelmus Luponus, Guillelmus de Sancto Joanne, Dardanus Gualterii, Nicolaus Bartholomei Magistr. Petri, & Notarius Jacobus Gualterii, presenti scripto puplico notum facimus, & testamur, quod nobilis Vir Dominus Transmundus de Baleniano habitator Fare filiorum Petri apud Bucclanum, in nostri presentia constitutus nos rogavit arctive, ut quoddam Instrumentum, quod nobis presentialiter ostendebat, sibi confectum manu mei predicti Notarii, signo meo solito; signo & subscriptione Judicis Roberti Joannis tunc ejusdem Terre Judicis, & aliorum Testium subscriptionibus roboratum., de quadam locatione eidem D. Transmundo facta olim per Abbatem, & Conventum Monasterii S. Salvatoris de Majella, de Casale Castellariorum ejusdem Monasterii, in Justitiariatu Aprutii in partibus Penne posito, ad sui cautelam transumere, & in puplicam formam reddigere deberemus, ut autentico continetur. Quod Instrumentum vidimus, & inspeximus diligenter, non rasum, non vitiatum, non cancellatum, nec in aliqua sui parte vitiatum, sed in prima sui scriptura conscriptum; cujus autentici Instrumenti tenor per omnia talis est. ,, In Dei nomine, Amen.
,, Anno a Nativitate ejusdem millesimo ducentesimo septuagesimo primo, die Lune, ul-
,, timo mensis Novembris XV. Indiction. (a) Regnante Domino nostro Carolo Dei gra-
,, tia inclyto Sicilie Rege, Ducatus Apulie, ac Principatus Capue, Alme Urbis Sena-
,, tore, Andegavie Provincie, Forchalcherii Comite, ac Romani Imperii per Sanctam
,, Romanam Ecclesiam in Tuscia Vicario Generali, Regni vero ejus Anno VII. (b) fe-
,, liciter. Amen. Nos Robertus Joannis Buclani Judex, & Guillelmus Paschasii pupli-
,, cus ejusdem Terre Notarius presenti Instrumento puplico notum facimus, & testamur,
,, quod tam in mei presentia, quam Testium infrascriptorum litteratorum, & inlittera-
,, torum ad hoc specialiter vocatorum, & rogatorum, videlicet Abbatis Frederici de
,, Sancto Martino, & Jacobi Bernardi de eodem Castro, Notarii Johannis de Pumano,
,, Bonappressi Petri Sulmontini, Nicolai Ranaldutie, Dompni Nicolai, Jacobi Basilii,
,, Martii, Dompni Martii, Dompni Adinassi, Nicolai Salemmi, Jacobi Dattuli, Nicolai
,, Jacobi Dattuli, Berardi Raynaldi, Aldemari, Rainaldi, Apolici, Dompni Andree, &
,, Bartholomei, Dompni Bernardi de Fara filiorum Petri, Magistri Petri Sulmontini, &
,, Philippi de Guardiæ Grelis, Nobilis vir D. Transmundus de Baleniano habitator Fare
,, filiorum Petri dedit, & personaliter solvit uncias auri XXX. ponderis generalis (c), Dom-
,, pno Martino Abbati Monasterii Sancti Salvatoris de Majella recipienti cum consensu,
,, & voluntate Monachorum ipsius Monasterii, nomine & pro parte ipsorum, presenti-
,, bus, & consentientibus Judice Simone de Corbona Advocato, & Dompno Odorisio yco-
,, nomo Monasterii supradicti, ut idem Abbas pro se suisque successoribus ipsius Mona-
,, sterii, nomine & consensu, & voluntate omnium predictorum Monachorum, & Cleri-
,, corum omnium servientium Monasterio supradicto, eidem Dompno Transmundo in
,, emphiteosim ad censum, & pro censu annuo infrascripto, Casale, quod dicitur Castel-
,, lar situm &c. in Justitiariatu Aprutii in contrata que dicitur Penne inferius terminatum,
,, daret, concederet, & locaret, traderet, ac etiam assignaret eidem Dompno Transmun-
,, do pro se, & Filiis suis masculis, quos ex legitimo Matrimonio eum habere contige-
,, rit, & ipsi Dompno Transmundo pro se, & Filiis suis, ut dictum est, de predictis
,, cautelas faceret infrascriptis pactis, & conditionibus reservatis dicto Monasterio in-
,, frascripto. Cujus Monasterii nomine dictus Abbas quantitatem pecunie predicte ab
,, eodem Dompno Transmundo presentialiter recipiens de consensu, & voluntate Conven-
,, tus Yconomi, & Advocati Monasterii memorati, & Clericorum omnium servientium
,, in

(a) Si communem consulas Indictionem, non XV., sed XIV. hic figenda; si peculiarem supputandi ritum, in Siciliæ Regno satis frequentem, inspicias, Indictio unitate major est. Dissimilis supputatio, a varia Indictionum epocha, ut supra monuimus, repetenda. Pontificia Indictio a Kalendis Januarii; Constantinopolitana, quam Siciliæ Reges sibi adoptarunt, a Septembris mense derivatur. Nil mirum igitur, si quæ nobis decurrit Indictio XIV., in Regno Neapolitano sit XV.; jam enim, mense Novembris an. 1271., quo tempore Instrumentum hocce confectum est, nova in Aprutio numerabatur Indictio, quum Romæ XIV. adhuc perseveraret, ad finem usque Decembris duratura.

(b) A mense Majo anni 1265. Caroli I. Siciliæ Regis initia, si Raynaldo audiamus, petenda sunt. Summo jure igitur annus septimus Carolini Regni, inchoatus tamen, hic numeratur. Carolum hunc Urbis Senatorem a populo electum, a Summis Pontificibus fuisse confirmatum; imo vero publicæ tranquillitatis custodiam in Tuscia illi fuisse concreditam, res est ex Historiis notissima. Consulatur idem Raynald. ad an. Christ. 1268. num. 2.

(c) Obvium *Unciæ* vocabulum, duodecimam libræ partem designat. Aliquando tamen pro libra usurpatur, Cangio judice, qui in hanc rem exempla producit. Fortasse, id enim nonnisi conjiciendo affirmamus, hæc posterior unciæ acceptio hic locum habet. Tot enim tantisque Monasterium gravabatur incommodis, ut triginta auri unciæ, si in rigido vocis sensu usurpentur, decem domibus instaurandis, æri alieno dissolvendo, sacris vasis ac ornamentis redimendis, atque Monachorum alimoniæ parandæ, impares omnino videantur.

(a) Hujusce

„ in eodem, non vi, non metu, non dolo, non fraude, neque suasione aliqua indu-
„ ctus, seu coactus, set bona, ydonea, & spontanea voluntate sua, inspecta, & attenta
„ utilitate Monasterii supradicti, pro se suisque successoribus una cum consensu, & vo-
„ luntate dicti Conventus, prefatum Casale dedit, locavit, adque concessit, tradidit,
„ & legitime assignavit dicto Dompno Transmundo recipienti pro se suisque filiis mascu-
„ lis ex legitimo Matrimonio natis, & nascituris tantum, in emphiteosim cum pertinen-
„ tiis suis, Vassallis, ejusque vassallagiis, redditibus, & servitiis realibus, & persona-
„ libus consuetis & debitis ab eisdem, cum tenimentis, & Pheudis, ambasatis, & dis-
„ massatis, terris cultis, & incultis, pratis, pascuis, sylvis, & molendinis, aquis, &
„ aquarum decursibus, & omnibus aliis, que ipsum Casale cum pertinentiis suis intra
„ se, seu supra se habet, & cum rebus cunctis, & singulis ad ipsum Casale jure perti-
„ nentibus, vel de facto, exemptis omnibus infrascriptis, que dictus Abbas reservavit in
„ dicto Casali pro utilitate dicti Monasterii, ad censum & pro censu annuo duarum un-
„ ciarum auri, & carlenorum auri X. ad generale pondus, dicto Monasterio solven-
„ do in Anno quolibet in festo Nativitatis Domini per eumdem Dompnum Transmun-
„ dum, & successive per ipsius D. Transmundi filios masculos. Quod quidem Casale
„ est, ut supra dicitur, in Penne; ab una parte cujus territorium est Castri Lasteniani,
„ ab alia parte est territorium Castri Planella, & a tertio latere decurrit flumen Pisca-
„ rie, & si qui sunt ei alii confines. In cujus Casalis, videlicet Castellarii, possessionem
„ per investituram dictus Abbas pro se, & successoribus suis nomine Monasterii supra-
„ dicti, de consensu & voluntate omnium predictorum, dicte Locationis, & Concessio-
„ nis causa, posuit, & induxit prenominatum D. Transmundum pro se suisque filiis ma-
„ sculis, ut est dictum, & eumdem statuit, adque fecit utilem Dompnum, & legitti-
„ mum possessorem ad habendum, tenendum, & possidendum per ipsum Dompnum Trans-
„ mundum, dictosque suos filios masculos; quibus Dompno Transmundo, & filiis suis ul-
„ timum diem suum . . . . , seu mortuis, predictum Casale totum, & in solidum,
„ sine judiciaria cognitione, ad jus & proprietatem dicti Monasterii redeat, & reverta-
„ tur pleno jure; & Abbas dicti Monasterii, & Conventus ejusdem, intrare, & appren-
„ dere possessionem dicti Casalis eorum auctoritate, & retinere possint. In quo Casali,
„ & pertinentiis suis dictus Abbas, & Conventus dicti Monasterii reservaverunt sibi pro
„ parte, & nomine ipsius Monasterii, & retinuerunt res, & possessiones, & jura infra-
„ scripta, videlicet: Ecclesiam Sancte Marie (a) cum omnibus juribus, & possessioni-
„ bus suis sitam, & positam in Casali predicto, ut in ea Abbas, qui pro tempore fuerit
„ in ipso Monasterio, vel Conventu ejusdem, vacationis tempore possit libere, absque
„ requisitione predicti Dompni Transmundi, & predictorum filiorum suorum retraere,
„ instituere, & destituere pro sue voluntatis arbitrio Monachum scilicet, vel quemcum-
„ que alium Clericum; ita quod idem Dompnus Transmundus, & predicti filii sui nihil
„ juris, seu rationem Patronatus habeant in eadem. Item reservarunt, & sibi pro parte
„ dicti Monasterii pleno jure detinuerunt demania, & augmentum quodlibet in domibus,
„ vineis, terris, & possessionibus in predicto Casali, & ejus territorio existentia, nolen-
„ tes ea omnino in dictam locationem venire, vel comprehendi, que inferius particu-
„ lariter, & distinctius, omnia & singula declararunt, videlicet, domum unam positam
„ in dicto Casali, cujus confines hii sunt: Ab uno latere est domus que fuit quondam
„ Gualter. Joannis Saygual; ab alio latere est Ecclesia Sancte Marie; a tertio latere est
„ Carbonaria dicti Casalis. Item est quedam petia terre que dicitur Vicenna Sancti Pe-
„ tri; ab uno latere cujus est territorium Castri Lasteniani; a pede tenent Petrus, &
„ Bartholomeus de Luculo; & ab alia parte est rivus fontis dicti Casalis. Item quan-
„ dam aliam Vicennam, que est in territorio dicti Casalis in loco, qui dicitur Colle
„ Caviccle; a capite cujus possidet Bernardus de Tione; ab uno latere Amicus de Pla-
„ nella; & a pede Dompnus Mattheus de Posso. Item quandam aliam Vicennam positam
„ in contrada, que dicitur Cisterna; ab uno latere cujus possidet Antonius Odorisii, ab
„ alio Firraus de Civitate Theatina, & a capite est quedam petia terre, que fuit Gri-
„ malli. Item quandam aliam Vicennam, que est in pede dicti Casalis; a pede cujus est
„ rivus fontis; ab uno latere est via puplica, & ab alio latere est quedam petia terre,
„ que fuit quondam Grimalli. Item vineam unam positam in territorio dicti Casalis, a
„ capi-

(a) Hujusce Ecclesiæ nulla in Pontificum Diplomatibus occurrit mentio; meminit vero Corradus in Codice Visitationis signat. lit. *D* fol.140. Siluere fortasse Pontifices, quod Feudum Angro Castellar longe lateque protensum, enumerantes, Ecclesiam & Monasterium quæ ipsi met Feudo inerant, tacito nomine subintellexerint.

(a) Sau-

,, capite cujus est Via publica, ab uno latere est via vicinorum, & ab alio latere pos-
,, sidet Angeleña, vel si qui alii sunt dictis domo, vicennis, & vinee confines. Item re-
,, servaverunt sibi predicti D. Abbas, & Conventus pro parte, & nomine dicti Mona-
,, sterii integram Decimam fructuum totius Territorii Casalis predicti laborati, & labo-
,, randi, tam per predictum Dompnum Transmundum, & filios suos, quam per vassal-
,, los, & alios homines excolentes, seu laborantes Territorium predictum, vel partem,
,, seu particulam Territorii predicti, quam Decimam dictus D. Transmundus, & filii sui
,, predicti prestare faciant, & teneantur omnino Monasterio memorato. Item predictus
,, Dompnus Abbas, & Conventus dicti Monasterii reservarunt sibi causam, & jus appel-
,, lationis a Sententiis latis, seu ferendis per predictum Dompnum Transmundum, &
,, predictos filios suos, vel eorum Officiales in causis, & questionibus, que coram eis in-
,, ter vassallos seu homines dicti Casalis, seu alios incolatum facientes ibidem verteren-
,, tur, seu ventilarentur, & etiam a gravaminibus per eos, hominibus dicti Casalis il-
,, latis; ita quod ille, vel illi contra quem, vel quos lata fuerit Sententia, vel grava-
,, men illatum, possint appellare ad dictum D. Abbatem, vel suos successores, & pre-
,, dictus D. Transmundus, vel filii ejus teneantur, & teneatur ipsas appellationes de-
,, ferre, & ipsas admittere cum effectu. Item reservavit sibi pro parte, & nomine dicti
,, Monasterii predictus Abbas, & predictus Conventus pascua bestiarum, seu animalium,
,, & aquam ud usum hominum, & animalium ejusdem Monasterii in Territorio dicti Ca-
,, salis existen., & ligna tam pro combustione, & usu hominum, quam pro edificiis fa-
,, ciendis, seu construendis, & reparandis, existentia in territorio, & per territorium
,, dicti Casalis. Item dictus D. Transmundus pro se, & filiis suis masculis promisit, &
,, convenit legitime dicto Dompno Abbati nomine dicti Monasterii dare annuatim dicto
,, Monasterio tumulos grani tres, & ammiscere consuetas pro pasagio Saume (a). Item
,, quod predictus D. Abbas, & quilibet alius de familia dicti Abbatis, vel Monasterii
,, predicti, habitationem faciens in dicto Casali, non teneatur respondere in Curia dicti
,, D. Transmundi, & predictorum filiorum suorum, neque in personali, neque in Reali,
,, nec aliqua alia actione, nec in heris, seu bannis per ipsum D. Transmundum, & filios
,, suos positis, seu statutis, teneantur eisdem, vel Officialibus suis. Item quod dictus
,, D. Abbas, & quilibet de familia sua, vel Monasterii predicti possit vendere libere, &
,, emere bona pro velle, & voluntate sua sine plaza, sive pedagio, & alia qualibet
,, coherctione alicui emere volenti; ita quod nec emens ab eis teneatur respondere in
,, pedagio, seu plaza dictis DD. Transmundo, & filiis suis. Item quod predictus Dom-
,, pnus Transmundus, & filii sui prestabunt juramentum fidelitatis, & assecurationis di-
,, cto Dompno Martino Abbati ipsius Monasterii, & ipsi Monasterio juxta morem, for-
,, mam, & Regiam consuetudinem; & quando, & quoties dictus Dompnus Transmun-
,, dus, & filii ejus predicti reciperent, vel recipient juramenta assecurationis a vassallis,
,, seu hominibus dicti Casalis, addiciat, vel adjici faciat & hoc, scilicet, salva fideli-
,, tate Ecclesie S. Salvatoris de Majella. Que omnia, & singula supradicta dictus Dom-
,, pnus Transmundus pro se, & filiis suis predictis integre facere, & observare solemni
,, stipulatione promisit, nec contra predicta, vel aliquid predictorum venire. Promisit
,, etiam a singulis hominibus Feuda, seu tenimenta tenentibus in dicto Casali, prestari
,, facere dicto D. Abbati pro parte, & nomine dicti Monasterii, & ipsi Monasterio an-
,, nuatim operas tres, unam de persona ad fodendum vineam ipsius Monasterii, seu pu-
,, tandum, prout ipsi D. Abbati, vel ejus Officiali in eodem Casali existen. placuerit;
,, aliam cum bobus, si boves habet, & si non, de persona ad seminandum in vicenna,
,, seu territorio demanii ipsius Monasterii; & tertiam ad metendum, ad requisitionem
,, ipsius Abbatis dicti Monasterii, & Conventus ejusdem; & hoc videtur intelligendum
,, de illis, qui prestare debent operas predictas. Item dictus Dompnus Transmundus pro
,, se, & predictis filiis suis solemni stipulatione promisit dicto D. Abbati, & Conven-
,, tui ipsius Monasterii, pro parte, & nomine ejusdem Monasterii, dictum Casale, vel
,, ejus partem, seu particulam in alium non transferre, & ejus possessionem nulli alii
,, extraneo concedere vel donare. In qua quidem concessione, locatione, seu concessione
,, in emphiteosim facta, predictus D. Abbas, & Conventus sponte asseruerunt, & in verbo
,, veritatis confessi sunt nihil factum esse in dampnum, prejudicium, & lesionem Eccle-
,, sie

(a) *Sauma* & *Sagma* feudale vocabulum, sarcinam & onus significat. Hinc *Sagmarius*, jumentum oneri ferendo quam maxime idoneum, exprimit; ex quo vox itala *Somaro*, fortasse defluxit: Hæc ergo pactionis vis est, ut Transmundus nedum frumentum suppeditet, sed præterea frumentum ad Monasterium Magellanum deferri curet.

(a) Num-

„ fie feu Monafterii memorati; nam melius, fecurius, & utilius eft ipfi Monafterio, fic „ dictum Cafale locatum habere, quam retinere ipfum in demanio, confideratis gravaminibus, perfecutionibus, & inquietationibus, que & quas dictum Monafterium paffum eft olim ufque ad hec tempora; ita quod vis potuit dictum Cafale pacifice fine dampnis, & expenfis intollerabilibus poffidere; ita quod pro ipfius Cafalis, & ejus territorii defenfione, dictum Monafterium ad paupertatem, penuriam, & quafi deftructionem devenit. Que omnia, & fingula predictus D. Tranfmundus pro fe, & filiis fuis mafculis rata, & firma attendere, & obfervare promifit, & nullo tempore contra ea venire, neque per fe, neque per fubmiffam perfonam, etfi per eum, vel filios fuos mafculos predictos, vel Officiales fuos contra predictum, vel predictorum aliquid ventum fuerit in non obfervandi predicta, vel contrafaciendi in predictis, dicti D. Abbas, & Conventus dicti Monafterii, pro parte, & nomine dicti Monafterii poffint libere, fine judiciaria cognitione, ipfius Cafalis poffeffionem, & proprietatem manucapere authoritate fua & retinere eandem. Cui D. Tranfmundo fupradictus Abbas pro parte, & nomine Monafterii fupradicti, de confenfu & voluntate omnium predictorum Monachorum confeffus fuit, afferuit, & firmavit, Monafterium fupradictum fore gravatum magne quantitatis pecunie debito fub ufuris, in cujus debiti exhoneratione, & in luendis vafis facris, & aliis bonis dicti Monafterii pignore obligati pro debito fupradicto, videlicet Crucibus argenteis, Calicibus, Thuribulis argenteis, & Teftu Euangelii, pro emendo frumento pro alimentis Monachorum, & familia dicti Monafterii, ne fame pereant, & reparationem domorum dicti Monafterii, que reparatione maxima indigebant, ab eodem D. Tranfmundo ex fupradictis caufa, & modo fe recipiffe dictam pecunie quantitatem fibi folutam, prefentialiter convertendam. Qui Abbas pro parte, & nomine Monafterii fupradicti, de confenfu & voluntate omnium predictorum confeffus fuit legitime, fe Cafale predictum expofuiffe locandum, dandum, & concedendum modo predicto ad cenfum, & pro cenfu fuperius nominato, ad quem cenfum confueviffe locare, dare, & concedere olim eidem D. Tranfmundo Cafale predictum cum pertinentiis fuis. Idem D. Abbas nomine Monafterii fupradicti de confenfu, & voluntate omnium predictorum Monachorum confeffus fuit legitime D. Tranfmundo predicto afferens, & firmans factam effe ex predictis conditionem dicti Monafterii meliorem, & dictum Cafale cum pertinentiis fuis fuiffe temporibus retroactis infructuofum, & fterile Monafterii fupradicti, & plus illationis, quam devotionis eidem Monafterio accidiffe. Cujus etiam Monafterii nomine dictus Abbas de confenfu, & voluntate omnium predictorum afferuit, & confiten. firmavit, nulla bona mobilia dicto Monafterio fupereffe, vel minus fructuofe ftabilia quam fit Cafale predictum, ex quorum venditione, & locatione mero cenfu, vel pretio eorundem poffent decem domus Monafterii fupradicti vetuftate confumpte, & reparatione maxima indigentes, reedificari, vel etiam reparari, feu poffet dictum Monafterium exonerari debito fupradicto. Cujus Monafterii nomine dictus Abbas de confenfu, & voluntate omnium predictorum fub pena centum Auguftalium (*a*) convenit, & promifit dicto D. Tranfmundo pro fe fuifque filiis fupradictis legitime ftipulant. eumdem D. Tranfmundum in poffeffione dicti Cafalis, & ipfum Cafale eidem D. Tranfmundo fuifque filiis fupradictis defendere, difcalumniare, & disbrigare ab omni perfona, & loco, Collegio, & Univerfitate de Cafali predicto, litem, queftionem, feu controverfiam aliquam facientes, & firma, & rata habere, attendere, & obfervare, & effectu quolibet adimplere omnia, & fingula fuprafcripta, & in nullo facere, vel venire contra predicta, vel aliquid de predictis; renuncians eidem D. Tranfmundo exceptionibus omnibus, legibus, legum auxiliis, & actionibus omnibus realibus, & perfonalibus, utilibus, & directis, & juri fcripto cuilibet, & non fcripto, quibus idem Abbas, ejufque fucceffores pro parte, & nomine Monafterii fupradicti poffet, feu poffent fe defendere, vel tueri, feu facere, vel venire contra predicta, vel aliquid de predictis adverfus prefatum D. Tranfmundum, vel fuos filios fupradictos, & pena predicta in fingulis, & pro fingulis Capitulis fuprafcriptis repetita, exacta, accepta, foluta, vel non, cuncta & fingula fuprafcripta in fua firmitate perdurent, & perpetuo jure roboris valida perfeverent, lite, queftione, & controverfia qualibet de predictis in pofterum quiefcentibus. Ad quorum perpetuam firmitatem, futuramque memoriam & cautelam tam dicti Monafterii Majellani, quam dicti D. Tranfmundi, & dictorum filiorum fuorum mafculorum, predictus D. Abbas „ de

(*a*) Nummus aureus hic defignatur a Frederico II. Imperatore primum procufus, qui idcirco ex Augufti nomine, Imperatoribus indito, Auguftalis dictus eft.

„ de consensu, & voluntate omnium prediĉtorum Monachorum, pro parte, & nomine „ Monasterii supradiĉti, & idem D. Transmundus pro se, & filiis suis prediĉtis consen„ tientibus in nos prediĉtos Judicem, & Notarium, tamquam in suos Judicem, & No„ tarium, sentierunt nos suos Judicem, & Notarium, & de premissis omnibus, & sin„ gulis rogaverunt fieri duo similia publica Instrumenta, unum ad cautelam prediĉti „ Dompni Transmundi pro se & filiis suis prediĉtis penes ipsum retinendum, & reli„ quum ad cautelam diĉti Monasterii penes idem Monasterium conservandum, per ma„ nus mei, qui supra Guillelmi Paschasii publici Buclani Notarii signo meo solito, signo, „ & subscriptione mei qui supra Judicis Roberti ejusdem Terre Judicis, sigillo, & sub„ scriptione prediĉti D. Abbatis, sigillo etiam Conventus diĉti Monasterii, nec non „ subscriptionibus subscriptorum Monachorum Monasterii supradiĉti, ac etiam prediĉto„ rum Testium subscriptionibus roboratum &c.

„ Ego qui supra Guillelmus Paschasii publicus Buclan. Notarius, ad cautelam diĉti „ D. Transmundi, & prediĉtorum filiorum suorum scripsi quia prediĉtis omnibus roga„ tus interfui, & presentes meo solito signo signavi. Aĉtum est hoc apud prediĉtum „ Monasterium Majelle in Capitulo ejusdem Monasterii Anno, mense, die, Ind. preti„ tulatis feliciter, Amen.

Cujus rogationi nos qui supra prediĉti Judex, Notarius, & Testes parere volentes, tenore prediĉti Instrumenti fideliter exemplato, prout superius est expressum, & demum per nos auscultato de verbo ad verbum ipsum ad cautelam diĉti D. Transmundi rogatu ejusdem in presens scriptum publicum redaĉtum est per me Notarium Guillelmum prediĉtum transumen., & ipsum in formam publicam redigend. de verbo ad verbum, nihil addito vel imminuto secundum quod vidimus in autentico contineri, signo meo solito, signo, & subscriptione mei, qui supra Judicis, & nostrorum prediĉtorum Testium, qui prediĉtis interfuimus, auscultavimus, & legimus subscriptionibus roborat. &c. Aĉtum est hoc apud Buclanum ante Domum Gualterii Dñi Roberti Anno, mense, die, & Indiĉtione pretitulatis feliciter, Amen.

✠ *Locus signi.*

Ego qui supra Rogerius Guillelmi Buclani Judex prediĉtis rogatus interfui, subscripsi, & solitum signum feci ✠.

✠ *Ego qui supra Judex Guillelmus Luponus hoc testor.*

Ego qui supra Guill. de Sanĉto Johanne hoc testor ✠.

Ego qui supra Dardanus Gualterii hoc testor ✠.

Ego qui supra Nicolaus Bartholomei hoc testor ✠.

Ego qui supra Notarius Jacobus Gualterii hoc testor ✠.

Abbatia Majellana Capitulo S. Petri obnoxia.

XL. Desinente seculo Ecclesiæ XIII., hoc est an. 1291. Abbatia Majellana, quæ nullius serviebat imperio, Vaticanæ Basilicæ jurisdiĉtioni obnoxia nobis occurrit. Multa quidem huic Monasterio ex Romanorum Pontificum Sanĉtionibus inerant Privilegia, quorum in Bullis Eugenii, Alexandri, & Innocentii III. mentio fit apertissima. Inter præcipua vero Cænobii Majellani jura, duo hæc numerantur: Omnimoda Abbatis in Monachos jurisdiĉtio, quæ a nullo pendeat, excepto Romano Pontifice: ac vicissim plena, quoad Abbatis electionem, Monachorum libertas, quam nec tollere possit, nec imminuere aliena quævis authoritas. Utrique Privilegio modus imponitur, ac Vaticano Capitulo cum in Abbatis electionem, tum in Monachorum & Monasterii gubernium conceditur jurisdiĉtio. Adeas Nicolai IV. Diploma, quod pag.221. nostræ colleĉtionis exhibet, resque obvia erit legenti; jam enim ex faĉti serie compertum est, Abbatis eleĉtionem Capituli Vaticani decreto esse confirmandam, ac jus esse Capitulo Monasterii Visitationem indicere, indiĉtamque aggredi, ac tandem perficere. Ut Visitationem effugeret, tentavit quidem Monasterii Abbas Apostolicæ Sedis Patrocinium prætendere, ac annuum censum, quem Monasterium Apostolicæ Sedi persolvebat, ostentare. Inania tamen fuere Abbatis molimina; quandoquidem Pontifex Nicolaus, & Apostolicæ Sedi censum præstandum esse, & vetera Capituli S. Petri jura servanda decrevit. En igitur Jurisdiĉtionem non fluxam, non recens introduĉtam, sed solidam, vetustam, indubiam, atque, vel ipso Abbate frustra contradicente, confirmatam.

Id vero a consuetudine potius, quam a lege repetimus.

XLI. Quo primum tempore novum hoc jus Basilicæ nostræ accesserit, ignoramus. Evoluta tamen Benediĉti XII. Constitutione, quam ex pag.320. hic repetimus, illud licet colligere, consuetudine potius, quam lege scripto tradita fuisse introduĉtum, ut Monasterium Magellanum in Basilicæ S. Petri Patrocinium ac tutelam sese reciperet. Juvat faĉti seriem ex fusiori Bullæ contextu paucis indigitare. Oborto circa Abbatis eleĉtionem dissidio, quum Magellani Cœnobii Monachi in varias partes distraĉti, duos sibi Præsides constituissent, caussa ad Capitulum nostrum delata, utra eleĉtio probanda esset, utraque eleĉtio Capitulari Decreto infirmatur; atque, eodem Capitulo decernente, Berardus Aquaviva in Abbatem assumitur.

mitur. Nova hinc controversiæ materies, quæ Benedicti XII. supremo judicio tandem sublata est. Qua occasione rem Benedictus enarrat, haud denegat jus inesse Capitulo ad confirmandum Abbatem; imo & ad Abbatis electionem, si rerum conditio ita exigat, rejiciendam; quodque caput est, diuturnam consuetudinem producit, ac probat verbis hisce: *& cum tu* (Berardum alloquitur) *tuam, & Richardus prædictus suam a dilectis filiis Capitulo Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, ad quos confirmatio & infirmatio electionis Abbatis dicti Monasterii S. Salvatoris, cum sit pro tempore, de antiqua & approbata, & hactenus pacifice observata consuetudine dicitur pertinere &c.* Morem igitur longo usu introductum, & pacifica possessione corroboratum fatetur. Fortasse ex voluntario Monachorum erga Vaticanam Basilicam obsequio mos ille primum incœpit; incœptum consuetudo firmavit; consuetudinem diuturna juvit præscriptio, quæ in legem tandem evasit inviolabilem. Enimvero quamdiu Monasterium Majellanum perstitit, tamdiu Vaticana Basilica suam exercuit jurisdictionem. Cujus rei, cum sexcenta pene dixerim ex Archivo nostro præsto sint argumenta, unum hic producimus ab Ecclesiarum Catalogo, qui anno 1365. peractus est, Capitulo Vaticano nedum probante, sed per Vicariam Personam, quam huic Inventario conficiendo præfecerat, id fortasse jubente, ne Monasterii jura ac bona aut minuerentur, aut omnino interciderent. Inventarium exscribimus, atque illustramus; ut vel ex hoc uno monumento, Ecclesiarum, quarum nonnullæ vel hodie supersunt, atque Basilicæ nostræ deserviunt, originem & conditionem assequamur.

„ XLII. In Dei nomine Amen. Anno a nativitate ejusdem millesimo CCCLXV. die XXV. *Incipit Ecclesiarum Catalogus.*
„ mensis Optubris IIII. Indictionis (*a*). Apud Guardiam Grelis in Ecclesia Sancti Sal-
„ vatoris de Penda Guardiæ subjecta subscripto Monasterio Magellano, Regnante Serenis-
„ sima Domina nostra Domina Johanna Dei gratia Regina Jerusalem, & Sicilie, Duca-
„ tus Apulie, & Principatus Capue, Provincie, & Forcalquerii ac Pedimontis Comitissa,
„ Regnorum ejus Anno XXIII. (*b*) Amen.

Eorum, qui huic Catalogo interfuerunt, cum primis vero Abbatis Magellani, ac Vicarii quem Capitulum S. Petri delegerat, inseruntur hic nomina; Mox Sacra Monasterii supellex enumeratur. Utrumque omittimus, ut Ecclesiarum Indicem, qui nobis curæ est, exscribamus. Est autem ejusmodi: „ Habet Casalia tria, scilicet, Casale Collis Meronis *, Casale Collis ** L. Milonis.*
„ Magellan., & Castellar. cum subjacenti podio Cesalie inabitatum, a quibus dictum
„ Monasterium percipit Decimas propter alienationem feudorum, & teragia terræ dema-
„ nii dicti Monasterii, hæc etiam alia predicta &c. Item possidet ad presens Monasteria,
„ & Ecclesias Monachales, ac etiam Ecclesias Seculares infrascriptas, in quibus habet
„ Jus Episcopale Monasterium Sancti Salvatoris prefatum, quæ sunt hæc, videlicet:
„ Monasterium Sancti Salvatoris de Angre (*c*), ubi habet * cum vacat solet constituere, ** L. Abbas.*
„ vel quotiens expedierit inquirere, visitare, ac etiam, culpis exigentibus, deponere
„ dictum Priorem ab offitio Prioratus, a quo debet percipere anno quolibet flore-
„ nos duos.
„ Item habet jurisdictionem Episcopalem in Castro Pende (*d*) Pedimontis.
„ Item habet eamdem jurisdictionem in certa parte Guardie (*e*) que dicitur Penna.
„ Item apud dictam Pendam Pedimontis habet has Ecclesias. Ecclesiam Sancte Ma-
„ rie della Vella (*f*), que est Monachalis, a qua debet habere tarenos tres an-
„ nuatim.
„ Item apud Pendam ibidem Ecclesiam S. Marie Matalene (*g*), a qua debet habere
„ lib. 1. de Cera.
„ Item ibidem Ecclesiam Sancti Silvestri, a qua debet habere tarenos tres an-
„ nuatim.
„ Item Ecclesiam Sancti Johannis (*h*), a qua debet habere tarenos tres annuatim.
„ Item Ecclesiam Sancte Lucie (*i*), a qua debet habere pro Procuratione tarenos
„ tres, & pro censu tarenos quatuor.

„ Item

(*a*) Ex anticipata supputatione a Septembris mense ducta, numeratur Indictio, cum ex communiori Indictionis usu, III. adhuc decurrat.

(*b*) Roberto vita functo sub initium anni 1343. succedit Joanna. Ducas hinc Regni initium, atque ad hunc quem inscripsimus annum 1365. usque producas, jamque annorum, qui Regno Joannæ tribuuntur, numerus sibi constat.

(*c*) Consulenda Trafelgardi donatio Differt. pag. VI.

(*d*) Hujusce Castri meminit Alexandri II. Bulla, quam videsis fol. 40.

(*e*) Idem Alexander II. d. fol. 40. enumerat Villam Grele.

(*f*) Accedit Abbatiæ ex donatione Massarelli an. 1070., quæ recitatur pag. XV.

(*g*) Ignota Ecclesia, cujus nulla in Oblationibus, nulla item in Bullis Pontificum mentio.

(*h*) Utrumque Sacellum, *S. Joannis* de quo hic, & *S. Silvestri*, de quo supra, Capellis Ecclesiæ S. Mariæ della Vella accensetur. Consule donationem Massarelli, pag. XV.

(*i*) Ecclesia *S. Luciæ*, apud Castrum Pianæ collocatur in Cod. Visitation. ann. 1585. fol. 23.

(*a*) Olim

" Item Ecclesiam Sancti Nicolai (*a*), a qua debet habere tarenos duos, & Cere
" libram I.
" Item apud Vagrum Ecclesiam Sancte Agathe (*b*), a qua debet habere tarenos
" duos annuatim.
" Item habet Ecclesiam Monachalem Sancti Antree (*c*) a qua debet habere annua-
" tim tarenos tres,
" Item Ecclesiam Monachalem Sancte Candide de Preturo (*d*), a qua debet habere
" annuatim tarenos tres,
" Item apud Preturum Ecclesiam Sancti Nicolai (*e*), a qua debet habere annuatim
" tarenos tres, & Cere libras II.
" Item Ecclesiam Sancti Stefani (*f*), a qua debet habere tarenos duos.
" Item ibidem Ecclesiam Sancti Petri (*g*), a qua debet habere grana X.
" Item Ecclesiam S. Leonardy (*h*), a qua debet habere tarenos quatuor annuatim, &
" Cere lib.III.
" Item apud Cominam Monasterium Sanctæ Marie de Plano (*i*), a quo debet habere
" tarenos tres annuatim.
" Item ibidem Ecclesiam Sancte Lucie de Strada (*k*), a qua debet habere tarenos
" duos & Cere libram I.
" Item ibidem Ecclesiam S. Lucie de Comina (*l*), a qua debet habere tarenum
" unum,
" Item Monasterium Sancti Clementis (*m*). . . . . . . a quo debet habere tarenos
" tres annuatim.
" Item in Guardia, & apud Guardiam habet istas Ecclesias, videlicet Ecclesiam San-
" cti Silvestri (*n*), a qua debet habere tarenos IIII.
" Item Ecclesiam Sancti Jacobi (*o*) Monachalem, a qua debet habere tarenos tres.
" Item Ecclesiam Sancti Bartholomei (*p*) Monachalem, a qua debet habere tare-
" nos tres.
" Item Ecclesiam Sancte Agate (*q*), a qua debet habere tarenos duos, & Cere lib.I.
" Item Ecclesiam Sancti Procopii (*r*), a qua debet habere tarenos duos, & Cere
" lib.I.
" Item Ecclesiam Sancte Agathe de Freno (*ſ*), a qua debet habere tarenum unum,
" & Cere lib.I.
" Item Ecclesiam Sancte Crucis (*t*), a qua debet habere grana X.
" Item apud Guardiam, Ecclesiam Sancti Blasii (*u*) Monachalem, a qua debet habe-
" re tarenos tres.
" Item Cappellam S. Angeli (*x*), a qua debet habere tarenum unum, & Cere lib. unam.
" Item apud Vacrum habet duas Ecclesias, videlicet Ecclesiam Sancte Agathe (*y*),
" a qua debet habere tarenos III. & Cere lib.I.
" Ibidem habet Ecclesiam Sancti Nicolai (*z*) de Bacro, a qua debet habere tarenos
" duos, & Cere lib.I.
" Item apud Buclanum habet Ecclesiam Sancte Marie de Baffano (*aa*), a qua debet
" habere tarenos II. & Cere lib.I.

" Item

(*a*) Olim in Castro Pinnæ existebat, ex Cod. Visit. an.1598. fol.22.

(*b*) Anno 1077. donatur ab Aczarello & Guillelmo. Oblationem exhibet pag.XVI.

(*c*) Ex donatione Gisonis Coni filii an.1066. apud Rapinum statuenda, Adeas pag.XIII.

(*d*) An.1100. a Gentili de Pallearia dono datur. Repetas Oblationem ex pag.XVII.

(*e*) Hanc, & superiorem Ecclesiam recensent Eugenii III. & ceterorum Pontificum Constitutiones.

(*f*) Cellis, quas an.1057. Tedemari & Adam donant, accensetur. Olationem exhibet pag.XI.

(*g*) Incerta; quum nulla loci designatione circumscribatur.

(*h*) Idem, quod in superiori Ecclesia, hic recurrit incommodum.

(*i*) Hanc donant Raynerius & Conus an.1056. ex fol.X. Dissertationis hic consulendo.

(*k*) Adeas Raynerii & Coni donationem, quam supra indicavimus.

(*l*) Ejusdem Raynerii & Coni munifica manu donatur.

(*m*) Et hoc insigne est Raynerii & Coni Pietatis monumentum.

(*n*) Præpositura titulo nobilitatur, ex actis Visitat.1598. fol.39.

(*o*) Meminit Eugenii Bulla; meminit item Codex Visitation. an.1598. pag.41. Sed illa Buclani, hic Guardiæ territorium nominat.

(*p*) Abbatiæ Majellanæ accedit quia illius solo inædificatur. Consule pag.XXIII.

(*q*) Olim apud S. Angelum in Trifinio ex Bulla Eugen.III.

(*r*) Hanc nominat Eugen.III.; Hanc donat an.1000. Gerolfus Sacerdos.

(*ſ*) Dirutam novimus ex Cod. Visitation. an.1598. fol.39.

(*t*) Huc forte transferenda Oblatio Gentilis ac Manerii, de qua pag.XXVIII.

(*u*) Excisam indicat Cod. Visitat. an.1604. fol.210.

(*x*) Ruinæ proxima jam tum ab an.1598. ex actis Visit. fol.41.

(*y*) Transfertur in Abbatiam an.1077. ex donatione Aczarelli, & Guillelmi. Prostat Oblatio in pag.XVI.

(*z*) Hanc, & superiorem Ecclesiam, Eugeniana Bulla recenset.

(*aa*) Notissima in Bullis Pontificum; Notissima item Oblatio ex pag.XXI. in fin.

(*a*) Con-

„ Item Ecclesiam Sancte Marie de Mirabello (*a*), a qua debet habere tarenos V.
„ Item ibidem habet Ecclesiam Sancte Crucis (*b*), a qua debet habere tarenos tres,
„ & Cere lib.I.
„ Item Ecclesiam Sancti Jacoby de Rupis (*c*), a qua debet habere tarenum unum,
„ & Cere lib.I.
„ Item Ecclesiam Sancti Blasii (*d*), a qua debet habere tarenum unum, & Cere
„ lib.I.
„ Item Ecclesiam Sancti Martini ibidem (*e*), a qua debet habere tarenum unum, &
„ Cere lib.I.
„ Item Ecclesiam Sancti Blasii de Roccha (*f*), a qua debet habere tarenos duos.
„ Item apud Faram habet Ecclesiam S. Nicolay (*g*), a qua debet habere tarenum
„ unum.
„ Item ibidem habet Ecclesiam Sancte Canziane (*h*), a qua debet habere tarenos IV.
„ Item omnes Ecclesie Magellan. posit. in diocess. Theatina, tantum solvunt de De-
„ cima Papali, quantum solvunt de Visitatione Abbati Magiellano (*i*).
„ Item apud Roccham Montis Plani habet Ecclesiam Sancte Juste (*k*), a qua debet ha-
„ bere grana X. & Cer. lib.I.
„ Item apud Buclanum habet unum Molendinum (*l*), quod dicitur de lo Pisolu
„ quod locavit Frater Stefanus, a quo debet habere florenum unum.
„ Item apud Manupellum habet Ecclesiam Sancti Egidii (*m*) Monachalem, a qua de-
„ bet habere tarenos tres.
„ Item apud Roccham Morici habet Ecclesiam Sancte Marie (*n*), a qua debet habe-
„ re tarenos duos, & Cere lib.I.
„ Item apud Sanctum Vitum habet Monasterium Sancti Angeli (*o*), a quo debet ha-
„ bere tarenos V. & Cer. lib.I.
„ Item apud Lanzanum habet Ecclesiam Sancti Jacoby (*p*), a qua debet habere tarenos
„ duos, & Cere lib.I.
„ Item apud Atissam habet Ecclesiam S. Juliane (*q*), a qua debet habere tarenos
„ duos, & Cere lib.I.
„ Item apud Pollutrum habet Monasterium S. Barbati (*r*), a quo debet habere ta-
„ renos XX. pro Procuratione, & censum annuum debitum in signum Dominii.
„ Item apud Ursoniam habet Ecclesiam Sancti Felicis (*s*), a qua debet habere ta-
„ renos duos, & Cere lib.I.
„ Item ibidem Ecclesiam Sancti Martini (*t*), a qua debet habere tarenos duos &
„ Cere lib.I.
„ Item apud la Roma habet Ecclesiam Sancti Angeli (*u*), a qua debet habere ta-
„ renos duos.
„ Item apud lo Gipsum habet Ecclesiam Sancte Marie (*x*) Monachalem, a qua debet
„ habere tarenos tres.
„ Item Ecclesiam S. Angeli (*y*), a qua debet habere tarenos tres, & Cere lib.I.
„ Item Cappellam Sancti Antonii (*z*), a qua debet habere taren. I.

Item

(*a*) Consule Oblationem Asclectini ad an.1140. Consulenda item Pontificum Diplomata.

(*b*) Fortasse apud Buchlanum posita, cujus mentio in Bullis, atque in Coni Oblatione ad an.1064.

(*c*) Olim in Territorio Buchlani. Jamdiu jacet diruta, ex Cod. Visit. an.1598. pag.34.

(*d*) Intelligas apud Buchlanum, ex vicinia aliarum Ecclesiarum de quibus supra. Majellensis Ecclesiæ solo inædificatur. Consule monumentum in pag.XXIII.

(*e*) Adeas Monumentum sup. citatum.

(*f*) Ignotus locus, nec notior Ecclesia.

(*g*) A Petro Joannis filio conceditur an.1067. Adeas Oblationem.

(*h*) In Bullis commemoratur. Ecclesiam donat Petrus Amiconis filius an.1066.

(*i*) En Jurisdictionis, vel in ipso Teatino Territorio, monumentum apertissimum.

(*k*) Forte eadem quam Eugenius III. apud Castellionem collocat. Si res ita se habet, transferenda huc ex anno 1074. donatio Petri de Arpa Villa.

(*l*) Ex Oblationum serie, multiplex apud Buchlanum Molendinorum numerus.

(*m*) Oblationi Boamundi a S. Felice acceptam referimus. Oblationem exhibet pag.XXIV. in fine, ubi nonnulla adnotavimus.

(*n*) Juribus Abbatiæ accedit an.1122. ex donatione Roberti Comitis Manupelli, quam consulas pag.XIX.

(*o*) Jamdiu dirutum. Patet id ex actis Visitat. an.1598. Meminere tamen Pontificia nostra Diplomata.

(*p*) De qua egimus in notis ad Bullam Eugenii III. pag.50. sub not. *d*.

(*q*) Cujus meminere Pontificum Bullæ; Repetas quæ ad Constitutionem Hadriani IV. adnotavimus.

(*r*) De Abbatiæ hujusce origine, ac in Cœnobium Majellanum translatione, consulantur Monumenta, quæ pag.VII. inferuntur.

(*s*) Hanc donat Ascetinus Coni filius an.1140. Oblationem suo loco protulimus.

(*t*) Adeas Adeodati, & Adami Oblationem sub an.1073. & quæ ibi adnotavimus repetas.

(*u*) An. 1064. traditur a Gerardo. Consule quæ ad pag.XII. observavimus.

(*x*) Ann.1130., aut 1140. a Rogerio Siciliæ Rege dono datur. Oblationem exhibet pag.XVII., ubi multa scitu digna protulimus.

(*y*) Multæ Ecclesiæ cognomines; Ideo incerta.

(*z*) Recentior fortasse; quum nec Oblationes, nec Bullæ meminerint.

„ Item Ecclesiam Sancte Marie de Callararis (*a*), a qua debet habere tarenos quatuor, & Cere lib.I.

„ Item apud Montem Moriscum Ecclesiam Sancte Elene (*b*), a qua debet habere tarenos duos, & Cere lib.I.

„ Item apud Castrum Casuli habet Ecclesiam Sancti Petri (*c*), a qua debet habere tarenos quatuor, & Cere lib.I.

„ Item apud Collem Melonem (*d*) habet Ecclesiam Sancti Christofori, a qua debet habere tarenos III.

„ Item apud Castellar. (*e*) habet Ecclesiam S. Marie, a qua debet habere tarenos V. & Cere lib.I.

„ Item Ecclesiam Sancte Lucie de Rapino (*f*), a qua debet habere tarenum unum, & medium de medietate Offertionis ejus festi.

„ Item Ecclesiam Sancte Marie de Carpinetis (*g*) de Rapino, a qua debet habere tarenum unum, & similiter in festo Assumptionis Beate Marie medietatem Offertionis.

„ Item Ecclesiam S. Laurentii (*h*) de dicta Terra Rapini, a qua debet habere annuatim tarenos quatuor, & medietatem Oblationis in vigilia festy, & quartam Decime voluntarie annuatim.

„ Item debet recipere dictum Monasterium a Vassallis suis tempore creationis Abbatis Sacram (*i*) ascendentem ad summam generalem collecte, videlicet a Coll. Milonis, Castellaris, & Castro Collis Magielle, & a Clericis suis subgeptis, Sacram ascendentem ad summam generalem Visitationis.

Majellani Castri habitatores Abbati Majellano fidem spondent, ac jurant.

XLIII. Inter Castra Majellani Abbatis jurisdictioni subjecta, Majellanum Collem, ab Ecclesia S. Salvatoris haud multo terrarum intervallo dissitum, supra commemoravimus. En luculentissimum ejus, quæ Abbatiæ inerat, summæ authoritatis argumentum. Quotquot Castrum inhabitabant Viri, solemni ritu fidem Abbati servandam spondent, & sponsionem Sacramento confirmant. Nolim tamen hic dissimulare, subjectum populum a jugo collum subducere paulatim cœpisse, quum subinfenso animo ad Juramentum præstandum accesserit: Præstitit tamen. Mirari forte subit cur tam exiguus subditorum numerus Castrum inhabitaverit; at mirari desinet quisquis norit, sive ex Cæli inclementia, sive ex bellorum impetu caussam repetamus, Castrum hocce habitatoribus vacuum tandem jacuisse. Prostant vel hodie disjecti Castri vestigia, & turris adhuc erecta visitur, excidii, quod hominum ac temporum injuria intulit, apertissimum testimonium. Verum ad ipsam facti seriem exscribendam pedem moveamus.

Facti series enarratur.

„ XLIV. In Dei nomine, Amen. Anno Domini millesimo trecentesimo sexagesimo octavo, die vicesimo mensis Februarii sexte Indictionis (*k*) apud Collem Majellanum in Ecclesia Sancti Pangratii, regnante Serenissima Dompna nostra Dompna Johanna, Dei gratia inclita Jerusalem, & Sicilie Regina, Ducatus Apulie, & Principatus Capue, Provincie, & Forcalquerii, ac Pedimontis Comitissa, Regnorum vero ipsius Dompne Regine anno vicesimo sexto (*l*) feliciter, Amen. Nos Antonius Nich. Johannicti de Guardia, Reginali auctoritate Judex ad contractus in utraque Aprutina Provincia, & Nicolaus Nich. de Gordiano Sitto puplicus per Provincias terre Laboris, & Comitatus Molisii, Principatus citra ultraque terras Montorii, Aprutii citra ultraque flumen Piscarie, Basilicate, Capitanatus, & terre Bari, Regia, & Reginali auctoritate Notarius, & subscripti testes ad hoc specialiter vocati, & rogati, videlicet, S. . . . . Lucas Franciscus, Andreas Butii Notarius Icobaldi, Ciccus Tricculi de Guardia, Frater Ber. Laur., Frater Andreas Blundi de Penna Pedimontis, & Frater Antonius Raynaldutii de dicto Colle, Monaci Monasterii Sancti Salvatoris de Majella, presenti puplico scripto fatemur, notum facimus, & testamur, quod dum pretitulato die coram nobis Judice, Notario, & Testibus in loco predicto Frater Johannes de Comina humilis Abbas Monasterii Sancti Salvatoris de Majella, Pontificalibus vestibus „ sede-

(*a*) Ex Rogerii Oblatione jam tum ab an. 1144., & Pontificum Bullis notissima.

(*b*) Anno eodem 1144. a Roberto milite donatur.

(*c*) Alias de *Galbaro*, cujus mentio in Cod. Visitation. an.1604. pag.186.

(*d*) *Collem Milonis*, proinde & Ecclesiam fundo inædificatam, donat Comes Tasso an.1141. Collem hunc enumerant Pontificum Bullæ.

(*e*) Consule quæ de hoc Feudo, & Ecclesia S. Mariæ illi conjuncta, pretulimus pag.XXVI. & seqq.

(*f*) Cellis accensetur, quas una cum Monasterio S. Andreæ obtulit Giso Coni filius an.1066.

(*g*) De qua videsis Cod. Visitation. an.1604. pag.112.

(*h*) Ecclesia Princeps, & Archipresbyteratus titulo insignis. Obvenit ex Oblatione Gisonis, de qua supra.

(*i*) *Sacra* munus est Principe dignum, de quo multa Cangius in Glossario.

(*k*) Mira ubique in annis Indictionis designandis concordia.

(*l*) Repetas quæ id hanc rem in superiori monumento adnotavimus pag.XLIV. sub lit. *b*.

(*a*) Exi-

„ sederet indutus, & in dicto loco omnes, & singuli homines universitatis Castri Collis „ de Majella, ad mandatum dicti Dompni Abbatis universaliter, & singulariter, & una„ nimiter essent congregati, predictus Abbas ab ipsis hominibus tamquam a vassallis pre„ dicti Monasterii, universaliter, & singulariter Sacramentum fidelitatis, & assecuratio„ nis peteret, & affectaret, sibi, & dicto Monasterio secundum formam juris prestari; „ qui vassalli, & homines predicti dicebant, se ad predictum Sacramentum prestandum „ ipsi Monasterio, nec dicto Abbati teneri, pro eo quod ipsi, nec antecessores eorum „ ipsi Monasterio, & Abbatibus, qui pro tempore fuerunt in dicto Monasterio, prede„ cessoribus dicti Abbatis Johannis numquam tale Sacramentum prestiterunt; dicto Ab„ bate Johanne in contrarium asserente, & dicente. Tandem predicti homines, & vas„ salli dicti Monasterii, tamquam filii obedientie, mandatis dicti Abbatis Johannis vo„ lentes obedire, infrascripti singulariter, videlicet Dompnus Mattheus Pape, Barthol„ linus de Tuderto, Girardus Jacobi, Philippus Alesii, Zanit. Nic., Magister Mattheus „ Raim., Laur. Nicolaus de Rapino, Stephanus Gentil., Mattheus Massioli, Nicolaus „ Laur., Mattheus Simeonis, Antonius Nich., Ber. Oddonis, Gualterius Boni, Benedi„ ctus Nich., Amorusus Catalli, Nicolaus Johannis, Silvester Jac., Bonus Oddonis, An„ dreas Boni, Butius Gentilis, Petrus Bomasii, Bened. Matthei, Nicolaus Mathutii, „ Stasius Gilii, Clemens Johannis, Ciccus Simeonis Caczavino, Antonius Petri (a) pre„ dictum Sacramentum in manibus dicti Abbatis Johannis, Sacrosanctis Scripturis ma„ nualiter tactis, prestiterunt sub hac forma, & protestatione, videlicet, quod per tale „ Sacramentum prestandum, postmodumque prestitum per predictos homines eidem Ab„ bati, jura, libertates, & consuetudines dictorum hominum, que, & quas temporibus „ retroactis habuerunt, nunc habent, & in posterum possent habere erga dictum Mona„ sterium, aliquatenus non ledantur, sed omnia in puncto juris illesa remaneant, & que, „ & quas supradictum Monasterium, & dictus Dompnus Abbas nomine ejusdem Mona„ sterii habuerunt, habent, & in posterum possent habere erga predictos homines, & „ vassallos, etiam inlesa serventur, & in puncto juris in suo esse remaneant; & sic pre„ dictus Abbas predictum Sacramentum ab eisdem hominibus, & vassallis pro se, & no„ mine dicti Monasterii in manibus suis recepit. Unde ad futuram memoriam, & tam „ dictorum hominum de Colle, quam predicti Dompni Abbatis nomine, quo supra, certi„ tudinem, & cautelam factum est exinde hoc presens puplicum Instrumentum de ro„ gatu dicti Dompni Abbatis, & hominum de Colle predictorum per manus mei qui su„ pra Nich. puplici Notarii, tam signo, & subscriptione mea, quam mei predicti Judicis, „ & nostrorum supradictorum Testium, qui predictis interfuimus, signis, & subscriptio„ nibus roboratum. Quod scripsi ego qui supra Nicolaus auctoritate Regia, & Regi„ nali puplicus per supradictas Provincias ubique Notarius qui predict. rogatus inter„ fui, & puplicans me subscripsi, & meo solito signo signavi.

„ Ego qui supra Antonius Nich. Johanicti de Guardia, Reginali auctoritate ad contra„ ctus Judex in utraque Provincia Aprutina predict. rogatus interfui, me subscripsi, & „ signum feci ✠.

„ Ego Lucas Franciscus de Guardia qui supra Testis rogatus predict. interfui, & me „ subscripsi.

„ Ego Andreas Butii Notarius Leobaldi de Guardia qui supra hoc testor ✠.

„ Ego Cicco de Triccoli de Guardia qui supra hoc testor ✠.

XLV. Hactenus de Abbatiæ Majellanæ jurisdictione ac juribus, nedum in Castra & subditos, sed etiam in Ecclesias subjectumque populum, multa protulimus sive ex Pontificum Romanorum Bullis, sive ex Principum Diplomatibus, sive etiam ex lege ab iis statuta, qui Oblationibus ac donis sese munificos præbuere. Jam vero ad incudem & limam, ut ajunt, juvat jurisdictionem eamdem revocare, & litem expendere, quæ in gravissimo hocce negocio Teatinum Episcopum, atque Majellanum Præsidem ad invicem commisit. Controversiæ materies, in specie solam S. Barbati Abbatiam attingit; reipsa tamen ad Magellanum ipsum Coenobium, & ad ea quæ illi conjuncta erant membra, protenditur. Hæc facti series. Colantonius Valignanus ad Teatinæ Ecclesiæ regimen evectus, anno, quem Ughellus designat, 1445., Decimam ab ipsa S. Barbati Abbatia sibi persolvi postulat; atque ut titulum, cui jus Decimæ innititur, producat, Abbatiam eamdem Ecclesiæ Teatinæ immediate subjectam affirmat. Pernegat Magellanus Abbas, summoque pernegat jure, quum ex ipsa Abbatiæ institutione, Episcoporum quævis jurisdictio

Majellano Abbati jurisdictio asseritur, Teatino Episcopo frustra contradicente.

(a) Exiguus hic habitatorum Collis Majellani numerus futuram Castri desolationem portendit.

dictio penitus excludatur. Re ad Arbitros delata (quandoquidem nefas erat ex Friderici Decreto, ſeculare judicium adire) cauſſæ Victoria Abbati Magellano adjudicatur; productoque Innocentii III. Diplomate, quo Magellanum Cœnobium atque adnexa illi membra uni Romanæ Sedis imperio ſubduntur, Arbitrum ſententia, ipſa cum primis S. Barbati Abbatia, mox univerſum S. Salvatoris Monaſterium una cum Eccleſiis ac membris, quorum ſeriem in ſuo Diplomate Innocentius attexit, ab Epiſcopi Teatini juriſdictione, dominio, ac poteſtate eximuntur. Majellani ergo Præſidis juriſdictio in Eccleſias quæ Teatinum occupabant territorium, inanis non erat, nec vani nominis umbra; quandoquidem in judicium vocata, & malleo pene dixerim ſubjecta, aggreſſorem vicit, dejecit, palmamque ſibi præripuit.

Sententiæ tempus incertum ob Chronologiæ diſſonantiam.

XLVI. Rata hæc ſunt; ſed ſtatum Sententiæ ab Arbitris promulgatæ tempus definire; hoc opus, hic labor. Compertum cum primis eſt, diſſidium fuiſſe excitatum, & lata per Arbitros Sententia, tandem compoſitum, quo tempore Colantonius Teatinam Eccleſiam adminiſtrabat. Porro Antiſtitis hujuſce initia annum 1445. non antevertunt; quum, Ughello teſte (*a*), Colantonius Valignanus ex reſignatione Jo: Baptiſtæ Teatini Electi, quam in actis Conſiſtorialibus probavit Eugenius IV., idibus Martii an. 1445. Teatinæ Eccleſiæ Epiſcopus fuerit renunciatus. Qui fieri ergo potuit (modo quæ in Ughello legimus, ſibi conſtent) ut die tertia Januarii ann. 1444., quod tempus in monumento a nobis ſubjiciendo ſemel & iterum conſtanter deſignatur, ut litem moverit, cauſaque ceciderit Colantonius Epiſcopus, qui nondum Epiſcopatum fuerat aſequutus? Aut ergo Ughellus fallitur dum annos enumerat, aut monumentum Tabularii noſtri mendoſum eſt. Neque hic ſiſtit cardo difficultatis. Sive enim monumenti noſtri, ſive Ughelli ſupputationi inhæreas, annus XXXI. qui Alphonſi regno tribuitur, non bene reſpondet. Regnum Aragoniæ Alphonſo defertur poſt Ferdinandi obitum, qui in menſem Aprilis anni 1416. incidit ex Hiſtoricorum conſenſione. Poſſent etiam annorum initia ab eo, quo Ferdinandus Regnum auſpicatus eſt, tempore repeti, hoc eſt ab anno 1412.; quandoquidem, ex Marianæ teſtimonio, ſubjectus populus pari conſenſione Ferdinando Regi, & Alphonſo ejus filio ac ſucceſſori, ſolemni Sacramento ſeſe obſtrinxit. Utram ſtatuas epocham, utraque infirma eſt; neque enim fieri poteſt, ut ab anno 1412., aut 1416., ad hæc uſque tempora; nimirum ad an. 1444. aut, ſi mavis, 1445., annus unus & triceſimus, qui Alphonſi Regno tribuitur, eruatur. Sed & Indictio manca eſt, ſi annum ſtatuas 1444. Imo nec Eugenii Pontificis annus XIV. exurgit, ſi cum tertia Januarii die ejuſdem anni 1444., quo tempore Sententia promulgata fuit, componatur. Enimvero Pontificatus Eugenii primordia a menſe Martio 1431. petenda ſunt; Oportet igitur ut ſub initium Januarii 1444. annus XIII. nondum fuerit expletus. Si nobis daretur noſtram hac in re proferre ſententiam, profecto caſtiganda eſſet monumenti noſtri Chronologia, cujus mendas invicta detegunt argumenta. Verum inſtituti noſtri non eſt hac in re pluribus tricari; quum ad vindicandam Abbatiæ Magellanæ Juriſdictionem, noſſe ſufficiat, cauſſam ſub Colantonio Antiſtite ad Arbitros fuiſſe delatam, ac Sententiam prodiiſſe Magellano Cœnobio favorabilem.

Sententiæ tenor aſſuitur.

„ XLVII. In Dei Nomine Amen. Anno a Nativitate ejuſdem milleſimo quadringenteſimo quatrageſimo quarto (*b*), die tertia Menſis Januarii VIII. (*c*) Indict., apud Civitatem Theatini in Epiſcopali Palatio Theatin., videlicet in Sala magna dicti Palatii, Regnante Sereniſſimo & Illuſtriſſimo Dño noſtro Alfonſo Dei gratia inclyto Rege Aragonum, & Siciliæ citra, & ultra Farum, Valentiæ, Hieruſalem, Hungariæ, Majoricarum, Sardinie, & Corſice, Comite Barchinone, Duce Athenarum, & Neopatrie, ac etiam Comite Roſſilionis, & Ceritanie, hujus vero ipſius Regni citra Farum Anno X., aliorum vero Regnorum ejus Anno triceſimo primo (*d*) feliciter, Amen. Nos Antonius Antonii Martini Theatinæ Civitatis ad contractus Judex, Sabinus Antonius Butii de Monte Miglilo de Civitate Theatina puplicus ubilibet per totum Regnum Siciliæ Regia auctoritate Notarius, & ſubſcripti Teſtes litterati ad hoc vocati ſpecialiter, & rogati, videlicet Andreas Sabini Notarius, Amicus Cole Franciſci, Diaconus Petrus, Bartholomeus de Forcella, & Lucianus Antonius Zamelle de Caſtello Novo, preſenti ſcripto puplico declaramus, notum facimus, & atteſtamur, quod die, & loco predictis, accerſitis nobis Judice, Notario, & Teſtibus antedictis ad requiſitionem, & ro-„ ga-

(*a*) Ughell. Ital. Sac. tom. VI. Column. 752. Venet. Edition.

(*b*) Conſule quæ §. XLVI. ſupra adnotavimus.

(*c*) De Indictione item egimus in §. XLVI. mox citato.

(*d*) De annis Alphonſi Regis, & gemina ad annos inchoandos epocha, egimus in ſuperiori eodem paragrapho.

„ gatum Venerabilis, & Religiosi Viri F. Antonii de Preturo Abbatis Venerabilis Monasterii Sancti Salvatoris de Magella, coram egregiis viris, & eximiis Decretorum Doctoribus Dompno Gaspare de Aunctinis de Casulis Archipresbitero terræ Lanzani, & D. Leonardo de Teramo Vicario Rev. in Christo Patris, & D. D. Colantonii Episcopi Theatin. (a) Arbitris, & Arbitratoribus comuniter electis inter dictum Fratrem Antonium Abbatem dicti Monasterii S. Salvatoris, nomine & pro parte dicti sui Monasterii, & Venerabilem Virum D. Marianum Notarii Marini Canonicum Theatin. Procuratorem, procuratorio nomine, & pro parte dicti D. Episcopi Theatin. de, & super dicta lite, & questione verten. inter dictum Abbatem nomine dicti sui Monasterii ex parte una, & ipsum D. Marianum procuratorio nomine dicti D. Episcopi ex altera, de & super Monasterio S. Barbati de Pollutro, dicti Arbitri pro Tribunali sedentes in Palatio predicto, videlicet ad Bancum ubi in dicto Palatio Curia Domini Episcopi solita est regi, & regitur ad presens, volentes, ut dixerunt, dictam causam in eis compromissam decernere, & mediante justitia terminare, quandam eorum arbitrariam sententiam in scriptis protulerunt, tenoris, & continentie subsequentis, videlicet. In Dei Nomine Amen. Anno a Nativitate ejusdem millesimo quadringentesimo quadragesimo quarto, die 3. mensis Januarii VIII. Indict. apud civitatem Theatin. in Episcopali Palatio tempore Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini Eugenii Divina providentia PP. IIII. Anno XIIII. Nos Gaspar de Aunctinis de Casulis Archipresbiter Lanzani, & Leonardus de Teramo R. in Christo Patris, & D.D. Colantonii Dei gratia Episcopi Theatin. in spiritualibus, & temporalibus Vicarius Generalis, Decretorum Doctores Arbitri, & Arbitratores de Jure tamen electi de comuni prefatorum voluntate per Venerabilem, & Religiosum Virum F. Antonium de Preturo Abbatem Venerabilem Venerabilis Monasterii Sancti Salvatoris de Magella ex una parte, & D. Marianum Notarii Marini Canonicum Theatinum Procuratorem procuratorio nomine, & pro parte R. in Christo Patris, & D.D. Colantonii de Valingiano Episcopi Theatin. ex altera, in & super certa differentia, lite, & questione inter ipsum Fratrem Antonium Abbatem predictum, dicti sui Monasterii nomine, & ipsum D. Marianum procuratorio nomine dicti D. Episcopi Theatin. ex altera, de & super Abbatia Sancti Barbati de Pollutro, quas Abbatiam, & Ecclesiam S. Barbati dictus D. Marianus dicto nomine asserebat, & dicebat esse immediate subjectam dicto Episcopo Theatin. & sue Jurisdictioni, & Decimam de per se separatim solvere debere dicto Domño Episcopo Theatino, dicto Fratre Antonio Abbate dicti Monasterii Sancti Salvatoris, suo & dicti Monasterii nomine in adversum dicente, dictam Abbatiam S. Barbati, & Ecclesiam S. Barbati predicti antiquitus & omni tempore fuisse, & ad presens esse immediate subjectam Monasterio suo S. Salvatoris de Magella, & non Episcopo Theatino, & quod Decima ipsius Monasterii S. Barbati debetur ipsi Monasterio S. Salvatoris de Magella, & dictus Abbas dictam Decimam habuisse, & in possessione dicte Prepositure, & representandi, & confirmandi fuisse, & esse; Presenti scripto puplico nostre difinitive sententiæ declaramus, notum facimus, & testamur, quod vertente differentia predicta inter dictas partes, & facto in nos Compromisso predicte differentie, & auditis differtationibus predictis, ac petitionibus, & responsionibus utriusque partis hinc inde interveniєntibus, die 20. Mensis Decembris dicti anni VIII. Indict. pro Tribunali sedentes in Episcopali Palatio, utrique parti dedimus terminum octo dierum ad probandum, & probatum habendum de Juribus eorumdem, infra quem quidem terminum dictus Dompnus Marianus nihil produxit, neque probavit efficax; dictus vero Abbas dicti Monasterii produxit, & presentavit certas apodissas solutionis dicte Decime, nec non quandam Bullam Papalem plumbeo Sigillo sigillatam, & aliis solemnitatibus solitis, debitis, & consuetis roboratam, non vitiatam, non cancellatam, non abolitam, non abrasam, nec in aliqua sui parte suspectam, sed omni prorsus vitio & suspitione carentem vidimus, legimus, & inspeximus diligenter, eratque Bulla ipsa per omnia, tenoris, & continentiæ subsequentis, videlicet: *Innocentius Episcopus Servus Servorum Dei. Dilectis Filiis Mattheo Abbati Heremi Magellane, ejusque Fratribus tam presentibus, quam futuris heremiticam vitam professis.* Justis Religiosorum desideriis consentire &c. *Prostat hæc Bulla in Collectionis nostræ pag.* 80.

„ Quam quidem Bullam omni debita reverentia recepimus, & admisimus si & in quantum &c. Die vero 2. Mensis Januarii dicti Anni VIII. Indictionis, nobis pro Tribunali sedentibus, de voluntate ambarum partium predictarum facta fuit puplicatio, & „ aper-

(a) Quæ ex Ughello protulimus, ex §.XLVI. huc revocanda.

„ apertura totius Processus, & hinc inde omnium actitatorum, & datus fuit terminus
„ ad recipiendum copiam, & obponendum, si obponere voluerint, per dies quatuor.
„ Eodem die dicte partes ambe coram nobis personaliter presentes, dicto termino ad recipiendum copiam, & obponendum dato, voluntarie, & expresse renunciaverunt, & petierunt in causa concludi, & ad sententiam procedi. Ideo de voluntate dictarum ambarum partium coram nobis personaliter presentium, volentium, & expresse petentium, facta fuit conclusio, & renunptiatio in causa predicta, & per Nos, & nostram Curiam habitum fuit pro concluso, & renunptiato in causa ipsa, & monite fuerunt dicte partes ibidem coram nobis presentes, audientes, & intelligentes, & acceptantes, ut sequenti die juridica comparere deberent coram nobis, audituri, & visuri sententiam per Nos in hujusmodi causa ferendam. Qua die adveniente, videlicet hodie die tertia dicti Mensis Januarii VIII. Indictionis, nobis pro Tribunali sedentibus in loco predicto, dicte ambe partes coram nobis comparuerunt, & sententiam per Nos super hujusmodi causa ferri cum instantia postularunt. Unde Nos qui supra Gaspar, & Leonardus Arbitri, ut premittitur, electi, visa petitione ipsius D. Mariani Procuratoris D. Episcopi Theatin., visa responsione dicti Abbatis, viso termino dato ad probandum, visa dicta Bulla, & certis Apodissis per ipsum Abbatem productis, visa puplicatione Processus, & termino dato ad recipiendum copiam, & obponendum, visa renunptiatione & conclusione in dicta causa facta, visisque, & consideratis omnibus aliis, quæ videnda, & consideranda fuerunt, & sunt, quamplurium Jurisperitorum communicato consilio, per ea, quæ vidimus, legimus, & invenimus, & que animum nostrum movent, & movere debent animum cujuslibet recte judicantis, solum Deum pre oculis habendo, cujus oculi lustrant lucis veritatem; Christi nomine invocato pro Tribunali sedentes, Curiamque regentes, dicimus, pronunptiamus, declaramus, & arbitramur, dictam Abbatiam S. Barbati de Pollutro, & Ecclesiam ipsam Sancti Barbati fuisse, & esse immediate subjectam, & subpositam dicto Monasterio S. Salvatoris de Magella, & non Episcopo Theatino, & ipsi Monasterio solvere tantum, & debere Decimam prout actenus consuevit, ipsumque Monasterium S. Salvatoris cum dicta Abbatia, & Ecclesia S. Barbati, & cum omnibus aliis membris, & Ecclesiis in dicta Papali Bulla contentis, notatis, & descriptis, esse penitus exemptum a Jurisdictione, coherctione, dominio, & potestate Domñi Episcopi Theatin (a), vigore, & auctoritate dicte Bulle; Hanc nostram difinitivam arbitrariam Sententiam proferentes in his scriptis omni meliori via, modo, jure, forma quibus magis, melius, & aptius de jure possumus, & debemus. Lecta, lata, & in iis scriptis recitata fuit dicta sententia ore proprio per prefatum D. Gasparrem Arbitrum de voluntate, commissione, & mandato dicti D. Leonardi alterius Arbitri pro Tribunali seden. ut supra Anno, die, loco, Mense, & Indictione antedictis, presente pro Judice ad contract. Antonio Antonii Martini, & pro testibus Andrea Sabini Not., Amico Cole Francisci, Diacono Petro, Bartholomeo de Forcella, & Luciano Antonio Zanelle de Castro novo Testibus ad premissa adhibitis, vocatis, & rogatis, presentibus dicto Abbate, & D. Mariano, & dictam arbitrariam Sententiam laudantibus, acceptantibus, atque emologantibus tanquam justam, sanctam, rectam, & equam, ac petente d. Abbate pro cautela sua, suorumque successorum, & dicti Monasterii Sancti Salvatoris ex veritatis testimonio omni futuro tempore perhibituro, ac rogante nos Judicem, Notarium, & Testes antedictos, ut de hujusmodi sententia puplicum conficere deberemus Instrumentum. Nos vero attendentes, officium nostrum puplicum non posse alicui rationabiliter denegari, dictam sententiam transcripsimus, & autenticavimus, ac in presentem puplicam formam redegimus de verbo ad verbum prout in ea continetur. Unde ad futuram memoriam, & tam Curie certitudinem, quam dicti Abbatis suorumque successorum, & dicti Monasterii, ac omnium aliorum, quorum, vel cujus inde interest, & in futurum poterit interesse, testimonium, certitudinem, & cautelam, de rogatu dicti D. Abbatis factum est exinde per manus mei predicti Notarii Sabini presens puplicum, & autenticum Instrumentum, subscriptione, & signo meo solitis, subscriptione, & signo dicti Judicis, ac prefatorum Testium subscriptionibus roboratum.

„ Quod scripsi, & puplicavi Ego qui supra Sabinus Antonius Butii de Monte Miglilo de Civitate Theatin. puplicus ut supra Reginali auctoritate Notarius, quia premissis omnibus, & singulis vocatus & rogatus interfui, ea puplicans me subscripsi, & signum feci ✠.

„ Ego

(a) En luculentissimum libertatis, quæ Monasterium ab Episcopali Jurisdictione eximit, argumentum.

„ Ego qui supra Antonius Antonii Martini Theatin. Civitat. ad contractus Judex „ predictis rogatus interfui, me subscripsi, & signum feci ✠

„ Ego qui supra Notarius Amicus Cole Francisci de Castro Sancti Angeli predicta „ testor, & me ss.

„ Ego Subdiaconus Lucianus Antonius Zanelle de Castro novo omnibus his interfui, „ me subscripsi, manu propria signum feci ✠

Conradus Aquaviva Castellarii Feudum occupat.

XLVIII. Ex quo Feudum Castellaris an. 1271. in Transmundum de Palleniano, ejusque liberos post Patris fata superstites, feudali jure translatum est, quo tandem illud pervenerit; an ad Monasterium, extincta masculorum linea, ex vi contractus rursum accesserit, an vero ad alienas pervenerit manus, quum nulla succurrant monumenta, affirmare nobis non licet. Hoc unum novimus, evoluta nimirum multorum annorum serie, Conradum Aquaviva S. Valentini Comitem anno 1454. in Castellaris feudo dominatum exercuisse; Jure ne an injuria, quæ infra dicturi sumus, aperient. Fatetur Conradus, Decimas Majellano Abbati esse persolvendas; fatetur, Prædecessores, qui Feudum tenuere, huic oneri fuisse subjectos; hinc pari se ac suos obstringit vinculo. Feudum igitur ante Conradi ætatem, aut ad Monasterium numquam redierat; aut a Monachis in alios iterato contractu fuerat translatum. Audiamus interim Conradi Edictum.

Conradi Edictum de Decimis persolvendis.

XLIX. Corradus Aquaviva Miles, & Sancti Valentini Comes, omnibus has no„ stras literas inspecturis, salutem. Cum jamdudum a nostris Predecessoribus, Castellaris, „ & subjacentis Podii Cefalie annue Decime omnium fructuum venerabili Monasterio San„ cti Salvatoris de Magella date fuerint: a quibus cum deviare nephas esse ducamus, „ profitemur & nos easdem perpetuo esse daturos. Qua de re volumus, strictiusque ju„ bemus Officialibus nostris, qui pro tempore fuerint, ut de dictis fructibus Castellaris, „ & subjacentis Podii Cefalie siti in Provincia Penne juxta suos fines, annuas Decimas „ a laborantibus inibi Colonis dari faciant, si gratiam nostram caram habent. In quarum „ rerum fidem presentes fieri fecimus, nostro sigillo munitas, manuque nostra propria „ subscriptas. Datum Planelle vigesima Januarii anno Nativitatis D. N. J. C. millesimo qua„ drigentesimo quinquagesimo quarto.

„ Corradus Comes manu propria scripsi.

Conrado ejecto, Feudum Castellaris Monasterio Magellano vindicatur

L. Quæcumque vero fuerit Conradi Comitis, quoad Decimarum solutionem, provida cura, eam profecto Magellanus Abbas haud satis probavit, quum nosset, nec justo possessionis titulo, nec æqua census servata mensura, decimam fructuum Castellaris & Cephaliæ partem offerri. Non primum; jam enim jure proprio Conradus Feudum utrumque occupaverat: Non alterum; quandoquidem præter Decimarum quotam, certus præterea singulis annis præstandus erat census, & cetera favore Abbatiæ jura servanda, quæ in locationis Instrumento a nobis supra producto latius recensentur. Hinc Abbatis nomine, porrecto ad Siciliæ Proregem supplici libello, Conradus iniquus invasor a possessione dejicitur, & primæva Feudi jura, Bona, fructus, proprietas, Monasterio vindicantur. Solemne Proregis Decretum eo libentius subjicimus, quo majora ac solidiora pro Monasterii jurisdictione, ac possessione inde eruimus argumenta; Ex quibus Basilicæ nostræ commodis nonnihil prospicimus; quum de Feudi utriusque gemino titulo, donationis nimirum, ac iteratæ possessionis luculentissima succurrant testimonia.

Tenor Sententiæ in Conradum promulgatæ.

LI. *In Dei nomine, Amen. Anno Domini millesimo quatricentesimo sexagesimo, die quartodecimo mensis Decembris none Indictionis* (a), *apud territorium Castellar. ante Ecclesiam vulgariter nuncupatam Sancta Maria de li Castellari, regnante Serenissimo Dompno nostro Dompno Ferdinando Dei gratia inclito Rege Sicilie, Jerusalem, & Hungarie, Regnorum vero ejus anno tertio* (b) *feliciter, Amen. Nos Johannes Francisci de civitate Theatina ejusdem civitatis ad contractus litteratus Judex, Alexander Notarii Antonii de Rocca Morici, habitator civitatis Theatine, per totum Regnum Sicilie citra Farum puplicus regia auctoritate Notarius, & subscripti Testes ad hoc vocati specialiter & rogati, litterati videlicet, Christoforus Masii Antonii, Colandreas Angeli Sancti Cole, Paulus Angeli Bartholomei, & Nicolaus Cilimnii de civitate predicta, & Dominicus Petri Brutii de Ripa Thetis, inlitteratus vero Colangelus Vacchii de predicta civitate, presenti scripto puplico declaramus, notum facimus, & testamur, quod prelibatis die, & loco, accersitis nobis predictis Judice, Notario, & Testibus ad petitionis, & requisitionis instantiam Euangeliste Bernardi de Senis, Civis & habitatoris civitatis Thea-*

(a) Ita nimirum Indictionem enumerant qui a Septembris mense illam ordiuntur; qui vero a Januario, Indictionem VIII. nondum absolvunt.

(b) Sive ab Alphonsi obitu, sive a Pii II. approbatione ac investitura, Ferdinandi Regis initia repetas, ea, Raynaldo teste, in annum incidunt 1458. Juremerito igitur anno Æræ christianæ 1460., tertius Regni annus Ferdinando tribuitur.

Theatine, Procuratoris, & Yconomi venerabilis Monasterii Sancti Salvatoris de Magella Ordinis Sancti Benedicti, de cujus procuratione constare vidimus puplico Instrumento exinde fieri rogato, & facto manu Notarii Angeli Masioli Colelle de Clementis de Guardia Grelis, prefatus Euangelista Procurator, & Yconomus procuratorio nomine, & pro parte dicti Monasterii, ostendit, & presentavit, ac puplice legi fecit quasdam literas magnifici, & Excellentis Domini Matthei de Capua armorum Capitanei, ac Viceregis, & Regii Gubernatoris utriusque Aprutii, in carta membrana conscriptas, sigillo dicti Domini Viceregis, & Gubernatoris in eisdem literis impresso sigillatas, & ejusdem Dompni Viceregis, & Gubernatoris propria manu subscriptas, tenoris, & continentie subsequentis. Mattheus de Capua armorum Capitanius, ac utriusque Aprutii citra, & ultra ad justitiam, & guerram Vicerex, & Regius Gubernator pro parte Serenissimi Dompni nostri Regis Ferdinandi &c. Universis & singulis presentes nostras patentes literas inspecturis notum fore facimus, quod comparens coram nobis venerabilis, ac religiosus Vir Frater Nicolaus de Preturio dignissimus Abbas venerabilis Monasterii Sancti Salvatoris de Magella de Provincia Aprutii citra, Ordinis Sancti Benedicti, nomine suo, & Conventus dicti Monasterii quamdam supplicationem nobis humiliter presentavit tenoris, & continentie subsequentis. „ Coram vobis excellenti Dompno, Dompno Mattheo de Capua armorum Capitaneo, ac utriusque Aprutii citra & ultra, ad justitiam, & guerram Vicerege, ac Regio Gubernatore pro parte Serenissimi Domini nostri Regis Ferdinandi, „ comparens Frater Nicolaus de Preturo humilis Abbas Monasterii Sancti Salvatoris de „ Majella Ordinis Sancti Benedicti, suo ac Conventus, & dicti Monasterii nomine dicit, „ narrat, ac reverenter exponit, quod cum a diu, & tanto tempore cujus memoria „ hominum in contrarium non existat, dictum Monasterium jure dominii, vel quasi, & „ omni pleno jure, titulo donationis habuerit, tenuerit, & possederit territorium Castellarii, & subjacens Podium Cisalie situatum in Aprutina Provincia ultra juxta flumen „ Piscarie, ab una parte juxta Rivum Cisalie, juxta Collem de Collalto, & juxta territorium Astringiani, & juxta feudum Berardatii, & alios fines, que donatio constat „ per quaternones antiquissimos dicti Monasterii (*a*), & Bullas authenticas Apostolicas „ confirmationis Donationis predicti Territorii Castellarii cum subjacenti Podio Cisalie (*b*), quod, & quas dicto nomine producit coram vestra Excellentia; tandem magnificus Dompnus Corradus de Aquaviva Comes Sancti Valentini dictum Territorium „ per tempora occupavit, & ad presens injuste, & minus debite occupat, & tenet contra Deum & justitiam, in grave dampnum, & prejudicium dicti Monasterii; & pluries „ fuerit requisitus ab Abbatibus dicti Monasterii, ut dictum Territorium cum subjacenti „ podio Cisalie restitueret dicto Monasterio, & id facere continuo recusaverit, dictus Abbas pro eis rehabendis habuit recursum ad Sacram Regiam Magestatem Regis Alphonsi, & ad ejus Sacrum Consilium, & ex eorum commissione formato quodam processu in Causa predicta per Dompnum Colantonium de Capua, propter potentiam „ dicti Comitis, & propter inopiam, & impotentiam dicti Monasterii, dictam Causam „ ad finem, & decisionem dictam Causam * non potuit facere perveniri, ac diffiniri, & „ decidi facere. Et quia dictus Comes est puplicus, & notorius rebellis, & infidelis „ Regius S. R. M. Regis Ferdinandi, ac ipsius, & ejus Officialium mandatis obedire, & „ parere recusavit, dicti Monasterii, & Conventus nomine dictus Abbas supplicavit humiliter, & devote Vestre Excellentie, ut constito de dictis Scripturis, & authenticis „ Apostolicis Privilegiis, de juribus dicti Monasterii habitis in dicto Territorio Castellarii, & subjacenti podio Cisalie, & de notoria, & publica rebellione, & infidelitate „ dicti Dompni Comitis Sancti Valentini, dignetur dicta Vestra Excellentia prefatum „ Abbatem supplicantem, nomine dicti Monasterii in possessione, & tenuta dicti Territorii Castellarii cum subjacenti Podio Cisalie inducere, & reintegrare, & investire, & „ inductum, & integratum, & reinvestitum tueri, & defendere, ac a ceteris Regiis „ Officialibus vestre jurisdictioni subjectis tueri, & defendi facere; non obstante quacumque prescriptione, vel quocumque jure, quam, vel quod dictus Comes allegaret „ vel allegare posset, pro indempnitate dicti Monasterii conservanda, ut Altissimus Deus „ dominationem vestram conservet in felici, & prospero statu victoriosum per tempora „ longiora. Unde visa dicta supplicatione, visis dictis Privilegiis Apostolicis, & Scripturis, ac juribus dicti Monasterii, constito nobis per predicta de veritate supplicatorum, „ & de notoria, & puplica rebellione, & infidelitate, ac inobedientia dicti Comitis, „ atten-

* *Repetitur inutiliter.*

(*a*) Eam fortasse Donationum ac Oblationum seriem intelligit, quam typis subjecimus.
(*b*) *Castellaris* & *Cefaliæ* meminere Eugenii, Alexandri, & Innocentii III. Constitutiones, quas toties indicavimus.

(*a*) Quæ

" attento quod tenemur ex debito nostri Viceregiatus, & Gubernatoratus Officii, Monasteriis, & piis locis favorabiles esse, maxime justa causa interveniente ex parte dicti Monasterii, idcirco predictum Abbatem nomine dicti Monasterii, & Conventus, per traditionem nostri anuli de dicto Territorio Castellarii cum subjacenti Podio Cisalie cum omnibus juribus, & pertinentiis suis reinvestimus, & reintegramus; quam nostri anuli traditionem, vim, robur, & efficaciam vere, & realis, ac corporalis possessionis habere, & obtinere volumus. Et nihilominus damus, & concedimus dicto Abbati dicti Monasterii, & sui Conventus, vel alteri ejus Procuratori sui parte veram, & realem possessionem dicti Territorii Castellarii cum subjacenti Podio Cisalie capere, & apprehendere, ac captam, & apprehensam in concessam retinere; non obstante quacumque alia prescriptione, vel jure in favorem dicti Comitis posset allegari, quod, & quam ipsum Comitem, verum, publicum, & Regium rebellem, ac infidelem per presentes privamus, & donamus dicto Abbati nomine dicti Monasterii omne jus, & actionem, quod, & quam habet, & competit, vel habere & competere posset in dicto Territorio Castellarii cum subjacenti Podio Cisalie. Regie Curie, & regia auctoritate, qua fungimur, precipimus omnibus Laboratoribus, Colonis, & Inquilinis, ut dicto Abbati dicto nomine de fructibus, redditibus, proventibus, & introitibus quibuscumque, sub pena decem unciarum auri Regio Fisco applicanda, & exigenda a quolibet contrafaciente, debeant integre respondere; precipientes omnibus Officialibus nostris, qui per dictum Abbatem, vel ejus Procuratorem fuerint requisiti, ut dicto Abbati, vel ejus Procuratori faveant, & assistant auxiliis, & favoribus opportunis pro predictis omnibus observandis, & pro servatione dicte possessionis, reintegrantes possessionem predictorum cum proprietate predictorum. Et ad certitudinem predictorum, has presentes patentes literas exinde fieri fecimus nostre proprie manus subscriptione, & proprii majoris nostri sigilli impressione munitas. Datum ex Civitate Theatina die octava mensis Novembris none Indictionis 1460. (*a*) Mattheus de Capua manu propria. Marchion. *A tergo vero registrata* ". *Quibus quidem literis ut supra ostensis, & presentatis, & per nos predictos Judicem, Notarium, & Testes visis, lectis, & diligenter inspectis, idem Euangelista Procurator, & Yconomus, ac Procuratorio nomine, & pro parte dicti Monasterii & Conventus Sancti Salvatoris nobis predictis Judice, Notario, & Testibus presentibus, & videntibus, auctoritate, & vigore dictarum literarum cepit, & apprehendit corporalem possessionem dicti Territorii Castellaris, & subjacentis Podii Cisalie in dictis literis nominati, ipsum Territorium intrando, & exeundo, ac per ipsum ambulando, & alia queque faciendo que ad captionem, & apprehensionem corporalis possessionis pertinent, atque spectant; & de qua quidem captione, & apprehensione possessionis in inserta forma predictarum literarum dictus Euangelista Procurator, & Yconomus, quorum supra nomine, nos prefatos Judicem, Notarium, & Testes rogavit, & cum instantia requisivit, ut exinde conficere deberemus unum, & plura, quot opportuna fuerint puplica consimilia Instrumenta, unde ad futuram memoriam, & tam cujuscumque competentis Curie certitudinem, quam dicti Monasterii, & Conventus, ac omnium aliorum quorum vel cujus inde interest, & in futurum poterit interesse cautelam, de rogatu predicto factum est exinde per manus mei predicti Notarii presens puplicum, & autenticum Instrumentum, subscriptione, & signo meis solitis, subscriptione, & signo predicti Judicis, & prefatorum Testium subscriptionibus roboratum; quod scripsi, & puplicavi, ego Alesander Notarii Antonii de Rocca Morici habitator civitatis Theatine puplicus ut supra Regia auctoritate Notarius quia premissis omnibus vocatus, & rogatus interfui, me subscripsi ipsumque meo solito signo signavi.*

Ego qui supra Joannes Francisci de Civitate Theatina ejusdem Civitatis ad contractus Judex rogatus interfui, me subscripsi & signum feci.

Ego qui supra Nicolaus Andreas Agnioli Ser. Nicolai predictis interfui, & me subscripsi.

Ego qui supra Dominicus Petri predictis interfui, & me subscripsi.

Ego qui supra Christophanus Masii Antonii predictis interfui, & me subscripsi.

Feudum Castellaris in Valignanam Familiam transfertur.

LII. Quid vero consilii cœperint Monachi, postquam fundus uterque Castellaris ac Cephaliæ ad primæva Cœnobii jura regressus est; an Monasterii nomine Prædia illa excoluerint; an aliis tradiderint excolenda; an potius in emphytheosim concesserint, res est nobis impervia. Illud tandem, ex quodam Notarii Tegeronis Instrumento, quod anno 1584. confectum est, assequuti sumus, Magellanum Abbatem ejusque Confratres, ineunte Ecclesiæ seculo XVI., hoc est anno 1505., in Nobilem Valignanam familiam Feudum utrumque, inito emphyteosis contractu, transtulisse; novamque pactionem, quæ locationem

(*a*) Quæ de Indictionis supputatione supra adnotavimus, huc transferantur.

nem produceret, anno 1536. fuisse institutam. Eadem servata methodo, Capitulum Sancti Petri, Valignanæ stirpi utile Feudorum dominium concessit ad tertiam; ut ajunt, masculinam generationem, melioribus tamen & longe utilioribus adjectis conditionibus, ac ampliori statuto Canone quotannis solvendo. Remotiora initi inter Capitulum & Valignanos emphytheutici contractus tempora, in annum incidunt 1584. Sequenti ævo emphytheusis identidem renovata est, quæ nostra ætate in Valignana familia adhuc perseverat.

Abbatia Majellana cum Bonis, ac juribus, in Vaticanam Basilicam a Julio III. transfertur.

LIII. Quæ Majellano Abbati in Ecclesias subjectumque populum inerat jurisdictio, nullo contradicente, nec ipsis quidem Teatinis Episcopis obnitentibus, exercebatur. Plena illis jurisdicendi facultas, quæ nedum ad civiles Causas dirimendas, sed & ad irrogandas in criminosos pœnas protendebatur. Familiare illis erat Ecclesiastica Beneficia conferre; Clericos in officio continere; Visitationem instituere, & cetera quæ jurisdictionem quasi Episcopalem redolent, tuto peragere. Hic sane rerum status, quo tempore Majellana Abbatia in Vaticanam Basilicam Julii III. Sanctione translata est. Juvat hic in facti serie enucleanda paucis immorari. Decreverat quidem Paulus III., Magellanum Cœnobium Monachis infrequens, ad inopiam vergens, Vaticano Templo adjudicare. Suadebat id præcipua Capituli in Monasterium jurisdictio, a qua Monasterii regimen, ipsaque Abbatis confirmatio pendebat: Accedebat Monachorum consensio; non enim disciplinæ servandæ par erat exiguus Religiosorum numerus, qui in dies decrescebat. Hinc factum, ut unionem Paulus decreverit, tunc perficiendam, cum primum Abbatia, Præside destituta, vacaret. Obiit Paulus re adhuc integra; atque in ejus locum suffecto Julio, unio dissoluta est, quæ Paulo superstite, ad optatum exitum non pervenerat. Sed & ipsamet Abbatia Bernardino Cardinali Maffæo in Commendam traditur: ex quo graviora dissidia, & multa controversiarum occasio. Tandem, Cardinali Commendam, Bernardino Brizegno jura omnia, quæ in Abbatiam ex Julii concessione nactus erat, abdicantibus; ipso quoque Monasterii Præside Alexandro regimen sibi concreditum dimittente, Julius Pontifex Magellanum Cœnobium una cum juribus, Privilegiis, ac membris illi adnexis, Basilicæ S. Petri vinculo sociavit perpetuo, edita in rem hanc Bulla die 24. Septembris an. 1552. Pontificatus III. Nec mora, Basilicæ nostræ Canonici Regium Exequatur impetrant, Fridericum de Lallis S. Barbati Abbatem in Procuratorem designant, & Majellanæ Abbatiæ possessionem adeunt die 17. Aprilis 1553., ut ex Notarii Fabii Jannutii monumentis compertum est.

Teatini Archiepiscopi Jurisdictionem Capituli turbare nituntur.

LIV. Summo jure igitur, eadem jurisdictione, quam Majellani Abbates tamdiu exercuerant, Vaticanum Capitulum uti cœpit; nulloque contradicente, ad ea usque tempora, quibus Concilii Tridentini Decreta promulgata sunt, in usum revocavit. Ubi vero ad Episcoporum notitiam pervenit ea Conciliaris lex, quæ Ordinariis locorum jure delegato jurisdictionem tribuit, quam vel in exemptos, si disciplinæ ratio ita postulat, impune exerant, non leves in Capitulum excitatæ sunt molestiæ. Inter Teatinos Archiepiscopos Joannes Oliva omnium primus Visitationem aggredi conatus est; nec intentatum quidquam reliquit Cæsar Buldragus Olivæ successor. Uterque, præter Tridentini Decreta, literas in forma Brevis a Romanis Pontificibus impetratas ostentabat; ille quidem Pii V. editas an. 1568.; hic vero Gregorii XIII. an. 1579. procusas. Par in Archiepiscopis, qui sequuti sunt, tuendæ, verius ampliandæ jurisdictionis solicitudo; Par vicissim in Canonicis Vaticanæ Basilicæ primæva jura sarta tectaque servandi cura & consilium. Hinc plurium controversiarum fomes, qui in Sacro Romanæ Rotæ Synedrio multum diuque exarsit.

Dissidium tandem componitur.

LV. Diuturnioris dissidii pertæsus Marsilius Perutius Teatinus Archiepiscopus, ad concordiam ineundam facilem se præbuit, quam perficere non potuit morte præreptus. Universa ergo negocii moles Cardinali Sanctacrucio, qui in Archiepiscopatu successor datus est, expedienda relinquitur. Atque hic quidem, eo quo ferebatur pacis studio, proposita concordiæ capita ad optatum finem perduxit, ac in publicum Instrumentum relata, Capituli nostri accedente consensu, rata habuit atque firmavit. Horum seriem attexere supervacaneum hic ducimus, quum in Bulla Urbani VIII., quam suo loco typis subjiciemus, late recenseantur. Unum sat nobis innuere, vetera nimirum Vaticani Capituli jura sarta tectaque perstitisse, si Parochiales Ecclesias in Teatina Diœcesi positas excipiamus, quarum Provisio atque Collatio unius Capituli nostri arbitrio; Personarum vero queis Beneficia conceduntur, approbatio Archiepiscopis reservatur. Concordiam amico fœdere inter partes compositam, Urbanus VIII. Bulla edita anno 1636. Apostolica auctoritate confirmat.

S. Barbati Abbatia Sacrario

LVI. Etsi vero jam tum ab anno 1552. Majellana Abbatia ad nostram Basilicam perve-

Vaticanæ Basilicæ addicitur.

pervenerit; non ideo tamen putandum eſt, Monaſterium S. Barbati parem illico ſubiiſſe fortunam. Serius, & nonniſi XIV. Eccleſiæ ſeculo fere deſinente, in Vaticani Templi jus ac proprietatem pertranſiit. Erat nimirum Monaſterium illud alienæ cuſtodiæ concreditum; nec fas erat a Bartholomæi Ferrattini Amerini Præſulis manibus illud avellere. Quum primum Amerinus Antiſtes huic Monaſterio nuncium miſit, Gregorius XIII. anno 1582. Sacrario Baſilicæ S. Petri illud ſociavit. Atque ita tandem factum eſt, ut univerſa S. Salvatoris Abbatia, quæ Baſilicæ noſtræ imperio ac juſſis tamdiu paruit, eidem, non jam obſequenti duntaxat animo, ſed opere ac manu, hoc eſt redditibus ac emolumentis, quæ tamen longe tenuiora convexit, perpetuo deſerviat.

Quodnam de hac Diſſertatione judicium ferendum ſit.

LVII. Hæc quæ de Majellanæ Abbatiæ juribus, vicibus, ditione, ac juriſdictione hactenus proſequuti ſumus, minus utilia, & ad implendas potius paginas excogitata, iis forte videri poterunt, qui nec antiquitatis ſtudio ſatis delectantur, nec de Baſilicæ noſtræ juribus ſunt multum ſoliciti. Multa protulimus hactenus inedita, quibus vetuſta illuſtrantur monumenta; multa item, quæ ſi æqua lance librentur, ut olim Abbatiæ Majellanæ, ita hodie Baſilicæ noſtræ juribus ac dignitati prodeſſe poſſunt. Nec juribus duntaxat; ſed commodo ac utilitati. Etſi enim de latifundiis, quæ Abbatiæ olim inerant, recuperandis, deſperandum fortaſſe ſit; ſolida tamen ſuppetunt argumenta, ut qui ex immenſa meſſe reliqui ſunt nobis manipuli, non excidant, nec alienis injuriis proterantur. Novimus Bona intercidiſſe quamplurima, quo ſiniſtro fato, neſcimus; ſed & illud novimus, nondum excidiſſe Diplomata ac Privilegia, ut quæ ſuperſunt Bona ac jura ſerventur illibata. Oblationum ſeries, quæ prima ſui facie minori in pretio haberi poſſet, reipſa maximi facienda eſt; tum quia Oblationum ætas Privilegiorum tempus antevertit; tum quia Bullis Pontificum explicandis lucem affert quammaximam. Si minus ergo Eruditis arrideat noſtra hæc lucubratio, iis ſaltem probabitur, quibus cordi eſt ea noſſe, quæ domeſticam ſupellectilem in tuto collocant. Quod ſi nihil adhuc proficimus, illud ſaltem rogamus, ne nobis ſuccenſeant; quum hoc unum nobis fuerit propoſitum, Baſilicæ S. Petri juribus, dignitati, ac utilitati proſpicere. Venia dignus conatus, etſi exitus aliquando non ſatis reſpondeat.

Mendas, quæ exciderunt, in altero Collectionis Tomo castigabimus.

REGESTUM.

*. **. §. §§. §§§. A. B. C. D. E. F. G. H. I. K. L. M. N. O. P. Q. R. S. T. V. X. Y. Z. Aa. Bb. Cc. Dd. Ee. Ff. Gg. Hh. Ii. Kk. Ll. Mm. Nn. Oo. Pp. Qq. Rr. Ss. Tt. Vv. Xx. Yy. Zz. a. b. c. d. e. f. g.

Omnes sunt Duerniones.

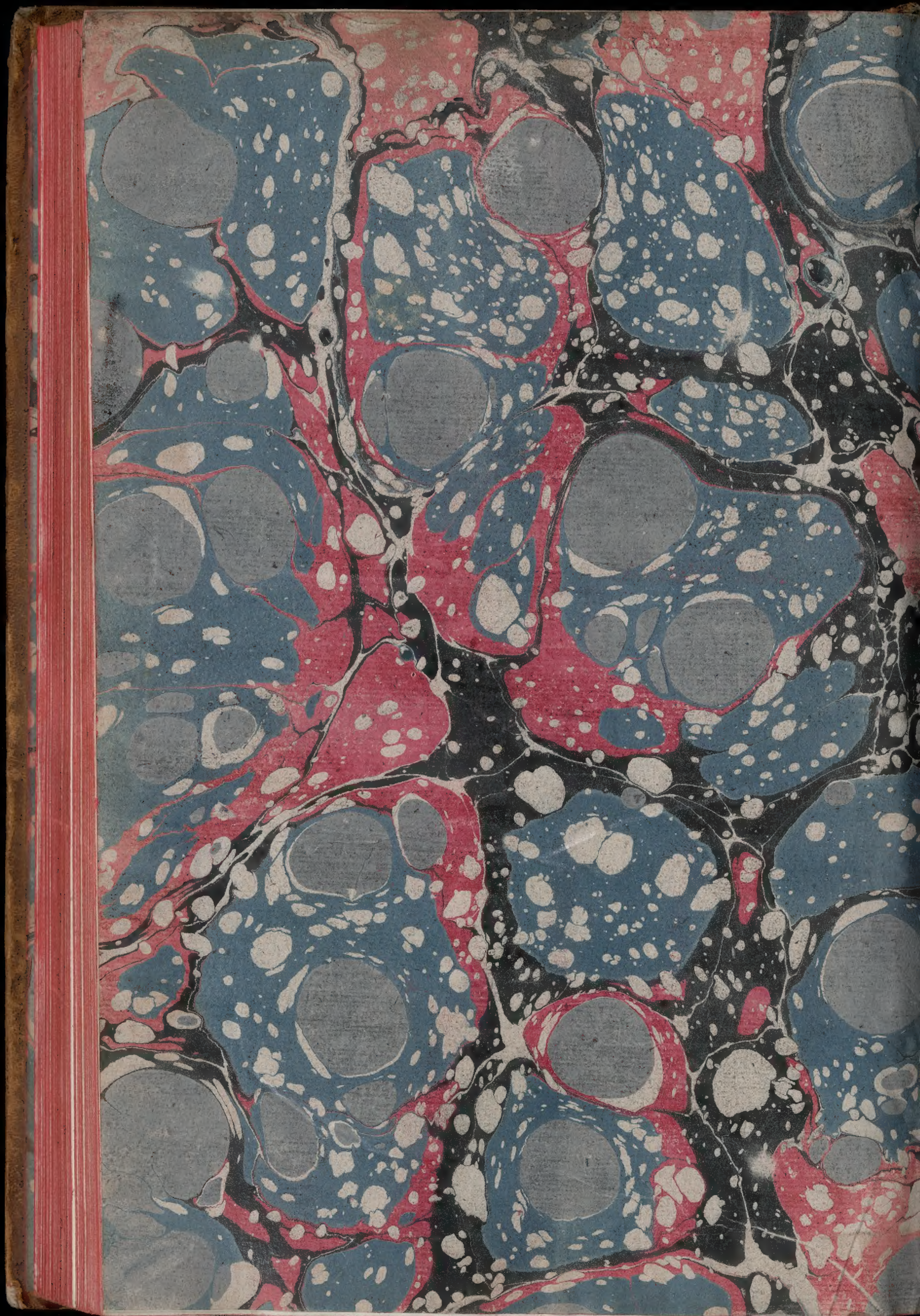

ROMÆ

Excudit Jo: Maria Salvioni Pontificius Vaticanus Typographus, in Archigymnasio Sapientiæ.

M. DCC XLVII.

SUPERIORUM FACULTATE.

SPECIAL
OVERSIZE
92-B
28235
v.1
THE GETTY CENTER
LIBRARY

LIBRARY OF THE SOCIETY OF WRITERS TO H.M. SIGNET